సి.పి. బ్రౌను

తెలుగు - ఇంగ్లీషు నిఘంటువు

C.P. Brown

విద్యార్థుల కోసం ప్రత్యేకంగా సవరించబడినది

Specially revised for Students

TELUGU-ENGLISH DICTIONARY

సి.పి. బ్రౌన్

తెలుగు - ఇంగ్లీషు నిఘంటువు

(విద్యార్థుల కోసం ప్రత్యేకంగా పరిష్కరించినది)

ఎడిటరు :

డాక్టరు వెలగా వెంకటప్పయ్య పిహెచ్.డి.

నవరత్న బుక్ హౌస్

28-22-20, రహిమాన్ వీధి, అరండల్‌పేట, విజయవాడ - 2

సి.పి. బ్రౌన్
తెలుగు - ఇంగ్లీషు నిఘంటువు

ఎడిటరు :
డాక్టరు **వెలగా వెంకటప్పయ్య**, పి.హెచ్.డి.

డి.టి.పి. :
లిల్లీ గ్రాఫిక్స్, తెనాలి.

Rs. 600-00

ముద్రణ :
పరమేశ్వరి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్,
విజయవాడ - 520 002.

విషయ సూచిక

మనవి

తెలుగు సూర్యుడు అన దగిన ఛార్లెస్ ఫిలిప్ బ్రౌన్ – ఒక ఉన్నతోద్యోగిగా భారతదేశంలో అడుగు పెట్టారు. తన శక్తియుక్తులు, తన సంపద పూర్తిగా తెలుగు భాషకోసం వినియోగించారు. నిస్తేజంగా ఉన్న తెలుగు భాషకు జవజీవాలు కల్పించారు. శిధిలమై పోతున్న పలు రాత ప్రతులకు తిరగరాయించారు. కొన్ని ముద్రించారు. కొన్ని స్వయంగా సిద్ధం చేశారు. వీటిలో బ్రౌన్ తెలుగు – ఇంగ్లీషు, ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువులు ప్రధానమైనవి. దాదాపు 150 సంవత్సరాల కిందట తొలి ముద్రణ జరిగినా – ఇప్పటికీ వీటి అవసరం ఉందని గమనించి అతి స్వల్ప సవరణలతో 1903లో వెలువడిన ప్రతిని పునర్ముద్రిస్తున్నాం.

బ్రౌన్ నిఘంటువు చాల విస్తృతమైనది. వాడుకలో గల పదాలను నిఘంటువులలో చేర్చిన తొలి నిఘంటువు. ఈ ఘనత బ్రౌన్‌కే దక్కుతుంది. దీంతో బాటు – అనేక ప్రయోగాలు, ఉదాహరణలు హెచ్చు పదాలకు ఇవ్వడం వలన – ఈ నిఘంటువు బాగా విస్తరించింది. ఈ నిఘంటువు ముఖ్యంగా విద్యార్థులకు ఉపకరించాలనే సదుద్దేశంతో కొద్దిపాటి మార్పులు చేయడం జరిగింది.

1 మౌలిక పదాలు దాదాపు యథాతథంగా ఉంచాం. విదేశీ ఉద్యోగుల కోసం ఉద్దేశించిన తెలుగు పదాలకు ఆంగ్లంలో ఇచ్చిన ఉచ్ఛారణలను తొలగించాం.

2 అంతేగాక విద్యార్థులకు అనవసరం అని భావించి సైనికులకు, ఓడలకు, సముద్రానికి, మిలటరీకి సంబంధించిన పదాలు, అశ్లీలమైన పదాలు తొలగించడం జరిగింది.

3 ఇందు కొన్ని పదాలు అనగా – శలవు బదులు సెలవు అని మార్చడం జరిగింది. ఇంకా పలు వాడుక పదాలు స్వీకరించడం జరిగింది.

ఈ నిఘంటు పునర్ముద్రణలో ఎనలేని సాయం అందించిన పాలడుగు వెంకట్రామయ్యగారికి, సహజకవి అయినాల మల్లేశ్వరరావుగారికి కృతజ్ఞతాభివందనాలు తెలియ జేస్తున్నాను.

ఈ గ్రంథాన్ని విద్యార్థిలోకం సమాదరిస్తుందని నా ఆకాంక్ష

వెలగా వెంకటప్పయ్య
ఎడిటరు

సి.పి బ్రౌన్ (1798 - 1884)

తెలుగువారికి ప్రాతః స్మరణీయులు

భారతదేశ చరిత్రలో ఆంగ్లపాలనా కాలం అనటం కంటే ఆంగ్లపాలకుల దోపిడీ కాలం అనటం సమంజసంగా వుంటుంది. రాజకీయ బలాన్ని మరింత లాభాలకు వినియోగింపవలెనన్నదే నాటి కంపెనీ ప్రభుత్వ లక్ష్యం. మరు భూములలో మంచినీటి బావులవలె కొందరు ఆంగ్లేయులు భారతీయ సంస్కృతిని నాగరికతను అర్థం చేసుకుని మనకు మహోపకారం చేశారు. వారిలో తెలుగు ప్రజలకు సంబంధించినంతవరకు చిరస్మరణీయులు నలుగురు.

1. ఆనాడు దత్తమండలాలుగా పేరుగావించిన రాయలసీమ జిల్లాల మొదటి కలెక్టరుగా, ఈ ప్రాంతంలో శాంతిభద్రతలను నెలకొల్పి, పాళెగాళ్ల అరాచకాలను అణచివేసి, 'మండ్రోలయ్య'గా ప్రజల మన్ననలందుకున్న వారు సర్ థామస్ మన్రో.
2. మన దేశ చరిత్రకు కావలసిన ముడి సరుకును కైఫియత్తుల రూపంలో అందించిన మహనీయులు కల్నల్ కాలిన్స్ మెకెంజీ.
3. అపారమైన కృష్ణా, గోదావరీ జలాలకు అడ్డంగా ఆనకట్ట నిర్మింపజేసి తెలుగు ప్రజలకు అన్నదాతగా విఖ్యాతుడైనవారు సర్ ఆర్థర్ కాటన్.
4. మినుకుమినుకు మంటున్న తెలుగు వాఙ్మయ దీపాన్ని స్నేహసిక్తం చేసి, ప్రజ్వలింప చేసిన ఆంధ్రభాషోద్ధారకులు సి.పి. బ్రౌన్.

ఈ నలుగురు కారుమేఘాల్లో మెరుపుల్లాంటి మహనీయులు.

ఛార్లెస్ ఫిలిప్ బ్రౌన్ తండ్రి రెవరెండ్ డేవిడ్ బ్రౌన్ క్రైస్తవ మత ప్రచారకుడిగా 1786 లో కోల్‌కతా వచ్చారు. హిందూ మతాచారాలను అవగతం చేసుకొనే లక్ష్యంతో భారతీయ భాషలను సేర్చుకున్నారు. ప్రాచ్యభాషా సంస్కృతులపట్ల ఆదరాభిమానాలు కలవారు డేవిడ్ బ్రౌన్.

డేవిడ్ బ్రౌన్, కౌలే దంపతుల రెండవ కుమారుడిగా సి.పి. బ్రౌన్ 1798 నవంబరు 10వ తేదీన కోల్‌కతాలో జన్మించాడు. తండ్రి మరణం తర్వాత బ్రౌన్ కుటుంబం ఇంగ్లాండుకు వెళ్ళిపోయింది. ఇండియాలో, ఈస్టిండియా కంపెనీ ఉద్యోగానికి మొదటి మెట్టుగా బ్రౌన్‌ను లండన్ (హెర్ట్‌ఫర్డ్) లోని హెయిల్ బరీ

కాలేజీలో చేర్పించారు. ఈ కాలేజీలో సంస్కృతం బోధించేవారు. సంస్కృతంలో ఉత్తీర్ణులైన విద్యార్థులకు 'బంగారు పతకాలు' యిచ్చేవారు. ఆ పతకం అంచు చుట్టూ "తత్ సుఖం సాత్వికం ప్రోక్తం ఆత్మబుద్ధి ప్రసాదజం" అన్న సంస్కృత సూక్తి ఒకవైపు, మరోవైపు 'శ్రీవిద్యావరాహ' అని చెక్కబడి వుండేది. ఆవిధంగా బ్రౌన్ సంస్కృతాభ్యాసం సాగించి బంగారు పతకం పొందారు.

కంపెనీ ప్రభుత్వం బ్రౌన్ సోదరులిద్దరినీ ఎన్నుకొని బెంగాల్ సర్వీసుకు, మద్రాను సర్వీసుకు ఎంపిక చేసింది. తెలుగు వారి అదృష్టం కొద్దీ సి.పి. బ్రౌన్ మద్రాసుకు కేటాయింపబడ్డారు.

1817 లో ఆగస్టు 4వ తేదీన బ్రౌన్ మద్రాసులో కాలు పెట్టాడు. అప్పటికి ప్రపంచంలో తెలుగు భాష ఒకటి వుంది అనేది కూడా అతనికి తెలియదు. అప్పటికాతని వయసు పందొమ్మిదేళ్ళు. ఫోర్ట్‌సెంట్ జార్జి కాలేజీలో శిక్షణ కోసం చేరారు. వెలగపూడి కోదండరామ పంతులు వద్ద తెలుగు అక్షరాలు నేర్చుకొన్నారు. పదహారు నెలల్లో తెలుగులో మంచి ప్రావీణ్యం సంపాదించారు. తెలుగు నేర్పే పండితులకు ఇంగ్లీషు బొత్తిగా తెలియని రోజులవి.

1820 లో సర్ థామస్ మన్రో మద్రాసు గవర్నరుగా చేరారు. కంపెనీ ఉద్యోగులందరూ దేశ భాషలలో ప్రావీణ్యం సంపాదించాలనీ, ప్రజలు భాషలోనే ప్రభుత్వ వ్యవహారాలను సాగించాలని ఆదేశించారు. మన్రో తన 'కాన్వొకేషన్' ఉపన్యాసంలో చేసిన ప్రబోధం బ్రౌన్ మనసులో మంత్రోపదేశంగా నాటుకొన్నది.

1820 ఆగస్టులో బ్రౌన్ కడపలో ఉద్యోగజీవితం ప్రారంభించారు. కడప కలెక్టరుకు అసిస్టెంటుగా వుండేవారు. అప్పటి కలెక్టరు హన్‌బరి తెలుగులో అనర్గళంగా మాట్లాడేవారు. ఆయనలాగా మాట్లాడాలని నిశ్చయించుకున్నారు బ్రౌన్.

1820 – 22 చివరి వరకు కడపలో పనిచేశారు. కొంతకాలం మచిలీపట్నం, గుంటూరు, చిత్తూరు, తిరునల్వేలి మున్నగు చ్లోట పనిచేశారు. 1826 – 29 మధ్య కడపలో మరోసారి ఉద్యోగం చేశారు.

తెలుగు సాహిత్యానికి సుక్షేత్రమైన కడపలో ప్రధాన కార్యస్థానాన్ని నెలకొల్పారు. ఆయన పలు చోట్ల పని చేసినా ఎక్కడా స్థిరాస్తి సంపాదించలేదు. కడపలో పెద్ద బంగళా, తోట కొన్నాడు. అప్పట్లో అతని వేతనం 5 – 6 వందలకు మించదు.

బంగాళాలో పెద్ద గ్రంథాలయం నెలకొల్పారు. సొంత డబ్బుతో పండితులను నియమించారు. బంగళాను 'సాహిత్య కర్మాగారం' గా రూపొందించారు.

అవిద్య తాండవం చేస్తున్న కాలమది. చదువుకొన్న తెలుగు యువకులు చాలా అరుదుగా వున్న కాలమది. 1821 లో కడపలో రెండు పాఠశాలలు ప్రారంభించారు. ఉచితంగా తెలుగు, హిందుస్తానీలలో చదువు చెప్పించారు. ఆ పాఠశాలలో దేశీయ ఉపాధ్యాయులను నియమించారు. విద్యార్థులకు ఉచిత భోజన సౌక్యరం కల్పించారు.

కడపలోని బంగళా, తోట వ్యవహారాలన్నింటినీ బ్రౌన్‌కు అత్యంత విశ్వాస పాత్రుడైన అయోధ్యాపురం కృష్ణారెడ్డి చూచుకొనేవారు. బ్రౌన్ ఎక్కడ పనిచేస్తున్నా కడపలోని బంగళా, తోట, గ్రంథ పరిష్కరణ, గ్రంథ సేకరణ మున్నగు విషయాలను కృష్ణారెడ్డి ద్వారా జాబుల మూలంగా తెలుసుకొనేవారు.

మచిలీపట్నంలో కూడా రెండు పాఠశాలలను ప్రారంభించారు. అక్కడ కూడా ఉచిత భోజన వసతి కల్పించారు.

1824 లో అబేడుబాయ్ రాసిన "హిందూ మేనర్స్, కస్టమ్స్ అండ్ సెర్మనీస్" పుస్తకం చదువుతుండగా వేమన ప్రస్తావన కన్పించింది. వేమన పట్ల శ్రద్ధ పెరిగింది. వేమన పద్యాలు గల తాటాకు ప్రతులెన్నో తెప్పించారు. మచిలీపట్నం కోర్టు పండితుడు తిప్పాభట్ల వెంకట శివశాస్త్రి. వఠ్యం అద్వైత బ్రహ్మశాస్త్రి ఆ దశలో సాహిత్య విద్యా గురువులయ్యారు. వేమన పద్యాలకు అర్థతాత్పర్యాలు బోధించారు. తెలుగు వ్యాకరణ, ఛందస్సూత్రాలు నేర్చుకొన్నాడు బ్రౌన్.

1825 లో రాజమండ్రికి బదిలీ అయి ఆంధ్ర మహాభారతం చదవసాగారు. అప్పకవీయం, కవిజనాశ్రయం మున్నగు వాటిని జీర్ణించుకున్నారు. తెలుగు భాషా సాహిత్యాల అధ్యయనం ముమ్మరంగా సాగించారు. అగ్గి పురుగులకు ఆహుతి కానున్న తెలుగు కావ్యాల రాత ప్రతులను సేకరించారు. కొంత డబ్బుతో పండితులను, రాయసగాళ్ళను పెట్టి కావ్య పరిష్కరణ, శుద్ధప్రతులు తయారు చేయించారు. ఆంధ్ర మహాభారతాన్ని, భాగవతాన్ని పరిష్కరింప చేసి అచ్చు వేయించినవారు బ్రౌన్. 'నిలువ నీడ లేకుండా పోయిన తెలుగు సరస్వతిని ఆహ్వానించి, తన బంగళాలో ఒక సాహిత్య పర్ణశాల ఏర్పరచి, ఆ వాగ్దేవిని నిండు ముత్తైదువ లాగా నడయాడేటట్లు చేయగలిగారు బ్రౌన్' అన్నారు పరిశోధన సాహసి బంగోరె.

తెలుగుదేశాన్ని ముఖ్యంగా రాయలసీమను కృంగదీసిన కరువులెన్నో వచ్చాయి. వాటిలో ధాత కరువు (1876 - 77) అంతకుముందు వచ్చిన నందన కరువు (1832-33) మహాఘోరమైనవి. నందన కరువునే 'గుంటూరు కరువు'గా చరిత్రకారులు చిత్రించారు. కరువు పరిస్థితులను గురించి ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శికి రాసిన జాబులోని పదజాలం ప్రభుత్వానికి నచ్చలేదు. కరువు (ఫ్యామిన్) అన్న పదానికి బదులుగా 'కొరత' (స్కేర్సిటీ) అని రాయమన్నారు. బ్రౌన్‌ను ప్రభుత్వం మందలించింది. కరువు కాలంలో గుంటూరు జిల్లాలో ఎన్నో గంజి కేంద్రాలు ఏర్పాటు చేయించి ప్రజలను ఆదుకొన్నారు.

1835 - 38 మధ్య సెలవుపై లండన్ వెళ్ళారు. అక్కడ కూడా విశ్రాంతి లేకుండా తెలుగు భాష కొరకు శ్రమించారు. 'ఇండియ హౌస్ లైబ్రరి'లో గుట్టలుగా పడివుండిన దక్షిణ భారత భాషల గ్రంథాలు (లిఖిత ప్రతులు) 2106ను మద్రాసు గ్రంథాలయానికి పంపారు. తిరిగి వచ్చిన తర్వాత వసుచరిత్ర - మనుచరిత్రలకు వ్యాఖ్యలు రాయించారు. కళాపూర్ణోదయం, పల్నాటి వీర చరిత్ర మున్నగు 25 ప్రబంధాలను పరిష్కరింపజేశారు. సంస్కృత గ్రంథాల సేకరణ, పరిష్కరణ చేశారు. దాదాపు రెండు వేల వేమన పద్యాలను సేకరించి వాటిలో 693 పద్యాలను ఇంగ్లీషులోకి అనువాదం చేసి అచ్చు వేయించారు. అలా వేమన పద్యాలకు ప్రపంచంలో విస్తృత ప్రచారం కావించారు.

ఇదంతా పండిత భాషకు సంబంధించిన కృషి. ప్రజా భాషకు మరింత ఎక్కువ కృషి చేశాడు. ప్రజల నోళ్ళలో నానుతూ వచ్చిన చాటువులను, సామెతలను, కథలు, గాథలు, పలుకుబడులను సేకరించాడు. తెలుగు నేర్చుకోదలచిన ఆంగ్లేయుల కోసం ఎన్నో వాచకాలు, వ్యాకరణ గ్రంథాలు రాశాడు. అన్నిటి కన్నా మిన్నగా చెప్పవలసిన పని, నిఘంటు నిర్మాణం. తెనుగు - ఇంగ్లీషు, ఇంగ్లీషు-తెనుగు నిఘంటువులు రాశారు. ఈనాటికీ అవి ప్రామాణికంగా వున్నాయి. జిల్లా నిఘంటువు రాశారు. తెలుగు సాహిత్యం గురించి శిల్పము, జ్యోతిష్యము, కలిశకం, హిజరి మున్నగు వాటిపై పెక్కు వ్యాసాలు రాశారు. రాజుల యుద్ధము అను అనంతపురం చరిత్ర తాతాచారి కథలు, పంచతంత్ర కథలు యిలా ఎన్నో రచనలు చేశారు.

బ్రౌన్‌కు ఆనాటి పండితులు, యితరులు రాసిన జాబుల సంపుటాలు 20కి పైగా వున్నాయి. ఒక్కొక్క సంపుటంలో 400 పేజీలున్నాయి. ఇవన్నీ మద్రాసు ప్రభుత్వ

ఓరియంటల్ మేనుస్క్రిప్టు లైబ్రరీలో వున్నాయి. వీటిలో విలువైన చారిత్రక విషయాలున్నాయి. ప్రతి పైసాను కూడబెట్టి తన కింద పనిచేసే పండితులకు నెలనెలా జీతాలిచ్చేవాడు. ఆర్థికంగా కటకటలాడుతున్నా పుస్తకాల సేకరణ, ప్రచురణ పథకాలను నెలనెలా వందలు ఖర్చు చేసేవాడు. చివరికి 60 వేల రూపాయలు అప్పులు చేశాడు. ఇందులో సగం వడ్డీ –ఇదంతా తెలుగు భాషోద్ధరణ కోసమే. చివరి దశలో అప్పులన్నీ తీర్చారు. బ్రౌన్ మానవతావాది. ప్రతి నెలా 100 – 130 మంది గుడ్డి, కుంటి వారికి సాయం చేసేవారు. అప్పులు చేసి జైలుపాలైన పదుకొండు మందిని 355 రూపాయలిచ్చి విడిపించారు. ఒక దశలో నెలకు సగటున రు.500 రూపాయలు దానధర్మాలకు ఖర్చు చేసేవాడు. కడపలో జరుగనున్న సహగమనాన్ని ఆపు చేయించారు.

ఆంధ్ర సాహిత్యాన్ని ప్రజ్వలింపచేసిన బ్రౌన్ దొర సేవను ప్రశంసిస్తూ, నాటి పండితులు. అద్వైత బ్రహ్మశాస్త్రి యిలా అన్నారు.“సరస్వతికి ప్రస్తుతమందు తమరు ఒకరే నివాసస్థానముగా కనబడుతున్నారు. ఎక్కడ ఏ ఏ విద్యలు దాచబడి వున్నవో అవి అన్నీ తమంతట తామే తమ సన్నిధికి వస్తూ వున్నవి ... తమరు పుచ్చుకొన్న ప్రయాసల వల్ల తేలిన పరిష్కార గ్రంథములు ఆ కల్పాంతమున్ను తమ యొక్క కీర్తిని విస్తరిస్తూ వుంటవి.”

తెలుగు భాషా సాహిత్యల సముద్ధరణ కోసం నిర్విరామంగా కృషి చేసిన సి.పి.బ్రౌన్ 1854 లో పదవీ విరమణ చేసి లండన్‌లో స్థిరపడ్డారు. లండన్ యూనివర్సిటీలో తెలుగు ప్రొఫెసర్‌గా కొంతకాలం పనిచేసి 1884 డిసెంబర్ 12న ఎనభై ఏడవ ఏట కన్ను మూశారు.

క॥ నూరార్లు లెక్క సేయక
పేర్లందిన విబుధ జనుల బిలిపించుచు వే
మార్లర్థ మిచ్చు వితరణి
ఛార్లేసు ఫిలిప్స్ బ్రౌన్ సాహెబు కరుణన్

- జానమద్ది హనుమచ్ఛాస్త్రి

అనుబంధం - I

బ్రౌన్ సేకరణల కాలక్రమ సూచి

★ 1825 ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి - ఆంగ్లానువాదం (1237) బ్రౌన్ దీనిని 23-7-1825న మళ్ళీ 25-9-1827న రెండుసార్లు అనువదించారు. - అముద్రితం.

★ 1825 జిల్లా నిఘంటువు

★ 1827 ఆంధ్ర గీర్వాణ ఛందము, చెన్నై. ఇది 1977 లో శ్రీవెంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం వారిచే పునర్ముద్రితం - ఛందోగ్రంథం.

★ 1827 Notice regarding the names used in the Indian Zodiac MJLS, 1827 No.33 వ్యాసం.

★ 1828 Hindu Sculpture : Asiatic journal, London 1828 V.No.Edition. మొదట ఇది మదరాసు గెజెట్‌లో ప్రకటించినప్పుడు తన పేరు వేసుకోలేదు.

★ 1828 Sutte Prevented. Asiatic Journal, London 1828 V.No.Edition. ఇది కూడా మొదట మదరాసు గెజెట్‌లో ప్రకటించినప్పుడు తన పేరు వేసుకోలేదు.

★ 1829 Verses of Vemana, Moral religious and satirical. Madras, 1939 పునర్ముద్రితం, తెలుగు కావ్యానువాదం

★ 1830 Essay on Trade మద్రాసు గెజెట్‌లో ముద్రించబడింది.

★ 1837 A familiar Analysis of Sanscrit prosody, London, 1869లో లండన్ లోనే ఇది మళ్ళా ముద్రించబడింది. ఛందోగ్రంథం.

★ 1838 'లూకా రాసిన శుభవర్తమానము, మద్రాసు (లూకా సువార్తకు తెలుగు అనువాదము క్రైస్తవ మత సంబంధి.

★ 1839-40 Essay on the Language and Literature of the Telugus,

(ఈ వ్యాసం మొదట Madras Journal of Literature and Science లో రెండు భాగాలుగా 1839 జూలై అక్టోబరు సంచిక లోను, 1840 అక్టోబరు-డిసెంబరు సంచికలోను ప్రకటించారు.)

★ 1840 A Grammar of the Telugu Language - Madras 1857లో చెన్నై మళ్లా ముద్రించబడింది. వ్యాకరణ గ్రంథం

★ 1840 (Jan) Essay on the Creed and Customs and Literature of Jangams; అను పేరుతో Journal of Royal Asiatic Society లో మళ్ళా ప్రకటించారు – వ్యాసం.

★ 1840 (Apr) Notice regarding the sects of Hindu called Tengala and Vadagala - MJLS వ్యాసం.

★ 1840 (Jul) Notice of Some Roman Catholic Books Existing in the Telugu Language MJLS – వ్యాసం.

★ 1840 (Oct) Account of the Basava Purana, the principal book used as religious code by the Jangas MJLS-వ్యాసం.

★ 1840 (Oct) Notice regarding mss in England MJLS కుచేలోపాఖ్యానం.

– ప్రభుని 3 ఆశ్వాలసాలకృతి, చెన్నై – పరిష్కృతం.

★ 1841 నలచక్రవర్తి కథ–రాఘవాచారి కృత ద్విపద కావ్యం, చెన్నై, పరిష్కృతం

★ 1841 Dialogues in Telugu and English for the learners with a grammatical analysis, Madras. ఇది 1853లో మరోసారి చెన్నైలో ముద్రించబడింది. – వాచకం.

★ 1841 సీతాకళ్యాణము, గరుడాచలము తెలుగు యక్షగానములు – చెన్నై

★ 1842 హరిశ్చంద్ర కావ్యము (ద్విపద) గౌరన కృతి– చెన్నై. నవనాథచరిత్ర నుంచి కూడా కొంత భాగం దీంతో కలిపి ముద్రించారు. (పరిష్కృతం)

★ 1843 ఆదిపర్వము (నన్నయ ఆంధ్ర మహాభారతములోనిది.) పరిష్కరణం

★ 1844 వసుచరిత్ర రామరాజ భూషణుని ప్రబంధం జూలూరి అప్పయ్య వ్యాఖ్యానం సహితం – చెన్నై, పరిష్కృతం. 5. 3.

★ 1844 హైదరు చరిత్ర. మరాఠీ గ్రంథానికి తెనుగు అనువాదం. పరిష్కర్త వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి ఆంధ్రపత్రిక (దినపత్రిక)లో వరుసగా 5–3–1944 నుంచి ప్రకటించారు. 1956లో (...నిడుదవోలు వెంకటరావు గారు) చెన్నై.

★ 1844 Accounts of the Tribes of Maharatta Brahmins; a translation of Maharatta Documents of the Mackenzie MSS.MJLS

★ 1847 (Dec) On the numerals of Balaams name `Christian Observer London - వ్యాసం.

★ 1847 Translation of the Telugu introduction to catalogue of Telugu and Sanscrit MSS in the possession of C.P Brown MJLS 1847 No.33 వ్యాసం.

★ 1849 వైజయంతీ విలాసం – సారంగు తమ్మయ్య కృతి. వ్యాఖ్యాన సహితం–పరిష్కృతం.

★ 1849 Memoirs of Hyder Ali and Tippu Sultan,Madras - మరాఠీ నుంచి లఘు వివరణలతో ఇంగ్లీష్‌లోనికి చేసిన అనువాదం.

★ 1850 కవి రత్నాకరము (సంస్కృతం – తెలుగు లిపి) చెన్నై. పరిష్కృతం 1865లో రెండో ముద్రణ.

★ 1850 Cycle of Table o Hindu and Mahomedan Chronology, Madras. 1851 కీర్తనలు LXVII (చంపూకావ్యం) చెన్నై క్రైస్తవ మత సంబంధి.

★ 1851 మనుచరిత్ర – అల్లసానిపెద్దన కృతి. జూలూరి అప్పయ్య వ్యాఖ్యాన సహితం. చెన్నై – పరిష్కృతం.

★ 1852 జిల్లా నిఘంటువు – మద్రాసు

★ 1852 'బ్రౌణ్య ఇంగ్లీష్ – తెలుగు నిఘంటువు' – మద్రాసు (ఇది 1895లో యం. వెంకటరత్నంగారిచే పరిష్కరించారు. 1974 లో ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి వారిచే మళ్ళా ముద్రింపబడింది.

★ 1852 'బ్రౌణ్య తెలుగు – ఇంగ్లీష్ నిఘంటువు' చెన్నై (ఇది 1903 లో చెన్నై యం. వెంకటరత్నం W.H. Campbell, కందుకూరిగార్ల సంపాదకత్వంలో పరిష్కరించారు.

★ 1852 'నిస్తర రత్నాకరము' The Jewel Mine of Salvation' ఇది ఒక అజ్ఞాత కవి రాశారు. క్రైస్తవ మత సంబంధమైన పద్యకావ్యం. దీనినే పెంపుచేసి తమిళంలో కూడా ముద్రించారు.

★ 1852 'A catalogue of Irregular Verbs in English Language' - Chennai (వ్యాకరణ గంథం)

★ 1852 English Translation and Exercises and documents printed in the Telugu Reader - Chennai (ఈ వాచకం 1865-67లో రెండోసారి ముద్రించబడింది.)

★ 1852 The Telugu Reader ఆంధ్ర మార్గదర్శి - తెలుగు రీడరు - చెన్నై (ఈ వాచకం కూడా 1865-67లో మళ్ళా ప్రకటించబడింది.

★ 1852 Three teatises on Mirasi Right by F.W. Ellis, Lt.col Blackburne, Sir Thomas Munroe with the remarks made by the Hon. Madras Court of directors 1822 & 1824.

★ 1852 Vakyavali or Exercises in Idioms - English and Telugu, Chennai (ఇవి సంస్కృత ఛందస్సులో కూర్చబడి తెలుగు లిపిలో ప్రకటించబడ్డాయి. (క్రైస్తవ మత సంబంధం.)

★ 1853 The Wars of Rajas - Madras అనంతపురం రాజుల చరిత్ర తెలుగు నుంచి ఇంగ్లీష్‌లోకి అనువదించిన బడింది. The annals of Hande Anantapuram అనే పేరుతో, ఇది గురజాడ అప్పారావుగారి పరిష్కరణతో మళ్ళా ముద్రించారు.

★ 1853 'పాలు చరిత్ర' తెలుగు లిపిలో ఉన్న సంస్కృత పద్య కావ్యం. క్రైస్తవ మత సంబంధి. చెన్నై.

★ 1854 బ్రౌణ్య మిశ్రభాషా నిఘంటువు - చెన్నై (ఇది 1903 లో చెన్నై మహావాది వెంకటరత్నం, H.H.Campbell, కందుకూరి గారి సంపాదకత్వంలో పరిష్కరించారు. 1996లో ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి, హైదరాబాద్ వారిచే బ్రౌణ్య-తెలుగు-ఇంగ్లీష్ నిఘంటువుతో కలిపి తిరిగి ముద్రించారు.

★ 1855 తాతాచారి కథలు, గురుజాడ అప్పారావు గారు దీనిని పరిష్కరించగా చెన్నైలో 1926లో వావిళ్ల వారిచే ప్రకటితం. 1951లో మళ్లా ముద్రించారు. 1974లో బంగోరె గారిచే చెన్నైలోనే మరోసారి ప్రకటించారు.

★ 1855	మిరాశీవాదము – చెన్నై (ఇది తెలుగులో రచింపబడి, ఇంగ్లీష్ లోనికి అనువదింపబడింది.
★ 1855	English and Hindustani phrasealogy or exercises in Idioms of English and Dakshini - Hindustani - Chennai (వ్యాకరణ గ్రంథం).
★ 1859	The experience of A. Nicholas' (Edited in English verse London (క్రైస్తవ మత సంబంధం)
★ 1861	A Titular Memory - London (ఇది చారిత్రకం – ప్రస్తుతం అలభ్యం, దీనిని డాక్టరు. కొత్తపల్లి వీరభద్రరావుగారు పేర్కొన్నారు. సి.పి. బ్రౌన్ పుట 260.
★ 1863	Carnatic Chronology, London (ఇది చారిత్రకమే)
★ 1864 (Jul)	Telugu Spells MJLS కడప క్రిమినల్ డాక్యుమెంటులకు తెలుగు నుంచి ఇంగ్లీష్ లోనికి అనువాదం.
★ 1866	Some Account of the Literary life of Charles Philip Brown. London (Resvised edition.London - 1872) దీనిని నిడదవోలువారు తెలుగు లోకి అనువాదం చేసి 1963 మే నెల భారతి మాసపత్రికలో ప్రకటించారు – స్వీయ చరిత్ర.
★ 1871	On Malabar, Coramandal Qulion etc.JRAS, London
★ 1871	Essays on the creed and customs of Jangams,JRAS, London.
★ 1909	Popular Telugu Tales by Tatachari, Chennai (ఇది తాతాచారి కథలకు ఇంగ్లీషు అనువాదం)
★ 1953	వాణీవిలాసవనమాలిక (టేకుమళ్ళ రంగసాయి)కు ఇంగ్లీషు వ్యాఖ్యానం, చెన్నై.
★ 1967	Verses of Vemana in Telugu orginal with English renderings, Andhra Pradesh Sahitya Academy - 1977 లో పునర్ముద్రితం.
★ 1973	"Sumati Satakam" in Telugu original with English Renderings by C.P. Brown - Andhra Pradesh Sahitya Academy (ఈ తెలుగు అనువాదానికి సంపాదకుడు – డాక్టర్ సి.ఆర్.శర్మ.

అముద్రితాలు - వివరాలు తెలియనివి

1. అమరకోశం – (సంస్కృతం) తెలుగు వ్యాఖ్యాన సహితం – చెన్నై ముద్రించబడింది, కాని కాలం ఎప్పుడో తెలియదు.
2. అహల్యకథ – పద్మపురాణం ఆంగ్లానువాదం – అముద్రితం.
3. అహల్య వృత్తాంతం – దశావతార చరిత్ర లోనిది – ఆంగ్లానువాదం అముద్రితం. కవిజనాశ్రయం – ఆంగ్లానువాదం.
4. కవి శిరోభూషణం – ఆంగ్లానువాదం.
5. పదనిధి (D.1385) : ఈ నిఘంటువును 1841లో రాశారు. అముద్రితం.
6. ప్రభులింగలీల – ద్విపద కావ్యం (3వ ఆశ్వాసంలోని ఒక భాగానికి చేసిన ఇంగ్లీషు అనువాదం.
7. బాల సరస్వతీయం – ఇంగ్లీషు అనువాదం.
8. భగవద్గీత – (సంస్కృతం – తెలుగులిపి) ఈ పరిష్కృత గ్రంథం చెన్నైలో ప్రచురించారు. కాలం ఎప్పుడో తెలియదు.)
9. 'రేఫఱకారవచ్చుబ్దజ్ఞాపక లోకోపకారము (R-597R, 1209D, 2154) అముద్రితం.
10. "A summary of and an explanatory note in English on *Vani Vilasa Vanamalika* (A Telugu metrical encyclopedia of Hindu literature) of Tekumalla Ranga Sayi. ఇది ప్రచురణ తెలియని వ్యాసం.
11. 'Common Prayer Book' ఇది చెన్నై లో ముద్రించారు. కాలం ఎప్పుడో తెలియదు క్రైస్తవ మత సంబంధం. (సమగ్ర ఆంధ్రసాహిత్యం – 9వ సంపుటం – కుంఫిణీయగం) – ఆరుద్ర.

- జానమద్ది హనుమచ్ఛాస్త్రి

సి.పి. బ్రౌన్ చరిత్ర, 1992 నుండి

అనుబంధం - 2

బ్రౌన్ జీవిత కాలానుక్రమణిక

★ 1798 నవంబర్10 రెవరెండ్ డేవిడ్ బ్రౌన్ (ఫ్రాన్సిస్) కౌలే దంపతుల రెండో కుమారుడుగ జననం – కోల్‌కతా.

డిసెంబర్ - 2 బాప్టిజం (మత స్నానం)

★ 1812 జూన్ 14 తండ్రి మరణం, తల్లి, ఇతర కుటుంబ సభ్యులతో లండన్‌కు పయనం.

★ 1814 జనవరి 19 హెయిల్‌బరి కళాశాల ప్రవేశం, రెండేళ్ళ చదువు

★ 1816 జూన్ 30 రైటర్ పదవి, ఇచ్చి చెన్నైలో సివిల్ సర్వీస్‌కు కేటాయింపబడటం.

★ 1871 ఆగస్టు 3/4 చెన్నైలో అడుగుపెట్టడం.

ఆగస్టు 13 ఫోర్ట్‌సెంట్ జార్జి కళాశాలలో ప్రవేశం, తెలుగు, మరాఠీ చదవటం.

★ 1820 జూన్ కళాశాల నుండి ఉత్తీర్ణత, సర్‌థామస్ మన్రో స్నాతకోపన్యాసంతో ప్రభావితుడు కావటం.

ఆగస్ట్ కడప కలెక్టరుకు అసిస్టెంటుగా నియామకం.

★ 1821 కడపలో రెండు ఉచిత పాఠశాలలను ప్రారంభించి, తెలుగు హిందుస్తాని భాషలను బోధించటం.

★ 1822 జిల్లాకోర్టు రిజిస్ట్రారుగ మచిలీపట్నంకు బదిలీ.

★ 1823 జడ్జిగారి సెలవు ఖాళిలో తాత్కాలికంగా జడ్జి బాధ్యతలు, కోర్టు నాజర్‌తోపాటు మరికొందరు ఉద్యోగులను సస్పెండ్ చేయటం (తర్వాత ఈ సస్పెన్షన్ ఉత్తర్వులను ప్రభుత్వం రద్దు చేయటం).

★ 1824	వేమనను గుర్తించటం; ఆబేదుబాయ్ రచించిన గ్రంథంలో వేమన ప్రస్తావన చూశారు; వేమన పద్యాల తాళపత్ర ప్రతుల సేకరణకు పూనుకోవటం; పద్యాలను చదివి,అనువాదానికి ఉపక్రమించటం. పాఠ్యభాగంలో ఎదురైన సమస్యల పరిష్కారం కోసం తెలుగు ఛందస్సు పట్ల అభిరుచి కలగటం.
★ 1825	రాజమండ్రి కలెక్టరుకు హెడ్ అసిస్టెంటు, మేజిస్ట్రేట్‌గా బదిలీ. సాల్ట్‌దరోగా ఉద్యోగి గవర్రాజును లంచం తీసుకొన్నాడన్న నేరంపై బర్తరఫ్ చేయటం (తర్వాత ప్రభుత్వం ఆ ఉత్తర్వులను రద్దు చేసి, దరోగాను మళ్ళీ ఉద్యోగంలో నియమించటం.
★ 1825 డిశంబర్	తెలుగు ఛందోగ్రంథం రాతప్రతిని, ప్రచురణార్ధం కాలేజి బోర్డుకు సమర్పించటం.
★ 1826	కడప జిల్లా కోర్టు రిజిస్ట్రారుగా బదిలీ, కొంతకాలం అసిస్టెంట్ జడ్జి, జాయింట్ క్రిమినల్ జడ్జిగా పని చేయటం, కంబంలోని ఆగ్జిలియం కోర్టు జడ్జిగా వెళ్ళుట.
★ 1827	తెలుగు ఛందస్సు పై అతని మొదటి పుస్తకం చెన్నై కాలేజి ప్రెస్‌నుంచి వెలువడటం.
	కాలేజి తెలుగుశాఖను ప్రధానంగా తెలుగు సంప్రదింపు గ్రంథాలయాన్ని నెలకొల్పటం.
★ 1828	కాలేజి ప్రింటింగ్ ప్రెస్ అభివృద్ధికి ప్రతిపాదనలు చేయటం. కడపలో బంగళా కొనటం, ఆ బంగళాలో తాను సేకరించిన రాతప్రతులను, గ్రంథాలయాన్ని నెలకొల్పటం, నేటివ్ పండితుల నివాసానికి, గ్రంథ పరిష్కరణ శుద్ధప్రతులు తయారీ, కావ్యాలకు వ్యాఖ్యానాలు మొదలైన వాటికి సౌకర్యాలను ఆ బంగళాలో ఏర్పరచటం.
★ 1829	వీరి రెండో పుస్తకం 'వేమన పద్యాలు' కాలేజి ప్రెస్‌నుంచి వెలువడటం.

ఫిబ్రవరి 17	తిరుచినాపల్లిలోని ప్రొవిన్షియల్ కోర్టాఫ్ ఆపీల్ సర్క్యూట్ (సదర్న్ డివిజన్) రిజిస్ట్రారుగా బదిలీ. తెలుగు నిఘంటువు తాలూకు రాతప్రతి ప్రచురణ కొరకు కాలేజి బోర్డుకు పంపటం – వారు దానిని ఎటూ తేల్చక మూలన వేయటం.
డిసెంబర్ 11	రాజమండ్రి అసిస్టెంట్ జడ్జి అండ్ జాయింట్ క్రిమినల్ జడ్జిగా బదిలీ.
★ 1832 డిసెంబర్	గుంటూరు జిల్లా ఆక్టింగ్ జడ్జిగా చేరడం – గుంటూరు కరువు కాలంలో.
★ 1833 మార్చి19	చిత్తూరు జిల్లా ఆక్టింగ్ జడ్డిగా బదిలీ – నెలలోపునే రాజమండ్రి ఆగ్జిలియరి కోర్టుకు బదిలీ – రాజమండ్రి – మచిలీపట్నం.
	డివిజన్‌లో ఉద్యోగం. మచిలీపట్నంలో తెలుగు ముద్రణశాల స్థాపించే ప్రయత్నం – జయప్రదం కాలేదు.
★ 1834 అక్టోబర్	చట్ట సంబంధమైన సమస్యల వలయంలో ఇరుక్కొని, కొన్ని ఫోర్జరీలు, కూట సాక్ష్యాల కేసులపై ఇచ్చిన తీర్పులు సరిగా లేవన్న కారణంగా 'డిస్మిస్' కావటం.
నవంబర్ 14	బ్రౌన్ తన డిస్మిసల్ ఉత్తర్వులపై చేసిన అపీలును తిరస్కరించటం. డిస్మిసల్ ఉత్తర్వులను ప్రభుత్వం ఖాయం చెయటం.
నవంబర్ 26	లండన్ కోర్టు ఆఫ్ డైరెక్టర్సుకు – మళ్ళీ ఉద్యోగంలో నియమించే విషయంపై అపీలు.
డిసెంబర్ 2	మూడేళ్ళ సెలవు, ఏడాదికి 500 పౌండ్ల జీతంతో మంజూరు – ఇంగ్లాండుకు ప్రయాణం.
★ 1835	లండన్‌లో తన తెలుగు వ్యాకరణం, తెలుగు నిఘంటువుల పనిచూస్తూ తన ఎనిమిది సంపుటాల నిఘంటువు మొదటి రాతప్రతిని పూర్తిచేయటం.రాయల్ ఏషియాటిక్ సోసైటి వారికి రెండు ఆంధ్రవర్ణ చిత్రాలను బహూకరించడం.
	ప్రొఫెసర్ రోసెన్ సలహాలపై సంస్కృత ఛందస్సుపై రాసిన బ్రౌన్ వ్యాసం ఏసియాటిక్ జర్నల్ (1837) లో ప్రచురణ.

1836	ఆక్స్‌ఫర్డ్‌లో ప్రొఫెసర్ విల్సన్‌కు అతిథిగా ఉండటం. ఇండియా ఆఫీసు లైబ్రరిలో ఉన్న దక్షిణ భారత భాషల్లో రాతప్రతుల పరిశీలన విభజన ముసాయిదా క్యాటలాగ్ తయారుచేసి ఇచ్చినందుకు 1837 మార్చిలో బోర్డు ఆఫ్ డైరెక్టర్సు బ్రౌన్‌కు తమ అభినందనలు తెలపటం.
★ 1837 ఆగస్ట్	ఇండియాకు తిరుగుప్రయాణం. ఓడలో కాల్డ్వెల్ తో పరిచయం – ఆ జీవమైత్రి ఏర్పడటం.
★ 1838 జనవరి 7	చెన్నైలో అడుగుపెట్టడం
జనవరి 23	ప్రభుత్వ పర్షియన్ అనువాదకుడిగా నియమించబడటం.
మార్చి 2	కాలేజ్ బోర్డు, నేటివ్ ఎడ్యుకేషనల్ కమిటీ ఆక్టింగ్ సెక్రెటరీగా నియామకం కొత్త నిబంధనలు తెలుగు అనువాదప్రతి ప్రచురణ.
★ 1839 జనవరి 22	చెన్నైలోని సదర్ అండ్ ఫౌజ్ అదాలత్ కోర్టులకు ఆక్టింగ్ రిజిస్ట్రారు.
మే 20	ఆక్టింగ్ సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ గవర్నమెంట్ లాటరీస్, చెన్నై జర్నల్ ఆఫ్ లిటరేచర్ అండ్ సైన్స్ పత్రికకు కో ఆర్డినేటరు తెలుగు భాషా సాహిత్యాలను గురించి బ్రౌన్ రాసిన వ్యాసాలు వెలువరించటం, వేమన పద్యాల విస్తృత ఎడిషన్ వెలువడటం.
★ 1840 ఏప్రిల్ 7	సివిల్ ఆడిటర్ అండ్ సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ స్టాంప్స్‌గా ఛార్జీ తీసుకోవటం.
★ 1841 ఆగస్టు 31	ఆక్టింగ్ పోస్ట్‌మాస్టరు జనరల్. ఆలిండియా గ్లాసరీకి అనుబంధంగా దక్షిణ భారతంలోని రెవెన్యూ, జ్యుడీషియల్ పదాల పట్టిక తయారు చేయమని ప్రభుత్వాదేశం. రాఘవాచార్యుల 'నలచక్రవర్తి కథ – నవనాథ చరిత్ర నుంచి సేకరించిన గౌరన హరిశ్చంద్ర కావ్యం – చాల శతకాలు, యక్షగానం, సీతాకల్యాణం వగైరాలను అనతికాలంలో, స్వీయ పర్యవేక్షణ క్రింద అచ్చువేయటం.

★ 1843 సెప్టెంబర్ 29 మద్రాసు యూనివర్సిటీ బోర్డు ఆక్టింగ్ సెక్రటరి. ఆంధ్ర మహాభారతంలోని ఆదిపర్వం బ్రౌన్ సంపాదకీయ పర్యవేక్షణలో, చెన్నై విద్యాకళా ప్రెస్ (మాపతి మొదలారిగారి)లో ముద్రితమై వెలువడటం.

★ 1844 ఉచితంగా తెలుగు తమిళం ఇంగ్లీషు నేర్పటానికి పాఠశాల ప్రారంభించటం (కొంతకాలం తర్వాత ఈ పాఠశాల నిర్వహణ బాధ్యతను ఒక క్రైస్తవ పెద్దమనిషికి అప్పగించటం. వసుచరిత్ర – వ్యాఖ్యాన సహితంగా అచ్చువేయటం. బ్రౌన్ తన తెలుగు – ఇంగ్లీషు, ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువులను ఎస్.పి.సి.కె.తో ఒడంబడిక కుదుర్చుకొని ముద్రణ ప్రారంభించటం.

★ 1845 జనవరి 27 మద్రాసు లిటరరీ సొసైటి వారికి తన సొంత గ్రంథాలయంలోని దేశభాషల్లో 2440 రాతప్రతులు (తాటాకు ప్రతులతో పాటు) బహూకరించడం.

★ 1846 జులై 3 పోస్ట్‌మాస్టర్ జనరల్‌గా పూర్తి బాధ్యతలు స్వీకరించడం, ప్రభుత్వ తెలుగు అనువాదకుడు కావడం.

ఆగస్ట్ 4 ఎడ్యుకేషన్ కౌన్సిల్ సభ్యుడు కావడం.

★ 1847 చెన్నైలో హిందూ క్రైస్తవ తగాదాలు ముమ్మరం – బ్రౌన్ పోస్ట్‌మాస్టర్ జనరల్‌గా బాధ్యతల నిర్వహణ విషయంగా లెవిన్ ఆరోపణలు. మద్రాస్ 'అట్లాస్'లో ఒక ఆకాశ రామన్న వ్యాసం రాశాడని ఆరోపణ వచ్చింది.

★ 1849 హైదరాలి మెమోయిర్స్ ఆఫ్ టిప్పు సుల్తాన్ పరిష్కృత పుస్తక ప్రచురణ !

★ 1850 1751–1850 – ఎఫిమిరన్ ప్రచురణ – సైక్లిక్ టేబిల్స్ ఆఫ్ హిందూ మహమ్మడన్ క్రొనాలజీ.

★ 1851 మనుచరిత్ర వ్యాఖ్యాన సహితంగా ముద్రణ.

★ 1852 మార్చి 29	ఫస్ట్ క్లాస్ సివిల్ సర్వీస్ హోదా పొందటం, తెలుగు వాచకాలు మూడు భాగాల ముద్రణ; జిల్లా నిఘంటువు, వాక్యావళి ప్రచురణ.
★ 1853	'రాజుల యుద్ధాలు' డైలాగులు (2వ ఎడిషన్) ప్రచురణ
ఏప్రిల్ 16	మెదడువాపు వ్యాధికి గురికావటం – పక్షవాతం; సెలవుపై నీలగిరిలో విశ్రాంతి. భాషాశాస్త్రవేత్త అయిన మిషనరీ జెర్నాల్డ్ ష్మిడ్‌ను కలుసుకోవడం – అతని తమిళ రచనల పునర్ముద్రణకు ఆర్థికంగా తోడ్పడటం – బెంగళూరు, మైసూరు – శ్రీరంగపట్నం సందర్శన.
★ 1854	మే 1వ తేదీనుంచి పదవీ విరమణ చేయటానికి ప్రభుత్వం నుంచి సమ్మతిపొందటం. ఏటా 920 పౌండ్ల పెన్షన్‌తో ఉద్యోగ విరమణ. అతని రెండు నిఘంటువులు మిశ్రభాషా నిఘంటువూ, ప్రచురణ.
★ 1855	తాతాచారి కథలు – మిరాశివాదం గ్రంథాన్ని ఇంగ్లీషు తర్జుమాతో ప్రచురించటం.
జూన్	లండన్‌కు ప్రయాణం.
★ 1856	ఇండియాలో అచ్చవుతున్న తన తెలుగు వ్యాకరణ (పరివర్ధిత ప్రతి) గ్రంథానికి లండన్‌లో పీఠిక రాసి మద్రాసుకు పోస్ట్‌పార్సెల్ ద్వారా పంపటం. బ్రౌన్ తెలుగు వ్యాకరణం మలి ముద్రణ వెలువడటం.
★ 1859	'నికలస్ అనుభవాలు' ముద్రణ.
★ 1860	భారతదేశంలో 1857 తిరుగుబాటు గురించి 12 పట్నాలలో ఉపన్యాసాలివ్వటం – (తేదీలు – ఉపన్యాస పాఠ్యభాగాలు సేకరించవలసి ఉంది).
★ 1863	కర్నాటిక్ క్రోనాలజి ప్రచురణ (సైక్లిక్ టేబిల్స్ – సవరించబడిన ప్రతి).

★ 1865 లండన్ యూనివర్సిటీలో తెలుగు ప్రొఫెసర్ కావటం (నియామకం తేది నిర్ధారణ కావలసి ఉంది).

★ 1866 బ్రౌన్ తన ఆత్మకథను ప్రైవేట్ సర్క్యులేషన్ కోసం ముద్రించటం.

★ 1869 ఐ.సి.యస్ పరీక్షలకు తెలుగు పరీక్షాధికారిగా నియుక్తుడు కావటం; గోల్డ్‌స్టకర్ ఒత్తిడి పై 'సంస్కృత ఛందస్సు' అన్న తన గ్రంథాన్ని సవరించి వెలువరించటం.

–తెలుగు వ్యాకరణం ఇంకోసారి సవరించటం. నవంబరులో మూడో ఎడిషన్ ముద్రణకు ప్రతిని సిద్ధపరచటం

–ప్రతి దినం తన నిఘంటువులలో విస్తృతంగా చేర్పులను, మార్పులను (ఇన్టర్ లీవ్ చేసిన ప్రతులలో) కావిస్తూ బాగా పెంచటం.

★ 1871 బ్రౌన్ వ్యాసాలు రెండు రాయల్ ఏషియాటిక్ జర్నల్ ప్రచురణ.

★ 1872 సవరించిన 'ఆత్మకథ' ప్రచురణ.

★ 1884 నవంబర్ 3 వీలునామా తయారు.

1884 డిసెంబర్ 12 అస్తమయం.

★ 1885 మార్చి–3 వీలునామాలో పేర్కొన్నట్లు రాతప్రతుల గ్రంథ భాండారం, కొన్ని ప్రైవేట్ పత్రాలు లండన్‌లోని ఇండియా ఆఫీసుకు తరలింప బడటం, శతాబ్దం తర్వాత తిరుపతిలో తెలుగు అధ్యయనానికి వినూత్న స్ఫూర్తి దాయకం కావటం.

ఆధారం : (Literary Autobiography of C.P.Brown) Sri Venkateswara University publication, Triupati, 1978 - pp 19-23)

––0––

నిఘంటు నిర్మాణము

బ్రౌన్‌దొర రచనలలో ఆంధ్ర పండిత లోకమును విశేషముగ ఆక్షరించినవి ఆయన నిఘంటువులు. ఆయనకు నైఘంటికునిగ వచ్చినంత పేరు ఇంక దేనివలనను రాలేదు. ఆయన వ్రాసిన వాచకములు, వ్యాకరణము ఆంధ్ర పండితలోకమున అంత ప్రశస్తి సంపాదింపలేదు. అవి, ఆంధ్ర భాష నభ్యసింపగోరు పాశ్చాత్యులకును, ఆంగ్లమునభ్యసింపగోరు దేశీయులకు ఉపయోగపడుటకై వ్రాసినవే గాని, ఆంధ్ర పండితుల కొరకుగాదు. పై గ్రంథములకున నిఘంటువులకు వచ్చినంత పేరు రాకుండుట కిదియే ముఖ్యకారణము.

ఈయన నిఘంటువులు పండిత పామర రంజకములు. అకారాదిగా తెలుగునకు నిఘంటువును కూర్చుటలో ఆయన మొదటివాడు కాకపోయినను, ఆయన నిఘంటువులు నాటికి నేటికి కూడ వైశిష్ట్యమును కలిగియున్నవే. కొన్ని విషయములలో మార్గదర్శకములే. అవి వ్యావహారిక భాషావాదులకు, గ్రాంథిక భాషావాదులకును గూడ కావలసినవే. బ్రౌన్‌దొర నిఘంటువులకు ముందే సుప్రసిద్ధముగనున్న నిఘంటువు, 1821 లో "కాంబెల్" దొర ప్రచురించినది. అక్షర క్రమముగ నున్న నిఘంటువులలో ఇది ప్రథమ నిఘంటువని జయంతి రామయ్య పంతులుగారి అభిప్రాయము[1]. కాని "జెంతూ వకాబ్యులరీ" అనుపేర నిఘంటువు వంటిదొకటి విలియమ్ బ్రౌన్ 1817 – 1818 లో ప్రకటించారు.

బ్రౌనుదొర నిఘంటువులకన్న ముందే యున్న నిఘంటువులలో, జె.సి.మారిన్ దొర కూర్చినదొకటి. దీనిని కాలేజీ బోర్డువారు 1835 – 1839 సంవత్సరముల నడుమ ప్రచురించిరి. ఇది ఉత్తమ శ్రేణికి చెందినదైనను, బ్రౌనుదొర దీని నెందులకో పేర్కొనలేదు. బ్రౌన్ దొరకు ముఖ్యముగా సాయపడిన నిఘంటువులు రెండట. మొదటిది "కాంబెల్ దొర" నిఘంటువు. రెండవది "విల్సన్" దొర ప్రకటించిన సంస్కృత నిఘంటువు. నిఘంటు నిర్మాణ విషయమున రెండవది బాగుగ తోడ్పడినదట.

---

1 తెలుగులో మొట్టమొదట నిట్టి యక్షర క్రమ నిఘంటువు కూర్చిన యాతడు ఏ.డి. కాంబెలు అను నాంగ్ల పండితుడు" – జయంతి రామయ్యపంతులు (శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు ; పీఠిక: పుట – 2, పీఠికాపురము: 24 – 3 – 1936).

బ్రౌన్‌దొర పేర్కొనిన తెలుగు నిఘంటువులలో ముఖ్యమైనది, మచిలీపట్టణము నకు చెందిన మామిడి వెంకయ్య (1764 – 1834) గారి ఆంధ్ర దీపిక. ఇది 1806 నాటికే పూర్తిచేయబడినదట. తెలుగు కావ్యములలో ఉపయోగింపబడిన పదములు మాత్రమే ఇందుకలవనియు, వ్యావహారిక భాషజోలికి ఇది పోలేదనియు బ్రౌనుదొర వ్రాసెను[2].

ఆంధ్ర భాషార్ణవము, దానివంటివే పద్యములలోనున్న ఐదు నిఘంటువులను అకారాదిగా కూర్చి, బ్రౌనుదొర ఉపయోగించుకొనెను. కాని ఈ నిఘంటువులలోని పదజాలమునందు క్రియల కంత ప్రాముఖ్యము లేదనియు, క్రియలే ఏ భాషకైనను ప్రాణమువంటివనియు బ్రౌనుదొర అభిప్రాయముపడెను[3]. అవికాక, ఆంధ్రభాషా భూషణము[4], ఆంధ్రనామ సంగ్రహము[5], కర్కంబాడి నిఘంటువు[6], ఒరంగల్లు

2. "The Dipica, ఆంధ్ర దీపిక, A Dictionary of Telugu explained in Telugu written by మామిడి వెంకయ్య at Masulilpatnam. It was completed in the year 1806. The Dipica gives a mere selection of the words used in Telugu poetry.The ordinary Telugu of common life is but slightly noticed." (C.P.Brown's Telugu - English Dictionary ; page VIII; 1852 Edition.) ఈ విషయమై ఇతర వివరములకు, తెలుగు సాహిత్యముపై ఇంగ్లీషు ప్రభావము : కొత్తపల్లి వీరభద్రరావు ; హైదరాబాదు. ద్వితీయ ముద్రణ, 1986. పుటలు – 232 నుండి 235 వరకు చూడవచ్చును.

3. *"The Andhra Bhasharnavam* ఆంధ్రభాషార్ణవం, a vocabulary of synonyms, in verse. This and five more similar works have been rearranged alphabetically at my desire. All the native vocabularies are deficient in verbs whereas verbs are the native vocabularies are deficient in verbs whereas verbs are the most delicate and peculiar parts of the language,'(Ibidem; page VII)

4. *"Andhra Bhasha Bhushanam* ఆంధ్ర భాషా భూషణము a vocabulary of Synonymes,in verse." (Ibidem ; page VII)

5. "A vocabulary written in verse." (Ibidem; page VII)

6. "The కర్కంబాడి నిఘంటు an alphabetical glossary, framed at my desire : it contains all the words found in the ఆంధ్రనామసంగ్రహం, in the ఆంధ్రనామశేషం, in the వెంకటేశ నిఘంటు and in the సాంబ నిఘంటు." (Ibidem; page X)

పదజాలము[7] – ఆయనకు బాగుగా ఉపయోగించినవి. ఈ కర్కంబాడి నిఘంటువు అనేకములగు నిఘంటువుల చేరికవలన ఏర్పడినది. దీని యందు ; ఆంధ్రనామ సంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, వేంకటేశ నిఘంటువు సాంబ నిఘంటువు, విష్ణు ఆంధ్రము[8] మొదలగు వాటిలో గల పదజాలమంతయు కలదట. దీనిని బ్రౌన్‌దొరయే సిద్ధము చేయించెను. ఇంక ఒరంగల్లు పదజాలము (ఒరంగల్లు దేశీయ తెలుగులు) అనునది మామిడి వెంకయ్యగారి ఆంధ్ర దీపికకు పరిశిష్ట భాగము కావచ్చుననియు, దానికర్త పేరు తెలియుట లేదు గాని, వెంకయ్య గారే దానిని కూడ చేసియుండవచ్చునియు బ్రౌనుదొర వ్రాసెను.

ఇవిగాక కన్నడ[9], తమిళ[10], వంగ[11], సంస్కృత[12] భాషల నిఘంటువులను గూడ పరీక్షించి, తనకు పనికివచ్చునంతవరకు బ్రౌనుదొర వాటిని గూడ వినియోగించుకొనెను. వృక్షశాస్త్రము మొదలగు శాస్త్రములకు సంబంధించిన పదముల అర్థములను వ్రాయుటకు, ఆయా శాస్త్రములకు సంబంధించిన ఆంగ్ల, సంస్కృత నిఘంటువులను పరిశీలించెను. ఉదాహరణముగ మనము "క్వాథ శాస్త్రము"[13] అను వృక్షశాస్త్ర సంబంధమైన పదములుగల "పదజాలము" ను గ్రహింపవచ్చును ఇట్టి శాస్త్రములకు సంబంధించిన పదములు, దేశీయ

7. " The ఒరంగల్లు Orangallu Glossary : this is alphabetically arranged, and is a supplement to Mamidi Vencanna's Andhra Dipica : it is anonymous: and probably is the work of the same author. The only title is దేశీయ తెలుగులు that is, local words, or dialects. But it explains many expressions used in the leading poems." (Ibidem; page XI)
8. *"Vishnu Andhram,* A glossary, included in the karkambadi Nighantu": (Ibidem; page XIV)
9. *"Kannadi English Dictinary* by Reeve. (Ibidem; page X)
10. *Rottler's Dictionary, Tamil and English Dictionary* (Ibidem; page XII)
11. Haughton's Dictionary, Tamil and English (Ibidem; page IX)
12. శబ్దకల్పద్రుమ by Radha Kanta Deva (వంగలిపి) (Ibidem; page XII)
13. "The క్వాథశాస్త్రం A Botanical Vocabulary in Sanscrit with Telugu synonymes". (Ibidem, page XIII)

పండితులలో కూడ కొందరికి తెలియవని బ్రౌనుదొర వ్రాసెను[14]. నిఘంటువు సాధ్యమైనంతవరకు సంపూర్ణముగా నుండవలెనను ఆయన పట్టుదలయే ఈ కృషికి మూలము.

ఈ విధముగ వివిధ భాషల నిఘంటువుల నుండి, శాస్త్రముల నుండి, అంతకు పూర్వమున్న ఆంధ్రభాషా నిఘంటువుల నుండి పదములను కృతజ్ఞతతో గ్రహించుటయేగాక, తాను స్వయముగ మహాపండితుల సాయముతో తెలుగులోని ఆ ఉద్గ్రంథములను చదివి, వానిలోని వివిధ పదములనన్నంటిని ఎత్తి వ్రాసికొని, తన నిఘంటు నిర్మాణమునకు సామగ్రిని కూర్చుకొనెను. ఈ సందర్భమున వ్రాయుచు, విశేషముగ పరిశ్రమ జరుగని భాషకు నిఘంటువును నిర్మించునపుడు, సులభముగ తప్పుదారి త్రొక్కుట జరుగునని వ్రాసెను[15]. ఇట, బ్రౌనుదొరకు 1825లో భారతము చదువుచున్నప్పుడు కల్గిన అనుభవమును గూర్చి తెల్పుట అప్రస్తుతము కాదు. ఆయనకు భారతము చదువుటయందు తోడ్పడిన విద్వాంసుడు, కష్టమైన పదములకు వ్యావహారికాంధ్రమందు గాని, సంస్కృతములోగాని, హిందీలోగాని అర్థము చెప్పెడి వాడట[16]. ఆ పదమునకు ఆయర్థము బ్రౌనుదొర వ్రాసికొనెడివాడు. ఆ పదమే గ్రంథమందు మరల రాగా, ఆ పండితుడు దానికి సందర్భాను సారముగా అర్థము చెప్పుచ్చువచ్చెడివాడట! కొంతసేపటికి, ఒకే పదమునకు పరస్పర విరోధములగల అర్థములు రాగా బ్రౌనుదొర అతనిని "ఏమిటి ఈ వింత ?" అని ప్రశ్నించెనట! అందులకా పండితుడు, "అయ్యా, మీరిలా నేను చెప్పినదంతా వ్రాసుకొంటూ, చివరికి నన్నిలా నిలదీసి అడుగుతే నేనేమి చేస్తాను ఒక వేళ మీరడిగిన మాటకు నాకు అప్పుడర్థం తెలియకపోవచ్చు. లేదా సమానార్థక పదం ఏదీ అప్పటికప్పుడు తట్టకపోవచ్చు", అన్నాడట! అప్పుడు బ్రౌనుదొర నవ్వి "మరి, మీరిలా నన్ను తప్పుదారి తొక్కించడం భావ్యమా" అన్నాడట! కాని, ఈ క్రింది వాక్యము – ఆ పండితుని గురించియే బ్రౌనుదొర అన్నది – ఆయన సహృదయతకు తార్కాణము. "The pandit was a sound scholar but not accustomed to construing."

---

14. "Some Telugu words which I have copied from the glossaries marked ABA, (ఆంధ్ర భాషార్ణవము) or Kark. (కర్కంబాడి) or Q (క్వాథశాస్త్రం) are unknown to learned nanves". (Ibidem, page XII)

15. "He who writes a Dictionary of an unexplored language is offen misled."

16. "My learned assistant gave the meaning in colloquial Telugu, or Sanscrit or Hindi."

ఈ కార్యమున తనకు సాయము చేసిన పండితులను గురించి బ్రౌనుదొర "వారికి సంస్కృత వ్యాకరణము పరిచితము. కాని, వారి మాతృభాషకు సంబంధించిన ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పుటకు వారికంత సంసిద్ధతలేదు". అని వ్రాసెను[17]. ఈ దురవస్థకు కారణము, "సంస్కృతంవస్తే తెలుగువచ్చినట్లే", అను దురభిప్రాయము పండితులలో, కొందరి యందు ప్రబలి యుండటయే ! ఈ అభిప్రాయము ప్రబలుటకు ముఖ్య కారణము, తెలుగు తత్సమపదబహుళ మగుట కావచ్చును !

అనేకములగు వ్యయప్రయాసలకోర్చి, బ్రౌనుదొర తన నిఘంటువులను సిద్ధము చేసెను. ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువునకు సంబంధించిన ప్రణాళిక 1832 లోనే సిద్ధమయినను, అచ్చువేయుట ప్రారంభించునప్పటికి, అంతయు, మరల వ్రాయవలసి వచ్చెనట[18] 'షేక్స్పియరు' మొదలైన ఆంగ్ల ఉద్గ్రంథములను క్షుణముగ అంతకుపూర్వమే చదివి యుండటచే, తానా పనికి సిద్ధముగనే యుంటినని ఆయన వ్రాసెను[19]. తనతోటి పనివారు కూడ, తనకు ఆంగ్ల సాహిత్యమునందున్న పాండిత్యమును మెచ్చుకొని, తనకు "బైబులు", "షేక్స్పియరు", "మిల్టనులు"లు ; వచ్చినట్లున్నదని పలికెడివారని కూడ బ్రౌనుదొర వ్రాసెను[20]. ఈ ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువు కూర్చుటలో ఆయన ముఖ్యోద్దేశము, ఆంగ్ల సాహిత్యము మనవారికి అందుబాటులోనికి రావలెననునది[21]. ఇట్టి సదుద్దేశముతో శ్రమించి, ఉద్దేశ సాఫల్యమును పొందెను.

---

17. "These intructors were familiar with Sanscrit Grammar, but were less ready to solve questions as to the syntax of their mother - tongue."
18. "....Completed the rough sketch of the English - Telugu Dictionary in 1832.... This seemed to be ready, yet in printing it I caused the whole to be rewritten....."
19. "I had been prepared by my previous study of Shakespeare and other English Classics."
20. "My fellow labourers the Brahmans, remarked that I seemed to have the Bible, Shakespeare,and Milton by heart."
21. "This work may render English literature accessible to all the Hindus who fill the Indian peninsula." (తెలుగు వారికి పర్యాయపదముగ 'హిందు' పదమును బ్రౌనుదొర చాల చోట్ల వాడెను.)

ఈ ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువు ప్రథమ ముద్రణము, ఫిబ్రవరి 1845 లో ప్రారంభింపబడి మార్చి 1853 లో పూర్తి [22] అయినదట ! దీని ముఖపత్రములిట్లున్నవి[23].

[పుట I]

బ్రౌణ్య ఇంగ్లీషు నిఘంటు

ENGLISH - TELUGU

DICTIONARY

MADRAS

Printed at the Christian Knowledge Society' s Press,

Church Steet, Vepery.

1853

[పుట II]

WORKs PUBLISHED BY

Mr. Brown.[24]

[పుట III]

A DICTIONARY, ENGLISH AND TELUGU Explaining

---

22. "I began printing it in Feb, 1845 and it was completed and published (one Volume. Royal Ocatavo, in 1300 pages) in March 1835".

23. బ్రౌనుదొర ప్రచురించిన గ్రంథములను (అవి అన్ని గ్రంథాలయముల లోను లభింపవు) చాలమందికి చూచుటకు అవకాశము లేదు గనుక, ముఖ పత్రరచనయైనను, ఇట్లున్నదని తెలిసికొనుటకు వీలుగా, చూపుటయైనది.

24. పై శీర్షిక క్రింద ఒక పుస్తకముల పట్టిక ఈయబడినది. వీటిలో కొన్ని, అయన అప్పటికి ప్రచురించినవి, కొన్ని ప్రచురింపనున్నవి.

The English Idioms And Phrases
In Telugu,
With the Pronunciation of
English Words.
Prepared by
CHARLES PHILIP BROWN
Of The Madras Civil Service,
Telugu Translator To Government,
Senior Member of the College Board, Etc.

--- -----

MADRAS :
Printed At the Christian Knowledge Society's Press
Church Street, Vepery.
1852

ఈ నిఘంటువు బ్రౌన్‌దొర యొక్క తక్కిన నిఘంటువులవలెనే విశేష ప్రఖ్యాతిని ఆర్జించినది. దీని సాయముతో ఎందరో – బ్రౌన్‌దొర ఆశించినటుల – ఆంగ్లభాష సభ్యసించి ఆ సాహిత్యమును చవిజూచి యుందురు. దీని ఉపయోగము కాని, విశిష్టతకాని నేటికిని తగ్గిపోలేదు. వ్యావహారిక భాష ప్రాబల్యమును పొందిన ఈ దినములలో, వ్యావహారిక భాషాపదములు విశేషముగనున్న బ్రౌనుదొర నిఘంటువులు, మన కింకను మిక్కిలి ఉపయోగకారులు, ఉపాధేయములు.

ఈ నిఘంటువు యొక్క ద్వితీయ ముద్రణము 1895 లో జరిగినది. బ్రౌనుదొర కీర్తిశేషుడైన (1884) తరువాత పదనొకండవ సంవత్సరమున ముద్రింపబడిన దీనిని ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీలో ఇంగ్లీషునకు అసిస్టెంటు ప్రొఫెసరయిన ఎమ్. వెంకటరత్నం, బి.ఏ., గారు సంస్కరించి, విపులీకరించిరి. దీనియందు "బ్రౌనుదొర సాహిత్య జీవితము" (లిటరరీ లైఫ్) ముద్రింపబడినది. ఈ వ్యాసమును మిత్రుల ప్రోత్సాహమువలన, తాను ఇండియాను

విడిచి (1855లో) పోవుటకు ముందు బ్రౌనుదొరయే వ్రాసెనట! కాని, దీనిని ప్రచారమునకై అచ్చువేయలేదు. గనుక, ఈ వ్యాసములలోని విషయములు బహిరంగ పరుపక "కాలేజీ బోర్డు" వారును జాగరూకత వహించిరి[25]. ఆయన చనిపోయిన తరువాత అచ్చు వేసిన, ఈ నిఘంటువు ద్వితీయ ముద్రణమున, దీనిని కూడ ప్రచురించిరి.

తెలుగు – ఇంగ్లీషు నిఘంటువు కూడ, దాని తోబుట్టువగు ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువుతో సమానమైన ప్రాముఖ్యముగలదే. దీనిని బ్రౌనుదొర తాను తెలుగు నేర్చుకొనుచున్న దినములలో తనకు సాయముగనుండుటకు సిద్ధము చేసి కొనెనట[26]. దీనిని అచ్చువేయవలెనను సూచన 1844 వ సంవత్సర ప్రారంభముననే, వచ్చెనట! ఆ సంవత్సరము మధ్యభాగమున అచ్చుపని ప్రారంభింపబడెను. ఎన్నో మార్పులు, దిద్దుబాట్లు కూడ చేయవలసి వచ్చెనట! నూటికంటె ఎక్కువ మంది తెలుగు గ్రంథకర్తలిందు ఉదాహరింపబడిరి. ప్రతి ఉదాహరణమును పరిశీలించి, నిర్ణీత స్థానములో దానినాయన ఉంచెను[27], బ్రౌనుదొర వ్రాయసగాండ్రనుపెట్టి, తన పర్యవేక్షణముక్రింద పనినంతపూర్తి చేసెను. ఉదాహరించిన భాగము లేయేగ్రంథములందలియోసరిగా పరీక్షించి,

25. "On the eve of leaving India, their late learned colleague was induced by his friends to complle some details of his own literary life. But as this narrative was not printed for publication the Board do not deem it proper to make free with its contents" - D.F. Carmichael, Secretary, Board of Examiners' office, March 23rd, 1858. (preface to a Catalogue Raisonnee of Oriental Manuscripts in The Library of The College, 1857; page XXIII)

    ఈ సాహిత్య జీవిత చరిత్రకు సంబంధించిన ఇతర వివరములు, ఈ పుస్తకము (సి.పి. బ్రౌను) లోనే పుట – 119 లో కలవు.

26. "The present Dictionary was written to assist in learning the Telugu Language." (Telugu-English Dictionary, 1852; page IV.)

27. "In the beginning of 1844 I received a proposal to print my Telugu and English Dictionary. The printing commenced in the middle of the year but I soon found that the work required revision and correction. More than one hundred Telugu authors were quoted, every quotation was to be verified, trancribed and inserted."

నిఘంటువున నిలిపెను. నిరాధారములగునవేవియు నందులేవు. ఇట్టి ఋజుత్వము, నిష్కర్ష లేనిచో పరిశోధకులకు లాభముగాని ఉండదు. అందుచేతనే ఉత్తమ పరిశోధకుడగు బ్రౌనుదొర తన వ్రాతలకు రుజువులను చూపించుచు వచ్చెను[28]. నిఘంటువులో పేజీ ఒక్కంటికి పది మొదలు ఇరువదివరకు తెలుగు కవుల రచనల నుండి యుదాహరణములు కలవనియు,వాటి నన్నింటిని తానే స్వయముగ గ్రహించితిననియు,తనయొద్దనున్న పండితులు, వాటిని అచ్చునకు సిద్ధము చేసిరనియు ఆయన వ్రాసెను[29], దీనిని బట్టియే, ఆయనకు ఆంధ్రభాషలో గల పాండిత్యము, ఆంధ్రసాహిత్యముతో గల పరిచయము స్వయంవ్యక్తమగుచున్నది గదా! ఈ నిఘంటువు ముఖపత్రమునకును, ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువున కున్న ముఖపత్రమునకు భేదమంతగా లేదు[30].

ఈ రెండు నిఘంటువులును జోడుగా పెరిగినవి. రెండును ఇంచుమించుగ ఒకేసారి అచ్చొత్తింపబడినవి. ఒక నిఘంటువున కై ఎత్తి వ్రాసికొనినవి,కొన్ని ఉదాహరణలు, రెండవదానికిని ఉపయోగించెడివట! ఈ విధముగా రెండింటిని సమకాలీనముగ బ్రౌనుదొర పెంచుచువచ్చెను[31]. వ్రాయసగాండ్రను పెట్టి, కంపోజిటర్లు కూర్చగలిగినంత వేగముగను తాను వారికి పని చెప్పుచుండెడి వాడట[32].

తెలుగు ఇంగ్లీషు నిఘంటువులో బ్రౌనుదొర చేసిన ముఖ్యమైన మార్పుహల్లులతో ప్రారంభించు పదముల యొక్క స్థానమునకు సంబంధించినది. నాడు మనకున్న అకారాది

28. "In the, as in my Grammar I have endeavoured to adduce proofs of every statement."

29. There are from ten to twenty quotations from Telugu authors, in each page. This part of the work was executed by my own pen; my learned and laborious assistants transcribed them for the press, but seldom supplied one from their own reading."

30. "A DIctionary, Telugu and English, explaining The Colloquial style used in Business,And the poetical Dialect, with Explanation in English And in Telugu, 1852. ఇది కాక మిగిలిన భాగమంతయు రెండింటికిని సమానమే.

31. "Some qutations selected for one Dictionary will also fit for the other, and whenever I met with suitable phrases I noted them in each, thus building up both at the same time."

32. "I employed Brahman copyists, and supplied work as fast as the compositors could set is up."

నిఘంటువులలో ' క చ ట త ప 'అను వర్గక్రమమున పదములన్నియు నుండుటయు, ప్రతివర్గమునకు అక్షరక్రమము తప్పకుండుటయు, ప్రతి అక్షరమునకును గుణితము అచ్చుల క్రమమున వచ్చుచుండుటయు, మనకు తెలిసినది. బ్రౌనుదొర నిఘంటువున ఈ క్రమమున పాటింపబలేదు. ఒక వర్గములోని వివిధాక్షరములతో – అనునాసికాక్షరమును విడిచి – ప్రారంభించు పదజాలమునంతయు, అకారాది అచ్చుల క్రమమున ఒక చోటనే ఇచ్చుట ; బ్రౌనుదొర చేసిన ముఖ్యమైన మార్పు [33]. ఇట్లు చేయుటవలన, నిఘంటువు నుపయోగించుట సులభమగునని బ్రౌనుదొర ఊహ, 'య ర ల వ' లు వేరువేరుగ కలవు. మరల 'శ, ష , స' లను కలిపినాడు. ఈ ఏర్పాటువలన – కోత, గోత్రము, ఘోణి – మొదలగు పదములు ఒక దాని తరువాత ఒకటి ఒకే శీర్షిక (కో, ఖో, గో, ఘో) క్రింద వచ్చినవి[34]. అటులనే – జిగి, చిగురు, జిఘాంసుడు – మొదలగు పదములును[35] శాతము, షాడబము, షాతాని[36] మొదలగు పదములును ఇటులనే[37].

ఈ విషయమును పురస్కరించుకొని, బ్రౌనుదొర తన తెలుగు – ఇంగ్లీషు నిఘంటువు 'ఉపోద్ఘాతము'న సుదీర్ఘముగ వ్రాసినదానికి క్రింది అనువాదము : "ముప్పది సంవత్సరముల క్రిందట నేను తెలుగు కావ్యములు చదువుచున్నప్పుడు, 'గ' తో ప్రారంభించిన పదములు (గోరువంటివి) చాలసారులు రాగా, మా గురువుగారు నన్ను 'ఆంధ్ర దీపిక' లో ఆ పదమునకై 'కోరు' క్రింద చూడుమని చెప్పుచుండిరి. 'జ' మొదటి అక్షరముగ (జెలంగు) కల పదములు 'చ' క్రింద కనబడుచుండెడివి. 'ద' తో ప్రారంభించు పదములు, వాటి చిత్తమువచ్చినట్లు, 'త' తో ప్రారంభించెడివి, దోవ, తోవ[38]. రెండును 'రోడ్డు' నకు పదములే. 'పులి' అనగా పులి గదా! కాని సమాసములలో

33. కఖగఘ, కాఖాగాఘా, కిఖిగిఘి – మొదలగునవి.

34. Telugu - English Dictionary, 1852 - page; 287.

35. Telugu - English Dictionary, 1852 - page; 330.

36. Telugu - English Dictionary, 1852 - page; 1050.

37. "I have made an improved arrangement of the consecutive initial consonants : uniting such as in Telugu are commutable." (Ibidem, page IV)

"This difficulty may eventually be removed by classing the commutable letters together as 'U' and 'V' have long been mingled in the English Dictionary" (ఆంధ్ర గీర్వాణచ్ఛందము సి.పి.బ్రౌను – 1827. "On Orthography, Spelling, etc.")

38. తోవ, త్రోవ, దోవ N.S Way Road, Way or Means. (Ibidem, page 465)

'ప' అను అక్షరము 'బ' గా మారి 'బెబ్బులి' అను రూపము వచ్చుచున్నది. 'శ' తో ప్రారంభించు కొన్ని పదములు 'స' తో కూడ వ్రాయవచ్చును గదా. ఈ సంశయమునుండి నన్ను పెద్దలు కూడ విముక్తుని చేయలేదు.నేను వారినడిగినప్పుడు, "రెండు విధములుగను వ్రాయవచ్చును" అనుచుండిరి. చివరకు, నిఘంటువు రమారమి సగమువరకు పూర్తి అయిన తరువాత మార్పును అంగీకరించు ప్రథమాక్షరములు గల పదములను కలిపివేసి, మరల నిఘంటువును వ్రాసి, ఈ సంశయమును తొలగించి వేసితిని."

"ఇక్కడ ఒక ఉదాహరణను ఇచ్చెదను. 'దీపిక' లో 'దువాలించు'[39] అను క్రియ ఒకటి కలదు. కొందరు కవులు దీనిని 'త' తో ప్రారంభింపగా, కొందరు 'ధ' తో ప్రారంభించిరి. కనుక, ఈ క్రియ నిఘంటువులో మూడుచోట్ల కనబడవలసి వచ్చును. కాని, ప్రథమాక్షరములను కలుపుటవలన, శ్రమ లేకుండ అవి కనబడును. ముందుముందు, వీనిని విడదీసి చూపవలెనని ఎవరైనను అనుకొనినను అది అంత కష్టముకాదు. కాని, అట్లు చేయుటవలన భాషను నేర్చుకొను ప్రారంభకునకు కష్టమగును. తెలుగులో కొంత కృషి చేసినవారి కందరకును, నేను చేసిన మార్పులోని విలువ తెలియగలదు. పూర్వపద్ధతిలో పండితులకే సంశయము కలిగెడిది. ఇప్పుడు మార్గము సుగమమైనది"[40].

ఈ పద్ధతి దేశీయులైన పండితుల ఆదరాభిమానములను అంత దూరగొన్నటుల లేదు. బ్రౌనుదొర కాలమునను పండితులందరును ఈ పద్ధతిని ఆదరించినట్లులేదని, ఆయన వ్రాసిన క్రింది వాక్యములే తెలియజేయుచున్నవి. "ఈ నిఘంటువు విషయమున నాకు నా పండితుల సమ్మతి ఉన్నది. కాని కొందరు పండితులు (శాస్త్రులు) నా వర్ణ క్రమ పద్ధతిని అంగీకరింపలేదు"[41].

బ్రౌనుదొర తరువాత, నైఘంటికులు ఈ పద్ధతిని అంతగా ఆదరింపలేదు. నిఘంటువులో ఆయన వ్యావహారిక పదములను – ఉచ్చరించెడి రీతిగానే– చేర్చుట, పండితులకు నచ్చినట్టులేదు. తరువాతి నైఘంటికులలో బ్రౌనుదొరను తీవ్రముగ

39. తువాళించుట, ధువాళించుట V.N.To leap, To dance. (Ibidem, page 462)

40. Ibidem; preface; pase IV

41. "...In composing this work Ihave had the approbation of many learned assistants.But some (sastris) scholars have disapproved the spelling here exhibited." (Ibidem; page V)

విమర్శించినవాడు శ్రీశంకరనారాయణ. అతడు తన ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువులలో[42], "on the contrasts between English and the Indian vernaculars and a common Alphabet for the different languages of India" అను శీర్షిక క్రింద వ్రాయుచు ; బ్రౌనుదొర కు తెలుగు సంధి సూత్రములు బాగుగా తెలియవు అనుట మొదలుకొని, అతడు వ్యావహారిక పదములకు తన నిఘంటువులో స్థానమిచ్చి, తెలుగును పాడు చేసినాడన్నంతవరకు; విమర్శించెను. ఇటుల విమర్శించినను, బ్రౌనుదొర నిఘంటువులను ఉపయో గించుకొను విషయములలో శ్రీశంకరనారాయణ వెనుకాడినట్లు లేదు. ఈ తీవ్ర విమర్శకు కారణము. బ్రౌనుదొర వ్యావహారిక భాషకు తన నిఘంటువున అతి ప్రముఖ స్థానమిచ్చుటయే కావచ్చును. శ్రీశంకరనారాయణకు కోపకారణమైన వ్యావహారిక పదములలో కొన్ని క్రింద నిచ్చుచున్నాను – అరయ్యో ఆంధ్రుణ్ని, ఒప్పుకోవడము. పధ్నాలుగు, అదీ నేను.

ఏది ఎట్లున్నను, తన నిఘంటువు పండిత పామర జనోపయోగము కలదిగా నుండవలెనని ఆయనాశించెను గాని వేరుకాదు. కేవలము ఛాందసులైన పండితుల మెప్పు పొందవలెనని ఆయన ఎన్నడును కృషిచేయడు. ఆయున విదేశస్థుడగుట ఇట్టి సందర్భములలో ఆయనకు ఉపకారకమయ్యెను. దేశీయ పండితులలో కొందరును పట్టిబంధించి బాధించు సంప్రదాయ శృంఖలములు ఆయనకంటలేదు. కనుకనే ఆయన పామరులను, వారి భాషను ఈసడించలేదు. విశాలదృషి గల విజ్ఞాని గనుక, పండితుల ప్రతిభను గుర్తించి, వారినెన్నండును తూలనాడలేదు. ఈ తటస్థదృష్టి, అతనికి కలుగుటకును; దానిని నిలుపుకొన గలుగుటకును, అతడు విదేశస్థుడగుట మిక్కిలి అక్కరకు వచ్చినది.

వీలున్న చోటులందెల్ల అతడు ప్రజల భాషకు ప్రాముఖ్యమిచ్చుచునే యుండెను. నిజమైన విద్వాంసులు, సాహిత్య ప్రియులు, తన ఉద్యమములో బాసటగా తనకు నిల్చిరని అతడే వ్రాసెను. సాధారాణముగా పద్య కావ్యములలోను, వ్యవహారమునందును

42. An English - Telugu Dictionary By P. Sankaranarayana publlished by V. Ramaswamy Sastrulu & Sons. 1923. ఈ ముద్రణమునకు డాక్టరు.జి.వి. సీతాపతిగారు సంపాదకులు. సంపాదకులు preface లో, "This edition of Sankaranarayana's English - Telugu Dictionary is the first edition published after the lamented death of the author ....." అని వ్రాసిరి. దీనియందు; శ్రీశంకరనారాయణ మూలగ్రంథము నుండి, పై శీర్షిక గల వ్యాసమును తీసి పునర్ముద్రించిరి.

ఉపయోగింపబడు పదములు కాక, మారుమూల పదములనువాడుచు, అందులకు గర్వించుచు విఱ్ఱవీగు విద్వాంసుల నాతడు గౌరవింపలేదు[43]. వారివలన నుపయోగములేదని అతడెరుంగును.

తన నిఘంటువులు సాధ్యమైనంతవరకు పూర్ణముగ జీవద్భాషకు పరిపూర్ణ నిఘంటువు అనునది ఉండదని అతనికి తెలియను నుండుటు చేయవలసిన కృషినంతను బ్రౌనుదొర చేసెను. కొన్ని పదములకు అర్థవివరణ పండితులచే చేయించియు, వారు నిర్ణయములను సంపాదించి తన నిఘంటువునందు కూర్చుకొనెను ఈ సందర్భమున ఒకటి, రెండు ఉదాహరణలకు పరీక్షింపవచ్చును.

ఆ రోజులలో మదరాసులో సుప్రసిద్ధులగు ఆంధ్రులలో ముఖ్యుడు ఏనుగుల వీరస్వామయ్యగారు (1780 ప్రాంతము 3–10–1836)ఈతడు చెన్నపట్టణములో, ఇప్పటి హైకోర్టుకు పూర్వమున్న సుప్రీమ్‌కోర్టులో తెలుగు, అరవము, ఇంగ్లీషు భాషలలో "దుబాసి". బ్రౌనుదొరకు స్నేహితుడు. ఈతడు 1880 – 1881 సంవత్సరాల నడుమ (18 – 5 – 1830 నుండి 3 –9 –1831 వరకు) కాశీయాత్ర చేసెను. ఆ చరిత్ర చక్కని వ్యావహారిక భాషలో లేఖలరూపమున తన మిత్రుడగు శ్రీ కోమలేశ్వరపురం శ్రీనివాస పిళ్లకు వ్రాసెను. ఇది "కాశీయాత్ర చరిత్ర " అను పేర ఇప్పటికి మూడుసార్లు ముద్రింప బడినది.[44] ఈ విధముగా గ్రంథకర్తగా కూడ పేరుపొందిన "వీరాస్వామయ్యగారిని, బ్రౌనుదొర తన తెలుగు – ఇంగ్లీషు నిఘంటువులో ఇంద్రాణివల వర మొదలగు పదముల అర్థ వివరమునకు ప్రమాణముగ గ్రహించెను.

"ఇంద్రాణి – Name of the wife of Indra; A sort of bracelet, Orangallu Glossary; 'Dowager' a Bramin widow, Enugula, 28th July 1830 "[45]

43. "Instead of that found in poems and used in life they (sastris) wish us to practice style : which is admired because conceited and far from clear. such refinements are disregarded by men of real learning, who are therefore considered vulgar by some who are inferior in sound scholarship."

(preface : page V - *Telugu - English Dictionary 1852.*)

44. కాశీయాత్ర చరిత్ర. ప్రథమ ముద్రణము 1838 లో శ్రీనివాసపిళ్ళగారి బాధ్యతను జరిగినది. ద్వితీయ ముద్రణము 1869 లో 'గవర్నమెంటు వారి ఉత్తరువు'చే జరిగినది. తృతీయ ముద్రణము 1941 లో జరిగెను. తృతీయ ముద్రణ భారమును శ్రీ దిగవల్లి వేంకట శివరావుగారు వహించిరి.

45. Telugu - English Dictionary; page 80.

"పలవర – The name of a certain tree much cultivated in the neighbourhood of the Hyderabad for its fruit. పలవని ఆకులు .its leaves, are used to manure land. See decription in the Kasi Yatra, date 7th September, 1830.[46]

విక్రమార్కుని కథలు (1819) పంచతంత్రము (1834) తెలుగు వ్యాకరణము (1836) మొదలగు గ్రంథములను వ్రాసిన, "చెన్న పట్టణ పాఠశాలలో ఆంధ్రభాషకు మొదటి యుపాధ్యాయుండైన"[47] రావిపాటి గురుమూర్తిశాస్త్రి గారు (1770–1836) బ్రౌనుదొరకు గురుతుల్యుడు. అతడు బ్రౌనుదొరకు కొన్ని కఠిన పదముల అర్థవివరణము చేయుచుండి దూరమున నున్నచో వివరణము జాబుమూలముగ కూడ పంపుచున్నట్లు తెలియుజేయు లేఖ నొకదానిని, ఉదాహరణగా ఇచ్చుచున్నాను.

(1827 నవంబరు 22 తేదీని రావిపాటి గురుమూర్తిశాస్త్రిగారు బ్రౌనుదొరకు వ్రాసిన లేఖకు నకలు).[48]

"మహారాజు రాజ శ్రీ ఛా.పి. బ్రౌనుదొరవారి సముఖానకు – ఆశ్రితుడు రావిపాటి గురుమూర్తిశాస్త్రి అనేకములైన సలాములు చేసి వ్రాసుకొన్న విజ్ఞాపన పత్రిక–

తమరు అలవోక – డాబాలు అనే శబ్దములకు అర్థము వ్రాసి పంపించుమని వ్రాయించినారు. అలవోక శబ్దమునకు స్వేచ్ఛ – అనిచ్ఛ – అప్రయత్నతము – ఆశ్రమము – కారణము –అని నానా అర్థములు వున్నవి. ఆయా స్థలములకు తగినట్లుగా చెప్పుకోవలసినది.

డాబాలు అనేది డాబా అనేదానికి బహువచనాంతము. డాబా అనగా వెండితోగాని బంగారుతోగాని చేసిన మొలత్రాడు యొక్క బిళ్ళ. ఉత్తరదేశములో బంగారుతోగాని వెండితోగాని చేసిన మొలత్రాడు నాలుగైదు వరుసలుగా చుట్టి అతికించి బిళ్ళలు వేసి మొలను ధరించడము కద్దు. అటువంటి త్రాడు డాబా మొలత్రాడు అని చెప్పబడుచున్నది.

---

46. Telugu - English Dictionary ; page 564.
47. రావిపాటి గురుమూర్తిశాస్త్రి 'తెలుగు వ్యాకరణము' ప్రథమ ముద్రణము (1836) పీఠికలోని వాక్యము. ఈ వ్యాకరణము A.D.Camp bell దొరకు అంకితమీయబడినది.
48. రావిపాటి గురుమూర్తిశాస్త్రి 'తెలుగు వ్యాకరణము'నకు 1951 వ సంవత్సరములో ముద్రణము పీఠికలో ఈ లేఖ ముద్రింపబడినది.

కాలేజీవారు కోరిన 500 రూపాయలు పుస్తకముల వైనం నాకు యెంత మాత్రమున్న్రూ తెలియదు. చిత్తగించవలెను. ఇది గాక తమరు హంసవింశతిలోని కొన్ని పద్యాలకు శబ్దార్థమున్న్రూ తాత్పర్యమున్న్రూ వ్రాసి పంపించుమని వ్రాయించినారు. తోచినమట్టుకు వ్రాసియిందులో బిడాయించి సముఖానకు పంపించినాను. చిత్తగించ వలెను. నేను నడుచుకోగలందుకు ఆజ్ఞాపత్రిక దయచేయించవలెను. ఇది అనేకములైన విజ్ఞాపనములు.

రా. గురుమూర్తిశాస్త్రి

చెన్నపట్నం
1827 నవంబరు 22 తేది.

ఈ విధముగ లేఖల మూలమున తనకు కావలసిన శబ్దములకు అర్థవివరణము తెప్పించుకొనియు, విద్వాంసులైన తన మిత్రుల గ్రంథములనుండి ప్రయోగములను గ్రహించుయు, బ్రౌనుదొర తన నిఘంటువున కొక వైశాల్యమును కల్పించుకొనెను. సమకాలికులగు పండితుల ప్రయోగములను గౌరవించి, వానికి తన నిఘంటువు స్థానమిచ్చి; సమకాలమువారి రచనలను గౌరవించుటలో దోషములేదను సంప్రదాయమునొక దానిని నెలకొల్పెను.

1855లో తాను మనదేశమునువిడిచి ఇంగ్లండు వెడలిపోయినను, బ్రౌనుదొర ఈ రెండు నిఘంటువులను మరచిపోలేదు. తనకు ఆరోగ్యగము సరిగలేకున్నను, వయస్సు మళ్ళినను తన కృషిని మానలేదు. వీలుచిక్కినప్పుడెల్ల, వానిని సవరించుచునేయుండెను. క్రొత్త క్రొత్త పదములను చేర్చుచునెయుండెను. జీవద్భాషకు శాశ్వతమైన నిఘంటువనునది ఉండజాలదనియు, భాషతోబాటు నిఘంటువును, వ్యాకరణమును మార్పులను పొందుచుండవలెను పరమ సత్యము అతనికి తెలియనిదికాదు. లండనులో తనకు తీరిక దొరికినప్పుడెల్ల తన నిఘంటువులకును, వ్యాకరణమునకును అతడు చేర్పులు, మార్పులు చేయుచునే యుండెనట. దీని వలన అవి మొదటికంటె రెట్టింపు పెరిగినవని ఆయనయే వ్రాసెను.[49]

49. "I resumed Telugu reading, merely carrying on the work then I happened to be in London and at leisure. I daily made additions in the Dictionaries, and the Grammar, which are now more than doubled."

బ్రౌనుదొరకు, నిఘంటువులకు క్రొత్త పదములను అందిచ్చుటలో ఒక ఫ్రెంచి – తెలుగు నిఘంటువు, మిక్కిలి ఉపయోగించెనట. దాని నాతడు 1855 లో ఇంగ్లండు పోవువరకు పరిశీలించుటయే జరుగలేదట! 1700 ప్రాంతమున మన దేశమున కృషిచేసిన మిషనరీలు తమిళ – ఫ్రెంచి; తెలుగు – ఫ్రెంచి నిఘంటువులను కూర్చిరట. ఆ నిఘంటువులలో తెలుగు – ఫ్రెంచి నిఘంటువునకు Dictionare Telongou ou Badaga అని పేరట. దీనిలో వ్యావహారిక భాషాపదములే విశేషముగ కలవని బ్రౌనుదొర వ్రాసెను ఈ నిఘంటువును సిద్ధపరచిన మిషనరీలు తమ పేరులను ఇయ్యలేదట. దీనినుండి బ్రౌనుదొర వేయివరకు పదబంధములను గ్రహించెనట.[50]

ఇంగ్లీషు – తెలుగు; తెలుగు – ఇంగ్లీషు నిఘంటువులను కూర్చుటలో బ్రౌనుదొర మహాప్రతిభను చూపుటయేగాక; దూరదృషిని, హృదయ వైశాల్యమునుగూడ ప్రకటించెను. తన రచనలు, “ముఖ్యముగ తెలుగు నేర్చుకొనువారికి” ఉపయోగపడవలెనను ఉద్దేశముతో వ్రాసినను; వానికి విశేషవ్యాప్తి, తెలుగు వారిలోకూడ వచ్చుటకు ముఖ్యకారణము వాటి పాండిత్య ప్రౌఢిమ.

దేశభాషలలో కృషిచేయు విదేశస్థులు, ఆయా భాషల సహజ ప్రకృతులను అర్థముచేసికొని కృషిచేయవలెనేగాని, ఆ భాషల ప్రకృతులనే మార్చవచ్చని కృషిచేయుట కష్టమనికూడ అతడు గ్రహించినాడు. ఏ భాషనైనను మార్చగలిగి నారు, అన్యులు కారను చరిత్ర సత్యమును బ్రౌనుదొర ఎన్నడును మరువలేదు. తెలుగులో తానెంత కృషిచేసినను, ఎంత పాండిత్యమును సంపాదించినను, ఎన్ని గ్రంథములు రచించినను; ఈ భాష విషయమున “తుది మాట” తెలుగు ప్రజలదే అను పరమసత్యమును గుర్తించియే బ్రౌనుదొర తన కృషిని చేసెను. తన కృషి ఫలించుటకై, అతడనేకుల సలహాలను స్వీకరించెను పండితుల భాషను పామరుల భాషను సమానముగనే గౌరవించి ఆదరించెను.

50. The French Missionaries who laboured about A.D.1700 wrote a French - Tamil Dictionary and another lexicon Telugu and French... The authors have not given their names : l observe that they were indefatigable in recording colloquial dialect alone. l never saw this work until ! returneeed to England in 1855. it supplied more than a thousand phrases."

అహంకారమును విడిచి ప్రజల యొద్దనుండి వారి అభిప్రాయములను గ్రహించి వానిని మన్నించెను. తన నిఘంటువులలో, తెలుగు ప్రజలకు సులభముగా అర్థముకాని. నూతమున పదములను – అనావశ్యకమైనప్పుడు, కేవల పాండిత్య ప్రకర్షకై – సృష్టింపలేదు తన 'ఎల్లలను' తాను గుర్తించి కృషిచేసిననాడు గనుకనే బ్రౌనుదొర శిష్టులలో విశిష్టుడు[51].

నిఘంటువులలో ఆంగ్లము నభ్యసింపగోరు తెలుగువారికి వీలగునట్లు, మార్పుల నెన్నింటినో చేసెను. కొన్ని ఇంగ్లీషు పదములకు తెలుగులో అర్థమును వ్రాయుచు; అర్థము బాగుగా అగుటకు, తెలుగువారికి బాగుగా తెలిసెడి, వారి సాహిత్యమునుండియే ఉదాహరణలిచ్చి, నిఘంటువు విశేషముగ నుపయోగకారి యగునట్లు చేసెను[52] చేసిన కృషివలన ఎంత ఎక్కువమంది ఉపయోగమును పొందుదురు, అని ఆలోచించి బ్రౌనుదొర గ్రంథములను రచించెనుగాని, స్వీయపాండిత్య ప్రకటనకై కాదు. ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువు పీఠికను మనము జాగరూకతతో పరీక్షించినయెడల, బ్రౌనుదొర తెలుగు భాషలో ఎంతటి నిశితమైన పాండిత్యము కలదో స్వయంవ్యక్తమగును. ఆంగ్ల భాషా సంపర్కమువలన తెలుగు భాష మారుచున్నదనియు, ఈ మార్పు సహజమేయనియు; అంతకు పూర్వము ముస్లిము ప్రభుత్వ కాలమునగూడ తెలుగు భాష , పాలకుల భాషను బట్టి మార్పులను జెందినదనియు వ్రాసి తన చరిత్ర దృష్టిని చూపెను. ఈ ఆంగ్ల భాషా సంపర్కమువలన ఎన్నియో పదములు తెలుగులోనికి వచ్చి చేరుచున్న వనియు, పండితులు

51. "..... But I have avoided al fabricated words and meanings: I have never admitted a new Telugu phrase with out duly warning the reader. To coin a new phrase is easy: but no foreignnner has the power to give it currency. Iam not one of those who fancy that we can alter or improve the languages used in India."

(English - Telugu Dictionary - Preface; page - 5)

52. "Writing particularly to assist Hindus, I have given some minute explanations which Englishmen may deem superfluous. But to the Hindu they are advantageous.Elsewhere (as under the word Humour) I have alluded to such Telugu authors and phrases as seemed ueful."

(English - Telugu Dictionary - Preface : page - 5)

ఆంగ్ల పదములను ఒల్లక, తత్సమ పదములను సృషించి వాడుచున్నను, ప్రజలు మాత్రము ఆంగ్ల పదములనే ఉపయోగించుచున్నారనియు బ్రౌనుదొర వ్రాసెను.[53] దీనిని బట్టి, బ్రౌనుదొర నాటికి, వ్యావహారికాంధ్రమందు ఆంగ్ల పదములు బాగుగ సిర్ధపడినట్లెంచ వచ్చును.

"ఆంగ్ల భాషాపఠనము హిందువుల మనోవికాసమునకు మార్గము కాగలదు" అని వ్రాసిన బ్రౌనుదొర, తన కృషికి గల చరిత్రలోని స్థానమును పూర్ణముగ గ్రహించినాడనియే చెప్పవలెను. తన కృషి సార్థకమగునుగాని వ్యర్థము కాదని గ్రహింపగలిగిన దూరదృష్టి అతనిది.

బ్రౌనుదొర యొక్క నిఘంటువులను ఎవరెట్లు విమర్శించినను, అతని నిష్కాపట్యమును, సత్యనిష్ఠను శంకించువారుండరు. ఒక యుగసంధిలో అతడు కృషిచేసి, దాని ఫలితముగ ఒక సమన్వయ ప్రధానమైన దృక్పథమును పండిత పామరులలో ప్రచారమునకు తెచ్చెను. తరువాత నైఘంటికులు – అంగీక రించినను, అంగీకరింప కున్నను – బ్రౌనుదొరకు, అతని నిఘంటువులకు ఎంతయో, ఋణపడి యున్నారు.[54] కాని మనవారికి ఋణగ్రస్తులగుట తెలిసినట్లు, కృతజ్ఞతను తెలియజేయుట అంతగా తెలియదు గనుక, తరువాత నైఘంటికులలో అనేకులు బ్రౌనుదొరను "ఉపయోగించు

53. "Under the Musulman rule, Telugu , Kannadi and Tamil were filled with Arabic words. At present these are retained and many English expressions are added......I am aware that the Hindus prefer using the English word without any translation. They have lately fabricated a few words from Sanskrit. Thus they speak of a president as *Agrasanadhipati,* and of a Secretary as *Caryadarsi.* At present the Telugu used in conversation and business is becoming more thickly sprinkled with English words." (Ibidem, preface. page - 5.)

54. "శబ్దరత్నాకరమునకు బ్రౌణ్య నిఘంటువే ఆధారము" – కళాప్రపూర్ణ శ్రీ గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు (శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు – విమర్శనము – 12–8–1939) ఈ వ్యాసము శ్రీవారి సార్మక సంచికయందు (ప్రతిభ, సంపుటి–) ప్రకటింపబడినది కూడ. అందుపై వాక్యము 41 వ పేజీలో గలదు.

కొనని", మాటాడక మిన్నకుండిరి. ఏది ఎట్లయినను బ్రౌణ్య నిఘంటువులు [55] తరువాత బయలుదేరిన నిఘంటువులలో, బ్రౌణ్యము నుపయోగించుకొననిది [56] లేదని చెప్పిన సత్యదూరము కాదు.

జగత్ప్రసిద్ధములైన ఈ రెండు నిఘంటువుల తరువాత చెప్పుకొనవలసిన నిఘంటువుల నింకను కొన్నింటిని బ్రౌనుదొర కూర్చెను. కృషి విషయమునను, పాండిత్య విషయమునను పై వాని కేమాత్రమును ఇవి తీసిపోవు. వీనిలో 'మిశ్రభాషా నిఘంటువు' ఒకటి బ్రౌనుదొర ప్రతిభకు తార్కాణముగ నున్నది. ఇట్టి నిఘంటువు నొకదానిని కూర్చవలెనను భావము కలుగుటలోనే అతని వైశిష్ట్యమును. భావమును క్రియగా ప్రవర్తింపజేయుటలోనే అతని ప్రతిభా ప్రాగల్భ్యమును కానవచ్చును. దీనిలో తెనుగు, పర్షియను లిపిలో వ్రాత ఆంగ్లలిపిలో పర్షియను ఉచ్చారణ, ఇంగ్లీషులో అర్థము – ఇవిగాక తెలుగులో ఆ పదమునకు అర్థవివరణము. "తెలుగు భాషనుండి కాలక్రమమున ఈ అన్యభాషా పదములు తొలగించుటకు వీలుగా, ప్రతి పదమునకును పర్యాయపదముగ తెలుగు పదమును ఇచ్చితిని"[57] అని వ్రాసిన బ్రౌనుదొర తెలుగు భాషాభిమానమును ఏమని కొనియాడుదుము.

ఈ మిశ్రభాషా నిఘంటువు (A Dictionary of the Mixed Dialects and Foreign words used in Telugu) 1854లో ముద్రింపబడినది[58] పీఠిక తరువాత, దీనిలో "ఆంధ్రాక్షరము"లను గూర్చిన దీర్ఘవ్యాస మొకటి కలదు. ఆంధ్ర వ్యాకరణమును

---

55. "... Was written at the request of the Society for promoting Christain Knowledge and is printed at their expense." *(Telugu - English Dictionary ; Preface - page V)*

56. "ఈ నిఘంటు నిర్మాతలు (శ్రీసూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు) బ్రౌణ్య నిఘంటువు ప్రమాణముగా స్వీకరించినారు. అందుకు నేను చాలా సంతోషిస్తున్నాను." శ్రీగిరి రామమూర్తి పంతులుగారు (శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు – విమర్శనము – ప్రతిభ, సంపుటి – 20వ పేజీ).

57. To each word in this vocabulary I have appended a Telugu synonyme. This will help those who wish to get rid of these foreign words." (Dictionary of Mixed Telugu , 1854 - Preface; page IV).

58. "This Dictionary is printed aat the expense of the Society for promoting Christian Knowledge." (Ibidem : Preface, page IV)

ఇది ప్రథమ వాచకముగ గ్రహింపవచ్చునని బ్రౌనుదొర వ్రాసెను. అతడు వ్రాసిన తెలుగు వ్యాకరణము రెండవ ముద్రణమునుండి ఇది కొలది మార్పులతో గ్రహింపబడినదట.[59] ఈ భాగమును చదువుచున్నప్పుడు: బ్రౌనుదొరకు గల తెలుగు భాషా పాండిత్యమేగాక, అతని సమన్వయ దృష్టి , మన సంఘ సంప్రదాయములను గూర్చి అతనికి గల విజ్ఞానము మనలను ఆశ్చర్యచకితులునుగ చేయకమానదు. మన ఆచార వ్యవహారములతో, మంచి చెడ్డలతో అతనికి గల సానుభూతి మనలనాతవిని గౌరవింపచుట్లుచేయును.[60]

ఈ నిఘంటువును కూర్చుటలో అతని ముఖ్యోద్దేశము; ముస్లిముల పరిపాలన వలన, తెనుగు భాషలోనికి వచ్చి చేరిన అన్యదేశ్యములను అర్థ వివరణముతో చూపుటయే. అరబ్బీ, పారసీక, ఉర్దూ భాషలోని పదములనేగాక, ఇతర భాషలనుండి కూడ తెలుగులోనికి వచ్చి చేరిన పదములనుగూడ అతడు గ్రహించెను.

బ్రౌనుదొర – న్యాయస్థానములలోను వాణిజ్య కేంద్రములలోను విరివిగావాడబడు ఈ "మిశ్రమ భాషను" ను ; లా – లాటిన్ (Law - Latin) తోను, లా – ఫ్రెంచి (Law - French) తోను పోల్చి ; వాక్యనిర్మాణ విషయములోను, కారకమునందును ఈ భాషకును "తెనుగు"నకు పోలిక చాల తక్కువ అని చెప్పుచు – ఈ ఉదాహరణను ఇచ్చెను. "ఈ నంబరులో డిఫెండంటు సమ్మను చూచి సైను or – దస్థత్) చేసి వాయిదాచొప్పున కోర్టులో హాజరు అయి ఆన్సరుయియ్యకపోయినందున యిందులో యెక్సపార్టి దర్యాప్తు చేయవలెనని ప్లేంటిఫ్ ప్లీడరు మోళను చేసినాడు గనుక ఆ మోళను రికార్డులో దాఖలు (or ఫయిలు చేసి అందులో దర్ఖాస్తు చేసిన చొప్పున నడిపిచేలాగున ప్రోసీడింగుసులో ఆర్డరుయెంటరు చేయడం అయినది."[61]

---

59. " These remarks are reprinted with some amendations, from the second Edition of the Telugu Grammar." (Ibidem - page XXVIII)

60. "The native tutors also complain that English pupils touch their mouths with their hand : and then defile books with hands thusdirtied. Hindus hold spittle in abomination. We should respect their prejudices, and treat them kindly." (Ibidem - page X - Foot Notes)

61. Ibidem - Preface: page III (ఇదీ మచిలీపట్టణము 'కోర్టు జర్నలు' నుండి సంగ్రహింపబడినది.

ఈ నిఘంటువు తన తెలుగు – ఇంగ్లీషు నిఘంటువునకు పరిశిష్ట భాగము వంటిదనియు, సాధారణముగా ప్రజలు వాడుచున్న పదములేగాని, వాడుకలోలేని “అన్య దేశ్యము” లిందు లేవనియు బ్రౌనుదొర, ఈ నిఘంటు పీఠికలో[62] వ్రాసెను అవసరము లేనప్పుడు మాటలలోగాని, వ్రాతలోగాని ఈ “మిశ్రభాష” నుపయోగించుట మంచిది కాదనియు, సాధ్యమైనంతవరకు దీనిని పహరింపవలెననియు[63] వ్రాసిన బ్రౌనుదొరయొక్క ఆంధ్రభాషాభిమామును గూర్చి వేరగా నొక్కి చెప్పవలెనా!

ఈ నిఘంటు నిర్మాణములో ఆయనకు బాగుగా తోడ్పడినవి (1) ఆయనే ఎనిమిది వాల్యూములలో సేకరించియుంచిన జాబులు;(2) వాల్యూములలో నున్న “స్థానిక చరిత్రలు”[64]. వీని సాయముతోను, తాను కోర్టు వ్యవహారములలో నున్నప్పుడు సేకరించిన “రికార్డు”లతోను, ఈ నిఘంటువును బ్రౌనుదొర చక్కగ కూర్చెను.

ఈ పెద్ద నిఘంటువులేగాక, తాను వ్రాసిన వాచకాదులందు; చిన్న నిఘంటువులను, “పదజాలముల” ను ఎన్నింటినో బ్రౌనుదొర తెలుగు నేర్చుకొనగోరు వారికి వీలుగనుండుటకై ముద్రించెను. తెలుగు భాషలో కృషిచేయ నెంచువారికి ఏ కష్టమును – తనకు మొదట కలిగిట్లు – కలుగకుండుటకై ఎంతవరకు శ్రమింపవచ్చునో అంతవరకును ఈయన కష్టపడి పనిచేసెను. ఆ పని, ఉత్తమ గ్రంథముల రూపమును పొందినది.

ఇవిగాక, జిల్లాలలో జరుగు కార్యకలాపములకు సంబంధించిన పదజాలము గల, జిల్లా నిఘంటువు (1852) నొకదానిని బ్రౌనుదొర ప్రకటించెను. ఆయన చేసిన పనులలో ఇది అత్యల్పమైనదైనను, దీనిమిద విమర్శమాత్రము కఠినముగ వచ్చినది.

62. "......froms a requisite supplement to a Dictionary of the Telugu language : and it contains only those phrases which are current among the natives." (Ibidem - preface; page III)

63. "....But in talking and writing Telugu we ought to avoid this mixed dialect." (Ibidem - preface : page IV).

64. Ibidem - preface ; page IV.

తరువాత ఇది విల్సన్ దొరయొక్క "కోర్టు – రెవెన్యూ పదముల పట్టిక" లో 1855 లో విలీనమైనదట.[65]

బ్రౌనుదొర ఆంగ్ల నిఘంటువునకు గూడ ఒక అనుబంధమును కూర్చెను డాక్టరు జాన్సన్ యొక్క నిఘంటువును తీసికొని అచ్చు కాగితముల నడుమ తెల్ల కాగితములు వేయించి సిద్ధముచేసిన ప్రతిలో, ఎన్నో క్రొత్త ప్రయోగములను – టాడ్, వెబ్టర్, క్రైగ్ మొదలగువారు చూపక విడిచిన వాటిని – సేకరించి వ్రాసియుంచెనట.[66] దీనిని బట్టి ఆయనకు స్వభాషయైన ఆంగ్లమున ఎంతటి పాండ్యము కలదో వ్యక్తమగుచున్నది. ఆయన మన దేశమునకే రాకయుండిన స్వభాషకే సేవచేసి, ఆంగ్ల సాహిత్యమున శాశ్వత కీర్తి నార్జించి యుండెడివాడు. ఆయన కీర్తికి ఎక్కడైనను అడ్డము లేదు. కాని, ఆయన ఇచ్చటకు రాకున్నచో మన భాషా సాహిత్యములకు, ఆయన ప్రతిభతో గూడిన సేవ లభించెడిది కాదు.

ఇంతేకాక "ఫ్లెమింగ్", "టిబిన్" లు కూర్చిన ఫ్రెంచి నిఘంటువునకు కూడ నూటికంటె ఎక్కువగ పదములను చేర్చెనట.[67] చిన్ననాటనే ఆయన నేర్చిన "ఫ్రెంచిభాష", ఆయనకీ విషయమునను, బాగుగా తోడ్పడినది.

---

65. "I added a fourth volume called the Zillah Dictionary giving in the English Character all the words that occur in Zillah business' in India. I regretted this thing. It was the puniest of my work, and the oniy volume which was peevishly criticised. It was after - wards Merged in Wilson's Glossary of Judicial and Revenue Terms, 1855......."

66. "At leisure, I also prepared an appendix to the English Dictionary. Taking a quarto copy of Samuel Johnson's work inter leaved, I collected a series of quotatins, both ancient and modern, which even Todd, Webster, and Craig had overlooked." (ఈ వ్రాత ప్రతి తనకు లభింపలేదని, 'ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువు' ద్వితీయ ముద్రణమును సంస్కరించిన ఎమ్. వెంకటరత్నంగారు వ్రాసిరి.)

67. "I further made some hundred additions to Fleming's and Tibbin's quarto French Dictionary."

ఈ విధముగా బ్రౌనుదొర సర్వతోముఖ ప్రజ్ఞను చూపి, కృషి చేసెను గనుకనే, ఆయన ధైర్యముగ, "నేను ఒక్కరికొరకే శ్రమింపలేదు"[68] అని వ్రాయగలిగెను.వ్రాసినది సార్థకమును గూడ.

కాని, ఇంచుమించుగ, భారతదేశములోని సమస్తభాషలతోను పరిచయమున్న బ్రౌనుదొర[69], తెనుగు భాషను తన అభిమాన భాషగ స్వీకరించి కృషిచేయుట మన భాషకు జరిగిన మహోపకారము పురాణోక్తులలో చెప్పవలెనన్న – భాషాయోషల విషయమైన ఆయన దక్షిణ నాయకత్వము, ఆంధ్రభాషను పట్టమహిషిని చేసికొని గాని "తృప్తాస్మి" అనలేదు – అనవలెను ! ఇట్టి మహానుభావుని కృషిలో, కొన్ని లోపములున్నవని అనువారును లేకపోలేదు. దోషములును లోపములును అందరికిని గలవుగాని, ఇంత కృషిచేసిన ఘనత మాత్రము అందరికిని లేదు. "ఏకోహి దోషోగుణ సన్నిపాతే నిమజ్జతి".

– కొత్తపల్లి వీరభద్రరావు

సి.పి.బ్రౌను దొర చరిత్ర గ్రంథం నుండి పునర్ముద్రితం.

––0––

---

68. "I did not labour forone tribe alone."

69. Distinguished by his attainments in nearly every other language of India, whether vernacular or classical, Mr. Brown partlcularly attached himself to the study of Telugu" - D.F.Carmichael, Secretary, Board of Examiners' Office March 23rd, 1858. (preface to a Catalogue Rasonnee of Oriental Manuscripts in the Library of the College, 1857.)

[దీనిలో ఉదాహృతములైన ఇంగ్లీషు భాగములు (వేరుగా చెప్పనివి) some *Account of the Literary life of C.P.Brown* నుండి సంగృహీతములు.)

ద్విభాషా నిఘంటువులు

తెలుగు - ఫ్రెంచి - తెలుగు

క్రీస్తుకుపూర్వం 326లో అలెగ్జాండర్ తో ప్రారంభమై అప్పటి నుంచీ మనదేశంపై విదేశీయుల దండయాత్రలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. చాల మంది యీ దండయాత్రలలో మన దేశంలోని సిరిసంపదలను కొల్లగొట్టుకు పోయారు. కాని 18 వ శతాబ్దంలో వచ్చిన పోర్చుగీసువారు, ఇంగ్లీషువారు సంస్కృతీ సంపదకు నిలయమైన మన దేశంలో తిష్టవేసి వారి ప్రభావాన్ని మనపై రుద్దడానికి ప్రయత్నించారు. 1741 లో ఫ్రాన్సు ప్రభుత్వం భారత దేశంలో డూప్లేను గవర్నరుగా నియమించాక ఫ్రెంచివారు మన దేశంలో విరివిగా ప్రవేశించి భారతీయ భాషల అధ్యయనాన్ని ప్రారంభించారు. వారి అవసరాలకోసం అస్తవ్యస్తమైన రీతిలో తెలుగు ఫ్రెంచి; ఫ్రెంచి తెలుగు రెండు నిఘంటువులను తయారుచేశారు. ఇందు మొదటిదాన్లో 12,500 పదాలు, రెండోదాన్లో 14,800 పదాలు ఉన్నాయట. ఈ నిఘంటువులను గురించి సి.పి.బ్రౌన్ యిలా రాశారు.

"This dictionnaire Telogou et Francios .... was written in or about the year 1794 ...... I bought this volume in London for 25 shillings. It is worthless ..... had it any value, it is completely superseded by Mr Campbell's *Telugu & English Dictionary*; in which work it was made use of. The spelling in wretched....."

ఈ నిఘంటువుల రాత ప్రతుల నేడు భారతదేశంలో లభ్యం కావడంలేదు. బహుశా లండన్‌లోని యిండియా ఆఫీస్ గ్రంథాలయంలో ఉండవచ్చు. ఇచట బ్రౌన్ రాతప్రతుల సంచయాన్ని కూడ భద్రపరిచారు.

తెలుగు - ఇంగ్లీషు నిఘంటువులు

బుడతకీచు వారిని క్రమంగా తరిమివేసి ఇంగ్లీషువారు 18వ శతాబ్ద అంతానికి మనదేశంలో స్థిరనివాసం ఏర్పరచుకున్నారు. 1773లో భారతదేశంలో బ్రిటిషు గవర్నరు జనరల్ పరిపాలన ఆరంభమయ్యింది. ఇచట పాలనా వ్యవహారాలు నిర్వహించేందుకు ఆంగ్లేయులు భారతదేశానికి వేల సంఖ్యలో వచ్చారు. మనలో ఒకరుగా మెలిగేందుకుగాను వారు భారతీయ భాషలను నేర్చుకోడానికి నిర్ణయించారు. వారికోసం 1812లో చెన్నైలో

ఫోర్ట్ సెయింట్ జార్జి కాలేజీ స్థాపించారు.అలెగ్జాండర్ డంకన్ క్యాంబెల్ యీ కాలేజి బోర్డు సభ్యుడుగా ఉంటూ 1813లో తెలుగు వ్యాకరణం తయారుచేశాడు. దీనికి యఫ్. డబ్ల్యు. ఇల్లిన్‌తో బాటు ఉదయగిరి వెంకట్రామయ్య, వేదం పట్టాభిరామశాస్త్రి సాయం చేశారు. శాస్త్రిగారు ధాతుమాలను తయారుచేశారు. ఈ కళాశాల మెకంజీ రాతప్రతులను సేకరించడానికి ప్రోత్సహించింది. కాలేజీ బోర్డు క్యాంబెల్‌ను ఒక నిఘంటువును తయారు చేశారు. ఆ ఆదేశం మేరకు క్యాంబెల్ తెలుగు ఇంగ్లీషు నిఘంటువును తయారు చేశారు. ఇది 1821 లో తొలిసారిగా ముద్రితమైనది. 1848 లో పునర్ముద్రించారు. వాడుకలో గల తెలుగు పదాలు గూడ యిందు ప్రవేశించాయి. దీని నిర్మాణానికి ఆంధ్ర దీపిక కర్త మామిడి వెంకటార్యులు (వెంకయ్య) సాయం చేశారని తెలుస్తుంది.

ఇంతకు ముందే,అంటే 1818 లో ఉత్తర సర్కారులలో సివిల్ సర్వీసు ఉద్యోగిగా పనిచేసిన విలియం బ్రౌన్ 'ఎ వొకాబులరీ ఆఫ్ జెంటూ అండ్ ఇంగ్లీషు' అనే నిఘంటువును తయారుచేశారు. పోర్చుగీసువారు తెలుగు భాషను జెంటూ లాంగ్వేజ్ అనేవారు. సి.పి. బ్రౌన్ ఆ పదాన్ని నిరసించి 1854 నించీ "తెలుగు" పదాన్ని వాడుకలోకి తెచ్చారు. ఈ నిఘంటువులో తెలుగువారు ఇంటా బయటా వాడుక చేసే పదాలే గాక కోర్టులలో, కచేరీలలో వాడుక చేసే కుంఫిణి, వారంటు, రిజిస్ట్రారు, ఫీజు, సమ్మన్లు, కంప్లెయింటు, మొదలైన ఆంగ్లపదాలు,మహన్సులు. మారీపత్తు, ఇజాణ,యిజాఫా, ఫారీఖత్తు మొదలైన ఫార్మీ, తుర్కీ భాషా పదాలు చేర్చారు. వాడుకలోని 'ఋ' కారం యిందు తొలగించారు.

గత శతాబ్ది మధ్యభాగంలో పలువురు బ్రిటీషు ఉద్యోగులు తెలుగు భాషపై మక్కువను చూపారు. ఈస్టిండియా కంపెనీలో అనువాదకుడుగా ఉంటున్న మోరిస్ 1835 లో తెలుగు ఇంగ్లీషు నిఘంటువును అనుభవరీత్యా ప్రకటించాడు. 1817 లో కంపెనీ ఉద్యోగిగా ప్రవేశించి సి.పి.బ్రౌన్ తెలుగు భాషపై విశేషమైన శ్రద్ధాసక్తులు కనబరిచాడు. 19 సం. వయస్సులోనే 'హిబ్రూ, అరబిక్, పర్షియన్, గ్రీసు, లాటిన్ భాషలు నేర్చిన ప్రతిభాశాలి విశాలపరిధిలో బ్రౌన్ తెలుగు, ఇంగ్లీషు నిఘంటువును తయారుచేసి 1844 లో ముద్రణను ప్రారంభించి, 1852లో పూర్తి చేశారు. ఆ తర్వాత దీనిలో ఎన్నో కొత్తపదాలు, కొత్త అర్థాలు చేర్చి దాదాపు రెండింతలు చేశాడు. దీని గురించి బ్రౌన్ తన స్వీయచరిత్రలో 1860 లో యిలా రాసుకున్నారు.

"I daily made additions to the Dictionaries, and the Grammer, which are now more than doubled. Those I set down in the last fifteen years may be more valuable; they are certainly more numerous. This part of the work will therefore be acceptable to learned readers. I also made many additions and corrections in the learned.

Wilson's Glossary of Judicial and Revenue Terms".

ఈ గ్రంథం తాలూకు సంస్కరించిన ప్రతి నేటికి కూడా లండన్‌లోని ఇండియా ఆఫీస్ గ్రంథాలయంలో ఉన్నట్లు 1937 లో ప్రచురించిన జి.ఆర్. కాయే రాత ప్రతుల సూచీని బట్టి తెలుస్తుంది.ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ వారు మాత్రం బ్రౌన్ తెలుగు – ఇంగ్లీషు నిఘంటువును 1852 లోని ప్రతిని యథాతథంగా పునర్ముద్రించారు. యీ దిగువ ప్రత్యేకతలు కలిగి ఉంది.

1. ఇందు గ్రంథస్థమైన పదాలతో బాటు వాడుకలలో గల పదాలు కూడా కలిగి ఉంది.
2. అవసరమైన చోట పూర్వకవి ప్రయోగాలు ఆరోపాలతో సహా చూపారు.
3. పదాలకర్థాలు గ్రంథాల నుండేగాక వాడుకనుంచి గూడ స్వీకరించారు.

బ్రౌన్ నిఘంటువు యిచ్చిన స్ఫూర్తితో రెవరెండ్ ఫీటర్ పెర్సివల్ 1862 లో తెలుగు ఇంగ్లీషు నిఘంటువును తయారుచేశారు. 1879 లో పెద్దాడ చిట్టి రామయ్య తెలుగు ఇంగ్లీషు దీపికను, హోర్లర్స్ 1900 లో తెలుగు యింగ్లీషు నిఘంటువును తయారుచేసి ముద్రించారు. హోర్లర్స్ నిఘంటువులో బైబిల్ పదాలు ఎక్కువగా ఉన్నట్లు తెలుస్తోంది. అదే సంవత్సరంలోనే నాటినుంచీ నేటివరకు విశేష ప్రచారంలో వున్న పావులూరి శంకరనారాయణ తెలుగు ఇంగ్లీషు నిఘంటువు వెలువడింది. 1927 నుంచీ దీన్ని వావిళ్ళ వారు ప్రచురించారు. 1953 లో దీన్ని ఎస్.నారాయణ అయ్యంగారు పరిష్కరించారు.దీనిలో ఎన్ని లోపాలున్నా దీనికి గల వాడుక అపారం.పిదప అరెస్టు పి.గెలెటీ తెలుగుపదాలను సైతం రోమన్ లిపిలో మార్చిన తెలుగు నిఘంటువును. ఆక్సుఫర్డు యూనివర్సిటీ ప్రెస్ 1935 లో ప్రచురించింది.ఈ నిఘంటువు విదేశీ ఉద్యోగులకు బాగా ఉపయోగపడింది. 1979 లో కర్నూలులోని బాలసరస్వతి బుక్‌డిపోవారు ప్రచురించారు. ఇలా ఉండగా లిఫ్‌కో వారు 1995 లో తొలుత

ప్రచురించిన ది గ్రేట్ లిఫ్‌కో ఇంగ్లీషు – ఇంగ్లీషు –తెలుగు నిఘంటువులో తెలుగు ఉచ్చారణ కలిగి విశేష ప్రాచుర్యంలో వుంది. లిమోన్ కాలిఫోర్నియా యూనివర్శిటీ శాస్త్రవేత్త వి.రావు, వేమూరు ఇంగ్లీషు – తెలుగు & తెలుగు – ఇంగ్లీషు నిఘంటువును తయారుచేశారు. 2002 లో ఢిల్లీలోని ఏషియన్ ఎడ్యుకేషనల్ సొసైటీవారు ప్రచురించారు. జె.పి.ఎల్. గ్విన్ రూపొందించిన ఆక్స్‌ఫర్డు తెలుగు – ఇంగ్లీషు డిక్షనరీ 1991లో తొలుత ముద్రితమై 2009లో పునర్ముద్రణకు నోచుకుంది.

ఇంగ్లీషు - తెలుగు నిఘంటువులు

ఇంగ్లీషు తెలుగు నిఘంటువులు ఇంగ్లీషు చదువుకొనే తెలుగువారికోసం ఏర్పడ్డాయి. అందుచేత ఈ ప్రచురణలో కొంత ఆలస్యం జరిగింది. ఈ పనికి గూడ కంపెనీ ఉద్యోగులే ముందుబాట చూపించారు. జాన్ కార్నిక్ మారిస్ తయారు చేసిన ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువు మొదటి భాగం 1825లో అచ్చయింది, రెండోభాగం 1839 లో అచ్చయింది. ఈ పెద్ద నిఘంటువు తెలుగు భాషతో పరిచయం ఏర్పాట్లు చేసుకుంటున్న విదేశీయులకు గూడ బాగా ఉపకరించింది. ఆ తర్వాత 1853 లో తనదైన ఒక మార్గంలో ఛార్లెస్ ఫిలిప్ బ్రౌన్ ఇంగ్లీషు నిఘంటువును వెలువరించారు. ఇందు ఆంగ్ల పదాలకు ఉచ్చారణ, పదబంధాలు కూడ చేర్చారు. దీనిని ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ వారు 1974 లో పునర్ముద్రించారు. రెవరెండ్ పీటర్ పెర్సివల్ వారు 1866 లో ఆంగ్ల తెలుగు డిక్షనరీని వెలువరించారు. సంస్కృతాంధ్రాంగ్ల భాషల్లో ఉద్దండ పండితుడు పావులూరి శంకరనారాయణ, యస్. రామానుజంచెట్టిగారి ప్రోత్సాహంతో ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువును సిద్ధం చేశారు. 1897 లో తొలిసారిగా అచ్చయింది. ఆ తర్వాత వావిళ్ళవారు ప్రచురించారు. ఈ నిఘంటువు బహుళ ప్రచారాన్ని అందుకుంది. అనుబంధంలో వైద్య, శరీరశాస్త్ర, సామాన్య శాస్త్రాలకు సంబంధించిన పదాలు, గ్రీకు లాటిన్ భాషల్లో నుంచి యింగ్లీషులోకి వచ్చిన పదాలు చేర్చారు. 1936 నుంచి యీ నిఘంటువును మీడియమ్ సైజులోనూ, జమ్ సైజులోనూ వెంకట్రామా అండ్‌కో వారు ప్రచురించారు. సాహిత్య రత్నాకరుడైన నందిరాజు చలపతిరావు 1900లో ఇంగ్లీషు తెలుగు నిఘంటువును ప్రచురించారు.

ఈ పెద్దలు చూపిన మార్గంలో ఎన్.వి.రాఘవాచార్యులు, డి. త్రివిక్రమరావు, డాక్టరు చల్లా రాధాకృష్ణశర్మ, పింగళి లక్ష్మీకాంతం ప్రభృతులు తయారు చేసిన ఇంగ్లీషు, తెలుగు నిఘంటువులు వెలువడ్డాయి. హైస్కూలు, కాలేజి విద్యార్థుల కోసం బొమ్మకంటి శ్రీనివాసాచార్యులు కూర్చిన ఇంగ్లీషు – తెలుగు, ఇంగ్లీషు – తెలుగు– హిందీ, తెలుగు – ఇంగ్లీషు, హిందీ – తెలుగు నిఘంటువులను ఎమెస్కోవారు ప్రచురించారు. 1924 లో మాక్మిలన్‌వారు ప్రచురించిన ఇంగ్లీషు, తెలుగు నిఘంటువులో ఒక ప్రత్యేకత ఉంది. ఇందు ఆంగ్ల పదాలను సర్కారు, రాయలసీమ ప్రాంతాలలో వాడుకలో ఉండే తెలుగు అర్థాలు ఆయా ప్రాంతాలలోని పండితుల సాయంతో చేర్చబడ్డాయి. దీన్నొక ఆంగ్ల ఉద్యోగి సిద్ధంచేశారు. తెలుగు అధికారిక ఆంగ్లపదాలకు తెలుగు సమానార్థకాలను ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ప్రకటించి ఆ పనిని సులువు చేయడానికి దోహదం చేసింది. ఇటీవల ప్రచురించిన ఇంగ్లీషు, తెలుగు నిఘంటువులలో ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ తరపున ప్రకటించిన, బోయి భీమన్న, డాక్టరు పి.ఎస్.ఆర్. అప్పారావు, డాక్టరు అడపా రామకృష్ణరావులు సిద్ధంచేసిన సమానార్థ వ్యతిరేకార్థ పద నిఘంటువు ప్రత్యేకంగా ప్రశంసింపదగినది. ఇందు సుమారు 750 ప్రధాన ఆరోపాలకు (ఎంట్రీస్) సమానార్థాలు వ్యతిరేకార్థాలు ఇవ్వబడ్డాయి.

తదుపరి శంకరనారాయణ ఇంగ్లీషు – ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువును ఆవంచ సత్యనారాయణ గారు పరిష్కరించి, పలు అనుబంధాలు చేర్చగా దీన్ని విజయవాడ, విక్టరీ పబ్లిషర్స్ 2005 లో తొలి ముద్రణ జరిగింది. తదుపరి దాదాపు ప్రతి ఏటా పునర్ముద్రిస్తున్నారు. ఈ కోవలో వచ్చిన మరో మంచి ఇంగ్లీషు – తెలుగు నిఘంటువు న్యూ ఎడ్వాన్స్డు డిక్షనరి. దీన్ని ముసునూరి వెంకటేశ్వరరావు సిద్ధపరిచారు. విజయవాడ, వి.జి.ఎస్.బుక్స్ లింక్స్‌వర్క్ 2008లో తొలుత ప్రచురించారు. జె.పి.ఎల్. గ్విన్ తయారు చేసిన ఆక్స్ఫర్డు తెలుగు, ఇంగ్లీషు డిక్షనరీ 2009లో పునర్ముద్రితమైనది. దీని తొలిముద్రణ 1991.

ఇప్పటికీ అముద్రితంగా ఉన్నవాటిలో పి.బి. బెంజిమన్ భారతి సచిత్రంగా, శాస్త్ర, సాంకేతిక పదాలను గూడ చేర్చి రూపొందించిన సింప్లిఫైడ్ డిక్షనరీ విలువ తక్కువదిగాదు. దీని రాతప్రతి హైదరాబాదులోని భారత గుణవర్ధక సంస్థ గ్రంథాలయంలో

ఉంది. ఈ నిఘంటువు అత్యంత ప్రయోజనకరంగా ఉంది. సాహిత్యంలో మకుటాయమానంగా విరాజిల్లుతోంది. పైన ఉదహరించిన నిఘంటువులు గాక మరికొన్ని గూడ వెలువడ్డాయి.

తెలుగు - సంస్కృతం నిఘంటువులు

అసాధారణమైన శబ్ద పరిపుష్టి గల సంస్కృత భాష ఒకప్పుడు తెలుగు ప్రభువులకు రాజభాషగా ఉన్నప్పటికీ, దాదాపు వెయ్యి సంవత్సరాల నుంచీ క్రమంగా వాడుకలో లేకుండా పోయింది. అంతమాత్రాన దీన్ని మృతభాష అనరాదు. కాని సంస్కృతభాషకు సాహిత్య గౌరవం ఎప్పుడూ పతాకస్థాయిలోనే ఉంటుంది. భారతీయులు, భారతీయ సంస్కృతి ఉన్నంతకాలం అదేస్థాయిలో నిలుస్తుంది. ఇది చారిత్రక సత్యం. తొలి తెలుగు మహాకావ్యం సంస్కృతం నుంచి సంగ్రహపరచి అనువాదం చేసిన నాటినుంచి నేటివరకు సాహిత్యపరంగా తెలుగువారికీ సంస్కృతానికీ సన్నిహిత సంబంధం ఉంది. సంస్కృతభాష తెలుగుసీమలో ఇతోధికంగా గౌరవింపబడుతున్నది. కాశీ కృష్ణాచార్య వంటి ఉద్దండ పండితులు సంస్కృత భాషను విశేషంగా ప్రచారం చేశారు. విద్యార్థులకోసం తొలిసారిగా ఆంధ్ర-సంస్కృత నిఘంటువును సిద్ధంచేసి 1949లో ప్రచురించారు. ఇటీవలే పుల్లెల శ్రీరామచంద్రుడు, కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రి తయారుచేసిన ఆంధ్ర-సంస్కృత పర్యాయ పదాలు ఇచ్చారు. తత్సమ పదాలను గ్రహింప లేదు. ఈ రెండు నిఘంటువులు తెలుగునుంచి సంస్కృత పర్యాయపదాలు తెలుసుకోడానికి ఉపకరిస్తున్నాయి.

సంస్కృతం - తెలుగు నిఘంటువులు

సంస్కృతం తెలుగు ద్విభాషా నిఘంటువులను రెండు రకాలుగా విభజింప వచ్చును. సంస్కృత నిఘంటువులకు తెలుగు టీక, తాత్పర్యాలు సమకూర్చబడినవి. సాధారణంగా ఇవి లౌకిక భాషలో వెలువడిన శ్లోక నిఘంటువులు. పదానుక్రమణిక గ్రంథాంతంలో లేదా గ్రంథారంభంలో ఉంటుంది. ఇవి మొదటి తరగతికి చెందినవి. కేవలం తెలుగువారిని దృష్టిలో పెట్టుకొని అకారాది క్రమంలో తయారు చేయబడిన సంస్కృతాంధ్ర నిఘంటువులు రెండో తరగతికి చెందినవి. నేటి కాలానికి అకారాది నిఘంటువులే బహుళ ప్రచారంలో ఉన్నాయి. శ్లోక రూపంలో గల సంస్కృత నిఘంటువులలో అమరానికి సంస్కృతంలో పలు వచ్చాయి. వాటి ఛాయలో తెలుగులో

దామరపు వెంకట సుబ్బశాస్త్రి 'కళానిధి తిరువెంకటార్య' తంజనగరం తేవప్పెరుమాళ్ళయ్య, సరస్వతి వెంకట సుబ్బశాస్త్రిలు టీకలు రాసి అధ్యయనం సులభం చేశారు. అమరంలోని పదాలను అకారాదిగా కూర్చి సంస్కృతాంధ్రాలలో వ్యుత్పత్తులు, పర్యాయపదాలు ప్రతిదానిని సూచిస్తూ కొత్తపల్లి సుందరరామయ్య 1915లోనే అకారాద్యమర నిఘంటువును సిద్ధం చేశారు. ఇది గాడేపల్లి కుక్కుటేశ్వరరావుగారి పరిష్కరణతో ప్రచురణ జరిగినట్లు తెలుస్తుంది.

ఆ తర్వాత పర్యాయ పద సంచయాలు కలిగిన మేదినీకోశం, ధనంజయ నిఘంటువు, నానార్థ రత్నమాల, విశ్వకోశము, వైజయన్తి, హారావళి మొ॥ శ్లోక నిఘంటువులకు టీకలు, గ్రంథాంతాలలో అనుబంధంగా అకారాది పట్టికలు సంతరింపబడ్డాయి. టీకలలోని తెలుగు అర్థాలు ద్విభాషా నిఘంటువుల అవసరాన్ని కొంతవరకు తీర్చాయి. మరొక దశలో శబ్దార్థ కల్పతరు, సర్వశబ్ద సమ్బోధివ్యాఖ్యాయమ్ నిఘంటువులకు కూడ తెలుగు అర్థాలు చేర్చడం వలన మరింత ప్రయోజనకరంగా ఉన్నవి. పైగా ఈ నిఘంటువులన్నీ తెలుగు లిపిలోనే ఉండడం వలన తెలుగు భాషకు మరింత చేరువుగా ఉన్నాయనే భావన కలుగచేస్తున్నాయి.

కోల్‌కత్తా నుంచి 1821–57 మధ్య కాలంలో ఎనిమిది సంపుటాలలో ప్రచురించిన రాజా రాధాకాంతదేవుని శబ్ద కల్పద్రుమమ్ తొలి అకారాది సంస్కృత నిఘంటువుగా కొందరు పేర్కొనడం జరిగింది. ఇది వాస్తవం కావచ్చు. కాని 1818లోనే సాగర తీరంలోని మచిలీపట్నానికి చెందిన మామిడి వెంకటార్యులు (వెంకయ్య) శబ్దార్థ పరిష్కరణతో ముద్రణకు నోచుకోలేదు. వెంకటాచార్యులు చూపిన మార్గంలో పిదప పా.ప. శ్రీనివాస రామానుజాచార్యులు, మంసు వెంకయ్యశాస్త్రి, ఉత్పల వేంకట రంగాచార్యులు తయారు చేసిన సంస్కృతాంధ్ర నిఘంటువును వావిళ్లవారు 1942లో తొలిసారిగా ప్రచురించారు. దాదాపు ఇదే తీరులో వెచ్చా వెంకటరామయ్య సంస్కృతాంధ్ర నిఘంటువు తయారైనది. ములుకుట్ల నాగభూషణశాస్త్రులు దేవతలు, నవగ్రహాలు, పంచభూతాలు, భూమి మొదలైన విషయాలపై గల పదాలను సంస్కృత పదోక్తిలో తెలుగు అర్థాలలో వివరించారు. ఈ విధంగానే భాగవతుల లక్ష్మీపతిశాస్త్రి సంస్కృతాంధ్ర సంఖ్యార్థ బోధిని 1924లో వెలువడింది. ఈ సంకేత నిఘంటువులు పునర్ముద్రణ కావలసిన అవసరం ఎంతో ఉంది.

తెలుగు - హిందీ

చిరకాలంగా ఉత్తర భారతంలో ఉర్దూపదాలు ఎక్కువగా గల హిందూస్థాని భాష ప్రచారంలో ఉండేది. జాతీయోద్యమదినాలలో దానిలో సంస్కృతం, ఫార్సీ, అరబ్బీ, తుర్కీపదాలు హెచ్చుగాకల భాషను హిందీ అని పిలవడం ప్రారంభించారు. 1906లో వినాయక్ దామోదర్ సావర్కార్ నాయకత్వంలో స్ఫూర్తిని ప్రగహించిన భారతీయ విద్యార్థిదళం, అభినవభారత్ సంస్థ హిందీని జాతీయ భాషగా చేయాలని కోరాయి. 1917 నుంచీ గాంధీజీ హిందీ ప్రచారాన్ని ప్రారంభించారు. హిందీ ప్రచారం జాతీయోద్యమంలో ఒక భాగంగా రూపొందింది.

1918 ఇండోర్‌లో జరిగిన అలహాబాద్ హిందీ సాహిత్య సమ్మేళన వార్షికోత్సవాల సందర్భంగా హిందీని దేశవ్యాప్తంగా ప్రచారం చేయడానికి రూపకల్పన చేయబడింది. అదే సంవత్సరం దక్షిణభారత హిందీ ప్రచారసభ స్థాపనతో దక్షిణ రాష్ట్రాలలో హిందీ ప్రచారానికి అకురార్పణ ఏర్పడింది. తదనుగుణంగా తెలుగుదేశంలో పలుచోట్ల హిందీ పాఠశాలలు ప్రారంభమైనాయి. గ్రంథ ప్రచురణకు మార్గం ఏర్పడింది. ఈ తరుణంలో జంధ్యాల శివన్నశాస్త్రి తెలుగు హిందీ నిఘంటువును సిద్ధం చేశారు. అది బాగా ప్రచారంలోకి వచ్చి విద్యార్థులకు బాగా ఉపయోగపడింది. ఏ.సి. కామాక్షీరావు తయారు చేసిన తెలుగు–హిందీ కోశ్‌ను దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభవారు ప్రచురించారు. జాతీయవాది కోమండూరి శఠగోపం వాడుకలో గల లోకోక్తులను చేర్చి 1954లో ఆంధ్ర–హిందీ నిఘంటువును ప్రచురించారు. ఇటీవలి కాలంలో ప్రయాగ హిందీ సాహిత్య సమ్మేళనం అయాచితుల హనుమచ్ఛాస్త్రిచే తయారు చేయించిన తెలుగు– హిందీ శబ్దకోశ్ ప్రత్యేకంగా పేర్కొనదగినది. ఇందు పదబంధాలు, సామెతలు, వ్యాకరణ నియమాలు అనుబంధంలో చేర్చబడ్డాయి. ఈ నిఘంటువులన్నీ ముఖ్యంగా అధ్యయన, అధ్యాపనలలో మాత్రం ఉపాధ్యాయులకు, విద్యార్థులకు హెచ్చుగా ఉపయోగిస్తున్నాయి.

వాస్తవం ఆలోచించినట్లయితే హిందీ తెలుగు నిఘంటువుల ప్రయోజనం కూడ పైరీతికే పరిమితం చేశారు. గాంధీజీ ఆదేశానుసారం జంధ్యాల శివన్నశాస్త్రి 1922లో దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ తరపున హిందీ తెలుగు నిఘంటువును లోకానికి అందించారు. ఆ తర్వాత వెలువడిన ఎ.సి. కామాక్షీరావు రాయల హిందీ తెలుగు

శబ్దకోశము, సాగి సత్యనారాయణ శబ్దసింధు, చావలి సూర్యనారాయణమూర్తి సచిత్ర హిందీ తెలుగుకోశ్, పొక్కులూరి రామచంద్రశర్మ హిందీ తెలుగు కోశ్ ప్రజాదరణను పొందాయి. హిందీ రాజభాషగా రూపొందాక భారతీయ భాషల్లో సాధారణంగా ఉపయోగించుకోవడానికి వీలయ్యే పదాలను "హిందీ వర్డ్స్ కామన్ టు ఇండియన్ లాంగ్వేజెస్" పేరుతో భారత విద్యా, విజ్ఞాన పరిశోధన మంత్రిత్వశాఖ ప్రచురించింది. ఇది మిక్కిలి ప్రయోజనకరమైన నిఘంటువు. హిందీ భాషా వ్యాప్తికి జాతీయ సమైక్యతా భావాలను ప్రోదిచేయడానికి వినియోగపడే కరదీపిక.

తెలుగు - ఉర్దూ నిఘంటువులు

తెలుగునాట బహమనీ రాజులు, కుతుబ్‌షాహీ రాజులు, అసఫ్ జాహీ రాజులు ఉర్దూ భాషా సాహిత్యాలను బాగుగా పెంచి పోషించారు. గత శతాబ్దిలో క్రైస్తవ మిషనరీలు గూడ ఉర్దూ భాషకు మిగుల సేవచేశారు. తెలుగు భాషకు బ్రౌన్‌వలె ఉర్దూభాషకు డాక్టర్ గిల్‌క్రిస్ట్ నిఘంటు, వ్యాకరణాదులను సంతరించారు. భాషకు నూతన పరిపుష్టిని తీసికొని వచ్చారు. ఉర్దూ భాష నేడు భారతదేశంలో ఏ ఇతర భాషకు తీసిపోని సాహిత్య ప్రతిపత్తిని కలిగియున్నది.

తెలుగుదేశంలో తెలంగాణా ప్రాంతం ఉర్దూ భాషకు పురిటిగడ్డ. నిజాం కాలంలో తెలుగువారు సైతం ఉర్దూనే మొదటిభాషగా పాఠశాలలో చదివేవారు. పాలనా వ్యవహారాలన్నీ ఉర్దూలోనే సాగుతూండేవి. ఆ సమయంలో ప్రజల అవసరాలను తీర్చేందుకు తెలుగు ఉర్దూ – తెలుగు నిఘంటువులు కొన్ని ప్రచురణ కావడం సహజం. తాడికొండ తమ్మారెడ్డి దేశాయి తొలిసారిగా 1906లో శబ్దార్థ చింతామణిని సిద్ధం చేశారు. ఇందు హిందీ పదాల ఉచ్చారణ కూడ వివరింపబడింది. 1854లో తెలంగాణాలో ప్రసిద్ధులు అయితంరాజు కొండలరావు తెలుగు హిందూస్థానీ నిఘంటువు, ఉర్దూ భాషకు అపారమైన సేవచేసిన స్వచ్ఛంద సంస్థ అంజుమన్ తరక్కీ ఉర్దూ కె.గోపాలకృష్ణారావు చేత తెలుగు ఉర్దూ నిఘంటువును, బిరుదురాజు రామరాజు చేత ఉర్దూ – తెలుగు నిఘంటవును సిద్ధం చేయించింది. ఈ రెండూ తెలుగు భాషకు దీప్తి నిచ్చే మణిదీపాలు. ఈ ప్రయత్నాలకు ముందు గత శతాబ్దంలో 1894 లో వెంకట సింహదరీ గజపతిరాజూ వాత్స్యాయన్ బహర్ ఉల్ లుగాత్ పేరుతో ఉర్దు – తెలుగు పదావళిని సంతరించారు. ఈ దశాబ్ద తొలిపాదంలో దత్తాత్రేయ నీల్ కంఠ్ పాండవీ తయారుచేసిన ఉర్దూ

తెలుగుకోశం గూడ బాగా ఉపయోగపడింది. ఒక పరిమితమైన ప్రాంతంలో గల తెలుగువారికీ, తెలుగు భాషపై అభిమానం గల మహమ్మదీయులకు నిఘంటువులు ప్రయోజనకరంగా ఉన్నాయి.

మరికొన్ని భాషల నిఘంటువులు

తెలుగుతో ఇంగ్లీషు, హిందీ, సంస్కృతం, ఉర్దూ మొదలైన భాషలు కలిసి ద్విభాషా నిఘంటువులు అనేకం ప్రకటించటమే గాక తమిళం, మరాఠీ, కన్నడ, సవర్, రష్యన్ భాషల్లో యీ కోవకు చెందిన కొన్ని నిఘంటువులు గూడ ప్రచురించారు. ఇది తెలుగు భాషా విస్తృతికీ, తెలుగువారి ప్రభావానికి ప్రత్యక్ష నిదర్శనం. దాదాపు నూటయాభై సంవత్సరాల క్రితం సిద్ధం చేయబడిన శ్రీకోశం తొలి తమిళ తెలుగు నిఘంటువని డాక్టరు చల్లా రాధాకృష్ణశర్మ అభిప్రాయం ! ఇది అముద్రితం. దీని రాత ప్రతి ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు వారి గ్రంథాలయంలో తాళదళ గ్రంథ విభాగంలో ఉన్నట్లు తెలుస్తూంది. అకారాది క్రమంలో కూర్చిన యీ నిఘంటువులో తమిళ పదాలు గూడ తెలుగు లిపిలోనే యివ్వబడ్డాయి. కందాళై శేషా చార్యులు ద్రావిడాంధ్ర నిఘంటువులో శ్రీవైష్ణవ పదజాలం హెచ్చుగా చేర్చబడింది. బి.ఎన్. కృష్ణస్వామి అయ్యర్ విద్యామాలిక పేరుతో కూర్చిన తెలుగు తమిళ నిఘంటువు అట్టే ప్రచారంలో లేదు. గత శతాబ్ది తుది పాదంలో మహారాష్ట్రతో సాహిత్య రీత్యా మనకు దగ్గర సంబంధం ఉండేది. అనేకమైన మరాఠీ నవలలు యీ శతాబ్ద తొలి పాదంలో తెలుగులోకి రావడం యిందుకు ప్రబలమైన ఉదాహరణ. త్యంబర్ గోవింద్ కిరానే ఉపయుక్త శబ్దసాగర్ సంగ్రహ్ పేరుతో తెలుగు మరాఠీ నిఘంటువును కూర్చారు. ఆంధ్ర, కన్నడ ఉభయ భాషల్లో ప్రవీణుడు కె.సుబ్బరామప్ప ఒక కన్నడ-తెలుగు ద్విభాషా నిఘంటువును సాహిత్య అకాడమీ తరపున రూపొందిస్తున్నారు. ఇటీవలి కాలంలో సోవియట్ విజ్ఞాన సర్వస్వ కార్యాలయం, మాస్కోలో ప్రకటించిన తెలుగు రష్యన్ నిఘంటువు ప్రత్యేకంగా ప్రశంసింపదగినది. దీనికి సంపాదకులు ఉప్పల లక్ష్మణరావు. దీనికి అనుబంధంగా సోవియట్ ప్రజలకోసం రాసిన సంక్షిప్త తెలుగు వ్యాకరణం ఉపయుక్తంగా ఉంది. ఇటీవల తెలుగు అకాడమీ తెలుగు - ఫ్రెంచి నిఘంటువును, తెలుగు - కన్నడ నిఘంటువులను ప్రచురించింది. బహు భాషా నిలయమైన భారతదేశంలో యీ నిఘంటువులు ఎంత ఎక్కువగా ప్రచురణ జరిగితే అంత మంచిది.

పలుభాషల నిఘంటువులు

తెలుగుభాషా ప్రగతి ద్విభాషా నిఘంటువులతోనే ఆగిపోలేదు. మూడు నాలుగు భాషల మొదలుకొని పదహారు భాషల మేరకు కోశాలు ప్రచురణ కావడం ఆనందింపదగిన విషయం. 1890 లోనే తెలుగు – హిందీ ఫార్సీభాషలు గల త్రిభాషా మంజరిని ఈమని సీతారామస్వామి కూర్చారు. తెలుగు హిందుస్థానీ ఇంగ్లీషు తమిళ భాషలకు సంబంధించిన నాలుగు భాషల నిఘంటువును దాసరి లక్ష్మణస్వామి ప్రచురించారు.ముఖ్యంగా తెలుగు తమిళం 'మలయాళం' కన్నడం మొదలైన ద్రావిడ భాషలకు సంబంధించి థామస్ బరో, ఎం.బి.ఎమెనో సిద్ధం చేసిన వ్యుత్పత్తి పదకోశం ద్రవిడియన్ ఎటిమోలాజికల్ డిక్షనరీ, ఆర్.ఏ. సేతుపిళ్లై తదితరులు కూర్చిన ద్రావిడ భాషాసామ్య పదకోశం ద్రవిడియన్ కంపేరిటివ్ వొకాబ్యులరీ, తెలుగు వ్యాకరణ విపులీకరణలో జీవితమంతా కృషిచేసిన వఝల చిన సీతారామస్వామిశాస్త్రి ద్రావిడభాషా సామ్యములు మొదలైన గ్రంథాలు ద్రావిడభాషా వికాస, విస్మృతులను శాస్త్ర బద్ధంగా నిరూపించిన వెలుగు దీపికలు, తెలుగు ప్రజలు ఆదరించాల్సిన గ్రంథరాజాలు.

పదసూచికలు

ఆంధ్ర నామసంగ్రహము, ఆంధ్ర నామశేషము మొదలైన పద్య నిఘంటువులను వల్లించడం ద్వారా తెలుగు భాషను గాని యితర ప్రాంతీయ భాషలను గాని నేర్చుకుంటున్న తరుణంలో పదసూచికలు (ఒకాబ్యులరీస్) విశేషంగా ప్రచురితమయ్యాయి. ఇందులో వాడుకలోగల పదాలు, వాటికి ఒకటి రెండు అర్థాలు మాత్రం ఉంటాయి. ఇతర భాషల్లో వ్యవహారంలో గల పదాలను సులభంగా గ్రహించడానికి యివి ఎంతగానో ఉపయోగ పడతాయి. తెలుగులో ముద్రణతో గ్రంథాలు వస్తున్న తొలిరోజులలో 1841 లో ఇంగ్లీషు తెలుగు ఒకాబ్యులరీని కంపెనీ ఉద్యోగి జె. నికోలస్ కూర్చారు. ఆ తర్వాత తెలుగునకు, యితర భాషలకు సంబంధించిన అనేక పదసూచికలు వచ్చాయి. వాటిలో రంగాభట్ల గున్నయ్యశాస్త్రి ఇంగ్లీషు – తెలుగు – ఒరియా ఒకాబ్యులరీ, యం. మొదలియార్ గారి శబ్దార్థచంద్రిక, పీటర్ పెర్సివల్ హిందూస్థానీ ఇంగ్లీషు తెలుగు ఒకాబ్యులరీ ముఖ్యమైనవి. వీటిలో హెచ్చుభాగం గత శతాబ్ది పాదంలో వెలువడినవి. విదేశీ పాలనా ప్రభావం హెచ్చుగా

ఉండటంచేత నాడు ప్రతిసూచికలోనూ ఇంగ్లీషు భాషకు స్థానం ఉండడం గమనించదగిన విషయం. ఈ పదసూచికలే తెలుగులో బృహత్తరమైన ఈ నిఘంటువులు తయారుకావడానికి దోహదం చేశాయి.

సమగ్రాంధ్ర నిఘంటువులు

వివిధ శాఖలలో పెరుగుతున్న విజ్ఞానాన్ని అనుసరించి నేడు ఐదు విషయాలపై సమగ్రాంధ్ర నిఘంటువుల అవసరం కనిపిస్తోంది.

1. భాషా సాహిత్యాలు
2. సామాజిక శాస్త్రాలు
3. మానవీయ శాస్త్రాలు (ఇతరాలు)
4. శాస్త్ర, సాంకేతిక విజ్ఞానాలు
5. సమాచార సాంకేతిక విజ్ఞానం

సమగ్రమైన తెలుగు నిఘంటువును భాషా విషయంలో తయారు చేయడానికి ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ ముందుగా పద ప్రయోగ కోశాలు, మాండలిక పదకోశాలు, వృత్తి పదకోశాలు, సిద్ధం చేయిస్తూ ఉంది. ఇవన్నీ శాస్త్రీయ దృషితో తయారు చేయ సంకల్పించిన నిఘంటువుకు ముడి సరుకుగా వినియోగిస్తాయి. ఇవి లేనిదే సమగ్రమైన రీతిలో నిఘంటువు తయారు చేయడం దుర్లభం. తెలుగు అకాడమీ ఇన్టర్, డిగ్రీ తరగతులో ఉపయోగించే పదజాలాన్ని చాలవరకు సిద్ధం చేసింది. ఈ పదజాలానికి వివరణలు సిద్ధంచేసి, సచిత్రంగా సమగ్రంగా సామాజిక శాస్త్రాలలో, మానవీయ శాస్త్రాలలో, శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞానాలలో నిఘంటువులు పూర్తిగా ప్రకటిస్తే మానవాళికి, మహోపకారం చేసినట్లవుతుంది.

(తొలి ప్రపంచ మహాసభల (1975) సందర్భంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ ప్రచురించిన **తెలుగు నిఘంటు వికాసం**రచన వెలగా వెంకటప్పయ్య గ్రంథం నుండి స్వీకరించి పలు సవరణలు చేయడమైనది.)

——0——

PREFACE TO THE TELUGU - ENGLISH DICTIONARY

The Indian Peninsula is Principally inhabited by the Telugu, Tamil, Kannadi and Malayalam nations. South of the town of Madras the language is Tamil : to the north and north - west, Telugu is used.Circles drawn on the map around Kadapa, Rajamahendravaram, and Kondapilli, the radius of each extending to Madras, will sufficiently shew the wherein the Hindus speak Telugu.

Hindustani is spoken by those Mahomedans who are scattered among the Hindus. Few of the Hindus can speak HIndustani : and every native Musulman learns the vernacular of those among whom he resides. Musulmans of education correspond only in persian. Others employ Hindu scribes who can write nothing but their mother tongue.

The Mahabharaat and the Ramayanam were translated into Telugu in the days of Vishnu Vardhana (A.D.1120)seven centuries ago. Telugu had at that day attained the highest degree of vigour. But all the poems of a yet earlier age are lost.

The Peninsular languages are in grammar and idiom entirely separate from Hindustani : which however they often resemble in the arrangement off words.But during the long regin of the Musulmans some thousands of Aradic and persian words became naturalized in the southern tongues.Of these I have prepared a separate dictionary.At present many Hindustani phrases are disappearing, and English words are used instead.

Sanscrit is to the Southern tongues, what Arabic is to Hindustani, or Latin is to English : the source of learning, the favourite pursuit of scholars, the fountain of scientific phraseology.But the grammer of Telugu is independent of Sanscrit.Few Telugus or Tamils are well versed in Sanscrit : and we meet some Tamils who, however thoroughly skilled in sanscrit are unable to writen read, speak Telugu.

To these statements it may be replied that surely Telugu poetry abounds with sanscrit words. True : and English poetry abounds with Latin words.Yet an Italian or spaniard, however familiar with Cicero, would unless he had studied English, find Milton unitelligible.

Every hour we pass in reading Sanscrit is a gain to us in learning Telugu : and yet few of our country men who are acquainted with Telugu have ever studied Sanscrit. Those who learn Hindustani acknowledge the utility of knowing Arabic : yet few have made Arabic a preliminary to studying Hindustani.

Several Sanscrit words appear in this volume which are not found in any Sanscrit lexicon. And some Sanscrit words have new interpretations. These are supported by quotations from Sanscrit authors.

Among the manuscripts perused, some were Glossaries of old local dialects : with explanations in Telugu or Sanscrit. I have generally printed these unaltered : an English translation was needless.

The alphabet used by the Telugus and the Kannadis is alike : but the letters vary in shapes as widely as French varies from English manuscript..

In southern India the Sanscrit manuscripts (some very ancient) are in the Telugu and Cannadi characters; or in *"Grandham"* (Tamil) ; or in Malayalam. the Devanagari character is known to few persons. To write the vernaculars in the devanagari character is as difficult as it is to write English in Greek characters.

Each of the Southern languages has a poetical and a vernacular dialect :which vary as widely as Saxon varies from English. Yet the grammatical principles raraly differ. In English we fancy that we used but one dialect. Yet (unless he has previously been taught to construe it,) where shall we find a Hindu, however accomplished in English, able to read and understand a page of Marmion or childe Harold ? I have not met with a single Bramin who could at sight rightly understand every column of an English newspaper. I do not undervalue the scholarship of the Hindus : with their limited means they have done excellently. Few of us have a moderate acquaintance with their tongues, while thousands of them have a respectable acquaintance with English. If we possessed their patience and determination in acquiring knowledge, we should think less lightly of their proficiency.

I have made an improved arrangement of the consecutive initial consonants : uniting such as in Telugu are commutable. Few Sanscrit words are affected by this principle : which exists in Welsh and in all the languages of the Celtic family.

Thirty years ago, in reading Telugu poetry I often met with a word beginning with G (as goru) and was directed by my learned tutor to seek it in the Andhra Dipica under Koru. An initial J (as jelungu) as to be found under ch. words beginning with D might at pleasure begin with T. Dova and tova equally mean a road. puli is a tiger : but in compounds P changes into B and it became beb - buli. And some words that begin with sh may be as well written with S. From this uncertainty the learned seldom relieved me : on being asked, they often reply that either spelling may be used. At last I removed the uncertainty by transcribing the Dictionary, when nearly half complete, and mingling those initials which are changeable.

I will here add an instance. In the Dipica there is a verb Duvalincu. Now some poets spell this with an initial T; others with Dh.Accordingly this word might appear in three different pages : whereas by mingling the initials, the they are at once found without trouble. Should any future editor prefer separating the commutable letters, this can easily by done ; but it will inconvenience the learner. Every man who markes real progress in Telugu will I think see value of the present arrangement.Under the old system the scholars were often at a loss. Now the path is clear.

Printing has been used among the Tamils for more than a century. Among the Telugus it commenced about the year 1806 but made little progress until 1830. About 1835 some of the Telugu and Sanscrit poems were printed at Madras. At present many volumes continually issue from Telugu presses managed by Hindus alone. There are at least eigth such presses at work, besides those which are under the management of Englishmen.s Native news papers, both Telugu and Tamil, exist : but are ill supported unless they deal in vituperation regarding points of religion or caste.

The present Dictionary was written to assist myself in learnings the Telugu language. For on leaving College in the year 1820 I was sent by Sir Thomas Munro, then Governor, to a Telugu District and was obliged to learn the language of the populace. I was employed for more a vocabulary of the expressions which daliy occured in conversation or correspondence. I had intercourse with all classes, from the learned pandit or raja, to the illiterate prosecutor or prisoner. Tradesmen, doctors,

hunters and sailors, poets and painters all became my instructors as they fell in my way. Gradually I was encouraged to study the easier authors and subsequentil the better poets. In their writings I obtained solutions of many difficulties in grammar and idiom; and though the task occupied several years I think the object was worth the trouble of attainment.

As I proceeded, I felt the want of explanatory commentaries : and there fore employed learned men to frame such for me in their native Telugu. some of these have been printed, and others are ready for publication.

From the information collected I prepared the statements now published. Of the authors quoted, a list is subjoined.

At the end of my Telugu Reader. I have printed a "Little Lexicon" like the one appended to Dalzell;s Analecta Graeca. It is intended to aid mere beginners : but is not an abridgement of this Dictionary.

Every Dictionary when first printed is liable to errors and oversights. Ihave therefore given in the Supplement such emendations or improvements as occurred.

Every Dictionary when first printed is liable to errors and oversights. I have therefore given in the Supplement such emendations or improvements as occurred.

This Dictionary was written at the request of the Society for Promoting Christain Knowledge and is printed at their expense. I desire to tender my hearty acknowledgments to that Venerable body for thus producing a work which otherwise might not perhaps have been printed.

In composing this work I have had approbation of many learned assistants. But some (sastris) scholars have disapproved the spelling here exhibited. Instead of that found in poems and used in ordinary life they wish us to practice a pedantic style; which is admired because conceited and far from clear. Such refinements are disregarded by men of real learning, who are therefore considered vulgar by some who are inferior in sound scholarship.

EXPLANATION OF SOME GRAMATICAL EXPRESSIONS

*A star denotes that the word is derived from Sanscrit : being either *Tatsama or Tadbhava.*

Tadbhava తద్భవ. A Telugu word derivedd from Sanscrit, but much altered, is denominated *Tadbhava:* thus పంక్తి panct i h becomes బంతి banti, 'a line'. ద్వీపః dw i pah 'an island' becomes దీవి di vi. So in English from ratio, satio, traditio, we have the words reason, season, treason. If a word is only altered in the termination (as, రాజః r a jah becoming రాజు r a zu, మనిషిః manishih, మనిషి minishi.) this is denominated తత్సమ tasama or equivalent. Thus the Latin words ratio,natio, become in English ration, nation, Some Sanscrit words (like some Latin or Greek wods in English) are used with out any alteration.

K. signifies 'Karnataca కర్ణాటిక the language usually called కనడ Kanada, కన్నడి Kannadi, or "Canarese."

Padap. That is పాదపూణకకం a word or phrase inserted, in verse, merely to fill the metre.

P|| participle.

"Root in A" - or "Infinitive in A." Verbs have, an Infinitive in Damu, as చేయడము ch e ya damu, రావడము ra va - damu, ఉండడము unda - dam : and by dropping damu, the forms చేయ, రావ, వుండ are the "Roots in A". They can add the adverbial signగా as చేయ గా, రాగా, ఉండగా.

G.,D., I., L., denote Genitive, Dative, Instrumental, and Locative cases.

Error for .... Some words are spelt in two methods. Thus ఉప్పరగించుట is by the learned written ఒప్పరగించుట; the popular spelling is therefore designated an "error for' another mode.

Metr. gr.(metri gratia) this mark denotes that the spelling is changed to suit the metre.

Mid. The Middle voice, ending in కొనుట; as చేసుకొనుట, ఉండుకొనుట.

PREFACE

THIS is a NEW EDITION of the Late C.P BROWN'S well - known Telugu - English Dictionary, thoroughly revised and brought up to date. The chief features of the work are as follows :-

1. All the latest and best sources of information have been utilised in its preparation, especially as regards the Scientific Terms.Various Government publications such as the Fauna of British India edited by Dr. Blanford, Dr. Wattss Dictionary of the Economic products of India, and the Madras Manual of Administration, have been laid under contribution.
2. All words used in Telugu, both literary and colloquial, from whatever language they may have come, are given in the body of the work, so as to render the age of any other book of reference superfluous.
3. All the words are given in Romanized spelling, so that the work may be utilised by scholars outside india for indological studies.
4. Cognate and compound words are grouped together under a headword so as to afford a greater facility for the study of the Telugu language, and are printed in bold type.
5. Wherever possible,, the derivations of words are given, and similar forms in other languages are indicated. Many words given as native in Telugu Dictionaries are traced to a foreign origin.
6. Many quotations from the Telugu classics which seemed unneceswsary have been left out and several new ones have been added.

In addition to the works named above, the Editors have freely made use of Mr. Brown's own MS. notes kindly lent to the S.P.C.K by the authorities of the India Office Library. Sitara macharlu's Telugu Dictionary published by the Madras school Book and Vernacular Literature society has also been very largely made use of in preparing this edition. Quotations made from it are indicated by the references given in Telugu characters. the Editors are also indebted to serveral friends for valuable assistance readily rendered.

26 th August, 1903. Madras.

The Editors

(మహావాది వెంకటరత్నం, డబ్ల్యు.హెచ్.కాంప్‌బెల్, కందుకూరి వీరేశలింగం)

INTRODUCATION

TELUGU, which is one of the South India Vernaculars, belongs to the Dravidian group off Languages. A semi - circle drawn with Rajahmundry as centre and the distance between it and Madras as radius, covers, roughly speaking, the greater portion off the country in which it is spoken by about 25 millions of people. It is spoken and written in its purity along the coast strip between Nellore and Vizagapatam and in the four districts of the Madras presidency included within those limits, Beyond this area it contains an admixture of Tamil in the south, of Kanarese in the west, of Mahrati in the west and north - west, and of Uriya in the north.

Telugu is closely allied to Tamil, Kanarese and Maliyalam, words of Dravidian origin occuring in all these languages without any great difference of form. The original Dravidian speech seems to have split up into these languages about the time when the modern Teutonic languages such as English, Dutch and German were formed out of their parent tongue. Tamil is probably nearer to the original tongue than any other member of the group, and as it has preserved the older forms of the Dravidian roots a knowledge of it is essential to the proper study of the south Indian languages.

It is doubtful if any of the Dravidian races had a knowledge of the art of writing prior to the Aryan invasion, and certainly none of them can boast of a literature older than the 8th or 9th century A.D. In Telugu there is no work extant older than the translation of the sanskrit Maha Bharata. which is supposed to have been made in the 11th century A.D. but bears traces of having been expanded in subsequent times. The style of this translation, which is quite modern, is accepted as a standard of classical Telugu.As the perfect style of the book could not have been developed all at once, it is hardly possible to avoid the conclusion that there must have been not a few earlier and less polished works which have since perished. There is indeed a tradition that when Vasishnavaism supplanted Saivaism in the country, all the older literature was destroyed.

In the formation of modern Telugu, four strata are distinctly visible. The lowest of these consists of the pure Telugu element. This is of the deepest interest to the student of language at present, as it has as yet been but little worked by scholars. A careful study of the Telugu words reveals to us much of the life and thought of the ancient Dravidians

before the Aryan invasion. It shows that the people who spoke the Telugu tongue lived a very simple life, and that, although not ignorant of agriculture and some of the simple industrial arts, they were stil only semi. civilized and probably spent much of their time roaming in the forests with which a great part off south India was covered. They lived in communities and had a fairly complicated social system with degress of relationship carefully recognised distinguished by significant areas. their religion seems to have been come of avery primitive type consisted of a worship of the power of nature most of which were regarded as malignant in character.Among these deities the powers that presided were boundaries had special prominence assigned to them, as is seen by the names Anku (అంకు), Ankamma (అంకమ్మ), Ellamma (ఎల్లమ్మ), Poleramma (పోలేరమ్మ), & C. The word for 'temple' (కోయిల or కోవెల, Tamil *Koyil*) probably points to a worship of the monkey (కో or కోతి), All the higher religious Ideas of the people seem to have been derived from aryan sources, and it is hardly possible to descride any religious ideas or ceremonies without employing Sanskrit terms. Even the ordinary word for God (దేవుడు) is of Sanskrit origin.

The etymology of Telugu words is full of suggestive meaning. The words for father (తండ్రి) and mother (తల్లి) are undoubtedly connected with the root Ta (త) to bring (cf. తెచ్చు), and literally mean 'He who brings' or 'She who brings' respectively. There is thus a very closed resemblance, in meaning at least, to the Aryan term *Pitri* father, which comes from the root **pa** to support or nourish.The Telugu word for son - in - law (అల్లుడు) signifies 'one who weaves' (i.c., relationships between two families). The word for the hand (చెయ్యి) comes from చేయి to do and means 'that which does' (i.e., works), and the word for the rigth hand (కుడిచెయ్యి) means 'the food (కూడు) eating hand,' while the left hand (ఎడమ చెయ్యి) is the 'distant hand.' The word for house (ఇల్లు) probably shows a connection between the Babyloninas and the Dravidians at a very early date. Indeed the dravidians who were probably allied to the Babyloninas and had trade connections with them, seem to have spread at one time all over Southern Asia, and the Aryan immigrants appear but to have followed them along their ancient trade - routes into India.

The second element in Telugu is that which has come from Sanskrit. The Aryans have been the great civilisers of the world, and the Indo - Aryans have done for the races that inhabit India what the Greeks and Romans did for the peoples off Europe. It was they who taught the

higer arts of life to the South Indian peoples and laid the foundation of the Dravidian literatures.In Telugu the whole of the literature has been their creation, while their Sanskrit speech has influenced the Telugu lanuage as much as, if not more than, Latin has influenced English.All general and abstract terms, and, as has been stated above, even the word for God, are of Sanskrit origin, and now, although some writers have, by employing obscure and obsolet terms, succeeded in writing poems in pure unmixed Telugu, without using a Sanskrit word in it . while Sanskrit has thus influenced the Telugu language, it is certain that many Dravidian words havre found their way into it and have been naturalised by it. A complete list off such words is given in Kittel's Kannada English Dictionary. In the present work all Telugu words that appear to have been borrowed by Sanskrit have been duly noticed. The attenation Indo - Arayans and the Semiticraces which words like Ambarisha 'Ambarice,') Asura (lit : 'Assyrain'), Brahma (Heb.) brahma to suggest. The third element in Telugu is that which has come from, or at least through, Hindustani. Under the term Hindustani we have included all persian and Arabic words which have come into use in Telugu. Hindustani words must have begun to find their way into the language in the days of Alla - ud - din, and they can be traced in the literature ever since times of Krishna Raya of Vijianagar fame, the Macaenas of the Telugu country. In the first edition of this work, a great many Hindustani words were given [vide Brown's Dictionary of mixed Dialects, which was given as an Appendix], but most of these have either gone or are gradually going out of use, their place being taken by English words, especially in the language of the Law courts and public business.

The fourth element is the English one. With the introduction of new ideas consequent upon the British occupation of the country, ready made English words which express these ideas have naturally come into use. At present the influx off such words is very great. In the towns in particular, many people have begun to talk a kind of mongrel Telugu, using English words in their Telugu sentences, even where this is altogether unnecessary. It is impossible to say at present what words will be a permanent gain to the language, but it seems certain that a large number of words such as Road (రోడ్డు), Hospital (ఆసుపత్రి),Mile (మైలు), Ruler (రూలుకర్ర), Quinine (క్వైనా),Rubber (రబ్బరు), Pencil (పేనసలు), Station (స్టేషన్),Fiddle (ఫిడేలు) & c., for which there are on equivalents in the vernacular, will retain their place in the common speech of the people.

––0––

ABBREVIATIONS

A or Amuk	-	Amukata malyada.
AbA	-	Andhra Bhasharnavamu
Anior or Anirudh	-	Aniruddha Charitra.
Anuk	-	an onomatopoeic word.
Appaa Kavi	-	Appa Kaviyamu.
B. or Bhag.	-	Bhaagavatamu.
Balaram	-	Balarama Charita.
B.D.	-	Bhagavatamu.
Bhar.	-	Maha Bha rata.
Bhasc.	-	Bhaskara Satakamu.
Bmj.	-	Bhanumad Vijayamu.
Bobbili	-	Bobbili Charitramu.
B.P.	-	Basava Puranamu (padya Kavya.)
Charitra	-	Pandit a r adhya charita.
Dab.	-	Abimanyu Dvipada.
DB.	-	Dvipada Basava puranamu.
DR.	-	Dvipada Ramayanmu.
Drav.	-	Dravidian.
Eng.	-	English.
G.	-	Vikramarka Charitra by Gopu Razu.
Gk.	-	Greek.
[H.]	-	Hindustani.
H.	-	Hamsa Vimsati.
Hari.	-	Harivamsamu.
HD.	-	The Dvipada version of the Tale of Harishchandra.
Heb.	-	Hebrew.
Ila.	-	Il a D e viyamu.
J or Jsim.	-	Jaimini Bharatamu.
Kan.	-	Kanarese.
Kp.	-	Kal a purnodyamu.
KUR.	-	Uttara Ramayanamu, by Kankanti Papaar azu.
L.	-	Prabhu LingaLila Charitra.

Lat.	-	Latin.
M.	-	Mahabharatamu.
Mand. or Mandhat.	-	Mandhata Charitra.
N.	-	Dasavatara Charita by Nagayya.
Naish.	-	Naishadhamu.
N.D.	-	Nala Dvipada.
P.	-	pancha Tantramu. by Vengala Rzu.
Paidim.	-	Chandrangada Charitra.
Parij.	-	Parijatta paharanamu.
R.	-	Ramabhyudayamu.
Sar. D.	-	sarangaddhara Charitra (Dvipada).
Skt.	-	Sanskrit.
Suca.	-	Suca Saptati.
Swa.	-	Swarochisha Manu Charitramu.
T.	-	Tarasas nkamu.
Tam.	-	Tamil.
Tel.	-	Telugu.
U.H.	-	Uttara Harischandra.
U.R.	-	Uttara Ramayanamu.
Vaij. or Vaija.	-	Vaijayant 7 Vilasamu.
Vasu.	-	Vasu Charitramu.
Ved. Ras.	-	Vedanta Rasayanamu.
Vema.	-	Vemana satakamu.
Vijaya.	-	Vijaya Vilasamu.
V.P.	-	Vishnu puranamu.
Yayati.	-	Yayati Charitramu.

The Telugu abbreviations used are sufficient to suggest the name of the Telugu books and Grammetical abbreviations being the usual ones are self - explanatory.

Note on how to consult this Dictionaary

Derivatives if not found in their proper Alphabetical place are to be looked for either under their primitives or cognate forms. compound words will be found under one or other of the elements which compose them.

––0––

అ

అ *a.* : The first letter of the Telugu alphabet as of many others.

అంక : Another form of అణక.

అంకకాడు *n.* : One who is distinguished by a sign, గురుతు కలవాడు. The leader. One who excites quarrels.

అంకణము : related to అంగ and అడుగు, the *foot*.

అంకపాళి *n.* : An embrace. The lap or haunch. అలింగనము. అంక ప్రదేశము, తొడ.

అంకపొంకములు (లేదా) **అంక పొంకాలు** *n.* : Fierceness, fury, violence, Enmity, opposition. విరోధము. బిడ్డకు జ్వరము అంక పొంకములుగా వచ్చినది the child was attacked with a violent fever.

అంకతలము (లేదా) **అంకపీఠి** : the lap, the part on which an infant sits, as on the lap.

అంకుడు *n.* : He who is marked or distinguished గురుతుగలవాడు. మృగాంకుడు the moon.

అంకమ్మ *n.* : అంకు+అమ్మ, A village goddess, usually worshipped by the Panchamas. అంకచండాలము a filthy mass.

అంకవంక *n.* : Softness, pliability, submissiveness. ఆపె అంకవంకలకు రాదు she is stubborn.

అంకవన్నె *n.* : A stirrup, or the strap that supports it అంగుపడి;

అంకవిద్య *n.* : Arithmetic. గణితము.

అంకారము*n.* : A diminution in music.

అంకారించు *v.i.* : To set sail. ఓడ చాప లెత్తిపోవు.

అంకాలు. చిట్టి అంకాలు, అంకులు. *n.* : Name of a tree. నంది వృక్షము, పాలచెట్టు.

అంకాళమ్మ *n.* : A village goddess. గ్రామదేవత. Same as అంకమ్మ.

అంకించు *v.t. & i.* : To raise, take up, lift up. భుజములంకించు shrug the shoulders. 2. To move about, to brandish, ఆడించు.

అంకితము : a marked, spotted. Counted, numbered. అంకితము. *n.* : A dedication. కృతి. ఆ గ్రంథ మును రాజునకు అంకితము చేసినాడు he dedicated that book to the king.

అంకిణీలు *n.* : trappings, ornaments of a saddle. See పట్టాభి రామాయణము.

అంకియ *n.* : Another form of అంకె.

అంకియము *n.* : Same as అంకెము.

అంకిలి *n.* : An obstacle; impediment. Grief, sorrow.

అంకిలిపడు *v.i.* : To obstruct to come in the way. అడ్డుపడు. అంకిలిపెట్టు v.t. To prevent.

అంకిళ్లు (లేదా) **అంకులు** *n.* : plu. The joints of the cheek bones; the maxillary joints. అతనికి అంకిళ్లు పడిపోయినవి he has lock-jaw.

అంకు *n.* : A village goddess. Same as అంకమ్మ.

అంకుటము *n.* : The crooked iron-bar used to open the gate of a pagoda, కుంచెకోల.

అంకుడుచెట్టు *n.* : Also called చిట్టి అంకుడు and కొండజెముడు.

అంకురము *n.* : A germ, a sprout, a bud. మొలక. నఖాంకురములు nail-marks, ప్రేమాంకురము the germ of love.

అంకురించు *v.n.* : To sprout, break forth, emanate, rise as a thought. పెదవిమీద లేనగ వంకురింప with a smile on the lips.

అంకురితము *a.* : Sprouted, emanated, arisen. మొలిచిన, ఉద్భవించిన,

అంకుశము *n.* : An elephant goad. Also, a check, a bar, a poser, a ruling case or argument. అంకుశమున నిలిపినాడు

అంకుసంకులు *n.* : Possibility సాధ్యము.

అంకె *n.* : A numerical figure అంకము. Opportunity, time. One pack, half a bullock load. A form of అణక.

అంకెము *n.* : A stirrup రికాబు. One pack or pannier, being half a bullock load.

అంకోలము (లేదా) **అంకోడము** *n.* : ఊడుగుచెట్టు.

అంక్యము *a.* : Fit to be marked or counted. n. A small oblong drum. కరక్కాయవలెనుండే మద్దెల.

అంగ *n.* : A stride of about three feet. అంగవేయు to stride. అంగకొలత measurement ascertained by striding about.

అంగకము *n.* : The body. A limb. A bodice or jacket. రవిక, చొక్కా. కాంచనాంగకము a brocade bodice.

అంగజ *n.* : Daughter

అంగజుడు *n.* : A son. Cupid మన్మథుడు.

అంగజాల *n.* : sentinel, పారావాడు.

అంగజాలవాడు : A village drudge, one who is at every man's bidding.

అంగడి (Gen. అంగటి Loc. అంగట, plu. అంగళ్లు) *n.* : A shop. అంగడిపెట్టు to open a shop. అంగడివీధి a market place.

అంగణము *n.* : A court or yard. An area, a plain. ముంగిలి.

అంగద *n.* : Hunger, Misfortune, trouble, calamity. Mental agony or anxiety. Anger

అంగదట్టము *n.* : A petticoat గాగరా, పావడ.

అంగదము (from అంగము.) *n.* : A bracelet worn upon the upper arm. కేయూరము, బాహుపురి.

అంగదేశము *n.* : An ancient name for the country near the junction of the river Sarayu with the Ganges.

అంగన (from అంగము) *n.* : A woman. పుణ్యాంగన a noble dame.

అంగన్యాసము *n.* : touching various parts of the body as a religious ceremony.

అంగ ప్రదక్షిణము *n.* : Rolling the body like a log to the right for a distance or round a temple, as a religious vow or penance. ప్రార్థన చేసి కొనువాడు గుడి మొదలగువాటికి ప్రదక్షిణముగా దొరలుట.

అంగభవుడు *n.* : Cupid మన్మథుడు.

అంగమచ్చము *n.* : Mark, trace, sign, track.

అంగమర్దనము *n.* : Rubbing or squeezing the body. Shampooing.

అంగమర్దుడు *n.* : One who shampoos the body or legs.

అంగము *n.* : The body, a limb, member, part, division or branch. అంగ పంచకము = ఉపాయము, సహాయము, దేశకాల విభజనము, ఆపదకు ప్రతిక్రియ, కార్యసిద్ధి. అద్భుతాంగము beings having wondrous forms. అష్టాంగములు = the eight forms or stages of meditation, i.e. యమము, నియమము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహారము, ధ్యానము, ధారణ, మననము, సమాధి. చతురంగములు the four divisions of an army, i.e. రథములు, ఏనుగులు, గుర్రములు, బంటులు. పంచాంగము the Indian calendar giving particulars of each day, as తిథి, వారము, నక్షత్రము, యోగము, కరణము. రాజ్యాంగములు the various departments of Government. షడంగములు or వేదాంగములు the six sciences dependent on the Vedas. i.e., శిక్ష, కల్పము, వ్యాకరణము, నిరుక్తము, జ్యోతిషము, ఛందస్సు. సప్తాంగములు = the seven constituents of a Government. స్వామి, అమాత్యుడు, సుహృత్తు, కోశము, రాష్ట్రము, దుర్గము, బలము. సాష్టాంగ ప్రణామము prostrate homage, touching the ground with eight members of the body, i.e., eyes or chest and forehead, hands, knees and feet.

అంగమొల *n.* : Nakedness. దిసమొల, అంగమొలతో ఉన్న naked.

అంగరంగవైభవము *n.* : Enjoyment of riches, pomp, సమస్త భోగములు.

అంగరకా : A jacket. చొక్కాయి.

అంగరక్ష *n.* : A charm for self preservation. అంగరక్షకులు *n.* : plu. Guards, attendants.

అంగరాగము *n.* : Smearing the body. Anointing. A cosmetic. చందనాది లేపనము.

అంగరుహము *n.* : Hair; down, wool, fleece.

అంగరేకు *n.* : Jacket, చొక్కా. Same as అంగరకా.

అంగరొల్లెలు *n.* : plu. A kind of cakes.

అంగలార్చు *v.n.* : To cry or lament. అంగలార్పు n. Grief, sorrow.

అంగవస్త్రము (From అంగము.) *n. s.* : man's upper vest, a garment.

అంగవించు *n.* : To excel to delight. ఉత్సహించు.

అంగస్పర్శ *n.* : Touching the body.

అంగహీనము *a.* : Mutilated, maimed అంగహీనుడు He who is maimed or lame.

అంగారకము (లేదా) **అంగారము** *n.* : Fire. Charcoal, A live coal. అంగారక వారము. *n.* : Tuesday, "the day of Mars." మంగళవారము. అంగారకుడు *n.* : The planet Mars. కుజుడు.

అంగారదొల్లెలు *n.* : Fried wheat cakes. Same as అంగరొల్లెలు

అంగారవల్లి *n.* : A species of Karanja. Another plant చిరుతేకు, శాదఘ్నము, కానుక భేదము.

అంగారశకటి *n.* : A stove, a small portable fire pan. కుంపటి.

అంగి *n. Lit.* : Having a body. లతాంగి, a woman having a body as beautiful and tender as a creeper.

అంగిక (లేదా) **అంగియ** : A bodice. వెనుక ముడివేసే రవిక.

అంగిలి *n.* : The palate of the mouth. (Gen. అంగిటి. Ablative అంగిట.) అంగిటిలో వేసికొన్నాడు he swallowed it up. అంగిటిముల్లు *n.* : The quinsy, inflammation of the trachea : a sore palate.

అంగీ *angi. n.* : A cuirass or quilted jacket worn as armour. More commonly, a long gown. A long jacket.

అంగీకరించు *v.a.* : To consent, agree, admit. అంగీకారము n. Consent, admission, acceptance, approval, approbation.

అంగు *n.* : Beauty, agreeableness. అందము, ఒప్పిందము. అంగు adj. Agreeable, pleasant, handsome. అందమైన, ఒప్పిదమైన.

అంగుటము (అంగుష్ఠము) *n.* : the thumb, the great toe. బొటనవ్రేలు.

అంగుడుతుడుపి *n.* : A backbiter, incendiary. ఇక్కడిమాట అక్కడ అక్కడి మాట ఇక్కడ చెప్పేవాడు, తంటాల మారి.

అంగుళము *n.* : The thumb. An inch. అంగుళి n. A finger, or toe. అంగుళీయకము n. A finger ring.

అంగుస్తాను : A thimble. తొండుపు or తొడుగు.

అంగుష్ఠము *n.* : The thumb. the great toe. బొటనవ్రేలు. అంగుష్టమాత్రము As big as a thumb.

అంగూరు *n.* : A grape or grapes, ద్రాక్షపండ్లు.

అంఘ్రి *n.* : The foot. పాదము. అంఘ్రిపము *n.* : A tree. చెట్టు, అంఘ్రివర్ణిక *n.* : A plant. కోలపొన్న, ముయ్యాకుపొన్న.

అంచత్ *a.* : Worshipping, revering, admiring, Adorning, Going.

అంచలము *n.* : Selvage, skirt; border.

అంచితము *a.* : Worshipped, revered. అంచితముగా adv. Worshipfully, admirably.

అంచియ *n.* : Another form of అంచె.

అంచె *n.* : The post, a relay of horses or palankeen bearers. తపాలు, టపా. A row of things. అంచెలంచెలందు.

అంచ Also **అంచె** : The post or mail for letters. అంచలంచలుగా పోయినారు

అంచ *n.* : A swan. అంచయాన a woman that walks as gracefully as a swan. అంచరవుతు Brahma who rides on a swan.

అంచ (from అంచు) *affix.* : Near, with, by. వద్ద.

అంచన or **అంచనా** *n.* : An estimate, a salutary, an appraisement. తుకము, చేనుకోయకమునుపు పంట ఆకళింపు చేయడము.

అంచపదము : హంసపాదము or హంసపాది

అంచు *n.* : Selvage, skirt, border. ఏటి అంచున on the edge of the river.

అంచు *v.a.* : To send. To command.

అంచు pres. part. of అను : to say, think. Saying, calling, considering thinking.

అంజన *n.* : The mother of Hanuman. ఆంజనేయుడు Hanuman.

అంజనము *n.* : Lamp black, collyrium, eyesalve, the magic ointment used for the purpose of discovering anything that is concealed. అంజనము వేసి చూచు to search for hidden things.

అంజనరాయి *n.* : Antimonium or black antimony.

అంజలి *n.* : The hands joined palm upwards; అంజలిచేసినాడు he offered a salute with the hands joined, palms upwards.

అంజికి *n.* : Fear, apprehension.

అంజూరు *n.* : A fresh or dried. fig. సీమ అత్తిపండు, సీమ మేడిపండు.

అంజ *n.* : The foot; a footstep; the mark or measure of a foot.

అంజలిగుంజలి *a.* : Creating confusion; destroying; causing pain చిన్నాభిన్నము చేసిన, గాసినొందిన.

అంజాయించు *v.i.* : To hesitate, to doubt.

అంట : Contraction for అనుట they say. Also, to say అనుట.

అంట *n.* : A crowd. A platter formed of leaves stitched together విస్తరి. ఒక అంటపొడుచుకొనిరా stitch the leaves as a platter.

అంటసిల్లు *v.i.* : To come near, to approach చేరు.

అంటాకు *n.* : A plantain leaf అరటాకు, అరటిచెట్టు *n.* : A plantain tree.

అంటి : అనటి See అరటి.

అంటించు *n.a.* : To paste, stick, glue, cause to adhere. To unite, join. To light or set on fire.

అంటిస or **అంటిసా** *n.* : The Burplant. A kind of grass that sticks to the cloth. Connection. సంబంధము.

అంటు *v.t.* : To touch. అంటించు to cause to touch అంటినట్టుగా ఉండే at hand. ఆ ఊరితో అంటినట్టుగా ఉండే ఒక పల్లె a hamlet close by the town.

అంటు *v.n.* : to touch, to handle, cleave, stick, adhere. తల అంటుట to anoint the head. వెంట్రుకలను మొదలంట కత్తిరించెను he cropped the head close.

అంటు *n.* : Uncleanness, difilement by touch, impurity.

అంటు, అంటులు or **అంటు** *n.* : A graft, a grafted branch. అంటు మామిడి చెట్టు a graft mango tree.

అంటుకాడు *n.* : A gallant. విటకాడు.

అంటుకొను *v.n.* : To cleave, adhere to, stick, stick as paste. To catch fire. వాడు దాన్ని అంటుకొని పోయినాడు he carried her away, he has run away with her.

అంటుజోడు *n.* : A pair of earrings. అంటుపోగుల జత.

అంటుపేను *n.* : A small louse.

అంటుపోగులు *n. s. plu.* : close-fitting earrings, small earrings.

అంటుమెడ *n.* : A short neck. ఇరుకు మెడ, పొట్టిమెడ.

అంటురాయి *n.* : in a magnetic stone. సూదంటురాయి.

అంటే : Contraction of అనినట్టయితే if you say. వద్దంటే don't, I say! పోయినాడంటే I tell you, he is gone. అదేమంటే if you ask what it is.

అంట్రింత *n.* : Bur-grass.

అంట్లు *n. plu.* : Cooking utensils that are not washed clean.

అండ *n.* : Nearness; assistance, patronage. ఆసరా, ఆశ్రయము. అండ గోడ a slopping wall, built to support another.

అండకోశము *n.* : The scrotum.

అండగొట్టు *v.i.* : To delay. ఆలస్యము చేయు.

అండగొను *v. t.* : To seek support in. ఆశ్రయించు.

అండజము *n.* : An oviparous creature : lit, "born of an egg," whether a serpent, fish, or bird.

అండబాళ్లవాడు *n.* : A sub-renter. లోపాయకారి, లోపాలివాడు.

అండము *n.* : An egg, A testicle. The world. The Universe. గుడ్డు,

వృషణము, ప్రపంచము. అండాకర్ష ణము castration.

అండా *n.* : A large metal vessel.

అండి : Sir. O sir, O ye ! మేమండి what, sir ! రాకండి please do not come.

అండెము *n.* : One pannier or pack : half a bullock load. కంట్లములో నొకభాగము, బరువులో సగము. అంకెము.

అంట్రు *v.* : contraction of అందురు they will say.

అంత *n.* : Whole; adj. So much. adv. Then, afterwards. నీవెంత అడిగితే అంత ఇస్తాను I will give you as much as you ask.

అంతగా *adv.* : Much, very. urgently, earnestly.

అంతఃకణము *v.* : The mind, the heart. మనస్సు. అంతఃకరణ చతుష్టయము the four inward senses. మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము.

అంతఃకోణము *n.* : the inner corner or angle.

అంతఃకోపము *n.* : Inward wrath.

అంతఃపరిధానము *n.* : The innermost garment.

అంతఃపురము*n.* : Seraglio : Apartments for women; the inner chamber.

అంతఃప్రకృతి *n.* : The inner nature of a man.

అంతకము *n.* : The total, whole, aggregate. మొత్తము అంతకము వేయు to sum up.

అంతకుడు *n.* : A name of Yama, the god of death. యముడు, మృత్యువు, నరాంతకుడు a homicide. శ్లేష్మాంతకము a remedy against phlegm.

అంతకురాలు *n.* : A fiend, or murderess, a she devil. ఘాతుకురాలు.

అంతట *adv.* : Afterwards, and then, in the meantime. Everywhere. వారు చేరినంతట on their arrival. నాలుగు గడియల దూరము పరుగెత్తి అంతట, నిలిచినాడు.

అంతము *n.* : End, termination, death, destruction.

అంతరంగము *n.* : The mind, the heart. కఠినాంతరంగుడు a hard hearted man. సంతుష్టాంతరంగుడు one whose heart is pleased.

అంతరంగుడు *n.* : An intimate, a confidant. మిక్కిలి ఆప్తుడు.

అంతరతామర *n.* : A waterplant, without any root to the ground, swimming upon the surface of the lakes, & c. గజ్జి.

అంతరపల్లటీ *n.* : The pigeon called Tumbler.

అంతరము *n.* : Interval, intermediate space. Period, term. Difference, disparity. Rank. వాని అంతరమేమి consider his rank and yours.

అంతరాంతరము *n.* : Difference, distinction of rank. తారతమ్యము.

అంతరాత్మ *n.* : The Supreme Spirit. The heart or mind. మనస్సు.

అంతరాయము *n.* : Obstacle, impediment. విఘ్నము.

అంతరాళము *n.* : the middle space; interval between the earth and sky.

అంతరాళికము *n.* : the apartment in a pagoda, next to the shrine. గర్భ గృహమునకును ముఖమంటపము నకును నడిమిచోటు.

అంతరించు *v.n.* : To pass over, to cross.

అంతరింద్రియము *n.* : Internal organ, such as మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము.

అంతరిక్షము *n.* : The sky, atmosphere. Lit. What is seen in the middle, i.e., the space between the earth and the sky.

అంతరీయము *n.* : A lower garment కట్టుబట్ట.

అంతరువు *n.* : Internal Difference. తారతమ్యము. A secret place మరుగుచోటు.

అంతరువుపడ్డ *a.* : Suspended, intermitted.

అంతర్గతము *adj.* : Intermediate, internal, inner, hidden. లోపలి, లోని మరవబడిన, అంతర్గత జ్వరము internal fever, slow fever.

అంతర్గర్భితము *adj.* : Internal, Concealed.

అంతర్ధానము *n.* : Disappearance, concealment, vanishing అతడు అంతర్ధానమయ్యెను he disappeared.

అంతర్ధి *n.* : Disappearance, a covering, a screen. అంతర్ధినొందు to disapper, to vanish.

అంతర్ధ్యానము *n.* : Inward meditation.

అంతర్భూతము *adj.* : Included in, internal, inner. చేరిన, అంతర్గతమైన.

అంతర్మనస్కుడు *n.* : He who is sad, or perplexed వ్యాకులచిత్తుడు.

అంతర్ముఖుడు *n.* : He who has an inner eye, that in wise though seeming dull. నివురుగప్పిన నిప్పువలె నుండేవాడు.

అంతర్యాగము *n.* : Mental adoration. మానసికపూజ.

అంతర్యామి *n.* : (lit. The indweller) The soul. The Supreme Spirit. లోపల వసించేవాడు, జీవాత్మ పరమాత్మ, *n.* : Indwelling. Abiding

అంతర్లంబము *n.* : Acute-angled triangle.

అంతర్లాపి *n.* : A kind of puzzle, riddle or question which contains the solution or answer in itself.

అంతర్వంశికుండు *n.* : The superintendent of a harem.

అంతర్వత్ని *n.* : A pregnant woman.

అంతర్వాణి *n.* : He who is skilled in science.

అంతర్వాహిని *n.* : A concealed river, which runs under ground. నది ఇక్కడ అంతర్వాహిని అయినది here the river is lost in the earth.

అంతర్హితుడు *n.* : He who has disappeared, or vanished. అంతర్హితము adj. Concealed, covered, hidden.

అంతలపొంతలవాడు *n.* : A distant relation పరంపరా సంబంధి, దగ్గిరి చుట్టాలు కానివారు.

అంతవట్టు *adj.* : and adv. All the whole యావత్తు Till then. అంతవరకు అంతవట్టువారు All. అందరు.

అంతశయ్య *n.* : The last bed or the bed of death; death; the burying or burning ground.

అంతశ్శత్రువు *n.* : Inward foe.

అంతస్తు *n.* : A secret place, a hiding place, a corner. A sqaure compartment

అంతస్థ *n.* : Money given secretly; a bribe. రెండవవానికి తెలియకుండా యిచ్చే లంచము.

అంతస్థలు *n.* : A name given in grammar to the four consonants y,r,l,v, య, ర, ల, వ. అంతస్థముద్గరము in anat. the malleus of the ear.

అంతస్సు *n.* : The heart మనస్సు అంతశ్శుద్ధి Purity of heart.

అంతా *adj.* : All, whole (always used after the noun,) as ఊరంతా all the town. adv. Completely, wholly, altogether. బొత్తిగా.

అంతిక *n.* : A fire-place, hearth. పొయ్యి.

అంతికము *n.* : Nearness, closeness. సమీపము.

అంతికలు *n.* : A (tatty) screen made of grass, (usually of cuscuss.)

అంతిపురము (అంతఃపురము) *n.* : The seraglio. రాణివాసము.

అంతిమ *adj.* : Last, final. కడపటి.

అంతు *n.* : End చివర.

అంతు *n.* : The whole, total. మొత్తము, అంతకము, అంతు ఏమైనది, అంతు ఎంత what is the total ?

అంతేవాసి *n.* : pupil. శిష్యుడు. One who is near. అంతేవాసిత్వము n. Pupilage. శిష్యత్వము, విద్యార్థిత్వము.

అంత్యము *adj.* : Final, last, ultimate, concluding. కడపటి. అంత్య నియమము rhyme, the last syllables corresponding.

అంత్యేష్టి *n.* : Funeral rites.

అంత్రము *n.* : An entrail, a gut. పేగు, అంత్రవృద్ధి inguinal hernia, rupture. **అంత్రమాలిక** a garland of guts, a necklace of sausages.

అందంద *adv.* : Here and there. More and more.

అందకత్తె (from అందము.) *n.* : A beauty, a lovely girl. సౌందర్యవతి.

అందగాడు *n.* : A handsome fellow. సౌందర్యవంతుడు.

అందగించు *v.a.* : To dress. trim, adorn. అలంకరించు.

అందగించు *v.n.* : To be adorned, to be pretty, to look well. సొగసుగానుండు. ఈ రత్నము ఇక్కడ అందగింపలేదు this gem does not look well here.

అందగింపు *n.* : Adorning, oranamenting, beauty. సొగసు.

అందదుకులుగా (అందుకు+అదుకు) *adv.* : About enough, చాలీచాలక. అందదుకులుగానుండే not sufficient.

అందనుక (From అంత and దనుక) *adv.* : Until then, up to that time, as far as that place, thus long, thus far. అంతపర్యంతము.

అందము *n.* : Beauty. సౌందర్యము. Manner. నాలుగందాల or అన్ని అందాల in every way.

అందరు *indef. pro. All. plu. gen.* : అందరు or అందరియొక్క of all.

అందలము (Tel) *n.* : ప్రక్కలందు మరుగు లేని పల్లకి.

అందహీనము *n.* : adj. ugly, deformed. వికారమైన.

అందాక (from అంత+దనుక) adv. Thus far, so far, so long, till then. అదివరకు.

అందాజు : Estimate, valuation, తుకము.

అందాయత్తుగానుండే or **అంతాయత్తైన** (Corrupted from అందముగా) adj. : Neat, pretty, handsome. సొంపుగా నుండే. ఈబండి అందాయత్తుగా నున్నది this carriage is neat.

అందిక *n.* : Nearness, proximity సమీపము.

అందిపొందినవారు *n. plu.* : Distant relations. దూరపుచుట్టాలు.

అందియ See అందె.

అందు *(a defective pronoun.)* : there, in that place. అక్కడ. అందుకు or అందులకు thereof, thereto, for that.

అందు *(The locative affix)* : in, within, on, upon. లో, మీద, నీయందు నమ్మికయుంచి relying upon thee.

అందు *v.n.* : To be within reach; (with the Dative) to reach at. అదిచేతికందును it is within the reach of the hand. అది చేతికందదు it is not within my reach.

అందు *v.a.* : To reach, get at. To obtain or gain. To suffer or meet with (joy, grief, death, & c.) చెయ్యి చాచి పుచ్చుకొను, పొందు. అరుదందు feel surprise. భయమందు to be afraid.

అందుకొను *v.a.* : To reach at, to get at, take with the hand. చెయ్యి చాచి పుచ్చుకొను.

అందుకోలు *n.* : Nearness, proximity. చేరువ, సామీప్యము.

అందుగు or **అందుగుచెట్టు** *n.* : The clearing nut plant చిల్లగింజచెట్టు.

అందుపాటు *n.* : Nearness. *adj.* : Near, close. సమీపమైన, అందుపాటు గ్రామము a neighbouring town.

అందుబడి *n.* : Nearness. Getting, obtaining. ప్రాప్తము. వాడికి ఆ రూకలు యింకా అందుబడి కాలేదు he has not yet got the money.

అందువు *n.* : A fetter or chain; an ornament for a woman's foot. ఏనుగు సంకిలి, అందె.

అందె *n.* : A foot trinket of silver, filled with small pebbles in order to sound and worn by women on their ankles.

అందేషా*n.* : Doubt, guess, conjecture.

అంధకారము *n.* : Darkness. చీకటి.

అంధకుడు *n.* : A blind man. గుడ్డివాడు.

అంధకురాలు*n.*: A blind woman. గుడ్డిది.

అంధకూపము *n.* : పాడునుయ్యి a well in disuse, or disrepair.

అంధతమసము *n.* : Thick darkness. కటిక చీకటి, చిమ్మచీకటి.

అంధము *n.* : చీకటి.

అంధము *adj.* : Blind. గుడ్డి.

అంధస్సు *n.* : Food, boiled rice. అన్నము. అమృతాంధసులు. nectar-eaters, immortals.

అంధుడు *n.* : A blind man. గుడ్డివాడు. మదాంధుడు One who is blinded by passion or pride.

అంధువు *n.* : A well, బావి.

అంధ్రము or **ఆంధ్రము** *n.* : A Sanscrit name for the Telugu language. తెలుగు. ఆంధ్రదేశము the Telugu country తెలుగుదేశము.

అంధ్రుడు *n.* : This word in ancient times meant a hunter, who lives by killing game.

అంప (Genitive singular of అమ్ము an arrow) : బాణము. See. అంపకోల.

అంపకము or **అంపకాలు** *n.*: Premission to go; dismission. An entertainment given to a friend on the occasion of his departure. పంపించడము, సెలవు. విందుచేసి సాగనంపడము, బహుమానమిచ్చి పంపడము. అంపకము చేయు to dismiss, send. away.

అంపకాడు *n.* : One who carries an arrow విల్లు చేత బట్టినవాడు, ధానుష్కుడు. A marks man, a skilful archer.

అంపకోల *n.* : An arrow బాణము.

అంపగరి *n.* : The feather of an arrow. బాణము యొక్క గరి.

అంపర *n. plu.* : Arrows. అమ్ములు శరసమూహము. అంపరచిచ్చు అనగా, బాణాగ్ని.

అంపాచారము *n.* : stream. జల ప్రవాహము.

అంపు *v.a.* : To send, forward, despatch. పిలవనంపు to send for one.

అంపెలు *n.* : Rags, tatters. పేలికలు, చింపి గుడ్డలు.

అంబ *n.* : Mother, a name of Durga. తల్లి, పార్వతి. అంబ్రాతయము = జ్ఞానాంబ, భ్రమరాంబ, మూకాంబ.

అంబకము *n.* : An eye. An arrow. కన్ను, బాణము.

అంబకళము *n.* : Porridge. అంబలి.

అంబడిటేకి *n.* : The torpedo fish. See. టెంకి.

అంబరము *n.* : The sky. Cloth woven of cotton. Clothing, apparel.

Ambergris. ఆకాశము, వసనము, వస్త్రము, పరిమళద్రవ్యము.

అంబరసా *n.* : Expressed juice of ripe mangoes. మామిడిపండ్లరసము.

అంబరీషము *n.* : A fire pot, a portable stove. వేపుడుదట్టి. అంబరీషుడు.

అంబరు *n.* : Amber. Ambergris. Hamsa. See అంబరము.

అంబలి *plu.* : అంబలులు, అంబళులు or అంబళ్లు. (Gen. అంబటి) n. Porridge. పిండినూకలువేసి జావగా కాచినది.

అంబలిజోరిగాడు or **జోరిగాడు** *n.* : The rufous-tailed finch lark

అంబాణపుకాయ *n.* : A tree, commonly called Kamrak

అంబారపిణుజు or **పిడుదు** *n.* : A tick which infests animals. పశువులను పట్టే పురుగు.

అంబారము *n.* : heap of grain. ధాన్య రాశి. Also, the government share in a crop. అంబారము వోయు to heap up grain.

అంబారి or **అంభారి** : A howdah; the seat or throne on an elephant's back హౌదా.

అంబాళము or **అంబాళ వృక్షము** : The hogplum, the fruit resembling the mango.

అంబిక *n.* : A name of Parvati, wife of Siva. పార్వతి. Also, తల్లి, ధృతరాష్ట్రుని తల్లి.

అంబు or **అమ్ము** *n.* : An arrow, a dart. బాణము. అంబువేసినట్టు. *adv* : exactly; hitting the mark precisely; straight as an arrow.

అంబుజము *Lit.* : waterborn. See under అంబువు.

అంబువాసిని *n.* : The trumpet-flower

అంబువాహిని : A piece of palmyra trunk hollowed out and placed at the well to carry to the fields the water poured into it.

అంబువు *n.* : Water. నీళ్లు. అంబుజము or అంబురుహము a lotus. అంబుజోదరుడు an epithet of Vishnu. అంబుజలోచన or అంబుజాక్షి a lotus-eyed woman. అంబుదము a cloud. అంబుధి the sea.

అంబేద *n.* : A simpleton. మెత్తనివాడు.

అంభస్సు *n.* : Water. ఉదకము, నీళ్లు. అంభశ్చరము aquatic, moving in water. అంభోయానపాత్రము.

అంభారము or **అంభారవము** *n.* : The lowing of oxen.

అంభోజము or **అంభోరుహము** *n.* : The sea. సముద్రము.

అంశకుడు *n.* : He who partakes of the nature. పాలికాపు.

అంశము *n.* : A share, part, portion, a fraction; the denominator of one; a degree of latitude or longitude; a subject.

అంశుకము *n.* : Cloth, a robe. వస్త్రము, పైటకొంగు.

అంశువు *n.* : A rayof light, a beam. కిరణము, అంశుజాలము n. A collection of rays. An epithet of the sun. సూర్యుడు. అంశుమంతుడు. *n.* : The sun or moon. సూర్యుడు. A rich man.

అంసగుడ్డ *n.* : Polishing cloth (used by carpenters.) కొయ్యకు మెరుగు వచ్చేటట్టు తోమే గుడ్డ.

అంసము *n.* : A shoulder, భుజశిరస్సు, అంసకూటము, a bull's hump. అంసపాదికట్టె a small forked prop which supports the woodwork on which a roof is laid.

అంసలము *adj.* : Robust, lusty. బలిసిన. అంసలుడు He who is robust or lusty. బలిసినవాడు.

అంహస్సు *n.* : Anxiety, trouble Sin, guilt. పాపము.

అకంపితము *adj.* : Unshaken, firm. అకంపితరభసము great speed.

అకంప్యము : That cannot be shaken.

అకట, అక్కట *interj.* : Alas ! O ! what a pity ! అయ్యో.

అకటవికటము *adj.* : Adverse, contrary, awkward, inverted, contrariwise. తారుమారైన, విరుద్ధ మైన, ప్రతికూలమైన. అకటవికటమైన మాట an incoherent speech, a prevarication.

అకటవికటము n. : Opposition, awkwardness. విరుద్ధము, ప్రతికూలము.

అకము n. : Ache, pain, affliction. Sin. దుఃఖము, పాపము. నాకము = న + అకము = heaven, the sinless place.

అకరం : Service Inam land. అకరికుడు a collector of customs. సుంకరి.

అకరు or **అకరువు** *n.* : The stamens of a lotus. తామరదుద్దులోనగువాని చుట్టునుండునది. కింజల్కము.

అకర్మకక్రియ *n.* : An intransitive verb.

అకర్మము *n.* : Absence of work; improper work; crime, sin.

అకలుషము *adj.* : Stainless, sinless, unspotted.

అకల్పితము *adj.* : Not manufactured. Natural, simple, not artificial, not contrived. సహజమైన, చేయబడని.

అకళంకము *adj.* : Stainless, spotless, faultless, blameless. నిష్కళంకమైన, నిర్మలమైన, దోష రహితమైన. అకళంకుడు a spotless man.

అకస్మాత్తుగా *adv.* : By chance, suddenly, unexpectedly. హఠాత్తుగా, without a why or wherefore.

అకస్వారీ : Spite, malice, ill will. కసి, అసహ్యము.

అకాంక్షితము *adj.* : Undesired.

అకారము *n.* : The letter అ.

అకారణము *adj.* : Groundless, causeless. నిర్హేతుకమైన. అకారణముగా without a reason. అకారణోత్పన్నము produced spontaneously.

అకార్యము *n.* : An evil deed. కార్యాకార్యము right and wrong, just and unjust.

అకాలము *n.* : Untimeliness. unseasonableness. *adj.* : Untimely, unseasonable. అసమయమైన. అకాల మృత్యువు an untimely death.

అకించనము *adj.* : poor, indigent. దరిద్రుడైన. అకించనుడు *a-kinchanudu* n. a poor man. దరిద్రుడు, నిరుపేద.

అకిల్బిషము *adj.* : Sinless, faultless. నిర్దోషమైన.

అకీకత్ : Account, narration, explanation, affairs, events. సంగతి.

అకుంఠితము *adj.* : Not blunted. fresh, vigorous. Uncurved, unbent. Not checked, not hindered. నిరాటంకమైన.

అకూపారము *n.* : The sea or ocean. సముద్రము.

అకృతాస్త్రుడు *n.* : One unpractised in arms.

అకృత్యము *n.* : That which should not be done. A sinful act.

అకొ ! or **అకో** *interj.* : Either. or whether; I wonder. I imagine. Query, ఏమి !

అక్క (a Dravidian word borrowed by Sanskrit, where it is used in the sense of mother. cf. Lat. *acca*) *n.* : An elder sister. అక్కచెల్లెళ్లు elder and younger sisters.

అక్కజము *n.* : Wonder, surprise, astonishment. ఆశ్చర్యము. అక్కజపడు *v.i.*: To wonder, to be surprised at.

అక్కజుడు *n.* : A wonderfulman. Fem : gender, అక్కజురాలు.

అక్కట See అకట.

అక్కటికము *n.* : Favour, mercy, pity. కారుణ్యము. దయ. కనికరము.

అక్కడ (Tel. from ఆ+కడ = that place.) adv. There. ఆ స్థలమందు. అక్కడి of that place.

అక్కర *n.* : Necessity, occasion, want, need, desire. అగత్యము. అక్కరతీర్చు to relieve from want.

అక్కరము for అక్షరము *n.* : A letter of the alphabet వర్ణము

అక్కలకర *n.* : A medicinal root. జ్వరదోషాది హరద్రవ్యము.

అక్కలవాడ *n.* : A street in which cook maids live. వంటచేసే అంగణలు ఉండేవీధి

అక్కలి *n.* : A wave అల, తరంగము.

అక్కళించు *v.n.* : To twist, to contract, used of the muscles of the belly, a condition due to want of food. కడుపువెన్నున అంటుకొని పోవునట్టుగా సగ్గించు.

అక్కసము *n.* : Sorrow

అక్కసరి *adj.* : Neighbouring, near. సమీపములో ఉండే, అక్కసరి ఊరు a neighbouring village.

అక్కసు *n.* : Spite, malice, anger, opposition కసి, చలము, ఆగ్రహము, కోపము, అక్కసుకాడు or అక్కసి an angry man.

అక్కి *n.* : A skin disease, eczema. బిడ్డలకు లేచే ఒక గజ్జి

అక్కిబిక్కిదండ *n.* : A kind of game ఆటభేదము, హంస.

అక్కిలి *n.* : confusion కలత, అక్కిలిపడు to be confused.

అక్కు *n.* : The breast or chest. రొమ్ము, అక్కునచేర్చి embracing. వాని అక్కులు చెక్కులు ఎండినవి. (lit : his breast and cheeks are dried up.) he is emaciated. **అక్కుపక్షి** a starveling, a wretch, a fool.

అక్కుళ్ళు *n.* : A sort of grain called అట్రగడలు.

అక్కుశాయి అక్కుషాయి, ఆశ్శాయి or అక్షాయి. *n.* : Commission granted to the seller of goods, or to the broker, తరుగు.

అక్కెచెట్టు *n.* : A tree the *Ficus Racemosa.*

అక్రమము *n.* : Want of order. Irregularity. Wickedness, crime. క్రమ భంగము, దుర్మార్గము, నేరము, దుష్కార్యము. అక్రమము adj. Irregular, disorderly, wicked, unjust.

అక్రోటుకాయ, నాటు అక్రోటుకాయ *n.* : Indian walnut.

అక్రోధనుడు *n.* : One who is free from anger.

అక్లేశము *n.* : Freedom from sorrow or trouble.

అక్షచరణుడు *lit.* : eyefooted; who has an eye in his foot. An epithet of the sage Gautama. గౌతముడు.

అక్షత *adj.* : Not broken, uninjured. అక్షతయోని a virgin.

అక్షతలు : vulgarly అక్షింతలు *n. : plu. (lit. unbroken grains) :* Grains of raw rice, made yellow with saffron.

అక్షమాల *n.* : A rosary, especially of the seeds of the *Eleocarpus*. జపమాల.

అక్షము *n.* : A dice to play with; dice; an axle. సొగటాలపాచిక, ఇరుసు.

అక్షము : The eye. హిరణ్యాక్షుడు the golden eyed one.

అక్షపాదుడు *n.* : see అక్షచరణుడు.

అక్షభాగము *n.* : A degree of latitude.

అక్షయ *adj.* : Durable, permanent imperishable. నాశనరహితమైన, అక్షయ లోకము, the undecaying world, heaven. అక్షయ పాత్రము *n.* : A cup for receiving alms, a beggar's dish.

అక్షరము *n.* : A letter, a single syllable, a character of the alphabet handwriting.

అక్షసరము or **అక్షసూత్రము** *n.* : A rosary or string of beads to repeat prayers over. జపమాలి.

అక్షాంశము *n.* : A degree of latitude.

అక్షి *n.* : An eye. కన్ను, మదిరాక్షి a woman; (lit) she who is tipsy eyed. అక్షితార, the pupil of the eye. అక్షిపక్ష్మము, the eye-lash, రెప్పవెంట్రుకలు, అక్షిపటలము a coat of the eye.

అక్షింతలు : Corruption of అక్షతలు.

అక్షిగతుడు *n.* : he who is hateful, hated, disliked, ద్వేషింపదగినవాడు.

అక్షీణము *adj.* : Lasting, permanent. నిరంతరమైన.

అక్షుద్రము *adj.* : Not small పెద్దదైన.

అక్షోదము *n.* : A walnut.

అక్షోభము *adj.* : Unagitated. n. Imperturbability.

అక్షౌహిణి The anikini (అనికిని) *n.* : A host, a complete army 21780 గజములు, 21780 రథములు, 65610 గుఱ్ఱములు, 109350 భటులు గల సైన్యము.

అఖండము *adj.* : Whole, entire; abounding; imperishable. సకలమైన, విస్తారమైన. అఖండైశ్వర్యము abounding wealth.

అఖండుకము *n.* : A short cocoanut tree. చెన్నంగి.

అఖతివాసి (Mahr. from akha = whole, and తివాసి carpet.) : A large carpet. పెద్ద రత్నకంబళి.

అఖర్వము *adj.* : Much, Vast, great విస్తారమైన.

అఖాతము *adj.* : Not dug (by man), very deep. n. A bay.

అఖిలము *adj.* : All, whole, entire. సమస్తమైన.

అఖ్యాతి *n.* : Bad repute. Ill fame.

అగంద్రపాకు *n.* : A plant called Ainisle.

అగచరము or **అగచరుడు** *n.* : The hillranger, i.e., a monkey. కోతి.

అగచాట్లు (from అగ్గము+చాటులు) *n.* : Evils, afflictions, troubles. కడగండ్లు, తిప్పలు, అగచాట్లు పడుచున్నాడు. he suffers great distress.

అగజాత *n.* : An epithet of Parvati, wife of Siva. పార్వతి.

అగడు or **అగుడు** *n.* : Ill fame, bad name, clamour, disturbance. నింద, అపవాదము, రచ్చ, రట్టు, అల్లరి. దాన్ని అగుడుపెట్టకు you must not blab of this.

అగడ్త *n.* : A moat, ditch, trench. పరిఘ, కందకము. గచ్చకాయలకు తెచ్చిన గుఱ్ఱము అగడ్త దాటునా ?

అగణితము *adj.* : Inestimable, countless, innumerable, endless, great. అపరిమితమైన, మహత్తైన, విస్తారమైన.

అగణ్యము *adj.* : Incalculable, indescribable, vast. n. carelessness.

అగతా : An advance of money. బయానా.

అగత్యము *n.* : Necessity, need. అవశ్యకత. అగత్యము. *adj.* : Urgent, important, needful. ఆవశ్యమైన, అగత్యములేని. unnecessary.

అగదంకారుడు*n.* : A physician. వైద్యుడు.

అగప or **అబక** *n.* : A ladle, a scoop made of a cocoanut shell. టెంకాయచిప్పగరిటె.

అగపడు or **అగుపడు** *v.n.* : To appear, seem. To be found, or preceived. To be seized or apprehended. కంటబడు, దొరుకు, చిక్కు. వానికి

కండ్లు అగుపడవు he cannot see, he is blind.

అగమము *n.* : A tree. A mountain. వృక్షము, పర్వతము.

అగము (అ not, గ = move or walk.) *n.* : A hill, mountain; a tree.

అగమ్యము *adj.* : Inaccessible, impenetrable, impassable. పోవశక్యము కానిది. అగమ్య గోచరమైన, inexplicable.

అగరు *n.* : A kind of sweet scented wood; a superior kind of sandal. విశేషమైన పరిమళముగలిగి యెఱ్ఱ దాళుగానుండే గంధపుచెక్క.

అగరుశొంఠి : The plant *Cissampelos hexandra.*

అగర్హితము : Undespised, unreproached, blameless.

అగలు *v.n.* : To break or go to pieces, be broken, burst. పగులు, విచ్చు, బద్దలగు.

అగలుచు or **అగల్చు** (causative of అగలు.) *v.a.* : To cause to break, burst. పగులగొట్టు, బద్దలుచేయు.

అగలుసత్తు *n.* : A perfume. వాసనా ద్రవ్య విశేషము.

అగవాళ్లు (అగ్గము+వారులు) *n.* : Light shoes; slippers.

అగవుతగవులు *n.* : Wedding gifts. పెండ్లిలో అల్లునికి కూతురికి ఇచ్చే వస్త్ర భూషణాదులు.

అగసాలి or **అగసాలెవాడు** *n.* : A goldsmith. కంసాలివాడు.

అగస్త్యుడు *n.* : Name of a certain sage. కుంభసంభవుడు. అగస్త్యశాకము the leaves of a leguminous tree which are dressed and eaten.

అగాడీ *adv.* : Before, in front, forward, further on, ముందర.

అగాదు *n.* : Discharge, explosion. వేటు లేవడము. తుపాకిని అగాదు చేయు to discharge a gun. ఒక అగాదు one volley, or one shot.

అగాధము *n.* : A hole, a chasm. రంధ్రము. *adj.* : Unfathomable. very deep, bottomless, abstruse, obscure.

అగారము*n.* : A house, a dwelling. ఇల్లు.

అగావు : An advance of money, earnest money. బయానా, కుదవ.

అగిసె or **అగిశ** or **అవిసెచెట్టు** *n.* : Common flax, or lint. also, a leguminous tree.

అగు *v.* : to be, to become, to prove to be. The present is అగుచు, or అవుచు as అగుచున్నాడు or అవుతున్నాడు.

అగు *adj.* : అయిన which is.

అగుడు : (subjunctive of అగు.) అయ్యేటప్పటికి.

అగుపడు *v.n.* : See అగపడు.

అగుపరచు : See unfer అగపడు.

అగురువు *adj.* : Light, not heavy, Small. చులకని, తేలికైన, చిన్న.

అగులు : Same as పగులు.

అగోచరము : Not visible to the eye. Inconceivable, imperceptible. గ్రాహ్యము కాని, అగుపడని.

అగౌరవము *n.* : Disregard, contempt. వారిని అగౌరవము చేసినాడు.

అగ్గపడు *v.n.* : To bow, yield, to become subject. వశమగు, See అగ్గము.

అగ్గము *n.* : That which is seen; object, victim. విషయము, స్వాధీనము.

అగ్గలము *adj.* : Excessive vehement, intolerable. మెండు. అగ్గలముగ adv. Excessively, vehemently, cruelly. దుస్సహముగా.

అగ్గలిక (from అగ్గలించు.) *n.* : Greatness, power, prowess, pleasure, wantonness, sportfulness, dalliance.

అగ్గి *n.* : Fire. అగ్ని, నిప్పు. వాని ముఖమునకు అగ్గితాకినది he looks flushed or red in the face.

అగ్గించు *v.a.* : To praise. commend, applaud. అగ్గింపు n. Praise, eulogy.

అగ్గు *v.n.* : To be contained. అమరుట.

అగ్గువ *n.* : Cheapness. చవక, అగ్గువగా కొను or తీయు to buy cheap.

అగ్ని *n.* : Fire. జఠరాగ్ని the gastric juice, the digestive power. ఆగ్నేయమూల the south-east point.

అగ్రము *n.* : End, point, tip, front, fore-part, top, peak, summit. adj. First, preliminary, chief, principal. అగ్రభాగము (astron.) degree of amplitude.

అగ్రహారము *n.* : A street or village inhabited by brahmins. A village of which the old and hereditary cultivators are brahmins.

అగ్రామ్యము *adj.* : Not vulgar. పామరోక్తము కాని.

అగ్రాహ్యము : Unfit to be accepted, deserving to be rejected.

అగ్రిమము *adj.* : Chief, principal, best, first. అగ్రిముడు n. A chief, a leader.

అగ్రేదిధిషువు *n.* : A woman's first husband.

అగ్రేసరుడు *n.* : A leader, chief. మొనగాడు, మేటి.

అఘము *n.* : Sin, guilt. అఘమర్షణము An expiatory prayer. సర్వపాపము లను పోగొట్టే మంత్రము.

అఘటనము or **అఘటితము** *adj.* : Impossible, impracticable. దుర్ఘటమైన.

అఘోరము *adj.* : Terrible, dreadful. అఘోరమైన యుద్ధము a fierce battle.

అఘోరించు (from above) *v.n.* : To be in grief : to lament, be horrified.

అచట or **అచ్చట** (fr. ఆ+చోటు) *adv.* : There, in that place. అక్కడ.

అచరము *adj.* : Immovable. స్థావరమైన.

అచల *n.* : The earth, as being stable. భూమి. అచలము n. A mountain, a hill. అచలుడు n. he who is firm.

అచింత్యము *adj.* : Incomprehensible, not to be thought of. అప్రమేయ మైన, విచారింప శక్యముకాని.

అచిత్తు *n.* : That which has not life or understanding. Matter, as opposed to mind చిదచిద్జ్ఞానము knowledge of the distinction between matter and mind.

అచిరము *adj.* : Momentary. అస్థిరమైన.

అచుంబితము *adj. Lit* : Not kissed; untouched; unattainable. ఇది అచుంబితమైన విషయము this is an unattainable subject.

అచేతనము *adj.* : Devoid of life. Inanimate, insensible.

అచ్చ : Pure, real, unmixed అచ్చతెనుగు Telugu without foreign words అచ్చగుండ్ల పేరు a necklace of pure beads.

అచ్చట *adv.* : There, in that place. See అచట.

అచ్చనగండ్లు, అచ్చనగాయలు or **అచ్చనగుండ్లు** *n.* : Chuck-stones.

అచ్చముగా *adv.* : Purely, without any mixture. నిర్మలముగా.

అచ్చర *n.* : A fairy, a courtezan of heaven. అప్సర స్త్రీ.

అచ్చారము : Earnest money. సంచకరువు.

అచ్చాళి or **అచ్చాళు** : One who lives a single life, an unmarried person. ఒంటిమనిషి, ఏకాంగిగా నుండేవాడు, సంసారపు పీకులాటలేనివాడు.

అచ్చి *n.* : an *Echeen* or Pegupony.

అచ్చిఉండు *v.i.* : To be indebted. to. వాడికి అది అచ్చి ఉండి ఇచ్చినాను it was my bad luck and I had to give it to him. See. అచ్చు.

అచ్చిక or **అచ్చికము** : Deficiency, want, defect. Clearness, cleanness. కొదవ, అచ్చము, ప్రసన్నము, తేరినది.

అచ్చికబుచ్చిక or **అచ్చికబుచ్చికము** *n.* : Familiarity, affability. కలుపుగోలుతనము.

అచ్చిమట్టము : An *Acheen*, or Pegu pony. పైగోగుర్రము.

అచ్చివచ్చు *v.n.* : To be cheap. To prosper, be advantageous. వేలగు, వానికి గుర్రములు అచ్చిరావు he has no luck in horse flesh.

అచ్చు *n.* : A vowel. స్వరము, జీవాక్షరము.

అచ్చు *n.* : A stamp, a form for printing or for any other impression, a type, a printing press. An axle-tree.

అచ్చు *v.n.* : to be indebted, suffer loss. ఋణపడు, నీకు నే నచ్చియున్నానా am I indebted to you ? దానికి పదిరూపాయలు అచ్చినాను

అచ్చుకొను *v.n.* : To pay, pay wrongfully, liquidate. దండగపెట్టు.

అచ్చుదల or **అచ్చుబాటు** *n.* : Debt. ఋణము తగులుట. వానికి ఆవులు అచ్చుదలలేదు. (lit : the cattle do not owe him anything) he has no luck in cattle.

అచ్చుపడు *v.n.* : to be apparent, evident or plain, to be precise or exact. విశదమగు, స్పష్టమగు, సరిగా ఉండు.

అచ్చెరువు *n.* : Astonishment. అచ్చెరుపడు, అచ్చెరువొందు to be aston-

ished. అచ్చెరుపాటు or అచ్చెరువు పాటు. *n.* : astonishment.

అచ్యుతము *adj.* : Imperishable. **అచ్యుతుడు** *n.* : The eternal one. Vishnu.

అచ్ఛత *n.* : Clearness. స్వచ్ఛత, తేట.

అచ్ఛము *adj.* : Clear, transparent. అచ్ఛముగా adv. Purely, clearly, plainly అచ్ఛాచ్ఛము. adj. Perfectly pure. అతినిర్మలమైన.

అచ్ఛభల్లము *n.* : A bear. ఎలుగుగొడ్డు.

అజ : See. అజా.

అజ *n.* : A she-goat. ఆడుమేక.

అజంతము : A word which ends with a vowel.

అజగరము *n.* : The rock snake, the Boa constrictor. కొండచిలువ.

అజగవము *n.* : the epithet of the bow of Siva. శివుని విల్లు.

అజమాయిషి : See. అజ్మాయిషి.

అజము*n.* : A goat. మొగమేక, మేకపోతు.

అజమోద *n.* : The seed of Bishop's weed. ఓమము.

అజశృంగి *n.* : The shrub called *Odina Wodier* used as a remedy for sore eyes. జుష్టవుచెట్టు.

అజస్రము *Adv.* : Constantly, always. ఎల్లప్పుడున్ను, నిత్యమున్ను.

అజా : Amount.

అజాండము *n. Lit.* : Brahma's egg. The universe. బ్రహ్మాండము.

అజాగ్రత or **అజాగ్రత్త** *n.* : Carelessness, heedlessness. అజాగ్రత్తగా carelessly.

అజాజీవి *n.* : A goat herd. కురుమవాడు.

అజాతశత్రువు *n.* : He who has no enemy; an inoffensive man. An epithet of Dharmaraja, the eldest of the Pandavas.

అజితము *adj.* : Unconquered, invincible. అజితేంద్రియులు those whose lusts are unsubdued.

అజినము *n.* : Skin చర్మము. కృష్ణాజినము an antelope's skin.

అజిరము *n.* : A court or yard. ముంగిలి.

అజీర్ణము or **అజీర్తి** *n.* : Indigestion.

అజుకుంచు *v.i.* : To underrate or value unfairly, to embezzle. తూకము తక్కువగావేసి దొంగిలించు.

అజుడు *n. Lit.* : not born; the self-existing one. An epithet of Vishnu, Bramha, or Cupid.

అజేయము *adj.* : Invincible, impregnable. జయింపగూడని.

అజ్జ *n.* : Foot. Opportunity.

అజ్జము *n.* : A division of the Veda. అనువాకము.

అజ్జరే or **అజ్జారే** *interj.* : Well done ! శాబాసు.

అజ్జవాలు *n.* : A fowl. కోడి.

అజ్ఞాయించు *v.n.* : To doubt, hestitate. సందేహించు.

అజ్ఞత *n.* : Ignorance. తెలివిలేమి. అజ్ఞాత వాసము.

అజ్ఞానము *n.* : Ignorance, అవివేకము, మూఢత్వము, అజ్ఞాన బంధములు the fetters of ignorance.

అజ్ఞుడు *n.* : An ignorant person, one without knowledge.

అజ్మాయిషి : Trial, proof, examination, experience. పరిశోధన.

అట : Then. Afterwards. అటకు పో go there. అటమున్ను previously, before that.

అట or అంట (contraction of అంటున్నారు they say) : It is said they say. వాడువచ్చెనట they say he is come.

అటక or **అటుక** *n.* : A loft under the roof of a house.

అటకమామిడి or **అటికమామిడి** *n.* : The spreading hogweed.

అటకలి *n.* : A stuff used to rub upon the head to clean the hair. ఒడలు తోముకొనే పిండి. Plu. అటకండ్లు.

అటకాయించు : To prevent, stop, hinder, check. అటకావు Prevention; hindrance.

అటతాళము *n.* : Quick time in music.

అటనము *n.* : The act of wandering about. దేశాటనము travel in foreign parts.

అటని : The notched extremity of a bow. వింటికొప్పు.

అటమట or **అటమటము** *n.* : Trickery, guile, fraud. Sorrow, untruthfulness. అటమటీడు a cheat. అటమటించు.

అటవి *n.* : A forest. అరణ్యము.

అటిక *n.* : A small earthen pot with a large mouth. చిన్నకుండ.

అటు *adj.* : That. అటుతర్వాత afterthat. అటుపూర్వము before that. అటు మొన్న the day before that preceding yesterday.

అటుక *n.* : A loft in a house, under the roof.

అటుకులు *n.* : Rice wetted, parched and flattened.

అటులు *adv.* : Thus, so that, according to అట్లు. acv. If so. అట్లాగైతే.

అటువంటి *adj.* : Like that, such. అలాగంటి, అట్టి.

అటే or **అటో** : Contraction of అటవే or అటవూ (intensive of అట) My good woman ! అతను పోయినాడటే is he gone, ma'am ?

అట్ట *n.* : The sole of a shoe or slipper; hide: leather, Card, pasteboard. A part or division. చర్మము, మొండెము, భాగము.

అట్టచెమ్మ *n.* : A certain game played with four shells. నాలుగు గవ్వలు వేసి ఆడే దచ్చి బారవంటి ఒక ఆట.

అట్టడి *n.* : A chamber built over the gate of a fort. కోటవాకిటి మీది యిల్లు.

అట్టము *n.* : A gazebo, or top room : a fortified place in front of a building. An upper roomed dwelling : an upstair house.

అట్టహాసము *n.* : Violent, frenzied laughter. Vehement action, exceeding effort or exertion. Toil, pains, laborious efforts.

అట్టాని : A stone seat or low wall, built for carriers to place their loads on when resting.

అట్టాయెనా (from అట so; and ఆయెను it happened.) : If it be so.

అట్టాలకము : A room on the top of the house. A house or chamber built over the gate of a fort, an upstair house. A palace.

అట్టి *pron.* : Such, like that అటువంటి Such a man అట్టివాడు. ఈ ఊరిని అట్టిట్టుచేసి వెళ్లినాడు he ruined this place.

అట్టిడు *n.* : Just such man, అటువంటివాడు.

అట్టియు *n.* : Crowd, multitude. గుంపు; సమూహము.

అట్టు *n.* : A cake roasted or baked (on an iron plate.) పెనముమీద కార్చినది.

అట్టు or **అట్టుగా** *adv.* : (A particle) So that, as, according to. అతడు వచ్చేటట్టు వ్రాయుము write a letter *so that* he may come.

అట్టుక *n.* : A loft under the roof of a house, like a shelf. సామానులు ఉంచుటకై ఉండేటిది. A garret. Same as అటక.

అట్టువ *n.* : Same as అటక and అట్టుక.

అట్టె : See on అట్టే under అట్టు The final long vowel is sometimes shortened in metre.

అట్టెడ *n.* : A sieve. తూర్పారపెట్టిన ధాన్యమును జల్లించే ఒక విధమైన జల్లెడ. A bridge. A part of a fort.

అట్టవము A. division of the Veda Ashtaka.

అట్నము *n.* : A tower. బురుజు. See. అట్టెడ.

అట్లు *adv.* : So, as, according to. అట్ల. *adv.* : Like, as. వాడు చెప్పినట్లు as he said. ఎప్పటియట్ల as usual. శత్రువుల పట్ల like enemies.

అఠావణీ బంట్రోతు : A revenue peon.

అఠ్వాడ : A week, వారము. అఠ్వాడలెక్క a weekly account.

అడ *n.* : A lump, clot, mass (as of dates, sugar, hair, & c.) ముద్ద. చింతపండుండలు lumps of tamarind.

అడంగు *n.* : Home. The original or starting place. ఉత్పత్తిస్థానము. అడంగు వెల cost price, prime cost. పట్టిన వెల, అసలు ఖరీదు.

అడకత్తి or **అడకత్తు** or **అడకొత్తు** *n.* : Nippers for cutting betel-nut.

అడకము *a.* : Included in. Which is contained in. లోపలనణగినది, అంతర్భూతము.

అడకించు *v.t.* : To laugh at. To scorn. To blame. అపహసించు.

అడకువ or **అణకువ** *n.* : Submission, obedience, politeness. వినయము.

అడగారు *v.i.* : Same as అడగు.

అడగించు *v.a.* : To keep under, quell, depress, restrain. crush అణచు, పోగొట్టు. రూపడగించు to slay, ruin. destroy.

అడగు or **అడంగు** *v.n.* : To sink, be depressed, humbled, abated. to be concealed. అణగు, నశించు, మట్టుపడు, దాగు.

అడగోలుకొను (అడ+కోలు+కొను.) *v.t.* : to rob.

అడచిపడు or **అడిచిపడు** *v.n.* : To be rash or precipitate. To bounce. ఆత్రపడు, మిట్టిపడు.

అడచు or **అడంచు** (causative of అడగు.) *v.* : To depress, humble, abate, quench. To ruin, destroy, kill, అణచు, వధించు, కొట్టు.

అడజడి *n.* : grief. అలజడి. దుఃఖము. అడజడిపెట్టు.

అడతి *n.* : Agency, commission, business done by an agent, consignment; అడతీదారుడు A broker, తరగరి; agent.

అడదడి *n.* : Reign, rule. ఏలడము, ప్రభుత్వము. ఆయన ఆ దేశమును అడదడిచేయుచుండెను he ruled the country. అడదడి or అడావడి.

అడవకత్తె or **అడవకత్తియ** *n.* : A woman in waiting, who carries her mistress's betel nut pouch and serves it out.

అడపట్టె *n.* : A board used for smoothing a ploughed field after the grain is sown : in effect corresponding with a roller. పొలములో విత్తనము విత్తి మిట్టపల్లము లేకుండా సరదడము నకై యెడ్లనుకట్టి తోలేమాను, దిండు.

అడపతడప or **అడపాతడపా** *adv.* : Now and then, occasionally. అప్పుడప్పుడు.

అడపము *n.* : A pouch for betel-nut; a barber's case for razors. వక్కలాకుల సంచి, మంగలవాని పొది.

అడపర *n.* : A lump, a clod. ముద్ద, అట్లు. అడపరగట్టు to become a lump.

అడవు *v.* : To be held or contained. పట్టు.

అడవు or **అడంపు** *v.a.* : To depress, humble, abate, quench, ruin, destroy, smite. అణచు, నశింపచేయు, చంపు.

అడపొడ or **అడాపొడ** *n.* : Signs, traces. జాడ, ఆచూకి.

అడబాల *n.* : A cook. వంటవాడు, వంటలక్క.

అడమానము : A mortgage. కుదువ, తాకట్టు.

అడరించు *v.* : To do, make, perform; to discharge a missile weapon, to shoot an arrow. చేయు, వేయు.

అడరు n. : Grief, sorrow. fear విచారము. అడరొందు to be afraid.

అడరు *v.n.* : To raise, to issue, to come. to arise, as fear. To be fit or proper : పుట్టు, కలుగు, జనించు, వచ్చు; భయపడు; ఒప్పు.

అడరుచు : Same as అడరించు. Another form is అడర్చు.

అడరుదెంచు : Same as అడరు.

అడలించు *v.a.* : To frighten, bully, To do, make, perform. అదలించు, గద్దించు, చేయు.

అడలు *n.* : Grief, sorrow, misery, fear, terror. అందగద, వెత, విపత్తు.

అడలు *adj.* : Grieving, fearing. వ్యాకుల పడే, భయపడే.

అడలు *v.n.* : To grieve, be in sorrow, be afraid. దుఃఖపడు, చింతించు, భయపడు, వ్యాకులపడు, బిగ్గరగా రోదనము చేయు.

అడలుకొను *v.i.* : To grieve, to be grieved. అడలు, శోకించు.

అడలుచు *v.a.* : To daunt. భయపెట్టు.

అడవ : Old, damaged. పాతదైన, బహుదినాలదైన, అడవసరుకులు old damaged goods. అడవ అప్పు a bad debt.

అడవి *n.* : A forest, wilderness. కాననము. adj. Wild, of the forest, or desert. వనసంబంధమైన.

అడసట్టా *n.* : Guess, conjecture. Valuation. An appraiser. అడసట్టాలెక్క. A rough estimate.

అడసాల *n.* : A cook house, a cook room, kitchen. వంటయిల్లు.

అడాయించు *v.n.* : To stop, seize, arrest, నిలుపు, పట్టుకొను.

అడావడి or **అడావుడి** *n.* : Confusion, uproar, fright, అల్లరి, దడబిడలు. Same as అడదడి.

అడి *adj.* : Great, excessive; vain, useless. అడిబీరపు

అడిగము *n.* : A load. ఎడ్లమీదవేసే కంట్లములలో భేదము.

అడిగ్ర *n.* : A sandal, a shoe.

అడిగెండ్లు మలిగెండ్లు *n.* : Little stones and dirt.

అడిగొట్టు *n.* : A mean fellow, a sly man.

అడిచిపడు *n.* : To be in a hurry, to be impatient. త్వరపడు. మిడిసిపడు.

అడిచిపాటు *n.* : haste, hurry, త్వర, అతిత్వర.

అడితి *n.* : Premium, commission. తరుగు. same as అడతి.

అడిత్రాగుడు *n.* : Famine.

అడిదము *n.* : A sword. కత్తి. ఖడ్గము.

అడిమె *n.* : A bond-man; a slave; slavery. దాసుడు, దాసత్వము.

అడియడు *n.* : A Servant. పాదసేవకుడు.

అడియన్ : A slave, a servant. దాసుడు, అడియేన్ I am (your) slave.

అడియరి (అడుగు+అరి) *n.* : Servant. A Miser. లోభి.

అడియరితనము : service, slavery.

అడియాలము (అడుగు + అలము. ఆలము. place.) *n.* : A sign, mark, token. గురుతు, చిహ్నము. అడియాలముపట్టు to recognise. గురుతుపట్టు.

అడియాస *n.* : Empty fancy or hope, vain desire. ఆశ, దురాశ.

అడియొత్తులు *n.* : Sandals. పాదుకలు.

అడివి *n.* : See అడవి.

అడిసాటా *n.* : Commission, agency. తరుగుబేరము.

అడుకు *n.* : A pile or heap, దొంతి.

అడుగు *n.* : The foot, the footstep, a pace, step, the bottom, basis.

అడుగు *v.* : To ask, question, beg, solicit, Demand.

అడుగు or **అడుగుకొను** *v.* : To beg. To entreat. వేడుకొను, బతిమాలుకొను. అడుగుకొని తిను *v.n.* : To live by alms. తిరిపెమెత్తుకొని జీవించు.

అడుచు *v.n.* : To close, to shut. మూసివేయు. అందులో నాలుగు వాకిళ్లు అడిచియున్నవి. four of the gates are closed.

అడుపు *n.* : A stroke, blow. దెబ్బ.

అడుసు *n.* : Mire, mud, clay. బురద. ఆ వ్యవహారము అడుసులో నాటిన స్తంభము వలె నున్నది the matter is unsettled.

అడ్డ *n.* : A dry measure equal to two manics. రెండు మానికెలకొలది. సగము కుంచము.

అడ్డంకి *n.* : hindrance, obstruction. ఆటంకము.

అడ్డగించు *v.a.* : To stop, hinder, obstruct. ఆటంకముచేయు. అడ్డగింత. *n.* : Obstacle.

అడ్డనము *n.* : shield, buckler. డాలు.

అడ్డపట్టుబాల *n.* : A child in arms; an infant. శిశువు.

అడ్డమాడు *v.n.* : To contradict. విరుద్ధముగా చెప్పు.

అడ్డము or **అడ్డమైన** *adj.* : Cross. నన్ను అడ్డమైన మాటలు ఆడినాడు. he reviled me. అడ్డమైనకూళ్లు any food that comes to the hand.

అడ్డము *n.* : Obstacle, hindrance, A screen. అభ్యంతరము, ఆటంకము, A pledge తాకట్టు నీ మాటకు అడ్డము లేదు no one will resist you.

అడ్డసరము or **అడ్డసరపు చెట్టు** (Tadbhava from అంటరూష.) *n.* : A medicinal shrub.

అడ్డసారెలు or **అడ్డసాళ్లు** *n.* : plu. Dice. సొగటాల పాచికలు.

అడ్డాదిడ్డి *adj.* : Forward, perverse. అక్రమమైన. నన్ను అడ్డాదిడ్డిపనులకు పంపుతాడు he employs me on idle jobs.

అడ్డి *n.* : Delay, hindrance, obstacle, ఆటంకము. అడ్డిపడు. to come in the way. అడ్డినేరము the crime of unlawful. interference.

అడ్డిగలు *n.* : A jewel worn by women about the neck.

అడ్డు *v.* : To impede, obstruct. An obstacle. A screen anything that affords concealment. చాటు. అడ్డుకర్ర an obstacle.

అడుగ *n.* : A two anna piece, బేడ.

అడ్డుగొను *v.* : to come in the way, to interpose.

అణక *n.* : The act of bringing the yoke *under* the neck. అణకలు వేసికొను *v.n.* : To go wrong, turn restive, as a bullock which turns the wrong way in the yoke. ఎద్దుగాని గుర్రముగాని నోగకెదురుతిరుగు.

అణకువ *n.* : Modesty, politeness, humility, submission అడకువ.

అణగించు *v.a.* : To keep under, quell, repress. అణచు, పోగొట్టు.

అణగు *v.n.* : To be suppressed, humbled, abated, quelled or calmed. To be ruined; to be concealed. మట్టుపడు, శాంతించు, నశించు, దాగు. **అణగగొట్టు** v.a. To beat down, suppress, crush.

అణగారు *v.n.* : To be extinguished, to be quelled, to subside. చల్లారు, అణుగు, నశించు.

అణచడము *n.* : Compression. అదమడము.

అణా : An Anna, the sixteenth part of a Rupee.

అణిమ *n.* : A mote. One of the supernatural fiaculties, extreme minuteness, invisibility, the subtle and invisible state assumable by a deity. అణుత్వము.

అణీయుడు *n.* : One who is very small like an atom. అతి సూక్ష్మమైనవాడు.

అణుకుడు *n.* : A low man, అల్పుడు A skilful man. నేర్పరి.

అణుజు *n.* : A kind of hawk. డేగ.

అణువు *n.* : An atom. లేశము Name of a grain, నల్లవరి. అణుత్వము Atomic nature, minuteness. అణుమాత్రము as small as an atom. అణుజాలము A collection or multitude of atoms.

అణ్యము or **అన్నెము** *adv.* : (Sea term) Abaft, that is, behind వెనుక.

అణ్యము (an onomatopic word.) *n.* : అనుకరణపదము. అణ్యము పుణ్యము ఎరుగను I know neither good nor bad about it.

అతకరించు *v.a.* : To excel, surpass, transgress. మించు, అతిశయించు, అతిక్రమించు.

అతడు or **అతను** *pron.* : He, that man. ఆయన. అతనికతనే of himself. అతగాడు pron. He, that fellow.

అతగుడు *n.* : A miserable creature, a poor wretch. బలహీనుడు, దీనుడు.

అతనుడు *n.* : The "bodiless," or incorporeal god, i.e., Cupid.

అతర్కణము *n.* : Transgression, wickedness. అతిక్రమము దుర్మార్గము.

అతర్క్యము adj. : Incomprehensible, unsearchable. ఊహింపగూడని.

అతలము n. : One of the fabled subterraneous regions, supposed to be immediately below the earth. భూలోకము కిందిలోకము. అతల కుతలము n. Disorder, confusion. disturbance.

అతలషు : Satin, అతలషుకర్ర satin wood, or a sort of timber resembling mahogany.

అతసి *n.* : Common flax : also, a leguminous tree, the leaves of which are dressed and eaten. అవిసెచెట్టు.

అతి : Over, beyond, exceeding, very much; vast. అధికమైన. A rhyme says. ఎందుకును అతి కారాదు excess is always hurtful.

అతికాయము *n.* : A gigantic body అతికాయుడు a gaint. మహాకాయుడు.

అతికించు *v.* : To solder, cement, join, unite. అంటించు.

అతిక్రమము or **అతిక్రమణము** *n.* : Transgression, wickedness. దుర్మార్గము. అతిక్రమము చేయు to transgress, to offend. అతిక్రమించు *v.* : To transgress, trespass, pass over, pass. ఉల్లంఘనము చేయు, గడుచు.

అతిచారము : Accelerated motion, especially of planets.

అతితిమింగలము *n.* : the craken or biggest of fish. మహత్తరమైన చేప.

అతిథి (a=not, and hence lit. one who comes unexpectedly.) *n.* : A guest, a stranger. పరగృహాగతుడు. అతిథి ధర్మము title to hospitality.

అతిదేశము *n.* : Extended application, inference, substitution.

అతిమధురము *adj.* : Very delicious; delightful. నిండారుచిగల, రమ్యమైన. అతి మధురము n. Liquorice.

అతిమాత్ర *n.* : A "pill too much," i.e., excess in medicine. అధికమైన మందు. వాడు ఇప్పుడు నిండా అతి మాత్రగానున్నాడు he has now gone wild. అతిమాత్రము adj. Exceeding; immoderate; excessive. మిక్కిలి, మిక్కుటమైన.

అతిముక్తము *n.* : A creeping plant, Gartnera recemosa. పువ్వులగురివింద.

అతిరథుడు *n.* : A charioteer or warrior in a car. తేరుమీదనుండి అనేకులతో యుద్ధము చేయడములో గట్టివాడు.

అతిరసము *n.* : A sweet cake made of rice meal and sugar fried in ghee. పాకముపట్టిన బెల్లము పిండికలిపి నేతిలో పక్వముచేసిన భక్ష్యవిశేషము, అరిసెలు.

అతిరిక్తము *adj.* : Super abounding, excessive. Other, different. అత్యంతమైన, సమధికమైన, హెచ్చు అయిన, ఇతరమైన.

అతిరేకము *n.* : Excess ఆధిక్యము. మోహాతిరేకము strong lust.

అతివ *n.* : A woman. ఆడుది.

అతివాసము : The fast observed on the day preceding the ceremony in which oblations are presented to the manes of departed ancestors. శ్రాద్ధమునకు ముందు ఒక్కప్రొద్దు ఉండే దినము.

అతివృష్టి *n.* : Excess of rain. అధికవాన.

అతివేలము *adj.* : Much, excessive. మిక్కుటమైన.

అతిశయము *adj.* : Much, excessive. Marvellous, wonderful, uncommon. అత్యంతమైన, చోద్యమైన.

అతిసంచయము *n.* : Excessive accumulation of wealth. అతిసంచయేచ్ఛ a desire to hoard money too much.

అతిసారము *n.* : Diarrhoea or dysentery. పాచనము.

అతీంద్రియము *adj.* : Imperceptible to the senses. అప్రత్యక్షమైన.

అతీతము *adj.* : Past, elapsed. గతమైన, కాలాతీతమైనది. the time is gone by. అతీతుడు *n.* : He who has passed or gone over. గడిచినవాడు.

అతుకు *n.* : Junction, union, patch. జతపరిచినది. అతుకుల బ్రతుకు living in another man's house. అతుకు *v.n.* : To join.

అతులము or **అతులితము** *adj.* : Unequalled, unparallelled, matchless. అసమానమైన. అతులితుడు. *n.* : He who is matchless. అసమానుడు.

అతుష్టి : Discontent.

అతృప్తి : Dissatisfaction.

అతృప్తుడు : One who is not satisfied.

అత్త *n.* : Father's sister, mother-in-law, maternal uncle's wife. అత్తమామలు mother-in-law and father-in-law.

అత్తపత్తి *n.* : The sensitive plant. సిగ్గాకు.

అత్తమిల్లు *v.n.* : To sit down, lie down; to lean against. ఒరుగు, కూర్చుండు, పరుండు.

అత్తము *n.* : A cluster or part of a bunch of plantains. అరిటిపండ్ల గుత్తి.

అత్తరము *n.* : Haste. త్వర. Another form of ఆత్రము.

అత్తరు : Attar, or oil of roses. Perfume, Essence. సుగంధ తైలము.

అత్తలము or **అత్తళము** *n.* : A short spear, a lance with a three sided point. ఈటె, నేజా.

అత్తి *n.* : The glomerous fig tree, ficus glomerata or country figtree, fictis racemosa. మేడిచెట్టు. అత్తికాయ. its fruit.

అత్తు or **హత్తు** or **అత్తుకొను** *v.n.* : To be attached or joined. కూడుకొను. Also to happen. కలుగు.

అత్తెము *n.* : A hawk's jesses. డేగ కాలి గోళ్లు చేతికి తగలకుండా కట్టుకొనే చర్మము, హస్తకవచము.

అత్తెసరు *n.* : Rice which has been boiled without having the water poured off.

అత్యంతము *adj.* : Excessive, very much. మిక్కిలి విశేషమైన. అత్యంత వినయ పూర్వకముగా with profound respect.

అత్యయము *n.* : Distress, transgression. అతిక్రమము, దోషము. చేటు.

అత్యాశ *n.* : Covetousness.

అత్యుక్తి *n.* : Hyperbole.

అథవా *adv.* : Or, or else. లేకుంటే, అట్లు కాకుంటే.

అదంత్రము or **అదంతరము** *n.* : Instability, weakness. Dependence, helplessness. అస్థిరత, అస్వతంత్రము.

అదక *n.* : An old shoe. జీర్ణ పాదరక్ష.

అదటు *n.* : Pride, presumption, arrogance. గర్వము, పొగరు.

అదనబదన *adv.* : Safely, without being hurt. Economically. చెక్కు చెదరకుండా, పోణిమిగా.

అదనము *n.* : Plenty, abundance. అధికము. అదనము adj. Exceeding, much, superior, great, excessive. అధికమైన.

అదను *n.* : An opportunity, season, critical point of time. సమయము.

అదభ్రము *adj.* : Much, many. విస్తార మైన, మెండు.

అదమాయించు : To reprimand, to admonish. గద్దించు.

అదయత *n.* : Unkindness.

అదయుడు *n.* : A cruel man, a merciless man. నిర్దయాత్మకుడు, క్రూరుడు.

అదరు or **అదురు** *v.n.* : to tremble, shake, quake, shiver. To dread. కంపించు, భయపడు. భూమి అదురు చున్నది the earth trembles.

అదలించు or **అదల్చు** *v.* : To frighten, menace, rebuke, reprove. బెదిరించు, గద్దించు. అడలుపు or అడల్పు. *n.* : Menace, threatening. బెదిరింపు, గద్దింపు

అదవ or **అదువ** *n.* : Rent. అద్దె. అద్దెయిల్లు a house that is hired. వాడు అదవసేద్యము చేస్తున్నాడు he cultivates a rented field.

అడవడ *n.* : Confusion, grief,; affiction. కలత, దుఃఖము, వ్యాకులము.

ఆదాచేయు : Same as ఆదాపరుచు.

ఆదాటుగా or **ఆదాటున** *adv.* : Suddenly, unexpectedly. అకస్మాత్తుగా.

ఆదాపరుడు or **ఆదాచేయు** *v.t.* : To perform, pay, discharge. ఆచరించు, తీర్చు, చెల్లించు.

ఆదాలతు : Justice, equity. A court of justice. న్యాయము, న్యాయసభ.

అదావత్ : Enmity, hatred, spite, కార్పణ్యము, చలము.

ఆది *Pron.* : She, it, that. ఆదిమొదలు, or ఆదిమొదలుగా from that time, ever since.

అదీనుడు : One who is not poor in spirit.

అదుగో : See under అది.

అదుము *v.a.* : To press, squeeze. అణుచు, దానిని అదిమి పట్టుకో. press

it and hold it firmly. అదమడము n. Compression.

అదురు *v. and n.* : See అదరు.

అదురువేటు *n.* : A huge gun-rocket, fired in processions. పెట్లదిమ్మె.

అదువ *adj.* : Unstable, shifting అస్థిరము.

అదృశ్యత *n.* : Invisibility, అగుపడమి. అయన అదృశ్యతను పొందినాడు he disappeared or vanished. అదృశ్యము. *adj.* : Invisible. అగుపడని. అదృశ్యుడు. *n.* : One who has disappeared or vanished.

అదృష్టము *n.* : Fortune, luck, chance, fate. భాగ్యము. దురదృష్టము bad luck. అదృష్టవంతుడు or అదృష్టశాలి or అదృష్టపురుషుడు a fortunate man. అదృష్టహీనుడు an unfortunate man.

అదేవుడు : One who is not a god; a godless man. నిరీశ్వరుడు.

అద్ద *adj.* : half. సగము. అద్దగోడ. a wall that serves as a screen. అద్ద రూపాయి a half rupee. అద్దమణుగు a half maund.

అద్దకము *n.* : Chintz-printing; dyeing with colour. రాతవన్నె అద్దకపుబట్ట a dyed cloth.

అద్దము *n.* : A mirror, a pane of glass, అద్దాలు or కంటి అద్దాలు spectacles. అద్దాల తలుపు a glass door.

అద్దించు : To get dipped or stained, to have a clot dyed, & c. అద్దేటట్టు చేయు. మైనములో అద్దించినగుడ్డ or మైనపుగుడ్డ wax cloth.

అద్దికము *n.* : Protection, custody కావలి, రక్షణము.

అద్దికె : Mortgage. తాకట్టు. అద్దికెభూమి mortgaged land.

అద్దిర or **అదిర** *Interj.* : What a wonder ! Wonderful ! అద్దిరపాటున. *adv.* : Suddenly, unexpectedly. అదాటున. అద్దిరయ్య interj. Brave!

అద్దు *v.a.* : To press gently. To dip, to print with colours. ముంచు. సిరా అద్దుము blot the ink.

అద్దె *n.* : Rent, hire. బాడుగ. అద్దెకు కాపురముండు to dwell in a house for rent. అద్దెకు తీసికొను to hire. అద్దెకు ఇచ్చు to let out.

అద్భుతము *n.* : Marvel, wonder. విస్మయము. అద్భుతము adj. Amazing, surprising. ఆశ్చర్యకరమైన. అద్భుతక్రియ a wonderful deed.

అద్రవము : Not liquid.

అద్రి *n.* : A mountain. పర్వతము. అద్రికాకము. *n.* : A hill crow, కొండ కాకి, అద్రిజ or అద్రితనయ Parvati.

అద్రు or అదురు.

అద్వంద్వుడు *n.* : A philosopher.

అద్వితీయము *adj.* : Unparalleled, unequalled. అసమానమైన.

అద్వైతము *n.* : Nonduality. The doctrine of the identity of the human

soul with the divine essence of the Deity and the universe. జీవేశ్వరులకు అభేదమును చెప్పే మతము.

అధఃకరించు *v.a.* : To treat with disrespect. తక్కువ పరుచు; క్రిందుపరుచు. అధఃకారము n. The act of looking down on one. హీనపరచడము.

అధనుడు : One who has no wealth : a poor man. నిర్ధనుడు.

అధమము *adj.* : Inferior; vile, low, despicable. నీచమైన. అధమ సేవకావృత్తిః servitude is the meanest work.

అధమర్ణుడు *n.* : A debtor. అప్పుపడ్డ వాడు. ఉత్తమర్ణుడు a creditor. అప్పిచ్చు వాడు (from ఋణము a debt.)

అధరము *n.* : Lip. పెదవి. The underlip. క్రింది పెదవి. అధరమధువు the honey of the lip. **అధరము** *adj.* : Low, inferior, vile. దిగుడైన, నీచమైన. Lower.

అధర్మము *n.* : Injustice, unrighteousness, every thing unscriptural or contrary to principles. అన్యాయము, అనాచారము.

అధర్వణకారిక *n.* : The name of a certain grammatical treatise written in Sanscrit, regarding Telugu, of which only some fragments remain.

అధర్వవేదము : The Atharvaveda.

అథవా *adv.* : Or, otherwise. అట్లా కాకుంటే. Same as అథవా.

అధార్మికుడు n. One who does not generally give alms.

అధికము *n.* : Superiority, greatness. విస్తారము, ఎచ్చు, ఎక్కువ. అందులో ఏమి అధికము what superiority has it ? నేను అధికాని కాశపడలేదు.

అధికరణము *n.* : Support. ఆధారము. In metaphysics, a substratum, a category, in grammar, government, the dependence of words in a sentence, which agree together.

అధికారము *n.* : Authority, government, power. దొరతనము, బాధ్యత, అధికారమిచ్చు to invest with power, authorize, empower.

అధిక్షేపించు *v.t.* : To blame, to frighten, to threaten. అధిక్షేపము. *n.* : Act of blaming or finding fault with.

అధిగతము *adj.* : Known, found, acquired, obtained, gone through or over, perused, read, studied. అవగతమైన, చదువబడిన.

అధిగమించు *v.a.* : To obtain, attain, assume, to perceive, go through, go over. పొందు, గ్రహించు, చొరబడు, చదువు.

అధిజ్యము *adj.* : Strung, as a bow. ఎక్కు పెట్టబడ్డ, అల్లెగల.

అధిత్యక *n.* : Uplands. Heights. పర్వతోర్ధ్వభూమి.

అధిదేవత : A presiding or tutelary deity.

అధిపతి *n.* : A ruler, lord, master, owner. ఏలేవాడు, ప్రభువు.

అధిపుడు *n.* : Lord, ruler, master. ఏలిక.

అధిరధుడు : A charioteer. One who is mounted on a car.

అధిరాజు : An over-lord. రాజాధిరాజు King of kings.

అధిరోహించు *v.i.* : To-mount up, to ascend, go up as a ladder. అధిరోహణము same as ఆరోహణము.

అధివసించు *v.n.* : to dwell. కాపురము ఉండు. *n.* : An abode. ఉనికిపట్టు.

అధిష్ఠించు *v.n.* : To reside, be in. ఆశ్రయించి ఉండు, ఆవహించు ఉండు. అధిష్ఠానము n. Abode, residence, residing in.

అధీతము *adj.* : Studied. చదివిన. అధీతి or అధీతుడు. *n.* : He who has read or studied the Vedas. వేదములను చదివినవాడు.

అధీనము *adj.* : Dependent on, subject to, subservient. పరాధీనమైన, విధేయమైన. అధీనత Subjection, dependence.

అధీరత : Absence of self command, cowardice. అధీరము adj. Cowardly, confused. భయపడే, చంచలమైన.

అధీశ్వరుడు : A supreme lord.

అధునాతన : Of the present time. అధునాతన కవులు Living or contemporary poets.

అధృతి Want of firmness.

అధైర్యము *n.* : Absence of courage. Cowardice. పిరికితనము. అధైర్యపడు to be afraid.

అధోక్షజుడు *n.* : A name of Vishnu.

అధోగతి *n.* : A low state. Perdition, utter destruction. తక్కువస్థితి, నాశనము, అధోగతుడు a ruined man. తక్కువ స్థితిని పొందినవాడు.

అధోదృష్టి : a downward look; a down cast look.

అధోభాగము *n.* : The lower side.

అధోముఖము *n.* : The face turned downwards: a downcast countenance. కిందికి వంచుకొని యుండే మొగము.

అధోలోకము *n.* : The lower or nether world. పాతాళ లోకము.

అధ్యక్షుడు *n.* : A superintendent, an overseer. A bishop పై విచారణ చేయువాడు, అధికారి. అధ్యక్షత. *n.* : Superintendence, sway.

అధ్యయనము *n.* : Study, reading, especially fo the sacred books.

అధ్యవసాయము *n.* : Perseverance, devotedness. ఉత్సాము, ప్రయత్నము, పట్టు, పూనిక, శ్రద్ధ. In rhetoric, concise and forcible language.

అధ్యాత్మము *n.* : The soul; individuated spirit or that which belongs to, and presides over the body. the supreme spirit. జీవాత్మ.

అధ్యాపనము *n.* : Instruction in sacred knowledge. అధ్యాపకుడు *n.* : A teacher one who instructs in the sacred books. వేదములను నేర్పువాడు.

అధ్యాయము *n.* : A chapter. a section. ప్రకరణము. Reading. "సహాధ్యాయుడు" fellow student.

అధ్యాహారము *n.* : Adding a word or words to complete a sentence, supplying an ellipsis. లోపముగా నుండేచోట ఒకటి రెండు మాటలను తెచ్చుకోవడము. అధ్యాహృతము Supplied as an elliptical word.

అధ్వము *n.* : Road, way, path. మార్గము అధ్వగుడు. *n.* : A traveller దారిని నడిచేవాడు. అధ్వగామి a traveller.

అధ్వరము *n.* : A sacrifice. యజ్ఞము, అధ్వర్యవేదము = యజుర్వేదము.

అధ్వానము *n.* : Desolation, waste, ruin. పాడు. ఆ రూకలను అధ్వానములో వేసినాడు he wasted the money.

అన్ (Aorist of అను to say) : Saying. అనే.

అన *n.* : A bank, or dam. అడ్డకట్ట ఆనకట్ట. Also, a pliable tender twig.

అనంగీకారము *n.* : Disapprobation, disagreement. అసమ్మతి.

అనంగుడు *n.* : The incorporeal one, an epithet of Cupid. మన్మథుడు. అనంగరేఖ a love letter.

అనంటి (pl. అనంటులు) *n.* : A plantain tree. అనటి or అరటిచెట్టు.

అనంతము *adj.* : Endless. eternal అంతములేని. అనంతము. n. The sky. ఆకాశము. అనంతత endlessness; infinitude.

అనంతరము *adj.* : Next, immediately following; in the next place. అవతలి, వ్యవధానములేని. అనంతరము. *adv.* : Afterwards, after.

అనంతరాయము *adv.* : Without a break in the middle.

అనకట్ట or **అనగట్టు** *n.* : A bank, or dam. Anicut. కట్ట.

అనగత్యము *adj.* : Not wanted, unnecessary. See అనవశ్యము.

అనగు *v.n.* : To unite with; to obey. అనగి పెనగి యుండు. *v.n.* : To be familiar, easy, affable. కలియం గలుపుగా నుండు.

అనఘము *n.* : Sinlessness. పాపము లేమి. అనఘుడు *n.* : He who is sinless. పాపములేనివాడు, నిర్దోషి.

అనటి or **అనంటి** *n.* : A plantain tree. అరటిచెట్టు. అనడ్వాహము. Ox, వృషభము.

అనతి *adj.* : Not much, not excessive. మట్టుగా నుండే, కొద్దిపాటిగానుండే. అనతి దూరము. not very distant, near.

అనద *n.* : She who is without a master or protector, without a husband. A rake or worthless fellow. అల్పుడు.

అనధికారము : Absence of authority. అనధికారచర్చ meddlesomeness, officiousness.

అనన్యము *adj.* : One, sole, without any other, same. identical. ఏకమైన, అనితరమైన, అదే అనన్య విషయము exclusively applicable.

అనన్వయము *n.* : Inconsistency, unconnectedness. incongruity. ఇమడమి, అసాంగత్యము, పొసగమి, విరుద్ధము.

అనపకారము *n.* : Harmlessness.

అనపచెట్టు : A leguminous plant అనుము చెట్టు అనపకాయ A legume. a pod, a kind of pulse.

అనపత్యుడు *n.* : He who has no issue. A childless man.

అనపరాధి *n.* : A guiltless man, an innocent man. అనపరాధిత్వము guiltlessness, innocence.

అనపాయము *adj.* : harmless.

అనపేక్ష : Absence of desire. అనపేక్షణీయము not to be desired.

అనఫా : A particular configuration of the planets.

అనభ్యాసము *n.* : Want of practice or skill.

అనయము *n.* : Ill-luck, bad fortune; calamity. Vice, transgression. నీతి కానిది, అశుభము, వ్యసనము, విపత్తు.

అనయము *adv.* : Always, eternally; continually. నిరంతరము, సతతము. Much, greatly, అత్యంతము, అవశ్యము, మరిమరి.

అనరులు *n. plu.* : The vitals, the parts essential to life, ఆయువు పట్టులు, మర్మస్థానములు, అనర్గళము, n. adj. resistless, unimpeded, free, unrestrained. నిరంకుశమైన, అడ్డము లేని.

అనర్ఘ్యము or **అనర్ఘము** *adj.* : Costly, invaluable. వెలలేని.

అనర్థము *n.* : Hurt, damage; evil; కీడు, దుర్దశ ఇందువల్ల యేమి అనర్థము వచ్చెను what harm has come by this ? అనర్థకాలము an evil time.

అనర్హము *adj.* : Unfit, unworthy. తగని, అయోగ్యమైన. అనర్హుడు *n.* : An unworthy man.

అనలము *n.* : Fire. నిప్పు. అనలుడు *n.* : The god of fire. Vulcan. అగ్నిహోత్రుడు.

అనల్పము *n.* : Not little, much. అనల్ప ఘోషము very noisy.

అనవటిల్లు *v.t.* : To settle, dry and cool a little so as to be fit for eating, as boiled rice. ఉమ్మగిల్లు, అన్నము ఉడికి చల్లారు.

అనవద్యము *adj.* : Blameless, faultless, spotless, irreproachable. నింద్యము కాని, దోషరహితమైన.

అనవధానము : Inattention.

అనవరతము *adj.* : Incessant, perpetual, constant. నిరంతరమైన, ఎడతెగని.

అనవసరము *adj.* : Unnecessary (Madras usage.)

అనవశ్యము *adj.* : Unnecesary.

అనవుడు, నావుడు or **నా** ౬ *adv.* : On saying this అనగా, అనేటప్పటికి.

అనశ్వరము *n. adj.* : Eternal, imperishable. నిత్యమైన.

అనశ్రు *adj.* : tearless.

అనసూయ *n.* : Absence of spite, ill-will or envy.

అనహంకారము *n.* : Absence of egotism or self - conceit; absence of pride.

అనాకారము *adj.* : Deformed, ugly. వికారమైన, కురూపియైన. అనాకారము. *n.* : Deformity, ugliness. వికారము, కురూపము. అనాకారి.

అనాకాలము : Unseasonable time. Bad time.

అనాగతము *adj.* : Not come, not arrived, future. భవిష్యత్తు అయిన. అనాగతము *n.* : The future. భవిష్యత్తు అనాగతమును చెప్పుట to foretell.

అనాచారము *n.* : Improper conduct, Impurity. దుర్నడత, అశుచి. అనాచరణము *n.* : Non-observance.

అనాధ *adj.* : Without a master or protector, forlorn, unprotected, without a husband. దక్షతలేని, దిక్కులేని, మొగుడులేని. అనాధ.

అనాదరము or **అనాదరణ** *n.* : Disrespect, disregard, contempt. తిరస్కారము, అలక్ష్యము, అనాదరణ చేయు disregard, to look with indifference, to despise.

అనాది *adj.* : Without beginning, eternal. ఆరంభములేని, నిత్యమైన. అనాది బీడు immemorial waste, i.e., land that never has been brought under the plough.

అనామధేయుడు *n.* : A nameless fellow, an insignificant fellow, a mere cipher. A mere nobody, one of no repute, ఊరు పేరు లేనివాడు, అప్రసిద్ధుడు.

అనామయము : Free from sickness.

అనామిక *n.* : the ringfinger, the one next to the little finger. ఉంగరపు వేలు, చిటికిన వేలికి ఇవతలివేలు.

అనాయకము *adj. n.* : Being without a leader. Used for అరాజకము. anarchy, misrule, confusion.

అనాయాసము *adv.* : without pains or effort, easily, readily సులభముగా

అనారంభము : Absence of commencement. అనారంభ్యము not fit to be commenced.

అనారతము *adj.* : Continual, frequent, eternal. నిరంతరమైన, ఎడతెగని. అనారతము adv. Always. ఎల్లప్పుడు. Same as అనవరతము.

అనారాధ్యుడు *adj. n.* : Unhonoured. He who is not worshipped. పూజ్యుడు కానివాడు.

అనారోగ్యము *n.* : Sickness, unhealthiness.

అనార్యుడు *n.* : A non Aryan.

అనాలోచితము *adj.* : Unconsidered, imprudent.

అనావిలము *adj.* : Clear, clean, pure. నిర్మలమైన.

అనావృష్టి *n.* : Drought, a failure of rain. వానలేమి, వరపు.

అనాశ్రయము : Defencelessness. అనాశ్రితుడు having none to depend upon oneself.

అనాస *n.* : the Pine Apple

అనాసికము *adj.* : Noseless.

అనాహారము *n.* : Absence of food, abstinence. అనాహార్యము adj. not fit to be eaten.

అనాహూతుడు *n.* : One who is not called or invited.

అని : Having said. This is translated by the word.

అనిందితము *adj.* : Unblamed. అనింద్యము. *adj.* : Unblameable, faultless.

అనిత్యము *adj.* : Temporary, not permanent. అస్థిరమైన. అనిత్యత్వము state of not being permanent; transient character of a thing.

అనిదంపూర్వము *adj.* : Novel, unprecedented, unheard of. పూర్వమందు లేనటువంటి, చోద్యమైన, ఎన్నడును విననికనని.

అనిపించు *v.n.* : To cause one to say. జ్వరములో ఊరికె నీళ్లు తాగవలె ననిపించును in a fever one is inclined to drink constantly.

అనిమిత్తము *n.* : Having no adequate cause, groundless.

అనిమిషము *n.* : Winklessness. అనిమిషత్వము. *n.* : Divinity, apotheosis. దేవత్వము. అని మిషుడు or అనిమేషుడు. *n.* : A god.

అనియుక్తము *adj.* : Not appointed.

అనిరుద్ధుడు *n.* : The son of Cupid and Usha. మన్మథునికిని ఉషకును పుట్టిన వాడు. కృష్ణుని మనుమడును.

అనిర్జితము *adj.* : Unvanquished.

అనిర్దిష్టము *adj.* : Indefinite, unexplained, undefined. నిర్దేశింపబడని.

అనిర్మలము *n.* : Not pure, dirty.

అనిలము *n.* : Wind, breeze. వాయువు, గాలి. అనలప్రకృతి the nature of wind or air. అనిలుడు n. The god of air.

అనివారితము *adj.* : Unchecked, unforbidden, unimpeded. అడ్డము లేని, ఆటంకములేని. అనివార్యము. *adj.* : Unavoidable. అపరిహార్యమైన.

అనిశము *adv.* : Incessantly, constantly. ఎల్లప్పుడును.

అనిశ్చయము or **అనిశ్చితము** *adj.* : Uncertain. అస్థిరమైన, సందిగ్ధమైన.

అనిష్టము *adj.* : Unwished, undesirable. bad, unlucky. అసమ్మతమైన, దౌర్భాగ్యమైన. అనిష్టము n. Mischief, ruin, misery, చెరుపు.

అనీం *n.* : The point or edge. మొన. The bows or front of a ship. ఓడ ముఖముయొక్క చెంపలు.

అనీకము *n.* : Battle. యుద్ధము. Army సేన.

అనీకిని *n.* : An army, three Chamus or $^{1}/_{16}$th of an అక్షౌహిణి. host. సేన, దండు.

అనీతి *n.* : Immorality.

అనీప్సితము *adj.* : Not desired.

అను : A prefix like the Latin *con*, or *sub*, or *re* as కోటానుకోట్లు lacs upon lacs.

అను *v.n.* : To say, to think, to suppose. చెప్పు, తలచు, ఎంచు.

అనుంగు : See అనుగు.

అనుకంప *n.* : Tenderness, compassion, pity, దయ.

అనుకరించు *v.a.* : To imitate. ఒకనిని లేక ఒకదానిని చూచి ఆ ప్రకారముగా చేయు. అనుకరణము n. Imitation.

అనుకర్షము *n.* : A piece of wood at the end of a cart pole, to which the yoke is fixed.

అనుకు or **అనుకనుకుగా** *adj.* : Neither thick nor thin. అంతగట్టిగాను అంతపలచనగాను కాని.

అనుకూలవము *adj.* : Favourable, friendly, assisting, salubrious. హితమైన, సహాయమైన, ఆరోగ్యమైన. శ్రేయస్కరమైన. అనుకూలమైనగాలి a favourable wind.

అనుకృతి *n.* : Imitation, అనుకరణము.

అనుక్రమము *n.* : Series, succession, method, order. వరుస. అనుక్రమణిక *n.* : An index, table of contents. సూచీపత్రము, భూమిక, విషయసూచిక.

అనుక్రోశము *n.* : Pity. దయ.

అనుగతము *adj.* : Followed, united to. Determined, defined. పొందబడిన, అధీనమైన, వెంబడింప బడిన, నియత మైన. n. Going after, following. వెంబడించి పోవడము.

అనుగమించు *v.a.* : To accompany or follow వెంబడించు, అనుగమనము, going after following కూడాపోవడము, సహగమనము.

అనుగు or **అనుంగు** *adj.* : Beloved, dear, desired. ప్రియమైన. A friend. స్నేహితుడు, స్నేహితురాలు. అనుగు తనము n. Friendhip. స్నేహభావము, మిత్రత్వము. అనుగుకత్తె a famale companion. చెలికత్తె.

అనుగుణము *adj.* : Fit, proper, suited to, తగిన, అర్హమైన, అనుగుణ్యము. According to, fitly, suitably, తగినట్టుగా అజ్ఞానుగుణ్యముగా According to orders.

అనుగ్రహణము *adj.* : Mercy, favour, grace. కృప, దయ, ఏలుకొనుట. అనుగ్రహముపొందు to gain favour.

అనుచరుడు *n.* : A follower, an attendant, సహాయుడు, తోడు, వెంట నుండువాడు.

అనుచితము *adj.* : Unfit, unseemly, unsuitable. తగని, అనర్హమైన, అయుక్తమైన.

అనుచు *v.a.* : To send dismiss. పంపు.

అనుజన్ముడు *n.* : A younger brother.

అనుజాత *n.* : A younger sister.

అనుజీవి *n.* : A dependant, or hanger on. సేవకుడు.

అనుజుడు *n.* : younger brother తమ్ముడు.

అనుజ్ఞ *n.* : Command. Permission, order, leave. ఉత్తరువు.

అనుజ్యేష్ఠుడు *n.* : The next eldest son.

అనుతాపము *n.* : Regret, sorrow. పశ్చాత్తాపము. అనుతాపపడు or అనుతాపమును పొందు to regret.

అనుత్తమము *adj.* : Most excellent, very superior. మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన.

అనుత్తరము *adj.* : Not north. ఉత్తర దేశము కానిది. Unanswerable మారుమాటలేనిది.

అనుత్పత్తి : Non-production; non-birth.

అనుత్పన్నము *adj.* : unborn, unproduced.

అనుదాత్తము (from ఉదాత్తము.) *n.* : Unaccented syllable. తగ్గు స్వరము. (ఇది వేదమును గురించిన మాట.) See స్వరము.

అనుదినము *adv.* : Daily. ప్రతిదినము, నానాడు.

అనుద్యోగము *n.* : Want of exertion, inactivity.

అనునయము *n.* : Conciliation, consoling, entreaty, begging, సాంత్వనము, ఓదార్చడము. అడుగు కోవడము, మంచి మాటలాడడము.

అనునాసిక *n.* : Uttered through the nose. In gram. The letter n.

అనుపకారి *n.* : A disobliging person.

అనుపదిష్టుడు *n.* : One who is uninstructed.

అనుపనీతుడు *n.* : A person who has not undergone the rite of ఉపనయనము.

అనుపపత్తి *n.* : Inconvenience, want of the means. అసందర్భము.

అనుపమము *adj.* : Incomparable, unrivalled, unparalleled. అసదృశమైన, ఈడు కాని. అనుపమితము uncompared.

అనుపయుక్తము *adj.* : Useless. Unnecessary, unserviceable. కొరగాని, పనికిమాలిన.

అనుపయోగము *n.* : Unserviceableness, uselessness.

అనుపలక్షితము *adj.* : Unseen, unobserved, unnoticed.

అనుపల్లవి *n.* : the response in a chorus.

అనుపానము *n.* : A vehicle in medicine, anything taken with medicine to make it less nauseous. మందుతో కూడా తీసుకొనే మధురమైన వస్తువు.

అనుపు *n.* : Toll, customs; ambuscade, ambush. సుంకము, పొంచియుండే చోటు. అనుపు *v.a.* : To send, dismiss. పంపించు.

అనుప్రయోగము *n.* : Additional use.

అనుప్రాసము *n.* : Alliteration, repetition of similar letters, syllables and words. తుల్యవర్ణ విన్యాసము, వర్ణ సామ్యమను ప్రాస ఇతి.

అనుబంధము *n.* : Connection, affinity, alliance. చుట్టరికము, అనుబంధ

క్రియ a defective or auxiliary verb ప్రకృతి ప్రత్యయాదులచేత చెడెడి అక్షరము.

అనుబింబించు *v.n.* : to reflect or throw back an image. ప్రతిఫలించు.

అనుభవము *n.* : Experience, suffering. enjoyment. Knowledge obtained by observation and experiment. వాడుకపడడము, పరీక్ష.

అనుభావము *n.* : Majesty, dignity, magnanimity. అనుభావ్యము adj. that which may be enjoyed. అనుభవింప దగినది.

అనుభోగము *n.* : Enjoyment, experience. అనుభోగి *n.* : A man of pleasure. మంచి భోగ మనుభవించేవాడు.

అనుమంత్రణము *n.* : Consecration by prayers అనుమంత్రణ మంత్రము formula or prayer used in consecrating.

అనుమడు *n.* : Hanuman. హనుమంతుడు.

అనుమతము *adj.* : Allowed, permitted, consented to. సెలవివ్వబడ్డ, సమ్మతింపబడిన.

అనుమతి *n.* : Agreement, consent, permission leave. అనుమతించు.

అనుమరణము *n.* : Death that follows another's death, as in Suttee.

అనుమానము *n.* : Surmise, conjecture, suspicion, doubt, In logic, inference. సందేహము, యుక్తిచేత నిర్ణయించడము.

అనుము or **అనవచెట్టు** *n.* : A leguminous plant. ఆనపకాయ a legume, a pod, a sort of pulse **అనుములు** n. plu. The seeds of అనపచెట్టు.

అనుము *n.* : Fitness. Beauty ఒప్పు.

అనుమేయము *adj.* : Inferable. ఊహింప దగినది. See అనుమానము.

అనుమోదము *n.* : Pleasure, delight. ఆనందము, ఉల్లాసము. **అనుమోదించు** *v.n.* : To consent, agree, approve, to be pleased with. ఒప్పు.

అనుయోగము *n.* : A question, examination. అడుగుట, ప్రశ్నము. a rejoinder in argument.

అనురక్తి or **అనురాగము** *n.* : Love, attachment, desire. ప్రీతి. అనురక్తము adj. Attached, fond, enamoured. ప్రీతిగల.

అనురూపము *adj.* : Like, resembling, fit, suitable, corresponding with. సమానమైన, తగిన.

అనులాపము *n.* : Repetition. ఆడిన మాటే ఆడడము, పునరుక్తి. అనులాపించు. v.a. To repeat the same words. చెప్పినమాటలనే మళ్లీ చెప్పుట.

అనులేపనము *n.* : Smearing; daubing the body with unguents. పూత, గంధాదులయొక్క మైపూత.

అనులోమము (lit. With the hair or grain.) *adj.* : Regular, successive. యథాక్రమము, ఆరోహణక్రమము గలది.

అనువదించు *v.a.* : To re-echo, or repeat. ఒకరు చెప్పినదానినే చెప్పు.

అనువరి : See అనువు.

అనువర్తించు *v.a.* : To attend on, serve, follow, court one's favour. అనుసరించి నడుచు. **అనువర్తనము** n. Serving or following another.

అనువాకము *n.* : A chapter of the Veda. An explanatory text or sentence from the Veda. వేద భాగము.

అనువాదము *n.* : Tautology, repetition. Abuse. పునరుక్తి. చెప్పినదాన్ని మళ్లీ చెప్పడము, కుత్సితార్థవాక్యము.

అనువు *n.* : Convenience, fitness, propriety, suitableness. లెస్స, యోగ్యము, అనుకూలము. అనువు కానివేళ in an inconvenient hour.

అనుశాసనము *n.* : A command, order, ఆజ్ఞ, విధి.

అనుశ్రుతము *adj.* : In accordance with what is heard or the traditional teaching. Perpetual, continual. నిరంతరమైన.

అనుషంగము *n.* : Attachment, love. చేరిక, సంబంధము, దయ.

అనుష్ఠానము *n.* : An observance, practice. ఆచారము, నడవడి.

అనుష్ణుడు *n.* : A man without energy. An idle fellow.

అనుసంధానము *n.* : Reciting, repeating. దేవుని విషయమైన గ్రంథములను చదవడము. **అనుసంధించు** *v.a.* : To unite. To recite, repeat.

అనుసరించు *v.a.* : To follow, attend on, hold to serve, court one's favour. అనువర్తించు. న్యాయమును అనుసరించక desregarding justice. **అనుసరణము** or **అనుసారము** *n.* : following, going after. Serving or attending on another. వెంబడించడము.

అనుసు *n.* : A metal ring on the end of a stick, a rice pounder, & c. పొన్ను, కడియము.

అనుస్మరణము *n.* : Calling to mind, thinking on తలంచడము.

అనుస్వారము *n.* : The name of the letter (0) the nasal character. సున్న, బిందువు.

అనూకము *n.* : Race, family; peculiarity of race, character. అన్వయము, శీలము

అనూచానము *adj.* : Well-behaved. సవినయమైన. అనూచానుడు *n.* : A brahmin versed in the Vedas. సాంగవేదవిచక్షణుడు.

అనూనము *adj.* : Whole. entire యావత్తు, అంతయు, వెలితిలేని.

అనూపము *adj.* : Wet, watery, inundated. జలయుక్తమైన, జలమయమైన. అనూపము. *n.* : A feu or marsh. చిత్తడి నేల. అనూపదేశము a marshy country.

అనూరుడు *n.* : The charioteer of the sun. సూర్యసారథి, అరుణుడు.

అనూర్జితము *adj.* : Not strong. Not permanent. అస్థిరమైన.

అనృతము *n.* : A falsehood, a lie. అబద్ధము. అనృతవాది a liar.

అనే, అనెడి, అనేటి : Called, named, termed.

అనేక *adj.* : Several, many. బహు, పెక్కు అనేకత్వము. *n.* : Abundance, బహుత్వము, *n.* : The elephant. ఏనుగ. అనేకాక్షరము a polysyllable. అనేకమంది or అనేకులు. *n. plu.* : Many persons. శానామంది.

అనోకహము *n.* : A tree. వృక్షము.

అన్కనుకగు or **అనుకనుకుగా** : See. అనుకు.

అన్న : for అనిన Called, said, termed. రాముడన్నవాడు a man called Ramudu.

అన్న *n.* : An elder brother. Voc. sing. అన్నా. plu. అన్నలారా. పెద్దన్న the eldest of the elder brothers. చిన్నన్న the younger of the elder brothers. అన్నదమ్ములు brothers (both elder and younger.)

అన్నపూర్ణచెంబు *n.* : A sort of bowl. ఒక చెంబు, అన్నపూర్ణ being the name of a goddess, a form of Durga.

అన్నప్రాశనము *n.* : The ceremony of giving an infant solid food for the first time. చంటిబిడ్డకు మొట్టమొదట అన్నము పెట్టే శుభప్రయోజనము.

అన్నభేది *n.* : Green vitriol, sulphate of iron.

అన్నము *n.* : Boiled rice, meat, food. ఓదనము, కూడు, వణ్ణము. అన్నవస్త్రములు food and raiment.

అన్ని (Plu. adj. pron.) : So many days, all days. సమస్తము, అన్నినాళ్లు, అన్ని n. All. (loc.) అన్నిట or అన్నిటిలో in all, in all things.

అన్ను *n.* : A woman. స్త్రీ. ఆడుది వేలుపు టన్ను a fairy అన్ను or అన్నువు *n.* : madness, wildness. మదము, మత్తు, పారవశ్యము.

అన్నుకొను *v.n.* : To be intoxicated, be inebriated. మత్తిలుట.

అన్నుపన్ను *n.* : Taxes, & co., the word అన్ను is a mere anuk, పన్ను మొదలైనవి.

అన్నువ *adj.* : Slender, little, small. అల్పము, సూక్ష్మము.

అన్నెము *adj.* : Another, other, different. అన్యము. అన్నెము *n.* : Other thing. వేరొకటి, ఇతరమైనది. injustice. అన్నెకాడు an unjust man.

అన్యత్ర *adv.* : In another place, elsewhere. మరియొకచోట.

అన్యథా *adv.* : Otherwise, in a different manner. మరియొక విధముగా. దాన్ని అన్యథా చేసినాడు he did it otherwise.

అన్యథాకరించు : To separate. వేరుచేయు.

అన్యము *adj.* : Another, other, different, strange, foreign. ఇతరమైన, వేరే, మరియొక, అన్యదేశము a foreign country.

అన్యాపదేశము *n.* : Indirect reference; innuendo. ఒకటిని నెపము పెట్టుకొని చెప్పడము. **అన్యాపదేశముగా** by innuendo.

అన్యాయము *n.* : Injustice, wrong. అవినీతి, అధర్మము. అన్యాయార్జిత ధనము ill gotten wealth.

అన్వయము *n.* : Race, lineage. In grammar, the government of words in a sentence. Syntax. వంశము. అన్వయజ్ఞుడు a genealogist. అన్వయవ్యాప్తి (in Logic.) an affirmative argument.

అన్వర్థము *adj.* : Descriptive, expressing the properties or attributes. సార్థకమైన. **అన్వర్థనామము** a name which suits one's character.

అన్వవాయము *n.* : lineage, descent, race, family, వంశము.

అన్వితము *adj.* : Connected, యుక్తమైన, చేరిన, మిళితమైన. ఈ వాక్యము అనన్వితముగానున్నది this is a broken phrase. అన్వితుడు.

అన్వీక్షణము *n.* : Seeing, research. చూడడము, వెదకడము.

అన్వేషణము *n.* : Search, research, enquiry. వెదకడము. అన్వేషించు. *v.t.* : to look for, to search for. వెదకు.

అప *prefix.* : Away from ill, evil. చెడు. అపకీర్తి a bad name, ill-fame.

అపండితుడు : An unlearned man.

అపకారము *n.* : Injury, harm. చెరుపు, కీడు. అపకారముచేయు, to do one an ill turn or injury. అపకారి n. An ill-doer.

అపకీర్తి *n.* : Ill-fame. Infamy, an ill-name. చెడ్డ పేరు, దుర్యశము, దూరు. వారికి అపకీర్తివచ్చినది they were disgraced.

అపకృతి *n.* : Same as అపకారము. అపకృతుడు one to whom an ill turn has been done.

అపక్రమము *n.* : Rout. defeat, flight, retreat. పలాయనము. అపక్రమించు to run away from a battle.

అపక్వము *adj.* : Unripe, raw, immature, green పండని.

అపఖ్యాతి *n.* : An ill name, evil report, disgrace. అపకీర్తి.

అపగతము *adj.* : Gone, departed, deceased, dead. మృతము, గతము, అపగతప్రాణులైన deprived of life.

అపచయము *n.* : Loss, detriment. The act of plucking flowers. హాని, అపహారము, పువ్వులు కోయడము. పుష్పాపచయము gathering flowers.

అపచారము *n.* : An insult, an affront, incivility, fault. పూజ్యుల యెడల చేసిన నేరము.

అపజయము *n.* : Failure, defeat ఓటమి.

అపత్నీకుడు *n.* : A widower. పెండ్లాము లేనివాడు.

అపత్యము *n.* : A child (male or female) offspring. సంతానము, బిడ్డ, అపత్య ప్రత్యయము a partonymical affix.

అపత్రపవ *n.* : Shame caused by others. పరులవలన గలిగిన సిగ్గు.

అపథ్యము *n.* : An error in diet, a deviation from పథ్యము or prescribed regimen. వైద్యుడు కారాదన్నదాన్ని తినడము.

అపదార్థము *n.* : Nonentity. Nothing. శూన్యత. వాడు వట్టి అపదార్థము he is a mere nothing, he is a cipher.

అపదిశము *n.* : A half point of quarter point or "art" of the compass; intermediate space. విదిక్కు, దిక్కుల నడిమి మూల, అయిమూల.

అపదూరు *n.* : Calumny, infamy, undeserved blame. అపవాదము.

అపదేశము *n.* : Pretext, pretence. వ్యాజము, సాకు.

అపనమ్మిక or **అపనమ్మకము** *n.* : Incredulity, unbelief, mistrust, diffidence.

అపనయము *n.* : Taking away, withdrawing, removing, destroying. తొలగించడము, దూరీకరణము, పోగొట్టడము.

అపనయించు *v.a.* : To remove, do away with, dissipate. పోగొట్టు.

అపనింద *n.* : Undeserved blame, reproach, detraction, slander, false accusation. అపవాదము.

అపనెపము *n.* : False or unjust accusation. అపదూరు.

అపనేయము *adj.* : That which is to be taken away, that which is to be removed. తీసివేయతగ్గది.

అపనోదము *n.* : Removing, taking away. తొలగించుట.

అపపాడి *n.* : Injustice. అన్యాయము.

అపప్రయోగము *n.* : Misapplication of a word. దుష్ప్రయోగము.

అపభ్రంశము *n.* : Common vulgar talk; a low term. గ్రామ్యభాష, అపశబ్దము.

అపమృత్యువు *n.* : Sudden death, violent death, untimely death. ఆకస్మిక మరణము. తటాలున కలిగిన చావు.

అపయశము *n.* : Ill-fame, infamy. అపకీర్తి.

అపరంజి *n.* : Fine refined gold, కుందనము, పదివన్నెబంగారు, ఉదిరి.

అపరము *adj.* : Other, another, latter. అన్యము, ఉత్తరము. అపరక్రియలు. *n.* : Obsequies, funeral rites. దిన వారాలు, కర్మాంతరము. **అపర ధాన్యములు** or **అపరాలు** or అపర దినుసులు other kinds of grain, miscellaneous grains, all sorts of grain in pods, **అపరాహ్ణము, అపరాహ్ణము** *n.* : The afternoon. రెండు ఝాములకు మీది కాలము.

అపరాజితము *adj.* : Not conquered. జయించబడని.

అపరాత్రి *n.* : The dead of night, Midnight. నిశీధి, అర్ధరాత్రము.

అపరాధము *n.* : A fault, sin, guilt, (commonly) a fine, punishment, penalty. శిక్షార్హమైన కర్మము, పాపము, నేరము, (వాడుకగా) నేరమునకై పుచ్చుకొనే రూకలు.

అపరిమితము *adj.* : Boundless, infinite, immense. మితములేని, విస్తారమైన.

అపరిహార్యము *adj.* : Indefeasible, unavoidable. పోగొట్టకూడని. అపరిహార్యులైన దేహసంబంధులు relations that cannot be neglected.

అపరూపము *adj.* : Ugly. deformed. Rare, scarce, uncommon. వికృతాకారము, వికారము, (వాడుకగా) వింతైన, అరుదైన.

అపరోక్షము *n.* : Presence. సమక్షము. అపరోక్షజ్ఞుడు n. A prophet; one who knows the past and the future. భూతభవిష్యత్తులను ఎరిగినవాడు.

అపర్ణ *n.* : An epithet of Parvati. పార్వతీదేవి.

అపలపించు or **అపలాపముచేయు** *v.a.* : To deny, conceal. ఉండగా లేదను, ఎరిగియుండగా ఎరుగనను, మరుగుచేయు. అపలాపము.

అపవర్గము *n.* : Detachment from matter, final beatitude. మోక్షము. భోగాపవర్గములు the present enjoyment and the final bliss.

అపవాదము *n.* : Calumny, reproach, slander. నింద, అపఖ్యాతి.

అపవిత్రము *adj.* : Impure; unclean. అపరిశుద్ధమైన.

అపశకునము *n.* : A bad omen.

అపశబ్దము *n.* : An ungrammatical word. వ్యాకరణ విరుద్ధమైన పదము.

అపసత్యము *n.* : Perjury. అప్రమాణము.

అపసవ్యము *adj.* : Contrary, opposite to on the wrong side ప్రతికూలమైన, దక్షిణమైన, అనగా కుడిదైన. అపసవ్య లిపి letters written the wrong way as in a seal.

అపసాక్షి *n.* : A false witness. తప్పుసాక్షి. అపసాక్ష్యము false evidence.

అపస్మారము or **అపస్మారకము** *adj.* : Nasty, filthy. Nauseous, dirty. అసహ్యమైన, రోతైన. అపస్మారము *n.* : Forgetfulness.

అపస్వరము *n.* : Mispronunciation : a false note or discord in music. తప్పు ఉచ్చారణ, సంగీతములో తప్పు స్వరము. అపస్వరము. *adj.* : Inharmonious, discordant. శ్రావ్యముకాని, సుస్వరముకాని.

అపహతము *adj.* : Destroyed, killed.

అపహము *adj.* : Doing away with, healing, averting. పోగొట్టే. కల్మషాపహము doing away with sin or impurity.

అపహరించు *v.a.* : To pillage, plunder, take by violence or deceit, usurp. ముచ్చిలించు, అన్యాయముగా ఎత్తుకొనిపోవు.

అపహసించు *v.a.* : To laugh convulsively, to laugh outright. To laught at, deride. గేలిచేయు, ఎకసక్కెము చేయు, వెక్కిరించు. అపహాసము or అపహాస్యము n. Laughter, ridicule, jest. ఎకసక్కెము, వెక్కిరింపు.

అపాంగము *n.* : The outer corner of the eye. కడకన్ను.

అపాంపతి *n.* : The father of waters, the sea or ocean. సముద్రము.

అపాఙ్క్తేయుడు *n.* : An unfashionable man, one with whom others will not eat. పంక్తిలోనుండడమునకు అర్హుడు కానివాడు.

అపాటవము *n.* : Weakness, infirmity, illness, అశక్తి. వానికి ఒళ్లు అపాటవ ముగా నున్నది he is unwell.

అపాత్రము *adj.* : unworthy, undeserving, unfit. తగని, అయోగ్యమైన, అర్హముకాని. అపాత్రుడు. n. He who is unworthy or undeserving.

అపానము *n.* : The Anus. గుదము, ముడ్డి, అపానవాయువు, పిత్తు, ముడ్డిగాలి.

అపామార్గము : Same as ఉత్తరేణి

అపాయము *n.* : Peril, danger, mischief. హాని, చెరుపు, చేటు. ప్రాణానికి వచ్చిన అపాయము the peril of life, mortal peril.

అపారము *adj.* : Shoreless, boundless, infinite, excessive, abundant. అమితమైన, విస్తారమైన.

అపార్థము *n.* : Misinterpretation. తప్పు అర్థము. అపార్థముచేయు or అపార్థము చెప్పు to misinterpret or misconstrue.

అపిధానము *n.* : A covering, screen, concealment. ఆచ్ఛాదనము, తిరోధా నము, మరుగు.

అపుడు *adv.* : Then. See అప్పుడు.

అపుణ్యము *adj.* : Wicked. bad. దుష్టమైన. అపుణ్యజనులు the wicked.

అపుత్రుడు or **అపుత్రవంతుడు** *n.* : He who is sonless. కుమారులు లేనివాడు.

అపునర్భవము *n.* : Freedom from rebirth, final beatitude,, eternal bliss. మోక్షము.

అపురూపము *adj.* : Rare, seldom, uncommon, unusual. అరుదైన, వింతైన, అపూర్వము.

అపూపము *n.* : A cake. భక్ష్యము.

అపూర్వము *adj.* : Novel, uncommon, extraordinary. వింతైన, చోద్యమైన.

అపేక్ష *n.* : Expectation, hope, wish, desire. ఆశ. తదపేక్షయా than that, with reference to that.

అపోహము *n.* : An unwarranted inference Inferring the existence of what does not really exist any where లేనిది ఊహించుట.

అప్డు *adv.* : (అప్పుడు is occasionally thus spelt to suit the metre.) Then, when, at that time.

అప్ప *n.* : Papa, a father. An elder sister.

అప్పగించు *v.a.* : To entrust, commit, deliver to the charge of another, give over, to put into another's possession. ఒప్పగించు, పదిలముగా నుంచుమని వశముచేయు. అప్పగింత n. Delivery.

అప్పచ్చి *n.* : A cake. అపూపము.

అప్పటము *adj.* : Pure, unmixed. స్వచ్ఛమైన.

అప్పటి : Again. మరల.

అప్పడము *n.* : A sort of thin cake which is fried. భక్ష్యవిశేషము.

అప్పతి *n.* : Lord of waters, a title of the Indian Neptune. వరుణుడు.

అప్పన *n.* : Consent, order, command, అనుమతి, ఆజ్ఞ.

అప్పనము *n.* : Offering, అర్పణము, కానుక. Tribute, tax. భాగధీయము, పన్ను. ఒప్పగించు.

అప్పము *n.* : A kind of sweet cake. అపూప విశేషము.

అప్పళించు *v.a.* : To tap, touch, slap, strike gently with the open hand. To embrace, to Smear, apply. తట్టు, చరుచు, అంటు, యెత్తు, ఆలింగనము ఏసికొను, చరుము. *v.* : To take. గ్రహించు.

అప్పసము *n.* : The cut at which water is let into a field. మడవ అప్పసము. adv. always.

అప్పు *n.* : Loan, debt. ఋణము. అప్పు పుచ్చుకొను to borrow. అప్పుయిచ్చు to lend. అప్పుపడు to fall in debt.

అప్పు *n.* : Water. నీళ్ళు plu. అప్పులు Vasu i. Preface.

అప్పుడు *adv.* : Then, at that time, Dative అప్పటికి at that time, అప్పట్లో (locative) at that time. అప్పటి నుంచి since that time.

అప్రకాశముగా *adv.* : in secret.

అప్రతికారము *n.* : Ingratitude. కృతఘ్నత.

అప్రతిద్వంద్వుడు *n.* : He who is incomparable or matchless in battle. అసమానుడైనవాడు.

అప్రతిష్ఠ *n.* : bad reputation, disgrace. అపకీర్తి, అపవాదము.

అప్రతిహతము *adj.* : Irresistible, అనివార్యమైన, అడ్డగింపగూడని, అప్రతిహత రోషుడు he who is irresistible in wrath.

అప్రత్యక్షము *adj.* : Imperceptible, invisible. అగోచరమైన, అగుపడని.

అప్రదక్షిణము *n.* : Walking round presenting the left hand towards it. ఎడమచెయితట్టుగా చుట్టును తిరగడము.

అప్రధానము *n.* : Unimportant, secondary. **అప్రాధాన్యము** n. Inferiority.

అప్రమాణము *n.* : Perjury, a false oath. అసత్యము, తప్పుప్రమాణము. అప్రామాణికుడు one who for-swears himself. A rogue; a liar.

అప్రమేయము *adj.* : Incomprehensible; inconceivable; beyond human understanding. అగోచరమైన, అగుపడని, మితియిడదగనిది. అప్రమేయుడు *n.* : God, the incomprehensible one. దేవుడు.

అప్రయత్నము *n.* : Absence of effort, indifference.

అప్రయోజకము *adj.* : Unserviceable, fruitless, useless. ఉపయోగముకాని, పనికిరాని అప్రయోజకుడు. *n.* : A useless man.

అప్రశస్తము *adj.* : Not excellent, worthless, contemptible, not public, secret, hidden. అప్రసిద్ధమైన, రహస్య మైన, ఎవరునెరుగని.

అప్రసిద్ధము *adj.* : Not known to the world, not public, secret, hidden. అప్రశస్తమైన, రహస్యమైన, ఎవరునెరుగని, అప్రసిద్ధి *n.* : Infamy, అపకీర్తి.

అప్రాప్తవ్యవహారుడు *n.* : A minor in law; one who is under age. వ్యవహారదశ రానివాడు.

అప్రాప్యము *adj.* : That which is unattainable. పొందశక్యముకానిది.

అప్రామాణికుడు : See అప్రమాణము.

అప్రాశ్యుడు *n.* : An out caste, he who is not fit to eat with others. అపాఙ్క్తేయుడు, భ్రష్టుడు.

అప్రియము *n.* : Disagreeableness. Enmity, hatred. ద్వేషము.

అప్సరస or **అప్సర** స్త్రీ *n.* : Heavenly nymph : a celestial courtesan. సర్వేశ్య, రంభ మొదలైనవారు.

అబందర *n.* : Disorder, confusion, irregularity. తారుమారు, రసాభాసము తొందరగానుండే adj. Disorderly, confused, irregular కలవరముగా నుండే.

అబక *n.* : A ladle, a spoon made of a cocoanut shell. టెంకాయచిప్ప గరిటె.

అబటుచేప *n.* : A fish, a species of *Balistes.*

అబద్ధము *adj.* : False, untrue, erroneous, wrong. అనృతమైన. నేను చెప్పిన మాట అబద్ధము what I said was wrong, or not true. అబద్ధము.

అబల *n.* : A woman. ఆడుది.

అబాధితము *adj.* : Unobjectionable. నిరాక్షేపమైన. ఇది అబాధితముగా నున్నది it is not open to objection.

అబిసీలు *n.* : To go for an airing, or for a walk. షికారు, వాహ్యాళి.

అబ్జము *n.* : A lotus, A conch. పద్మము, శంఖము, అబ్జరేఖ name of a particular form of the lines in the hand.

అబ్ధి *n.* : The sea. సముద్రము. అబ్ధిజ Lakshmi, having been produced at the churning of the sea of milk. **అబ్ధియగ్ని.** submarine fire.

అబ్బ *n.* : A father. తండ్రి నాయబ్బ తోడుగా I swear by my father. వీడు వాని అబ్బ this man is ten times worse than he is.

అబ్బకాడు *n.* : An ignorant fellow.

అబ్బరము *adj.* and *adv.* : To a surprising degree. *n.* : A wonder, a marvel. ఆశ్చర్యము.

అబ్బాటు *n.* : Closeness, *ennui* as in a crowded room. జనసమ్మర్ధము వలన గలిగెడుకాక.

అబ్బాయి *n.* : My lad ! అబ్బి, కుర్రవాడు.

అబ్బాలాడు *v.n.* : To grope. దేవులాడు. To get flurried. తడబడు.

అబ్బి or **అబ్బిగాడు** *n.* : My lad ! అబ్బాయి, కుర్రవాడు.

అబ్బు *v.n.* : To come into one's enjoyment, possession. or reach be obtained or gained. చిక్కు, దొరుకు, లభించు. ప్రాప్తించు.

అబ్బురము *n.* : Surprise, amazement, astonishment. ఆశ్చర్యము. అబ్బురపడు to be surprised. అబ్బురపాటు.

అబ్బెంద *n.* : A kind of plant. వృక్ష విశేషము.

అబ్బెసము *n.* : Practice. అలవాటు.

అబ్రము *adj.* : Wonderful, amazing. అద్భుతమైన n. Wonder, marvel. అద్భుతము. అబ్బురపడు v.n. To wonder. ఆశ్చర్యపడు.

అబ్రాశి *n.* : Ocean, as being the heap of waters. సముద్రము.

అబ్రాహ్మణుడు : A non-Brahmin.

అబ్లింగము *n.* : The watery principle Hydrogen.

అబ్లోసు *n.* : The wake of the ship. ఓడ పోవునపుడు వెనుక నీళ్లలో తెలిసేజాడ.

అబ్వాబు *n.* : Miscellaneous revenue accounts. The usual heads in Revenue accounts are Mal and Abwab.

అభంగురము *adj.* : Imperishable, eternal. నిరంతరమైన.

అభముశుభము *n.* : (Conversational) Evil and good, right and wrong. ఆ పిల్లకాయ అభముశుభము ఎరగక ముందు before that boy was old enough to know good from evil.

అభయము *n.* : An assurance of security : warrant of safety, a promise of shelter, impunity or protection. భయములేదనడము.

అభవుడు *n.* : God, దేవుడు.

అభాండము *n.* : False or unjust accusation, slander. లేనిపోనినేరము, అపవాదము. అభాండపు వ్యాజ్యము a false complaint.

అభాగ్యము *adj.* : Unfortunate, luckless, wretched, దౌర్భాగ్యమైన, దురదృష్టమైన.

అభావ్యము *n.* : Nonexistence, nonentity, want. లేమి. అభావము *adj.* : Non-existent. లేని.

అభిక్రమము *n.* : Expedition. శత్రువులపై దండెత్తి పోవుట.

అభిఖ్య *n.* : Name, title; splendour, glory; fame. పేరు, శోభ, కీర్తి.

అభిగమనము *n.* : motion towards, a going to. ఎదురుగా పోవడము.

అభిఘరించు *v.a.* : To put a few drops of clarified butter upon rice before eating or before the rice is put into the sacrificial fire to purify the food. నేతిచుక్క వేయడము, భోజనమునకు ముందుగాగాని ఆహుతి చేయడము నకు ముందుగాగాని అన్నములో నేతి చుక్క వేయడము. **అభిఘారము** *n.* : Ghee or clarified butter.

అభిఘాతము *n.* : Striking together, collision. తగలడము, తాకుడు, దెబ్బ, అదరడము. అభిఘాతజ్వరము fever caused by exhaustion.

అభిచరించు *v.n.* : To roam, stroll, సంచరించు, తిరుగు, అభిచరుడు *n.* : A servant, an attendant దాసుడు, భృత్యుడు.

అభిజనము *n.* : The birth-place Caste, A caste-mark as a title. Fame. పుట్టు చోటు, కులము, కులాగత మయిన టెక్కములోనగు బిరుదు, పొగడ్త. అభిజనుడు n. A man of high birth. కులశ్రేష్ఠుడు.

అభిజాతము *adj.* : Born, produced. **అభిజాతుడు** a high caste man, a man of a high family. మంచి కులమున బుట్టినవాడు.

అభిజిత్తు, అభిజిత్తువేళ or **అభిజిల్లగ్నము** *n.* : The Zenith, midday, the 24 minutes immediately preceding and the 24 following midday. పగటిలో ఎనిమిదో ముహూర్తము.

అభిజ్ఞానము *n.* : A mark, a sign. చిహ్నము. Intelligence, cleverness. అభిజ్ఞుడు. *n.* : A learned man.

అభిధ *n.* : A figure of speech ఒక శబ్ద వృత్తి, సంకేతితములగు పదపదార్థ ముల సంబంధము.

అభిధానము or **అభిధేయము** *n.* : A name, an appellation. a title. నామము, పేరు. అభిధాయకము adj. Designated. పేరుగానుండే.

అభినందించు *v.n.* : To be delighted, rejoice, ఆనందించు. *n.* : అభినంద నము joy.

అభినయించు *v.n.* : To express emotions by looks, gestures, & c, as actresses do. కండ్లు, వేళ్లు మొదలైన వాటిని తిప్పి మనోభావమును తెలియ చేయు, అంగన్యాసాదులచే అర్థమును సూచించు.

అభినవము *adj.* : New, modern నూతన మైన, కొత్త. అభినవకాళిదాసుడు.

అభిని *n.* : Opium. నల్లమందు. అభినిపాలు milk opium, which is sold in leather bags like bladders.

అభినివేశము *n.* : Ardour, zeal, enthusiasm, earnestness. పట్టు, శ్రద్ధ, చొరవ.

అభినుతించు *v.a.* : To praise. applaud, extol. స్తుతించు, కొనియాడు. అభినుతము *adj.* Lauded, celebrated, praised. స్తోత్రముచేయబడ్డ, అభినుతి *n.* : Praise స్తుతి.

అభిన్యాసము *n.* : A fit. A morbid state of the three humours అంతర్దాహ బహిశ్శీతములుగల సన్నిపాత విశేషము, వాతపైత్య శ్లేష్మదోషాలు ప్రకోపించి మూడున్ను సరి అయిచేష్టలు మాటలు క్రమముతప్పి అవశ్యము చంపే సన్నిపాతము.

అభిపాతము *n.* : Falling పడడము.

అభిప్రాయము *n.* : Opinion, sentiment, notion, idea, thought, design, meaning, signification, import. తలపు, తాత్పర్యము. అభిప్రేతము.

అభిభవము *n.* : Insult, dishonour, disgrace. అవమానము, తిరస్కారము.

అభిభవించు *v.* : To insult. తిరస్కరించు. **అభిభూతము** adj. Defeated, humbled, subdued. తిరస్కరింపబడిన, గర్వభంగము చేయబడ్డ, అనచబడ్డ.

అభిమంత్రించు *v.a.* : To call on, address, conjure, raise by spells, invoke. To consecrate by a formula. పిలుచు, ఆహ్వానముచేయు, మంత్రాదుల చేత సంస్కరించు.

అభిమతము *n.* : Desire, wish, inclination, consent, approbation. ఇచ్ఛ, సమ్మతము. అభిమతము *adj.* : Wished, approved, acceptable.

అభిమానము *n.* : Pride, self-esteem, haughtiness Patronage, protection. Affection. regard, care, love, favour. గర్వము, సంరక్షణ, విశ్వాసము, దేశాభిమానము love of one's own country, patriotism. వాడు దేహాభిమానము కలవాడు.

అభిముఖము *adj.* : Fronting, facing, having the face towards. (fig.) Propitious, favourable. Allayed or subdued as disease or anger. సమ్ముఖమైన. సూర్యాభిముఖముగా facing the sun.

అభియాతి *n.* : A foe, an enemy. శత్రువు.

అభియోగము *n.* : Application, strong effort; challenging to fight. అభియోగ పత్రము a complaint made in writing.

అభిరక్షితము *adj.* : Protected, guarded.

అభిరతి *n.* : Attachment, love. ప్రీతి.

అభిరామము *adj.* : Beautiful, engaging. మనోహరమైన, రమ్యమైన

అభిరుచి *n.* : Wish, desire, taste, relish, కోరిక, ఆశ, అత్యాసక్తి.

అభిరుచిరము *adj.* : Very pretty.

అభిరూపము *adj.* : Learned, pleasing, చదువుకొన్న, మనోజ్ఞమైన.

అభిలషించు *v.a.* : To desire, wish. కోరు. **అభిలాష** *n.* : Desire. wish, inclination. ఇచ్ఛ, కోరిక, ఆశ. అభిలాష కలవాడై being inclined.

అభివందనము *n.* : Salutation, prostration. నమస్కారము, దండము, మ్రొక్కు. అభివాదనము *n.* : Salutation. prostration. reverence. ప్రణామము, నమస్కారము. గోత్రనామములు చెప్పి పాదములు తాకునట్లు మ్రొక్కుట. **అభివాదకుడు** one who salutes by falling at one's feet.

అభివృద్ధి *n.* : Increase, improvement, progress, augmentation. పెంపు. వంశాభివృద్ధి, కులాభివృద్ధి increase of a family.

అభివ్యక్తి *n.* : Revelation, declaration, expression, making, evident. Reflection. ప్రకాశము, ప్రతిబింబము.

అభిశస్తము *adj.* : Calumniated, falsely accused. నిందమోపబడిన. అభిశస్తుడు *n.* : He who was calumniated, or falsely accused. నిందమోపబడినవాడు.

అభిషంగము *n.* : A defeat, overthrow, calumny, false accusation. పరాభవము, మిధ్యాపవాదము, అవమానము, తిట్టు.

అభిషేకము *n.* : Installation by anointing, initiation, royal unction, bathing, anointing, inauguration. స్నానము, పట్టము కట్టడము.

అభిసంచారము *n.* : A wandering about.

అభిసంధానము *n.* : Cheating.

అభిసంయోగము *n.* : Close contact.

అభిసరించు *v.t.* : To go after, or follow one another, as lovers, to a particular place previously determined upon. ప్రియులొకరినొకరి నుద్దేశించిపోవు.

అభిహారము *n.* : Robbing; taking up arms against.

అభిహితము *adj.* : Said, spoken, declared.

అభీప్సితము *adj.* : Desired, wished for, కోరిన. **అభీప్సితము** *n.* : Desire, love. వాంఛ, ఇచ్ఛ, కోరిక.

అభీరువు *n.* : The undaunted one. Name of a plant, *Asparagus Racemosus* పిల్లపీచరచెట్టు.

అభీషువు *n.* : A ray of light. కిరణము.

అభీష్టము *adj.* : Wished, desired, beloved. ప్రియమైన, కోరబడిన. **అభీష్టము** *n.* : Wish, desire, inclination. ఇష్టము, కోరిక, కోరబడినది.

అభూతము *adj.* : Non-existent. లేని, అవిద్యమానమైన. అభూతకల్పనము. a novel invention.

అభేదము *adj.* : Identical, similar, alike. అదే.

అభ్యంగము, అభ్యంగనము or **అభ్యంజనము** n. Rubbing the body with an unctuous substance. Anointing, oiling. తలంటు, అభ్యంజనము చేసికొను. to anoint one's self. అభ్యంజన స్నానము an oil bath.

అభ్యంతరము *n.* : Obstacle, delay, hindrance, impediment. A Central place, an interval. మధ్యము, అంతరము, విఘ్నము.

అభ్యనుజ్ఞ *n.* : Permission, Leave. సెలవు, ఉత్తరువు.

అభ్యర్చన *n.* : Worship, reverence. పూజ. అభ్యర్చించు. To worship. అభ్యర్చితుడు one who is worshipped.

అభ్యర్ణము *adj.* : Contiguous. near, close, సమీపమైన.

అభ్యర్థించు *v.t.* : To desire, to pray, to beg. అభ్యర్థితుడు. who is prayed to, one who is solicited.

అభ్యవహారము *n.* : Eating, food. భక్షణము, ఆహారము.

అభ్యసించు *v.a.* : To exercise, practise, learn, study, అలవాటుచేయు, వాడుక చేయు, నేర్చుకొను. **అభ్యసింపజేయు**

to cause to practise or learn అభ్యసితము adj. Practised, exercised, skilled.

అభ్యాగతుడు *n.* : A guest, a visitor, one who drops in at dinner. అతిథి. అభ్యాగత పూజ or అభ్యాగత సేవ courteous reception of a guest. Welcome given to a guest.

అభ్యుత్థానము *n.* : Rising, rising to welcome a person, లేవడము, ఎదురుకొని లేచుట, లేచి మర్యాద చేయడము, గౌరవము.

అభ్యుదయము *n.* : Welfare, happiness, మంగళము, శుభము, అభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధిగా so that his prosperity may ever increase.

అభ్యుదితుడు *n.* : A man asleep at sunrise. సూర్యోదయంకాల ముందు నిద్రపోవువాడు.

అభ్రకము *n.* : Tal, Mica. భూమిలోనుండు అద్దపు పెంకులవంటి వస్తువు. కాకి బంగారము.

అభ్రము *n.* : The sky. a cloud. ఆకాశము, మేఘము. అభ్రంకషము heaven-kissing, sky-touching. **అభ్రగము** *n.* : A sky-rover, i.e., a bird.

అమ *n.* : Mother. తల్లి Another form of అమ్మ.

అమంగళము *adj.* : Unhappy, unpropitious, abominable. అశుభమైన.

అమంజి or **అమింజి** *n.* : Unpaid labour, work done by people who are impressed for service. Drudgery. వెట్టిపని.

అమందము *adj.* : Not slow, violent, not little, great, extreme. అమందవ్యథ deep grief. అమంద సౌభాగ్యము great wealth.

అమందారముగ *adv.* : abundantly, greatly, plentifully. విస్తారముగా.

అమదలు or **అమడబిడ్డలు** *n.* : Twins. కవలలు, అమడయిండ్లు similar chambers, twin rooms. అమడకాయ a twin fruit, two fruits grown into one.

అమరకము or **అమరము** *n.* : A feudal tenure. i.e., .and given to a chieftain on the condition that he shall supply the king with certain troops when required. Land. అగత్యమైనప్పుడు కొంత దండును తీసికొని రావలసినదనే నిబంధనమీద చిన్న రాజులకు విడువబడ్డ సీమ, బేడిగ లేకుండా ఇవ్వబడ్డ గ్రామభూములు మొదలైనవి.

అమరశిలాగంధకము *n.* : Sulphur or brimstone.

అమరాపగ *n.* : The Ganges of heaven. ఆకాశగంగ.

అమరు *v.n.* : To be fit or proper, be agreeable be prepared. ఒప్పు, తగు, తగియుండు.

అమర్చు or **అమరుచు** or **అమరించు** *v.a.* : To prepare, make ready. To engage. To provide, supply, furnish. సిద్ధముచేయు, జాగ్రత్తచేయు.

అమరుడు *n.* : An immortal, a god, నిర్జరుడు. అమరావతి the Immortal city. Name of Indra's abode. అమర్త్యుడు.

అమర్యాద *n.* : Incivility, disrespect; dishonour. అగౌరవము.

అమర్షము *n.* : Rage : wrath. కోపము.

అమలము or **అమలినము** *adj.* : Stainless, pure, clean. నిర్మలమైన, పరిశుద్ధమైన, నిష్కల్మషమైన. **అమలినుడు** *n.* : He who is holy, sinless, pure. The Deity. దేవుడు.

అమలు : Authority, reign, sway, government. An office or post, a public charge. Execution, fulfilment, the period of one ruler's government. ఏలుబడి, దొరతనము, హయాము.

అమవస *n.* : The new moon.

అమాంతము *adv.* : Unexpectedly, all at once. Totally, wholly. లటుక్కున, యావత్తున్ను. ఆ రాళ్లను అమాంతముగా ఎత్తినాడు he raised the rocks bodily. అమాంతగాడు *n.* : An interloper, నడికొల్లగాడు.

అమాంసుడు *n.* : He who is feeble or thin. దుర్బలుడు.

అమాత్యుడు *n.* : A king's minister. మంత్రి.

అమాదినుసు *n.* : Goods, market wares as grain or vegetables.

అమానతు : deposit, charge, anything given in trust.

అమాని : Land in charge of a revenue collector on the part of the government, as distinguished from that which is farmed out. అమానీ గ్రామములు villages under the immediate care of a collector.

అమానుదస్తు *n.* : A pestle and mortar for pounding betelnut. వక్కాకు కొట్టే రోలు రోకలి.

అమానుషము *adj.* : Beyond the power of man. Supernatural. Inhuman, below human nature. మనిషికి అలవిగాని.

అమారు, అమారుతాడు : A cable. మోకు, ఓడ లంగరు మోకు.

అమావాస్య or **అమాస** *n.* : The last day of the lunar month on which the moon is invisible. అదర్శము.

అమిజి : Same as అమంజి

అమితము *adj.* : Interminable, unlimited, immense. Vast, prodigious, immoderate, exorbitant. విస్తారమైన.

అమీనా *n.* : Ameen, a petty revenue officer.

అముద్రితము *adj.* : Not sealed up, not stamped. ముద్రవేయబడని.

అమూల్యము *adj.* : Priceless, invaluable. అనర్ఘ్యమైన, విలువలేని.

అమృతము *n.* : Nectar, *ambrosia*. Water, milk, clarified butter, the residue of a sacrifice. Final emancipation from matter and absorp-

tion in the Deity. సుధ, ఉదకము, దుగ్ధము, ఘృతము, యజ్ఞశేష ద్రవ్యము, మోక్షము, (వాడుకగా) మజ్జిగ, పంచామృతములు the five nectars, namely, water, milk, curds, ghee and honey.

అమేధ్యము *adj.* : Filthy, foul. అపరి శుద్ధమైన. అమేధ్యము n. Nastiness, excrement. అపవిత్రత, పురీషము.

అమేయము *adj.* : Immeasurable, immense, vast. అపరిమితమైన.

అమోఘము *adj.* : Fruitful, not vain, unerring, efficacious. సఫలమైన, నిరర్థకముకాని. అమోఘ విక్రముడు a man of unerring valor.

అమ్మ *n.* : Mother. తల్లి. Madam.

అమ్మకము : See అమ్మ.

అమ్మనబోంట్లు *n. plu.* : Cunning jades. దొంగతొత్తులు.

అమ్మనలు or **అమ్మదములు** *n.* : A game wherein a number of bells are thrown into the air, one being caught in the hand descending whilst others are rising. అణంగులు గుండ్లను ఎగరవేసి ఆడే ఆట.

అమ్ము *n.* : An arrow; a dart. బాణము. విల్లమ్ములు a bow and arrows. అమ్ము వేటు the distance an arrow flies. బాణము పోయి పడునంత దూరము.

అమ్ము *v.a.* : To sell. విక్రయించు. అమ్మించు (causal of అమ్ము *v.n.* : To sell.) To have a thing sold, get it disposed of. విక్రయింపజేయు.

అమ్రాయి : A garden or grove of mango trees. మామిడితోపు. Also, a tope or garden. తోపు, తోట.

ఆమ్లము *adj.* : Acid, sour. పుల్లని, ఆమ్లము *n.* : acidity. పులుసు. అమ్లిక *n.* : A tamarind tree. చింతచెట్టు. అమ్లవర్గము A class of trees with acid leaves or fruits, such as the lime, orange, pomegranate, tamarind. & C.

అమ్లానము *adj.* : Unfading. వాడని.

అయత్నము *adj.* : Unintentional, unpremeditated, done without effort. అనుద్యమమైన. n. Absence of intention or attempt.

అయనము *n.* : Road, path. Half a year. Motion, course, మార్గము, అర్ధ వత్సరము, సూర్యుని దక్షిణోత్తరగతి. ఉత్తరాయనము or ఉత్తరాయణము the sun's course for six months in the northern constellations of the zodiac. దక్షిణాయానము the sun's course for six months in the southern constellations of the zodiac.

అయము *n.* : Fault, defect, infamy. లోపము, దోషము.

అయము *n.* : Good fortune; a tax, శుభావహ కర్మము, పన్ను.

అయశము *n.* : Dishonour, disgrace. అపకీర్తి, అయశస్కరము, adj. Disgraceful. అపకీర్తియైన.

అయస్కాంతము *n.* : The load-stone, a magnet సూదంటురాయి అయస్కారుడు.

n. A black smith, one who works in iron. కమ్మరి. అయస్సు Iron. ఇనుము.

అయాచితము *adj.* : Unasked, unsolicited. అడగని.

అయి : Having become, turned into. అయిన Accomplished, becoming, agreeable. suitable. అయినపని a work that is accomplished, a becoming art.

అయిను: Essence, the very thing itself.

అయివజు or **అయివేజు** : Anything substituted for another.

అయుక్తము *adj.* : Improper, inconsistent, unfit, bad. తగని.

అయుతము *adj.* : Ten thousand. Many. పదివేలు, అనేకము.

అయోగ్యము *adj.* : Unfit, unbecoming, unworthy, shameful. తగని, బాగు కాని. అయోగ్యత. తగమి. అనర్హత.

అయోనిజ *n.* : She who is of a miraculous birth, not born in the womb. మనిషి కడుపులో పుట్టనిది. **అయోని జుడు** *n.* : A man born in a supernatural manner, not born in the womb.

అయోమయము *adj.* : Made of iron; abstruse, hard, difficult. ఇనుముతో చేసిన, కఠినమైన. నేను ఈ అయో మయములో పడియున్నాను. I am now in these difficulties.

అయ్య *n.* : Father, తండ్రి. Sir. ఏమయ్య what, Sir. ముసలయ్య an old gentleman. మీా అయ్యలు your fathers.

అయ్యు or **అయ్యును** : (from అగు) Although. అయినప్పటికిన్ని. నిర్మలు డయ్యు though he be pure.

అయ్యెడిని or **అయ్యెడు** : it will be, or it will become. వేగంబె నీకు నిరోగ మయ్యెడిని You will soon be well.

అర *n.* : A room or chamber. గది. **అరలపెట్టె** a box with partitions. Hesitation, doubt. జంకు.

అర *adj.* : Half అర్ధము, సగము. రెండున్నర two and a half. అరకాని *n.* : The 128th fraction of a rupee half a pice. అరపది n. (half ten)

అర *n.* : Half, a moiety. అర్ధము.

అరక *n.* : A plough with bullocks complete. సర్వావయవములుగల నాగటికి ఎడ్లను పూనినది. **అరకలుకట్టు** to harness a team. అరకలు.

అరక, అరకడ, అర్కడ or **అరకటము** *n.* : The hip. రొండి. బపార్శ్వము. అది బిడ్డను అరకటబెట్టుకొని వచ్చినది she came with a child on the hip.

అరకము or **అరుకువ** *n.* : Indigestion. అజీర్తి. అన్నాదులు అరగకపోవడము.

అరకొర or **అరగొర** : Sticking, అనుమానము, సందేహము.

అరగలి (from అర + కలిమి) *n.* : Hesitation, doubt. సందేహము, అనుమానము.

అరగలిగొను *v.n.* : To hesitate, doubt. సందేహించు, అనుమానించు.

అరగు : See అరుగు.

అరగుండెతనము *n.* : Courage, spirit. గుండె, ధైర్యము. "అద్దిర భక్తుని యరగుండెతనము."

అరగొడ్డెము *n.* : Violence, quarrel జగడము, దుండగము, అకార్యము.

అరగొర : See అరకొర.

అరచు : See అరుచు.

అరటి, అరంటి or **అరటి** *n.* : A plantain tree. అరటికాయలు green plantains. అరిటాకులు plantain leaves.

అరడ *n.* : A kind of boat. ఒకవిధమైన తెప్ప.

అరడా *n.* : The brass or gold mouth of a scabbard. A particular kind of neck jewel. కర్ణాటక పల్లకీ బొంగు కొనకువేసే సింహ లలాటములు.

అరణము *n.* : A present given by a father-in-law to his son-in-law or by a father to his daughter, at the nuptials. పెండ్లికొడుకునకు మామలు ఇచ్చే వస్తుసామగ్రి పెండ్లి కూతురుకి తండ్రి ఇచ్చేదిన్ని.

అరణి *n.* : A piece of dry wood to produce fire by friction at sacrifices. మంధనముచేత అగ్నిని పుట్టించే కాష్ఠము.

అరణ్యము *n.* : A forest; a wilderness, thicket. అడవి. అరణ్య సభ a forest court. అరణ్యాధిపతి king of a forest.

అరత్ని *n.* : A cubit, distance from the elbow to the extremity of the little finger. విస్తృతకనిష్ఠాంగుళి ముష్టి కహస్తము, మోచేతి నుంచి చిటికెన వ్రేలుదాక. The elbow. మోచెయ్యి.

అరదండ *n.* : Hand cuffs that slide on a bar of iron. అడ్డముగా నొక యినుపకమ్మివేసిన చేతిసంకెల.

అరదము *n.* : A car; a chariot. రథము, తేరు.

అరదెవులు *a.n.* : connsumption, phthisis. క్షయ రోగము.

అరదేశిపరదేశి *n.* : A mendicant, a pilgrim. తిరిపెగాడు, యాత్రకు పోయేవాడు.

అరప *n.* : A temporary scaffold in a field. మంచె.

అరపు *n.* : Blame, censure.

అరమర or **అరమరిక** *n.* : Hesitation, doubt. సందేహము, సంశయము. Difference భేదము.

అరము *adj.* : Swift; speedy. వడిగల, వేగమైన, అరము n. The spoke or radius of a wheel, the edge of a weapon : a corner or angle.

అరమోడ్చు *v.a.* : To half close. సగము మూయు. అరమోడ్పు adj. Half closed. సగము మూసికొన్న.

అరమోము *n.* : The side face. అర మోము చేయు v.n.To turn away the face, disregard. ముఖము తిప్పుకను.

అరయు *v.a.* : To search, examine,see, observe, know, understand.వెదకు, విచారించు, విమర్శించు, పరికించు, చూచు, ఎరుగు, తెలిసికొను.

అరరము or **అరరి** *n.* : A door తలుపు. అరళము for అరరము *n.* : A door.

అరవడి *n.* : A bruise made by attrition. రాపిడిచేత అయిన గాయము.

అరవము *n.* : Tamil. ద్రావిడము. అరవలు Tamilians, Tamil people.

అరవరలు *n. plu.* : Bits, fragments, తునకలు, ఖండములు. చిద్రుపలు. తుత్తునకలు. అరవరచేయు to divide into small pieces, to destroy.

అరవాయి *n.* : Hesitation, timorousness. వెనుకదీయడము. అధైర్యము.

అరవిందము*n.* : A lotus, పద్మము, తామర.

అరవిరి *adj.* : Half blown, half opened, as a flower, & c. సగము వికసించిన, అరవిరికంట with a half opened eye.

అరవీసము *n.* : The half of half an anna : the contry second part of unity. వీసములో సగము, ఒకటిలో ముప్పది రెండో భాగము.

అరవుడు or **అరువుడు***n.* : Bit, fragment, rag. తునక, చింపి, పొడి, తూటు.

అరవై (from ఆరు + పి) *adj.* : Sixty. ఆరుపదులు. అరువైమంది Sixty people.

అరసంజ *n.* : The evening twilight. సూర్యాస్తమానము.

అరసికుడు*n.* : One devoid of taste for art.

అరాజకము *n.* : Anarchy, misrule, confusion. రాజు లేకపోవడము.

అరాతి *n.* : An enemy. శత్రువు.

అరాళము *adj.* : Bent, curved, crooked. కుటిలమైన, వంకరయైన.

అరి : Affix denoting possession. నేర్పు skill, నేర్పరి skilful. సిగ్గు shame, సిగ్గరి timid. అరి *n.* : A bowstring. Tax, tribute.

అరి : A foe, an antagonist. A wheel. The missile weapon of Vishnu. శత్రువు, చక్రము, సుదర్శనము, అరిషడ్వర్గములు the six classes of foes, i.e., the six sinful lusts, which are కామము lust, క్రోధము anger, లోభము avarice, మోహము longing desire, మదము pride and మాత్సర్యము envy.

అరికట్టు *v.a.* : To check, stop hinder. అడ్డగించు.

అరికాలు for **అరకాలు** : See under అర. అరి కాలి మంట నెత్తికెగసినది he was filled with fury.

అరిగ or **అరిగె** *n.* : A large disk, like a shield, held in processions as a royal ensign. డాలువలె బ్రహ్మాండముగా నుండేటిది, దీన్ని రాజుల యెదుట పట్టు కొనెదురు.

అరిగాపు *n.* : Tributary. కప్పము కట్టేవాడు.

అరిగొను *v.a.* : To check, stop, oppose. అడ్డము తగులు.

అరిగోలు *n.* : A basket boat lined with leather. పుట్టి.

అరిజ *n.* : A sort of fish. ఒక విధమైన చేప. Buch.

అరిటిచేప *n.* : A fish like a whiting (సోరంగి) The tucks at the waist in front of a petticoat.

అరిణ or **అరిణె** : A trough made of a palm tree hollowed like a canoe, దోనె బోదె.

అరితి *n.* : Love, attachment.

అరితి : Gen. of అఱ్రు of the neck.

అరిత్రము *n.* : An oar; a rudder, a helm. ఓడనడపు తెడ్డు, చుక్కాని.

అరిదళము (from హరితాళము) *n.* : Yellow orpiment, yellow sulphuret of arsenic. హరిదళము.

అరిది *adj.* : Rare, seldom. అపురూపమైన, అశక్యమైన.

అరిపడు *v.* : in To intervene.

అరిపోయు *v.a.* : To set the arrow on the bow. బాణము సంధించు.

అరిమి *n.* : A disease to which children are subject, tonsilitis. బిడ్డల గొంతునకు వచ్చే ఒక రోగము.

అరిమురి *adv.* : Much, exceedingly, greatly. Quickly, hastily. One after another, repeatedly. అత్యంతము, మిక్కిలి, త్వరగా, శీఘ్రముగా, ఒకటి వెంట నొకటి, మాటిమాటికి, ముందు వెనుక.

అరిమెన కుండలు *n.* : plu. Painted vases used at weddings. పెండ్లిలో పెట్టే బచ్చెన కుండలు, పెండ్లి కుండలు.

అరిమేదము *n.* : The fetid Mimosa tree. కంపుతుమ్మ.

అరివాణము *n.* : A kind of copper dish. భోగిణి, గిన్నె.

అరిష్టము *n.* : Misfortune, calamity. అశుభము, ఉపద్రవము. అరిష్ట నివారణము removal of calamity.

అరిసె *n.* : A sweet rice cake fried in ghee. అతిరసము.

అరు : Same as అఱ్రు (q.v.) అరుతెవులు *n.* : Consumption. క్షయరోగము. అరుత or అరుతన్ Loc. of అఱ్రు. On the neck. కంఠమునందు.

అరు *v.n.* : To be lost, be ruined or destroyed, be broken. తగ్గు, నశించు, ఛేదమగు, తెగు, లేకపోవు.

అరుంతుదము *adj.* : Sharp, corrosive. మర్మమును తాకునది. అరుంతుదుడు, అనగా మర్మపీడకుడు.

అరుంధతి *n.* : The wife of the sage Vasishtha, celebrated for her virtue. వసిష్ఠుని భార్య.

అరుకువ *n.* : Indigestion. అజీర్తి.

అరుగు or **అరగు** *n.* : A terrace, a raised flat terrace, a raised seat, a pial. వేదిక, తిన్నె.

అరుగు *v.n.* : To go, pass, proceed, walk. To digest as food. To be worn away by being used or rubbed; waste away. వెళ్లు, జీర్ణమగు, క్షీణించు, క్షయించు.

అరుచి *n.* : Tastelessness. Disgust. రుచిలేమి.

అరుచు or **అరచు** *v.n.* : To cry, shout, bawl. బొబ్బలు పెట్టు, కూయు.

అరుజు *n.* : A kind of fish. మత్స్యభేదము. One kind is కల్లరుజు. And another పుల్లరుజు.

అరుణము *adj.* : Red. ఎఱ్ఱని. **అరుణత** or **అరుణిమ** *n.* : Pink, dark red. ఎరుపు. ఇంచుకయెరుపు, కపిల వర్ణము, సంధ్యారాగము. అరుణుడు *n.* : Sun.

అరుదు *n.* : Surprise, wonder, marvel. rarity. వింత, అద్భుతము, ఆశ్చర్యము, అపురూపము.

అరుదు *adj.* : Rare; scarce; uncommon. Dear Excellent. అపురూపమైన. అరుదుగా adv. Rarely, scarcely, seldom. అపురూపముగా. **అరుదందు** *v.n.* : To be surprised, be astonished, to wonder.

అరుపు : See అరుచు.

అరుపు or **అరపు** *v.n.* : To remain or be left, to be saved, to be within one's power. దక్కు. అరపరాని unwieldy, not handy. అరపరానికడి a morsel too big to swallow.

అరుపుకొను *v.a.* : To digest; to enjoy the possession. of జీర్ణముచేసికొను, దక్కించుకొను.

అరుసు or **అరము** *v.a.* : To browbeat, to bully, to attack. గద్దించు, గదమాయించు, ఎదిరించు, ఆక్రమించు.

అరులు or **అర్లు** *n.* : Tenderness, affection, fondness, వాత్సల్యము.

అరులుమరులు *n.* : Dotage, childishness of old age. ముదిమిచేత తెలివితప్పి యుండడము.

అరువది or **అరవై** (అరు+పది) *adj.* : Sixty. ఆరుపదులు. అరువదిగడియలు the 24 hours. that is, day and night.

అరువము *n.* : Eagerness, fondness. ఆశ.

అరువు *n.* : A loan in grains. ధాన్యాదుల అప్పు, అరువుకాపు a tenant. అద్దె కాపు. అరువు. *n.* : Good sense; judgement.

అరువుళ్లు *n.* : plu. Fragments, shivers. పొళ్లు. తూంట్లు.

అరుసము *n.* : Joy, gladness. హర్షము.

అరుసు *n.* : A king. రాజు

అరోచికము *n.* : Disgust. want of appetite. అన్నముగిట్టకపోవడము. దానికి ఆరోచికము పుట్టినది she lost her appetite.

అర్కము, అర్కవృక్షము జిల్లేదు చెట్టు, అరకక్షీరము : the acrid milk of this plant.

అర్కము or **అర్కుడు** *n.* : The sun. సూర్యుడు. అర్కేందుసంగమము the conjunction of the sun and moon. ఆచంద్రార్కముగా as long as the sun and moon last.

అర్కలి *n.* : The hip. రొండి. (Loc అర్కట) On the hip or side. "జనకుడర్కట బెట్టుకొనియొక్కనాడు."

అర్కారా See హర్కారా.

అర్గళము *n.* : A round wooden bar or bolt for a door. గడియమాను an impediment, hindrance, restraint. విఘ్నము, అభ్యంతరము.

అర్ఘము *n.* : Price. Adoration, worship, respect. మూల్యము, వెల, పూజ. అర్ఘ్యబలాబలము the cheapness or dearness of commodities.

అర్ఘ్యము *n.* : A respectful oblation to gods or to venerable men, of rice, darbha-grass, flowers, & c. with water, only.

అర్చ, అర్చన or **అర్చనము** *n.* : Worship, adoration. సపర్య, పూజ This is of 8 kinds. ముగ్గు, సుగంధము, అక్షతలు, పుష్పము, ధూపము, దీపము, ఉపహారము, తాంబూలము.

అర్చి or **అర్చిస్సు** *n.* : Flame, light, radiance, splendour, refulgence మంట, వెలుగు, దీప్తి తేజస్సు.

అర్జీ : A petition, a letter. అర్జీదారుడు petitioner. అర్జీదాస్తు a written petition.

అర్జునము *adj.* : White. తెల్లని, అర్జునుడు one of the five Pandavas.

అర్జు *n.* : Price, value. అర్జుబాజారీ ధర price current, market price.

అర్జు *n.* : Breadth. The measure-ment of a heap of grain from the bottom to the top. అర్జుపట్టు to search, examine.

అర్ణము *n.* : Water. నీళ్లు. అర్ణవము *n.* : The sea or ocean. సముద్రము.

అర్త for **అరుత.**

అర్తి *n.* : Sorrow. దుఃఖము.

అర్థన *n.* : Asking, begging. యాచన, వేడుకొనుట.

అర్థము *n.* : Meaning, signification. Thing, stuff. Money, wealth. అభిప్రాయము, వస్తువు. ధనము. ఇది యేమి అర్థమిస్తున్నది. what is the అర్థశాస్త్రము. *n.* : Political economy; the science of wealth or property.

అర్థిత్వము *n.* : Beggary. యాచన. **అర్థేశుడు** The god of wealth. కుబేరుడు.

అర్ధము *adj.* : Half; a moiety. సగము. అర్ధచంద్రుడు or అర్ధేందువు the crescent moon, a half moon. అర్ధనారీశ్వరుడు the god Siva, in his form of half man and half woman. అర్ధరాత్రి midnight. అర్ధాంగీకారము half permission, doubtful consent.

అర్పణము *n.* : An offering. dedication, delivering up. Placing. ప్రదానము, ఉంచడము.

అర్పితము *adj.* : Offered, dedicated. ఇవ్వబడ్డ. కంఠార్పితభూషణము an ornament place on the neck.

అర్బుదము (a numeral adj.) : One thousand millions. నూరుకోట్లు.

అర్భకుడు *n.* : An infant, a child. శిశువు, బాలుడు.

అర్మిలి *n.* : Fondness, affection. ప్రేమ, వాత్సల్యము.

అర్యముడు *n.* : The sun, సూర్యుడు. అర్యమకులము the solar race.

అ(ర *n.* : A division, a partition. A room or chamber. పెట్టెలో యేర్పరచిన ఒక భాగము, అర, గది.

అ(రము *n.* : A bundle of thorns. ముండ్లమోపు.

అ(రాకలి *n.* : Excessive hunger, torment, fatigue. కడగండ్లు.

అ(రాడు *v.n.* : To hesitate, waver, roam about, wander about in distress. తడబడు, అల్లాడు, దేవులాడు.

అ(రావు *n.* : A wild cow. అడవి ఆవు.

అ(రు *n.* : The neck. కంటము, పశుజాతి మెడవంపు కుతిక, ఆపద, హాని.

అ(రు*n.* : A tree, the *bauhinia Parviflora*.

అ(రెము or **అ(రియము** *n.* : Indigestion అజీర్తి, అరగకపోవడము.

అర్లు పెట్టు for **అళ్లు పెట్టు** *v.a.* : To set a branch for a creeper to spread over. పాకుడు పెట్టు.

అర్వము *n.* : A horse. గుర్రము. అర్వారోహణము mounting on horseback.

అర్వాచీనము *adj.* : Reverse, contrary. Recent, modern, క్రిందనుండునది, విపర్యస్తము.

అర్హణ *n.* : Worship, duty, సపర్య, అర్చ, పూజ

అర్హత *n.* : Worthness, fitness. యోగ్యత, అర్హము. Worthy, proper, fit, liable, acceptable.

అల or **అల్ల** *adv.* : There. That, అక్కడ, ఆ.

అల *n.* : A wave, surge, billow, ripple తరంగము.

అలంకరించు *v.a.* : To adorn, embellish. సింగారించు. అలంకరణము Act of adorning; decoration. అలంకారము n. Ornament.

అలంగము *n.* : The wall of a fortified place, a rampart, a bulwark. వప్రము, కోటగోడపైభాగము.

అలంఘనీయము *adj.* : Impassable, not to be crossed. దాటగూడని.

అలంత : See అలత.

అలంతి or **అలంతులు** : See అలతి.

అలందు : See అలదు.

అలందురు *n.* : Grief, sorrow, affliction. ఖేదము, దుఃఖము. **అలందురు** v.n. : To grieve, to sorrow. దుఃఖపడు.

అలక *n.* : Displeasure, anger. కోపము. అలక n. Kubera's capital. కుబేరుని పట్టణము. అలకాధిపతి Kubera

అలకన *n.* : Ease, lightness, చులకన, తేలిక. అలకనగా adv. Lightly, easily. తేలికగా. దానిని అలాగ్గా ఎత్తినాడు he lifted it with ease.

అలకలు *n. plu.* : Ringlets, curls. ముంగురులు.

అలకాలు, అలగాలు *n.* : Brass handles of drawers, & c.

అలకి *n.* : A small vessel. కుండ, కలశము.

అలకీహిసాబు : According to account.

అలక్తము *n.* : Liquefied lac. It was used by women as an ornament to dye their feet red. లాక్ష, లత్తుక.

అలక్ష్యము *n.* : Indifference. Disregard. అగౌరవము, తిరస్కారము. **అలక్ష్యము చేయు** or **అలక్ష్యపెట్టు** *v.a.* : To neglect, disregard. తిరస్కరించు, అగౌరవము చేయు.

అలగా *adj.* : Separate, unconnected. ప్రత్యేకమైన, అలగాభూమి pasture land, waste land kept for grazing.

అలగుంట : for - లు - which see, అలుగుటు.

అలఘు *adj.* : Not light. Heavy, large, big. భారమైన. అలఘువు *n.* : A long vowel; a sound equal to two matras or simple sounds. గురువు, గుర్వక్షరము. **అలఘుడు** *n.* : A man of weight.

అలచంద *n.* : A leguminous plant. అలచందలు *n.* : The pulse got from this plant.

అలచు or **అలంచు** (Causative of అలయు to be tired.) *v.a.* : To tease, harass. బాధపెట్టు.

అలజడి *n.* : Trouble, misfortune. ఆపద. Grief, affliction, sorrow. దుః ఖము, మనోదుఃఖరూపమైన విచారము.

అలత or **అలంత** *n.* : Fatigue, exhaustion, weariness. బడలిక.

అలతి or **అలంతి** *adj.* : Little, small, స్వల్పమైన, చిన్న, సూక్ష్మమైన, అలతి నగవు, అనగా చిరునవ్వు. *n.* : A triffle, a small thing అల్పము, స్వల్పము.

అలతులు or **అలంతులు** *n. plu.* : Low wretches, mean men. అల్పులు.

అలదు or **అలందు** *v.a.* : To smear, daub, to apply perfumes, & c పూయు.

అలపు *n.* : Fatigue, lassitude. బడలిక.

అలపు *a.* : To cause to be fatigued, to harass or trouble. అలయునట్లు చేయు, బాధించు, తొందరపెట్టు.

అలబలము *n.* : An outcry, a noise, కలకల ధ్వని, వ్యాకులము, సద్దు, చప్పుడు, రొద, గొల్లు.

అలభ్యము *adj.* : Unobtained; unobtainable; unattainable. Unexpected, casual. పొందబడని, ఆకస్మికమైన.

అలమట *n.* : Grief, sorrow, affliction. విచారము, దుఃఖము. అలమటించు *v.n.* : To grieve, sorrow, to sink under affliction. వ్యాకులపడు.

అలమరించు or **అలమరు** *v.n.* : To be wearied or exhausted. ఆయాసపడు to grieve చింతపడు

అలము *n.* : Weeds that grow in fields of dry grain. జొన్న మొదలైన మెరక చేలలో మొలిచిన గడ్డి. ఆకు అలములు leaves and weeds.

అలము *v.n.* : To spread or extend. To happen or occur. To spring, to proceed from. వ్యాపించు, కలుగు, పుట్టు. *v.a.* : To seize, lay hold, handle. To put, place, to wash. పట్టు, ఉంచు, కడుగు.

అలయు *v.n.* : To be fatigued or harassed. బడలు, గాసిపడు To delay. ఆలస్యము చేయు.

అలయించు *v.a.* : To trouble, harass, weary, fatigue. శ్రమపెట్టు, బడలించు.

అలరు *v.n.* : To shine, glitter, be splendid. To rejoice, or be pleased. ప్రకాశించు, సంతోషించు, ఒప్పు. అలరు.

అలర్కము or **అలర్క పత్రము** *n.* : A shrub, the three-lobed nightshade. Solanum trilobatum. ముండ్లముసై, ముళ్లయుచ్చితచెట్టు, తెల్లజిల్లేడు.

అలవ *n.* : A fence woven with twigs, a hedge, an inclosure. మండలతో అల్లిన ఆవరణము.

అలవడు v.n. To be accustomed, be practised in. To be mastered, అభ్యాసమగు, పరిచయమగు, సాధ్యమగు.

అలవి *n.* : Possibility, practicability, power, ability. శక్యము, కొలది. అది చెప్పనలవికానిది. it is indescribable. అలవు *n.* : Power, ability. శక్తి, పరాక్రమము, బలిమి. కష్టము, శ్రమము.

అలవోక *n.* : Sport, amusement, playfulness. లీల, వేడుక, విలాసము, అట్లాట, అలవోకగా. adv. Carelessly. అలక్ష్యముగా, అసడ్డగా.

అలసట *n.* : Exhaustion, weariness. ఆయాసము, అలపు. అలసత. *n.* : Inactivity, laziness, idleness. జడత్వము, మాంద్యము, Delay.

అలాతము *n.* : A fire-brand. Charcoal. కొరివి, అంగారము, బొగ్గు.

అలాదా, అలాహిదా : Separate, apart, distinct. ప్రత్యేకమైన, వేరే.

అలాబువు *n.* : The long gourd. ఆనపతీగె.

అలామతుకర్ర *n.* : A buoy for anchors. జోయాకట్టె.

అలి or **అళి** *n.* : A Large black bee. A scorpion. అళిని the female scorpion. తుమ్మెద. తేలు.

అలిందము or **అళిందము** *n.* : The terrace before a native house ఇంటి చోపా, తలవాకిటి తిన్నె, తాళ్వారము.

అలికము or **అళీకము** *n.* : The forehead. లలాటము.

అలికిడి or **అలుకుడు** *n.* : Noise, sound. ధ్వని, చప్పుడు. వారి మాటల అలికిడి వల్ల మేలుకొన్నాను. I was awakened by the sound of their talking.

అలిపిరి *n.* : A lean man. బక్కవాడు. అలిపిరిది n. A lean woman.

అలియు : same as అలయు.

అలివేణి *n.* : A woman, (lit, a beetressed nymph.) స్త్రీ.

అళీకత or **అళీకము** *n.* : A falsehood, falseness, అబద్ధము, మిథ్య, అళీకధైర్యము. Feigned courage.

అలుక or **అలుకువ** or **అల్క** *n.* : Anger. కోపము.

అలుకు or **అళుకు** or **అళ్కు** *n.* : Fear; terror; dread. భయము. **అళుకు** *v.n.* : To be afraid, to fear, to scruple, hesitate.

అలుకు *v.a.* : To smear the floor of a house or a mud wall, & c. with cowdung, & c పేడవేసి శుద్ధిచేయు.

అలుకుడు : See అలికిడి.

అలుగు *n.* : A sluice to carry off water from a pond that overflows. The tip of an arrow, the blade of a sword. పరీవాహము, చెరువునకు నీరెక్కువైనపుడు అది పోవుట కేర్పరచిన దారి, బాణము యొక్క కొనకు వేసే ఇనుప ముక్క, కత్తి పిడికి పైని ఉక్కు తునక.

అలుగు *v.n.* : To be angry or annoyed. కోపించు. అలగించు (causal of అలుగు) To irritate, annoy, కోపము వచ్చేటట్టు చేయు. See అలుక.

అలుగులము *n.* : Pain, suffering. బాధ. అలుగులపడు (అలుగులము+పడు) *v. n.* : To be crushed. నలుగుడుపడు. To suffer. బాధపడు.

అలుచు *n.* : A dull or stupid man. మందుడు.

అలుపము *adj.* : Small, little, trifling, అల్ప మైన, అలుపాలన్ (అల్ప కార్యముల చేత.)

అలుపు or **అలపు** (from అలయు) *n.* : Fatigue, exhaustion, weariness. బడలిక, ఆయాసము.

అలువు : Same as అలుగు to be angry. (q.v.)

అలేఖము *n.* : A blank book. వ్రాయని పుస్తకము.

అలోభము : Absence of cupidity.

అళ్కు *n.* : Fear, terror, dread. భయము, అధైర్యము. See అలుకు.

అల్కీ or **హాల్కీ** *adj.* : Light, base. తేలికైన, నీచమైన. అల్కీగుడ్డ inferior cloth.

అల్జడి *n.* : Confusion. అల్లరి. Grief, affliction, sorrow. దుఃఖము, విచారము. Same as అలజడి.

అల్పము *adj.* : Trifling, mean, slight, small, little, petty. స్వల్పమైన, నీచమైన, చిన్న అల్ప కార్యము a small matter.

అల్మారి or **అలమారు** *n.* : A wardrobe, almirah. అల్మారుకోనేరు a well with steps down into it.

అల్ల *adj. pron.* : That. అల్లది. that thing. అల్లవాడు that man. అల్లంతన *adj.* : Then, in the mean time. అంతటిలో.

అల్లకల్లోలము *n.* : Confusion, disorder. తారుమారు, కలవరము.

అల్లట పెట్టు *v.a.* : To annoy, harass. *n.* : Annoynace. అల్లాటము.

అల్లన *n.* : Slowness. మెల్లన, తిన్నన, అల్లన *adv.* : Gently, softly. తిన్నగా, మెల్లగా.

అల్లనల్లన or **అల్లల్లన** *adv.* : Very gently. మిక్కిలి మెల్లగా. *adj.* : Slow. అల్లని నగవు gentle laughter, smile.

అల్లము *n.* : Green ginger, as distinguished from శొంఠి dry ginger.

అల్లరి *n.* : Tumult, commotion, noise, confusion, quarrel, riot. గత్తర, రచ్చ. అల్లరిమనిషి a noisy or troublesome man.

అల్లాడు or **అల్లలాడు** (అల్ల+ఆడు) *v.n.* : To shake, move wave, toss about, to wander about, to be in distress. ఆడు, గాలికి కొట్టుకొను, తిరుగు, సంచరించు, కడగండ్లబడు.

అల్లి *n.* : The water plant. అల్లికాడ its peduncle or flower stalk. అల్లిపువ్వు the flower of this water plant.

అల్లించు (causal of అల్లు) : To get it plaited or braided. అల్లేటట్లు చేయు. See అల్లు. అల్లిక. *n.* : A twist, a plait, a braid, a netting.

అల్లిచెట్టు *n.* : A kind of wild shrub, with beautiful and fragrant lilac flowers in bunches. ఒక అడవిచెట్టు.

అల్లితెమ్మర or **అల్లితెమ్మెర** *n.* : A cool breeze. చల్లనిగాలి.

అల్లిబిల్లి *n.* : Twisting, twining. పెనకువ.

అల్లీసర్ర *n.* : An oar. పడవతెడ్డు, తెడ్డు.

అల్లు *v.a.* : To plait, braid, weave, wattle rods or twigs, & c., together. గంపలల్లు to weave baskets.

అల్లుడు *n.* : A son-in-law. జామాత. మేనల్లుడు the son of a man's sister, or of a womans' brother. అల్లుడు.

అల్లుబచ్చలి *n.* : A plant called *Besella alba.* తీగెబచ్చలి.

అల్లె *n.* : A bow-string. మౌర్వి, నారి. అల్లె (a vulgar error for వలె) Like, as బంట్రోతులల్లె వచ్చిరి they came like Police officers.

అల్లెదమ్ము *n.* : A sort of fish. మత్స్య విశేషము.

అల్లెము *n.* : The being a son-in-law. జామాతృత్వము.

అల్లోనేరేడు *n.* : A kind of *Myrtus Cymisnum.* its fruit being like a black cherry. See నేరేడు. అల్లో నేరేళ్లు. n. Salutations.

అవ : Same as అవ్వ. Also, a Skt. prefix, meaning Bad.

అవకరము *n.* : Dust, or sweepings. ఊడ్చియుంచిన కుప్ప.

అవకాశము *n.* : Leisure, opportunity. opening, internal, space intermission. rest. సమయము, అంతరము, ఎడము, నిడుపు, తెరపి.

అవకీర్ణము *adj.* : Scatered. (చల్లబడిన.)

అవకుంతనము *n.* : Veil. a cover. ముసుకు. **అవకుంఠితము** *adj.* : Veiled, covered. ముసుంగిడబడిన.

అవక్తవ్యము : Not fit to be said or uttered; improper.

అవక్రము : Not crooked, straight.

అవక్షేపము *n.* : The act of discarding a thing after finding fault with it. తప్పు మోపి విసర్జించడము. Sarcasm, irony. సోల్లుంఠనము.

అవగడము *n.* : Peril, danger, evil, mischief. అపాయము, చెరుపు. ఆగడము, అకార్యము.

అవగణితము *adj.* : Disregarded. అవమానింపబడిన.

అవగతము *adj.* : Known, understood. తెలియబడినది, పొందబడినది.

అవగాహము or **అవగాహనము** *n.* : Immersion : bathing : comprehension. మునగడము, తెలియుడము, ఆకళింత.

అవగుణము *n.* : An evil disposition, a bad temper, a defect. దుర్గుణము, దోషము.

అవగ్రహము *n.* : Drought, famine. Obstacle, impediment. వర్షప్రతిబంధము, కరువు, వరపు, ప్రతిబంధము.

అవఘళము *adj.* : Difficult, impossible. హెచ్చైన, సంకటము, అసాధ్యము. v.a. To excel or surpass. To neglect, disregard.

అవచాటముగా *adv.* : Unexpectedly. unawares. ఆకస్మికముగా, హఠాత్తుగా.

అవజ్ఞ *n.* : Disregard, contempt. అనాదరము, తిరస్కారము. **అవజ్ఞత** *n.* : Ignorance, stupidity, folloy. అజ్ఞత, తెలివిలేమి. అవజ్ఞుడు.

అవటము *n.* : A hole in the ground, a cavity, a pit, a wall. గొయ్యి, బొక్క, నుయ్యి. **అవటువు** *n.* : The back of the neck. పెడతల, అనగా, మెడ వెనుకటి భాగము, ముచ్చిలిగుంట.

అవతంసము *n.* : A flower put on the ear for ornament; a crest, a ring worn at the tip of the ear. కర్ణ భూషణము, సిగబంతి, శిరోభూషణము. స్త్రీ పురుషులు చెవికొన నుంచే పుష్ప పల్లవాదులు, శేఖరము.

అవతరించు *v.n.* : To come down, to get down into. దిగు. To be born. పుట్టు. To appear, to put on a form, to become incarnate. అవతారము. *n.* : Incarnation, metamorphosis.

అవతల, అవల or **అవల** (అవల+తల = ఆవలిచోటు) *adv.* : Afterwards, beyond, on the other side, further. తరువాత, ఆతట్టు, ఆపైన.

అవతారము : See అవతరించు.

అవతారిక *n.* : A preface పీఠిక.

అవతీర్ణము *adj.* : That into which one descends, as a well or tank, That which is crossed as a river.

అవదంశము *n.* : A pickle, a preserved fruit. ఊరుగాయ.

అవదగాకి *n.* : An abominable wretch. పలుగాకి.

అవదాతము *n.* : Whiteness. తెలుపు. *adj.* : White. తెల్లని.

అవదూరు *n.* : Calumny. defamation. అవదూరు, నింద, అపవాదము.

అవద్యము *adj.* : Mean, low, servile, inferior నికృష్టమైన. అవద్యము *n.* : Ruin, harm, loss, చెరుపు.

అవధరించు *v.a.* : To favour with one's attention. To lend and ear, listen. To wear, put on ఎచ్చరికపడు, విను, ఆలకించు, పెట్టుకొను.

అవధానము *n.* : Attention, care, regard, మనోయోగము, ఎచ్చరిక అవధాని or అవధానుడు n. He who is attentive or careful.

అవధారణము *n.* : Certainty, determination, resolution, Emphasis. నిశ్చయము. అవధారు See అవధరించు.

అవధి *n.* : Boundary, period, time, conclusion, end, strain, calamity, misfortune. పొలిమేర, కాలము అవసానము, ఆపద.

అవధ్యము వధ్ – to kill. *adj.* : Not meriting death, innocent. చంపరాని, చంపదగని.

అవధ్యుడు *n.* : One who is not deserving of death. చంపననర్హుడు.

అవనతము *adj.* : Bowed, bent వంగిన.

అవనము *n.* : Preservation, protection, rescue రక్షణము.

అవని *n.* : The earth. భూమి. అవనీవరుడు or అవనీతలేంద్రుడు a king. అవనీసురుడు a Brahmin.

అవపథ్యము *n.* : Violation of prescribed regimen. Error in diet. అపథ్యము.

అవపాతము *n.* : A pit concealed under leaves and earth to catch elephants. ఏనుగులు మొదలైన మృగములను పట్టుకొనుటకై త్రవ్వి మీద కర్రలను కంపలను పరచి వాటి పైన కొద్దిగా మన్ను వేయబడిన గొయ్యి.

అవభృథము *n.* : ablution after a sacrifice, a purification made at the termination of a sacrifice or any auspicious ceremony. యజ్ఞాంత స్నానము.

అవమతి *n.* : Disgrace, disregard. అవమానము. అవమతము adj. Despised, disregarded. అవమానితము.

అవమర్దనము *n.* : Beating as a drum. వాయించడము.

అవమర్యాద *n.* : Incivility, unpoliteness. అగౌరవము, అమర్యాద.

అవమానించు *v.a.* : To dishonor, to disgrace. అగౌరముచేయు.

అవయవము *n.* : A limb, a member. అంగము. అవయవి that which has limbs.

అవయోగము *n.* : A bad sign, an inauspicious omen. అవలక్షణము.

అవరజుడు *n.* : A younger brother. తమ్ముడు, అనుజ్ఞుడు.

అవరోధము *n.* : Obstacle, hindrance. A seraglio. అడ్డి, అడ్డగింత. అంతఃపురము. అవరోధించు v.t. To obstruct, to hinder. అడ్డగించు.

అవరోహము *n.* : Descending దిగడము. The root that grows from the branches of trees like the Banian Tree. ఊడ.

అవల : Same as అవతల.

అవలంబించు *v.a.* : To take hold of any thing; depend on any person

or thing. చేపట్టు, ఆశ్రయించు. ఆ మతమును అవలంబించినవారు.

అవలక్షణము *n.* : Evil omen, an inauspicious sign. అవయోగము, చెడు లక్షణము. అవలక్షణము adj. Deformed, వికారమైన.

అవలగ్నము *n.* : The waist. నడుము.

అవలీల *n.* : Ease, facility. సులభము, చులకన. **అవలీలయైన** *adj.* : easy, facile, ready సులభమైన. అవలీలగా adv. easily, as play.

అవలుంఠనము *n.* : Rolling on the ground. పొరలడము. అవలుంఠితము adj. Rolled on the ground. పొరిలిన, నేలమీద దొర్లిన.

అవలేపము *n.* : Pride. గర్వము.

అవలేహనము *n.* : Licking with the tongue. నాకడము.

అవలోకించు *v.n.* : To look at. చూచు, వీక్షించు. అవలోకనము *n.* : Sight, seeing. చూడడము. సింహావలోకనము retrospection.

అవశ *n.* : She who is out of her senses. స్మారకము లేనిది. అవశము *adj.* : Unsubjected, unrestrained, independent.

అవశకునము *n.* : an evil omen, a bad sign. దుర్లక్షణము, దుశ్శకునము.

అవశాత్ or **అవశాత్తుగా** *adv.* : Suddenly, unawares, providentially. abruptly. ఆకస్మికముగా, హఠాత్తుగా.

అవశిష్టము *adj.* : Left, rest, remainder. శేషము, మిగిలినది. వాణ్ని ప్రాణావశిష్టముగా విడిచి పెట్టిరి they left him half dead.

అవశ్యము *adj.* : Necessary, indispensable, urgent, requisite. నిశ్చితమైన, నిశ్చయమైన. **అవశ్యముగా** *adv.* : Necessarily, positively. అగత్యముగా. నిశ్చయముగా.

అవష్టంభము *n.* : Support, stay, a post or pillar. ఆధారము, పట్టు, కంబము. నాకు మంచి అపష్టంభములేదు.

అవసడి *n.* : అపవాదము.

అవసదము *n.* : A house, habitation. ఇల్లు.

అవసరము *n.* : Occasion, opportunity. వేళ, సమయము, కార్యోచిత సమయము. ఇది మూడో అవసరము. this is the third time.

అవసానము *n.* : End, conclusion, termination, death, కడ, విరామము, సమాప్తి, శేషము, మృత్యువు, అవసాన కాలము the time of death.

అవసాయము *n.* : Certainty, termination, remainder. నిశ్చయము, ముగింపు, శేషము.

అవస్థ *n.* : State, condition, situation : trouble, difficulty, strait. దశ, సంకటము. వాడు నిండా దురవస్థలో నున్నాడు. he is in a wretched state.

అవహేళనము *n.* : Contempt, disrespect, disregard. తిరస్కారము, అవమానము.

అవాంతరము *adj.* : Included, subordinate. అంతర్భూతమైన, లోని, కింది అవాంతరదశ a minor distinction : a species, a subdivision of a general term.

అవాచ్యము *adj.* : Unutterable, not fit to be uttered, obscene. అనరాని, ఆడరాని, ఉచ్చరింపగూడని, బండైన, బూతు అయిన.

అవాజా *n.* : Report, public talk. పుకారా, వదంతి.

అవాప్తము *adj.* : obtained. పొందబడిన, అవాప్తి attaining. పొందడము.

అవారణము *adj.* : Unrestrained, resistless, అనర్గళమైన, అడ్డంకిలేని, **అవారణ** or **అవారణము** n. Resistlessness, want of restraint.

అవారి *adj.* : abundant, excessive, much, ample. విస్తారమైన. **అవారిగ** adv. Abundantly, excessively విస్తారముగా, మెండుగా.

అవారితము or **అవార్యము** *adj.* : Inevitable, irresistible. దుర్వారమైన, అప్రతిహతమైన, అడ్డగింపగూడని.

అవి *pron.* : Those, (things) అవి యెవరివి whose things are they ?

అవికలము *adj.* : Entire, perfect, unimpaired, సంపూర్ణమైన, సమగ్రమైన.

అవిచ్ఛిత్తుగా *adv.* : Undisturbedly, uninterruptedly. నిరాటంకముగా. అవిచ్ఛిన్నము. adj. Uninterrupted, unintermitting ఎడతెగని.

అవిటి *n.* : He who is mained, crippled or deformed. A blind man. అంగహీనుడు, వికలాంగుడు, గుడ్డి, పిచ్చుగుంటు.

అవిద్య : Want of knowledge, ignorance. అజ్ఞానము.

అవిధి *n.* : Misfortune, calamity, trouble, distress. తొందర, సంకటము.

అవినీతుడు *n.* : A wicked man. దుష్టుడు, వినయము లేక నీతిలేనివాడు.

అవిభక్తము *adj.* : Undivided, unpartitioned, unseparated, joint. పంచుకొనబడని, అవిభక్తులు.

అవిముక్తము *adj.* : Unloosed, not delivered. విమోచనముకాని.

అవియు *v.n.* : To break, burst, be destroyed. బద్దలగు, పగులు. వాని గుడ్లవిసినవి his eyeballs are destroyed. **అవియించు** *v.a.* : To break. బద్దలు చేయు.

అవిరతము *adj.* : Continual, incessant. సంతతమైన, నిరంతరమైన.

అవిరళము *adj.* : Thick, close, dense, నిబిడమైన, దట్టమైన.

అవిరి : The indigo plant. A certain disease that attacks the pupil of the eye. నీలిచెట్టు కంటికి తగిలే ఒక రోగము.

అవిలంబనము *n.* : Rapidity, swiftness. త్వర, వేగము. అవిలంబితము. *adj.* : Rapid, swift. త్వరయైన వడిగల.

అవివాదము *adj.* : Undisputed, unquestioned. తగువులేని.

అవివేకము *n.* : Want of sense or judgement, absence of discrimination, ignorance, blindness of heart, folly. తెలివిలేమి.

అవిశ్వసనీయము *adj.* : Untrustworthy, dishonest. నమ్మదగని.

అవిసిచెట్టు or **అవిసెచెట్టు** *n.* : Common flax, also a certain leguminous plant. అతపి సీమ అవిసె.

అవు : Another form of అగు నీ వ్యాధికి ఇది అవును this will be good for your disease.

అవుడు or **ఔడు** *n.* : The under lip. అడుగు పెదవి. అవుడు గరచు to bite the under lip from anger. కోపము చేత అధరోష్ఠమును కొరుకుకొను.

అవుతు *n.* : A waterspout in which the sream descendes; if the stream ascends, it is called. పీరుసుడి.

అవును or **ఔను** : It is so, అవు *v.n.* : To become.

అవురుగడ్డి : See under వట్టివేరు.

అవేలము *n.* : Boundlessness unlimitedness. మేరలేమి, మితిలేమి.

అవ్యక్తము *adj.* : Indistinct, invisible, imperceptible. అస్పష్టమైన, అగుపడని. **అవ్యక్తగణితము** *n.* : Algebra. బీజగణితము.

అవ్యక్తుడు *n.* : A block head, one who is ignorant or stupid మూర్ఖుడు, మూఢుడు, అవ్యక్తులు the ignorant.

అవ్యథ *n.* : Freedom from sorrow. దుఃఖములేమి.

అవ్యయము *adj.* : Imperishable, immutable, eternal. నాశరహితమైన, నిత్యమైన *n.* : An indeclinable word, a particle విభక్తివచనాదులు లేని శబ్దము. **అవ్యయుడు** *n.* : He who is imperishable, i.e., God.

అవ్యవధానము *n.* : Absence of interval. వ్యవధానములేమి. అవ్యవధానముగా *adv.* : Immediately. వెంటనే, తోడుతోనే.

అవ్యవహితము *adj.* : Close, near, adjoining. సమీపమైన.

అవ్యాజము *adj.* : Not cunning, honest. కపటములేని Causeless. నిర్హేతుకమైన అవ్యాజకరుణ free grace.

అవ్యాపకము *adj.* : Not spreading over the whole, not covering the whole. **అవ్యాపకత్వము** *n.* : Non-comprehensiveness or generalisation. **అవ్యాప్తము** that which is not pervaded with.

అవ్వ *n.* : A grandmother, a mother: any old or respectable woman. జననీజనకుల తల్లి, తల్లి, పూజ్యురాలు.

అవ్వల్ *adj.* : First. మొదటి, అవ్వల్ రకము best quality (of goods.)

అవ్వల *adv.* : Afterwards, after, beyond, on the other side further తరువాత, ఆతట్టు, ఆపైన. అవ్వలవ్వలి further and further.

అవ్వాయిచువ్వలు or **అవాయి చువ్వలు** *n. plu.* : Rockets, sky rockets. ఆకాశ బాణములు.

అవ్వారి *adj.* : Abundant, excessive, much, ample. విస్తారమైన. అవ్వారిగ, అవారిగ, *adv.* : Abundantly, excessively. విస్తారముగా.

అశక్తము, అశక్తత or **అశక్తి** *n.* : Weakness, inability, illness. దుర్బలము, అసమర్థత, వ్యాధి. నేను అశక్తముగా నున్నప్పుడు when I was ill.

అశక్యము *adj.* : Impossible. అసాధ్యము. **అశక్యుడు** *n.* : He who is invincible. అసాధ్యుడు.

అశనము *n.* : Food, boiled rice, subsistence. అన్నము భోజనము. అశనానికి లేనివాడై being without bread to eat.

అశని *n.* : A thunderbolt. వజ్రాయుధము, పిడుగు.

అశరీరవాణి : The speech of an invisible being, a voice from heaven. ఆకాశవాక్కు. *n.* : A spirit, an incorporeal being. దేహము లేనివాడు.

అశాశ్వతము *adj.* : Not permanent, temporary. అస్థిరమైన.

అశాస్త్రీయము : Opposed to the Sastras. శాస్త్రసమ్మతముకాని.

అశీతి (a numeral adj.) : Eighty. ఎనుబది. అశీతి భాగము. the eightieth part. అశీతికుడు an octogenarian.

అశుచి *n.* : Uncleanness. అపరిశుద్ధత, అశుచి adj. Unclean. అపరిశుద్ధమైన.

అశుద్ధము or **అశుద్ధత** *n.* : Impurity, uncleanness. పారిశుద్ధ్యము లేమి the human excrement. అమేధ్యము.

అశుభము *n.* : Inauspiciousness. అమంగళము, శుభాశుభములు good and evil. వారిని శుభాశుభములకు పిలువడములేదు they never invite them on any occasion either of joy or sorrow.

అశేషము *adj.* : Without a remainder, whole, all, entire. యావత్తు, అంత. అశేషము n. The whole, all the people. యావత్తుమంది.

అశోకము *n.* : The Jonesia Asoca or the వంజుళము. **అశోకము** adj. Free from sorrow. దుఃఖములేని.

అశౌచము *n.* : Uncleanness, impurity, defilement. Same as అశుచి.

అశ్మము *n.* : A stone, a rock. రాయి. అశ్మరి *n.* : The disease called stone in the bladder. మూత్రకృచ్ఛ్రము, నీరుకట్టు రోగము, అశ్మసారము *n.* : Iron. ఇనుము. Metal. లోహము.

అశ్రద్ధ *n.* : Neglect, in attention. ఉపేక్ష.

అశ్రాంతము *adj.* : Eternal, continual. నిరంతరమైన, ఎల్లప్పుడును ఉండే.

అశ్రి *n.* : The edge of a sword. అస్త్రాదులు అగ్రభాగము, ఆయుధధార.

అశ్రువు or **అస్రము** *n.* : A tear. కన్నీళ్లు.

అశ్లీలము *n.* : Rustic language. పామరోక్తి. అసభ్యమైన మాట.

అశ్వగంధ *n.* : A certain medical plant పెన్నేరు చెట్టు.

అశ్వత్థము *n.* : The holy fig tree పిప్పలము, రావిచెట్టు.

అశ్వము *n.* : A horse. గుర్రము. అశ్వగతి the pace of a horse. అశ్వధూత a messenger who rides one horse back. అశ్వమేధము the sacrifice of a horse, performed anciently by Hindu rajahs.

అశ్విని *n.* : The first lunar mansion. మొదటి నక్షత్రము.

అష *v.* : They say, it is said; as వెళ్లినాడష they say he is gone.

అష్ట *adj.* : Eight. అష్ట కష్టములు The eight unpleasant circumstances liable to occur in the course of life.

అష్టమము *adj.* : The eighth. అష్టమి n. The eighth day after the new or full moon, the eighth phase of the moon. ఎనిమిదవ తిథి.

అసంకల్పితము *adj.* : Not thought on, not purposed, not intended. అప్రతిజ్ఞాతము.

అసంఖ్యేయము *adj.* : Innumerable. లెక్కలేని.

అసంగతము *adj.* : Incoherent, incongruous, improbable, inconsistent అసమంజసమైన, పొసగని.

అసంతుష్టి : Discontent. తృప్తిలేమి.

అసందర్భము *n.* : Incogruity, inconvenience, unseasonableness అసంగతము, అస్తమయము. అతడు లేనందున అట్లు చేయడానికి అసందర్భమైనది his absence prevented my doing so.

అసంపూర్తి *adj.* : Incomplete. అసమగ్రము.

అసంబంధము *adj.* : Unconnected, incongruous. అసంగతమైన.

అసంభవము *adj.* : Improbable, unlikely, non-existent. సంభవించునది కాని, కలుగని.

అసడ్డ *n.* : Carelessness, negligence. Disdain, scorn, contempt. అలక్ష్యము, ఉపేక్ష, అశ్రద్ధ.

అసత్, అసత్తు or **అసత్తైన** *adj.* : Bad, vile. చెడ్డదైన.

అసతి *n.* : A faithless wife. కులట, రంకులాడి, రంకుటాలు.

అసత్యము *n.* : Perjury, falsehood. బొంకు, అబద్ధము.

అసదు *n.* : Slenderness, smallness, minuteness. A wretch, a vagabond. సూక్ష్మము, అల్పము. కొంచెము; అల్పుడు.

అసదృశము *adj.* : Incomparable. అసమానమైన, సాటిలేని.

అసభ్యము *adj.* : Unfit for an assembly. Vulgar, low, base సభకు యోగ్యము కాని, క్షుద్రమైన, నీచమైన. అసభ్యుడు.

అసమంజసము *adj.* : bad, inconsistent బాగుకాని, అసంగతమైన, అనుపయుక్తమైన.

అసమగ్రము *adj.* : Incomplete. అసంపూర్ణము.

అసమము *adj.* : Unequal, unequal either in surface or number, uneven, unrivalled : సమముకాని, అసదృశ మైన, విషమైన.

అసమయము *n.* : An inconvenient, unfit or unfavourable time. అకాలము. అసమయము adj. Unseasonable. అకాలమైన.

అసమర్థము *adj.* : Unable, incompetent. అశక్తమైన. అసమర్థుడు *n.* : He who is unable or incompetent. అశక్తుడు. చేతకానివాడు.

అసమాధానము *n.* : Dissent, dislike, aversion, discontent. అసమ్మతి. అసమాధానము. adj. Discontented.

అసమానము *adj.* : Unequal, different. సమముకాని.

అసమీక్ష్యకారి *n.* : He who acts inconsiderately. చక్కగా ఆలోచింపక పని చేయువాడు. అసమీక్ష్యకారిత్వము *n.* : Acting inconsiderately.

అసము *n.* : Fame, reputation, renown, power, influence, authority, opportunity. కీర్తి, ఉద్రేకము, యశము, అధికారము, బలము, ఎడము.

అసరవేము *v.n.* : To delay. ఆలస్యము చేయు.

అసరు *n.* : The juice of leaves ఆకుపసరు.

అసలారు *v.n.* : To increase. అతిశయిల్లు. అసలార adv. Duly, agreeably, well. ఒప్పుగా.

అసలు *n.* : Mud, mire బురద, plu. అసళ్లు.

అసలు *adj.* : Original, principal, excellent, real, genuine, legitimate, మొదటిదైన, ముఖ్యమైన, స్వచ్ఛమైన, సంకరముకాని. అసలుదావా the original complaint.

అసహాయత *n.* : Loneliness, solitude, the life of a hermit. ఒంటి. అసహాయ శూరుడు. He who fights single-handed.

అసహిష్ణుడు *n.* : He who is impatient. తాళలేనివాడు. **అసహిష్ణుత** *n.* : Impatience. ఓర్వలేమి, తాళలేమి. అసహిష్ణులైన adj. Impatient.

అసహ్యము *adj.* : Intolerable, unbearable, hateful, loathsome. తాళ గూడని, సహింపగూడని, చీదరైన. అసహ్యము *n.* : Loathsomeness.

అసాక్షికము *adj.* : Unattested, unwitnessed. సాక్షిలేని.

అసాదు *adj.* : Good, well. మంచిది, బళీ.

అసాధారణము *adj.* : Not common, special, specific. విశేషమైన.

అసాధువు *adj.* : Not mild, not in conformity with the rule. wicked, bad. సాధువుకాని, చెడ్డ, దుష్ట.

అసాధ్యము *adj.* : Impossible. సాధ్యము కాని. Impossibility వల్లగామి.

అసి *n.* : A sword ఖడ్గము. *adj.* : Slight. అల్పమైన. అసిగాయము *n.* : A slight or superficial wound, a slight graze or wound.

అసిమి *n.* : A bag placed on the back of a bullock to carry things. ఎద్దు మీదవేయు గోనెవలె కుట్టిన సంచి.

అసియాడు *v.n.* : To tremble, dance, move, dangle; to hang as a pendulum. చలించు, వణకు, వ్రేలాడు. అసివారు. *n.* : A gentle walk.

అసిలేరు *n.* : A vulgar name for ఆశ్లేష the ninth lunar mansion.

అసుఖము : Want of happiness, misery. సుఖములేమి.

అసున్నతి *n.* : Uncircumcision. అసున్నతీయులు the uncircumcised.

అసుర or **అసురుడు** *n.* : A demon, giant రాక్షసుడు. The Asuras were such as Ravana and Bana, who were adorers of Siva.

అసురుసురు or **అసులుసులు** *n.* : (lit. sighing and sobbing.) Exhaustion, waste of strength. మిక్కిలి అలుపు.

అసువు *n.* : Life, breath. ఉసురు, ప్రాణము.

అసూయ *n.* : Envy, malignity, intolerance. ఓర్వలేమి.

అసూర్యంపశ్య *n.* : A woman who dwells in a harem. రాణి వాసముగా నుండే స్త్రీ.

అసృక్కు *n.* : Blood. రక్తము, నెత్తురు.

అస్ఖలితము *adj.* : Firm, unshaken; chaste. చలింపని. అస్ఖలిత బ్రహ్మచారి a youth who has not known a woman.

అస్తమయము or **అస్తమానము** *n.* : Sunset, evening. ప్రొద్దుక్రుంకడము. అస్తమించు astamitsu. *v.n.* : To set, to draw towards evening.

అస్తరు *n.* : The lining of a garment, a patch. అస్తరువేసికుట్టు to line.

అస్తినాస్తి *adj.* : Doubtful, partly true and partly false. సందేహాస్పదమైన.

అస్తిభారము or **అస్తిభారము** *n.* : A foundation అడుగుమట్టు, పునాది.

అస్తు *v.* : Be it so. తథాస్తు may it be so, amen.

అస్తోకము *adj.* : Not a little, not trifling, great, బృహత్తైన, అల్పము కాని. అస్తోకత్వము *n.* : Greatness.

అస్త్రము *n.* : A weapon a sword, a missile. ఆయుధము, బాణము, కత్తి కటారి మొదలైనవి. ఆగ్నేయాస్త్రము a fiery weapon, a weapon having the power of fire. నాగాస్త్రము a serpent weapon.

అస్థి *n.* : A bone. ఎముక, అస్థిగతము in the bones, **అస్థిగతజ్వరము** or **అస్తి జ్వరము** slow fever, an internal fever.

అస్థిరము *adj.* : Transient, perishable, unstable. అశాశ్వతము. అస్థిరత *n.* : Unsteadiness, instability చాంచల్యము, నిలుకడలేమి.

అస్పష్టము *adj.* : Not clear, indistinct. విశదముకాని.

అస్పృశ్యము *adj.* : Not to be touched, intangible. తాకగూడని.

అస్ఫుటము *n.* : Indistinct. స్పష్టముకాని.

అస్మత్, అస్మదీయము *(pron.)* : Mine, my. నా, నాది. అస్మదాగమనము my arrival. **అస్మదాదులకు** to me and others.

అస్రము *n.* : Blood. A tear. రక్తము, కన్నీళ్లు. అస్రపుడు a blood drinker, a fiend. అస్రమాతృక chycle, chyme.

అస్వకీయము *adj.* : Not one's own, belonging to another. తనది కాని. అస్వకీయధనము another's property.

అస్వచ్ఛము *adj.* : Not clear, indistinct. అస్పష్టమైన.

అస్వతంత్రము *adj.* : Not free, dependent. పరాధీనమైన.

అస్వప్నులు *n.* : The sleepless, i.e., the gods. దేవతలు.

అస్వరుడు *n.* : One who has a harsh voice. చెవికింపుకాని స్వరము కలవాడు.

అస్వాదు *n.* : Tasteless, insipid, రుచిలేని.

అస్వాధీనము *adj.* : Dependent, not free. అస్వతంత్రమైన. ఆ సొత్తు వానికి అస్వాధీనముగా నుండినది the property was not in his power.

అహము *pron.* : I, myself. నేను (Met.) Arrogance, presumption అహంకారము. వానికి నిండా అహమున్నది he is very proud.

అహము *n.* : Day. అహస్సు, దినము. పుణ్యాహము holy day. అహర్నిశలు day and night, continually. **అహరహము** adv. Daily.

అహలెకారులు : Public servants, men of business.

అహవాలు *n.* : The actual state of things, particulars, circumstances.

అహషాంబ్రంట్రోతులు : Police peons.

అహహ or **అహహా** *interj.* : Ah ! aha ! implying surprise, fatigue. pain, pleasure. అద్భుతము, ఖేదము, ఈ అర్థములందు చెప్పేమాట.

అహార్యము *n.* : A mountain, a hill. పర్వతము.

అహి *n.* : A snake or serpent. సర్పము, పాము. అహితుండికుడు *n.* : A snake catcher పాములవాడు. **అహిపతి** *n.* :The lord of snakes.

అహింస *n.* : Harmlessness. అహింసా పరమో ధర్మః harmlessness is the highest virtue.

అహితము : Unfriendliness, enmity. వైరము. అహితము adj. Unfriendly, inimical. విరోధమైన, శత్రుత్వమైన. **అహితుడు** *n.* : An enemy, a rival. శత్రువు.

అహేతుకముగా *adv.* : Causelessly. నిష్కారణముగా.

అహెూ *interj.* : Ah ! Oh ! (expressing compassion. regret, praise weariness or surprise.)

అహెూరాత్రము *n.* : A day and night. A whole day. రాత్రియును పగలును *adv.* : Continually.

ఆ

ఆ : The broad vowel A.

ఆంక్ష *n.* : Custody, surveillance. కావలి, పారా.

ఆంగికము (from అంగము) *n.* : Gesture, action. కనుబొమ్మల నెగర వేయుట.

ఆంగిరసుడు *n.* : Brihaspati. బృహస్పతి, వేల్పుటొజ్జ.

ఆండ్రు plural of ఆలు. *n.* : Wives, women.

ఆంతర్యము *n.* : Heart, mind. అభిప్రాయము, తలపు. ఇది ఆంతర్యానికి తేవలెను. please, do consider this.

ఆంత్రము *n.* : A bowel. పేగు.

ఆందోళించు *v.n.* : To swing. ఊగు. **ఆందోళనము** *n.* : Swinging, trembling, oscillation. ఊగడము. **ఆందోళము** or **ఆందోళిక** *n.* : A palankeen. అందలము, పల్లకి, ఆందోళితము.

ఆంధ్యము *n.* : Blindness. Opposition, obstruction, hindrance. గుడ్డితనము, అడ్డి, ఆటంకము.

ఆంధ్రము *n.* : The sanskrit name for Telugu. ఆంధ్రరాజ్యము the Telugu country. ఆంధ్రులు the Telugu people, Telugus.

ఆక *n.* : A check, an order, a command. Custody. అడ్డగింపు, ఆజ్ఞ, చెర. ఆకట్టు (అక+కట్టు) *v.i.* : To prevent, hinder, check. నిరోధించు.

ఆకంఠము *adv.* : Full, up to the neck. గొంతుమట్టుకు, ఆకంఠపూర్తిగా భక్షించినాడు he ate to the full.

ఆకంపించు *v.u.* : To tremble, shake. మిక్కిలి కంపించు, వణకు. ఆకంపితము adj. Well shaken. చక్కగా కదలింపబడినది.

ఆకతాయ *n.* : A rascal, a rogue, a wretch. A naughty boy. తుంట. ఆకతాయతనము rescality or naughtiness. తుంటరితనము.

ఆకత్రాడు *n.* : The string used to tie the churning rod to a post. కవ్వమును తగిలించుటకై తరికంబము నందు కట్టెడు త్రాడు.

ఆకరము *n.* : a mine : foundation : basis, authority, గని, అస్థిభారము, ఆధారము, సాధకము. Also, a crowd, multitude సమూహము. **ఆకరము** *n.* Anger. ఆగ్రహము.

ఆకర్ణించు *v.a.* : To listen, attend to. విను ఆకర్ణనము n. Hearing. వినుట.

ఆకర్షణము *n.* : Pulling, hauling : attracting, drawing. ఈడ్వడము. ఆకర్షకము. *n.* : That which attracts, a magnet. ఆకర్షణము.

ఆకలనము : Wish, desire, counting, reckoning. ఇచ్ఛ, కోరిక, అభిలాష, ఎన్నిక, గణనము.

ఆకలి *n.* : Hunger, appetite. Eagerness.

ఆకల్పము *n.* : Ornament, decoration. అలంకారము.

ఆకళించు *v.t.* : To understand. గ్రహించు. **ఆకళింత** or **ఆకళింపు** *n.* : Intelligence; comprehension.

ఆకసము *n.* : The sky : heaven.

ఆకస్మికము or **ఆకస్మికముగా** *adv. n.* : Suddenly. అకస్మాత్తుగా.

ఆకాంక్ష *n.* : Wish, desire. (In gram) the government or concord of words in a sentence.

ఆకాండికము *n.* : Unseasonable, unusual at that season.

ఆకాకర *n.* : The wild species of *Momordica Dioica.* అడవికాకర.

ఆకారము *n.* : Shape, form. ఆకారప్పజ్యుడు A fop, a beau. ఆకారవంతుడు or అపకారి a handsome man.

ఆకారితము *n.* : Called, summoned. పిలువబడిన.

ఆకాశము *n.* : Ether, sky, atmosphere. ఆకాశగంగ the river of heaven. ఆకాశ పంచాంగము *n.* : A fool's chronicle, a pack of nonsense.

ఆకీర్ణము *adj.* : Sprinkled, scattered. Also dishevelled, loose, as locks.

ఆకు *n.* : A leaf of any sort. A petal. పత్రము, దళము A betel, or palmyra leaf; also the leaf on which the Hindus eat their food. విస్తరాకు. An ear-ring. చెవికమ్మ.

ఆకుంచనము *n.* : Contracting, drawing up, shrinking. Elasticity. ముడుచుట.

ఆకుజెల్ల *n.* : A kind of fish.

ఆకులము *adj.* : Troubled, distressed, confounded. ఆకులపడు *v.i.* : To be troubled or confounded. కలతపడు, చెదరు.

ఆకుసన్నములు *n.* : A sort of fine rice.

ఆకూతము or **ఆకూతి** *n.* : Meaning, intention, wish, desire Expression, mien, demeanour. అభిప్రాయము, తలంపు.

ఆకృతి *n.* : Form, shape, figure, mien. ఆకారము.

ఆకృష్టి *n.* : Attraction. ఆకర్షణము.

ఆకె *pron.* : She, that woman. ఆబిడ.

ఆకొత్తు *n.* : Nippers or clippers to cut betel nut with. అడకొత్తు.

ఆకొను *v.n.* : To be hungry, to have an appetite. See ఆకలి.

ఆక్రందనము or **ఆక్రందము** *n.* : Weeping, lamentation. **ఆక్రందించు** *v.n.* : To lament. ఏడ్చు.

ఆక్రమించు *v.a.* : To appropriate wrongfully, to encroach on, usurp. ఆక్రమణము. n. Surrounding, occupying, usurpation, filling.

ఆక్రోశము *n.* : Anger, dissatisfaction, malice. Curse, imprecation. తిట్టు. **ఆక్రోశించు** *v.n.* : To grieve, to be

displeased, to be malicious. To curse or abuse. తిట్టు.

ఆక్షేపము, ఆక్షేపణ *n.* : Censure, blame, reproach, criticism, scruple, objection, a question. ఆక్షేపించు. *v.t.* : To criticise, to object, to question. ఆక్షేపకుడు *n.* : One who criticises or objects.

ఆఖరు *adj.* : Last, final. కడపటి. *n.* : End, termination. తుద, అంతము. ఆఖరున, ఆఖరుకు adv. Finally, lastly.

ఆఖువు *n.* : A rat. ఎలుక. a bandicoot. పందికొక్కు.

ఆఖేటము *n.* : Hunting; the chase వేట

ఆఖ్య *n.* : A name, or appellation. పేరు. ఆఖ్యాత. *n.* : The speaker. చెప్పెడువాడు. **ఆఖ్యాతము** *adj.* : Said, spoken, rehearsed. **ఆఖ్యానము** *n.* : Telling. **ఆఖ్యేయము** *adj.* : Fit to be said or rehearsed.

ఆగంతుకము *adj.* : Unexpected (as a guest dropping in.) ఆగంతకుడు or ఆగంతవు *n.* : A guest, a stranger, one who drops in పరదేశి, అతిథి.

ఆగడము *n.* : Sport, jesting, fun, a wantonness. ఆగడకాడు or ఆగడీడు *n.* : A scoffer, one who teases. ఆగడముచేయు To teases, tease.

ఆగడపలు *n.* : A range of clouds. మొగిలు దొంతి, మబ్బుల సన్నపు దొంతరలు.

ఆగతము *adj.* : That which is come. Gained, realized, obtained, gotten. వచ్చిన, పొందబడిన.

ఆగమనము *n.* : Arrival. వచ్చుట, రాక ఆగమము *n.* : Arrival, approach; a treatise on వేదాంతము or divinity describing religious rites.

ఆగాడి *n.* : An inferior sort of gain.

ఆగాత్యము or **ఆగాయిత్యము** *n.* : Outrageous behaviour, obstinacy, desperation, baseness, villainy.

ఆగామి *adj.* : Future.

ఆగు *v.n.* : To stop, to stay, abstain, refrain. To bear (as a cord does a weight.) To be confined, set aside or reserved.

ఆగుబ్బతిల్లు or **ఆగుబ్బుకొను** *n.* : To increase. అతిశయించు. వృద్ధిపొందు. to be overjoyed. See ఉబ్బతిల్లు. ఆగుబ్బు *n.* : Greatness, vastness.

ఆగ్నేయము *n.* : The south east point, of which Agni is regent. ఆగ్నేయాస్త్రము *n.* : A fiery weapon : a rocket or grenade.

ఆగ్రహము *n.* : Anger, displeasure, rage, wrath ఆగ్రహించు *v.n.* : To be angry, or enraged. కోపించు.

ఆఘాతము *n.* : Striking a blow. కొట్టుట.

అఘూర్ణిత *adj.* : Rolling (the eyes)

అఘోషించు *v.a.* : To roar, yell.

అఘ్రాణము *n.* : Smelling. The sense of smell. ఆఘ్రాణించు *v.a.* : To smell. వాసనచూచు, ముక్కుతో పీల్చు.

ఆచండాలము *adj.* : High and low, including every rank "down to the pariahs."

ఆచంద్రతారకము, ఆచంద్రార్కము *adv.* : For ever, as long as the moon and stars or sun endure.

ఆచమనము *n.* : Sipping water three times before religious ceremonies or meals, or after meals, or after relieving oneself, repeating at the same time the 24 principal names of Vishnu వార్చుట. ఆచమించు, ఆచాంతము *n.* : Tasted, sipped.

ఆచరించు *v.a.* : To practise, to observe. To be used to, to do habitually. To put in practice (the precepts of religion) to perform (bathing, & c.) To celebrate (a religious festival.)

ఆచు : See ఆగు.

ఆచూకీ (ఆ+చూడ్కి) : Trace, sign. జాడ.

ఆచ్ఛాదనము *n.* : Lid, cover : clothes, covering, cloak. ఆచ్ఛాదితము. adj. Hidden, concealed.

ఆజవంజవము *n.* : The world, earthly ties. A family. సంసారము. He who is freed from earthly ties.

ఆజానుబాహుడు *n.* : Longimanus : one whose arms reach to his knees.

ఆజానేయము *n.* : One of the best breeds among horses.

ఆజి *n.* : War, battle. యుద్ధము.

ఆజుబాజు *adv.* : Around, about, in the vicinity, చుట్టును, ఆ ప్రాంతములందు.

ఆజ్ఞ *n.* : Command, order, sanction, leave, permission. ఆజ్ఞచేయు to command. ఆజ్ఞాపనము *n.* : Command, order.

అజ్మాయిషీ or **అజమాయిషీ** *n.* : Trial, proving. పరీక్ష, సరిచూడడము. అజ్మాయిషీచేయు to test, to try.

ఆజ్యము *n.* : Ghee, clarified butter. నెయ్యి.

ఆట : Play, sport, a game : a dance, acting or stage performance. Jest, joke, gambling. ఆటకత్తె. ఆటరి or ఆటది. *n.* : An actress.

ఆటంకము *n.* : Obstacle, prevention, hindrance, resistance.

ఆటి : Same as ఆడేలు.

ఆటు *v.n.* : To suffice : to last, to be enough దాన్ని పోడిమిగా వాడితే ఇంకా నెలదినములకు ఆటివచ్చును with caution it may suffice for a month. అది ఆటదు or ఆటిరాదు. it is not enough.

ఆటోపము *n.* : Hastiness : excess, pride. సంభ్రమము, వేగిరపాటు, రభసము, ఆడంబరము, ఔద్ధత్యము, తొందర.

ఆట్రగడలు *n.* : A sort of grain. అక్కుళ్లు.

ఆడ *adj.* : Female. ఆడగుంపు a mob of women. ఆడకండ్లదానను I am a timid woman ఆడకూతురు a woman. **ఆడతనము** *n.* : Womanishness, weakness.

ఆడ *adv.* : There, in that place. అక్కడ ఆడాడ. Here and there.

ఆడంగి or **ఆణంగి** *n.* : A female. (Usually in the plural alone) ఆడంగులు, or ఆణంగులు a women.

ఆడంబరము *n.* : Pomp, grandeur. Vain display : abortive arrogance. The onset of battle : the charge : the sound of trumpets.

ఆడాలు *n.* : A herb like cress.

ఆడి *n.* : An affix implying 'doer' or 'performer', as మాయలు tricks మాయలాడి a rogue : కులుకులాడి a lovely woman : టక్కులు pranks. టక్కులాడి a cheat.

ఆడించు *v.a.* : To cause to move or play, to amuse.

ఆడిక *n.* : Rumour, talk scandal, infamy, రచ్చ, నింద, రట్టు. ఆడికపడు *v.n.* : To be blamed **ఆడికోలు** *n.* : Scandal ఆడికోళ్లు.

ఆడితప్పు *v.n.* : To break one's word ఆడితప్పనివాడు one who keeps his word. A man of his word.

ఆడిపోసికొను *v.n.* : To scandalize, vilify. నిందించు.

ఆడు *v.n.* : 1. To play, dance, work, act, do, move, ply. కాళ్లు ఆడక నిలిచె he stood stock-still, his feet did not stir, 2. To shake, totter, wag. 3. To beat, as the pulse. ధాతువు ఆడుచున్నది the pulse beats, 4. To speak, say.

ఆడు *v.a.* : 1. To play, ply, work, move, 2. To use, do, practise, perform, 3. To speak (a language.) తెలుగు మాటలాడుతాడా ? does he speak Telugu ? నిజమాడు to speak the truth, 4. To say. ఎవ్వరు ఏమి ఆడినా let folks say what they will, 5. To promise, 6. To act a character, personify, represent, personate, 7. To assume, or put on (a manner) జాణతనంబులాడదొడగె he began to assume an arch manner, 8. To place, put, set, 9. To sound or play on (an instrument) జలకమాడు to bathe, ముద్దులాడు to kiss, మాట్లాడు to speak, బొంకులాడు to tell lies. ఆట్లాడు to play. రెక్కలాడు to use the wings. to fly. కొట్లాడు to fight.

ఆడు *adj.* : Female. ఇవి ఆడుమాటలు these are a woman's words.

ఆడుకొను *v.n.* : To play, to ply about, sport. To say. *v.t.* : To blame. నిందించు.

ఆడేలు *n.* : A night hawk ఆడేలువలె కదలకుండా ఉన్నావు you are as sluggish as a night hawk. శరారి, or రామశారిక Tardus.

ఆఢకము *n.* : A measure of capacity called తూము.

ఆఢకి *n.* : The grain called pigeon pea, అడవికందులు, పెద్దకందులు.

ఆఢ్యము *adj.* : That which has or possesses. గల Thus. సంపదాఢ్య

possessed of wealth. **ఆఢ్యుడు** *n.*: Owner, possessor. సంపన్నుడు.

అణంగులు : See. ఆడంగి.

ఆణి *adj.* : Spherical, round (a term applied to pearls.) ఆణిముత్తెము a rounded or faultless pearl.

ఆతంకము *n.* : Obstacle, pain, fear, apprehension. Disease. ఆటంకము, బాధ, భయము, రోగము.

ఆతగాడు *n.* : He. that man. అతడు.

ఆతడు : another form of అతడు (ఇక్కడ తవర్ణము ఆగమము.)

ఆతతము *adj.* : Extended, great, large. ఆతతనిష్ఠ with extreme affection or fidelity.

ఆతతాయి *n.* : A villain, one who attempts to kill, చంపనుద్యమించువాడు.

ఆతపము *n.* : Sunshine. ఎండ. **ఆతపత్రము** or **ఆతపవారణము** *n.* : An umbrella. గొడుగు.

ఆతరము *n.* : Freight, fare. కేవు, ఓడకిచ్చెడి కూలి.

ఆతల *n.* : Further. on, away అవతల.

ఆతిథ్యము *n.* : Entertainment, hospitality. food given to a wayfarer. ఆతిథి సత్కారము. **అతిథ్యము** *adj.* : Hospitable.

ఆతిథేయము : same as ఆతిథ్యము. n.

అతిథ్యుడు : an unexpected guest. అతిథి, విందు.

ఆతురత or **ఆతురము** *n.* : Hurry, eagerness affection. ఆతురచిత్తయై being afflicted. గర్భాతురము famishing hunger. క్షుధాతురుడై famishing with hunger. కామాతురుడై eager with lust.

ఆతోద్యము *n.* : A musical instrument వాదిత్రము.

ఆత్తము *adj.* : That which is got or stolen. పొందబడిన, అపహరింపబడిన.

ఆత్మ *n.* : The soul, the living principle. జీవుడు. Self, the individual, a person. The body శరీరము. Nature. స్వభావము.

ఆత్రము *n.* : Haste. త్వర. ఆత్రగాడు *n.* : A hasty person. త్వరపడువాడు.

ఆద *n.* : Sorrow, grief. దుఃఖము, విచారము. ఆదమరిచి *adv.* : Soundly, well, casually. హాయిగా, నిర్వ్యాకులముగా, నిశ్చింతగా, నోరుజారి.

ఆదట *n.* : Fulness, satiety, love. ప్రేమము, తృప్తి, తనివి. ఆదటపోయిన. full, satisfied. ఆదటబోక. without satiating his appetite.

ఆదరము or **ఆదరణ** *n.* : Respect, reverence, kindness. మన్నన ఆదరించు or ఆదరణచేయు *v.t.* : To be gracious, to relieve, cure.

ఆదరబాదరగా *adj.* : Precipitately, confusedly. అతిత్వరగా, తొందరగా, అవసరముగా.

ఆదరించు *v.a.* : To treat kindly, soothe, honour, welcome. ఆదరము.

ఆదరవు *n.* : A prop, or support. Protection. aid, refuge, subsistence. కడుపులో ఆదరవులేక ఉండే with empty stomach.

ఆదర్శము *n.* : A looking glass or mirror.

ఆదా in. Profit, gain, advantage, ఆదాయము. ఆదాచేయు or ఆదా పరుచు *v.a.* : To realise or collect the value.

ఆదానము *v.n.* : Taking, acceptance, receipt.

ఆదాయము *n.* : Profit, gain, income, emolument, moiety. లాభము, ధనము, వచ్చుబడి, రాబడి.

ఆది *n.* : The beginning. మొదలు. Also, an aim గురి. ఆదిని at the beginning, at first. ఆదిశేషువు *n.* : The old dragon, who is worshipped as the supporter of the earth.

ఆదితాళము *n.* : One of the modes by which musical time is measured. ఎనిమిది అక్షరముల కాలము.

ఆదిత్యుడు *n.* : A name of the Sun. ఆదిత్యవారము or ఆదివారము.

ఆదిమము *adj.* : First, original, primeval. **ఆదిమ ఋణము** a primary claim.

ఆదుకొను *v.a.* : To aid, assist, support, treat kindly. ఆదరించు.

ఆదుర్దా *n.* : Alarm, distress, trouble. భయము, తొందర. **ఆదుర్దాపడు** *v.i.* : To be troubled about. తహ తహ పడు.

ఆదేశము *n.* : Instruction. ఆదేశనకారము the letter N inserted in the place of another letter. **ఆదేశించు** *v.t.* : To teach, instruct. ఆదేష్ట *n.* : A teacher, one who gives orders.

ఆదోకగా (ఆవు + తోక) *adv.* : Like a cow's tail. Slanting, in a slanting form, taperingly; conical, pyramidical.

ఆద్యము *adj.* : Prime, first, initial.

ఆధానము *n.* : The act of keeping. covering or putting on. ఉంచుట, కప్పుట, ధరించుట.

ఆధారము *n.* : Support, prop, stay. ఆ చేనికి ఈ బావే ఆధారము this well is the sole support of that field; that land depends wholly on this well.

ఆధి *n.* : Sorrow. వ్యసనము; anxiety. మనోవ్యధ; pledge, pawn. కుదువ Also, a residence. ఉనికిపట్టు.

ఆధిక్యము *n.* : Greatness. Increase, accumulation, excess, superiority. గొప్పతనము.

ఆధిదైవికము *adj.* : Superhuman, supernatural. దైవమువల్ల గలిగినది. అధిదైవిక తాపములు sufferings due to supernatural causes.

ఆధిపత్యము : Government, dominion. దొరతనము.

ఆధిభౌతికము *adj.* : Natural, or caused by the operation of the natural elements. పృథివ్యాది భూతములవలన గలిగినది.

ఆధీన్యము *n.* : Possession, trust, charge, control. ఆధీనత్వము.

ఆధునికము *adj.* : Modern, not ancient recent. ఇప్పటిది, క్రొత్తది, ఆధునికులు *n.* : The moderns. నవీనులు.

ఆధేయము *adj.* : Placed, deposited, kept. ఉంచబడిన.

ఆధోరణుడు *n.* : An elephant driver. మావటివాడు.

ఆధ్యాత్మికము *adj.* : Spiritual. ఆత్మవల్ల గలిగినది ఆధ్యాత్మికతాపములు. sufferings self caused.

ఆన : In the year, as ఆన ౧౮౩౪ in the year 1834 or A.D. 1834; used in correspondence, and only regarding the Christian era.

ఆన *n.* : Command or order. ఆజ్ఞ *n.* : Oath, adjuration. తోడు అని ఒట్టు పెట్టుకొనుట. Protestation. ఆన పూర్వకముగా faithfully, according to oath.

ఆనందము *n.* : Happiness, bliss, delight. ఆనందబాష్పములు tears of joy. ఆనందించు v. i. To be glad, to rejoice.

ఆనక *adv.* : Hereafter, afterwards.

ఆనకట్ట *n.* : Anicut, A dam or embankment across a river to raise its level artificially.

ఆనకము *n.* : A large kettle drum, a tabor. తప్పెట, భేరి.

ఆనగోలుపోవు *v.n.* : To face, perish. వాసితప్పు.

ఆనతము or **ఆవనతము** *adj.* : Bent, humbled. వంగిన, వంచబడిన.

ఆనతి *n.* : An order. permission, leave. సెలవు. ఆనతిచ్చు (ఆనతి + ఇచ్చు) *v.a.* : To say, tell or relate, desire, instruct సెలవిచ్చు.

ఆనద్ధము *n.* : A drum.

ఆననము *n.* : The face, mouth. ముఖము, నోరు.

ఆనపకాయ *n.* : A long gourd, The bottle gourd. సొరకాయ.

ఆనమితము *adj.* : Bowed, weighed down, bent వంపబడిన.

ఆనయించు *v.t.* : To bring తెచ్చు. ఆనయము, Bringing, తేవడము.

ఆనవాటిపొలము *n.* : Disputed land: a field the boundary line of which is questioned. కరకసాపొలము.

ఆనవాలు *n.* : Porridge, rice and milk boiled. కాగిన పాలు, ఇగరకాచిన పాలు. ఆనవాలు *n.* : Token, keepsake : a mark in lieu of signature : sign. Presumptive proof, a token or credentials.

ఆనాయము *n.* : A net. ల ఆనించు, ఆనిక See ఆను.

ఆను *v.n.* : To rest on, to touch, be contiguous to. వానికి దృష్టి ఆనదు he cannot see out of his eyes.

ఆను *v.a.* : To press on, put on, అణము, ధరించు.

ఆనుకూల్యము *n.* : Convenience, suitability. అనుకూలముగా నుండుట.

ఆనుగము or **ఆనుగుతీగె** *n.* : The creeper of the long bottle gourd, cucurbita lagenaris.

ఆనుగుణ్యము *n.* : Fitness, suitability. The state of being in accordance with anything. అనుగుణముగా నుండుట.

ఆనుపూర్విగా or **ఆనుపూర్వకముగా** *adv.* : Invariably. Regularly, in order.

ఆనేత *n.* : One who brings. తెచ్చువాడు. **అనేయము** *adj.* : That which deserved to be brought. తేదగినది.

ఆన్వీక్షకీ *n.* : Logical philosophy, metaphysics. వైశేషికాది తర్కవిద్య.

ఆపగ *n.* : A river, a stream.

ఆపణము *n.* : A market. అంగడి. ఆపణికుడు *n.* : A dealer or shopkeeper. వర్తకుడు.

ఆపత్తు or **ఆపద** *n.* : Calamity, misfortune, adversity ఆపన్నము Unfortunate, hapless. ఆపన్నుడు *n.* : One who is afflicted or distressed ఆపదను చెందినవాడు.

ఆపము *n.* : Hopper or Oppas, a kind of rice cake. అప్పము.

ఆపసోపాలుపడు *v.n.* : To be dejected, or grieve, be lowspirited.

ఆపాతము *n.* : Falling. పడుట.

ఆపాదమస్తకముగా *n.* : From head to foot – నిలువెల్ల.

ఆపాదిల్లు *n.* : To happen, to arise. కలుగు, పుట్టు ఆపాదనము. *n.* : Happening. కలుగుట.

ఆపు (Causative of ఆగు) *v.a.* : To hold back, restrain, check, stop. ఆపు చేయు, ఆగించు. **ఆపు** or **ఆపుదల** *n.* : A stoppage ఆపుట Support ఆసరా, సహాయము.

ఆపె *pron.* : She, that woman, a woman ఇంటి ఆపె the house wife, the lady of the house.

ఆపేక్ష : Same as అపేక్ష.

ఆపోవు : from ఆ a contraction of ఆకలి hunger and పోవు to go or ఆద+పోవు, *v.n.* : To be satisfied. తృప్తినొందు.

ఆపోశనము *n.* : The sipping of water from the palm of the hand as a religious ceremony before or after meals.

ఆప్తము *adj.* : Obtained, gained, intimate, dear, confidential, trusted, attached. **ఆప్తముగా** confidentially, in a friendly manner, candidly. **ఆప్త జనము, ఆప్తజనులు** own people.

ఆప్యాయనము or **ఆప్యాయము** *n.* : Refreshment, comfort, reconciliation. తృప్తి.

ఆప్లవము *n.* : Bathing. plunging. స్నానము, మునుక.

ఆబాడు *adj.* : Cultivated, prosperous. n. A town. పట్టణము.

ఆబాలగోపాలముగా *adv.* : Both small and great, one and all.

ఆబాలు *n.* : Transplantation.

ఆబిడ, ఆవిడె *Pron.* : She. that woman. ముసలావిడ. the old woman.

ఆబుకారి : Same as అబ్కారి.

ఆబోతు *n.* : A bull.

ఆబ్కారి, ఆబుకారి or **అబ్కారి** *n.* : tax on spirituous liquors. కల్లు సారాయిల మీద వేసే పన్ను.

ఆబ్దికము *n.* : Anniversary of a death, annual ceremonies.

ఆభరణము *n.* : Ornament, decoration, jewels. **ఆభరణుడు** n. He who wears jewells.

ఆభాషణము *n.* : Addressing, speaking; a speech, harangue, oration.

ఆభాసము, ఆభాసు *n.* : Fallacy, corruption. **ఆభాసముచేయు** to injure, to spoil. **ఆభాసాంధ్రము** a coarse low dialect of Telugu.

ఆభిజాత్యము *n.* : Lineage, descent.

ఆభిముఖ్యమైన *adj.* : Meeting, fronting.

ఆభీరుడు *n.* : A herds man. **అభీరపల్లి** *n.* : A hamlet, a village of herdsmen. ఆభీరి *n.* : A woman of the hersmen's caste.

ఆభీలము or **ఆభీలత** *n.* : Fear, terror. భయము. **ఆభీలనేత్రుడు** the fierce-eyed one.

ఆభోగము *n.* : Completion. Fullness, plumpness. పరిపూర్ణత.

ఆమంత్రించు *v.n.* : To call ఆమంత్రణము n. Calling పిలుపు. Adieu : farewell వీడుకోలు.

ఆమడ *n.* : A measure of distance equal to four coss : that is, either 8 or 10 miles. అడుగు ఆమడగానుండినది every step was as wearying as a mile.

ఆమతించు *v.a.* : To invite. పిలుచు. ఆమతింపు an invitation to a wedding.

ఆమతిల్లు *v.i.* : To arise పుట్టు.

ఆమదను *n.* : Income, revenue.

ఆమని *n.* : Alarm, fright, annoyance. also, season, time, harvest time. Plenty. వసంతఋతువు, సమృద్ధి అన్నం బామనిగానిడుము give them plenty to eat పేరామని a long time.

ఆమము*adj.* : Raw, unripe, undressed. పచ్చి, పండని, పండబడని, ఆమశ్రాద్ధము n. a funeral rite celebrated by giving unboiled rice, & c., to Brahmins.

ఆమయము *n.* : Sickness, disease. రోగము.

ఆమలకము *n.* : ఉసిరికచెట్టు. వానికి అది కరతలామలకముగానున్నది he has it at his fingers ends.

ఆమవడ *n.* : A cake made of pulse (termed phascolus radiatus) soaked in curds.

ఆమిక or **హామిక** *n.* : Egotism, boasting. presumption, boldness, vigour. అహంకారము, గర్వము, ఆమిక జాత్ర *n.* : Satiety.

ఆమిషము *n.* : Flesh, meat. Enjoyment. భోగము.

ఆమిషము or **హామిషము** *n.* : Means, property, worth, resources, gross produce, అయివజు.

అమీను *n.* : An ameen, a petty revenue officer.

ఆము *n.* : Fatness, lust, desire. మదము. ఆము or ఆముకవియు *v.a.* : To cover, spread over. a face bright with radiance. ఆముకొను *v.n.* : To increase. హెచ్చగు, పైకొను.

ఆముక్తము *n.* : That which is worn or put on as a cloth or armour. కట్టబడిన, తొడుగబడిన.

ఆముదము *n.* : Castor oil. ఆముదములు castor oil seeds. **ఆముదపు చెట్టు** *n.* : The castor oil tree.

ఆముష్మికము *adj.* : That which is mental, spiritual, or heavenly; as distinguished from అయిహికము that which is material or earthly. ఆముష్మిక సుఖములు spiritual delights.

ఆమూలము *adv.* : Radically, to the root. ఆమూలము adj. Entire, root and branch. ఆమూలాగ్రముగా (lit. from the root to the top.) Through and through, completely. ఆమూలాగ్రముగా పనిచెడినది it is ruined root and branch.

ఆమె (ఆ + అమ్మ) *pron.* : She.

ఆమెత or **ఆమిత** *n.* : Invitation, banquet, feast. ఆమెతచేయు to feed on : make a meal. ఆమెత పెట్టు to give a dinner. విందుచేయు.

ఆమెన్ *n.* : తథాస్తు. అట్లు అగుగాక (ఇది బైబిలులో వచ్చేమాట.)

ఆమోదించు *v.n.* : To be glad; to agree, concur with, assent, consent. సంతోషించు, సమ్మతించు. ఆమోదము *n.* : Sweetness, delight, joy. సంతోషము, సమ్మతము.

ఆమ్నాయము *n.* : The veda or Scripture.

ఆమ్రము *n.* : The mango tree. మామిడిచెట్టు.

ఆమ్రేడించు *v.t.* : To reiterate. Parij ఆమ్రేడితము *adj. n.* : Reiterated; that which is repeated, that which is said twice.

ఆమ్లము *n.* : The tamarind tree or fruit. Sourness. పులుసు

ఆయకము *n.* : Mortgage. తాకట్టు, కుదువ.

ఆయకాడు *n.* : A bailiff or village officer. ఊరి ఉద్యోగస్థుడు.

ఆయతనము *n.* : Place, home, temple, ఇల్లు, గుడి.

ఆయతము *adj.* : Long, fit, proper నిడుపైన, పొడుగైన, తగిన.

ఆయతి *n.* : Tallness, length. The future రాగలకాలము. The space of four months కందాయము, కారు, మాసచతుష్టయము. Income.

ఆయత్తము *n.* : Readiness, preparation. **ఆయత్తము** *adj.* : Ready. Inclined for; submitting to. అధీనమైన. మోహాయత్తము given up to one's lusts. **ఆయత్తపడు** *v.n.* : To be ready, to be prepared.

ఆయన *pron.* : He, ఇంటి ఆయన the master of the house.

ఆయపరచు *v.a.* : To cultivate, bring under the plough. సాగుబడిచేయు.

ఆయపిల్లు *n.* : Closet or inner chamber.

ఆయము *n.* : A vital part of the body. జీవస్థానము particulars, details Receipt, gain, profit. వచ్చుబడి, ఆదాయము. Toll, tax, customs, income. సుంకము. Rate, standard, fixed number.

ఆయల్లకము *n.* : Longing desire. Loving regret. కామచింత, కామాతురము, విరహము, ఎడబావు.

ఆయవారము (యాయావరము) *n.* : Alms, ధాన్యయాచన.

ఆయసము *n.* : Iron, adj. Made of Iron, metallic. ఆయసపట్టిక *n.* : An iron plate or lid placed over a lamp to collect the soot.

ఆయా ఆ + ఆ : That and that; those and those; several, various ఆయా *n.* : Awaiting woman, a maidservant, an ayah. పనికత్తె. దాసిది.

ఆయాసము *n.* : Fatigue, trouble, uneasiness, vexation. శ్రమము. ఆయాసకరము *adj.* : Vexatious or troublesome. ఆయాసపడు, *v.i.* : Totoil, be wearied. శ్రమపడు, grieve. ఆయాసపెట్టు. *v.a.* : To trouble, to plague, vex harass.

ఆయిటుదూది : silk cotton. బూరుగు దూది.

ఆయితము or **ఆయిత్తము** *adj.* : Ready, prepared. *n.* : Preparation. సన్నాహము. ఆయితపడు, ఆయితము చేయు or ఆయితపెట్టు *v.a.* : To prepare, trim.

ఆయత్తము or **ఆయిత్తు** *n.* : Convenience readiness. ఆయిత్తు *adj.* : Ready, prepared, convenient నాకు రానాయిత్తుకాదు I cannot come.

ఆయుధము *n.* : A weapon, an instrument, a tool. ఆయుధ విద్య *n.* : The science of arms, **ఆయుధశాల** *n.* : An arsenal.

ఆయుర్వేదము *n.* : The science of life. Hygiene or medicine. ఆరోగ్య శాస్త్రము లేక వైద్యశాస్త్రము.

ఆయువు *n.* : Age, life, duration of life. ఆయువు తీరి చచ్చిన చావు a natural death, death from old age. ఆయుర్దాయము period of life. ఆయుస్సు. ఆయుష్కరము *adj.* : Life-lengthening.

ఆయోగము *n.* : Intelligence. తెలివి. Work. వ్యాపారము.

ఆయోధనము *n.* : War, battle యుద్ధము.

ఆర *n.* : A shoemaker's awl. మాదిగవాని సూది. అన్నలార. O brothers!

ఆరంగపువక్క *n.* : Areca nut of a certain superior quality.

ఆరండకము *n.* : The art of writing in cypher.

ఆరంభము *n.* : A beggining, the commencement. మొదలు. ఆరంభించు *v.t.* : To begin, to commence. మొదలుపెట్టు.

ఆరకాటి *n.* : A boatman, a sailor. ఓడనడుపువాడు, నావికుడు.

ఆరకూటము *n.* : Steel or brass. ఉక్కు, ఇత్తడి. ఆరకూటచ్ఛాయ the hue of steel or brass.

ఆరకూడు *n.* : A chance dinner. పూటకు ఒకచోట తినడము.

ఆరక్షుడు *n.* : A watchman, తలారివాడు.

ఆరగించు *v.a.* : To partake of food or drink. భుజించు, త్రాగు, ఆరగింపు or ఆరగింత *n.* : Eating; food, భుక్తి.

ఆరజయు *adj.* : Elegant, pretty, bland, fine. ఇంపైన. *n.* : Prettiness, grace, elegance. ఇంపు, సొగసు.

ఆరటము *n.* : Distress, grief వంత, ఖేదము, పరితాపము. ఆరటించు or ఆరటపడు *v.n.* : To grieve. పరితాపపడు, పరితపించు.

ఆరట్టము *n.* : Herat in Khorasan, whence horses were brought.

ఆరడము *n.* : Effort. పూనిక. Pleasure. ఉత్సాహము.

ఆరడి *n.* : Scandal, digrace, censure నింద. ఆరడి *adj.* : Vain, useless వ్యర్థము. ఆరడిపడు *v.n.* : To incur censure, to be blamed.

ఆరతి *n.* : An oblation or wave offering, an offering of lights or of water, turmeric and chunam waved over a deity or over any individual to take off the supposed ill effects of the evil looks. హారతి or మంగళ హారతి.

ఆరనాళకము *n.* : Water in which rice has been washed, or kept till it ferments.

ఆరబము *n.* : Vegetation. crops, fruit of the earth in general పైరు.

ఆరబ్ధము *adj.* : That which is begun, ఆరంభింపబడినది.

ఆరభటి *n.* : Valour, manhood. బంటుతనము. ప్రౌఢిమ. A grand style in Tel. or Skt. Composition. ఒక కావ్యవృత్తి.

ఆరభి *n.* : A certain tune in music.

ఆరము *n.* : One side or angle of a polygon. ద్వాదశారము a twelve sided body. సాష్టారక eight sided.

ఆరయు (another form of అరయు) *v.a.* : To inquire, look to, search for విచారించు.

ఆరవము *n.* : Sound, noise, మ్రోత.

ఆరాటము *n.* : Distress, grief. పరితాపము. ఆరాటపెట్టు or ఆరాటించు *v.a.* : To distress, grieve.

ఆరాత్రికము : Same as హారతి.

ఆరాధించు *v.a.* : To worship. to pray, to adore. మ్రొక్కు, ఆరాధకుడు. *n.* : Worshipper. ఆరాధనము *n.* : Worship, prayer.

ఆరామము *n.* : A grove, a garden. తోట.

ఆరావము *n.* : Sound, voice. ధ్వని, మ్రోత.

ఆరిందా *n.* : A broker, an agent, or merchant on behalf of others. ఆడతిదారు.

ఆరితీరు *v.n.* : To be perfect, qualified, complete, accomplished or well versed in. ఆరితీరినవాడు he who is well versed or thoroughly practised.

ఆరిపువ్వుచెట్టు *n.* : A tree (*Cristea tomontsa.*) ధాతకి

ఆరివేరము *n.* : Quarrelsomeness, fretfulness, peevishness, fretting. కలహామునకు త్వరపడి తిరుగుట, ఆరివేపుతపసి the great mischief maker. నారద.

ఆరు *n.* : A line of hair, extending from the navel up towards the breast. రోమావళి. నూగారు.

ఆరు Numeral *adj.* : Six. ఆరుగురు, ఆరువురు Sixmen. ఆరునొకటి or ఆర్నొకటి "Six and One" "which, for euphony, is commonly used for ఏడు seven, because ఏడు means also to cry.

ఆరు *v.n.* : To teem with, be full of. నిండు; to be or have. సొంపారిన beautiful. ఇంపారిన delightful. blooming. చెన్నారిన lovely.

ఆరు or **ఆరిపోవు** *v.n.* : To dry, be dried up. To be quenched, or extinguished.

ఆరుకలు, ఆరుగలు, ఆరికెలు, ఆరిగలు or **ఆళ్లు** *n.* : A sort of inferior grain. A species of grain, called చోళ్లు is similar but oblong in shape.

ఆరుచు, అరుచు or **ఆర్చు** *v.* : To cry, exclaim, roar, To cause to dry. To move రెప్పలార్చు to wink.

ఆరుదొండ *n.* : The plant termed capparis horrida.

ఆరుద్రపురుగు or **ఆర్ద్రపురుగు** *n.* : An insect of a bright red colour belonging to the Mite family. Its body resembles silk; so it is also called పట్టు పురుగు or చందమామ పురుగు.

ఆరుపు or **ఆర్పు** *n.* : (in painting) the ground which sets off a colour. (Commonly) a cry. కూత, ఏడ్పు.

ఆరుపోరు *n.* : Squabble, (here ఆరు is a mere echo.)

ఆరుమూడు : See ఆరు (six.)

ఆరులు అనగా ఆరిగెదుబ్బులు. : See ఆరుగులు.

ఆరూఢము *adj.* : Ascended, mounted. పంచారూఢపత్రము a bond signed by five persons, viz., the creditor, debtor, writer, and two witnesses.

ఆరె *n.* : An awl used by cobblers ఆరెలు or ఆరెబొట్టెలు A cock's spurs ఆరెలు or ఆరెవడ్లు *n.* : A kind of fine rice.

ఆరెకుడు *n.* : Watchman. తలారి. **ఆరెకోల** *v.* : An elephant goad. ఏనుగును బెదిరించే యీటె, అంకుసము.

ఆరెచెట్టు *n.* : A tree with large leaves and a fruit like cranberries. ఆరెకూర Vegetables or curry made of the leaves of the ఆరెచెట్టు.

ఆరెబొట్టె *n.* : The sharp claw that is on the back of a cock's leg. కోడి కాలివేలికి వెనుకతట్టున సూదివలె మిక్కిలి వాడిగానుండే ఒంటిగోరు.

ఆరెము *n.* : The name form Mahratta. ఆరెకాపులు a certain class of farmers. ఆరెలిపి Mahratta writing.

ఆరెము *n.* : Garden, park. తోట.

ఆరోగిణము *n.* : Eating, the act of taking refreshment. ఆరోగిణ మొనర్చు to eat.

ఆరోగ్యము *n.* : Health. Freedom from disease. రోగములేమి.

ఆరోపించు *v.t.* : To impute. లేనిదిమోపు. Imputing. ఆరోపణము.

ఆరోహణము *n.* : Ascent, a staircase, Elevating, raising. ధ్వజారోహణము a certain rite at the beginning of a feast when the "flat is raised." **ఆరోహము** *n.* : Length, ascent, rising, creeping up.

ఆర్చు or **ఆరచు** *v.n.* : To cry aloud, shout. roar. కూయు, కేకవేయు. పోకార్చు to ruin, destroy. విక్రయ మార్చు to sell.

ఆర్జనము : See under ఆర్జించు.

ఆర్జవము *n.* : Straightness. ఋజు భావము, చక్కన.

ఆర్జించు *v.a.* : To acquire or accumulate, to gain, make money. గడించు, సంపాదించు. అర్జన or ఆర్జనము *n.* : Acquisition, gain, accumulation. గడన, ద్రవ్యార్జన the acquisition of wealth.

ఆర్తి *n.* : Distress, pain, affliction. దుఃఖము. ఆర్తుడు. *n.* : A sorrowful or afflicted man. ఆర్తరక్షకుడు a reliever of the distressed.

ఆర్ద్రము *adj.* : Wet, damp, moist, imbued, steeped. తడిసిన, See ఆరుద్ర పురుగు. దయార్ద్రదృష్టి with eyes moist with love or full of love. ఆర్ద్రకము *n.* : Undried ginger. అల్లము.

ఆర్పు *n.* : A cry. ఆర్పులునిగుడ uttering cries.

ఆర్భటము or **ఆర్భాటము** or **ఆర్భటి** *n.* : Cry. roar, yell, uproar. ఆర్భటించు *v.n.* : To cry, roar.

ఆర్య *n.* : అయ్యా, ఆర్యపుత్రుడు *n.* : (In dramas) Husband. ఆర్యావర్తము The

land of the Aryans, a name applied to northern India, between the Himalayas and the Dekkan. **ఆర్యుడు** n. An Aryan; a good or respectable man, one worthy of reverence.

ఆర్వేరము (another form of ఆరివేరము) *n.* : Quarrel, enmity. కలహము, ద్వేషము.

ఆర్షము *adj.* : Relating to, belonging to or derived from a Rishi. ఋషి సంబంధమైన. Spiritual, prophetical; inspired or revealed by means of a Rishi. Archaic.

ఆలంకీ *n.* : A palankeen which is like a chair కురిచీవంటి పల్లకి అలంకీగుడి or ఆలంకులు n. A boisterous game among boys.

ఆలంబనము *n.* : An asylum prop, receptacle, support. adj. Hanging from, depending on. అవలంబము. అలంబితము.

ఆలంభము *n.* : Slaughter, killing. చంపడము.

ఆలకాపరి or **ఆలకాపు** : A herdsman. ఆవులను కాచువాడు.

ఆలకించు *v.i.* : To listen, hear, attend to, విను.

ఆలక్షించు *v.i.* : To sec, find out. చూచు, కనుగొను.

ఆలచిప్ప *n.* : A cockleshell.

ఆలతి *n.* : Buzzing, singing mournfully. రాగాలాపము.

ఆలనపాలనము *n.* : Care and caution. See పాలనము. (The word ఆలన is an anuk.)

ఆలపదములు *n.* : *Bucolics, madrigals*.

ఆలపించు *v.i.* : To sing.

ఆలపొయ్యి *n.* : A furnace with a great boiler or kettle.

ఆలపోతు (ఆల = ఆవుల) : A bull. ఆబోతు.

ఆలము *n.* : War, battle, Plague, trouble, oppression; పోరు, జగడము. Disregard, scorn, despite. అలక్ష్యము, వ్యర్థము.

ఆలయము *n.* : An abode, home, dwelling; a temple, as being the dwelling of the god. దేవాలయము a temple.

ఆలరి *adj. & n.* : Unprotected, destitute. అనాథ, నాథుడు లేనిది. An ill tempered man, a bad man. దుశ్శీలుడు.

ఆలరేడు *n.* : The ox. వృషభము, బసవడు.

ఆలవ or **ఆలువ** *v.i.* : To see, find out. చూచు, కనుగొను. (el.) *n.* : An armadillo, a scaly anteater. See ఆలుగ.

ఆలపట్టము *n.* : A banner or large fan, like a sun or like a fig leaf, carried in processions.

ఆలవాలము *n.* : A garden-bed; a basin for water round the trunk of a tree. పాదు, మాధుర్యాలవాలము a paradise of delights.

ఆలస్యము *n.* : Delay. heedlessness; sloth, idleness. జాగు, సోమరితనము. ఆలస్యముచేయు *v.n.* : To delay, to idle or trifle time away.

ఆలాగు (ఆ + లాగు) *n.* : That way. అలా *adv.* : So, thus. contracted from ఆలాగున). **ఆలాగంటి** *adj.* : Such. ఆలాగు, ఆలాగున, ఆలాగే.

ఆలాతము *n.* : A torch. కొరివి.

ఆలానము *n.* : The post to which an elephant is tied. A fetter. Also, a rope. త్రాడు.

ఆలాపము, ఆలాపన *n.* : Talking, lamentation. మాట Recitation; the prelude in music; tuning the voice or pitching the note. రాగాలాపము. **ఆలాపించు** *v.n.* : To talk, to grieve. To tune the voice. రాగమును తిన్నగా ఈడ్చు.

ఆలాయము *n.* : Readiness, intention, preparedness. ఆలాయము *adj.* : Fit. పాత్రము. Ready, prepared, resolved, determined. ఆలాయమగు *v.n.* : To be ready or prepared.

ఆలావర్తము : Same as ఆలవట్టము.

ఆలి or **ఆళి** *n.* : a line, row, or range, a bank or ridge. A woman's female friend or gossip. చెలికత్తె.

ఆలింగనము *n.* : An embrace; ఆలింగనము చేయు *v.n.* : To embrace. కౌగిలించు. ఆలింగ్యము A sort of drum made like a cow's head.

ఆలించు *v.a.* : To listen to, give ear to. ఆలకించు.

ఆలిచిప్ప : See ఆలచిప్ప.

ఆలీఢము *adj.* : Stretching, striding. *n.* : The archer's attitude in drawing the bow when he puts the right foot forward.

ఆలు *n.* : A woman, a wife. (Genitive ఆలి Pe ఆండ్రు.) ఆలుమగడు man and wife, a married pair. ఆలివంక వారు a wife's kinsfolk.

ఆలు (from ఆవు a cow.) *n. plu.* : Cows, kine. ఆవులు.

ఆలుక *n.* : A small vessel. గిండిచెంబు.

ఆలుకము *n.* : An esculent root the sweet potatoes, చేమగడ్డ, గెనుసుగడ్డ.

ఆలుగ or **ఆలువ** *n.* : A scaly anteater, an *armadillo*. నఖమృగము. same as ఆలన.

ఆలుగడ్డ *n.* :Potato. ఉరల గడ్డ, బంగాళా దుంప.

ఆలెగాండ్లు *n.* : Servants. పాలెగాండ్ల చేతి కింది కొలువుగాండ్లు.

ఆలెపొయ్యి or **ఆలెకపొయ్యి** *n.* : A fire place, where on three or four pots are fixed in the earth together with a fire in the centre. Same as ఆలపొయ్యి.

ఆలేఖనము *n.* : Writing painting. చిత్తరువు వ్రాయుట. ఆలేఖ్యము *n.* : Writing, Painting. వ్రాత, చిత్తరువు. See లిఖించు.

ఆలోకనము or **ఆలోకము** *n.* : Sight, view; sun's heat, light చూపు, ఎండ, వెలుగు. ఆలోకించు *v.a.* : To see, view or look at చూచు.

ఆలోచన *n.* : Thought, looking at, or examining. Consultation, consideration, reflection, counsel, policy, deliberation, plan, intent, purpose, motive, imagination, supposition, advice, view, intention ఆలోచనకు తెచ్చు to weigh, consider, view, regard. ఆలోచించు *v.a.* : To think, view, consider, consult, deliberate, suppose or reflect.

ఆలోడనము *n.* : Churning, a thorough enquiry, rinsing, investigation, sifting, research. కలియబెట్టుట. ఆలోడించు *v.a.* : To churn: investigate కలియబెట్టు.

ఆలోన *adv.* : Meanwhile.

ఆలోలము *adj.* : Agitated, shaken, fluctuating, tremulous, quivering. ఆలోలుడై eager, desirous. ఆసక్తిగల.

ఆళ్లకోస *n.* : A species of crow.

ఆళ్లు *n.* : A species of grain. అరికెలు నిన్న కుప్పనేడాళ్లు a proverb for 'one who has grown up under one's eyes.

ఆళ్వారు *n.s.* : *Vaishnava* name for a saint.

ఆవ *n.* : A flat or marsh glebe, low ground. A lake. Mustard seed. Recollection. ఆవపారు *v.i.* : To come to recollection.

ఆవజము *n.* : A brazen kettle drum. రుంబ.

ఆవటము *n.* : Manner, good style, mode. నూతికట్టకడవ ఆవటమున in peril, like a pitcher on the brink of a well.

ఆవడ or **ఏరావడ** *n.* : A sort of cucumber. ఆవడబీర a bitter cucumber.

ఆవడి or **హావడి** *n.* : Danger, harm, peril. ఉపద్రవము, హాని.

ఆవము *n.* : A potter's kiln. కాళ్ల ఆవము a "kiln on legs," i.e., one built with interstices through which fuel is supplied. పందిటియావము a shed kiln, one built solid on a layer of fuel, pots or tiles.

ఆవరణము *n.* : A precinct, premises, enclosure, compound; space. enclosed round a house or garden. ఆవరించు or ఆవరించుకొను *v.t.* : To surround, them in. To cover all over as a creeping plant or grass does. చుట్టుకొను.

ఆవర్జా : A journal; a diary. దినవహి; a cash book; the distribution of items of account under appropriate heads.

ఆవర్తము *n.* : A whirlpool; also (metaphorically). a curl of hair. **ఆవర్తనము** or **ఆవర్తము** n. Repetition of a lesson, doing again. పాఠము యొక్క వల్లె.

ఆవర్తి : Corrupted from ఆవృత్తి.

ఆవల *adv.* : Beyond. (See ఆవతల.) ఎనిమిదియేండ్లకు ఆవలనో యీవలనో eight years ago more or less. ఆవల యీవల both before and after. ఆవలికి ఆవల further and further.

ఆవలి or **ఆవళి** *n.* : Range, row, line, assembly, శిరోజావళి tresses.

ఆవలించు *v.n.* : To yawn, to gape. ఆవలింత *n.* : Yawning.

ఆవశ్యకము *n.* : Necessity, need. అక్కర ఆవశ్యకమైనపని an inevitable act.

ఆవహము *adj.* : That which produces. కలిగించునది. భయావహము producing or causing fear **ఆవహించు** or **ఆవహిల్లు** *v.n.* : To arise in the mind, as joy or any passion.

ఆవాలము or **ఆవాపము** *n.* : A basin for water round the foot of a tree. పాదు, ఆలవాలము.

ఆవాలు *n.* : Mustard seed. See under ఆవ.

ఆవాసము *n.* : A house. పురుగులకు రత్నకంబళ్లు ఆవాసమగును Woollens harbour insects.

ఆవాహనము *n.* : Calling, attraction (as opposed to విసర్జనము repulsion.) The invocation (of the deity or evil spirits by mystical words, the bringing down the spirit of a god into an image)

ఆవి *n.* : Steam, vapour, ఆవిరి Heat. తాపము.

ఆవిడ or **ఆవిడె** (ఆ + బిడ్డ) *pron.* : She, that woman : as opposed ఈవిడ.

ఆవిరి *n.* : Steam, vapour, exhalation, the heat of the breath. ఆవిరిల్లు *v.n.* : To sweat, to steam, to moisten. చెమర్చు.

ఆవిర్భవించు *v.i.* : To be produced, generated or born. పుట్టు ఆవిర్భవము or ఆవిర్భావము *n.* : Birth, origin. ఆవిర్భూతము *adj.* : produced.

ఆవిలము *adj.* : Agitated, turbid కలత నొందినది. మోహావిలుడు eager with desire. కోపావిలుడు agitated with anger.

ఆవిలి *n.* : A still, used by chemists.

ఆవిష్కృతము *adj.* : Evident, manifest, undisguised.

ఆవు *n.* : A cow, Plu. ఆవులు or ఆలు. Cows, kine.

ఆవురాకులు *n.* : Bulrushes.

ఆవురుమను *v.n.* : To weep; literally, to cry 'Alas:' ఆవురుమని యేడ్చె She wept bitterly.

ఆవులించు : See. ఆవలించు.

ఆవృతము *adj.* : Enclosed, surrounded.

ఆవృత్తి *n.* : A time, See ఆవర్తి ఒక ఆవర్తి once. రెండావర్తలు. twice.

ఆవేగము *n.* : Haste, hurry, anger. తొట్రుపాటు.

ఆవేదనము *n.* : Making known. తెలుపుట. ఆవేదించు To make

known తెలియ జేయు. **ఆవేదితము** *adj.* : made known, communicated. తెలియజేయబడిన.

ఆవేశము *n.* : Possession. Inspiration (by the deity), possession (by evil spirits), fury, demoniac frenzy. **ఆవేశనము** *n.* : A manufactory or workshop పట్టడ. **ఆవేశించు** *v.a.* : To enter in, to possess (as a demon does.)

ఆశ *n.* : Love, attachment, desire, wish, hope, passion, inclination, curiosity, avarice. **ఆశాపాశము** or ఆశాబంధము the chain of our lusts, fleshly ties. **ఆశకొలుపు** *v.t.* : To cause to desire, to allure, tempt, incite, encourage, to hold out prospects. ఆశపడు To desire, covet, long for.

ఆశ *n.* : Quarter, region, point of the heavens. దిక్కు.

ఆశయము *n.* : Meaning, intention, mind. అభిప్రాయము.

ఆశాసించు *v.a.* : To bless ఆశీర్వదించు.

ఆశి *n.* : A serpent's fang, పాము యొక్క కోర.

ఆశించు *n.* : To love, wish for, covet. ఆపేక్షించు.

ఆశీర్వచనము, ఆశీర్వాదము *n.* : A blessing or benediction. ఆశీర్వదించు *v.a.* : To bless, give a benediction. ఆశీస్సు *n.* : A blessing.

ఆశీవిషము *n.* : 'Venom fanged, i.e., a serpent, పాము.

ఆశుగము *n.* : Wind, an arrow. గాలి, బాణము.

ఆశువు *n.* : Speed. ఆశుకవిత్వము or ఆశుధారాకవిత్వము *n.* : Extempore poetry. ఆశుకవిత్వము చెప్పు to improvise verses.

అశౌచము *n.* : Pollution, అంటు.

ఆశ్చర్యము *n.* : Wonder, admiration. **ఆశ్చర్యము** adj. Miraculous, marvellous. ఆశ్చర్యపడు *v.n.* : To wonder, be surprised.

ఆశ్రమము *n.* : Abode, cell; hermitage, retreat (equivalent to a Living. rectory or see). State, stage, period or time of life from a religious point of view. There are four such stages, viz., 1. బ్రహ్మచర్యము bachelorhood or studentship. 2. గార్హస్థ్యము house holdership or being head of a family. 3. వానప్రస్థము being an anchorite. 4. సన్యాసము being a recluse. ఆశ్రమ ధర్మము the duties peculiar to each stage of life. ఆశ్రమ స్వీకారము n. Embracing the ascetic condition : bidding farewell to the world.

ఆశ్రయము *n.* : Support. asylum. refuge, retreat, place of safety, protection, patronage countenance. అండ, బలవంతు నాశ్రయించుట ఇల్లు. **ఆశ్రయాశుడు** *n.* : The god of fire,

because he eats or destroys one's abode.

ఆశ్లేష, ఆశ్లేషానక్షత్రము *n.* : The ninth lunar mansion, containing five stars.

ఆశ్లేషము *n.* : An embrace. ఆశ్లేషించు *v.a.* : To embrace; to clasp. కవుగిలించు. **ఆశ్లిష్టము** *adj.* : Embraced.

ఆశ్వయుజము or **ఆశ్వినము** *n.* : The name of the seventh month.

ఆశ్వాసము or **ఆశ్వాసనము** *n.* : A chapter or section, a canto. Cansolation. ఊరట. *v.n.* : To console, to comfort ఊరడించు.

ఆశ్వీనము *n.* : A day's journey for a horse.

ఆషాఢము *n.* : The name of a month, June-July. ఆషాఢభూతి *n.* : A cheat, a swindler.

ఆస : Same as ఆశ.

ఆసచేయు or **ఆసపడు** or **ఆసించు** : To desire ఆశించు.

ఆసకప్పిరగాడు or **ఆసకప్పెరగాడు** *n.* : The goatsucker or night-jar, caprimulgus. Sea గుండుములుపు గాడు.

ఆసక్తి *n.* : Love, attachment, inclination, longing, whim. ఆస Diligence. శ్రద్ధ. **ఆసక్తము** *adj.* : Inclined to, devoted to one object, diligent. active, addicated to. **ఆసక్తుడు** *n.* : An aspirant, devotee, lover. A man of diligence. ఆసక్తిగలవాడు.

ఆసనము n. A seat : a posture or mode of sitting and kneeling as పద్మాసనము.

ఆసరా or **ఆస్రా** or **ఆసాను** *n.* : Shelter, support, protection, patronage, ప్రాపు, ఆదరువు, ఆధారము. ఆ ఊరికి నీళ్ల ఆసరాలేదు the village has no resources for watering the lands.

ఆసన్నము *adj.* : At hand, near, proximate, ready, prepared. దాపైన. ఆసన్న ప్రసవగర్భవతి on the point of bringing forth, about to be confined.

ఆసవము *n.* : Tody, palm wine. కల్లు, సారాయి. (a generic term for all spirituous liquors)

ఆసాదించు *v.i.* : To obtain. పొందు, ప్రాపించు.

ఆసామీ *n.* : An individual. ఆసామిూ వారీగా with each individual in order.

ఆసాయము *adv.* : The live long day, all day long, till evening.

ఆసారము *n.* : A hard shower. జడివాన, వడిగలవాన.

ఆసీనము *adj.* : Sitting, seated. ఆసనుడు n. He who is seated. ఆసీనులైన they who are seated.

ఆసు (Eng. ace.) *n.* : The ace in the game of cards. కాగితాల ఆటలో ఒంటి చుక్కగల కాగితము.

ఆసు *n.* : Three or five sticks in a line, fixed in the ground, on which thread is so wound as to form the figure of 8 :(used in preparing the web for the loom)

ఆసుకోవి *n.* : A stick through which the thread thus placed is passed.

ఆసుపోయు *v.i.* : To pass this thread through the ఆసుకోవి: (in so placing it they run backwards and forwards, and hence) ఆసుపోసినట్లు denotes, backwards and forwards : this way and that way. పడుగుదారము తిప్పినట్లు.

ఆసుమాను *n.* : A frame work used to adjust the thread. నూలుపోగు పారించుటకు వాడేచట్టము.

ఆసురము (from అసుర) *n.* : The Asura's fashion : the custom of the Asuras, such as rapine, murder, and violence. ఆసురవివాహము. The marriage custom of the Asuras, by which the bride was purchased.

ఆసురి *n.* : A female Asura.

ఆసె *n.* : Cutaneous and herpetic eruptions. దద్దురురోగము, ఒళ్లంతా దద్దురులు వచ్చురోగము.

ఆసేకము *n.* : Sprinkling water. నీళ్లు చల్లుట.

ఆసేధము *n.* : Check, restraint. అడ్డగింత.

ఆసోదా *n.* : Rest, refreshment.

ఆస్తరణము *n.* : A coverlet, a covering, a seat on an elephant. దర్భాస్తరణము a seat or bed of sacred grass.

ఆస్తి *n.* : Property, effective wealth, capital, riches, estate. ఆస్తికాడు *n.* : A rich person. **ఆస్తికాపు** *n.* : A substantial farmer.

ఆస్తికుడు *n.* : A believer in a god, one who acknowledges the existence of God, in opposition to నాస్తికుడు an atheist.

ఆస్థ *n.* : Bent or inclination, Wish, desire, fondness. Effort, diligence. ప్రయత్నము Studiousness. శ్రద్ధ, ఆశ, ఆసక్తి.

ఆస్థానము *n.* : Court, hall : సభ, రాజసభ.

ఆస్పదము *n.* : Place, room, situation : basis, ground for a supposition. సందేహాస్పదమైన doubtful. వ్యాజ్యాస్పదమైన disputed.

ఆస్ఫాలనము *n.* : The flapping of an elephants' ears. ఆస్ఫాలితము adj. Flapped.

ఆస్ఫోటనము *n.* : Expanding, blowing. ఆస్ఫోటించు *v.t.* : To give a slap to. చరచు. To butt. పొడుచు. To Split. చీల్చు.

ఆస్యము *n.* : The face, the mouth. ముఖము, నోరు.

ఆస్వాదనము *n.* : Feasting, eating, enjoying. తినడము, అనుభవించడము. ఆస్వాదించు *v.a.* : To taste, eat. రుచి చూచు, తిను.

ఆహా *Interj.* : denoting surprise. Ah !

ఆహకము (for ఆయకము.) *n.* : Pledge. కుదువ. *n.* : disease that affects the nose. ముక్కునకు కలుగు ఒక రోగము.

ఆహతము *adj.* : Beaten. కొట్టబడిన.

ఆహరించు *v.t.* : To rob. అపహరించు; to attract. ఆకర్షించు To eat as food. ఆరగించు. **ఆహర్త** *n.* : One who eats. ఆహరించువాడు.

ఆహవనము *n.* : A sacrifice. యజ్ఞము. ఆహవనీయము *n.* : One of the three consecrated fires in the grand Hindu sacrifice.

ఆహవము *n.* : War, battle. యుద్ధము.

ఆహా *Interj.* : Ah ! Aha !

ఆహారము *n.* : Food, nourishment. ఆహారములు viands, foods.

ఆహికము *n.* : An intermitent fever. విడిచి విడిచి వచ్చు జ్వరము.

ఆహుతి *n.* : Offering, oblation. What is offered by means of fire.

ఆహో : Oh ! A. ఆహోపురుషిక *n.* : Boasting, vaunting.

ఆహ్నికక్రియలు *n.* : Rites or religious duties, to be done in the day time. పగలు చేయదగిన క్రియలు.

ఆహ్లాదము *n.* : Delight, pleasure. సంతోషము.

ఆహ్వ or **ఆహ్వయము** *n.* : Name, title. పేరు.

ఆహ్వానము *n.* : A summons : calling. పిలుపు.

ఇ

ఇ : The vowel.

ఇంక *adv.* : More,yet more, still yet. As yet, till now, hitherto, hereafter, presently Henceforth. ఇంకా Same as ఇంక.

ఇంకి *n.* : Ink. మసి, సిరా.

ఇంకు *v.n.* : To dry up, sink as water. ఇనుకు. ఇంకుడు n. Drying up. ఇంకుట. adj. Dried up. ఇంకిన.

ఇంగము *n.* : Hint, sign, indication of sentiment by gesture. అభిప్రాయము.

ఇంగలము or **ఇంగాలము** *n.* : A coal, charcoal. బొగ్గు.

ఇంగితము *n.* : Hint, sign, gesture, symptom. Intention, purpose, inclination. ఇంగితజ్ఞుడు penetrating, skilful in reading a man's character, one who sees the heart.

ఇంగిలము : Same as ఇంగలము.

ఇంగిలాయి *n.* : A sort of fish, the thorny eel, గుడ్డియింగిలాయి the fish called *scaurus viridis*.

ఇంగిలికము or **ఇంగిలీకము** *n.* : Vermilion, brick colour. A medicinal drug, levigated cinnabar.

ఇంగుది *n.* : The plant called గారచెట్టు, తాపసతరువు.

ఇంగువ *n.* : Asafoetida.

ఇంచిమంచి *n.* : Sweets. నోటికి రుచిగా నుండుటకై తినే చిరితిండి.

ఇంచు *n.* : Sugar-cane. adj. Sweet, pleasant ఇంపైన, మనోజ్ఞమైన,

ఇంచుపాలికడలి *n.* : The sea of sugar. ఇక్షు సముద్రము.

ఇంచు *v.a.* : To increase. హెచ్చు. To wish. కోరు.

ఇంచు *adj.* : Similar, ఇంచుమించుగా less or more.

ఇంచుక *adj.* : A little, even the least, petty. కొంచెము.

ఇంజేరు or **ఇంజేటగడ్డ** *n.* : A certain root. ఒకవిధమైన కండ.

ఇంట : (from ఇల్లు. reckoning or counting being made by means of squares.) affix. By, at the rare of. నాలుగింట గుణించుట to reckon or multiply by four. ఇంటికీ At the rate of. అయిదింటికి at five; by fives, five at once.

ఇంటరము *n.* : Narrowness. Difficulty. ఇరుకు, సంకటము.

ఇంటి *adj.* : Of the house ఇంటియొక్క, ఇంటికాపు n. A householder, a married man. గృహస్థుడు. **ఇంటిపట్టు** *n.* : The place near the house. ఇంటిపాప n. A slave girl.

ఇంట్రము : Same as ఇంటరము. ఇంట్రపడు *v.i.* : To be in difficulties, to suffer. సంకటపడు.

ఇండు *v.* : plural imperative of ఇచ్చు. Give ye : ఇయ్యుడు or ఇయ్యండి.

ఇండె *n.* : A crack, a split. చీలిక. ఇండెపారిన split, cracked. ఇండె పాయు to split. చీలు.

ఇంత (ఇ + అంత) *adj.* : This much, so large as this. ఇంతమట్టుకు thus far; as yet. ఇంతకు and beside all this.

ఇంతి *n.* : Woman. స్త్రీ.

ఇంద or **ఇందము** : Lo! here. 'take it, here it is, come and take. ఇదిగో తీసికొనుము. ఇదండి here it is ! take it. sir. రామా.

ఇందరు (ఇంత+వారు) *pron.* : So many persons.

ఇందాక or **ఇందనుక** (ఇంత + దనుక) *adv.* : Thus far, hitherto, just now (past time). already, upto this place, up to this time, until now, so long ఇంతవరకు.

ఇంది, ఇందిర *n.* : Lakshmi. లక్ష్మి.

ఇందిందిరము *n.* : A large kind of bee. తుమ్మెద.

ఇందీవరము *n.* : The blue lotus.

ఇందు *v.n.* : To stay, remain, dwell. To be contained in. ఇముడు, అడుగు.

ఇందు : This place. ఈచోటు (See అందు) ఇందుకు for this ఇందులకు, hither ఇచ్చోటికి; for this దీనికి. ఇందు in this, herein.

ఇందు or **ఇందువు** : The clearing nut. చిల్లగింజ.

ఇందుడు *n.* : The moon. చంద్రుడు, ఇందువారము Monday. సోమవారము.

ఇందుప్పు : (ఇందు (the Indus) + ఉప్పు) n.Rocksalt. సైంధవలవణము.

ఇంద్ర *n.* : The god Indra ఇంద్రకీలము *n.*: A certain mountain మందరగిరి. ఇంద్రజాలము *n.* : Juggling, conjuring. ఇంద్రజాలవిద్య sleight of hand. కనుకట్టు విద్య. ఇంద్రజాలికుడు *n.* : A conjurer or juggler. ఇంద్రజిత్తు *n.* : Name of the son of Ravana ఇంద్ర ధనుస్సు "The bow of Indra" The rainbow. ఇంద్రాణి n. Name of the wife-of Indra. A soft bracelet. అసురుడు. ఇంద్రావరజుడు Vishnu.

ఇంద్రియము *n.* : An organ of sense. జ్ఞానేంద్రియములు organs of perception **కర్మేంద్రియములు** organs of action, and అంతరింద్రియములు the internal organs.

ఇంద్రుడు *n.* : Indra, the god of the sky corresponding to the Roman Jupiter armed with thunder bolts and noted for his armours. గజేంద్రము or గజేంద్రుడు a noble elephant.

ఇంధనము *n.* : Fuel, firewood. చిదుగు, వంటచెఱకు.

ఇంపు or **ఇంబు** *n.* : Fulness, satisfaction, ease. Fondness, liking. 'కండ్లకింపైతే కడుపుకింపు' that which pleases the eye pleases the appetite. ఇంపైన pleasing, comfortable.

ఇక or **ఇంక** or **ఇకమీదట** or **ఇగ** *adv.* : Yet, still, further, hereafter, henceforth, then, next, in future., presently, soon. ఇక యెందుకు why now ? ఇక వెళ్లు now you had better go.

ఇక్క *n.* : Place, home, dwelling. she was the very home of the graces. ఒక్క యిక్క in one direction. మోవిక్క the lip.

ఇక్కట్టు *n.* : Difficulty, intricacy. సంకటము.

ఇక్కడ *adv.* : Here: in this place.

ఇక్కము *n.* : A narrow place. ఇరుకుచోటు.

ఇక్కరించు *v.n.* : To blink, look hard at.

ఇక్కుపాటు (ఇక్కు – ఇరుకు) *n.* : Difficulty. ఇక్కట్టు.

ఇక్కువ *n.* : A place : చోటు a secret : a secret part. జీవస్థానము. Trace. జాడ. Machination, internal agency.

ఇక్తియారు *n.* : Will. pleasure, choice, liberty. స్వతంత్రత, యథేచ్ఛ.

ఇక్షువు *n.* : Sugarcane. చెరుకు. **ఇక్షు ఖండము** *n.* : A bit of sugarcane. ఇక్షు దండము *n.* : A stalk or stem of sugarcane.

ఇగము or **ఇవము** *n.* : Moisture, dew, frost. శీతము.

ఇగిరిక (from ఇగురు) *n.* : Boiled rice from which the water is not drawn off but evaporated, అత్తెసరు.

ఇగిలించు *v.n.* : To grin. ఇగిలింత or ఇగిలింపు igilinta. *n.* : A grin. పండ్లను వెలికిబెట్టుట.

ఇగురు *v.n.* : To evaporate. ఇంకు. ఇగరబెట్టు to cause to dry up by boiling. To dry up.

ఇగురు *n.* : A sprout or young half : the red gums of the mouth. చిగురు. ఇగురుకూర *n.* : A kind of curry. **ఇగురుబోడి** *n.* : A blooming girl. ఇగురొత్తు *v.n.* : To bud or blossom, to bloom.

ఇగ్గాముగ్గి *n.* : Hauling about, struggle, violence.

ఇగ్గు *v.a.* : To pull, haul, drag, jerk, struggle, Subh. To incline to a side or backwards. ఒరుగు, వెనుకకు ఒరుగు. వెనుకకీడ్చుట.

ఇచట (ఈ + చోటు) *adv.* : Here. **ఇచటి** *adj.* : Belonging to this place. (Same as ఇచ్చుట or ఇక్కడ)

ఇచ్ఛ (Tadbh. from Skt. ఇచ్ఛ) *n.* : Inclination, fancy, love. ఇచ్ఛకము *n.* : Cajolery, wheedling, trickery. ఇచ్ఛకాలమారి a rogue.

ఇచ్చుట *adv.* : Here, in this place. Same as ఇచ్చుట.

ఇచ్చిపుచ్చుకోలు *n.* : giving and taking, Traffic, affinity, matrimonial relationship.

ఇచ్చు *v.t.* : To give, to permit, let, allow. చేయనిచ్చిరి they let (him) do so. పోనిచ్చిరి they let (him) go. పోనీ or పోనిమ్ము let it pass.

ఇచ్చో, ఇచ్చోట : Same as ఇచట.

ఇచ్ఛ *n.* : Love, wish. (స్వేచ్ఛ స్వ + ఇచ్ఛ) *n.* : One's own inclination, independence. స్వతంత్రత.

ఇజము, ఇజాలు *n.* : The testicles. వృషణములు.

ఇజారా *n.* : Farming, renting, a farming of the revenue customs, contract, గుత్త. ఇజారాదారుడు Farmer, renter, contractor.

ఇజారు *n.* : Trousers, లాగు.

ఇజుకు *n.* : Puzzle, dilemma, distress సంకటము, శ్రమము.

ఇజ్యుడు *n.* : The planet Jupiter. బృహస్పతి.

ఇట *adv.* : Here, in this place, ఇటకురా come hither. ఇటకుముందు heretofore, already. ఇటనుండి from this ఇది మొదలుకొని.

ఇటిక or **ఇటికె** or **ఇటుక** *n.* : brick. ఇటికెలుకోయు or ఇటుకచేయు to make bricks.

ఇటీవల *adv.* : Since, that time, lately, recently, latterly. ఇటీవల నుండి పోయినరాజు the late king.

ఇటు *adv.* : Thus; ఇటుకితము heretofore. **ఇటువంటి** Such ఇట్టి. ఇటువంటి పనికి to such an affair. See అటువంటి Similarly. ఇట్లు.

ఇటుక : See ఇటిక.

ఇట్టట్టు *adv.* : This way and that. Fie ! O fie ! Alas ! ఇట్టట్టుపడు to be surprised or shocked.

ఇట్టలము *adj.* : Vast, huge, great, abundant. గొప్ప, తరుచు, అధికము, విస్తారము. ఇట్టలముగ or ఇట్టలమున Vastly, greatly.

ఇట్టి *adj.* : This, like this : such as this. ఇటువంటి.

ఇట్టిక : Same as ఇటిక.

ఇట్టిడు (ఇట్టి+వాడు) *n.* : Such a man. ఇటువంటివాడు. ఇట్టిది This, sort of. ఇట్టు *n.* : This way, *adv.* : Thus. ఇట్లు. **ఇట్టె** *adj.* : Thus, at once. ఇట్ల or (ఇట్లు) ఇట్లా, ఇట్లాగు, Thus, in this way.

ఇడ *n.* : Ground. నేల.

ఇడాఫలము *n.* : The musk orange a species of citron.

ఇడి or **ఇడికుడుములు.** *n.* : A sort of wheat cake. ఒకసారి ఆవిరయందును ఒకసారి ఎసటనువండిన పిండిని సన్నముగా ఒక అచ్చులో పెట్టి ఒత్తిన భక్ష్యవిశేషము. సేవియాలు.

ఇడియు or **ఇడిసిపోవు** *v.n.* : Split, crack, fall to pieces. చీలు, బద్దలగు To fall in, as a well. ఇడిసిన బావి a ruined well.

ఇడు *v.a.* : To give, offer, place, put, lay. To set, plant. కుయ్యిడగా uttering a cry. గొడుగిడు hold an umbrella అడ్డమిడు to interposc, place between. పూజలిడు to offer worship.

ఇడుగడ *n.* : Envy. అసూయ. Difficulty. కష్టము.

ఇడుపు *n.* : A breach or crack, a hole.

ఇడుమ *n.* : Trouble. evil, misfortune, hardship, ఆపద, దుఃఖము. ఇడుమ పాటు to suffer trouble. ఇడుములు పడుట. ఇడుముల పెట్టు to torment, grieve, plague.

ఇడ్డెన *n.* : A sort of cake వాసెనకుడుము.

ఇతఃపరము *adv.* : Henceforth ఇకమీద.

ఇతకరి *adj.* : Agreeable. హితమైన.

ఇతడు *adj.* : Agreeable. హితమైన.

ఇతరము *n.* : Another thing. **ఇతరము** *adj.* : Other, different ఇది అన్యాయమే యితరము కాదు this is injustice and nothing else. ఇతరుడు *n.* : Another man. అన్యుడు.

ఇతవు *n.* : Liking, aggreeableness. ఇష్టము. **ఇతవరి** *n.* : One who says what is agreeable or good. హితము చెప్పువాడు. **ఇతవుడు** *n.* : A friend. హితుడు.

ఇతి : A particle meaning. (This. 'It shows like the Telugu 'అని' that the preceding words are a quotation, statement or reflection, and takes the place of inverted commas in English. ఇత్యాది (ఇతి + ఆది) And so forth, etcetra.

ఇతిహాసము *n.* : Ancient story, legend, History : traditional accounts legend. History : traditional accounts of former events : heroic history, such as the Mahabharata and the Ramayana.

ఇత్తడి *n.* : Brass పిత్తళి.

ఇత్తము *y. imper.* : Let us give. ఇచ్చెదము.

ఇత్తిగ *n.* : A throw at dice in which a pair of threes comes up. షట్కము.

ఇత్వరుడు *n.* : A poor man. దరిద్రుడు. A low man. నీచుడు. A wicked man. క్రూరకర్ముడు. A wayfarer. బాటసారి.

ఇది *pron.* : She, it, this.

ఇద్దరి *n.* : This side, bank, or shore, See దరి and అద్దరి.

ఇద్దరు *adj. or pron.* : Two persons, both persons.

ఇద్ది : Same as ఇది.

ఇద్దుము *n.* : The measure called two తూములు.

ఇద్దుగ *n.* : A throw of dice in which a pair of two comes up.

ఇద్ధము *adj.* : Glowing, shining, pure. ప్రకాశము, శుద్ధము. ఇద్ధచరితుడు A man of glorious deeds. ఇద్ధరూపి One of glorious form.

ఇద్మ్మము *n.* : Fuel. చిదుగు, వంటచెరుకు.

ఇనప : Made of iron. See ఇనుము.

ఇనాము or **ఈనాము** : Inam, a present or gift; land granted by the Government మాన్యము, బహుమానము.

ఇను *adj.* : Two. ఇనుమారు Twice. రెండుసారులు. ఇనుమిక్కిలి Still more or very much. అత్యధికము. See ఇనుమడి, ఇన్నూరు.

ఇనుక *n.* : Broken rice, mixed with husk. ఉమక కలిసిన నూకలు.

ఇనుకు : Same as ఇంకు.

ఇనుడు *n.* : A name of the god Surya. **ఇనసుతుడు** *n.* : The son of Surya. viz., Yama.

ఇనుమడి *adj.* : Double, twofold. రెట్టి, ద్విగుణము. ఇనుమడించు *v.a.* : To double or redouble. రెట్టించు.

ఇనుమద్ది *n.* : The Sal tree (Shore a robusta) సాలవము. Iron wood. నల్లమద్ది. See మద్ది.

ఇనుము *n.* : Iron. ఇనుప made of iron. ఇనుప గొలుసు an iron chain. ఇనుపకచ్చ an iron girdle, i.e., continence, chastity.

ఇన్ని : neuter *adj.* : So many, thus many. ఒకయిన్ని a very few ఇన్నిటికి for all this. ఇన్నో Of such and such a number.

ఇన్నూరు (ఇను+నూరు or ఇరు + నూరు) *n.* : Two hundred. రెండువందలు.

ఇపుడు or **ఇపు్డ** : See ఇప్పుడు.

ఇప్ప *n.* : the Butter Tree or Mahua Tree. పిన్న ఇప్పచెట్టు the Mowa or Mahua Tree of South India. ఇప్ప పిండి the flour made from the seeds. ఇప్పపూరాజనాలు a fragrant sort of rice.

ఇప్పుడు *n.* : Now, this time. ఇప్పటి of this time. ఇప్పటిపని the present business. ఇప్పటి వాండ్లు the people of these days.

ఇబ్బంది *n.* : Strait, inconvenience, ambiguity. నిర్బంధము. తీర్థానికి ఇబ్బందిగా నున్నది water is deficient or scarce.

ఇబ్బట్టు *n.* : Scarcity, dearness. కాలము ఇబ్బట్టుగానున్నది the times are hard.

ఇబ్బడ or **ఇబ్బెడ** *n.* : A certain tree.

ఇబ్బడి *adj.* : Twice as much. ఇబ్బడించు. Same as ఇనుమడించు.

ఇభము An elephant. **ఇభయాన** *n.* : A graceful woman, i.e., a woman with an elephant's easy and luxurious rolling gait.

ఇముడు *v.n.* : To be contained in, to remain, to stay. ఔషధము అతనికి ఇమడకపోయినది the medicine did not stay on his stomach.

ఇమ్మడి (ఇను + మడి) : Double. See ఇనుమడి! ఇమ్మడించు Same as ఇనుమడించు.

ఇమ్ము *v.t.* : Give (thou.) See ఇచ్చు. **ఇమ్ము** *n.* : A place, a home. Opportunity, convenience. State, plight Beauty. ఇమ్ములను well, suitably బాగుగా ఇమ్ము *adj.* : opportune, fitting. అనుకూలము, యుక్తము. whole, entire, convient, suitable.

ఇయ్య *v.t.* : Giving. **ఇయ్యకొను** *v.n.* : To consent. **ఇయ్యకోలుపు** *v.a.* : To persuade. **ఇయ్యకోలు** *n.* : Consent. సమ్మతి, అంగీకారము.

ఇయ్యది *pron.* : This one, this. ఈయది, ఇది.

ఇరకటము or **ఇరకాటము** or **ఇరుకటము** or **ఇరుకాటము** *n.* : A strait, difficulty, narrowness.

ఇరమ్మదము *n.* : Lightning. మెరుము.

ఇరలవాండ్లు *n.* : Name of a jungle trible.

ఇరవు or **ఇరువు** *n.* : Place సాధనము. ఇరవారు or ఇరువుకొను To become settled or fixed, స్థిరపడు, నెలకొను. **ఇరవు** *adj.* : Firm, fixed. స్థిరమైన. Fitting, suitable. తగిన.

ఇరస or **ఇరుస** *n.* : A grain measure being half a తూము the Indian bushel. రెండు కుంచాలు, అరతూము.

ఇరారు : Twice six, twelve. Another form is ఈరారు.

ఇరి *adj.* : Small, little. సూక్ష్మము, అణుత్వము. Squeezed. ఇరిసినది.

ఇరికి *n.* : A game played by children. ఒక విధమైన ఆట.

ఇరియు *v.n.* : To be squeezed, crushed, powdered.To be jammed as a door, నలుగు. To be thin or narrow. సన్నగిలు, ఇరికొను thin waist. ఇరిగుబ్బలు hard or firm breasts.

ఇరివిలి *n.* : A hole made with a drill or పోగర.

ఇరు *adj.* : Two, both. ఇరుకెలకులు or ఇరుగడ both sides. ఇరుగోరు both shares, the whole, the gross crop ఇరుచక్కి both sides, ఇరుచాళ్లదుక్కి a second ploughing. ఇరునాలుగు twice four. ఇరువంకల on both sides, from side to side. ఇరువురు or ఇరుగురు both persons.

ఇరుకు *n.* : A strait, difficulty, distress, narrowness. Closeness, contact.

ఇరుకు *v.n.* : To be squeezed, stuck in.

ఇరుగు *n.* : Nearness; the neighbourhood. adj. : Neighbouring, near, adjoining. ఇరుగుపొరుగు neighbourhood.

ఇరుగుడుచెట్టు *n.* : A tree called *Dalbergia Sisu*. శింశుప.

ఇరుము *n.* : A covert, hiding place. మరుగు. **ఇరుముకొను** v.i. To hide, to be hidden. మరుగుపడు.

ఇరులు *n.* : Shades, shadows, darkness. చీకటి, చీకట్లు. **ఇరులుకొను** *v.n.* : To become dark or obscure చీకటిపడు.

ఇరువ *n.* : A sort of fish resembling a wedge in shape.

ఇరువాయికట్టు *n.* : Double palsy : a disease in which the excretions are stopped.

ఇరువు *n.* : A neighbouring house, neighbour-hood, place. పక్కయిల్లు *adj.* : Neighbouring. పక్కనుండే.

ఇరువుడు : Same as ఇరువుడు

ఇరువురు or **ఇర్వురు** : See under ఇరు.

ఇరువై, ఇరువది : Twenty ఇరువైమంది Twenty persons.

ఇరుసాలు or **ఇర్సాలు** *n.* : Sending, a remittance of money sent with guard.

ఇరుసు *n.* : An axle. The cross beam in the middle of a picota. ఏతపుమ్రాని నడుమనుండు అడ్డుకొయ్య.

ఇఱ్ఱ *n.* : Side. ప్రక్క, పార్శ్వము. Same as ఇఱ్ఱియ

ఇఱ్ఱి *n.* : The male of the Indian antelope, a black buck. A bennettii, of Sykes, Elliot. ఇఱ్ఱింక (for ఇఱ్ఱిజింక) A male antelope. మగలేడి. **ఇఱ్ఱిగోరజము** *n.* : Musk. కస్తూరి.

ఇఱ్ఱియ *n.* : Side ప్రక్క, పార్శ్వము. Same as ఇఱ్ఱ.

ఇల *n.* : The earth నేల

ఇలకరుచు or **ఈలకరుచు** *v.i. and t.* : To be set, jammed, stuck. వానికి తల యిలకరుచుకొని పోయినది his head is jammed or sunk between his shoulders.

ఇలకోడి *n.* : The grey cricket, or cicada. ఈలపురుగు.

ఇలవరము, ఇలావరము : Same as ఇలువరము.

ఇలాకా *n.* : Interference. Relation, jurisdiction. connection by business, charge, possession.

ఇలాయి *n.* : A torch. దివిటీ.

ఇలి *n.* : Food. ఈగకు ఇలిపాముకు బలిదొరకదు or వాని ఇంట్లో యిలి బిక్షము బలిభిక్షము పుట్టదు. in his house a fly cannot find a dinner.

ఇలింద or **ఇలివెంద** : A kind of tree వేదురు, ఇంద్రవల్లి.

ఇలికము *n.* : Rat ఎలుక. ఇలి పాషాణము, ఇల్లిపాషాణము.

ఇలు (See ఇల్లు) ఇల్లుచుట్టు (from చుట్టు) *n.* : Lustration, walking round a house to keep away demons. **ఇలురేడు** *n.* : The master of the house. ఇలువడి.

ఇలుకు *n.* : Cramp, sprain, strain. నరము బెణుకు. ఇలుకుపట్టిన Sprained, cramped. బెణికిన.

ఇలుగు or **ఇలువారము** *n.* : A hut built without walls. గోడలులేని యెత్తుడు గుడిసె. A portable hut. గోడలులేక అంతా పూరితో కట్టబడిన గుడిసె. See ఇలవరము or ఇలారము.

ఇల్ల : a Kanarese word for లేదు, నాస్తి.

ఇల్లంట్రము : See ఇల్లటము.

ఇల్లటము *n.* : Residence in the house of one's wife's father. ఇల్లటపల్లుడు one who has become a member of his father-in-law's house - hold.

ఇల్లడ *n.* : Dwelling. కాపురము; committing, entrusting. అప్పగింత. "ఇల్లడగాచేసి" Keeping in one's house. నన్ను ఇల్లడచేసినాడు he made me dwell with him.

ఇల్లము *n.* : Two. palams' weight. రెండు పలములు.

ఇల్లరి (ఇల్లు + అరి) *n.* : A house tax or hearth tax, quit rent. ఇంటిపన్ను.

ఇల్లరికము or **ఇల్లంట్రికము** : Same as ఇల్లటము.

ఇల్లవ *n.* : A sort of fish.

ఇల్లామల్లి *n.* : A talebearer. కొండెకాడు. ఇల్లామల్లితనము *n.* : Scandal, tattle. ఇల్లామల్లి సుద్దులు *n.* : Tattle, backbitting, scandal.

ఇల్లాయము : See as ఇల్లరి.

ఇల్లాలు *n.* : A housewife. A wife, an honest woman.

ఇల్లి *n.* : Fast, fasting. ఉపవాసము.

ఇల్లింద : See ఇలింద.

ఇల్లిగ్గులు (ఇగ్గులు + ఇగ్గులు) *n.* : Dispiritedness. అధైర్యము, హృదయము కుంగిపోవుట.

ఇల్లిముక్కు *n.* : A nose that bleeds. వాని యిల్లి ముక్కు పగిలి నెత్తురు కారినది he was bleeding at the nose.

ఇల్లు or **ఇలు** : The primitive. form is ఇల్ which means' a house. ఆలయము.

ఇల్లెము *n.* : A kind of fish.

ఇల్వడి : (another form of ఇలువడి) ఇంటివరుస, ఇంటి మర్యాద respectability, decency. See under ఇలు.

ఇవక *n.* : Wetness, damp, a puddle. శీతము.

ఇవతల *adv.* : Hither, on this side; hereafter, next. ఇవతలి of this side, as ఇవతలివారు those who are on this side.

ఇవతళించు or **ఇవతాళించు** *v.n.* : To become cool, to be chill or cool. చల్లపడు, చల్లగానుండు. ఇవతాళింపు *n.* : coldness, chillness. చలువ కలుగుట.

ఇవము n(from Skt. హిమము) *n.* : Cold frost, dew. మంచు. **ఇవముకొను** *v.n.* : To become wet. తడియు. **ఇవముమేపరి** or **ఇవముసూడు** *n.* : The devouter of the damp. The sun. సూర్యుడు.

ఇవల : another form of ఇవతల.

ఇవి *pron.* : These things.

ఇవిరించు *v.t.* : To cause to sprout చిగిరించు.

ఇవుకు (same as ఇగురు.) *n.* : Wet, puddle, damp.

ఇవురు *n.* : A sprout చిగురు. ఇవురు v.n. To sprout or shoot. చిగుర్చుట. To dry up. ఇంకు. **ఇవురుచు** or **ఇవుర్చు** *v.t.* : To cause to dry up.

ఇవ్వల (ఈ + వల) : Hither, this side. ఈవ.

ఇషణము *n.* : Desire. ఇచ్ఛ, విత్తేషణము love of money. పుత్రేషణము love or offspring. దారాషేణము desire or love towards a wife.

ఇషిరాసి *n.* : The rusty soapnut tree; a large timber tree the wood of which is straight, strong and durable.

ఇషీక *n.* : A blade of grass, a reed, a painter's brush.

ఇషువు : An arrow. ఇమధి. a quiver. అమ్ములపొది.

ఇష్టక (derived from ఇటుక) *n.* : A brick. ఇటుక రాయి.

ఇష్టము *n.* : Wish, intimation, liking, pleasure, choice. ఇష్టము. *adj.* : Desired, dear, beloved. ఇష్టమయిన దాకా as long as one liked.

ఇష్వాసము *n.* : A bow విల్లు.

ఇసక : Same as ఇసుక.

ఇసడిలు *v.i.* : To be tired or disgusted, to dislike. విసుగు.

ఇసిరింతలు *n.* : Movement. చలనము.

ఇసిరింతలుపారు *v.i.* : To move about. చలించు, అదరు.

ఇసీ *interj.* : Fie ! alas ! pooh ! pah !

ఇసు *n.* : Child, infant, pupil.

ఇసుక or **ఇసక** *n.* : Sand. బంగారు ఇసుక gold dust. ఇసుక పాతర a sand pit, confusion, a puzzle. **ఇసుకదిన్నె** or **ఇసుకదిబ్బ** *n.* : A sand bank. See తిన్నె. **ఇసుక పర్ర** A sandy waste.

ఇసుము *v.* : Sand. ఇసుక. ఇసులు or ఇసుమంత *adv.* : A very little, an atom, a particle.

ఇసుళ్లు or **ఉసుళ్లు** *n.* : Winged ants (termites.) రెక్క చీమలు.

ఇస్తిమిరారి or **ఇస్తింరారి** *adj.* : Perpetual, continual. శాశ్వతమైన.

ఇస్త్రి *n.* : Ironing of clothes. బట్టలు మెరుగు గలిగియుండుటకై చిన్న ఇనుప పెట్టెలో నిప్పులు వేసి రాచడము.

ఇస్తిహారు *n.* : Proclamation. చాటించడము, ఇస్తిహారునామా a written proclamation. ప్రకటన పత్రిక.

ఇసువ or **ఇస్తువు** *n.* : An estate. సొత్తు.

ఇస్పేటు *n.* : The spade in playing cards. ఇస్పేటు కాకితాలు playing cards.

ఇస్సీ or **ఇస్సీరో** *interj.* : Fie ! alas ! pooh !

ఇహము or **ఇహలోకము** *adv.* : Here. Here below. The present world of life; opposed to పరము the future state. ఇహపరాదులకు వెరవక having no fear of god or man.

ఇహిహి : Ha ha ha ! (in laughter or derison)

ఈ

ఈ : The vowel.

ఈండ్ర *n.* : The toddy - drawer caste. ఈండ్రవాడు a toddy-man. ఈండ్రది a woman of the same caste.

ఈండ్రము *n.* : Trouble, pest, పీడనము. ఈండ్రించు *v.t.* : To trouble. పీడించు, తొందరపెట్టు.

ఈక : Same as ఈకె.

ఈకు *v.n.* : To be imbibed : to soak in. ఇంకు. To drop off, as feathers. ఈకువ *n.* : Dampness, wetness. తడి.

ఈకె or **ఈక** *n.* : A feather. పక్షి రెక్క.

ఈకె *pron.* : she, this woman. See ఈపే.

ఈకొను : Same as ఇయ్యకొను. ఈకోలు Same as ఇయ్యకోలు See under ఇచ్చు.

ఈక్షణము *n.* : Eye, look. కన్ను, చూపు. ఈక్షించు To see, to look.

ఈగ *n.* : A fly. పోతుటీగ. (from పోతు male and ట inserted) a male fly. Princes would, if possible, keep out even male flies from their seragli. *n.* : **ఈగపులి** A spider : literally a fly. tiger.

ఈగడ *n.* : Trace జాడ, పోబడి.

ఈగి : See ఈవి.

ఈగు *v.a.* : To enter, penetrate. To give, bestow. To get rid of. To do away with. పోగొట్టు, తొలగించు, నివర్తించు. **ఈగు** *v.n.* : To fail, lose : submit, (compare. వీగు) To perish.

ఈచు *v.n.* : To shrivel, wither, dry up. ఈచ. *adj.* : Lank, withered, misshapen. ఈచపడు or ఈచపోవు To fall away, become lean.

ఈటు *adj.* : Useless, empty. వ్యర్థము, శూన్యము. ఈటుపోవు to become useless or empty.

ఈటె *n.* : A dart, a spear. ఈటెకాడు a spearman.

ఈటేరు *v.n.* : To cool as food.

ఈడ *adv.* : Here. ఇక్కడ.

ఈడబోవు *v.i.* : To retreat, retire. తగ్గు, వెనుకదీయు.

ఈడాడు *v.t.* : To oppose మార్కొను.

ఈడి *adj.* : Small. ఈడిముంత a small cup, a milking pail పాలుపితికే కుండ.

ఈడిగవాడు or **ఈడిగెవాడు** *n.* : A toddyman, or toddy drawer.

ఈడిగిలు or **ఈడిగిలబడు** *v.n.* : To halt, be weary, to hang back, linger, be reluctant to move. To sit down immovably through fear, etc., refusing to stir.

ఈడితము *adj.* : Lauded, praised, commended. పొగడబడినది.

ఈడిపించు or **ఈడ్పించు** *v.* : To cause to draw. See ఈడుచు. To drawl, prolong.

ఈడిబండాడు : To run, crush, destroy. చిన్నపుచ్చు.

ఈడు : As an affix answering to కలవాడు one who has. కుమ్మరీడు or కుమ్మరి a potter. సాలీడు or సాలెవాడు a weaver.

ఈడు *n.* : 1.Age. time of life ప్రాయము. ఈడైన equal. రెండేండ్ల యీడుగల two-years old. ఈడుచాలిన or ఈడు వచ్చిన full grown, adult ఈడు చాలని or ఈడురాని not full grown, minor.

ఈడు *v.i.* : To stretch, to slip to vanish, to disappear. సాగు, జారు. *v.t.* : To pull, to draw milk లాగు, పిదుకు.

ఈడుపు or **ఈడ్పు** *n.* : Pulling, dragging, impetus, hard breathing. A stitch in the side, the contraction of a limb. నీళ్లు నిండా యీడ్పుగా నున్నవి the water runs here with a great draught.

ఈడుముంత : Same as ఈడిముంత. See ఈడి.

ఈడె *n.* : The name of a certain tree. ఈడెచెట్టు. A core or inner division of an orange. & c. తొన. **ఈడెలి** or **ఇడవలి** *n.* : Rushes, bulrushes. The cuscuss roots. వట్టివేళ్లు.

ఈడేరు *v.n.* : To be effected, completed, fulfilled, attained. నెరవేరు. To come to maturity. ఈడేరిన ripe, mature. **ఈడేర్చు** *v.a.* : To effect, complete, fulfil, accomplish.

ఈడ్యము *adj.* : Note worthy glorious, noble, పొగడదగిన.

ఈడ్గిలబడు *n.* : To be supine, on the back. Same as ఈడిగిలబడు.

ఈడ్చు or **ఈడుచు** *v.a.* : To pull, haul, drag. కండ్లు లోపలికి యీడ్చుకొని పోయినవి his eyes are sunken.

ఈత or **ఈతచెట్టు** *n.* : The wild date tree. ఈతకల్లు date toddy, date wine. ఈతపండ్లు wild dates. ఈతపేళ్లు date fibres.

ఈతండు, ఈతడు, ఈతగాడు, ఈతను. : Same as ఇతడు.

ఈతి *n.* : Plague, pest, nuisance, evil. ఈతిబాధలు the (six) plagues, viz., excessive rain అతివృష్టి, drought or failure of rains.

ఈద *n.* : wind, cold wind. **ఈదగాలి** or **ఈదరగాలి** or **ఈదరగాలి** a strong, cold wind; a storm పెద్దచలిగాలి.

ఈదలు *n. plu.* : The sides of a pit in salt works.

ఈదాడి See under ఈత.

ఈదు *v.n.* : To swim, ఈత *n.* : Swimming. **ఈతకాడు** a swimmer. ఈతకాయ a swimming. gourd, a float.

ఈదురు : Same as ఈదర. See ఈద.

ఈదృశము *adj.* : Such-like, Similar.

ఈన : Same as ఈనె. ఈనపుడక or ఈనపుల్ల The long grass of which brooms are made.

ఈనిక *n.* : Bearing, calving, foaling. ఈనుట yeaning, bringing. forth young (only applied to brute creatures.) ఈనికయావు *n.* : A cow about to calve.

ఈను *v.a.* : To give produce (as fields of grain) To yean or bear (young.) To give forth, emit (sound, or splendour.) ఈనగాచి నక్కలపాలు చేసినట్టు all one's care is thrown away.

ఈనె : The stem or centric fibre in a leaf or feather. వేపయీనెలు withes or twigs of the margosa tree. **ఈనె గాజులు** A game played by girls.

ఈపి *n.* : The dung of flies which is supposed to turn into nits. ఈపికట్టు a lump or mass of nits. ఈపి పెట్టిన fly blown.

ఈపె *pron.* : This woman, she. See ఆపె.

ఈప్స *n.* : Will, desire, volition. ఇచ్ఛ, కోరిక, **ఈప్సితము** adj. Desired.

ఈబరి or **ఈబిరి** *adj.* : Useless, unprofitable. **ఈబరిగొట్టు** a ninny, a noodle. నిష్ప్రయోజకుడు.

ఈబిడ or **ఈబిడె** (ఈ + బిడ్డ) *pron.* : She, this woman.

ఈమిరి *n.* : Wet, moisture. తడి.

ఈమె (ఈ + అమ్మ) *pron.* : She, this woman.

ఈయన *pron.* : He, this person.

ఈర *n.* : The inner flesh, the core of the heart. A spindle or shank for winding thread. ఈరె.

ఈరకాడు : Same as వియ్యంకుడు. ఈరకత్తె Same as వియ్యపురాలు.

ఈరతార *n.* : Disorder. తారుమారు. *adj.* : Disordered, confused. తారుమారైన. Here and there, this way and that. తీర్చగూడనిది, ఈగరానిది, హెచ్చుతగ్గులు, ఈరతారలు more or less : some.

ఈరమి or **ఈరము** *n.* : A bush, clump, bower. పొద, పొదరిల్లు.

ఈరలు : Same as ఇరలు.

ఈరలు : You, yourselves. See ఈరు.

ఈరస or **ఈరసము** *n.* : Spite, malice, anger. ఈర్ష్య, క్రోధము, కోపము, ఈరసించు. *v.i.* : To be angry, to get angry. కోపపడు.

ఈరారు *n.* : Twice six, twelve.

ఈరిక : A sprout, shoot. మొలక ఈరికలుకొను to sprout, to arise.

ఈరితము *adj.* : Thrown out. త్రోయబడినది. Uttered, said, told. ఇయ్యరు. They do not give. See ఇచ్చు.

ఈరు *n.* : A nit. ఈపి. ఈరు adj. Low, mean అల్పము, హీనము. Slight, gentle ఈరెలుగు a low note, a gentle voice. హీనస్వరము. ఈరెండ gentle warmth. **ఈరుపెన** or **ఈర్పెన** *n.* : A comb for extracting nits or lice.

ఈరు *pron.* : for మీరు you.

ఈరుచు or **ఈర్చు** *v.t.* : To remove nits from the hair with a comb.

ఈరువారు (ఈరు + పారు) : same as ఆపివారు. See under ఆపియాడు.

ఈరువు *n.* : Flesh, meat. ఎరచి, మాంసము.

ఈరె *n.* : Thread. పంటెనుచుట్టితీసిన నూలు.

ఈరేడు *n.* : Fourteen. A hurdle on which a corpse, & c. may be dragged.

ఈర్చు : See ఈరుచు.

ఈర్పెన : See under ఈరు.

ఈర్మము *n.* : A sore, a wound. పుండు.

ఈర్ష్య *n.* : Spite, envy, ill will, malice, intolerance. ఓర్వలేనితనము. **ఈర్ష్యాళువు** *n.* : An envious man.

ఈల *n.* : Whistling. ఈలకరుచు *v.n.* : To retain life, to set, or gnash the teeth. ఇలకరుచు. పండ్లు గట్టిగా కరుచుకొను.

ఈలా, ఈలాగు, ఈలాగున *adv.* : Thus, so, in this manner. ఈలాటి, Such as this.

ఈలుగు *v.n.* : To die, perish చచ్చు, మరణించు.

ఈలువు *n.* : Respectability, honour : character, faithfulness to a husband. పాతివ్రత్యము. Modesty. మానము, అభిమానము.

ఈవల *n.* : This side. ఈప్రక్క. *adv.* : Since. ఇటుపిమ్మట. ఈవలావల on this side and on that.

ఈవి or **ఈగి** *n.* : Giving, liberality, a gift. ఈజికాడు or ఈవికాడు or ఈవరి *n.* : A liberal man. **ఈవిమాను** or **ఈగిమాను** *n.* : A fabulous tree which gives everything one desires. కల్ప వృక్షము.

ఈవిడె : Same as ఈబిడ.

ఈవు *pron.* : Thou. See నీవు. The initial N. is here dropped.

ఈవు (for ఇయ్యవు from ఇచ్చు) : thou dost not give. ఈవుత or ఈవుతన్ May he bestow !

ఈశానము*n.* : Light, brightness. వెలుగు, ప్రకాశము. ఈశానుడు *n.* : Siva. **ఈశాన్యమూల** *n.* : The north - east.

ఈశిత *n.* : Master, owner, ప్రభువు.

ఈశుడు *n.* : A king, a master. Siva రాజు, శివుడు.

ఈశ్వరవేరు *n.* : The Indian birthwort.

ఈశ్వరి *n.* : The goddess Parvati, wife of Siva. ఈశ్వరీ or ఈశ్వరీచెట్టు wormwood. నాగదమని. **ఈశ్వరుడు** *n.* : Lord, king, the supreme ruler of the universe : GOD A name of Siva.

ఈషణము *n.* : Love, desire. **ఈషణ త్రయము** n. The three strongest affections of mankind. viz., దారేషణము, విత్తేషణము, పుత్రేషణము, love of one's wife, wealth and child.

ఈషత్తు *adj.* : Slight, small, little, trifling. ఈషద్భేదము a slight difference. **ఈషత్** (used only in Skt. compounds) *adv.* : Lightly, slightly, a little.

ఈషిక *n.* : A reed for writing. a painter's bush, a pencil. The eyeball of an elephant.

ఈస or **ఈసకఱ్ఱ** *n.* : The wooden cross beam of an anchor. లంగరు మొదట అడ్డముగా కట్టే కఱ్ఱ.

ఈసడము *n.* : Blame. అపవాదము. **ఈసడించు** *v.a. & n.* : To hate, abhor, or dislike. To be angry with, to find fault with. రోతపడు, కోపించు, నిందించు. **ఈసడింపు** *n.* : Dislike, hatred.

ఈసపిట్ట *n.* : The porcupine fish. It is nearly globular and is covered with prickles.

ఈసపోవు, ఈసరపోవు *v.n.* : To pine, shrink. శుష్కించు. ఈసరపోనీక without omitting anything. రవంతైనా విడువక.

ఈసు *n.* : Envy. Dislike, disgust, anger. ఈర్ష్య. ఈసుకాడు an envious man. ఈర్ష్యాళువు.

ఈహ *n.* : Wish, desire, inclination.

ఈహీ *interj.* : Fie ! ఇసీ.

ఉ

ఉ *u.* : In common writing the vowel.

ఉంకించు *v.n.* : To try, to attempt. ప్రయత్నించు.

ఉంకు *v.i.* : To fly. ఎగురు. ఉంకు *n.* : Consent. సమ్మతి.

ఉంకుటుంగరము : A wedding ring.

ఉంకువ *n.* : A pledge money given to the parents of a bride "originally as a purchase price"

ఉంగ : Same as ఉగ్గు.

ఉంగరము or **ఉంగ్రము** *n.* : A ring, a fingering. ఉంగరపు వేలు the ring finger, or fourth finger అనామిక.

ఉంగిడి *n.* : A disease amongst cattle arising from their grazing on the sprouts of జొన్నలు, నాపచేను and ఆముదపాకులు, as in England they are injured by eating clover.

ఉంగుటము *n.* : The thumb. బొటనవ్రేలు.

ఉంచు *v.t.* : To place, put, set lay let be, keep, deposit, preserve, reserve. ఈ మాటలు అట్టె ఉంచు leave off these assertions.

ఉంఛము *n.* : Gleamings To live by gleaning corn in the fields ధాన్య మేరుకొని బ్రతుకుట. extreme poverty లేకిబ్రతుకు.

ఉంట *n.* : Contraction of ఉంటలు. చెప్పరాకుంట being unable to tell Also, a ball. ఉండ, ఉంటగాలము a fish hook to which a ball of lead is set సీసపు గుండుకట్టిన గాలము.

ఉండ *n.* : A hump, a ball set a pellet, a pill or bolts. adj. Round. గుండ్రని. **ఉండకోవి** n. A rod, a stick.

ఉండమి (negative noun from ఉండు) *n.* : Absence : non-existence. లేమి, ఉండకపోవుట.

ఉండి *n.* : A poor's box. ఉండి or హుండి.

ఉండు *v.n.* : To be, exist, live. 2. To reside, dwell. 3. To remain, stop, stay. 4. To last, endure, continue. 5. To keep still, stay quiet. 6. To wait. To stand over, remain as a surplus. ఉండిపోవు, శేషించు. 7. To have. నాకు భార్య ఉండగా as I have a wife. 8. To keep a feast. విజయదశమి ఉండినారు they kept the Vijaya Dasami feast. ఉన్న మాటయిది this is the fact.

ఉంద్ర or **ఉంద్రస** *n.* : The white Mimosa tree. తెల్లచంద్ర.

ఉంద్రకంప *n.* : A bush with thorns.

ఉంద్రము *n.* : A ball. adj. Round. plu. ఉంద్రములు same as ఉంద్రాళ్లు. See ఉంద్రాయి.

ఉంద్రాయి *n.* : A ball of rice flour boiled in steam. ఉప్పినపిండిని ఉండలుగా చేసి వండిన భక్ష్యము.

ఉంపడము *n.* : Keeping. వాని ఉంపడ ములోనున్న బోగముది the dancing woman kept by him. **ఉంపుడు** *adj.* : Kept.

ఉంబ *n.* : The lowing of oxen.

ఉంబళము, ఉంబళి or **ఉంబళిక** *adj.* : Free from taxation. ఈనామైన, పన్నులేని. ఉంబళగ్రామము a village free of rent. జాగీరుగ్రామము.

ఉంభనము *n.* : Sinking, depressing. ముంచడము Filling. నించుట. **ఉంభితము** *adj.* : Filled. నింపబడిన.

ఉక్క *n.* : Heat, closeness. ఉమ్మ.

ఉక్కడగు : See under ఉక్కు.

ఉక్కడము (from ఉడకడము) *adj.* : Much, great. గొప్ప. **ఉక్కడీడు** *n.* : A brave man. బంటు, శూరుడు.

ఉక్కణము *n.* : A watch, guard, కావలి, రక్షణము.

ఉక్కరి and **ఉక్కరు** : See under ఉక్కు.

ఉక్కలుడు *adj.* : Eager, earnest. దురంధరుడు, ఆసక్తిగలవాడు.

ఉక్కళము *n.* : The vanguard, pickets round a camp. A principal or royal road near a city. పట్టణ సమీప రాజమార్గము.

ఉక్కిరిబిక్కిరి *adj.* : Close, suffocating, oppressive. ఊపిరితిరుగని.

ఉక్కివము *n.* : Baseness, vileness, cunning, cruelty. కపటము, కుత్సితము. *adj.* : Vile, base. క్షుద్ర. **ఉక్కివుడు** *n.* : A cunning man, a wretch కపటము గలవాడు.

ఉక్కిస or **ఉక్కిసము** *n.* : Asthma, gasping for breath. ఉబ్బసము, ఎగూపిరి, కాసము. Dry cough. పొడిదగ్గు.

ఉక్కీడు *n.* : A stubborn man. మూర్ఖుడు.

ఉక్కు *v.i.* : To die, to be crushed. చచ్చు, నలగు.

ఉక్కు *n.* : Steel. Strength, courage, pride, vigour potency. అయస్సారము, బలము, శౌర్యము. Steadiness. స్థైర్యము. తెలగ ఉక్కు A very tough sort of steel. **ఉక్కు తీగె** *n.* : Steel wire.

ఉక్కెడ *n.* : An oblong ball of thread for a spindle.

ఉక్కెర *n.* : A *maccaroon*, or sugar cake.

ఉక్తము *adj.* : Spoken, said, uttered. **ఉక్తి** *n.* : Speech, speaking, a word, an expression.

ఉక్షము *n.* : An ox. ఎద్దు.

ఉగము *n.* : Life. ఆయువు.

ఉగాది *n.* : The Telugu New Year's day. చాంద్రాయణ సంవత్సరాది.

ఉగ్గ *adj.* : Tight, fast. ఉగ్గపట్టు To determine. నిశ్చయించు. **ఉగ్గపోసికొను** *v.a.* : To resolve నిశ్చయించుకొను.

ఉగ్గడించు *v.a.* : To sound. మ్రోగు, శబ్దించు To use, to utter (language or expression.) To remember, bring to mind. To mention, speak of. వచించు To calculate in the head without writing.

ఉగ్గము *n.* : A cord or suspender attached to any thing for the purpose of carrying it about చేతితో పట్టుకొనిపోవుటకు వీలగునట్లుగా చెంబులు మొదలగువానికి కట్టేతాడు.

ఉగ్గళించు : Same as ఉగ్గడించు.

ఉగ్గాడు *n.* : To tread, to pieces, destroy. పాడుచేయు.

ఉగ్గించు *v.a.* : To weave closely so as to be without any interestices between the threads either of the woof or warp. Also, to flatter. భూషించు.

ఉగ్గు *n.* : A mixture of castor oil and breastmilk given to infants. A wrinkle or plait in cloth. ముడత. Confusion. **ఉగ్గుపడు** *v.i.* : To form into a fold. ముడతపడు.

ఉగ్గుడు *n.* : Distance, Respect. మేర, మర్యాద.

ఉగ్మలి *n.* : A woman స్త్రీ.

ఉగ్రము *adj.* : Fearful, Angry, wrathful, fierce, furious, violent, cruel. ఉగ్రము or ఉగ్రత *n.* : Fierceness. **ఉగ్రాక్షుడు** *n.* : The 'Fierce eyed', an epithet of the god Siva.

ఉగ్రాణము *n.* : A store house : a pantry, a treasury. ఉగ్రాణపువాడు, ఉగ్రాణి, ఉగ్రాణికుడు a steward, a butler, a storekeeper, a treasurer.

ఉచితము *adj.* : Proper, agreeable. Free, gratis, for charity. ఉచితముగా *adv.* : Freely, as a gift, of one's own pleasure.

ఉచ్చండము *adj.* : Quick, hasty, ఉచ్చండుడు త్వరపడేవాడు.

ఉచ్చము *adj.* : Vertical, high, tall. ఉన్నతము. పొడవు. ఉచ్చము *n.* : The zenith, the meredian, the vertical point in the sky.

ఉచ్చయము *n.* : A crowd. A knot formed of a woman's cloth in front. కోకముడి. ఆడుదానికోకకట్టుముడి.

ఉచ్చరించు *v.a.* : To pronounce, articulate, recite, say. చెప్పు. **ఉచ్చారణ** or **ఉచ్చారణము** *n.* : Pronounciation, utterance, recitation.

ఉచ్చాటనము *n.* : Routing, driving away. ఉచ్చాటనము చేయు *v.* : To exercise, drive out (evil spirits.)

ఉచ్చావచము *adj.* : Diverse : not of one sort, in all sorts of ways. బహు ప్రకారములు గలది, అన్ని విధాలను. ఉచ్చావచముగా *adv.* : Up and down, high and low.

ఉచ్చి *n.* : The crown or top of the head. మాడ, బ్రహ్మరంధ్రము.

ఉచ్చింత or **ఉచ్చిత** *n.* : The gigantic swallow wort : a large kind of calotropis. అలర్కశాకము.

ఉచ్చిచ్చిరె or **ఉచ్చిరే** : Hey ! hiss ! a word used in setting a dog on to fight.

ఉచ్చైశ్రవము *n.* : Name of the horse of Indra.

ఉచుకరించు *v.i.* : To cry shame (అనాదరముతో) ఉచుక్కుమను. **ఉచుక్కు** *n.* : An *onomatopoeic* word imitating the sound ఉచుక్.

ఉచ్చ *n.* : Urine. కాలుమడి, మూత్రము. **ఉచ్చపోయు** *n.* : To make water. **ఉచ్చబుడ్డ** The bladder నీరుతిత్తి.

ఉచ్చమల్లి *n.* : A naked or low woman. A jade, a slut.

ఉచ్చు *n.* : A slip knot, noose, a halter. ఉరి.

ఉచ్చు *v.n.* : To rush. దూరు. v.i. To go, to enter. To send. To drive away. "దుర్రుచ్చె" he cried avaunt.

ఉచ్ఛిష్టము *adj. & n.* : Spittle, the leavings or fragments of the table. ఎంగిలి. మధూచ్ఛిష్టము a bee's leavings, i.e., wax.

ఉచ్ఛూనము *adj.* : Swollen, turgid, close. దట్టము.

ఉచ్ఛృంఖలము *adj.* : Self-willed, perverse, unrestrained. అడ్డములేని.

ఉచ్ఛ్రయము or **ఉచ్ఛ్రాయము** *n.* : Height, the highest point : exaltation. అత్యుచ్ఛ్రాయః పతనహేతుః Great Exaltation leads to downfall.

ఉచ్ఛ్వసితము *n.* : Breathing, ఉచ్ఛ్వాసము *n.* : Breath, a breathing sigh. ఎగ ఊపిరి. **ఉచ్ఛ్వాసనిరోధము** *n.* : A stoppage of the breath from stitch or other bodily pain. ఊపిరికుట్టు.

ఉజ్జయిని *n.* : Ujjain or Oojein in Malwa.

ఉజ్జి *n.* : A match, a rival. ఉద్ది.

ఉజ్జీవనము *n.* : Animating, inspiring with life. Revival. జీవనము, బ్రతుకు. **ఉజ్జీవించు** *v.a.* : To live. జీవించు.

ఉజ్జృంభితము *adj.* : Bursting forth, betrayed, as any passion.

ఉజ్జ్వలము *adj.* : Radiant, splendid. వెలుగునది.

ఉజాడ *adj.* : Depopulated, waste, deserted. పాడైన. ఆ గ్రామము ఉజాడై నది the village was depopulated.

ఉజయబోడ *n.* : Starboard. కుడిపక్క. (a sea phrase).

ఉజ్జ *n.* : A guess, estimate., ఉహ. ఉజ్జగొను *v.t.* : To guess. ఊహించు.

ఉజ్జగించు *v.a.* : To cease from, lay aside, leave, abandon, desist from. విడిచిపెట్టు. **ఉజ్జగిల్లు** *v.i.* : To avoid. to pass. గతించు.

ఉజ్జనము *n.* : The act of giving up, abandonment. విడుపు. ఉజ్జనచేయు *v.t.* : To giveup విడుచు.

ఉజ్జాయించు *v.i.* : To guess. ఊహించు. ఉజ్జాయింపు *n.* : Conjecture, guess, estimate.

ఉజ్జువకల్లు *n.* : Pumice stone. A stone thrown up by a volcano.

ఉజ్ఝిత *adj.* : Left, abandoned.

ఉటంకము *n.* : Summing up, a summary. టూకి, సంగ్రహము, ఉటంకి *adj.* : Clever, active, ready, nimble, brief. **ఉటంకించు** *v.a.* : To note, make a note or abstract of; to note down as a memorandum.

ఉటజము *n.* : A hermitage : a cell formed of leaves. పర్ణశాల, ఆకుటిల్లు.

ఉట్టి *n.* : A fibrous network sling, in which pots, & c., are suspended from the beams of the house.

ఉట్టిచీల *n.* : A rivet. రెండు కొనలందును తలగల చీల.

ఉట్టిపడు *v.n.* : To start forth. To be manifested, as a passion. ఉన్నట్లుండి కలుగు, అతిశయించు.

ఉట్టు *n.* : Salt land; land fit for the manufacture of salt. ఉప్పుపట్టి, ఉప్పుపఱ్ఱ ఉట్టు (for పుట్టు) v.n. To be born. To flow. కారు.

ఉట్రవడియము *n.* : A rich dish, a kind of pilao of rice and spices. వాని సొమ్ము ఉట్రవడియముగా నోట్లోవేసి కొన్నాడు. he took that man's property as quietly as he would have eaten his dinner.

ఉట్లతద్దె or **ఉట్లపండుగ** : A feast. See ఉట్టి and తద్దె.

ఉట్లబొడ్డి or **బొద్ది** *n.* : A certain plant.

ఉఠాణి *adj.* : Great, high. గొప్ప, ఎత్తైన, ఉన్నతము.

ఉఠావుఠి or **హుఠా హుఠి** *n.* : Hastiness. అతిత్వర, ఉఠావుఠిపయనము a forced march. ఉఠావుఠిగా వచ్చి చేరిన they arrived in a great hurry.

ఉడత : same as ఉడత.

ఉడవ *n.* : A sort of fish, a species of Zues.

ఉడాయించు *v.i.* : To run away.

ఉడికిలించు, ఉడికిలు : See under ఉడుకు.

ఉడిగము : Same as ఊడిగము.

ఉడిగిపోవు or **ఉడిపోవు** : Same as ఉడుగు.

ఉడుకాడు *v.t.* : To plague, tease, chaff. ఉడికిలించు.

ఉడుకు *v.n.* : To boil, to bubble with heat, to see to be hot, feverish from heat, to boil with rage.

ఉడికిలించు *v.t.* : To irritate, to make ones' blood boil. To distress or hurt one's feelings, to annoy.

ఉడుకువ : See under ఉడుగు.

ఉడుగర *n.* : A gift, a present, any present given to a bride or bride-groom during the celebration of their marriage. కట్నము.

ఉడుగు *v.n.* : To fall away, grow thin, lean or emaciated, decrease, to be cast off, to be removed as a stone or chain : to be exhausted. కానుపు ఉడిగినది breeding has ceased.

ఉడుత or **ఉడత** *n.* : A squirrel. ఉడుత భక్తి the squirrel's devotion.

ఉడుపకుక్క *n.* : A hound that hunts after iguanos.

ఉడుపము *n.* : A float or raft తెప్ప.

ఉడుపు *n.* : A suit of clothes; a dress.

ఉడుపు *v.a.* : To efface, to turn out, to do away with, to wipe away, remove. To leave to stop or cease. ఉడుగజేయు, ఉడిగించు.

ఉడుపుష్పము *n.* : The scentless chins rose. *Hibiscus Sincensis.* అశోకము, దాసనము.

ఉడుము *n.* : The iguana గోధ; గోధిక. ఉడుప పిల్ల the young iguana. ఉడుము పోయినా చెయ్యి వదిలించుకొని రావలెను. if you catch an iguana, you are lucky if you get your hand off it.

ఉడువు : another form of ఉడుగు.

ఉడువు *n.* : A lunar mansion, a star. నక్షత్రము. ఉడుపతి or ఉడుపుడు : The lord of the stars, i.e., the moon. చంద్రుడు.

ఉడుసర *n.* : A kind of plant. వాయసి.

ఉడ్డ or **ఉడ్డా** *n.* : Four, a parcel or pack of four, నాలుగు; an assemblage or collection, a heap or pile. రాశి. ఉడ్డాచేయు *v.a.* : To collect in a heap or crowd.

ఉడ్డాడించు *v.t.* : To plater, play back-wards and forwards. ఉడ్డాడు *v.i.* : To be confounded, to be con-fused. కలతనొందు.

ఉడ్డీనము *n.* : Flying, soarding. ఎగురుట.

ఉడ్డుకుడుచు *v.n.* : To be out of breath, to be suffocated. To be at one's wits' end ఊపిరి తిప్పుకొనలేక బాధపడు.

ఉణుజు *n.* : A kind of fish.

ఉతక *n.* : The pivot under a door. ఉతక యెత్తు to lift a door off its hinges. See ఉత్తరాసి.

ఉతుకు *v.a.* : To wash, as cloth. ఉదుకు. To thrash. ఉతకడానికి వేయు to send clothes to be washed.

ఉత్కంఠ *n.* : Great eagerness. తహవా, వేగిరపాటు.

ఉత్కంటము *adj.* : Abundant, excessive. అధికమైన.

ఉత్కరము *n.* : A mass or heap. సమూహము, రాశి. మానవోత్కర ములు crowds of men.

ఉత్కర్షము *n.* : Excellence, superiority. శ్రేష్ఠత, మేలు.

ఉత్కలము *n.* : The country of Orissa.

ఉత్కలిక *n.* : Desire, longing. కోరిక, ఉత్కంఠ, ఉత్కలుడు *n.* : An eager or clever man దురంధరుడు, నిర్వాహకుడు.

ఉత్కలితము *n.* : Geometric progression. సంకలితము arithmetical progression.

ఉత్కారము *n.* : Winnowing ధాన్యమును తూర్పెత్తుట.

ఉత్కృష్టము *adj.* : Superior, great, fine, grand. గొప్ప శ్రేష్ఠము ఉత్కృష్టదశ good fortune, high station. గొప్పదశ. ఉత్కృష్టమైన బాధ terrible suffering.

ఉత్కోచము *n.* : A bribe లంచము.

ఉత్క్రమణము *n.* : Going up : setting out. మీదికిపోవుట. ప్రాణోత్క్రమణ దశలో at the moment the soul leaves the body.

ఉత్క్రోశము *n.* : The ospray, or sea eagle.

ఉత్తిదేక్షప్తము *adj.* : That which is thrown up. ఎగజిమ్మబడిన. **ఉతేక్షపము** *n.* : Tarowing up in tragments. ఎగజిమ్ముట.

ఉత్త *adj.* : Empty, mere, bare, plain, actual, just, simple; idle, naked, vain, useless, in jest, not serious, not in earnest, false. ఉత్తప్పుడు on common occasions, in general.

ఉత్తండములు, ఉత్తండాలు *n. plu.* : A sort of gold necklace, worn by women.

ఉత్తంభితము *adj.* : Planted, set. పాదుకొన్న, నిలుపబడిన. Lengthened. పొడిగింపబడిన.

ఉత్తంసము *adj.* : An earring : a tire or tiara. పూగమ్మ, సిగబంతి. ఉత్తంసితము *adj.* : Set or worn as a crown.

ఉత్తప్తము *adj.* : Dried. n. Dried flesh.

ఉత్తమ *n.* : An excellent good woman.

ఉత్తమము *adj.* : Excellent. best, virtuous, chief, principal, first.

ఉత్తర *n.* : The 12th lunar mansion. The daughter of the King of Vira, the 26th mansion

ఉత్తరంగము *n.* : An arch over the door frame. గడపమీది కమ్మి.

ఉత్తరక్రియ *n.* : A funeral rite, obsequies. చచ్చిపోయినవారికి చేసెడి అపరక్రియలు.

ఉత్తరణము *n.* : Passing, crossing దాటుట.

ఉత్తరము *n.* : An answer, a reply. A letter or epistle. The north. A command. **ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు** letter and reply, correspondence. ప్రశ్నోత్తరములు question and answer.

ఉత్తరము *adj.* : Secondary subsequent, following after. మీదిది. ఉత్తర భాగము the sequel or supplement. **ఉత్తర రామాయణము** the sequel to the Ramayana **ఉత్తరసాక్షి** a subscribing witness.

ఉత్తరవాదము *n.* : Responsibility, security. ఉత్తరవాదముచేయు to hold one responsible. **ఉత్తరాది** *n.* : One who is responsible or answerable.

ఉత్తరాషాఢ *n.* : The 21st of the lunar mansions.

ఉత్తరాసంగము *n.* : A cloak : an upper or outer garment. ఉత్తరీయము.

ఉత్తరాసి *n.* : A hole in the lintel and still or below the doorway, in which are inserted the pivots upon which the door turns. తలుపుతిరిగే కూసము.

ఉత్తరించు *v.a.* : To cross or pass over. To amputate : to divide cloth into separate pieces, to refund, repay, restore. ఉత్తారకుడు *n.* : One who helps one to cross. A saviour, a deliverer. దాటించువాడు, రక్షకుడు.

ఉత్తరిగ *n.* : A kind of necklace. ఒక విధమైన సరము.

ఉత్తరీయము *n.* : A cloak, an upper garment. పై బట్ట.

ఉత్తరుడు *n.* : Name of the son of Virata (See Bharata). ఉత్తరకుమార ప్రజ్ఞలు vain bragging like that of ఉత్తరుడు. ఉత్తరకుమార ప్రజ్ఞలు పలుకువాడు he is a mere braggart.

ఉత్తరువు *n.* : An answer, a reply, an order, a command, permission, leave. ఉత్తరువుచెప్పు *v.n.* : To answer or reply.

ఉత్తరేణు or **ఉత్తరేణి** or **ఉత్తరేను** *n.* : The plant termed or, the Prickly Chafflower ఉత్తరేణిముల్లు a bur that sticks to the clothes.

ఉత్తలము *n.* : Fear, dread, terror, distress, agitation, trouble. భయము, దిగులు, వెరపు, అధైర్యము. Haste. త్వర. ఉత్తలపడు or ఉత్తలమొందు To be in trouble or agitated. **ఉత్తలపాటు** *n.* : Disquiet, distress.

ఉత్తానము *adj.* : Not deep. Turned on one's back, lying supinely, reclining. లోతులేని, వెలికిల తిరిగిన. **ఉత్తానశయుడు** *n.* : One who lies on one's back.

ఉత్తాలము *adj.* : Long : formidable. ఉత్తాలవాలుడు he of the formidable sword. ఉత్తాలపడు to hurry, to be precipitate. తొట్రుపాటునొందు.

ఉత్తి *n.* : An equal. A substitute. ఈడు, ప్రతినిధి, (Jai. Bhari.i)

ఉత్తీర్ణము *adj.* : That which is crossed over. దాటబడిన.

ఉత్తుంగము : High, tall : big, projecting. పొడుగైన.

ఉత్తుడు *adj.* : A fit person. తగినవాడు. భార. అను.

ఉత్థానము *n.* : Rising : effort : an army, war. ఉత్థాపనము *n.* : Rising : erection. లేపుట. ఉత్థాపనములేని impotent. మృతశోత్థాపనము resurrection. పునరుత్థానము resurrection.

ఉత్పతనము *n.* : Flying, soaring. Birth, production. ఎగురుట, పుట్టుక.

ఉత్పత్తి *n.* : Birth, creation, production, origin. పుట్టుక, ఉత్పత్తిచేయు To produce, create, fabricate. **ఉత్పత్తియగు** *v.n.* : To be born, created, formed, framed.

ఉత్పన్నము *adj.* : Born. పుట్టిన.

ఉత్పలము *n.* : A waterlily, a blue lotus. కలువ. ఉత్పలమాల The name of a particular metre in verse.

ఉత్పాటనము *n.* : Rooting out, eradication. పెరికివేయుట. ఉత్పాటించు *v.a.* : To root out or eradicate. పెరికి వేయు. **ఉత్పాటితము** *adj.* : Eradicated, rooted up.

ఉత్పాతము *n.* : A prodigy, a preternatural phenomenon such as an earthquake, a comet, or an abnormal birth. ఉత్పాతపిండము a wonderful genious. త్రివిధోత్పాతములు marvels or signs in air, earth, and heaven.

ఉత్పాదించు or **ఉత్పాదిల్లు** *v.n.* : To be born, to rise, to spring from a source. కలుగు, పుట్టు. **ఉత్పాదితము** *adj.* : Produced, effected, generated, begotten కలిగింపబడిన.

ఉత్ప్రాసము *n.* : Satirical speech. పరిహాసపు మాట.

ఉత్ప్రేక్ష *n.* : Hyperbole, rhytorical sublimity, high flown language, Poetical ecstacy, Apostrophe. ఉత్ప్రేక్షించు and t. To apostrophise, or describe hyperbolically.

ఉత్ఫుల్లము *adj.* : Expanded, or blown as a flower. వికసించిన.

ఉత్రాసి *n.* : The upper hinge of door, a pivot on which the door turns. Same as ఉత్తరాసి. The lower hinge is called ఉతక.

ఉత్సంగము *n.* : The lap, the front of the thigh. Association, union. ఒడి, తొడ, కూడిక.

ఉత్సన్నము *adj.* : Rooted up, desroyed, decayed, ruined. పెల్లగింపబడిన.

ఉత్సర్గము or **ఉత్సర్జనము** : Yielding, rilenquishment quitting విడుపు, Common సామాన్యము.

ఉత్సవము *n.* : A feast, festivity, merriment. నేత్రోత్సవము a feast for the eyes.

ఉత్సహించు or **ఉత్సాహించు** *v.i.* : To attempt. యత్నించు To triumph, to rejoice. సంతోషించు. **ఉత్సాహము** n. Perseverance. Alacrity.

ఉత్సుకము *adj.* : Strenuous, zealously active. Earnest, zealous. ఉత్సాహము గల.

ఉత్సృష్టము *adj.* : Abandoned, left. విడువబడిన.

ఉత్సేకము *n.* : Increase, pride; sprinkling water అతిశయము, గర్వము, ప్రోక్షణము. **ఉత్సేకించు** *v.i.* : To be full, to increase. అతిశయించు.

ఉత్సేధము *n.* : Height, elevation, loftiness. పొడవు, ఎత్తు.

ఉదంచనము *n.* : An earthen cover for a pot. మూకుడు.

ఉదంచితము *adj.* : Thrown up, tossed. Worshipped, honoured. Fine, grand, splendid విజృంభించిన.

ఉదంతము *n.* : A message. Tidings. వృత్తాంతము, సమాచారము.

ఉదక్ *n.* : North. ఉత్తరదిక్కు *adj.* : Northern. ఉత్తరపు.

ఉదకము *n.* : Water. నీళ్లు.

ఉదగ్రము *n.* : High Fearful. పొడవైన, భయంకరమైన.

ఉదధి (ఉద water + ధి Place.) : The sea. సముద్రము ఉదపానము *n.* : A well. నుయ్యి.

ఉదయము *n.* : Birth పుట్టుక. The rising of the sun or other heavenly bodies, the morning ఉదయాన in the morning.

ఉదరము *n.* : The belly, the centre; లంబోదరుడు the corpulent being, a title of Ganesa.

ఉదరు *v.i.* : To be afraid, to be alarmed. ఉదరిపడు *v.n.* : To start or be alarmed. అదరిపడు, ఉలికిపడు.

ఉదర్కము *n.* : Future or remote consequence, భవిష్యత్ ఫలము; future time. రాగలకాలము.

ఉదస్తుడు *adj.* : He who is expelled, humbled or shamed; an exile; నిరాకరింపబడినవాడు; తొలగింపబడినవాడు.

ఉదాత్తము *n.* : A sort of quaver used in reading the Veda. ఉదాత్తము *adj.* : Generous, liberal, noble, glorious.

ఉదానము *n.* : Air that rises in the throat. కంఠమందలి గాలి.

ఉదారుడు *n.* : A liberal or splendid man, a generous ఇచ్చువాడు.

ఉదాసీనము *n.* : Bullying, rejection, disregard. ఉదాసీనపు మాటలు, abusive language.దుర్భాషలు. **ఉదాసీనుడు** *n.* : A stranger.

ఉదాహరణము *n.* : An example, instance, or illustration of any rule or precept. ఉదాహరించు *v.a.* : To instance, mention.

ఉదితము *adj.* : Spoken, said. Risen, produced. చెప్పబడిన, పుట్టిన.

ఉదియ *n.* : An attempt. యత్నము, రామా. అర : ఉదియగొను *v.t.* : To try. యత్నించు.

ఉదిరి *adj.* : Fine, pure. Refined. తప్తము, ఉదిరి బంగారు fine gold అపరంజి. ఉదిరి నెత్తమ్ములు lilies. ఉదిరి కౌగిటన్ in a sweet embrace ఉదిరి గొను *v.i.* : To be hot, to melt తపించు.

ఉదిల *n.* : Trouble, grief, regret. పరితాపము. Discouragement, timidity, cowardice. పిరికితనము, అధైర్యము. ఉదిలకొను *v.i.* : To be afraid. భయపడు; to lose heart, to grieve, to regret పరితపించు.

ఉదీచి *n.* : The north. ఉదీచీనము or ఉదీచ్యమా adj. Northern.

ఉదీర్ణము *adj.* : Generous, noble, great. ఉదారము, గొప్ప.

ఉదుంబరము *n.* : The glomerous fig tree, మేడిచెట్లు.

ఉదుకు : Same as ఉతుకు.

ఉదుటు or **ఉదుటుతనము** *n.* : Bigness, vigour, weight. ఉద్ధతి *adj.* : Big, vigorous, fine. ఉద్ధతము.

ఉదురు *adj.* : Insolent. ఉదురు మిడుకు a fool. దుర్వినీతుడు.

ఉద్గతి *n.* : Birth, production, పుట్టుక.

ఉద్గమము *n.* : Birth, production. flight. పుట్టుక, ఎగవు. **ఉద్గమించు** *v.i.* : To fly. ఎగయు.

ఉద్గాఢము *adj.* : Much, excessive, deep. అధికము.

ఉద్గాత *n.* : One who directs the SamaVeda ceremonies in a sacrifice. యజ్ఞమందు సామవేదమును నడపువాడు.

ఉద్గారము *n.* : Vomiting, belching, emitting, exuding, gushing. కక్కుట, తేపు, ఉద్గారించు *v.a.* : To vomit, to belch, emit. కక్కు.

ఉద్ఘాటనము *n.* Breaking. ఛేదించుట, *n.* : To break, open. ఛేదించు.

ఉద్ఘాతము *n.* : Beginning. Striking. ఆరంభము, దెబ్బ.

ఉద్ఘోషము *n.* : Cry మొర. ఉద్ఘోషించు *v.i.* : To cry. మొరపెట్టు.

ఉద్ద *adj.* and *adv.* : Much, very. మిక్కిలి High or long. ఎత్తైన, పొడవైన.

ఉద్దండము or **ఉద్దండత** *n.* : Violence, fierceness, as of heat. ఎక్కువయినది. ఉద్దండముగా fiercely, hotly.

ఉద్దము *n.* : Height, length. ఉద్దములు or ఉద్దాలు *n.* : Shoes, slippers. పాదరక్షలు.

ఉద్దరి *n.* : A steep bank : నదిలో దిగుటకు యుక్తముకాని దరి. ఉద్దరువు (ఉద్ద + అరువు.) *n.* : Mortgage of a crop not yet raised.

ఉద్దాముడు *n.* : An irresistible man. నిరంకుశమైన శక్తిగలవాడు. An independent man. స్వతంత్రుడు.

ఉద్దారి *n.* : A superintendent. విచారణ కర్త.

ఉద్దాలు : See under ఉద్దము.

ఉద్ది *n.* : A match, an equal, a rival. Rivalry, equality. A bank or dam

with a channel on it, into which water is pumped to be conveyed to higher lands. The name of a certain tree. జత, సమానము. ఉద్దిచూపు to rival ఉద్దులు equals సమానులు.

ఉద్దియ *n.* : A trial, attempt. యత్నము. ఉద్దియుచేయు to try. యత్నించు.

ఉద్దిష్టము *adj.* : Designed, mentioned. ఉద్దేశింపబడినది.

ఉద్దీడు : Same as ఉద్దికాడు. See under ఉద్ది.

ఉద్దీపకము *adj.* : Inflaming, lighting. వెలిగించునది.

ఉద్దీపనము *n.* : Burning. వెలుగుట.

ఉద్దులు *n.* : The grain called black gram. మినుములు.

ఉద్దేశము *n.* : Intent, design. గురి, ఉద్దేశించు *v.i.* : To intend, design. ఉద్దేశ్యము. *adj.* : Thus which is intended.

ఉద్ధతి *n.* : Rudeness, arrogance. గర్వము, ఉద్ధతుడు.

ఉద్ధరణ్ *n.* : A little spoon used in worship.

ఉద్ధరించు *v.a.* : To raise, lift, set up, support, up-hold, re-establish, restore, rescue, deliver, preserve, protect. పైకెత్తు, కాపాడు.

ఉద్ధవము *n.* : A festival. a holiday పండుగ.

ఉద్ధారణము or **ఉద్ధారణ** or **ఉద్ధారము** *n.* : Lifting up, Protection, Sustaining, Rescuing, delivering, releasing, restoring.

ఉద్ధురము *adj.* : Weighty, firm బరువైన, నిలకడైన.

ఉద్ధూతము *adj.* : Driven up, shaken off, scattered, removed. మీది కెగరగొట్టబడిన, పోగొట్టబడిన.

ఉద్ధృతము *adj.* : Raised, drawn up. పైకెత్తబడిన, చేదబడిన.

ఉద్బుద్ధము *adj.* : Awakened, excited, reminded తలపునకు వచ్చిన, తెలుప బడిన, లేవబడిన, ఉసికొలుపబడిన.

ఉద్భటము *adj.* : Great, exceeding హెచ్చు అయిన.

ఉద్భవము *n.* : Birth, production, emanation. పుట్టుక. ఉద్భవించు or ఉద్భవిల్లు *v.i.* : To be born or produced. పుట్టు.

ఉద్భాసితము *adj.* : Splendid, glorious. ప్రకాశితము.

ఉద్భిజ్జము, ఉద్భిత్తు, ఉద్భిదము *n.* : Sprouting, germinating, shooting. భూమిని భేదించుకొని పుట్టునది. **ఉద్భేదము** adj. Breaking or bursting through, as a shoot through the ground. పుట్టిన.

ఉద్యమము *n.* : An attempt యత్నము. **ఉద్యమించు** *v.i.* : To attempt.

ఉద్యానవము *n.* : A royal garden, వెడలించుట.

ఉద్యాపనము *n.* : Sending out. park.

ఉద్యుక్తము *adj.* : Attempted. Zealous, resolved, ఉద్యుక్తుడు He who is

ready or prepared. యత్నించువాడు, సిద్ధముగా నున్నవాడు. అక్కడికి పోవలెనని ఉద్యుక్తుడై being about to go.

ఉద్యోగము *n.* : An attempt, endeavour, under taking; enterprise, exertion; activity. యత్నము a profession, employment, occupation, calling, mission, office, or situation.

ఉద్రేకము *n.* : Increase, excess. అతిశయము. ఉద్రేకించు *v.i.* : To increase. అతిశయించు. ఉద్రిక్తము *adj.* : Distinct : increased.

ఉద్వర్తనము *n.* : Any unguent applied to the body before bathing. నలుగుపిండి.

ఉద్వాసనము *n.* : Expulsion, exile. ఉద్వాసించు or ఉద్వాసనము చేయు v.a. To expel. అగ్నిని ఉద్వాసనము చేయుట to banish the regent of fire out of flame.

ఉద్వాహము *n.* : Marriage. పెండ్లి.

ఉద్విగ్నము *adj.* : Disturbed, discomposed, disquieted, affected with fear or sorrow. ఆకులితమైన, కలవరముగానుండే.

ఉద్వృత్తము *adj.* : Potent, irresistible ill, behaved, proud గర్వించిన. ఉద్వృత్తి Might; misbehaviour గర్వము.

ఉద్వేగము *n.* : Anxiety. agitation. వెరపు.

ఉద్వేలము *n.* : Excess, fastness. అధికము. **ఉద్వేలము.** *adj.* : Extreme, vast, prodigious. ఉద్వేల తరమైన very vast.

ఉద్రము *n.* : An otter. నీరుపిల్లి.

ఉనికి or **ఉన్కి** *n.* : Being, existence. Stay, dwelling, home, place, residence, state, condition. ఉండుట, స్థితి, స్థానము మాటాడకునికి remaining silent. హితవుగాకునికి his not being friendly.

ఉనుచు : Same as ఉంచు.

ఉన్నతము *adj.* : Tall, high, lofty. ఉన్నతి n. Tallness, height. Increase, advancement, prosperity, rising, ascending. పొడవు, అతిశయము, ఔన్నత్యము.

ఉన్నమితము *adj.* : Raised, high, exalted. పైకెత్తబడిన.

ఉన్ని *n.* : Wool. గొర్రెబొచ్చు.

ఉన్నె for **ఉండునా** : is it likely to be so ?

ఉన్మత్తము *adj.* : Mad, foolish, tipsy. వెర్రెత్తిన. **ఉన్మత్తుడు** *n.* : A madman, a fool. మిక్కిలి మదించినవాడు. **ఉన్మదుడు** *adj.* : Proud, spirited.

ఉన్మాథము *n.* : A trap, a snare. బోను, గాలము.

ఉన్మీలనము *n.* : Opening, expanding. వికసించుట, తెరచుట. **ఉన్మీలితము** *adj.* : Opened, blooming, opening. వికసించిన.

ఉన్ముఖము *adj.* : Looking up, facing, fronting. మీదుచూచునది. ఉన్ముఖత్వము *n.* : Tendency, inclination.

ఉన్మూలము *n.* : Radical. or from the root వేరుతెగిన. ఉన్మూలముగా radically. by the roots. **ఉన్మూలించు** *v.t.* : To root up, eradicate.

ఉన్మేషము *n.* : Opening, blowing as a flower. వికాసము. నవనవోన్మేషముగా with increasing delight.

ఉపకంఠము *n.* : Contiguity, nearness. *Adj.* : Near, proximate. దాపైన.

ఉపకథ *n.* : An episode.

ఉపకరణము *n.* : An instrument, implement, apparatus, an appendage. సాధనము. **ఉపకరించు** *v.a.* : To be of use, benefit, do good to. ఉపకారము *n.* : Beneficence, kindness, obligation.

ఉపక్రమము *n.* : Beginning or commencement. A skilful plan. ఉపాయ మెరిగి ప్రారంభించుట.

ఉపక్రోశము*n.* : Censure, blame. నింద.

ఉపగూహనము *n.* : An embrace. ఆలింగనము.

ఉపగ్రహము *n.* : A satellite.

ఉపఘ్నము *n.* : A prop : a trellia for creepers to grow over. సమీపా శ్రయము, ప్రాకు.

ఉపచయము *n.* : Increase, heap, excess. వృద్ధి.

ఉపచరించు *v.a.* : To serve, be friend. To help (at tale), to tend, wait upon. సేవించు, సమ్మానించు. **ఉపచారము** *n.* : Service or waiting upon. Kindness, good officers, attendance ఊడిగము.

ఉపజాతి *n.* : A sub-class. జాతిలో చేరిన భాగము.

ఉపజీవి *n.* : A dependent. ఒకరినను సరించి జీవించువాడు, ఆశ్రితుడు, తత్పాదపద్మోపజీవి his humble servant.

ఉపతాపము *n.* : Grief, weariness; disease, trouble. సంతాపము, రోగము.

ఉపత్యక *n.* : Low land. The foot of a hill. కొండదగ్గరి నేల.

ఉపద *n.* : A present or gift. కానుక.

ఉపదంశము *n.* : A relish, a pickle or condiment. ఊరగాయ. A painful venereal disease కొరుకురోగము.

ఉపదేశము *n.* : Teaching, instruction, guidance, practical observations. హితవచనము Initiation, confirmation in the creed : **ఉపదేశించు** *v.a.* : To teach, guide. initiate, prompt. **ఉపదేశకుడు** or **ఉపదేష్ట** *n.* : A teacher ఉపదేశించువాడు.

ఉపద్రవము *n.* : Trouble, annoyance, plague, affliction. Danger, injury, harm. అపాయము. ఉపద్రవపుపని a dangerous business.

ఉపధ *n.* : (In gram.) the penultimate letter. కడపటి అక్షరమునకు ముందరి అక్షరము.

ఉపధానము *n.* : A pillow or cushion. తలగడ.

ఉపనయనము *n.* : Investiture with the sacred thread. The initiation rite in the twice-born castes among the Hindus. వడుగు.

ఉపనిధి *n.* : A secret hoard. మిక్కిలి రహస్యముగా దాచిన సొమ్ము.

ఉపనిషత్తు *n.* : An Upanishad, a philosophical disquisition attached to the Vedas.

ఉపనీతుడు *n.* : One initiated into the twice born castes వడుగైనవాడు. See ఉపనయనము.

ఉపన్యసించు *v.a.* : To keep. ఉంచు To detail, inculcate amplify.

ఉపన్యాసము *n.* : Dwelling on a subject; as exposition, a lecture.

ఉపపట్టణము *n.* : A suburb.

ఉపపతి *n.* : One who keeps a woman. విటుడు, రంకుమగడు.

ఉపపదము *n.* : An affix in grammar.

ఉపపన్నుడు *n.* : An opulent man. ఉపపత్తికలవాడు.

ఉపపురాణము *n.* : A minor Purana. See పురాణము.

ఉపప్లవము *n.* : A calamity. ఉపద్రవము, చంద్రాదిగ్రహణము, రాహువు.

ఉపబర్హము *n.* : A pillow. తలగడ.

ఉపబలము *n.* : Aid, సహాయము. ఉపబలమైన conductive to.

ఉపబృంహణము *n.* : Increase, prosperity చక్కగా పెరుగుట, వృద్ధి.

ఉపభోగము *n.* : Enjoyment, use, అనుభవము.

ఉపమ *n.* : A resemblance, a simile. Also skill నేర్పు. **ఉపమరి** Clever, ready at expedients. **ఉపమానము** *n.* : A comparison, simile.

ఉపయుక్తము *adj.* : Convenient, fit, disposable, serviceable. ఉపయోగమయిన. **ఉపయోగము** *n.* : Use, advantage, benefit.

ఉపరి : See రతి.

ఉపరి *adj.* : Over, above. ఉపరిరయితు *n.* : A tenant at will పాయకారి.

ఉపలక్షణము *n.* : ఉపలక్షించు. *v.s.* : To survey, to observe. చూచు.

ఉపలబ్ధి *n.* : Acquirement, gain, knowledge పొందుట, తెలివి.

ఉపలము *n.* : A stone, a jewel, a rock. వర్షోపలము a hailstone భూతలసమోపలము a rock even with the surface of the ground.

ఉపలాలనము *n.* : Lulling, coaxing. బుజ్జగము. **ఉపలాలించు** *v.* : To lull (a child, & c) to sleep, to coax. బుజ్జగించు ఉపలాలితము *adj.* : Coaxed, lulled. బుజ్జగింపబడిన.

ఉపలేపనము *n.* : Smearing, plastering. అలుకుట.

ఉపవనము *n.* : A park or demesne, a garden or grove ఆరామము. తోట.

ఉపవాసము *n.* : Fasting, a fast. పస్తు, ఉపవాసముచేయు to go without food, to fast.

ఉపవాహ్యము *n.* : A king's elephant. రాజుయొక్క సవారీయేనుగు.

ఉపవిష్టము *adj.* : Seated, sitting సుఖోపవిష్టులై seated at their ease.

ఉపవీతము *n.* : The brahminical thread. జందెము.

ఉపశమనము or **ఉపశమము** *n.* : Tranquility, calmness, patience, alleviation, relief, abatement. ఓర్పు.

ఉపశ్రుతి *n.* : A good or bad omen gathered from overhearing a conversation.

ఉపశ్లోకించు *v.t.* : To applaud. స్తోత్రము చేయు.

ఉపసంహరించు *v.t.* : To clear away, get rid of to kill. To recall. సంహరించు, మరలించు. **ఉప సంహారము** *n.* : Recalling, annulling.

ఉపసదనము *n.* : a neighbouring abode : the neighbourhood.

ఉపసర్గ *n.* : A grammatical particle, a prefix or preposition. **ఉపసర్గము** *n.* : A portent such as an eclipse, & c. ఉత్పాతము.

ఉపసర్పణము *n.* : Courting, fawning. ఆశ్రయించుట. ఉపసర్పించు v.a. To court, sue. ఆశ్రయించు. **ఉపస్థానము** *n.* : Service. సేవ.

ఉపస్పర్శము *n.* : Touching, contact. Also ఆచమనము.

ఉపహతము *adj.* : Struck (by lightning, & c) hurt, injured, destroyed. కొట్టబడిన. **ఉపహతి** *n.* : A blow, calamity, trouble, ruin. ఉపద్రవము.

ఉపహారము *n.* : A complimentary present. కానుక.

ఉపాంగము *n.* : In music, the accompaniment, as the drone. సుతి పోసెడి తిత్తి.

ఉపాంతము *n.* : Nearness. గ్రామోపాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరో ప్రాంతదేశము నందు in the land near the lake.

ఉపాంశు *adv.* : Solitary. ఏకాంతము. **ఉపాంశువు.** *n.* : Muttering a prayer. జపభేదము.

ఉపాకర్మము *n.* : A rite celebrated by Brahmins on the full moon in the month Sravanam (July, August:) they imagine that this blots out all the sins of the past year, and they put on new threads సంస్కార పూర్వకముగా వేదమును గ్రహించుట.

ఉపాఖ్యానము *n.* : A tale, legend, narrative. ఇతిహాసము. కుచేలోపాఖ్యానము the story of Kuchela. నలోపాఖ్యానము the life of Nala.

ఉపాత్యయము *n.* : Neglect, transgress on. అతిక్రమణము.

ఉపాదానము *n.* : A cause or motive. కారణము. Alms భిక్షము, ఉపాదానమెత్తు to beg.

ఉపాధి *n.* : Meditation ధర్మచింత. One who supports his family. కుటుంబ పోషకుడు Cause or means. వ్యాజము. An attribute or characteristic విశేషణము. జీవనోపాధి means of subsistence.

ఉపాధ్యాయుడు *n.* : A tutor, instructor చదువు చెప్పువాడు. A preceptor in religion. One who teaches the Veda. వేదమును చదివించువాడు. ఉపాధ్యాయని *n.* : A female teacher.

ఉపానహము *n.* : A shoe.

ఉపాయనము *n.* : A complimentary gift. కానుక.

ఉపాయము *n.* : A contrivaxce, expedient, means, method, agency. వెరవు. ఉపాయము కల్పించు to contrive. చతురుపాయములు or ఉపాయ చతుష్టయము the four devices. i.e., సామము using gentle or pacific means, దానము giving presents or binding. భేదము sowing dissensions among the enemy or dividing his force or strength, దండము punishment.

ఉపాలంభము *n.* : A taunt, irony, innuendo దూషణ, ఉపాలంభించు To taunt దూషించు.

ఉపాసన *n.* : Service, worship. సేవ, ఆరాధనము, **ఉపాసించు** *v.t.* : To wait on, worship. సేవించు, ఆరాధించు.

ఉపాసకము : same as ఉపవాసము.

ఉపేంద్రుడు *n.* : A name of the god Vishnu.

ఉపేక్ష *n.* : Indifference, heedlessness, contempt, disregard అశ్రద్ధ, అలక్ష్యము. **ఉపేక్షించు** *v.a.* : To disregard, to contempt.

ఉపోదకి *n.* : A kind of spinch. బచ్చలి.

ఉపోద్ఘాతము *n.* : Preface, introduction. A commencement పీఠిక.

ఉపోషణము or **ఉపోష్యము** *n.* : Fasting, starving పస్తు.

ఉప్ప : Same as ఉప్పన.

ఉప్పత *n.* : Betraying; divulging a secret; dilating on any man's extraordinary prosperity, qualifications or beauty of any person. రద్ది, రట్టు, రవ్వ, ఒకని మేలునకోర్వలేక ఆడిపోసికొనుట.

ఉప్పతిలు or **ఉప్పతిల్లు** *v.n.* : To be born, produced, made ఉద్భవించు.

ఉప్పత్తులు *n.* : Shares, portions. బియ్యము ఉప్పత్తులు చేసినారు they shared the grain.

ఉప్పన or **ఉప్ప** or **ఉప్పదనము** *n.* : Saltness.

ఉప్పనబట్టెలు *n.* : A sort of game. ఉ. హరి.

ఉప్పని *adj.* : Saltish, brackish. ఉప్పని మాట చప్పనిమాట చెప్పి by fair means or foul.

ఉప్పర or **ఉప్పరి** *n.* : The name of the mining caste who are tank diggers and makers of well, & c.

ఉప్పరము *n.* : The sky or atmosphere. ఉప్పరవీధి the path through the sky.

ఉప్పరించు : Same as ఉప్పలించు.

ఉప్పరిగ *n.* : The upper story of a house మేడ.

ఉప్పలవాయి *n.* : The space of flesh between the thumb and the fore-finger. బొటనవ్రేలికిని చుట్టున వ్రేలికిన నడుమనుండు మేర.

ఉప్పళము *n.* : A salt marsh. The soil where salt is manufactured, ఉప్పళపువాండ్లు salt manufacturers.

ఉప్పలి *n.* : Harm, evil, danger. కీడు, ఆపద.

ఉప్పలించు or **ఉప్పళించు** or **ఉప్పరించు** *v.t.* : To beat. కొట్టు, తాడించు.

ఉప్పి, ఉప్పిచెట్టు *n.* : A thorny medicinal styptic shrub with a ligneous hollow fruit or gall as large as a nutmeg. మౌక్తిక ఫల వృక్షము. అంత కోటర. తెల్ల ఉప్పిచెట్టు. కుండలి. నల్ల ఉప్పి చెట్టు.

ఉప్పిడి (ఉప+ఇడి) *adj.* : Saltless, unsalted. ఉప్పులేని. ఉప్పిడిచప్పిడి మాటలు nonsense. ఉప్పిడిచప్పిడి good or bad.

ఉప్పిరింత *n.* : A certain plant. జ్యోతిష్మతి.

ఉప్పు *v.t.* : To cook or boil. To steam or scald grain. ఉడకబెట్టు, ఆవిరిపోక ఉడకబెట్టు. ఉప్పినపిండి flour boiled in steam.

ఉప్పు *n.* : Salt. పెట్టుప్పు saltpetre. రాతి ఉప్పు rock salt. వెదురు ఉప్పు a sort of gum found in the hollows of the bamboo.

ఉప్పెన *n.* : The swell of the sea, an inundation.

ఉప్పొంగు (ఉబ్బి + పొంగు) *v.n.* : To swell, burst forth, overflow, to be transported with joy. మిక్కిలి సంతోషించు.

ఉబలాటము *n.* : Inciration, fancy, thought. అభిజాలము, వేడుక Kindly feeling. జాలి.

ఉబీరచెట్టు *n.* : A certain weed that grows on old walls.

ఉబుకు *n.* : Heaving, swelling. పొంగుట. **ఉబుకు** *v.n.* : To swell, jut, bulge, be projected, to heave or rise. పొంగు.

ఉబుసు *n.* : Rest, repose, unemployed time. పనిలేని కాలము. News, intelligence. వృత్తాంతము, సమాచారము.

ఉబ్బ *n.* : Warmth, oppressive closeness of weather, excessive heat. ఉక్క. ఉబ్బవేయు to be close.

ఉబ్బకము *n.* : Increase హెచ్చు.

ఉబ్బతిల్లు *v.t.* : To swell. పొంగు, ఉబ్బు.

ఉబ్బనీరు : Same as ఉమ్మనీరు.

ఉబ్బరము (from ఉబ్బు) *n.* : Swelling, inflation. Swelling of the belly due to wind. **ఉబ్బరించు** *v.n.* and *v.a.* : To swell, to inflate, to be bloated. **ఉబ్బరింపు** *n.* : Swelling (of the belly).

ఉబ్బలపడు *v.n.* and *t.* : To be fumigated with mercury. ఉబ్బవేయబడు.

ఉబ్బలి *n.* : Mire, deep mud, a quagmire బురద. దొంగ ఉబ్బలి a bog.

ఉబ్బసము *n.* : Asthma. ఊర్ధ్వశ్వాస రోగము. బాల ఉబ్బసము chincough.

ఉబ్బు *n.* : Swelling ఉబ్బడము సంతోషము. Haughtiness. ఉబ్బు *v.n.* : To swell, be puffed up, to be delighted.

ఉభయము *adj.* and *pron.* : Both. ఉభయకావేరి the two branches of the Cauvery. ఉభయపార్శ్వములు both sides. **ఉభయము** *n.* : Giving money for the celebration of a feast in a temple.

ఉమ *n.* : the wife of Siva.

ఉమక *n.* : haff. ఊక. ఉమక చెరుగుట to Winnow paddy after it is beaten.

ఉమాదము : Same as ఉన్మాదము.

ఉమియు *v.a.* : To spit, to spit out.

ఉముక : Same as ఉమక.

ఉమేదు or **ఉమేజు** *n.* : Hope. ఆశ, కోరిక, ఉమేదు చేయు to live in hope, to be a hanger on, as an expectant. **ఉమేదువారి** *n.* : Expectancy, waiting for an employment. Volunteering for employment. ఆశించుకొని యుండడము, ఉద్యోగ మునకై కనిపెట్టుకొని యుండడము.

ఉమేదువారు *n.* : A candidate for employment, a volunteer, an apprentice.

ఉమ్మ *n.* : Heat, warmth, closeness. కాక, ఉక్క, ఉబ్బ. **ఉమ్మగిల్లు** *v.i.* : To be hot and close as a closed room. ఉక్కగానుండు.

ఉమ్మడి *n.* : Partnership, fellowship. ఉమ్మడిగా నుండే common to both : held in common. ఒక్కసారిగా ఆ సరుకును ఉమ్మడిని కొన్నాను. I bought it wholesale.

ఉమ్మదము *n.* : Closeness. ఉమ్మ.

ఉమ్మనీరు *n.* : The waters that precede child birth. ఉబ్బనీరు, ప్రసవజలము.

ఉమ్మలము *n.* : Grief, care. దుఃఖము.

ఉమ్మలి *n.* : Mud, mire బురద, రొంపి.

ఉమ్మలించు or **ఉమ్మలికించు** (from ఉమ్మలము) *v.n.* : To grieve, to cry దుఃఖించు, శోకించు. ఉమ్మలింత, **ఉమ్మలిక** *n.* : Heat, warmth, closeness, grief, uneasiness, agitation. ఉష్ణము, వ్యసనము.

ఉమ్మలికాడు : A ruler. అధికారి.

ఉమ్మాదము : Same as ఉన్మాదము.

ఉమ్మాయముత్తెము *n.* : A sort of artificial pearl. క్షుద్రముత్యము.

ఉమ్మి *n.* : Spittle. ఉమ్మివేయు *v.t.* : To spit out. ఉమియు.

ఉమ్మెత్త or **ఉమ్మెత** *n.* : The thorn apple or Indian night shade; దుత్తూరము. Ainslie. తెల్ల ఉమ్మెత్త.

ఉయ్యల or **ఉయ్యాల** or **ఉయ్యెల** *n.* : A swing. ఉయ్యాలతొట్టి, ఉయ్యాల మంచము a cradle, a swinging bed. ఉయ్యాలో జంపాలో Lullabies.

ఉరక : Same as ఊరక.

ఉరగము : A snake. పాము.

ఉరడించు or **ఉరణించు** : Same as ఉరవడించు. See under ఉరపడి.

ఉరణము *n.* : A ram. పొట్టేలు.

ఉరభ్రము : Same as ఉరణము.

ఉరమరిక *adv.* : About రమారమి.

ఉరము *n.* : The breast, bosom. రొమ్ము. విప్పూటురము a broad breast.

ఉరరీకృతము *adj.* : Granted, agreed, అంగీకరింపబడిన. ఆర్ధోరరీకృతము half allowed, not fully ceded. అర్థాంగీకృతము.

ఉరలు : of. రోలు Drav. ఉరల్ = a roller. *v.a.* : To roll down. రాలు, దొర్లు. To flow down. కారు.

ఉరళించు *v.i.* : To shine. ప్రకాశించు, వెలుగు.

ఉరవడి (ఉరవు + వడి) *n.* : Swiftness, అతివేగము. ఉరవడించు *v.i.* : To be quick, to hasten. వేగిరపడు.

ఉరవు *n.* : Beauty, abundance. సౌంద ర్యము, విస్తారము *adj.* : Great, large. అధికమైన.

ఉరస్యుడు *n.* : A legitimate son. ధర్మపత్ని యందు తనకు పుట్టిన కొడుకు. See ఔరస.

ఉరి *n.* : A noose or slipping knot : a snare. ఉచ్చు కాలురి a snare for the feet. ఉరికోల *n.* : A rod attached to a nose. **ఉరితాడు** *n.* : A halter, a tether, a rope to tie a cow's legs when it is being milked. **ఉరితీయు** or **ఉరిపోయు** *v.t.* : To hang : strangle. **ఉరిపోసికొను** *v.i.* : To hang one self. **ఉరియాడు** To move, tremble.

ఉరికించు : See ఉరుకు.

ఉరిడె *n.* : A beetle కుమ్మరపురుగు.

ఉరిది *adj.* : Steady, Rapid. వడిగల, దృఢము. *adv.* : Quickly. వడిగా.

ఉరియం *adj.* : Strong, steady. దిట్టతనము గల.

ఉరియు *v.a.* : To sweat or leak. ఉప్పూరిసినగోడ a wall out of which salt oozes. ఇల్లు ఉరుస్తున్నది the house leaks. ఉరుపు *n.* : Leaking.

ఉరు *adj.* : Great, large, valuable. గొప్ప, శ్రేష్ఠమైన. *v.i.* : To be fit, to suit. ఒప్పు, ఉరున్, ఒప్పును. ఒప్పు, *v.t.* : To mind. లక్ష్యపెట్టు. ఉరుతరము More, larger.

ఉరుకు *v.i.* : To run: fly, start. To run out or project. To transgress. ఉరుకుడు కప్ప the flying frog. ఉరుకు బొడ్డు a projecting navel.

ఉరుకొట్టు (ఉరు + కొట్టు) *v.i.* : To cry like a monkey when angry. కోపముతో నున్న కోతివలె నుర్రుమను.

ఉరుజ *n.* : A sort of fish (Sparus) The gilthead. సాలము.

ఉరుజు *n.* : A sluice or water channel.

ఉరుత *n.* : A squirrel. ఉడుత.

ఉరుపు : See under ఉరియు.

ఉరుమ *n.* : A kind of musical instrument made of leather.

ఉరుమంజి *n.* : The yellow water in a pearl. ముత్తెపు పసుపునీరు పారాణి.

ఉరుము *v.n.* : To thunder. ఉరిమిచూచె he looked daggers. ఉరుము *n.* : Thunder. A sort of drum. To cry avaunt.

ఉరుముడు *n.* : A certain forest tree, with delicate blossoms and a fruit as large as a lemon.

ఉరువడి *n.* : Violence, impetuosity, speed, haste. ఉరవడి. ఉరువడించు.

ఉరువడు *v.i.* : To be fulfilled. నెరవేరు.

ఉరువిడి *n.* : a collection of things. వస్తుసమూహము.

ఉరువు or **ఉర్వు** *v.t.* : To get rid of. పరిహరించు. *n.* : Form, shape. రూపము. ఉరువు *adj.* : Great, big, large. గొప్ప. *v.t.* : To flay తోలుద్రోచుట. Also, same as ఉరుగొట్టు టెంకాయ ఉరువుగా నుండే as large as a coco-nut. ఆపని ఇంకా ఉరువు ఏర్పడలేదు that work is as yet in embryo.

ఉరోజము (from ఉరము + జ) *n.* : Breast. కుచము.

ఉ(్రాడు *v.i.* : To hang loose, to dangle.

ఉ(్రు or **ఉ(్రట్లు** or **ఉ(్రూతలు** *n.* : The cry of a monkey in anger. కోతియొక్క వికృతిధ్వని. Also, violent move-ment. ఉ(్రట్టులూగు, ఉ(్రూతలూగు.

ఉ(్రుకట్టు *v.t.* : To tie up a cow's legs while milking. పాలుపిదుకునపుడు ఆవు కాళ్లను కట్టు.

ఉ(్రు(త్రాళ్లు or **ఉరు(త్రాళ్లు** See **ఉరి(త్రాళ్లు** : and under ఉరి.

ఉర్లగడ్డ *n.* : A potato. Lit the crum-bling root : so called because it is farinaceous.

ఉర్లు : Same as ఉరలు.

ఉర్వర *n.* : The earth, feritful soil. నేల, ఉర్వి *n.* : The earth భూమి. ఉర్వీశుడు (ఉర్వి+ఈశుడు) *n.* : A king, a ruler.

ఉలక, ఉలకన *n.* : Lightness తేలిక, చులకన.

ఉలచ *n.* : An excellent sort of fish.

ఉలపము *n.* : A creeper, a trellis తీగె.

ఉలవ *n.* : A kind of pulse, horse gram. అడవి ఉలవలు.

ఉలవరము or **ఉల్లరము** or **ఉల్లారము** *n.* : A drain. Land enriched by drains. The smart caused by the sting of a nettle. ఉలవరించు *v.n.* : To be enriched or fattened as land by manure.

ఉలస : Same as ఉలచ.

ఉలి *n.* : A chisel. *adj.* : (another form of నులి) Little అల్పము.

ఉలిందచెట్టు *n.* : A sort of tree.

ఉలికిపడు *v.n.* : To start, shake. హఠాత్తుగా గలిగిన భయము చేత కంపించు. To be afraid. భయపడు. **ఉలికిపాటు** *n.* : A start, tremor, shudder.

ఉలిపి *adj.* : Brittle (as glass) : touchy, easily irritated, low, mean, wicked. దుర్మార్గమైన. **ఉలిపి, ఉలిపికట్టె** or **ఉలిపిగొట్టు** *n.* : A touchy person, an irritable person. తులువ.

ఉలిమిడి or **ఉలిమిరి** *n.* : The tree named Cratava Tapia.

ఉలియు or **ఉలివాడు** *v.n.* : To move. చలించు. To sound, resound. మ్రోయు, ధ్వనించు. **ఉలివు** *n.* : Sound, voice. ధ్వని, చప్పుడు Movement. చలనము.

ఉలుకు *v.n.* : To start, quiver, ముద్దులులుకు కన్నులు eyes quivering with prettiness. ఉలుకు *n.* : Timidity, fright. జడుపు.

ఉలుచ : Same as ఉలస.

ఉలుచు *v.a.* : To brandish, wave, whisk, shake వాలంబునులిచె brandished the tail. Also, to pull off. ఊడదీయు.

ఉలువ or **ఉలుపా** *n.* : A gift, present. కానుక.

ఉలుపడు or **ఉలుపి** *n.* : శోభిగలవాడు. See శోభి.

ఉలుపు : Same as ఉలుచు to pull off.

ఉలుము *n.* : Leprosy. కుష్ఠము.

ఉలూకము cognate with Eng. owl) *n.* : An owl. గుడ్లగూబ.

ఉలూఖలము *n.* : A mortar. రోలు Vasu.

ఉల్క *n.* : A firebrand, embers. మంట లేని కట్టెనిప్పు, భస్మము Also, a meteor or an aerolite.

ఉల్టా *adj.* : Reverse, the wrong side, opposite, contrary, turned back లోతట్టు, అడుగుతట్టు. ఆ శాలువను ఉల్టాగా కప్పుకొన్నాడు. he wore the shawl the wrong side up.

ఉల్బణము *n.* Excess, increase. అతిశయము, పైత్త్యోల్బణము excess of bile. ఉల్బణము *adj.* : Apparent, evident. Gushing, overflowing. పొంగిన, స్పష్టమైన రసోల్బణముగా with overflowing affection.

ఉల్ముకము *n.* : A firebrand కొరివి.

ఉల్లంకి *n.* : A bird of the plover family; a plover, sandpiper, stint.

ఉల్లంగి *n.* : A sort of tree.

ఉల్లంఘనము *n.* : Disregard, disgrace, contempt. అతిక్రమించుట. ఉల్లంఘించు *v.a.* : To disregard, to pass over, transgress, refuse.

ఉల్లంచేప *n.* : Name of a large fish that is very delicious but full of bones.

ఉల్లకి *n.* : A sling or hammook of cloth or cradle hanging down from a pole carried on two men's shoulders. ఉల్లకిలోవేసి తెచ్చినారు they slung him in a hammock and brought him.

ఉల్లట *n.* : A hammock ఉల్లెడశవమును ఉల్లట కట్టి తీసికొనిపోయినారు they slung the corpse in a sheet on a pole and carried it away.

ఉల్లడ or **ఉల్లడము** *n.* : An awning or canopy. చాందిని, ఉల్లాభము.

ఉల్లడి *n.* : Confusion, trouble, disturbance.

ఉల్లము *n.* : The heart. హృదయము. ఉల్లరము *adj.* : What is painful to the heart or feelings. మనస్సునకు సహింపగూడనిది.

ఉల్లల *n.* : A bubbling noise, ebullition. ఉడుగుట యందు ధ్వన్యనుకరణము.

ఉల్లలము *n.* : Movement. చలనము, కదలిక. **ఉల్లలితము** *adj.* : Moved కదలిన.

ఉల్లసము *n.* : Sport, satire, fun, frolic. సంతోషము, ఉపాలంభము. ఎత్తిపొడుపుమాట.

ఉల్లాకు *n.* : A ticket or invoice left with goods or grain, specifying the quantity and the owner of the goods. చీటి.

ఉల్లాకుచేప *n.* : The bony hilsa or sable fish.

ఉల్లాభము *n.* : A canopy borne over marriage offerings or over the bride and bridegroom as they go in procession. చాందిని, మేలుకట్టు, ఉల్లడ.

ఉల్లాముపిట్ట *n.* : A snipe.

ఉల్లాసము *n.* : Joy, delight, amusement. సంతోషము. ఉల్లాస పురుషుడు A luxurious man or man of pleasure. A prodigal. ఉల్లాసి A cheerful man. ఉల్లఘించువాడు.

ఉల్లి *n.* : The onion. నీరుల్లి the onion. ఎఱ్రగడ్డ. వెల్లుల్లి garlic, తెల్లగడ్డ. ఉల్లిపాయ or ఉల్లిగడ్డ *n.* : An onion.

ఉల్లింకాయ *n.* : A species of plover.

ఉల్లిపాషాణము *n.* : Corrosive sublimate. సౌవీరము.

ఉల్లె *n.* : The crust at the bottom of pies or tarts.

ఉల్లేఖము *n.* : uttering. mention, rehearsing. ఉచ్చరణము.

ఉల్లోలము *n.* : A surge, a large billow, or wave. పెద్ద అల.

ఉల్వరము *n.* : Rubbish, sweepings, & c. used for manure.

ఉళక్కి or **ఉళ్లక్కి** *n.* : A lie. a. joke, a pretence. వట్టిది.

ఉవిద *n.* : Woman. ఆడుది, స్త్రీ.

ఉవ్వ *n.* : A certain tree *Dillsnia speceosa.*

ఉవ్వన *adv.* : Unexpectedly, all at once. తటాలున, గుబాటుగా, కొల్లగా.

ఉవ్వపిట్ట *n.* : A sort of bird, a wagtail. గోలతిక.

ఉవ్వలపోటి *n.* : A certain game among children.

ఉవ్వాయి *n.* : Cheerfulness, joy, వికాసము.

ఉవ్విళ్ళూరు or **ఉవ్విళ్లుకొను** *v.n.* : To water, as the mouth. To be eager. త్వరపడు, మిక్కిలి ఆశపుట్టు To hasten త్వరపడు.

ఉవ్వు *n.* : Attempt, exertion, effort. పూనిక, **ఉవ్వెత్తు** *adj.* : All యావత్తు. ఉవ్వెత్తుగా Quite easily. All at once మిక్కిలి చులకనగా, ఏకకాలమందు. Completely నిశ్శేషముగా. From the bottom అడుగుతో.

ఉశనుడు *n.* : The name of the planet Sukra or Venus.

ఉశీరము *n.* : A sort of fragrant root, usually termed వట్టివేరు.

ఉషర్బుధుడు *n.* : He who awakes with the dawn. An epithet of the god of fire. Vulcan. అగ్ని.

ఉషస్సు *n.* : Dawn, daybreak. తెల్లవారుటకు ముందు నాలుగు గడియల కాలము.

ఉష్ట్రము *n.* : A camel క్రమేలకము, ఒంటె.

ఉష్ణము *n.* : Sunshine, warmth; heat; fever, feverishness. ఉష్ణము *adj.* : Hot. ఉష్ణరశ్మి The sun. **ఉష్ణించు** *v.n.* : To be hot. **ఉష్ణీషము** *n.* : A turban, a diadem. కిరీటము, పాగా.

ఉసి *n.* : A hiss, hissing. **ఉసికొను** *v.i.* : To give the chase as a dog does కుక్కకవియు. **ఉసికొల్పు** *v.a.* : To hiss a dog or.

ఉసిరి or **ఉసిరిక** *n.* : A tree with acid fruit used for pickles.

ఉసుక *n.* : Sand ఇసుక. ఉసుక వంటకముగాగనుడికింపవచ్చు.

ఉసుము *v.a.* : To scour or wash. పులుము, ఉదుకు, తుడుచు.

ఉసురు *n.* : Breath, life; strength, vigour, grief; a sigh, affliction, plague, hardship, evil result; retribution or result. వాని ఉసురు నీకు తగులును his trouble will come upon you.

ఉసులు *n.* : Ease, facility; convenience అనుకూలము, సౌఖ్యము.

ఉసుళ్లు *n.* : Winged white ants. ఇసుళ్లు.

ఉసూరను : Same as ఉస్సురను.

ఉస్తె *n.* : The gigantic swallow wort. The fruit is called ఉస్తెకాయ. ఉస్తెవరుగు is the fruit dried and preserved.

ఉస్సు *n.* : Ah ! Alas ! "ఉస్సను నూర్చు హాయనున్" ఉస్సని కూర్చున్నాడు he sighed and sat down. **ఉస్సురను** *v.n.* : To sigh.

ఉహ్వా *n.* : The sound produced when a fire is kindled by blowing on it. నిప్పూదుటయందు కలుగుధ్వని.

ఉహూహు *n.* : Shivering from excessive cold.

ఊ

ఊ : The long vowel or oo, as in flute or shoot.

ఊక *n.* : The husk of paddy. ఉముక. Also (noun from ఊగు) Swinging ఊగుట. **ఊకనబొడ్డు** *n.* : A certain plant used in fevers. ఊకబంతి *n.* : The flower called Bachelor's button పోకబంతి.

ఊకరఁ*n.* : To say ఊ ఊ while listening to what another says, ఊ కొట్టుట. **ఊకరగొట్టు** *v.i.* : To crow or make indistinct sounds, as an infant.

ఊకించు or **ఊకు** *v.n.* : To shake, agitate or move; to endeavour or make an effort. పూను; to rattle the dice. ఊకు or ఊకువ *n.* : Effort, exertion. పూనిక, ప్రయత్నము.

ఊకొట్టు or **ఊకొను** *v.n.* : To hum or make an indistinct sound resembling ఊ, ఊ, denoting that one is listening to what another is saying.

ఊగు or **ఊగులాడు** or **ఊగాడు** *v.n.* : To be agitated or shaken, to swing, to wag, roll. ఊగించు (casual of ఊగు) *v.a.* : To shake, to move, to swing or cock. **ఊచు** *v.a.* : To swing, cause to swing, to wag or shake, rock, nod.

ఊచ *n.* : The soft core of the plantain or similar tree బొందె. A thornbush ముండ్లదుబ్బు. **ఊచ** *adj.* : Withered.

ఊచు *v.n.* : To wither. వెంట్రుకలు ఊచిపోవుచున్నవి his hair is falling off ఊచు causative of ఊగు.

ఊట *n.* : Juice, sap. A fountain, a spring as of water.

ఊటించు *v.t.* : To deceive వంచించు.

ఊటు *v.t.* : To thrust through. పొడుచు.

ఊటు *n.* : Moisture. చెమ్మ ఊటుకార్చు to wet.

ఊడ *n.* : A root growing down from the branches of the banyan and similar trees. ఊడలు పారినచెట్టు a tree that has such suckers or roots.

ఊడనిపాడు *v.t.* : To cry ఊడు while running away. To run away. To be put to flight, to be routed.

ఊడికూర *n.* : A kind of herb. ఒక విధమైన కూరాకు.

ఊడిగము *n.* : Service, Drudgery, task. కొలువు. ఊడిగపు పనులు menial duties. ఊడిగపుది *n.* : A maid servant. ఊడిగపువాడు or ఊడిగీడు *n.* : A man servant, a menial.

ఊడిత *n.* : A staff used as a prop by a weaver for his warp. సాలెవాడు పడుగుచేయునపుడు అది వాలకుండ కింద ఊతగా నిలుపు కొయ్య.

ఊడు *v.n.* : To part, drop out, slip out. జారు, రాలు. To give way, fail : to be unfastened, loosened, separated. వదులగు. To flee, run away. పారిపోవు.

ఊడుకొను *v.n.* : To become moist, as earth. To pierce. గుచ్చుకొను.

ఊడుగు *n.* : The plant named అంకోలము.

ఊడుచు *v.a.* : To sweep. To slacken, loosen, divest, open, sever, separate. ఊడజేయు To wrest, take by force. To transplant. నారు నాటుట. ఊడుపు పొలము land in which shoots are transplanted.

ఊడ్చు : Same as ఊడుచు.

ఊడెము *n.* : A fortified place with a few bastions. గుడి, చిన్నకోట. Also, ఊడిగము.

ఊఢ *adj.* : Married. పెండ్లాడినది. *n.* : A wife. పెండ్లాము A married woman వివాహిత.

ఊత *n.* : A support, a prop. A fishing hook, a basket snare to catch fish. A coop to keep animals in. A pannier. కేలూతచేసి giving the hand as a support.

ఊద *n.* : A swelling, tumour వాపు కడుపూద Malice, spite, envy. ఈర్ష్య. **ఊదకడుపు** *n.* : A pot belly. **ఊద** or **ఊదర** *n.* : A kind of grass. *n.* : Smoke.

ఊదా *n.* : Dark colour, purple or brown.

ఊదిబవము *n.* : Produce, income. ఫలము, ఆదాయము.

ఊదు *v.n.* : To blow with the breath or with bellows. To swell వాచు. To press అదుము, నొక్కు, To play on a flate.

ఉధము or **ఉధస్సు** *n.* : An udder. పొదుగు.

ఊనము *n.* : Loss, disgrace, injury, defect. లోపము. *adj.* : Less, defective. తక్కువైన, లోపముగల. ఏకోన వంశతి nineteen.

ఊనిక *n.* : Resting, support, steadiness. ఆనుట, దిటవు ఊను *v.a.* : To have, take, bear, వహించు, ధరించు To soften as leather.

ఊప *n.* : An underwood in a forest. అడవిలోని చెట్లగుంపు.

ఊపిరి *n.* : Breath, respiration. ఊపిరి విడుచు to breathe ఊపిరిపట్టు to hold in the breath. వానికి ఊపిరి వచ్చింది. he has revived.

ఊపు (from ఊగు and ఊచు) *v.t.* : To cause to swing ఊరజేయు. *n.* : Swinging A push, one oscillation in swinging. ఊచుట.

ఊబ *n.* : A eunuch నపుంసకుడు A corpulent man. బొందు.

ఊబి *n.* : A slough, or bog, mire. బురద.

ఊయల *n.* : A swing. See ఉయ్యల.

ఊయు *v.n.* : To whistle ఎద్దుల నూసినారు. They whistled the bullocks on.

ఊర : See under ఊరు. n.

ఊరక or **ఊరికె** *adv.* : Without. For nothing. Silently, merely, idly.

ఊరగాయ : See under ఊరు. v.

ఊరట *n.* : Comforting. ఊరడించుట. Rest. విరామము. Ease, freedom, leisure. Aid, help. సహాయము. **ఊరటపడు** *v.n.* : To be consoled ఊరట పరుచు *v.a.* : To console. **ఊరడించు** *v.a.* : To comfort.

ఊరవ్యుడు *n.* : A man of the Vaisya caste. కోమటి.

ఊరార్చు *v.t.* : To console, cheer, comfort. ఓదార్చు, ఊరడించు.

ఊరించు *v.a.* : To excite appetite, tempt, tantalize. To make one's mouth water. ఊరునట్లు చేయు.

ఊరికె : See ఊరక.

ఊరీకరించు *v.t.* : To consent, to accept. అంగీకరించు. ఊరీకృతము *adj.* : Accepted. అంగీకరింపబడిన.

ఊరు *n.* : A village, a town. నేను ఊరికి పోయియుండగా when I was absent from home.

ఊరు *v.n.* : To be full, steeped or soaked. To be puffed or fat. నోరూరుట the mouth watering. ఊర బెట్టిన చెక్క timber left to steep or steam so as to be seasoned తేటలూరగా full of light.

ఊరుకొను *v.n.* : To be still, or quiet ఊరక ఉండు.

ఊరుచు *v.n.* : To sigh, sob ఊపిరి విడుచు.

ఊరుజుడు *n.* : A man of the Vaisya caste. కోమటి.

ఊరుపు or **ఊర్పు** *n.* : Breath, sighing, శ్వాసము A sort of stew or curry. నిట్టూరుపు. a deep sigh.

ఊరుపు *n.* : The thigh తొడ.

ఊరేగు (ఊరు + ఏగు) *v.n.* : To go (in parade or procession) through a village or town. ఊరేగించు *v.a.* : to parade, to carry through the town. ఊరేగింపు *n.* : A procession.

ఊర్చు : as ఊరుచు.

ఊర్జము *n.* : Bodily strength, perseverance. బలము, పూనిక. ఊర్జస్వలుడు n. A strong man. బలాఢ్యుడు. **ఊర్జితము** *adj.* : Stable, firm. గట్టిగానున్న.

ఊర్ణము *n.* : Wool, felt, & c. ఉన్ని, నూలు. ఊర్ణనాభము a spider. సాలెపురుగు.

ఊర్ధ్వము *adj.* : Above, upper, high. ఊర్ధ్వబాహువై with his arms raised. ఊర్ధ్వరేతసుడు a Rishi or Sage **ఊర్ధ్వ లోకము** *n.* : The world above. Heaven.

ఊర్పు : Same as ఊరుపు (q.v.) ఊర్పోవు (ఊర్పు + పోవు) to breathe. ఊపిరి వెడలు. ఊర్పోక (ఊర్పు + పోయ) a pastime ఉబుసు పోక. ఊర్పుచ్చు (ఊర్పు + పుచ్చు) to cause the breath to go out.

ఊర్మి *n.* : A wave. అల; the fold of a cloth వస్త్రపుముడుత. Pain నొప్పి. షడూర్ములు the six kinds of pain, viz. hunger, thirst, grief, passion, old age and death. క్షుత్, తృష్ణా, శోక, మోహ, జరా, మరణములు. **ఊర్మిక** *n.* : A wave, a finger ring.

ఊర్మిళ *n.* : A woman that has separated from her husband మగనినెడ బాసిన స్త్రీ.

ఊల or **ఊళ** *n.* : A whistle. The howling of a fox నక్కకూత. ఊలమెకము the fox. ఊలవేయు to whistle.

ఊలమాల *n.* : Pain, anxiety తహతహ. ఊలమాలకుడుచు to suffer pain or anxiety. తహతహపడు.

ఊలు *v.n.* : To fall. పడు.

ఊవు : Same as ఊగు ఊవాడు Same as ఊగాడు.

ఊషణము *n.* : The stimulant called త్రికట్టు, viz., శొంఠి, పిప్పిలి or మిర్యాలు ginger, pepper. or long pepper.

ఊషము *n.* : Fuller's earth. చవుడు. **ఊషరము** or **ఊసరము***n.* : Salt soil.

ఊషము *n.* : Heat : sunshine ఉమ్మ, వేసంగి. In Gram : the letters శ, ష, స and హ. ఊష్మాగమము the hot season.

ఊసరము *n.* : Salt soil. **ఊసరము** adj. Lean : fallen away by disease. ఊసరబిల్లి a lean cat.

ఊసరవెల్లి *n.* : A chameleon.

ఊసరిల్లు *v.i.* : To become lean or dry. చిక్కు, శుష్కించు.

ఊసు *n.* : Speech. ఉబుసు. ఊసులాడు to chit-chat.

ఊహ or **ఊహము** *n.* : Thought, reasoning, a guess, supposition, ideas, contrivance. Probability, prospect. ఊహమీద on a guess, probably. **ఊహచేయు** *v.n.* : To think and imaginations.

ఋ

ఋ : The vowel Ri or Ru like ri in trick. or ru in fruit; sometimes wrongly written రు.

ఋక్కు *n.* : The name of one of the Vedas. A Vedic ఖిలఋక్కు a supplementary hymn or Rik appended to the Veda.

ఋక్షము *n.* : A bear. ఎలుగుగొడ్డు.

ఋజువు *adj.* : Straight. తిన్నని, ఋజుమార్గము rectitude, honesty.

ఋణము *n.* : Debt, obligation. A claim, a title or lien. ఇంతకున్ను ఇక్కడి నీళ్ల ఋణము ఎన్నిరోజులు ప్రాప్తి ఉన్నదో besides I know not how much longer it is on my face to dwell here. **ఋణపడు** *v.n.* : To get into debt. **ఋణముచేయు.** *v.a.* : To contract a debt, to borrow. ఋణత్రయము the three kinds of obligation, viz., దేవ ఋణము, ఋషి ఋణము and పితృ ఋణము.

ఋతము *adj.* : True, real. సత్యమైన. n. Truth, reality. సత్యము అనృతము falsehood, or a lie అసత్యము.

ఋతువు *n.* : A season. The Hindu year is divided into six seasons, each lasting two months, viz., వసంతము the spring, గ్రీష్మము summer, వర్షము the rainy. season, శరత్తు autumn, హేమంతము the dewy season and శిశిరము the cold season. ఋతుకాలము *n.* : The menstruous period. ఋతుస్నానము *n.* : Bathing after purification.

ఋత్విక్కు, ఋత్విజుడు *n.* : A priest appointed to perform particular rites at a sacrifice. There are 16 orders of Vedic priests, of whom only three (viz : ఉద్గాత, హోత, అధ్వర్యుడు.) are mentioned in Telugu works.

ఋద్ధి *n.* : Abundance, సమృద్ధి.

ఋభువు *n.* : A deity వేల్పు. Vasu. ఋభుక్షుడు *n.* : Indra.

ఋశ్యము *n.* : The white footed antelope. ఋశ్యవర్ణాశ్వములు horses having the color of this antelope. Dun horses. **ఋశ్యశృంగుడు** (lit. one who bears the horn of an antelope.) *n.* : Name of a Rishi or saint.

ఋషభము *n.* : A bull. adj. Excellent (in certain Samasams or compounds)

ఋషి *n.* : A prophet or saint, gifted with supernatural powers. A sage. The author of a spell or prayer. cf. ముని and యోగి. సప్తర్షులు means the "seven sages", viz., మరీచి, అత్రి, అంగిరుడు, పులస్త్యుడు, పులహుడు, క్రతువు, వసిష్ఠుడు; or కశ్యపుడు, అత్రి, భరద్వాజుడు, విశ్వామిత్రుడు, గౌతముడు, జమదగ్ని, వసిష్ఠుడు.

ౠ

ౠ *Ri,* and *Li.* : No word admitted into Telugu begins with these Sanscrit letters.

ఎ

ఎ : The vowel e short; as in them, set, or well.

ఎంగిలి *n.* : Spittle. Defiled food, leavings. *adj.* : Defiled, nasty. ఎంగిలి అన్నము leavings.

ఎంగెస *n.* : A forest tree. The gum is called dragon's blood.

ఎంచు *v.a.* : To count, reckon, think : to be of opinion, consider, judge : to regard, care for : to believe, imagine : to select.

ఎండ *n.* : Heat, sunshine, glare, radiance, ఎండ యెక్కినది the sun is high. చిరుఎండ the soft heat of the morning or evening; రేయెండ moonshine. ఎండమావి *n.* : The mirage మృగతృష్ణ. **ఎండబెట్టు** *v.t.* : To put out to dry. ఎదురెండ the sun against the face.

ఎండు *v.n.* : To dry up, to become dry, to become lean or withered. తడి ఆరు, నీళ్లు ఇంకు, తపించు, శుష్కించు, ఎండిపోయిన dried up.

ఎండుగులు *n.* : Grain put out to dry in sunshine. ఎండబోసినధాన్యము. ఎండుగు తట్ట *n.* : A basket for cloth or grain, drying basket. ఎండువులు same as ఎండుగులు.

ఎండ్రకాయ or **ఎండ్రి** or **ఎండ్రికి** *n.* : A crab కర్కటకము. ఎండ్రిరాశి *n.* : The sign of she Crab.

ఎంత *adj.* : How much. ఇది యెంత పొడుగు how long is this ? ఎంత అన్యాయము what injustice ! ఈ బంగారమెంత ఉన్నది what is the price (or weight) of this gold ?

ఎందరు (ఎంత+వారు) *adj.* : How many (person.) ఎందరేని many, అనేకులు.

ఎందాక or **ఎందనుక** (ఎంత + దనుక) *adv.* : How far ? how long ? ఎంతదనుక.

ఎందు *adv.* : Where ? ఎందో somewhere. ఎందుగురించి regarding what or which. ఎందున్ను everywhere.

ఎంబన్న (ఎంబె + అన్న) *n.* : An idiot, a good-for-nothing fellow. చేతకానివాడు.

ఎకదొట్టు *v.t.* : To excel, increase. అతిశయించు, తిరస్కరించు.

ఎకరా *n.* : A court yard, a cock pit; a place in front of a house where an elephant is tied up.

ఎకరారు *n.* : Confession. ఎకరారుపడు to confess.

ఎకసకెము or **ఎకసక్కెము** *n.* : A prank, trick వంచన. Mockery పరిహాసము.

ఎకిమీడు *n.* : a ruler, general, lord, owner. అధిపతి, రాజు.

ఎక్కటి *adj.* : Single ఒక్కటి, single-handed అసహాయుమైన. Noble, great, superior. గొప్ప *n.* : A hero, a warrior.

ఎక్కడ *adv.* : Where ? ఇది యెక్కడ అది యెక్కడ where is this and where is that, i.e., what comparison is there between this and that ?

ఎక్కము *n.* : A bank or path between fields. గనిమ. In arithmetic, a unit, the place of untis. ఎక్కములు n. The multiplication - table.

ఎక్కలమ్మ *n.* : The name of a village goddess.

ఎక్కలి *n.* : Sand washed down by a river. ప్రవాహముతో కొట్టుకొని వచ్చిన యిసుక.

ఎక్కసక్కెము *n.* : Scorn, derision. ఎక్కసక్కెము, వికటపుమాట.

ఎక్కాడు *v.t.* : To incite, encourage, to egg on. పురికొలుపు.

ఎక్కాలు *n.* : The multiplication - table ఎక్కములు.

ఎక్కించు (from ఎక్కు) *v.a.* : To raise. To mount. To enter, file or insert : to help up, to place.

ఎక్కిడు (ఎక్కు + ఇడు) *v.t.* : to bend or string a bow.

ఎక్కిరించు *v.a.* : To make faces at, to mock, to gibe at వెక్కిరించు. ఎక్కిరింపబోయి వెలికిలబడెను he went to gibe but met with a fall. ఎక్కిరింత *n.* : Mockery, making faces. A vehicle. వాహనము.

ఎక్కిలి *n.* : The hiccup హిక్క. (plu : ఎక్కిళ్లు.)

ఎక్కు *v.a. & n.* : To rise, increase, swell. To appear (by its effects as wine, water, poison, or medicine.) To affect the mind. To prevail as a

report; To come to notice వాని తలకు మదము ఎక్కినది he is beside himself with pride or lust.

ఎక్కు *n.* : A bowstring వింటినారి. Also, encouragement, incitement, goading on ప్రేరేపణ. ఎక్కుదించినాడు. he unbraced or unbent the bow.

ఎక్కుడించు *v.* : To unbrace a bow.

ఎక్కుడించు *v.t.* : To increase హెచ్చించు. ఎక్కుడు *n.* : Ascent, greatness.

ఎక్కుపెట్టు or **ఎక్కుడుపెట్టు** *v.n.* : To brace a bow.

ఎక్కులు పెట్టు *v.a.* : To stir up, to provoke, excite, tempt. పురికొలుపు.

ఎక్కువ *n.* : Excess, greatness, eminence. Particularity, peculiarity. ఆధిక్యము, విశేషము, అతనిదగ్గిర పుస్తకాలు ఎక్కువగా లేవు he has not many books.

ఎక్కువలు *n.* : News, novelties, singularities. విశేషములు.

ఎక్కొలుపు *v.a.* : To excite, stirup. పురికొలుపు.

ఎగ *adv.* : Up, upward. ఎగగొట్టు *v.a.* : To throw up, rob, to run away with. ఎగురజేయు, అపహరించు. ఎగగ్రోలు *v.t.* : To suck up పీల్చు. ఎగజల్లు *v.t.*: To scatter upward. పైకి చల్లు. ఎగదన్ను *v.t.* : To kickup.

ఎగతాళి *n.* : Joke, derision, hoax. గేలి, పరిహాసము, ఎగతాళిచేయు to deride, mock, to gibe, to crack jokes at పరిహాసము చేయు.

ఎగపు *n.* : Pride, wrath, గర్వము, మండిపడుట.

ఎగయు *v.n.* : To rise, to spring up. To fly or bound. ఎగురు, పైకిలేచు. నా కాళ్ళలోను చేతులలోను మంట లెగసినవి my hands and feet are burning.

ఎగసన *adv.* : Up, upwards ఎగువగా, ఎగసందోయు to push up, lift up : to trim the wick of a lamp పైకితోయు.

ఎగాదిగా or **ఎగదిగ** *adv.* : Up and down, backwards and forwards, from head to foot. వాడు నూనెను ఒళ్ళంతా యోగాదిగా రాచుకొన్నాడు. he anointed himself from head to foot.

ఎగు (for ఎగువ or ఎగురు) *adj.* : High ఎత్తైన, ఎగుబుజములు high or strong shoulders. ఎగుబోద a new fledged bird రెక్కలు వచ్చి యెగరగల పక్షిపిల్ల.

ఎగుదల *n.* : The upper portion, increase. పరాయిభాగము, వృద్ధి.

ఎగుమతి *n.* : Shipment, lading, putting goods on board ship, export. **ఎగుమతిచేయు.** *v.t.* : To ship or export goods. ఎగుమతి దిగుమతి *n.* : Export and import.

ఎగురు *v.n.* : To fly ఎగయు. **ఎగరగొట్టు** *v.a.* : To toss up. నామాటను ఎగరగొట్టినాడు he scorned what I said **ఎగురులాడు** *v.n.* : To cut capers, to leap or make bounds. గంతులువేయు.

ఎగువ *n.* : The top, the upper part. Uppishness ఆధిక్యము.

ఎగ్గతము *n.* : A lonely or solitary place ఏకాంత స్థలము.

ఎగ్గాడు See ఎగ్గు.

ఎగ్గించు *v.a.* : To slight. అనాదరించు. To wrong, injure. ఎగ్గులాడు, ఎగ్గుచేయు.

ఎగ్గు *n.* : Ham, injury. కీడు, అపవాదము. Shame, disgrace. అనాదరము, దూషణము. Abuse or evil word కీడుమాట. Fault, sin అపరాధము.

ఎగ్గురుతు or **ఎగ్గుర్తు** (ఎగువ + గురుతు) *n.* : An abstract, a memorandum. ఎగ్గురుతు లెక్క an abstract of an account.

ఎగ్గోగిల *n.* : The plant called *Cowach.* కపికచ్ఛూః.

ఎచ్చిరిల్లు or **ఎచ్చిరు** *v.n.* : To thrive, succeed.

ఎచట *adv.* : Where ఎక్కడ.

ఎచ్చరించు or **ఎచ్చరికించు** *v.a.* : To warn, challenge, hail, call to. To hint, allude to, advert to. To invoke. Remind, or implore. To rally troops. ఎచ్చరికచేయు. ఎచ్చరిక or ఎచ్చరము or ఎచ్చరింతము *n.* : Hint, caution, warning, challenge, reminder.

ఎచ్చు or **హెచ్చు** *n. & adj.* : Much అధికము, అధికమైన. ఎచ్చుతగ్గులుగా *adv.* : Insolently. నన్ను ఎచ్చు తగ్గులుగా మాట్లాడినాడు he spoke to me scornfully.

ఎచ్చోటు or **ఏచ్చోటు** (ఏ + చోటు) *adv.* : Where.

ఎట *adv.* : Where ఎటకేని somewhere or case, **ఎటు** *adv.* : How ఎట్లు, ఎటు తోచక not knowing what to think.

ఎట్టకేని *adv.* : Hard, scarcely, with much difficulty అతి ప్రయాసముతో. **ఎట్టకేలకు** *adv.* : With much difficulty ఎట్టకేని.

ఎట్టపోగు (ఎట్ట for ఎదుట, పోగు multitude) *n.* : An army దండు.

ఎట్టయెదురు (ఎదురు + ఎదురు) *adv.* : Exactly in front మిక్కిలి యెదురుగా.

ఎట్టి *adj.* : What like, what kind, however (much or great) ఎటువంటి. ఎట్టిది of what kind is it ?

ఎట్టు *adv.* : How ఏవిధము ? ఎట్టులు or ఎట్లు adv. What like, of what sort ఏ ప్రకారము. ఎట్లా Same as ఎట్లు. ఎట్లాగు (ఎట్టు and లాగు) *adv.* : How.

ఎట్లు : See under ఎటు and ఎట్టు.

ఎడ *n.* : Place, space, చోటు; Interval, medium, distance చోటు, అవకాశము, దూరము. An interval of time గడువు. Breach or obstacle విఘ్నము.

ఎడగిల్లు or **ఎడగిలియుండు** *v.n.* : To stand out of the way, stand aside, get out of the way ఒత్తిగిల్లు. **ఎడ జేయు** *v.n.* : To do away with, abolish. ఎడతాకు *v.t.* : To meet, to unite.

ఎడద *n.* : The heart, the breast. ఎద, హృదయము.

ఎడదవ్వు *n.* : A great distance అతిదూరము.

ఎడనీడు or **ఎడనీళ్లు** *n.* : The water of a tender coconut. See ఎడ adj.

ఎడనెడ *adv.* : here and there అచ్చటచ్చట.

ఎడవడు *v.i.* : To break off, to separate. ఎడతెగు; to be pledged for పూటపడు, ఎడపడకునికి dissent, refusal, division.

ఎడపదడప *adv.* : Now and then అప్పుడప్పుడు.

ఎడవు *v.a.* : To separate, disunite, break. To shiver or smash. ఎడయు జేయు. **ఎడపక** *adv.* : Continually, without break.

ఎడపెట్టు *v.t.* : To remove out of the way తొలగించు. To keep aside for further use, as rice మారు వడ్డించు కొనుటకు అన్నమును వేరుగానుంచు.

ఎడపోవు *v.n.* : To go between : to pimp. దౌత్యముచేయు.

ఎడబాయు *v.n.* : To give up, to stand aloof, to be separated from, be cut off, to abstain. కూటికి నెడబాసి abstaining from food.

ఎడమ *adj.* : The left. ఎడమ చెయ్యి the (distant or) left hand. ఎడమకాలు the left leg.

ఎడమడుగు or **ఎడమడుపు** *n.* : Delay. ఆలస్యము. Difference వ్యత్యాసము. adj. Different వ్యత్యస్తము.

ఎడము *n.* : Place, spot, room. చోటు. An interval, occasion, opportunity, leisure, opening. అవకాశము, ఎడ మిచ్చు to give an opportunity.

ఎడయు *v.n.* : To stand aside. To separate. తొలగు, ఎడబాయు, ఎడయిక *n.* : Separation. ఎడబాటు, వియోగము.

ఎడయెడముగా *adv.* : Separately, at intervals. దూరదూరముగా.

ఎడరు *v.i.* : To break భగ్నమగు. *n.* : Interval సందు. An opportunity సమయము. A misfortune ఆపద.

ఎడల *prep.* : Towards, regarding, touching, in the matter of. In the event of; in case, if. అట్లు చేసినయెడల in doing so or if it is done so. వాడు నన్ను చూచినయెడల if he saw me.

ఎడలించు or **ఎడలుడు** *v.a.* : To separate, or unravel. To do away with. To remove, clear, loosen. To drive away వెడలించు, వదిలించు. **ఎడలు** v.n. To go, depart.

ఎడవాడు *n.* : The last one కడపటివాడు. A stranger అన్యుడు.

ఎడవు *adj.* : Distant, remote. దూరము.

ఎడసాల *n.* : A separate room, an ante-chamber. విడిగానున్నశాల.

ఎడాటము *n.* : Sport, play, ఆట. Matter or subject, విషయము. Star.

ఎడారి *n.* : A wilderness, a lonely spot. A desert. చెట్లుచేమలులేని పెద్ద నిర్జల భూమి. ఎడారిదోవ a lonely path, a bye road.

ఎడి : another form of ఎడు. affix.

ఎడు : an affix denoting quantity (like full in a cup-ful, a bagful) పరిమాణార్థకము. మూరెడు a cubit as much as a cubit. బారెడు an ell-long.

ఎడ్డ : Same as ఎడద. ఎడ్డనగచుచు much sorrowing.

ఎడ్డమి *n.* : Folly, stupidity, అవివేకము. Evil, calamity, ఆపద.

ఎడ్డము *n.* : An obstacle; opposition అడ్డంకి, నిరోధము.

ఎడ్డె *adj.* : Ignorant మూఢమైన. ఎడ్డెవాడు or ఎడ్డెడు a boor, a fool. ఎడ్డెతనము n. Boorishness.

ఎడ్డెన *n.* : A table or high seat on which the dinner service is kept. భోజన పాత్రల నుంచుకొనే ఎత్తైన పీఠము.

ఎడ్లు : (Contracted from ఎద్దులు) *n.* : Oxen, cattle. దుక్కియెడ్లు plough oxen.

ఎతడు *pron.* : Who. ఎవడు.

ఎత్తనగోల *n.* : A rod used as a lever to lift up bags of rice, & c., inorder to place them on the backs of bullocks గోనెలెత్తి యెడ్లమీద వేయుటకు సాధనమైన కర్ర. A staff used to support anything ఊతగా నానించిన కోల.

ఎత్తనగోలు *n.* : Beginning మొదలు, ప్రారంభము.

ఎత్తరము or **ఎత్తరవు** *adj.* : High ఉన్నతము, ఎత్తు. ఎత్తరతత్తరలు *n.* : Fragments, bits, shivers.

ఎత్తళి *n.* : A means, instrument, tools కొరముట్టు, సాధనము.

ఎత్తు *v.n.* : To rise పుట్టు. To occur, come about కలుగు. To start బయలు దేరు. To come on (as a disease.) వానికి అతిసారము ఎత్తినది dysentery came on. వానికి వెర్రి యెత్తినది madness came on him; he became mad. నాకు ఆకలియెత్తినది.

ఎత్తు *v.a.* : To take up, raise, lift up పైకెత్తు. To take, To remove తీసికొను. To assume or take on oneself, to obtain or acquire (a name.) వహించు, పొందు. మంచి పేరెత్తు to acquire reputation.

ఎత్తు *n.* : 1. Height ఉన్నతము. 2. Weight : బరువు, తూనిక. The weight of a quarter of maund i.e., two viss, or six pounds and a quarter రెండు వీసెల కొలది.

ఎత్తుకొయ్య *n.* : The fulcrum or rest of a lever.

ఎత్తుగడ *n.* : An endeavour, project. A contrivance. A manoeuvre, device, trick. యత్నము, ఉపాయము. ఎత్తుగడ చేయు to endeavour.

ఎత్తుగడ్డలు *n.* : The movable earthen cheeks of a fire place. ఎత్తుడుపొయ్యి గడ్డలు.

ఎత్తుగున్న *n.* : A young elephant లేత యేనుగుపిల్ల.

ఎత్తుపడు *v.n.* : To perish, to be abolished or done away with, to fail చెడు. To grow feeble. లేవలేకపోవు.

ఎత్తుబరికాడు or **ఎతుబరికాడు** *n.* : A thief, a rogue దొంగ, చోరుడు.

ఎత్తుభారము *n.* : Plague, harassment, responsibility, business, పాడు.

ఎత్తువచ్చు *v.i.* :To counterpoise, to be equal to సరిపోలు. **ఎత్తువేయు** *v.t.* : To weigh. తూచు.

ఎత్తెల *n.* : A snare for fish (or for birds) చేపలను పట్టేవల.

ఎద *n.* : The heart. Fear. Growth. ఎదనుపెట్టు to keep or cherish in the bosom. **ఎదపడు** *v.i.* : To be alarmed.

ఎదావు *n.* : A cow in heat ఆబోతుచేర వీలుగానున్న ఆవు. ఎదపశువు A cow ready for the bull. ఎద అయినది it is in heat.

ఎది : Same as ఏది.

ఎదిరించు *v.t.* : To face, front, resist, encounter. ఎదురుతిరుగు.

ఎదుగు *v.n.* : To grow పెరుగు To overtake. వారినెదగలేకపోయెను. he was unable to overtake them.

ఎదురు *v.n.* : To advance. ఎదురగు. ఎదురుచు Same as ఎదిరించు.

ఎదురు *n.* : The front. An opponent ప్రతినిరోధి. *adj.* : ఎదురు opposite, other, అన్యమైన. ఎదురాడు (ఎదురు + ఆడు) *v.i.* : to speak against, to oppose. మారాడు. ఎదురీదు to swim against, to resist.

ఎద్దడి *n.* : Lack, want, scarcity లేమిడి. *adj.* : Poor దరిద్రమైన. శూన్యమైన. ఎద్దడినేల a place where there is no water నిర్జల భూమి.

ఎద్దము *n.* : A striped border. ఎద్దపుచీర *n.* : A petticoat with a striped border.

ఎద్ది : Another form of ఏది.

ఎద్దు *n.* : A bullock, an ox; (plural ఎద్దులు, ఎడ్లు.) ఎద్దునాలుక Ox-tongue. a kind of plant.

ఎద్రుచు : Another form of ఎదురుచు or ఎదిరించు.

ఎన *n.* : Equality. సమత్వము. adj. Equal సమానము, ఎనలేని matchless. వెండికెనయనేరు the silvery stream.

ఎనబది, ఎనభై *n.* : Eighty.

ఎనమండుగురు or **ఎనమండ్రు** : (from ఎనిమిది.) *n.* : Eight sons. ఎనిమిది మంది.

ఎనమందుము : (ఎనిమిది + నూరు) *n.* : Eight hundred.

ఎనయు *v.n. & a.* : To seem, to resemble. పోలు, సరిపోలు. To mingle, coalesce, unite To accord. To associate. To participate in, enjoy, or suffer (as death.)

ఎనిక *n.* : Counting గణనము. A yarn of 3 or 4 threads united.

ఎనిమిది or **ఎన్మిది** *n.* : Eight. ఎనిమిది దినములు 'Eight days' is used for 'a week'. నేటికి ఎనిమిదోనాడు this day week. ఎనిమిది దినాల నుండి లంకణముగానున్నాడు he has been ill this week.

ఎనియు *v.i.* : To meet కలుసుకొను.

ఎను or **ఎనువ** *adj.* : Off the buffalo. ఎనువపాలు buffalo's milk బఱ్ఱెపాలు, గేదెపాలు. See ఎనుము.

ఎనుచు or **ఎనుపు** *nv.a.* : To mix, mingle, stir up. To think ఎంచు. To nip, pluck, twitch off చిదుపు.

ఎనుపుడు *n.* : Mixing, mingling, stirring up, nipping, gathering, plucking. ఎనుచుట.

ఎనుబది *pron.* : Eighty. ఎనభై.

ఎనుము or **ఎనువెంటి** *n.* : A she buffalo. బఱ్ఱె, గేదె. ఎనుపోతు A he buffalo.

ఎన్నడు *adv.* : When, what day. Ever, always. ఎన్నడును forever, always. ఎన్నడో sometime or other. I know not when.

ఎన్ని *adj.* : How many. ఎన్నినీళ్లు how much water. ఎవ్వరెన్ని ఆడినను whatever any body says. ఎన్నియేని many అనేకము.ఎన్నిట inhow many (things.)

ఎన్నిక *n.* : Reckoning; thought, calculation, esteem, estimation, idea, hope. గణనము, తలంపు. ఎన్నిక కదుపులు cattle of value.

ఎన్ను (for వెన్ను) *n.* : An ear of corn కంకి.

ఎన్ను *v.a.* : To count, reckon; think, esteem, believe. To care for, regard. To narrate ఎంచు, గణించు. ఎన్నువ *n.* : Reckoning.

ఎన్బది : Same as ఎనుబది

ఎపుడు or **ఎప్డు** : Same as ఎనుబది. ఎప్పుడు

ఎప్పుడు *adv.* : When. ఏకాలము; ఎప్పటి of what time. ఎప్పటికి at what time, at any time, for ever. ఎప్పటికిని ever, at all times.

ఎబ్బె *intrj.* : Pish ! foh ! fye ! రోతను తెలుపుమాట. ఎబ్బెట్టు *n.* : Dislike అసహ్యము, అభ్యంతరము. **ఎబ్బెరాశి** *n.* : A slovenly man, a slaver, a slattern. రోతకలవాడు, రోతకల. బెబ్బెరికము or ఎబ్బెతనము.

ఎబ్బెర, ఎబ్బెరిత or **ఎర్బెరింత** *n.* : The bird called the grey hornbill.

ఎమిడికపాములు or **ఎమిడికలు** *n.* : Worms in the bowels. ఏటికపాము.

ఎముక or **ఎమ్ము** or **ఎమ్ముక** *n.* : A bone. A difficulty. a puzzle. మారుని యెముకలు Coral. ఎముకల వరుగు or ఎముకలవఱు skin and bone, a starved object. ఎముకలేనిచెయ్యి a liberal heart, (lit, a hand without a bone in it.)

ఎముకు *v.a.* : To search. వెదకు.

ఎమ్ము or **ఎమ్ముక** : See ఎముక.

ఎమ్మె *n.* : Loveliness, charm, desire, sport, dalliance. విలాసము, మనోహరత్వము. ఎమ్మెకాడు a beam, విలాసవంతుడు.

ఎమ్మెయి (ఏ + మెయి) *adv.* : How ? in what way.

ఎయిదు *v.t.* : To follow, to go after వెంబడించు, కూడాపోవు. To attain పొందు.

ఎయ్యది (ఏ + అది) *pron.* : Which ఏది.

ఎర *n.* : Food. A bait; an incentive. An earth-worm, because used as a bait వానపాము. a sacrifice of flesh. బలి.

ఎర *adj.* : Red ఎఱ్ఱని. ఎరకందు *n.* : An infanta. లేతబిడ్డ, శిశువు. ఎర మంటలు redness, red flames.

ఎరక *n.* : Wings రెక్క. A rib. పక్షి యెముక. Shoulder భుజము.

ఎరగలి *n.* : Windfire. కార్చిచ్చు, దావాగ్ని.

ఎరగు *v.i.* : To descend దిగు. To salute, to make a bow to, to bow down to, to prostrate oneself నమస్కారము.

ఎరచి *n.* : Flesh, meat. మాంసము. ఎరచితిండి *n.* : One who eats flesh. An Asura అసురుడు.

ఎరపరికము *n.* : Dislike, reluctance. రోత.

ఎరవలి : Same as ఎరగలి.

ఎరవు : Same as ఎరువు.

ఎరసంజ *n.* : The dawn or the sun-set time. ప్రాతస్సంధ్య, సాయంసంధ్య.

ఎరికె : Same as ఎరుక.

ఎరిగించు or **ఎరుగించు** *v.t.* : To make known, declare, notify, proclaim, explain, reveal. తెలియజేయు.

ఎరియు *v.n.* : To burn; to pine, to sorrow. కాలు, మండు, బాధపడు, పరితపించు. **ఎరియించు** *v.a.* : To cause to burn. To inflame, afflict.

ఎరుక *n.* : Knowledge, understanding. తెలివి, జ్ఞానము; acquaintance పరిచయము; notice, information, report, intimation. Fortune-telling సోదె, జోస్యము. ఎరుకచెప్పు to tell fortunes.

ఎరుకు *n.* : A hillman; a wild man కిరాతుడు. A hunter వ్యాధుడు. ఎరుకులరేడు a highland chief. ఎరుకుల వాడు a gypsy.

ఎరుగించు : See ఎరిగించు.

ఎరుగు *v.a.* : To know, be aware of, to understand. తెలిసికొను, గ్రహించు. వాడు దానిని ఎరిగి చేసినాడు he did it on purpose or intentionally, or ఎరుగక చేసిరి they did it unitentionally. ఎరుగమి *n.* : Ignorance తెలియమి.

ఎరుపు *n.* : Redness, red. ఎఱ్ఱదనము.

ఎరువు : (from ఎరియు lit. Dried in the sun.) *n.* : Manure.

ఎరువు *n.* : Lending, loan. బదులు. ఎరువు ఇచ్చు to lend. ఎరువు తీసికొను to borrow.

ఎరుసు *n.* : Jealousy, envy ఈర్ష్య.

ఎఱ్ఱ *n.* : An earthworm. Any bait used in fishing. ఎర. గాలమునకు ఎఱ్ఱ వచ్చినట్టే లొంగిపోయుండినాడు he was as submissive as a worm in the hook.

ఎఱ్ఱ, ఎఱ్ఱన *n.* : Redness ఎఱ్ఱదనము, ఎరుపు. ఎఱ్ఱ or ఎఱ్ఱని adj. Red, scarlet, crimson. ఎఱ్ఱినవాండ్రు people of fair complexion. కన్ను లెఱ్ఱచేసి పలికినాడు he spoke with eyes inflamed with fury.

ఎల *n.* : A witness సాక్షి adj. young, tender, delicate. లేత. slight స్వల్పము, ఎలదీగబోడి. A young sprig; a maiden. ఎలనగవు a smile.

ఎలక *n.* : Same as ఎలుక.

ఎలకోడి *n.* : The hoopoe. గొల్లభామ.

ఎలగోలు *n.* : Uproar, confusion. కలకలము. Marching in front ముందు నడచుట. The van or front of an army.

ఎలదోట *n.* : A mark, a garden ఆరామము.

ఎలనాగ *n.* : A nymph, damsel, maid. ఇంతి.

ఎలమి *n.* : Pleasure. Satisfaction. సంతోషము, తృప్తి. ఎలమిని pleasantly. ఎలమికాడు *n.* : A cheerful or jolly man. విలాసవంతుడు.

ఎలయు *v.n.* : To go near. చేరు. To enter ప్రవేశించు. To have కలుగు To be eager for ఆసక్తిపడు. to enjoy. పొందు.

ఎలరు *n.* : Joy సంతోషము. ఎలరారు *v.i.* : To rejoice ఒప్పు. ఎలరుచు, ఎలర్చు to arise or appear : to be produced or manifested.

ఎలిక : Same as ఎలుక.

ఎలిసె *n.* : A ledge or heard placed as a shelf under a roof. అటక, వెలిసె.

ఎలుక or **ఎలిక** *n.* : A rat. ఎలుక.

ఎలుగు or **ఎలుంగు** *n.* : A voice, cry, note, sound. కంఠస్వరము, కూత. ఎలుగెత్తి యేడ్చెను she raised her voice and wept. ఎలుగించు. ఎలుగుమంటి *n.* : A bear. ఎలుగులు bears.

ఎల్ల or **వెల్ల** *n.* : White-washing as a house. ఇంటికి ఎల్లకొట్టించు to white wash a house. *adj.* : White.

ఎల్ల *adj.* : All సమస్తము. ఎల్లవాడు every man ప్రతిమనుష్యుడు. ఎల్లరు or ఎల్లవారు n. All persons, all men.

ఎల్ల *n.* : Limit, boundary. ఎల్లరాయి boundary stone.

ఎల్లమ్మ *n.* : Ellamma, a Dravidian goddess.

ఎళ్లము (from ఏడు + ఫలము) *n.* : Seven palams ఏడుపలములు.

ఎల్లాపి *n.* : One who robs people within a certain tract of country. ఒక యెల్లయందుండి దోచుకొనేవాడు. A rogue, a swindler. దొంగ. ఎల్లాపితనము Cunning, guile, roguery, swindling.

ఎల్లి *n.* : To-marrow. The next day.

ఎల్లిదము *n.* : Strangeness, oddity. Strange behaviour, scorn. చులకనతనము. ఎల్లిదవైరి they were treated strangely.

ఎల్లుండి *n.* : The day after tomorrow. రేపటయెల్లుంట either to-morrow or the day after.

ఎవడు or **ఎవ్వడు** or **ఎవ్వాడు** *Pron.* : Who. Plural ఎవ్వరు. Who. ఇట్లా యెవ్వరున్ను చేయరు nobody does so. ఎవడేనియు whosoever ఎవడైనా any one.

ఎవతె *pron.* : Who, which woman.

ఎవరు : plural of ఎవడు.

ఎవి or **ఎవ్వి** : Same as ఏవి.

ఎవ్వడు : See ఎవడు.

ఎవ్వి : Same as ఏవి.

ఎస *n.* : Greatness. ఆధిక్యము. *adj.* : Very much అత్యంతము.

ఎసకము *n.* : Delight, joy, ఉత్సాహము, ఉల్లాసము. Way, manner విధము.

ఎసకొను *v.i.* : To be excited పురికొను, **ఎసకొల్పు** or **ఎసపెట్టు** *v.a.* : To stir up, excite, tempt, ప్రేరణచేయు, పురికొలుపు.

ఎసగు *v.a.* : To be or happen. To arise, appear, or be felt, as a passion. To increase. తనరు, అతిశయించు. కోపమెసగ angrily.

ఎసరు *v.i.* : To increase. మీరు, అతిక్రమించు. *n.* : Water boiled for the purpose of cooking food వంటకై కాగబెట్టిన నీరు. (infl. ఎసటి, loc. ఎసట.) ఎసటిపోతలు.

ఎసల *n.* : A flat earthen vessel.

ఎసలారు *v.n.* : To be full : to teem : to appear.

ఎసలిక *n.* : Leisure తీరిక, అవకాశము.

ఎసలు *n.* : Sand. బంగరెసలు gold dust or sand of gold. Also, a melee దొమ్మియుద్ధము.

ఎసపు : another form of ఎసగు.

ఏ

ఏ : The long vowel E. as a in fare.

ఏండ్లు *n.* : Years. ఏండ్లు పూండ్లు Many years.

ఏకకుడు *n.* : An unassisted man. అసహాయుడు.

ఏకచరము *n.* : The "solitary animal" a name for the rhinoceros or the wild hog. Manu. అడవిపంది, లేక ఖడ్గమృగము.

ఏకట *n.* : Prospect, hope. అపేక్ష, మిక్కిలి అపేక్ష.

ఏకతము *n.* : Solitude. A place fit for consultation ఆలోచనకు తగినచోటు. ఏకతమాడిరి they talked in secret.

ఏకతాళము *n.* : Harmony. నాలుగక్షర ముల కాలము, ఏకతాళముకలిగి harmoniously, keeping time together.

ఏకత్వము *n.* : Oneness, singleness, unity, identity.

ఏకదంతుడు : The single - tusked one, వినాయకుడు.

ఏకదృష్టి *n.* : One that has only one eye. ఒక్కచూపు గలది. A crow కాకి.

ఏకదేశము *n.* : A part, భాగము. ఏకదేశీయమైన of one and the same country. ఏకదేశస్థులు men of the same place, fellow-country-men. ఏకదేశముగా మాట్లాడు to revile, to talk lightly of తిట్టు.

ఏకన *n.* : Border అంచు.

ఏకపది *n.* : narrow path, a way మార్గము, దోవ.

ఏకము *pron.* : One. adj. Sole, single, only, general, universal, uniform, combined, matchless, unequalled, chief. Joined, combined. ఏకదీక్షగా unitermittingly, incessantly. ఏకముగా all, at once, unitedly.

ఏకరా or **ఎకరా** or **ఎకరము** *n.* : An acre.

ఏకరి *n.* : A particular class of gypsis, or aboriginal people. కిరాతభేదము.

ఏకరు or **ఏకారు** *v.i.* : To swell. వాచిపోవు.

ఏకలము or **ఏకలీడు** *n.* : A wildhog. అడివిపంది.

ఏకవచనము *n.* : The singular number.

ఏకస్థులు *adj.* : Leagued, united.

ఏకాంగి *n.* : A recluse, a solitary. ఒంటివాడు. వారందరున్ను చచ్చి వీడు UHèOyQêxez<ŒÈ he alone survived.

ఏకాండము *adj.* : Solid made of one piece of wood. అఖండము.

ఏకాంతము *n.* : Solitude, secrecy. ఏకాంతముగా secretly. నన్ను ఏకాంతముగా పిలిచెను he called me aside, or in secret. ఏకాంతభక్తి unostentatious or unwitnessed piety. ఏకాంతమైనమాట a secret.

ఏకాకి *adj.* : A solitary man, a lonely man. ఏకకుడు. **ఏకాకిత్వము** *n.* : Loneliness.

ఏకాగ్రుడు *adj.* : Attentive, intent. ఒక్కదానియందే మనస్సును నిలిపినవాడు. ఏకాగ్రచిత్తుడు having his heart bent on some one thing.

ఏకాదశము *adj.* : Eleventh పదునొకండవది. **ఏకాదశి** *n.* : The eleventh day of each lunar fortnight : తొలియేకాదశి another name for ఆషాఢశుద్ధయేకాదశి which is an annual fast. వైకుంఠయేకాదశి a fast held about the 20th of December.

ఏకారు *v.i.* : To whimper, whine, fawn, long for. To languish, pine away. కృశించి, ఉడుగు.

ఏకావళి *n.* : A sort of necklace consisting of one string of pearls or beads. ఒంటిపేటహారము.

ఏకాహము *n.* : A certain funeral rite held by Brahmins on the eleventh day after a man's death.

ఏకాక్షరము (ఏక + అక్షరము) *n.* : A monosyllable.

ఏకీకరించు *v.n.* : To unite, become one.

ఏకీభవించు *v.n.* : To coalesce, unite, harmonise, accord. ఒక్కటియగు. ఏకీభవించి or ఏకీభావముగా unitedly, jointly. ఏకీభావము.

ఏకు *v.a.* : To beat కొట్టు. To pick, beat, or clean cotton. ఏకినదూది cleaned cotton. To slander, defame. దూరు, నిందించు. వాణ్ణి ఏకి కాకులకు పెట్టినారు they defamed him. ఏకించు *v.t.* : To cause to pick or clean cotton.

ఏకె (ఏ + అక్క) *pron.* : Who ? (fem) ఏస్త్రీ. See ఆకె she.

ఏకోత్తరము *adj.* : More by one, increased by an unit. ఏకోత్తరవృద్ధి the addition of one : increase by one unit : one more. ఏకోత్తరశతము one hundred and one.

ఏకోదర *adj.* : Of the same womb, ఏకోదరన్యాయముగా as brothers and sisters. Affectionately. ఏకోదరులు *n.* : Uterine brothers or sisters.

ఏకోద్దిష్టము *adj.* : In memory of a person. ఒకడుద్దేశింపబడినవాడుగా గలది. A certain funeral rite ఒక శ్రాద్ధము.

ఏగలి or **ఏగిలి** *n.* : That which fertilises or enriches land నీలిపైరు నిండాయేగలి indigo enriches the land.

ఏగాని or **యాగాని** : A half penny, called two pies or 6th part of as anna. దుగ్గాని Thus noted in accounts.

ఏగు *v.n.* : To go, resort, repair. పోవు. ఏగించు To send, to make one go. ఊరేగించు. **ఏగుచుందు** *v.i.* : To go, proceed, repair.

ఎగురు or **ఏవురు** : (from ఏను five.) *n.* : Five men అయిదుగురు.

ఎగుస *n.* : Five Kunchams. i.e., ten measures. అయిదు కుంచములు.

ఏచ or **ఏస** *adj.* : Wild, rude, vulgar, గ్రామ్యము. Cooked or distored వక్రము. అక్కడిమాట ఇక్కడయేచ, ఇక్కడిమాట అక్కడయేచ our language sounds rude to you, and your's sounds rude to us.

ఏచు *v.n.* : To increase, exceed. పెరుగు, అతిశయించు, అధికమగు. ఏచినభీతి excessive terror.

ఏట *adv.* : Annually, per annum (the abl. of ఏడు a year). రెండవయేట in the second year.

ఏట *n.* : A ram, a he goat.

ఏట or **ఏటము** : Side పక్షము.

ఏటవాలు *n.* : Slant, slope. వంపు.

ఏటి *adj.* : The inflected form of ఏరు a river and of ఏడు a year. ఏటిబట్టె a canal cut from a river.

ఏటికపాములు *n.* : Worms in the bowels.

ఏటికి *adv.* : Why ? wherefore ? ఎందుకు. అది నాకు ఏటికి what's that to me ?

ఏటికోలు *n.* : Salutation, prostration నమస్కారము.

ఏటిరింత : Same as ఏట్రింత.

ఏటిరేడు : (ఏటి from ఏరు a stream) *n.* : n. The lord of rivers. The Ocean సరిత్పతి, సముద్రుడు.

ఏటు, : i.e., వేటు *n.* : A blow. దెబ్బ. జారు ఏటు తగిలినది the blow grazed (his head.)

ఏటేట *adv.* : Annually, year by year.

ఏట్రింత *n.* : The bird called a king-crow : or drongo.

ఏట్రింత *n.* : A certain plant.

ఏడ *adv.* : Where ఎక్కడ.

ఏడక *n.* : A ram.

ఏడము *adj.* : Deaf. ఏడమూకము Deaf and dumb. ఏడమూకుడు *n.* : A deaf mute. చెవిటిమూగ. A cheat మోసకాడు.

ఏడాకులయరటిచెట్టు *n.* : The seven leaved plantain tree.

ఏడాగోడము *n.* : Contradiction, confusion. విరుద్ధము. ఏడాగోడముగా in confusion, contrary wise.

ఏడాటలాడించు *v.t.* : To annoy, to torment. మిక్కిలి శ్రమపరుచు, సప్తవ్యసనములను కలుగజేయు.

ఏడాది *n.* : A year. సంవత్సరము, ఏడు.

ఏడి *adv.* : Where is (he.) ఏడి నీ తమ్ముడు where is your brother ? వాడేడి where is he ?

ఏడిక *n.* : A ram పొట్టేలు.

ఏడికోల *n.* : The pole or shaft of a plough. నాగటికొయ్య.

ఏడు *n.* : Seven. ఆరునొకటి. ఏడెనిమిది seven or eight.

ఏడుగడ or **ఏడ్గడ** : the place where your ఏడుపు complaint is listened to or కడ means end.

ఏడుచు or **ఏడ్చు** *v.n.* : To weep. To complain. ముక్కుతో ఏడ్చి సమ్మతించినాడు he submitted with a bad grace. **ఏడిపించు** *n.* : To make one cry or weep.

ఏడుడి *n.* : The rite performed on the next anniversary of a death. సంవత్సరీకము, ఆబ్దికము.

ఏడుడు *n.* : A deaf man. చెవిటివాడు.

ఏడుపు or **ఏడ్పు** *n.* : Weeping, complaint, grievance. Longing, strong desire, or bent of mind. నీయేడుపు నీవు చెప్పు tell your tale yourself.

ఏడ్తెర *n.* : Fury, anger, perseverance. అతిశయము, సామర్థ్యము, శక్తి, పరాక్రమము, adv. Much మిక్కిలి; at once, quickly శీఘ్రముగా.

ఏడ్డుము *n.* : The quantity of grain, & C., containing seven bushels or తూములు which is ciphered thus ఖం ౨

ఏణము or **ఏణి** *n.* : A gazelle or black antelope. పెద్దకన్నులుగల నల్లయిఱ్ఱి. **ఏణనయన.** adj. Stag-eyed, gazelle eyed, having beautiful eyes.

ఏతడు : Same as ఎవడు.

ఏతత్ *pron. adj.* : This. ఏతన్ని మిత్తము hence, for this.

ఏతము *n.* : A water lift made on the principle of the sea-saw. ఏతమెత్తు విరోధము a vast difference.

ఏతరి *n.* : A vile man, a wretch, a miscreant. దుర్నయపరుడు, దుర్జనుడు గుండగొయ్య. ఏతరితనము Vileness, wickedness.

ఏతాము : Same as ఏతము.

ఏతు *n.* : Pride గర్వము, ఉద్ధతి.

ఏతులవాడు *n.* : A man of the caste who weaves mats. చాపలల్లు జాతి వాడు. ఏతులకొమ్మ A woman of that caste. చాపలల్లునది.

ఏతెంచు (for ఏగుదెంచు) *v.n.* : To come, go వచ్చు, పోవు, ఏతేరన్ Having come.

ఏత్వము *n.* : The name of the vowel *e* long.

ఏద or **ఏదచెట్టు** *n.* : A certain creeper. ఏదాడంటే కోదాడంటాడు (proverb) If I say white he says black.

ఏదర *n.* : Personal property, that is, property that is distinct from what belongs to the family as a whole.

ఏది *pron.* : Which (fem, and neut. singular) ఏదయినా any. ఏదికాని not any. ఏదికాని ప్రాయము middle age, neither childhood nor youth; ఏదిన్ని లేదు there is nothing.

ఏదు *v.n.* : To go, depart, cease, perish; be lost, leave, abandon. విడుచు, నశించు. దిక్కేదిన friendless, helpless. భయమేదిన fearless. చెలువేది.

ఏదు *v.t.* : To cherish, protect, bring up, nurse. పోషించు, పెంచు.

ఏదు or **ఏదుపంది** *n.* : A porcupine. ముండ్లపంది. One species is called కోడియేదు but in the south it is called. ఒంటరికాడు, **ఏదుగడ్డి**. the Spear gras. (Watts.) **ఏదువేట** *n.* : A kind of chase. వేటలో నొక భేదము.

ఏదుము *n.* : Five bushels. అయిదు తూములు.

ఏధ *n.* : Increase of wealth and of other things. Fulness, full growth. అధిక వృద్ధి, సంపూర్ణ వృద్ధి. **ఏధస్సు** or **ఏధము** *n.* : Fuel. వంటచెరకు. ఏధితము *adj.* : Improved, grown. అభివృద్ధి చేయబడిన.

ఏనము or **ఏనస్సు** *n.* : Sin, fault. పాపము ఏనః పట్టణము. The city of Destruction.

ఏనాదము *n.* : Seashore సముద్రతీరము.

ఏనాది or **యానాది** *adj.* : Savage, belonging to a certain tribe. ఏనాది వారు the people of a certain hill tribe. ఏనాదిమాటలు the hill dialect.

ఏనాళ్లు or **ఏన్నాళ్లు** (ఏను + నాళ్లు) *n.* : Five days. Presents sent to each other by the bride's and the bride

groom's parents after the wedding పెండ్లియయినతరువాత వియ్యంకు లొకరికొకరు పంపేసారె.

ఏని : An affix denoting question or doubt. If, though, suppose. వాడు పామును పట్టెనేని if he catches the snake.

ఏనిక or **ఏనిగ** or **ఏనిగె** *n.* : An elephant. ఏనికతిండి or ఏనుగుగొంగ *n.* : One that eats or robs the elephant. i.e., the lion సింహము.

ఏను *n.* : Five ఏబలము (ఏను + పలము) Five palams.

ఏను : (from నేను) pron నేను.

ఏనుగ or **ఏనుగు** : (Here గు is added as an aid in pronunciation) *n.* : An elephant. ఏనుగు కొమ్ములు *n.* : Elephants' tusks.

ఏనూరు *pron.* : Five hundred. అయిదు నూరులు.

ఏపరించు *v.t.* : To cause sorrow దుఃఖపరుచు; to pain బాధించు, శ్రమపెట్టు.

ఏపారు *v.n.* : To increase, to be proud అతిశయించు, గర్వించు.

ఏపి *n.* : A fierce hound.

ఏపు *n.* : Increase, excess. Pride, arrogance, presumption అధికము, వృద్ధి, గర్వము, విలాసము. Pain బాధ. Bloom, spirit, mettle, ardour, మదము, పెంపు, అతిశయము, ఔద్ధత్యము, నానయేపు excess of rain.

ఏపె *pron.* : Which (lady).

ఏపె *n.* : A tree like mahogany, the Sal tree. సాలవృక్షము.

ఏబది or **యాభై** *pron.* : Fifty.

ఏబలము : See under ఏను.

ఏబిడ *n.* : Which (lady.) ఏపె.

ఏభ్యము : (Corrupted from ఎబ్బెము) *adj.* : Nasty. ఏభ్యపడు to be disgusted. ఏభ్రాసి A pack of nastiness. A nasty fellow.

ఏమరు or **ఏమరిల్లు** *v.n.* : To be off one's guard. To blunder, be deceived. To fall into a trap, or overlook a fact ప్రమాదపడు. **ఏమరించు** *v.t.* : To make one forget himself. To ensnare, delude, entrap, as in an ambush. మోసపుచ్చు.

ఏమి or **ఏమీ** *pron.* : What. నాదగ్గిర యేమిన్నిలేదు I have nothing with me. వాడు ఏమయినాడు what has become of him ?

ఏమిటి *pron. & adj.* : What, of which, what kind of. అదేమిటి what's that ? ఏమిటో I don't know what that is వాడు ఏమిటివాడు of what caste is he?

ఏము *pron.* : We.

ఏమె *pron.* : (1) Which woman ? who ? ఏ పూజ్యురాలు (See ఏపె.) (2) Woman, a word used in calling a female servant or a wife.

ఏయు : (another form of వేయు the initial Y being dropped) *v.t.* : To throw, వేయు; కొట్టు.

ఏర or **ఏరా** *interj.* : O thou ! (a word used in calling an inferior.)

ఏరండము *n.* : The castor oil plant (proverbially weak or pithless.

ఏరవంగ *n.* : certain medicinal plant called solanum Speciosum. In Sanskrit గ్రంధిలా. See వంగకాయ.

ఏరా See ఏర : interj.

ఏరాది *n.* : Offspring (applied to horses). breed ఒకదాని సంతతియగు గుఱ్ఱము.

ఏరాలు *n.* : A sister-in-law తోడికోడలు. ఆమె నేను ఏరాండ్లము గనుక as she and I married two brothers. Plural ఏరాండ్రు.

ఏరాళము *adj.* : Much, numberless. అధికము, అసంఖ్యము.

ఏరు *n.* : A plough complete with cattle. ఏరుకట్టు to yoke a plough. ఏరుకలప implements of husbandry, ploughing apparatus.

ఏరు *pron.* : Who. ఏరికి to whom ? ఏరి *pron.* : Whose. ఎవరియొక్క. (Interrogative.) Where are they ? (m. or f. not n.) వారేరి Where are they ?

ఏరు : నది (Genitive ఏటి; plural ఏళ్లు) ఏటికిపోవు to go to the river to answer the calls of nature. ఏట్లో కలిసిపోయినది it is completely ruined or shipwrecked. Lit. it is swept away by the river.

ఏరు *n.* : Headache, pain తలనొప్పి, బాధ.

ఏరు *v.t.* : To glean or pick up one after another ఎదుట నుండు వస్తువుల నొకటొకటిగా ఎత్తు. To attain age as in ఈడేరు. ఏరించు *v.t.* : To cause to pick up one after another.

ఏరుచు, ఏర్చు *v.i.* : To ache (as the head) తలనొచ్చు. *v.t.* : To ignite, set on fire. దహించు. To train, set in order ఏర్పరచు, చక్కబరచు.

ఏరునేల *n.* : Land as much as can be ploughed in a day ఒక్కనాటిలో దున్నగల భూమి.

ఏరుమద్ది *n.* : A tree called అర్జునము. See మద్ది.

ఏరుమల్లె *n.* : A species of Jasmine మల్లె See మల్లె.

ఏరువ *n.* : A ship's keel. ఓడవెన్ను పలక. A country దేశము.

ఏరువాక *n.* : The commencement of cultivation. The sowing season. Seed-time దుక్కియొక్క ప్రారంభము, ఏరువాక సాగించు To celebrate a feast at that season.

ఏర్చు : See ఏరుచు.

ఏర్పడు *v.n.* : To fix, settle, to assume a shape. To be settled or determined. To seem, appear, come to light, to look.

ఏర్పు *n.* : Ardour, burning, hotness. మంట.

ఏల *n.* : The cardamom tree. ఏలకి చెట్టు.

ఏల or **ఏలా** *interrogative adv.* : Why, how, wherefore, to what end, for what reason. వేయేల (వేయి + వేల) why say a thousand words ?

ఏల *n.* : A hurrah, or hoop. A carol or catch used by rowers of boats శృంగారపు పాట.

ఏల *n.* : Name of a stream in the Godavary District ఏలేరు.

ఏలకి *n.* : The cardmom tree. **ఏలకి కాయలు** *n.* : Cardmoms in the husk. ఏలకులు.

ఏలపదము or **ఏలపాట** *n.* : A carol or ballad. See ఏల.

ఏలము *n.* : Auction. ఏలమువేయు or ఏలముపాడు to sell by auction, to auction.

ఏలా : See ఏల.

ఏలాము or **ఏలాంచవ** *n.* : The saw-fish. A shark.

ఏలావాలుకము *n.* : A kind of plant నూగుదోస.

ఏలి *adj.* : Cunning, false కృత్రిమము.

ఏలిక *n.* : A rule, a prince, a king. రాజు, ప్రభువు. **ఏలికసాని** *n.* : A queen, a lady. రాణి, దొరసాని.

ఏలిచేప *n.* : The saw-fish ఏలాము or ఏలాంచేప.

ఏలిదము : Same as ఎల్లిదము.

ఏలిసె *n.* :n. The common quail. కొక్కెర యేలిసె the large quail.

ఏలు *v.i. & t.* : To rule, govern, manage. To enjoy, to master. It possess or take. పరిగ్రహించు, పాలించు. **ఏలించు** *v.t.* : To cause one to rule. **ఏలినవాడు** *n.* : A ruler, lord, your honor.

ఏల్చె *n.* : a kind of snipe.

ఏవ or **ఏవము** *n.* : Loathesomeness, disgust, hatefulness, ugliness. రోత, అసహ్యము. **ఏవగించు** or ఏవపడు *v.n.* : To hate, dislike.

ఏవాడు *pron.* : Who, what man. ఎవడు, ఏ పురుషుడు.

ఏవి *pron.* : Which ? నీళ్లేవి where is the water ?

ఏవురు *pron.* : Five persons ఏగురు.

ఏవే : A particle of emphasis as నేనేవే I myself.

ఏషణి *n.* : A probe పుంటికంట జొప్పించే శలాక.

ఏష్యము *n.* : The future, what is yet to happen. కాగలది. Foretoken, foreboding. జరుగబోవునది; జరుగబోవు దానికి గురుతు.

ఏస *adj.* : Wild. Crooked, wrong. గ్రామ్యము, వంకర. ఏసమాట a solecism or blunder.

ఏసరు *v.i.* : To exceed, to be in excess మీరుట. **ఏసరేగు** *v.i.* : To excel, to be proud విజృంభించు, అతిశయించు.

ఏసి : An affix. at the rate of at. పదేసి at the rate of ten. ఇంతలేసి కన్నులు eyes to large. Also, for వేసి (the initial V being dropt); thus, పెల్లేసి for పెల్లువేసి.

ఏహ్యము *adj.* : Abominable.

ఐ

ఐ : The vowel AI as the i in pride.

ఐ or **అయి** : past. part : of అగు. See అయి, మ్రానై నిలిచెను he stood stock still, lit. he became a tree and stood. వచ్చేవాడనైయుంటిని I was about to come.

ఐంద్రజాలికుడు *n.* : A magician, a juggler, a conjurer.

ఐకకంఠ్యముగా *adv.* : With one voice, unanimously ఏకకంఠముతో.

ఐకమత్యము *n.* : Unanimity, agreement, harmony ఏకమతిత్వము.

ఐక్యము *n.* : Union, oneness. coalescence, unitedness ఏకీభావము.

ఐణము, ఐణేయము *adj.* : Pertaining to the skin of a deer. (ఏణము = ఇర్రి, ఏణి = లేడి)

ఐతి or **అయితి** *adj.* : Able, possible నల్లనయిన, శక్యము, అది వాని అయితికాలేదు it was not possible for him.

ఐతిహాసకుడు *n.* : A story-teller, one who knows stories ఇతిహాసము తెలిసినవాడు.

ఐతిహ్యము *n.* : Traditional teaching పారంపర్యముచేనగు ఉపదేశము.

ఐతిహ్యము *n.* : Tradition.

ఐతే *conj.* : If; should it be so suppose it were so, But, As for, indeed : as నాకైతే తెలియదు I for my part do not know, lit. to me indeed it is unknown.

ఐదు *adj.* : Five ఐదుగురు for అయిదుగురు five persons అయిదు మంది, అయిదుపదిచేయు to salute, to bow to. నమస్కరించు.

ఐదువ *n.* : A matron, a housewife, a good woman, a woman whose husband is alive. మాంగల్యము గల స్త్రీ (వన్నెయనగా ఇక్కడ సుమంగలి యొక్క అలంకారము. అయిదు వన్నెలే మనగా, మంగళ సూత్రము, పసుపు, కుంకుమ, గాజులు, చెవ్వాకు) See ముత్తైదువ.

ఐదువతనము or **అయిదోతనము** *n.* : Wedlock, the state of being a wife. ఐదువరాలు or అయిదువరాలు Same as ఐదువ or అయిదువ.

ఐద్దాయులు *n.* : The "five anvils": i.e., the five trades, viz., those of a carpenter, a blacksmith, a goldsmith, a brassmith, and a stonemason.

ఐన *p.p.l.* : Being, existing. One who or which is or has become. యజమానుడైన రామయ్య Ramaya who was (his) master. Becoming, suitable, fit; అయిన గుణములు proper principles.

ఐనిల్లు *n.* : The inner or middle house నట్టిల్లు, అంతర్గతము.

ఐపు *n.* : A flaw, a defect, harm, detriment, damage తప్పు, దోషము.

ఐపోవు *v.t.* : To be done, finished, exhausted.

ఐమూల *adj.* : Obique, diagonal. Oblong and crooked, Rhomboidal. మూలవాటు. ఆ ఇల్లు అయిమూలగా నున్నది.

ఐర *n.* : Dimness of sight మసకకమ్ముట.

ఐరకొను *v.i.* : To be set right, చక్కబడు. To heal, to become better మాను.

ఐరాజులు *n.* : A slang word for mice, as donkey for an ass.

ఐరావణము or **ఐరావతము** *n.* : The name of the elephant on which Indra rides ఐరావతి *n.* : The bolt of Indra. Lightning : forked lightning మెరుపు, కోలమెరుపు, విద్యుత్.

ఐరేని *n.* : Painted vases used at weddings. అరివేణి or అరిమెనకుండలు. బచ్చెనపని చేసిన పెండ్లికుండలు.

ఐలబిలుడు *n.* : కుబేరుడు.

ఐలారము (for అయిలారము) *n.* : A root used as a medicine in dropsies.

ఐవచ్చు *v.i.* : To be agreeable, or profitable. To prosper. To agree with one's health అచ్చివచ్చు.

ఐశ్వర్యము *n.* : Riches, wealth, prosperity. ఐశ్వర్యవంతుడు *adj.* : An opulent or prosperous man.

ఐహికము *adj.* : Pertaining to the present world or this life. temporal. The condition of being here on earth.

ఒ

ఒ or **ఓ** : an affix of doubt : as నీకో వారికో either to thee or to them.

ఒంకె *n.* : A hook or peg. చిలుక కొయ్య.

ఒంజిలి *n.* : Sorrow దుఃఖము, Calmity, misfortune. ఆపద, ఒందిలి. adj. Sorrowful దుఃఖముకల.

ఒంటరము *n.* : Enmity, opposition విరోధము.

ఒంటరి (ఒంటి + అరి.) *adj.* : Alone, single ఏకాకి. **ఒంటరి.** *n.* : One who fights alone. అసహాయుడైన బంటు, ఏకభటుడు.

ఒంటి *n.* : One (of a pair or couple). Privacy. ఏకాకిత్వము, ఒంటికిపోవు to go to pass water. ఒంటి adj. Single, only one. **ఒంటిపొర** a single fold. ఒంటికొయ్య a single masted.

ఒంటింపు *n.* : Convenience, aid, help. అనుకూల్యము. వానికి రూకలు ఒంటింపు కాలేదు he had not money at hand.

ఒంటికాడు or **ఒంటిగాడు** *n.* : A single man, a lonely person. A rhinoceros, or a wild boar. ఏకచరము.

ఒంటిపాటు : Same as ఒంటరిపాటు.

ఒంటియు : Same as ఒంటె.

ఒంటు *n.* : A share, division. A village community గ్రామసమూహము. a unit

in numeration. సారెని ఒంటు the place or square in which a counter stands in a game at draughts.

ఒంటె *n.* : A camel. ఒంటె కోడి an ostrich. **ఒంటెపులి** *n.* : The camelopard.

ఒంటొల్లె *n.* : A thin petticoat.

ఒంట్లు *n.* : plu. Ear-rings. పురుషుల కర్ణభూషణము.

ఒండ *n.* : Ill, evil. A whitlow, a store nail. ఒండరిమిండరి మాటలు *n.* : Non-sense, idle talk.

ఒండు *n.* : Sediment, deposit; mud left on land by a flood. గోదావరి ఒండు పెట్టినది. ఒండుమన్ను alluvial soil or loam used as manure.

ఒండు *n.* : One ఏకము. An individual. ఒకడు. another అన్యము, ఒండేమి తెలియక not knowing a single thing.

ఒందించు : for పొందించు. See పొందు. ఒందిక *n.* : Convenience ఒద్దిక, అనుకూల్యము.

ఒందిలి *n.* : Sorrow దుఃఖము. Evil, calamity. ఆపద. Epidemic disease, murrain or cattle disease.

ఒందు *v.i.* : To obtain, possess, have పొందు, కలుగు, తెలివినొంది recovering the senses. నలువొంద beautifully.

ఒంపు *n.* : Crookedness, curve, twist. వంపు. A knee of timber. The worm of a still. A small kettle used instead of a still.

ఒక *adj.* : A an; one; ఒక్క. ఒక కొందరు a few or some few. కొండొక some, some little, as కొండొకసేపు a little time.

ఒకటి *n.* and *adj.* : One. ఇందువల్ల ఒకటి వచ్చును from this one thing may result. **ఒకటొకటిగా** *adv.* : Separately, one by one, one after another. **ఒకటో** *adj.* : First ఒకటో సాక్షి the first witness.

ఒకడు *pron.* : One man, somebody, anybody. ఒకణ్ని పిలిస్తే ఒకడు వచ్చెను I called one man and another came. వాడు ఒకడు వీడు ఒకడుకాదు that man and this man are the same, are not separate. ఒకతె *pron.* : One woman, a female.

ఒకరు *pron.* : folks : somebody, anybody, a person. దీన్ని చూస్తే ఒకరు ఏమందురు what will folks say when they see this ? ఇది ఒకరిపనికాదు. అందరికిన్ని కావలసినదే ! this is not merely one man's affair, it is of importance to every body.

ఒకళ్ళు : plural of ఒకడు or ఒకరు.

ఒకానొక *adj.* : Some one or other, a certain, some ఒకానొక పట్టణములో in some town or other, in a certain town.

ఒక or **ఒకో** *interj.* : Oh ! alas ! Perhaps. వాడు వచ్చునొకో will he come?

ఒక్క *adj.* : One. ఒక్కుమ్మడిని (ఒక్క + ఉమ్మడిని) all at once, in one rush.

ఒక్కటి : Same as ఒకటి. ఒక్కటను all at once : suddenly ఏకముగా, అకస్మాత్తుగా.

ఒక్కతె : Same as ఒకతె. See under ఒకడు.

ఒక్కరుడు or **ఒకరుడు** *pron.* : A form of ఒకడు.

ఒక్కి *adj.* : Lean, thin, emaciated. వాడు ఒక్కి సగమైపోయినాడు he has become very lean.

ఒక్కె or **ఒక్కెర** *adj.* : Terrible. ఉగ్రము. n. Terror ఉగ్రభాగము.

ఒక్కొ or **ఒక్కొ** : Same as ఒకొ or ఒకొ.

ఒగరు *adj.* : Acrid, astringent, వగరు, కటువు. *n.* : Astringency, acridity.

ఒగరుడు or **ఒగర్చు** *v.i.* : To gasp, to breathe hard. వగచు, ఒగర్పు or **ఒగరుపు** *n.* : Gasping, difficulty of breathing, panting.

ఒగి *adv.* : Duly క్రమముగా, మొగి.

ఒగుడు *n.* : Husk, straw of the great millet (జొన్న). A dry leaf of the millet జొన్నలోనగు వానియొక్క యెండిన ఆకు. ఆ యెద్దు ఒగుడు ఒల్చుకొని తిని దంటు పారవేసినది the bullock has eaten the dry leaves and left the stalk. ఒగుడు కరుచు to become thin or lean కృశించు.

ఒగ్గము *n.* : A pit గొయ్యి, అవపాతము.

ఒగ్గు *v.n.* : To try, undertake పూనుకొను; to yield, submit, లోబడు; to be ready, to stand in order, to be in trim.

ఒచ్చెము *n.* : A defect, a flaw, Fault. An imputation కొరత, న్యూనత, లోపము, అవమానము. disgrace, నింద, ఒచ్చెము లేని కూరిమి love without a flaw.

ఒచ్చెల or **ఒచ్చెల** *interj.* : Alas అయ్యో.

ఒజ్జ *n.* : A tutor, A priest ఉపాధ్యాయుడు, పురోహితుడు, యాజకుడు, ఒజ్జనము or ఒజ్జదనము *n.* : Tutorship, tuition.

ఒటుక్కు *n.* : A start, a shock (expressive of starting with fear, &c.) నాకు ఒటుక్కు అనినది I was started.

ఒట్టు *n.* : A total. ఒట్టుకట్టు or చేసికొను to strike a total.

ఒట్టు *n.* : An oath శపథము. A penalty, curse, ban, interdiction నిరోధము. నిద్రపట్టితే ఒట్టు a curse on me if I slept !

ఒట్టు *v.n.* : To become, to arise కలుగు. *v.a.* : To place ఉంచు; to set (fire) to, రగుల్చు.

ఒడంబడిక or **ఒడబడిక** *n.* : An agreement, engagement, compact, treaty, covenant, consent, assent సమ్మతి; ఒడబాటు Same as ఒడంబడిక.

ఒడప or **ఒడప్పు** *n.* : A delicate kind of fish with a flat head.

ఒడపి *n.* : A hole, a breach or gap. రంధ్రము, గండి. Same as ఒడిపి.

ఒడబడు : Same as ఒడంబడు.

ఒడబరుచు : Same as ఒడంబరుచు.

ఒడబాటు : Same as ఒడంబడిక.

ఒడము : Same as పొడము.

ఒడమి or **ఒడమె** *n.* : Wealth, riches. ధనము.

ఒడయడు or **ఒడయుడు** *n.* : A king, lord, ruler, master, owner, husband. ప్రభువు, మగడు. ఒడయురాలు wife of a master, యజమానురాలు, స్వామిని.

ఒడలు or **ఒళ్లు** *n.* : The body, the person మేను, శరీరము. plug. ఒడళ్లు. ఒడలి Of the body.

ఒడి *n.* : The lap, the loins : తొడ పైభాగము. A pocket or pouch formed by a fold in a person's vest.

ఒడికము *n.* :n. Propriety, fitness. Prettiness, beauty, elegance మనోజ్ఞము, యుక్తము. A vow, or imprecation. శపథము, పంతము.

ఒడికారము *n.* : Excess. ఉద్రేకము.

ఒడిదామర : A tree also called అతిరుచా.

ఒడిదారము *n.* : A string worn round the waist by women స్త్రీల మొలనూలు.

ఒడిపి *n.* : A breach, opening, orifice గండి, బొంద. చెరువు ఒడిపి కట్టించి నందుకు ఈ చేనిని మడియిచ్చినాము we have granted this field on a favourable lease for repairing the breach in the tank.

ఒడిసిలి, ఒడిపిళ్లు *n.* : Some kind of food.

ఒడిబ్రాలు *n.* : Rice poured into the skirt or lap of a bride at a wedding, & c. See ప్రాలు.

ఒడియు *v.n.* : To run. To drip, drop, trickle. రూకలు ఒడిసిపోయినవి the money is all run out or expended. **ఒడియు** *v.a.* : To snatch, seize or catch.

ఒడిసెగడ్డ *n.* : A bubo.

ఒడిసెల *n.* : A sling రాళ్లు విసిరి వేయుటకు వాడబడే ఒకవిధమైన తాడు. ఒడిసెలకాడు a slinger.

ఒడుచు *v.a.* : A sling రాళ్లు విసిరి వేయుటకు వాడబడే ఒకవిధమైన తాడు. ఒడిసెల కాడు a slinger.

ఒడుదుడుకు or **ఒడుదొడుకు** *n.* : Uneveness, hardness, difficulty, సమము కామి, సంకటము. ఒడుదుడుకు జరిగించు to drive an inquitous bargain.

ఒడుపు *n.* : Catching, seizing. at, An attempt పూనిక. A trick ఉపాయము. Profit, gain.

ఒడ్డగ *n.* : A weapon formed of two antelope's horns fixed one in each end of an ivory handle so as to form a short spear pointed at each end. ఇర్రికొమ్ములు రెండు జతపరిచి యేర్పరిచిన ఆయుధ విశేషము.

ఒడ్డగిలు or **ఒడ్డగిల్లు** *v.i.* : To incline, lean on one side. ఒరుగు. To increase, to flow in excess అతిశయించు, ఉప్పొంగు. ఒడ్డెగెడవు *v.i.* : To turn upside down.

ఒడ్డనము *n.* : A military evolution, an arrangement of troops, a line of battle. వ్యూహము. A wager, any-

thing staked at a game of chance పందెము. A standard or flag కేడెము.

ఒడ్డాణము *n.* : A cestus, or belt of gold or silver worn by women over their dresses.

ఒడ్డారము *n.* : Obstinacy, jealousy, dislike ద్వేషము. Opposition ప్రతిఘటించుట, మారొడ్డుట. ఒడ్డారమైన obstinate. ఒడ్డారించు.

ఒడ్డిమి *n.* : A wager, a stake in a game of chance. పందెము, ఒడ్డు.

ఒడ్డీలు *n.* : Pigeons called Tumblers. ఒడ్డీలు పారావతములు.

ఒడ్డు *v.a.* : To place, put, lay, leap up. To fix, set, cast. To rival. To wager పందెమిడు. To spread (a net), & c. చాచు, పరచు. To oppose అడ్డగించు.

ఒడ్డు *n.* : A bank or shore. దరి.

ఒడ్డె *n.* : Drudgery : mean toil. As a proper name ఒడ్డెదేశము or ఓఢ్ర దేశము Orissa. ఒడ్డెవాండ్లు tank diggers, navvies.

ఒడ్డెము : Same as ఒచ్చెము.

ఒడ్డోరకము (ఒడ్డు + ఒరకము) *adj.* : High and low, up and down, steep. ఎగుడుదిగుడైన, మిక్కిలి ఎత్తైన.

ఒడ్డోలగము : See ఒడ్డు adj.

ఒత్తక్షరము *n.* : An aspirated letter, like ఫ. ఖ.

ఒత్తగిల్లు : Same as ఒత్తగిలు.

ఒత్తడము (from ఒత్తు) *n.* : Pressing. Pressure. **ఒత్తుట.** *adj.* : Thick, dense తరుచైన.

ఒత్తడి or **ఒత్తిడి** *n.* : Pressure, trouble, pain సమ్మర్దము, రాపిడి, బాధ.

ఒత్తరము *n.* : Raging, excessive, increase ముమ్మరము, ఉద్రేకము. **ఒత్తరించు** *v.t.* : To excel మించు. To occupy ఆక్రమించు.

ఒత్తిగిలు or **ఒత్తిగిల్లు** *v.t.* : To lie on ones side, to budge, step aside, stand back, get out of the way. To stick to అంటుకొను. ఉదరంబు వీపుతో నొత్తిగిల్లి a starveling with his belly shrunk to his back.

ఒత్తిలి *adv.* : Hard గట్టిగా. Steadly, with perseverance ఒట్టుగా. **ఒత్తిలి** or **ఒత్తిల్లు** *v.i.* : To give way, go aside.

ఒత్తు *n.* : Thickness, closeness of texture. తరచుదనము. Aspiration of a letter. Pressure అదుముడు. A mattress మెత్త.

ఒత్తు *v.n.* : To give way, yield, retire, recede. To be pierced or poked పొడుచుకొను. To lean on one side ఒరుగు. To become heavy ఘనమగు. **ఒత్తు** *v.a.* : To press or squeeze.

ఒత్తుకాడు *n.* : A drone player. సుతి పోయువాడు.

ఒత్తుడు *n.* : A thrust, violence. Crowding, squeezing. అదుముడు, పీడనము. A pad used as a rest, on

which to place the paper on which one is writing.

ఒత్తొరవు *n.* : Great pressure మిక్కిలి అదుముడు. Teasing, Vexation సంపీడనము.

ఒదరు *v.i.* : To excel, increase, to be proud, to rejoice, విజృంభించు, సంభ్రమించు. *v.t.* : To blame నిందించు. ఒదరుచు or ఒదర్చు *v.t.* : To detach, separate ఊడదీయు.

ఒదలు : (another form of పొదలు) *v.i.* : To flourish. prosper వర్ధిల్లు.

ఒదవు *v.n.* : To arise పుట్టు, కలుగు. To serve, be of use. ఉపయోగించు, ఉప యుక్తమగు. To pervade. వ్యాపించు.

ఒదికిలు *v.n.* : To lie on one side, to incline to one side. To move aside. పక్కకొరగు, ఒత్తిగిల్లు.

ఒదుగు *v.n.* : To make room, to move so as to accommodate. ఒదిగి ఒదిగి ఉన్నారు. they yielded.

ఒదుగు *n.* : Plenty సమృద్ధి. అన్నము ఒదుగుగైనది the rice is become plentiful ఒదుగుపడు Same as ఒదుగు, to move aside.

ఒదువు *v.i.* : To cover, to spread క్రమ్ము. To become plentiful ఒదుగు. *n.* : Plenty సమృద్ధి, ఒదుగు.

ఒద్ద *n.* : Neareness. దాపు, సమీపము, వద్ద. ఇంటియొద్ద ఉన్నాడు. he is at home. నాయొద్ద లేదు I have not got it by me.

ఒద్ది *n.* : A kind of a large tree, *Odina Pinnata.*

ఒద్దిక *n.* : Concord, union, friendship. అనుకూల్యము. The weights in a pair of scales, a counterpoise ఒక వస్తువు నకు సరియెత్తుగానుంచి తూచే రాళ్లు మొదలైనవి, ప్రతిమానము.

ఒద్దె *n.* : Plenty, abundance. సమృద్ధి.

ఒనగూడు *v.* : To be obtained; to succeed or attain. To be happen, chance. To prosper. చేకూరు, సిద్ధించు. ఇతనికి ఆమె ఒనగూడినది she is well suited to him. **ఒనగూర్చు** *v.n.* : To effect, attain to, accomplish. To bestow, grant, acede to. సిద్ధించునట్లు చేయు.

ఒనరు *v.i.* : To happen, chance, be. To become, suit, or agree. To be pretty, proper or agreeable. To appertain or belong to, to be attached to. కలుగు, పొసగు, సరిపడు, ఒప్పు. **ఒనరు** *n.* : Convenience, facility, వీలు, వాటము, పొందిక.

ఒనవెట్టుకొను *v.i.* : To lie in wait పొంచు వేయు, కాచుకొనియుండు.

ఒప్పందము : (from ఒప్పు) *n.* : A contract, undertaking, assignment. A debt payable in kind : a bargain. ఏర్పాటు. **ఒప్పందముచేయు** *u.v.n.* : To stipulate, to contract. **ఒప్పగించు** *v.n.* : To give up charge : to deliver over. అప్పగించు. ఒప్పగించుకొను.

ఒప్పనము *n.* : An offering. అర్పణము, అప్పనము. ఒప్పనచేయు To offer అప్పన చేయు, అర్పించు.

ఒప్పమి *n.* : Want of agreement, disagreement, ఒప్పుకొనకపోవుట. Inelegance. harm, fault, impropriety, కీడు, తప్పు.

ఒప్పరము *n.* : A drain, a gutter. తూము, జలదారి.

ఒప్పరికించు *v.t.* : To slight, disregard. ఉపేక్షించు, ఎదిరించు, ఒప్పరికము *n.* : Disregard ఉపేక్ష.

ఒప్పారు *v.n.* : To have, to possess. To look, seem, be perceived. To be. To vie with, rival or look like, emulate. ఒప్పు.

ఒప్పించు *v.a.* : To cause to consent, to prevail on. To assign or make over, commit, entrust స్వాధీనపరచు, వశముచేయు.

ఒప్పిదము *n.* : Grace, agreeableness. Consent, agreement, compliance అందము. Consent సమ్మతి.

ఒప్పు *v.n. and t.* : To be fit proper, to be a greeable తగు, ఒప్పిదమగు. అది నీకు ఒప్పునా does such conduct become you ? To consent or agree. To confess, own, acknowledge సమ్మతించు. అనుగ్రహం బొప్పగా graciously. ఒప్పచెప్పిరి they delivered over charge.

ఒప్పుకొను *v.a.* : To confess, own, acknowledge. To agree, consent, abide by, comply with, accept. ఒప్పుకోలు Consent; ఒప్పుకొనుట ఒప్పుగా adv. Duly, well. **ఒప్పులాడి** (ఒప్పులు + అడి) *n.* : A graceful or beautiful woman.

ఒబ్బట్లు *n.* : A kind of sweet cakes. పోళీలు.

ఒబ్బిడి *n.* : Trimness, propriety, thrashing of corn. *adj.* : Trim or clean, as grain; right and tight. చక్కబెట్టడము, మార్చుడము.

ఒమ్మచ్చు or **ఒమ్మెచ్చు** *n.* : The beazle of a ring, & c., the part of any jewel that holds the stone.

ఒమ్మిక *n.* : Suitability, fitness. ఇమిడిక, పొందిక, ఒమ్మివచ్చు *v.n.* : To prosper, to thrive అచ్చివచ్చు.

ఒమ్ము *v.r.* : To agree or suit, సరిపడు. To thrive. వర్ధిల్లు. ఈ భూమి నాకు ఒమ్మలేదు this climate does not agree with me. ఒమ్మిఉండే salubrious. ఒమ్ము *n.* : Bigness, plumpness స్థౌల్యము, బలుపు.

ఒయ్యు or **ఒయ్యన** *adv.* : With gentleness, softly, sweetly.

ఒయ్యారము or **ఒయారము** *n.* : Bloom, grace, shapeliness, the pride of beauty. సౌందర్యగర్వము. ఒయ్యారపు మాటలు pretty language.

ఒర *n.* : Touch, rubbing. Trial of metal of touch. Likeness పోలిక. A case, sheath, scabbard. తలగడ ఒర pillow case. A ring of clay, thus.

ఒరకటము or **ఒరకము** or **ఒరకాటము** *n.* : Steepness, inequality. Depth, difficulty. పల్లము, సంకటము. ఒరకటపునేల an uneven spot. ఒరకటపు నీత్రోవ an uneven road.

ఒరకట్టు *n.* : Cloth tied in many folds చుట్టగా చుట్టికట్టిన వస్త్రపుకట్టు.

ఒరకడుగు *n.* : The water in which rice has been washed a second time.

ఒరగడ్డము (ఒరవ + గడ్డ) *n.* : Difficulty, trouble సంకటము. *adj.* : Uneven విషయము.

ఒరగల్లు *n.* : A touchstone. బంగారును ఒరపెట్టురాయి.

ఒరగాలు (ఒరుగు + కాలు) *n.* : A bent or crooked leg. ఒరగినకాలు.

ఒరగు or **ఒరుగు** *v.n.* : To lean, bend, bow down, slant, be inclined recline or lie down, to be weighed down, as scales, వంగు వాలు. ఒరగి crouching, hiding. పడవ ఒరిగెను. the boat leant on one side. ఒరిగి పడినాడు he tumbled down.

ఒరగొడ్డెము or **ఒరగొడ్డియు** *n.* : A painful word, a malicious word that picks the heart మనస్సును నొప్పించే వంకరమాట.

ఒరగొను *v.t.* : To try (gold) by the touchstone ఒరపెట్టు.

ఒరచాలుదుక్కి *n.* : A single ploughing ఒకమారు దున్నినపొలము, చాలు తేలికగా పారిన దుక్కి.

ఒరచు : Same as ఒరుచు.

ఒరటు *adj.* : Wicked దుశ్శీలుడు.

ఒరపదును *n.* : A mere moistening. a slight wetting కొంచెపుతడి.

ఒరపరి *n.* : A fine looking man. సుందరపురుషుడు, సౌందర్యవంతుడు.

ఒరపిడి *n.* : Pressure, friction రాయిడి, రాపిడి. An unworthy man అయోగ్యుడు.

ఒరపు, ఒరుపు *n.* : Touch, contact, rubbing. Tightness. ఒరయిక, కర్షణము. An expedient ఉపాయము. Fineness, nobleness. విలాసాతిశయము, సౌందర్యము, యోగ్యత.

ఒరపెంకు *n.* : A ring of baked earth used in building a well, a tier, నూతిఒర.

ఒరపెట్టు *v.t.* : To test gold by the touchstone ఒరగొను.

ఒరబొమ్మ *n.* : A puppet or doll.

ఒరము *v.i.* : To become hot వేడెక్కు.

ఒరయు or **ఒరియు** *v.n.* : To rub together, be in contact. To touch or graze, as a bullet. to be brushed. To struggle or compete with. **ఒరయు** *v.a.* : To rub రాచు, to try on the touchstone ఒరపెట్టు.

ఒరలు *v.n.* : To lament, wail, cry, whimper విలపించు.

ఒరవ *adj.* : Crooked, sloping. వంకరైన. Different వ్యత్యస్తము.

ఒరవడి *n.* : The Copy set by a teacher మేలుబంతి.

ఒరవబడు *v.i.* : To be tilted to a side, to lie on one side ఒరగబడు. ఒరవు Same as ఒరగు.

ఒరి *n.* : Plunder, spoil దోపిడి.

ఒరిగ *n.* : A salutaion మ్రొక్కు, నమస్కృతి.

ఒరిజ *n.* : A chain tied round the neck of an elephant ఏనుగుమెడ గొలుసు. The girth of an elephant made of iron or leather.

ఒరిబీజము or **ఒరుబీజము** *n.* : A swelled testicle, orchitis. ఒక్కవైపు బీజము వాచిన రోగము. Also, Hydrocele.

ఒరిము or **ఒరిమిక** *n.* : Friendship, patience ఒద్దిక. unanimity ఐకమత్యము.

ఒరియు : Same as ఒరయు.

ఒరుగు : Same as ఒరగు.

ఒరుచు : (from ఒరియు.) *v.a.* : To rub, to try metal by the touchstone. ఒరుచుబద్ద or ఒరచుబద్ద *n.* : A carpenter's plane, a carpenter's tool to draw parallels with. పలక లోనగునవి నునుపు పరచెడు వడ్లవాని కొరముట్టు.

ఒరుడు *n.* : One ఒకడు. Another : a neighbour or other person, a stranger, అన్యుడు. ఒరులు others.

ఒరుదల *n.* : A hole ఎలుకబొక్క Solitude ఏకాంతము. Talebearing, backbiting చాడీలు చెప్పుట. కొండెములు చెప్పుట, కొండెకానితనము.

ఒరుము *v.i.* : To unite కలియు.

ఒఱ్ఱ *adj.* : Hot కారము. Bitter కటువు. ఒఱ్ఱ or ఒఱ్ఱన *n.* : Heat, pungency కారము.

ఒఱ్ఱు *adj.* : Large, great పెద్ద గొప్ప.

ఒఱ్ఱె or **ఒఱ్ఱియు** *n.* : A crack. బీటిక A rick of corn చిన్నకుప్ప. a low fellow, a black-guard పంద. ఒఱ్ఱె కూతలు filthy language.

ఒలయు *v.n.* : To appear, seem, or come to light, enter ప్రవేశించు. పెంపొలయక no increase took place. ఒలయు *v.a.* : To surround, to envelop, to meet చుట్టుకొను, కదియు.

ఒళవు *n.* : Secret intelligence మర్మము, రహస్యము The neck of a stringed instrument వీణాదండము.

ఒలి *n.* : Robbery దోపిడి, అపహరణము. **ఒలిపడు** to be robbed దోపుడుపోవు. ఒలిపుచ్చుకొను To betray, shew. బయట పడేటట్టుచేయు. To lose, let go పోగొట్టు.

ఒలికి *n.* : A funeral pile ఒలికి మిట్ట the cemetery or burying ground. కాడు, ఒల్లకాడు, శ్మశానము.

ఒలిదామర (ఒలి + తామర.) *n.* : A certain plant.

ఒలిపించు *v.t.* : To cause to peel off ఒలుచునట్లుచేయు.

ఒలియు *v.n.* : To bruise, to abrade or rub off the skin తోలుదోగు. ఒలియించు *v.t.* : To kill (See పొలియించు), చంపు.

ఒలుకు *v.n.* : To spill, చిందు; overflow, to be shed (as tears) or spilt; to flow కారు; To be dropped, పాలలో నెయ్యి ఒలికినట్లు as ghee gushes forth from milk, i.e., luck upon luck.

ఒలుచు *v.a.* : To peel, shell, flay : To pare off, tear off.

ఒలుపు *n.* : Peeling, removing the skin, rind, coat or shell. ఒలుచుట. ఒలుపు పప్పు *n.* : Grain freed from the husk.

ఒలె : Same as ఒల్లె.

ఒల్ల *adj.* : Slow, straight అల్లన, తిన్నన.

ఒల్లకాడు *n.* : 'The abominable place', i.e., the cemetery or place where bodies are burnt. A cremation ground. ఒల్లకాటిమాటలు objectionable language, graveyard jokes.

ఒల్లగిల్లు *v.i.* : To be neglected ఆదరింపబడనిదగు.

ఒల్లన *adv.* : Gently, softly.

ఒల్లబాటు : Same as ఒల్లమి.

ఒల్లబోక *n.* : Disregard అనాదరము.

ఒల్లబోవు *v.n.* : To faint మూర్ఛిల్లు. To turn pale వాడు ఆదరింపబడనిదగు, చిన్నబోవు, తెలతెలబోవు.

ఒల్లబోమి *n.* : Hatred, dislike. Refusal, grudge, unwillingness. Dissent, disapproval. కడుపనొల్లమి disinclination to eat.

ఒల్లియు : Same as ఒల్లె.

ఒల్లు *v.a.* and *n.* : To be willing, choose, fancy, wish. To love, like, long for ఒల్లను I hate, detest, dislike I will not, I do not choose.

ఒళ్లు *n.* : The body, person, figure. నీ ఒళ్లు ఎట్లా ఉన్నది how do you do ? how are you ? వానికి ఒళ్లు తిరుగుచున్నది he is giddy. వానికి ఒళ్లు కుదురుగా నుండలేదు he is unwell.

ఒళ్లె *n.* An upper cloth అంగవస్త్రము, ఒల్లె. వన్నెయొల్లె colored cloth.

ఒల్లెంక *n.* : prickly globular fish with poisonous flesh.

ఒళ్లెతాడు *n.* : A noose flung at an animal to catch it.

ఒళ్లెవాటు *n.* : A scarf, the upper garment gracefully arranged round the neck. The wearing of an upper cloth. పై బట్టను కుచ్చెళ్లుపెట్టి మెడచుట్టి వచ్చునట్లుగా భుజములమీద వేసికొనుట.

ఒళ్లో : A contraction for ఒడిలో. See ఒడి.

ఒవ్వు *v.i.* : To agree with, పిట్టు సరిపడు. To assent, consent. ఒవ్వమి, *n.* : Refusal. ఒప్పమి. ఒవ్వనివారు those who hate, or disagree గిట్టనివారు ఒవ్వు *n.* : A sheaf of corn.

ఒసగు or **ఒసంగు** *v.a.* : To give. ముద్దొసగు to give a kiss. ముద్దులొసంగు నీమొగము your beautiful face. **ఒసగు** *n.* : A gift ఈవి, త్యాగము.

ఒసపరి *adj.* : Agreeable, pretty, lovely, nice, sweet. ఒసపరి *n.* : A fine-looking man సుందరుడు. ఒసపరితనము *n.* : Agreeableness, prettiness, sweetness. సౌందర్యము.

ఒసవు : Same as ఒసగు.

ఓహో : Same as ఓహో.

ఓ

ఓ : The long vowel.

ఓం or **ఓంకారము** : The sacred syllable ఓమ్. OM.

ఓండ్ర *n.* : The bray of an ass. గాడిదె కూత. ఓండ్రించు or ఓండ్రపెట్టు to bray as an ass.

ఓకచెట్టు *n.* : A small tree called *Carissa Carondas,* hearings an acid fruit. పుల్లకలివె.

ఓకము or **ఓకస్సు** *n.* : A house or dwelling place ఇల్లు, స్థానము.

ఓకర *n.* : Retching to vomit. Great dislike రోత. **ఓకరించు** *v.n.* : To retch in vomiting, to hate రోతపడు. ఓకరింత *n.* : Retching to vomit : ఓకరించుట.

ఓకస్సు : Same as ఓకము.

ఓకలి, ఓకిలించు, ఓకిలింత : Same as ఓకర, ఓకరించు, ఓకరింత, respectively.

ఓకు *n.* : A telescope దుర్భీను, దుర్భిణి, look with a spy-glass.

ఓగాత్యము *n.* : Bad taste, impropriety. A bad omen అమంగళము.

ఓగితము *adj.* : Fit, proper, worthy యోగ్యము.

ఓగిరము *n.* : Food, boiled rice అన్నము.

ఓగు *n.* : Evil, harm, wickedness. కీడు. **ఓగు** *n.* : A fool, a weak creature.

ఓఘము *n.* : A crowd, flock or multitude సమూహము. A flood ప్రవాహము.

ఓచెల or **ఓచెల్ల** *Interj.* : Alas. అయ్యో.

ఓజ *n.* : Order క్రమము. Way, manner విధము. Nature స్వభావము. A command ఆజ్ఞ. Vigor, zeal, joy ఉత్సాహము, ఎచ్చరిక.

ఓజము or **ఓజస్సు** *n.* : Strength, might, renown, light, brilliancy. బిగి, పటిమ, శ్రేష్ఠత, తేజస్సు.

ఓజ్జు *n.* : A tutor or master. ఉపాధ్యాయుడు A goldsmith అగసాలెవాడు.

ఓట *n.* : Fear, వైరపు. Hesitation సంకోచము. **ఓటమి** or **ఓటము** Fear భయము. Failure, loss, defeat, భంగము, అపజయము. గెల్పోటములు gain and loss.

ఓటరి *n.* : Ruin, defeat, the loser at a game. ఓటరు or **ఓటారు** *v.n.* : To be ruined or wrecked; **ఓటారిన** cracked, broken or gone to pieces. బద్దలయిన.

ఓటి (from ఓడు crack) *adj.* : Cracked ఓటికుండ a cracked pitcher అది ఓటిబొచ్చె it is a mere pack of rubbish. ఓటితిపిరదండె A kind of guitar. వీణావాద్యభేదము. *v.i.* : To hesitate ఓడు, సంకోచించు. ఓటిల్లు చిందర a kind of game.

ఓటు *adv.* : surely; perhaps.

ఓటు *n.* : Loss, defeat. అపజయము, భంగము. **ఓటుపోవు** or **ఓటుపడు** *v.i.* : To be defeated. ఓటుపాటు *n.* : Defeat ఓడింపబడుట, ఓడి పోవుట.

ఓడ *n.* : A ship, a boat. The word ఓడ prefixed to the names of some drugs, & c. answers to foreign or imported as ఓడచింతకాయ imported tamarinds. **ఓడపోక** imported areca. ఓడకీలు Pitch. See కీలు.

ఓడించు *v.n.* : To defeat, vanquish. జయించు.

ఓడిక *n.* : A stream, a current, a river. ప్రవాహము.

ఓడిగిల్లు *v.i.* : To flow ప్రవహించు. To run పరుగెత్తు. To flow out కారు.

ఓడిగించు *v.a.* : To empty out, pour out completely.

ఓడినక్క *n.* : A short fox. పొట్టినక్క See వరుడు.

ఓడు *v.n.* or *v.a.* : To fail, lose, to be defeated or worsted, అపజయపడు. To flow or be lost, as blood, పారు. To shrink, hesitate, fall back భయపడు, సంకోచించు.

ఓడు *n.* : Defeat, loss, failure, a forfeit, a crack, chink, hole. ఆ పెనము ఓడుగానున్నది that saucepan is cracked. **ఓడుబిళ్ల** Pan tiles, such as are used for roofs.

ఓఢ్రము *n.* : Orissa. The Uriya language. ఓఢ్రుడు A native of Orissa.

ఓతువు *n.* : A cat.

ఓత్వము : The name of the vowel O.

ఓదనము *n.* : food, boiled rice అన్నము.

ఓదము *n.* : A pitfall for catching elephants. ఏనుగులనుపట్టే గొయ్యి.

ఓదారుచు or **ఓదార్చు** *v.a.* : To comfort, condole with. ఊరార్చు.

ఓదె or **ఓదియ** *n.* : A rick of corn formed of several పనలు or cocks. ఒఱె. See వామి. ఓదెకొంగ or ఓదె కొరుకు *n.* : The harvest crane.

ఓనమాలు *n.* : The Alphabet, so named, because it commences with the salutation to God *"Om Namah"*.

ఓనికట్టు *n.* : A narrow pass between hills కొండలనడిమి గొందిదారి.

ఓపమి *n.* : Inability, indolence, laziness. పాలుమాలిక.

ఓపిక *n.* : Strength, endurance, patience, toleration. శక్తి, ఓర్పు, సహనము **ఓపికలేని** impatient. **ఓపికపెట్టు** to exercise patience, to be patient.

ఓపు *v.t.* : To bear, endure, tolerate. ఓర్చు. చూపోపక unable to stand before his face. ఇంతకష్టమోపలేను I cannot bear this trouble.

ఓబుడు *n.* : One of the gods worshipped by the Chentsus, a jungle tribe.

ఓమటి *n.* : Food అన్నము.

ఓమనకాయలు *n.* : Pieces such as tamarind seeds, & c., used in a game called ఓమనగుంటలాట. **ఓమన గుంటలు** *n.* : A kind of game.

ఓమము or **ఓము** *n.* : The seed of bishop's weed. *Carum Copticum,* వాము.

ఓము *v.a.* : To preserve, to cherish. కాపాడు, పోషించు.

ఓయారము : Same as ఒయ్యారము.

ఓయారి : Same as ఒయ్యారి.

ఓయి *pron.* : Oh ! hallo ! O thou ! పురుష సంబుద్ధి.

ఓయిరము : Same as ఓగిరము.

ఓర *n.* : The side, border, edge. అంచు.

ఓరగిల్లు *v.n.* : To turn aside, to slant. ఒరగు, ఒదుగు. **ఓరగించు** *v.i.* : To turn aside, కొమ్ము లోరగింపుచు, pointing its horns, or turning them.

ఓరచ్చులు *n.* : High-soled shoes ఎత్తుగా అట్టలువేసి కుట్టిన ఓరట్టచెప్పులు. Also, rough shoes మోటచెప్పులు.

ఓరణము *n.* : A hawk.

ఓరపాక *n.* : A verandah పంచపాళి. A shed built on the side of a house. ఇంటిపంచను కట్టిన పాక.

ఓరపాటు *n.* : Leaning against a thing. ఒరగుడు. **ఓరపోవు** *v.i.* : To bend, to be slanting వంగు, ఒరగు.

ఓరసిల్లు or **ఓరసీలు** *v.n.* : To move sideways. To move aside తొలగు. To be removed or raised as veil. To withdraw oneself. **ఓరసింపు** *n.* : Moving aside ఓరసిల్లుట.

ఓరి or **ఓరీ** *interj.* : O thou ! fellow. లేరోరి up ! ఓరీ బాలక my lad !

ఓరిమి *n.* : Patience ఓర్పు, క్షమ.

ఓరు *n.* : Sound, noise. Red colour applied to the walls of a house on festive occassions. ఇంటి గోడ యడుగునను మూలలను వేసే ఎఱ్ఱ మంటిపెట్టె. ఓరు adj. Large.

ఓరుచు *v.n.* : To bear, endure, suffer, tolerate, pardon సహించు, క్షమించు. (from ఓడు) *v.t.* : To conquer ఓడించు.

ఓరెము *n.* : Food. Rice. అన్నము.

ఓర్చు : Same as ఓరుచు.

ఓర్తు or **ఓర్తుక** *pron.* : One (woman). ఒకతె.

ఓర్పరి *n.* : A patient person. ఓర్పుగల వాడు, లేక ఓర్పుగలది.

ఓర్వమి *n.* : Impatience, intolerance, envy. సమింపలేమి, ఈర్ష్య.

ఓర్పు *n.* : Patience, endurance.

ఓల *n.* : A cry, shout, hurah ! Bathing, playing in water. జలక్రీడ. **ఓలగందము** *n.* : Saffron that is smeared over the body while bathing పూతపసుపు.

ఓలగము *n.* : An assembly, a court. కొలువు, కొలువుకూటము పేరోల

గము, or ఒడ్డోలగము. a great assembly. **ఓలగించు** *v.t.* : To serve కొలుచు.

ఓలచెంగనాలు *n.* : Defeat, discomfiture అపజయము.

ఓలపాట *n.* : A song used while bathing or swimming. A boat song.

ఓలము *n.* : A covering, screen, shelter, veil. The body as the *covering* of the soul చాటు, దాగేస్థలము, మరుగు, రక్షణ ఓలమంది obtaining shelter.

ఓలలాడు *v.n.* : To play in water. To bathe. To revel. జలక్రీడచేయు. ఓలలార్చు *n.* : To cause to play in water.

ఓలాకు *n.* : Exhaustion, fatigue. అలయిక, శ్రమము. **ఓలాకుపడు** *v.i.* : To be fatigued. అలయు, శ్రమపడు.

ఓలాడు *v.i.* : To bathe, to sport, *n.* : water. *v.n.* : To float తేలు, ఓలార్చు. *v.t.* : To cause to float, to refresh, తేల్చు, సేదదీర్చు.

ఓలి *n.* : A dowry, marriage portion, money paid by a bridegroom to the parents of a bride. ఉంకువ. a line, a row. **వరుస**, Plu. ఓలులు.

ఓలిమి *n.* : A hiding place మరుగుచోటు, ఓలము.

ఓవరి *n.* : An antechamber లోపలిగది, తొట్టికట్టు. A pavilion, a hall మండపము, చంద్రశాల. పువ్వుటో వరులు arbours, summer-houses.

ఓపు *v.n.* : To fit, to be agreeable సరిపడు, ఒవ్వు.

ఓషధి *n.* : An annual plant or herb, one that dies immediately after it seeds. ఫలించినతోడనే నశించు చెట్టు. A medicinal plant మందుచెట్టు. **ఓషధీశుడు** n. The lord of plants, i.e., the moon.

ఓష్ఠము n. The lip పెదవి, అధరము. **ఓష్ఠామృతము** n. The nectar of the lips.

ఓసరు or **ఓసరిల్లు** v.t. To step aside, to get out of the way, to evade. తొలగు. To be tired అలయు.

ఓసి interj. Woman ! Wife !

ఓహటము n. Withdrawal, retreat వెనుకతీయుట. ఓహటించు or ఓహటిల్లు v.t. To retire, retreat, fall back వెనుకతీయు, to give way తొలగు.

ఓహరిసాహరి abv. Pellmell, in a rout, backwards and forwards. వెనుకకు ముందరికి. అటమటముగా పెసగి. తండోపతండము.

ఓహెూ, ఓహెూయి interj. Holloa ! ho ! What ! ఏమీ. Well done ! భళీ. ఓహెూహెూ Oh, alas ! ఓహెూరె or ఓహెూరే interj. Well done ! భళీ.

ఔ

ఔ : AU, the last vowel, compounded or a and u, and pronunced like ou in out or ow in how, cow, now.

ఔకాపు *n.* : Living in a rented house అద్దెకాపురము (properly written అవుకాపు.)

ఔకు (properly written అవుకు.) *n.* : A fen, morass, bog. అవుకుమళ్లు.

ఔక్షకము *n.* : A herd of oxen ఎద్దుల సమూహము.

ఔగదే *interj.* : Surely ! ఔరా. (Properly written అవుగదే)

ఔగాక : "So be it." Still అయినను, అట్లే కాని. (Properly written అవుగాక)

ఔగాములు *n.* : The hitting or missing, the happening or failing. Prosperity and adversity కలిమిలేములు. Propriety and impropriety.

ఔగు *n.* : A kind of cake భక్ష్యవిశేషము.

ఔచిత్యము *n.* : Fitness, suitability, propriety. యోగ్యత. ఔచిత్య మెరిగి మాట్లాడినాడు he spoke appropriately.

ఔజు *n.* : A servant పనివాడు.

ఔట : See అవు to be or become.

ఔటుగుండు *n.* : A bomb shell. చట్టి పిరంగి గుండు.

ఔడు *n.* : A lip, పెదవి. **ఔడుకొట్టు** or **ఔడుకరచు** *v.a.* : To bite the lips or gnash the teeth through rage.

ఔత్యుక్యము *n.* : Cupidity, eagerness. ఉత్కంఠ, తహతహ.

ఔత్సుక్యము *n.* : Anxiety, agitation, passion, emotion, Earnestness, ఉత్సుకత్వము.

ఔదారికుడు *n.* : A gluttonous or voracious man. గర్భాతురుడు.

ఔదరులు *n. plu.* : Rivulets.

ఔదల *n.* : The crown of the head నడితల. The head తల.

ఔదార్యము *n.* : Bounty, liberality. ఉదారత్వము.

ఔదు : Same as ఔజు.

ఔదుంబరము *n.* : Copper రాగి.

ఔద్దాలకము *n.* : The honey in a honey comb పుట్టలోపెట్టిన తేనె.

ఔద్ధత్యము *n.* : Rudeness, toughness. ఏపు, అతిశయము, గర్వము.

ఔను or **అవును** or **అగును** *v.* : It may be, it probably is, yes; very well, well done ! So be it ! ఇది నీకు అవునా will this agree with you ?

ఔపనిషద *adj.* : Belonging to the Upanishads. Scriptural, theological. **ఔపనిషదుడు** *n.* : One who knows the Upanishads.

ఔపవిభక్తికము *n.* : A noun used in an irregular form.

ఔపాధికము *adj.* : Temporary, not permanent.

ఔపాసనము *n.* : The worship of fire enjoined on a married Brahmin every morning గృహస్థుడగు బ్రాహ్మణుడు ప్రాతఃకాలమందు చేయ వలసిన అగ్ని యుపాసన. In a comic sense, smoking tobacco.

ఔరా or **ఔరౌ** *interj.* : yes, verily, ah yes, oh indeed, a battle shout.

ఔరడి *n.* : Scorn, despite, slight.

ఔరసుడు or **ఔరసపుత్రుడు** *n.* : A son of full blood : ధర్మపత్ని యందు పుట్టినకొడుకు.

ఔరు (properly written అవురు.) *n.* : Rushes, bulrush. A fragrant grass, వీరణము, అవురుగడ్డి. Also called విడవలి. అవురు మీటలు a lever for raising weights.

ఔరౌర *interj.* : Oh oh ! yes, yes indeed!

ఔర్వము *n.* : Devouring flame, fire that will burn under water, unquenchable fire బడబాగ్ని.

ఔల : Same as అవుల or అవల.

ఔలు : Same as అగులు or అవులు.

ఔలెమ్మ or **ఔలే** *interj.* : Yes yes ! never mind.

ఔషధము *n.* : Medicine. మందు.

ఔష్ట్రకము *n.* : A heard of camels. ఉష్ట్రములగుంపు.

ఔసు or **అవుసు** : Same as హౌసు. **ఔసుకాడు** *n.* : An impassioned lover, a beauty. నీటుకాడు, శృంగారి.

క

క : The letter K.

కంకటము *n.* : A cuirass, armour, కవచము, బొందలము.

కంకటి *n.* : A couch or bedstead. మంచము. కంకటిరజ్జు ticken or bedcord used as a noose. See నులక.

కంకణము *n.* : A bracelet or anklet. ముత్యాలు. మొదలైనవాని సరము. **కంకణ గ్రహణము** *n.* : An annular eclipse.

కంకణము or **కంకణాయి** *n.* : A kind of water fowl జలపక్షి. An ibis. తెల్లకంకణము the white ibis, నల్లకంకణము the black ibis.

కంకతము or **కంకతిక** *n.* : A comb. దువ్వెన.

కంకము *n.* : An eagle. రాపులుగు. కంకపత్రము. *n.* : An arrow.

కంకర *n.* : Gravel. జల్లి. adj. Hard పరుషము, కంకరగాడిద a mule. కంచరగాడిదె, ఆశ్వతరము. కంకరతల a blockhead.

కంకాళము *n.* : A skeleton. అస్థి పంజరము, ఎముకలగూడు. A breast bone డొక్క.

కంకి *n.* : An ear or head of corn : a stem of corn. వెన్ను. కంకివెడలని బొందు a blasted ear, one that does not sprout.

కంకివాయువురోగము *n.* : The croup.

కంకు or **కంకులు పెట్టు** *v.a.* : To scold : to abuse. గద్దించు, తిట్టు.

కంకుడు *n.* : One who pretends to be a Brahmin. కపటబ్రాహ్మణుడు.

కంగటి : Same as కంకటి. కంగటి కాళ్లు adj. Bowlegged.

కంగాణము *n.* : A watch, a guard. కావలి.

కంగారి *adj.* : Disorderly or filthy. చీదరగా నుండే. కంగారు or కంగిన n. Battle యుద్ధము.

కంగాళీ *adj.* : Wretched, miserable దిక్కుమాలిన, కంగాళీమంచము a wretched bed. కంగాళీబత్తెము paltry batta, a wretched pittance.

కంగు *n.* : A gold armlet of a wavy shape. బంగారు పోగుతో వంకగా నేర్పరచిన కన్ను. A shrill sound as of a bell when struck. కంగున. **కంగుమను** *v.n.* : To sound, echo as a bell.

కంగువు *n.* : the grain termed *Panicum Italicum*, కొర్రలు.

కంగేలి or **కంగేళి** *n.* : A large pyramidal tree, అశోకము.

కంగోరి *n.* : An arch or dome. The moulding in brick-work.

కంగోరు *n.* : A long waistband. నిడువుకాసె.

కంచి *n.* : Conjiveram కాంచీపురము. adv. Large పెద్ద. **కంచిమేక** n. A goat which has a large udder పెద్ద పొదుగుదల ఒక జాతిమేక.

కంచియ Same as కంచె.

కంచుకము *n.* : A woman's waistcoat or jacket. A man's jacket, a piece of armour, a snake's skin. రవిక, కుబుసము, పాముయొక్క కుబుసము, కవచము. **కంచుకి** n. A serpent.

కంచులిక : Same as కంచుకము.

కంచె *n.* : A hedge, pasture, land బడుగు నేల. **కంచెకోట** *n.* : The outer hedge or fence round a fort. కంచెనాటుట. To plant a hedge.

కంచెల *n.* : A woman's jacket.

కంచము *n.* : A metal plate or dish.

కంచరము *n.* : A kind of carriage. A mule.

కంచరవాడు or **కంచరి** *n.* : A brazier, a coppersmith. కంచుపని చేయువాడు. కంచరది a woman of that caste. **కంచరి పురుగు** *n.* : A kind of beetle called the death. **కంచు** *n.* : Bell metal.

కంచుకంటు *n.* : A frying pan. బాణలి. కంచుమించు *n.* : A sort of toe-ring. adj. Invisible, out of sight అగోచరము.

కంజము *n.* : Any aquatic product. A lotus. తామర. **కంజముఖి** bright faced, a fair girl. **కంజజ** *n.* : Born from the lotus, a title of Brahma. **కంజాతము** *n.* : A lotus. **కంజుడు** Brahma.

కంజు : Same as కాజు.

కంట : (from కను) n. Seeing కనుట.

కంటకము *n.* : A thorn, a prickle. A pest, plague, evil, inconvenience, besting sin, stumbling block ముల్లు, విరుద్ధమైనది, రోమాంచము. **కంటకఫలము** *n.* : The Jack tree పనస.

కంటగించు or **కంటగిల్లు** *v.n.* or *v.a.* : To feel or cause pain మెచ్చు. To oppose, to thwart విరోధించు. To hate, be intolerant, or outrageous. To rave or storm.

కంటలము : Same as కంట్లము.

కంటసము *n.* : A disagreeable word or words said in opposition. విరోధపుమాట.

కంటసరి *n.* : A necklace of gold beeds.

కంటాణి *n.* : An awl.

కంటి *n.* : One who has an eye. ముక్కంటి one who has three eyes. జగడగంటి or one who has an eye for quarrels, i.e., a quarrelsome woman.

కంటిచేప or **కణితచేప** *n.* : A kind of fish, a species of *sparus* with a prickly head and large eyes.

కంటు *n.* : The head or top of a pillar. Antipathy, hatred, grudge, unkindness. పగ, విరోధము, కంటుపెట్టు to hate.

కంటె or **కంటియ** *n.* : A carcanet, or gold collar worn by women.

కంటె or **కన్న** *conj.* : Than. దానికంటె ఇది మంచిది this is better than that. వానికంటె వేరేమణిసి a different man from him. ఆత్మకంటె వేరు different from spirit.

కంట్లము *n.* : A pack-saddle చిల్లర సరకులుంచి యెద్లమీద వేసే సంచుల జత. A pannier or bag made to hold a pack. A saddle - bag. కంట్లపుయెద్దు a pack-bullock.

కంఠము *n.* : The throat కుత్తుక. Sound కుత్తుకధ్వని. Nearness, proximity, సమీపము. గ్రామ కంఠము the village common.

కండ *n.* : A lump or piece of flesh or pulp. కండకొవ్వున కన్నుకానకున్నాడు he cannot see out of his eyes for pride.

కండీగచేప *n.* : A kind of fish, a species of *Clupea*.

కండుబయిచేప *n.* : The sepia or cuttle fish, from which is obtained the కండుబయిపలక the bone from which pounce is made.

కండువా *n.* : An upper garment. అంగవస్త్రము. A cross beam or rafter in a roof. అడ్డదూలము.

కండువు or **కండూతి** or **కండూయ** *n.* : Itching, itch దురద, తీట.

కండె *n.* : A head or ear of millet or maize. జొన్నకంకి. A ball or roll of thread on a straw, which is put into the shuttle నూలుచుట్ట.

కండ్లు *n.* : The plural of కన్ను an eye : and of కల్లు a stone; ఒడికండ్లు

carriage wheels. కండ్లగంతికట్లు to blindfold. కండ్లపడు to appear, come in view.

కంత *n.* : A hole, cleft, gap, aperture, fissure, chink, a passage, alley way, పిల్లకంత, a small lane.

కంతి *n.* : A wen or swelling, a hump, a tumour.

కంతుడు *n.* : A name of Cupid మన్మథుడు.

కంథ *n.* : A rag, a patch work quilt. చింపిగుడ్డ, బొంత.

కంద *n.* : A bulbous esculent root; మంచికంద a species of vegetable grown for food కనరులేనికంద.

కందకము *n.* : A ditch, trench. అగడ్త, పరిఘ.

కందనగాయ *n.* : The heart. గుండె, హృదయము.

కందపట్టెలు *n.* : Cross pieces of wood at the back of a door.

కందము *n.* : A certain metre in prosody. Also, the neck of animals, స్కంధము, పశుజాతి మూపు.

కందరము *n.* : A cave, గుహ.

కందర్పుడు *n.* : Cupid. మన్మథుడు. కందర్పమందిరము అనగా యోని.

కందళము or **కందళికము** *n.* : A quilt or rug used as a saddle. ఎద్దుమీద వేసే గంత. కందళము *n.* : A germ or shoot, a sprout. కొత్తమొలక. **కందళించు** *v.n.* : To sprout, germinate, shoot.

కందాచారము *n.* : The native militia కట్టుబడివాండ్లు. adj. Military దండు సంబంధమైన.

కందాయము *n.* : Tribute, tax. కందాయము *n.* : An astrological period of four months.

కంది *n.* : The grain called red gram తునరి.

కందిరీగ or **కంద్రీగ** *n.* : A hornet.

కందు *n.* : Blackness, discoloration, as by scorching : a dark shade as in the face of the moon నలుపు. Evil, harm. కీడు.

కందుకము *n.* : A ball to play with చెండు. కందుకట్లెగసి springing up, bounding or elastic like a ball.

కందుడు *n.* : The god of battle. కుమారస్వామి.

కందురీగ : Same as కందిరీగ.

కందువ *n.* : 1. A way, path. 2. A place, locality, quarter ప్రదేశము. 3. A season ఋతువు. 4. Fashion, mode, device, trick, peculiarity. 5. Fiction, fraud, మాయ; archness, a prank, a wrench, or a twist. చమత్కారము, నేర్పు. 6. Finesse, innuendo, a quibble, ఛలోక్తి; refinement, prettiness. 7. A token, or mark, trace, track. జాడ, సంకేత స్థలము, ఏకాంతము. వానకందువ the rainy season. ఇరుకందువ on both sides.

కందువు *n.* : A gridiron పెనము.

కందెన *n.* : Grease for carriage wheels కందెనబిళ్ల the leather or washer put on an axle tree.

కందెర (కన్ను + తెర) *n.* : An eyelid. కనురెప్ప.

కందోయి కన్ను + దోయి) *n.* : A pair of eyes.

కంధరము *n.* : The throat : a cloud. మెడ, మబ్బు.

కంధి *n.* : The ocean. కడలి, సముద్రము.

కంప *n.* : a bush of thorns. ముళ్లమండ. కంపకోట *n.* : A stockade. వెదురుతో గాని పేముతోగాని చేసిన ఆవరణము. **కంపగోడ** *n.* : A thorn hedge.

కంపణము *n.* : A kind of weapon. ఆయుధ విశేషము.

కంపతుడుపు *n.* : A hurdle used as a harrow. రెండు ఎడ్లతో తోలే కంప చీపురికట్ట.

కంపనము *n.* : Tremor motion. Nodding కదులుట, వణకుట. కంపము *n.* : Trembling, tremor, vibration, agitation. వణకు.

కంపనల్లంచి *n.* : the common Pied Bush-Chat అడవి కంపనల్లంచి, లేక అడవి కంపజిట్ట or, The Indian Bush-Chat.

కంపరము *n.* : A bier for bearing corpses పాడె.

కంపించు or **కంపిల్లు** *v.n.* : To tremble, shake, be agitated. వణుకు. కంపితము *adj.* : Trembling, shaking, వణికెత్తిన.

కంపిల్లము *n.* : A plant called గోలికూర or కలుగ్రానుగు.

కంపు *n.* : A smell వాసన. A stink దుర్గంధము.

కంబడి : Same as కంబళి.

కంబము *n.* : A pillar or post. The stem of a tree. దివ్వెకంబము a candle-stick. **కంబమయ్య** or **కంబము రాయుడు** *n.* : The god Narasimha who manifested himself to హిరణ్యకశిప in a pillar.

కంబరుతాడు *n.* : Coir, rope. మోకు.

కంబళము or **కంబళి** *n.* : A rug, a blanket : (usually black:) కంబళమువంటి as black as a blanket. రత్నకంబళము a particoloured rug. వాడు ఒక కంబళి పురుగు he is a wretch.

కంబాయి *n.* : A kind of cotton cloth.

కంబాలాట *n.* : A kind of game played by girls. నాలుగుస్తంభాలాట.

కంబి *n.* : The grain named *Holcus spicatus :* Bajra. సజ్జలు.

కంబువు *n.* : A large shell or conch, pearly white and marked with three ridges across the inner tube. కంబుకంఠి or కంబుగ్రీవ *adj.* : Fair throated : having a neck as beautiful as a shell.

కంసము *n.* : Bell metal. కంచు.

కంసర or **కంసల** *n.* : Smithery working in gold : *adj.* : Of the goldsmith caste. కంసలది a woman of

that caste. కంసలపని the business of a goldsmith.

కంసారాతి *n.* : Slayer of Kamsa, an epithet of Krishna.

కంసాలి or **కంసాలవాడు** *n.* : A goldsmith or silversmith.

కకపాల *n.* : A recluse's bag. సన్యాసి యొక్క సంచి, కక్షపాల.

కకపిక or **కకవిక** or **కకావికలు** *n.* : Tumult, uproar. కకపికలుగా tumultuously. కకపికలుచేయు to brawl, make an uproar. అల్లరి, గత్తర.

కకుత్తు or **కకుదము** *n.* : A bull's hump.

కకుప్, కకుప్పు *n.* : An *airt* or quarter of heaven. దిక్కు.

కకుభము *n.* : A certain tree మద్దిచెట్టు.

కక్క *n.* : Papa : daddy. Also (vulgarly) flesh, meat; also (childishly) betel nut, dirt, a nasty thing.

కక్కపాల : Same as కకపాల.

కక్కర, కక్కెర *n.* : The demoiselle crane, ఓదెకొరుకు, కక్కరకోడి *n.* : The painted Partridge, కక్కర జీనువాయి The spotted Munia.

కక్కరము *adj.* : Hard, or sharp కరుకు. *n.* : Hardness.

కక్కసము (for కర్కశము) *n.* : Rigidity, hardness, harshness, hardship, trouble, సంకటము, బాధ. కాఠిన్యము, మనఃక్రోధము. కక్కసము లాడు to be rude or cruel. కక్కసపు గుఱ్ఱము a stubborn horse.

కక్కించు *v.t.* : To make one vomit. వానివద్ద ఆ రూకలను కక్కించినాను I made him disgorge the money.

కక్కినచెట్టు *n.* : A tree called *Posoqueria uliginasa.*

కక్కు *n.* : A notch, roughness : కక్కులు dents, notches : teeth : the rough part of a millstone or of a saw the toothed part of a file, sickle, or saw. కళ్లెపుకక్కులు teeth of a horse's bit.

కక్కు *v.a.* : To vomit. కక్కు *n.* : Vomiting : the thing vomited. కక్కుడు *n.* : Vomiting.

కక్కుతెవులు : Bilious vomiting.

కక్కురితి, కక్కూర్తి *n.* : Want, defect, a whim, idle desire. లోభము. Hard necessity కష్టము, ఇబ్బంది, పొట్ట కక్కూర్తికై for want of food.

కక్కువాయి *n.* : Whooping cough. కాసరోగ విశేషము.

కక్కూర్తి : See కక్కురితి.

కక్కెర *n.* : A crane. See కక్కర.

కక్షపాల : Same as కకపాల.

కక్షము *n.* : An armpit చంక.

కక్ష్య *n.* : A belt మొలనూలు, దట్టి. The equator of the earth భూమధ్య రేఖ.

కగ్గము *n.* : A sword.

కగ్గు *v.n.* : To shrink. To be tarnished. వెండి కగ్గినది the silver is tarnished. **కగ్గించు** *v.a.* : To cause to be tarnished.

కగ్గులు *n.* : Sparks. అగ్నికణములు, కగ్గులకాడు a fugitive. Also, (from కాడు a place) the anvil as "the place of sparks. కగ్గులకాటకలుపుట to ruin, to destroy.

కచము *n.* : A hair. వెంట్రుక.

కచిక్కున *adv.* : Slapdash, at once.

కచూరము *n.* : A sort of perfume. The plant *kumpferia otunda.*

కచేరీ or **కచ్చేరి** *n.* : An office; cutchery, a place of public business. A public court. A nautch, the ceremony of dancing at a wedding, & c. కొలువుకూటము. కచేరీచేసినారు they had a party.

కచోరము : a plant called *Zedoary,* షడ్గ్రంధి.

కచ్చ *n.* : A truss. The tuck of cloth, or modesty piece between the legs. గోచి. **కచ్చడము** *n.* : A tuck or truss. గోచి.

కచ్చరము *n.* : Dirt, foulness. మయిల.

కచ్చా *a.* : Unripe, raw; not good, rough, base. పండని, నీచమైన, కచ్చా సేరు the baser sort of సేరు. కచ్చామనిషి a mean fellow.

కచ్చి *n.* : A weaver సాలెవాడు. An interstice where a stick is inserted in a warp. కొయ్యలను పడుగునందు చొప్పించే సందు. **కచ్చికొట్టు** *v.t.* : To geld. *adj.* : Gelded. కచ్చిచేసిన గుర్రము a gelding.

కచ్చించు *v.n.* : To be raged, to be angry. *v.a.* : To move a piece at chess. To tuck up a cloth కచ్చకట్టు. **కచ్చింపు** *n.* A move at chess, & c. Also fierceness, emotion. ముష్కరత్వము.

కచ్చిక *n.* : A burnt cake of dried dung. కాలిన పిడకతునక.

కచ్చితము *adj.* : Strict, correct, exact ఎచ్చుతక్కువలు లేక సరిగానున్న.

కచ్చు *v.t.* : To move a piece at chess కచ్చించు. To stick out, project. కచ్చు *n.* : Stench. The washings of rice. Pride దంభము. గర్వము.

కచ్చూరము : Same as కచోరము and కచూరము.

కచ్చె *n.* : A quarrel or fight. కచ్చెకుకాలు తవ్వు to bestir oneself for fighting. Lit. to paw the ground preparing for the fight.

కచ్చెర *n.* : Dirt, that falls from thatch.

కచ్ఛపము *n.* : A tortoise. **కచ్ఛపి** *n.* : A female tortoise. *adj.* : That which is made of tortoise shell, as a lute.

కచ్ఛము : Same as కచ్ఛ.

కజాయము, కజ్జ, కజ్జము, కజ్జకాయలు or **కజ్జాయము** *n.* : A sort of sweet cakes. ఒక విధమైన భక్ష్యము.

కజ్జలము *n.* : Lampblack. The black part of a wick. *Collyrium* or black paint for the eyes. కాటుక.

కజ్జా *n.* : A quarrel, dispute, altercation. జగడము. **కజ్జాలకోరు** a quar-

rel some person. గిల్లికజ్జాలు తెచ్చుకొను to pick quarrels without a cause.

కజ్జారము *n.* : A date tree. ఖర్జూరము.

కట or **కటకటా** *interj.* : Alas, అయ్యో ! **కటకటంబడు** *v.t.* : To feel pity. జాలిపడు. To be angry కోపించు. To suffer pain బాధపడు.

కటకటాలు or **కటకటాకమ్ములు** *n.* : Rails, railings. ఇనుపకమ్ములు మొదలైనవానితో చేసిన అడ్డు.

కటకటమను *v.n.* : To be irritable. **కటకటాత్కారము** *n.* Grinding the teeth.

కటకము *n.* : A town or city. A capital రాజధాని. The town of Cuttack in Orissa.

కటకాముఖము *n.* : The position of the fingers of the right hand when drawing a bowstring.

కటపెట *n.* : Noise సందడి, ధ్వని. (An *onomatopoeic* word.)

కటము *n.* : A mat : చాప. The temples of the head. చెక్కిలి. the hip మొల.

కటా : Alas !

కటాక్షము *n.* : A look; particularly, a glance or side look; a favourable look; (hence) grace, kindness.

కటాకటిగా *adv.* : Hardly, with difficulty. అదికటాకటిగా సరిపోయినది. it was just enough.

కటారి or **కటారు** *n.* : A cross hilted dagger. కటారికాడు one who carries a dagger. కటారికత్తె a woman who has a dagger with her.

కటాహము *n.* : A large vessel : a boiler కడవ, కప్పెర బ్రహ్మాండ కటాహము the globe of the universe, i.e., space.

కటి *n.* : The hip or haunch. మొల. కటి చక్రము the lions, the hips. కటి తటము the hip. కటిద్వయము a pair of hips. పిరుదులు. girdle. మొల తాడు. కటిస్థలము. the posteriors.

కటిక or **కటికి** *adj.* : Mere, quite, entire, total, downright, cruel, unfeeling, horrid. కటికపని butchery.

కటీరము *n.* : The cavity of the loins, the loins. మొల.

కటుకరోహిణి *n.* : Black hellebore, a purging medicine.

కటుక్కను *v.t.* : To crackle (as a nut when broken).

కటుమరలు or **కటుమోరలు** *n.* : The cheek bones. చెక్కిళ్లమీది భాగములు, హనువు. కటుమోరలు ఉబ్బుగాగల having high cheek bones.

కటువు *adj.* : Pungent in taste. కారము. Hard, unpleasant ఇంపుకాని. కటూక్తి a hard word.

కటోలవీణె *n.* : A stringed musical instrument like the vine. మాల వీణె, కిన్నెర.

కట్ట interj. Alas ! కటకటా, కట్టా.

కట్ట *n.* : A bank or shore; a dam or embankment.

కట్టకడ *adv.* : At the very end. See కడ.

కట్టడ *n.* : Order, rule, custom. నియమము. Arrangement, manner, mode తీరు, కావలికట్టడలు or కట్టళ్లు routine or order of guard.

కట్టడము *n.* : A building or edifice.

కట్టనము *n.* : A gift, a present. కానుక. Tying up బంధనము.

కట్టా *interj.* : Alas ! See కటకటా and కట్ట.

కట్టాని *adj.* : Fine, first class; కట్టాణి ముత్తెము a matchless pearl. See ఆణి. కట్టాణిగుండ్లు. n. A necklace or small gold beads.

కట్టావి *n.* : Steam, moisture collected on the lid of a kettle. Stifling heat.

కట్టించు *v.a.* : To cause to tie or build. To get built, to have one bound.

కట్టిక or **కట్టికవాడు** *n.* : A macebearer. వెండిబెత్తమువాడు.

కట్టిడి *adj.* : Cruel, merciless; hard. కట్టిడితనము *n.* : Cruelty. కట్టిడులు cruel wretches.

కట్టిడు *n.* : A butcher.

కట్టు *v.n.* : To cease or stop, gather or form as clouds or a boil, or lump; to be with young (used of animals.) భేదికట్టినది the diarrhoea ceased.

కట్టు *v.a.* : To tie, bind. బంధించు. To wear, as clothes. ధరించు. To connect, affix, attach. To store up, to lay by. కూడ బెట్టు.

కట్టు *n.* : A tie, bond, band. A bandage, a knot బంధము, ముడి. A rule, regulation, law. నిబంధనము, నిర్బంధము. A tax or duty. Fascination. వాకట్టు striking dumb. Soil, place ప్రదేశము.

కట్టుక *n.* : A miscarriage గర్భస్రావము.

కట్టుకంబము : Same as కట్టుగుంజ.

కట్టుకమ్మ *n.* : A written agreement.

కట్టుకొంగు *n.* : That part of a female's garment, which she ties round her waist. కోకచెంగు.

కట్టుకొను *v.a.* : 1. To build, to bind, to wear or put on. ధోవతి కట్టుకొన్నాడు he put on his cloth. See కట్టు. 2. To incur (blame or sin) ఇంత పాపము కట్టుకోవలసినదా shall we incur so great a sin ? పుణ్యము కట్టుకొను to acquire merit. 3. To marry. దాన్ని కట్టుకొన్నాడు he married her. 4. To conquer. To appropriate, take passession of. వారి దేశమునంతా తాను కట్టుకొన్నాడు he conquered all their territories.

కట్టుకొమ్మ *n.* : An embankment, a dyke. ఆనకట్ట.

కట్టుకొయ్య *n.* : A tying post, the pole of a plough. నాగటి మేడి.

కట్టుకోక *n.* : Ordinary clothes. నన్ను కట్టుకోక తెచ్చినారు they brought me just as I was.

కట్టుగడ *n.* : A store, that which is stored up. చేర్చి పెట్టిన ధాన్యము మొదలైనవి. కట్టుగడచేయు to lay up in store.

కట్టుగుంజ *n.* : A post to tie cattle to.

కట్టుగొఱ్రె *n.* : A sheep bound for slaughter.

కట్టుదొన *n.* : A small tank or cistern కోనేరు.

కట్టుపకాసు *n.* : A steady man అచలుడు.

కట్టుపడు *v.i.* : To be tied, to be bound by. To be subject to బద్ధమగు. న్యాయమునకు కట్టుబడి being tied down to justice. కట్టుపాటు *n.* : System, regulation, a code, a bye-law. నిబంధనము.

కట్టుపోతు *n.* : A wizard or necromancer.

కట్టుబండి *n.* : A well equipped carriage. సకల పరికరసహితమైన బండి.

కట్టుబట్ట *n.* : A garment. కట్టుబట్టతో విడిచినారు they left him with the skirt on his back. కట్టుబట్టతో పారి వచ్చినాడు he escaped with nothing but the clothes on his back.

కట్టుబడి *n.* : A settlement : as of permanent revenue. కట్టుబడి బంట్రోతు a serf, a settler; a feudal retainer, who is supported by land settled upon him. a village servant.

కట్టుమట్టు or **కట్టుముట్టు** or **కట్టు మొదలు** *n.* : A stall in a stable. పశ్వాదులను కట్టుచోటు. Place of abode. ఉనికిపట్టు. An arrangement ఏర్పాటు.

కట్టుమాను *n.* : A float of timber, a raft. తెప్ప.

కట్టువ *n.* : A hedge వెలుగు.

కట్టువర్గము : A wardrobe or set of clothes.

కట్టె *n.* : A tick or staff, a piece of wood, firewood. నీరుకట్టె a harmless water snake. అడ్డకట్టె a fife. నిడుపుకట్టె a flute.

కట్టెచీమ *n.* : A large black ant.

కట్టెడ *n.* : A kind of snake. కట్లపాము.

కట్టెపండు *n.* : Tamarind, with the stone in it.

కట్టెపాపర *n.* : The self planting leaf, indented at the edges and having a seed in each notch.

కట్నము *n.* : A present giving to a ruler, or given by relations to each other at a marriage, & c. A fee, a gift. కట్నము చదివించుట to proclaim the amount of contributions.

కట్యము *n.* : A title or name of honour. కట్యపు వాడు a herald or crier. కట్యము చెప్పు to proclaim a title.

కట్రాయి *n.* : A flagged floor, a floor laid or paved with stone. A stall, stable.

కట్ల *Affix.* : At (denoting either place or sea son) తెల్లవారకట్ల in the morning. ఎదురుకట్ల in front.

కట్లగుదియ *n.* : A club with bands or rings round it. An iron shod, cudgel. ముసుండి.

కట్లతీగె *n.* : A plant called *Cissampelos Hexandria.* దాసరితీగె.

కట్లదండ *n.* : A necklace or alternate rows of black and gold beads.

కట్లపురుగు or **కట్లపాము** *n.* : A viper or venomous snake barred with black stripes. *Cobra Manilla.*

కట్లబల్ల *n.* : A camp table or stool.

కట్లమారి *adj.* : A thing that is protected by bars of wood or metal కట్లుకలది.

కట్లసొ్ర *n.* : A kind of fish.

కట్లి *n.* : A dooly or litter. మంచపుడోలి.

కట్లు *n.* : The plural of కట్టు. కట్లు or కట్లె *n.* : Weights, particularly those used by goldsmiths బంగారు తూనిక గుండు. Plu. కట్లెలు.

కట్లెగడ్డిచెట్టు *n.* : A plant.

కఠము *n.* : Voice. కంఠస్వరము.

కఠారము or **కఠారి** *n.* : A cross hafted dagger. కత్తి, బాకు.

కఠినము *adj.* : Solid, hard, severe, difficult, cruel, inflexible. వాడు బ్రతకడము కఠినము it is hard for him to survive.

కఠిల్లు *v.t.* : To produce a crackling sound as in striking with a whip.

కఠోరము *adj.* : Hard, solid, severe, rigid. గట్టి.

కడ *n.* : A place, quarter, or direction. దిక్కు, పార్శ్వము. The end, extremity అంతము. Distance దూరము. Proximity, సమీపము. ఇరుగడ on both sides. కట్టకడ at the very end. కడకు at last చివరకు. కడసారి adj. & adv. Last, the last time.

కడ : An affix. (added to the roots of some verbs it forms nouns or adjectives;) రాకడ arrival, coming. పోకడ going. తేరుగడ settlement. మనుగడ (from మను to live) lifetime.

కడక or **కడంక** *n.* : An attempt; courage, determination యత్నము, స్థైర్యము, ఉద్రేకము, పూనిక.

కడగండ్లు *n.* : Plagues, calamities, evils, dangers, afflictions, miseries, scrapes, troubles. కష్టములు, తొందరలు, శ్రమలు. నానా కడగండ్లు పడ్డారు they were exhausted or knocked up.

కడగట్టు *v.t.* : To fix, to settle, to determine నిర్ణయించు, ఏర్పాటుచేయు. కడగట్టురేఖలు *n.* : Outlines in drawing, boundaries.

కడగు or **కడంగు** *v.n.* : To venture, dare. To strive or begin యత్నించు.

కడగొట్టు *adj.* : The youngest, the last కడపటి. **కడగొట్టుబిడ్డ** the last child born; the youngest of a house. *v.i.* : To die చచ్చు.

కడచను *v.i.* : To die చచ్చు. To perish నశించు. To end, to be finished

ముగియు. *v.t.* : To leap across, to cross దాటు.

కడచీల *n.* : linch pin.

కడచు or **గడచు** *v.n.* : To elapse, pass గతించు. To exceed a limit. మేర మీరు, హెచ్చు. (Metaphorically) to die చచ్చు. To perish నశించు. *v.t.* : To leap across, to cross దాటు.

కడతెగు *v.i.* : To be finished సమాప్తమగు.

కడతేరు *v.n.* : To be concluded or finished. తీరు, సమాప్తమగు. To die చచ్చు. నన్ను కడతేరనివ్వడు he prevents me from succeeding. కడతేర్చు *v.a.* : To relieve or save రక్షించు.

కడప or **గడప** *n.* : A threshold. A gateway. (Metaph.) a house.

కడపచెట్టు *n.* : sometimes called the Indian Oak Tree కదంబము.

కడపట *adv.* : At the end, at length. at last. తుదకు.

కడవల *n.* : The end. కడవలి *adj.* : Last, final, ulterior.

కడపు or **గడపు** *v.t.* : To put off, to send away without giving any thing ఇయ్యకపొమ్మను. To kill చంపు. To drive తోలు. To let go వదలు. కడపు చెయ్యి a rudder. చుక్కాని.

కడమ *n.* : The rest, remainder. శేషము A deficit కొరత.

కడముంత *n.* : a small pot. చిన్న ముంత.

కడముట్టు *v.i.* : To be finished, reach the end. సమాప్తమగు, తుదముట్టు, ముగియు. To accrue to, to come to సిద్ధించు, కలుగు.

కడయిల్లు *n.* : the last house. The next world, heaven.

కడలి *n.* : The sea. పాలకడలి the sea of milk. కడలికూతురు Lakshmi. కడలిరేడు the god Varuna. కడలివెన్న the moon. కడలు *n.* : A wave. అల.

కడలుకొను or **కడల్కొను** *v.n.* : To gleam, to flash, flicker, as light. వ్యాపించు, కడలొత్తు. To spread వ్యాపించు.

కడవ *n.* : A large water pot or earthen vase. పెద్దకుండ.

కడవతీటు *n.* : A kind of drum వాద్య విశేషము, తుడుము.

కడవసము or **కడాసము** *n.* : A dried skin or mat used by ascetics as a bed. కృష్ణాజినము, తోలు.

కడవెళ్లు *v.n.* : To be finished, closed, ended. ముగియు. *v.t.* : To cross దాటు. కడవెళ్లా *adv.* : Completely, throughout, everywhere.

కడవొత్తు or **కడవత్తు** *n.* : The beam that lies along the top of the wall and sustains the roof.

కడాని *adj.* : Pure, fine, as gold, Bright, glittering. *n.* : అపరంజి Pure gold.

కడామిచెట్టు *n.* : The tree called *Nauclea Codamaba.* బొట్టకడామి the name of a certain species.

కడారము *n.* : Dark tawny colour పింగళవర్ణము.

కడాసము : Same as కడవసము.

కడి *n.* : A mouthful, a morsel. కబళము. పేడకడి cowdung. చల్లకడి curds. (plu. కళ్లు.) Smell వాసన. **కడగొను** *v.i.* : To eat in mouthful కబళించు.

కడిఖండలు *n.* : Bits, fragments. కడిఖండంబులుగా piecemeal.

కడిగించు *v.a.* : To cause to wash.

కడితము or **కణితము** *n.* : A folding account book formed of cloth covered with black paste and polished like a slate. On these leaves accounts are written with soap stone. బలపము.

కడితి *n.* : A sambur. కణుజు.

కడిది *adj.* : Extreme, great అధికము. Impossible అశక్యము. Difficult కఠినము. n. Danger ఆపద.

కడిమి *n.* : Greatness, excess. అతిశయము, ఆధిక్యము. Bravery, gallantry. పరాక్రమము. *adj.* :Vast, great, brave. *adv.* : Greatly, much. మిక్కిలి.

కడిమిచెట్టు : See కదంబము.

కడిమిడి *adj.* : Grass పచ్చికగల (నేల)

కడియము *n.* : A bracelet or anklet. కడియపుటట్టు a kind of round ring-like cake చక్కిలము.

కడివెడు *n.* : A potful.

కడివోవు *v.i.* : To be spoiled చెడిపోవు. కడివోని excellent, unspoiled.

కడిసెచెట్టు *n.* : A tree called *Cluytia Collina.*

కడు *adv.* : Much, greatly. మిక్కిలి, అత్యంతము.

కడుకొను *v.i.* : To excel అతిశయించు. To rejoice ఉత్సహించు.

కడుగు or **కడ్గు** *v.a.* : To wash, lave, cleanse. *n.* : The water in which rice, & c., has been washed బియ్యము కడిగిన నీరు, కుడితి.

కడుదురు or **కణుదురు** *n.* : A wild bee. కందిరీగ.

కడుపు or **కడ్పు** *n.* : The belly or stomach. వాని కడుపు కాలుచున్నది he is very hungry; కడుపు కట్టుకొను to stint oneself, restrain one's appetite. **కడుపుమంట** heart burning, malice, envy. ఓర్వలేమి.

కడ్డాయము *n.* : Compulsion, force : exaction : forcing people to pay the price set upon articles. బోము, బలాత్కారము.

కడ్డీ *n.* : A stick, an ingot, bar of metal. A tube or catheter. పుడక. నల్లకడ్డీ చీరలు cloths with black edges.

కడ్డీవేయు : to pass a catheter.

కణకు *n.* : A firebrand. కొరవి. Fire ఇంగలము.

కణగు : Same as కడగు. కణక Same as కడంక.

కణజ *n.* : An embankment or dam.

కణజము *n.* : A grain cellar.

కణజు or **కదజు** *n.* : A portico with a tiled roof. A wasp. కందిరీగ.

కణత or **కడత** *n.* : The temples of the head, the part of the forehead that moves as the jaw moves.

కణము *n.* : A particle or atom. ఘర్మ కణము a drop of sweat. అగ్నికణము a spark of fire. ఆనందబాష్ప కణములు tears of joy.

కణయము *n.* A kind of javelin కుంత విశేషము; a kind of arrow బాణ విశేషము.

కణిక *n.* : A bit, piece or stick లక్కకణిక a stick of sealing wax. నల్లేరు కణిక a stick of the *Nalleru* plant. కణికరాయి a hard species of black and white marble.

కణితి *n.* : A sambur. కణుజు. Also, a lump, a bump, a wen. కంతి.

కణిసెము *n.* : An ear of cut ఎన్ను.

కణుజు *n.* : The deer called Sambur. *Cervus Hippelaphus.*

కణుదురు : See కడుదురు.

కత *n.* : A tale or story.

కతకము : Same as చిల్లగింజ.

కతన *affix.* : By, through, on account of, for. కారణముచేత. వేగరులకతన by means of spies.

కతము *n.* : Cause, manner, reason. కారణము. Token, keep-sake, గురుతు. ఏమికతంబున for what cause. అట్టికతమున for that reason. వేగనె రా గతమిచ్చి he has a token that he would come soon.

కతాయించు *v.t.* : To enter in an account. చేర్చు, ఎక్కించు, దాఖలుచేసికొను.

కతిపయ *adj.* : Some, a few కొన్ని.

కత్తరి *adj.* : Of various colors, piebald. కత్తరి ఆవు a piebald cow. కత్తరి గుఱ్ఱము a piebald horse. కత్తరి కలియు to be mixed up in confusion సంకరమగు.

కత్తరిల్లు *v.i.* : To move, shake చలించు.

కత్తళము *n.* : Armour, mail. కత్తళీడు (కత్తళము + ఈడు) *n.* : One who has put on armour.

కత్తిలాని or **కత్తళుడు** *n.* : A black horse with white hoofs and tail.

కత్తి *n.* : A knife. A sword. **కత్తిపీట** *n.* : A large knife standing slantwise in a block of wood upon which vegetables are sliced. **కత్తిబల్లెము.** A "sword spear", a scythe-like blade mounted as a spear.

కత్తిరించు *v.a.* : To cut or crop with scissors; కత్తెరతోకోయు. **కత్తిరిల్లు** *v.i.* : To split, to be split భిన్నమగు.

కత్తివాటు *n.* : A cut with a knife.

కత్తివాతి అమ్ము *n.* : An arrow shaped like a sword. A semicircular arrow అర్ధచంద్రబాణము.

కత్తువ *n.* : A wooden spade with a triangular blade. A dam across a stream. A dam, mole or bank ఆనకట్టు.

కత్తె or **కత్తియ** : An affix. Maid, girl. పనికత్తె a servant girl. చెలికత్తె a play-mate among girls. కత్తెతనము *n.* : Girlhood.

కత్తెము *n.* : An item in an account. అంకెల అడ్డబంతి.

కత్తెర *n.* : Scissors. The constellation or sign called కృత్తిక. The period of time when the sun is between the signs భరణి, రోహిణి and కృత్తిక.

కత్రి *n.* : A part or division of a game called జక్కిణి.

కత్రించు : Same as కత్తిరించు.

కథ *n.* : A book containing a legendary tale. ఇంచుకసత్యమైన కల్పిత ప్రబంధము. A story, tale, fable, chronicle : a riddle or puzzle. కథవేయు.

కద *n.* : The barb of an arrow or of a fish hook. **కద** *interj.* : Is it not so : indeed, in వృత్తాంతము.

కదంబము or **కదంబకము** *n.* : A mixture. మిశ్రము. An assembly, a collection గుంపు, సముదాయము.

కదనము *n.* : A battle, combat, encounter. యుద్ధము.

కదన్నము *n.* : Vile food, trash. చెడ్డకూడు.

కదపా *n.* : An agreement, a written bond. ఒడంబడిక, పత్రము. A counter agreement. కదాపా బనాయించు to fabricate a counter lease.

కదపు : Same as కదుపు.

కదము *n.* : A footstep, twelve inches. Trotting (as a horse does) : కదము తొక్కు to trot (as a horse.)

కదరము *n.* : A kind of tree, the *Mimosa Cateehu.* వెలిచంద్ర, అంతర తామర. A saw రంపము.

కదళము or **కదళి** *n.* : A plantain tree.

కదలు or **కదులు** *v.n.* : To move, stir, move from or removed, to totter or shake, to be displaced or dislocated. To attempt, to try యత్నించు. కదులుచు or కదల్చు *v.t.* : To move, stir, shake, jog : to mention కదలునట్లుచేయు, ప్రస్తావించు.

కదించు : Same as కదియించు.

కదియు *v.n.* : To approach, to come near దగ్గిరకు వచ్చు, సమీపించు. To become equal. సమానమగు. *v.a.* : To encounter, to meet, join చేరు.

కదిర *n.* : A slender pipeshaped fish.

కదిలించు : Same as కదిలించు.

కదీము *n.* : An old servant, an old inhabitant. పాతకాపు. కదీములు the old and hereditary cultivators of a village మిరాశికాపులు.

కదుకు *v.n.* : To eat.

కదుకొను (కదుము + కొను.) *v.n.* : To be proud. అతిశయించు.

కదుగు *v.n.* : To doubt, fear, hesitate.

కదుపు *n.* : A herd of cattle or flock of sheep. సమూహము, మంద. ఎనుప కదుపు a herd of buffaloes పంది కదుపు a herd of swine.

కదుపు or **కదపు** *v.n.* : To move. To cause to move. కదులునట్లు చేయు.

కదుము *n.* : A lump, a swelling, a bump. వాపు, a tumour. గడ్డ. *v.a.* : To encroach upon, to occupy ఆక్రమించు. To push away. To rebuke, Check. **0** to struggle.

కదురు *n.* : A sindle, an awl. A sort of fish.

కదురు *v.n.* : To extend, spread విస్తరించు, కలుగు *v.a.* : To frighten. బెదిరించు. సిగ్గుగదిరెడు చూడ్కి eyes full of shame.

కదులు : See కదలు.

కదుష్ణము : Gentle warmth. కొంచెము వేడి. *adj.* : Warm.

కదె : (This is used in speaking to a woman.)

కద్దు : It is; it happens usually. It is the case. -See కలుగు. అట్లా చెప్పడము కద్దు it is usual to say so.

కద్దుము *adj.* : Thick, dense. దట్టము.

కద్రువ *n.* : The name of the mythological mother of serpents.

కనకన *adv.* : Blazingly, intensely, glowingly. తేజస్సుతో. కనకనలాడు or కనకనమను to glow, as a blazing fire. మిక్కిలి ప్రకాశించు.

కనకము *n.* : Gold.

కనకాంగి *adj.* : Bright bodied. Goldenhued (woman). కనకాంబరము *n.* : Gold cloth. The name of a beautiful yellow flower. కనకాభిషేకము n. Lavishing wealth. Showering gifts.

కనగర్త *n.* : A kind of fish, a species of scomber.

కనత్ *adj.* : Bright, shining.

కనపరాకు *n.* : A kind of arrow. గన్నేరాకులవంటి అలుగు.

కనమ or **కనుమ** *n.* : A gap, opening, breach. A defile, pass. సందు, కొండల సందు, దోవ. A scar అమ్మ వారు కనములుగల వాడు one whose face is pitted with the small pox.

కనము or **కనముచెట్టు** *n.* : A tree called *Saccharum exaltatum.*

కనముచేప *n.* : A fish, a species of *Cyprinus.*

కనరు *n.* : Acridity, tartness. Bitterness. కందగడ్డలోనగువాని యందలి దురద, నస, ఒగరు. *adj.* : Unpleasant అహితము.

కనలు *n.* : Anger. కోపము. A burning sensation. మంట. *v.n.* : To be angry. కోపపడు. To burn, to give pain మందు.

కనారిలు *v.n.* : To be angry, కోపగించు.

కనాలు *n.* : A canal, కాలువ.

కనికరము *n.* : Kindness, compassion. దయ. Sorrow దుఃఖము. కనికరముంచు to be kind to, or favour.

కనిపించు *v.n.* : To seem, appear, be known, to come on. కడుపునొప్పి కనిపించి పండుకొన్నాడు a pain came on and he lay down.

కనిపుతీగ : A plant called *Roxburghia gloriosoides.*

కనిపెట్టు *v.n.* : To wait, expect. ఎదురు చూచు. To watch, guard, tend. To find out, discover, మిమ్మును కనిపెట్టుకొని ఉండేవారు your dependants.

కనియు *v.n.* : To be overripe మాగు.

కనిష్ఠ *n.* : A young sister. చెల్లెలు. The little finger చిటికెనవేలు. కనిష్ఠము the least. కనిష్ఠక the little finger. కనిష్ఠుడు the youngest brother. కనిష్ఠురాలు the youngest sister.

కనిసిచేప *n.* : A fish, a species of mullet.

కనీనిక *n.* : The pupil of the eye. నల్లగుడ్డు.

కనీయసి *n.* : A younger sister. కనీయుడు. *n.* : A very low man మిక్కిలి అల్పుడు. A younger brother తమ్ముడు.

కనీసము *adj.* : Smallest, least. అధమము.

కను *n.* : The eye. See కన్ను. *v.a.* : To see, perceive, observe.

కనుక, గనుక or **గనక** *adv.* : Therefore, seeing which, so, thereby.

కనుకట్టు or **కనికట్టు** *n.* : Legerdemain జాలవిద్యావిశేషము.

కనుకని *n.* : Nervousness. సంభ్రమము.

కనుకను *v.n.* : To be alert, to have one's senses about one. కర్మతంత్రి గాక కనుకనియుంటొప్పు.

కనుకలి *n.* : Sight చూపు.

కనుకుట్టు *n.* : An oppressor. బాధకుడు. కనుకుట్టుదనము *n.* : Envy.

కనుకూలి *n.* : Hire paid in kind, i.e., with part of the goods prepared by the workman.

కనుగవ or **కన్గవ** *n.* : A pair of eyes. కన్నులజత.

కనుగీటు *v.a.* : To wink, *n.* : A wink.

కనుగుచేప *n.* : A sort of fish.

కనుగుడ్డు *n.* : The eyeball.

కనుగుపోతు *n.* : A tailless peacock.

కనుగొను or **కనుంగొను** *v.a.* : To see, observe, find out, discover, perceive. చూచు. To bring forth young. ప్రసవించు.

కనుచాటు *n.* : Being out of sight, privacy. కనుచాటుగానుండిరి they were in concealment. ఇది అంతా కాస్త కనుచాటుగా నుండవలెను. this should be kept somewhat private.

కనుచీకటి *n.* : Twilight.

కనుదోయి or **కందోయి** *n.* : A pair of eyes.

కనుపట్టు *v.n.* : To come to light, be perceived. గోచరమగు. To seem, look, appear.

కనుపడు or **కనబడు** *v.n.* : To fall under the eye, appear, seem, come

to light. **కనుపరుచు** or **కనబరుచు** v.n. To shew, exhibit.

కనుపాప *n.* : The pupil of the eye. Lit. the baby (pupillus) that appears in the eye. కంటిలోని ప్రతిమ.

కనుపించు : See కనిపించు.

కనుపు *n.* : A joint of the fingers, or toes, or of the sugar cane, & c., Same as గణుపు. కనుపులగుండ్లు. *n.* : A sort of bracelet.

కనుపుకొట్టు *v.n.* : To scatter, a defeat. చిందరవందరచేయు, యదాయదలు చేయు. తునకలుచేయు.

కనుపెట్టు *v.n.* : Same as కనిపెట్టు.

కనుబంటి *n.* : A kind of owl. జీలుగుపక్షి. ఆముక్త.

కనుబడి *n.* : Prospect, capability : the productive power of land. Income, fruits, produce. ఉత్పత్తి. **కనుబాటు** *n.* : Sight. దృష్టి. The evil eye దృష్టి దోషము, దిష్టి.

కనుబొమ్మ *n.* : The eyebrow.

కనుబ్రాము or **కన్బ్రాము** *v.a.* : To delude. మాయచేయు, వంచించు.

కనుమ : Same as కనమ.

కనుమబ్బు *n.* : Twilight, slight darkness.

కనుము *n.* : The day after a feast, such as the Pongal feast. మకర సంక్ర మణమునకు ఆవలిదినము. పండుగ మరునాడు. **కనుము** *n.* : A kind of grass. కనుపవిల్లు A cross bow.

కనుమూయ or **కనుమొరగు** *v.t.* : To deceive. వంచించు. కనుమూసి గంతలు *n.* : The game called a blind man's buff.

కనురెప్ప *n.* : The eyelid. కనురెప్ప పాటులో in the twinkling of an eye. కనురెప్ప వెంట్రుకలు The eyelashes.

కనువిచ్చు *n.* :: To open the eyes. To open, as grain when boiled.

కనువినికి *n.* : A snake. పాము, చక్షుశ్శ్ర వము. (So called because it is supposed to hear through its eyes.)

కనువెచ్చ *n.* : Slight heat. నులివెచ్చ.

కనుసన్న *n.* : A sign with the eye : a wink.

కన్గంట *adv.* : Right in the face, plainly. ప్రత్యక్షముగా.

కన్గవ : See కనుగవ.

కన్న *adj.* : (Contracted from కనిన who begot). "By birth" (a parent) as distinguished from పెంపుడు "by adoption".

కన్న or **కన్నా** *affix.* : Than. కంటె. దానికన్న యిది నల్లది this is blacker than that. దానికన్న ఇది వేరు this is different from that. నీకన్న దొంగ లేడు. there is no greater rogue than you.

కన్నగాడు *n.* : A house breaker.

కన్నడ *n.* : Disregard, neglect. ఉపేక్ష.

కన్నడించు *v.a.* : To disregard. ఉపేక్షించు.

కన్నడము *n.* : The Canara or Carnatic; a name including the Telugu and

Canarese countries. Canarese language. కన్నడ అక్షరము the Canarese character. కర్ణాటకము.

కన్నపోవు *v.n.* : To be pierced through by a robber as a wall. కన్నము వేయబడు.

కన్నము *n.* : A hole made by burglars through a wall. నేల కన్నము a way dug under a wall by thieves.

కన్నయ్య *n.* : A father by blood (as distinguished from an adopted father).

కన్నర *n.* : Catastrophe, misfortune. ఆపద. Sorrow, grief దుఃఖము. కన్నరి kannari. *n.* : A sorrowful man దుఃఖితుడు.

కన్నళవు *n.* : Disregard. ఉపేక్ష. Vasu.

కన్నవిటి (కన్ను + అవిటి.) *adj.* : Blind. గుడ్డి, చీకు. *n.* : A blind man. గుడ్డివాడు.

కన్నాకు *n.* : The spoke of a spinning wheel, which, being the last put in, keeps the rest all tight. రక్షకుడు; ముఖ్యుడు, అగ్రేసరుడు.

కన్నియ : Same as కన్య.

కన్నీరు *n.* : Tears.

కన్ను or **కను** *n.* : the eye. నేత్రము. Sight చూపు.

కన్నుతిరికి *n.* : A fish called *Trygon kuhlii.*

కన్నె or **కన్నియ** *n.* : A virgin, a young girl, a daughter. Same ఒక కన్య.

కన్నెము or **కన్నెముకాయ** *n.* : A fowl's gizzard.

కన్నెరికము *n.* : Maidenhood, virginity. కన్యాత్వము. కన్నెరికము తీయు, కన్నెరికము పెట్టు to deflower.

కన్నె లేడి or **కామిలేడిపిట్ట** *n.* : The bird called the Bastard Florikin; or stone -curlew, (*Edicnemus scolopux.* కారండవము.

కన్య, కన్యక, కన్నియ or **కన్నె** *n.* : A virgin, a maiden. పెండ్లికాని పడుచు. Daughter కూతురు. A maiden, a damsel. ఆడుది. **కన్యతనము** or **కన్యాత్వము** *n.* : Maidenhood.

కన్యాకుబ్జము *n.* : The country called Canouj.

కపటము *n.* : Hypocrisy, insincerity, cunning, artifice, dissimulation. కపటనిద్ర feigned sleep. కపట కచ్ఛప మైన కైటభాంతకుడు he who wore time form of a tortoise.

కపర్దము *n.* : The braided or matted locks of Siva. శివునిజడముడి. కపర్ది *n.* : A title of Siva.

కపాలము *n.* : The skull తలపుర్రె. కపాల మోక్షము *n.* : The bursting of the skull; lit. deliverance through the skull. Breaking the skull of a corpse to allow the spirit to escape. **కపాలి** *n.* : The skull-bearing god. Siva.

కపి *n.* : A monkey కోతి, కపిధ్వజుడు a little of Arjuna. కపిముష్టిన్యాయము a monkey-like grasp, obstinacy, pertinacity.

కపింజలము *n.* : The Francoline partridge. చిత్రపక్షి, రెక్కలయందు చిత్రములుగల వన్నెపక్షి.

కపిత్థము *n.* : The wood apple. వెలగపండు.

కపిలము *adj.* : Dun, dark brown, tawny గోరోజనమువంటి రంగుగల.

కపిలె *n.* : A water lift consisting of a large leathern bucket which is raised and lowered by a rope passing over a wheel and drawn by bullocks. మోట. కపిలె తోలు to draw water by means of such a water-lift.

కపిలోహము *n.* : The "Tawny metal", i.e., brass. ఇత్తడి.

కపురము : Same as కప్పురము.

కఫోణి *n.* : The elbow. మోచెయ్యి.

కపోతము*n.* : A dove. గువ్వ. a pigeon పావురము. కపోత పాలిక *n.* : A dove-cot, a pigeon house. పావురపుగూడు.

కపోలము *n.* : The cheek, స్వకపోల కల్పిత కథ a story made out of one's own head, an original story.

కప్ప *n.* : A frog. ఉరుకుకప్ప or చిరికప్ప a chunam frog or flying frog. బోదురుకప్ప the bull frog. తలకప్ప a tadpole. కప్పకురుపు *n.* : An abscess in the heel. **కప్పచిప్ప** *n.* : A bivalve shell.

కప్పడము *n.* : Cloth. కావి కప్పడము cloth dyed red.

కప్పతాళము*n.* : A padlock. ముద్దబీగము.

కప్పము *n.* : Tribute. కప్పము కట్టు to pay tribute.

కప్పరవ or **కప్పరపాటు** *n.* : Agitation, emotion. **కప్పరపడు** *v.n.* : To be eager, to be agitated, to be nervous over a thing. సంభ్రమపడు, తొట్రుపడు.

కప్పరపోలు *n.* : A light cloth woven like bunting.

కప్పలి *n.* : A boat. ఓడ, నావ.

కప్పారు *adj.* : Bright black, glossy.

కప్పి *n.* : A pulley.

కప్పిరము *n.* : A mottled skin, as in leprosy.

కప్పిరి adj. : Dusky. చీకటికప్పిరిగానున్నది there is still some darkness.

కప్పిరిగాడు *n.* : The nightjar or goatsucker, a bird that flies in the gloaming.

కప్పు *n.* : A covering, a cover; the outside of anything : the husk of grain. The exterior surface or coat. Thatch, roof.

కప్పురము*n.* : Camphor. కప్పురగంధి a woman who wears scented clothes.

కప్పెర *n.* : An earthen dish, trencher or porringer used in begging alms. భిక్షాపాత్రము. A small vessel or jar. బొచ్చె, కమండలువు, సానికె. A skull కపాలము.

కప్రము : Same as కప్పురము.

కఫము *n.* : Phlegm. తెమడ, శ్లేష్మము. **కఫి** *n.* : A phlegmatic person. కఫరోగి.

కబంధము *n.* : Water. A headless trunk retaining vitality. క్రియా యుక్త నిశ్శిరస్కకళేబరము.

కబంధుడు*n.* : The name of a demon. ఒక రాక్షసుడు The moon's ascending node కేతువు.

కబరి *n.* : A braid of fillet of hair. The top knot in which Hindoo females tie their long hair. కొప్పు, కబరీ భారము a fine head of hair.

కబళము *n.* : A mouthful, a bolus. వాని నోరు మూయడమునకు ఒక కబళము వేసిరి they gave him a sop to make him hold his tongue. **కబళించు** *v.a.* : To swallow, devour. To snatch, seize. To pervade (as sparks to flashes do the sky.) మింగు, పట్టుకొను.

కబాడము *n.* : A bullock load of firewood. కబాడియెద్దులు bullocks carrying firewood. కబాడపువాడు a seller of firewood.

కబాతు or **కబాతుకోడి** *n.* : A capon. విత్తులు తీసినకోడి.

కబాయి or **కబాయీ** *n.* : A shirt, an ornamental garment శృంగారార్థము అన్నిటికి పైన వేసుకొనే చిన్న చొక్కా, అంగీ.

కబురు *n.* : A message, news. సమాచారము, వర్తమానము.

కబేలా *n.* : A bill of sale, a grant.

కబోది *n.* : A blind man. అంధుడు.

కబ్బము *n.* : Poetry. An original poem. కావ్యము, ప్రబంధము, కబ్బపు కూరుపరి an author of a poem కావ్యము రచించువాడు, a poet కవి.

కబ్బి *n.* : Trick, craft, secrecy. కపటము.

కబిబ్బిలి *n.* : A toddy seller. కల్లమ్మువాడు.

కమండలువు *n.* : A bowl or cruise carried by a Hindu ascetic. సన్యాసు లుంచుకొనే గిన్నెవంటి మంటి పాత్రము.

కమటము *n.* : A portable furnace for melting the precious metals. ఆగసాలెవాని కుంపటి.

కమఠము *n.* : A tortoise. కమఠి a female tortoise, a small tortoise. కమఠేంద్రుడు *n.* : The father of tortoises, or king of turtles.

కమతము or **కమ్మతము** *n.* : Partnership. అనేకులు చేరి చేయు సేద్యము. The cultivation which an owner carries on with his own farming stock. Labour, tillage. కృషి, వ్యవసాయము. కమతకాడు or కమతీడు or కమతగాడు a labourer, or slave employed in tillage.

కమనీయము *adj.* : Charming, graceful, delightful, lovely. ఇంపైన.

కమనుడు *adj.* : Lustful, eager. కాముకుడు.

కమరు or **కమురు** *v.n.* :To singe, be singed or charred. కాలు. To smell badly. **కమరుచు** or **కమర్చు** *v.a.* :

To singe or char. కాల్చు. కమరు. adj. Singeing, burning. కమరువాసన a smell that arises from something burning as hair. కాలిన కంపు.

కమల *n.* : Lakshmi the goddess of prosperity.

కమలము *n.* : The lotus, *Nymphaea nelumboa,* water-lily. తామర, ఎఱ్ఱ తామర. Also, water నీరు. కమల దళము the petal of a lotus.

కమలు *v.n.* : To blacken, to be parched, singed or darkened. కందు, కాలు. **కమలించు** *v.a.* : To parch, scorch, blacken, blast, singe.

కమసాలవాడు : Same as కంసాలి.

కమాను *n.* : An arch, a bow. The spring of a carriage. విల్లు, విల్లు వంపు కట్టడము. కమానుకఱ్ఱ *n.* : The bow of drill.

కమాయిషు or **కమాయషు** or **కమామిషు** *n.* : Business, public business : affairs, details. Management of affairs. నిర్వాహకము, వ్యవహార దక్షత. అతని కమామిషులో in his time, during his management.

కమి or **కమికిలి** *n.* : A large handful. కమికెడు as large as the spread hand fingers will contain.

కమిటీ *n.* : A committee, a number of people associated for some purpose, generally a bad purpose.

కమితము *adj.* : Loved, beloved. కమనుడు.

కమియు *v.n.* : To meet, to oppose, కవియు. To be squeezed or reduced to powder నలుగు. To become over-ripe మాగు.

కముచు *v.t.* : To take. పట్టుకొను, గ్రహించు. To swallow మింగు.

కముజు *n.* : A partridge, the grey partridge, కౌజు.

కమ్మ *n.* : A branch, or bough of any tree of the palm species. మట్ట a letter or bond written upon a palm leaf, a bond or agreement. లేఖ. స్త్రీల కర్ణభూషణము.

కమ్మ or **కమ్మని** *adj.* : Delicious, in odour or taste, sweet. కమ్మనిపసిడి fine gold. కమ్మగా well, in good order, sweetly. మాధుర్యము, సౌరభము. కమ్మని కమ్మపిల్లి the civic cat పునుగుపిల్లి.

కమ్మచ్చు *n.* : An instrument for drawing out wire. కంసలివాడు కమ్మిలాగే పని ముట్టు.

కమ్మటము : Same as కమటము. కమ్మటీడు A man of the goldsmith caste.

కమ్మతము : Same as కమతము. కమ్మతీడు Same as కమతకాడు.

కమ్మరము *n.* : Smith's work, iron work. కమ్మరవాడు, కమ్మరి or కమ్మరీడు n. An ironsmith or blacksmith. బైటి కమ్మరవాడు an itinerant blacksmith.

కమ్మరు or **కమరు** *n.* : A girdle. మొలనూలు.

కమ్మి *n.* : A wire, bar, beam. Border, a fringe, edging. అంచు.

కమ్మిరించు or **కమ్మీచేయు** *v.t.* : To cover. మూయు. To conceal దాచు.

కమ్ము Be thou : become thou. కృతార్థుడవుకమ్ము may you succeed! సహాయము కమ్ముమాకు be thou our aid, assist us.

కమ్ము *v.t.* : To beat out into wire. కమ్మిగా సాగగొట్టు. To overspread or cover మూయు, వ్యాపించు, క్రమ్ము. కమ్ముకొను *v.a.* : To pervade, as smoke; to veil, hide, screen, conceal; to surround.

కమ్మునీళ్లు *n.* : Water with which clothes after bleaching are tinged bluish.

కమ్మెరాకు *n.* : A strong smelling species of black betel leaf. కారపు నల్లతమలపాకు.

కమ్రము *adj.* : beautiful, desirable. ఇంపైన, ఇచ్చగల.

కయి *n.* : The hand. చెయ్యి.

కయివారము *n.* : Praise, worship. స్తోత్రము, మ్రొక్కు.

కయ్య *n.* :A brook, a creek, A bed in a garden or field. మడి. ఉప్పు కయ్య a salt creek.

కయ్యము or **కయ్యాటము** *n.* : A combat, fight, a quarrel. జగడము. కయ్యపుదిండి or కలహాశనుడు one who lives by fomenting quarrels. An epithet of Narada. నారదుడు.

కయ్యెర *n.* : An inferior sort of pearl. హీనజాతి ముత్యము.

కర *n.* : The sea shore; an embankment; a sand bank. తీరము. A stain; dirt; blackness. డాగు మరక. *adj.* : Black.

కరంకము *n.* : A skeleton. లోపల యేమిన్ని లేని బోలుచిప్ప. The breast డొక్క. The head తల. A roll of betel. తాంబూలపుబిడా.

కరంభము : Same as కానుగుచెట్టు.

కరండము *n.* : A casket. కరాటము. బరిణె.

కరంబము *n.* : A sweet mixture, either of flavours or scents : a mess of food, a pudding or cake. పెరుగుతో తడిపిన పేలపిండి. కరంభితము *adj.* : Mixed : pounded.

కరక *n.* : The yellow myrobalan, See కరక్కాయ. కరక n. Blackness, darkness. *adj.* : Black, dark, ugly. కరక గడ్డము a shabby beard, like a goat's. కరక నేల rich or fruitful black soil.

కరక *n.* : Hail. A hailstone. వడగల్లు. కరకము A pipkin, or small pot. The cruise of a student or ascetic. గరిగపీడత.

కరకంచు *n.* : A border dyed with the juice of the Myrobalan.

కరకంఠుడు *adj.* : "Black throated" An epithet of Siva.

కరకంద చెట్టు *n.* : A jungle bush the seed of which is used as medicine.

కరకణీ *n.* : A hunting weapon. వేటాడుటకు ఉపయుక్తమగు నొక విధమైన ఆయుధము.

కరకర *n.* : Sharpness. ఒరయుట. తీక్ష్ణము. A harsh, grating sound. సూర్యుడు కరకర ఉదయించినప్పుడు just as the sun was rising.

కరకరి *n.* : A violence, outrage. చలము, కలత, క్రూరభావము. Anger, dislike ద్వేషము. Pain బాధ. adj. Angry, cruel కఠినుడు.

కరకస or **కరకసా** *n.* : Ill will, contention, jealousy, spite. A contest regarding boundaries of land. A border feud.

కరకు or **కరుకు** *n.* : Sharpness, as of a file or a saw. Roughness, as of a cat's tongue; harshness కాఠిన్యము.

కరకుట్లు or **కరుకుట్లు** or **కఱ్ఱకుట్లు** (from కఱ్ఱ a spit and కుట్టు to pierce.) *n.* A rasher of meat; a steak. శూల్యము.

కరక్కాయ *n.* : The fruit of the కరక. వాని నోట్లో కరక్కాయ పడ్డది he is ruined; వానినోట కరక్కాయం కొట్టినాను. I have ruined him.

కరగసము *n.* : A saw. రంపము.

కరగు or **కరుగు** *v.n.* : To melt. ద్రవించు. To waste away, to be emaciated. కృశించు. To dissolve away. To be cut, as a bank by the stream. To go down or go off, as a boil.

కరగోడ *n.* : A fence. కోరడి.

కరచు or **కరచు** *v.a.* : To bite. కాటువేయు. To teach, instruct. To learn. అభ్యసించు, నేర్చుకొను. **కరుచుకొను** *v.n.* : To adhere., stick, to catch, as paste. To hold as a hook, lock or button.

కరజము *n.* : A finger nail.

కరటము *n.* : A crow. కాకి.

కరటి *n.* : An elephant. ఏనుగు. కరటి *adj.* : Stubborn, brutish, villainous, మంకు A cheat, a deceiver వంచకుడు. A bear ఎలుగు. కరటితనము *n.* : Villainy. Deceit. మోసము. కరటిముత్యము, కరడుముత్యము. A bad or Inferior pearl.

కరడము or **కరడు** or **కరుడు** *n.* : A wave. అల. కరుళ్లు waves, billows.

కరణము *n.* : A village clerk, a writer, an accountant. వాడు కూత కరణము గాని వ్రాతకరణముకాడు he has talents for speaking but not for writing. స్థలకరణము the registrar of a district.

కరణికము or **కరణీకము** Clerkship : the office of *Karanam* or clerk.

కరణి *n.* : Manner, way, mode విధము.

కరతలము *n.* : The palm of the hand. కరతలామలకముగా as easy as possible. అవలీలగా.

కరత *n.* : A naughty or wicked deed. దుశ్చేష్ట. Childish desires పోకిళ్లు. **కరతలాడు** (కరతలు + ఆడు) *n.* : An evil doer. దుశ్చేష్టుడు.

కరతాళము *n.* : The small leaved palm tree (as distinguished from శ్రీతాళము.) A musical instrument, a cymbal. Beating time by clapping the hands.

కరతిత్తి *n.* : A striped bag or wallet. A round bag. వట్రపుసంచి.

కరద *n.* :Desire. బుద్ధి, కోరిక.

కరదము *n.* : A gift. కానుక.

కరదివ్వె or **కరదీపము** or **కరదీపిక** *n.* : A hand lamp. A light borne in the hand. A torch దివిటీ.

కరదూపము *n.* : Soot. గృహధూమము.

కరపక్క *n.* : A faded ruby. మాసిన కెంపు.

కరపత్రము *n.* : A saw రంపము.

కరపు *v.s.* : To make a thing bite; to cause one to teach.

కరపోకరాయి : A counterfeit ruby, resembling a cornelian.

కరఫలము *n.* : A curry comb. కరారా, గుఱ్ఱమును తోమే గొరపము.

కరబట్టావు *n.* : A striped cow.

కరభము *n.* : A young camel. The edge of the hand.

కరమర్దము *n.* : Same as కలివెచెట్టు.

కరమల *n.* : A blacksmith. కమ్మరి.

కరము *n.* : The hand. చెయ్యి. A ray of light కిరణము. An elephant's trunk తొండము. A tribute or tax కప్పము. కరము *adj.* : Great, much, adv. Much, very.

కరవమూతి సొర్ర *n.* : *Carcharias menisorrah.* సిగసొర్ర.

కరవ *n.* : A sort of parsley.

కరవటము *n.* : A small cup. చిన్న బరిణె.

కరవాడు or **కరవడి** *n.* : Salt fish. ఉప్పు చేప. Dried fish ఎండిన చేప.

కరవాయి *n.* : curved iron bar which is put inside a small mouthed metal pot to meet the blow of the hammer outside. కంచరవాడు సుత్తితో పాత్రములను సాగగొట్టునపుడు వాని లోపల ఒత్తుడుగా నుంచే ఇనుము.

కరవాలము or **కరవాలు** *n.* : A sword. ఖడ్గము.

కరవీరము *n.* : The oleander plant. గన్నేరు.

కరవు *n.* : Same as కరవు.

కరవేరు *n.* : The root of the plant. *Lavendula carnosa.*

కరసాన *n.* : A grindstone.

కరహాటము *n.* : The fibrous root of a lotus. తామరదుంప.

కరా *adj.* : Sharp. వాడిగల. కరాచూర కత్తి, కరాచురి or కరాచూరి *n.* : A sword.

కరాటము *n.* : A pill box. a pouncet box for essences. బరిణె.

కరారు *n.* : An agreement. కరారుచేయు to enter into an agreement. కరారునామా a written agreement.

కరాళము *n.* : The backbone. వెన్నెముక. *adj.* : High, uneven, horrid, ter-

rible, dreadful. ఉన్నతమైన, ఒడ్డుమిట్టయిన, భయముపుట్టించే.

కరి *adj.* : Black. కరి n. Blackness. The uterus of animals. పశ్వాదుల యోని, కృష్ణ వర్ణము. An illustration నిదర్శనము. A witness సాక్షి.

కరి *n.* : An elephant.

కరికరక్రీడ *n.* : Tickling, fingering, handling. నివురుట, **కరిణి** *n.* : A female elephant. **కరీంద్రుడు** *n.* : The chief or noblest of elephants.

కరింగోల *n.* : A kind of leopard.

కరికరి *n.* : Anger, passion, చిరచిర. కరికరి *adv.* : Rapidly, angrily. కరికరి పెట్టు to plague, harrass. **కరికోత** *n.* : Torment, plague.

కరిఖలము *n.* : Gambling for pleasure. వేడుకగానాడే జూదము.

కరిణెలు *n. plu.* : A particular caste of weavers.

కరిది *n.* : A kind of musical instrument made of leather. చర్మవాద్యవిశేషము.

కరిదూపము *n.* : Dirt; particularly cobwebs; soot; the blackness produced by wood smoke, as distinct from కాటుక or lampblack.

కరియ *n.* : Black colour. నల్లరంగు.

కరివె *n.* : The bridge of the Vina the Indian guitar.

కరివెద *n.* : The custom of leaving ploughed land unsown till after rain falls.

కరివేప చెట్టు *n.* : A species of వేప (the margosa tree.) కరివేప ఆకు its leaves.

కరివేల్పు *n.* : The ark god, i.e., Krishna. కృష్ణుడు.

కరిసనము or **కర్షనము** *n.* : Agriculture, cultivation, tillage.

కరిసించు *v.t.* : To oppose, to face boldly, to quarrel.

కరీరము *n.* : The shoot of a bamboo, వెదురు మొలక, వెణుతురుచెట్టు.

కరీషము *n.* : A cake of dried cow-dung. పిడక.

కరుకు *n.* : Sharpness, harshness, medicinal drugs burnt to ashes. కరకు. మందాకుమాడ్చి రాచినపొడి. కరుకు *v.n.* : To rub. రాచు.

కరుకుట్లు : Same as క్రకుట్లు.

కరుకోల *n.* : A firing iron, for cautery.

కరుక్కు *n.* : A sharp noise like that made in cutting or sawing. నరుకుటయందు కలుగు ధ్వని.

కరుగు : Same as కరగు.

కరుగు *n.* : An unopened ear of corn. వరిపొట్టకర్ర.

కరుచు : Same as కరచు.

కరుడు *n.* : A lump, mass, clot. ముద్ద a turf. The snuff of a wick. A wave, a ripple. A daily account or day book. దినవహి. పెంటికరుడు the lesser or female surf, being the

one nearest shore. **కరుడుకట్టు** To conglomerate or form in lumps.

కరుణ *n.* : Mercy, grace. కనికరము, కృప, **కరుణాన్వితుడు** he who is merciful or gracious. **కరుణించు** *v.a.* : To pity, to have mercy on, to favour. కనికరించు.

కరుదు *n.* : Skill. నేర్పు. **కరుదులాడు** n. A skilful man. నేర్పరి.

కరుబూజపండు *n.* : A melon.

కరుమల or **కరుమలనాడు** : Same as కరమల.

కరువ *n.* : A hill. కొండ.

కరువలి *n.* : Wind, air. గాలి, వాయువు. కరువలిపట్టి Bhima or Hanuman కరువలిరిక్క The Star Arcturus, స్వాతి నక్షత్రము, కరువలివిందు Fire అగ్ని, వాయుసఖుడు.

కరువు *n.* : Melting : what is melted. The clay mould for a metal image. A crucible. కరుగు. A lump or clot, as of mud. కరుడు. కరవు. కరువు adj. Scarce, as corn in a famine.

కరుసు *n.* : A harsh word. పరుషోక్తి.

కరేకరము *n.* : A blow with the fist. పిడికిటిపోటు.

కరేణువు *n.* : An elephant. ఏనుగు. A female elephant. ఆడేనుగు.

కరేపాకు *n.* : The leaf of the black కరివేప ఆకు.

కరోటకము *n.* : A clothes' box. బట్టల పెట్టె.

కరోటి *n.* : The skull. పుర్రె.

కర్కంధువు *n.* : The jujube tree. రేగు చెట్టు, గంగరేగుచెట్టు, బదరీ.

కర్కటము or **కర్కటకము** *n.* : A crab. ఎండ్రిడి. The sign Cancer. కర్కటి గర్భమువలె like the crab's foetus. For, like the young of the viper the crabs are supposed to be born by rendering and killing the mother.

కర్కము *n.* : A vase. కుండ, A mirror అద్దము. A white horse.

కర్కరి *n.* : The large cucumber. పెద్దదోస A small water jar with a spout గిండిబాన.

కర్కశము *adj.* : Violent, harsh, rough to the feel, rugged. Hard, cruel, unfeeling కనికరములేని, కరుకైన, నొప్పించే. కర్కశమైన మాటలు harsh words. కర్కస పొలము debatable land, ground claimed by both parties.

కర్కారుకవ *n.* : The plant called *canvolcolus panniculatus.* పుచ్చచెట్టు.

కర్కోటకము *adj.* : Cruel, hard. కర్కోటకుడు A snake so named. A cruel wretch.

కర్చు *n.* : Expense. Same as ఖర్చు.

కర్జకాయలు *n.* : A sort of sweetmeat.

కర్జము *n.* : An act, or deed. A good act, propriety. చేయదగినపని.

కర్ణము *n.* : The ear. The helm of a ship చుక్కాని. కర్ణధారుడు a helms-man or steersman. ఓడ నడపువాడు. కర్ణపత్రము or కర్ణపూరము *n.* : A sort of earrings. చెవికమ్మ, పూగమ్మ.

కర్ణాటకము or **కర్ణాటము** *n.* : The Karnataka or Kannada language.

కర్ణిక *n.* : A trinket for the ear. చెవికమ్మ.

కర్ణికారము *n.* : A sort of hill Cassia. కొండగోగు.

కర్ణేజపుడు *n.* : A telltale, a whisperer, an eaves-dropper కొండెకాడు.

కర్త *n.* : Maker, author, doer. చేయు వాడు. The nominative case in grammar. గ్రంథకర్త an author. క్షేత్ర కర్త a mere tenant at will.

కర్తనము *n.* : Cutting, severig. కత్తిరించుట. **కర్తరి** Scissors కత్తెర. కర్తరీముఖము *n.* : A certain position of the hand in dancing.

కర్తలాణము *n.* : A black horse having white hoofs and a white tail. కత్తలాని.

కర్తవ్యము *adj.* : Fit to be done. చేయదగినది.

కర్తి : An inflected form of కర్రు, కర్తినేల One "plough" of land, i.e., as much as one కర్రు suffices for.

కర్తృకము *n.* : Doing, agency, action. **కర్తృత్వము** *n.* : Agency : The act or property of an agent.

కర్దమము *n.* : Mud, mire. అడుసు.

కర్పటము *n.* : Rags, dirty clothes. Cloth in general. వస్త్రము. చినిగిన వస్త్రము, మాసిన వస్త్రము.

కర్పరము *n.*:The skull : the cranium. కపాలము, తలచిప్ప యెముక. A vessel కొప్పెర; a weapon శస్త్రభేదము.

కర్పరి *n.* : A kind of collyrium prepared from saffron. మ్రాని పసుపునందు వండిన అంజనవిశేషము.

కర్పూరము *n.* : Camphor. పచ్చ కర్పూరము crude camphor. రస కర్పూరము calomel. **కర్పూరనూనె** camphor oil. కర్పూర అరటిపండు a fragrant kind of plantain. కర్పూర వంకాయ a kind of small brinjal. కర్పూర బెండ a certain vegetable.

కర్బురము *n.* : Gold : బంగారు. Variegated colour. చిత్రవర్ణము.

కర్మంది *n.* : An ascetic. సన్యాసి.

కర్మ or **కర్మము** *n.* : An act or deed : action in general. పని. Religious action, such as sacrifice; ablution. Actions, conduct, a course of procedure. **కర్మసాక్షి** *n.* : A witness of all our acts, viz., the sun.

కర్మాంతరము *n.* : Funeral rites, obsequies.

కర్మారము *n.* : A bamboo. వెదురు. **కర్మారుడు** *n.* : An artisan.

కర్మి *n.* : A doer, an agent, workman, a sinner; a formalist; one bound by the doctrine of works.

కర్ర *n.* : Wood, a piece of wood. A stick or staff. The stem or stalk of grain; any straight rod whether of wood or not.

కర్రమడ *n.* : A digging instrument. తవ్వే ఆయుధము.

కర్రి *adj.* : Dark coloured, dun. శ్యామల వర్ణము గల *n.* : A name of the hero Arjuna.

కఱ్ఱు *n.* : A plough share. (infl. కర్తి) కర్తియైన the point of a plough share. కర్తిమొలలు the iron clamps which connect the plough with the share. See కర్తి, గొంతులో కఱ్ఱు వేసినట్టున్నది I feel a burning pain in my throat. A stain డాగు.

కఱ్ఱుకుట్లు : Same as కఱ్ఱకుట్లు.

కర్షకుడు *n.* : A cultivator, a farmer.

కర్షఫలము *n.* : A plant, విభీతకము or తాండ్రచెట్టు.

కర్షము *n.* : A weight of about half an ounce of 16 palams. ఇరువది చిన్న ముల యెత్తు. Friction ఒరియడము, రాయడము.

కర్షుము *n.* : A river. నది.

కల *adj.* : (in composition) All, various, actual కలకాలము. at all times కలగూర, various verbs కలరూపు, the actual appearance.

కల *n.* : A dream. Why waste your soul in dreams on the fair ? కలగను *v.n.* : To dream.

కల or **గల** : An affix. The participle of కలుగు. Possessed of. బుద్ధిగల sensible.

కల *adj.* : Harmonious, sweet in sound as కలరవాకలితమేఖల a tinkling girdle. కలధ్వని or కలస్వనము a warbling sound.

కలంకము or **కళంకము** *n.* : A spot, mark, stain. A blemish. డాగు, చిహ్నము, నింద.

కలంకారి *n.* : A colored cloth. వ్రాతపని వస్త్రము.

కలంగు : Same as కలగు.

కలంచు : Same as కలచు.

కలంజము *n.* : A drug made of Indian hemp, bhang. గంజాయి.

కలంబము *n.* : An arrow. బాణము Dissension, confusion. గృహకలంబము family feuds, brawls అలకలు.

కలక *n.* : Turbidity. Trouble, perturbation : foulness : sin : lumbar rheumatism, కంటికలక.

కలకంఠము *n.* : A sweet voice. మధుర ధ్వని. The black cuckoo so called from its melodious note. **కలకంఠి** the sweet-voiced one, i.e. a woman.

కలకండ *n.* : Sugar candy. పటికబెల్లము.

కలకలము *n.* : Buzz, a confused sound. కలకల adv. Aloud. కలకల నవ్వుట to laugh heartily. పక్షుల కలకలధ్వని the loud notes of birds.

కలకు (another form of కలను.) *n.* : Battle. యుద్ధము.

కలకువ *n.* : Confusion. కలత.

కలగలపు or **కలగల్పు** *n.* : Mixture. మిశ్రమము. Friendship. కలుపుకోలు తనము. A mix-up or hotchpotch కలుసుకూర.

కలగుండు *n.* : A large stone or boulder. Confusion కలత, క్షోభము. కలగుండుకొను or కలగుండుపడు to be confused కలగు. కలగుండు పెట్టు to confuse కలచు.

కలగు or **కలుగు** *v.n.* : To be troubled, disordered, embarrassed, to grieve, to be in distress or broken down.

కలగూర *n.* : Wild herbs in general : forest herbs, a mixture of herbs, hotch-potch పెక్కుదినుసులు కలిసిన కూరాకు, కలగూరగంప a medley, a mass of confusion.

కలగొను *v.n.* : To be agitated. కలగు. To spread వ్యాపించు.

కలచు *v.a.* : To trouble, disconcert, disorder. To melt, or agitate with any passion. కలతనొందునట్లుచేయు. **కలత** *n.* : Trouble, perplexity. A dispute, squabble. Indisposition.

కలతెరగు *n.* : Truth. యథార్థ్యము.

కలధౌతము *n.* : A precious metal : silver or gold.

కలన or **కలనము** *n.* : Making, effecting. చేయడము, కావించడము.

కలను *n.* : War, battle, combat. యుద్ధము. A place చోటు A thrashing floor కళ్లము.

కలప *n.* : The wood used for a house, or for a plough. Wood in general. A pile of wood. కలప వర్తకము the timber trade.

కలపడము *n.* : Mixing. కలుపుట.

కలపనగంప *n.* : A quarrelsome fellow. కలహ శీలుడు. కలపన పిండి (కలపడము + పిండి) *n.* : Confusion. క్షోభము.

కలపము *n.* : Mixing. కలుపుట. Perfume, scented paste used by women. పరిమళద్రవ్యములను చేర్చి కలిపిన చందనము.

కలపు *v.t.* : To cause to unite or mix. *n.* : Mixing కలియుట.

కలబంద *n.* : The aloe-plant. The *Barbadoes aloe,* the Indian aloe, *aloe vera.* రాకాసి కలబంద the American Aloe.

కలభము *n.* : An elephant thirty years old.

కలమ *n.* : A gap, or breach.

కలమము *n.* : the finest sort of rice. కలమ గర్భము a swelling ear of corn : వరిపొట్టకరుకు : (to which poets compare the calves of the legs) కలమపు టెండుగలు sun-dried grain ఎండబోసిన సన్న ధాన్యము.

కలమయపోతు *n.* : A fish of the species *Chatodon.*

కలము : Also, a measure of capacity containing twelve తూములు. కలమరి (కలము + అరి.) *n.* : A sailor, or boatman. A passenger on a boat. ఓడయెక్కి పోవువాడు.

కలము *n.* : A pen.

కలముడు *n.* : A thief దొంగ.

కలయ or **కలయంగ** *adv.* :Together : on all sides అంతట. All at once. (See కలియు of which this is the *inf.in A.*) మాలో కలయచూచె he attempted to join us.

కలయంపి *n.* : Cow dung dissolved in water and sprinkled on the floors of houses. కళ్లాపు.

కలయబడు : See కలియబడు.

కలయిక *n.* : Meeting, uniting. కలిసి కొనుట, సంగమము.

కలయు : Same as కలియు.

కలరవము *n.* : A sweet note, warbling. Also, a dove. గువ్వ See కల adj.

కలరూపు : (కల existing and Skt. రూపు form.) *n.* : The fact., the very thing, the truth. యథార్థ్యము.

కలవంటకము *n.* : A hotch potch; a dish containing a number of ingredients. చిత్రాన్నము.

కలవడు *v.i.* : To mix. కలియు. కలవరము *n.* : Confusion, puzzle. కలవర కంప *n.* : A jumble. **కలవరపడు** or **కలవరపోవు** *v.n.* : To be thrown into confusion.

కలవాడు *n.* : Lit. 'one who has or possesses.' A rich man ధనవంతుడు. An able man శక్తుడు. A friend ఆప్తుడు.

కలవింకము *n.* : A sparrow. ఊరపిచ్చిక, కుంకటిమూగ అనే పిట్ట.

కలశము *n.* : vase, flagon, or water pot : కుండ. the gilt ornament on the pinnacle of a pagoda or tower.

కలహంస or **కలహంసము** *n.* : A swan with reddish beak, legs and wings ధూమ్రవర్ణములైన ముక్కు కాళ్లు రెక్కలు గల హంస A king swan రాజహంస. The best of kings రాజ శ్రేష్ఠుడు.

కలహము *n.* : A fight, contention, dispute. జగడము, యుద్ధము. కలహాంతరిత *n.* : A wife who has been vexed and is appeased.

కలాచి or **కళాచి** or **కళాచికా** *n.* : A sort of cup or bowl. A small metal box. A spittoon. తమ్మ పడిగము.

కలాదుడు *n.* : A goldsmith. అగసాలెవాడు.

కలాపకము *n.* : A chain that goes round the neck of an elephant. ఏనుగు మెడసంకెల.

కలాపన *n.* : Confusion. కలత. హైదరు కలాపన Hyder's invasion or inroad.

కలాపము *n.* : An ornament. నగ. An assemblage. సమూహము. A peacock's tail నెమలిపురి, A quiver అమ్ములపొది.

కలాపి : Same as కలయంపి. A peacock నెమలి.

కలాలుఖానా *n.* : An arrack shop.

కలి *n.* : Fermented rice water. పులియ బెట్టిన కడుగు.

కలి : Same as కలియుగము.

కలిక *n.* : A bud మొగ్గ.

కలికము *n.* : An eyesalve. శైత్యనివారణార్థము కంటికివేసే మందు.

కలికి *n.* : A lady, a beauty. చక్కని ఆడుది. A charm or grace. *adj.* : Charming, lovely, pretty. మనోజ్ఞము. **కలికితనము** *n.* : Prettiness.

కలిగించు : See కలుగు.

కలిగొట్టు *n.* : The trumpet flower plant, పాటలపువ్వుచెట్టు.

కలితనము *n.* : Ability. సామర్థ్యము, గట్టితనము.

కలితము *adj.* : Having, bearing, possessed of. కూడుకొనిన, పొందబడిన, గదాకలితుడైన armed with a mace.

కలితి or **కల్తి** *n.* : A mixture. *adj.* : Mixed.

కలిమము *n.* : Flesh, meat. మాంసము.

కలిమి *n.* : Existence, being, possession. కలుగుట. Richness, wealth సంపద. చెలిమికలిమి riches of loving kindness. కలిమిగల rich.

కలియు or **కలయు** *v.n.* : To mix, join, mingle. To collect. assemble. To coalesce. To agree, correspond, match. To be included in, to fall under. To set to work, begin to do. **కలియబెట్టు** *v.a.* : To mix, to stir.

కలియుగము *n.* : The *Kali* age, i.e., modern times beginning from the Deluge. The present or Iron age. ఈ కలియుగమున in these hard times.

కలివెచెట్టు *n.* : A thorny plant called the Blistering Papaya వాకచెట్టు.

కలు or **కల్లు** *n.* : A carriage wheel. బండి చక్రము. Stone రాయి. Toddy కల్లు. కలుకోట a stone fort. కలుగానుగ a stone mill. రాతిగానుగ.

కలుకానుగు *n.* : A species of sesamum.

కలుగు *n.* : A hole, a pit బొక్క A cave గుహ.

కలుగు or **కల్గు** *v.n.* : To live, exist. To be. ఉండు. To happen, occur. To become అగు.

కలుచ *n.* : A fault, defect. దోషము. Confusion కలత. Anger క్రోధము. **కలుచపడు** *v.i.* : To be confused. కలతపడు.

కలుజు *n.* : Foulness, dirt, rubbish. A sluice, a flood gate. The rim or stone ledge of a well, a stone facing.

కలుపు (causal of కలియు.) *n.* : a mixture. Weeds. పైరులోని కసవు మొదలైనవి. Curds పెరుగు. *v.a.* : To mix. To join, unite.

కలువ or **కలవ** *n.* : The water lily or lotus. కలువకంటి a lotus-eyed woman, i.e., one that has beautiful eyes. కలువలదాయ the enemy of the lotus, i.e., the sun సూర్యుడు.

కలువడము (కలువ + వడము.) *n.* : A pennon or small flag.

కలువము *n.* : An apothecary's mortar in which drugs are rubbed with a pestle మందునూరే రాయి.

కలుషము *n.* : Sin, folulness, impurity. పాపము. *adj.* : zeal sinful. Turbid, muddy. కలకబారిన. **కలుషించు**

v.n. : To be angry or intemperate, to be agitated కలకబారు.

కలుసుకూర *n.* : A well cooked curry. అనుకుగావండిన కూర.

కలెక్టరు *n.* : A collector, the chief revenue official in a District.

కల్కము *n.* : Foulness, impurity, sediment. పాపము, మడ్డి. కల్కమాత్ర *n.* : Eyesalve. కల్కద్రవ్యములు drugs used in electuaries.

కల్కి *n.* : The name of the last incarnation of Vishnu. కలికి అవతారము. కల్కి *n.* : Prettiness. A lady. See కలికి. కల్కితనము See కలికితనము.

కల్పతరువు or **కల్పవృక్షము** *n.* : The "Wishing tree" in the Hindu Paradise. The cocoanut or palm tree is called కలియుగ కల్పవృక్షము.

కల్ప *n.* : Fabrication, invention, fiction, machination. **కల్పన చేయు** or **కల్పించు** *v.a.* : To fabricate, devise, invent, or contrive.

కల్పము *n.* : An age. A religious rule. A code or discription of religious rites. A legend or pious tale.

కల్పించు *v.a.* : To make. To fabricate, devise. కలిగించు, చేయు, సృజించు, లేనిది ఉన్నట్టు చెప్పు. కల్పితము or కల్పితమైన *adj.* : Made, formed of, Fraudulent, Fictitious.

కల్మషము *n.* : Sin, taint, dirt. Any impurity, such as pus : foulness. Blackness నలుపు. **కల్మాషము** a. Particoloured, variegated colour. చిత్రవర్ణము.

కల్యము *n.* : The dawn. వేకువ. Toddy. కల్లు. **కల్యపాలుడు** *n.* : A toddy-drawer.

కల్ల *n.* : An untruth, a falsehood, a lie అబద్ధము. A fault తప్పు. Deception or delusion మోసము. A harsh word పరుషవచనము.

కల్లచ్చు *n.* : a touchstone, or crucible.

కల్లము *n.* : A couch or bed. పాన్పు, రొండివేటు.

కల్లరి *n.* : A liar, deceiver, rogue. A thief or marauder, a wicked man, or criminal. అబద్ధికుడు, మోసకాడు, దుష్టుడు, తప్పుచేసినవాడు.

కల్లరుజు *n.* : A kind of fish. See అరుజు.

కల్లిపాటు or **కళవెళపాటు** *n.* : Agitation, tribulation, dilemma. Fright, alarm, horror. విభ్రాంతి.

కల్లు *n.* : Toddy : palmwine నారికేళపు కల్లు cocoanut toddy : తాటికల్లు palmyra toddy : ఈతకల్లు date tree toddy, కొవ్విరికల్లు.

కల్లు : A stone. Also, a wheel (because formerly some cart wheels were made of stone.) A spoke of a carriage wheel. మంచుకల్లు a particle of dew. ఉప్పుకల్లు a crystal of salt.

కల్లెలుక or **కల్లెల్క** *n.* : A field mouse. పొలములలోని కలుగులందుండే ఎలుక.

కల్లేడి *n.* : The bastard florikin or stone-curlew.

కల్లేరు *n.* : a hill-torrent. సెలయేరు.

కల్లోలము *n.* : A surge, a billow, పెద్ద అల. గృహకల్లోలము family turmoil, household troubles.

కల్వ : Same as కలువ.

కల్వము : Same as కలువము.

కల్వడము : See కలువడము.

కల్హారము *n.* : A reddish fragramt water lily.

కళ or **కల** *n.* : A degree, or sub-division. భాగము.

కళత్రము *n.* : A wife కీర్తిలక్ష్మీకళత్రుడు he who is wedded to glory and prosperity. విశ్వంభరాకళత్రుడు ruler of the land.

కళపెళ *n.* : Violently boiling. కళపెళలాడు *v.n.* : To boil violently.

కళవళ or **కళవళము** *n.* : Anxiety, distress, puzzle. కలత. కళవళపడు *v.n.* : To be agitated or anxious కలతపడు.

కళవసము : Same as కళాసము.

కళానిధి *n.* : An epithet of the moon. చంద్రుడు.

కళాయి *n.* : A large vessel for manufacturing indigo. నీలిమందుకాచే గంగాళము. *n.* : The tin coating given to brass vessels.

కళావంతుడు *n.* : An artist : an actor or dancer. A cunning rogue. కళావతి an actress వేశ్య.

కళాసము *n.* : A skin or hide. చర్మము. ఇర్రికళాసము an antelope skin కృష్ణాజినము. కుక్కకళాసము dogs and curs. (Here it is an Anuk.)

కళాసి *n.* : A boatman. A workman on a boat. A tentman.

కళాసించు *v.n.* : To be tired. ఆలయు.

కళింగ *n.* : A lock in a canal; a surplus sluice.

కళింగము *n.* : A proper name denoting the *Orissa* (ఉత్కల) country.

కళిక *n.* : A flame.

కళుకు *n.* : Powder. పొడి. Brightness, lustre, brilliancy. కాంతి *adj.* : Glittering.

కళుక్కుమను *v.n.* : To start, to startle దిగులొందు, దిగులు కలుగు. వానికి మనస్సులో కళుక్కుమన్నది he startled, was shocked or confounded.

కళేబరము *n.* : The body మేను. A corpse. పీనుగు, శవము.

కళ్యాణము *n.* : Good fortune, weal, prosperity, marriage. కళ్యాణ మంటపము a small chapel attached to a temple where the god is placed when celebrating the different festivals.

కళ్ల *n.* : Phlegm. తెమడ.

కళ్లము or **కళ్లాము** *n.* : A thrashing floor. పంట కళ్లము, ధాన్యమును నూర్చే చోటు.

కళ్లి *n.* : The plant called milk hedge. జెముడు.

కళ్లె *n.* : Thick spittle or phlegm. or శైత్యము చేత గట్టిపడిన ఉమ్మి, తెమడ.

కళ్లెము, కళ్లియము or **కళ్యము** *n.* : A bridle.

కవ *n.* : Couple, pair. కవలవారు or కవలపిల్లలు twins కన్నుగ a pair of eyes. కవలు Kusa and Lava the sons of Rama; also Nakula and Sahadeva and Pandava brothers.

కవకవ *adv.* : Aloud. కవకవనవ్వి laughing aloud.

కవచము *n.* : Armour, a cover, a leather cover or case. The coating or sheathing of a boat.

కవట *n.* : A large branch of a tree. పెద్దకొమ్మ.

కవడె *n.* : A kind of drum ఒక విధమైన తప్పెట.

కవణము *n.* : Gram or other grain given as food to horses and other animals. దాణా.

కవనము *n.* : Poetry. Composition. వానికి కవనశక్తిలేదు he has no talents for poetical composition.

కవను *n.* : Grass. కసవు.

కవర or **కవరకాయ** *n.* : A piece or man, at draughts. పాచిక. కవర్లాడు n. To squabble.

కవలు, కవలుకొను or **కవలుపోవు** *n.* : To take up or catch up the recitation of the Veda from another person without making a break. వేదాది పఠనమందు కొంత సామ్యముచే నొకటి విడబడి మరియొకటి వచ్చి కలయుట.

కవాటము : A door. తలుపు.

కవాతు *n.* : Drill, parade. కవాతుచేయు to parade, to drill as soldiers.

కవి *n.* : A poet. A learned man. కవిత్వము చెప్పువాడు, పండితుడు. కవిత or కవిత్వము *n.* : A poem, poetry, composition.

కవియు *v.n.* :To join with, be united to. To join in combat, rush upon, fall upon; నీరుగవిసిన నిప్పుపోలె like fire under ashes. To spread పర్వు, వ్యాపించు.

కవిరి *n.* : The sediment of boiled betel nut which is made up into balls.

కవిల *n.* : Brown color. కపిలవర్ణము.

కవిలె or **కవిలియ** *n.* : Palm leaves prepared for writing accounts upon. దండుకవిలె local archives; the record book, or register.

కవీశ్వరుడు *n.* : A poet; (lit. a prince of bards)

కవుఁగిలించు *v.n.* : To embrace. కౌగిలించు.

కవులు or **కౌలు** *n.* : A written agreement given to the ryot by the landlord regarding the land he takes up to cultivate.

కవోష్ణము *n.* : Warmth, slight heat. adj. Warm, rather hot. కొంచెము వేడియైన.

కవ్వడి *n.* : One who is an ambidexter i.e. has equal strength in his two arms. రెండు చేతుల వడిగలవాడు. i.e. Arjuna.

కవ్వము *n.* : A churng staff,. కవ్వపు కొండ, a phrase for mount Mandara.

కవ్యము *n.* : The oblation to the spirits (mans) of the deceased. పితృదేవతలకియ్యదగిన అన్నము.

కశ *n.* : A whip, a cord చబుకు.

కశేరుకము *n.* : The backbone. వెన్నెముక.

కశేరువు *n.* : A kind of grass.

కశ్మలము *n.* : Foulness, nastiness. మాలిన్యము.

కషణము *n.* : Rubbing, a trial. ఒరయిక.

కషాయము *n.* : A decoction an extract. An infusion prepared by boiling or evaporation. *adj.* : Red brown or yellowish red. కాషాయాంబరము cloth dyed red.

కష్టము *n.* : Difficulty, labour, fatigue, hardship. An affliction, plague, pest. *adj.* : Hard, difficult, abominable, unfortunate.

కసటు *n.* : Sin. పాపము. Dirt, foulness or foul odour, a bad taste, a nauseating flavour. **కసటుపోయిన** seasoned, rectified, freed from a nauseating taste.

కసమస *n.* : Eagerness, greediness. తొట్రుపాటు.

కసరతు *n.* : Exercise. Gymnastics.

కసరు *n.* : Excess. Ill humour, sharp words, passionate language కోపము, తిరస్కారము, చిరాకు, చీదర, గాలి కసరు, a gale, a squall; a storm వానగాలి.

కసరు or **కసరుకొను** *v.n.* : To move. **చలించు.** *v.a.* : To scold, to bully, to speak sharply. కోపించు.

కసవు or **కసువు** *n.* : Grass, sweepings. గడ్డి, ఇంటిలో ఊడ్చిన దుమ్ము, ధూళి, కసవు కుప్ప a midden, a heap of refuse. చీపురితో ఊడ్చిచేర్చిన దుమ్ము, ధూళి. కసవుకోడి A snipe కసవుగువ్వ a sort of sparrow.

కసాయి *n.* : A butcher. కటికవాడు.

కసి *n.* : Passion, revengeful spite, bitterness, spleen, ill blood, malice. కోపము, పగ. కసితీరగాచేసె he wreaked his anger or passion. Itch దురద. Wish కోరిక.

కసింద or **కసివింద** : A species of *Cassia or Senna*. The Negro Coffee tree.

కసినివిత్తులు *n.* : The wild or Indian Endive, Chicory, or Succory.

కసిమసగు *v.a.* : To cut to pieces, slay, torment. ఖండించు, బాధించు. To be eager, or unruly విజృంభించు, చెలరేగు to kill చంపు.

కసిమసి *n.* : Eagerness తొట్రుపాటు.

కసిమిరి *n.* : Itchiness. తీట.

కసివింద : Same as కసింద.

కసీసము *n.* : Black, dark. నల్లని.

కసు : A particle denoting "A little:" Raw, young, unripe - used only in composition. **కసుకందు** *n.* : A mere child, quite a child. లేతబిడ్డ. See కసి adj.

కసుబా or **కస్బా** *n.* : The head station in a district.

కసుమాలము *n.* : Rubbish, offal. adj. Vile, wretched, nasty.

కసురు *n.* : Tender fruit. లేత కాయ.

కసెము or **కస్సెము** *n.* : A pool of water, a fountain.

కస్బా : See కసుబా.

కస్తి *n.* : Grief. దుఃఖము.

కస్తురి or **కస్తూరి** *n.* : Musk. The black spot or line on the forehead, formed of musk. కస్తూరితిలకము a beauty spot or patch of musk. A familiar name for any dog. కస్తూరితుమ్మ A fragrant species of the Babul tree.

కహకహ *adv.* : Hurra. (the battle shout.) Audibly, with a crash.

కాంక్ష *n.* : Wish, desire. ఇచ్ఛ, కోరిక. **కాంక్షించు** *v.a.* : To wish, desire. ఇచ్ఛించు. కాంక్షితము *adj.* : Wished for, desired. కోరబడినది.

కాంచనము *n.* : Gold. కాంచనవల్లి a piece of gold wire. కాంచనాంబరము tissue, gold cloth.

కాంచరచెట్టు *n.* : A creeper the seeds of which are used for food.

కాంచి *n.* : A woman's girdle; ఆడుదాని మొలనూలు. Conjevaram. కాంచిపురము.

కాంచు *v.a.* : To see, view, look at, behold. To possess, enjoy : to have, obtain, receive, acquire.

కాండపటము *n.* : A screen or curtain. తెర.

కాండము *n.* : Water. నీళ్లు. Opportunity సమయము. An arrow బాణము. కర్మకాండము the doctrine of works, the required rites. ఊరు కాండములు the thighs.

కాంద్రదుబ్బులు *n.* : Bulrushes, high grass.

కాండ్రించు *v.n.* : To hawk in clearing the throat; to retch in vomiting. వాని ముఖము కాంద్రించు కొన్నది his face is inflamed, or slightly swollen. కాంద్రించు కొన్న ముఖము a grim, gaunt face.

కాంద్రు *n.* : The roar of a tiger. పులిబొబ్బ.

కాంత *n.* : A fair one; a lovely woman; a lady.

కాంతము *n.* : A stone. రాయి, as in సూర్య కాంతము and చంద్రకాంతము, అయస్కాంతము a lode-stone. కాంతము *adj.* : Pleasing, charming, lovely, friendly మనోహరమైన.

కాంతారము *n.* : A wilderness. అడవి. A pathless desert. ఎరాని అడవి.

కాంతాళము *n.* : Anger caused by grief. వ్యాకులముమీద వచ్చే కోపము. Irritation as of anger or the grief of anger. Impatience తాలిమిలేమి. **కాంతాళపడు** *v.n.* : To be impatient. ఈర్ష్యపడు.

కాంతి *n.* : Brilliancy, lustre, hue. చిత్రకాంతులు variegated hues.

కాంతుడు *n.* : A lover or sweetheart. Lord, a king, a husband.

కాందిశీకము or **కాందిశీకత్వము** *n.* : Flight, running away. Putting to flight. **కాందిశీకుడు** *n.* : A runaway. భయముచేత పారిపోవువాడు.

కాంబళము *adj.* : Covered with a blanket, as a carriage. కంబళిచేత కప్పబడిన (బండి.)

కాంబోది *n.* : A kind of grain. సస్య విశేషము.

కాంభోజము *n.* : The country of Cambay. A horse imported from that country. **కాంభోజి** the name of a sweet tune in Indian music.

కాంస్యము *n.* : Bell metal. కంచు.

కాక *v.n.* : (So) be it. అనుటయునట్లకాక యనె on his saying so, so be it, said he. కాకయేమి why not ?

కాక *n.* : Heat, warmth వేడిమి. Anger, harshness, ill will, unkindness. కోపము. Fever జ్వరము. Gonorrhea. **కాక.** *adj.* : Hot, angry.

కాకము *n.* : A crow. కాకతాళీయము. కాకతాళీయమైన sudden, opportune, unexpected.

కాకతుండము *n.* : A kind of trumpet. కాహళము.

కాకపక్షము : Same as జులపాలు.

కాకపాల or **కాకుపాల** *n.* : *Trinervius.* వాత నారాయణాకు.

కాకపుష్టము *n.* : The Indian cuckoo. కోయిల.

కాకపోవు *v.t.* : To fail. ఇది కాకపోయినది this failed.

కాకమారి *n.* : Crows' bane.

కాకర *n.* : The creeping plant with a gourdlike fruit.

కాకరవత్తి *n.* : A kind of fireworks which when burnt throws out flowers resembling the leaves of the కాకర creeper.

కాకలము *n.* : Paper. కాగితము.

కాకలి *n.* : A trilling note or gentle warble. Melody. సూక్ష్మమైన అవ్యక్త మధురధ్వని.

కాకవెలుగు *n.* : The Sun సూర్యుడు. Sunshine సూర్యరశ్మి.

కాకాక్షిన్యాయము *n.* : (In logic.) An argument that cuts both ways. కాకి చూపువలెనేదైననొక పక్క కొరుగుట.

కాకి *n.* : A crow. అడవికాకి the jungle crow. కాకివెదురు *n.* : A reed.

కాకితము : Same as కాగితము.

కాకు *n.* : Confusion. కలత. Pain. గాని. *adj.* : Vain వ్యర్థము, శూన్యము. కాకుచేయు *v.a.* : To throw into confusion. To outvie or outshine. కాకుపడు to be troubled, startled, or in confusion.

కాకువు *n.* : A kind of noise made in grief or fear. శోకభయాదులచేత కలుగునట్టి ఒకవిధమైన ధ్వని.

కాకోదరము *n.* : Snake, a serpent.

కాకోలము *n.* : A raven. బొంతకాకి, మాలకాకి.

కాగడా *n.* : A torch, a lighted wisp. దివిటీ. కుండలోపెట్టిన కాగడావత్తి a dark lantern.

కాగా *adv.* : Because, seeing that తమరుకాగా ఇది సాగినది this has been effected through you indeed.

కాగితము, కాకితము or **కాగిదము** *n.* : Paper, a card. ఆటకాగితాలు playing-cards. కాగితాలాట a game at cards.

కాగిస *n.* : The stickleback fish.

కాగు *v.n.* : To be heated (as the earth with sunshine). To boil, simmer, to grow hot, to be feverish. తపించు. To grieve, pine, be in trouble or sorrow.

కాచము *n.* : Glass. గాజు. కాచకటకము. a bracelet of glass.

కాచి *n.* : A herb with a small lilac flower and black berris, used as a medicine for coughs. One kind is నల్లకాచి the other is ఎర్రకాచి.

కాచు *v.n.* : To be hot; to shine, as the sun or moon. To be hot as fever.

కాచు *v.a.* : to guard, keep, watch, tend, protect, take care of. To nourish. రక్షించు, కాపాడు. To keep off.

కాచుం *n.* : The extract, or the medicine called *Catechu* : the inspissated juice of the చంద్రచెట్టు or ఖదిరము.

కాచికోలు *n.* : Rescue, saving. రక్షణము.

కాచుకొను: Same as కాచు *v.a.* and *v.n.*

కాజి *n.* : A kind of tree.

కాజీ *n.* : A judge. న్యాయాధిపతి.

కాజేయు *v.a.* : To accomplish, to finish, to effect, to make away with. సాధించు, అపహరించు. To spend వ్యయముచేయు.

కాటకము *n.* : Scarcity, famine. కరువు.

కాటమరాజు : A rustic divinity like Silenus, worshipped by shepherds. See కాట్రేడు.

కాటా *n.* : Scales for large weights.

కాటిపాపడు *n.* : A cowherd.

కాటిపాపలవాడు *n.* : A juggler, a conjurer. హస్తలాఘవముచేసేవాడు.

కాటిరేడు *n.* : n. Lord of the burning ground, i.e., Siva.

కాటు *n.* : A bite, notch, cut, scar. కరుచుట, కరిచిన గాయము. Being burnt or signed. మాడి, అడుగంటుట.

కాటుక *n.* : Lampblack. Mildew in grain.

కాటుపెట్టు *v.a.* : To bite. To notch, cut, open.

కాటుపోవు *v.n.* : To be singed or burnt as milk or food. To be smoked. మాడి అడుగంటు.

కాటులాడు *v.n.* : To fall out, to quarrel. కలహించు.

కాటువాసన *n.* : A smoky singed smell.

కాటేరి : A forest goddess whose power lies in sending diarrhoea or cholera & c.

కాట్రగడ *n.* : A boundary hedge round a town, a stockade or palisade, కంపకోట.

కాట్రేడు : The "king of the cemetery". A certain fiend. కాట్రేనిపూజ the worship of this fiend as described in Kalahas.

కాడ *n.* : A stem, stalk, shoot. Handle, shaft. తొడిమె. An arrow బాణము.

కాడ *adv.* : At, near, by ఇంటికాడ at home, at his house.

కాడారంబము *n.* : Dry cultivation. See నీరారంబము or మాగాణి.

కాడి *n.* : A yoke. కాడిగట్టు the ridge between two fields, a boundary or landmark. ఒకరొకరి నేలకుండే హద్దుకట్ట. (gen. కాటి, loc. కాట. plu. కాండ్లు.) కాడి *n.* : Vinegar. పులియ బెట్టిన కడుగునీరు.

కాడు or **గాడు** : (an affix.) He, that man. సొగసుకాడు a pretty fellow. వేషగాడు a masker.

కాడు *n.* : A funeral pile; a burying ground, or burning ground, శ్మశానము. కాటికి కాళ్లు చాచుకొని యున్నాడు. he has one foot in the grave. A forest, a wilderness.

కాడు *v.a.* : To enter, penetrate, go through, pierce, transfix. నాటు.

కాణము *adj.* : One eyed కాణవరాటము or కాణవరాటకము a broken shell. A worthless fragment గుడ్డిగవ్వ The one eyed creature, i.e., a crow. **కాణము** *n.* : Food, provender, fodder. Grass. గ్రాసము, కసువు.

కాణాచి or **కాణయాచి** *n.* : Inherited right or right of passion మిరాసి. చిరకాల వాసస్థానము. A hereditary right to enjoy a certain office or a piece of land. చిరకాలానుభవము గలది.

కాణాదము *n.* : Kanada's logic. కణాదుని న్యాయశాస్త్రము.

కాణి *n.* : The fraction called 1/64 : or, one quarter of a sixteenth. A measure of land, about an acre. కాణిమందముకోటి దుఃఖము the smallest folly may cause much trouble.

కాణుండు *n.* : A one-eyed being ఒంటికంటివాడు. See కాణము.

కాత or **కావుత** An affix in blessing. May it be so ! అగుగాక.

కాతరము *adj.* : Frightened, perplexed. **కాతరుడు** *n.* : a timid man. భయకీలుడు, అధీరుడు.

కాతా *n.* : An account, Dealings with a merchant.

కాతాళము *n.* : Rashness, hastiness, passion. కోపము.

కాత్యాయని *n.* : A name of Parvati.

కాదంబము *n.* : Same as కలహంస.

కాదంబరి *n.* : Wine. మద్యము. A certain timber tree.

కాదంబిని *n.* : A line of clouds. మేఘపంక్తి.

కాదను *v.a.* : To deny, refuse, reject, forbid to do. To disapprove; to say it is not right. See కాదు.

కాదా *v.* : Is it not ? Same as కదా.

కాదాచిత్కము *n.* : Scarcity, rareness ఒకానొకప్పుడు కలుగునది. కాదాచిత్కమయిన unusual, infrequent.

కాదారి or **కాదారిమాదారి** *n.* : Midnight. అర్ధరాత్రము.

కాదు *v.* : It is not (so). It is not possible. It is out of the question. It is opposed to అవును. i.e., yes, అది మంచిదికాదు it is not good.

కాద్రవేయుడు *n.* : A serpent : as being "the child of Kadruva".

కాన *adv.* : Then, therefore గనుక *n.* : A forest. అడవి.

కాననము *n.* : A forest. అడవి.

కానబడు or **కానబట్టు** *v.n.* : Appear, seem. See కాను.

కాని *n.* : A quarter of an anna.

కాని : (neg. part of అగు.) Which cannot be done. కొరగాని useless. చేతకాని unskilled, awkward. అనువుకానివేళ at an inconvenient time.

కానిక : Same as కానుక.

కానితనము *n.* : Enmity. See కాని adj.

కానిపించు or **కాన్పించు** *v.n.* : To be vissible, to appear. ప్రత్యక్షమగు, కనబడు *v.t.* : To show. కనబరుచు.

కానీనుడు *adj.* : Virginborn. *n.* : One born to a virgin. కన్యకొడుకు. Vyasa or Karna.

కాను or **కానుమజ్జిగ** *n.* : Thick buttermilk. నీళ్లు కలియని మజ్జిగ.

కాను : (another form of కను.) *v.a.* : To perceive, to see or enjoy. నీ చప్పుడు కానబడలేదు. I did not recognize your voice.

కానుక or **కాన్క** (from కాను) *n.* : An offering or courtesy, made in homage to a superior, or to a god. A gift on which the lord is supposed to cast his "glance".

కానుగు *n.* : తమాలవృక్షము.

కానుపు *n.* : Breeding, bearing, bringing forth. ప్రసవము. Seeing చూచుట.

కాపట్యము *n.* : Hypocrisy.

కాపడము *n.* : Fomentation.

కాపథము *n.* : A bad way. కుత్సితపుదోవ.

కాపరి *n.* : A keeper. రక్షకుడు. అలగాపరి or పసులకాపరి a herdsman.

కాపాడు *v.a.* : To guard, watch, keep, to preserve, or protect, patronise. To secure from failure. తనమాట కాపాడుకొనేటందుకు with a view to verify his statement.

కాపిలము *n.* : The philosophy of Kapila. సాంఖ్యశాస్త్రము.

కాపు *n.* : Keeping, attendance. Protection, guard. రక్షణము. Heat, warmth Productiveness కాయలు కాచుట. **కాపు** or **కాపువాడు** *n.* : A tenant. A farmer, a cultivator. A rustic or countryman.

కాపురము *n.* : Home, dwelling, abode, residence, lodgings. కాపురస్థుడు *n.* : An inhabitant, a tenant, a native.

కాపురుషుడు *n.* : A base wretch, a miscreant, an effeminate coward. కుత్సితపురుషుడు.

కాపేయము *adj.* : Simian, pertaining to monkeys. *n.* : Monkeyhood; the state of being like a monkey. కపిత్వము.

కాపోతము *n.* : A bevy of doves. కపోతముల సమూహము. కాపోత వర్ణము *n.* : Dove colour.

కాపోతాంజనము *n.* : Antimony : particularly considered as a collyrium.

కాప్యకారము *n.* : Hypocritical talk. మనసున పాపముంచి మాట్లాడుట.

కాబట్టి (కాన్+పట్టి) *adv.* : Therefore, consequently. గనుక, అయినందున.

కాబడు *v.n.* : To become అగు.

కాబోలు or **కాబోలును.** (కా to be + పోలును it seems.) *adv.* : It may be; surely; perhaps, probably. ఔనేమో.

కామ *n.* : The handle of an axe, hoe, umbrella, & c. దండము, కఱ్ఱ. A stalk, staff or shaft కాడ. కూరకామ the stalk of a kind of eatable greens.

కామంచిగడ్డి *n.* : Spice grass, lemon grass or camel's hay.

కామందు *n.* : Owner, master. యజమానుడు.

కామధేనువు *n.* : The mythological cow of plenty having the face of a woman and the body of a cow and supposed to give whatever one desires.

కామము *n.* : Love, lust. Wish, desire, concupiscence. ఇచ్ఛ, కామకేళి sexual intercourse. **కామాంధకారము** *n.* : Blindness of lust.

కామర్లు or **కామల** or **కామాల** *n.* : The disease called jaundice. ఉబ్బు కామర్లు dropsy. ఎండుకామర్లు consumption.

కామాకు or **గండకామాకు** *n.* : A sort of Arum.

కామాక్షి *n.* : The goddess. of love. కామాక్షి గడ్డి a kind of grass.

కామాటము *n.* : Rough work. మోటు పని. **కామాటి** *n.* : A labourer, a pioneer మోటుపనిచేయువాడు. *adj.* : Rustic.

కామి *n.* : A libertine. కాముకుడు. కామికాని వాడు a man free from passion.

కామి *n.* : The not being. that which is not or nil. కొరగాములు evil doings, naughty pranks.

కామించు *v.a.* : To desire, or long for. To like, delight in, love. కామితము *adj.* : Desired : desirable. **కామిని** *n.* : A lustful woman.

కామిలా *n.* : Jaundice. See కామరులు.

కామిలేడిపిట్ట *n.* : The bird called a florikin.

కాముకవ *adj.* : Lustful, desirous. ఇచ్ఛగల. **కాముకుడు** *n.* : A lustful man. కాముడు *n.* : A name of Cupid : కీర్తికాముడు desirous of glory.

కామ్యము *adj.* : Desirable, voluntary, optional, as a work of supererogation. **కామ్యార్థములు** *n.* : The lower objects of prayer, all that is short of మోక్షము.

కాయ *n.* : 1. A green unripe fruit. అరటికాయలు green plantains. 2. A nut, berry, pod, bulb, knob, head. 3. Anything round, as the head (తలకాయ) the bob of a plummet : a boss or round piece. 4. The word is used for a thing or article : as a piece at chess తుంటకాయ a wicked thing or creature. 5. A pimple : a wart. తవ్వడము చేత వాడిచేతులు కాయలు కాచినవి his hands are callous or hard with digging : he has a wart on his hand. 7. A bottle. రెండు కాయలను ఒకడే తీసుకొన్నాడు he alone drank two bottles.

కాయకన్ను *n.* : A wall eye; a blind eye. కాయకాచినకన్ను.

కాయకము or **కులకాయకము** *n.* : Profession, trade, art. జీవనము. See కాయకము (among the Jangams) signifies a prayer or vow ప్రార్థన, వ్రతము.

కాయజుడు *n.* : The god of love : as being "born in our bodies" మన్మథుడు.

కాయమానము *n.* : A shed or both. పందిలి.

కాయము *n.* : The body. కాయము *n.* : A certain restorative medicine, administered to a woman in childbed బాలెంతలకిచ్చే మందు.

పుష్టి *n.* : Stoutness. కాయసిద్ధి corporeal perfection imagined to be attainable by religious austerities. కాయసిద్ధుడై ఉన్నాడు he bears a charmed life.

కాయము : See ఖాయము.

కాయలము *n.* : A sort of fish.

కాయస్థుడు *n.* : A man belonging to the writer caste. An accountant. కరణము.

కాయికము *n.* : Daily interest నానాటి వడ్డి. కాయి కములమారి a rogue or cheat. *adj.* : Lit. pertaining to the body. దేహసంబంధమైన. slight, not strong, జబ్బు, కాయికపుపని not strong work.

కాయు *v.n.* : To shine as the sun or moon. ఇప్పుడు ఎండకాస్తున్నది there is sunshine now. వెన్నెలకాస్తున్నది there is moonlight.

కాయు, కాయ్వు *n.* : Love, wish, desire. అనురాగము.

కార, కారా, కారాగృహము or **కారాయిల్లు** *n.* : A prison. చెర, చెరసాల.

కారండవము *n.* : A sort of duck. A kind of antelope కన్నెలేడి.

కారకము *adj.* : Making, causing. సందేహకారకమైన causing doubt or doubtful. మేహకారకము venereal feverishness. పిత్తకారకము bilious feverishness.

కారణము *n.* : A cause, source, motive. హేతువు. కారణశరీరము the fleshy or mortal body as opposed to జ్ఞానశరీరము the spiritual body. ఇందుకు కారణభూతమైన దుఃఖము grief which caused this event.

కారము *n.* : Pungency, hotness of taste : sauce. Salt earth used in bleaching cloth చవుడు. Tinder : being cloth dipped in saltpetre. A caudle for infants. Caustic, lunar caustic.

కారవి *n.* : The spice called carraways. A kind of anise. సదాప.

కారాకు *n.* : A withered leaf. పండుటాకు.

కారాకూరము *adj.* : Confounded, jumbled, overthrown, కలిగిన, ఎదాయెదలయిన.

కారామణి *n.* : A black species of pulse called అలచందలు or బబ్బరలు.

కారావు *n.* : A wild cow. కారావులు forest cattle.

కారి *adj.* : That which causes thus : క్షయకారి destructive, that which causes loss. పిత్తకారి bilious. ఆరోగ్యకారి wholesome.

కారించు *v.a.* : To inflict pain, kill or destroy. బాధించు, గాయపరచు, చంపు.

కారింజా *n.* : An artificial fountain.

కారిక *n.* : A rule composed in verse : an explanatory verse. సూత్రాది వివరణ శ్లోకము.

కారికము *adj.* : Brown, unbleached, as cloth. చలవచేయని (బట్ట).

కారిజము *n.* : The liver. Manu.

కారిత *n.* : An exorbitant rate of interest offered by a debtor. అప్పు తీసుకొనువాడు తన అక్కరకొద్దీ తానే ఇచ్చెదనని వడ్డీ.

కారియ *n.* : Pain, trouble, difficulty. బాధ. కారియపడు to grieve, suffer pain. To be in trouble.

కారియము *n.* : An act, work, deed, కార్యము.

కారు *v.n.* : To flow, run trickle, distil, drop through. స్రవించు. To fall as sparks of fire రాలు. కారుచు or కార్చు to cause to flow.

కారు *n.* : A season, time of the year. కాలము. చిన్నకారు childhood, youth. తొలికారు the opening of the year. కారు మెరుపు or తొలికారు మెరుపు or క్రొక్కారు మెరుంగు vernal lightning తొలివానకాలపు మెరుపు. నవకారు spring.

కారు *adj.* : Black or jet black. కారు మొగులు a black cloud.

కారుకొల్లి *n.* : The trumpet flower plant. కలిగొట్టు.

కారుకోడి *n.* : A jungle fowl. అడవికోడి. రసిక.

కారుకోడె *n.* : A bull in its prime.

కారుణ్యము *n.* : Mercy, pity, favour, దయ, కనికరము, కారుణికుడు *adj.* : One who is gracious or kind. **కారుణికత్వము** *n.* : Tenderness of heart, mercifulness.

కారువు *n.* : An artist, artificer. శిల్పి. an agent చేయువాడు.

కారూరు *n.* : A hamlet in a jungle. అడవిపల్లె.

కారెము *n.* : The hollowed trunk of a palm tree shaped like a canoe and balanced like a see-saw to draw up water. మళ్లకు నీళ్లెత్తెడు తాటిదోనె.

కారొడ్డెము *n.* : A hard word, ridicule. పరుషోక్తి.

కార్కశ్యము *n.* : Hardness, cruelty. కరుకుతనము.

కార్కొను : Same as కారుకొను.

కార్ఖానా *n.* : A workshop. An arsenal.

కార్చిచ్చు : Same as కారుచిచ్చు.

కార్చు : See under కారు.

కార్తాంతికుడు *n.* : An astrologer. జ్యోస్యుడు.

కార్తికము *n.* : The eighth Hindu lunar month. October- November.

కార్తికేయుడు *n.* : The god of war. కుమారస్వామి.

కార్తె *n.* : The particular constellation out of the 27, in which the Sun happens to be. ఇరువైయేడుకార్తెలు అనగా అశ్విని మొదలైన నక్షత్రములలో సూర్యుడు ఉండే దినాలు.

కార్పణ్యము *n.* : Spite, malice, ill-will, pique. కృపణత్వము, పగ. కార్పణ్యము వహించు to bear malice.

కార్పాసము *n.* : A cotton cloth.

కార్ముకము *n.* : A bow. విల్లు.

కార్యము *n.* : An act, deed, work, doing, business. An affair. An object. An effect, result. use, good, profit, advantage. పని, ఫలము. అందువల్ల ఏమి కార్యము what is the good of it ? The thing to be done or which ought to be. కార్యస్థానము an office, a place of business. కార్యదర్శి a secretary. గౌరవకార్యదర్శి an honorary secretary.

కాలటక *n.* : A stick resting in the wall at each end, and serving as a shelf to support pots, & c.

కాలము *n.* : Time, occasion, period. Season, weather. The tense of a verb. Death చావు. Blackness నలుపు. భూత భవిష్యద్వర్తమాన కాలములు the past, future, and present tenses. కాలముచేయు to die. వర్షాకాలము the rainy season. శీతాకాలము winter. ఎండకాలము summer.

కాలరి *n.* : A foot soldier. పదాతి, బంటు. A messenger దూత.. (భార. ఉద్యో. i.) A poll tax జనహాసీలు.

కాలవ *n.* : Another form of కాలువ.

కాలాయసము *n.* : Iron.

కాలికంచము *n.* : A certain boyish game.

కాలియ *n.* : A devil. పిశాచము.

కాలు *n.* : A leg. a foot, a claw, a talon. మోకాలు the knee. మీగాలు the upper surface of the foot. A pillar. నూరుకాళ్ల మంటపము a portico built on 100 pillars. A quarter or fourth part.

కాలు *v.n.* : To burn, to be consumed. To be baked, scalded, burnt, or boiled. To shine, gleam. కాలుదివ్వె a touch.

కాలుడు *n.* : The god of hell. యముడు.

కాలుముడి : See కాల్మడి.

కాలువ or **కాలవ** *n.* : A canal, a channel; a stream. కాలువకు పోయి ఉన్నాడు or కాలవతట్టుకు పోయినాడు he is gone to the necessary, or to relieve himself.

కాలుష్యము *n.* : Foulness, dirtiness, turbidness. కలక.

కాలేయము *n.* : The liver. కారిజము.

కాల్మడి or **కాలుముడి** *n.* : Urine. మూత్రము.

కాల్యము *n.* : Dawn, day-break. వేకువ.

కాల్వురు or **కాలువురు** *n. plu.* : Infantry, foot soldiers.

కాళంజి *n.* : A spittoon. తమ్మతసుకు.

కాళాంజి *n.* : Whisks made of peacock's feathers.

కాళి *n.* : The goddess Kali. పార్వతి.

కాళింగుడు *n.* : The name of a serpent which was killed by Krishna.

కాళింది *n.* : A name of the river Jumna. యమున. **కాళిందీభేదనుడు** *n.* : Balarama.

కాళిక *n.* : The goddess Kali. Blackness నలుపు.

కాళియు *n.* : A musical instrument. వాద్యవిశేషము.

కాళీ *n.* : Empty, vacant. *n.* : A vacancy.

కావ *Inf.* : in A. of కాచు. to protect. Thou wast born to save the world. కావక without sparing.

కావడము *n.* : Becoming.

కావడి *n.* : A "bangy" or yoke, carried by men; like that used by milk maids in England. (Infl. కావటి. plu. కావళ్లు.)

కావరము *n.* : Fat. కవ్వు, మదము, కండకావరము pride of flesh, arrogance. వయసు కావరము the vigour of youth. కావరి or కావరుడు A proud insolent man. దుర్మదుడు.

కావలయు *n.* : Sin. పాపము.

కావలి *n.* : Guard, custody రక్షణము. చేకావలి an alternative, a thing kept as a stand by; a provision. చెయ్యి కావలిగా నుండే స్తంభము a piece of wood kept in reserve.

కావా *n.* : A peculiar pace of the horse. అశ్వమండలగతి.

కావారి *n.* : An umbrella గొడుగు.

కావి *n.* and *adj.* : Red, redness. Russet, tan, pink, salmon colour, fawn colour, terra cotta colour, tawny hue. కావి or కావిరాయి red ochre. కావిగొను to become red ఎర్రనగు. తావితాలుపు.

కావించు *v.a.* : To make, do, compose, invent, perform. తునకలుకావించు to break to bits.

కావిరి *n.* : Black vapour, any thing that appears like smoke. పొగ లేకయే పొగవలె ముంచుకొనేటిది. కావిరి బొట్టు Same as కావలిబొట్టు.

కావు *n.* : Cawing, the sound of crows : a hollow booming sound. A well or pit. పాతర. A black mark on the forehead worn for good luck కావలి బొట్టు.

కావుట *n.* : The verbal noun form of అగు.

కావుత or **కాత** or **కావుతన్** *imp. v.* : In poetry, a precative particle derived from అగు similar to వలెను or గాక. Be it so ! may it be so ! so be it !

కావున *adv.* : Therefore, then, whereupon కాబట్టి.

కావుపాతర *n.* : A deep pit for grain.

కావేరి *n.* : The river Caveri.

కావేషము *n.* : Spite, malice, ill-will.

కావైరి *n.* : A traitor, a betrayer. కుత్సిత శత్రువు, కాపురుషుడు.

కావ్యము *n.* : Poetry. A piece of composition, whether in verse or ornamental prose.

కాశము *n.* : A sort of reed రెల్లు.

కాశి or **కాసి** *n.* : Kasi : a name of the city of Benares. **కాశికోక** *n.* : A strong gridle of narrow cloth. A fine sort of muslin. **కాశిబేడ** *n.* : A certain pendant worn at the neck.

కాశ్మర్యము *n.* : The plant named *Gmelinia arborea.* గుమ్ముడు చెట్టు.

కాశ్మీరము *n.* : Saffron, named *Costus speciosus.* The paint called కుంకుమము, కాశ్మీర జన్మము, కుంకుమ పువ్వు. **కాశ్మీరము** The land of Cashmere.

కాశ్యపి *n.* : The earth. భూమి. **కాశ్యపీ వరుడు** a Brahmin.

కాషాయము *n.* : Redness : brick red or tawny : a cloth thus dyed, a hermit's dress : రోషకాషాయము redness of the eyes through rage.

కాష్ఠము *n.* : Wood. (In Telugu this is the usual phrase for the wood used in the funeral pile.) **కాష్ఠగతాగ్ని** latent heat.

కాస : See కాసె.

కాసము *n.* : Cough. దగ్గు.

కాసమర్దము *n.* : The plant called *Cassia Esculenta.* కసింద.

కాసర తీగె *n.* : A certain thick creeper.

కాసరము *n.* : A buffalo. ఏనుపోతు. **కాసరి** A she buffalo.

కాసరవడ్లు *n.* : A certain sort of grain. శాలిధాన్యవిశేషము.

కాసా or **ఖాసా** *n.* : One's own (servant). A personal slave or hereditary bondman.

కాసారము *n.* : A pond or lake. సరస్సు, కొలను.

కాసిందు *v.t.* : To wear as a belt కాసెగా ధరించు.

కాసిబేడ *n.* : A sort of neck ornament.

కాసీడు *n.* : A mason. రాతిపనివాడు.

కాసీసము *n.* : Gree vitriol, sulphate of iron. మయిలతుత్తము.

కాసు *n.* : A small copper coin, a pie. A coin in general, whether gold, silver or copper, thus బంగారుకాసు a gold coin. కాసంతలేదు not a bit remains.

కాసె, కాస or **కాసియ** *n.* : The truss of man's or woman's outer garment, which is passed loosely between the knees and tucked in the waist behind. కాసెపోయు to tuck up the cloth బట్టను గోచివలె వెనుకకుదోపు.

కాసె *adj.* : Appertaining to the stonecutter trade, masonry, or bricklaying. కాసెవాడు or కాసెభట్టు a mason, a stonecutter, a bricklayer. కాసెపని masonry, building.

కాసెకోక *n.* : A man's girdle. లాగుమీద కట్టుకొనేదట్టి.

కాస్త *adj.* : A little. కాస్తమైనము a little wax. కాస్తకూస్త a mere trifle.

కాహళము or **కాహళజ** *n.* : A clarion. bugle horn, or trumpet. కాహళికుడు one who blows the clarion, a trumpeter కాహళినూదువాడు.

కి : The dative sign, To or for, See note on కు where the various meanings are given.

కిం *pron.* : What. See కిమ్మను, కం అంటే కిమ్మనలేదు. he cannot say Bo to a goose.

కింక (from కినియు.) *n.* : Anger. కినుక. **కింకవాయువు** *n.* : The croup : convulsions that seize children, or cattle.

కింకరత *n.* : Servility. కింకరుడు *n.* : A servant or drudge, a slave, a base hireling. పరిచారకుడు, దాసుడు.

కింకిణి *n.* : A tinkling bell. A small rattle. గజ్జె, చిరుగంట.

కింకిరి *n.* : Anger. కోపము. Nastiness : రోత. కింకిరిచేయు to foul or defile బిడ్డ యేరగుట.

కింకిరిపాటు *n.* : Getting angry. కోప పడుట. Feeling disgusted with రోత పడుట.

కింగాణి *n.* : A useless act. కొరకానిపని.

కింగిరి *adj.* : Trifling. అల్పమైన.

కించ *n.* : A grudge, ill-will, sorrow, grief. Confusion, disorder నెలజిలి, వ్యాకులము. కించగానుండే confused, disordered.

కించిత్తు *n.* : A very little : a trifle. కించిత్‌జ్ఞుడు *n.* : One of a very limited intellect : an ignorant man; opposite of సర్వజ్ఞుడు.

కించులికము *n.* : An earthworm. ఎఱ్ఱ.

కించు or **క్రించు** *adj.* : Cruel, spiteful, mean. అల్పుడు.

కింజల్కము *n.* : The filament of a lotus. కేసరము.

కింజుడు *n.* : A man who fritters away his life. నిరర్థకజన్మము కలవాడు.

కిందు or **క్రిందు** *n.* : The ground. కింద.

కింపచానుడు *n.* : A miser. లోభి. పిసినగొట్టు.

కింపాకుడు *n.* : A wretch. నిరర్థకుడు. మూఢుడు.

కింపురుషుడు *n.* : A "sort of a man".

కింవదంతి *n.* : Town talk : జనులాడు కొనుమాట.

కింశుకము *n.* : The tree called *Butea frondosa*. మోదుగుచెట్టు.

కికకిక or **కికాకిక** *nadv.* : Laughingly, aloud.

కికి or **కికీవి** *n.* : The Indian Roller, *Coracias indica.* erroneously called the blue jay. పాలపిట్ట.

కికిరించు, కికురించు కిక్కురించు or **కికురు చెట్టు** or **కికురు పొడుచు** *v.a.* : To wheedle, delude, hide from, cheat. మొరగు, నక్కినక్కిచేయు, వంచించు. **కికురింత, కిక్కురింత** or **కికురు** or **కిక్కురు** *n.* : Deception, cheating మోసము, వంచన.

కిక్కిటినీస్వనము *n.* : A chirping sound.

కిక్కిరిబిక్కిరిమాటలు *n.* : Jabber, babble.

కిక్కిరియు or **క్రిక్కిరియు** *v.n.* : To stand close together, as a crowd or as trees. కిక్కిరిసి standing thick, very close together. కిక్కిరిసిన thickset.

కిక్కిసగడ్డి *n.* : Bur-grass.

కిక్కురుమనక *adv.* : without opening the lips : silently.

కిక్కెస*n.* : Violent shaking. మిక్కిలి కదలిక.

కిగ్గాడి *adj.* : Inferior, bad (as paper) అంబేద.

కిచకిచ *n.* : chirruping, or squeaking : కిచకిచమను to chirp. దాన్ని కిచకిచ పెట్టిరి they tickled her. **కిచకొట్టు** n. To chirp.

కిచ్చిడి or **కిచ్చడి** : Rice and dall cooked together in ghee. బియ్యమును పప్పును గలిపి నేతిలో వండిన అన్నము.

కిచ్చిలిచెట్టు *n.* : The orange tree.

కిటకి *adv.* : Creekingly. కిటకిటన *n.* : Spite, ill-will or confusion క్షోభము.

కిటి *n.* : A bog. పంది, వరాహము.

కిటికీ *n.* : A window, a lattice, గవాక్షము; a gangway, a port hole or window in a ship. కిటికీబావిలి a kind of earning.

కిటుకు *n.* : A trick, device, secret, nicety. కపటము, మర్మము. కిటుకులు intricacies. చిక్కులు.

కిట్టు *v.n.* : To approach, draw near. సమీపించు.

కిణము *n.* : A wart, scar, or mole, a corn. Hardness of the hands. చేతిలోకాచు కాయ.

కిణకిణలాడు *v.n.* : To tingle or tinkle.

కిత *n.* : A heap of three handfuls of grain kept in a field as an offering to God. దేవతార్పణము కొరకు కళ్లమున నొకదెసనుంచిన మూడు దోసిళ్ల ధాన్యరాశి.

కితనార or **కిత్తనార** *n.* : Hemp fibre. Oakum, కిత్తానుపీచు, చాగనార, కిత్తనారబట్ట canvas.

కితము *adv.* : Formerly, before, previously. అంకితము before that time. ఇంతకితము already, ere this.

కితవము *n.* : Mischief, malice. కితవవనిత a wicked jade. కితనవ్యవహారము mischief, a base pursuit i.e., gambling. కితవార్భకుడు One who pretends to be a mere child. మాయబిడ్డ, కితవుడు.

కితాబు *n.* : A title.

కిత్తనార : See కితనార.

కిత్తలి *n.* : An orange. కిచ్చిలి.

కిత్తాన్ : Same as కితనార.

కిత్తి *n.* : Fire. అగ్ని.

కిదుకు *v.n.* : To fret, or be cross on walking from sleep.

కినియు *v.n.* : To be angry కోపించు. To approach సమీపించు. కినుక or కిన్క *n.* : Anger, rage. heat, inflamation.

కిన్నర : Same as కిన్నెర.

కిన్నరుడు *n.* : *A fairy, a celestial chorister.* కిన్నరకంటి fairy-eyed : lovely. కిన్నరేశుడు Kubera or the lord of కిన్నరులు.

కిన్నెర or **కిన్నర** *n.* : A lute, A sort of guitar. కిన్నెరకాయలు the large dried pumpkins that are fixed to the frame of a Hindu lute.

కిఫాయతు *n.* : Benefit, advantage, profit.

కిమిడి or **కిమిడికల్లు** *n.* : A sort of flint used in making glass.

కిముక *n.* : The tree *Costus Speciosus.* చెంగలికోష్టు.

కిముడు *adj.* : Petty. అల్పము.

కిమ్మతు *n.* : Estimated value, price.

కిమ్మనక *adv.* : Without hesitation. "Without whats and wherefores". కిమ్మనకుండా చేసినారు they did it without saying a word.

కిమ్మీర *n.* and *adj.* : Dark hue, a mixed hue, the colours of the rainbow. చిత్రవర్ణములుగల. **కిమ్మీరుడు.** name of a *Rakshasa*.

కియ్య, కియ్యవడి or **కియ్యావడి** *n.* : The sign ్య ; ఒక అక్షరముకింది యత్వము. Also, an innuendo for కళ్యాణము.

కిరకిర or **కిర్రు** *n.* : A creaking sound; a rattling sound.

కిరణము *n.* : A ray of light. వెలుగు.

కిరాటుడు *n.* : A merchant. కోమటి.

కిరాత or **కిరాతక** *adj.* : Savage, barbarian. కిరాతకదేశము the land of savages. కిరాతిని Indian Spike-nard. *W.* : **కిరాతుడు** *n.* : A barbar-ian, a savage. బోయవాడు.

కిరాయి *n.* : Rent, hire, fare.

కిరి *n.* : A hog వరాహము, పంది.

కిరి *adj.* : Small, little. కిరిపొగ thin smoke. కిరి పిల్లాండ్లు Small rings worn on the third toe.

కిరిమెట్లు *n.* : Creaking slippers, i.e., leathern sandals. See కిర్రు.

కిరియు *v.n.* : To be tight.

కిరిస్తాను adj. Christian.

కిరీటము *n.* : A crown కిరీటాకృతి *adj.* : Conical, like a cone. **కిరీటి** *n.* : A crowned man : an epithet of the hero Arjuna.

కిరుకు *n.* : The act of turning any-thing round త్రిప్పు. కిరుకుపోడుచు *v.n.* : To turn. తిరుగు.

కిరుదు *adj.* : Inferior. హీనము. కిరుదు నేల inferior soil.

కిరుపు *v.a.* : To twitch, or stretch, as a limb, or the ears, or the eyelids in winking. మైగిరుపు to stretch the body on waking. కిరుపుకొను to wince. కండ్లను కికురించుట to wink.

కిరుసు or **కిరుసుకత్తి** *n.* : A small double edged sword. రెండంచులు గల చిన్నకత్తి.

కిర్రు : Same as కిరకిర. కిర్రు చెప్పు a creaking shoe. **కిర్రుకిర్రున** *adv.* : Creakingly.

కిర్రుపురుగు or **చింతకిర్రుపురుగు** *n.* : A cicada, a noisy insect that lives in trees. **కిర్రుమాను** *n.* : A turn-stile, lit. a creaking bar.

కిలకిల *n.* : Din, hubbub, clamour, up-roar, as of a marching host. Twit-tering, as of birds : any confused sound. కిలకిల్లాడు, కిలకిలలాడు to be clamorous కిలకిలధ్వనిచేయు.

కిలకొట్టు *v.a.* : To stir, beat, or whip butter milk, so as to clear it, *v.n.* : To sound. మ్రోగు, చెలగు.

కిలము or **కిలుము** *n.* : Discoloration of brass or copper. Verdigris.

కిలాతము *n.* : A horse. గుఱ్ఱము.

కిలారము *n.* : A herd of cattle. పసుల మంద. **కిలారి** *n.* : A herdsman. గొల్లవాడు.

కిలారించు or **కిలారుచు** *v.n.* : To make a hubbub. కిలకిలధ్వనిచేయు. To play the bully, to swagger. To hoot, halloo, shout. బొబ్బరించు. To laugh in rage. అట్టహాసము చేయు.

కిలాసము *n.* : A blotch, scab. సోబె, సిబ్బెము.

కిలింజకము *n.* : A mat, a screen. చాప.

కిలికించితము *n.* : Amorous agitation. A conflict of feelings : agitation due to contending passions. Hubbub. తత్తరపాటు.

కిల్బిషము *n.* : Sin, fault, offence; పాపము, తప్పు; disease. రోగము.

కిల్లల *adv.* : Squeakingly, aloud. కిల్లల బొబ్బలు loud screams or howls. కిల్లలాడు to squeak or howl.

కిల్లాకు *n.* : A billet, a memorandum. చీటి. Literally గిల్లిన ఆకు a nipped palmleaf. i.e., a leaf indented with marks of the finger nail and sent by a messenger. గిల్లు పత్రి, ఉల్లాకు.

కివకివ *n.* : A giggling, murmuring, echoeing.

కిశోరము *adj.* : Young. *n.* : An infant. A colt గుఱ్ఱపు పిల్ల.

కిసక *n.* : A point. కిసకకఱ్ర A pointed stick. See గసిక.

కిసకిస *adj. & adv.* : Much, aloud (laughing.)

కిసమస *n.* : Sorrow, pain. వ్యధ.

కిసరు *n.* : Sharpness, tartness. bad humours in the body; the evil eye; mischief done to infants by the touch of as impure person. అంటు సోకుటవల్ల బిడ్డలకు కలిగేదోషము Angriness. కోపవికారము. కన్గిసరు an angry glance.

కిసలము or **కిసలయము** *n.* : A sprout. చిగురు.

కిసికాళ్లుగానడుచు *v.n.* : To straddle in dancing.

కిస్తీ or **కిస్తు** *n.* : Kist. Stated payment, an instalment of rent. కిస్తీబందీ settlement of instalments of revenue.

కిస్సుమను *n.* : To growl.

కీకటులు *n.* : Savages.

కీకసము *n.* : A bone. ఎముక.

కీకారణ్యము *n.* : A dark forest, a wilderness.

కీగంటిచూపులు *n.* : Downcast glances.

కీచక *n.* : The name of a certain tribe of hill people or savages : the name of a certain tribe of robbers.

కీచకము *n.* : A hollow bamboo. కీచక తండులము the pearls of gum (tabasheer) found inside bamboos.

కీచకస్వనము a hollow groaning sound, as that of the wind passing the mouth of a tube.

కీచరబాచర *adv.* : In confusion, jumbled.

కీచుమను *v.n.* : To squeak. కీచుబుర్ర *n.* : Leathern bellows. కీచుకీచుమని పలికే తోలు తిత్తి. కీచురాయి *n.* : a cicada, or cricket. ఇలకోడి. కీచులాడు *v.n.* : To squabble, brawl, contend, squall or scream.

కీటము or **కీటకము** *n.* : A worm, an insect. వరకీటకములు wretched mortals, human worms. **కీటమణి** or **కీటరాజము** *n.* : The fire-fly, the glow-worm.

కీటు *n.* : A tire, a course, a layer, stratum or range. A line, mark, stroke. గోడ ఒక కీటు పెట్టినాడు he built one layer of the wall.

కీడిసలు *n.* : The sweepings or refuse of grain.

కీడు *n.* : Evil, harm, misfortune, danger. అశుభము, ఆపద. Fault తప్పు, దోషము. Sin పాపము. (plu. కీళ్లు) adv. bad, evil, base, low. అధమము. కీడుజాతులు lowcastes. Inauspicious అశుభకరము.

కీత *adj.* : Inferior. అధమము. కీతనేల Inferior land. కీతకుంచములు *n.* : *Short measure :* not heaped up and pressed down.

కీతు*n.* : A cocoanut bough with the leaves plaited so as to form a mat. మట్ట.

కీదృశము *adj.* : What sort of ? like what ? ఎటువంటిది.

కీనాశుడు *n.* : An epithet of Yama, god of death.

కీర or **కీరె** *n.* : Herb, vegetable, greens. కీరకాయ a cucumber.

కీరము *n.* : A parrot. కీరవాణి A sweet voiced woman, having the note of a parrot.

కీరితి *: another form of* కీర్తి.

కీర్ణము *adj.* : Covered. కప్పబడిన.

కీర్తన *n.* : A hymn, psalm, anthem. A certain class of metres or tunes. **కీర్తనము** *n.* : Praise, economium.

కీలకము or **కీలము** *n.* : A pin, wedge, or bolt, which keeps all fast. మేకు. A master spell : the key to a puzzle or rule. మర్మము.

కీలరి *: See under* కీలు.

కీలసలు *n.* : Paddy, some of the ears of which are empty from disease or want of rain.

కీలారము : Same as కీలారము.

కీలారి : Same as కిలారి.

కీలాలము *n.* : Blood. నెత్తురు. Water నీళ్లు.

కీలి *n.* : A title of Agni, the god of fire. అగ్ని, నిప్పు.

కీలించు *v.a.* : To put on or in (flowers, shoes, & c. to another.) to deck with, insert, set. తగిలించు, కట్టు. తలన్ గీలించె మద్యఘంటమును she put the

pail of toddy on her head. **కీలితము** *adj.* : Bound, tied, knotted.

కీలు *n.* : A joint, a hinge. ఆడేమర. Pitch (or tar.) తారు. The point of a riddle మర్మము. Expedient ఉపాయము. గీలు గరుత్మంతుడు an automation eagle. కీలుబొమ్మ puppet. కీలుకొను or కీలుపడు *v.n.* : To be united, join, be composed.

కీశము *n.* : A monkey.

కీస *adj.* : Little. కొంచెము, trifling. అల్పము.

కీసర, కీసరతిత్తి or **కీసా** *n.* : A purse, a pocket. జేబు. The fourth part of a weight or quantity. కీసర మధ్యస్థము dishonesty in arbitration. కీసరపాలు a small portion.

కు *n.* : In composition signifies bad, vile కుత్సితము. కుయుక్తి a wicked device. కుమతి a bad disposition. కుచోద్యము a vile prank. So కుతర్కము, కుజనుడు. Also కు = the earth.

కుంక *n.* : A virgin, widow. బాల విధవ. A wretch, a slut : దండ.

కుంకటి *n.* : A tuft of hair. జుట్టు, పిల్ల జుట్టు. adj. Chief. ప్రధానము. **కుంకటిమూగ** *n.* : The fork-tailed shrike కళింగము. కుంకటివేరు *n.* : The tap root from which the others grow. ప్రధానమైన వేరు.

కుంకు, కూకు or **క్రుంకు** *v.n.* : To sink. మునుకు. To set as the sun అస్తమించు. పొద్దుగూకినది or కుంకినది the sun has set.

కుంకుడుచెట్టు *n.* : The soap nut tree. కుంకుడు కాయలు n. Soap nuts.

కుంకుమ *n.* : A fragrant cosmetic or rouge, composed of turmeric, alum and lime juice. కూతురికి కుంకుమకు గాను ఇచ్చిన భూమి land granted to the daughter for pin money. **కుంకుమపువ్వు** *n.* : Saffron. **కుంకుమము** *n.* : Saffron. జాఫరా, చెందిరము.

కుంగు or **క్రుంగు** *v.n.* : To sink, bend, bang down. To give way or yield. To diminish. కుంకుట.

కుంచము *n.* : A measure of grain, four *manikas* or one quarter of a *toom.* కుంచెడు a measureful.

కుంచిక *n.* : They key of a lock. కుంచెకోల.

కుంచితము *adj.* : Crooked. వంకరయైన, వక్రము.

కుంచిని *n.* : A painting brush, a brush, or whisk for flies. A carding instrument or teazle for wool.

కుంచీ *n.* : A cap with a flap behind, worn by boys. A whisk to drive away flies with.

కుంచు *v.a.* : To diminish, do away with, remove. To sink or depress. క్రుంగ జేయు. అంజాకుంచు to underrate, undervalue.

కుంచె or **కుంచియ** *n.* : A brush, a carding instrument or teazle for wool, made of peacock's feathers. గుడ్డను కఱ్ఱకు కుంచెగా కట్టినాడు he fastened the cloth as a wisp on the pole. కుంచెకోల.

కుంజడా or **కుంజరి** *n.* : A huckster, a fruiterer. చిల్లర అంగడివాడు, పచారిదుకాణపువాడు, పండ్లమ్మేవాడు.

కుంజము *n.* : A thicket, a bower, or arbour. పొదరిల్లు. An elephant's cheek ఏనుగు చెక్కిలి. An elephant's tusk ఏనుగు కొమ్ము. కుంజరము *n.* : An elephant. The best of anything. శ్రేష్ఠము.

కుంట *n.* : A pond. కొలను, చెరువు. a pit, or hole of any kind పల్లము, గుంట. A certain square measure of land, of an acre. కుంటముక్కు *n.* : A sort of fish.

కుంటి *adj.* : Lame, crooked. గాలి కుంట్లు windgalls, rheumatism. కుంటితనము *n.* : Lameness, a crippled state.

కుంటెండ్లు or **కుంటెనకుచ్చులు** *n.* : Large earnings.

కుంటెన *n.* : Pimping, procuring. కుంటెన కత్తె A bawd, a procuress. తార్చునది. కుంటెనకాడు or కుంటెన or కుంటెనీడు.

కుంటెనకుచ్చులు : See కుంటెండ్లు.

కుంటెనముడి *n.* : A knot in the string that passes through a book of palmyra leaves. తాటాకుల పుస్తకము దారమునడుమనుండేముడి.

కుంఠనము *n.* : A hindrance, check. Bluntness మొక్క పోవుట. కుంఠము adj. blunt. Lazy, dull. మొక్క పోయినది, మొద్దు. **కుంఠితము** *adj.* : Hindered, checked. *n.* : An ignorant man. మూఢుడు. A lazy man సోమరి.

కుండ *n.* : An earthen pot. A pot. కంచుకుండ a bell metal pot.

కుండము *n.* : An earthen pot. A pit or pot for receiving and preserving consecrated fire. A fire pit నిప్పుల గుండము.

కుండబంతి *n.* : The game called hockey.

కుండలము *n.* : An earring. చెవిపోగు. **కుండలి** *n.* : *One who has earrings.* పోగులు గల వాడు. **కుండలీకరణము** n. To cancel by drawing a circle round an erroneous line.

కుండి or **కుండిక** *n.* : A student's water pot : a pitcher. కమండలువు.

కుంద్రాయిపొట్టు *n.* : A small dried fish. మత్స్యవిశేషము.

కుంతము *n.* : A spear, a lance. ఈటె.

కుంతలము *n.* : A hair, a curl, a tress, or ringlet. వెంట్రుక. A country, apparently that about Bombay.

కుంతి *n.* : The name of the mother of the Pandavas. పాండురాజు పెండ్లాము.

కుండకము *n.* : A hindrance. అభ్యంతరము. A defect లోపము.

కుందకముగా నుండే భూమి waste land కాళీస్థలము.

కుందనము *n.* Solid gold, fine gold. అపరంజి.

కుందము *n.* : The jessamine. మొల్ల పుష్పము. కుందరదన a maiden with teeth like blossoms.

కుందా *n.* : The butt of a gun.

కుంది or **కుందియన** or **కుందెన** *n.* : A rim, the ledge round a mortar, to prevent the falling of the rice, & c., when beaten in it. రోలిగుంట చుట్టునుండే రాతికుదురు.

కుందించు *v.a.* : To grieve, to afflict, to crush.

కుందికాళ్లు *n.* : Leap frog or a game at hopping.

కుందు *v.n.* : To pine, to sorrow, to be mortified, defected. To sink under affliction దుఃఖించు, శోకించు. **క్రుంగు** *n.* : Affliction, grief, dejection. దుఃఖము. Defect శూన్యము.

కుందురుకి *n.* : The olibanum tree that produces frankincense. అందుగుచెట్టు.

కుందురువు or **కుందువు** *n.* : A sort of weed that infests corn land. కుందురుబీడు a waste place covered with such weeds.

కుందురెల్లు *n.* : A reed of which pens are made.

కుందెన See కుంది. **కుందెనగిరి** or **కుందెన గుడి** *n.* : A certain game played by boys.

కుందేలు *n.* : The blacknaped hare, చెవులపిల్లి, చెవులపోతు, శశము. **కుందేటికొమ్ము** *n.* : A hare's horn, i.e., a mere nothing, an absurdity. శూన్యము. కుందేటి ఖండము land on which hares are found. శశవనము.

కుంపటి *n.* : A chafing dish, a goldsmith's portable furnace. ఇది కుంపట్లో తామర మొలిచినట్లున్నది this is a perfect oasis in the desert lit. Like a lotus growing in a furnace.

కుంపిణి *n.* : The East India Company, or a company of sepoys.

కుంపె *n.* : A tray. తాంబూలపాత్రము.

కుంపెరుగు *n.* : Thin curds, the whey or liquid part of curds. అడుగు పెరుగు.

కుంబ *n.* : A hedge round a place of sacrifice.

కుంబీ *n.* : Bleaching (cloth). చలవ చేయడము.

కుంభకము *n.* : Stopping the breath. ఊపిరి బిగబట్టుట.

కుంభము *n.* : A small water jar, vase or pitcher. కుండ. కుంభ వర్షము కురిసినది the rain poured down in torrents. కుచ కుంభములు large breasts. కుంభసంభవుడు or కుంభజుడు, అగస్త్యుడు. **కుంభాభిషేకము** n. Bathing the god in a vessel of water. కుంభి *n.* : An elephant.

కుంభించు *v.a.* : To hold the breath. ఊపిరి బిగబట్టు.

కుంభిని *n.* : The earth. భూమి.

కుంభీనసము *n.* : A serpent.

కుకరుడు *n.* : One who has a withered hand. ఈచబోయిన చెయ్యిగలవాడు.

కుకవి *n.* : A poetaster or bad poet. కుత్సితకవి.

కుకీలము *n.* : A hill or mount.

కుకుందరము *n.* : The cavities of the loins. కటియొక్క వెనుకటి భాగ మందలి గుంట.

కుక్క *n.* : A dog. ఆడకుక్క a bitch. కుక్కపిల్ల a pup, or whelp, a puppy. కుక్క adj. Interior. **కుక్కగొర్రె** *n.* : The rib-faced deer or barking deer, కుక్కమూతి పిందె A blasted fruit.

కుక్కి *n.* : A poor bed. మంచపు కుక్కి, చిన్న మంచము adj. Deep. లోతైన, కుక్కి పడు to become loose పల్ల మగు. కుక్కిపడ్డ loose, slack. కుక్కి పడ్డ మంచము *a rickety bed.*

కుక్కు or **క్రుక్కు** *v.a.* : To stuff, to cram; to crush, to squeeze (lice, & c.) ఇప్పుడు కుక్కినపేను లాగున్నది she is sitting like a crushed louse. వాణ్ని చావకుక్కినారు they beat him to death.

కుక్కుటము *n.* : A cock : a fowl in general.

కుక్షి *n.* : Stomach. కడుపు. Hunger జఠరము. **కుక్షింభరి** *n.* : A glutton. పొట్టనింపుకొను వాడు. తిండిపోతు. **కుక్షింభరిత్వము** *n.* : Gluttony.

కుగ్రామము *n.* : A hamlet. A petty or paltry village.

కుచందనము *n.* : The bastard sandal-wood tree.

కుచము *n.* : The breast. **కుచాగ్రము** *n.* : The nipple, the tip of the breast.

కుచేష్ట *n.* : A wicked prank.

కుచోద్యము *n.* : Derision, jesting **కుచోద్యగాడు** a jester, a humorist. కుచోద్యము చేయు to jest or joke. **కుచోద్యపుమాట** a jest or joke.

కుచ్చులి *n.* : A species of the herb called the thick leaved sorrel. ఒకవిధమైన పావిలి.

కుచ్చి *n.* : Cutch. కుచ్చిగుఱ్ఱము a horse brought from Cutch.

కుచ్చితుడు *n.* : A rogue. కుత్సితుడు, కుజనుడు.

కుచ్చు *n.* : A tassel. The ornament at the tip of a woman's queue. కుచ్చు కట్టిన చీర a gown with gassels.

కుచ్చె *n.* : A heap, a stack, a pile. పిడకలకుచ్చె a heap of cow-dung cakes. కుచ్చెలు or కుచ్చెళ్లు the folds of the lower cloth which the Hindus tie round their loins.

కుచ్చెతీయు *v.t.* : To hollow the back of a jewel so as to increase its lustre when set రత్నములకు సానపట్టు. కుచ్చెతీసిన కెంపు. a ruby hollowed behind.

కుచ్చెల *n.* : A boy's game.

కుచ్చెల *n.* : n. (plu. కుచ్చెలలు or కుచ్చెళ్లు.) a rick of corn. A heap of cutcorn. జొన్నలోనగువాని కుప్ప. కుచ్చెళ్లు వేయు to lay corn in ricks.

కుజనుడు *n.* : A bad man. కుత్సిత పురుషుడు.

కుజము *n.* : A tree. వృక్షము.

కుజుడు *n.* : The regent of the planet Mars. అంగారకుడు. కుజవారము *n.* : Tuesday, the day of Mars.

కుటజము *n.* : A tree called *Echites antidysenterica.* అంకుడుచెట్టు. కొడిసె, గిరిమల్లిక, కొండమల్లె, కోలముక్కు.

కుటపము *n.* : A garden attached to a house. ఇంటితోట.

కుటము *n.* : A tree. వృక్షము. A pot నీళ్ళ కడవ. A hut గుడిసె.

కుటి *n.* : A hut or cottage. గుడిసె.

కుటిలము *adj.* : Crooked, cross, illnatured, కుటిలకుంతల or కుటిలాలక a girl with curly locks. కుటిల బుద్ధి a crooked disposition.

కుటీరము *n.* : A small house, a hut, a cottage, గుడిసె, పటకుటీరము a tent. లతాకుటీరము a bower or arbour.

కుటుంబము *n.* : A family. A household. Race. కుటుంబి or కుటుంబికుడు *n.* : A householder, the head of a family.

కుట్టడము *n.* : The act of stitching. కుట్టు పని. కుట్టడపువాడు a tailor. చెవులు కుట్టడము piercing the ears for earrings.

కుట్టనము *n.* : Striking, beating, smiting. ఖురకుట్టనము stamping, prancing.

కుట్టని, కుట్టనిక *n.* : A bawd, a procuress. కుంటెనకత్తె.

కుట్టారికె or **కుట్టారుగ** (కురుచ + ఆరుగ.) *n.* : A small species of the grain called ఆరుగలు.

కుట్టిమము *n.* : A paved floor. రాతి కట్టడపు నేల.

కుట్టు *v.n.* : To ache, be sore, to be in pain. వానికి కండ్లుకుట్టినవి he has got sore eyes. Metaphorically, he is envious.

కుట్టుడు *n.* : Stitching. కుట్టుడాకు a stitched leaf. విస్తరి.

కుట్టె *n.* : The anus. గుదస్థానము.

కుట్మలము *n.* : A bud. స్తనకుట్మలములు. budding breasts.

కుట్ర *n.* : Fraud, guile, backbiting : a plot or conspiracy కుత్సితమైన ఆలోచన.

కుట్రపువాడు (కుట్టడము + వాడు) *n.* : A tailor.

కుఠారము *n.* : An axe. గొడ్డలి.

కుడతా *n.* : A small jacket. Same as కుడితినీ.

కుడి *n.* : Eating. కుడుపు. *adj.* : Right, belonging to the right (dexter.) కుడికన్ను right eye. కుడికాలు right leg. కుడిచెయ్యి right hand.

కుడితి *n.* : A drink for cattle, made of the washings of rice, & c., left to turn sour. కడుగు.

కుడితినీ *n.* : A small jacket. See కుడతా.

కుడిమివాడు *n.* : A snake catcher; a man who cures the bites of snakes.

కుడుంగము *n.* : A bower, arbour. లతా గృహము, పొదరిల్లు.

కుడుక *n.* : A scale pan of a balance. తక్కెడతట్ట.

కుడుచు *v.a.* : To eat. To suck. To suffer or incur (punishment.) To gain. అనుభవించు, త్రాగు, భుజించు. **కుడుపు** v.a. To feed.

కుడుము *n.* : A bun or cake boiled in steam. మోదకము.

కుడ్యము *n.* : A wall. కుడ్యకారుడు one who builds a wall గోడ పెట్టువాడు.

కుణకము *n.* : The young of an animal. పిల్ల.

కుణపము *n.* : A corpse.

కుతపము *n.* : Slight heat, warmth. కుతప కాలము midday. కుతుపుడు the Sun.

కుతర్కము *n.* : False logic : sophistical reasoning.

కుతలము *n.* : The earth, the world. అతల కుతలముగా topsy turvy : upside down.

కుతాపి to కుంటి, thus : కుంటికాడు, కుతాపికాదు neither lame nor limp.

కుతిక, కుతికె or **కుత్తిక** *n.* : The gullet. Tone, voice. వానికి కుతిక కమ్మినది he is hoarse. కుతికమట్టుకు neck deep. కుతికంటు (కుతిక + అంటు) *n.* : A necklace worn close round the throat. కుతికలబడు.

కుతినీ *n.* : A kind of silk. ఒక దినుసుపట్టు.

కుతిల n. : Pain. బాధ. కుతిల గుడుచు or కుతిలపడు *v.n.* : To suffer. బాధ పడు. To sob గుటకలు మింగు. **కుతిల పెట్టు** or **కుతిలపరుచు** *v.n.* : To inflict suffering, to afflict. బాధపెట్టు.

కుతిలపాటు *n.* : Suffering. కుతిలపడుట.

కుతుక or **కుత్తుక** : Same as కుతిక.

కుతుకము*n.* : Impetuosity, fervour, vehemence. Inclination, curiosity. అనుభవింపని కోరిక యందలి ఆశ. **కుతుకత** *n.* : Eagerness, impetuosity.

కుతుః or **కుతువు** *n.* : An oil bottle. సిద్దె. కుతూగణములు a set of bottles.

కుతూహలము *n.* : Eagerness, impetuosity, overflow of feelings, ecstacy. కుతుకము.

కుత్కీలము *n.* : A hill. కొండ.

కుత్త *n.* : A low word for the posteriors.

కుత్తిక *n.* : The throat. గొంతు, కుతిక, కంఠము.

కుత్తు or **కుత్తుక** *n.* : The throat, the gullet.

కుత్స *n.* : Reproach, contempt, blame. నింద, దూరు. కుత్సించు *v.a.* : To reproach. దూరు, రోతపడు. **కుత్సితము** *adj.* : Vile, hase. కుత్సితుడు *n.* : A wretch, a contemptible man.

కుధము *n.* : An elephant's housings, or trappings.

కుదప *n.* : A clot (of curds, of blood & c.)

కుదరము (cf. Tam. కుదిర.) *n.* : A horse. గుర్రము. See కుదిర.

కుదప or **కుదువ** *n.* : pawn, Pledge. తాకట్టు.

కుదించు or **కుదియించు** (from కుదియు.) *v.a.* : To shake violently. కదిలించు కుదియజేయు.

కుదికలపడు or **కుదికిలు** *v.n.* : To squat down or flop down. Same as కుతికిలపడు.

కుదియు *v.n.* : To tighten, contract, become less. అడుగు, తగ్గు, క్రుంగు. కుదియబట్టు *v.n.* : To hold fast...

కుదిర *n.* : A horse. గుర్రము. కవిస.

కుదిరిక *n.* : Symmetry, settlement, composure. పొంకము, అమరిక, నెమ్మది. కుదిరికగా నుండే మనిషి a handsome or comely man.

కుదిలించు *v.a.* : To shake violently (as water in a bottle), to agitate. To ram down a cartridge in a gun. To jog, jolt, jostle.

కుదీలు or **కుదేలు** *n.* : An attempt to make five tricks at cards. చీట్లపేక ఆటలో అయిదు పట్లుపట్టుతానని చేసే ప్రతిజ్ఞ.

కుదుచు : Same as కుదిలించు.

కుదుటపడు *v.n.* : To be settled. or pacified. ఈ గాలి చేత మా ప్రాణము కుదుటపడినది we are refreshed by this breeze.

కుదుప : Same as కుదప.

కుదుపు *v.a.* : To shake, *n.* : Shaking. A man born lame. స్వభావమున కాలులేనివాడు, పంగువు.

కుదురు *v.n.* : To settle. స్థిరమగు. To recover (from illness) స్వస్థమగు. To be set, arranged, fixed, settled.

కుదులు *v.n.* : To jolt, or shake as a horse does. చలించు, అదురు.

కుదువ *n.* : A pawn, or mortgage. తాకట్టు. **కుదువపెట్టు** *v.n.* : To pawn or mortgage. కుదువ విడిపించు *v.n.* : To redeem from pawn.

కుద్దాలము *n.* : A sort of spade. ఒక విధమైన పార.

కుధరము *n.* : A hill, mountain. కొండ, పర్వతము.

కుని *n.* : An angle, a bit of land. లోకుని. a piece or corner of land.

కునుకు *n.* : To nod. తూగు. *n.* : Nodding with sleep, dropping asleep. **కునికిపాటు** or **కునుకుపాటు** *n.* : Nodding, dropping asleep, dropping, or winkling the eyes.

కున్న *n.* : The young of an animal : a cub : a child : a sapling, suckling, or young tree. కూన, బిడ్డ, కున్నడు a body. బాలుడు.

కువసము : Same as కుప్పసము.

కుపితము *adj.* : Choleric, angry, enraged. **కుపితుడు** *n.* : A passionate man : an angry man.

కుప్ప *n.* : A heap or pile, assemblage or collection. కుప్పబండి a scavenger's cart. చక్కదనములకుప్ప an assemblage of charms. కుప్పతెప్పలుగా abundantly.

కుప్పము *n.* : A small village or hamlet; a fisherman's village చెంబడి వారిపల్లె.

కుప్పటగురిగింజ *n.* : certain boyish game.

కుప్పసము or **కుపసము** *n.* : A boddice, coat, or jacket. అరచట్ట, నిడుచట్ట, రవిక. the skin of a snake కుబుసము.

కుప్పి *n.* : The tree, a kind of *anise.*

కుప్పించు *v.a.* : To collect, or bring together. To bring the feet together, or take firm footing when about to jump. To hold the breath ఊపిరిపట్టు. **కుప్పిగంతు** *n.* : A leap. కుప్పిగంతులువేయు to leap, to hop about.

కుప్పె *n.* : A knob. గుబ్బ. The knot at the root of a tress of false hair. A sort of ornament in masonry.

కుప్పెంటచెట్టు : Same as కుప్పి చెట్టు.

కుప్పెకోల *n.* : A bolt or pointless arrow.

కుబుసము *n.* : A snake's cast skin. కూసము The pivot of a door.

కుబేరాక్షి *n.* : A kind of nut. Same as గచ్చకాయ.

కుబేరుడు *n.* : The god of riches, who is regent of the north.

కుబ్జము *adj.* : Hump backed, deformed. మరుగుజ్జైన. **కుబ్జపటము** the dwarf banyan tree. కుబ్జుడు *n.* : A cripple, a hump back.

కుమతి *n.* : An evil mind, a bad heart or temper.

కుమారస్వామి *n.* : A name of the god of war.

కుమారి or **కుమారిక** *n.* : A girl, a little maid, a daughter. కూతురు.

కుమారిలు*n.* : To glow as fire. కుములు.

కుమారుడు *n.* : A son. A name of కుమారస్వామి. In dramas, the heir apparent to the throne. యువరాజు.

కుమార్తె or **కుమారితె** *n.* : A daughter.

కుముఖము *n.* : A pig. పంది.

కుముదము *n.* : The white water lily. తెల్లకలువ, కుముదబాంధవుడు or కుముదమిత్రుడు an epithet of the moon (as patron of the lotus.) **కుముదిని** *n.* : A stalk of the white lily.

కుములు *v.n.* : To smoulder, burn, consume without flame, glow, pine, waste away with a slow fire of grief or passion. లోలోపల దహించు.

కుమ్మకు *n.* : Support, assistance. అసహాయము. Abetment, instigation మోతుబరీ.

కుమ్మర *n.* : The potter's caste. కుండలు చేసి జీవించెడు జాతి. *adj.* : Black. నలుపు. **కుమ్మరగువ్వ** *n.* : A wagtail.

కుమ్మరించు *v.a.* : To pour out, to empty. "కుండలను కుమ్మరించిన దండి రక్తకాండములు కురియించి". కుమ్మరిలు *v.n.* : To be poured out, to gush, to flow. **కుమ్మరింపు** *n.* : A downpour as of rain.

కుమ్ము *n.* : Smouldering ashes. పొట్టునిప్పు. దీన్ని కుమ్ములో కుక్కు push it into the fire. A plauge, pest, abomination. ఇదేమికుమ్ము what plague is this ?

కుయి or **కుయ్యి** *n.* : A cry, yell, vociferation, loud entreaty or prayer : an exclamation like 'alas' మొర. Protection రక్షణము.

కుయుక్తి *n.* : Fraud, an evil device. కుత్సితపుయుక్తి.

కురంగము or **కురంగమము** *n.* : An antelope, an animal of the deer kind. హరిణము, జింక. **కురంగ నయన** or **కురగలోచన.** *n.* : A gazelle eyed : lady, nymph. కురంగ నాభము musk.

కురంగలి or **కురగలి** *n.* : Nearness. సమీపము. కురంగట or కురగట adv. Near, hard by. వద్ద.

కురంజి *n.* : A sort of tune. కురువంజి.

కురంజివాము : Same as కురాసాని ఓమము.

కురంటకము *n.* : : Yellow amaranath. పచ్చపెద్దగోరంట, పచ్చములు గోరంట. See కురవకము.

కురండము *n.* : Hydrocele. బుడ్డ, అండవృద్ధి.

కురకుర *adj.* : Small. అల్పము.

కురగలి *n.* : Nearness. సమీపము. **కురగట** *adj.* : Near, close, by. కురగటి neighbouring. Same as కురంగలి.

కురచ : See కురచ.

కురమ : See కురుమ.

కురరము *n.* : An osprey : లకుముకిపిట్ట, కృష్ణలోహితచంచురణ కలహంస, పెన్నడపులుగు.

కురవకము *n.* : The crimson amaranath. పుట్టకొక్కు, వసంత కడిమి, ఎఱ్ఱపూల పెద్దగోరంట.

కురాడము, కురాళము *n.* : An awning or canopy. మేలుకట్టు, చప్పరము.

కురాసానిఓమము or **కురంజివాము** *n.* : Black henbane. *Ligusticum ajwaen.* నల్లఓమము.

కురింజ *n.* : The plant called *Asclepias Vomitoria.*

కురింజి *n.* : Corundum stone. కురువిందము.

కురిచీ (కూరుచుండు.) *n.* : A chair. కుర్చీ.

కురిడి *n.* : A dried cocoanut. లోపలి నీరింకిన కొబ్బరి.

కురిమిడి *n.* : A bank, dam or embankment. గనిమ, కట్ట.

కురియు *v.n.* : To rain, to fall, as dew. వానకురియుచున్నది it is raining. **కురియు** or **కురిపించు** or **కురియించు** *v.a.* : To shower, to cause to rain. వర్షించు.

కురు *adj.* : Small, little, short, పొట్టి. కురువెంట్రుకలు short hair.

కురుకు *n.* : A heap, n pile. పోగు, కుప్ప.

కురుచ or **కురచ** *adj.* : Little, short, stumpy, diminutive, dwarfish. కురుచ *n.* : A sort of war dance : సాధనభేదమైననాట్యము, సామభేదము.

కురుజు *n.* : A hawk. డేగ. Honey మధువు. జున్ను. A perpendicular post or prop by which a short beam is raised upon larger ones in a pent roof దూలము మీదిగుజ్జు, ఇంటి శ్రేణీల కింద నిలవుగానుంచిన చిన్నకర్ర.

కురుత *n.* : A fish, Sparus Spinifer.

కురువ, కురుమ or **కురమ** *n.* : Long wool. కురుమగొర్రె or కురుపగొర్రె a sheep with long wool. కురుమ వాండ్లు, కురుపగొల్ల or కురుమగొల్ల a caste of shepherds who weave blankets.

కురుపంది *n.* : The Indian Chevrotain, *Tragulus meminna.*

కురుపు *n.* : A boil or sore. వ్రణము. Raining, showering. మొన్నకురిసినదే కురుపు that was indeed a shower.

కురుమట్టము *adj.* : Short. పొట్టి. Obedient, humble వినయముగల.

కురుమాడు *n.* : The gable end of a house. ఇంటిమూలకప్పు. కురుమాడు దింపు To extend the gable end of a roof.

కురులు *n.* : A curl or lock of hair. ముంగురులు = ముందుకురులు. Hair వెంట్రుకలు.

కురువ *n.* : A foot path over a hill. కొండమీది కాలిదోవ.

కురువిందము *n.* : The stone called Corundum. A ruby కెంపు . A kind of grass తుంగగడ్డి. మాధవీలత.

కురువు *n.* : The thigh. పెందొడ, తొడ.

కురువేరు *n.* : A plant.

కురుక్షేత్రము *n.* : The battle field of the కురు race, Proverbially a great slaughter, a sanguinary conflict, a battle-royal.

కురూపము *n.* : Ugliness, deformity. కురూపి an ugly or deformed person. వికారముగా నుండేవాడు.

కుర్కురము *n.* : A dog కుక్క.

కుర్దనము *n.* : Sport, play. క్రీడ.

కుర్ర *adj.* : Small, young, little, short. కుర్ర వెంట్రుకలు short hair. కుర్ర పోటు a little rust or shove. కుర్ర *n.* : A young one.

కుర్రి *n.* : A milking cow, a beifer. పాడియావు.

కుర్రు *v.n.* : To cry or yell. కూయు. To groan, draw a deep breath.

కులంగి *n.* : The Common Crane.

కులము n : A caste, class or tribe తెగ. **కులకాంత** *n.* : An honourable wife.

కులజుడు *n.* : One of good caste or honourable descent. **కులట** *n.* : An adulteress. జారస్త్రీ. **కుల పర్వతము** n. One of the principal mountains, which are మహేంద్రము, మలయము, సహ్యము, శుక్తిమంతము, గంధమాదనము, వింధ్యము, పారియాత్రము. ప్రధాన పర్వతము. **కులపతి** or **కులస్థురాలు** *n.* : A woman of one's own caste. **కుల సతి, కులస్త్రీ** *n.* : An honourable wife.

కులాయము *n.* : A nest. పక్షిగూడు.

కులాలుడు *n.* : A potter. కుమ్మరవాడు.

కులాసా or **ఖులాసా** *n.* : Happiness, felicity.

కులిశము *n.* : A thunderbolt. వజ్రాయుధము.

కులీనుడు *adj.* : Noble by birth మంచి కులమునందు పుట్టినవాడు.

కులుకరించు *v.n.* : To expand, to bloom, to grow, విజృంభించు.

కులుకు *v.n.* : To move gracefully. To put on pretty airs, or attitudinize. To play tricks. To bloom. To be melodious.

కులుత్థము or **కుళుత్థము** *n.* : The pulse called horse gram. ఉలవలు.

కులుపురాయి *n.* : A kind of gem. రాజావర్తము.

కుల్య *n.* : A camal, a rivule కాలువ. A water course. నీళ్లుపోయే క్రోవి.

కుల్యుడు *n.* : An honourable man. గౌరవింప దగిన మనుష్యుడు.

కుల్లిమి, కుల్లిమిపాము, కుల్లెము or **కుల్లెంపాము** *n.* : A sort of eel.

కుళాయ, కుళ్లా, కుళ్లాయ, కుళాయి, కుల్లాయి or **కులాయి** *n.* : A little cap. చిన్నటోపి.

కుళింగము *n.* : A sparrow, a crow. చటకము, వాయసము. The forktailed shrike.

కుళీరము *n.* : A crab. కర్కటకము, ఎండ్రకాయ.

కుళుపు *n.* : A stone set in a ring. ఉంగరమునకు పొదిగెడు విశాలమగు మణి విశేషము.

కుళ్లగించు *v.a.* : To loosen or dibble (the earth) : to stir (as the fire.)

కుళ్లాయి : Same as కుళాయి.

కుళ్లు or **క్రుళ్లు** *v.n.* : To rot decay, fret away, become putrid. To pine or rot with envy - నీ అదృష్టము కుళ్లినది you are very lucky. కుళ్లిపోయిన rotten, putrid. మనంబునగ్రుళ్లుచు grieving, sorrowing.

కువ : Same as కువ్వ.

కువకువ *adv.* : Trillingly, warblingly.

కువలము *n.* : A lily. కలువ.

కువలయము *n.* : A water lily or lotus. కలువ. The earth భూమండలము. కువలయాక్షి fair eyed, having eyes bright as lilies.

కువాడము, కువ్వాడము or **కువాళము** *n.* : A cloth cover over a carriage. బురకా. Hypocrisy, double dealing కపటము.

కువిందుడు *n.* : A weaver. సాలెవాడు.

కువిచిలు *n.* : A kind of saucepan. పాత్రసామగ్రులలో ఒకటి.

కువేణి *n.* : A fisherman's basket. చేపలను పట్టి వేయుబుట్ట.

కువ్వ or **కువ** *n.* : A heap. Also a subterraneous granary. పాతర.

కుశంక *n.* : A false objection, an empty cavil. కుత్సితపు శంక.

కుశము *n.* : A sort of grass which is used in many solemn and religious observances by the Brahmins : hence called sacrificial grass. *Poa Cynosuroides.* దర్భ. plu. కుశలు. కుశాగ్రబుద్ధి a wit as sharp as the point of a blade of grass.

కుశలము *n.* : Well being, happiness. క్షేమము.

కుశాలు *n.* : Gladness ; excessive joy. అతి సంతోషము.

కుశిని *n.* : A kitchen, cook-room. వంటయిల్లు, పడమటిల్లు. కుశినివాడు. a cook వంటవాడు.

కుశీలవుడు *n.* : An itenerant dancer, an actor. నానాదేశ సంచారకుడైన నట్టువుడు.

కుశేశయము *n.* : A lotus. తామర, పద్మము.

కుషీ or **ఖుషీ** *n.* : Pleasure, will. ఇష్టము.

కుష్ఠము or **కుష్ఠురోగము** *n.* : Leprosy.

కుసంధి *n.* : Narrowness, a narrow space. **కుసంధియైన** *adj.* : Crowded, thickset as houses, restricted or contracted as space.

కుసి *n.* : A joint in carpentry. మంచపు పట్టెలకుసి.

కుసిగుంపులు *n.* : Trouble, pain. శ్రమము, బాధ. **కుసిగుంపులబెట్టు** *v.a.* : To plague or tease. రచ్చలబెట్టు or శ్రమపెట్టు.

కుసిలించు *v.n.* : To sulk, to be discontented. అతృప్తిచే దుఃఖించు. **కుసిలింత.** *n.* : Grief caused by discontent sulkiness. అతృప్తిచే దుఃఖించుట.

కుసీదము *n.* : Usury. అన్యాయమైన వడ్డి. Living on the interest got by lending out money వడ్డీకిచ్చి జీవనము చేయుట. **కుసీదికుడు** or **కుసీదుడు** *n.* : A usurer. అన్యాయమైన వడ్డీ తీసేవాడు.

కుసుంబాపువ్వు (from కుసంభము.) *n.* : The safflower.

కుసుమము *n.* : A kind of grain. ధాన్య విశేషము. A flower in general. The safflower. Rose colour. **కుసుమ నూనె** oil made from the seeds of the safflower. **కుసుమరోగము** *n.* : A disease connected with menstruation. **కుసుమించు** *v.n.* : To flower.

కుసులు *n.* : Plural of కుసి. **కుసుళ్లు** *n.* : A gold armlet worn on the upper arm.

కుసూలము *n.* : A granary. పాణక, ధాన్య ముంచుగరిసె.

కుస్పృతి *n.* : Guile, craft. కపటభావము.

కుస్తరించు *v.a.* : To fondle, cajole, gull, make much of. బుజ్జగించు, ఊరడించు. To pacify సమాధాన పరుచు. To arrange సవరించు.

కుస్తుభుడు *n.* : The sea. సముద్రము.

కుహకము *n.* : Juggling, deception, sleight of hand. మోసము. కుహకి *n.* : A hypocrite, a cheat.

కుహన *n.* : Delusion, deception. మాయ. కుహనాకురంగము the fairy hind.

కుహరము *n.* : A cave. గుహ. A hole బెజ్జము.

మహాళి *n.* : A bunch of areca nuts. పోకపొత్తి.

కుహికుహి *n.* : The groaning or whisting sound of reeds. గాలిచేత రైలులో కలిగే ధ్వని.

కుహుకుహువు, కుహుకుహుత్కారము. కుహువు or **కుహూత్కారము** *n.* : The cry of the Indian cuckoo. కోకిల ధ్వని.

కూ or **కూక** *n.* : A cry, a shout. అరుపు. కూకపెట్టు or కూకవేయు to call, to shout. కూకలు scolding, sharp remarks, reprehension, reprimand. కూకలు పెట్టు or కూకలు వేయు to reprimand, to blame, to chide, to find fault with, to send one away roughtly.

కూకటి *n.* : Curia, ringlet, పిల్లజుట్టు. *adj.* : chief. ప్రానము. **కూకటిమూగ** *n.* : The Indian Roller or the forktailed shrike.

కూకరించు *v.n.* : To scold, or reprimand. కూకలుపెట్టు.

కూకి or **కూకీ** *v.n.* : dove. కూకిరము *n.* : Cooing, the voice of doves, murmuring notes.

కూకు *n.* : To set (as the sun or moon.) క్రుంకు, పొద్దుకూకినది the sun has set. పొద్దుగూకేవేళకు by sunset.

కూకుండు *v.n.* : To sit down, to be seated.

కూకుడుగువ్వ *n.* : The India Hoopoe.

కూకుడువత్తి *n.* : Gossamer. కూకుడు వత్తులయ్యె it was driven away like gossamer, i.e., piecemeal, bit by bit. నలినూకలు, తుత్తుమురు.

కూకుదము *n.* : Bestowing a daughter in marriage. సాలంకృత కన్యాదానము. **కూకుదుడు** *n.* : He who bestows a girl in marriage. సాలంకృత కన్యాదానము చేయువాడు.

కూకురుగుండంగి *n.* : The bird called the Gallinule or the Cuckoo. దాత్యూహము.

కూచము *n.* : A pillar, post, prop. స్తంభము.

కూచి *adj.* : Sharp, sharp pointed. వాడియైన. **కూచిచేయు** *v.n.* : To march as an army. దండు ప్రయాణమగు.

కూచిమారము *n.* : Nonsense, mere conceits, lewdness. పోకిరితనము. కూచిమారుడు *n.* : A lewd man.

కూజా *n.* : a gogglet or earthern water bottle.

కూట *adj.* : False, fictious.

కూటపాకలము *n.* : A fever, as a disease which attacks elephants. పిత్తజ్వరము, ఏనుగులకు వచ్చే ఒక జ్వరము. A kiln.

కూటబెట్టు *n.* : A sort of serpent.

కూటమి *n.* : Union, meeting : association. సాంగత్యము, కూడిక society. Criminal connection.

కూటము or **కూటాము** *n.* : An assembly, or court. A hall, కొలువు కూటము, చావడి, కూటము *n.* : The peak or top of a hill. కొండకొమ్ము.

కూటి : Genitive of కూడు food. కూటి నీళ్లు *n.* : Sour water. Water in which boiled rice has been steeped.

కూటువ or **కూటువు** *n.* : A crowd. గుంపు. A heap ప్రోగు. A host, an army. కూటువసరులు *n.* : A number of necklaces.

కూడ, కూడను or **కూడా** *adv.* : Together, also, likewise, too, even. సహితము. నీళ్లుకూడ ఇవ్వరు they do not give even water. అతనితో కూడ together with him.

కూడు *v.n.* : To be fit. తగు. To unite చేరు. To be possible. To accrue, be amassed, gained, acquired, unite చేరు. **కూడబెట్టు** *v.a.* : To collect. చేర్చు. To save as money.

కూడమి *n.* : Impossibility. **కూడముట్టు** *v.t.* : To run after తరుము కొనిపోవు, to overtake or come up with కలిసికొను.

కూడలి *n.* : Joining, meeting. కూడలి పట్టు a place of meeting. కూడలి దారి *n.* : The place where various roads meet.

కూడు : (from కుడుచు to eat or enjoy). *n.* : Food, victuals, boiled rice, అన్నము.

కూణలమ్మ *n.* : The name of a village goddess. కూణలమ్మకోక a sort of petticoat.

కూత *n.* : A cry కేక. కూతకైదువు a conchshell శంఖము. కూతనేల, కూతపట్టు or కూతవేటు *n.* : A distance of two miles. కోసునేల. See కూయు.

కూతురు or **కూతు** *n.* : A daughter. ఆడ కూతురు a woman, a female. పెండ్లి కూతురు a bride.

కూతురుబుడమ *n.* : A plant.

కూన *n.* : A young one, an infant. పిల్ల, బిడ్డ. The cub of an animal.

కూనీ or **ఖూనీ** *n.* : Murder. నరహత్య, హత్య.

కూపకము *n.* : The mast of a vessel. ఓడకంబము. A leather oil vessel. చేతిసిద్దె. The hollow on the lions. పిరిదిమీదిగుంట.

కూపము *n.* : A pit, well, or hole. నుయ్యి, చెలమ. An orifice. యమకూపము hell. స్మరకూపము the vulva.

కూపారము *n.* : The ocean. సముద్రము.

కూపెట్టు *v.n.* : To howl, cry, wail అరచు, మొరపెట్టు.

కూబరము *n.* : The pole of a carriage connecting the body with the yoke. నొగకఱ్ఱ *adj.* : Fine. మనోజ్ఞము.

కూయు *v.n.* : To cry, exclaim, to make noise. To clamour, yell. To bark, bray, crow, mew, croak, call, sing, shriek, hoot, as an owl. అరచు. **కూయి** *n.* : A cry. కూత, మొర. Protection. రక్షణము.

కూర *n.* : A herb, herbs, vegetables, garden stuff. A mess of food, curry even including flesh.

కూరట *n.* : Rolling on the ground. పొరలడము.

కూరము *n.* : Food, cooked food, అన్నము, వంటకము.

కూరముక్కు *n.* : A sort of fish.

కూరాడు *n.* : Vinegar made from rice. యాచిన కలి.

కూరించు *v.n.* : To cause to cram, thrust or choke.

కూరిచి or **కూర్చి** *a.* : Postposition. Concerning. Same as గూర్చి or గురించి.

కూరిమి or **కూర్మి** *n.* : Love, charity. ప్రేమ. Friendship, చెలిమి, స్నేహము.

కూరు *v.n.* : To come on, as sleep, or thirst. కలుగు. To collect, as sand in a drain. చేకూరు to accrue or be gained, to happen (as fear) ప్రాప్తమగు, సంభవించు. *v.a.* : To fill, to stuff.

కూరుక or **కూరుకు** *v.n.* : To slumber, doze or sink insleep. నిద్రించు. నా కన్నులు కూరుకుపోతవి my eyes are closing, I am dropping asleep. *n.* : Sinking to sleep, slumber, dozing. నిద్ర, కూర్కిడు to drop asleep. నిద్రించు.

కూరుకొను or **కూరుకొనిపోవు** *v.n.* : To enter. చొచ్చు. To sink, to be choked. To stuff క్రుక్కు. ఇసుకలో నా కాలు కూరుకొనిపోయినది my foot sank in the sand.

కూరుచు : See కూర్చు.

కూరుచుండు : See కూర్చుండు.

కూర్చము *n.* : A tuft of hair or grass. The beard గడ్డము, దాడి. The top of the nose, being the place where the eyebrows meet. కనుబొమల నడుమ. వరాహకూర్చము a tuft, a brush.

కూర్చి : See కూరిచి.

కూర్చిక *n.* : A brush. చిత్రము వ్రాసే తూలిక.

కూర్చుండు or **కూరుచుండు** *v.n.* : To sit, sit down, be seated. **కూర్చుండ బెట్టు** *v.a.* : To seat, make one sit down. కూర్చుండబడు to sit కూర్చుండు.

కూర్చు *v.a.* : To join. కలుపు. To accumulate, heap up, assemble, gather. కూడబెట్టు To compose or write, put together, గుంపుకూర్చు to raise a mob.

కూర్పరము *n.* : The elbow. మోచెయ్యి. The knee మోకాలు. A prop. or base ఆసరా.

కూర్పించు *v.a.* : To cause to join, or to cause to sew.

కూర్పు or **కూరుపు** *n.* : Joining, uniting. బల్ల కూర్పు a seam, a stitch. బల్ల కూర్పుగోడ a wooden wall or screen built of boards.

కూర్మము *n.* : A turtle or tortoise. తాబేలు.

కూర్మి : Same as కూరిమి.

కూలము *n.* : A bank, shore. దరి. కూలంకష a river. నది. కూలంకషము కూలంకషముగా the whole from first to last. కూలంకషమైన విమర్శ a thorough enquiry.

కూలి *n.* : Hire, hired labour. Tax పన్ను. కూలికి చేయు to work for hire. కూలి or కూలివాడు, or కూలిమనిషి *n.* : A hired labourer.

కూలు *v.n.* : To fall. పడు To die చచ్చు. **కూలనూకు** *v.a.* : To knock down. **కూలబడు** *v.n.* : To fall, to fall down suddenly.

కూళ *adj.* : Cruel, vile, wicked. క్రూరము, కుత్సితము. కూళస్వరము a harsh voice. **కూళ** or **కూళుడు** *n.* : A wicked man, a wretch. కుత్సిత పురుషుడు. An ignorant man మూఢుడు.

కూవ *n.* : A heap, a pile. కుప్ప.

కూష్మాండము or **కూశ్మాండము** *n.* : A gourd, or pumpkin. గుమ్మడి. A sort of devil or demon. పిశాచ భేదము.

కూసము *n.* : A snake's skin కుబుసము. A coat or jacket చొక్కాయ.

కూసు *adj.* : Low, base, trifling. కూసు మతము a miserable sect, a degraded sect. **కూసువిద్య** idle studies. A proverb says, అభ్యాసము కూసువిద్య Practice makes every thing easy.

కూహకము *n.* : A trick, fraud, semblance. Hypocrisy. Intrigue. adj. Intriguing, fradulent, deceitful.

కృకము *n.* : The vertebrae of the neck, the throat. ముచ్చిలిగుంట మీది బుడిపె, కంఠనాళము.

కృకలాసము *n.* : A lizard or chameleon. ఊసరవెల్లి, తొండ.

కృకవాకువు *n.* : A cock. కోడి. **కృకవాకుధ్వజుడు** *n.* : An epithet of Kumaraswami.

కృకాటిక *n.* : The nape or back of the neck. పెడతల, ముచ్చిలిగుంట.

కృచ్ఛ్రము *n.* : Pain. బాధ. Sin పాపము. A vow వ్రతము. Money expanded as a mortification or penance for sin. సాంతపనాదివ్రతము.

కృతము *n.* : An act, a thing done. చేయ బడ్డది. దైవకృతము an act of God. **కృతము** or **కృతయుగము** *n.*

: The golden age, the first of the four ages of the world, supposed to consist of 1,728,000 years. **కృతము** *adj.* : Done, made accomplished.

కృతి *n.* : An act, an action, doing. చేయుట Composition, work ప్రబంధము. Dedication. ఈ గ్రంథమును ఆ రాజునకు కృతి ఇచ్చినాడు he dedicated this book to that king. **కృతి** *n.* : A learned, successful, fortunate or skilful man. కృతార్థుడు, పండితుడు.

కృత్తి *n.* : A hide or skin. తోలు. **కృత్తివాసుడు** *n.* : He whose robe is a hide. A name of Siva.

కృత్తిక *n.* : The Pleiades.

కృత్య *n.* : The goddess of death, corresponding to *Cotytto*, or *Diana Taurica* or *Hecate*. సంహారక దేవత.

కృత్యము *n.*: An act, a deed. పని. క్రూర కృత్యము a cruel act. దైవకృత్యము an act of God నిత్యకృత్యములు daily duties. గృహకృత్యములు domestic matters.

కృత్రిమము *n.* : A trick; craft, art chicanery. *adj.* : Artificial, made by art. మనుష్యులచేత చేయబడినది. Seeming, apparent, not real, deceitful.

కృత్స్నము *adj.* : All, entire. అంతయు.

కృప *n.* : Favour, grace, mercy. దయ, కనికరము, కృపచేయు to grant, bestow, favour with.

కృపణుడు *n.* : A vile person, a miser. లోభి, కుత్సితుడు.

కృపాణము *n.* : A sword. కత్తి. కృపాణి *n.* : A knife, a pair of shears or scissors. కత్తి, కత్తెర, పట్టాకత్తి.

కృపాళువు *adj.* : Merciful, compassionate. కనికరముగల.

కృపీటము *n.* : Water జలము, నీళ్లు.

కృమి *n.* : A worm : an insect in general. పురుగు, క్రిమి.

కృశము *adj.* : Thin, lank, slender, weak, feeble. బక్క, సన్నము. కృశత or కృశత్వము *n.* : Leanness, thinness. **కృశాంగి** a slender girl.

కృశానువు *n.* : Fire అగ్ని, నిప్పు.

కృశించు *v.n.* : To waste or pine away, to become thin. బక్కటిల్లు, సన్నగిలు. కృశింపచేయు *v.a.* : To make thin.

కృషి *n.* : Cultivation, husbandry, agriculture, ploughing, cultivating the soil. సేద్యము. Labour, exertion ప్రమాదము, శ్రమ. కృషికుడు or కృషీవలుడు *n.* : A cultivator, a husbandman. సేద్యకాడు.

కృష్టము *adj.* : That which is drawn. ఈడ్వబడిన.

కృషి *n.* : A man of learning పండితుడు, చదువరి.

కృష్ణము *adj.* : Black, dark. నల్లని కృష్ణ or కృష్ణా *n.* : The river Krishna కృష్ణా నది. **కృష్ణ** or **కృష్ణపక్షము** *n.* : The dark fortnight : the wane of the

moon. కృష్ణాష్టమి the eighth day after full moon in the month of Sravana.

కృసరము *n.* : A dish of rice and pulse. పులగము.

క్లుప్తము *adj.* : That which is arranged or settled. ఏర్పాటు చేయుబడిన, Short, brief. సంగ్రహము.

కెం (in composition, contracted from కెంపు) *adj.* : Red. కెమ్మోవి a red lip. **కెంగేలు** (కెంపు + కేలు) *n.* : The palm of the hand, literally the red hand. **కెంజడలు** *n.* : Red hair.

కెంపు *n.* : A ruby. పద్మరాగము. Redness ఎరుపు. కెంపు the red metal, i.e., copper (used by goldsmiths in this sense.) కెంపులు the red petals of a plantain flower అరటి పువ్వులోని యెఱ్ఱని మొగ్గలు.

కెచ్చెలితనము *n.* : అల్లరి, దొమ్మి.

కెడ *n.* : A side, direction. పార్శ్వము.

కెడయు *v.n.* : To fall, to die. కూలు, పడు, చచ్చు. కెడపు *v.a.* : To throw down. పడజేయు. to cast off, put aside, push away.

కెత్తులముసొఱ్ఱ *n.* : A plant.

కెన్నడి *n.* : The Sambar or Rusa Deer.

కెరకొట్టు *v.n.* : To chirp. కలకలకూయు.

కెరలు *n.* : To be enraged, to cry out from alarm. కోపించు, రేగు, బొబ్బలిడు. To exceed అతిశయించు, విజృంభించు.

కెరలించు or **కెరలుచు** or **కెరల్చు** *v.a.* : To make angry, to enrage, to stirup. రేచు, కోపింపజేయు, కెరలజేయు.

కెరలియాడు *v.n.* : To dance with pride. చెలరేగు. **కెరలుపొడుచు** *v.n.* : To be proud. వర్ధిల్లు, విజృంభించు.

కెలకు : Same as కెలుకు.

కెలకు or **కెలను** *n.* : A side, part, quarter. దిక్కు. ఆకెలనన్ towards that side. Plu. కెలకులు.

కెలయు *v.n.* : To be arrogant. విజృంభించు.

కెలవు *n.* : Amorous desire. సంభోగేచ్ఛ.

కెలస or **కెలసము** *n.* : Business, work. పని అక్కర.

కెలుకు or **కెలకు** *v.a.* : To stir up, dig up or loosen earth. To scratch. మానిపోయిన పుండ్లు మరలికెలికినట్లు this is merely stirring an old quarrel, opening a healed sore. **కెల్లగించు** *v.t.* : To dig up.

కెల్లువారు *v.n.* : To rejoice. To rush.

కెళకుళి or **కెళాకుళి** or **కెళాకూళి** See కేళాకూళి.

కెళావు *n.* : Distance. దూరము.

కెళ్లు or **కెళ్లన** *adv.* : Slapadash. కెళ్లురుకు to gambol.

కెవ్వున *adv.* : Resoundingly, aloud. Slapdash, at once.

కే *n.* : A cry. కూత.

కేంద్రము *n.* : A centre. నాభి.

కేక *n.* : A loud cry. పెద్ద కూత. కేకవినెడు నేల the distance at which a shout may be heard. **కేకారవము** *n.* : The peacock's cry.

కేకరము *adj.* : Turned, as an ogling eye; glancing aside.

కేకరించు *v.n.* : To cry, to yell. **కేకలు వేయు.** *v.t.* : To look kindly at కటాక్షించు. To hawk in spitting. సకిలించునట్లు శబ్దించు.

కేకరుడు *n.* : One who squints. మెల్లకంటివాడు.

కేకస : Same as కేకిస.

కేకి *n.* : A peacock.

కేకిసలు or **కేకసలు** *n.* : Clapping of hands. చప్పట్లు. Sounds of merriment, prattle, riot at play. కేకిసలు కొట్టు to shout.

కేటత్రాడు *n.* : A rope of Yama's. యమ పాశము.

కేటకప్పీ *n.* : A block; a kind of pulley. ఒక విధమైన కప్పీ.

కేడ *adj.* : harsh, cruel or wicked. ధూర్తుడు. **కేడించు** *v.n.* : To part, to turn, to go aside. *v.a.* : To shield off, turn aside, or ward off.

కేడెము *n.* : A shield. డాలు.

కేతకి *n.* : The tree named పుచ్చపువ్వు మొగిలి. The female of this plant is called గొజ్జంగి.

కేతనము *n.* : A flag, standard, banner. టెక్కెము. A sign గురుతు. A house ఇల్లు.

కేతువు *n.* : A flag, standard, banner. టెక్కెము. The Dragon's tail or descending node of the moon. ఒక గ్రహము. See రాహువు.

కేదారము *n.* : A rice field. వరిమడి; a garden bed పాదు. A plot or mound దిబ్బ; a mountain. కొండ.

కేపు *n.* : Offspring, young, See క్రేపు.

కేపుమారి *n.* : A rogue a swindler. కత్తెర దొంగ.

కేయూరము *n.* : An epaulet or shoulder knot. అంగదము, బాహుపురి, నాగకేయూరుడు he who wears a snake as an ornament or shoulders knot.

కేరడము *n.* : Indifference. ఉపేక్ష. Derision తిరస్కారము, ఎత్తిపొడుపు మాట, తిరస్కారపుమాట, వంకర మాట. **కేరడించు** *v.t.* : To deride. పరిహాసము చేయు.

కేరళము *n.* : The country called Malabar or Malayalam.

కేరిజము *n.* : A kind of bird.

కేరు or **కేరించు** *v.n.* : To warble. To crow, as a babe. To chuckle with pleasure. To giggle. To cluck, as a laying ben.

కేలు : (congnate with చెయ్యి. and Tam. కయి) *n.* : The hand. చెయ్యి.

కేళకుళి or **కేళకూళి** or **కేళకూళి** *n.* : A bath or well with steps. మడుగు, నడబావి, క్రీడాసరస్సు.

కేళి *n.* : Sport, play. ఆట కేళిక *n.* : Sport, play. Dancing నృత్యము.

కేళ్లురుకు *adj. & adv.* : Rapidly, running, making a rush or dash, as a stag. కేళ్లువారు to run. పరుగెత్తు. See కెల్లువారు.

కేవ : See క్రేవ.

కేవడము *n.* : A shield. డాలు.

కేవలము *adj.* and *adv.* : Pure, mere, simple, unmixed, uncompounded. ఒక్కటేయైన. ఇది కేవలము బంగారుతో చేసినది this is made with gold alone.

కేవు *n.* : Freight. ఓడకూలి, ఓడ మీద వేసే సరుకునకు కూలి. కేవరి *n.* : he who hires a ship : the freighter. ఓడను కేవుకు పుచ్చుకొనువాడు.

కేశము*n.* : A hair. వెంట్రుక. **కేశపాశము** *n.* : Beautiful hair. కొప్పు. **కేశబంధము** *n.* : Ornamented tresses. పువ్వులు ముడిచిన కొప్పు. **కేశవుడు** *n.* : One who has fine hair.

కేసరము *n.* : lion's mane. సింహము మెడమీది వెంట్రుక, జూలు. The anthers of a flower : a filament; కేసరి *n.* : A lion.

కేసి : (An affix.) Towards, as ఇండ్లకేసి. towards the houses.

కై or **కయి** *n.* : The hand. The ending of the fourth case in gram. చతుర్థీ విభక్తియందు వచ్చే ఒక ప్రత్యయము.

కైంకర్యము *n.* : Duty, service. Divine service. ఊడిగము, సేవ.

కైకట్టు or **కయికట్టు** *n.* : A connection. సందర్భము.

కైకానుక or **కయికానుక** *n.* : a present given to a king when one visits him. A *nuzzur*. రాజులు లోనగువారిని చూడబోయినపుడు ఇచ్చే కానుక.

కైకొను or **కయికొను** *v.n.* : To undertake. పూను. *v.a.* : To take. receive, గ్రహించు. కైకొలుపు or కయికొలుపు to cause to undertake or receive కైకొనునట్లు చేయు.

కైకోల or **కయికోల** *n.* : A sect among weavers. సాలెజాతిలో భేదము.

కైచాపు or **కయిచావపు** (lit. stretching the hand) *n.* : Salutation. నమస్కృతి.

కైజీతము or **కయిజీతము** *n.* : Wages, daily, cooly, batta. బత్తెము.

కైజా or **కయజా** or **కయిజామోర** *n.* : A bridle : bridled up as a prancing house.

కైజారు *v.n.* : To slide or slip down జరుగు.

కైజు or **కయిజు** *n.* : A sort of quail.

కైటభారి *n.* : An epithet of Vishnu, as being the అరి foe or slayer of Kaitabha.

కైదర్యము *n.* : The black Margosa tree. నల్లవేప.

కైత or **కయిత** (for కవిత.) *n.* : Talent for composition. కవిత్వము.

కైతవము *n.* : Hypocrisy, deceit. కపటము. Gambling జూదము.

కైదండ or **కయిదండ** *n.* : The hand. Support చేయూత.

క్రైదీ or **ఖైదీ** *n.* : A prisoner. అపరాధి. **క్రైదు** or **ఖైదు** *n.* : Prison. imprisonment. క్రైదుచేయు or ఖైదుచేయు to imprison.

క్రైదువు or **కయిదువు** *n.* : A weapon or instrument. ఆయుధము.

క్రైపదము or **కయిపదము** *n.* : A test in poetical composition. కవి పరిజ్ఞాన పరీక్షార్థము పూరింపనిచ్చే పద్యాంశము. సమస్య.

క్రైఫియ్యతు *n.* : Circumstances, particulars. సంగతులు, వైనములు.

క్రైపు or **కయిపు** *n.* : Intoxication. మైకము. Grace. అందము. Pride విజృంభణము. Manner విధము.

క్రైముడి or **కయిముడి** *n.* : kind of drum. వాద్యవిశేషము.

క్రైమోడుపు or **కయిమోడుపు** or **క్రైమోడ్పు** or **కయిమోడ్పు** *n.* : A salutation. నమస్కృతి.

క్రైరడు or **కయిరడు** *n.* : A horse so named.

క్రైరవడి or **కయిరవడి** *n.* : See కవిరియుండ.

క్రైరవము *n.* : The esculent white water lily. తెల్లకలువ. క్రైరవబంధువు *n.* : The moon. క్రైరవలోచన *adj.* : Bright eyed, lily-eyed.

క్రైరవుడు *n.* : A gambler జూదరి. An enemy పగవాడు.

క్రైరి *n.* : a grey-eyed horse, a wall-eyed horse., పిల్లికండ్లగుఱ్ఱము.

క్రైలాటము or **కయిలాటము** *n.* : Deceit, fraud, a trick, జిత్తు, మాయోపాయము. **క్రైలాటకాడు** or **కయిలాటకాడు** *n.* : A cheat. మాయోపాయము గలవాడు.

క్రైలాసము *n.* : Kailasa, a mountain in Tibet. The fabled residence of Kubera and the heaven of Siva. కుబేరుని ఉనికిపట్టు. దక్షిణ క్రైలాసము The Kailas of the South, an epithet of Kalahasti.

క్రైలు *n.* : Measurement of grain after thrashing and before sharing it. A frame shaped like the letter. A triangled frame used in a pent roof. పెంకుటింటికి వేసే ఒక ముక్కోణపు చట్రము. క్రైలుకాలము harvest time. క్రైలుదారుడు a superintendent of measurement.

క్రైవడి or **కయివడి** *n.* : Manner, likeness, kind, sort. విధము, పోలిక, విషము త్రాగిన క్రైవడిన్. just as if he had drunk poison.

క్రైవర్తుడు *n.* : A fisherman. చేపలను పట్టువాడు.

క్రైవల్యము *n.* : Beatitude, eternal happiness. Heaven మోక్షము. The happy event or ending of a novel.

క్రైవారము or **కయివారము** *n.* : Circumference. Measurement round. చుట్టుకొలత. The description of a circle.

క్రైవు : Same as క్రైపు.

క్రైవ్రాలు or **కయివ్రాలు** *v.n.* : To alight as a bird పక్షులు లోనగునవి క్రిందికి దిగు. To fall పడు. To incline to one side. ఒరుగు. **క్రైవ్రాలుచు** *v.t.* : To cause to be inclined క్రైవ్రాలజేయు.

కైశికము *n.* : Tresses, beautiful locks. వెంట్రుకల సమూహము.

కైశికి *n.* : A certain rhetorical figure. ఒక కావ్యవృత్తి.

కైశోరక *adj.* : Childish, puerile, boyish. **కైశోరము** boyhood వయో విశేషము.

కైశ్యము *n.* : Tresses, a fine head of hair. కైశికము.

కైసేయు or **కయిసేయు** *v.t.* : To adorn. అలంకరించు. To worship పూజించు. **కైసేత** or **కయిసేత** *n.* : Adornment, trimming. అలంకారము.

కొంకనక్క *n.* : A small kind of fox. చిన్న జాతినక్క.

కొంకపర్తిదొండ *n.* : A wild plant with green mossy buds. See దొండ.

కొంకర *n.* : Bending. వంపు. కొంకర వంకర all twisted and twirled. కొంకరలు పోవు to become crooked.

కొంకి *n.* : A bend, a turn : A hook, a hasp; A drag-hook. వంపుచీల.

కొంకు *v.n.* : To be timid, alarmed : to fear, to dread, to hesitate. భయపడు, వెనుదీయు, సంకోచించు. *n.* : Fear. Timidity, shyness.

కొంగ *n.* : A bird of the heron or stork kind. బకము. **కొంగ గొడ్డలి** *n.* : A pickaxe (so called by ఉప్పరవాండ్లు).

కొంగు *n.* : A skirt, a hem. చెంగు, చెరగు, అంచు. **కొంకోడువడు** or **కొంగోడు పోవు** *v.i.* : To be inclined, to slant. ఒడ్డగిల్లు, ఒరుగు.

కొంచ : See క్రౌంచము.

కొంచించు *v.a.* : To draw back in hesitation. సంకోచించు.

కొంచు *v.n.* : To hesitate. కొంకు, సంకోచించు. To retreat, draw back. వెనుకతీయు. **కొంచు** *n.* : Dirty sweat. మురికిచెమట.

కొంచుపోవు *v.a.* : To carry away. **కొంచువచ్చు.** *v.a.* : To bring. See కొను.

కొంచెము or **కొంచియము** *n.* : A little. Littleness న్యూనత. కొంచెము కొంచెముగా little by little. కొంచెముగా ఎంచు to esteem slightly.

కొంజు *v.n.* : To hesitate. అనుమానించు.

కొంట *n.* : Contraction for కొనుట.

కొంటె *adj.* : Naughty, indecent, childish, puerile, silly, light, idle, mischievous, tormenting, impertinent, teasing. **కొంటె** *n.* : A naughty person. పలుగాకి, తుంటరి.

కొండ *n.* : A hill, hillock, mountain, rock. మల, కొండకాకి a hill crow. **కొండకాటిగాడు** *n.* : The Indian Tree-pie, **కొండకాలువ** *n.* : A mountain stream, or cascade. సెలయేరు, ఝరము. **కొండగురుతు** a common characteristic.

కొండాటము *n.* : Plague, trouble, squable. సంతోషము.

కొండాడు (for కొనియాడు.) *v.a.* : To praise. స్తోత్రముచేయు.

కొండి or **కొండీ** *n.* : A sting, ముల్లు. A staple or hook కొక్కెము, కొక్కీ, దురదగొండి, కొండవల a kind of net used for cateling fish, **కొండికనాడు** childhood బాల్యకాలము.

కొండిక *adj.* : Young చిన్న *n.* : An infant, a little boy. బాలుడు. **కొండికడి** a little girl బాలిక.

కొండికాళ్లు *n.* : The legs that support the stem of a drill plough.

కొండీ : See కొండి.

కొండె or **కొండియ** *n.* : A knot of hair. వెంట్రుకల ముడి.

కొండెము or **కొండియము** *n.* : Slander, a slanderous tale, backbiting, a calumny. చాడీ. **కొండెకాడు** or **కొండియుడు** or **కొండీడు** *n.* : A slanderer, a talebearer. కొండెము చెప్పేవాడు.

కొండొక (కొండు (=కొంచెము) + ఒక) *adj.* : A little, slight. కొంచెము.

కొండ్ర *n.* : A field, The space included in the widest turn of the plough. ఎదురు దున్ని మళ్లించిన నడినేల. కొండ్రకైదువు a plough నాగలి. **కొండ్రచేసికొను** *v.a.* : To cultivate.

కొంత *adj.* : Some, a little, to a certain extent. కొంతకాలమునకు for some time, for a short time. కొంతమట్టుకు a little, somewhat, to a certain extent.

కొంతము *n.* : A javelin. కుంతము.

కొందరు (కొంత + వారు.) *plu.* : Some, a few persons.

కొందలము or **కొందలపాటు** *n.* : Perturbation, confusion, anxiety. విచారము, కలత, క్షోభము. కొందలించు or కొందలపడు to be confused. కలతపడు.

కొందు *v.t.* : To mince or hash. నజ్జుగా నరుకు.

కొంప *n.* : A house. ఇల్లు. నా కొంప తీయవలెనని ఉన్నాడు he seeks to ruin me.

కొంపోవు or **కొనిపోవు** *v.a.* : To carry away. తీసికొనిపోవు.

కొకిబికి or **కొకిబిక** *adj.* : Distorted, twisted, crippled. చక్కన తప్పిన.

కొక్కరాయి : Same as కొక్కెర.

కొక్కరించు *v.a.* : To mock, ridicule. ఒహోహో అని వెక్కిరించినట్టుగా అరుచుట. To shout, to cluck, like a hen after laying eggs.

కొక్కీ *n.* : A hook, a clasp.

కొక్కిస *n.* : Grappling, hugging with the thighs in wrestling. జెట్టిపట్లలో నొకటి.

కొక్కు *n.* : The bandicoot, or great rat పందికొక్కు, నేలకొక్కు a mole. కొక్కు పాషాణము *n.* : A sort of arsenic.

కొక్కెము *n.* : A buckle, or hook. కొక్కీ.

కొక్కెర or **కొక్కరాయి** *n.* : A heron బకము. **కొక్కెరపండ్లు** *n.* : Crooked teeth.

కొక్కెస *n.* : A kind of tree.

కొక్కొరొకో *n.* : Crowing as a cock.

కొచ్చి *n.* : Cochin. కొచ్చికుక్క a spaniel.

కొజ్జా *n.* : A eunuch.

కొటారు, కొటారము or **కొఠారు** *n.* : A store, a granary. A place to keep grain; salt, & c.

కొటిక or **కొట్టిక** *n.* : A hamlet or small village. గ్రామము.

కొటికాడు : Same as కొట్టికాడు.

కొట్టకొన *n.* : The very end. అన్నిటికిన్ని కొన.

కొట్టడి *n.* : A store room. సామగ్రు లుంచెడి గది, కొట్టు.

కొట్టము *n.* : A pent roofed chamber or house as distinguished from మిద్దె which is flat - roofed. Pounding in a mortar. A kind of dance నృత్యవిశేషము.

కొట్టరువు *n.* : A barn, a grain store. కొటారు.

కొట్లాడు *v.n.* : To quarrel. జగడమాడు. To suffer pain బాధపడు.

కొట్లాము *n.* : A pent roofed house. **కొట్టము**. name of a certain country.

కొట్టి or **కోటి** *n.* : A kind of root. కాకాంచి. Espionage వేగు.

కొట్టిక : Same as కొటిక.

కొట్టికాడు or **కోటికాడు** *n.* : A spy or watchman. వేగరి.

కొట్టు *v.n.* : To strike. గంట కొట్టినది. the clock has struck. గాలి కొట్టుచున్నది the wind is blowing. కంపు కొట్టినది it smells badly.

కొట్టివేయు : To strike off, exclude, dismiss, cut off. కొట్టుకొనివచ్చు to be carried towards by wind or water. కొట్టుకొనిపోవు to be blown away, to be carried off.

కొట్టు *v.a.* : To strike, knock, smite, beat, thrash. To attack (as rats do.) To rob, as highwaymen do. To quash, refute, defeat, dismiss, nonsuit. **కొట్టించు** *v.t.* : To cause to beats.

కొట్టు *n.* : A blow, a stroke. దెబ్బ. A storehouse, a godown. సామగ్రు లుంచెడిగది. A jail. **కొట్టుడుబిళ్ల** *n.* : A taw, at marbles.

కొట్టె *n.* : The stone of a fruit.

కొట్నము *n.*: Pounding rice వడ్ల దంపకము. Service ఊడిగము. A marriage rite వివాహ తంత్ర విశేషము.

కొట్ర *n.* : Water in which flour is boiled. పిండిలోనగువాని నుడుకబెట్టుటకు పెట్టే యెసరు.

కొఠారు : Same as కొటారు.

కొఠీ *n.* : A mercentile house or firm. కొఠీవేయు to set up or open a bank.

కొడమ *n.* : A weir or basket in which fish are snared.

కొడము *n.* : A censer or vase for incense. కుంభహారతి.

కొడవలి (కొట్టు + వాలు) *n.* : A sickle, a reaping hook.

కొడి *n.* : The tip, top, a mark, or feature. A flame. The snuff of a wick దీపపువత్తి కొన. A standard or flag.

కొడిది *n.* : A sort of tree. A subdivision of the farming caste.

కొడిదిలి *n.* : A handful. చేర, పుడిసిలి.

కొడిపొయ్యి *n.* : A fire place.

కొడిమె *n.* : A ship, a boat. ఓడ. A fisherman's basket చేపలబుట్ట. Blame అవదూరు. Sin పాపము. కొడిమెలాడు a wicked man. పాపాత్ముడు.

కొడిసె *n.* : A sort of fish.

కొడిసెసాల or **కొడిసెవిత్తులు** *n.* : The plant.

కొడుకు or **కొడుకడు** *n.* : A son. పెండ్లి కొడుకు a bridegroom.

కొడుంపు *n.* : A barrel, a cylinder : the length of a bamboo between two knots. A thimble or guard worn on the finger when playing the guitar తంతి మీటుటకు వ్రేలికి వేసుకొనే గోరు.

కొడుము *n.* : A large pot. బిందెవంటి కుండ.

కొణజము or **కొణజా** *n.* : An alley, passage, gallery, balcony, a porticon. ద్వారమును మాత్రము సంరక్షణ చేసే ఇల్లు, వాకిటి కావలి ఇల్లు.

కొణత or **కొణతము** *n.* : A puzzle or check. A stick to tie a dog to. కుక్కను కట్టే కొయ్య. కొయ్యలు కొణతలు wood, sticks & c.

కొణము *n.* : A reed for playing on the guitar, & c.

కొణిగ or **కొణిగె** *n.* : The caves of a slanting roof. మంజూరు. A heap కుప్ప, దిబ్బ. అమ్ముడు కొణిగెలు the name of a kind of grain.

కొణిద, కొణిదలి or **కొడిదిలి** *n.* : The hand held as a cup. కొణిదెడు As much as can be held in the hand held as a shallow cup; a handful కొణిద n. The name of a certain caste. జాతి భేదము.

కొణుగురు or **కొడుగురు** *n.* : The snuff of a lamp. దీపపు చిట్టెము.

కొణుజు *n.* : A tick or insect in sheep. పిణుజు.

కొతిక *n.* : A plant.

కొతిమిరి or **కొత్తిమిరి** *n.* : Coriander plants. కొతిమిరిపురుగు *n.* : A midge or gnat, so called because when it gets into the candle it gives a scent like coriander.

కొతుకు *n.* : To pine. To hestitate. సంకోచించు, వర్ణలోపముగా మాట్లాడు; to grudge. To boil as water. To stifle sighs. కొతికి మాట్లాడుట to hesitate in speaking. నీళ్లు కొతుకుచున్నవి the water is boiling.

కొత్త *adj.* : New, fresh. క్రొత్త. **కొత్తనీరు** *n.* : The freshes in a river. కొత్తవారు strangers, foreigners.

కొత్తడము or **కొత్తళము** *n.* : A bastion, bulwark or stronghold. బురుజు.

కొత్తమల్లి : Same as కొతిమిరి.

కొత్తముట్టు or **క్రొత్తముట్టు** *n.* : a mere filament, not yet twisted into a thread. పెనచినరాట్నపు నూలుపోగు, నూలిపోగు అతుకు.

కొత్తరికము *n.* : Newness, novelty, freshness. చేరినకొత్తరికము shortly after he arrived.

కొత్తెము *n.* : The pulp of the palmyra fruit. తాటిపండులో విత్తులేని కండ.

కొత్తెమ్మ *n.* : A lady saint, a female ascetic.

కొత్వాలు *n.* : The chief officer of the police (of a city or town.) కొత్వాల్ చావడి a police station.

కొద or **కొదవ** *n.* : The residue, rest or remainder; deficiency, want, defect. లోతక్కువ. కొదవ పెట్టు to leave unfinished.

కొదమ *adj.* : Young. Hard. దృఢమైన. కొదమ సింగము or సింగపు కొదమ a young lion. కొదమతుమ్మెద or తేటికొదమ a young bee.

కొదరు *v.n.* : To splutter, as a pen in writing చెదరు, రేగు.

కొదవ : See కొద.

కొదుకు : Same as కొతుకు.

కొదుపు *n.* : To fascinate, charm, delude. ఊరించు.

కొద్ది *n.* : A little, a trifle, something. adj. Little, small, few. Petty, trifling, slight, mean, base. కొద్ది పిచ్చివాడవుకావు you are no slight fool. కొద్ది గొప్ప less or more. కొద్దిమంది a few people.

కొన *n.* : The end, extremity, termination, point, tip. చివర. కొనగోళ్లు the tips of the nails. కొనచెవి the tip of the ear : చంటికొన the tip of the breast, the nipple or teat. *adj.* : Last.

కొనకొను *v.n.* : To try. యత్నించు.

కొనటి *adj.* : Ugly, deformed. అంగహీనుడైన, వికారమైన.

కొనసాగు or **కొనలిడు** *v.n.* : To last to the end. To be fulfilled, or accomplished. వర్ధిల్లు, నెరవేరు. **కొనసాగించు** *v.a.* : To accomplish, to complete.

కొనిపోవు *v.a.* : To carry away. తీసికొనిపోవు.

కొనియాడు *n.* : To praise, to laud. నుతించు, పొగడు. To hail, to cherish ఆదరించు. To protect కాపాడు. To serve కొలుచు. **కొనియాట.** *n.* : The act of praising, cherishing, protecting or serving.

కొనివచ్చు *v.a.* : To bring. తెచ్చు.

కొను *v.n.* : To be pierced as an arrow నాటు. **కొను** *v.a.* : 1. To take, to get తీసికొను To experience. ఆకలి కొను to be hungry. అనుకంపముకొని feeling pity. 2. To buy, purchase.

కొను : The sign of the middle voice in the Telugu verb, as తెచ్చుకొను, and

తెలిసికొను. ఇల్లు కట్టుకొన్నారు they built a house for themselves.

కొనుజు *n.* : A tick పిడుజు.

కొన్ని *adj.* : Some, a few. కొన్నాళ్లు a few days. కొన్ని దినములు. కొన్ని మంది certain persons కొందరు. ఒక కొన్ని a few.

కొపురు, కొప్పరము or **కొప్రము** *n.* : A shoulder, the scapula or shoulder blade. The hump of an ox. మూపు, భుజశిరస్సు. **కొప్పరించు** *n.* : To grin. ఇగిలించు. To be proud అతిశయించు, విజృంభించు.

కొప్పు *n.* : The chignon or tuft in which a Hindu female folds her tresses. కేశబంధము. కొప్పు or కొప్పు వాసము the crest of a roof.

కొప్పెర *n.* : metal cauldron or boiler. వెడల్పు మూతిగల పెద్ద పాత్రము.

కొప్రము : Same as కొప్పరము.

కొబ్బరి or **కొబ్బెర** *n.* : The kernal of the cocoanut. **కొబ్బరి బెల్లము** sugar made from cocoanut tree juice. **కొబ్బరికాయ** *n.* : A cocoanut.

కొమ (another form కొమ్మ) *n.* : A branch. శాఖ. A woman ఆడుది.

కొమరు *n.* : Youth, youthfulness, bloom, beauty, loveliness. మనోజ్ఞత. Manner, way. *adv.* : Beautiful, handsome. అందమైన, **కొమరు మిగుల** gracefully, **కొమరారా** finely.

కొమిరె *n.* : : A young woman. యౌవనముగల స్త్రీ. A peg or pin.

కొమ్మ *n.* : A branch. శాఖ. A damsel, a maiden, a female. ఆడుది. A battlement with loop holes, an embrasure. కోటకొమ్మ. పట్టుకొమ్మ a prop, a refuge, reliance.

కొమ్మి *n.* : A sort of forest tree with rough leaves and fragrant flowers.

కొమ్ము : The imperative of కొను to take. నీకైదువకొమ్ము take up your sword.

కొమ్ము *n.* : 1. A born, A bugle or trumpet. A tusk, an elephant's tusk or tooth కోర, దంతము. 2. The secondary form of the vowel ఉ. అల్లపు కొమ్ము a root or bit of ginger. పసుపు కొమ్ము a root or bit of turmeric.

కొయికండ *n.* : A corn on the toe.

కొయికూర *n.* : A kind of potherb that is cropt and grows again. See కొయ్యకూర.

కొయ్య *n.* : Wood మ్రాను. A staff or stick. కఱ్ఱ. ఓడకొయ్య a ship's mast. కొయ్యకాలు a wooden leg; stubble.

కొయ్యగూర or **కొయ్యతోటకూర** *n.* : A sort of potherb.

కొర *n.* : What remains, balance. కొరత. Profit, use, good, advantage. పని, ఫలము, ప్రయోజనము. Carpentry or massonry శిల్పము. A kind of fish కొర మీను. కొరగాని useless, unprofitable.

కొరనెల *n.* : A half moon. కొరనెలతూపు a cresent headed arrow. Parij. కొరమాలిన Useless.

కొరండము *n.* : An agate or corundum stone. కురువిందము.

కొరకంచు or **కొరకచ్చు** *n.* : A fire brand. కొరవి.

కొరకు : (an affix as a sign of the fourth case). For : for want of : onbehalf of, on account of : with a view to : to the end that. నాకొరకు for me.

కొరకొర *n.* : Anger. కోపము. కొరకొరలాడు *v.n.* : To be angry. కోపగించు.

కొరడా *n.* : A whip, scourage, knout. కమ్చీ, జాటీ, చబుకు.

కొరడు *n.* : A pair of pincers. A gleam or streak of a rainbow in the clouds, portending rain. తిన్నని ఇంద్ర ధనుస్సు. An owl గుడ్లగూబ. The stump of a tree మ్రాని మోడు.

కొరత *n.* : Want, defect, fault. వెలితి, తక్కువ. That which is wanting. Incompleteness. A predicament వానికేమి కొరతలు లేవు he is in want of nothing.

కొరద *n.* : A certain fish.

కొరనాసిగండు *n.* : The striped Hyena.

కొరను : Same as కొరకు *n.*

కొరపడము or **కొర్పడము** *n.* : A blanket.

కొరవనికొయ్య *n.* : A worthless wretch, a villain.

కొరపము *n.* : A curry comb. గొరపము.

కొరపోవు *v.n.* : To be choked. పొరపోవు. To swoon. మూర్ఛిల్లు.

కొరమాను *n.* : A large tree.

కొరముట్టు *n.* : A tool, an implement, an instrument. పనిముట్టు, ఉపకరణము.

కొరలు *v.n.* : To be full. కలుగు, ఉండు. To blaze, shine. ప్రకాశించు. To grow, spread. పెరుగు. *v.a.* : To fancy, like, try. కోరు.

కొరవ *n.* : The Koravas, a certain tribe of mountaineers.

కొరవంజి *n.* : A gypsy. A gypsy dance.

కొరవి or **కొరివి** *n.* : A fire brand. The touchwood tree. ఎర్రగోరింట, కొరవిచీమ or కొరివిచీమ the red ant, so called because its bite gives a burning sensation. కొరవిదయ్యము will of the wisp.

కొరసంది *n.* : A vital part of the body. జీవస్థానము, ఆయము.

కొరి *n.* : The middle hair in the eyelash. రెప్పనడిమి వెంట్రుక.

కొరిజె *n.* : A hoof. గొరిసె. Also a landmark or village boundary. పొలిమేర.

కొరిటిచెట్టు *n.* : A kind of tree.

కొరిమిడి or **ముండ్లకొరిమిడి** *n.* : A tree.

కొరిమిపాల *n.* : The touchwood tree, used for torches. దివిటీ కర్ర.

కొరివి : See కొరవి.

కొరివింద *n.* : A certain forest tree.

కొరుకు *v.a.* : To bite, gnaw, grind or gnash. పండ్లు కొరుకు to gnash the teeth. కొరుకుడు పుండు a cancer or gnawing ulcer.

కొర్నా or **కొర్నాసిగండు** : The hygena దుమ్ములగొండి, గొరపోతు.

కొ్ర *n.* : The grain called Millet, ఈశ్వరకొ్రలు a coarse kind of this grain. A sort of fish. పాఠీనము. **కొ్రమట్టు** or **కొ్రమీను** *n.* : A fish found in tanks, thick and shaped almost like an eel.

కొ్రు *n.* : A spike on which criminals were impaled. వేకు, శూలము. A spear. A hook on which men are suspended. A thorn, A sort of drill plough. That extent of land which requires one plough. కొ్రుతోలు to harrow. కొ్రుపట్టిన threadbare, torn.

కోల *n.* : Measure, measurement. పరిమాణము. Guilt : the result of crime. పాపము, పాప ఫలము. Retribution particularly that suffered in a subsequent birth. Killing, murder. హింస, పాముకొలచిన కొల. వానిని చంపిన కొల నీకు తీరదు you cannot get rid of the guilt of killing him. **కొలత** *n.* : Measurement.

కొలకు or **కొలకువు** : Same as కొలను.

కొలకొల *adj. & adv.* : Aloud, screem-ing, tumultuous, noisy, confusedly, in chorus. కొలకొల లాడిరి they made an uproar. కొలకొలమనుచు noisily.

కొలది or **కొద్ది** *n.* : Extent, measure, height, depth, limit. పరిమితి. Means, mode. Power, glory. శక్యము. ఏ కొలదినైనా by all means. ఆయన చిత్తము కొలది యెరింగి in conformity with his pleasure. కొలది or కొద్ది. In proportion to, according to, in conformity to. నాలుగు ఏండ్ల కొలది చదివిరి. they studied for four years. మోకాలి కొలది నీరు water upto the knee. ఈకొలది thus far, so much, such.

కొలను or **కొలకు** : A lake, a tank. మడుగు, సరస్సు.

కొలము *n.* : Caste. కులము. Lineage వంశము. Race జాతి.

కొలారము, కొలారు, కొలారుబండి or **కొల్లారుబండి** : Same as కొల్లారము.

కొలి *n.* : A small hole made in the ground to play a certain game called గోడుబిళ్ల.

కొలికి *n.* : The tip or end. మొన. A hook or loop కొక్కి. The corner of the eye near the nose ముక్కు కంటిన కంటి మూల. దారమునకు కొలికికట్టినది. she made a loop in the string.

కొలిపించు *v.a.* : To cause to measure. కొలుచునట్లు చేయు. To cause to do చేయించు. See కొలుపు.

కొలిమి *n.* : A pit. A fire pit or furnace. ముద్దకొలిమి A smelting forge. నీళ్ళ కొలిమి. a reservoir. కొలిమితిత్తి a pair of bellows.

కొలివెపిట్ట *n.* : A small sort of bird spotted with white.

కొలుచు *v.a.* : To measure. కొలతవేయు. To serve, to worship ఉపాసించు, సేవించు. *n.* : Grain ధాన్యము. Rice వరిధాన్యము.

కొలుపు *v.n.* : To agree, to consent సమ్మతించు. కొలుపు *v.a.* : To encourage, to stir up, to set on, to egg on.

పురికొలుపు, కన్నుగీటి సైగచేయు. కుక్కలను కొలిపిరి : they set the dogs (on the boar & c.). who set the elephant upon me? దరికొలుపు to set on fire. మేల్కొలుపు to awaken, to rouse. పురికొలుపు to stir up. మరులుకొలుపు to enamour.

కొలువడి *n.* : Measurement. కొలత.

కొలువు *n.* : Service, employment. సేవ. A hall of audiene. ఆస్థానము. A feast in honour of any village goddess, as *Ammavaru*, or *Poleramma*. ఉత్సవ విశేషము. కొలువుకూటము *n.* : A court.

కొలె *adv.* : beginning with, since. కోలె.

కొల్కి : Same as కొలికి.

కొల్త : Same as కొలత.

కొల్ది : Same as కొలది.

కొల్పు : Same as కొలుపు.

కొల్ల *n.* : Plenty, Pillage, plunder. దోపుడు. అరటి పండ్లు కొల్లగానున్నవి plantains are plentiful or dirtcheap. అది నాకు కొల్ల it is more than enough for me. **కొల్లకాడు** *n.* : A plunderer. కొల్లపెట్టువాడు.

కొల్లాటి పక్షి or **కొండలాటి పక్షి** *n.* : The bird called the Sultan bulbul. పగిలిపిట్ట.

కొల్లారము or **కొల్లారు** *n.* : A square enclosure, with chambers built at the corners. భవంతి, కొల్లారు బండి or కొల్లాబండి a car రథము, గాడీ.

కొల్లి or **అడివికొల్లి** *n.* : A plant called మలాపము. కొల్లికొరజము a plant called పాలక్యము.

కొల్లు or **కొల్లుగుంట** *v.* : A pit of water.

కొల్లు *v.a.* : To kill. చంపు.

కొళ్లు *n.* : Horse gram. కొళ్లుగంజి grain-boilings.

కొల్లెత్తువాడు *n.* : A mason or bricklayer. తాపివాడు.

కొల్లేరు *n.* : The Kolair lake. కొల్లేటి కొంగ a pelican.

కొవ్వాళ్లు *n.* : A sort of fish.

కొవ్విలిపువ్వు *n.* : A certain wild creeper.

కొవ్వు or **క్రొవ్వు** *n.* : Fat, fatness. Presumption, insolence. *v.n.* : To be fat. To wax fat. To be proud or presumptuous. తలకొవ్విన or పొట్ట కొవ్విన.

కొస *n.* : A tip or end. The border or selvege. కొసగలముత్తెము a per shaped pearl. కొసగా slating.

కొసరు *v.n.* : To demand an article over and above, or into the bargain. To be greedy. To be eager for To hesitate సంకోచించు.

కొసరుచెట్టు *n.* : The plant కండూష్పల.

కో *Interj.* : Oh ! oh ! Alas, forbear. Huzza ! hurrah !

కొ (Imperative for కొనుము.) : Take thou. తీసికో = తీసికొనుము.

కోక *n.* : A plaid or garment, particularly that of a woman, a robe. ఆమె కట్టుకోకతో వచ్చెను. she came with nothing but the clothes she was wearing.

కోకనదము *n.* : The red lotus. చెంగలువ.

కోకము *n.* : The ruddy goose. చక్రవాకము. A wolf. తోడేలు.

కోకిర, కోకిరి or **కోగిరి** *n.* : A thick felt, made of shreds of wool beaten together, and used for saddle cushions.

కోకిల or **కోకిలము** *n.* : The Indian black Cuckoo. **కోకిలడేగ** *n.* : The crested goshawhi, వానకోకిల the swallow.

కోగు *v.t.* : To shave. గొరుగు.

కోచ *n.* : Cowardice; a coward. పిరికి, భీరువు. **కోచ పారు** *n.* : To be afraid. భయపడు.

కోట *n.* : A fort. కోటకొమ్మలు *n.* : Battlements of a fort.

కోటరము *n.* : The hollow of a tree. చెట్టు తొఱ్ర.

కోటరము, కోటరికము or **కోడరికము** *n.* : The state or relationship of a daughter-in-law. కోడంట్రము.

కోటానుకోటి or **కోటానుకోటులు** *n.* : Hosts upon hosts ; innumerable numbers, myriads. అసంఖ్యములు.

కోటి *n.* : A crore or ten millions. A host. జీవకోటి the animal kingdom : వృక్ష కోటి the vegetable kingdom.

కోటి *n.* : Espionage. వేగు. **కోటికాడు** or **కొట్టికాడు** *n.* : A spy. Amuk.

కోటీరము *n.* : A crown, a crest, a diadem. కిరీటము, యొమిడికము.

కోటు *n.* : A love game at cards.

కోటేరు *n.* : A plough. మొదలు పైకెత్తి కాడికి కట్టిన నాగలి. కోటేరు పెట్టిన రీతిగా నుండే ముక్కు a long sharp nose.

కోట్రము : Same as కోటరము.

కోడ *n.* : A certain tree. విషము కోడనార the bowstring-hemp.

కోడంట్రము, కోడంట్రికము or **కోడరికము** (కోడలు+రికము)*n.* : The state of being a daughter-in-law.

కోడలు *n.* : A daughter-in-law, Also a wife భార్య, మాకోడలు–my wife.

కోడాడు *v.n.* : To be amazed or confounded. To bewail అఘోరించు. To suffer pain బాధపడు.

కోడి *n.* : a fowl, a bird. కోళ్లు poultry, fowls. సీమ కోడి a foreign fowl. i.e., a turkey, or Guinea fowl. పిల్లల కోడి a brood hen.

కోడిగ or **కోడీ** *n.* : A score, twenty cloths, gems. & c.

కోడిగము *n.* : Ridicule, jesting. పరిహాసము, హాస్యము. Vanity, an empty show, a fleeting scene.

విలాసచేష్ట. కోడిగించు *v.a.* : To gibe at, deride. హాస్యము చేయు, కోడిగీడు one who gibes.

కోడిపీట *n.* : A piece of wood placed at the end of the pole of a carriage. నొగచివర క్రింద నెత్తుగానుంచే మోపుడు కొయ్య.

కోడిబడి *n.* : A kind of cake, భక్ష్య విశేషము.

కోడియ : Same as కోడె.

కోడివాటము *n.* : A steep pent roof.

కోడు *n.* : A rivulet, the branch of a river : an artificial canal. A bed of bulrushes : a marsh. నీటి పల్లము. A line రేఖ. A leg of a bed, table, or chair.

కోడె *n.* : A bullcalf. కోడెదూడ. A young bull. కాడిమరపదగిన దూడ. Plumpness, prime. తరుణము. జోడు కోడియలు. a pair of bullocks. **కోడె** adj. Young. **కోడెత్రాచు** a young snake, one in its prime. కోడెకాడు n. A young man.

కోణంగి *n.* : A buffoon, a fool in a farce. కోణంగితనము *n.* : Mimicry, buffoonery, foolery, horseplay. కోణంగి దాసరి *n.* : A buffoon, dressed like a pilgrim.

కోణము *n.* : An angle, మూల. a bow with which a lute or fiddle is played. A drumstick.

కోత *n.* : Cutting, reaping, parting. Lopping, maiming. కోతకాలము *n.* : Harvest time. **కోతదోనె,** *n.* : A native boat with two keels.

కోతి *n.* : A monkey. **కోతికొమ్మంచి** *n.* : A certain game.

కోదండము *n.* : A bow. **కోదండము తీయు** or **కోదండము పెట్టు** *n.* : To tie up to be flogged.

కోదాడు *n.* : A deformed palm tree. తాళవృక్ష విశేషము.

కోదు *n.* : A Khond : a hill tribe in Ganjam.

కోద్రవము *n.* : The grain ఆరిగలు or ఆళ్లు.

కోన *n.* : A dell or glade or gorge in the hills, a recess. కొండలలోని మరుగు చోటు. కోన or కుని a corner, a narrow place కొన, మూల. A garden. కోనసీమ the delta of a river ; a place of gardens. A forest అడవి.

కోనెము *n.* : The mackarel fish, కోనెముచేప *n.* : The mango fish.

కోనేరు *n.* : A stone-faced tank with steps. చుట్టుమెట్లుగల నలుచదరపు గుంట.

కోప *n.* : A cup. గిన్నె.

కోపము *n.* : Anger, displeasure, wrath. కినుక. **కోపకాడు** a passionate man. **కోపి,** కోపికత్తె an angry woman. **కోపగించు,** కోనగిల్లు, కోపపడు, కోపము చేయు or కోపము తెచ్చుకొను To be angry.

కోపు n. A side or quarter. పార్శ్వము. A bit or stick, కడ్డీ, బలపపుకోపు a

slate pencil. A sort, a kind of variety. A windfall, something out of the direct line. The tip or end of a bow వింటికొప్పు. A salutation నమస్కారము. Manner విధము.

కోమ *n.* : The top of an anthill పుట్ట చివర. A woman, కొమ్మ, ఆడుది.

కోమటి *n.* : A man of the merchant caste. A shopkeeper. adj. Belonging to the shopkeeper-caste. **కోమటిసరుకులు** wares. **కోమటి సాక్ష్యము** doubtful evidence, saying neither one thing nor another.

కోమలము *adj.* : Delicate, soft, bland, blooming, youthful. మృధువైన, *n.* : Water. నీళ్లు. **కోమలాంగి** or **కోమలి** *n.* : A blooming girl. కోమలికము *n.* : Bloom, beauty. చక్కదనము.

కోయ or **కోయలు** *n.* : A certain hill tribe in the Telugu country.

కోయష్టికము *n.* : The lap wing. కొక్కెర, చీకుకొక్కెర.

కోయిల *n.* : A temple. గుడి. The black Cuckoo. కోకిల. **కోయిలకూర** *n.* : The herb called *Amaranthus tristis.*

కోయు *v.a.* : To cut. To pluck, gather. To reap. To slaughter (an animal for food.) కోసికొనిపోవు to wear away.

కోర *n.* : A tusk, fang, tooth. దంష్ట్ర. A cup గిన్నె. A tray or dish. పళ్లెము. adj. Sharp, pointed కోరకొమ్ము a sharp horn. కోరపళ్లు the incisors. కోరమీసాలు pointed whiskers.

కోరంగి *n.* : Small cardmoms. చిట్టెలకులు.

కోరకము *n.* : A bud. మొగ్గ. కోరకపాళి *n.* : A line or chain of blossoms.

కోరగించు *v.n.* : To close as a flower or as the hand ముకుళించు To sprout మొలకెత్తు.

కోరడము *n.* : Ridicule, mockery, derision. అపహాస్యము.

కోరడి *n.* : A bank or ridge. A hedge. ఆవరణముగా వేసిన పొడిమట్టి గోడ. Ridicule కోరడము, అపహాస్యము The ferule on the butt of a chisel hilt. **కోరడిగట్టు** *n.* : A bank, or ridge, an earthfence.

కోరదూషములు *n.* : The grain called అరిగలు or ఆళ్లు.

కోరముపువ్వు *n.* : The coral flower.

కోరా *adj.* : Unbleached. కారికము, అశాహతము. కోరాబంగారు inferior gold, impure gold మట్టపు బంగారు.

కోరాడు *v.n.* : To grovel, to throw up the earth with the horns, or tusks. To purr as a cat.

కోరింద *n.* : The bramble.

కోరు : (for కొనరు.) కైకోరు they will not accept.

కోరు *v.a.* : To desire, ask, propose, pray, demand, beg. ఇచ్చించు. **కోరిక** or **కోరికి** or **కోర్కి** *n.* : A wish, desire, ఇచ్ఛ. Love, hope, అభీష్టము. A vow వరము. కోరు.

కోల *adj.* : Long. కోలముఖము a long face. **కోలమెరుగు** forked lighting. నిలువు మెరుగు, ఐరావతి. **కోలాకు** a long leaf. **కోలాకు** పొన్న a certain tree. **కోలాతపేలా** an oblong cup, a sauce boat.

కోల *n.* : A staff. దండము. An arrow బాణము. అంపకోలలు arrows. తవ్వు కోల, పంటికోల or మునిగోల a hoe or digging staff.

కోలంకి పిట్ట *n.* : A sort of bird. A swift.

కోలకము *n.* : Pepper. మిరియము.

కోలక్రోతులు *n.* : A game played by boys. కోతికొమ్మంచి అనే ఆట. Vish.

కోలగగ్గెర *n.* : A noose or a tether. ఎద్దులను పడద్రోసి నాలుగుకాళ్లను కలియగట్టే కట్టు.

కోలదివ్వె or **కోలదివియ** *n.* : A torch. వెలుతురు కట్టెలదివిటీ.

కోలపాలచెట్టు *n.* : A sort of tree.

కోలపొన్న *n.* : The plant called *Haemonites cordifolia.* వృశ్ని పర్ణ, అంఘ్రిపర్ణిక.

కోలము *n.* : A dance, dancing. వర్తనము A pan, an earthen basin. A float or raft తెప్ప. An apple రేగుపండు. కోలమాంసము Pork.

కోలముక్కి చెక్క *n.* : కుటజము.

కోలవస *n.* : A species of వస.

కోలాటము *n.* : A morris-dance in a ring in which sticks are stuck together in harmony. Single stick is also thus named.

కోలాహలము *n.* : An uproar, hubbub, buzz. Bloom, blaze of beauty. బహుజన ధ్వని, కలకలము. **కోలాహలుడు** *n.* : An uproarious or noisy person; the trumpeter or preacher of the day.

కోలు *adj.* : Big, great, huge పెద్ద. **కోలుపులి** or **కోల్పులి** a royal tiger. కోలుపడిగెలు lofty banners. *adv.* : Very మిక్కిలి. See కోలుమసగు.

కోలు *n.* : Taking కొనుట. An affix, which turns verbs into nouns. ఆచికోలు usurpation. పొగడికోలు applause. కలుపుకోలుతనము sociable nature. *Plu.* : కోళు. పుచ్చికోళ్లు. accepting. కలుపుకోళ్లు minglings. మొత్తు కోళ్లు lamentations. **కోలు** n. Plunder. కొల్ల.

కోలుకాడు *n.* : A bailiff. కావలివాడు. A sealbearer. ముద్రమానిసి. A revenue-officer. An exciseman. నియమించెడి అధికారి, సుంకరియొక్క బంటు.

కోలుకొను or **కోల్కొను** *v.n.* : To recover, be cured, be remedied. To come to good, become ripe.

కోలుతల or **కోల్తల** *n.* : Fighting face to face. ఎదుట నిలిచి యుద్ధము చేయుట. Preparation for war or battle యుద్ధసన్నాహము.

కోలుపడు or **కోల్పడు** *v.n.* : To be lost, ruined. చెడు, నశించు. To lose పోగొట్టుకొను To appear అగుపడు, కోల్పడ్డ foiled, worsted, lost పోగొట్టుకొన్న. **కోలుపాటు** or **కోల్పాటు** *n.* : Loss, deprivation.

కోలుపుచ్చు or **కోలుపరుచు** *v.a.* : To lose, ruin, chase away, forfeit. కోలుపుచ్చుకొన్న lost. పోగొట్టుకొనిన.

కోలుపోవు *v.a.* : To lose. *v.n.* : To be spoiled. చెడు. **కోలుపోక** *n.* : Losing. పోగొట్టుకొనుట.

కోలుమసంగు (కోలు = మిక్కిలి) *v.n.* : To rave, rage, be furious. చెలరేగు, విజృంభించు.

కోలై *n.* : Stubble, a stump of corn. వెన్నుకోసినకాడ, కోలె.

కోలె : (Post position.) Since, మొదలుకొని, నుండి. నాటన్ గోలె ever since that day.

కోలెమ్ము (కోల + ఎమ్ము) *n. Lit.* : The long bone, that is, the spine or back bone.

కోళె *n.* : A man who is struck with wonder. ఆశ్చర్యమునొందినవాడు.

కోవ or **క్రోవ** *n.* : A string, as of pearls : సరము. A bunch of coral దండ. కోవతీసిన blistered.

కోవి or **క్రోవి** *n.* : A tube, గొట్టము. An orifice, opening. A musket తుపాకి. కోవి పుండు a sinus or opening in a boil : a corn on the foot. కపురంపుకోవులు pastiles of camphor. తేనెకోవి a honey comb.

కోవి or **క్రోవి** *n.* : A certain flowering shrub, *Galedupa ArborEa.* క్రాణుచెట్టు, కురవకము, రేలచెట్టు.

కోవిదత *n.* : Skill. ఖడ్గకోవిదత skill in the use of the sword. **కోవిదుడు** *n.* : A skilful or wise man. A learned man. విద్వాంసుడు. చదువరి.

కోవిల or **కోవెల** *n.* : A temple. గుడి, కోయిల. The Cuckoo. కోకిలము.

కోవు *v.* : కైకోవు, చేసికోవు. *n.* : An imitative sound resembling a cry. అర్పునందగు ధ్వన్యనుకరణము.

కోవురము *n.* : Ambush. శత్రువులను కొట్టేందుకు దారి పక్కను దాగి యుండుట.

కోశము *n.* : A repository, receptacle, place : the inside. A sheath, scabbard. కత్తివర. The cocoon or bag containing the silk worm. An egg గుడ్డు. **కోశకారి** the silkworm.

కోష్టము *n.* : A plant named *Coitus Arabicus.*

కోష్ణము *adj.* : Lukewarm, tepid. నులివెచ్చగానున్న, గోరువెచ్చగానున్న.

కోస or **కోసు** *adj.* : Long. కోస, ముత్తెము A pearshaped pearl.

కోసము or **కోసరము** : (of Kan. గోస్కర) (Affix) For, on account of; in behalf of; దానికోసము its account దానికొరకు.

కోసరలు : A sort of rice.

కోసలము *n.* : The district around Benares.

కోసు *adj.* : Slanting, aslant, oblong.

కోసు *n.* : A distance of about two miles. క్రోశము. పరుగు. The ఆమడ or four koss is 8 or 10 miles.

కోసు *n.* : A cabbage. ఆకుకోసు lettuce. మట్టకోసు cauliflower.

కోస్తా *n.* : A coast. కోస్తావర్తకము the coasting trade.

కోహళము *n.* : A kind of drum. కాహళము.

కోహో *n.* : A word expressing ridicule. పరిహాసమును తెలియజేయుమాట.

కౌ or **కవు** *n.* : In composition, stands for కౌను or కవును as కౌదీగ.

కౌండిన్య or **కౌండిన్యగోత్రము** *n.* : The name of an ancient family.

కౌక్షాయము or **కాక్షేయకము** *n.* : A sword. కౌక్షేయకుడు one who carries a sword.

కౌగిలి or **కవుగిలి** *n.* : The breast. భుజాంతరము. కౌగిటచేర్చు to take in one's arms, to embrace. **కౌగిలించు** or **కవుగిలించు** *n.* : To embrace. ఆలింగనముచేయు. **కౌగిలింత, కవుగిలింత** *n.* : An embrace. ఆలింగనము.

కౌచు or **కవుచు** *n.* : A scale of a fish. చేపపొలుసు. Fish-smell, stench చేపవాసన.

కౌజు or **కవుజు** *n.* : The Indian patridge.

కౌటిల్యము *n.* : Crookedness, curliness as of crisped locks of hair. వంకరతనము.

కౌడు or **కవుడు** *n.* : Cunning. కపటము.

కౌతుకము *n.* : Glee. సంతోషము. Strong desire, impetuosity. ఆశ, కోరిక, వేడుక, కుతుకము. The marriage thread or cord. పెండ్లితోరము, దీక్షాదులయందు చేతకట్టే కంకణము.

కౌతూహలము *n.* : Eagerness, vehemence. మిక్కిలి ఆశ, తమి.

కౌను or **కవును** *n.* : The waist. నడుము. The middle part of a bow. వింటినడుము.

కౌపీనము *n.* : A modesty piece. గోచి.

కౌమారము (from కుమార.) *n.* : Youth, bloom.

కౌముది *n.* : Moonlight. వెన్నెల. ఆంధ్ర కౌముది illustrations of Telugu, the name of a grammatical work.

కౌమోదకీ *n.* : The club or mace of Vishnu విష్ణువు యొక్క గద.

కౌరవ *n.* : Pertaining to the Kuru (కురు) family.

కౌరు or **కవురు** *n.* : Tint, hue, gleam; a luminous streak. వర్ణాధిక్యము.

కౌలు or **కవులు** *n.* : A writing of assurance, agreement or engagement granted to the cultivator of the soil. A safe guard or warrant to pass (as granted to an enemy.)

కౌలుదిమ్మ *n.* : A die or punch. used by goldsmiths, also called పడి అచ్చు.

కౌలేయకము *adj.* : Of a good parentage or high birth. మంచికులమున పుట్టిన.

కౌశలము or **కౌశల్యము** *n.* : Skilfulness, dexterity. నేర్పరితనము.

కౌశికము *n.* : An owl.

కౌశికుడు *n.* : A title of Indra : also of Viswamitra. **కాలకౌశికుడు** an abject wretch.

కౌశేయము *n.* : Silk, a silk cloth. పట్టుబట్ట.

కౌస్తుభము *n.* : A carbuncle. The breast-plate or jewel worn at his breast by the god Vishnu. Metaphorically, gem or masterpiece, or the noblest thing, the "jewel" or middle ornament in a collar of knighthood. అద్వైత కౌస్తుభము the masterpiece of Monism (name of a book).

క్రంగున *adv.* : Aloud. కంగున.

క్రంత *n.* : A hole. రంధ్రము. A lane సందు. A court రచ్చ. A present taken to the intended bride by the bridegroom's party.

క్రందనము *n.* : Weeping. ఏడ్పు Shouting, howling. ఆర్పు, పిలుపు. క్రందితము *adj.* : Wept, cried, called out. ఏడ్చిన, పిలిచిన.

క్రందు *v.n.* : To sound, మ్రోగు. To weep విలపించు. *n.* : Sound, noise. మ్రోత, సందడి. Greatness, excess. ఎక్కువ. Thickness తరచు.

క్రంప or **కంప** *n.* : A branch of dried thorns, a bramble. ఎండిన ముండ్ల మండ.

క్రకచము *n.* : A saw. రంపము.

క్రక్కన *adj.* : Cruel. కఠినము.

క్రక్కు : Same as కక్కు to vomit.

క్రచ్చు *n.* : Wish. కోరిక. **క్రచ్చు** or **క్రచ్చుకొను** *v.t.* : To surround. చుట్టుకొను. **క్రచ్చర** *adv.* : Suddenly : at once : శీఘ్రముగా. Entirely అంతయు. Much మిక్కిలి.

క్రతువు *n.* : Sacrifice, burnt offering. యజ్ఞము. **క్రతుధ్వంసి** *n.* : The destroyer of Sacrifices; epithet of Siva. **క్రతుభుక్తులు** or **క్రతుభుజులు** *n.* : Those who live on sacrifices. i.e., the gods. దేవతలు. క్రథనము *n.* : Killing. వధ.

క్రన్నన *adv.* : Rapidly. well, duly. At once, immediately. శీఘ్రముగా. Then, afterwards పిమ్మట Again మరల.

క్రమణము *n.* : Turning round తిరుగుట.

క్రమము *n.* : A series, an order, a line. A mode, a way, a course, a plan, a rule. Regularity, arrangement. ఈ క్రమమున thus, in this order. **క్రమముగా** *adv.* : One after another, in order, by degrees, day by day. **క్రమేణ** *adv.* : Successively, in due succession.

క్రముకము *n.* : The areca or betel nut tree. పోక.

క్రమేలకము *n.* : A camel. ఒంటె.

క్రమ్మరు *v.n.* : To turn, return, go back. మరలు. క్రమ్మరించు or క్రమ్మరుచు v.a. To turn, send back, recall. To revoke, annul, rescind. క్రమ్మర జేయు. **క్రమ్మర** *adv.* : Again **క్రమ్మరిల్లు** or **క్రమ్మరబడు** Same as క్రమ్మరు.

క్రమ్ము *v.n.* : To spread. కవియు, వ్యాపించు To swell పైకి ఉబుకు. క్రమ్ముదల *n.* : Spreading. క్రమ్ముట, వ్యాపించుట, క్రమ్ముదెంచు to swell పైకి ఉబుకు. **క్రమ్ముదనము** *n.* : Duplicity. కపటభావము. క్రమ్మున *adv.* : Quickly త్వరగా.

క్రయము *n.* : Price. వెల purchase వెల యిచ్చికొనుట. కాలక్రమము the current price. క్రయము చేయు to dispose of, to sell. క్రయధనము the cost. క్రయ పత్రము or క్రయచీటి a sale deed.

క్రయ్యు *n.* : A canal. కాలువ, కయ్య. క్రయ్యబడు or క్రయ్యు to unite కలియు.

క్రల్లపడు *v.n.* : To become dry, to dry up. ఎండు.

క్రవ్యము *n.* : Flesh, meat. మాంసము. **క్రవ్యాదుడు** or **క్రవ్యాశనుడు** *n.* : A cannibal, a carnivorous giant. పచ్చిమాంసమును తినువాడు.

క్రాంతి *n.* : Turning, తిరుగుట, క్రమణము.

క్రాక : Same as కాక heat. క్రాగు Same as కాగు to be hot. క్రాగుడు Same as కాగుడు. క్రాచు Same as కాచు.

క్రానుగు or **కానుగు** *n.* : The tree called or Dalbergia Arborea.

క్రాయు *v.n.* : To spit. ఉమియు To rinse the mouth and spit out the water. పుక్కిలించి ఉమ్మివేయు to vomit క్రక్కు.

క్రార or **క్రారవడి** or **క్రారావడి** *n.* : The name of the letter R క్రా in a conjunct letter as in క్రా. Also a conversational word used instead of శ్రాద్ధము.

క్రాలు *v.n.* : To wave. అల్లలాడు to turn round and round. గిరగిరతిరుగు. To spread about చెదరు. To wander or roam about సంచరించు.

క్రించు *adj.* : Vile. అల్పమైన, నీచమైన, క్షుద్రమైన. క్రించుదనము or క్రించు దనము క్రా Baseness. నీచత్వము, అల్పత్వము. Spite, cruelty.

క్రించుడు or **క్రించు** *n.* : A low fellow. క్రోధి, అల్పుడు.

క్రిందు *n.* : The part below. అధో భాగము. The past time. గతకాలము. క్రిందటి నెల the last month.

క్రిక్క *n.* : An encomiast. బట్టువాడు, వంది.

క్రిక్కిరియు *v.n.* : To crowd, to be crowded. ఎడములేక వ్యాపించు. క్రిక్కిరించు to cause to be crowded క్రిక్కిరియునట్లు చేయు. **క్రిక్కు** *n.* : Closeness. కిరుకు.

క్రిమి *n.* : An insect, *n.* : worm, an animalcule. పురుగు.

క్రియం *n.* : Doing. చేయుట. Act, action. పని. Manner విధము. Use, advantage, means, an expedient, a contrivance ఉపాయము.

క్రియ్యు *v.n.* : To grow lean. కృశించు.

క్రీ : In compounds, is a contracted form of క్రిందు. క్రీచూడ్కి *n.* : A downeast glance. క్రింది చూపు.

క్రీడ *n.* : Play, sport, enjoyment. అట్లాట, పరిహాసము. Disgrace దూరు. క్రీడి *n.* : A name of Arjuna. కిరీటి or అర్జునుడు. **క్రీడించు** *v.n.* : To sport. ఆటలాడు.

క్రీస్తు *n.* : Christ.

క్రుంకు *v.n.* : To sink, to drown. మునుగు. To set అస్తమించు. To die చచ్చు. *n.* : A plunge, the act of drowning, immersion. మునుక. క్రుంకుడు, sun-set. క్రుంకులిడు to give a plunge.

క్రుంగు or **క్రుంగబడు** or **క్రుంగిలు** *v.n.* : To be bent. కిందికి అడగు. To go down. దిగబడు.

క్రుక్కు : Same as కుక్కు.

క్రుధ *n.* : Anger. కోపము. క్రుద్ధము *adj.* : Wrathful. **క్రుద్ధుడు** *n.* : A wrathful man.

క్రుమ్మరు or **క్రుమ్మరిల్లు** or **క్రుమ్మరిలు** *v.n.* : To wander. సంచరించు, తిరుగు.

క్రువ్వు or **క్రువ్వు** *n.* : To butt. కొమ్ములతో పొడుచు. **క్రుమ్ము** or **క్రుమ్ముడు** *n.* : Butting. కొమ్ములతో పొడుచుట.

క్రుయ్యు *v.n.* : To grow lean. కృశించు. To retreat వెనుదీయు. **క్రుస్సిపోవు** *v.n.* : To faint, perish, fail. కృశించు పోవు, కుంగిపోవు.

క్రుళ్లు or **కుళ్లు** *v.n.* : To rot. కుళ్లిపోవు. To grieve or pine మనసులో దుఃఖించు. క్రుళ్లగించు to pine away.

క్రుళ్లగింత *n.* : Pining away. మనసులో దుఃఖించుట. క్రుళ్లుపోతు or కుళ్లుపోతు an envious wretch. ఓర్వలేక మనస్సులో దుఃఖించు స్వభావము గలవాడు.

క్రూరము *adj.* : Cruel, wicked. కఠినమైన, చెడ్డ. Terrible, ferocious. భయంకర మైన. Hard, stern. గట్టి. **క్రూరబుద్ధి** wickedness or cruel nature. క్రూరతిథి an ill starred day.

క్రే : In composition, is short for క్రేవ as క్రేగన్ను.

క్రేంకారము or **క్రేంకృతి** *n.* : A note, voice, sound : the voice of a bird. A ringing. jangling, creaking sound.

క్రేగన్ను *n.* : The outer corner of the eye. అపాంగము, కడకన్ను. క్రేగంట *adv.* : Askance, with a sidelong glance.

క్రేగయి *n.* : The tip of the hand. హస్తాగ్రము.

క్రేటు or **క్రేటుకొను** *v.n.* : To make a noise in clearing the throat. సకలించునట్లు శబ్దించు. To be agitated తొట్రుపడు.

క్రేడి *n.* : A kind of red rice. ఒక విధమైన ఎర్రవడ్లు.

క్రేడించు, క్రేడిచేయు or **కేడించు** *v.n.* : To step or move aside. తొలగు, *v.t.* : To desregard. అలక్ష్యముచేయు.

క్రేణి *n.* : A high place, a high situation. ఉన్నత పదము.

క్రేణించు or **క్రేణిచేయు** : Same as క్రేడించు.

క్రేతొట్టు *v.n.* : To wear away the bank. గట్టొరయు.

క్రేపు *n.* : A calf. దూడ. Also, the top of a mountain పర్వత శిఖరము. The knot of a woman's jacket.

క్రేయము *adj.* : That which can be purchased, purchaseable వెలయిచ్చి కొనదగిన.

క్రేయో *n.* : A noise made in driving away anything. వెడలగొట్టుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము.

క్రేళ్లు *n.* : Leaps, skips. గంతులు, పరుగులు. Pride ఉన్నతి. క్రేళ్లుగ *adv.* : At once. చెంగుచెంగున. **క్రేళ్లుదాటు** or **క్రేళ్లురుకు** *v.n.* : To bound, to leap ఎగిరిపడు, గంతులిడు.

క్రేవ *n.* : A side. వైపు, పార్శ్వము.

క్రువున or **కెవ్వున** *adv.* : Shriekingly, suddenly aloud. అకస్మాత్తుగా, బిగ్గరగా.

క్రైలు or **కైలు** or **కయిలు** *n.* :Thrashing and measuring grain. ధాన్యమును నూర్చి కొలుచుట. **క్రైలుదారి** or **క్రైలువారు** n. An officer who superintends the thrashing and measuring of grain. కయిలుచేయించే అధికారి.

క్రైస్తవుడు *n.* : A christian. క్రీస్తుమతస్థుడు.

క్రొంకి : Same as కొంకి. క్రొంచ Same as కొంచ.

క్రొక్కారము *n.* : Cockcrowing. కోడికూత.

క్రొక్కారు *n.* : New season. **క్రొక్కారు మెరుగు** *n.* : Brilliant lightning. See under క్రొ.

క్రొత్త or **కొత్త** *adj.* : New, నూతనము, అపూర్వము. See under క్రొ.

క్రొత్తడము or **క్రొత్తళము** *n.* : A battlement. కోటబురుజు.

క్రొత్తడి *n.* : A chaste woman. పతివ్రత.

క్రొత్తముట్టు *n.* : Fresh spun thread. క్రొత్త నూలు, వడకనినూలు.

క్రొన్నార (క్రొత్త + నార) *n.* : New fibre.

క్రొబ్బరుపు *n.* : A new bed క్రొత్తపరుపు.

క్రొమ్మించు *v.n.* :To excel. మించు See under క్రొ.

క్రొమ్ము *n.* : A shrub, The nail-dye plant. గోరింట.

క్రొమ్ముడి *n.* : A fresh knot. కొత్తముడి See under క్రొ.

క్రొమ్మెరుగు *n.* : Fresh brilliancy. క్రొత్త మెరుగు. See under క్రొ.

క్రొవ్వాడి *adj.* : Re-set, newly sharpened, bright, keen. See or క్రొ.

క్రొవ్విదము*n.* : An evil deed. దుష్కార్యము Freshness, See under క్రొ.

క్రొవ్విరి *n.* : A young blossom. క్రొత్త పువ్వు. See under క్రొ.

క్రొవ్వు or **కొవ్వు** *v.n.* : To become fat or proud. మదించు. *n.* : Fatness, pride. మదము. **క్రొవ్వుగొను** to become fat or proud. మదించు.

క్రొవ్వెద *n.* : Fair tresses (a poetical phrase for కొప్పు)

క్రోడము *n.* : The middle of the trunk... మధ్యభాగము. The lap ఒడి, తొడ.

The breast రొమ్ము. A pig పంది. **క్రోడపత్రము** *n.* : A supplement, codicil, postscript, leaf inserted.

క్రోతి *n.* : A monkey. కోతి.

క్రోధము *n.* : Wrath, anger, కోపము. క్రోధనుడు *n.* : A passionate man. కోప స్వభావము గలవాడు. క్రోధన an angry woman. Also, name of a year. **క్రోధి** *n.* : A passionate person. కోపము గలవాడు.

క్రోయు *v.t.* : To stretch out cunningly. విషమముగాచాచు.

క్రోలగచ్చు *n.* : The ichneumon plant, which is supposed to furnish the mungoose with an antidote when bitten by a snake. (*Ophoxylon*) సర్పాక్షిచెట్టు.

క్రోలు *v.a.* : To enjoy. అనుభవించు. To eat or to drink తిను, త్రాగు. To swallow మింగు. To take గ్రహించు. *n.* : A tube. క్రోవి. **క్రోలుచు** or **క్రోల్చు** *v.n.* : To cry. కూయు. To make a noise.

క్రోవ *n.* : A string of beads. సరము.

క్రోవి or **కోవి** *n.* : A hollow tube. గొట్టము. A gun, musket or pistol. తుపాకి. A bottle బుడ్డి. An underground sluice భూమిలోపలి తూము. A crucible మూస. A flute. పిల్లనగ్రోవి.

క్రోశము : Same as కోసు.

క్రోష్టము or **కోష్టము** *n.* : A plant named *Costus Arabicus.* గెనుసు గడ్డచెట్టు.

క్రోష్టువు *n.* : A fox. నక్క.

క్రౌంచము *n.* : A kind of heron.

క్రౌర్యము *n.* : Cruelty, క్రూరభావము.

క్లమము or **క్లమథము** *n.* : Exhaustion. శ్రమము, బడలిక.

క్లాంతము *adj.* : Languid, wearied. బడలిన. క్లాంతి *n.* : Weariness. బడలిక.

క్లామ్యత్ *adj.* : Wearied, exhausted. బడలిన.

క్లిన్నము *adj.* : Moist, wet. తడిసిన, నిత్యక్లిన్న ever moist.

క్లిష్టత *n.* : Intricacy, a puzzle, inconsistency, hardship. క్లిష్టము *adj.* : Intricate, hard, puzzling. పూర్వోత్తర విరుద్ధమైన Forced, unnatural, as a sense. Difficult కఠినము.

క్లీబము *n.* : The neuter gender. నపుంసకము.

క్లుప్తము *adj.* : Brief, contracted, short సంక్షిప్తము. Settled, determined ఏర్పాటు చేయబడిన, *n.* : A contraction or abbreviation.

క్లేదము *n.* : Wet. తడి.

క్లేశము *n.* : Affliction, distress. దుఃఖము.

క్వ *adv.* : Where ? ఎక్కడ ? Where is the race descended from the Sun, and where is my weak wit ? Where the comparison !

క్వచిత్తు or **క్వచిత్** *adv.* : here and there, occasionally, sometimes, a little some. క్వాచిత్కముగా*adv.* : Rarely. occasionally.

క్వణము or **క్వణనము** or **క్వాణము** *n.* : A musical note, sound, tone. వీణెలోనగువాని మ్రోత.

క్షంత *n.* : A patient man. ఓర్పరి.

క్షణద *n.* : Night. రాత్రి. క్షణదుడు *n.* : An astrologer. జోస్యుడు.

క్షణము *n.* : A moment, an instant. పదివిఘడియలు. A feast. తిరునాళ్లు, ఉత్సవము. అర క్షణము half a second, for a while. క్షణప్రభ *n.* : A momenetary flash. మెరుపు.

క్షతము *adj.* : Beaten, hurt. గాయము నొందిన. *n.* : A wound, a sore, a hurt. పుండు, గాయము, **క్షతజము** *n.* : Blood. రక్తము, నెత్తురు. క్షతి n. A wound. గాయము. Mischief, harm, damage. చెరుపు, నాశము.

క్షత్త *n.* : A charioteer. సారథి.

క్షత్రియ *adj.* : Appertaining to the Kshatriya caste; lordly. రాచ. క్షత్రియ or క్షత్రియాణీ *n.* : A baroness : a woman of the military caste. క్షత్రియస్త్రీ, రాచది. **క్షత్రియుడు** *n.* : A baron, one belonging to the military caste. రాచవాడు.

క్షప *n.* : night. రాత్రి. క్షపాకరుడు *n.* : The moon. చంద్రుడు.

క్షపణుడు*n.* : A buddhist. బౌద్ధమతస్థుడు.

క్షమ *n.* : Patience. ఓర్పు. The earth భూమి. క్షమము adj. Able, adequate, fit, appropriate. సమర్థమైన.

క్షమాపణము *n.* : Pacifying, softening. సముదాయించడము, ఉపశాంతి చేయడము.

క్షయము *n.* : Decrease, perishing, wasting, consumption. క్షీణించడము, తక్కువ కావడము. క్షయరోగము, అరుగుతెవులు. క్షయరోగము *n.* : Consumption. Phthisis. **క్షయించు** *v.n.* : To diminish, waste, wane. క్షీణించు, తగ్గు.

క్షురితము *adj.* : Oozed, dropped, flowing. కారిన, జారిన.

క్షాంతి *n.* : Endurance, patience. సహనము, క్షమ, ఓర్పు.

క్షాత్రము or **క్షాత్రధర్మము** *n.* : The duty of a military man. క్షత్రియ ధర్మము.

క్షామము *n.* : A famine, scarcity of provisions. కరువు. దుర్భిక్షము. *adj.* : Slender, slim, emaciated. క్షీణమైన, కృశమైన, సన్నమైన.

క్షారకము *n.* : An unblown flower or a raw fruit. పసరు మొగ్గ, కసుగాయ.

క్షారము *n.* : salt, saltness, ఉప్పు, ఉప్పన. Alkali soda or potash Hotness కారము. Ashes భస్మము.

క్షాళనము or **ప్రక్షాళనము** *n.* : Cleansing, washing, rinsing, కడగడము. **క్షాళితము** adj. Washed. కడగబడిన.

క్షితి *n.* : The earth; a house; an abode. భూమి, నివాసము. Loss, wane, destruction. నాశము, ప్రళయము. **క్షితిదేవుడు** *n.* : A Brahmin. బ్రాహ్మణుడు.

క్షితిధరము *n.* : A mountain. పర్వతము. **క్షితిపతి** *n.* : A king. రాజు.

క్షిప్తము *adj.* : Sent, thrown, flung, caste, placed, Distracted, mad. ప్రేరితమైన, తోయబడిన, వేయబడ్డ, ఉంచబడ్డ, వెర్రి.

క్షిప్రము *adj.* : Quick, rapid, swift. శీఘ్రమైన, ద్రుతమైన, వడిగల. *adv.* : Quickly, speedily. త్వరగా.

క్షీణము *adj.* : Wasted, emaciated, decayed, exhausted, slender, thin. క్షయించిన, హీనమైన, కృశించిన, నశించిన. మదక్షీణోనాగః an elephant which is emaciated in its rut.

క్షీబుడు *n.* : He who is intoxicated. సురాపానమత్తుడు. కొవ్వినవాడు.

క్షీరము *n.* : Milk, పాలు. **క్షీరాబ్ధి** or **క్షీర సాగరము** *n.* : The sea of milk పాల సముద్రము. **క్షీరాబ్ధితనయ** the goddess who sprung from this sea, i.e., Lakshmi లక్ష్మి.

క్షుణ్ణము *adj.* : Bruised, pounded. మధితమైన, మర్దితమైన, మార్జితమైన Exercised, practised, skillful. అభ్యస్తమైన, నిపుణమైన.

క్షుతము *n.* : Sneezing. తుమ్ము.

క్షుత్తు *n.* : Hunger, appetite. ఆకలి. క్షుత్పిపాసలు hunger and thirst.

క్షుద్రము*adj.* : Small, little, insignificant, mean, base, sordid, Petty, low, vulgar. సూక్ష్మమైన, అల్పమైన, తుచ్ఛమైన. **క్షుద్రవిద్య** an inferior art. క్షుద్రుడు *n.* : A mean wretch. అల్పుడు.

క్షుధ *n.* : Hunger, appetite ఆకలి, క్షుత్తు, క్షుధాతురుడు *n.* : He who is hungry, famished or voracious. ఆకలి గొన్నవాడు. **క్షుధితము** *adj.* : Hungry. ఆకలిగొన్న.

క్షుబ్ధము *adj.* : Agitated, sitrred, disturbed, affected. కలవరపడిన, కలత పెట్టబడిన, ఖేదితమైన, వ్యాకులము గల. క్షుబ్ధమానసుడు one who is troubled in mind.

క్షురప్రము *n.* : A crescent shaped arrow.

క్షురము or **క్షురిక** *n.* : a razor మంగల కత్తి. A knife. **క్షురి** *n.* : A barber. మంగలవాడు.

క్షుల్లకము *adj.* : Little, small, low. vile, mean, insignificant. అల్పమైన, సూక్ష్మమైన, సన్నపాటి, క్షుద్రమైన, నీచమైన. **క్షుల్లకుడు** *n.* : A mean man, a wretch. అల్పుడు, నీచుడు.

క్షేత్రము *n.* : A field. పంటభూమి. A place, a spot స్థలము. The body శరీరము. A wife భార్య. A sacred spot, a place of pilgrimage పుణ్యభూమి. Starvation పస్తు.

క్షేపణము *n.* : Encouragement. ప్రేరే పించుట. **క్షేపణి** *n.* : An oar, a net, a fishing net. ఓడనడిపే గడ, వల.

క్షేపము *n.* : Scattering, dimissing, rejection. చిమ్ముడము. Disrespect, contempt. తిరస్కారము, నింద. Delay, passing time.

క్షేమము *adj.* : Happy, well, in good health, prosperous, safe. కుశలమైన, శుభమైన,

ఆరోగ్యమైన, శ్రేయస్కరమైన, భద్రమైన. *n.* : Good fortune, welfare, happiness. health. safety. Bliss.

క్షోణి *n.* : The earth. భూమి.

క్షోదము *n.* : Powder, any thing in a pulverized stone. చూర్ణము, పొడుము, పొడి.

క్షోభ *n.* : Grief, sorrow, distress. వ్యాకులము. దుఃఖము Agitation, కలత shaking. కదలడము, అల్లాటము. అల్లోలకల్లోలము, చిత్త క్షోభము trouble of mind. **క్షోభించు** *v.n.* : To be distressed, to grieve.

క్షౌద్రము *n.* : Honey తేనె. Water జలము.

క్షౌమము *n.* : Lines cloth. నారచీర. చెట్టు నారలతో చేసిన వస్త్రము. దుకూలము, వెలిపట్టు వస్త్రము. Woven silk. A room on the top of the gate of a fort. కోట వాకిటిమీది ఇల్లు.

క్షౌరము *n.* : shaving. ముండనము, మంగలిపని. **క్షౌరకుడు** *n.* : A barber. మంగలవాడు, మంగలి.

క్ష్మా *n.* : The earth. భూమి. క్ష్మాజము a. A tree. వృక్షము. **క్ష్మాధరము** *n.* : A mountain పర్వతము, **క్ష్మాపతి** *n.* : A king రాజు, క్ష్మాభృత్తు *n.* : A king, a prince. A mountain. రాజు, క్ష్మాసురుడు.

క్ష్వేడ, క్ష్వేడితము or **క్ష్వేళితము** : The roaring of a lion. A war whoop.

క్ష్వేడము or **క్ష్వేళము** *n.* : Venom, poison. విషము, క్ష్వేళహరమైన counteracting poison. **క్ష్వేళి** *n.* : A serpent. పాము.

ఖ

ఖంగు or **కంగు** *n.* : Tinkling. లోహమును కొట్టునప్పుడు కలుగు ధ్వని. ఖంగుమను or కంగుమను *v.n.* : To sound, resound as a bell.

ఖంజము *adj.* : Lame, crippled, limping కుంటి.

ఖంజనము *n.* : A wagtail. కాటుకపెట్ట.

ఖంజరి *n.* : A kind of drum. వాద్యవిశేషము.

ఖంజరీటము *n.* : A wagtail.

ఖండ *n.* : A paragraph in the Vedas on marriage ceremonies.

ఖండనము *n.* : Breaking, dividing, cutting reducing to pieces. సరుకుడు. Slaying, smitting, destroying, annihilating. Refuting, Rebellion, opposition. Criticism. **ఖండనుడు** *n.* : A slayer, a smiter.

ఖంబు or **కంబు** *n.* : The sky. ఆకాశము. The heavens. స్వర్గము.

ఖగము *n.* : A bird. An arrow **ఖగేశ్వరుడు** *n.* : Lit. the Lord of birds, i.e., the eagle. గరుత్మంతుడు.

ఖచరము *n.* : The air, a cloud, a bird, & c., **ఖచరుడు**. *n.* : A demigod... దేవుడు The sun సూర్యుడు.

ఖచించు or **ఖచియించు** *v.a.* : To set precious stones. చెక్కు, పొదుగు.

ఖచితము *adj.* : Inlaid, set. చెక్కబడిన.

ఖజానా *n.* : A treasury. **ఖజాండీ** or **ఖజానాదారుడు** *n.* : A treasurer.

ఖట్వ *n.* : A bedstead, cot or couch. మంచము.

ఖడ్గము *n.* : A sword or scimitar : a rhinoceros or its horn. **ఖడ్గపాత్రము** *n.* : A bracelet made of horn and gold. ఖడ్గమృగము *n.* : The rhinoceros.

ఖతమాలము *n.* : The sky.

ఖతిలకము *n.* :The sun.

ఖదిరము *n.* : The tree called *Acacia catechu.* దంత ధావనము, చంద్ర, అంతర తామర, ముడుగుతామర, See చంద్ర.

ఖద్ది *n.* : Strength, might. బలము.

ఖద్యోతము *n.* : A firefly. మిడుగురు పురుగు. **ఖద్యోతుడు** *n.* : The sun.

ఖనకుడు *n.* : One who digs. ఖని *n.* : A mine, a quarry, గని **ఖనిత్రము** *n.* : A pickaxe. A spade or hoe.

ఖపురము *n.* : The areca nut tree. పోకచెట్టు.

ఖరము *n.* : An ass. గాడిదె. Heat. వేడిమి. Searcity. Name of a year. adj. Hot, sharp, pungent, cruel, harsh. వేడిగల, వాడిగల.

ఖరాగా *adj.* : Exactly, accurately.

ఖరారము *n.* : A curry comb. గుర్రపు గొరపము.

ఖరారా or **ఖరారు** *n.* : An agreement. ఒడంబడిక.

ఖరీఖలము *n.* : Gambling. క్రీడాద్యూతము, పందెమువేసి ఆడే ద్యూతము.

ఖరీదు or **కరీదు** *n.* : Price. వెల.

ఖరుడు *n.* : A certain demon. ఒక రాక్షసుడు. A fearful being భయంకరుడు.

ఖర్చు to **కర్చు** *n.* : Expense. వ్యయము.

ఖర్జువు *n.* : The itch, any cutaneous eruption. తీట.

ఖర్జూరము *n.* : The marshy date tree. పేరీతచెట్టు. ఖర్జూరపు చెట్టు.

ఖర్పరము *n.* : The skull : the cranium. కపాలము, తలపుర్రె; తలచిప్ప.

ఖర్వటము *n.* : A hamlet or village. A market town, a country town. పల్లె, పరగణాకు ముఖ్య గ్రామము.

ఖర్వము *adj.* : Of little size or stature. Short, dwarfish. పొట్టి.

ఖలత *n.* : Wickedness, villainy, filthiness.

ఖలము *n.* : A thrashing floor. పంట కళ్లము. *adj.* : Base, cruel, michcievous. నీచము, అధమము, క్రూరము.

ఖలీనము or **ఖలీనికము** *n.* : A bridle, a bit. గుర్రపు కళ్లెము.

ఖలు *adv.* : Verily, surely.

ఖలుడు *n.* : A vile wretch, a sinner. నీచుడు.

ఖల్వటకము *n.* : A severe cough.

ఖల్వాటుడు *n.* : A bald headed man. బట్టతలవాడు.

ఖళూరిక *n.* : A parade, a place for military exercise. గరడీశాల, సాముకూటము.

ఖసిచేయు *n.* : To geld, cut, to emasculate. ఖసిచేసిన గుర్రము. a gelding.

ఖాండవము *n.* : The name of a grove sacred to Indra. ఇంద్రునియొక్క ఒకానొకవనము.

ఖాణము *n.* : Food for horses. దాణా Provender, fodder. Grass. గ్రాసము, కసువు.

ఖాతము *n.* : A hollow, cavern, pit. A pond కోనేరు. దేవఖాతము a natural cavern, as being formed by God. బంగాళాఖాతము the bay of Bengal. **ఖాతకుడు** *n.* : A digger. తవ్వేవాడు.

ఖాదకుడు *n.* : One who eats. తినువాడు. ఖాదనము *n.* : Eating. తినుట. Food తిండి. **ఖాదితము** *adj.* : Eaten. **ఖాద్యము** *adj.* : Eatable, edible *n.* : Viands, food, victuals. భక్ష్యము, తినదగిన బండము.

ఖామందు or **కామందు** *n.* : An owner, a master. యజమానుడు.

ఖాయముగా *adv.* : Positively, without fail.

ఖాయము *n.* : Settled, fixed, permanent.

ఖాయిదా *n.* : Safety. భద్రము, ఖాయిదా చేయు to make secure, to take care of.

ఖాళీ or **కాళీ** *adj.* : Empty, vacant. *n.* : A vacancy.

ఖాసా or **కాసా** *n.* : A servant. దాసుడు adj. Own, one's own. స్వంతము.

ఖిన్నవము *adj.* : Distressed, in pain, troubled, dejected. ఖేదము నొందిన. **ఖిన్నత్వము** *n.* : Dejection. ఖేదము.

ఖిలము *adj.* : Waste or unploughed. దున్నని. Dilapidated, ruined. చెడిన. **ఖిలపడు** *v.n.* : To be ruined or laid waste. **ఖిలీభవించు** *v.n.* : To be ruined. చెడు. **ఖిలీభూతము** *adj.* : Dilapidated, ruined.

ఖిలా *n.* : A hill fort.

ఖుద్దున *adv.* : In person. Personally. Without an intermediator.

ఖురణసుడు *n.* : One who has a big nose. బుర్రముక్కు గలవాడు.

ఖురము *n.* : A hoof. గుర్రపు డెక్క, గొరిజ.

ఖురళి or **ఖురళిక** *n.* : Military exercise : సాము. A parade, a place for evolutions. గరడీశాల.

ఖుర్దనము *n.* : Sport, play. క్రీడ, ఆట.

ఖులాసా or **కులాసా** *n.* : Happiness, comfort, falicity. సౌఖ్యము.

ఖుషీ or **కుషీ** *n.* : Pleasure, delight. ఇష్టము.

ఖేచరము *adj.* : Aerial, skygoing (a bird, an arrow, & co.) **ఖేచరుడు** *n.* : A demigod. ఆకాశమున సంచరించువాడు.

ఖేటము or **ఖేటకము** *n.* : A shield. డాలువారు. A suburb. పేట, పంట కాపులుండు పల్లె or వర్తకులుండే పేట.

ఖేదము *n.* : Sorrow, grief, regret. శోకము. **ఖేదకరము** *adj.* : Grievous. **ఖేదించు** *v.a.* : To grieve, to be afflicted, to lament, to regret. **ఖేదితము** *adj.* : Afflicted, distressed, painted.

ఖేయము *n.* : A ditch, trench or moat. అగడ్త.

ఖేల or **ఖేలనము** *n.* : Sport, play, pastime. క్రీడ, ఆట, **ఖేలి** *n.* : A player. ఆత్మాఖేలి he who plays in the soul, i.e., God.

ఖ్యాతి *n.* : Reputation, renown, fame, celebrity, notoriety. ప్రసిద్ధి, కీర్తి. **ఖ్యాతము** or **ఖ్యాతమైన** *adj.* : Known, celebrated, famous, notorious. వాసికెక్కిన.

గ

గంగ *n.* : The river Ganges. Water in general. పూజ్యము. గంగగోవు a venerable cow పంచగంగలు the five great rivers, i.e., the Cauvery, the Tungabhadra, the Krishna, the Godavery and the Ganges. **గంగడోలు** *n.* : The dewlap of cows and other animals.

గంగమయిల *adj.* : Dun, dark, grizzled. నలుపును పసుపును కలిపిన (ఆవు.)

గంగమ్మ *n.* : The name of a village goddess.

గంగరావి *n.* : A tree called *Hibiscus Populneus.* The leaf has a short tail and the wood is worthless.

గంగరేగు *n.* : A species of *jujube* tree with bright yellow fruit. పెద్దరేగు.

గంగవాడిజల్లులు *n.* : An ornament on a horse's breast.

గంగాజలములు *n.* : A kind of grain. కవి.

గంగాధరుడు *n.* : A title of Siva, because the river Ganges was supported on his head.

గంగానమ్మ or **గంగారమ్మ** *n.* : The name of a certain village goddess, wife to the god పోతురాజు.

గంగాళ చిప్ప *n.* : A ribbed cockleshell, *Pholas costata.*

గంగాళము *n.* : A large wide mouthed metal jar for holding water.

గంగి *adj.* : Venerable. పూజ్యము. **గంగిగోవు** a cow of an excellent breed, an excellent cow.

గంగిరెద్దు or **గంగెద్దు** *n.* : A bull that is dressed with bells, & c., and taught to dance. **గంగెద్దుచేప** n. A staf-fish.

గంగుడుచెట్టు *n.* : A tree called *Caesara Tomentosa.*

గంజ or **గంజా నిలయము** *n.* : A tavern. కల్లమ్మే ఇల్లు.

గంజ *n.* : Arable land. కృషికి యోగ్యమైన భూమి.

గంజాయి *n.* : The drug called *Ganja* or *bhang*. **గంజాయిచెట్టు** *n.* : The Indian hemp plant.

గంజి *n.* : Gruel, rice-water. అన్నరసము. A trifling meal or subsistence.

గంజితాగడమునకు పోతిని I went to get something to eat.

గంట *n.* : A stub, a stump of corn stalks. గడ్డి దుబ్బు. పైరు బాగా గంట కట్టుకొని వస్తున్నది the crop thrives well. **గంటపిట్ట** *n.* : The Grass Warbler.

గంట *n.* : A bell, a gong. An hour. గంటల గడ a staff hung with bells, used in bands or processions. **గంటలమ్మ** *n.* : Name of one of the village goddesses.

గంటము or **ఘంటము** *n.* : An iron style for writing on palm leaves.

గంటి *n.* : A hole or bore (in the ear for an earring). An interstice, or ward of a key. A wound, sore, hurt, గాయము, క్షతి. **గంటు** *v.t.* : To wound, to hurt గాయముచేయు.

గంటుబారంగి *n.* : A medicinal root, *Siphonanthus Indica.* భార్గీ.

గంటె *n.* : A spoon. గరిటె. A kind of grain, called the little millet.

గంట్లము *n.* : A wish or hope entertained by a pregnant woman. గర్భిణియొక్క కోరిక.

గండ *n.* : A vow. మ్రొక్కుబడి. గండతల hair grown on the head under a vow. గండదీపము a lamp offered as a vow to a god; a lamp made of flour paste with ghee placed in a brazen dish, and carried upon the head round a temple, in fulfilment of a vow after recovery from sickness, & c., See *Reeve.*

గండ *n.* : A male. జగడొబ్బడగండా a mighty hero. *adj.* : Large. పెద్ద. **గండకత్తెర** *n.* : Large shears. The shears of destiny. *Chenn*.

గండంగి *n.* : A large black monkey. The Madras Langur, కొండముచ్చు.

గండకము *n.* : A rhinoceros. ఖడ్గమృగము.

గండడు *n.* : A strong man : a brave man. గండరగండడు the bravest of the brave శూరులకెల్ల శూరుడు. **గండపెండారము** *n.* : A badge of honour, bestowed on a hero, worn as a garter on one leg. బిరుదు అందె, శూరులు బిరుదుగా కాలి యందు ధరించే అందె.

గండభేరుండము *n.* : A griphon, a harpy, a two headed eagle.

గండమాల *n.* : Scorfula or swelling of the glands about the neck; the mumps; a goitre, a wan on the throat. కుత్తుకమీది వ్రణము.

గండము *n.* : The side of the head. చెక్కిలి. An elephant's temple. ఏనుగు చెక్కిలి. The baleful influence of a star. గ్రహయోగము. An evil event, a narrow escape.

గండరించు *w.n.* : To issue, spring, be produced. ఆవిర్భవించు, పుట్టు. *v.a.* : To produce or cause to be born. పుట్టించు.

గండరులు *n.* : Fragments, bits. తునకలు.

గండరువు *n.* : A mould అచ్చు. ప్రతిమగా చేయు అచ్చుపడి.

గండవడము *n.* : A screen. తెర.

గండశిల or **గండశైలము** *n.* : A boulder, a large stone or fragment of rock. పెద్దరాయి.

గండారు *n.* : A prison house. చెరసాల.

గండాలి *n.* : A kind of grass creeper. తీగగరిక.

గండి or **గండిక** *n.* : a hole, a chink, a breach, an orifice, an opening, a gap. రంధ్రము. A chasm, a strait, a fissure గొంది.

గండు *n.* : Bravery. పౌరుషము Strength బలము. *adj.* : Brave, heroic, great, large, stout. Male. మగ. గండు మూతి a grim face.

గండూపదము *n.* : A male prawn. గండూపది a female prawn.

గండూషము *n.* : Rinsing the mouth. పుక్కిలింత. A mouthful of water for rinsing. **గండూషించు** to rinse the mouth. పుక్కిలించు.

గండె *n.* : A fish. చేప.

గండోలము *n.* : A kind of fish. కుచ్చుల మీను.

గండ్ర *n.* : A piece, a fragment, తునక. See గండరులు. **గండ్ర** *adj.* : Large పెద్ద. గండ్ర చీమ a large black ant. *n.* : A harsh word పరుష వచనము. A wicked man దుష్టుడు. **గండ్రించు** *v.t.* : To cut to pieces. ఖండించు.

గంత *n.* : A packsaddle, a quilt of motley patchwork. బొంత. గంతగోడు bridal presents, being of all kinds, a medley. గంతావు *n.* : A cow that carries a packsaddle.

గంతు *n.* : A jump, leap, vault; a step in dancing. దుముకు. **గంతుకొను** *v.n.* : To leap. దుముకు. To die చచ్చు.

గంత్రి *n.* : A carriage. గాడీబండి.

గండము *n.* : Sandal wood. చందనము. గందపట్టె a cross piece of wood fixed on to the back of a door తలుపుమీద నమర్చెడు అడ్డుకొయ్య. or a streak of sandal paste on a door or a wall.

గందరగోళము *n.* : Confusion. **గందరగోళించు** or **గందరగోళము చేయు** *v.n.* : To confuse, to trouble.

గంధకము *n.* : Sulphur, brimstone. **గంధకపు కడ్డి** a stock of brimstone, గంధక ద్రావకము Sulphuric acid, vitriol.

గంధము *n.* : Smell, odour. వాసన. శ్రీగంధము or మంచిగంధము sandal wood. రక్తగంధము. red sandal wood. కట్టు వస్త్రంబుల గంధంబు నలది smearing his clothes with sandal. **గంధకారి** *n.* : a perfumer.

గంధర్వము *n.* : A mythological animal. మృగవిశేషము. A horse from Gandhara of Kandahar, a Kabuli

horse. **గంధర్వుడు** *n.* : A mythological being, one of the singers and musicians in the Hindu Olympus.

గంధిలము *n.* : The polecat or some stinking creature like the stoat. A large or old jackal వరుడు, వృద్ధజంబుకము.

గంప *n.* : A basket. గంపెడు పిల్లలు a swarm of children. గంపెడు బొంకులు A pack of lies. **గంప పులుగు** *n.* : A wild cock or jungle fowl.

గంబుర, గంబురా, గంబురము or **గంబూరము** : Camphor. కర్పూరము.

గంభీరము *adj.* : Deep, profound, secret. లోతుగల, Serious, fearful భయంకరమైన. **గంభీరవేది** *n.* : A very intoxicated or restive elephant.

గగ or **గగము** : See under గ.

గగనము *n.* : The sky, firmament, the ether. The empyrean. *adj.* : Impossible, puzzling. దుర్లభము. అదేమిగగనము what great marvel is this ? గగనకుసుమము lit. 'the sky blossom' a phrase for '*Nothing*', as milk from a stone.

గగురు, గగురుపాటు or **గగురుపు** : *n.* : Tingling, glowing, a thrill. రోమాంచము. గగుర్పుచెందినది she was electrified, or a thrill ran through her. **గగురుపొడుచు** *v.n.* : To tingle, to be thrilled.

గగ్గర, గగ్గిర or **గగ్గెర** *n.* : A sort of quail. కమ్మ గగ్గెర a plant like sweet thyme. కోల గగ్గెర a noose, a tether.

గగ్గు *n.* : To shirk. జంకు To hesitate సంకోచించు.

గగ్గుల *n.* : Empty ears of corn. గింజలు రాల్చిన కంకులు. గగ్గులు జల్లెడలో పోసికొనిరా bring the empty ears of corn in a sieve. గగ్గులకాడు a heap of empty ears of corn.

గగ్గోలు *n.* : Confusion. కలత, క్షోభము. **గగ్గోలుగా** *adv.* : Aloud, confusedly, slapdash. **గగ్గోలుపడు** to be alarmed, or routed. అడలు, క్షోభించు.

గచ్చ *n.* : A thorny plant. గచ్చకాయ, its fruit.

గచ్చు *n.* : Lime plaster. Briliance, glitter కాంతి. A coating పూత. A coating with plaster గారపూత. Pretence, bragging, boast. **గచ్చు విచ్చుగు** *v.n.* : To be disordered, confused, or spoiled. కార్యవైకల్యమగు. **గచ్చులాడి** *n.* : A jilt, or flirt. దాంభికురాలు.

గచ్ఛత్ *adv.* : Cursorily. Slightly. గచ్ఛత్తుగా చూచు to dip into a book. To read cursorily.

గజము *n.* : An elephant. *adj.* : Large. గజనిమ్మ the horse lime, i.e., the large lime : గజవ్యాళి a huge dragon. గజదొంగ a great rogue. **గజగామిని** or **గజయాన** *n.* : A woman. **గజాననుడు** "Elephant faced" - an epithet of Ganesa వినాయకుడు.

గజిబిజి *n.* : Intricacy, a puzzle. Confusion. కలత; trouble. నలగుడు. Noise సందడి. *adj.* : Confused కలిగిన. Bruised నలగిన.

గజ్జి *n.* : The itch, or mange : any cutaneous eruption. తీటకురుపు.

గజ or **గజ్జియ** *n.* : A little bell, such as dancers wear : a tinkling ornament, a rattle. దానికి గజ్జెకట్టినారు they appointed her as a dancer.

గజ్జ *n.* : The groin. The inner part of the thigh తొడసందు, వంక్షణము. ఊరువస్థిసంధి.

గజ్జ *n.* : Fatness; pride మదము. గజ్జు పట్టిన *adj.* : Fat, plump.

గజ్జరము *n.* : A date tree. ఖజ్జూరపు చెట్టు.

గటక *n.* : Gruel, pudding. అంబలి, పిండితో చేసిన జావ.

గట్ట *n.* : The wooden-stopper of a skin oil bottle. సిద్ధిమూతికి వేసి గట్టించే బిరడా.

గట్టన or **ఘట్టన** *n.* : Ramming down, గట్టించుట. ఈ దారికి గట్టన చాలదు this road has not been sufficiently beaten or rammed.

గట్టి *adj.* : Hard, firm, strong, substantial. Tight, Able, clever, expert. Brave, courageous, resolute, smart, fine.

గట్టు *n.* : A bank, or shore, a dam or mound of earth. తీరము A hill. కొండ. **గట్టుత్రిమ్మరి** *n.* : A monkey. కోతి, అగచరము.

గట్టువకాడు or **గట్టువకాసు** *n.* : A brave man. శూరుడు. గట్టువ సేతలు, cunning deeds. కపటకృత్రిమములు. **గట్టుపతనము** *n.* : Wickedness. గొంటుతనము.

గట్టువాలు *n.* : A street woman. బజారుస్త్రీ, విచ్చలవిడియై ఒకరి ఇంట నుండి శృంగారించుటలో నగు పనులు చేసే ఆడుది.

గడ *n.* : A stick, staff, pole. నిలుపుకోల. Bolt గడియ. A mast. ఓడకంబము (For గడ్డ) A lump or clod.

గడగడ *adv.* : Violently. Rapidly. వాడు గడగడవణికెను or గడగడలాడెను he trembled greatly or exceedingly. గడగడచెప్పు to say rapidly.

గడచు or **కడచు** : Same as గడచు.

గడన or **గణన** *n.* : Earnings సంపాదనము. Esteem, regard. ఎన్నిక. Praise స్తోత్రము. అతడెవనిని గడనచేయడు he cares for nobody.

గడప or **కడప** *n.* : A threshold. A gateway. (metaph. a house) వాకిటి క్రింది భాగము; ఇల్లు.

గడబిడ or **గడిబిడి** *n.* : Trouble, difficulty, a puzzle, Confusion, కలత, క్షోభము. Noise సందడి. **గడబిడించు** *n.* : To make a noise, or uproar. గడబిడచేయు.

గడము *n.* : A kind of fish. గండెచేప. An obstacle విఘ్నము. A cover over a pot కుండలో నగువాని మూత.

గడవు or **గడువు** *n.* : A period, or fixed time. గడవునాటికి when the time for payment, & c.) comes. The fixed time. (3 days, & c.) at which a bill is drawn.

గడి *n.* : A limit, a boundary; ఎల్ల. గడికొల్లలు plundering on the borders. గడి నేలలు boundary lands. గడిమెకము a cunning animal which evades the hunter వేటకుచిక్కని మృగము. **గడి** *n.* : Strength, a stronghold, fortalice or petty fort బలము. కోట, దుర్గము.

గడించు or **గణించు** *v.a.* : To acquire, amass, earn. **గడించుకొను** *v.t.* : To acquire or earn for oneself.

గడితము *n.* : Thickness. ముదుగు. A plaited or folded garment. *adj.* : Plaited, folded. జమిలి, రెట్ట Thick, తరుచైన, ముదుగైన.

గడిబిడి : See గడబిడి.

గడియ *n.* : A bolt or bar. గడెమ్రాను. గడియవేయు to bolt or fasten a bolt. **గడియ** or **ఘడియ** *n.* : A Hindu hour which consists of twenty four English minutes, and thus forms the sixtieth-part of a day.

గడియించు : Same as గడించు.

గడు *adj.* : Great, much. గడుగాయ a naughty boy.

గడుచు or **కడచు** *v.n.* : To pass or elapse, as time. *v.a.* : To pass over, to transgress, to exceed or surpass. To expire. ఇది లేకుండ నాకు గడవదు I cannot get on without this.

గడులుడు *n.* : A hump backed man. మరుగుజ్జు, కుబ్జుడు, గడుపు a hump on the back కంతి.

గడువు : Same as గడవు.

గడుసు *adj.* : Hard, difficult. Cruel, reckless, unfeeling, inflexible. Firm, steadfast. Pertinacious, stubborn, intractable, అసాధ్యము, కఠినము.

గడె or **గడియ** *n.* : bolt. **గడెకన్నము** Same as గడియకన్నము. **గడె కాళ్లు గల** *adj.* : Spindle shanked. **గడెమాను** *n.* : The wooden bar or bolt of a door.

గడ్డ *n.* : A lump, mass or clod, మంటి పెల్ల. Any bulbous root. దుంప. An island. ద్వీపము. **గడ్డపలుగు**. A pickaxe, an instrument for breaking clods. **గడ్డపార** A crowbar.

గడ్డము *n.* : The chin : the beard; గడ్డము పట్టి బతిమాలుట to beseech. గడ్డము పెంచుకొను to grow a beard. 'గడ్డంబు కలిగిన కతంబున యోషకాదు'.

గడ్డి *n.* : Grass. కసవు. వరిగడ్డి rice straw. కామంచిగడ్డి or కామాక్షి కసవు. **గడ్డితలకాయ** *n.* : A hair-brained fellow, a soft-headed fool. **గడ్డితినిపించు** *v.n.* : To dupe, (lit. to make one eat-grass) **గడ్డిపరక** *n.* : A blade of straw or grass. **గడ్డిపాము** *n.* : A species of snake.

గడ్డిగము *n.* : The tube of a drill plough, through which the seed drops చాలువెంటనే గింజలు పడడమునకు సాధనము కొ్రున కూర్చియుండే గొట్టపు రీతిపీల.

గడ్డ *adj.* : Hard, rare, source. అసాధ్యము. *adv.* : Much. మిక్కిలి. గడ్డుమాట a bold word. గడ్డువాడి a dangerous character. **గడ్డు** *n.* : Violence, outrage.

గద్దెనబొడ్డి *n.* : An certain game played by boys.

గణకుడు *n.* : An astrologer. జోస్యుడు. An arithmetician.

గణగణ *n. adj. adv.* : Tinkling. Aloud, again and again, over and over. గణగణగంట కడుపులో మంట.

గణన *n.* : Counting, numbering ఎన్నిక, ఎంచుట. **గణనీయము** *adj.* : That may be reckoned or counted. ఎంచదగినది.

గణపతి *n.* : A name of the god Ganesa. వినాయకుడు.

గణము *n.* : A flock, multitude, or assemblage, a tribe, class or troop. వర్గము, సమూహము.

గణి *n.* : One who knows the Vedas completely. సాంతముగా వేదాధ్యయనము చేసినవాడు. A cunning man, an astrologer among the lowest castes. హీన జాతులకు తిథివారాలు చెప్పేవాడు.

గణించు *v.a.* : To calculate, or reckon. ఎంచు. To be mindful of, regard లక్ష్యపెట్టు. **గణించు** *v.t.* : To acquire, or gain, to make (money) : to earn. **గణికుడు** *n.* : An accountant, a mathematician, a calculator. లెక్కపెట్టువాడు, కరణము. **గణితము** or **గణిత శాస్త్రము** *n.* : Arithmetic, calculation. అంకవిద్య.

గణిల్లు *n.* : A shrill sound as of a bell. గణిల్లని Clang ! Cash ! With a clanging sound.

గణుతి *n.* : Reckoning. ఎన్నిక. Esteem లక్ష్యము. Praise స్తోత్రము **గణుతించు** *n.* : To recon, count. ఎంచు. To esteem, praise. స్తోత్రము చేయు. **గణ్యము** *adj.* : Respectable, estimable. ఎన్నదగిన. గణ్యుడు a man worthy of respect ఎంచదగినవాడు. వారు గణ్యులుకారు they are men of no weight.

గణుపు, కణుపు or **గనుపు** *n.* : A joint (of the fingers of toes, or of a sugarcane, & c.,) గణుపు లోతుగాయము a wound an inch deep.

గణెము *n.* : Frippery. Ornaments, trappings, horns, & c., worn by maskers. వేషధారులు ధరించే లక్క సొమ్ము.

గతము *adj.* : Lost, gone, past, over, late.

గతి *n.* : Way. త్రోవ. Going, gait, pace, march, passage. గమనము. Meaus,

resource, fund, contrivance, expedient, remedy. ఉపాయము. Refuge, resort, help, aid. దిక్కు. Fate, lot, destiny, state, help, condition, situation.

గతుకు *v.a.* : To lap, as a dog. To eat the leavings of food ఎంగిలితిను. **గతుకు** *n.* : Lapping or eating the leavings of food. ఎంగిలితినడము.

గత్త or **గత్తము** *n.* : Manure. గత్తమువేయు to manure.

గత్తర *n.* : Disorder, disturbance, hub-bub. గల్లంతు. Danger ఉపద్రవము. A euphemism for Cholera. వాంతి భేది. **గత్తరకాడు** a noisy man. **గత్తరపడ్డ** *adj.* : Confused, troubled.

గద *n.* : A mace or club. కుంతము. గదము *n.* : Disease, sickness.

గదమాయించు *v.t.* : To scold. గద్దించు.

గదర *n.* : A sort of dried fish.

గదాగ్రజుడు *n.* : An epithet of Krishna as being the "elder brother of Gada".

గది *n.* : A room, closet. అర.

గదుకు or **గతుకు** *v.n.* : To eat the leavings of food. ఎంగిలితిను.

గదుము or **గదుముకొను** *v.a.* : To rebuke, check. గద్దించు.

గదురు *n.* : To increase, to become augmented. హెచ్చు, వ్యాపించు. *n.* : A bad smell, a stink. చెడుకంపు, దుర్గంధము.

గద్గదము or **గద్గదస్వరము** or **గద్గదిక** *n.* : A murmur, broken voice, faltering accents : sobbing or faltering : a choked sound. **దగ్గుత్తిక.**

గద్ద *n.* : A kite. **గృధ్రము.** అడవినల్లగద్ద the black eagle. గద్దముక్కు a Roman nose, a sharp nose.

గద్దరి *adj.* : Impertinent, pert గడుసైన, తుంటరైన. **గద్దరికాడు** *n.* : An impertinent man, an insolent man. గడుసువాడు. **గద్దరించు** *v.a.* : To shudder, tingle all over, be agitated or frightened. **గద్దరితనము** *n.* : Boldness. గడుసుతనము, తుంటరితనము.

గద్దించు *v.a.* : To rebuke, reprimand, bully, chide. కూకలుపెట్టు, బెదిరించు. గద్దింపు *n.* : Chiding, a rebuke.

గద్దియ : See గద్దె.

గద్దువ *n.* : The chin. గడ్డము.

గద్దె or **గద్దె** *n.* : A high seat. ఉన్నత పీఠము; a throne సింహాసనము. An obsolete coin వరహా.

గద్దెపొంకము *n.* : Eulogy. పరువునకు తగిన గౌరవపుమాట.

గద్య or **గద్యము** *n.* : Prose. వచనము.

గనక or **గనుక** or **కనుక** *conj.* : Then, therefore, so, seeing that, thereby. అదిగనక for that reason.

గనగన *adv.* : Fiercely, గనగన నిప్పులు glowing fires.

గనప *adj.* : Large. పెద్ద.

గనయము *n.* : The end or tip of a bow. వింటికొప్పు; పోకముడి.

గని *n.* : A mine, a quarry. A hole. బిలము. **గనిపని** *n.* : Mining, quarrying. **గనివాడు** *n.* : A miner, a pitman.

గనిష్ఠ *n.* : A ridge. చిన్నకట్ట.

గనియ : Same as గనె.

గనీబు *n.* : A sheath. ఒర.

గనుపు *n.* : A joint. కణుపు.

గనె or **గనియ** *n.* : A bit, piece, fragment. తునక. గనెలుగా piecemeal.

గన్నేరు or **గన్నెరు** *n.* : The Oleander, *Nerium odorum.*

గచ్చిప్పు *n.* : Silence, adj. Silent.

గప్తి *n.* : Recollection.

గప్పాలు *n.* : Bragging, oasting. జంభాలు, **గప్పాలు కొట్టుకొను** *v.i.* : To bring a, to boast.

గబక్కున *adv.* : Horribly, fearfully.

గబగబ *n.* : Hubbab, tumult. *adv.* : Terribly, violently, గబగబలాయె there was a tumult.

గబ్బుటు, గబ్బాటు *n.* : An uproar, buzz. **జల్లి.** Cheap. వెలతక్కువైన.

గబ్బి *adj.* 1. Full, big, mighty, 2. Hemispherical, swelling, 3. Great. Thick, as darkness. 4. Noble, heroic. 5. Stubborn, hard, head strong, proud, స్తబ్ధ, అచలమైన, గర్వముగల, గబ్బి *n.* : A prig, a conceited fellow. A hemisphere: a round object.

గబ్బిలి *n.* : A handful. పిడికిలి. గబ్బెడు కూరతే bring a handful of curry.

గబ్బిలివాడు *n.* : A toddy drawer.

గబ్బు *n.* : Orig : any strong smell or savour, good or bad. A bad smell, a stench, కంపు. గబ్బు చెంపమెకము an elephant ఏనుగు.

గభస్తి *n.* : A ray of light, సూర్యకిరణము.

గభాలున *adv.* : Agitatedly, thrillingly. Slapdash. Bang ! smack, all at once. **గభీలుమను** *v.a.* : (anuk) To be violently agitated, to thrill, tingle, shudder.

గభీరము *adj.* : Deep, profound. గంభీరమైన.

గమకము *n.* : Increase, fulness : springiness, exertion పూనిక, యత్నము. *adj.* : Much, great అధికము. Fine, pleasant. మనోజ్ఞము, **గమకము.**

గమగమ *adv.* : (Anuk) Sweetly, fragrantly ఘుమఘుమ. Eagerly (hungry) గమగమయని ఆకలి అయినది he was hungry. **గమగమించు** *n.v.* : To smell very sweet. గమగమయని వాసనకొట్టు.

గమనము *n.* : Going, a march, journey పోక, ప్రయాణము. Attention. గురి. Intention తలపు. సహగమనము.

గమనించు *v.a.* : To go. పోవు. To intend తలచు. **గమనిక** *n.* : Way, manner. విధము. Procedure. నడత.

గమము *n.* : Going. పోక. A journey ప్రయాణము. A way దోవ.

గమాయించు : Same as గమగమించు.

గమళ్ల *n.* : The Toddy drawers' caste. గమళ్ల వాడు. A toddy drawer. గమళ్లది. a woman of that caste.

గమి *n.* : A flock, crowd, assembly. A cluster. పసిండిమువ్వగమి a cluster of golden bells. **గమికొను** *v.a.* : To become a heap పోగగు. To assemble or form into a crowd గుంపుకూడు.

గమించు or **గమియించు** *v.n.* : To go పోవు. To pass, as time. **గమికత్తె** *n.* : A woman in waiting, an attendant maid. **గమికాడు** *n.* : A leader, chief man. అధిపతి, సేనాధిపతి, ముఖ్యజనుడు.

గమేళా *n.* : The crow's nest, i.e., the top of a mast in which men stand. ఓడస్తంభములో మనిషి నిలిచేటట్టుగా కట్టిన అంతస్తు.

గమ్మత్తు *n.* : Diversion, amusement. వేడుక, తమాషా.

గమ్ము *n.* : Fragrance. సువాసన, పరిమళము, ఘుమఘుమ. గమ్మని Comfortably. ఆ దుప్పటిని గమ్మని కప్పుకొన్నాను I wrapped myself in the rug comfortably.

గమ్యము *adj.* : Attainable ; accessible; desirable, suitable పొందదగిన.

గయ *n.* : The city of Gaya.

గయాళి or **గయ్యాళి** *n.* : A shrew, a scold. ధిక్కరించి మాట్లాడునది.

గయ్యాళించు *v.n.* : To play the scold, to talk insolently. ధిక్కరించి మాటాడు. *adj.* : Peevish, insolent.

గయాళు *n.* : Waste or uncultivated land. పాడువేయబడిననేల. గయాళు పడ్డ deserted, abandoned, waste. పాడువేయబడిన, విడిచిపెట్టబడిన; సేద్యము చేయుడానికి పనికిరాని (పొలము).

గయావాళీ *n.* : A pilgrim returning from Gaya A disorderly licentious Profligate.

గర *n.* : A lump, a clod. ముద్ద, గడ్డ. **గరకట్టు** To curdle, to solidify. గడ్డకట్టు.

గరగ *n.* : A small pot, vessel or pipkin.

గరగడ *n.* : A funnel.

గరగడమువేయు *n.* : To mark heaps of grain (to prevent it being stolen) by sprinkling cowdung water over it in wavy lines.

గరగర *n.* : Hardness, Crispness. కాఠిన్యము. Purity నిర్మలము, నిర్దోషము. గరగరలాడు to crackle, as a biscuit in the mouth. **గరగరిక** or **గరాగరిక** *n.* : Neatness, tidiness, clenliness. నైర్మల్యము. Beauty అందము.

గరగరికల *n.* : Active, nimble. జాగరూకతగల. neat, tidy, nice. గరగరిగా or గరాగరిగా tidily, nicely.

గరగొర *n.* : Lack, deficiency, something wanting. తక్కువ.

గరదుడు *n.* : A poisoner.

గరపనేల *n.* : Red standy soil, barren land.

గరవడు *v.i.* : To curdle, to become congealed. గడ్డకట్టు.

గరళము *n.* : Poison.

గరవులు *n.* : Offerings, gifts, rarities.

గరసించు *n.* : To attack.

గరసులు *n.* : Skins. చర్మములు.

గరాసు *n.* : A wicked man, a wretch. దుష్టుడు, పలువ.

గరి *n.* : A wing. రెక్క. The feather of an arrow. బాణముయొక్క రెక్క. Harshness. గరిమీసాలు whiskers.

గరిక or **గరికి** or **గరికగడ్డి** *n.* : A kind of grass called *Agrostis linearis.* దూర్వ. **గరికసూదులు** *n.* : A fine species of rice.

గరికొను *n.* : To become sharp : to stiffen. **గరిగొన్న** *adj.* : Blackened, stained. నల్లగిల్లిన.

గరిగె *n.* : A small earthen pot, or bottle with a spout. గరిగెపిడత A small saucepan.

గరిచిప్ప *n.* : A cockle shell, a pearl shell.

గరిటె *n.* : A spoon, ladle, మణిగాజు గరిటె a trowel, పారుగరిటె a huge ladle borne in processions. ముద్రగరిటె a long ladle, with a bell at the end.

గరిడీ or **గరిడీ** *n.* : Fencing, sword play. సాము. A dancing school, a fencing school. సాముకూటము. గరడీల సాము, or గరిడీ విద్య sword play, gymnastics. A place చోటు. Nearness. సమీపము, చెంత.

గరిడియ *n.* : A wallet, or basket for food & c. బుట్ట.

గరిత *n.* : A damsel, a woman. A smithful wife. ఇల్లాలు, పతివ్రత. **లగరితతనము** n. Womanishness, frailty, light-mindedness.

గరిమ or **గరిమము** *n.* : Heaviness, weight, gravity. Bigness, largeness, greatness. విలాసగరిమ, శృంగార గరిమ.

గరిమిడి *n.* : A species of grass, *Panioum Dactylon*. Also, a rat or mouse. ఆఖువు. గరిమిడికొక్కు.

గరివించు *v.i.* : To be proud.

గరిష్ఠము *adj.* : Weighty, heavy. Venerable. **గరిష్ఠుడు** *n.* : A venerable man : a man of weight, or of influence.

గరిసె *n.* : A hamper or large basket or small round building for storing grain. The measure called a garce containing 320 lbs. **గరిసె నేల** black soil mingled with pebbles or lime stone.

గరు *n.* : The bristling up of the hair. రోమాంచము.

గరుకు *adj.* : Rough; indented or having dents.

గరుజో : Same as గర్జు.

గరుజుతనము *n.* : Roughness, harshness, as the knap of cloth.

గరుడుడు, గరుడి, గరుత్మంతుడు, గరుటామంతుడు or **గరుటాలమంతుడు** *n.* : The eagle or sovereign of the feathered race. **గరుడిరవుతు** *n.* : Vishnu. **గరుడముక్కువాడు** a man with a Roman nose. **గరుడపచ్చ** *n.* : An inferior emerald. మరకతము.

గరుత్తు *n.* : A wing, రెక్క గరుత్మంతము. a bird.

గరుపాటు *n.* : Bristling of the hair. గగురుపొడుపు. See గరు. **గరుపారు** *v.i.* : To tingle. రోమాంచితమగు.

గరుబు or **గరుగు** *n.* : Thick, as a forest. గరుబుకానలు.

గరువము *n.* : Pride. Affection. గౌరవము. Ardour, eagerness. విరివి. గరువపుటెండ ardent sunshine తీక్షమైనయెండ. **గరువతనము** *n.* : Valour. మగటిమి.

గరువు *n.* : A side, చెంప Swa. v. adj. Hard or gravel as the ground. గులకరాలచే గట్టియైన నేల.

గరుసు *n.* : Gravel. గరువు. గులకరాళ్లు. A skin, hide, చర్మము, తోలు. Respect మర్యాద.

గర్గర or **ఘర్ఘర** *n.* : Tinkling ornaments : bells on the anklets పెండెము. adv. Resoundingly echoingly.

గర్గరి *n.* : A churning pot పెరుగు తరిచే కుండ.

గర్జ, గర్జనము or **గర్జితము** n. A roar, thunder, **గర్జించు** or **గర్జిల్లు** v.n. Th under, th roar.

గర్జు or **లగరుజు** n. Necessity. అక్కర, అగత్యము. నాకేమి గర్జుపట్టినది what necessity have I ? what do I care ?

గర్తము n. An ass. గాడిద.

గర్భము n. The belly, the stomach, the womb. కడుపు. గర్భిణి n. A pregnant woman : చూలాలు.

గ(్రనీలి n. Bastard Indigo : a plant, the leaves of which afford a light blue dye.

గ(్రం n. Noise made in belching. తేవుటయందు ధ్వన్యనుకరణము. గ(్రున aloud as a belch or as rattling in the throat.

గ(్రె n. An instrument for catching fish. పెద్దతి(్రి.

గర్వము n. Pride, haughtiness. అహంకారము. గర్వభంగము dishonour, degradation, humiliation, disgrace, **గర్వించు** or **గర్వపడు** v.n. To be proud. **గర్వి** or **గర్వితుడు** n. A proud man.

గర్హించు v.n. To blame, revile. నిందించు. **గర్హణము** n. Blame, censure. నింద. **గర్హితము** adj. Blamed, censured, base. నిందింపబడిన. **గర్హ్యము** adj. Contemptible, scandalous, base. నిందింపదగిన.

గలంగ చెట్టు See గలుంగ.

గలగరచెట్టు or **గుంటగలగర ఆకు** *n.* : A kind of herb. భృంగరాజము.

గలగల *n.* : A tinkling or clanging sound. గలగలమను to rattle, to tinkle, to clang.

గలబ or **గలభ** *n.* : Confusion. కలత. **గలబరించు** or **గలభరించు** or **గలతరించు** *v.n.* : To grumble. కడుపు గలబరిస్తున్నది the belly grumbles. To confuse గందరగోళ పెట్టు.

గలాసు *n.* : A glass vessel. గాజుగిన్నె.

గలిజేరు *n.* : A plant, hogweed. *Trianthema manogyna*, పునర్నవ. గుంటగలిజేరు, గుంటగలగర or భృంగరాజము the verbesina plant. *Eclipta erecta*. cyne. పచ్చ పువ్వులగుంటగలిజేరాకు.

గలిబిలి *n.* : Disorder, confusion, noise, గందరగోళము, సందడి.

గల్ల *n.* : A shallow pot, in which a cobbler moistens leather. చట్టి.

గల్లంతు *n.* : Confusion, tumult, a fray. కలత.

గల్లము *n.* : The cheek, గండ స్తలము, చెక్కిలి. Anirud.

గల్లా *n.* : Grain in general; grain not thrashed. నూర్చని ధాన్యము. Also, a shop-keeper's cash box అంగడి వానిపెట్టె.

గల్లీ *n.* : A lane.

గల్లు or **గల్లుగల్లు** *n.* : A loud noise. A tingling noise, as of jewels. నగల మ్రోత.

గళంతిక *n.* : A small pitcher or jug like a tea pot. గిండిచెంబు.

గళకంబళము *n.* : The dewlap (of a bull, & c.) గంగడోలు.

గళగళ *n.* : A gurgling sound.

గళము *n.* : The throat, the neck, కుత్తుక, మెడ, గొంతు. **గళరవము** *n.* : The voice. కంఠధ్వని.

గళితమైన *adj.* : Fallen, dropped. జారిన. Eaten తినబడిన. **గళితము చేయు** *v.a.* : To strain through a cloth.

గళ్ల or **కళ్ల** *nn.* : Phlegm.

గవదలు *n.* : Glands of the throat.

గవను or **గవిని** or **గవకు** : A citygate. గవనులు or గవకులు fortgates. కోటవాకిళ్లు.

గవయము *n.* : A wild ox. కారెద్దు, గురుపోతు.

గవరన *n.* : Redness. ఎరుపు.

గవాక్షము *n. Lit* : A bull's eye. A window. కిటికీ. **గవాక్షివృక్షము** *n.* : A kind of bitter melon. పుచ్చకాయ, పాపరకాయ.

గని *n.* : A cavern or grotto. గుహ.

గవిని *n.* : A city gate.

గవిలెము *n.* : A fragrant seed like anise.

గవిసెన *n.* : A cloth case or cover.

గవుండ్లవాడు *n.* : A toddy-drawer.

గవేషించు *v.a.* : To search, seek. వెదకు. **గవేషణము** *n.* : Search, enquiry. వెదకుట, అన్వేషణము.

గవ్యము *adj.* : Dairy products. What is produced by the cow. పంచగవ్యములు the five products of cow, viz., milk, butter, ghee, dung and urine. పాలు, పెరుగు, నెయ్యి, పంచితము, పేడ.

గవ్వ *n.* : A shell, a cowry used as money.

గవ్వచౌకము *n.* : Borax. వెలిగారము.

గస *n.* : Asthma or shortwindedness.

గసగసాలు *n.* : The seeds of the poppy plant.

గసి *n.* : Dregs of oil or melted butter. Also, a nail. మేకు.

గసిక *n.* : A spike or pointed piece of wood, a wedge. A hoe or small spade made of wood. **గసికరాయి** n. A pointed stone.

గసిబిసి *n.* : Confussion. కలత, గజిబిజి.

గస్తీ or **గస్తు** : A patrol. రోందు, నగరశోధన. గస్తుతిరుగు to go the rounds, to patrol. **గస్తీలు** gastilu... (గస్తు + ఈలు) *n.* : Watchmen. కావలివారు.

గస్తు *n.* : Nastiness. a rank smell. adj. Nasty. గస్తుకంపు A stench, a nastry smell.

గహనము *n.* : A wilderness, forest. అడవి. A cave గుహ. లతా గహనము a thicket of boughs. adj. Wild, impervious. చొరరానిది. గహనా పణము A crowded market street.

గహి *n.* : Scorn, menace, bullying. గహిచేయు *n.* : To brow beat.

గహ్వరము *n.* : A cave, a grotto, a cavern, a recess in a forest,. A forest. అడవి.

గాంగేయుడు *n.* : One born to the Ganges, i.e., Bhishma, భీష్ముడు.

గాండివము or **గాండీవము** *n.* : The name of a bow used by the hero Arjuna. A bow విల్లు. గాండీవమైన శబ్దము a jaw breaking word, a puzzle.

గాండ్రించు *n.* : To hawk in clearing the throat; to retch, in vomiting. To swell ఉబ్బు. వాని ముఖము గాండ్రించుకొన్నది his face is inflamed, or slightly swollen.

గాండ్లవాడు *n.* : An oilmonger. నూనే అమ్మి జీవించేవాడు. గాండ్లది a woman of that caste.

గాంధర్వము *n.* : A fairywedding. A love match, without the authority of parents. It is a fashionable phrase for seduction.

గాంధారము *n.* : A certain note in music. The Candahar country. గాంధారి *n.* : The mother of Duryodhana, proverbially, a bold, pert woman. గాంధారి కథలు *n.* : A kind of ballads or ditties.

గాంభీర్యము *n.* : Depth, grandeur. గంభీరభావము.

గాక *afix.* : Except, besides, unless, but. ఇదిగాక and besides this, further.

గాగరా *n.* : A petticoat. పావడ.

గాజర *n.* : A kind of root.

గాజువరుజు : Same as పరుజు.

గాజు *n.* : Glass; any vitrified substance such as chinaware or a bracelet, which is made of glass black as jet. Hence, blackness. A bracelet. బంగారు గాజులు bracelets made of gold.

గాజె : See గాదె.

గాటము *n.* : Difficulty, severity, hardness. అధికము, చురుకు. *adj.* : Much, great, thick, hard, strong, tight. మిక్కుటమయిన, చురుకైన.

గాటు *n.* : The beazle of a ring: the notch to hold the stone. Strength, virulence, potency of poison or of liquor. Pungency, acridity, as of pepper. గాటు పొగాకు strong tobacco.

గాడి *n.* : A drinking trough or manger, a ditch, a groove. గాడినుయ్యి a well that is provided with a trough for watering cattle. గాడిపొయ్యి a kitchen range, being a trench containing fire under a line of places for pots.

గాడిద or **గాడిదె** *n.* : An ass. adj. Wild, or inferior, గాడిదవేప - the worthless kind of *vepa.*

గాడీ *n.* : A carriage. బండి.

గాడు *n.* : Longing, rage, hankering. Lust. A prank, caprice, proneness itch. నీకేమి గాడుపట్టినది what evil desire drove you to do this ? గాడుదుర్వ్యిటుడు the lustful libertine.

గాడుపు or **గాడ్పు** *n.* : Wind : a breeze. వడగాడ్పు or ఎండగాడ్పు a land wind, a hot wind.

గాఢము *adj.* : Extreme, much Intense, deep. **గాఢాలింగనము** a close embrace. **గాఢాంధకారము** pitch darkness. **గాఢనిద్ర** deep sleep.

గాణ *n.* : A singer. పాటకాడు or పాటకత్తె.

గాణాపత్యము *n.* : The worship of Ganapati.

గాణీ *n.* : A female singer. పాటకత్తె. గాణుడు *n.* : A male singer.

గాత *v.n.* : May it be so ! గాక.

గాత *n.* : A singer. పాటపాడువాడు.

గాతము *n.* : A. pit, a hole బొక్క, పల్లము.

గాతి *n.* : Food. తిండి, గ్రాసము.

గాతు *n.* : Courage. ధైర్యము.

గాత్రము *n.* : The body, a member, a limb, a part. శరీరము, అవయవము. adj. Big. స్థూలము.

గాథ *n.* : A tale, story, A hymn, a legend, a verse or stanza. పాట, పద్యము. A puzzle, intricacy. గాథగానుండే. Intricate, puzzling.

గాధ *n.* : Thick prickly heat చెమట కాయల తరచు.

గాదము *n.* : Knot grass that infests a field of dry grain. పైరులోనికసవు. A leaf. ఆకు.

గాది *n.* : A cushion or pad : a throne : a pin-cushion.

గాదిలి *n.* : Love, affection. కూరిమి.

గాదె or **గాజే** *n.* : A large high basket for storing grain. A barn.

గాధేయుడు or **గాధిసుతుడు** *n.* : Son of Gadhi, i.e., Visvamitra.

గానము *n.* : Song, tune, music. పాట.

గానుగ *n.* : A mill. An oil mill. చెరుకు గానుగ a mill for sugar cane.

గాబ *n.* : Rushes, bulrushes. ఇక్కడ గాబ నిండా పెరిగియున్నది. This place is overgrown with bulrushes.

గాబరా *n.* : Fright, terror, confusion. భయము, కలవరము. గాబరాపడు to be in a fright.

గాబు *n.* : A jar for storing grain. కొప్పెర. గాబుతొట్టి a, watering trough.

గామ *n.* : The young of an ant. చిన్న చీమ.

గామిడి *adj.* : Cruel, hard. కఠినమైన, క్రూరమైన, కట్టడి. Excellent శ్రేష్ఠమైన.

గాము *n.* : A planet. A demon. సోము సోకినట్టు as though planet struck, or possessed by a devil.

గాయకము *n.* : A secret. మర్మము.

గాయకుడు *n.* : A singer. పాటపాడువాడు.

గాయత్రి *n.* : A kind of tree. చంద్రచెట్టు. The name of a certain short prayer addressed to the sun by the Brahmins. It is as follows : ఓం భూర్భు వస్సువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహీధియో యోనః ప్రచోదయాత్ "Om! Earth ! Heaven ! Let us meditate on the supreme splendour of the divine sun ! May he illuminate our minds !".

గాయమానము *n.* : Surgery. శస్త్రవిద్య.

గాయము *n.* : A wound. క్షతి. నాకు గాయము తగిలినది I was wounded. గాయగాడు a wounded man.

గాయు or **గ్రాయు** *v.n.* : To spit or expectorate. ఉమియు.

గార *n.* : Plaster, mortar. సన్నగార fine plaster. **గార** or **గారచెట్టు** *n.* : A kind of tree, *Balanites Roxburghii.* ఇంగుదము. (Watts.)

గారడము *n.* : Juggling, cunning. A trick. గారడపుమాట a lie, deceit. **గారడీ** *n.* : Mountebank tricks, magic, juggling.

గారము or **గారవము** *n.* : Affection, fondness. గారాబము. Fondling, caressing ప్రేమము. చిన్నవాండ్ల యందలి ప్రేమ. Greatness గొప్పతనము. **గారవించు** To love, be fond of, to fondle : to welcome. గొప్ప చేయు, గౌరవపరుచు, **గారవిల్లు** or **గారవిలు** *v.n.* : To be fondled or loved or treated with respect. గౌరవపడు.

గారాబము or **గారాబు** *n.* : Affection, fondness; fondling or caressing children : indulgence. గారాబముగా

affectionately, fondly *adj.* : Af fectionate, fond నా గారాబుపట్టి my pet child.

గారాము *n.* : Same as గారాబము or గారవము.

గారు *adj.* : An honorific plural affix to singular nouns as దొరగారు master.

గారుడము *n.* : An emerald of a dark hue గరుడపచ్చ. **గారుడము** *adj.* : Of or belonging to Garuda, the king of birds గరుడునిది. గారుడాస్త్రము *n.* : A magical weapon over which the Garuda mantram has been pronounced.

గారుత్మతము *n.* : An. emerald. పచ్చ, మరకతము.

గారె *n.* : A kind of round cake made of black gram (మినుములు.) కడుపు నిండినవారికి గారెలు చేదు the full belly will scorn cakes.

గార్దభము *n.* : An ass. గాడిద.

గార్హపత్యము *n.* : A sacred fire kept by a Brahmin.

గార్హస్థ్యము *n.* : The state of being a householder. గృహస్త ధర్మము. Honesty.

గాలము or **గాలాము** *n.* : A hook. గాలమైనమాట a heart-piercing speech. గాలమువేయు to throw a hook into water to catch fish. **గాలకాడు** *n.* : A fisherman. చేపలను పట్టువాడు.

గాలి *n.* : Wind, air, breeze. వాయువు. Scent మృగములదేహవాసన. A devil పిశాచము. plu. గాలులు. వానికి గాలి సోకినది he is possessed by a devil.

గాలిగుడి *n.* : A halo round the sun or moon.

గాలిగాడు *n.* : An ass : a fool. **గాలి గోపురము** *n.* : The dome over a temple gate : a steeple. The ornamented gate of a temple. **గాలి పటము** or **గాలిపడగ** *n.* : A paper kite. **గాలి బిళ్లలు** *n.* : The disease called mumps. **గాలిమంద** or **గాలి మందపశువులు** *n.* : Cattle herded in the forest, which become half wild. **గాలివాన** *n.* : A tempest, storm, hurricane. గాలితోడివాన, తుపాను, ఝంఝ.

గాలించు *v.a.* : To search, overhaul, sift. వెదకు. To sift grain in water and thus remove the stones init. **గాలింపు** *n.* : Clearance. riddance, sifting.

గాళకుడు *n.* : A clever, ingenious man. ప్రౌఢుడు. ధీరుడు.

గావు *n.* : A sacrifice, wherein a goat or buffalo or a fowl is strangled. బలి. గావుపట్టు or గావు ఇచ్చు to offer such a victim.

గాసటబీసట *n.* : Confusion. గందరగోళము. Rubbish పనికిమాలిన సంగతులు.

గాసము *n.* : Meadow or pasture, grass, food, livelihood, maintenance. ఆహారము, కబళము.

గాసి *n.* : Fatigue, distress. శ్రమము. **గాసిపడు** to suffer pain, to sorrow : to labour. బాధపడు. **గాసిపడ్డ** exhausted, wearied, కష్టపడ్డ. **గాసి చేయు** *v.t.* : To destroy. నాశము చేయు.

గాసించు *n.* : To wear. ధరించు.

గాహము or **గాహనము** *n.* : Bathing, abulution. **గాహితము** *n.* : Caught. పట్టుకోబడిన. Sunk మునిగిన.

గింగురు *adv.* : A loud, resoundingly. గింగురుపరుచు to stun or deafen.

గింజ *n.* : A grain, a seed. విత్తు. గింజలు gain or corn. గింజలు పట్టిన తర్వాత after the corn is formed in the ear.

గింజుకొను *v.n.* : To twitch : to pull suddenly. To writhe, struggle, wallow in pain. గింజుపడిన distressed. in anguish.

గింటెము *n.* : Weaving, with a double thread. Cloth woven with a double thread. గింటెవు thick.

గిండి *n.* : A narrow necked vessel. సన్నపు మెడ గల చెంబు. plu : గిండ్లు, పోతగిండి a vessel with a spout, like a teapot.

గిచ్చు *v.a.* : To scratch. గీచు. To pinch గిల్లు.

గిజగిజ *adv.* : (Anuk) Violently (fluttering), agitatedly. గిజగిజలాడు to flutter, be agitated, troubled. తత్తరపడు.

గిజరు : See గిజురు.

గిజిగాడు or **గిజ్జిగాడు** *n.* : The Weaver bird, పసుపు పిట్ట, పచ్చపిట్ట.

గిజిలిగాడు *n.* : The brown spiny mouse.

గిజురు *n.* : The pulp of a fruit. గుజ్జు.

గిటక *adj.* : Stumpy, dwarfish, పొట్టి. గిటకపారిన dwarfish.

గిటగిట *adv.* : (Anuk) Creakingly.

గిటగిటన *n.* : Spite, ill-will adj. Little, mean అల్పము. Lean, growing lean. కృశము. **గిటగిటమను** *v.n.* : To tremble. వణుకు.

గిట్ట *n.* : A hoof, of either horses or oxen. The claws of a crab or scorpion. An arrow. బాణము.

గిట్టు *v.n.* : To die, expire. చచ్చు, నశించు. నాకు గిట్టనివారు those who hate me, my ill wishers. **గిట్టుబడి** or **గిట్టింపు** *n.* : Profit (in trade) : in demand. గిట్టింపైన సరుకులు goods that are profitable to the seller, good articles.

గిడస *adj.* : Short, dwarfed, stumpy, గిటక, పెరుగని, పొట్టి.

గిడిగిళ్లు *n.* : Salutations. నమస్కారములు. Castanets, or a kind of rattle. చిరతలు, చిటికెలు.

గిడిగొను *v.n.* : To tighten, be tight or squeezed గిడిగొన్న చేతులతో with clasped hands. గిడిగొనగా tightly, aloud, resoundingly.

గిడుగు *n.* : An umbrella with no handle. కాములేని గొడుగు. Also, a contemptuous use of the word గొడుగు.

గిడ్డ *adj.* : Dwarfish, little, short. పొట్టి. *n.* : A short person. గిడ్డితనము Shortness, dwarfishness. కొడవటి గిడ్డ a sickle.

గిడ్డంగి *n.* : A godown, a ware house, a store-room.

గిడ్డజొన్న : See జొన్న.

గిడ్డి *n.* : A cow. గిడ్డదొడ్డి a cow house. ఆవునెయ్యి పోయదగిన వేణు పాత్రములు.

గిడ్డు *n.* : A hawk or falcon డేగ.

గిత్త *n.* : A young bull.

గిద్ద *n.* : A gill or liquid ounce, one quarter of a సోల weighing four dub.

గినియ *n.* : A sort of plant పెద్దగినియ, అనగా మహాశ్వేత, పాలుగల నేల గుమ్ముడు. తెల్లగినియచెట్టు same as గిరికర్ణిక.

గినుము *n.* : Deception, cheating. మోసము, వంచన. **గినుమాడు** *v.t.* : To cheat. వంచించు.

గిన్నె or **గిన్నియ** *n.* : A cup or goblet. గిన్నెకొమ్ము a horn used as a cup.

గిబ్బ *n.* : A bull. గిబ్బరాతు the rider on a bull - a little of Siva.

గిర *n.* : Speech. వాక్కు.

గిరక *n.* : A pulley. నూతిరాట్నము, ఘట యంత్రము. *adj.* : Short, dumpy, పొట్టి. **గిరకతనము** *n.* : Shortness of stature.

గిరగిర *adv.* : Round and round : spinning దిరదిర.

గిరజా or **గిరదా** *n.* : Hair grown round the జుట్టు.

గిరవు *n.* : A pledge. కుదువ.

గిరస *adj.* : Stubborn, hard, tough.

గిరాకి *adj.* : Dear in price. ఎక్కువ వెలగానుండే.

గిరాటువేయు *v.a.* : To whirl (as a stick at a mark) : to hurl or sling a stone. నామీద రాళ్లు గిరాటువేసిరి they flung stones at me.

గిరి *n.* : A hill, a mountain. A circle. **గిరిక** *n.* : A mouse చిట్టెలుక. Name of the wife King Vasu. వసురాజు భార్య. **గిరికర్ణిక** *n.* : A certain plant, the camel thorn. **గిరిజ** *n.* : Lit. The "hill born", i.e., Parvati. A metal లోహము.

గిరియకము *n.* : A toy, a plaything. అచ్చనగాయలు.

గిరిసెము *n.* : A Kind of tree, *Acacia sirisa.* శిరీషము, దిరిసెన.

గిరీశుడు *n.* : An epithet of Siva. Lit. The Mountain's son-in-law కొండ అల్లుడు.

గిరుకు *n.* : To write crookedly. వంకర కొంకరగా వ్రాయు. to erase, scratch out, to strike through a written line. తప్పు వ్రాతను తుడుచు. *n.* : Erasure. తుడుపు.

గిరుక్కున *adv.* : Round and round : whisking. గిరుక్కున తిరిగెను or గిరుక్కున మళ్లెను he turned suddenly.

గిరుపు *v.a.* : To twitch, or stretch, as a limb, or the ears, or the eyelids in writing.

గిర్త *n.* : The jungle Bush-quail, *Perdicula asiatica.*

గిర్రున *adv.* : Round and round, suddenly round.

గిలక or **గిలుక***n.* : A child's rattle, the wheel of a pulley, a capstan. A small handmill for cleaning cotton. **గిలకబండి** *n.* : A low built dray, a creaking cart. గిలకల కోళ్లమంచము a cot-with small bells hung on the legs.

గిలకరించు or **గిలకొట్టు** *v.a.* : To stir, beat, or whip buttermilk, so as to clear it. చిలుకు, కలచు, కుదిలించు To sound మ్రోగు.

గిలాబా ro **గిలాయి** *n.* : Plaster. గచ్చు. Plastering గచ్చు పూయడము. గిలాబా చేసినగోడ a plastered wall.

గిలి : (derived from a slighting use of the word పులి or చేలి) *n.* : Fear, terror. భయము. పులిపోయినను గిలి పోలేదు though the tiger is gone, the sensation of fear is not past.

గిలికించు *v.a.* : To crowd writing. గిలిగివ్రాత scribbling in writing.

గిలిగింత, గిలిగిలి or **గిలిగిలింత** *n.* : Tickling, giggling. గిలిగింతలగు జలక్రీడలు సలుప sportively bathing. గిలిగించు. గిలిగిలించు or గిలిగింత పెట్టు to tickle.

గిలిగింత *n.* : The plant called Blue flowered *Crotolaria*. Ainsile.

గిలుకు *v.n.* : To be crowded, as writing. See గిలికించు. To sound, jungle, as bracelets, or bells, on the ankles. **గిలుకుగిలుకు** *adv.* : Aloud, audibly.

గిలుపు : See గిరుపు.

గిలుబు or **గిలుబాడు** or **గీలుమాడు** or **గిలుబుకొను** or **గిలుబుచేయు** *v.n.* : To filch, pilfer, steal here and there. **గిలుబు** *n.* : Robbing, theft. అపహరణము.

గిల్లకన్ను *n.* : A squint eye. మెల్లకన్ను. **గిల్లచూపు** *n.* : Peeping ; peering, a squint. మెల్లచూపు.

గిల్లు *v.a.* : To pinch, or nip with the nails. To remind by giving a pinch. **గిల్లుడు** *n.* : Pinching గిల్లుకొను to pinch oneself. **గిల్లుపత్రి** *n.* : A billet or note.

గిళితము *adj.* : Swallowed. Eaten. తినబడిన.

గివ్వు or **గివురు** *v.n.* : To scratch. గీరు.

గీక *n.* : An elephant's roar. ఏనుగు కూత.

గీకు *v.a.* : To scrape, scratch, draw lines, erase. గీచు.

గీగాడు *n.* : The Large Grey Babbler, పెద్దసీదపిట్ట.

గీగీ *adv.* : (whining) Shrilly.

గీచు *v.a.* : To scrape, scratch, erase : to draw a line. గీతగీచు; to tear,

lacerate : to lance a palm tree, or tap it for juice.

గీజు *n.* : Haggling. గీజుపోరు to haggle. **గీజాడు** *v.n.* : To haggle, raise difficulties.

గీటు *n.* : To push away చిమ్ము. To gnash the teeth పండ్లు కొరుకు. To wink కన్నుగీటు or గిరువు. జాడులు గీటుచు grinning with fury. *n.* : A line గీత. గీటునపుచ్చు to disregard అనాదరించు.

గీట్లబద్ద *n.* : A measuring staff, a ruler.

గీత *n.* : A line : lancing or pricking a tree. గీత గీసే కాలము the season for tapping the palm tree. **గీతకట్టె** *n.* : A tool used by carpenters for drawing paralled lines, also called కత్తికాసు.

గీత *n.* : The poem called Bhagavad Gita. భగవద్గీతా. గీతము *n.* : Song, music. పాట. Name of a certain Sanskrit metre : గీతి *n.* : Song, metre. A species of metre : which in poems is abbreviated into గీ.

గీపెట్టు *n.* : To whimper, wail : to cry. ఏడ్చు, మొరపెట్టు. To roar as an elephant (ఏనుగు) కూయు. To make a noise శబ్దించు.

గీము*n.* : A chamber, a house or home.

గీయమానము *adj.* : Cantabile; what is to be sung; vocal.

గీయు *v.a.* : To draw a line గీతగీయు. To scratch, or scrape. To strip off leaves : to tap or palm tree by cutting line in it.

గీర *n.* : A line. గీత.

గీరనగింజలు *n.* : A boys' game called అచ్చనకాయలు.

గీరు *v.a.* : To tear, scratch, scrape, comb or smooth the hair with the fingers.

గీరుడు *n.* : Scratching. గోకుడు. గీరుకొను Same as గీరు.

గీరుగాజులు *n.* : A sort of bracelets.

గీర్వాణము *n.* : Sanskrit : the language of the gods. దేవభాష. **గీర్వాణుడు** *n.* : A god, a deity దేవుడు, వేలుపు.

గీలు *v.n.* : To flow. స్రవించు.

గీష్పతి *n.* : An epithet of బృహస్పతి. Brihaspati.

గీసర *n.* : A kind of deer.

గుంజ *n.* : The small shrub called *abrus precatorius.* గురిగింజ. Land that produces salt ఉప్పళము.

గుంజ *n.* : A post, a prop, a small pillar of wood. స్తంభము. పంగలగుంజ a forked stick used as a prop. పోటీగుంజ the same but large.

గుంజచీరెలు *n.* : A sort of red silk petticoat.

గుంజాటన *n.* : Grief, regret. వ్యసనము.

గుంజాయిషీ *n.* : Capacity, profit. లాభము. Defect, incompleteness, imperfection లోపము. ఈ లెక్కలో

గుంజాయిషీ యేమిన్ని లేదు there is no defect in this account.

గుంజిలి పెట్టు *v.t.* : To make a secret of, to hide. గోపనముచేయు.

గుంజిళ్లు or **గుంజీలు** *n.* : A punishment which consists in making a man sit down and get up a number of times.

గుంజు *v.a.* : To pull : ఈడ్చు. To wash clothes or to mangle linon ఉదుకు. *n.* : Pulp; pith. గుజ్జు. **గుంజుకొను** *v.a.* : To haul, pull, draw by force. **గుంజుపిట్ట** *n.* : A sort of mocking bird, like a red owl: also called పిల్లలరాజు. **గుంజులాడు** *v.n.* : To struggle.

గుంట*n.* : A little boy or girl (contemptuously used.) a brat; చిన్నగుంట or చిన్నబొంద. A slip of a girl.

గుంట or **కుంట** *n.* : A pit, a hole of any kind. పల్లము. A pond కొలను. A tank. చెరువు. వానికన్నులు గుంటలు పడినవి his eyes are sunken.

గుంటి *n.* : A portion of a field intended for ploughing. దున్నడానకు భాగించిన పొలము, చేనిభాగము.

గుండ *n.* : A cloth. గుడ్డ. Powder. పొడి.

గుండంగి or **గుండగి** *n.* : The white faced black ape. A waterhen. దాత్యూహము. A waterfowl. నీరుకోడి.

గుండగొయ్య (గుండ + కొయ్య) *n.* : A stubborn ruffian. దుష్టుడు. **గుండతనము** *n.* : A hard or cruel temper.

గుండడు *n.* : A servant. దాసుడు.

గుండన్న *n.* : A rustic deity worshipped by potters.

గుండము *n.* : A pit, a fire pit. నిప్పుల గుంట.

గుండవర్ధనము *n.* : A sort of tree.

గుండా : (Post position) Through, by, by means of. *adj.* : Brave, courageous, rude, rough. ధీరుడు. **గుండాతనము** *n.* : Rudeness.

గుండిగ *n.* : A large metal vessel with a large mouth.

గుడిగుడికుంచాలు *n.* : A certain game played by girls.

గుండియ : Same as గుండె.

గుండీ : (from గుండు.) *n.* : A button. బొత్తాము.

గుండు *n.* : A round stone, A canno ball or bullet. ఫిరంగిగుండు. **గుండుకొట్టు** *n.* : To smoke the drug called bhang. **గుండ్రాయి** *n.* : A round stone or stone pestle. **గుండ్లదండ** ro **గుండ్లవేరు** *n.* : A necklace of beads.

గుండె or **గుండియ** *n.* : The heart. The breast or chest. Courage. The apple of the throat. గుండెపట్టినది I have got a pain in my breast. **గుండె కాయ** *n.* : *The heart.* **గుండెలు** *n.* : The heart.

గుండ్ర *adj.* : Round. గుండ్రని. *n.* : The upright roller of a sugar mill. చెరుకు గానుగ యొక్క కోల.

గుంత or **గుంట** *n.* : A pit, a hole, a hollow, a dell.

గుంపు *n.* : A crowd. సమూహము. **గుంపించు** *v.t.* : To heap up. కుప్ప చేయు or కుప్పవేయు. To exceed. అతిక్రమించు. **గుంపెన** *n.* : Pride. విజృంభణము.

గుంభనము *n.* : Composition, in verse or prose. Obscurity, secrecy, mystery. అది ఇంకా గుంభనముగానే ఉన్నది it is still kept secret. పదగుంభనము the art of framing compound phrases.

గుక్క or **గ్రుక్క** *n.* : The act of drawing in the breath, a gulp, a mouthful. గుక్క తిరుగకుండా నవ్వెను he was in fits of laughter. **గుక్కెడు** *n.* : A mouthful.

గుగ్గిలము *n.* : Gum Gugal.

గుగ్గిళ్లు *n.* : Boiled gram for horses or cattle. ఇనుపగుగ్గిళ్లు a jawbreaker, a puzzling book.

గుచ్చు or **గ్రుచ్చు** *v.a.* : To pierce or prick. To thread, string together. పూసలు గుచ్చు to string beads. తాడుగుచ్చినాడు he ran the thread through, or inserted it. చేతలు గుచ్చు to join hand in hand, one's fingers being laced between those of his friend.

గుచ్ఛము *n.* : A cluster or a bunch of flowers. పూగుత్తి.

గుజగుజ or **గుజగుజలు** *n.* : Whispering. **గుజగుజరేకులు** *n.* : The game called puss in the Corner.

గుజరాని *n.* : Livelihood, employment, subsistence, daily bread, వృత్తి, జీవనము.

గుజరాయించు *v.t.* : To present, to offer. ఇచ్చు.

గుజరి *n.* : A kind of Jasmine, *Jasmin multiflorum.*

గుజిలి *n.* : A bazaar, a market place.

గుజస్తా *adj.* : Passed, elapsed. సాలుగుజస్తా last year.

గుజురు *n.* : Marrow, pulp. గుజ్జు.

గుజ్జు *n.* : A prop : an upright piece of wood used in supporting a shorter beam on a longer one in a shelving roof. A dwarf.

గుటక *n.* : A single gulp. ఒక్కసారి మింగగలిగినంతది. **గుటగుట** *adv.* : (Anuk of a growl, a growling sound.) Aloud.

గుట్ట *n.* : A hill, hillock. A heap రాశి. గుట్టకూల్చు to ruin, destroy. *adj.* : Shrubby, low, stunted. గుట్ట గుట్ట పొదలు brush wood.

గుట్టు *n.* : A secret. మర్మము. The real state, reputation, honour, public esteem.

గుడక or **కుడక** *n.* : The shell of a fruit prepared to serve as a snuff box, A small metal box or casket. పైడిగుడక a gold box.

గుడము *n.* : Molasses, jaggery, coarse treacle. బెల్లము.

గుడా *n.* : A particular mode of placing the fingers. తర్జన్యంగుష్ఠాగ్రసంయోగ వలయము.

గుడాక *n.* : sleep. నిద్రగుడాకు.

గుడారము or **గుడారు** *n.* : A tent. డేరా.

గుడి *n.* : A circle. The name of the secondary form of the vowel ఇ. A temple. **గుడికట్టు** *n.* : The round or total extent of land under a village : a district. **గుడికొను** *v.n.* : To spread. క్రమ్ము.

గుడిగి *n.* : An armour that reaches up to the knees. **గుడిగుడి** *adj.* : Little, slight. అల్పము.

గుడిగుడిగుంతలు *n.* : A game played by boys. *n.* : A circle or orb, a disc. A halo. చంద్రమార్యపరివేషము.

గుడిత్రిప్పు *n.* : To ride round the ring. **గుడిబ్రాహ్మణుడు** or **గుడినడుగు** a Brahmin who officiates in a temple.

గుడిసె *n.* : A hut, a cottage, a booth, a shed.

గుడుగుడు *n.* : A small hookah చిన్న హుక్కా. **గుడుగుడుమని** *adv.* : With a sound, rattlingly, rapidly : గుడుగుడుమని పరుగెత్తెను (he) ran rapidly : **గుడుగుడు కుచములు** Same as గుడిగుడిగుంతలు.

గుడుగురావిలము *n.* : A kind of bird. పక్షివిశేషము.

గుడుసు *n.* : A round or circle. A halo పరివేషము. *adj.* : Round. గుడుసు కయిదువు the weapon of Vishnu. విష్ణుచక్రము. **గుడుసువడు** *v.n.* : To form a circle or become round. గుండ్రమగు.

గుడ్డ *n.* : A cloth or garment వస్త్రము.

గుడ్డము or **గుడ్డాము** *n.* : A plot of land. A field of corn. చేను.

గుడ్డి *adj.* : Blind. *n.* : The number marked one that is turned upside down in a game అట్టచెమ్మలో వెలికిల పడిన ఒంటికాయ.

గుడ్డు or **గ్రుడ్డు** *n.* : An egg. The eyeball, గుడ్లుపెట్టు to lay eggs. **గుడ్ల గురివి** *n.* : A blind abject wretch. **గుడ్లగూబ** *n.* : An owl.

గుణకము *n.* : The multiplier. పెంచెడు లెక్క. **గుణకారము** *n.* : Multiplication.

గుణము *n.* : A quality, property, virtue, disposition, temper, character, or attribute. **గుణించు** or **గుణి యించు** *v.a.* : To multiply.

గుత్త *n.* : Rent, A contract ఆ ఊరిని గుత్తచేసి కొన్నాడు he took the village on rent. **గుత్తకాడు** *n.* : A contractor. గుత్తకుతీసుకునేవాడు. గుత్తకొను or గుత్తయెత్తు to take on contract గుత్తకు తీసుకొను.

గుత్తము *n.* : Plumpness, tightness. బిగువు. *adj.* : Plump, tight, close-fitting, as bracelets.

గుత్తి *n.* : A bunch or cluster of fruit, flowers, & c. The ankle చీలమండ. గుత్తికవ్వము or చల్లగుత్తికవ్వము a churn staff.

గుదగుద *adv.* : Privately, secretly. **గుద గుద లాడు** *v.n.* : To sob. డగ్గుత్తికతో ఏడ్చు.

గుదము or **గుదస్థానము** *n.* : The anus. The *oscoccygis, uropygium* or crupper.

గుది *n.* : A bunch or cllster గుత్తి. A staff. A string of dried fish, leaves & c. సరము. మచ్చులగుది. a bunch or set of anything as samples. **గుదికాలు** *n.* : The heel. మడిమె (plu. గుదికాళ్లు).

గుదిగుంజలు *n.* : Stick planted at the entrance of a pen or flood. పశువుల దొడ్డిద్వారమునకు నిలువుగా పాతిన కఱ్ఱలు. **గుదిగ్రుచ్చు** or **గుదికూర్చు** *v.n.* : To arrange. సవరించు.

గుదియ *n.* : A club, a cudgel. A clog fastened to a cross cow.

గుదిలకొను *v.n.* : బాధపడు.

గుద్ద *n.* : The anus.

గుద్దలి *n.* : A pickaxe. గొడ్డలి. a spade, or small hoe. **గుద్దలించు** *v.a.* : To dig up, to hoe.

గుద్దు or **గ్రుద్దు** *v.a.* : To strike with the fist, to box, to cuff. **గుద్దు** or **గ్రుద్దు** *n.* : A thump, cuff, box. **గుద్దులాట** *n.*: Hand to hand fighting, boxing.

గునకలు *n.* : A sort of wild grain.

గునగున *n.* : (Anuk : of running), tripping along, trotting along. ఆ చెట్టు ఆకులు గునగున పెరిగినవి the leaves have come out very delicately కోమలముగా. గుండ్రాతికి కాళ్లు వచ్చి గునగుననడిచెను the stones moved slowly.

గునపము *n.* : An iron crow bar. గడ్డపార.

గునామొలనూలు *n.* : A sort of girdle worn by infants.

గునియు or **గునిసియాడు** *v.n.* : To dangle, play, wag, dance. వర్తించు, తాండవించు **గునుపు** *n.* : Motion, action. గునుపుకోడి the jungle cock.

గునుక, గునుకగడ్డి or **గునుకు** *n.* : A sort of wild corn which is eaten in times of scarcity.

గునుకు, గునుకువరుగిడు or **గునుకు లాడు** *v.n.* : To trot, amble, trip or run gently. గునుకు సీసము an ambling metre composed in a peculiar mode. **గునుకు** *n.* : An amble, trot, or gentle run. **గునుకు పరుగు** *n.* : The act of running slowly.

గున్న *adj.* : Young : as a cub of a young animal or tree. గున్న చింత a low or bushy tamarind tree. గున్న యేనుగు an elephant's cub.

గున్నంగి : A medicinal root, Also, a kind of bird.

గుప్తము *adj.* : Hidden, concealed, secret. **గుప్తకేళి** n. Secret pleasures,

hidden delights. Name of a game, Hide and Seek, దాగిలిమూతలు. **గుప్తి** *n.* : Concealment దాచుట.

గుప్పళించు *v.a.* : To mangle cloth : to wash it by beating it gently. To rince the mouth. పుక్కిలించు To place ఉంచు.

గుప్పించు *v.a.* : To diffuse, emit, shed abroad. To rain కురియు, బాణాదులను ప్రయోగించు.

గుప్పిలి or **గుప్పిడి** *n.* : The fist గుప్పిట in the hand or fist.

గుప్పు *v.n.* : To be diffused, or spread, as a smell. **గుప్పు** *v.a.* : To-pound or beat. To throw, fling or toss. గంధపొడిగుప్పిరి they threw powder in handfuls. To place ఉంచు. To sprinkle చల్లు.

గుబక *n.* : A brass boss on a door, a knob on a shield.

గుబగుబ or **గుభగుభ** *n.* : Hubbub. గుబగుబలు లేనికూటమి meeting without tumult. అక్కడ ఏమి గుబగుబలు what is the uproar ?

గుబారు *n.* : Alarm, confusion, a rumour. పుకారు. అది ఇక్కడ గుబారుగా నున్నది it is a rumour here.

గుబిరిక *n.* : A kind of snare.

గుబిలి *n.* : The wax in the ear. గులిమి, గులివి. Also same as గుబ్బిలికాడు See under గుబ్బ.

గుబుకు *v.a.* : To thump or beat with the fists.

గుబురు or **గుమురు** *n.* : Thickness, as of trees, or foliage. సమూహము. *adj.* : Thick, crowded. దట్టము. A cluster of trees. సమూహము. గుబురుగా పెరిగిన చెట్లు thick leaved trees.

గుబులు or **గుబులుకొను** *v.n.* : To spread as scent, to be redolent.

గుబును *n.* : A secret. కిటుకు. Cunning కపటము.

గుబ్బ *n.* : A stud, a knob, a protuberance. A woman's breast. an umbrella with a gold knob at the top. **గుబ్బ** gubba, *adj.* : Round గుండ్రని. **గుబ్బటిల్లు** *v.n.* : To spread, as scent, sound or fire.

గుబ్బిక *n.* : A snare of birds.

గుబ్బు *n.* : The beating of the heart. గుండె అదరుట. గుబ్బున suddenly, all at once, swiftly. **గుబ్బుమను** or **గుబ్బురను** or **గుబ్బుగుబ్బురను** *v.n.* : To beat as the heart. గుండె అదరు.

గుబ్బెత : Same as గుబ్బలాడి.

గుబ్బోగర (గుబ్బ + పోగర.) *n.* : An engraving chisel.

గుమగుమ or **ఘుమఘుమ** (Anuk.) *adv.* : Sweetly, fragrantly, melodiously, strong (as scent.) **గుమాయించు** *v.a.* and *n.* : To spread as a perfume, to pervade. To be close or sultry.

గుమాస్తా *n.* : An asistant, a clerk, an agent. రైటరు.

గుమి *n.* : A crowd, a flock, a multitude. పోగు. గుంపు.

గుమితి or **గుమ్మితి** *n.* : A sword stick, a rapier in a cane.

గుముకు *v.a.* : To box, to strike with the fist. పిడికిలితో పొడుచు.

గుముడు or **గుమ్ముడు** *n.* : The plant named *Antidesma diandrum* కాశ్మర్యము. One species is called నేలగుముడు and another కొండ గుముడు.

గుంపురం : Same as గుంబురం. **గుమురుగాగ** *adv.* : Thickly.

గుమ్మ *n.* : A spirit or gush, as of milk. క్షీరధార. A high basket. బుట్ట. A girl, a darling, a little one. ముద్దుగుమ్మ a pretty woman.

గుమ్మటము *n.* : A paper lantern. కాగితపు గూడు. A cupola, or dome. గుమ్మటము or పొగ గుమ్మటము a balloon.

గుమ్మడి *n.* : A gourd, a pumpkin, **గుమ్మడితీగె** or గుమ్మడి చెట్టు a gourd vine. **గుమ్మడి పువ్వు** a gourd flower. గుమ్మడి పండువంటి దేహము a form delicate and fragile as a gourd. **పెండ్లి గుమ్మడికాయ** or **బూడిద గుమ్మడి కాయ** the white gourd.

గుమ్మడం *n.* : A bean or top. సొగసుకాడు, అలంకరించుకొన్నవాడు.

గుమ్మతీలు *n.* : A jewel worn by women in the lobe of the ear చెవితమ్మె లందుంచే సొమ్ము.

గుమ్మము *n.* : A door way, gate-way or entrance. వాకిలి, ద్వారము.

గుమ్మి *n.* : A high basket for holding corn. బుట్ట.

గుమ్మితి : Same as గుమితి.

గుమ్ము *n.* : Fragrance గుమగుమ. గుమ్మున *adv.* : Fragrantly.

గుమ్ముడు చెట్టు : See గుముడు.

గుమ్మె *n.* : A dect. డొక్కు. A small tent. గుడారు, చిన్న గుడారము.

గుమ్మెట, గుమ్మెత or **గుమ్మెతము** *n.* : A small drum. తమ్మటము, తుడుము, డప్పు. గుమ్మెతల్ కిన్నెరల్ గూడి వాయించుచు. **గుమ్మెతకాడు.** *n.* : A drammer గుమ్మెతవాయించువాడు.

గురక *n.* : Snoring. నిద్రయందలిధ్వని. **గురక పెట్టు** or **గురకకొట్టు** *v.n.* : To snore.

గురగుర *n.* : The grunting of a pig. పందికూత. Also, an itching sensation. ఒక విధమైన దురద.

గురణము or **గూరణము** *n.* : An attempt. యత్నము.

గురి *n.* : A mark, of aim, a goal. లక్ష్యము. A clue, a sign గురుతు. An example దృష్టాంతము. A limit మితి. Certainty నిశ్చయత. గురి చెప్పే స్థలము a place where oracles are uttered.

గురిగి *n.* : See గురుగు.

గురిగింజ or **గురివెందగింజ, గురుగింజ** *n.* : The plant called Indian shot. The Indian or wild liquorice plant.

గురిచి : The same as గూర్చి, కూర్చి or గురించి.

గురిజ *n.* : A certain grain. Same as గురిగింజ or గురివెంద. గురిజ పేరులు.

గురిమిడిగడ్డ *n.* : A root resembling చల్లగడ్డ, నేలగురిమిడి.

గురు *n.* : Name of a certain animal మృగవిశేషము, గవయము.

గురుక *n.* : A spear. గొరక కట్టె.

గురుకు *n.* : A heap, a pile. పోగు, కుప్ప.

గురుకొను *v.n.* : To attempt. యత్నించు. ఉద్యోగించు. To redouble, as a storm. కమ్ముకొను.

గురుగు or **గురిగి** *n.* : A small cup. చిన్న పిడత. A certain pot herb or darnel that grows in rice fields. The sun flower. పంచెచెట్టు.

గురుగుర్రు *n.* : A rolling sound. ఒరలుట.

గురుతు or **గుర్తు** *n.* : A mark, a sign, a trace, a token, A limit, an extent మేర. కనుగుర్తుల లెక్క a memorandum. నాకు గుర్తులేదు I do not recollect. గురుతుగా అడుగు to enquire particularly. గురుతుగాచూచు to look into narrowly. గురుతు పట్టు or గుర్తెరుగు to recognise.

గురుదా *n.* : A club or mace : (probably from the Persian word gurz.) గద అనే ఆయుధము.

గురుపెట్టు : Same as గురకపెట్టు.

గురుపోతు *n.* : A wild ox or bison. అడవి యెద్దు.

గురుములు *n.* : Seeds. విత్తులు, గింజలు.

గురువు or **గురుడు** *n.* : A teacher, a preceptor, a master, a superior, a learned man, a father. A title or name of Brihaspati, tutor of the Gods, who was the husband of Tara. **గురువారము** *n.* : Thursday. దొంగల గురువు a master thief, a ringleader. **గురువు** *n.* : Greatness గౌరవము, weight భారము.

గురువెంద : Same as గురిగింజ. బండి గురువెంద or పెద్దగురుగింజ Red wood or red sandal-wood.

గురువెట్టు or **గుర్వెట్టు** *n.* : To snore.

గురుసు *n.* : The stump, root or stock, of a tail, tooth or tree. The tuft of a tail. తోక చివర పొడుగు వెంట్రుక లుండేది. A vital part జీవస్థానము. A limit మేర.

గుర్రము *n.* : A horse, plu. గుర్రములు, గుర్రాలు or గురాలు. ఆడగుర్రము a mare. గుర్రపు ముఖము the shin of a man's leg. వాడు ఇప్పుడు గుర్రము ఎక్కి ఉన్నాడు he is tipsy or slightly intoxicated. **గుర్రపు గట్టాకు** *n.* : Prickly వాకుడు. **గుర్రపు చబుకు** a horse whip కొరడా.

గుర్రు *n.* : Snoring, Growling, gruff speaking, snarling, anger. గుర్రుగా మాట్లాడు to speak gruffly or sulkily. వాడు నామీద గుర్రుగానున్నాడు

he is surly towards me. **గుర్రుపెట్టు** or **గుర్వెట్టు** *v.n.* : To snore.

గుల or **గులగుల** *n.* : An itching sensation, జల. **గులకరించు** *v.n.* : To be pleasant. రమ్యమగు. గులగులలు pieces, dust, powder నజుగుజాలు, తుత్తుమురు, చూర్ణము. ఆ పుంటిలో పురుగులు గులగులలాడుచున్నవి the worms are crawling about in the wound.

గులక*n.* : A pebble, gravel. సన్న గులక భూమి soil mixed with small gravel. గులకరగడభూమి gravelly cotton soil.

గులాబి పువ్వు *n.* : A rose. గులాబిరంగు pink, or rose colour.

గులాము or **గులాపువాడు** *n.* : A slave, a servant, దాసుడు.

గులిబి or **గులిమి** or **గులివి** *n.* : The wax in the ear. గులిమికదుడు or గులిమి తెడ్డు an instrument for cleaning the ear.

గులిమిడి *n.* : A plant, కోకిలాక్షము.

గులివింద *n.* : The balsam plant, A sort of fish, a species of *Sparus* or mullet. లావుగులివింద or రాతిగులివింద red mullet; బండి గులివింద the sur mullet.

గులుగు *n.* : A tree called *Limnonia Peutaphylla.*

గుల్ఫము *n.* : The ankle చీలమండ. గూఢ గుల్ఫ slender ankled or light footed.

గుల్మము *n.* : A bush, a shrub. పొద, బోదెలేని చెట్టు. A body of troops consisting of 9. Chariots, 9 elephants, 27 cavalry and 45 infantry. **గుల్మరోగము** *n.* : Enlargement of spleen. జ్వరగడ్డ.

గుల్ల *n.* : A shell : a husk : a cowry shell. కప్పచిప్ప. A white pustule బొబ్బ. Anything hollow బోలు, Cotton in the pod. The hull of a ship. (Vizag.) **గుల్లకాసు** a farthing : (lit. a shell) or a penny. **గుల్లసున్నము** shell lime.

గుల్లు or **గల్లు** *n.* : Plague ; alarm.

గుళిక or **గుళిగ** *n.* : A pill, a bolus, a small ball.

గుళుచ్ఛము *n.* : A cluster, as of flowers. గుత్తి.

గువ్వ *n.* : A dove or pigeon. పావురాయి. **కూకురాణిగువ్వ** *n.* : The Green Imperial Pigeon. కురుకుటగువ్వ the turtle dove. **పొడగువ్వ** *n.* : The Spotted Dove, **రా గువ్వ** *n.* : The Red Turtle-Dove.

గుసగుస *n.* : A whisper. గుసగుసలాడు or గుసగుసలుపోవు to whisper.

గుహ *n.* : A cave, cavern, grotto. **గుహాశయము** *n.* : An inmate of a cave. i.e., a tiger. పెద్దపులి.

గుహుడు *n.* : Kumaraswami. కందుడు.

గుహ్యము *n.* : Mystery, secrecy : the private parts.

గూంథ్ర *n.* : An owl's hoot. గుడ్లగూబ కూత. గూంథ్రించు to hoot as an owl.

గూటము or **గూటాము** *n.* : A tent-pin or stake, used both as a mallet and as a peg. The roller of a loom. కాసెగూటము an iron or wooden hammer shaped like a pestle and used by stonecutters and cobblers. A wooden or iron wedge.

గూడ *n.* : A triangular basket used as a bucket. A mat hood or cover against rain. A flower basket. **గూడకొంగ** or **గూడబాతు** *n.* : A pelican, **గూడవేయు** *v.n.* : To water fields with a basket or bucket.

గూడు *n.* : A nest. A case. A niche in a wall for a light దీపపు గూడు. A bird cage పంజరము.

గూడెము *n.* : A hamlet or small village, చిన్న పల్లె.

గూఢము *n.* : A secret. రహస్యము. adj. Hidden, secret, abstruse. దాచబడిన. **గూఢచారి** A secret emissary, a spy, an agent or messenger.

గూద *n.* : A prolapse of the uterus or anus. అవ్వగూదపండు the vegetable called Trichosanthes iniss.

గూన *n.* : A large pot. పెద్దకుండ A spout to drain off water from a roof. మేడమీది నుండి నీళ్లుపడే సాధనము.

గూను *n.* : A hump. A crooked back. **గూని** *adj.* : Crooked. గూనిచూపు drooping glances. Internal. **గూని పోటు** an inward bruise.

గూపనాలగుళ్లు *n.* : A certain game played by boys.

గూబ *n.* : An owl. The drum of the ear. **గూబతడ** *n.* : A kind of tree with yellow flowers. మహాబల.

గూబు *n.* : A basin of sea water.

గూళి or **గూళీ** *n.* : A vulture.

గృంజనము *n.* : An onion. వెల్లుల్లి.

గృధ్నువు *n.* : A covetous or greedy man. ఇచ్ఛగలవాడు.

గృధ్రము *n.* : A vulture, a kite. గద్ద.

గృష్టి *n.* : A cow that has calved only once, heifer. ఒకసారి ఈనిన ఆవు.

గృహిణి *n.* : A mistress of a house, a wife. ఇల్లాలు.

గెంటన *n.* : A plant, a species of *Olitoria*. The black and white species.

గెంటసము *n.* : A cross of abusive speech; harshness, crossness. పరుషవచనము.

గెంటిసలాడు *v.n.* : To totter or jog, as a table that has uneven legs. ఉర్రట్లూగు.

గెంటు *v.n.* : To move, shake, stir, go చలించు, తొలగు. *v.a.* : To thrust, push away, force, cause to totter. To toss aside. త్రోయు. ప్రయోగించు *n.* : Movement. చలనము. **గెంటు పడు** *v.n.* : To miss.

గెంటెన *n.* : The oleander flower.

గెంటెము *n.* : A thick cloth. జంట నేతవస్త్రము. adj. Thick. దట్టము.

గెండి, గెండియ or **గెండె** *n.* : A sort of fish, the carp, *Cyprinus fimbrialns;* గండకము. One species is called కాకిగెండె or కాకిటిగెండె.

గెగ్గిలి or **గెగ్గలు** *n.* : Derision, గేలి, గెగ్గిలి కొట్టు to deride.

గెడ *n.* : A pair, a couple. జత. Nearness. సమీపము. A hunting instrument వేటకు తగిన ఒక సాధనము.

గెత్తర or **వెలిగెత్తెర** *n.* : A barren soil, principally consisting of a whitish marl.

గెనయు *v.n.* : To become plump, to be nourished. పుష్టియగు.

గెనుసు *n.* : A creeper, the sweet potato plant, *Dioscorea aculeata.* అలుపు మొక్క.

గెబ్బు *v.a.* : To rob. అపహరించు. To thrust, push away. గెంటు, తిరస్కరించు.

గెర *n.* : A circle. గిరి.

గెల *n.* : A bunch of fruit. గొల.

గెలివి or **గెలివిడి** *n.* : Bloom, brightness or clearness of complexion. Joy సంతోషము. వాడు మిక్కిలి గెలివితో నున్నాడు he is beeming with joy.

గెలుచు *v.a.* : To gain, win, conquer, overcome. జయించు. To recover in law, win at dice. To outshine, excel. గెలుపుమను to encourage గెలుపుమన్నారు they encouraged me. **గెలిపించు** *v.a.* : To cause or enable one to win.

గెలెము *n.* : An agricultural implement of any kind.

గెల్లి *n.* : A heap, particularly a heap of salt. ఉప్పురాశి.

గెల్లీబతుంగ *n.* : A plant called *Cyperus tenniflorus.*

గేందుకము *n.* : A ball for playing with చెండు.

గేటు *n.* : A gate, particularly a toll-gate or tollbar.

గేడికాళ్లు or **గేదెకాళ్లు** *n.* : Lank legs, long and lean legs. కొంగకాళ్లు.

గేదగి or **గేదంగి** *n.* : The tree named *Pandanus odoratissimus*. మొగిలి.

గేదె *n.* : A she buffalo. బర్రె. a buffalo about three years old. గేదెదూడ a buffalo calf. గేదెపడ్డ or గేదె పెయ్య a young she buffalo.

గేబు, గేబులు or **గేంగులు** *n.* : Malted seeds of the palm tree. తేగలు.

గేయము *adj.* : That which can be sung. పాడదగిన.

గేరి *n.* : A street, a passage. వీధి.

గేలి *n.* : Ridicule, derision. అపహాస్యము, పరిహాసము. **గేలికొను** *v.t.* : To deride, ridicule. పరిహసించు.

గేస్తు : (Corrupted from గృహస్థు) Same as గృహస్థుడు. **గేస్తురాలు** *n.* : The wife of a householder ఇల్లాలు.

గేహము *n.* : A house, ఇల్లు. **గేహి** Same as గృహస్థుడు. **గేహిని** or **గృహిణి** *n.* : A wife. **గేహుడు** *n.* : He who dwells, the habitant. ఇల్లుగలవాడు.

గైరికము *adj.* : Rocky. Marbled, variegated in colour, parti-coloured; red. *n.* : Gold. బంగారు గరికాదిధాతు శాస్త్రము Mineralogy.

గైరు *adj.* : Other, besides, excepting. ఇతరమైన. **గైరుహాజరు** *adj.* : Missing, absent, not present.

గొ : An affix used in pointing out any thing, as అదిగొ, ఇదిగొ.

గొంగ *n.* : An enemy శత్రువు. A foe, or scourage. A conqueror నిర్మూలము చేయువాడు. మిత్తిగొంగ the foe of Death. తోడేళ్ల గొంగ the victor over the wolves, a name applied to the antelope, because it beats the wolf in speed.

గొంగడి or **గొంగళి** *n.* : A rug, a blanket. (G. గొంగటి. L. గొంగట in a blanket. Plu. గొంగడులు, గొంగళ్లు). **గొంగడికాడు** a kind of bird. **గొంగళి పురుగు** *n.* : A hairy caterpillar. కంబళిపురుగు.

గొంజ : in a barren woman. గొడ్రాలు.

గొంజి *n.* : The Indian myrtle, Limonia. **గొంజిపండు** *n.* : The fruit of this tree. గొలుగు పండు.

గొంటరి, గొంటి ro **గొంటుకాడు** *n.* : A cunning or hard man కుత్సితుడు, కఠినుడు. a rogue, a wretch. గొంటి *n.* : A wicked woman. దుష్టురాలు. గొంటితనము or గొంటుతనము *n.* : Baseness, rascality, vileness. గొంటు A wicked man.

గొండి *n.* : Evil. Bane. A wretch. దుమ్ముల గొండి the bone eater. i.e., the hyaena. దురదగొండి ఆకు or గొంగదూల గొండి the nettle, the cowach plant.

గొండిలి or **గొండ్లి** *n.* : Acting, dancing, gambols, sport. నర్తనము. An actress. నర్తకి. A toss, a fling. గొండ్లి పరచు to toss, or fling an attitude in dancing, the actress bending back till she rests on her hands.

గొండ్లెము *n.* : A bolt or latch. తలుపు చిలుకు.

గొంతి *n.* : A woman. స్త్రీ.

గొంతు or **గొంతుక** *n.* : The throat. కంఠము. The voice, a tone కంఠ ధ్వని. గొంతు పట్టినది I am choked, i.e., I do not know what to say. నా గొంతు రాసినది I am hoarse. వాని గొంతుకమ్మినది he is hoarse.

గొంది *n.* : An alley, a lane, a corner. సందు, మూల, విరిగొందులు flowery lanes. గొందిబెట్టు or గొందుల బెట్టు to hide, conceal.

గొగ్గి *adj.* : Uneven, irregular, up and down, in and out. ఎచ్చుతక్కువైన గొగ్గిపండ్లు *n.* : Uneven teeth. A proverb says. కుక్కకు వచ్చేవన్ని గొగ్గిపండ్లు all a dog's teeth are crooked, i.e., all one does is

wrong, he cannot do any thing properly. **గొగ్గిముత్తెము** *n.* : A pear-shaped pearl. కొస గల ముత్తెము.

గొజ్జంగి or **గొజ్జగి** *n.* : A tree called *Pandanus odoralissimus.* గేదగి.

గొజ్జెగ *n.* : A kind of flowering plant. పుష్పభేదము.

గొటగొట *n.* : Loudness, uproar. ధ్వని, చప్పుడు.

గొటిక or **గొటికె** *n.* : A bramble.

గొట్టము *n.* : A tube, a cylinder, a barrel, of a gun, & c. క్రోవి. నూలు గొట్టము a shuttle. అద్దపుగొట్టము a telescope, literally, the tube with glasses. ఊదుగొట్టము a blow pipe. వెదురు గొట్టము a bamboo tube.

గొట్టపు తాళము : a padlock shaped like a tube.

గొట్టి *adj.* : Wicked, vicious. గొట్టిగడ్డ a very large bulbous root that grows in marshes like truffles and is eaten by the poor.

గొట్టిక *n.* : Famine. కరువు.

గొట్టిచెట్టు or **గొట్టికంప** *n.* : A shorny plant.

గొట్టు *n.* : Wickedness. దౌష్ట్యము. Obstinacy మూర్ఖత. గొట్టునపట్టనీక pertinaciously eluding him, freakishly avoiding him.

గొడ *n.* : Trouble, plague. గొడవ. గొడగొడలాడు to chatter, make a noise, to jabber.

గొడగ *n.* : A plough without the ploughshare. ఏడికోలలేని నాగలి.

గొడగరి or **గొడారి** *n.* : A shoemaker, a worker in leather. మాదిగవాడు. గొడగర the cobbler's caste. The name of a tribe.

గొడవ *n.* : Difficulty. ఆటంకము, అడ్డి. Puzzle, confusion కలత. Trouble, danger ఆపద. Fault తప్పు. Sorrow దుఃఖము.

గొడిగ *n.* : A pebble. గులకరాయి.

గొడిశ or **చేగొడ్డి** *n.* : A sort of tree.

గొడియ or **గొడె** *n.* : A staff. వెదురు గొడియ a bamboo staff. గొడియ కట్టె a rafter : a ceiling over rafters.

గొడుగు *n.* : An umbrella. **ఆతపత్రము,** ఛత్రము. కుక్కగొడుగు a toadstool, a fungus, a mushroom. In palmistry, the name of a certain line in the palm.

గొడె : See గొడియ.

గొడ్డ *n.* : Hardness. బిరుసు. A hard word బిరుసుమాట. A hard man బిరుసు వాడు. గొడ్డగము.

గొడ్డలి *n.* : An axe or hatchet. గోట చిమ్మేదాన్ని గొడ్డంటనరుకుట to break a butterfly upon a wheel, a trifle becoming a terror.

గొడ్డలు *n.* : Bragging, nonsense.

గొడ్డు *n.* : A beast. పశువు. Barrenness గొడ్రాలితనము. *adj.* : Barren, sterile శూన్యము, గొడ్డావు a barren cow,

ఈనని పశువు. ఎనుపగొడ్డు or ఎనుము a buffalo.

గొణుగు or **గొణగు** *v.n.* : To mutter, to mumble, to whisper. To talk nonsense. **గొణగొణలాడు** *v.n.* : To grumble to mutter.

గొణ్నెము or **గొల్లెము** *n.* : A hasp or staple ring.

గొతువు *n.* : A species of sapphire, Tourmaline. నీలిమణివిశేషము.

గొత్తు *n.* : Arrangement, trim, cedar, Determination. A bunch or cluster గుత్తి The rotten smell of long standing milk, butter.

గొద *n.* : Hunger, appetite. ఆకలి. గొదగొన్న hungry. గొదగొన్న పులి a famished tiger. గొదగొని hungrily. గొదకొను to be eager or in a hurry త్వరపడు, అతిశయించు, గొదగొద n. Enmity పగ.

గొనకొను *v.n.* : To attempt. యత్నించు.

గొనటి *adj.* : Ugly. వికారమైన.

గొనప *adj.* : Small, short. పొట్టి. *n.* : A worn out plough అరిగిన నాగలి. గొనపకోడి a small bird.

గొనబు *adj.* : Agreeable, fine, charming రమణీయమైన.

గొనము : Same as గుణము.

గొనయము *n.* : A bowstring. వింటినారి. The tip of a bow, where the notch is. వింటినారికొలికి. ధనురగ్రము.

గొప్ప *adj.* : Great in any sense, noble, కొంచెము గొప్ప more or less, some trifle, a certain quantity. **గొప్ప** *n.* : Greatness, size, respectability.

గొప్పులు *n.* : Elevated places in a rice field.

గొబ *n.* : A cave. గుహ. A lane గొంది.

గొబ్బండు *n.* : A large fruit. గొప్ప పండు.

గొబ్బరము *n.* : Manure. ఎరుపు.

గొబ్బి *n.* : Name of a Hindu goddess. The name of a feast or holiday kept by girls in the month Pushyam. **గొబ్బెమ్మ** a lump of cowdung worshipped as a goddess on this occasion; a dance practised by young girls. **గొబ్బిళ్లు** *n.* : Capering : dancing. Dancing in honour of a god.

గొబ్బున *adv.* : Quickly, hastly, at once, instantly. వేగముగా.

గొయ్యాపండు : (Mexican through Spanish.) *n.* : The fruit called guava.

గొయ్యి *n.* : A pit, In Ganjam, a cain. నెరగొయ్యి a gully cut by rain. Plu. గోతులు.

గొరక *n.* : A wild buffalo. కారెనుము. An iron arrow ఇనుపబాణము. గొరక కట్టె *n.* : A javelin, or slender spear. అలుగు గల చేతికర్ర.

గొరకు or **గొరగ** *n.* : A wretch, an abject creature. The name of a plant.

గొరగొర *n.* : Swiftness. వేగము.

గొరపము *n.* : A curry comb.

గొరపెట్టు *v.n.* : To grunt.

గొరస *n.* : A shoal of fish చేపలగుంపు.

గొరిజ or **గొరిజె** *n.* : A hoof. గొరిసె.

గొరియ or **గొ్రియ** *n.* : A sheep. గొర్రె. గొరియనంజుడు mutton.

గొరిసె *n.* : A hoof.

గొరుగు *v.t.* : To shave. క్షౌరము చేయు. **గొరిగించు** *v.a.* To shave : to have one shaven. గొరిగించు కొన్నాడు he got himself shaved.

గొరువంక : Same as గోరింక.

గొర్రు *n.* : A piece of land measuring 32 guntas (గుంటలు) A drill plough. దున్నిన పొలము మీద దున్నే యంత్రము. గొర్రు తోలు to harrow.

గొర్రె, గొరె, గొరియ or **గొ్రియ** *n.* : A sheep. గొర్రెపిల్ల a lamb. కుక్కగొర్రె the jungle sheep. కొండ గొర్రె a species of antelope. **గొర్రెచెదలు** *n.* : The kind of termites or white ants called soldier ants.

గొల *n.* : A bunch of fruit. గెల.

గొలక *n.* : A confused noise కలకలధ్వని. Palmyra twigs. తాటిచన్నులు.

గొలగొల *n.* : Noise, tumult. adv. Aloud, echoingly, screaming confusedly in chorus. గొలగొలలాడిరి they made an uproar. గొలగొల లాడిన tumultuous, noisy.

గొలిమిడిదుబ్బు *n.* : A sort of tares. Lolium. శృంఖలీవృక్షము.

గొలుగు *n.* : The Hemp plant. The species called సీమగొలుగు is the camoni : it bears a very fragrant flower.

గొలుసు *n.* : A chain. గొలుసు అక్షరము, గొలుసు కట్టు or గొలుసుమోడి *n.* : Cursive writting, a running hand.

గొల్ల *n.* : A herdsman, a shepherd. A watchman. ద్వారపాలకుడు, ధన పాలుడు. గొల్లమాట rude boorish language. **గొల్లపల్లె** *n.* : A hamlet inhabited by herdsmen. గొల్లభామ *n.* : A shepherdess.

గొల్లము *n.* : A deep pit. లోతుగల పల్లము.

గొల్లి *n.* : Fun, naughtiness. కొంటె తనము nonsense. కాయ.

గొల్లు *n.* : Hubbub, uproar. కలకలధ్వని. **గొల్లుమను** *v.n.* : To yell or roar. ఈ మాట ఊరిలో గొల్లుమని పుట్టినది the whole town is in an uproar about this.

గొల్లెన or **గొల్లియన** *n.* : A tent; a booth built at a fair. చిన్నడేరా. గొల్లెనబండి *n.* : A cart, a carriage గాడీ.

గొవరు *n.* : Heat. తాపము. గోవరుపోవు *v.n.* : To be parched. తపించు.

గోహారు *n.* : Uproar, confusion. Danger. ఉపద్రవము.

గోంగూర : See గోగు.

గోండుడు *n.* : One who has a projecting navel. ఉరుకుబొడ్డువాడు.

గోండ్రించు, గోండ్రిల్లు or **గోండ్రిలు** *v.a.* : To roar, as a tiger, to bellow, to croak, to retch (in vomiting) : to grunt as a hog **గోండ్రు** *n.* : A grunt, bellow, roar, the lowing of cattle. గోండ్రుకప్ప *n.* : The bull frog, or bellowing frog. **గోండ్రుపెట్టు** *v.n.* : To bellow, roar, grunt.

గోండు *n.* : A Khond. Also. gum గోదు.

గోకంటకము *n.* : A kind of thorny plant. ఏనుగు పల్లేరు, జాజిచెట్టు.

గోకరకాణి *n.* : The fraction of Ciphered thus గొరెండు గోకరకాణులు or గో is and thrice the same or మూడు గోకకాణులు is గో 3. See కాణి.

గోకరాయి *n.* : The Indian Magpie.

గోకర్ణము *n.* : A sort of antelope supposed to be the nil ghai. కడితి మృగము. An oblong cup made of a divided cocoanut shell జుత్తు. The name of a district lying south of the Konkan. పరశురామక్షేత్రము.

గోకిరయెలిసె *n.* : The common or grey quail.

గోకు *n.* : the scratch. గీకు, గీరు. To scribble, as writing గోకుడుపార a small hoe.

గోకులము *n.* : The caste of herdsmen. A herd of cattle ఆవులమంద. The ox genus or family ఆవులజాతి. గోకులాష్టమి *n.* : The anniversary of the birth of Krishna which falls on శ్రావణ బహుళాష్టమి about September.

గోగు or **ఊరగోగు** *n.* : The Hemp plant, కొండగోగు, కర్ణికారము, సీమగోగు the Roselle plant. గోగునార *n.* : The fibre of the hemp plant.

గోచరము *adj.* : Perceptible, known, manifest, evident, apparent. n. An object cognisable by the senses. విషయము. గోచరించు *v.n.* : To appear, be visible. అగపడు. *v.t.* : To show అగుపరుచు.

గోచర్మము *n.* : An ox hide. గోచర్మ మాత్రభూమి *n.* : A hide of land.

గోచారము *n.* : The planetary aspect described in a horoscope (జన్మ పత్రిక), గ్రహసంచారము.

గోచి *n.* : A clout. A truss or flap; a waist cloth. ఇనుపగోచి an iron buckle fabled to be worn by ascetics.

గోజు *n.* : A puzzle or trouble; a dispute పీడ, తొందర. గోజు or గోజూడు or గోజూరు *v.n.* : To dun, pester, harass. పీడించు.

గోటాపన *n.* : A feather of a bird. పక్షియీక.

గోటి *n.* : A game like hockey. A hockey దీర్ఘఖర్వకాష్ఠక్రీడ.

గోటు *n.* : Trimness, foppery. ఒయ్యారము. Trinkets, a sort of broad glass or gold bracelets. finery. Trimming, fringe, ribbon, edging, hem. సరిగపట్టిగోటు a lace border. గోటుకత్తె *n.* : A beau. ఒయ్యారి. గోటుకాడు *n.* : A fop. ఒయ్యారకాడు.

గోటేరు or **కోటేరు** *n.* : The plough share. నాగేటి చాలు. గోటేరురీతిగా నుండే ముక్కు a long sharp nose.

గోడ *n.* : A wall. అడ్డగోడ a cross wall అడ్డగోడ మీదిపిల్లి the cat perched on a cross wall : a phrase used to denote a trimmer one who "sits on the fence. "గోడకాలు *n.* : A buttress. కరగోడ.

గోడా *n.* : A horse. గుఱ్ఱము.

గోడాలు *n.* : The rattlins of a ships shrouds. నూలు నిచ్చెనమెట్లు.

గోడి *n.* : Way, manner, custom, regularity, likelihood, prospect. ముక్కు గోడి a nostril. adj. Crooked వంపు గల. **గోడుపడు** *v.n.* : To become crooked or bent. అణగు or వంపగు. గోడిపెట్టు to bend, వంచు.

గోడిగ *n.* : A mare. ఆడుగుఱ్ఱము. Steepness. ఒరకటము.

గోడు *n.* : Grief. గోడుగోడవి Crying Alas! Alas ! గోపన్నగోడు a pack of troubles. అడనేరక మద్దెల గోడు పోసికొనెను she who cannot dance cries out on the fiddler. **గోడుకూత** *n.* : Whimpering, blubbering. **గోడాడు** *v.n.* : To grieve. దుఃఖించు. **గోడుబిళ్లలు** *n.* : A kind of game played by children.

గోడెము *n.* : A hamlet near the foot of a hill. కొండదోవ నాశ్రయించి యుండెడు బోయపల్లె.

గోణము, గోవణము or **గోణాము** *n.* : A waist cloth or modesty piece. గోచి. చిలుక గోణాము. "a T bandage".

గోణి *n.* : A sack, sackcloth గోనె గోణెడు a sackful. *n.* : An ox ఎద్దు.

గోతము or **గోతాము** *n.* : A sack, a bag. గోనె, సంచి.

గోతి *n.* : A woman భార.

గోత్ర *n.* : The earth. నేల. గోత్రము *n.* : mountain. కొండ. A family. tribe or lineage. వంశము. అన్యగోత్రుడు an alien, one of another family or clan. **గోత్రభిత్తు** *n.* : Lit. the 'destroyer of mountains', i.e., Indra.

గోద *n.* : An ox. ఎద్దు. A beast. గొడ్డుగోద kine, cattle.

గోదరి *n.* : The river Godavary. A painter ముచ్చివాడు.

గోదారి *n.* : The sediment of melted butter. వెన్నకాచిన మడ్డి. గోదారి పేలు *n.* : A kind of lice.

గోదావరి *n.* : the river Godavary.

గోదు or **గోందు** *n.* : Gum. బంక, జిగురు.

గోదురు *n.* : Large. **గోదురు కప్ప** *n.* : A toad : a bull frog. పెద్ద కప్ప. గోదురుగవ్వ *n.* : A large cowry shell.

గోదుమ, గోధుమ or **గోధుమలు** *n.* : Wheat.

గోధ or **గోధిక** *n.* : An iguana. ఉడుము. గోధ or గోధాంగుళి *n.* : A finger stall, made of iguana leather, to protect the finger in drawing a bow. An

armour for protecting the hand in shooting from a bow అల్లెత్రాటి దెబ్బ తాకకుండుటకై ఉడుముతోలుతో కుట్టి చేతికి తొడుగుకొనే కవచము.

గోధి *n.* : The forehead. నొసలు.

గోనసము *n.* : A very large kind of snake, the Boa. కొండచిలువ.

గోను : Same as గోగు.

గోనె or **గోనియ** *n.* : A sack, a gunny bag. గోనెసంచి, గోతము.

గోపదము *n.* : The print of a cow's foot.

గోపనము *n.* : hiding, concealing. దాచుట.

గోపానసి *n.* : A piece of wood placed at the eaves to close in the roof. చూరుకమ్మి.

గోపాలుడు *n.* : A cowherd. గొల్లవాడు. A king రాజు. A name of Krishna.

గోపి *n.* : Armenian bole used in making fine plaster for masons. కావిరాయి. **గోపిచందనము** *n.* : Yellow ochre. **గోపిసుద్ద** yellow ochre.

గోపి or **గోపిక** *n.* : A shepherdess, గొల్లది.

గోపీథము *n.* : A trough near a well. నీటిదొన.

గోపుచ్ఛము *n.* : The cow - tailed monkey. కోతి.

గోపుడు *n.* : A cowkeeper, a herdsman. గొల్లవాడు, గోవులకధిపతి. A superintendent of a district. అనేక గ్రామములకధిపతి A king రాజు.

గోపురము *n.* : An arch, a dome, a pinnacle. A portal door, a city gate. గవను. వాకిలి. A high pyramidal tower over the gates of a temple. A steeple స్వర్గము.

గోప్యము *adj.* : Secret. దాచబడిన. Cherished, preserved కాపాడబడిన. గోప్యానుసంధి a secret interview, an assignation. గోప్యముగా *adv.* : Secretly.

గోమ, పుట్టగోమ *n.* : The earth or place round about a white ant hill.

గోమతి *n.* : The river Gumty.

గోమయము, గోమాయువు : See under గోవు.

గోమారి *n.* : The bots, a disease of cattle caused by ticks.

గోమి *n.* : One who has cows.

గోమిడి *n.* : A kind of quail. పూరేడుపిట్ట.

గోము *n.* : Felicity. సౌకుమార్యము, శ్రమమెరుగని తనము. Bloom, freshness of hue. గారబము. **గోమించు** *v.t.* : To make happy, to cause to be happy. గోముచేయు.

గోముఖము *n.* : A sort of trumpet. Also smearing with cowdung. The front or spout of the lingam. The spout for water in the wall of a temple. **గోముఖ వ్యాఘ్రము** *n.* : A tiger in the disguise of a cow, i.e., a hypocrite. పైకి మంచివానివలె నుండే దుష్టుడు.

గోమూత్రము *n.* : Cow's urine. **గోమూత్రక బంధము** *n.* : Verses arranged in the shape, imagined to belong to a cow's urine.

గోమేధము *n.* : The sacrifice of a cow.

గోమేధికము *n.* : A topaz : an agate.

గోర *n.* : A shopkeeper. A drill plough. గోరలుతోలు to plough with a drill plough in preparation for making a channel from a river.

గోర or **గోరంక** or **గోరంకువు** : Same as గోరింక.

గోరంచు *n.* : Selvedge.

గోరంటచెట్టు or **గోరింట** : (గోరు and అంటు) ముల్లుగోరంటచెట్టు. గోరింత దగ్గు *n.* : The whooping cough.

గోరచెక్క *n.* : A drag, with which rivers are cleared.

గోరజము *n.* : Ox-gall. గోరోచనము, కస్తూరి.

గోరము *n.* : Danger. ఆపద. Illhealth దేహముయొక్క అస్వాస్థ్యము. Hatred రోత. గోరతనము *n.* : Naughtiness, wickedness. దౌష్ట్యము.

గోరసము *n.* : Milk or buttermilk. చల్ల, మజ్జిగ.

గోరక్షకుడు *n.* : A herdsman, A Goorkha.

గోరింక *n.* : The common Myna. శారిక. కొండగోరింక (lit a hill myna.) the Southern Grackle, పాపటగోరింక the Black-headed Myna.

గోరించు *v.n.* : To shove, struggle, thrust. ఎదురొత్తు. ఎగయు. గోరింపు *n.* : Flight. ఎగపు. A shove or push; a stroke at a ball; a struggle.

గోరీ *n.* : A tomb, a grave. సమాధి.

గోరు *n.* : A nail, a claw. గోళ్లు is rendered అరిటిపువ్వులోనుండే గద్దగోళ్లు అని వాడుకోబడే కుచ్చుల వంటివి. గోరుచిక్కుడుకాయ *n.* : the bean. *n.* : A chisel with a bent edge. కొన యందు వంపుగల ఉలి. గోరుచుట్టు *n.* : A whitlow.

గోరుపడము or **గోర్పడము** *n.* : A cloak, a blanket. కంబళి, ఝూలు.

గోరువంక : Same as గోరింక.

గోరోచనము or **గోరోజనము** *n.* : Ox-gall.

గోర్పడము : Same as గోరుపడము.

గోర్పిళ్లాడు *v.a.* : To toss up balls in play. అమ్మనగాయలాడు, పుట్టచెండ్లాడు, ఎగరవేయు.

గోర్వంక : Same as గోరువంక.

గోల *n.* : A moan, a howl, a wailing sound; the sound of weeping; ఆలగోల బాలగోల a general howl. గోలపెట్టు to complain.

గోలగొండి *n.* : The plant called *Tradescantia axillaris.*

గోలాంగూలము *n.* : A kind of monkey. కొండముచ్చుకోతి.

గోలాకు *n.* : Trouble, confusion.

గోలి *n.* : A slanting verandah.

గోలించు *n.* : To fry. పేలుచు, చమురు పోసి వేచు.

గోలీ *n.* : A marble to play with.

గోలుగోలు or **గోల్గోలు** : A great noise, an uproar, loud crying. గొల్లుమను ధ్వని, పెద్ద ఏడ్పు.

గోలురించు *v.n.* : To roar like a tiger (పులి) కూయు.

గోలెము *n.* : hollow. Centric space : the inside : a basin. A kettle or boiler. బాన, నీళ్లుపోసే మంటి పాత్రము, కాగు.

గోలెమ్ము or **కోలెమ్ము** *n.* : Lit. The great bone, i.e., the spine or back bone.

గోళము *n.* : A globe, a hollow, an opening, a round cavity. అండగోళము the hollow or inside of an eggsbell. నయనగోళము the eyeball. బ్రహ్మాండ గోళము the area of the inside of a sphere. బంగారు గోళము a gold ring. కర్ణగోళము the orifice of the ear.

గోళికూర *n.* : Spinach.

గోళ్లగొండి *n.* : A kind of grass. తృణ విశేషము.

గోవ *n.* : The town Goa. గోవజవ్వాజి Castor, imported from thence. గోవతాడు or గోవమొలతాడు a flexible belt, woven of gold or silver.

గోవాడు or **గోవాళు** *n.* : A youthful lover. విటుడు. గోవాళ్లు.

గోవిచెట్టు or **గ్రోవి** *n.* : A certain flowering shrub, *Galedupa Arborca,* also called క్రానుగచెట్టు or రేలచెట్టు.

గోవిందుడు *n.* : Lit. A cow-herd. A name of the god Krishna. గోవింద గోవిందా Hurrah ! huzza !

గోవిల or **దూలగోవిల** *n.* : The plant called.

గోవు *n.* : A cow గోమయము *n.* : Cow dung. పేడ. గోమశూచకము. గోశ్రేణి *n.* : A species of *Cassia*. తంగేడు. గోష్టము. A cow-pen, a fold for cattle. గోష్పదమైనలేదు not enough to hold a cow's footprint.

గోషా *n.* : Seclusion. రాణివాసము. గోషాస్త్రీ. a woman kept in seclusion, a gosha woman, a *purda* woman. రాణివాస స్త్రీ.

గోష్ఠి *n.* : An assembly, or meeting for conversation, a secret assembly of the initiated. సభ. A discourse, conversation or talk సల్లాపము.

గోష్వారా *n.* : An abstract, an index, a tabular statement, wherein each article in a general account is reduced to its proper head.

గోసంగి *n.* : A cobbler. a worker in leather. మాదిగవాడు.

గోసము *n.* : Myrrh. బోళము. Dawn వేకువ.

గోసాయి or **గోస్వామి** *n.* : Gosains : religious mendicants, who are followers of Chaitanya.

గోసు *n.* : Pride. pretence, vaunting. గర్వము. Blame. disgrace అపదూరు, నింద. Fault దోషము.

గోస్తనము *n.* : A cow's udder. గోసని the purple grape. ద్రాక్ష.

గోహరి *n.* : Heroism. పరాక్రమము.

గౌండ్ల *n.* : The caste of liquor-sellers. గమళ్లవారు.

గౌడ, గౌళ or **పంచగౌళము** *n.* : The Bengali or Odhra language. The generic name for the languages of India north of the Godavary, viz., Hindi, Bengali, Mahrati, Uriya, and Panjabi which are called. the పంచగౌళము. గౌదము *n.* : Gaur. Bengal proper. The Gangetic countries.

గౌణము *n.* : The secondary or figurative meaning of a word. Technicality. ఆ వ్యవహారము గౌణముగా జరిగినది. the work went on but so and so, after a fashion గౌణార్థము n. Personification అముఖ్యార్థము.

గౌతమి *n.* : A name of the river Godavary. వృద్ధగౌతమి the "main stream" or northern mouth of this river.

గౌద, గవుద or **గవద** *n.* : The glands of the cheek. The cheek. చెంపగౌదకట్టు.

గౌర or **గవుర** *n.* : A shopkeeper. బేహారి, వర్తకుడు.

గౌరము *n.* : A fair complexion. A pale straw colour. Snow white. adj. Fair complexioned.

గౌరవము *n.* : Weight. Heaviness. Grandeur, nobleness, respectability గొప్పతనము. గౌరవించు *v.n.* : To treat respectfully, to show honor to గొప్ప పరచు.

గౌరి *n.* : A damsel. A title of the goddess Parvati. A beautiful woman, గౌరీ లక్షణము (a description of female beauty) is the title of a chapter in మయశిల్పము on sculpture.

గౌరు or **గవురు** *n.* : A superior sort of elephant. వెల్లగౌరు a white elephant. A certain musical instrument. గౌరుకాకి *n.* : A sea gull or tern. గౌరుటెలుగు A hoarse cry, a horrid yell.

గౌలు or **గవులు** *n.* : A stink దుర్గంధము. Scent గంధము.

గౌళ or **గౌర** *adj.* : Harshsounding. గౌళగొంతు a big voice. గౌళకోల a loud clarion.

గౌళము and **గౌళదేశము** : Same as గౌడము.

గౌళి or **గవులి** *n.* : A kind of lizard called by naturalists Monitor, from its chirping note. శకునములు చెప్పే బల్లి.

గౌష్ఠీనము *n.* : A cowyard or pen.

గౌసిన or **గవుసెన** *n.* : A cloth cover, a sheath వర.

గ్నప్తి or **గప్తి** *n.* : Recollection. జ్ఞాపకము.

గ్రంథము *n.* : A book, a volume. Papers, record, proceedings. The text, as distinguished from notes or quotations. గ్రంథసాంగుడు *n.* :

A great genius. A bully, a fierce fellow. గ్రంథస్థము *adj.* : Found in a book, quoted.

గ్రంథి *n.* : A knot or tie. A knot or joint in a bamboo or cane. A joint in the body. గణుపు. Rigidity of the flesh, a swelling or hardening of the flesh or of the blood vessels or nerves. కంతి. There are 24 species. including heamorrhoids (వ్రణ రోగములు).

గ్రంథితము *adj.* : Strung, tied, connected. కూర్పబడిన.

గ్రంథిగరము or **గ్రంథేతగరము** *n.* : The flowering plant named Whorl flowered Ruellia.

గ్రక్క తిల్లు or **గ్రక్కతిలు** *v.n.* : To be frightened బెదరు.

గ్రక్కు *adj.* : Much. గ్రక్కడలు *adj.* : Much afraid. గ్రక్కదలు *adj.* : Much shaken. గ్రక్కున or గ్రక్కన *adv.* : Quickly. శీఘ్రముగా.

గ్రథనము *n.* : Stringing, uniting. Compilation, collection. కూర్పు, గ్రుచ్చుట. గ్రథితము *adj.* : Tied, bound. కూర్చబడిన, గ్రుచ్చబడిన.

గ్రద్ద : Same as గద్ద.

గ్రద్దన *adv.* : Quickly. శీఘ్రముగా.

గ్రమ్మన *adv.* : Quickly. దబ్బున.

గ్రసించు *v.a.* : To swallow, devour. మ్రింగు. To eat తిను. **గ్రస్తము** *adj.* : Swallowed; seized; involved in; slurred, as an omitted word. విచారగ్రస్తులై plunged in grief. అన్యాయగ్రస్తుడైనాడు he is a victim to injustice.

గ్రహము n. A planet. నవగ్రహములు the seven planets and the sun and moon. దశమగ్రహము a tenth planet: being like the Georgium sidus. A spirit, a devil. **గ్రహచారము** *n.* : Disaster, ill luck, fate, misfortune. గ్రహరాజు the sun or moon.

గ్రహించు *v.a.* : To seize, to take, to grasp, to hold, comprehend. understand. To accept. గ్రహీత *n.* : One who takes, seizes, or accepts. గ్రహించువాడు.

గ్రాంధికము *adj.* : Classical (as a word), poetical, peculiar to book 2; bookish. గ్రంథముది.

గ్రాజ *n.* : A kind of tree. ఒకానొకచెట్టు. పాండు.

గ్రాద *n.* : A bump. కదుము.

గ్రాది *n.* : A bannister, balustrade, railing కటకటాలు.

గ్రామము *n.* : A village. ఊరు. A scale in music. షడ్జాదిస్వరము. గ్రామ త్రయము the three tomes. treble, tenor and base. A crowd or multitude సమూహము as గుణ గ్రామము or శబ్దగ్రామము. గ్రామకార్యము *n.* : Village affairs : worldly matters. గ్రామకంఠము *n.* : The glebe, or

pasture land appertaining to a village. గ్రామణి *n.* : a chief : a head man. గ్రామాధిపతి. గ్రామణి *adj.* : Chief, head, leading. ముఖ్యుడు వరగ్రామణి, the noblest of men. దుర్గ్రామణి a wicked ruler.

గ్రాయు *v.n.* : To spit. To rinse the mouth and spit out the water. ఉమియు, పుక్కిలించి ఉమ్మి వేయు.

గ్రావము *n.* : A mountain, a rock or stone. కొండ, రాయి.

గ్రాసము *n.* : A mouthful. కబళము. Subsistence, board, forage for cattle. గ్రాసవాసములు *n.* : Food and lodgings.

గ్రాహము *n.* : An alligator. మొసలి.

గ్రాహ్యము *adj.* : Comprehensible, capable of being understood. గ్రహింపదగిన.

గ్రీవము *n.* : The neck. మెడ. **గ్రైవము** or **గ్రైవేయము** *n.* : A halter మెడను గట్టెడుత్రాడు. గ్రైవేయకము *n.* : A neck ornament మెడను కట్టుకొనేసొమ్ము.

గ్రీష్మము *n.* : Heat, warmth. వేడిమి. The hot season వేసంగి.

గ్రుక్క *n.* : Swallowing. మ్రింగుట. Breath. గుక్క. **గ్రుక్కగొను** *v.a.* : To swallow or devour. మింగు గ్రుక్కలు మింగు to desire. అపేక్షపడు; to hesitate సంకోచించు.

గ్రుచ్చు : Same as గుచ్చు.

గ్రుడ్డి : Same as గుడ్డి. **గ్రుడ్డిపాటు** adj. Providential, accidental. దైవికము.

గ్రుడ్డు *n.* : Blindness. గుడ్డితనము. The eye ball కనుగ్రుడ్డు An egg గుడ్డు. గ్రుడ్డుకానుపు.

గ్రుద్దు *v.t.* : To give a blow with the fist. గుద్దు. *n.* : A blow with the fist. గుద్దు.

గ్రొయ్యి or **గొయ్యి** *n.* : A pit. గొయ్యి, పల్లము. **గ్రొయ్యు** *v.n.* : To be formed into a hole or pit. పల్లముపడు *v.t.* : To dig a hole. పల్లముచేయు.

గ్లహము *n.* : A stake in gambling జూద మందలి పందెము.

గ్లాని *n.* : Lassitude, weariness, fatigue. శ్రమము చేత కలిగిన దౌర్బల్యము.

గ్లౌ *n.* : The moon. చంద్రుడు, చందమామ.

ఘ

ఘంట *n.* : A hell. గంట. ఘంటాపథము n. The king's high ways so called because resounding with elephants' bells. ఘంటారావము *n.* : Ringing : the sound of a hell.

ఘట *n.* : An assembly, a squadron. సమూహము. A troop or herd of elephants. ఏనుగుల సమూహము.

ఘటకుడు *n.* : One who effects : an agent. ఘటిల్లజేయువాడు.

ఘటన or **ఘటనము** *n.* : Effort, exertion. Effecting, bringing about. కూర్పు. ఈశ్వర ఘటన అట్లా అయినది such was the will of God. దైవఘటన the dispensations of providence.

ఘటము *n.* : An earthen vessel or jar. కుండ. The body శరీరము. A ruined well పాడునుయ్యి. ఘట విసర్జన చేసినాడు he left the body. ఘట చక్రము *n.* : A potter's wheel. **ఘట యంత్రము** *n.* : A sort of pump. నూతి గిరక, నీరు తోడే గిలక.

ఘటిక *n.* : An Indian hour of twenty-four English minutes. ఘడియ.

ఘటిల్లు *v.n.* : To befall. to occur, to happen, to come to pass, to be obtained, be laid, attributed on imputed (as blame) కలుగు అప్పుడు ఘట్టికి not being then possible or attainable **ఘటిల్లజేయు** *v.a.* : To effect accomplish, do, manage.

ఘటీకారము *n.* : clock. గడియారము.

ఘటీయంత్రము *n.* : A machine for raising water, a waterlift. ఏతము, నీళ్లు తోడే రాట్నము.

ఘట్టన *n.* : Ramming down : a road, & c., గట్టించుట. ఘట్టనకాడు one who hardens. ఈ దారికి ఘట్టన చాలదు this road has not been sufficiently beaten or rammed. అశ్వఖుర ఘట్టనము. the prancings of horses.

ఘట్టము *n.* : A landing place or quay, తీరము. An object or point gained. A lump, a cold. వ్యాస ఘట్టము a puzzle or intricacy in the Mahabharata.

ఘట్టలయము*n.* : Quick time in music.

ఘట్టితము *adj.* : Hardened. గట్టింపబడిన.

ఘనము *n.* : Greatness in any sense honour, గొప్పతనము. Extension, diffusion విరివి. A cloud, మేఘము The base in music.

ఘనీభవించు *v.n.* : To unite in a mass, to curdle, thicken, freeze. To become firm or solid. ముద్దకట్టు.

ఘనుడు *n.* : A great man. గొప్పవాడు. ఘనోపలము *n.* : Hail. A hail stone వడగల్లు.

ఘరట్టము *n.* : A hand. mill తిరుగలి.

ఘర్ఘరి *n.* : A little bell. చిరుగంట. Tingling or clinking ornaments, as a chain of small bells. పెండెము or పెండియము. One of the tones or notes in music స్వరభేదము.

ఘర్మము *n.* : Heat. వేడిమి. The hot season వేసంగికాలము. Sunshine ఎండ. Sweat, perspiration చెమట. ఘర్మవారి sweat.

ఘర్షణ or **ఘర్షణము** *n.* : Friction ఒరయిక, రాయిడి. Tumult; a dispute, contention, argument, altercation కజ్జా, వివాదము. **ఘర్షించు** or **ఘర్షణ చేయు** *v.n.* : To dispute or contend, to squabble, brawl.

ఘల్లు or **గల్లు** *adv.* : Tinglingly, ringingly, aloud. ఘల్లుమని tumultuously, aloud ఘల్లుమనినది. there was a noise or a crash ఆ చెంబు ఘల్లుమని పడ్డది.

ఘుళుఘుళుక్కు *adv.* : Tinklingly, aloud, audibly.

ఘస్మరము *adj.* : Gluttonous, voracious, devouring, destroying. ఘస్మరుడు *n.* : A glutton తిండిపోతు. One who slays నాశకుడు మురఘస్మరుడు the vanquisher of Mura.

ఘస్రము *n.* : A day దినము.

ఘాటీ or **ఘాటు** *n.* : A hill pass or police station. ఆ ఇంటికి ఘాటీ ఉన్నారు. they guarded the house.

ఘాటు or **గాటు** *n.*: Strength, virulence, potency, of poison or of liquor. Pungency, acridity, as of pepper. ఘాటు పొగాకు strong tobacco. ఘాటించు *v.n.* : To be violent.

ఘాతము *n.* : A blow or stroke. దెబ్బ. Killing, murdering, slaughter. హత్య A square reservoir for water. ఘాతకబుద్ధి a murderous intent. ఘాతకారి or **ఘాతకుడు** or ఘాతుకుడు *n.* : A murderer, a villain, a destroyer, a wretch. ఘాతిని n. A murderess. ఘాతుకము *n.* : murder.

ఘారిక *n.* : A sort of cake. గారె.

ఘాసము *n.* : Meadow or pasture grass. పచ్చిక. Food, living, maintenance. కబళము.

ఘీంకరించు *v.n.* : To scream or yell; to roar like an elephant. ఘీంకారము or ఘీంకృతి *n.* : The roaring or screaming of an elephant. ఏనుగుగీక.

ఘుటిక *n.* : The ankle. చీలమండ. A small ball. or pill.

ఘుణము *n.* : An insect that is found in timber, under the bark of a tree, a wood louse, నుసిపురుగు. ఘునాక్షర న్యాయముగా by chance. వ్రాని యందు పురుగు తొలువగా ఏర్పడిన అక్షరము యొక్క న్యాయము.

ఘుణఘుణత్కారము *n.* : A slight murmur or broken words.

ఘుమఘుమ or **గుమగుమ** *n.* : Fragrance. *adv.* : Sweetly, fragrantly, melodiously, strong (as scent.) **ఘుమ్మని** *adv.* : Fragrantly, melodiously, sweetly.

ఘుర్ఘురము *n.* : A grunt, grunting. పందికూత. **ఘుర్ఘురించు** *v.n.* : To grunt. (పంది) కూయు.

ఘుసృణము *n.* : Saffron. కుంకుమ పువ్వు.

ఘూకము *n.* : An owl. ఘూకి *n.* : The female owl.

ఘూర్జరము *n.* : Guzerat.

ఘూర్జనము *n.* : Turning round, whirling, rolling. గిరగిర తిరగడము, తిరుగుడు. మదఘూర్ణమైన tipsy. **ఘూర్ణితము** *adj.* : Rolling, turning. తిరుగుడుపడిన. **ఘూర్ణిల్లు** *v.n.* : To roll, turn round. తిరుగుడుపడు.

ఘృణ *n.* : Favour, compassion, tenderness, pity. కనికరము, కరుణా రసము. Dislike జుగుప్స, రోత.

ఘృణి *n.* : A ray of the sun or moon కిరణము. Light వెలుగు.

ఘృతము *n.* : Clarified butter, నెయ్యి. a sea of ghee నేతి సముద్రము.

ఘృష్టి *n.* : A ray of light కిరణము. A pig సూకరము. Recollection, readiness, memory జ్ఞప్తి. ఇప్పుడు ఆ ఉదాహరణము నాకు ఘృష్టికి రాలేదు the quotation does not now occur to my memory.

ఘే : ఘేయనునాదము Huzza, a shout of joy. ఘేయనిజయ పెట్టు to utter joyful huzzas.

ఘాటఘాట or **గొటగొట** *adv.* : (Anuk.) Aloud, fiercely.

ఘొల్లు or **గొల్లు** *n.* : A yell or roar. ఈమాట ఊరిలో ఘొల్లుమని పుట్టినది the whole town is in an uproar about this.

ఘోంట *n.* : The areca palm tree. పోకచెట్టు.

ఘోటకము *n.* : A horse. మన్మథ ఘోటకము Cupid's steed : that is, a parrot. ఘోటకబ్రహ్మాచర్యము chastity perforce. ఘోటిక *n.* : A mare. ఆడ గుర్రము. గోడిగ. మదన ఘోటిక Cupid's steed, i.e., a female parrot.

ఘోట్టణము or **ఘోట్టాణము** *n.* : Khutan, a name of Tartary. hence, a horse of that country.

ఘోణ *n.* : The nose. ముక్కు, నాసిక. The nostrils of a horse. దీర్ఘఘోణ long-nosed. **ఘోణి** *n.* : A wild hog. అడవిపంది.

ఘోరము *adj.* : Frightful, horrible tremendous భయంకరము ఘోరదర్శనము lit. horrid to view : cruel eyed, i.e., a tiger. ఘోరాటవి *n.* : An awful forest.

ఘోలి *n.* : Spinach. గోళికూర.

ఘోష *n.* : A loud noise, a cry, a roar, an exclamation, proclamation, news. వేదఘోషతో కూడా సాగిపోయిరి they set forth in procession preceded Brahmins who chanted verses from the Vedas. **ఘోషా క్షరము** an aspirated consonant. **ఘోషము** *n.* : A hamlet.

ఘ్రాణము *n.* : The nose. ముక్కు. Smelling. A smell. **ఘ్రాణోత్సవము** *n.* : A treat for the nose, i.e., a sweet savour. **ఘ్రాతము** *adj.* : Scented, smelled. మూర్కొనబడిన.

చ

చంక్రమణము n. Going tortuously or slowly. Tottering. toddling, as an infant. Clambering. దాటుట.

చంగము adj. Beautiful, చక్కని. Dexterous సామర్థ్యము గల, నేర్పుగల.

చంచ n. A mat. చాప. A doll made of grass గడ్డిబొమ్మ.

చంచత్ adj. Wavering. చంచజ్ఞఘనాంగి frisky, skittish, wincing.

చంచరీకము n. The large black carpenter bee, to which poets compare clusters of jotty locks. తుమ్మెద.

చంచలము *adj.* : Trembling, tremulous, unsteady, moving. Mutable, unstable, transient. చలించునది. *n.* : Wind. గాలి, చంచలించు. *v.n.* : To shake, waver, wag, move.

చంచువు *n.* : The bill or beak of a bird. పక్షిముక్కు. **చంచూపుటము** *n.* : The point of the beak.

చండము *adj.* : Passionate, violent, terrible, severe, fiery, hot, warm. తీక్షమైన. **చండకము** *n.* : A tiger. పులి. **చండశాసనము** *n.* : Severe or terrible retribution. **చండాంశువు** *n.* : The Sun వేడి వెలుగు.

చండాలుడు or **చాండాలుడు** *n.* : An outcaste. A chandala or Pariah. *adj.* : Heathen, savage, stubborn, obdurate. చండాల గుణము a nasty disposition, stubborness. కర్మచండాలుడు one who acts as a savage.

చండి *n. Lit* : The "terrible." A name of the goddess Kali. A perverse obstinate woman. *adj.* : Horrible చండించు *v.n.* : To get very angry. మిక్కిలి కోపించు చండిక *v.n.* : A virago, a fury, కోపము గల స్త్రీ. A name of the goddess Durga.

చండుడు *n.* : A furious man. మిక్కిలి కోపము గలవాడు.

చందనము *n.* : Sandal : చందనగంధి n. A sweet maid, a blooming girl. చందనా చలము *n.* : The Malaya mountains in the south west of the Indian peninsula, where sandal is produced.

చందరస or **నాలుక** *n.* : A weed called *Pharuaccura Mollugo.*

చందిరుడు : Same as చంద్రుడు.

చంద్రకము *adj.* : Dark Lurid. మేచకము. *n.* : A semicircle. The eyes in a peacock's tail. The semilunar marks left by finger-nails in pinching.

చంద్రకాంతము *n.* : The poetical moonstone. or, noble opal, which is fabled to melt in the moonlaams. A crystal. చలువరాయి.

చంద్రము *n.* : Gold బంగారము Camphor కర్పూరము.

చంద్రుడు *n.* : The moon; the regent of the moon. చంద్రుడు ఉదయించి నాడు the moon arose. చంద్రుడు అస్తమించి నాడు the moon set. రామచంద్రుడు the moon-like or beautiful Rama. **చంద్రముఖి** *n.* : A beautiful woman. **చంద్రవంక** *n.* : A half-moon, or crescent, Also, a kind of jewel worn on the head. **చంద్రవంకలు** a sort of rice. **చంద్రకాంతము, చంద్రశేఖరుడు** *n.* : The crescent crowned god, i.e., Siva. **చంద్రోదయము** *n.* : The rising of the moon.

చంపకము *n.* : The gold-flower or chrysanthemum సంపెంగ. చంపకమాల or చంపకమాలిక The name of a popular metre in Telugu poetry.

చంపుకావ్యము or **చంపుప్రబంధము** *n.* : An anthology. A descriptive poem with an admixture of prose.

చకారము *n.* : The letter *cha*-hence చాగుడి or చకారగుడి. ఛీ fie, shame.

చకితము *adj.* : Fearful, timid, bashful. చకితుడు one who is frightened, or timid.

చకోరము *n.* : The bartavelle or Greek partridge : a bird much referred to in poems : corresponding to the nightingale, or turtledove. చంద్ర కిరణములకు చకోర పక్షులు ఏ విధముగా నిరీక్షించుకొని యుండునో eagerly as the partridge languishes for the rays of the moon.

చక్రము*n.* : A wheel. A discuss or sharpedged plate of steel, hurled at a foe like a quoit; the thunderbolt or weapon or Vishnu. A realm, region. రాష్ట్రము. చక్రధరుడు or చక్రపాణి *Vishnu*. కటి or కటికచక్రము the lions, the region of the lions.

చక్షువు *n.* : The eye కన్ను చక్షుశ్శ్రవము lit. that which hears with its eye, i.e., a serpent పాము.

చటకము *n.* : A sparrow. ఊరపిచ్చిక.

చటచట *adv.* : Furiously, brilliantly.

చటాకు *n.* : The sixteenth part of a seer.

చటులము *adj.* : Tremulous చలించునది. చంచలమైనది. Glancing, flashing, trembling, as a swiming and beautiful eye. fierce-eyed. Piercing, potent. చటులాంబకములు mighty arrows. చటుల రోషము fiercefury.

చణకము *n.* : The chick pea, commonly called Bengal gram. శనగలు.

చణము *adj.* : Versed, expert, skilful, united with విద్యాచణుడు, జయశ్రీ చణుడు endowed with riches; rich or noble.

చతుర *adj.* : Ingenious, dexterous, artful, clever.

చతురము *n.* : Area, square, contents, a four cornered place, a square. చతుర భవంతిsquare house. చతురపు గజాలు square yards, square measurement. చతురంగము *n.* : Chess చతురంగ బలము *n.* : An army complete with the "*four arms*" of infantry, cavalry, elephants and war chariots. **చత్వారము** or **చత్వారి** *n.* : The number four. Purblindness, failing sight, presbyopia; lit. the age of 40 years. Used also for Shortsightedness. **చత్వారింశము** *adj.* : Fortieth. **చత్వారింశత్తు** *adj.* : Forty.

చపల *n.* : Lightning, a flash. **చపలము** *adj.* : Glancing, fickle, tremulous, volatile wavering, unsteady, wanton. కదిలెడు, నిలుకడలేని. **చపలత** fickleness, a whimsical disposition చపలచిత్తము.

చపాతు *n.* : Prickly pear.

చపేటము *n.* : The palm of the hand. చాచినవ్రేళ్లు గల అరచెయ్యి.

చమత్కరించు *v.a.* : To refine on (an idea) to play upon (words) To be adroit or accomplished. To play amorous pranks with. Anirud. చమత్కారము చేయు ఆడు. చమత్కారము or చమత్కృతి *n.* : Skill, adroitness, ingenuity, wit : నేర్పు a prank or manoeuvre. Curiosity, rarity, refinement.

చమరము *n.* : The yak of Tartary, *Bosgrunicus* the tail of which is made into whisks (చామరము) సవరపు మెకము. a whisk వింజా మరము, చమరి the female of this animal, ఆడుసవరపుమెకము.

చమసము *n.* : చమువు An army, a squadron సేన. A square call out of which all the worshippers at a yajna drink the juice of the acid as clepias చతురస్రమైన యజ్ఞపాత్రము.

చమూరువు *n.* : An antelope.

చయము *n.* : An assemblage, a multitude, a heap or collection, సమూహము; a mound of earth, a pile. కోట కొరడు. This word is even used for a small number; thus నేత్రచయము the three eyes of Siva are called his "set of eyes"

చరణము *n.* : The foot. పాదము; the root of a tree వేరు A walk or ramble, roaming. తిరుగుట. In poetry, a line చరణాయుధము the heel armed, i.e., a cock కోడి, కృష్ణ చరణాలు (lit. the black footsteps) the spectacles on the crest of a Cobra. రథచరణము a wheel **చరణార విందములు** *n.* : The "blessed feet" - a phrase for any beloved personage.

చరమము *adj.* : Last, ultimate, final. West, western, **చరమక్రియ.** the last or funeral rites **చరమగిరి** the western hill **చరమశ్లోకము** *n.* : A requiem. An epitaph. **చరమాంగము** *n.* : The back of a tortoise. Lit. The last member.

చరము *adj.* : Moveable, locomotive, migratory. Trembling, shaking, unsteady. **చరాస్తి** personal or moveable property. చరస్థిర రూపకములు property personal and real. **చరాచరములు** the animate and inanimate creation.

చరిత, చరిత్ర, చరితము or **చరిత్రము** *n.* : History, tale, narrative, Behaviour, conduct దిన చరిత్ర a diary. వ్యాజ్య చరిత్ర the entire details of the dispute. **చరితార్థము** *n.* : End, advantage, purpose. వినియోగము, ఫలితార్థము.

చరువు *n.* : A burnt offering. An oblation. హోవ్యము. ఆకొన్నవారికి అమృతము చరువు hunger makes dry bread sweet as ambrosia.

చర్చ *n.* : Searching, research, judgement, deliberation విచారణ, చింత.

Daubing పూత. చందనచర్చ the perfuming a person with fragrant unguents. చర్చించు *v.n.* : To investigate, విచారించు. To dispute or discuss.

చర్మము *n.* : Skin, hide. తోలు. చర్మకారుడు *n.* : A shoe-maker or tanner, a worker in leather మాదిగవాడు.

చర్య *n.* : An act, a deed, conduct, mode, rite, fashion. Perseverance in religious austerities; due and regular observance of all rites or customs దినచర్య.

చర్వణము *n.* : Chewing. నమలుట. **చర్వితము** *adj.* : Chewed. చర్విత చర్వణము ruminating, chewing the cud : frequent recurrence to one topic. **చర్వితచర్వణోదాహరణము** an old example or story.

చలనము *n.* : Shaking, instability, wandering, roaming, agitation, trembling. చిత్తచలనము Whimsicality, oddity.

చలము *adj.* : Trembling, tremulous, unsteady. వణుకుగల. చలచిత్తము *n.* : A freak, a whim; eccentricity. చలచిత్తుడు *n.* : An imbecile, cracked, silly, insane or eccentric man.

చలాకు *n.* : Smartness, dexterity, cleverness. *adj.* : Smart, clever. చలాకుగా skilfully, smartly.

చలానా *n.* : A memorandum. An invoice.

చలాయించు (Corruption of చెల్లించు.) *v.t.* : To exercise authority. To make anything current or valid.

చలించు *v.n.* : To shake or move, to hesitate. చలింపించు *v.a.* : To cause to shake చలితము *adj.* : Shaken, trembling.

చవ్యము *n.* : The wood of the long pepper plant. *Piper Chaba.*

చషకము *n.* : A drinking vessel, a goblet, a wine glass or cup. గిన్నె.

చషాలము *n.* : A chalice, or cup used in sacrifice. A ring attached to the sacrificial post in a horse sacrifice రాజసూయమునందు యూపస్తంభము నకు అడుగున తగిలించే కడియము.

చా *interj.* : Fie, out upon him ! Avaunt!

చాంచల్యము (from చంచలము.) *n.* : Agitation, instability, mutability. చపల త్వము. కాలచాంచల్యమువల్ల by the lapse of time : as the world is so transitory, or fleeting. **చిత్త చాంచల్యము** aberration of the intellect.

చాండాలము *adj.* : Base, vile. outcast, lowborn. *n.* : Brutality, beastliness, nasty tricks. A filthy mass, also called అంకచండాలము, because అంకమ్మ is the goddess to whom bloody sacrifices are offered.

చాందినీ *n.* : An awning, a canopy.

చాంద్రమానము *adj.* : Lunar. చాంద్రమాన సంవత్సరము a lunar year.

చాంద్రాయణము *n.* : A religious or expiatory observance regulated by the moon's age. It consists in diminishing the daily consumption of food every day by one mouthful for the dark half of the month and increasing it in like manner during the light half. Expiatory ceremonies performed by the whole city or kingdom in atonement for some heinous sin the consequences of which affect the people.

చాంపేయము *n.* : The bud of the *chrysanthemum,* చంపకము or సంపెంగ.

చాకచక్యము *n.* : A gleam, glimmer. flash, shimmer, sparkle. A ready wit, a flash of wit. చకచకభావము.

చాకిరీ *n.* : Menial service.

చాకు *n.* : A penknife.

చాగుడి or **చకారగుడి** *n.* : A phrase for ఛీ (for shame !) which word is formed of చా ch and the గుడి.

చాటువు *adj.* : Witty, pleassant. ప్రియమైన, చాటుభాషణము rambling talk. చాటుపద్యములు or చాటుధార పద్యములు stray verses : a current epigram, fugitive verses or couplets. **చాటువు** *n.* : Pleasing or entertaining conversation.

చాతకము *n.* : The Indian or black cuckoo. వానకోయిల.

చాతురి *n.* : Cleverness : skil fulness. నేర్పు, చాతుర్యము, చతురత్వము.

చాతుర్థికము or **చాతుర్థికజ్వరము** *n.* : Quartan ague. Intermitent fever which appears every fourth day.

చాతుర్మాస్యము *n. Lit* : The four months of the year containing the వర్ష ఋతువు and the శరదృతువు that is, from ఆషాఢశుద్ధము to కార్తిక శుద్ధము, A sacrifice performed during the whole of that period.

చాతుర్యము *n.* : Skill, cleverness. చాతురి, నేర్పు.

చాదస్తము or **చేదస్తము** *n.* : Eccentricity, whimsicality, folly, silliness. చాదస్తుడు or చేదస్తుడు n. A simpleton, a dupe.

చాపము *n.* : A bow చాపబాణములు a bow and arrows.

చాపలము or **చాపల్యము** (from చపలము.) *n.* : Fickleness. Inconstancy జిహ్వాచాపల్యము luxuriousness, or gluttony. Whimsicality.

చామరము *n.* : A fly brush, or chowri composed of the tail of the Yak, Bos-grunniens. A whisk. వింజామరము.

చాముండ or **చాముండిక** *n.* : The name of Durga or one of her attendant goddesses.

చారణుడు *n.* : A dancer, an itinerant actor.

చారిత్రము*n.* : A story, a tale. చరిత్రము.

చారు or **చారువు** *adj.* : Beautiful, charming చారుతరము more lovely. చారు *n.* : Soup.

చారుడు *n.* : A spy, a secret agent or emissary. వేగువాడు.

చార్వాకుడు *n.* : A follower of the sceptical philosopher Charvaka. An atheist, a materialist or sceptic, a seceder from the Hindu creed : చార్వాకమతము scepticism, materialism. why did I act as a freethinker and question the god ?

చాషము *n.* : The Indian Roller, *Coracias indica* పాలపిట్ట.

చింక or **చింకు** *n.* : A small water channel in a field. చిన్న కాలువ. Empty or pithless grain not quite ripe when reaped, and which therefore sticks to the pods and requires to be twice thrashed. **చింకబెల్లించి** or **పెద్దకిరీటి గాడు** *n.* : The Indian Grey shrike, **చింకబాతు** *n.* : The Grey Pelican. **చింకలిక్క** *n.* : A red faced monkey.

చింగిలిమాగిలి *n.* : Confusion. గందరగోళము.

చింగుడు *adj.* : Petty, trifling.

చించ *n.* : The tamarind tree. చింతచెట్టు.

చించు *v.a.* : To tear, to rend. చించుకొను *v.a.* : To tear or rend. To be disgusted or annoyed. ఏల గొంతు చించుకొంటావు why split your throat with roaring ?

చింత *n.* : A tamarind tree. చింతగుల్ల tamarind in the shell. చింతకాయ a green tamarind. **చింతపండు** tamarind. సీమచింతచెట్టు, ఎర్రచింత, కారువేగి or చిందుగ See under చిందుగ.

చింత *n.* : Reflection, thought, wish, musing, consideration, recollection, care, sorrow, pity, grief. చింతలేదు never mind, no matter. **చింతకుడు** *n.* : He who thinks or ponders. చింతించువాడు. **చింతన** *n.* : Thinking over. Reiteration, పలుమారు తలచుట. **చింతన చెప్పు** to reiterate. **చింతనలు** investigations enquiries. **చింతనము** *n.* : Thought, reflection, study of a book.

చింతచెట్టు *n.* : A shrub called *Celastrus emarginata.* పెద్దచింతు.

చింతొక్క or **చింతనక్క** *n.* : The night Heron, *Nycticorax griscus.*

చిందపిట్ట *n.* : A kind of hawk. చీపరపిట్ట.

చిందము *n.* : A shell, a conch. శంఖము.

చిందర *n.* : Ruin, breaking. A fragment, bit, shattered piece. Dilapidation, ugliness, disagreeableness. చిందర adj. Ugly, disagreeable, ruinous. చిందరవందర *adv.* : Piecemeal; here and there; in pieces, in shatters.

చిందియ or **చిందె** *n.* : A sprinkle or shedding. నీలిచిందె a sort of cap. జెట్లకుళ్లాయి.

చిందిలు *v.n.* : To shake. చలించు. **చిందిలి** *adj.* : Shaken. Disturbed. చలించినది. చిందిలి ముందిలి కాక undisturbed. **చిందిలిపడు** *v.n.* : To

rejoice సంభ్రమించు. **చిందిలిపాటు** *n.* : Hurry, agitation. వేగిరపాటు.

చిందు *v.n.* : To be spilt, shed or distilled. To spread వ్యాపించు. వెన్నెలలు చిందెడునవ్వు a smile that was pleasant like moonlight. *v.a.* : To spend. to layout. వ్యయము చేయు. చిందాడు or చిందులు తొక్కు to dance, or tread a measure. చిందుపరుపు a dance. చిందువందు *adj.* : Scattered. చెదిరిన. *adv.* : Recklessly, sportively, prodigally.

చిందుగచెట్టు *n.* : A kind of tree, తెల్లచిందుగ, కొండచిందుగ See under చింత.

చిందురము *n.* : Red lead.

చిందువ *n.* : A sort of logwood for dyeing, imported from Pegu. A small box చిన్న పెట్టె.

చిందె See చిందియ. చిందేలుపాము *n.* : A sort of eel.

చింపి *n.* : A rent or tear, a rag, a tatter. బొంతగంత. *adj.* : Ragged, tattered. చింపిరాళ్లు *n.* : Gravel bits of pebbles. An epigram says.

చింపిరి *adj.* : Curly headed, disbevelled.

చింపు *v.a.* : To tear or rend. చించు.

చింబు *n.* : A goat. మేక. చింబోతు *n.* : A he goat చింబుపోతు, మేకపోతు.

చికటారి ro **చిక్కటారి** *n.* : A small dagger.

చికతాలి *n.* : A plant called *Enonymus Ventilago* (*yerra chiktali*)

చికపిక or **చికాపిక** *adv.* : Piecemeal, scattered, in fragments.

చికమక *n.* : Intricacy, confusion, disorder. చిక్కు.

చికాకు or **చీకాకు** *n.* : Disgust, annoyance. చికాకుపడు to be disgusted or annoyed. చికాకుపరచు to annoy.

చికి or **చికీచికీ** *adj.* : Small. చిన్న. Sharp. Sweet. చికితావిమోవి a sweet lip. చికిచూపు a piercing eye.

చికిత్స *n.* : The medical art, medical treatment, a prescription. చికిత్సకుడు a physician. వైద్యుడు. **చికిత్సించు** *v.t.* : To treat a patient, as a doctor does. చికిత్సచేయు.

చికిలి *n.* : Polishing, burnishing. adj. Burnished, ground sharp, bright bland smooth, fine, graceful, trim, pretty. చికిలిచూపు a bland glance. చికిలిచేయు or చికిలిచేయించు to burnish or set.

చికీలు *v.n.* : To cry like a child that is much fondled. చనవుచేనేడ్చు.

చికీర్ష *n.* : Inclination to do any thing. చేయనిచ్ఛ.

చికురము *n.* : A tress or small curl, a hair. వెంట్రుక.

చిక్కంటు, చిక్కంటె, చిక్కట్టు or **చిక్కోల** *n.* : A large comb with only three or four teeth.

చిక్కణము *adj.* : Bland, soft, mild, unstuous, emollient, smooth, polished. నునుపైన.

చిక్కన or **చిక్కదనము** *n.* : Thickness, as of milk or syrup. Strength, stoutness బలము, దార్ఢ్యము. **చిక్కని** *adj.* : Thick as a liquid, plump. Close pressed, as a kiss. చిక్కని ముద్దు పెట్టిన.

చిక్కని (neg. participle of చిక్కు.) *adj.* : Not found : not to be had, rare.

చిక్కము *n.* : A net. A bag of net work, a purse, a muzzle of wicker work. A net used as a shelf in a house.

చిక్కావిచెట్టు (చిక్క = చిన్న + కావి.) *n.* : The tree called *Mimosa concina.*

చిక్కు or **చిక్కుకొను** *v.n.* : To be found, to be caught, or ensnared. దొరకు. To remain, be left మిగులు. అది నాకు చిక్కినది I have got it. To stop or halt, to remain. వెనుకచిక్కు to remain behind, to fall in the rear. To grow thin or lean. కృశించు. చిక్కని సొమ్ముగానున్నది it is unattainable, it cannot be got.

చిక్కుడు *n.* : The bean called *Dolichos lablab.* చిక్కుడుకాయ the seed of this plant. Different spicies of this are called. ఎర్రచిక్కుడు, తెల్లచిక్కుడు., గోరు చిక్కుడు, అనపచిక్కుడు, ఏనుగు చిక్కుడు, కోడిచిక్కుడు, తొండ చిక్కుడు, ఉలవ చిక్కుడు and సానచిక్కుడు.

చిక్కొట్టు *v.n.* : To cry shame, to censure. ఛీఛీయను.

చిక్కోల : Same as చిక్కంటు.

చిక్రోడము *n.* : A squirrel. ఉడత.

చిగురు *n.* : sprout, or shoot. The gums around the teeth. The quick or tender red part of the flesh under the nail. adj. Young, budding, tender, delicate. లేత. చిగురుబోడి a girl fair and fresh as a young bud. చిగిరించు, చిగురుకొను, చిగురుచు or చిగుర్చు *v.n.* : To sprout cut or to bud.

చిచ్చర (చిచ్చు + అర) or **చిచ్చుర** (చిచ్చు + ఉర) : అగ్నిమయమైన. చిచ్చరకంటి the fiery eyed (one) i.e., Siva.

చిచ్చి or **చిచ్చీ** *n.* : Hush, lullaby, bye bye. A word used in lulling babes to sleep.

చిచ్చు *n.* : Flame, fire, అగ్ని. Heat తాపము. కడుపు చిచ్చు the flame in the belly, i.e., hunger. చిచ్చుబుమ్మ *n.* : A rocket or fire pot used in battle అగ్నేయాస్త్రము.

చిటచిట or **చిటపొట** *adv.* : Crackingly, sulkily. చటచట. *n.* : A crackling sound, as that of wood that is burning. Sulkiness. *adj.* : Vexed, irritated or annoyed : sharp or cross. చిటచిటమాటలు sharp or cross language. చిటచిటమను or చిటచిట లాడు *v.n.* : To crackle as fire.

చిటపొట *n.* : Irritation, anger కోపము. A rattling sound as of falling leaves, fruit, & c., *adj.* : Small, delicate. చిటపొటమాటలు trilling accents. చిటపొటలాడే excited, in agitation.

చిటారము *n.* : Prettiness. సొంపు, సొగసు, ఒయారము. **చిటారించు** *v.n.* : To be angry. ముఖము చిటారించు to frown.

చిటాలు *n.* : Suddenness. చిటాలుమని suddenly, with a bounce.

చిటి or **చిట్టి** *adj.* : Little. చిటివేలు the little finger. చిటిచాప a small mat. **చిటితాళము** *n.* : A small cymbal. **చిటిపొటి** *adj.* : Little, petty, trifling, trivial. అల్పము. **చిటిముత్యాలు** *n.* : plu. A kind of very fine white rice. (Lit. little pearls.)

చిటిక *n.* : A rap with the fingers. A snap with the fingers. A second of time. క్షణము. **చిటికరించు** *v.n.* : To give a rap with the fingers. చిట్ట మిడుచు, చిటికవేయు. చిటికరింత same as చిటిక.

చిటుకు, చిటుక్కు or **చిటుకుపొటుకు** *n.* : A low soft sound, clicking, chirruping : a just audible sound, as the sound of the crack of the finger joints, a splashing pattering, or dripping sound. చీమ చిటుక్కు మంటే నిద్రనుండి లేస్తాడు the sound of an ant will awake him.

చిటులు or **చిట్లు** *v.n.* : To crack, as plaster or paint. To split, as a hair. వెంట్రుకల కొనలు చిట్లినవి the ends of the hairs are split.

చిట్ట *n.* : A wonder. ఆశ్చర్యము. Trouble చింత, ఆయాసము. *adj.* : Invented కల్పితమైన. చెప్పచిట్టలు పూబోడి యొప్పు కలిమి her loveliness is a wonder to tell; or, it would take whole chapters to narrate her charms. చిట్ట a baby or little one.

చిట్టంటు or **చిట్టంటులు** *n.* : The dent formed by the nails in pinching or by the teeth in biting. చిట్టంటులంటు to handle delicately or touch.

చిట్టకము *n.* : A trick, a roguish prank, a deceitful action. శృంగారచేష్ట, లీల, కపటము, వ్యాజము, మిథ్య, చెల్లాటము, ఎకసక్కెము, కోడిగము. చిట్టకంపు తనము *n.* : Roguishness, wickedness.

చిట్టచివర *n.* : The extremity or utmost point, the very end, the very last. See చివర.

చిట్టతుమికి or **రావణవృక్షము** : See తుమిక.

చిట్టమిడుచు : Same as చిటికవేయు. See under చిటిక.

చిట్టా or **చిట్ఠా** *n.* : A rough daily account. A ledger. A log-book, a day-book.

చిట్టాడు *v.n.* : To play about. క్రీడించు. To trifle, sport, frolic. To be teased or anxious to fret : to waver, to fluctuate, as the mind between shame and pleasure. చలించు, డోలాయమానమగు. to wander సంచరించు. To spread ప్రసరించు.

చిట్టాముదము or **చిట్లాముదము** : The castor oil plant.

చిట్టి n. A butter-boat. A certain measure, the fourth part of a సోల.

A small high vessel made of brass or copper. చిట్టెడు a cupful. చిట్టి adj. Little, young. చిటి. **చిట్టీతచెట్టు** *n.* : The small date (ఈత) tree. చిట్టడుగులు little footsteps like those of infants. చిట్టటుక *n.* : A small shelf or ledge, a little cup-board. అటుక.

చిట్టు *n.* : Coarse bran. ఉమక తవుడు కలిసినది.

చిట్టుములు *n.* : Want of appetite, dis-inclination for food, caused by pregnancy.

చిట్టుముట్టాడు or **చిట్టుమట్టాడు** *n.* : To be in disorder. చిట్టుమట్టాడిన dis-turbed.

చిట్టె or **చిట్టియ** *n.* : The edge of cloth. బట్టల అంచుకమ్మి. A picture, whim, idea, freak, invention, scheme, plot. An incomplete heap of salt. చిట్టెలు, అనగా చిత్రపటములు, తంత్రములు.

చిట్టెము or **చిట్టియము** *n.* : The sco-riae, dross or scum of melted metal. చిట్టెపురాయి pumice stone.

చిట్టెలుక (చిరు or చిట్టి + ఎలుక.) *n.* : A mouse. గిరిక చిట్టెలుక or చిత్తయెలుక. The common Indian Field-Mouse.

చిట్లు or **చిటులు** *v.n.* : To snap, split, crack (as a fruit), burst. వెంట్రుక చిట్లినది a hair has split. చిట్లని unblown, unopened. చిట్లుకట్టె a person of a very irritable temper మిక్కిలి కోపము గలవాడు.

చిడిగిరింత *n.* : Dislike, disgust, annoyance.

చిడిపి *adj.* : Little, small, petty. చిన్న, అల్పము. Harsh పరుషము.

చిడిముడి : Peevishness, pettishness, vexation, hastiness. తొట్రు, తొందర. Agitation, alarm. చిడిముడిపడు v.n. To be agitated or vexed, to be angry or hasty. తొట్రుపడం. చిడిముడి పాటు *n.* : Irritation, pet-tishness, anger, haste. తొందర.

చిడుగు *v.n.* : To romp, caper, bounce. *adj.* : Trifling అల్పము. చిడుగుడు or చెడుగుడి *n.* : A game played by boys.

చిడుము *n.* : Samrting, such as is caused by the itch, prickly heat or a whitlow. The itch తీటకురుపు.

చిత్ *n.* : Intellect, understanding. In compounds T as usual becomes D; as చిదంబరము; and elsewhere N. as **చిన్మయ. చిద్విలాసము** *n.* : Mental enjoyments, literary plea-sures. Adventures. **చిన్మయము** adj. Spiritual, mental, intellectual. Invisible. Immaterial, impassive. **చిన్మాత్రము** *n.* : The spiritual body. The intellectual form. *n.* : The impress of wisdom జ్ఞానముద్ర.

చిత or **చితి** *n.* : A funeral pile. సొద, ప్రోగు.

చితచితలాడు *v.n.* : To be damp. ఈ చోటు తేమచేత చితచితలాడుచున్నది

the humidity of the air renders this place damp.

చితారివాడు *n.* : A sculptor, a statuary.

చితుకు or **చితికిపోవు** *v.n.* : To burst (as a ripe fruit or as a sore), to be dashed, smashed, squashed. To be broken or depressed (as the nose.) చితుకు ముక్కు broken nosed.

చిత్త *n.* : The 14th lunar mansion. చిత్రా నక్షత్రము.

చిత్తడి *n.* : Much dampness. మిక్కిలితడి. wetness, moisture. Gloomy and sloppy weather. **చిత్తడిగనుక** from the wetness of the weather. *adj.* : Cloudy, rainy, moist. **చిత్తడికాలము** wet weather.

చిత్తము *n.* : The mind or intellect; the heart, considered as the seat of intellect : inclination, will, pleasure. **చిత్తానకు తేవలెను** be so good as to consider this.

చిత్తరుచేప or **చిత్తెర** *n.* : A sort of fish, the white carp.

చిత్తరువు *n.* : A wonder, a marvel. ఆశ్చర్యము. A picture, painting or drawing పటము. **చిత్తరువు పటము** *n.* : A painting. పటము నందు వ్రాసిన రూపము.

చిత్తాట *n.* : A game called Pitch & toss.

చిత్తిని (corrupted from చిత్రిణి.) *n.* : A flirt, a wanton woman. చిత్రిణి.

చిత్తు *n.* : A rough draft or copy.

చిత్తు *n.* : Intelligence (one of the attributes of God as in the phrase సచ్చిదానందమూర్తి.) The Animate world, as opposed to అచిత్తు the inanimate world.

చిత్ర *n.* : The fourteenth lunar mansion. చిత్త.

చిత్రము *adj.* : Particoloured, speckled, chequered, streaked. నానా వర్ణములు గల. Odd, strange, novel, picturesque, pretty. ఆశ్చర్యకరమైన. చిత్రము చిత్రము most wonderful. n. Variety, strangeness, singularity. ఆశ్చర్యము. **చిత్రకంఠము** *n.* : A dove, కపోతము, గువ్వ. **చిత్రకథ** an episode, a novel or story. **చిత్రకము** *n.* : A mark on the face బొట్టు. **చిత్రకారుడు** or **చిత్రకుడు** n. A painter. **చిత్రగుప్తుడు** *n.* : Name of an accountant of Yama the god of Death. యమునివద్ద లెక్క వ్రాయు వాడు. **చిత్రభానువు** *n.* : Fire. అగ్ని. చిత్రవధ horrid torture. **చిత్రవాలము** *n.* : The Indian Roller చాషము, పాలపిట్ట. **చిత్రహింస** *n.* : Torture.

చిదక *adj.* : Flat. సొట్ట. **చిదక ముక్కు** *n.* : A flat nose.

చిదగొద *n.* : A difference A disagreement, a quarrel. భేదము, వ్యత్యాసము. Domestic quarrel, brawl, wrangling. *adv.* : In confusion.

చిదచిత్ *n.* : Animated and inanimate.

చిదచిద *n.* : Damp. ఆ నేల చిదచిద లాడుతున్నది that ground is moist.

చిదమ or **కండచిదమ** *n.* : A sort of fish.

చిదర *n.* : A bit or piece. తునక.

చిదియు *v.n.* : To be smashed, to be broken into pieces, to burst. నలుగు. చిదియవు కొండపైబడిన they will not be broken though a hill fall upon them.

చిదుకు *v.n.* : To be smashed : to be flattened. చిప్పిలు. చిదుకులెక్క a confused or jumbled account.

చిదుగు *n.* : A small stick. చిన్నదుల్ల. సమిధ. చిదుగులు firewood.

చిదుపు or **చిదుము** *v.a.* : To squeeze or pinch. గిల్లు. To nip, to twitch off త్రుంచు. to beat flat. To dash, smash ఎనుపు. To pluck a flower. కోయు. *n.* : A bud or sprout చిగురు. **చిదుప** *n.* : A bit, a fragment, a piece.

చిదుర or **చిదురుప** or **చిద్రువ** *n.* : A piece, bit, fragment, or atom.

చిన *adj.* : Small చిన్న.

చిని for **చిన్ని** or **చిన్న** *adj.* : little, young, చిన్ని, pleasing, beautiful మనోజ్ఞము.

చినుకు or **చిన్కు** *n.* : A drop, a sprinkling చినుకులుపడుచున్నవి it is drizzling. చినుకు *v.n.* : To be shed, or diffused, to fall in drops కారు; to be increased as a passion, or desire అతిశయించు. చినుకుపూస a pearl ముత్యము. A drop of rain.

చినుగు *v.n.* : To be torn. చినిగినది it is torn. *n.* : A rent or tear.

చిన్న *adj.* : Small, little, short, young, mean, trifling, insignificant, narrow : disgraceful. ముఖము చిన్న చేసుకొను to be ashamed, to be downcast or sorrowful. Junior, younger, smaller. చిన్నచూపు humiliation, scorn.

చిన్నము *n.* : A weight, equal to one thirtieth of a Tola (తులము); one eighth part of the coin termed a pagoda. చిన్నమెత్తెక్కుడు సిరులు a trifling increase of wealth.

చిన్నంగిచెట్టు *n.* : A tree called *Lagerstraemia parviflora.*

చిన్నారి (చిన్న + అరి.) : (a term of affection.) *adj.* : Delicate, pretty. మనోజ్ఞము. **చిన్నారి గోళ్లు** pretty or delicate finger nails. చిన్నారిపొన్నారి adj. Pretty, lovely, charming. ముద్దులు కులికేటటువంటి.

చిన్ని (an intensive of చిన్న.) *adj.* : Little, Pretty మనోజ్ఞమైన. **చిన్ని ఆకుచెట్టు** *n.* : The Birchleaved Acalypha. **చిన్నిచూపు** *n.* : Humiliation, looking downcast or foolish.

చిన్నియ or **చిన్నె** *n.* : A sign, token, mark, feature. గురుతు. Foppery, elegance. విలాసము. **చిన్నెలాడి** *n.* : A handsome girl. A coquette. విలాసవతి. **చిన్నెలాడు** *n.* : A fop, a beau. **విలాసవంతుడు** *v.n.* : To flaunt, to act the fop.

చిపిటము *adj.* : Flatnosed. చప్పటముక్కు గల.

చిప్ప *n.* : A shell. పెంకు, గుల్ల. A cup, a saucer of earth, not of metal. గిన్నె. A hemisphere భూగోళమందర్ధ భాగము.

చిప్పము or **చిప్పెము** *n.* : A large bundle. పెద్దమూట.

చిప్పిలు or **చిప్పిల్లు** *v.n.* : To gush, flow, well forth, break out, spirt, to overflow. ఉద్గమించు, పైకి ఉబుకు.

చిప్పెవాడు *n.* : A tailor. దర్జీ, కుట్రపువాడు.

చిబుకము or **చీబుకము** *n.* : The chin. గడ్డము.

చిబుకు *v.t.* : To smack the lips. చప్పరించు.

చిమచిమ *n.* : A smarting pain. చిమ చిమయును or చిమచిమగొను to smart. చిమచిమ కొలుపు to hurt or cause smart.

చిమట or **చిమ్మట** : Same as చిమ్మెట.

చిమటా, చిమిటా or **చిముటా** *n.* : An instrument used to remove hair. చిమటావేయు or చిమటాచేయు to pull out the hair from the face.

చిమిచిమీకారము *n.* : A slight smarting sound, as in pain.

చిమిట or **చిమిటా** : Same as చిమ్మెట. చిమిటకోడి *n.* : The Painted Spur-fowl.

చిమిలి *n.* : Oil cake on which cattle are fed. పిణ్యాకము.

చిముకు : Same as చివుకు.

చిముడు *v.n.* : To boil over, to be overboiled. To perish. to be blasted, blighted or scorched. అన్నము చిమిడినది. the rice was overboiled చిముడ్చు *v.a.* : To overboil. చిమిడిక *n.* : Overboiling చిముడుట.

చిమ్మ *n.* : A drop. బొట్టు, చుక్క జలకణము.

చిమ్మట or **చిమ్మిట** *n.* : The grave cricket that destroys clothes. ఈలపురుగు. See చిమ్మెట.

చిమ్మిరి, చిమ్మిలి or **చిమ్మిరుంటలు** *n.* : A sweetmeat made of fried. sesamum seeds with dry coconut kernel and sugar.

చిమ్ము *v.a.* : To durnet butt (with the horns, ^ c.) To strike with the claws. పొడుచు. to cast fling throw, toss మీటు, వైచు. To squirt or spirt. To sweep. To pat or tap. To splutter ink as a pen. చిమ్మచీకటి *n.* : Thick darkness, palpable darkness.

చిమ్మెట *n.* : The grave cricket that destroys clothes. A moth, a bookworm.

చియ్య *n.* : Muscle, flesh. కండ.

చిరంటి *n.* : A lady. సువాసిని, పేరంటము చేసే ఆడుది, ముత్తయిదువ, పేరంటాలు.

చిరగడము or **చిరుగడము** *n.* : A sort of edible root; తియ్యకంద, గెనుసు, ఒకజాతి దుంప. Tearing చిరిగి పోవడము.

చిరచిర *n.* : Peevishness. A fume of passion, sullenness. కోపవికారము. చిరచిరలాడు to be peevish or furious, మండిపడు. వాడు చిరచిరలాడి నాడు he was furious.

చిరత or **చిరుత** *n.* : A piece of wood, a wedge, a cudgel. చిన్నకోల, గొడియ, Also, the round piece of wood at the end of a native canoe. A castanet. చిరుతలు pincers used in pinching the fingers as a torture. చిరతలవేయు to torture with pincers or thumb screws. See under చిరు.

చిరతపక్షి or **చిరుతపక్షి** (lit. The castanet bird :) *n.* : The Golden-backed Woodpecker. పచ్చచిరుతపక్షి the Little Scalybellied Green Woodpecker, Gecinus striolatus. పెద్ద చిరుతపక్షి and చిన్న చిరుత పక్షి are other species.

చిరమర *n.* : Difference. భేదమ.

చిరము *adj.* : Long (as regards time.) ఆలస్యము, కాలవిలంబము. చిరకాలము a long while. చిరాయువు long life, **చిరంజీవి** or **చిరజీవి** *n.* : What is long lived : (particularly) a crow కాకి.

చిరాకు *n.* : Crossness, snappishness, peevishness. కసరు, కోపము.

చిరి or **చిరు** *adj.* : Small, trifling, little, delicates, alight. చిరిచెమట gentle perspiration : చిరియెండ the gentle warmth of the morning or evening sun. **చిరికప్ప** *n.* : A small frog, the wall frog, chunam frog or flying frog. చిరికొండి *n.* : A small knot చిన్నసిగ, చిరిట *n.* : The stopper of a bottle. **చిరితాళము** *n.* : A small lock or bell. **చిరుత** dazzling, radiance swimming of the eyes మిరుమిట్లు, నా కన్నులకు చిరుతలు కమ్మినవి.

చిరుగు *n.* : The tree called *Caryota urcus.*

చిరుగు *v.n.* : To tear, to be torn. **చినుగు** *n.* : Tearing, as of cloth ; a tear or rent. వస్త్రభిన్నత్వము, చినుగు. **చిరుగడము** or **చిరువడము** *n.* : Tearing చిరుగుట. See చిరగడము.

చిరుగుడు *n.* : Romping, foisterous play. Trouble, a puzzle. A species of ringworm or leprosy, which causes large round spots all over the body. కోసమని కుష్ఠ, ఎర్రపులుము.

చిరునామా *n.* : The superscription on a letter or address. పైవిలాసము.

చిరుమ, చిరుమనిచెట్టు or **చిరుమాని చెట్టు** *n.* : The tree called *Terminalia arjuna.* అర్జునవృక్షము, ఏరు మద్దిచెట్టు.

చిరుము *v.t.* : To squirt. **చిమ్ము** *v.n.* : To scorn, to contemn. విజృంభించు, తీండ్రించు.

చిర్ర *n.* : A peg, by which two rafters are held together. Anger కోపము. Dishevelled hair చింపిరి. **చిర్ర, చిర్రని** or **చిర్రుమని** *adv.* : (anuk) Angrily, Suddenly, తటాలున. చిర్రచిర్ర *n.* : Haste.

చిర్రి *n.* : A plant called *Amaranthus campestris* దొగ్గలి.

చిర్రు *n.* : Anger. కోపము. చిర్రుమను to be angry. కోపించు. **చిర్రు, చిర్రున**

or **చిర్రుమని** *adv.* : Violently (angry.) At once audibly, aloud, flashingly. చిర్రుబుర్రు or చిర్రుముర్రు *adv.* : Angrily, aloud, audibly. See చిర్ర.

చిలక or **చిలుక** *n.* : A parrot. ముద్దుల చిలక my darling ! my pet ! చిలకపలుకులు sweet accents. తెల్ల చిలక a cockatoo. పంచరంగుల చిలక the maccaw. మైనా చిలక the maina. పుట్టలచిలక or అడివిచిలక the Sirkeer Cuckoo. రామచిలక The Rose-ringed Paroquen. చిలక కొయ్య or చిలుకకొయ్య *n.* : A wooden pin fixed in the wall, on which articles are suspended.

చిలకరించు or **చిలుకరించు** *v.a.* : To sprinkle. చల్లు.

చిలగడము or **చిలగడదుంప** *n.* : The white potato : called also country potato.

చిలికించు *v.a.* : To sprinkle, bedew. చల్లు. To churn.

చిలిపి *n.* : A naughty or worthless person. *adj.* : Naughty, mischievous. **చిలిపితనము** *n.* : Naughtiness.

చిలివిలి *n.* : Confusion. చిలివిలిపోవు to be confused. సందడించు.

చిలుక Same as చిలక. For all compounds with చిలుక see under చిలక.

చిలుకు *n.* : An arrow : బాణము. A spray, a spirt. A hasp or bolt of a door. గొళ్లెము, కొలికి. A remainder, balance or residue. శేషము. *v.n.* : To be shed to distil or trickle. చిందు. To be aroused, as love. ప్రసరించు, మీరు. *v.a.* : To sprinkle, to spirt or shed. చల్లు. To churn త్రచ్చు, To instil.

చిలుగు *n.* : Grief, anguish. వెలితి. Also, a tree.

చిలుప *adj.* : Little. అల్పము, కొంచెము. **చిలుప** or **చిలుపచిలపనీళ్లు** *n.* : Sprinklings, drops, spray. **చిలువ రాయి** *n.* : fragment of stone. **చిలు పాలు** *n.* : Spirtings : the sweetest milk, which bursts forth spontaneously. **చిలుపు** To spirt out, flow, or gush : lie in pools.

చిలుము *n.* : Verdigris. Any metallic taste in the saliva. **చిలుమువరి** *n.* : A sort of rice.

చిలువ *n.* : A wild duck. ఎర్రచిలువ or చిలువబాయి the Whistling Teal. నల్లచిలువ the Tufted Duck-*Nyroca*. బాసన చిలువ the Brahminy Duck, జుట్టుచిలువ the Comb Duck, Sarcidioruts melanonolus.

చిలువ (చిలుము (=విషము+వాయి)) *n.* : A snake. విషధరము. కొండచిలువ a rock snake or python. A sluggard. చిలువదొర or చిలువరేడు *n.* : The chief of the serpent race : the Great Dragon. శేషుడు. చిలువ గుదియ *n.* : A sort of snake.

చిలువాయనము *n.* : Meanness, baseness. చిల్లర, క్షుద్రము.

చిలువాలు (చిలుప + పాలు) *n.* : Milk boiled till it thickness. మరగగాచిన చిక్కనిపాలు.

చిల్ల *n.* : The barb of an arrow or fish-hook. A bone. శల్యము. A bit, a fragment. adj. Empty, trifling, useless. **చిల్లపెంకు** a potsherd. 'చిల్ల తైలము' = ఇందుగ వగరు. చిల్ల చెవులు ears that are empty, that is, unadorned with earrings. **చిల్లకోల** or **చిళ్లకోల** *n.* : A whip with several lashes.

చిల్లంగి *adj.* : Mischievous. **చిల్లంగి గొండి** a quarrelsome person కలహకారి. **చిల్లంగిగొండితనము** mischievousness, disobedience, misbehaviour. **చిల్లంగిచేతలు** tricks, frauds **చిల్లంగిపోతు** A wizard, a witch.

చిల్లగింజ *n.* : The clearingnut.

చిల్లగొండి or **చిల్లంగొండి** : Same as చిల్లంగిగొండి.

చిల్లర *adj.* : Retail, as a shop. Miscellaneous, sundry, stray, trifling, mean, of no note or importance, subordinate. Vile, base. **చిల్లర వాండ్లు** a mixed multitude, people of no consequence. **చిల్లరవేల్పులు** inferior deities.

చిల్లాకు *n.* : A kind of forest tree the leaves of which form a manure.

చిల్లాడము or **చిల్లాణము** *n.* : A small dagger. మొలవంకి.

చిల్లాడిపోవు *v.n.* : To fly, to be scattered or routed.

చిల్లి *n.* : A small hole, a perforation, a fissure, an opening or cleft. తూటు. **చిల్లులుపోవు** *v.n.* : To go into holes, i.e., be perforated or be worn out. చిల్లులుపోయిన ragged, worn out.

చిళ్ల *adj.* : bifurcated, forked, double pointed. **చిళ్లు** *n.* : A fork, as that formed by two branches.

చివచివ *adv.* : (anuk.) Briskly, all at once. Quicker and quicker. Slippery. **చివచివలాడు** to be slippery (as land after rain.) నా కాళ్లు చివచివ తీసుకొని పోతున్నవి my legs ache.

చివర *n.* : The end, tip, extremity or point. *adj.* : Last, final. ఊరిచివర at the end of the village. చిట్టచివర at the very end. చివరలు *n.* : plu Ends. bits, fragments, shivers, odds.

చివాలున *adv.* : Suddenly. హఠాత్తుగా.

చివుక *n.* : A quarter rupee. **చివుకపిట్ట** *n.* : A kind of bat. ఒకవిధమైన గబ్బిలము.

చివుకు *v.n.* : To rot, to be damaged, weakened, wasted or spoil సారహీనమగు. To pine with grief or sorrow, **చివికిన** rotten, damaged, **శిథిలమైన, కుళ్లిన,** pining కలత నొందిన. **చివుకు** n. Corruption, spoiling rotting Pining మనస్సు కలత నొందడము.

చివురు : Same as చిగురు. **చివుళ్లు** *n.* : Salt places, spots producing salt.

చివ్వ *n.* : An onset, an encounter, battle, an attack కలహము, పోట్లాట, యుద్ధము. A thin strip or shaving of wood. A twig or small branch. **చివ్వయీటెలు** slender lances. గాలపు చివ్వ a fishing rod. A nerve. నాలుకచివ్వ the nerve of the tongue. మెడచివ్వ the sinew between the shoulder and the neck, also the nape. A kind of fireworksబాణపు సంచువగ. చివ్వలాడి a quarrelsome woman, కలహశీలురాలు.

చివ్వగడ *n.* : A spear, a javelin. **చివ్వము** *n.* : An attack, a struggle చివ్వాలాడు to grapple with, to encounter. పులితో చివ్వాలాడు to be in grips with a tiger; i.e., to be in a critical position.

చివ్వంగి or **చివ్వగి** *n.* : A Cheetah. The Hunting Leopard.

చివ్వని *adv.* : At once, slapdash ! See చివ్వున.

చివ్వాడు or **సివాలాడు** *v.n.* : To ramble, rove. To sport, play. చెలగట్లాడు, చిందులు తొక్కు.

చివ్వు *v.a.* : To cut thin, or shave. To pare or trim the nails : to make (a pen), to form (a cloth) in a pointed shape. చెక్కు. *n.* : Quickness త్వర.

చివ్వున *adv.* : All at once, briskly, శీఘ్రముగా, See చివ్వు.

చిహ్నము or **చిహ్న** *n.* : A mark, spot or stain, a sign, attribute, quality, characteristic, feature, representation, symptom. గురుతు. వర్షచిహ్నాలు signs of approaching rain. A flag టెక్కెము.

చీ Interj. Poh ! tie ! **చీకొట్టు** : to scold, చీయను. **చీవాట్లు** rebuke, reprehension, scolding.

చీకటి *n.* : Darkness. అంధకారము. కనుచీకటి twilight. చీకటితో లేస్తిని I arose before dawn. **చీకటిగాము** Rabu. **చీకటిగొంగ** the sun. చీకటి *adj.* : Dark, obscure, hidden, imperceptible. **చీకటి మొటికిళ్లు** a certain game played by boys.

చీకరి or **చీకిరి** *adj.* : Blinking. చీకరించు, చీకిరించు or చీకిలించు *v.n.* : To blink or twinkle as the eyes do in a glare, మిరుమిట్లుగొను. చీకిరి కండ్లు or **చీకరికండ్లు** *n.* : Blinking eyes.

చీకాకు *n.* : Vexation, puzzle. disgust, teazing, pestering. **చీకాకు ఉడిగిన** (i.e. హరించిన) యోగి a devotee who hath dispelled all those passions that harass the mind. **చీకాకు చేయు** or **చీకాకుపరుచు** *v.t.* : To displease, vex, trouble.

చీకాయ : Same as సీకాయ.

చీకిచెట్టు *n.* : A thorny creeper.

చీకిరించుకొను or **చీకిలించుకొను** : Same as **చీకరించు.** See under చీకరి.

చీకిరేణి or **చీకిరేను** *n.* : A certain medicinal tree.

చీకిలి *n.* : A broom. చీపురుకట్ట, చీకిలి మాకిలి in confusion, or crookedly. కొక్కిరిబిక్కిరిగా.

చీకివెలగ *n.* : The thorny wood apple tree. వెలగ.

చీకు *adj.* : blind. Sapless చివుకు, నిస్సారము. *n.* : A blind person. Dampness, damp, తడి. **చీకారణ్యము** a dense forest. చీకులు fools. చీకుముల్లులు minute prickles. *v.a.* : To suck (a mango, & c.) To smack with the lips. **చప్పరించు, చుంబించు** *v.a.* : To be damaged, to rot or be spoiled, by damp, & c. See చివుకు.

చీటకము or **చిట్టకము** *n.* : Sport. లీల.

చీటి *n.* : A note or small letter. పత్రిక. Painted cloth. తుదచీటి (an expression for farewell) For the last time. **చీటిమాటికి** or **చీటికిమాటికి** *adv.* : Every instant, every now and then, పలుమారు, పదేపదే.

చీడ *n.* : An ill or evil. A blight, disease, rot, or murrain. చీడతెవులు applied either to diseases of animals or of vegetables. చీడపారిన పశువు an ox sick with murain. **చీడపురుగు** *n.* : A caterpillar or worm that destroys plants. A grub inside a fruit or a seed.

చీడు *n.* : A skein or bundle of seven *punjums* or a hundred threads. **చీడుదబ్బు** *n.* : An instrument used by weavers for winding the thread. కూలి చీడు తగిలించుటకు వెదురు బద్దలతో గుమ్మటము వలె కట్టబడిన సాలెవాని సాధనము.

చీడెలు *n. plu.* : A sweetmeat, composed of sesamum seeds and treacle.

చీద, సీడ or **చింద** *n.* : The bird called a Babler. గోపచీద or వెఱ్రిచీద.

చీదర *n.* : Nausea, nastiness, unsavouriness, dislike, abhorrence, loathing, perplexity, distraction of mind, chagrin, disgust. అసహ్యము. Danger ఉపద్రవము. A crack తూటు. తలచీదర a head-ache. **చీదరగొను** *v.* : To be in danger. ఉపద్రవపడు.

చీదు *v.a.* : To blow the nose.

చీనము *n.* : Gold. బంగారు.

చీనా *adj.* : Belonging to or brought from China : as చీనాపంచదార China sugar candy. (This word is used by the poets, just as the word *Indian* was formerly used in English poetry, to denote what was foreign) **చీనాపెట్టె** or **చీనా రేకుపెట్టె** a tin box brought from China. **చీనాం శుకము** China silk. **చీని** *n.* : China wares either of silk or of gold : filagree work. Sugar. చీనిపని *n.* : Chinese gilding.

చీనివాయి : Same as జీనువాయి.

చీపర *n.* : A kind of bird. ఆతాయి.

చీపి *n.* : A certain disease of cattle. See బొక్కి and దొమ్మ.

చీపు *v.a.* : To make a sound with the lips. *n.* : A comb దువ్వెన. Part of a bunch of plantains అత్తము.

చీపురు *n.* : A broom. **చీపురుగడ్డి** a kind of grass, **చీపురుపుల్లలు** the twings of which a broom is made. **చీపురుముండ్లు** bits of a broom like burrs. **చీపురుకట్ట** rubbish.

చీబోతు or **చీంబోతు** *n.* : A he-goat. మేకలలో మొగది.

చీమ *n.* : An ant. కొండచీమ the forest ant. రెక్కల చీమ a winged ant.

చీమిడి *n.* : The mucus of the nose.

చీము *n.* : Matter from a sore, prurient matter, pus. చెడి తెల్లనైన నెత్తురు. చీముపోయు or పట్టు to suppurate.

చీముంత *n.* : A metal vessel. చెంబు.

చీర *n.* : A garment. వస్త్రము A woman's garment, a petticoat, a skirt or gown కోక. A curtain తెర. A scratch with the nail. తెరచీర a screen used in ambush for wild beasts. **చీరరోగము** a certain disease.

చీరణము or **చీర్ణము** *n.* : A very small chisel. చిన్న ఉలి.

చీరపిట్ట, చీర పేను or **చీరపోతు***n.* : A white louse.

చీరి *n.* : A moth, cricket. చిమ్మెట.

చీరి *n.* : Care, regard. A mark లక్ష్యము. చీరికింగొనక heedless : not caring. చీరికిగొను to regard, care for. తృణముగా నెంచు.

చీరిక or **చీలిక** *n.* : A remnant or bit of cloth, a slice, a slip. A scratch.

చీరు *v.a.* : To gash, cut in slices, tear, rend. చీల్చు. To scratch గీరు. To hiss like a serpent. To call out, exclaim. To challenge or vie with in excellence. To call or invite. పిలుచు, **చీరుడు** *n.* : Splitting. చీల్చుట. Calling పిలుపు.

చీల or **సీల** *n.* : An iron nail, a wooden pin, a linch pin. మేకు, Any fastening : a corner stone. ఉట్టుసీల a rivet. మలుచుట్టుచీల a screw. నిడుపు చీల a straight peg. అడ్డచీల a cross peg or pin. నాగేటిచీల the pin of a plough. **చీలమండ** *n.* : The ankle. మడిమెకీలు. **చీలమన్ను** *n.* : The luting round a crucible.

చీలి *n.* : A pet term applied to a cat, like 'Pussy' పిల్లి. జగడపుచీలి a tom cat మగపిల్లి.

చీలు *v.n.* : To split or crack. విదారితమగు. To withdraw from company. To be scattered. To fall off or drop off as paint. To divide, or branch off, as a road or stream. **చీలదీయు** *v.n.* : To split or to tear, to scatter, to divide. To seduce, beguile. To tempt, temper with, raise

dissensions, foment, worm out a secret, **చీలిక** or **చీరిక** *n.* : A slit, a slice.

చీవరము *n.* : The tattered garb of a medicant. సన్యాసులశాటి, భిక్షకుని వస్త్రము.

చీవు *v.a.* : To scrape. చివ్వు, చీరించు *v.a.* : To carve in wood or marble.

చుంబనము *u.* A kiss : ముద్దు. **చుంబించు** *v.n.* : To kiss, ముద్దు పెట్టుకొను. చుంబకుడు one who kisses; a superficial student.

చుబుకము *n.* : The chin. గడ్డము, చిబుకము.

చులుకము *n.* : The hand held as a cup to contain a liquid in the palm. A small cupful; చేర, పుడిసిలి.

చూచుకము *n.* : A nipple or teat. స్తనాగ్రము.

చూడ or **చూడము** *n.* : The lock of hair worn by men on the crown of the head. శిఖ, జుట్టు. ఆమూల చూడముగా from end to end (of the story.) ఆపాద చూడము from head to foot. **చూడాకలాపము** or **చూడామణి** *n.* : A crest, a diadem.

చూతము *n.* : A mango tree. **చూతాస్త్రుడు** *n.* : Manmadha : because his arrows (అస్త్రములు) are mango blossoms.

చూర్ణము *n.* : Dust, powder. పొడి. **చూర్ణముచేయు** *v.n.* : To beat to dust; to triturate. చూర్ణ కుంతలములు curls, ringlets.

చూర్ణిక *n.* : A sort of harmonious prose, not divided into prosodial feet, but with the unbroken sentence running on continuously. గద్యభేదము.

చూలిక *n.* : The root of an elephant's ear. గజకర్ణమూలమున. The tresses or hair. పిల్లజుట్టు, కొప్పు.

చెంక *n.* : The cheek : a small plot in a field. The gills of a fish. చెక్కిలి, చెంప, కపోలము. **చెంకవేయు** *v.n.* : To slap, to strike on the cheek.

చెంగనాలు *n.* : Capers, gambols. గంతులు, బాలక్రీడలు.. Salutations. నమస్కారములు, ‘‘శ్రీమూర్తికినిదె చెంగనాలని’’.

చెంగలి *adj.* : Near, neighbouring. సమీపము. **చెంగట** *adv.* : In the neighbourhood, near, close by సమీపము.

చెంగలించు *v.n.* : To appear, shine, bloom, rejoice, to beam with a smile ప్రకాశించు. To deride. హసించు, చెంగలింపు derision.

చెంగలువ (చెన్ను+కలువ.) *n.* : The red water lily. ఎఱ్ఱకలువ. **చెంగల్వ కోష్టు** *n.* : A sort of drug, a species of *cotus* **చెంగల్వగడ్డి** *n.* : A sort of grass.

చెంగావి *n.* : A reddish tint; saffron colour.

చెంగు or **చంగు** *n.* : Agility. **చెంగున** adv. Suddenly. **చెంగుపిల్లి** *n.* : A wild cat or mountain cat; one that "leaps" at an object.

చెంగు *n.* : A skirt, border, edge. కొంగు, అంచు. In marriage the couple are tied together by the corner of their skirts. Hence, ఈపనికి చెంగు వేసినాడు he is wedded to this business.

చెంగు *v.n.* : To be loosened (as a knot) వీడిపోవు, తొలగు To with-draw, to retreat వెనుదీయు. To lose or fail in a game ఓడిపోవు. **చెంగి ఆడు** to talk indifferently. **చెంగగొట్టు** to de-feat ఓడించు.

చెంచలి చెట్టు *n.* : A kind of herb. తేలుమణిచెట్టు, కుణుంజము.

చెంచు or **చెంచువాండ్లు** *n.* : A hill tribe, savages, hill folk, high-landers. **చెంచెత** *n.* : A woman of this tribe **చెంచు** *adj.* : Savage.

చెండు *v.n.* : To rise, or spread, as a scent, *v.a.* : To cut to pieces, mangle, destroy, break, ruin. ఖండించు. ఈయెండ చెండుతున్నది this sunshine is scorchingly hot. *n.* : A cluster or ball of flowers. పూబంతి. A ball to play with. బంతి. **చెండాడు** (చెండి + ఆడు) *v.a.* : To cut up into pieces. ఖండించు. To destroy, slay. To play at ball (చెండు ఆడు).

చెంత *n.* : Nearness. సమీపము, చేరువ. adv. By, at, beside, along. తండ్రి చెంతనుండి కాపాడిరి they screened him from his father.

చెంతలాసి *n.* : The plant called కటుపత్రము.

చెందమ్మి *n.* : The red lotus. ఎర్రకలువ.

చెందిరము or **చెంద్రము** *n.* : Vermilion. The red mark worn on the fore-head. కుంకుమము.

చెందిరిక or **చెంద్రిక** *n.* : Red colour. నీరుకావి వర్ణము, కుసుంభవర్ణము.

చెందు *v.n.* : To happen, befall, to belong to, to accrue to, to de-volve on. To be got, felt, experi-enced. కలుగు. *v.a.* : To obtain, attain to, enjoy. పొందు. నిదుర చెందిరి they enjoyed sleep. చెందినభయము the terror he suf-fered. దైవగతి చెందిరి they died : lit. they suffered the will of God.

చెందుగపులి *n.* : A kind of leopard.

చెందుప్పు *n.* : A Saltpetre. ఇందుప్పు, సైంధవము.

చెందొవ *n.* : The red lotus. The red water lily. ఎర్రకలువ. చెందొవవిందు epithet of Adonis as the friend of this flower.

చెంద్రిక : Same as చెందిరిక.

చెంప *n.* : The cheek. కపోలము. A side. పార్శ్వము. నీ పాపము నిన్ను చెంప కొట్టె thy sin hath struck thee on the cheek. **చెంపకల్లి** *n.* : An ornament worn by women. **చెంపకాయ** n. A slap on the cheek, a box on the ear. చెంపదెబ్బ. **చెంపగిల్లు** *v.n.* : To turn aside, go out of the way.

చెంబడివాడు *n.* : A fisherman.

చెంబు *n.* : A cup, a jug, an ever, a cruise, a goblet, a tankard. A vase or globular metal pot of a peculiar form : సన్నమూతిగల లోహపాత్రము. దంతపు చెంబులు ivory cups for perfumes : **చెంబుతల** *n.* : A bald head, బట్టతల.

చెకడా *n.* : A bullock cart. సరుకులు తెచ్చే రెండెద్దుల బండి.

చెకపిక, చెకపెక or **చెకబెక** *n.* : Fierceness. See చకచక. చెకపెకలాడు to trouble తొందరపెట్టు.

చకుముకి or **చెకుముకి రాయి** *n.* : A flint. **చెకుముకి తుపాకి** *n.* : A flint gun, as distinguished from the common తుపాకి or matchlock.

చెక్క *n.* : Wood; a bit, a piece, a chip, a plank of wood. A bed, or division in a field. See చెక్కు. చెక్క *adj.* : Wooden. Smooth. చెక్కసున్నము smooth plaster, (So called because polished with a piece of wood.) **చెక్కకొణుదురు** or **చెక్కపిణుజు** *n.* : A wood louse, a tick. **చెక్క చెట్టు** *n.* : A kind of tree from the wood of which a red dye is obtained. **చెక్కపేలు** *n.* : Cattle lice or ticks. **చెక్కరంగు** *n.* : Wood colour; brown or yellowish.

చెక్కిలి *n.* : The cheek. కపోలము, చెక్కు.

చెక్కు *v.a.* : To pare, to cut into slices. To engrave. (రత్నములను) పొదుగు. To make a pen. To set jewels. To tuck in, put in, insert, set. To dig slightly or scrape the surface. To cast up the earth, as a worm does. చెక్కుటద్దము.**చెక్కించు** *v.t.* : To thrust forward the breast, as a crowing cock does.

చెక్కెము *n.* : The marrow in a bone. ఎముకలోని నెయ్యి.

చెచ్చెర *adv.* : Forthwith, at once. శీఘ్రముగా.

చెటాయించు *v.t.* : To reject, refuse, disapprove.

చెట్ట *n.* : The hand, చెయ్యి చెట్టార్చి or చెట్టలగట్టి catching him by the hand. Mischief. కీడు *adj.* : Mischievous. **చెట్టపట్టాలు పట్టుకొను** *v.n.* : To walk hand in hand. **చెట్టపట్టు** *v.t.* : To marry. Lit. take by the hand. పెండ్లాడు. *n.* : Marriage పెండ్లి.

చెట్టు *n.* : A tree or plant. చెట్టునట్టు or చెట్టుత్రిమ్మరి a monkey, కోతి చెట్టుకట్టు to be formed into a tree చెట్టుగా నేర్పడు. చెట్టుప *n.* : A wing. రెక్క. చెట్టుపడు to be turned into a pillar, to become transfixed or stupified స్తంభించు. **చెట్టుముటి** *n.* : The plant called *Nepeta Malabarica.* మగబీరాకు. చెట్టురుకు పాము *n.* : The tree snake.

చెడగరము *adj.* : Shy, cruel, as a cow, & c., not fit to go near, dangerous, not trustworthy. Gruff, rough. క్రూరము *n.* : A cruel person క్రూరుడు.

చెడు *v.u.* : To be spoiled or damaged. To become rotten or worthless. To become wicked or bad. To be dispelled, dissipated, or done away with as darkness. To become bad, damaged or ruined. నశించు, కనబడకపోవు. To change, be altered from its original state.

చెడ్డీ *n.* : Short breeches. మోకాలివరకు వచ్చు లాగూ.

చెడ్డు *v.t.* : To strike or pat the thighs. తొడచరచు.

చెణుకు or **చెనుకు** *v.a.* : To stir up, excite, provoke, stimulate. To challenge, incite. To poke, shove. చెణకకుండా కూర్చుండు sit down quietly without medling with any one.

చెత్త *n.* : Stuff, dirt, trash, sweepings, rubbish. **చెత్తచెదారము** *n.* : Dirt and rubbish.

చెద or **చెదపురుగు** *n.* : A termite or white ant. బొంగుకు చెద పట్టినది or చెదలు పట్టినవి white ants have attacked the bamboo. లేడిచెద or గొర్రెచెద a large and destructive species of termites.

చెదరు or **చెదురు** *v.n.* : To scatter; to be dispersed, dissipated, or spent. To splash, to be disordered, dishevelled. To fail or wander, as the mind or attention. To be dazzled. చంచలించు. **చెదరగొట్టు** *v.a.* : To disperse, rout, defeat. **చెదరబడు** Same as చెదరు.

చెదారము *n.* : Trash. తృణలేశము.

చెనకు *v.t.* : To touch, తాకు. అంటు, స్పృశించు. To caper, rush, play pranks. To oppose ఎదిరించు. *n.* : Opposition ఎదిరించుట. Touching తాకుట. A dent or mark left by pinching the skin with the nails గోటినొక్కు.

చెనటి or **చెనంట** *adj.* : Mad, wretched, foolish, silly, wild. వెర్రి Cunning కుత్సితము. Vain, useless వ్యర్థము. Nothing శూన్యము.

చెనయు : Same as చెనకు.

చెనుపరి *adj.* : Rustic, as speech గ్రామ్యము. చెనుపరిమాటలు rustic accents or dialect.

చెన్నంగి or **చెన్నగి** *n.* : A species of rice. A short cocoanut tree. పొట్టి టెంకాయ చెట్టు.

చెన్నటి : Same as చెన్నటి, చెన్నటిపోవు to become useless వ్యర్థమగు.

చెన్ను *n.* : Grace, beauty. అందము, Manner విధము. Redness ఎరుపు. చెన్నుడు a beau or fop, అందగాడు. **చెన్నుపరచు** *v.a.* : To trim, adorn, adjust. **చెన్నారి** *adj.* : Graceful, lovely. చెన్నారిపొన్నారి delicate, charming, pretty. **చెన్నారు** *v.n.* : To bloom or blaze in beauty.

చెప్పు (cf. Tam, చెరుపు) *n.* : A shoe. పాదరక్ష.

చెప్పు *v.a.* : To say, tell. To teach, to speak of. To write or compose a

poem. To describe, tell of. To term, call, name, denominate. నాతో చెప్పెను he told me. చెప్పుడుమాట a hearsay word, hearsay, talk, rumour.

చెప్పించు *v.a.* : To make one say or tell. వానికి పనిచెప్పించినాను I got him an employment. వాడికి చదువు చెప్పించి నాను I got him taught to read. **చెప్పి అంపు** *v.a.n.* : To send word.

చెవ్వుతట్టాకు *n.* : The common *asarabica* or foalfoot plant.

చెమట or **చెమ్మట** *n.* : Sweat, perspiration, moisture, స్వేదము. నొసలు చెమటకోర్చి బ్రతికేవాడను I live by the sweat of my brow. చిరుచెమట gentle perspiration. **చెమట కాయలు** *n.* : Prickly heat.

చెమిక *n.* : Selvedge of cloth.

చెముడు : Same as జెముడు.

చెమ్మ *adj.* : Damp, moist. *n.* : Damp, moisture. తడి. **చెమ్మగిల్లు** or **చెమ్మగిల్లు** *v.n.* : To be damp, తడి గలదగు. చెమ్మ ఉరుకు = చెమ్మగిల్లు.

చెమ్మరించు *v.n.* : To sweat. To be moist. తేమ ఊరు.

చెమ్మిలిపాము *n.* : A prickly ool found on the sea coast.

చెయి, చేయి or **చెయ్యి** *n.* : A hand, The arm. A sleeve. An elephant's trunk. Five (in counting, as three hands, i.e., fifteen.) అరచెయ్యి or లోచెయ్యి the palm of the hand. మీదిచెయ్యి or మీజెయి the back of the hand. ముంజెయ్యి the wrist.. మోచెయ్యి the elbow. దండచెయ్యి the upper arm. **చెయిదము, చెయిది** or **చెయి** *n.* : *An* act, action, doing. కృత్యము, చేష్ట. **చేయివ్రాలు** or **చేవ్రాలు** *u.* : Handwriting, a signature. **చెయ్యి తిరిగిన** *adj.* : Experienced, expert, handy. చెయువు or చెయ్యువు *n.* : An act, an action.

చెర *n.* : A prison. కారాగారము Imprisonment, captivity నిర్బంధము, యుద్ధములో బలాత్కారముచేత పట్టుకో బడ్డది, కయిదు. చెరబోవు to go to jail. చెరపట్టు or చెరగొను to take one a prisoner, to capture, to carry away by force; to ravish a woman. **చెరచూరలు** *n.* : Rape and robbery. **చెరచూరలుపట్టు** *v.t.* : To ransack or overhaul, to sack. **చెరసాల** *n.* : A prison house or dungeon.

చెరకడము or **చెరకు** : Same as చెరకు.

చెరగడ్డము *n.* : The plant called *Indigofera enneaphylla.*

చెరగు or **చెంగు** *n.* : The herm or skirt of a garment. అంచు, కొంగు. Direction దిక్కు. కోకిచెరగున కట్టిన రూకలు money tied in the skirt. చెరగుమాసిన menstruous. బండి చెరగు the ropes used as traces for a cart.

చెరప *n.* : A cheek, చెక్కిలి, చెంప. చెరపన చేట *n.* : A worthless wretch. పనికి మాలినవాడు, నాశకుడు, నాశకురాలు.

చెరమ *n.* : A hole. A nostril. ముక్కు చెరమలు the nostrils.

చెరలాడు or **చెర్లాడు** *v.n.* : To move. సంచరించు. To spread (as smoke) వ్యాపించు. To wallow or play in water. To frisk, gambol. To play with. to sport with క్రీడించు. చెల్లాటము చేయు. చెరలాట, చెరలాటము or చెర్లాటము *n.* : A game, sport. ఆట. Moving about సంచరించుట, విహారము.

చెరలు *v.n.* : To be eager or emulous.

చెరవ or **చెరవము** *n.* : A kettle. (Commonly called చరవకుండ).

చెరి *adv.* : A piece, each. ఒక్కొక్కనికి. చెరి సగము పుచ్చుకొన్నారు each took half.

చెరుకు or **చెరకు** *n.* : The sugar cane. ఇక్షువు. Wood కట్టెలు. వంటచెరుకు kitchen fuel. చెరుకుపందెము a foat of skill and strength in sword play or with an axe, which consists in lopping off a stem of sugar cane at a single blow in any proposed manner. **చెరుకువిల్తుడు** or **చెరుకువిలుకాడు** an epithet of manmadha, as his bow is made of sugar cane. **చెరుకు పిచ్చిక** *n.* : The yellow-throated sparrow. **చెరుకడము** or **చెరకడము** *n.* : Jaggery. బెల్లము.

చెరుగు *v.a.* : To winnow. చేటను చెరిగి నట్లు వచ్చినది it came as though it were winnowed. ఎండనిప్పులు చెరుగుచున్నది it rains fire.

చెరుచు or **చెరచు** *v.a.* : To spoil, చెడ జేయు; to hurt, to ruin, నశింప జేయు, to ravish, debauch. **చెరుపు** or **చెడుపు** *n.* : damage, harm, ruin, loss, spiling, dissension. పని చెరుపు hindrance, prevention.

చెరుము *v.n.* : To rub. రాచు.

చెరువు *n.* : A tank or artificial lake. తటాకము. *v.a.* : To insert, stick in, to cut. చెక్కు. To pierce గ్రుచ్చు. *n.* : Cutting into slices చెక్కుట. **చెరువు కాకి** *n.* : A cormorant.

చెర్లకోల *n.* :A whip with several lashes.

చెలక : Same as చెలిక.

చెలక *n.* : A field, particularly when fallow. చెలకదూరము a field's length.

చెలగట్లు or **చెలగాటాలు** *n.* : Gambols, capering. చెల్లాటము.

చెలగు *v.n.* : To appear, arise, occur, befall, take place, happen, ఒప్పు; enjoy oneself. Resound శబ్దించు; break forth, be felt (as a passion,) come to light, be betrayed, to break out (as a sore). పుష్పవర్షము చెలగె. a shower of flowers took place.

చెలది : Same as చెలిది.

చెలప or **గేదెచెలప** *n.* : A buffalo heifer about three years old.

చెలమ *n.* : An orifice or bore; a small pit dug in the dry bed of a stream for drawing water, దొరువు. నాభిచెలమ the pit of the navel.

చెలరేగు *v.n.* : To burst out, to riot, to rise as a mob, break out as thieves, to be excited, to be put on one's mettle, to be provoked; to exult. విజృంభించు.

చెలామణి *adj.* : Current, as coin.

చెలి or **చెలికత్తె** *n.* : A girl's companion, a playfellow, a gossip, a play-mate, a confidante. చెలియ, స్నేహితురాలు. **చెలికాడు** *n.* : A companion, a friend. స్నేహితుడు. **చెలికారము** *n.* : Friendship. **చెలిబోటి** *n.* : A female companion, a bridesmaid.

చెలిక, చెలక or **చెల్క** *n.* : A fallow field. బీటినేల. పులిచెలిక (from పులి fresh) a field lately left fallow. వట్టిచెలిక a field long left fallow. చెలికనేల or చెలికమేర a field's length. పరిగె లేరినపొలము.

చెలిది, చెల్ది, చెలిది or **చెలంది** *n.* : A scab, an ulcer, a sore, a syphilitic affection. చర్మరోగము. చెలిదిపురుగు a spider.

చెలిమి *n.* : Friendship, intercourse, agreeableness, kindness. స్నేహము. **చెలిమికత్తె** *n.* : A female gossip or confidante. చెలికత్తె. **చెలిమికాడు** *n.* : An intimate, a companion. చెలికాడు. **చెలియ** *n.* : A female friend, a female companion. స్నేహితురాలు.

చెలియలికట్ట *n.* : The sea-shore, Lit : The "bank where the wave stops".

చెలియలు : Same as చెల్లెలు.

చెలువ *n.* : A beautiful woman. **చెలువము** or **చెలువు** *n.* : Manner, way. విధము. Beauty అందము, ఆచెలువము in that manner, thus, so. **చెలువుడు** *n.* : A beautiful person. సంగరుడు. A friend. ప్రియుడు. A lover. విటుడు A husband భర్త.

చెల్ల, చెల్లా, చెల్లబో, చెల్లరె or **చెల్లరే** *interj.* : Alas ! It is all over ! it is past.

చెల్ల *n.* : The herb *Asparagus raccmosus* (Heyne.) కాలసేయవృక్షము.

చెల్లచెదరు or **చెల్లాచెదరు** (చెదరు + చెదరు.) *adj.* : Confused, horrible., ruinous. మిక్కిలి చెదిరిన. Flying on all sides like sparks from the anvil.

చెల్లాడు *v.n.* : To frolic, to play pranks. **చెల్లాటము** *n.* : Sport, play. పిల్లికి చెల్లాటము, ఎలుకకు ప్రాణసంకటము it is sport to the cat but death to the rat.

చెల్లి : Contracted from చెలియ, a play-mate. *n.* : A younger sister. See చెల్లెలు.

చెల్లు *v.n.* : To pass (as time), కడచు. To be spent or exhausted (as money), సెలవగు. To be over, to terminate అయిపోవు. To die చచ్చు. To pass current (as a story or a coin.) To suffice, to be valid. తగు, శక్యమగు. **చెల్లుబడి** *n.* : Authority అధికారము. **చెల్లించు** *v.a.* : To pass (time, life, a rule & c.) to pay, liquidate, to fulfil.

చెల్లెలు, చెల్లియలు or **చెలియలు** *n.* : A younger sister. పెద్దచెల్లెలు and చిన్న చెల్లెలు denote the older and younger of two junior sisters.

చెల్వి : Same as చెలువ.

చెల్వము : Same as చెలువము.

చెవి *n.* : An ear. A key. మాట చెవిని పెట్టు to give ear to, to hearken. **చెవియాకు** or **చెవ్వాకు** *n.* : An ear ornament కమ్మ, లక్కాకు. **చెవికట్టు** *n.* : The iron ring on an axle tree. **చెవుడు** (చెవి + అవుడు) *n.* : Deafness. (The inflected form is చెవిటి.) **చెవుడుపడు** *v.n.* : To become deaf.

చేంతాడు or **చాంతాడు** *n.* : The rope used for drawing water from a well.

చేకట్లు or **చేకటిగుండ్లు** *n.* : Bracelets made of gold and coral beads alternately. హస్తభూషావిశేషము.

చేకురు, చేకూరు, చేకూడు *v.n.* : To come to hand. To accrue, be gained or be found. లభించు, సిద్ధించు, హస్తగతమగు.

చేకొఱుజు or **చేకొఱుదు** *n.* : Yellow whiteants పచ్చరంగు గల చెదలు.

చేకొను *v.a.* : To accept, receive, take, గ్రహించు. To grant, accede to అనుగ్రహించు. To encourage, to console ఆదరించు. To attain or asume power. To conquer జయించు. చేకొలుపు the causative of చేకొను.

చేగ or **చేవ** *n.* : Strength. బలము. The heart of a tree.

చేజేత *adv.* : Hand in hand, hand over hand : rapidly, at once. చేజేత పట్టుకొన్నారు he was caught in the act.

చేట *n.* : A winnowing basket or fan. చేటకూరప్పు or చేటప్పు *n.* : A loan of grain, grain lent to be paid in grain or advanced on trust to a buyer. చేటకొల్లారు *n.* : A sloping roof without side walls, as over a door.

చేటి or **చేటిక** *n.* : A female servant. పనికత్తె.

చేటు *n.* : Work, పని Ill, harm, ruin, waste, spoiling, misfortune, disaster. కీడు, నాశము. చేటుపాటు చెరిసగము sharing the loss and gain. చేటకాలము a period of misfortune. చేటుమణుగు to be ruined or destroyed. **చేటుడు** *n.* : A man servant పనివాడు. **చేట్లకొరివి** *n.* : A perfect firebrand, i.e., an unfortunate or useless person, నిర్భాగ్యుడు.

చేడియ or **చేడె** *n.* : A damsel, a woman or lady, ఆడుది a woman, a female companion చెలికత్తె, వనిత.

చేద్పడు *v.n.* : To be ruined. To grieve, be in pain. బాధపడు, చేటునుపొందు. **చేద్పరుచు** *v.t.* : To ruin, to rout. చేద్పాటు *n.* : Misery, ruin, rout.

చేత (locative) In the hand, నాచేత అయ్యేపని చేస్తాను I will do what I can. ఆ పని నీచేత అవునా can you

do that work ? వారి చేత పుచ్చుకొంటిని I received it from them or at their hands. *n.* : Doing చేయుట, an act, action. పని. చేతకాని useless, unprofitable, awkward, vile. చేతకాడు an able man క్రియావంతుడు. **చేతగట్టు** an artificial mound కృతకాద్రి.

చేతనము *n.* : Consciousness తెలివి. An animal or living creature. ప్రాణము గల జంతువు.

చేతరాసి or **చేతలాసి** *n.* : A kind of potherb.

చేతరికము *n.* : Evil. కీడు చేతవులు *v.n.* : To accrue to, లభించు. To incur a loss నష్టివచ్చు.

చేతస్సు *n.* : Consciousness, intelligence. The mind or intellect : the understanding. మనస్సు. **చేతస్కుడు** *adj.* : Inclined, willing, desirous, minded. భీతచేతస్కుడై filled with fear, alarmed, మందచేతస్కుడై a block- head.

చేతాకు *n.* : Daring. సాహసము.

చేతాళము n. clapping the hands. **చేతాళము** or **చేతాళీయము** adj. Artificial, not natural. **చేతాళ లింగము** an artificial lingam : a truncated cylinder : also called అనాది, in contradiction to the స్వయంభువు or conical form.

చేతి *adj.* : Of the hand. చేతిసొమ్ము money in hand, cash in hand. చేతిబిడ్డ an infant.

చేతి or **చేదు** *adj.* : Bitter. చేదుగల. చేతిపొట్ల *n.* : The bitter snake-gourd. **చేతిబీర** *n.* : The bitter cucumber. **చేతివిత్తు** *n.* : A raw or bitter fruit. **చేతి** or **చేదు** *n.* : Bitterness : gall. A wretch.

చేద*n.* : The rope fastened to a bucket for drawing water. Also, a bucket. నీళ్లు చేదే పాత్ర. **చేదనీళ్లు** a bucket of water. **చేదబావి** a draw well.

చేదండ *n.* : A garland for the hand.

చేదరాసి : Same as చేతరాసి.

చేదర్థకము (చేత్ + అర్థకము) *n.* : The subjunctive or conditional form of a verb.

చేదర్శనము : Same as చేకానుక.

చేదారము *n.* : Loss, waste, diminution (of gold, in making jewels.)

చేదివియ *n.* : A torch. దివిటీ.

చేదు *v.a.* : To draw up (as a bucket) hand over hand. ఆకర్షించు, తోడు. To raise (an anchor.) **చేదుడు బావి** n. A draw well, in which the bucket is raised by the band.

చేదు *n.* : Bitterness, adj. Bitter.

చేదోడు or **చేయుదోడు** (చేయి + తోడు) *n.* : A helper. కార్యసహాయుడు.

చేన *adj.* : Much, long. This is the old spelling, and the rustic pronunciation at this day, of శాన, నేనా or సెనా.

చేను*n.* : A corn field, పంట నేల. a forest అడవి. జొన్నచేను a field of maize.

చేప *n.* : A fish. A sort of torturing pincers to twitch the ears with. చేప వజ్రము Pisces, the source of Isinglass. *Aepewnscr huso.*

చేపట్టు *v.a.* : To take by the hand. గ్రహించు To adopt, to patronise అవలంభించు. To help. To marry, పెండ్లియాడు. *n.* : Adoption అవలంబనము. Kindness అనుగ్రహము. A place స్థానము. చేపట్టు కుంచము one who tries to please every body. **చేపడు** *v.n.* : To fall into one's hands, to be seized or caught. పట్టుబడు, చిక్కు, లభించు.

చేపు *v.n.* : To let the milk flow, to give forth, emit (as a breast does milk). ఎగచేపు to withhold the milk, or keep it from flowing, as a cow does unless her calf is near her. చేపాకు a plant the leaves of which are given to cows to make them give milk freely. **చేపు** or **చేపుడు** *n.* : A gush or spirt, as of milk, చేపుట.

చేబాడిన *n.* : A small adze. చిన్నబాడిస.

చేబియ్యము *n.* : Rice that is cleaned by the hand.

చేబీర *n.* : The small herb called *Justicia ligulata.*

చేబోడి *n.* : A penniless man. నిర్ధనుడు.

చేమ *n.* : Bur-grass. చెట్టుచేమలు trees and so forth. **చేమగడ్డ** *n.* : The root termed. Heyne చేమదంటు its stock or stump. చేమపూరాజనములు *n. plu.* : A peculiar sort of paddy.

చేమంతి n. The *Chrysanthemum.* A sort of Charmomile. సీమచేమంతి చెట్టు. The common or true Chamomile.

చేమటి ఆవు *n.* : A parti-colored cow. చిత్రవర్ణములు గల ఆవు.

చేమిరి *n.* : Sour butter milk which is kept to curdle milk with.

చేమోడుచు or **చేమోడ్చు** (చే = చేయి.) *v.n.* : To salute. మ్రొక్కు, నమస్కరించు. చేమోడుపు. a salutation.

చేయలతి *n.* : Nearness. సమీపము. *adj.* : Near.

చేయి : See under చేయు.

చేయు *v.a.* : To do, make, perform. నొప్పి చేయు or నెప్పి పెట్టు to pain. వంట చేయు to cook. జగడముచేయు to quarrel. ఖైదుచేయు to imprison. స్వాధీనము చేయు to put in one's charge. వర్తకము చేయు to trade. మరుగు చేసికొను to take shelter, use as a screen. **చేయు** *v.n.* : To do, act, behave. To be worth.

చేర *n.* : The hollow of the hand. **చేరెడు** *n.* : A handful. A proverb says చచ్చినవాడి కన్నులు చేరడేసి a dead man's eyes are a hand's breath, ie., very fine !

చేరిక *v.n.* : Joining. కూడిక. Nearness. సమీపము. Arrival, entrance, union, approach, familiarity, application. చేరడము, దాపునకు వచ్చే యుపాయము.

చేరు or **చారు** *n.* : The native soup usually termed mulagatanny, or pepper water.

చేరు *v.n.* : To arrive, reach the destination, come to hand. To be close or in contact. To lean ఒరగు. To draw near or approach సమీపించు. To be connected with, united to. To be added, joined, included. To belong, appertain. To be assembled or collected. ఆపద్దు ఈ లెక్కలో చేరదు that item does not belong to this account. ఇది ఆ చట్టములో చేరదు this does not fall under that rule. వాకిలి చేరమూసినావా have you shut the door ?

చేరోలి *n.* : A kind of sea fish.

చేలము or **చేల** *n.* : A covering, a garment, clothing. వస్త్రము. దంత చేలము the lips; as being a covering to the teeth. *adj.* : Low, base, అధమము. **చేలాంచలము** The skirt.

చేప *n.* : Strength ; the heart of a tree, the core, సారము. Courage ధైర్యము. పగడాలచేవకంబములు pillars of solid coral. **చేవచెట్టు** or **చేవమాను** *n.* : The timber called Redwood, or Amur timber. *Ampora Rohituka.* రోహితకము.

చేవడి *n.* :Lightness of hand, swiftness. హస్తవేగము.

చేవలతి *adj.* : Easy, controllable, అధీనము.

చేవాటు *adj.* : Near, close. సమీపము. చేవాటునేల a neighbouring place, a stone's throw off.

చేవాడికాడు *n.* : A sharper, a light fingered or expert fellow; a thief. చెయ్యి చురుకుగలవాడు, దొంగ.

చేవిచ్చు *v.n.* : To salute. దండముపెట్టు. **చేవిప్పు** *n.* : Salutation. దండము.

చేవెలుగు *n.* : A torch. దివిటీ.

చేవ్రాలు *n.* : Hand-writing, a signature. సంతకము.

చేష్ట *n.* : An act, deed or gesture; conduct, manners. క్రియ, పని. పిల్ల చేష్టలు childish behaviour, చేష్టించు to play pranks చేష్టలుచేయు.

చేసి *n.* : An affix : By, through, because of, by reason of. చేత. అరుగుదెంచుటంజేసి by coming. దర్శనంబున జేసి.

చేసీత *n.* : Handi work చేతిపని. adv. From hand to hand ఒకరొకరిచేతి మీదుగా. Then and there అప్పుడే.

చైతన్యము *n.* : (Consciousness. తెలివి) (Life ప్రాణము) Locomotion, ability to move.

చైత్యము *n.* : A temple. గుడి. A Buddhist temple బౌద్ధాలయము. A place of sacrifice యజ్ఞశాల. A tree in a garden where people meet. రచ్చచెట్టు.

చైత్రము *n.* : The name of the first month in the Telugu year,

answering to April-May. **చైత్రరథము** *n.* : The garden of Kubera కుబేరునితో, **చేత్రసఖుడు** or **చైత్రసారధి** *n.* : Manmatha the god of love, as delighting in the month of చైత్రము.

చోదితము *adj.* : Sent, directed, commanded. వేదచోదితమైన declared in the Vedas. **చోదితుడు** *n.* : One who is sent, directed, told, or commanded.

చోద్యము *n.* : Wonder, marvel, singularity, peculiarity. ఆశ్చర్యము. చోద్యమంది being amazed, adj. Wonderful, singular, rare, refined.

చోరుడు *n.* : A thief. దొంగ. **చోరీ** n. Theft. చోరుగస్తీ. a spy (Vizag) **చోరభర్త** *n.* : A paramour, a lover by stealth.

చోలము or **చోలీ** *n.* : A woman's jacket or boddice. రవిక.

చోళదేశము or **చోడదేశము** *n.* : The Chola country. The ancient name for the country around Conjiveram.

చోష్యము *adj.* : That which may be sucked, as sauce. పీల్చదగిన.

చౌర్యము *n.* : Theft, robbery.

చౌలము *n.* : The ceremony of tonsure, shaving off the hair of a child, three years old, with the exception of one lock, left on the crown of the head. జుట్టుపెట్టి తలవెంట్రుకలు తీయుట.

చ్యుతము *adj.* : Dropped down. జారినది. **చ్యుతి** *n.* : Dropping జారుపు. Letting go విడుపు. Destruction నాశము.

చే

చేంక *n.* : The armpit, బాహుమూలము, కక్షము. The gill of a fish. చంకకాళ్లు crutches. **చేంకతాళి** *n.* : A bundle or load hanging down under the armpit. చంకను తగిలించుకొను మూట.

చేంగు *n.* : Agility. చంగున Lightly, with agility. **చేంగలించు** *v.n.* : To move. చలించు.

చేంటి : See చన్ను. **చేంటిపిల్ల** *n.* : A suckling, a child at the breast.

చేండి *n.* : A name of Parvati పార్వతి. A stubborn man మూర్ఖపు పట్టుగల వాడు. A cruel man క్రూరుడు.

చేండితనము *n.* : Stubbornness, obstinacy. **చేండిపోతు** *n.* : A wretch, an obstinate man.

చేంద్ర *n.* : An acacia tree ఖదిరము. కవిరచంద్ర or నల్లచంద్ర The Catechu gum tree.

చేందమామ *n.* : The moon. The yolk of an egg సొన. చందమామ గ్రుక్కిళ్లు or చందమామ గుటకలు kissing or smacking the lips as a sign of being stricken with love. **చేందమామ పురుగు** *n.* : A lady bird : ఇంద్ర గోపము, ఆరుద్రపురుగు.

చేందము *n.* : Manner, way ; state, form. విధము.

చేందా *n.* : A money subscription. **చేందాదారుడు** a subscriber. **చేందా వేయు** *v.a.* : To subscribe, contribute.

చేందు or **చేందురుడు** *n.* : The moon చంద్రుడు. **చేందిరిక** moonlight వెన్నెల.

చేందుకా *n.* : A box or trunk. A drawer.

చేందుగు *n.* : A kind of tree.

చేందురము or **చేంద్రము** *n.* : Red lead, సింధూరము, కుంకుమము. **చేంద్రకాని** or **చేందురకాని** *n.* : Rose colour : pink. చందురుకావిజీబు a scarlet cloth.

చేందురా *n.* : The moonstone. చంద్రకాంతము.

చేందురుడు : Same as చంద్రుడు.

చేందువ or **చేందువా** *n.* : A canopy; మేలుకట్టు.

చేందువాయి *n.* : The fish termed the black Pomfret. *Stromateus.* A species of tur-bot. చందువాయి.

చేందెబల్లింద *n.* : (K) A wretch, a villain.

చేంద్రపొద *n.* : The elephant creeper.

చేంపు (చచ్చు) *v.n.* : To kill. చంపుడు గట్టు a place of execution. వధ స్థానము. **చేంపించు** *v.a.* : To cause to kill.

చేకచక or **చేకచక** *adv.* : Brilliantly. Fast.

చేక్క or **చేక్కగా** *adj.* and *adv.* : Beautiful సుందరము. Right, straight, correct, due, proper. చక్కపోయినాడు he departed straightway, he went away. చక్కచేయు to repair, amend, set right, settle.

చేక్కటి *n.* : A place, స్థానము : a direction, దిక్కు : neighbourhood; business కార్యము. Fitness, suitability, ఆర్జవము, న్యాయము. చక్కట్లుదిద్దు to settle a matter తీర్పుతీర్చు. అతని చక్కటికి to him, అతనివద్దకు.

చేక్కడుచు *v.a.* : To quarrel అణిచివేయు to out-rival, to cut, to pieces ఖండించు, to kill చంపు.

చేక్కదచు or **చేక్కదనము** *n.* : Prettiness, beauty, adv. Prettily, properly. చక్కని adj. Pretty, nice, fit, right, correct, proper. Straight, not crooked. చక్కని బుద్ధి good sense. చక్కనిది a pretty woman. చక్కని నిద్ర sound sleep. చక్కనివాసన a nice smell.

చేక్కాడు (చక్కు + ఆడు) *v.a.* : To finish, end, kill.

చేక్కి or **చేక్కియ** *n.* : A side, పార్శ్వము. A part, place స్థానము, ఆచక్కికిన్ there, to that place : so, thus, that way. ఏచక్కి where, కటిచక్కి the lions. చక్కియెల్ల every limb or part. చక్కిని, చక్కికిన్ near, close by.

చేక్కిలము *n.* : Biscuit made of twisted rings of paste without sugar.

చేక్కిలి *n.* : The armpit, చంక. **చేక్కిలి గింత** or **చేక్కిలిగిలి** *n.* : Tickling. **చేక్కిలిగింత పెట్టు** *v.a.* : To tickle.

చేక్కీ *n.* : The frame or bottom of a palankeen or litter. అడుగుచట్టము.

చేక్కీపంచదార *n.* : Refined sugar.

చేక్కు *n.* : Mince meat. కూరచక్కు. ఖండము. Destruction, *adv.* : Piecemeal. చక్కగా తరిగె he chopped them up ; he destroyed them. **చేక్కు** *n.* : Six at dice, & c. **చేక్కుపగడ** *n.* : Seven, in games. **చేక్కుచేయు** *v.a.* : To chop, shiver, crush, smash. ఖండించు.

చేక్కెర *n.* : Sugar. **శర్కర, చేక్కెరతిండి** *n.* : A parrot చిలుక. చక్కరబుగడ a kind of sweet cake భక్ష్యవిశేషము. చక్కెర విలుకాడు he who carries the sweet bow, i.e., Manmatha the god of love. మన్మథుడు.

చేక్కొలుపు *v.t.* : To set straight. చక్కగాచేయు.

చేగుడు : Same as చపుడు.

చేచ్చవుకము (చవుకము + చవుకము.) *n.* : Square. నలుచదరము.

చేచ్చు *v.n.* : To die : to expire. చచ్చు మాట a deadly word, a curse చచ్చు మన్ను solid earth : mere earth : loose dry earth. ఘోరపుచావుచచ్చె he died a horrid death.

చేచ్చుడివాండ్లు *n.* : A particular tribe of scavengers.

చేటాలున or **చేటిల్లున** *adv.* : Suddenly. అకస్మాత్తుగా.

చేటులుపడు *v.n.* : To become blunt, మొక్కపోవు.

చేట్ట *n.* : The outside of the thigh. తొడకు వెలుపలిభాగము. A jacket, a coat. చొక్కాయం, A small sack. కొంచెము ధాన్యము పోసిన చిన్న గోనె. A coating పూత.

చేట్టన or **చేట్టున** *adv.* : Hastily, quickly, వెంటనే.

చేట్టము *n.* : A frame. A plan, a system, a rule, a regulation, an ordinance, a statute, a law. A cage. A gang or set. A pedestal, a stand. పునుగు చట్టము the gland or bag of musk found in the civet cat.

చేట్టలుచీరు *v.t.* : To kill. చంపు. చట్టలు పాపు to destroy నాశముచేయు.

చేట్టి *n.* : A shallow earthen dish.

చేట్టు *n.* : A rock. రాయి. చట్టుమన్ను hard soil. చట్టునుయ్యి, చట్టుపడ్డ నుయ్యి a well abandoned because found to be over an impenetrable rock. చట్టురాయి or చట్రాయి the living rock.

చేట్టుప *n.* : A wing. రెక్క.

చేట్టుపము *n.* : A spoon, a ladle. గరిటె, తెడ్డు.

చేట్రము *n.* : A frame (corruption of చట్టం).

చేట్రాయి or **చేట్టురాయి** See under చట్టు.

చేతికిలు, చేతికిలబడు or **చేదికిలు** *v.n.* : To sink or fall down, from fatigue or weakness, to succumb, yield, give way. To sit flat on the ground,

not on the folded legs. పిర్రలు నేలనాను.

చేదర *n.* : A small mat to sit on కూర్చుండే చిన్న చాప.

చేదరంగము n. Chess.

చేదరము adj. Square, level, even. *n.* : A square. **చేదరములు** *n.* : The beams of the roof, resting on short upright ones.

చేదలము *n.* : An army. సైన్యము.

చేదలు *n.* : The sky. ఆకాశము. **చేదలు కావు** *n.* : A god, a heavenly being. **చేదలుమానికము** *n.* : The jewel of the sky, i.e., the sun. **చేదలేరు** *n.* : The heavenly stream, i.e., Ganges, ఆకాశగంగ.

చేదికిలబడు or **చేదికిలు** : Same as చతికిలు.

చేదియు *v.n.* : To be crushed. నలుగు. To burst, to be broken చదియబడు. to shrink back కూలబడు, కుంగు, **చేదియ** *n.* : Crushing. నలుగుడు.

చేదుకము *n.* : A way where four roads meet. నాలుగు మార్గములు కలియు దారి. **చేదుకు** *n.* : Mud, mire. బురద, పంకము.

చేదును *n.* : Evenness, levelness సమము. Level ground సమ ప్రదేశము. *adj.* : Even, level సమము. చదునుచేయు to level.

చేదుపు *v.a.* : To break to pieces. To make even with the ground. To level to destroy చరియజేయు, చంపు.

చేదుము *v.* : To strike with the fist. గుద్దు.

చేదుర or **చేదురాలు** *n.* : A clever woman. చతురత గల స్త్రీ. **చేదురుడు** *n.* : A clever man విద్యావంతుడు.

చేదురు *n.* : An assembly. The court of a prince సభ. A dance ఆటకచ్చేరి. Skill నేర్పు. A joke, jest. చదురులు, jests, riddles. చతురోక్తులు. మంచి నైపుణ్యములు. **చేదురుచేయు** or **చదురడుచు** *v.n.* : To hold court. To joke, gibe. పరిహాసము చేయు.

చేదువు *v.a.* : To read, to study. **చేదువు** *n.* : Learning. చదువులు studies. చదువులబడి a school, చదువులయ్య a schoolmaster. **చేదువుకొను** *v.n.* : To learn. నేర్చుకొను. చదువుల వేల్పు the god of learning బ్రహ్మ. **చేదువరి** *n.* : One who reads. One who can read.

చేర్ది *n.* : Cold rice.

చేనవు : Same as చనువు. **చేనవరి** n. A pet, a favorite. చనవు కలవాడు. Sumati. చనవురాలు a favorite woman చనవుగల ఆడుది.

చేను : Same as చన్ను. **చేనుగవ** and **చనుకట్టు** See under చన్ను.

చేను *v.n.* : To go. depart, పోవు; to pass కడచు, To be deserving, to be proper, right, lit. చెల్లు, తగు. చూడచనదు it is not fit to be seen. *v.a.* : To get, to have పొందు.

చన్నంత దవ్వు. as far as he went. చనునే is it right ?

చేనిపోవు *v.n.* : To die. **చేనుదెంచు** v.n. To go, proceed. పోవు. To come వచ్చు. **చేనుదేరు** *v.n.* : To proceed, to go or come.

చేనుప *n.* : A body of travellers, a caravan. బిడారు.

చేనుపకము : Same as చంపకము.

చేనుపాలు or **చేనుబాలు** *n.* : Human milk. చనుపాల విత్తులు the seeds of *Cassia Absus* (Watts.)

చేనుమర *n.* : The black circle round the breast. **చేనుమొన** or **చేన్మొన** n. The nipple. **చేనుమోర** *n.* : The side of the breast.

చేనువు or **చేనవు** *n.* : Familiarity, acquaintance. నెలవు. Affection ప్రేమ. Desire కోరిక. Privilege చెల్లుబడి. Authority అధికారము. చనువువాడు a friend or acquaitance, చనువుగా పోవు to frequent, or resort to.

చేన్గవ, చేన్దోయి : The breasts (as a pair), చండ్లు.

చేన్నీళ్లు *n.* : Cold water. చల్లని నీళ్లు.

చేన్ను *n.* : The breast of a woman or man. 'The tubers of a *palmyra* or of a mangrove tree. మొగిలి ఊడ, తాటిచుండు. చంటిపిల్ల an infant at the breast. మేక మెడచన్ను the teat-like appendages at the neck of the Indian goat. చంటిలో ఎముకలు ఏర్పాట్లు చేసేవాడు. he is a keen investigator. చన్నుపాలు or చనుబాలు human milk. **చేన్నుగవ, చేనుగవ, చేన్గవ, చేనువోయి** or **చన్దోలు** n. The two breasts. చన్నులు చనుకట్టు.

చేన్నట్టు or **చేన్నుగప్పు** *n.* : A bodice. రవిక.

చేవచవ *adv.* : Pleasantly, sweetly. Poorly, weakly.

చేవరాలు *n.* : Small beams across the corners of a roof.

చేప్టా *n.* : Pavement, flooring.

చేప్ప *n.* : A wedge, a spar of wood placed for the wheels of a car to pass over in a sandy road. Also, a seal ముద్ర.

చేప్ప or **చేప్పని** *adj.* : Vapid, tasteless, insipid. రసహీనము. చప్పిడిముక్కు a flat pug nose. చప్పిడి పిరుదుల చిన్నది a thin-flanked girl.

చేప్పట *n.* : A slap or clap. చరచు, A fruit, & c., pressed flat as a fig. చప్పటకొను or చప్పటలగు to become lean. సన్నగిల్లు. **చేప్పట్లు** *n. pl.* : The clapping of the hands. Derision. చప్పట్లుకొట్టు or చప్పట్లు చరచు to clap the hands.

చేప్పరము or **చేప్రము** *n.* : A frame. చట్టము. A canopy, a thatched roof, a shed, a covered seat in which a god is carried about : the tilt of a cot, canopy of a bed, the roof of

a bower. పందిరి, గుడారము, ద్రాక్ష చప్పరము. a treflice of vines.

చేప్పరించు or **చేప్పళించు** *v.t.* : To smack, to suck with a noise. నాలికపై నుంచి రుచిచూచు.

చేప్పాతిపురుగు *n.* : The cochineal insect, *coccus cacti.*

చేప్పాలు or **సన్నలు** *n.* : Wedges or blocks placed to turn the course of a cart, & c.

చేప్పి Same as **చేప్పిడి** : See under చప్ప.

చేప్పుడు or **చేప్పిడి** *n.* : Noise, sound. చప్పుడించు to make noise.

చేప్పున *adv.* : Quickly : entirely.

చేబుకు *n.* : A whip. చబుకుచెట్టు a casuarina tree, or the Beefwood of Australia. చబుకుచేయు to whip.

చేమరు or **చేమురు** *v.n.* : To give a slap with the palm of the hand అరచేతకొట్టు. To slay. చంపు *v.a.* : To rub. రాచు.

చేమ్మకాయ *n.* : The sword bean, or, a Patagonian bean, *Canavalia ensiformis.*

చేమ్మగా *adv.* : Pleasantly. చమ్మదనము *n.* : Happiness.

చేయ్యన *adv.* : Quickly, speedily, anon, at once, soon.

చేరచర *adv.* : Quickly.

చేరచు or **చేరుచు** *v.a.* : To slap, to clap, to applaud. అరచేత కొట్టు. అరచేత తట్టు To beat కొట్టు. మలచరచుట to clap the shoulders with the hands in defiance, 3 boxers do. చప్పట్లు చరచు.

చేరి of **చేరియ** *n.* : A hollow or gorge under a mountain. A precipice. లోయ, పర్వతనితంబభూమి. Starch, gruel used as paste. చరిపూయు to paste or starch. Some kind of rice are called మణిచరులు, కన్నె సరులు, దీనసరులు, చంకుండ a pot of paste used by a weaver. సాలెవాని గంజికుండ.

చేరుగుడు or **సరవడి** *n.* : A hurdle on which a heap is placed to be drawn by bullocks.

చేరుచు : Same as చరచు.

చేరుము *v.t.* : To apply an wax or ointment. To smear, daub. రాచు.

చేర్రన or **చేర్రున** *adv.* : bushingly, rapidly, quickly.

చేలము *n.* : Spitefulness, malice, ill-will. మాత్సర్యము. Insolence, obstinacy. Rudeness, fury, రోషము, హోటము, మోడి. చలము సాధించు, చలముకొను, చలపట్టు or చల పొడుచు to entertain spite. ఇది చలమో ఫలమో (a proverb) did you do this with an object or through mere spite. **చేలవకారము** same as చలము.

చేలవాది *n.* : A messenger; who carries the news of a death.

చేలి *n.* : Cold, coolness, a chill. శీతము, శీతబాధ. చలిజ్వరము cold and fever, i.e., ague నాకు చలి పెట్టినది I felt cold. చలి adj. Cold, cool. చలికూడు cold food, breakfast. చలి యిసుక camphor. **చేలిగరువు** *n.* : A soil composed of marl or sand *covering* black earth. మీద ఇసుకగల రాతిపారు నేల. **చేలికొండ** *n.* : The Himalaya mountains. **చేలిచీమ** *n.* : A black ant. **చేలివెలుగు** *n.* : The moon. చంద్రుడు, శీతకరుడు.

చేలువ *n.* : Marble. చాపరాయి A stone రాయి.

చేలుపు or **సలుపు** *v.t.* : To do. చేయు. To pass (as time) కడుపు.

చేలువ or **చేలవ** *n.* : Coolness, coldness, cold, శైత్యము. Any thing of a cooling or refreshing nature, such as beneficence, liberality, benignity Bleaching, a blenching green. Clothes newly washed, ఉదికినబట్ట. *adj.* : Cold, cooling, comfortable, bleached, white. **చేలువ చేయు** *v.t.* : To bleach, as cloth. To cool the body. **చేలువడి** *n.* : Coolness, cool air. శైత్యము. **చేలువమిరియము** *n.* : Long pepper, cubebs.

చేల్ల *n.* : Curds beaten with water, buttermilk, మజ్జిగ, **చేల్ల** or **చేల్లని** adj. Cool, cold. శీతము. Benign, merciful, healing. Comfortable. **చేల్లకము** *n.* : Sprinkling. Watering, irrigation. చల్లుట. **చేల్లకడి** *n.* : Flummery : buttermilk mingled with fenugreek. మెంతి మజ్జిగ. **చేల్ల కవ్వము** *n.* : A churn-staff.

చేల్లు *v.a.* : To sprinkle, to scatter. To water or irrigate, to sow. Also (metaphorically,) of a smile *spreading* over the face కూటిలో మన్ను చల్లడము. to throw earth in one's food, i.e., to take away one's bread, to ruin one. ఇంటిమీద నిప్పులు చల్లిరి they scattered fire on the house.

చేవక or **చేవుక చాక** *n.* : Brackishness. Cheapness adj. Cheap.

చేవచవ *adv.* : Bluishly, lividly.

చేవలము *n.* : One eighth of a pagoda, i.e., about, half a rupee. వరహాలో ఎనిమిదవ భాగము.

చేవి *n.* : Taste. రుచి. చవికాని మాటలు unpleasant words. చవిమరగి touched with her loveliness or sweetness. **చవిగొను** *v.n.* : To taste. రుచి చూచు.

చేవిక or **చేవికె** or **చేవిరె** *n.* : A closet, a cabinet, a bower or chamber. An arbour. Usually, a hut or open room, supported by a pillar in the centre. మండపము.

చేవితి or **చేవుతి** *n.* : The fourth day of the moon's age.

చేవిలె *n.* : Four dubs or coins, of the value of twenty cash each. Four cavilehs equal one టంకము. నాలుగు డబ్బులు.

చేవిలె *n.* : Leanness, thinness. చవిలె పోయిన lean as an infant.

చేవు : See **చే**

చేవుకము : See **చౌకము**

చేవుకు : Same as **చేబుకు**

చేవ్వ *adv.* : Insipid. తప్పు.

చేవ్వంచ *n.* : Five. అయిదు.

చాకలి n **చాకల** *adj.* : Appertaining to the washerman's caste చాకలి or చాకలివాడు a washerman. **చాకల వాని పురుగు** *n.* : A snail. **చాకల సారెగాడు** *n.* : The Pied Wagtail, **చాకి** adj. Of or belonging to the washerman's caste. **చాకిరేవు** the place by the water side where clothes are washed, **చాకిబాన** *n.* : A washerman's kettle.

చాకీ *n.* : A metal dinner plate. భోజనపాత్రము, కంచము.

చాగగడ్డ, చాగచెట్టు or **చాగడుబ్బు** *n.* : The plant called Ceylon hemp.

చాగము *n.* : Liberality, bountifulness. ఈవి. **చాగతాడు** or **చాగి** *n.* : A liberal man. త్యాగి. చాగతనము a ruby that grants whatever one wishes చింతామణి.

చాగర*n.* : Burn. నాశము చాగరగొట్టు to kill, to oppress. చంపు, బాధించు. **చాగరకొను***v.t.* : To beat, కొట్టు. To cut to pieces ఖండించు. **చాగర లాడ** *v.n.*: To destroy. నాశము చేయు.

చాగు or **సాగు** v.n. : To extend or stretch. To fall prostrate : to lie flat, be stretched or extended; to be set or arranged as pearls on a thread. చాగిమ్రొక్కు to worship, to all prosprate. See సాగు. **సాగుబడిక** *n.* : Worship. పూజ. **చాగిలింత** *n.* : Prostration or homage సమస్కృతి. **చాగిల్లు** or **చాగిలు** *v.n.* : To bow down to the earth నేలకుమ్రాల. **చాగురే** well done !

చాచి *n.* : A child's word for the breast. స్తనము.

చాచు *v.t.* : To cause to extend సాగజేయు. To strentch, extend. కాళ్లుచాచు to stretch the legs.

చాటు *n.* : A shelter, or covering, a screen, or shade, a nook, any thing concealing another or preventing its being seen. మరుగు. **చాటు** *v.a.* : To proclaim, publish. To warn, 'threaten, declare. To confess, betray, evince ప్రసిద్ధిచేయు, విశద పరుచు. **చాటించు** *v.a.* : To proclaim, to publish, advertise, notify, make known, declare, warn, threaten, foretell, denounce.

చాడీ or **చాడి** *n.* : Slander, backbiting, taletelling. కొండెము. చాడీలకోరు a slanderer.

చాడుపు or **చాడ్పు** *n.* : A way or manner. విధము. Similitude. చాడ్పున like to, such as. like a raindrop in a lily leaf.

చాతు *v.t.* : To put on, to wear. ధరించు.

చాచు *v.a.* : To macerate, to triturate in water, *n.* : A black colour made by burning rice; discoloration, darkness of the skin, a black spot placed on the forehead. ఎండుచాదు a dark blotch. కట్టెచాదు the juice that comes out of a log at one end when the other end is burning. శుష్కము దగ్ధమయ్యేటప్పుడు చుంయి మని బయలుదేరే నీరు.

చాదిక or **చాదుచుక్క** *n.* : A spot, mark, patch. A blotch.

చాన *n.* : A woman. ఆడుది.

చాప *n.* : A mat. A sail: a sheet, a kind of net ఒక దినుసువ. Anything flat. చాపరాయి a flat slab of stone. తాటిచాప cakes of the juice of the ripe palm fruit.

చాపలు *n.* : Difficulties. చిక్కులు.

చాపు *v.a.* : To extend. సాగచేయు. **చాపు** *n.* : Length, extent. A whole piece of "cloth" పడుగు కొలది బట్ట.

చామ *n.* : A young woman. ఒక దినుసు పడవ. చామ an esculent root, Bottler, **చామ** *n. plu.* : The grain called millet. శ్యామాకములు. One species is బొంతచామలు panicum frumentaccum.

చామనము or **చామనచాయ** *n.* : A light complexion, a brown of straw colour. Any dark hue whether blue or black. ముక్కుచామనము a dark brown. ఎఱ్ఱచామనము bistre.

చాయ *n.* : A shadow or shade. నీడ. A colour, a hue, a paint, రంగు, కాంతి. A view, n. light, a side or quarter వైపు. Prospect, probability. పోలిక. Trace జాడ. Nearness సమీపము. Straightness ఋజు భావము. ఆ చాయను towards that direction.

చార *n.* : A line, a streak. చారలచీర a striped petticoat. చారలమెకము lit. the striped beast, i.e., the tiger. **చార, చారమామిడి** or **చారచెట్టు** *n.* : A jungle tree, చారపండు is its fruit; and చారపప్పు or చార బియ్యము its kernel.

చారిక *n.* : A line or streak. చార.

చాల or **చాలా** (from చాలు.) *adj.* : Much, abundant. మిక్కిలి. Many అనేకమైన. *adv.* : Enough, very much, plentifully. To a great length or extent.

చాలించు *v.a.* : To cease, to leave off, to quit, to desist. నిలుపుదలచేయు. వాడు దేహము చాలించెను he died. (lit. left the body.) వెదచాలించినాను I abstained from sowing corn.

చాలు *v.n.* : To suffice, to be enough or sufficient. కావలసినంత ఆగు, సమృద్ధమగు. To be able. To bear, tolerate, endure ఓపు.

చావడి or **చావిడి** or **సావిడి** *n.* : An audience chamber కొలువుకూటము. A lodge : a post house : a portico or court : a porch : a caravanserai

or rest house for the use of wayfarers. A hospital. A barrack room. ఎడ్లచావిడి cowhouse. కచేరిసావిడి a reception room.

చావు *n.* : Death. తండ్రిచావుపిల్ల an orphan. చావుపిట్ట the hooting barn-owl. **చావుబిడ్డ** a still born child. చావుదెబ్బ a mortal blow. **చావరువు** (చావు + పరువు.) *n.* : A killing rate of speed.

చుంగు or **చెంగు** *n.* : A skirt, the end of a cloth. చుంగులు, అనగా బట్ట యొక్క కొంగులు.

చుంగుడి *adj.* : Odd (applied to money), not even. **చుంగుడు** *n.* : A trifling or petty sum (balance or arrear) పదిరూపాయిలు చుంగుడు ten rupes and odd. నిలువగానున్న చిల్లరసొమ్ము.

చుంచు *n.* : A projecting ledge on a house. The lock or knot of hair left on a man's shaven head. పిల్లజుట్టు. Strength బలము. A little child, an infant, శిశువు. A muskrat.

చుండి, చుడి, చుడీ, సుండీ, చుండు or **సుమీ** (for చూడుడు.) *interj.* : Indeed, you see !

చుండు *n.* : Scurf or dandruf. **చుండు** *v.n.* : To evaporate or dry up. To be flicked (as water from the finger.) **చుండించు** *v.a.* : To decoct, or dry up. **చుండెలుక** *n.* : A mouse. The grey musk shrew; the musk-rat of Anglo-Indians.

చుంయి : See చుయ్యి.

చుంకాయించు *v.t.* : To complete, settle, adjust or fix a price.

చుక్క *n.* : Any small mark ; a dot or spot : a drop, a small quantity of liquid. బొట్టు. The round mark (తిలకము) worn on the forehead by Hindus. A star, నక్షత్రము. The planet Venus, శుక్రుడు. A pip on the dice or cards. **చుక్కకాడ** *n.* : An annual plant, a naive of wet rice fields. **చుక్కకార** *n.* : A sort of fish. **చెక్కకూర** *n.* : A kind of sorrel. a jewel worn on the forehead; a row of stars **చుక్కపిల్ల** *n.* : A kind of fish. **చుక్కపిల్లి** *n.* : A tabby cat. **చుక్కబొట్టు** *n.* : An ornamental spot worn on the forehead. తిలకము. చుక్కయెదురు a star full in front ఎదురుచుక్క. **చుక్కలము** *n.* : A spot in the eye due to an injury or to disease. **చుక్కవాలు** *n.* : An evil planet or unlucky star.

చుక్కాని or **చుక్కాము** *n.* : A rudder, a helm.

చుక్కిళ్లు *n.* : Wrinkles.

చుక్కీ *n.* : A telescope spy glass. ఓకు, దుర్భిణి. **చుచ్చు** *n.* : A goat. మేక. బర్రెచుచ్చాలమెట్లు slippers made of buffalo, goat or cow hide. A sorrowful cry. చుచ్చాయనిపించు to soothe : to silence. చుచ్చుకొట్టు to sigh, to cry in sorrow.

చేచ్చురుకు *adj.* : Very sharp. మిక్కిలి తీక్ష్ణమగు. చుచ్చురుకు పలుకులు very sharp or bitter words.

చేట్ట *n.* : A ring. A roll of anything, anything rolled up as a leaf, a cheroot or cigar. A ring, a pillar. A relation. చుట్టలు relations. **చేట్ట కుదురు** a pad placed on the head to support a pail, & c., **చేట్టము** *n.* : Kin, kindred. **చేట్టపక్కములు** kindred, kith and kin-here పక్కము has no meaning. **చేట్టరికము** *n.* : A kinship, relationship.

చేట్టు *v.a.* : To go about, to go round. To roll, wrap up, to wind up, to encircle or elasp in an embrace. To hem in, surround, to overtake (as in does). To draw a circle. **చేట్టు** *n.* : A turn, a round, a circuit, a circumference. A turn or bout : a time.

చేడుము *n.* : A bur, a teazle. The small weaver fish.

చేనాయించు *v.t.* : To fold a cloth. బట్టమడతపెట్టు.

చేప్పనాక or **చేప్పనా** (from శూర్పణఖ) *n.* : A syren, a harpy, a cruel selfish wretch.

చేబ్బనచూర *n.* : Great plunder. మిక్కిలి చూర, పెద్దకొల్ల *adv.* : To the full, to the heart's content : utterly. Irresistibly. At pleasure.

చేమి, చేమ్మ, చేమా, చేమ్మి, సుమీ *interj.* : Indeed : Do you see ? Is it not so ? Remember, take care. This is contracted from చూడుమీ the imperative of చూచు. చుము Look ! చూడుము.

చేమ్మ *n.* : Severe pain, agony. వేదన. చుమ్మలుచుట్టు *v.n.* : To retch in the stomach. కడుపులో గాలించు. To be troubled కలగు, వేదనపడు.

చేయ్యంకి *n.* : A trumpet సొనాయి.

చేయి or **చేయ్యి** *n.* :Fizz, hiss, a sound to express a crackling or hissing sound. చుయి, జలాగ్ని సంయోగము చేత పుట్టే ధ్వని.

చేరకత్తి or **చురి** *n.* : A small knife. చిన్నకత్తి, సురియ.

చేరచుర *adv.* : Fiercely (burning) చురచుర కాలు, to burn quickly తీవ్రముగా కాలు.

చేరుకు or **చేరుక్కు** *n.* : Heat, a burning sensation. వేడిమి. Sharpness, fierceness. వాడిమి. Activity, agility, smartness, intelligence. Speed, impetuosity. వేగము. *adj.* : Sharp, hot, fierce, violent. Rapid, impetuous, active, smart : brilliant (as rubies).

చేలక, చేలుక, చేలకతనము, చేలకదనము or **చేలకన** or **చేల్కన** *n.* : Lightness, ease, facility : slight, scorn. చులకనగాచూచు to despise, to treat with contempt, **చేలకని**

adj. Light, easy, slight, worthless, contemptible. **చేలకనిపంట** a light crop or lesser harvest.

చేల్ల or **చేల్లి** *n.* : The male organ. శిశ్నము.

చేల్లజుండు *n.* : A blain or indolent sore. మొటిమవంటి చిన్న నెత్తురు గడ్డ.

చేల్లరము *n.* : A sow. ఎద అయిన ఆడపంది.

చేపక or **చేవ్వ** *n.* : A twig, a switch, a supple cane, a withe, a slender arrow, the stick of a rocket, a shaft, a slip of wood. గాలపుచువ్వ a fishing rod. చువ్వచువ్వ ఆడుతుంది it throbs painfully, severely, smartly. **చేవ్వున** *adv.* : At once, suddenly.

చేంవ్వె of **చేంవ్వే** : (Contracted for చూడవె.) *adv.* : Surely, of course.

చేూ *Interj.* : Look ! behold !

చేూకూరు *n.* : Crying, wailing. శోకము. చూకురుపడు to cry.

చేూచా *n.* : A trifle. చూచా తప్పకుండ చదివి having read it with-out missing a syllable.

చేూచాయ *n.* : A trace. జాడ Lightness. తేలిక. చూచాయగా *adv.* : Slightly, indistinctly.

చేూచు *v.a.* : To see, to look, view, observe, perceive. To consider, meditate, think on. To visit. To wait. To take cave, be on one's guard. To regard, care for. To try, to attempt, to see to. To experience, try, prove by any sense. **చేూచుకొను** *v.a.* : To see or perceive. To look silently, look for oneself.

చేూడి *n.* : Pregnancy of cattle. చూలు, పశుగర్భము. *adj.* : Pregnant. చూలుగానున్న. **చేూడియావు** *n.* : A cow in calf.

చేూడిక : Same as చూడ్కి.

చేూడు *n.* : Heat, sultriness.

చేూడు *v.a.* : To burn or brand with a hot iron. కాల్చు, వాతవేయు. To light a match. *n.* Branding. వాత. చూడు కొడుపు an iron for branding cattle with, పశువులకు వాత వేసే కోల.

చేూడ్కి *n.* : A view, a sight, a glance. చూపు.

చేూపట్టు *v.n.* : To appear, అగుపడు, కనబడు To be fair, or beam with beauty.

చేూపు *n.* : Sight, a look, vision, glance. లక్ష్మి అతణ్ని చిన్న చూపుచూచినది fortune frowned on him. చిన్న చూపు humiliation, contempt. బ్రతికే చూపు కనిపించలేదు there was no prospect of his living longer. **చేూపోపు** to endure the sight of. చూడ సహించు. చూపోపక unable to stand before his face. **చేూపు** or **చేూపించు** *v.a.* : To shew, point out. భయము చూపించు to frighten. అన్నము చూపించు to provide for, give bread to. **చేూపరులు**

n. : Spectators, bystanders. **చూపరి** *n.* : A handsome woman, or man. చక్కనివాడు, లేక, చక్కనిది.

చూపెట్టు *v.n.* : To await, wait for, attend on, watch, to expect. కనుపెట్టు, ప్రతీక్షించు.

చూర *n.* : Powder, dust పొడి. Plunder, spoil కొల్ల. వజ్రముల చూరి (for చూర్ణము) Diamond dust. ముత్తెపు చూర pearl powder. **చూరగా** freely, liberally, to the full, to satiety. చూరకొను, చూరపుచ్చు, చూరలాడు or చూరాడు to plunder, waste.

చూరకత్తి *n.* : A knife or small dagger. చూరకత్తి.

చూరి or **చూరీ** *n.* : A knife or small dagger. చురి.

చూరు *n.* : A cornice, border, ledge : shelf on a wall : the eaves of a roof. **చూరు** *v.n.* : To be charred or smoked. చూరుకఱ్ఱ or పొగచూరిన కఱ్ఱ charred wood **చూరుకమ్మి** or **చూరుపట్టె** *n.* : The lath that closes in a shelving roof మంజూరున పెండెకు ఎత్తుగావేసిన కమ్మి. **చూరు కుంట్లు** *n.* : The roof bands. **చూరెలుక** *n.* : The eaves' mouse, or house-mouse.

చూలు *n.* : Pregnancy. గర్భము. చూలుకొను or చూలుపడు to be pregnant, the womb, embryo, child, foetus గర్భస్థపిండము, శిశువు. **చూలాలితనము** *n.* : Pregnancy. **చూలాలు** *n.* : A pregnant woman. **చూలి** *n.* : A child, off spring, fruit. తమ్మిచూలి he who was born from the lotus, రాచూలి the prince's child. **చూలి** adj. Pregnant. **చూలిగొఱ్ఱ** a ewe in lamb. ఆ గుఱ్ఱము చూలితో నున్నది the mare is in foal.

చూవె : Same as చువ్వె, చూడుమీ.

చొంగ *n.* : Saliva, spittle. చొల్లు, లాల.

చొకాటము, చొక్కాటము, చొకారము or **చొక్కారము** *n.* : Excellence, fineness, elegance, beauty. *adj.* : Excellent, fine, beautiful. Very pure. మిక్కిలి స్వచ్ఛమైన.

చొక్కము or **చొక్కటము** *adj.* : Excellent, fine, lovely, pure. దోషములేని, స్వచ్ఛము. (Same as చొకాటము.) **చొక్కబాణము** *n.* : A bon-fire.

చొక్కా, చొకా, చొక్కాయి or **చొక్కాయ** *n.* : A coat, shirt, jacket, vest, tunic. అంగరేకు, అంగరఖా.

చొక్కు *v.n.* : To be intoxicated or stupefied. To enjoy oneself to excess. To pine, languish with desire. పరవశమగు. To dry ఎండు. *n.* : Intoxication, stupefaction, faintness. పారవశ్యము, మూర్ఛ. Falling in love, మోహము. **చొక్కాకు** *n.* : A dead or dried leaf. రాలిన ఆకు, ఎండాకు.

చొచ్చు *v.n.* : To enter, find one's way into penetrate, ప్రవేశించు, చొరబడు. To undertake, to begin, to set to work.

చోటచోట or **చోడచోడ** *adv.* : Noisily, hissingly. Greedily, thirstily.

చోటు : Same as చోటు.

చొట్ట or **సొట్ట** *n.* : A dent, a dimple or depression, bend. నొక్కు, పల్లము, వంకర. *adj.* : Withered or lame as a limb, dented, indented. **చొట్టమూతి** a flat face.

చొత్తెంచు (చొచ్చు + తెంచు) : Same as చొచ్చు.

చొదుకు *n.* : Moisture. చెమ్మ, తడి.

చొదుము *n.* : A dried plantain fibre. ఎండిన అరటిపట్ట.

చొనుపు or **చొన్పు** *v.a.* : To insert, to push in, to put in. చొరజేయు, చొప్పించు. ఇపుడు నాకు చొనుపు సిగ్గున the shame cast upon me.

చొప్ప *n.* : The straw of maize and other plants, **చొప్పకాడి** a bundle of straw చొప్పమోపు.

చొన్పడి *n.* : A kind of cloth.

చొప్పడు *v.n.* : To be convenient. సరి పడు, అమరి ఉండు. To proceed, follow a course. To accrue to, కలుగు, దొరకు. **చొప్పరచు** or **చొప్పరించు** *v.t.* : To cause to be convenient చొప్పడజేయు. See చొప్పు.

చొప్పసొఱ *n.* : A fish called *zygana blochii.*

చొప్పించు *v.a.* : To insert.

చొప్పు *n.* : A trace. జాడ. A way, a path, మార్గము. Manner, appearance, fashion, విధము. Rate. **చొప్పుకట్టు** to trace out anything **చొప్పుమార్చు** to change one's appearance. **చొప్పున** *adv.* : According to, like, agreeably to, by reason cf, through, at the rate of.

చొర *n.* : A shark. సొర, సొఱ. మత్స్య భేదము. A boy బాలుడు, See చోర.

చొరచొర *adj.* : Very fast.

చొరియ *n.* : A precipice.

చొరు *v.n.* : To enter. ప్రవేశించు, చొచ్చు. చొర The infinitive of చొరు. **చొరపోతగా** (చొరవ + పోత) *adj.* : Continuous. నిరంతరము ఎడములేని. adv. In an unbroken line, all in one stream. ఒక వరుసగా, **చొరబడు** or **చొరబారు** *v.n.* : To enter or rush into, to break into, to intrude on. చొచ్చు. **చొరవ** *n.* An entrance. ప్రవేశము.

చొలివిండి *n.* : The herb called *Amaranthus, polygamus.* అల్ప మారుష వృక్షము, చిత్రకూర.

చొల్లు or **జొల్లు** *n.* : Saliva, spittle, slaver. చొల్లుమాట blabbering. తుంపురుమాట.

చొల్లెము, చొల్లి, చొళ్లెము or **చొల్లియము** *n.* : A tire, formed by weaving the tresses in chains and then coiling them up at the back of the head : a wreath of *mogili* flowers. జడతో చుట్టినచుట్ట.

చోటు *n.* : A place. ఆ చోటు that place. ఇచ్చోటు this place.

చోడి : Same as చోళ్లు.

చోడు : See సోడు.

చోద, సోద or **చోదుము** *n.* : Plague, trouble, difficulty. కష్టము, గందరగోళము, గాథ. చోదంబర a villain, a pestilent follow.

చోపా *n.* : A shed with a slanting roof, a verandah. A lobby, entrance or passage, అలిందము.

చోపు (the casual of చొక్కు.) *v.n.* : To enamour, v.a. To dissipate or scatter, to confuse, కలచు; to scare away, strike off, do away. తరుము. తోలు. n. Confusion కలత. చోపుడు పెట్టు to drive wild cattle towards the huntsman's ambuscade, to stalk deer. **చోపుడు** same as చోపు (noun). చోపుడుకోల a stick to drive cattle with.

చోపుదారు or **సోపుదారి** *n.* : A mace-bearer.

చోర or **సొ్రర** *n.* : A shark. A boy బాలుడు. **చోరచిరుత.** *n.* : A prank, a trick. చేష్ట. చోరబుడుత a young shark : a beautiful eyed woman.

చోళ్లు *n.* : A gram called రాగులు. తమిదెలు.

చోవి *n.* : The crumb of bread. బూరెల మీద మూతగా పెట్టెడుపిండి.

చౌ or **చేవు** *n.* : The number four, in counting. **చౌగంటి** or **చేవుగంటి** the god of fire అగ్ని దేవుడు. **చౌకాలిపీట** or **చేవుకాలిపీట** a chair; lit. a seat with four legs.

చౌక or **చేవుక** *n.* : Cheapness. చులకనితనము, హీనత్వము. *adj.* : Cheap, slight, despised. చౌకచేయు or చవుకచేయు to slight, scorn, undervalue తక్కువ పరచు.

చౌకట్టు or **చౌకటు** or **చవుకట్టు.** (**చౌ** = four) *n.* : A window frame. An earring with four pearls set in it.

చౌకము or **చౌవుకము** *n.* : A square. చదరము. *adj.* : Square, four నాలుగు చతుష్కము, చతురస్రము.

చౌకళి or **చేవుకళి** *n.* : A square place. చచ్చౌకపుటిల్లు. Earrings పోగుల జోడు. **చౌకళించు** or **చేవుకళించు** *v.n.* : To dance about, skip, leap, bound, vault. నాలుగుకాళ్లు పైకెత్తిదాటు.

చౌకారము or **చేవుకారము** *n.* : Soap సబ్బు.

చౌకి or **చేవుకీ** *n.* : A custom house. A toll gate సుంకరమెట్టు. Watching కావలి యుండడము. చౌకీదారుడు or చౌకీగుమాస్తా a custom house officer.

చౌకు or **చేవుకు** : Same as చబుకు.

చౌడమ్మ or **చేవుడమ్మ** *n.* : "Our Lady of the Marsh" a certain village goddess.

చౌడు or **చేవుడు** *n.* : A kind of earth salt, impure carbonate of soda. Saltness, brackishness, salt land. చవుడుపోయిన destroyed by saltness of the soil, as corn is. **చౌడుప్పు** *n.* : Soda.

చౌడోలు or **చేవుడోలు** *n.* : A howdah or seat on an elephant. చప్పరము. హౌదా.

చౌతా or **చేవుతా** *n.* : A litter. డోలి.

చౌతి or **చేవుతి** or **చేవితి** *n.* : The fourth lunar day from the new or full moon. నాగులచవుతి a certain anniversary feast.

చౌదంతి or **చేవుదంతి** *adj.* : Four tusked, *n.* : The name of Indra's elephant Airavata.

చౌదరి or **చేవుదరి** *n.* : The headman of a village or district.

చౌపటము or **చేవుపటము** *n.* : A walled enclosure, a square built yard or compound. ఆవరణము, ప్రహరి.

చౌపదము or **చేవుపదము** *n.* : Four corners. నాలుగుమూలలు.

చౌపుటము or **చేవుపుటము** *n.* : A leap of bound (as of a deer.) On all fours నాలుగుకాళ్లెత్తి పైకి దాటుట.

చౌరు or **చేవురు** *n.* : A peculiar taste such as that of goat's milk. Salt mixed with sugar. **చౌరుకొట్టు** or **చౌరుకొను** *v.a.* : To devour. తెగతిను.

చౌలు or **చేవులు** *n.* : The lustre of a pearl. ముత్తెపుకాంతి.

చౌవంచ or **చేవువంచ** *n.* : Five at games.

చౌషష్టి or **చేవుషష్టి** *n.* : Sixty four. అరువదినాలుగు.

చౌసాల or **చేవుసాల** : Same as కొల్లారము.

చౌసీతి or **చేవుసీతి** *u.* : Eighty four. చౌసీతి బంధములు the "84 attitudes", all possible ways.

ఛ

ఛందము *n.* : Will. Intention, ఇచ్ఛ, అభిప్రాయము. Way, manner, **ఛందస్సు** Harmony, Prosody or metrical arrangement. A rule, principle. A Veda వేదము. స్వచ్ఛందవృత్తి uncontrolled will.

ఛట *n.* : A lock or tuft of hair, & c., గుంపు, సమూహము. రుచిచ్ఛటలు a mass of brilliancy. పక్షట a tuft of feather :, a mass (of hair). A series వరుస.

ఛత్రము *n.* : An umbrella, a parasol, a canopy of state. గొడుగు **ఛత్ర**

భంగము *n.* : Fall, dethronement, deposition. రాజ్యనాశము. Widowhood ముండ మోపితనము.

ఛదనము or **ఛదము** *n.* : A leaf, a feather, a wing, a covering. ఆకురెక్క.

ఛద్మము *n.* : A trick, a protext : fraud. Deceit, a fault, foible, failing. Sarcasm, a taunt వ్యాజము, మిష మోసము.

ఛన్నము *adj.* : Concealed, secret. కప్పబడిన, ఏకాంతమైన.

ఛపాయించు *v.t.* : To evade, defraud, conceal.

ఛర్ది or **ఛర్దనము** *n.* : Vomiting. వమనము.

ఛలము, ఛలార్థము or **ఛలోక్తి** *n.* : A trick, a stratagem : an innuendo or covert meaning. A double entendre నెపము, వెనుదీయుట, ఒక అభిప్రాయముతో చెప్పిన పదమునకు మరొక అభిప్రాయము చేసుకొని ఉత్తరము చెప్పుట.

ఛవి *n.* : A ray. కిరణము. Brilliancy కాంతి.

ఛాందస *adj.* : Free, subject to no rule, sacred : as the style of some ancient books which being inspired, the broken metres cannot be corrected according to prosody. **ఛాందసము** *n.* : Silliness, the stupidity of a mere bookworm, simplicity, awkwardness. That part of an almanac which lays down the (వైదికము) diurnal rite : **ఛాందసుడు** *n.* : A textualist, a ritualist : శ్రోత్రియుడు. A mere silly bookworm : a monk.

ఛాందోగ్యము *n.* : Name of an Upanishad. ఒక ఉపనిషత్తు.

ఛాగము *n.* : A goat. మేకపోతు. **ఛాగి** *n.* : A goat మేక.

ఛాత్రుడు *n.* : A disciple, a scholar. శిష్యుడు.

ఛాదనము *n.* : Covering కప్పుట.

ఛాదితము *adj.* : Covered, concealed.

ఛాపా *n.* : A print or stamp. ఛాపావేయు to print. ఛాపాకాగితము a stamp paper.

ఛాపు *n.* : The cock of a gun. A tune in music.

ఛాయ *n.* : A shadow, reflected image; colour. **ఛాయాచోరకవి** *n.* : A plagiarist **ఛాయాతరువు** *n.* : A large tree useful only for the shade or shelter it gives. నీడచేతనే మిక్కిలి ఉపయోగకరముగానుండే పెద్దచెట్టు. **ఛాయాపుత్రుడు** *n.* : Saturn. శని, చాయపట్టి. చాయాదేవి name of the wife of the sun. సూర్యుని భార్య.

ఛిద్రము *n.* : Ahole, a slit, a eleft, a perforation. బెజ్జము. Fault, defect, flaw, schism, గృహచ్ఛిద్రము domestic strife. **ఛిద్రితము** *adj.* : Perforated, pierced. బెజ్జమువేయబడిన.

ఛిన్నము *adj.* : Cut, divided. ఛేదింపబడిన. **ఛిన్నాభిన్నము** *adv.* : Piecemeal. ఛిన్నాభిన్నముగా సరుకుట to hack, chop, cut to pieces.

ఛురిక *u.* : A knife. **చురకత్తి.** A surgical knife. శస్త్రి.

ఛుల్లి *n.* : A hearth or fire-place. పొయ్యి.

ఛేకము *n.* : A tame or domesticated animal. పెంపుడు మృగము.

ఛేదము *n.* : Cutting, a portion, a part, loss. నరుకుడు, తునక. A denominator of a fraction. భిన్నాంకము నందు క్రింది సంఖ్య. **ఛేదించు** *v.a.* : To cut up, sever, divide, quarter. **ఛేదనము** *n.* : Cutting; ఛేదించుట. **ఛేదితము** *adj.* : That which is cut. ఛేదింపబడిన.

జ

జంగమము *adj.* : Moveable, not stationary. తిరుగునది. జంగమ కట్టుబడి a temporary bailiff. జంగమనగము. **జంగముడు** *n.* : A Jangam, or worshipper of Basava. **జంగమత్వము** *n.* : Moveableness, locomotion.

జంగలము *n.* : An uninhabited place. జనము లేని చోటు.

జంఘ *n.* : The calf of the leg. పిక్క. **జంఘాలుడు** *adj.* : Light footed : rapid, swift. మిక్కిలి వడిగా నడచువాడు.

జంజీరు *n.* : A chain గొలుసు.

జండా or **జెండా** *n.* : A flag, a banner.

జంతువు *n.* : An animal, brute, beast. ప్రాణముకలది, చేతనము.

జంత్రము *n.* : An instrument, a machine. **జంత్రవాద్యము** instrumental music. **జంత్రగాత్ర సంగీతము** instrumental and vocal music. జంత్రపు బొమ్మ a puppet, an automation, a splendid image or beautiful figure.

జంపతులు *n.* : Man and wife. Partner; దంపతులు.

జంబాలము *n.* : Mire, mud, clay అడుసు, బురద. Moss or water weeds. పాచి.

జంబీరము *n.* : The lime tree. నిమ్మ చెట్టు.

జంబుకము *n.* : A jackal నక్క.

జంబుఖానా or **జంవఖానా** *n.* : A carpet. తివాసీ.

జంబువు *n.* : The rose apple tree. **జంబూద్వీపము***n.* : A poetical name of India, which is, according to the Puranas, the central division of the world. **జంబూనది** *n.* : A river of gold said to flow from the mountain Meru.

జంభము *n.* : Grandeur, pomp, జంభాలు big words, boasts. జంభముగా grandly.

జంభలము *n.* : The lime tree. నిమ్మచెట్టు.

జంభారి *n.* : The foe of Jambha, an Asura ; an epithet of India.

జగ or **జగ** *adj.* : Noble, fine, matchless. జగజెట్టి matchless wrestler a. **జగదొంగ** a great thief. **జగరౌతు** a heroic trooper.

జగతి, జగత్తు or **జగము** *n.* : The world: the earth. ప్రపంచము, భూలోకము. People. Men in general జగము. జగజ్జ్యోతి *adj.* : Bright, radiant, flaring. ఆ వజ్రము జగజ్జోతిగానున్నది that diamond is a paragon of brilliancy. **జగత్ప్రాణుడు** *n.* : Air, వాయువు.

జగ్ధి *n.* : Eating. భోజనము.

జఘనము The haunches : the hip and lions. మొల. The abdomen పొత్తి కడుపు, కటిస్థలము. జఘనములు the lions, పిరుదులు. జఘనయుగము the posteriors. **జఘన్యము** *n.* : A low state : degradation. *adj.* : Lowest, last. తక్కువది. **జఘన్యుజుడు** *n.* : A younger brother తమ్ముడు.

జట *n.* : Matted locks, such as monks wear. Plaited hair. జడ. A fibrous pendant root of the banyan tree. ఊడ, Ringing the changes on words. Reiteration in. reading the vedas. జటాధారి wearing matted hair. *n.* : A hermit. ముని, జడలు గల సన్యాసి. జటిలము *adj.* : Twisted, intertwined, జడలు గలది, కలసినది. Intricate, obscure. ఆ కావ్యమంతా గీర్వాణజటిలము that poem is stuffed full of Sanskrit words.

జటామాంసి *n.* : Indian Spikenard, a well known drug : *V aleriana jatamansi.*

జఠరము *n.* :The belly. కడుపు, జఠరాగ్ని the sensationof hunger. జఠర యాతన the grief of being in the womb, the plight of a child unborn.

జడ, జెడ or **జడ** *n.* : Hair plaited or braided in coils, matted hair. The finishing twist or plait of a straw roof. జడదారి for జటాధారి *n.* : A hermit with matted locks. వాన ప్రస్థుడు. జడబిళ్ల *n.* : A head ornament, worn by Hindoo women over their plaited hair. జడముడి *n.* : The knot of hair behind the head.

జడధి *n.* : The sea. జలధి, సముద్రము.

జడము *adj.* : Cold, frigid, chilly. చల్లని. Stupid, apathetic, idiotic, inanimate. తెలివిలేని. Dumb మూగ. జడత్వము *n.* : Stupidity. జడమతి *n.* : An Idiot, a blockhead. జడిమ or జడిమము *n.* : Slowness, tardiness. జడత్వము, జడుడు *n.* : A fool, a simpleton.

జతువు *n.* : Lac. A red dye analogous to cochineal. లక్క, జతుగృహము a house built of this inflammable gum. లక్కయిల్లు.

జత్రువు *n.* : The clavicle or collar bone. Board. మెడకొంకి, మూపుయొక్క సంధియెముక.

జనకము *adj.* : Producing, creative, productive. హాస్యజనకమైన caus-ing laughter. ప్రీతిజనకమైన amiable, causing love. **జనకుడు** *n.* : A father or progenitor. Also, the name of a certain king.

జనత : People, folk. జనసమూహము.

జననము *n.* : Birth, production. పుట్టుక. Family, race, lineage, వంశము జననమవుట to be born. జనని *n.* : A mother. జననీజనకులు *n.* : Parents, mother and father. **జనయిత** *n.* : A father or progenitor. జనయిత్రి *n.* : A mother.

జనము, జనములు or **జనాలు** *n.* : People, folk, persons. Tara. when nobody was by. జనపతి *n.* : A king, a lord of men. జనపదము *n.* : Any inhabited country. A village. గ్రామము. **జనశ్రుతి** *n.* : News, tidings, intelligence, a rumour. జనులు చెప్పుకొనే వృత్తాంతము, నానుడి.

జనార్దనుడు *n.* : An epithet of Vishnu. **జని** *n.* : Birth, production. పుట్టుక. **జనించు** or **జనియించు** *v.n.* : To be born or produced, to arise. ముదముజనింప joy arising in the heart. జనుడు *n.* : A man. జనులు people. జనువు *n.* : Birth. పుట్టుక, జనుషాంధుడు *n.* : One born blind. పుట్టుగ్రుడ్డి. జన్మము *n.* : Birth, production. పుట్టుక.

జన్యము *n.* : A battle. యుద్ధము, జన్య తలము *n.* : The field of battle.

జపము *n.* : A prayer, Repeating charms. మంత్రావృత్తి. Repeating inaudibly passages from the Vedas, వేదాధ్య యనము. Silent prayer, adoration : religious meditation : holy cogitation. (ధ్యానము is silent, without moving the lips : is silent, but moving the lips) **జపాపుష్పము** or **దాసన చెట్టు పువ్వు** *n.* : The shoe-flower.

జమాదారుడు *n.* : A Jamadar. A head sepoy.

జయము *n.* : Conquest, victor, triumph, success. గెలుపు. జయ interj. Hall! Hurrah ! జయంతి *n.* : The anniversary of an Incarnation. జయఘంట *n.* : A bell, the circular plate of mixed metal, used as a gong in Hindoo temples, & c. జేగంట. **జయించు** *v.n.* : & t. : to conquer, or win; to be successful. గెలుచు.

జర *n.* : Old age, decrepitude, debility consequent upon old age. ముదిమి, ముసలితనము. జఠరము *adj.* : Old, decayed, infirm ముదిసిన. Solid, confirmed, affected by age either well or ill. గట్టియైన. **జరత్** *adj.* : Old, decrepit జరద్గవము an old ox ముసలియెద్దు. జరుడు an old man.

జరాయువు *n.* : The womb or uterus. మావి. జరాయుజము *adj.* : Viviparous, not produced from an egg. మావివలన పుట్టిన.

జరిబిళ్ల or **జరిబిళ్ల** *n.* : A piece of wood like the sheave of a pulley used by weavers in stretching their webs.

జరిమానా *n.* : A fine. జులుమానా.

జర్జరము, జర్జరితము or **జర్జరీకము** *adj.* : Ruined. శిథిలమైన.

జలము *n.* : Water; any fluid. జలకము or జలకము *n.* : A bath, ablution, bathing. స్నానము. జలకమాడు *v.n.* : To bathe. జలక్రీడ *n.* : Romping in water, naked play, any naked exhibition or nudity in sculpture. **జలగడుగు** or **జలగడుగు** *v.t.* : To wash earth for gold, diamonds, & c., small pebbles. **జలచరము** *n.* : An aquatic animal of any kind. **జలజము** *n.* : Lit : born in water : The lotus. తామర. A conch, a shel, శంఖము. **జలధార** *n.* : A flood, a torrent, a stream. **జలధి** or **జలనిధి** *n.* : The sea, the ocean. సముద్రము,

కడలి. **జలపక్షి** *n.* : An aquatic bird. **జలయంత్రము** *n.* : An artificial fountain or jet. **జలరాగము** *n.* : A ruby of imperfect water supposed to be unlucky. **జలసూత్రము** *n.* : A jet d cau or artificial fountain. **జలాశయము** *n.* : A lake, a piece of water.

జల్పనము *n.* : Prattle, babble, వదరుట, ఉపయుక్తముకాని మాటాడుట, జల్పనాది a babbler, a talkative person. మాటకారి.

జల్ల or **జెల్ల** *n.* : A manger. A long wickerwork basket used to form the body of a cart. A fish ; the river mullet. One kind is ఆకు జెల్ల.

జవనిక *n.* : A screen. తెరచీర.

జవబియ్యము or **జావబియ్యము** *n.* : A certain grain.

జవము *n.* : Speed, swiftness, velocity, potency as of a medicine. వేగము, సత్వము. మనోజవంబునన్ with the speed of thought. *adj.* : Swift. జవనము *n.* : Swiftness. వడి. A swift horse వడిగల గుఱ్ఱము. *adj.* : Swift వడిగల.

జవాది or **జవ్వాడి** *n.* : Civet : a paste like pomatum. పునుగు. సంకుమదము. కఱ్ఱజవ్వాది stick civet, that is found adhering to twigs. **జవ్వాది పిల్లి** *n.* The civet cat. పునుగుపిల్లి.

జవాపుష్పము or **జపాపుష్పము** *n.* : The shoeflower, లోధ్రపుష్పము. దాసనము.

జవాబు or **జవాబు** *n.* : An answer, a reply. **జవాబుదారీ** responsibility. జవాబుదారుడు a responsible person. **జవాబునివీసు** a writer of orders or replies.

జవాహిరీ *n.* : Precious stones, jewels, Wealth.

జహ్నువు : The name of a Royal Rishi. ఒకరాజర్షి. జహ్నుతనయ his daughter. i.e., the Ganges గంగానది.

జాంగలము (from జంగలము.) *n.* : A wild, jungle or wilderness, a forest. అడవి, నిర్జనదేశము. The fracoline partridge, *adj.* : Rural, wild, picturesque, jungly.

జాంఘికుడు *n.* : A courier, an express. హర్కారా.

జాంద్ర : See జేంద్ర.

జాంబవము *n.* : The fruit of the Jambu tree. నేరేడుపండు.

జాంబూనదము : gold; so called because found in జంబూనది a river flowing from Mount Sumeru, the Indian Pactolus. W.

జాగ *n.* : Place, a piece of land, site. చోటు.

జాగరము, జాగారము or **జాగారము** *n.* : A vigil. sitting up all night, waking, watching, watchfulness. Armour కవచము. The name of a piece or man, at backgammon.

జాగిలము or **జాగిలము** *n.* : A hound used for hog hunting వేటకుక్క.

జాగీరు *n.* : A Jaghire. An assignment of the Government share of the produce of a tract of country to an individual.

జాగ్రత or **జాగ్రత్త** *n.* : Vigilance, carefulness, caution, activity, adj. Vigilant, careful, cautious, active, ready. జాగ్రద్భావము presence of mind. జాగ్రతగా with care. జాగ్రత చేయు to take care, to be careful, to make ready, to secure.

జాటి or **ఝాటి** *n.* : A whip. a scourge. చబుకు, కొరడా.

జాడ్యము *n.* : Disease, sickness, infirmity. Coldness, apathy. Dulness, folly, stupidity. జడత, జడ్డు. బుద్ధి జాడ్యము inadvertency.

జాణ or **జాణ** *n.* : A wit, a genius. A clever or cunning woman నేర్పరి. adj. Clever, wise. Roguish artful, shrewdish. **జాణడు** or **జాణడు** *n.* : A genius, a clever man. జాణతనము or జాణ తనము *n.* : Sagacity, shrewdness, archness, cunning.

జాతము *adj.* : Born, produced, occasioned, possessed, felt, collected. *n.* : A living being. Birth. production, origin; a kind or class, a collection forming a group. జాతకము *n.* : A horoscope కోటీ. నష్టజాతక ములు గుణించేవాడు one who can by theory give the data for such a calculation.

జాతి *n.* : A kind, rank, sort, class, tribe or caste. కులము. Birth పుట్టుక. The nutmeg tree **జాజిచెట్టు**–*adj.* : Fine, first rate. జాతికస్తూరి fine musk. **జాతి స్ఫటికము** a fine crystal. జాతి వజ్రము a fine diamond. **జాపత్రి** **జాతి వృత్తములు** n. Uniform metres. జాత్యము *adj.* : Born in a good caste or family మంచి కుల మందుపుట్టిన. Fine చక్కని Excellent మేలైన.

జాన or **జేన** *n.* : A span.

జానపదము *n.* : A country. దేశము. A village గ్రామము. **జానపదుడు** *n.* : A villager గ్రామ్యుడు.

జాని *n.* : Old age. ముదిమి. A wife భార్య.

జాను or **జాను** *adj.* : Graceful, bland. జానుతెలుగు pure or sweet Telugu. *n.* : Grace, prettiness. చక్కదనము, ఒప్పిదము, సౌందర్యము. Appa Cavi. జానొప్పగా prettily. జానుగా gracefully.

జానుగు or **జానుగు** *n.* : The ear చెవి. An ear of grain. కంకి.

జానువు *n.* : The knee. మోకాలు.

జాప్యము or **జాప్యము** *n.* : Loitering, dawdling delay. Inertness. Languor.

జాఫరచెట్టు or **జాఫ్రచెట్టు** *n.* :The *arnatto* or *Arnotto* Tree, The *Rocon Dye* Tree.

జాబాలుడు *n.* : One who tends goats. మేకలను మేపువాడు. A shephered కురవవాడు.

జామాత *n.* : A son-in-law. A proverb says జామాతాదశమోగ్రహః a son-

in-law is a Tenth Planet. The nine Planets are astrologically powerful to do evil, each in his hour, and a son-in-law is as pestilent a fellow as a Tenth Planet.

జాయ *n.* : A wife. భార్య. జాయాజీవుడు *n.* : One who "lives by his wife". an actor, a dancer.

జాయమానము *adj.* : Which is got or produced, కలుగుచున్న. నిర్హేతుక జాయమానకటాక్షము unmerited kindness.

జారత్వము : Incontinence, adultery. జారధవుడు *n.* : A lover, an adulterer. విటుడు. **జారస్త్రీ** or **జారిణి** n. An adulteress. వ్యభిచారిణి. **జారుడు** n. An adulterer.

జారీ *a.* : Current, proceeding. జారీచేయు to set on foot, in force.

జాలము or **జాలకము** *n.* : A multitude, an assemblage. సమూహము. తీర్థ జాలము a confluence of waters. A net. వల. A window, a lattice, a loop or eyelet hole. కిటికీ. A bud, a unblown flower. మొగ్గ. Deceit మాయ కపటము.

జాలికుడు *n.* : A fisherman.

జల్మడు *n.* : A fool, a blockhead.

జాస్తి *adj.* : Extra, additional; in excess. *n.* : Increase.

జాహ్నవి *n.* : Daughter of Jahnu; an epithet of the river Ganges as a goddess.

జింక *n.* : The Indian Antelope or Black Buck, See ఇర్రి, హరిణము. జింక తాలుపు one who carries the antelope on his head, i.e., the moon or Siva చంద్రుడు, శివుడు. జింకపొక్కిలి *n.* : Musk కస్తూరి, మృగనాభి, జింక రవుతు *n.* : One who rides on an antelope, i.e., the god of wind. వాయువు.

జిగట *n.* : Stickiness, gum, slime, bird-lime. జిగటమన్ను clay.

జిగి *n.* : Brilliancy కాంతి, చల్లని వెలుగు.

జిగిబిగి *adj.* : Puzzling, surprizing, strange, striking (as beauty)

జిగిలి *adj.* : Plump, fleshy, rounded. చిక్కని. Fine, handsome, bright, nice, pretty. చక్కని.

జిగీష *n.* : Emulation, wish to excel or overcome. గెలువనిచ్ఛ. An attempt ప్రయత్నము. జిగీషువు one who is ambitious to win.

జిగురు or **జిగట** *n.* : Slime, gum, bird-lime, clay or paste. బంక. జిగురు గుండె a gummed twig to catch birds with. జిగురుబాయి *n.* : A large. kind of cricket or grasshopper.

జిఘత్సువు *n.* : He who is hungry. ఆకలిగొన్నవాడు.

జిఘాంస *n.* : Murderous intent. చంపనిచ్ఛ. జిఘాంసువు *n.* : A would be murderer. చంపనిచ్ఛగలవాడు. An enemy శత్రువు.

జిజ్ఞాస *n.* : The wish to know, a wish to ascertain or enquire, An enquiry, a search, an investigation. *jignyasuvu. n.* : an enquirer, an investigator.

జిట్ట *n.* : Sorrow, grief, anxiety. చింత, ఆయాసము. A prank or strange act. *adj.* : Small. జిట్టవేగిచెట్టు See వేగి. Miscellaneous, of odds and ends, what remains over. జిట్టరాసి a heap formed of odds and ends.

జిట్ట *n.* : The generic name of a class of birds. ఎఱ్రకాలిజిట్ట the Yellow-eyed Babbler. *Pyctorhis sinensis* వెదురుజిట్ట *n.* : The *Rufous Fan-tail Warbler. Cisticola cursitans.* పందిజిట్ట the small White throated Babbler.

జిట్టాడు *v.n.* : To play about. To trifle, sport irolic. To be teased or anxious : to fret : to waver, to fluctuate, as the mind between shame and pleasure. **డోలాయమానమగు** *v.a.* : To beat.

జిట్టెడు *n.* : A short span, measured from the thumb to the tip of the forefinger. *adj.* : A span long.

జిడికిరింత or **జిడిగిరింత** *n.* : Dislike, disgust, annoyance. A deceitful word. మోసపుమాట.

జిడ్డ *n.* : Confusion. కలత.

జిడ్డి *n.* : A coarse cloth. ముతకగుడ్డ. మైనపుజిడ్డి wax cloth. *adj.* : Coarse మోటైన.

జిడ్డు *n.* : Grease, oil, greasiness. చమురు. ఈ పాలలో జిడ్డు నిండా ఉన్నది in this milk there is a large proportion of grease or butter. *adj.* : Greasy, oily, buttery, unctuous. మైనపు జిడ్డుగల waxy : జిడ్డుకొను to become greasy, జిడ్డగు. **జిడ్డుచెట్టు** or **జిడ్డుపాలచెట్టు** *n.* : A sort of tree. జిడ్డుకడలి or జిడ్డడలి the sea of milk. పాండు.

జితము *adj.* : Conquered, mastered, overcome. జయింపబడిన free from the passion of anger and the pressure of difficulties. Firm. స్థిరము. జితపడు *v.n.* : To become firm. స్థిరపడు. To become familiar. వాడుకపడు. **జితేంద్రియుడు** *n.* : One who is free from lusts, one who is chaste and not a slave to any passion. జితేంద్రియుడైయున్నాడు he has great self-command.

జిత్తు *n.* : A prank, a freak, deceit. మోసము, మాయ, నక్కజిత్తులు fox's tricks. జిత్తులమారి a cunning rogue జిత్తులు చేయువాడు.

జిద్దు *n.* : Enmity. A quarrel. జగడము, కలహము.

జినుడు *n.* : A man of Jain religion. Also, the generic name of the chief saints of the Buddhist and Jaina sects. The name of the god they worship.

జిబిలిక or **జీబిలిక** *n.* : A tree called ఋశ్యగంధ. A kind of cucumber. ఒకవిధమైన బీర.

జిబ్బడాయి or **జిబ్బటీ** *n.* : A small kind of bat. గబ్బిలము, చీకురాయి.

జిమ్మ *adj.* : Much, great. మిక్కిలి, అధికము.

జిమ్మా *n.* : Charge, fidelity, service.

జియ్య *n.* : God. దేవుడు. A king రాజు.

జియ్య or **జియ్యరు** *n.* : Sir. A general term of respect or affection. A lord or master. A Vaishnava palmer or mendicant. వైష్ణవసన్యాసి.

జిర or **జిర్ర** *n.* : A whirling noise తిరుగుట, త్రిప్పుటలయందు కలుగు ధ్వని. జిరకొట్టు *v.n.* : To turn suddenly round. జిర్రున తిరుగు.

జిరా or **జిరా** *n.* : Armour. కవచము. An arrow బాణము.

జిరాయితీ or **జిరాయితి** *adj.* : Cultivated. *n.* : Cultivation. కృషి. జిరాయితీ భూములు lands assessable, as opposed to inam lands.

జిరుకొట్టు *v.n.* : To shout, in driving cattle : to hoop or hallo.

జిర్ర Same as జిర. **జిర్రతాడు** *n.* : A twisted cord, halter పిరి యెక్కించిన తాడు.

జిర్రు *n.* : The noise made by the cricket. చిమ్మటకూత. A loud noise. జిర్రున *adv.* : Quickly; suddenly. తటాలున, శీఘ్రముగా.

జిల *n.* : An itching sensation. దురద. **జిలజిలమను** *v.n.* : To itch, to be prurient. To tingle or tickle.

జిలకర or **జిలకర్ర** : See జీలకర్ర.

జిలమ *n.* : A kind of rice. జిలమ బియ్యము.

జిలి *adj.* : Sweet. జిలిపాలు sweet or fresh milk.

జిలిబిలి *adj.* : Sweet, fine. nice, delicate, agreeable. మనోజ్ఞమైన. Trifling, petty అల్పము, జిలిబిలి పట్టుచీర. watered silk cloth చిన్నచిన్న మళ్లుగల పట్టుచీర. జిలిబిలిజల్లి a small mark on the forehead పాపట బొట్టు.

జిలుగతిరికీ *n.* : A kind of fish.

జిలుగు *n.* : Fineness. Fine cloth, muslin. సూక్ష్మవస్త్రము. The Hill-Palm (Bombay), the Sago Palm, స్వర్ణపుష్పి adj. Fine, delicate. Weak, thin. సూక్ష్మము. జిలుగుపని delicate work. జిలుగుతిట్లు a delicate rebuke, gentle childing. **జిలుగు** *v.n.* : To scribble or write a fine minute hand. గొలుసు మోడిగావ్రాయు. To make a thing intricate. చిక్కుగా చేయు.

జిలుగు, జిలువు or **జీలుగు** *n.* : The gigantic Swallow wort. జిల్లేడు.

జిల్ల *n.* : A bit of stick. కర్రముక్క, బిళ్లగోడాడుటయందలి బిళ్ల.

జిల్లా or **జిల్లా** *n.* : A province or district.

జిల్లు *n.* : Coldness, chill. మిక్కిలి చలి. జిల్లుమనే bleak, chill.

జిల్లేడు *n.* : The gigantic Swallow wort. అర్కవృక్షము the red-flowered variety; నల్లజిల్లేడు the lilac-flowered

variety. నల్లజిల్లేడువంటి పిల్ల a child that is as lean as a lath.

జిల్లేదారుడు *n.* : A certain revenue officer.

జివురు : Same as జిగురు.

జివ్విచెట్టు : Same as జివ్విచెట్టు.

జివ్వున *adv.* : All at once, briskly.

జివ్వురు *n.* : Boiling over. చిముడుట.

జిష్ణువు *n.* : A conqueror; an epithet of Indra and Arjuna. ఇంద్రుడు, అర్జునుడు, విష్ణువు. *adj.* : Victorious, triumphant.

జిహాస *n.* : Desire to give up. విడువ నిచ్ఛ. Hate. Inveteracy. Disinclination. చలము, క్రౌర్యము.

జిహీర్ష *n.* : Inclination to seize. హరింపనిచ్ఛ.

జిహ్మము *adj.* : Crooked. వంకరైన. జహ్మాక్షి squint eyed. జిహ్మగము *n.* : A crooked goer, i.e., a snake or serpent. A sinner, one who goes astray.

జిహ్వ *n.* : The tongue. జిహ్వాయంత్రము *n.* : A hook for fishing. గాలము. **జిహ్వా చాపల్యము** *n.* : A longing to eat.

జీంద్రము *n.* :A miscrable state, a pest, a plague, teasing. పీకులాట, నచ్చు.

జీగురు : Same as జిగురు.

జీడి *n.* : The sap or milk of the mango, &c. **జీడిగింజ** *n.* : The marking nut. జీడిచెట్టు or జీడిమామిడి చెట్టు *n.* : The cashew nut tree.

జీడె or **జీడియ** *n.* : A sweatmeat, composed of sesamum seeds and treacle.

జీతము *n.* : Salary, wages, pay. వేతనము, సంబళము. జీతగాడు *n.* : A paid servant, one who serves for wages.

జీనపటము *n.* : A belt. దట్టీ.

జీనవు *n.* : A pad put under the saddle of a horse. నమ్దా.

జీని *adj.* : Fine. నాణెమైన. **జినిగిరివాడు** *n.* : An artisan; a worker in leather; an upholsterer. ముచ్చివాడు.

జీను *n.* : An anchor. లంగరు. A saddle.

జీనుగోవి or **జీనుగ్రోవి** *n.* : A flute used in charming snakes.

జీనువ or **జీనువాయి** *n.* : The tailor bird, or The White-throated Munia, Uroloncha malabarica. నల్లజీను వాయి *n.* :The Black headed Munia, **కాకరజీనువాయి** *n.* : The Spotted Munia, **తొగ్రజీనువాయి** *n.* : The India Red Munia, **వెదురుజీనువాయి లేక వెదురు పిచ్చిక** *n.* : The Indian *Red Munia*.

జీబు *n.* : A woman's cloth. కోక. A net : lace : a net-like web which surrounds the cocoanut and other similar trees at those parts whence the branches expand. పీచు. **జీబుకొను** *v.n.* : To become thick. తరుచగు.

జీమూతము *n.* : A mountain : కొండ. A cloud మబ్బు. నీలజీమూత సంకాశము like a blue cloud.

జీర *n.* : A line or stripe, a crack, slit, or flaw (in coin or diamonds) గీర, రేఖ. A kind of fish.

జీరంగి *n.* : A green beetle, the emerald wing cases of which are fastened on embroidery as an ornament.

జీరకము, జీరణము or **జీరము** *n.* : Cummin seed. జీలకర్ర.

జీరా *n.* : Armour. కవచము.

జీరు *v.n.* : To hang down, dangle, or trail on the ground. **జీరాడు**, **జీరుకాడు** or **జీరులాడు** *v.n.* : To sweep.

జీరుకు or **జీర్కు** *n.* : Slipperiness. జారడము. జీర్కు బండలు smooth slippery slabs of stone.

జీర్ణము *adj.* : Digested. Tattered, worn, old, ruined, dead, faded, (as leaves). శిథిలమైన. *n.* : Digestion. అరగడము. Ruin, the act of being destroyed. నశించడము. జీర్ణకోశము the stomach. **జీర్ణించు** *v.n.* : To be digested. To grow old, to waste, to decay, wear away. జీర్ణమగు, అరుగు.

జీలకర్ర or **జీరకము** *n.* : Fennel, cummin seed : నల్లజీలకర్ర or సీమ జీలకర్ర the black Caraway, This word is used as a term of contempt like "fiddlesticks".

జీలు *n.* : A sequel, a supplement, an appendix జీలున వ్రాయబడిన hereinafter written.

జీలుగ ro **జీలుగు** *n.* : A certain tree of pithy substance, like the cork tree. సీతవీర్యము. తీగజీలుగ the Indian Horse Chestnut. జీలుగబెండు *n.* : A sort of pith, of which toys are made.

జీవము *n.* : Life, existence. ప్రాణము The vital spirit, the soul ఆత్మ. An animal or creature ప్రాణి. జీవ రూపము the living image. **జీవవృత్తి** *n.* : Tenting cattle. గోవులు గుర్రములు మొదలైనవానిని పెంచుకొని చేసే జీవనము. జీవదంతము *n.* : Solid ivory; ivory cut from a living elephant. **జీవనము** *n.* : Life, existence livelihood, means of subsistence, profession. బ్రతుకు, బ్రతుకు తెరువు. Water ఉదకము. జీవనము చేయు to make a living, to earn a livelihood. **జీవనోపాధి** *n.* : Livelihood, means of living. జీవన్మృతుడు *n.* : One who though living is yet dead, one who is half dead. జీవించి యుండియును చచ్చినవాడు.

జుగుప్స *n.* : Dislike. Censure, reviling, నింద, దూరు, అవమానము.

జూటము *n.* : Matted hair; such as is worn by hermits. జడముడి, చుట్టచుట్టిన జడ.

జృంభము or **జృంభణము** *n.* : Gaping, yawning; opening, expansion, spreading. ఆవులింత, శరీరము విరుచుకోవడము, వికాసము. **జృంభించు**

v.a. : To gape, yawn. ఆవులించుట. **జృంభితము** *n.*: A yawn. **ఆవులింత** *adj.* : Gaping, yawning : expanded, open, spread, వికసించిన.

జెండా *n.* : A flag, banner. Same as జండా.

జెంత *n.* : A cunning woman. కుత్సిత ప్రౌఢస్త్రీ.

జెట్టి *n.* : A wrestler, a prizefightr. మల్లుడు, శూరుడు. *adj.* : Best శ్రేష్ఠుడు. జెట్టిపట్టు *n.* : A wrestling match. **జెట్టిపెనకువ** *n.* : About in wrestling జెట్టివిండత *n.* : The gaint locust.

జెన *n.* : Spawn, roe. The yok of an egg గుడ్డులోని పసుపు నీరు.

జెముడు *n.* : A general name applied to plants of the *cactus* family. The plant called milk-hedge. వజ్ర తుండము. ఆకుజెముడు oleander-leaved spurge. బొంతజెముడు or బొమ్మజెముడు the large species of cactus. నులిజెముడు and కోల జెముడు and other species occur. సీమ జెముడు. **జెముడుకాకి** *n.* : The common coucal or Crow-Pheasant.

జెర్రి *n.* : A centipede (scolopendra.) కాళ్లజెర్రి the same. **జెర్రిపోతు** *n.* : The whipsnake, erroneously supposed to be the male of the cobra. This name is given to various species of the Sole-fish.

జెల *n.* : A spring of water. నీటిబుగ్గ, భూమిలోపలి జలధార.

జెలగ *n.* : A leech. ఆకుతోటజెలగ a snail. చీమిడిజెలగ (the slime snail) a slug. **జెలగవాటు** *n.* : A triangular pattern woven at the end of cloths.

జెల్ల *n.* : A fish like the dragonet : with a broad snout and three large strong prickles, supposed to be venomous, on its forehead and cheeks. నల్లజెల్ల three species of Silurus Also జెల్ల *Esorsphyna* jellow and మగజెల్ల A species of Polynemus, Hemicampu Marginatus, Swains. Other species are నారజెల్ల and గుడిజెల్ల.

జెల్లి or **జెల్లికంప** *n.* : The plant called Arachis fruticosa.

జెష్ట (n. A plague : a pest : an old crone) *n.* :A plaue : a pest : an evil. gibberish : nonsense, rubbish. జెష్ట వదిలినది I am out of that plague. నాకు జెష్టపట్టినది I was bearitebed వానికి జెష్ట పెట్టినది, he has lost all his luck.

జేంద్ర *n.* : A certain tribe of weavers.

జేగ *n.* : A sort of crane or heron.

జేగంట (for జయఘంట) *n.* : A gong or bell. గెలుపునకు గురుతుగా వాయించే పెద్దగంట.

జేగురు or **జేవురు** *n.* : Redness. ఎరుపు. adj. Red. ఎర్రని. జేగురుటేరు a red stream. గౌంకము. **జేగురుగండి** *n.* : An embrasure or loophole for

muskets : being a hole coloured red. **జేగురుకొండ** a red hill. **జేగురు వేరు** *n.* : The root from which a red dye is extracted జేగురించు *v.n.* : To redden, or blush with shame or anger. To grow red. ఎఱ్రనగు.

జేజ or **జేజే** *n.* : A god, a goddess. a deity : వేలుపు, దేవుడు. జేజమ్మ *n.* : A goddess. నీకు దొరకరు నిన్ను పుట్టించిన జేజమ్మకు దొరకరు it will puzzle you and your grand mother too to find them. జేజేచెలి is a wife of a god. దేవత. జేజే interj. Hurra! huzza !

జేడి or **జేడియ** *n.* : A marshy soil. బురదనేల.

జేత *n.* : One who conquers. జయించువాడు.

జేన *n.* : A span, a length of nine inches.

జేనగితాడు, జానకితాడు or **జానకితాడు** *n.* : A match or fuse for a gun.

జేనచెట్టు *n.* : A certain tree the fruit of which is eaten. *Adenanthera aculeata.* అడివిజేన.

జేపట్టు or **జేపెట్టు** *v.a.* : To bless. దీవించు.

జేబు *n.* : A pocket. చొక్కాయలోని సంచి.

జేయుడు *n.* : One who can be conquered. జయింపదగినవాడు.

జేరుబందు *n.* : A martingale, a saddle girth.

జేవురు : Same as జేగురు.

జైత్రము *adj.* : Victorious, triumphant. జైత్రుడు a victor or conqueror. జయించువాడు.

జైనము *n.* : The jain religion. జైనుడు a Jain. religion. జైనుడు a Jain.

జైనాతృకము *n.* : A drug or medicament. బ్రతికించే ఔషధము. *adj.* : Long lived. జైవాతృకుడు *n.* : One who is long lived. దీర్ఘాయువు గలవాడు. A physician వైద్యుడు. The moon చంద్రుడు.

జోక్యము or **జోక్యము** *n.* : Connection. సంబంధము. Risk, peril, hazard.

జోటి *n.* : A sheet or blanket. దుప్పటి.

జ్ఞప్తి *n.* : Understanding, తెలివి, తలపు. Recollection. జ్ఞాపకము. నాకు అప్పుడు జ్ఞప్తి తప్పి ఉండినది I was at that time out of my senses. అది నాకు జ్ఞప్తికి రాలేదు I did not recollect it.

జ్ఞాతము *adj.* : That which is known. తెలియబడినది. అజ్ఞాతము unknown **అజ్ఞాతవాసము** living incognito.

జ్ఞాతి *n.* : A fellow heir : a cousin or kinsman on the father's side. దాయాదుడు. **జ్ఞాతిత్వము** relationship through common male ancestors. **జ్ఞాతిత్వేనవిరోధము** rivalry such as exists between heirs.

జ్ఞానము *n.* : Wisdom, knowledge. తెలివి. Higher knowledge. Theology. మోక్షవిషయమైన బుద్ధి. Philosophy.

In some compounds it may be rendered Supernatural. **జ్ఞాన కాండము** *n.* : The doctrinal portion of the Vedas which contains the esoteric teaching relating to the spiritual knowledge. The doctrine of Faith as opposed to that of Works. **జ్ఞాన నిద్ర** *n.* : A deep unnatural sleep, such as occurs in Mesmerism. Ecstasy. A metaphysical delirium which suspends the senses. యోగనిద్ర. **జ్ఞాన మార్గము** *n.* : The path of wisdom; the doctrine that salvation is to be obtained by means of meditation on, and the consequent union with the Supreme Spirit. **జ్ఞాని** *n.* : One who possesses wisdom, a philosopher, a sage, a prophet, an inspired teacher. జ్ఞానము గలవాడు. జ్ఞానేంద్రియము *n.* : An organ of perception. A supernatural sense, such as the power of perceiving spirits.

జ్ఞాపకము *n.* : That which makes known. తెలియజేయునది. Memory. జ్ఞాపకముచేయు. to remind, to recall. నన్ను జ్ఞాపకము చేయు to remind, to recall. **జ్ఞాపిక** *n.* : A reminder. A notice.

జ్ఞేయము *adj.* : Knowable, cognisable, known. తెలియదగిన.

జ్యా *n.* : A bowstring. వింటినారి. The earth. నేల, భూమి.

జ్యాని *n.* : Old age, infirmity. ముదిమి. Decay, పాతగిలడము.

జ్యేష్ఠ *n.* : The month Jyeshtha, (June, July.) ఒక నెల. *adj.* : Elder. జ్యేష్ఠ సంతతి the eldest born. **జ్యేష్ఠ** *n.* : Misfortune personified as a goddess. జ్యేష్ట. జ్యేష్టావధి a day in the month, on which ploughing time commences. **జ్యేష్ఠుడు** the eldest man మొదటివాడు. అగ్రజుడు.

జ్యోతి *n.* : Light, radiance. వెలుగు. In a mystic sense, internal illumination. A star నక్షత్రము The eye. కన్ను. The sun సూర్యుడు. జ్యోతిషము *n.* : Astronomy, astrology. **జోస్యము, జ్యోతిష్కుడు, జ్యోతిషికుడు** or **జ్యౌతిషికుడు** *n.* : An astronomer : an astrologer, a fortune teller. జ్యోతిస్సు *n.* : Radiance. **జ్యోత్స్న** *n.* : Moonlight. వెన్నెల. **జ్యోత్స్ని** *n.* : A moonlight night. వెన్నెలరాత్రి.

జ్వరము *n.* : Fever. చలిజ్వరము ague and fever. పిత్తజ్వరము bilious fever. జ్వరాంకుశము a specific against fever. Quinine.

జ్వలనము *n.* : Burning, fire మంట, అగ్ని, జ్వలించు *v.n.* : To burn మండు. To shine ప్రకాశించు. జ్వలితము *adj.* : Burnt. మండిన. Shining, Illuminated. **ప్రకాశించిన.** **జ్వాల** *n.* : A flame, a blaze, మంట.

జే

జేంకు *v.n.* : To fear. భయపడు. To hesitate సంకోచించు. *n.* : Fear, hesitation, fright. నిచ్చెన జంకుచున్నది the ladder is shaking or giving way. **జేంకించు** *v.a.* : To frighten, to intimidate.

జేంగ *n.* : The calf of the leg. పిక్క. As stride. అంగ. జంగయిడు, జంగగొను, or జంగపెట్టు to take a stride. దాటు. జంగచాచు to stride. జంగనడ *n.* : A certain pace in horses. జంగనడక striding, కాలుచాచి నడచు నడక.

జేంగము *n.* : (lit. a sojourner) A Jangam. Name of a Saivite sect, the members of which wear the lingam.

జేంగాళము *n.* : Length. నిడుపాటు. A fictitious or artificial emerald. Charitr.

జేంగ *n.* : The spreading of fire. అగ్ని ప్రసారణము.

జేంగిలి *n.* : A herd of cattle. పశువుల మంద. A herd of animals జంతు సమూహము. A headman or leader. గమికాడు. ఏనుగుల జంగిలి a herd of elephants. సింహముల జంగిలి a herd of lions.

జేంగు, జేంగె or **జేంగియ** *n.* : A silver ornament or badge, fastened on the leg of a Jangam when he is first sent to receive alms. అందె, మువ్వ, ఒక విధమైన గజ్జె.

జేంగుపిల్లి *n.* : The serval a spotted reddish wild cat. అడవిపిల్లి.

జేంజడ *n.* : A nail or screw చీల.

జేంజా *n.* : A multitude గుంపు, సమూహము.

జేంజాటము *n.* : Connection, relationship. తగులము, పేచీ.

జేంజాడి, జేముదాడి, జేముజాలి, జేంజాలి or **జేంజాళి** *n.* : A dagger with a gauntlet handle across the blade. పొడగైనపరుజుగల కత్తి. A swivel-gun.

జేంట *n.* : A pair or couple. జోడు, జత. *adv.* : Behind వెనుక; Near దగ్గిర. జంటగా with; along with. **జేంటి** or **జేంటీ** *n.* : Lace సరగపట్టె. జంటి రవిక a boddice trimmed with lace.

జేంత or **జేంతి** n. A wicked woman, a hag, a jade. ధూర్తురాలు.

జేంతిక *n.* : A kind of cake. ఒక విధమైన భక్ష్యము. Also, an instrument for making those cakes. ఆ భక్ష్యమును చేసే ఒక విధమైన పనిముట్టు. జంతిక పుండు a boil with many openings in it అనేక రంధ్రములు గల పుండు.

జేంతె *n.* : A weeding machine. జంతె పట్టు to weed a field with the weeding machine.

జేంత్రము *n.* : An instrument, a machine. యంత్రము. A string, a puppet. జంత్రకాడు *n.* : One who moves dolls at a show by means of strings. సూత్రధారుడు. జంత్రపు వాద్యము instrumental music. జంత్రగాత్ర సంగీతము instrumental and vocal music.

జేందెము or **జేందియము** *n.* : The sacred thread worn by the twice born castes in India. యజ్ఞోపవీతము, జన్నిదము.

జేంపఖానా *n.* : A carpet.

జేంపము *n.* : A piece of rope or leather thong to which a stirrup is tied. అంకవన్నె తగిలించే దారములో నగునది.

జేంపాడు *v.n.* : To swing. To move కదలు.

జేంపాలు *n.* : A lullaby, a cradle song. జోలపాట.

జేంపు *n.* : Length. పొడుగు. Procrastination. ఆలస్యము. Thinness సన్నదనము. A long gold jewel with pendant pearls worn on the ear. adj. Long. నిడివియైన. జంపుకురులు long tresses. **జేంపునడపు** *v.a.* : To procrastinate.

జేంపె *n.* : Slow time in music. *Andante.* పది యక్షరముల కాలము.

జేంబి or **జేమ్మి** *n.* : The tree called *Mimosa suma.*

జేంబు or **జేమ్ము** *n.* : A bulrush; sedge. జమ్ముగూడ or జంబుగూడు a cope made of this, worn by fisherman and others against rain. **జేంబేరు** *n.* : The river జంబువు. A river of gold said to flow from the Mountain.

జేక్కర *n.* : A river. నది. జక్కరరాయడు the ocean సముద్రుడు.

జేక్కలించు *v.t.* : To ridicule. గేలిచేయు. జక్కలింపు *n.* : Jeering, quizzing.

జేక్కన : Same as చక్రవాకము. జక్కనగొంగ the moon చంద్రుడు. జక్కవల రేడు the sun సూర్యుడు.

జేక్కి *n.* : A horse. గుర్రము. A grindstone. తిరుగలి.

జేక్కించు *v.n.* : To be bound as regards law or duty. కట్టుపడు.

జేక్కిణి *n.* : (A term in music) A flourish, a grace. An actor's garb or masque. Antics : a sort of wild dance.

జేక్కిని *n.* : A woman who dies in the matron state, not as a widow. మాతృసువాసిని. Name of Kubera's wife కుబేరుని భార్య. జక్కినీడు *n.* : Kubera కుబేరుడు.

జేక్కులవాండ్లు *n. plu.* : A certain caste of conjurors or wizards, who worship the goddess Kameswari or Circe. జక్కులు *n. plu.* : Demigods or nymphs, attendants, on Cubera. యక్షులు, జక్కులరేడు Kubera.

జేక్కువ : Same as జక్కవ.

జేగడము *n.* : A dispute, a quarrel. కలహము. War, a battle. యుద్ధము.

జేగడగొండి or **జేగడగంటి** *n.* : A scol,d a termagant, a virago. కలహశీలురాలు. జగడమాడు *v.n.* : To fight : to quarrel, to wrangle కలహించు. జగడాలమారి a quarrel-some person. **జేగడించు** *v.n.* : To quarrel or fight. To fight a battle. యుద్ధము చేయు.

జేగతి *n.* : A raised verandah. తిన్నె. జగతులు places, parts, ప్రదేశములు. జగము *n.* : The world. లోకము. జగముకన్ను the eye of the world. i.e., the Sun సూర్యుడు, జగచ్చక్షువు. జగము చుట్టము the re-lation of the world, i.e., the Sun సూర్యుడు, లోకబాంధవుడు. జగము తల్లి the mother of the world, i.e., Lakshmi లక్ష్మి, లోకమాత. **జేగ** (Short for జగము) *adj.* : Noble, fine, matchless.

జేగా : Same as జగ.

జేగిలె or **జేగ్గిలె** *n.* : A settle or stone bench. అరుగు.

జేగిలెడు or **జేగిలెకాడు** *n.* : A fellow son-in-law. తోడిఅల్లుడు.

జేగ్గు *n.* : Brightness. తళతళ. Grace, prettiness. అందము. prettily. జగ్గుజగ్గున very prettily. జగ్గనిపించు to perform grandly. **జేగ్గుతనము** *n.* : Prettiness, grace.

జేజాయి *n.* : A kind of cannon. ఒక విధమైన ఫిరంగి.

జేజ్జర or **జేాజర** *n.* : Deception. వంచన. జజ్జరకత్తె or జాజరకత్తె a deceitful woman వంచకురాలు. జజ్జరకాడు a cheat, deceiver, వంచకుడు.

జేజ్జు *n.* : The state of being much torn. మిక్కిలిచింపి. A flaw in an emerald. *adj.* : Old, worn, tattered, thread bare, trite. వట్టిజజ్జులు mere tatters.

జేట్టి *n.* : Price. earnest money; వెల. A bargain, a contract, an agree-ment. Sale అమ్మకము. A mo-nopoly. Forestalling. A species of loan on mortgage. జట్టికాడు a middleman, క్రయంనిర్ణయంము చేసికొన్నవాడు, a buyer కొనువాడు, one who buys in order to sell to profit కొని అమ్మువాడు. జట్టిబేరము a wholesale purchase. **జేట్టికొను** or **జేట్టి తీసుకొను** *v.t.* : To buy వెలకు తీసుకొను. జట్టియిచ్చు *v.t.* : To sell wholesale. అమ్ము, విక్రయించు.

జేట్టింగ *n.* : A thief. దొంగ.

జేట్టు *n.* : A crowd (of men); a party జనసమూహము.

జేడ *n.* : Hair plaited or braided in chains, matted hair. The finishing twist or plait of a straw roof. The mane of lion. **జేడకట్టు** or **జేడగొను** *v.n.* : To be plaited, to form into plaits. **జేడదారి** *n.* : A hermit or anchorite with matted locks.

వానప్రస్థుడు. జడలు ధరించిన ఋషి. జడలమెకము the maned beast, i.e., a lion. కేసరి.

జేడక *n.* : A blanket. బొంత.

జేడను (from జడము.) *n.* : Awkwardness, stupidity, apathy, laziness. మాంద్యము, జడత్వము. **జేడనుపడు** *v.n.* : To become dull or lazy. బలహీనమైన మందపడు.

జేడి *n.* : A flood, a stream, a gush, a torrent of rain, tears or words. వాన. Trouble బాధ. *adj.* : Constant, continuous నిరంతరము, ఎగతెగని. **జేడిగొను** *v.n.* : To stream, to pour in a sheet or torrent.

జేడియు *v.n.* : To fear, to be afraid. భయపడు. To move about చలించు. To move aside. తొలగు. To sound మ్రోగు. *v.a.* : To push త్రోయు. To parry a blow నివారించు, అడ్డగించు. To beat కొట్టు. Also, to flower. పుష్పించు. **జేడిపించు** *v.n.* : To frighten, threaten, or alarm. **జేడుపు** *n.* : Fear, fright.

జేడ్డ *adj.* : Near, close by, connected with. ఒకటితోనొకటి కూడిన. *n.* : Terror, fright. సంకటము. Also, in spelling, one consonant written below another; when two come together, without the intervention of a vowel. The mark of an aspirate. **జేడ్డన** suddenly తటాలున.

జేడ్డి *n.* A pole, on which a weight bound in the middle in borne by two men. జడ్డిపెట్టె a large box thus borne on a pole. **జేడ్డియూటె** *n.* : A spear with a handle in the middle.

జేడ్డిగము or **జేడ్డుగము** *n.* : The funnel on the top of a drill plough. Pride మదము. నీ జడ్డిగము ఊడకొట్టుతాను I will knock your top off.

జేడ్డు *n.* : Drowsiness, exhaustion మాంద్యము. Disease జాడ్యము. A lite, a falsehood. అబద్ధము, connection తగులము, జోలి, జిడ్డుతనము, connection తగులము, సంబంధము. **జేడ్డుపడు** to become dull or inactive జడతనొందు.

జేత *n.* : A pair; a set, జంట. Similarity, సామ్యము. A match, an equal; a fellow. నా జతను వచ్చినవాండ్లు those who came with me. అవి నాకు బొత్తిగా పోయినవాటితో జతే they are as good as lost to me. *adj.* : Equal. **జేతపడు** *v.n.* : To agree, unit, suit, combine వానికి జత పడినారు they joined him. ఆ పని జతపడలేదు the business did not succeed.

జేతనము, జేతన or **జేతను** *n.* : An endeavour, attempt, effort, exertion. ప్రయత్నము. The design or plan of a picture or a carpet. ఉపాయము. **జేతనపడు** or **జేతను పడు** *v.n.* : To be ready. సిద్ధమగు. To try యత్నించు. జతనుపరుచు to geready సిద్ధపరుచు.

జేతి *n.* : Harmony in music. గాన నాట్యయోగ్య శబ్ద సంతతి.

జేతిగెలు *n.* : The small ropes that go round bullock's necks and are tied to the yoke.

జేత్తు *n.* : An armlet.

జేద్దు *n.* : Hard-heartedness, want of feeling. కఠినహృదయత్వము.

జేనుము *n.* : The jute-plant. జనుపనార or జనపనార the jute fibre.

జేన్నడు *n.* : The name of a certain horse. ఈ పేరుగల గుర్రము.

జేన్నము *n.* : A sacrifice, a ceremony, in which oblations are presented. యజ్ఞము, వేలిమి. జన్నపుచుక్క a star or constellation on whose appearance sacrifices (యజ్ఞములు) are to be performed. మఖా నక్షత్రము. జన్నపు తిండి one who eats at a sacrifice, i.e., a god, వేలుపు. **జేన్నపుగొంగ** *n.* : One who steals sacrifices, i.e., Siva. క్రతుధ్వంసి. **జేన్నపుటొజ్జ** *n.* : The priest who presides at a sacrifice. ఋత్విజుడు. **జేన్నావు** *n.* : A cow that is consecrated.

జేన్ని *n.* : Delirium. A sort of fit, convulsions. సన్నిపాతము. ఆమెకు జన్ని వచ్చి పడిపోయినది she fell down in a fit.

జేన్నిదము *n.* : The sacred thread. యజ్ఞోపవీతము.

జేన్నియ or **జేన్నె** *n.* : A consecrated thing. దేవతాదులనుద్దేశించి యెత్తియుంచిన వస్తువు. A cow or ox so dedicated. A vow వ్రతము. *adj.* : Consecrated. జన్ని ఆవు a cow that is consecrated.

జేప్తి *n.* : Attachment of property.

జేబర *n.* : An areca blossom. పోకపట్ట. జబురుకొను *v.a.* : To devour.

జేబురుజింగి *n.* : A kind of small cannon. ఒక విధమైన చిన్న ఫిరంగి.

జేబ్బ *n.* : The shoulder. భుజము. The hip, or outer part of the thigh. జబ్బయెముక the shoulder blade.

జేబ్బు *n.* : Weakness, sluggishness, inactivity మందము. Disease, illness, sickness రోగము. వాని వ్యవహారము శానాజబ్బులోకి వచ్చినది his business has decreased or fallen away. జబ్బుచేయు to make one sick, to cause sickness. **జబ్బు** *adj.* : Weak, slow, stupid, infirm. spiritless, as bad poetry.

జేమ *n.* : A collection of money. Total జమాఖర్చు income and expenditure. **జమాబందీ** the yearly settlement of accounts made by a revenue officer under the ryotwari system.

జేమట or **జేంట** *n.* : Double. **జేమట పొర** a double fold. జమటపాత a fold of cloth worn as a glove by falconers, when they have a hawk perched on the hand.

జేమిలి or **జేమలి** *n.* : A pair, a couple. *adj.* : Double, paired, coupled.

జేమిలిమాటలు stuttering words, stammering. **జేమిలికారము** double M : the letter - **జేమిలించు** *v.n.* : To redouble or increase (as fear or shame). జమిలి ముక్కాలి "the double three footed" insect, i.e., a bee. A carpenter bee. తుమ్మెద.

జేమిలిక, జేమిడిక, జేమళిగ or **జేమలిక** *n.* : A kind of tabor, a drum. ఆనద్ధము.

జేమీ or **జేమీను** *n.* : A zemindar's landed estate. **జేమిందారుడు** *n.* : A zemindar or landlord. **జేమిందారి** *n.* : A zemindari estate which has to pay a permanent revenue to Government.

జేముకాణము *n.* : A carpet. జంపఖానా.

జేముజాలి, జేముదాడి or **జేముదళము** *n.* : A large musket, A wall piece or swivel. A broad sword నిడుపు పరుజుగలకత్తి, యమధార.

జేముడు *n.* : Yama, the regent of the world below, and the Judge of departed souls. జముని కొలువు కూటము Yama's court. జము నెక్కిరింత A buffalo (because it is the steed of Yama) జముదెస the South. యమదిక్కు.

జేముదాడి or **జేముదళము** : Same as జముజాలి.

జేమున *n.* : The river Yamuna or Jamna. జమునయ్య The sun, as being the father of Jumna.

జేములు *n.* : A couple. జమిలి.

జేమ్మని *n.* : A horse.

జేమ్మి *n.* : A kind of tree.

జేమ్ము *n.* : A bulrush. జంబు. జమ్మేరు (జమ్ము + ఏరు) the river Jambu.

జేర *n.* : The hasp of a knife. కత్తిపరుజు.

జేరగు, జరపు : See under జరుగు.

జేరజర *n.* : A trashing rusting sound of dragging. *adv.* : At once, quite, entirely, Aloud.

జేరత *n.* : Another form of జలతారు.

జేరబాజు *adj.* : Woven with silver lace. వెండిసరిగతో నేసిన.

జేరబు *n.* : friend flour. పేలపిండి.

జేరభి *adj.* : Wicked, guileful. కుటిలుడు.

జేరి : Same as జరీ.

జేరిణిపంది *n.* : The mouse deer.

జేరిబిల్ల *n.* : A piece of wood like the sheave of a pulley, used by weavers in stretching their webs.

జేరీ *n.* : Silver or gold lace. సరిగ.

జేరీన or **జేరీలున** *adv.* : Quickly. శీఘ్రముగా.

జేరుగు or **జేరగు** *v.n.* : To slip, creep, or slide. To pass or change the place. To flee. To pass, elapse, expire as time. To move on, get on, To be current or usual.

జేర్రున *adv.* : Quickly శీఘ్రముగా.

జేలకట్టె or **సెలకట్టె** *n.* : A sort of hawk; a goshawk.

జేలకము *n.* : Water ఉదకము A bath స్నానము. జలకమాడు *v.n.* : To bathe. స్నానము చేయు. జలగడుగు (జలకము + కడుగు) *v.n.* : To wash earth for gold, diamonds, & c., జలగరి or జలగడుగులవాడు.

జేలగ or **జేలగ** *n.* : A leech.

జేలజల *adv.* : Aloud, audibly, clanking, ringing, rippling, & c., జలజలమన్నది it throbbed fiercely.

జేలతారు *n.* : Gold or silver lace. జరీ, సరిగె.

జేలదరము or **జేలవరము** *n.* : Trembling కంపము. జలదరించు or జలవరించు *v.n.* : To shudder, tremble. To be in a fright. కంపించు, భయపడు. To be set on edge, as the teeth.

జేలదారి or **జేల్దారి** *n.* : A drain : తూము.

జేలపోత or **జేలపోసనము** *n.* : Gilding with gold leaf.

జేలుగ or **జేలుగు** *n.* : A species of fish akin to the Salmon, A sort of tree, called *AEschynomene sesban*. The species మంచిజలుగ is *AEschyn*.

జేలుబు *n.* : A cold or caterrh శైత్యము. **జేలుబుచేయు** *v.n.* : To catch cold. నాకు జలుబు చేసినది I have cought cold.

జేలేరి *n.* : The trench part of lingam image. పానవట్టము.

జేల్ల *n.* : A manger. A long, narrow basket used for the body of a cart. A fish; the river mullet : ఆకుజల్ల is one kind.

జేల్లను or **జేల్లుమను** *v.n.* : To shudder, twitter. To thrill, to tingle or glow all over, to feel a pang, terror, & c., ఆమె హృదయము జల్లుమన్నది her heart shuddered. జల్లుమనుట a pit a pat, palpitation. జల్లనన్ thrillingly, like an electric shock.

జేల్లి *n.* : Shivers, small bits. A whisk made of the tail of the cow of Tartary : సవరము, చామరము. That animal itself. చమరీమృగము. A tassel. కుచ్చు. A curtain జాలరు. Incoherent talk, a farrago of nonsense. జలికాడు a liar అసత్యవంతుడు జల్లి తోక a bushy tail like that of a horse. **జేల్లినీడ** a broken shade as that of a horse. **జేల్లినీడ** a broken shade as that of leaves.

జేళిపించు or **జేడిపించు** *v.t.* : To frighten. జడియజేయు. To shake ఆడించు. జళుకు *n.* : Tremulousness, timidity, alarm, The gleam of the eye, జళుకు చూపులు glancing eyes. Fright బెదురు. Chaff పొట్టు.

జేవ *n.* : The edge of a round jewel worn on the head. జడబిళ్లలోనగు వానికి చుట్టు నేర్పరిచెడి అంచు. **జేవ కట్టు** *v.a.* : To set or frame. జవకట్టిన పీట a reeded or inlaid stool.

జేవజవ *n.* : A quivering sound. వణకుట యందగు ననుకరణము. *adv.*

: Tremulously, violently (trembling or shaking.)

జేవట or **జేవర** *n.* : A net like substance which surrounds the palmyra tree. Fibres, the reticulation at those parts whence the branches expand.

జేవదాటు *v.t.* : To transgress, to disobey. మీరు, అతిక్రమించు.

జేవనిక *n.* : A screen. తెరచీర.

జేవర *n.* : The fibres, in a palmyra tree. See జవట. *adj.* : See జవట. *adj.* : Straight. ఋజువు. Soft మృదువు. **జేవరగా** *adv.* : Straightway, quickly. **జేవరతనము** or **జేవరన** *n.* : Straightness : smoothness. ఋజు భావము, మృదుత్వము. **జేవరము** thickness. తరుచుదనము.

జేవరాలు *n.* : A damsel, a young woman. పడుచుది.

జేవళి or **జేవిళి** *n.* : A new cloth. జవిళి అంగడి a clothier's shop. Drapery, a draper's shop. జవిళివాడు. a draper.

జేవాజి or **జేవాది** *n.* : Civet : See పునుగు. కర్ర జవ్వాజి stick civet that is found adhering to twigs. సంకుమదము. **జేవాదిపిల్లి** *n.* : A female civet cat.

జేవుకు *v.n.* : To waggle, to be loose, as a stake, to become soft, as a boil. To rot. జవికిన loosened. Rotten.

జేవ్వనము (from యౌవనము) *n.* : Youth, juvenility. పడుచుదనము. జవ్వని *n.* : A damsel. a maiden.

జేవ్వాజి or **జేవ్వాది***n.* : Civet. జవ్వాజిపిల్లి *n.* : A civet cat. కర్రజవ్వాజి See under జవాది. **జేవ్వాజివంకెలు** *n.* : The name of a sort of grain.

జేవ్వాడు *v.n.* : To shake, quiver. To struggle, toss about, writhe.

జేవ్వి *n.* : The hair of a horse's tail. Horsehair. గుర్రపుతోక వెంట్రుకలు.

జేవ్వు *n.* : Beauty. bloom.

జోగరము, జోగరణము or **జోగారము** *n.* : A vigil or wake : sitting up all night. రాత్రి మేలుకొని యుండుట. Waking, watching, wanchfulness. జాగరించు *v.n.* : To wake watch, sit up all night.

జోగా *adj.* : Great గొప్ప. *n.* : Room, space. ఎడము, చోటు.

జోగిలము, జోగిలాయి or **జోగిలాయి** *n.* : A sort of dog for hog hunting. A hound. వేటకుక్క.

జోగు *n.* : Delay. ఆలస్యము. వెడజాగులు పెట్టు to trifle, to idle జాగుఊను to be idle.

జోజము or **జోజాము** *n.* : Diffeerent kinds of corn sprouts thrown into a palanquin on marriage occasions. పాలిక లందు పోసిన నవధాన్యముల నారు.

జోజర or **జేజ్జర** *n.* : Deception వంచన. జాజాలపాలిక *n.* : A marriage palanqurin.

జాజి or **జాది** *n.* : A nutmeg tree. The great flowering jasmine.

జాజికాయ *n.* : A nutmeg. జాజికాయ పెట్టె spice box : జాజికాయ పలక or జాజిపలక the name used for dealwood. ఏరుజాజి a plant called అగ్నిజ్వాల. **జాజిపత్రి** *n.* : Mace. జాజిపువ్వు.

జాజు or **జాదు** *n.* : Redness. Red chalk, red colour made of lac. కావిరంగు, జేగురు. జాజు పారు to become red ఎర్రనగు.

జాటి or **ఝాటి** *n.* : A whip, a scourge. చబుకు, కొరడా.

జాడ *n.* : A mark, a trace, a sign. గురుతు. A track త్రోవ. Manner విధము. అడుగుల జాడ the marks of footsteps. జాడగాపోవు to steal off. **జాడకాడు** *n.* : One who can trace the way త్రోవ గుర్తెరిగినవాడు.

జాడా *adj.* : To the root, entire. సమూలము, **జాడాచేయు** *v.t.* : to exterminate, to root out. నిర్మూలము చేయు.

జాడించు or **ఝాడించు** *v.t.* : To rinse about in water. To toss, whisk, flap about, fling, clean from mud. To stretch out the arm or leg. To twit, abuse or reprove. రాలుచు, ఇటు అటు ఆడించు, గుంజు, నిందించు.

జాడీ or **జాడి** *n.* : A jar బంగారు జాడి a golden vase.

జాడు *n.* : Unripe maize or *Zonna.* గింజపట్టని జొన్నకర్ర. The tender stalk of the great millet. ఉండనిస్తే పండుతుంది. పీకివేస్తే జాడు let it grow and it will fruit; pull it up and it is only a stalk.

జాణ *n.* : A clever woman నేర్పరిది. adj. Clever, wise. Roguish, artful, shrewd, arch. నేర్పరియైన. **జాణడు** *n.* : A cleverman. **జాణతనము**. *n.* : Artfulness, sagacity, cunning, shrewdness, archness. **జాణెత** (జాణ + ఎత) *n.* : A flirt, a jilt. ధూర్తురాలు.

జాతర *n.* : A merry-making or holiday. ఉత్సవము, పండుగ. The festival of any deity but chiefly of a village goddess Sakti. శక్తిఉత్సవము.

జాది : Same as జాజి.

జాదు : Same as జాజు.

జాడుకొను *v.n.* : To become black; to become thick, తరుచుకొను, దట్టమగు.

జాడురము *n.* : Cleverness. **జాదురు జాదురము** great cleverness.

జానకి *n.* :A fuse or match to fire guns with కార్ణాటకపు తుపాకులందు నిప్పు ముట్టించుతాడు.

జానము *n.* : A cushion used on a saddle గుర్రపు పల్లము మీది మెత్త.

జాను *adj.* : Graceful, bland. **జాను తెలుగు** pure or sweet Telugu. **జాను** or **జానువు** *n.* : Grace, prettiness అందము, చక్కదనము, ఒప్పిదము,

సౌందర్యము Appa Cavi. జానొప్పగా prettily జానుగా gracefully.

జేనుగు *n.* : An ear. చెవి.

జేపత్రి or **జేపత్తిరి** *n.* : The spice called Mace. See under జాజి.

జేప్యము, జేప్యము or **జేపిరము** *n.* : Loitering, delay Inertness Languor, Dawdling జాగు, ఆలస్యము.

జేబితా *n.* : A list. పట్టీ.

జేబిల్లి or **జేబిలి** (జాను + పిల్లి, i.e., చెవులపిల్లి) *n.* :The moon. చంద్రుడు. (The figure seen in the full moon is supposed to resemble a hare; whence in Sankrit the name శశాంకుడు.) జాబిలితాలుపు or జాబిలి తాల్పు Siva. జాబిలిమేపరి Rahu. **జేబిలి రాయి.** *n.* : A carbuncle, a moonstone చంద్రకాంతము.

జేబు *n.* : A letter of correspondence. లేఖ, పత్రిక.

జేబుర or **జేబురా** *n.* : Name of a tree which yields a dye గందపొడిచెట్టు.

జేమ, జేమ or **జేమ** *n.* : The Guava tree జామచెట్టు.

జేమారు or **జేమారు** *n.* : A piece of new cloth. కొత్తబట్ట. సెల్లా.

జేమీను *n.* :n. Surety, bail. హాజరు జామీను personal bail. మాలు జామీను money security.

జేము or **ఝాము** *n.* : A watch, or space of time equivalent to three English hours. The day from sunrise to sunset, and the night until sunrise is reckoned in four quarters, or watches; the second watch expires at twelve o' clock. Hence రెండుజాములు is midday or midnight, and రెండు జాములున్నర is about 2 p.m. ఎనిమిది జాములు the eight watches, i.e. 24 hours; or a day and night. తెల్లవారుజామున in the morning. The plural is జాములు or జాలు.

జేరీ or **జేడీ** *n.* : A vessel with a spout, like a teapot : పెద్దగిండి, కమండలువు.

జేరు *v.n.* : To slide or slip, to trip or stumble, to creep. జరుగు. To slip, open, or become loose. వదులగు. To drop or gush out as water: to flee. ఉరుకు; స్రవించు. తలకు జారు వేటు తగిలినది the blow grazed the head. To slope, to slant, as జారు కొప్పు her slanting tire. కింద జారి పోయినాడు he crept under it.

జోల *n.* : A fishing net. చేపలను పట్టు వల. A window కిటికీ. A lattice, a loop, an eyelet hole. **జోలికుడు** *n.* : A fisherman.

జోలకర్ర or **పాగకర్ర** *n.* : Open work or tracery in marble.

జోలపల్లిక or **జోలపల్లిక** *n.* : A tray for betel leaf. చిత్రపు పని చేసిన **తమల పాకుల తట్ట.**

జోలము *n.* : Delay, loitering, a pretext. ఆలస్యము, నెపము, **జోలము**

చేయు *v.a.* To shuffle off, or delay. జాగుచేయు. **జాలకాడు** *n.* : An idler. a loiterer. ఆలస్యము చేయువాడు. A fisherman.

జాలరి *n.* : A fisherman. జలగడిగేవాడు. *n.* : A fisherman.

జాలరు *n.* : Network, a fringe జాలరు కన్ను the mesh (lit. the eye) of a net.

జాలవారు *n.* : Guards, spearmen.

జాలారిచెట్టు *n.* : The plant called హింగ్ర.

జాలి *n.* : Pity, regret, love. విచారము, దయ. జాలిగానుండే కథ a pathetic story. జాలివిరాళి emotion and eagerness, pining and longing. **జాలిగొను** or **జాలిపడు** to feel pity. **జాలినొందు**, విచారపడు. **జాలిచెట్టు** to grieve దుఃఖపెట్టు.

జాలిమి *n.* : A veil. జాల్ములు.

జాలియము or **జాలెము** *n.* : A purse. జాలెసంచి.

జాలు or **జాలువు** *n.* : A stream. ఏరు. అల్ప ప్రవాహము. **జాలుకొను** or **జాలు పారు** *v.n.* : To form in, or he as a line. To flow ప్రవహించు.

జాలె, జాలెము, జాలియ or **జాలియము** *n.* : A purse, a bag. జాలె or జాలి the cord used in spinning a top. బొంగరపు త్రాడు. **జాలెడేగ** *n.* : A kind of hawk.

జాళించు : Same as జాడించు.

జాళియ, జాళె, జాళియము or **జాళెము** *n.* A certain pace of horses. అశ్వగతి విశేషము.

జాళువా or **జాళ్వా** *n.* : Probably (like Ophir or Potosi) the name of a place. Fine gold. అపరంజి. Thus జాళువాపసిడి. fine gold of Jalwa. జాళువా బంగారు మేలువన్నె భేదము.

జావ *n.* : Gruel, porridge. పేయమైన గంజి.

జావడము or **జావళము** *n.* : A country horse, a hack. గుర్రపు తట్టు. A falcon. The Shanin. Jerdon, గుర్రపు జావడము a mule. గోడిగ. జావడ ములు colts, fillies. ఆడగుర్రపు తట్లు. Unmanliness. అపౌరుషము. Timidity. పిరికితనము.

జావడి *n.* : A washerman. చాకలవాడు.

జావళి or **జావళి** *n.* : A kind of song. గీత విశేషము.

జావాహిరి *n.* : Wealth. సొమ్ము.

జం *n.* : A hum. జుమ్మనే ధ్వని, భ్రమరాది ధ్వని.

జంజము, జంజాము or **జంజుము** *n.* : A jest, a joke, a lie. A torch made of leaves and sticks tied together in a bundle for use in dances or on the Dipavali day.

జంజు, జంజురు *n.* : Dishevelled hair. విరియబోసిన వెంట్రుకలు, చింపిరి వెంట్రుకలు. Shagginess. A lion's mane. జుంజురు or జుంజురుకట్ట a torch made like a brush out of any dry sticks.

జంటితేనె Virgin honey. జుంటీగ *n.* : Honey bee.

జోజురు *n.* : A cluster. గుబురు. జాజారు కొను to cluster గుబురుకొను.

జోజివీ *adj.* : Trivial, petty. common.

జోట్టనవేలు or **జోట్టవ్రేలు** *n.* : The fore finger తర్జని. The thumb or the great toe. **జోట్టిలి** or **జోత్తిలి** the distance between the thumb and the forefinger when they are stretched out. చాపబడిన బొటన వ్రేలికి చూపుడు వ్రేలికిని గల నడిమి కొలత.

జోట్టు *n.* : A crest, as that of a peacock. The lock worn by Hindu men on the top of the head. అవిద్యజుట్టు అతనికి దొరికినది he has head. ఆవిద్యజుట్టు అతనికి దొరికినది he has got a good hold of that art. జుట్టుపట్టి సొమ్ము అడిగినాడు he caught him by the hair and insisted on payment. జుట్టుపిట్ట *n.* : A peacock. **జోట్టు పిట్టతాలుపు** an epithet of Kumaraswami. **జోట్టుబాతు** *n.* : The crested goose.

జోట్టుపు or **జోట్టుపాకు** *n.* : A common milk creeper with heart shaped leaves. అజశృంగి.

జోడుగు, జోజుణుగు, చేనుగు or **సునుగు** *v.a.* : To cheat, delude. *v.n.* : To lurk, slink, to lie in wait. దాగుకొను. To retreat వెనుకదీయు. జునుగు మాట a sly or cunning expression.

జోత్త *n.* : A short span; measured from the thumb to the end of the ring finger. గోకర్ణము, ప్రస్తుతాంగుష్ఠా నామికా మధ్యము. జుత్తనవ్రేలు Same as జుట్టున వ్రేలు. **జోత్తెడు** a measure of 12 inches. ద్వాదశాంగుళ ప్రమాణము.

జోనపములు or **జోలపాలు** *n.* : Locks of hair left just above and in front of the ears.

జోన్ను *n.* : Honey, తేనె. Honey comb తేనెతెట్టె. Cheese. జున్నుపలుకులు honeyed accents, sweet words. పులిజున్ను a syllabub of tiger's milk, i.e., an unobtainable luxury. తేనె, నవప్రసూతగోక్షీరము, వండినదిన్ని. జున్నుపాలు *n.* : Biestings : the milk that flows for a week after a cow has calved. ఈనిన తరువాత యేడు దినములలోగా పితికిన పాలు, జున్నుగడ్డ cheese.

జోబ్బ *n.* : An epaulett బాహుపురి.

జోమలా *n.* : The total, the sum. మొత్తము.

జోమాయించు *v.t.* : To hold tight. ఈడ్చిపట్టు.

జోమాలపేరు *n.* : A kind of necklace made of gold beads. (Vizag.)

జోమ్మ or **జోమ్మట** *n.* : The Weaver Bird, గిజిగాడు.

జోమ్మడు or **జోమ్మకాడు** *n.* : A lover, or sweetheart (in a bad sense) విటుడు.

జోమ్ము *n.* : A hum. జుమ్మను *v.n.* : To hum. జుమ్మని adv. Aloud : as a humming or buzzing sound.

జుమ్మనుధ్వని humming, buzzing. జుమ్మజుమ్మనన్ aloud (buzzing or humming.)

జోరుకు *n.* : Spirting out (as blood), a gush. జురుజురుకు adv. Gushingly.

జోర్రు *v.t.* : To suck up, or drink with a noise పీల్చు.

జోలపాలు : Same as జునపములు.

జోలాయించు *v.i.* : To reel, swing about, to stagger.

జోలిమి *n.* : Naughtiness. దుండగము.

జోలుమానా, జోల్మానా or **జెరిమానా** *n.* : A fine.

జోలుము *n.* : Force, violence; tyranny; oppression.

జోలువ or **జోలువతనము** *n.* : Relief, comfort.

జోల్కి *n.* : A wrinkle, twisting.

జోవ్వరించు *v.t.* : To excel. విజృంభించు.

జోవ్వి *n.* : The warry leafed fig tree : *Ficusinfcctoria*. తెల్లజువ్వి A tree called. ఎర్రజువ్వి, పెద్దజువ్వి, పుత్రజువ్వి, కొండజువ్వి, కుదురుజువ్వి, కొండజువ్వి also called శిలావటము or కలుజువ్వి, జువ్విదీవి *n.* : The island called Plaksha.

జోవ్వు *n.* : A whizzing noise.

జూక *n.* : Haste, flurry. తత్తరపాటు. జూకించు to be flurried. తత్తరపడు.

జూకురు *n.* : Grief, sorrow.

జూజము *n.* : Gambling, play. జూదము. Deception మోసము. జూజమాడు *v.n.* : To gamble. జూజరి *n.* : A gambler.

జూజి *n.* : A female messenger. దూతిక.

జూటు or **జూటు** *n.* : Cunning, artfulness. మోసము. జూటుగా cunningly. జూటుతనము *n.* : Cunning, craft, guile. జూటాడు to cheat మోసము చేయు.

జూదము *n.* : Dice-play, gambling. జూదకత్తె or జూదకత్తె *n.* : A gambling woman. జూదరి, జూజరి, జూజకాడు or జూదకాడు *n.* : A gambler.

జూదు *v.n.* : To burn, or to be hot. *v.a.* : To burn. To light a match. To brand with a hot iron.

జూలు *n.* : The mane of a lion or other animal. A cloth or blanket covering the back of any animal, a jhool.

జూవరము *n.* : Sorrow. సంతాపము.

జూంపము *n.* : A plot of grass, a grassy field : a thicket or cluster, as of bamboos. Thick matted tresses, hairiness వృక్షవిటపము, గుంపు, గుబురు. A tender twig. రెమ్మ. A constant downpour **నిరంతరధార**. *adj.* : Thick, thickset, Constant నిరంతరము.

జూంపు *n.* : A spring on a hill or mountain. కొండలోని ఊటనీరు.

జూగ్గు or **జోగు** *n.* : Alms. భిక్షము. జొగ్గెత్తు to take alms.

జోటజోట *adv.* : Greedily, thristily. Fast వడిగా.

జోత్తిల్లు or **జోత్తిలు** *v.n.* : To blush or redden, to turn red. ఎఱ్ఱపారు. To look bright రంజిల్లు. **జోత్తు** *n.* : Redness. జొత్తుపాప a newborn child. జొత్తురు *adj.* : Crimson, red.

జోన్న *n.* : The great millet, cholam, jowari. There are many species of this, as తోటజొన్న, ముదురు జొన్న, లోగుపెద్దజొన్న, పయిరు జొన్న, పాలాపుజొన్న, గడ్డిజొన్న, ఎఱ్ఱజొన్న. మొక్కజొన్న Indian corn, or maize. తెల్లజొన్నలు and గడ్డిజొన్నలు, కొండజొన్నలు. **జోన్ననాగు** *n.* : A species of snake.

జోబ్బిలు or **జోబ్బిల్లు** *v.n.* : To flow స్రవించు. To thrive, grow thickly. To be redolent, to smell of. To revel : to enjoy oneself. నిండారు. To toss about, to writhe, to wallow. To be produced. ఉప్పతిల్లు. తేనియల్ జొబ్బిలు మోవికెంపు the honey dropping lips.

జోఱ్రీగ : Same as జోరీగ.

జోల్లు or **చొల్లు** *n.* : Drivel, spittle, slaver. లాల.

జోల్లెము or **జోళ్లెము** *n.* : A tire, formed by weaving the tresses in chains and then coiling them up at the back of the head : a wreath of mangrove flowers.

జోహారు, జోహారువు or **జోహారు** *n.* : Homage, welcome, salutation, congratulation. నమస్కారము, సర్వోత్కృష్టుడవై యుండుమని మంగళము చేయడము. *interj.* : Huzza ! Hurra!

జో or **జోజో** *interj.* : Hush ! a word used in lulling a child to sleep. **జోకొట్టు** *v.t.* : To lull asleep.

జోక *n.* : Manner, way. విధము. Grandeur, fineness, bloom,prettiness బాగు, సొగసు, ఒప్పిదము. Similarity, resemblance సామ్యము. Delight ఉల్లాసము, ఉత్సాహము. Companionship, friendship జత. Whole; total మొత్తము. *adj.* : Equivalent సమానము. Proper యుక్తము. Possessed, got, obtained అధీనమైన. adv. Thus, in that manner; duly, properly. **జోకచేయు** *v.t.* : To get, earn సంపాదించు. To get ready సిద్ధపరచు. జోకపడు *v.n.* : To be obtained or got, to be joined జతపడు.

జోకు *v.a.* : To weigh. To lay on, to thrash or thump. కొట్టు. To abuse తిట్టు. *n.* : Abuse తిట్టడము.

జోకొట్టు : See under జో.

జోగము *n.* : Meditation, abstraction. జోగపట్టె or జోగపట్టియ *n.* : A hermit's belt. యోగపట్టము. **జోగి** (from యోగి) *n.* : A beggar. భిక్షకుడు. A vagrant. A hermit.

జోగిది a female rover, or a hermit. అడవి జోగులు roamers in the woods, vagrants. **జోగిణి** a certain female goddess; a witch సోదెకత్తె.

జోగు *n.* : Alms. భిక్షము. A boat ఏరు దాటే సాధనము. జోగురుతిరుగు to go about the town for alms. **జోగు** *v.n.* : To stagger. సొక్కు, **జోగురాలు** *n.* : A nun యోగిని. A female beggar భిక్షకురాలు.

జోజో *Interj.* : Hush, be still. n. A lullaby.

జోటము *n.* : A sheet. దుప్పటి.

జోటి or **జోటిక** *n.* : A damsel. ఆడుది. జోటికత్తె or జోటికత్తియ a female companion చెలికత్తె.

జోడగి or **జోణగి** *n.* : A bloodhound. వేటకుక్క, శోణంగి.

జోడు *n.* : A pair, or couple, a pair of shoes or sandals. Junction, conjunction. జోడుకోడె a match, an equal; a companion. సముడు, కూడా ఉండేవాడు. పల్లికిజోళ్లు a pair of palanquins. వాడు నాకు ఈడా జోడా is he my equal ? **జోడు కూర్చు** *v.a.* : To embrace or join. **జోడా** or **జోడీ** *n.* : A pair. **జత జోడగించు** *v.t.* : To make a horse go at a curvetting pace. జోడన నడతో నడిపించు.

జోత, జోతము or **జోతాము** *n.* : A salutation నమస్కారము

జోతి *n.* : Brilliancy కాంతి. A light or lamp దీపము.

జోదు *n.* : A hero. సమర్థుడు, దిట్ట.

జోబిళ్లు *n.* : Salutations. నమస్కారములు.

జోము *n.* : Torpidity, stupefaction, or silliness with pride. సొమ్మ, తిమ్మిరి. v.n. To rock backwards and forwards, as Musulmans do while reading.

జోరావరి n. Force, violence. బలాత్కారము.

జోరిగాడు or **అంబలిజోరిగాడు** A sort of lark : the thick billed or red bellied species.

జోరీగ (జోరు violent ఈగ. fly.) n. The gadfly or horsedy. పులిపక్క జోరీగ ఉండినమాడ్కి or సింహము పక్క జోరీగ ఉండినమాడ్కి as the gadfly is near the tiger, or the lion, i.e., safety in the lion's lap, weak in himself but mighty in his protector. ధీరాశ్రితనీరసుడు.

జోరు *n.* : Force. బలము, ఊతము.

జోల *n.* : A lullaby.

జోలి *n.* : A thing, concern, affair, matter, business. A topic, theme, subject, intercourse. సంగతి, వృత్తాంతము. ప్రశంస, ప్రమేయము, సంబంధము. వానిజోలికిపోవద్దు don't meddle with him. ఆజోలి యెరుగను I

know nothing of the matter. ఇది నీ జోలికాదు this is not your business. వలవని జోలి తలచుకొన్నావు you are merely building castles in the air.

జోలె or **జోలియ** *n.* : A pouch or bag that hangs down from the shoulder. చౌకపు గుడ్డ నాలుగంచులను జతజతగా చేర్చి ముడివేసి కుట్టి చంకను వ్రేలాడవేసికొనెడు సంచి.

జోవ : Same as జోల.

జోస్యము *n.* : Astrology. జోసి or జోస్యుడు *n.* : An astrologer.

జోహారు or **జోహారువు** *interj.* : Well done! Hurra! నమస్కారార్థము, సర్వోత్కర్షచేత నుండుమని మంగళము చేయుట.

జౌకు ro **జేవుకు** *v.n.* : To become soft or ripe. To give way or yield, to become loose, as a stake. To rot. మిక్కిలి మెత్తగిల్లు. *adj.* : Swampy. Loose. **జౌకునేల** swampy ground ఊటనేల. జౌకించు *v.n.* : To swing down to hang loosely. వ్రేలాడజేయు.

జౌజవ్వు or **జేవుజేవ్వు** *n.* : A rushing noise.

జౌరు or **జేవురు** *v.a.* : To thrash or lash. To collect any thing scattered. To stroke.

ఝ

ఝ : The name of a letter of the alphabet equivalent to JH.

ఝంకారము or **ఝంకృతి** *n.* : The buzzing or humming noise of a bee. తుమ్మెదరొద.

ఝంఝ *n.* : Wind accompanied by rain. A storm వానగాలి.

ఝంప *n.* : A certain kind of music. జంపె (తాళము) Impudence దూకుడు.

ఝడితీ or **ఝడ్తీ** n. An examination of accounts, & c., **ఝడితీచిట్టా** or **ఝడ్తీజాబితా** a certificate of examination, a memorandum of search; an inventory. A rough note book. A memorandum of daily accounts. **ఝడ్తీచూచు** to examine, to review, సరిచూచు, ఉండజూచు.

ఝరము or **ఝరి** *n.* : A mountain stream. A waterfall or cascade. సెలయేరు, నిర్ఝరము. **ఝర్ఝము** or **ఝర్ఝరి** *n.* : A kind of drum. కయిముడి యను వాద్యవిశేషము. A flaw in a precious stone మణిదోషవిశేషము.

ఝల్లరి *n.* : A kind of large drum. ఒకవిధమైన పెద్దడోలు. A whirlpool. నీటిమడి.

ఝషము *n.* : A fish. చేప. A crocodile. మొసలి. A forest. అడవి.

ఝషకేతుడు one who has the sign of a fish on his flag. i.e., Manmadha.

ఝూటము *n.* : A crowd, a multitude. సమూహము. A thick forest. కారడవి. A hower. పొదరిల్లు. A broom. చీపురుకట్ట.

ఝాడాగా *adv.* : Completely, finally. బొత్తిగా.

ఝిల్లి, ఝిల్లిక or **ఝిరుక** *n.* : A cricket. ఈలపురుగు. The noise made by a cricket ఈలపురుగు కూత. A towel తుడిచేగుడ్డ.

ఝూటా or **జూటా** *adj.* : False. అబద్ధము.

ట

టంకము *n.* : A piece of money : a coin : బంగారుటంకము a gold coin. A coin, of the value of 16 copper dubs. దీనారము. A composition of copper and pewter. A stonecutter's chisel. కాసెయులి. Borax : వెలిగారము. **టంకణము** or **టంకము** *n.* : Borax : subborate of soda. వెలిగారము. టంకసాల n. A mint. టంకవాటు or టంకసాలవాటు the name of a certain gold coin.

టంకారము or **టంకృతము** *n.* : The "twang" of a bowstring. టంకరించు to twang a bow.

టంకు *n.* : A civilised person. నాగరికుడు. A pretentious person డాంబికుడు. టంకుతనము *n.* : Refinement. pride. డంబము, నాణెము.

టంగు or **టంగువారు** *n.* : A saddle girth. గుర్రముల వీూది జీను జారకుండుటకు కట్టేవారు.

టకటంకు or **టకటొంకు** *n.* : A rogue. కుత్సికుడు. కుత్సితమైన.

టకటక *adv.* : Agitatedly. Quickly, briskly.

టక్కు *n.* : A trick, a pretence, guile, Gamesomeness, a prank (hence the word, Thug or assassin is derived) *v.a.* : To deceive, to pretend. దగాచేయు. **టక్కులాడి** *n.* : A deceitful woman. టక్కులుచేయునది. టక్కులాడు.

టపా or **టపాలు** *n.* : The post or mail, the "tappal". A station or stage. టపాలమీద పోయినాడు he travelled by post.

టమటమ *n.* : A drum, a tom tom, a proclamation by beat of drum.

టముకు or **టమ్కు** *n.* : A drum.

టరీఫు *n.* : Tariff. A table of import and export duties.

టనర or **తవర** *adj.* : Rash, headstrong, precipitate. Skilful, artful, clever. నేర్పరి. గడుసు, నెరజాణ యైన, బేరజము, ధూర్తస్త్రీ.

టవాయి *n.* : A foul wind, an unfavourable breeze.

టూకానా or **టికాణా** *n.* : A place of residence; a resort, a resource; prospect.

టాకీ *n.* : A stitch. టాకీవేయు to unite by stitching up, to patch.

టాకీరాయి *n.* : The key stone of an arch.

టాకు *n.* : A flat ring used to keep other rings from slipping down from the fingers. An edge, a side అంచు, ఓర. The end or point of a pen. టాకులో వస్తాడు he will come here in a moment.

టాటోటు *n.* : Deceit, pretence, guile. మోసము, కపటము. **టటోటుకాడు** a deceiver మోసకాడు.

టాపు *n.* : An island. A place. తాపు.

టాలాటోలీతనము *n.* : Knavery, trickery, ill-behaviour.

టింగు *n.* : A tinkling sound.

టికము *n.* : The pelvis. ముడ్డిపూస.

టికాణా *n.* : A trace. జాడ. టావుటికాణా లేదు. there is not the slightest trace (of him).

టిట్టిభము or **టిట్టిభకము** *n.* : The bird called a wagtail. ఉయ్యాలపిట్ట, కాటుకపిట్ట.

టిప్పణము *n.* : A brief glossary or commentary explanatory of hard passages alone. A commentary explanatory of hard passages alone. A commentary on a commentary. టీకకు టీక.

టిర్రి *n.* : A cry to cattle, like jee hup! which turns them to the left : the cry పప్పుప్పు turns them to the right. A term used in games, like Play ! A beast of burthen. మోసే జంతువు.

టిసి *n.* : A bar of wood or metal కమ్మి.

టీక *n.* : A commentary, notes. A practical exposition of a theme.

టీకము *n.* : A whetstone. ఒరగల్లు.

టీకా *n.* : Inoculation, small pox by inoculation. An ornament hanging down the forehead. ఒక దినుసు పతకము. టీకాలువేయు *v.n.* : To inocatale.

టీకు *n.* : Walking with airs. నడచుట యందలి నిక్కు.

టీపు *n.* : A money security given to keep the peace. మంచి నడవడికకు పూటగా కట్టిన ధనము.

టూకి or **టూకీ** *n.* : Brevity. సంగ్రహము. **టూకీగా** briefly. **టూకించు** *v.t.* : To abridge. సంగ్రహించు.

టూకిచెట్టు *n.* : A certain broadleaved tree that bears a large fruit.

టెంక *n.* : The stone of any fruit. మామిడి కాయ లోనగువాని విత్తు.

టెంకణము *n.* : A salutation. నమస్కారము.

టెంకాయ *n.* : A coconut. కొబ్బరి కాయ. నారికేళము. ఎళనీరుటెంకాయ a tender coconut full of water. **టెంకాయ చెట్టు తుమ్మెద** *n.* : The cocoanut tree-borer. A kind of large beetle.

టెంకి *n.* : A place, house, home : a covert, a den or lair. టెంకలు ఇంకిపోయినవి. the wells dried up. The fish called a ray. Various

species are described by Russell on Fishes. వాలుగ టెంకి.

టెంకిపురుగు *n.* : A bug with wing covers like shells, which form its టెంకి or home. టెంకె, టెంకి or టెంకియ *n.* : An awl, a borer. అరె, పిడిపాన, చర్మకారుడు రంధ్రములు చేసే సాధనము.

టెక్కి *n.* : A sort of cap. కుల్లాయ.

టెక్కు *n.* : Grace, charm, elegance. Coquettishness, coquetry, wantonness. Insolence, airs, pride. Blandishment, amorous ways. Fondling, flaunting. గర్వచేష్ట. టెక్కులు fine airs, తళుకుచెక్కుల టెక్కు the charms of her polished cheeks. టెక్కున with a grace, gracefully. **టెక్కులాడి** *n.* : A coquette. **టెక్కులు గలది.** టెక్కులాడు *n.* : A beau. టెక్కులు గలవాడు. టెక్కువ Same as టెక్కు.

టెక్కెము or **టెక్కియము** *n.* : A banner or flag. ధ్వజము. టెక్కెపుగాము the descending node. కేతుగ్రహము.

టేంకణము *n.* : The name of a certain country.

టేకిచేప *n.* : The skate or ray fish. అంబడిటేకి the electric torpedo టెంకి. Shagreen : a skate's skin, used in polishing.

టేకు or **తేకు** *n.* : The teak tree. చిరుటేకు the smatter species.

టేవు *n.* : A noise such as is made when anything burns. మండుట యందు కలుగు ధ్వని.

టొంకు *n.* : Crookedness. A dent or hollow in a stone. నిమ్నోన్నతము. The forehead. *adj.* : Crooked. టొంకు మాటలు broken words, as those of an infant.

టొంటీలు *n.* : A kind of earnings.

టొంపు or **టొకరము** *n.* : Imputation, a slander.

టోకు *n.* : A wholesale bargain, a lot or lump; మొత్తము. Way, manner, ఈ టోకుగా thus, so. Touching each other's shoulders in wrestling.

టోపి or **టోపీ** *n.* : A cap or hat. కుల్లాయ, **టోపీపెట్టు** or **టోపీవేయు** to cap or cheat a person.

టోలీ, టోలీ or **ఠోలీ** *n.* : Half a pie., Also, a mob or crowd (Vizag.)

ఠ

ఠ *n.* : The name of a letter.

ఠంగుఠింగు or **టంగుటింగు** *n.* : A tinkling noise.

ఠక్కు Same as టక్కు. **ఠక్కుడు** *n.* : A cheat మోసకాడు.

ఠక్కురుడు *n.* : A god. దేవత.

ఠరాయించు *v.t.* : To fix, determine, settle, adjust. ఠరావు బేరీజు the fixed assessment of a village.

ఠలాయించు or **టలాయించు** *v.n.* : To walk about for pleasure. ఇటు అటు

తిరుగు. v.t. To make a horse walk about. గుఱ్ఱమును ఇటు అటు తిప్పు.

ఠవఠవ *n.* : Fatigue, exhaustion. శ్రమము. A hindrance. అడ్డంకి, ఠవఠవలేక swiftly, unweariedly.

ఠవణించు or **ఠవణిల్లు** *v.n.* : To be ఉండు. to redouble, as sound or brilliancy ప్రకటించు, అమరు, ఆడరు, ఒప్పు.

ఠవణె, ఠవిణ or **డవిణ** *n.* : A great drum. ఢంకా.

ఠవర *adj.* : Rash, headstrong, precipitate, Skilful, artful, clever గడుసు, నేర్పరి.

ఠవళి *n.* : A trick, guile, prank. హుళక్కి, మోసము, కపటము. a cheat మోసకాడు, కుత్సితుడు. ఠవళికత్తె a deceitful woman మోసకత్తె, కుత్సితురాలు.

ఠవిణ : Same as ఠవణె.

ఠస్యా *n.* : A stamp, a print, a die.

ఠస్యా or **టస్సా** *n.* : A proud demeanour. గర్వముగలనడవడి. ఠీవి.

ఠాకు *n.* : A thrust. *v.n.* : To thrust.

ఠాకురు *n.* : A lord, a baron, a noble. అధిపతి.

ఠాణము *n.* : A place, ప్రౌఢతనంబుల ఠాణము it is the very fountain of excellence, the home of beauty.

ఠాణా *n.* : A police station. ఠాణాదారుడు a local policeman, a station house officer.

ఠాయము or **ఠాయి** స్థాయి *n.* : A word (like do, re, mi.) used in the gamut. స్వరస్థాయి. ఠాయి అనిపాడు to sing in a high note; to raise up the voice, or make the notes swell out.

ఠారు or **టారు** *n.* : Suddeness. A sudden blow. ఆకస్మికమైన దెబ్బ **ఠారుమనడము** *n.* : Sudden death. **ఠారుఠారగు** *v.i.* : To be afraid or alarmed To be quite tired.

ఠావు or **తావు** *n.* : A place, house, lodging, or residence, గృహము, స్థానము. ఠావువిడిచిరి they deserted his banners. A sheet of paper. పైఠావులు enclosures in a letter.

ఠింగణా or **టింగణా** *n.* : A little boy, a lad. బాలుడు. A short man, a dwarf. పొట్టివాడు.

ఠీకు *adj.* : Proper, just, fit, complete.

ఠీవి *n.* : Splendour. Fashion, style, manner. వైభవము, రాజఠీవిని in noble style, royally.

ఠేవ *n.* : A particular mode in music. హొయలు. grandeur, fineness. ఒప్పిదము. Manner విధము.

ఠేవణీ *n.* : A monied security, an advance or a deposit of money.

ఠేవనము *n.* : Bravery ధైర్యము.

ఠేఠె *n.* : Words like fa, la, la, used in beating time.

ఠోలా or **టోలా** *n.* : A crowd, a multitude. సమూహము, తెగ.

డ

డంక or **డంకా** *adj.* : Steady, firm, stubborn. దిట్ట. డంకతనము n. Steadiness, firmness, stubbornness. దిట్టతనమ్ము.

డంకా or **డంక** *n.* : A drum. ఢక్క.

డంగురము *n.* : A kind of leathern drum. చర్మవాద్య విశేషము.

డంబము, డంబరము or **డంబు** *n.* : grandeur, ostentation, gorgeousness. స్థితికి మించిన వేషము. Fame. ప్రతిష్ఠ.

డక్క or **ఢక్క** *n.* : Fear, apprehension. డక్కలేదు.

డక్కి, ఢక్కి or **డక్కియ** *n.* : A small drum, shaped like an hour glass డమరువు.

డక్కు *n.* : Apprehension, fear.

డగర or **డగ్గర** *n.* : A demon. పిశాచము. adj. Large, గుండు.

డగరము or **దగరము** *n.* : Evil. కీడు.

డగ్గర or **దగ్గర** *adv.* : Near. (This form is used only in poetry) **డగ్గరు, డగ్గరించు, డగ్గరించు** or **డగ్గరు** *v.n.* : to appro-ach, come near.

దగ్గుత్తిక *n.* : Fluttering accents, a tremulous voice The failure of the voice from dryness of the throat, caused by terror, & c గద్గదస్వరము. దగ్గుత్తికయినంతట her voice failing with anxiety.

డప్పాటు *n.* : Suddenness. ఆకస్మికము. దబ్బర పాటు, తొందర.

డప్పి : Same as దప్పి.

డప్పు *n.* : A large drum. డప్పువాడు. *n.* : A drummer.

డబడబ : Same as దబదబ.

డబర, డబ్బర or **దబ్బర** *n.* : A brass bowl. బోగోణి, గిన్నె.

డబ్బర : Same as దబ్బర.

డబ్బా : Same as డబ్బీ.

డబ్బాటు *adv.* : Suddenly. ఆకస్మికముగా.

డబ్బి or **డబ్బీ** *n.* : A little box : a pill box. బరిణ. A treasure chest; a poor's box, a box to hold collections. నగలడబ్బీ. a casket ఎర్రడబ్బి విత్తులు a sort of grain. పొడిడబ్బి a snuff box.

డబ్బు *n.* : A copper coin worth either three or four copper pies చిన్నమెత్తు రాగిముద్ర Cash, money దుడ్డు, wealth ధనము. A colour or streak. Fiction, falsehood, guile. బొంకు. Display, lavishness. **డబ్బుగల** rich. పాతడబ్బు *n.* : coin worth four pies. కొత్తడబ్బు a copper coin worth three pies, a quarter anna. ఈ చీర అంచు డబ్బుగా (or డాబుగా) నున్నది it has a streaked or rich border. *v.a.* : To make up, feign, fabricate. ఒక డబ్బుడబ్బి making up a story.

డబ్బుర : See డబుర.

డమరము *n.* : A national danger. దేశోపద్రవము.

డమరుకము or **డమరువు** *n.* : A rattle or small drum shaped like an hour glass. Skill చమత్కారము.

డమాను *n.* : A sail డమాను మాసము the sailing season. డమానుతాడు the principle rope that supports a sail season.

డమారము, డమాయి or **డమ్మారము** *n.* : A kettle-drum.

డమ్మను *v.n. Lit* : To say (dam) Oh ! To die చచ్చు.

డయనము *n.* : Flight in the air. A car. A palanquin. పక్షిరెక్క కదలకుండా పోవడము. A toy cart బాలకాదుల క్రీడా శకటము.

డయ్యు *v.n.* : To sink, to be wearied or exhausted. బలహీనముగు, అలయు, డస్సిన exhausted, faint. డయ్యక. untiringly అలయిక.

డలాయతు *n.* : A messenger, a retainer, a peon.

డల్లీ or **ఢల్లీ** *n.* : A lump.

డవాలీ *n.* : a peon's belt or badge.

డవిణ : Same as డంక.

డా *adj.* : Left ఎడమ, డాకాలు the left leg; డాకన్ను the left eye; డామూపు the left shoulder.

డాండరవము *n.* : The sound of drumming.

డాంబరము *n.* : War. క్షామడాంబరములలో in times of famine or of war.

డాంబికము *n.* : Pretence, pride. **డాంబికుడు** *n.* : A proud of conceited person. A magician. ఇంద్రజాలాదిమాయలు చేయువాడు.

డాక *n.* : Greatness, splendour, విజృంభణము. Courage, heroism. శౌర్యము.

డాకడ *n.* : The left side. ఎడమ పార్శ్వము. the north ఉత్తరపుదిక్కు.

డాకన్ను *n.* : the left eye; a side glance.

డాకలి : Same as డాకలి.

డాకల్లు : Same as డాకల్లు.

డాకిని *n.* : An ogre or female imp. పిశాచస్త్రీ శాకినిడాకినులు fairies and elves, sprites and goblins.

డాకురు *v.t.* : To thrust out, project (as the legs.) కాళ్లు తేలగిల వేయు.

డాకేలు *n.* : The left hand.

డాకొను or **డాకొను** *v.a.* : To touch తాకు. To get ready సిద్ధపడు. డాకొలుపు causal of డాకొను.

డాగరా *n.* : A large winnowing basket.

డాగిలిమ్రుచ్చులు, డాగనమ్రుచ్చులు or **డాగిలిమూతలు** *n.* : A game called Hide and seek. దాగిలిమూతలు.

డాగు *n.* : A mark. గురుతు. a stain. మరక.

డాగు or **డాగురించు** *v.n.* : To hide or lie hid. **దాగి ఉండు.** *v.a.* : To hide దాచు. To delude, to tempt. వంచించు. డాచు or దాచు *v.a.* : To hide or conceal, to veil.

డాచెయ్యి *n.* : The left hand.

డాత్ఫ్యూటము *n.* : A sort of bitter fish. చేదుచేప.

డాపల or **దాపల** *n.* : The left side. ఎడమభాగము adj. Left, on the left hand. *adv.* : On the left hand. **దాపలిసున్న** the sunna on the left hand of a letter, that is, preceeding it. **డాపలి.** *adj.* : Sinister, on the left hand. **డాపలికేల** on the left hand.

డాపలించు *v.n.* : To go round. ప్రదక్షిణమగు.

డాపు or **దాపు** *n.* : Nearness.

డాబ *n.* : A small kind of quail. A belt. జందెమువలె వేసుకొనే తోలుపట్టె.

డాబా *n.* : The cornice of a pillar, the projecting gallery round the top of a tower; the crest of a bastion. బోడిమిద్దె, ఉన్నతముగా కట్టబడ్డ గృహవిశేషము, A terraced roof, opposed to a pent roof.

డాబు *n.* : Pomp. డంబము. A list or catelogue; a physician's recipe దినుసుల పట్టిక.

డామరము : Same as డమరము.

డాయు *v.n.* : To approach సమీపించు.

డాలు *n.* : Brilliancy, lustre of complexion, prettiness, a shield. A banner, a flag. గురుతు, శూరత్వము, కాంతి, అందము, టెక్కెము. డాలువారు same as డాలు a shield డాలుకాడు a standard bearer.

డింకవేయు *v.n.* : To die చచ్చు.

డింకి or **డింకీ** *n.* : A fall in wrestling. A summersault, a feat in gymnastics wherein two players roll themselves up together into a ball.

డింకు *v.n.* : To die. చచ్చు.

డింగ *n.* : A vessel పాత్రము. లోహపు డింగలు metal vessels లోహపు పాత్రములు.

డింగరీడు or **డింగకుడు** *n.* : A slave దాసుడు A servant సేవకుడు a devotee భక్తుడు.

డింగిళ్లు *n.* : Salutations నమస్కార విశేషము.

డించు or **దించు** *v.a.* : To let down, to leave, give up or abandon to free, release, let go.

డిండిమము *n.* : A small drum. ఢమామా, రాయడిగిడిగిడి.

డిండీరము *n.* : Froth foam నురుగు.

డిందు *v.n.* : To sink. అడుగు, క్రుంగు. To dry up ఇంకు. To be defeated, ruined, quenched, extinguished. ఓడిపోవు. To expire. *v.a.* : To kill, to ruin. *n.* : Defeat, extinguishment, ruin. అధఃకరణము, హీనత్వము, నాశము. *adj.* : Defeated, worsted, ruined, less, inferior. **డిందుపరచు** *v.a.* : To defeat, ruin, do away with, remove.

డింపు or **దింపు** *n.* : Misery. దీనత్వము.

డింబము *n.* : A bag of skin. ఎమ్ముల డింబము. a bag of bones. A

starveling Danger ఉపద్రవము. Fear భయము.

డింభము *n.* : An infant. పిల్ల డింభుడు *n.* : A little boy.

డిక్కీ *n.* : A blow with the head. తలతో కొట్టుట.

డిగియ : Same as డిగ్గియ.

డిగు or **దిగు** *v.n.* : To alight, to get down. To alight from, to dismount.

డిగ్గ *adv.* : (the inf. of డిగ్గు) at once, instantly.

డిగ్గి *n.* : Five అగ్ని.

డిగ్గియ or **డిగియ** *n.* : A long pond : a well with steps descending into it. దీర్ఘిక, బొడ్డనబావి, నడబావి.

డిగ్గు *v.n.* : To alight, get down. దిగు. *n.* : Littleness తక్కువ.

డిగ్గున or **దిగ్గున** *adv.* : Suddenly, at once.

డిగ్గుపడు *v.n.* : To become less. తక్కువపడు.

డిప్పకాయ *n.* : A sort of large gourd used as a bottle.

డిబ్బెము *n.* : A fold of cloth, కడితము. A prayer, an offering or gift to the poor.

డిమ్మరి : Same as దిమ్మరి.

డిల్లపడు, డీలాపడు or **డిల్లపోవు** *v.n.* : To be horrified, astounded, unmanned, unnerved. వితాకుపడు, భయాదులచేత సత్వహీనమగు. **డిల్ల పాటు** *n.* : Horror. డిల్లము *n.* : Enervation. సత్వహీనము.

డీ or **ఢీఢీ** *n.* : A cry like Hurra ! hazza! avaunt !

డీకు *n.* : Encouragement ప్రేరేపణ.

డీకొను (డీ + కొను.) *v.n.* : To meet, as two rams in fighting. To butt. To collide. To defy, to bluster or talk big, to cry out upon. *v.a.* : To encourage, పురికొలుపు. To cause to fall on each other కవ్వించు. **డీకోలు** *n.* : Collision. డీకొనుట.

డీనము *n.* : Flight, flying. మీదికెగురుట, రెక్క కదలకుండా పక్షి ఆకాశములో పోవడము.

డీలు or **డీలైన** *adj.* : Loose, lean, thin. కృశించిన, చిక్కిన. డీలించు to loosen, సడలించు, డీలజేయు.

డీలు or **డీలుపడు** *v.n.* : To be upset. ఢిల్లపడు. **డీలుపాటు** *n.* : The act of being upset or done up. డీలుపడుట.

డు : The sign of the first case in some nouns as రాముడు. The sign of the third person in verbs as రాడు. The sign of concession in verbs అనంత ర్యార్థక ప్రత్యయము as కొట్టుడు.

డుండుకము *adj.* : Mean. అల్పమైన. Cruel. క్రూరమైన.

డుండుభము *n.* : A griphon, a two headed snake. రెండు తలల పాము.

డుక్కు *v.n.* : To be hidden. మరుగుపడు.

డుబాయించు *v.t.* : To ruin.

డబుడక్క *n.* : A small rattling drum. డుబుడక్కలవాడు or బుడబుడక్కల

వాడు *n.* : A mountebank or wizard who uses a drum as a sign of his trade.

డుయ్యు or **దుయ్యు** *v.n.* : To retire, to retreat, v.n. To open or unfold a cloth or manuscript. To draw a sword. To pierce.

డుర్రు : An interjection similar to Huzza, avaunt. డుర్రుచ్చు to cry Huzza. డుర్రుచ్చి *n.* : A warcry, a challenge. యుద్ధాహ్వానము.

డుల్లు *v.n.* : To fall off, as moulting feathers, or withered leaves. though the stars fall. పండ్లునుడుల్లె his teeth fell out. డుల్లపొడుచు to knock down. రాలుచు. **డులుచు** or **డుల్చు** *v.t.* : To loosen, knock out, slay. వదిలించు, పతనముచేయు. **డులుపు** *v.a.* : To cause to fall, to deprive of. విసర్జింపజేయు.

డూలాము : Same as దూయు.

డెందము *n.* : The heart, mind. హృదయము, మనసు.

డెక్క *n.* : A hoof, a fin, a crab's claw.

డెక్కు *v.a.* : To strike, smite; to hinder, arrest. అడ్డగించు, నివారించు, అటకాయించు.

డెక్కొను *v.n.* : To be fixed firmly. నెలకొను.

డెప్ప *n.* : A flat place on a hill. కొండ మీది సమమైన చోటు.

డెప్పరము or **దెప్పరము** *n.* : A strait, peril. ఆపద. *adj.* : Impossible, impracticable. అశక్యము. Great, excessive, అధికము, మెండు Intolerable దుస్సహము. దెప్పరపురాళ్ల వర్షము a dreadful shower of stones. **డెప్పరించు** *v.n.* : To become impossible. అశక్యమగు.

డెప్పు : Same as దెప్పు.

డెబ్బది, డెబ్బయి or **డబ్బై** *n.* : Seventy.

డేగ *n.* : A hawk, a falcon. A falconer or huntsman. కోకిల డేగ the cuckoo Hawk. Jerdon. పెద్దవేష్టమడేగ *n.* : Hawking : sport, play. పెండ్లిలో అయిదోనాడు చేసే ఉత్సవము.

డేరా *n.* : a tent. గుడారము.

డొంక *n.* : A coppice, a copse, a thicket, a waste. Bramble, bushes. A narrow path between two fields left as a passage for cattle. పొద, పశువులదారి. **డొంకనల్లంచి** or పొదనల్లంచి *n.* : The Shama.

డొంకియ *n.* : A foot path.

డొంకు *v.n.* : To lie hidden : to hide or disappear, to shrink or retreat. అడుగు. To dry up. ఇంకు, ఎండిపోవు

డొంకెన *n.* : A pruning hook. దోటి, వంకర అలుగుగల ఈటె.

డొంగు *n.* : A hollow in a tree. చెట్టులోని తొర్ర. *v.n.* : To hide. దాగ.

డొంకెన *n.* : A pruning hook. దోటి, వంకర అలుగు గల ఈటె.

డొంగు *n.* : A hollow in a tree. చెట్టులోని తొర్ర. *v.n.* : To hide దాగు.

డొకారము *n.* : The interior లోను. The space between the earth and sky అంతరాళము. డొకారముచొచ్చు to fall within లోపడు, లోనగు.

డొక్క *n.* : The flanks. The sides. The belly. The peel, husk, as the hard cocoanut coir.

డొక్కరము *n.* : A kind of wrestling మల్ల బంధ విశేషము.

డొక్కు *v.n.* : To perish, die. చచ్చు. To grow old ముదియు. *adj.* : Old ముదిసిన, డొక్కుపడు *v.n.* : To be sallow, sunken eyed or pallid.

డొగరు *n.* : A fault, transgression. అపరాధము. Blame, censure నింద.

డొప్ప : Same as దొప్ప.

డొలుచు or **డొల్చు** *v.n.* : To tumble head over heels as dancing girls do. డొల్లజేయు.

డొల్ల or **డొల్ల** *n.* : A hamper or long basket placed on a cart. A straw band or withe to bind stacks with. The skeleton of a beast. A lie or falsehood. adj. Hollow, concave.

డొల్లు, దొల్లు or **దొరలు** *v.n.* : To fall, to roll over. పడు, పొరలు.

డోకడా *n.* : A cent; one hundredth part of a coin. నూరవ పాలు.

డోకు *v.n.* To vomit. *n.* : Vomiting. Nausea, qualm. **డోక్కొను** *v.n.* : To be queasy or qualmish. డోక్కొన్న ముఖముగల haggard, grim, gaunt with leanness.

డోగు or **దోగు** *v.n.* : To crawl on the hands and knees.

డోరము : Same as తోరము.

డోరములు *n.* : Streaks on a sword. కత్తిమీది చారలు.

డోల or **డోలి** *n.* : A swing cot. డోలీ *n.* : A litter. తొట్ల. డోలనము *n.* : Swinging. ఊచుట.

డోలు *n.* : A drum.

డౌలు or **డవులు** *n.* : Pomp. దంభము. An estimate మదింపు. Demand or collection of revenue by the Government : డవులుదారు an appraiser. డవులుపట్టీ an account of the estimate of each farmer's produce.

ఢ

ఢ : The letter dh as in hard-hap, pronounced as a palatal.

ఢక్క or **ఢక్కా** *n.* : A large drum. డంకా. ఢక్కా నినాదము the sound of a drum.

ఢక్కా ro **ఢక్కు** n. A severe blow. పడవ ఢక్కాతిన్నది the boat received a severe blow.

ఢమంఢమ *adv.* : Bang ! crashingly, thunderingly. **ఢమఢమార్భటి** n. A bellowing or crashing sound.

ఢమ్మను *v.n. Lit.* : To say (dham) Oh ! To die. చచ్చు.

ఢాక *n.* : Violence. ఔద్ధత్యము. An inroad, invasion. A difficulty. గాలిఢాక

a gust of wind. ఢాకచేయు to invade, rush in upon. ఢాకావాండ్లు *n.* : Highwaymen.

ఢామ్మను : Same as ఢమ్మను.

ఢుండి *n.* : A name of Ganesa. గణేశుడు.

ఢులి *n.* : A female tortoise. ఆడుతాబేలు.

ఢోకా *n.* : An attack, an assault, Fear, apprehension. An injury, a defect, an impediment. See ఢాక.

ఢోకి or **ఢోకిపిడత** *n.* : A ladle formed of half a cocoanut shell.

డోలము *n.* : A drum. డోలు.

త

తంకర *n.* : Inferior or useless grain. తుచ్ఛధాన్యము.

తంగేడు or **తంగెడు** *n.* : The Tanner's *Cassia*. నేల తంగేడు Ground *Cassia* or Senna. అడివి తంగేడు the wild species used in tanning. పయిడి తంగేడు the yellow flowering species, See కసింద (Watts.) సీమ తంగేడు the flower called Peacock's Pride.

తంటా or **తంట** *n.* : Trouble. శ్రమము. A quarrel కలహము, పేచీ. Evil కీడు Deceit మోసము. Slander, a false report చాడీ.

తంటెము ro **తంటియము** *n.* : A medicinal shrub. దద్రుఘ్నము, ప్రపున్నాటము, నీలి గూనలో వేసే విత్తులచెట్టు.

తండ *n.* : The bottom of a ship.

తండము *n.* : An assembly, a collection, mass, quantity. కలువతండము a bed of lilies. మృగతండము a herd of cattle, & c. తండములు crowds, swarms, abundance. కొల్లలు, సమృద్ధి. **తండతండముగా, తండోపతండములు** *n.* : Crowds upon crowds.

తండసము *n.* : Tweezers for pulling out hairs. మంగలవాడు వెంట్రుకలు తీసే పనిముట్టు. ఎలుగుబంటికి తంటసపుపని a task as endless as pulling out a bear's hairs. A forge కమ్మరకొలిమి.

తండా *n.* : A caravan, horde, troop, encampment. A collection of men or things. సమూహము.

తండు *n.* : The broad part or beazle of a ring. *v.n.* : To ask for the payment of a debt. To collect or raise money. **తండుకోల** *n.* : An oar. A spear used in killing fish. చేపలను పొడిచే చిల్లకోల.

తండులము *n.* : Rice. బియ్యము.

తండువు *n.* : An oar. తెడ్డుకొయ్య.

తండేలు or **తండెలు** *n.* : The headman among sailors. A tindale or headman ఓడపెత్తనగాడు.

తండ్రి *n.* : తెచ్చువాడు. పెత్తండ్రి (పెద్ద + తండ్రి) a father's elder brother. పినతండ్రి a father's younger brother.

తంతన్యమాన *adj.* : Grown, mature. పరిపక్వమైన.

తంతి *n.* : The wire or string of a musical instrument, a wire. కమ్మి, తీగె. **తంతికురుపు** or నారిపుండు *n.* : Guinea worm. తంతివాద్యము *n.* : A stringed instrument.

తంతు *n.* : Craft, cunning, subtlety, a device, shift. తంత్రము, ఉపాయము.

తంతువు *n.* : A thread or fibre. నూలి పోగు. తంతుకాష్ఠము a spindle నూలు వడికే కదురు. **తంతుకీటము** a silkworm పట్టుపురుగు. **తంతునాగము** *n.* : A polypus or marine serpent supposed to entangle and drown swimmers.

తంతెలు or **తంతియులు** *n.* : The divisions or bridges in the neck of a guitar, steps. మెట్లు.

తంత్రకము *n.* : A web, a piece of new cloth. కొత్తబట్ట.

తంత్రము *n.* : A device, contrivance. ఉపాయము. A theory, system సిద్ధాంతము. Scheme, plan invention. An art.

తండన *adj.* : Lazy, indolent. తందనము or తందనపదములు *n.* : Wretched drawling music. తందనతాన or తందానతాన words used in beating time.

తందర *n.* : Hesitation, perplexity, confusion, trembling. Drowsiness, కునికిపాటు. Lassitude, exhaustion, అలసట.

తంపటి *n.* : A bonfire : a great blaze.

తంపర *n.* : A cluster of lotuses. తామర గుంపు. తామరతంపర blooming or basking like a flower.

తంపటి *n.* : A bonfire : a great blaze.

తంపర *n.* : A cluster of lotuses. తామర గుంపు. తామరతంపర blooming or basking like a flower.

తంపి *n.* : A fire pit, used for boiling water. దాలిగుంట. a quarrel or squabble. కలహము, **తంపిపెట్టు** *v.n.* : To make a slow fire. To create a quarrel. వానికి వీనికి తంపిపెట్టినాడు he made them quarrel.

తంబ *n.* : The swordbean.

తంబళ, తంబళవాడు or **తంబళి** *n.* : A caste of Saivite priests.

తంబు *n.* : A younger brother. తమ్ముడు.

తంబుగ *n.* : A small brass water pot in the shape of a truncated cone.

తంబుర or **తంబురా** *n.* : A kind of stringed instrument like the guitar. A tamborine.

తకతక *n.* : A ringing sound adv. Aloud, tremulously, strongly. **తకతక తాళము, తకతాళము** the action of keeping or beating time in music.

తకపిక *adv.* : Wildly, loosely, at random. **తకపికలాడు** *v.n.* : To dance about, to dangle.

తకరారు *n.* : A dispute, an altercation. జగడము.

తకావీ *n.* : An advance of money, given for the purpose of cultivation. వారకము.

తక్క *adv.* : Except, save, but. తప్ప.

తక్కటి *n.* : A lamp with three spouts. *adj.* : (from తక్కు) Remaining తక్కిన, మిగిలిన, శేషించిన.

తక్కరి *n.* : A rogue, a deceiver, టక్కరి.

తక్కలపడు *n.* : To be in trouble. తారుమారుపడు.

తక్కిడి *n.* : A lie. Deceit. మోసము. **తక్కిడికాడు** *n.* : A cheat. మోసకాడు.

తక్కిన *adj.* : Remaining as a residue. **తక్కినవారు** the rest, the others. తక్కినది the rest.

తక్కిలి *n.* : The yellow myrobalan. The tomato plant. తక్కిలి కాయి a tomato.

తక్కిసము *n.* : A subscription raised among the ryots to defray the village expenses.

తక్కు *v.n.* : To miss, to fail. తప్పు. అట్లుచేయింప తక్కితేని if I fail to effect this. *v.a.* : To leave, let go, loose. విసర్జించు, వదిలిపెట్టు.

తక్కువ *n.* : A want, deficiency, defect; inferiority, baseness. లోతక్కువ the balance or remaining sums of money. **తక్కువపడు** *v.n.* : To be wanting, to be deficient, to be insufficient. కొరతపడు, **తక్కువపాటు** *n.* : Want, deficiency.

తక్కె *n.* : A weight of two viss. రెండు వీసెల యెత్తు.

తక్కెడ *n.* : A pair of scales, a balance, a weighing machine.

తక్కొను *v.n.* : To undertake. పూనుకొను.

తక్కోలము *n.* : The name of a certain plant.

తక్రము *n.* : Buttermilk diluted with water. మజ్జిగ.

తక్షకుడు *n.* : The name of a mythological serpent ఒక సర్పరాజు The name of a race of men called Tahshakas. A capenter వడ్లవాడు.

తగటు *n.* : Lace. జరీ, సరిగ. తగటుచీర a lace cloth. తగటి or తగటీ adj. Laced సరిగగల.

తగడు *n.* : A plate or flat piece of metal. Gold leaf, brocade. రేకు, చీనాతగడు a tin plate.

తగర *n.* : A rogue, a deceiver. A tree called నందివర్ధనపు చెట్టు. See కసింద. తగిరిసచెట్టు The oval-leaved *Cassia.*

తగరము *n.* : Tin. తగరపు పెట్టె a tin box.

తగరిసె, తగిరిసె or **తగర్చె** : Same as తగరచెట్టు. See uder తగర.

తగరు *n.* : A ram. పొట్టేసలు. తగరు రవుతు the god of fire. అగ్ని.

తగవు (from తగు.) *n.* : Justice, virtue, uprightness. ధర్మము, న్యాయము. Also, presents given to a daughter

by her parents when she is married. A dispute జగడము. A lawsuit వ్యాజ్యెము.

తగాదా *n.* : A quarrel. Dunning for payment of money.

తగిరిస *n.* : See under తగర.

తగిలించు *v.a.* : To apply (paint, a bandage, punishment, a rule, the law & c.) To fasten (a bolt, & c.) To inflict (pain) To attach, fix, insert, lock, bolt, hang on, stick into, అగ్నితగిలించు to set fire. సంకిళ్లు తగిలించుకున్నాడు he put on fetters.

తగు *v.n.* : To be fit. or proper, to suit or agree, suffice, యుక్తమగు. తగిన or తగ్గ, fit, proper, moderate.

తగులము, తగులాటము or **తగులు** *n.* : Connection. సంబంధము. Desire, lust. ఆసక్తి, వలపు, జంఝాటము. A check, hindrance. అడ్డపాటు.

తగులు *v.a. & n.* : To happen, occur, turn up, appear. To belong to. appertain to, to come in contact with, to touch, hit, strike. To be caught; got, found, joined.

తగులబడు *v.n.* : To burn or be set on fire. ఇల్లు తగలబడ్డది the house was burnt. **తగలబెట్టు** or **తగులబెట్టు** v.a. To set fire to, to kindle, to burn.

తగ్గు *v.n.* : To become less, to decrease, diminish fall (in price,) abate, తక్కువగు. To go back, withdraw, retire, వెనుకకు తీయు. **తగ్గుమొగ్గులు** *n.* : Ups and downs.

తచ్చు *n.* : A joke, a lie.

తచ్చన *n.* : Sport, play. jesting, a joke, slander, lying, mis. representation, coaxing, feigning. కపటము, పరిహాసము, చాతుర్యపు మాట, చేష్ట. **తచ్చాడు** *v.n.* : To walk about. సంచరించు.

తటక or **తటకా** *n.* : Stunning. నిశ్చేష్టత. Surprise. ఆశ్చర్యము. తటకపడు or **తటకాపడు** *v.n.* : To be surprised. **తటకపాటు** *n.* : Surprise.

తటతట *adv.* : Violently, loudly.

తటమట or **తటవట** *n.* : Deceit, cheating. మోసము, తటవటమాటలు deceitful words. తటమటించు or **తటవటించు** *v.a.* : To swindle, to cheat, to deceive మోసపుచ్చు.

తటము *n.* : A place. ప్రదేశము. Shore, bank ఏటిఒడ్డు. A valley కొండ చరియ. నిటలతటమున in his forehead.

తటస్థము *adj.* : Present, near, at hand, proximate, approaching, next, impending, imminent.

తటాకము *n.* : A tank, reservoir, pond, pool. తటాకముగానుండే నీళ్లు a pond or well that never dries.

తటాయించు *v.t.* : To obstruct. అడ్డగించు. To prevent నివారించు.

తటారించు *v.a.* : To rub, handle, feel, finger.

తటాలు *n.* : Suddenness. ఆకస్మికము. **తటాలున** or **తటాన** *adv.* : All at once, suddenly, abruptly. **తటాన పాటుగా** *adv.* : Suddenly, unexpectedly.

తటి *n.* : A bank, side, edge. దరి, ఏటిఒడ్డు. Place, district, region, ప్రదేశము.

తటిత్ or **తటిత్తు** *n.* : Lightning. మెరుపు. తటిత్వంతము or **తటిత్వతి** *n.* : A cloud. మేఘము.

తటిని *n.* : A river. నది. A stream. ఏరు.

తటుకు or **తటుక్కు** *n.* : A pat or tap. adj. Swagging, flabby. **తటుక్కున, తటుకున** or **తడుకున** *adv.* : Suddenly, all at once, in a moment. తటాలున.

తట్ట *n.* : A flat thing of any sort, a metal plate used as an ornament. తబుకు. A flat hamper for drying grain. పళ్లిక.

తట్టడి, తట్టు or **తట్టువ** *n.* : A small horse, a pony. తేజి.

తట్టము *n.* : A leather thong, a belt టంగువారు.

తట్టమ్మ *n.* : Chicken pox. తట్టు.

తట్టస *n.* : Courage. ధైర్యము.

తట్టాడు *v.n.* : To toss or fluctuate, to totter అడుగులు ఇట్టట్టుపెట్టు.

తట్టి *n.* : A metal platter. కంచము. A hurdle or screen తడిక.

తట్టు *v.n.* : To occur or happen, to break out. కలుగు. నాకు సంశయము తట్టినది a doubt occurred to me. అది నామనసుకు తట్టలేదు it did not occur to my mind.

తట్లాట *n.* : A squabble.

తట్టుముట్టు or **తట్టుముట్టు** *n.* : Things, utensils, furniture, tools, household stuff. తట్టుముట్టాడు to surround (as poverty) చుట్టుకొను.

తట్టువ or **తట్టువము** *n.* : A country bred pony. తట్టు.

తట్రపువాడు *n.* : A goldsmith.

తడ *n.* : A check, a hindrance. అడ్డి. A charm, a spell. తంత్రము. Nearness. కడ. దానికి తడలేదు nothing can prevent it.

తడక or **తడిక** *n.* : A framework, a screen, a hurdle, what is called a tatty A gate made of open bars, a mat used as a door.

తడకట్టు *v.t.* : To bewitch, charm. To stop by charms. అడ్డగించు. To prove or verify a pair of scales.

తడగము : See తణగము.

తడప *n.* : A withe or strip of bark, & c., Peel, rind. పట్టగానుండే నార. నడితడప the thick part of a palm branch.

తడబడు *v.n.* : To be troubled or confused. To fail. తొట్రుపడు. To quiver చలించు. తడబాటు or **తడమాటు** *n.* : Confusion, irresolution, fluctuation. Fidgetting, Fribbling.

తడయు *v.n.* : To loiter or delay. ఆలస్యము చేయు. **తడయక** without delay, at once, rapidly.

తడవ *n.* : Time. మారు, ఆవృత్తి. ఒకతడవ once. కొంతతడవ sometime.

తడవాటు *n.* : Trouble, confusion.

తడవు *n.* : Delay. ఆలస్యము. A while, period or space of time. కొంత కాలము. రేయి తడవుగజరిగె the night passed slowly. ఎంతతడవు how long a time.

తడవు *v.a.* : and *n.* : To touch. feel, handle, stroke, grope. To search about. వెదకు.

తడి *n.* : Damp, moisture. తేమ. Water నీరు. తడిపొడి slightly wet. **తడిపడు** *v.n.* : To be moist. తడియొత్తు.

తడిక or **తడికె** : Same as తడక.

తడుము *v.t.* : To grope. తడవులాడు. To pat **నిమురు.** *v.n.* : To think or consider. ఆలోచించు.

తణగము, తడగము or **తణగాము** *n.* : A leather bag for water carried on bullocks. **తణగామెద్దు** *n.* : A bullock which bears water in a leather bag.

తత్ *pron.* : That, the same. తత్పూర్వము before that, beforehand. తక్షణము or తక్షణము instantly, at that moment తత్సమీపము near, close by. తత్సంవత్సరము the same year.

తతగము *n.* : Wind. వాయువు.

తతము *n.* : Any stringed musical instrument. **వీణెలోనగు వాద్యము.** *adj.* : Spread, diffused, expanded, stretched, extended. **తతరతి** *n.* : Insatiable or excessive pleasure. తతరతిమ్రొక్కి delightedly saluting him.

తతి *n.* : Season, proper time. సమయము. *n.* : A multitude or crowd, a great number, a collection, a line, row or range. సమూహము. మిత్రతతి a host of friends, the circle of one's acquaintance.

తత్తడి *n.* : A horse గుర్రము.

తత్తబడ *n.* : A retinue. పరివారము.

తత్తర or **తత్తరము** (తర + తర) *n.* : Perplexity, embarrassment, agitation, violent emotion, shuddering, shrinking. సంభ్రమము.

తత్తెర *n.* : A leathern vessel in which spirituous liquors are poured. సారాయిపోసె మానిముంత లేక తిత్తి.

తత్పరుడు *n.* : One who is diligent, intent, heedful, assiduous. or bent upon doing anything. ఆశగలవాడు. తత్పరము *adj.* : Diligent. **తత్పరత** or **తత్పరత్వము** *n.* : Inclination, bent, devotedness, diligence.

తత్రత్యము *adj.* : Of that place. అక్కడ నున్న, అక్కడ కలిగిన.

తత్వము *n.* : The real nature of a thing, the essential nature of any thing. స్వభావము. Any living being, or

essence. Any element or elementary property. Truth, reality. A first principle. An axiom. **తత్వజ్ఞుడు** *n.* : He who knows the truth, a philosopher. తత్వయోగి *n.* : The perfected saint, as being one with God.

తత్సమము *adj. Lit* : Equivalent to that. A term in Telugu etymology used to denote words borrowed from Sanskrit, but with the termination altered, as రాజ్యము for రాజ్యం. See on తద్భవము.

తథాగతుడు *n.* : An epithet of Buddha. బుద్ధుడు.

తథాస్తు *Interj.* : So be it ! Amen !

తథ్యము *n.* : Truth, fact. సత్యము. adj. True, real, actual. సత్యమైన. తథ్యమయినది it turned out true. **తథ్యముగా** *adv.* : In fact; really.

తదనంతరము *adv.* : Afterwards. Thereafter, then, subsequently. తదనంతరకర్త the next heir, the heir presumptive.

తదా *adv.* : Then. అప్పుడు. **తదాత్వము** *n.* : That time. ఆకాలము.

తదారభ్య *adv.* : Thenceforward, since that (time.)

తది, ఘట, తక్కు or **ధిక్కు** *n.* : Sounds or words used by dancing - masters in keeping time.

తదియ (తృతీయ.) *n.* : The third day in the light or dark fortnight.

తదీయ *adj.* : His, her, its, తదీయమైన appertaining to it.

తదేక (తత్ + ఏక.) *adj.* : Fixed, uniform. వాడు తదేక నిష్ఠగానుండెను he was bent upon doing it, he fixed his undivided attention on it.

తద్గుణము *n. Lit.* : That quality. The peculiarity or characteristic of an individual.

తద్ద *n.* : "Papa" - a child's word for father.

తద్ద or **తద్దయు** *adv.* : Much, exceedingly. మిక్కిలి, విస్తారము, అత్యంతము.

తద్దినము *n. Lit.* : "That day", i.e., a commemoration anniversary, or annual mourning for deceased persons. తద్దినముకొని తెచ్చుకొను (proverb) to run one's head against a wall.

తద్దె *n.* : A ceremony or feast. పండుగ, as ఉట్లతద్దె, అట్లతద్దె.

తద్ధర్మము *n. Lit.* : That right, the law, that custom. The aorist of a verb. భూత భవిష్యత్తు వర్తమానములను చెప్పే క్రియ.

తద్భవము *n. Lit.* : Proceeding (or corrupted) from Sanskrit, a term applied to Telugu words which are borrowed from Sanskrit, but greatly changed in spelling as జక్కు for యక్ష.

తద్రూపము *Lit.* : That (very) form. *adv.*: Exactly, as it was. ఆ పటమును

తద్రూపముగా వ్రాసినాడు he drew the portrait to the life.

తద్వారా *adv.* : Thereby, Through that channel.

తన *adj.* : Own, his, her, my. See తాను of which this is the genitive. తనచేతనైనంతదూరి he reviled them to the utmost in his power. **తనదు** *adj.* : Own. His, her. See తన.

తనకలి *n.* : A tangle. చిక్కు. **తనకలి కొప్పు**. a tangled knot of hair. A difficulty, puzzle. చిక్కు, సంకటము. One who creates difficulties. చిక్కులబెట్టువాడు.

తనంత or **తనంతట** (తన + అంత) *adv.* : Of himself. Voluntarily.

తనకా or **తనఖా** *n.* : A mortgage. **తనకాపత్రము** a mortgage deed. Also, an assignment on the revenue.

తనకుచెట్టు *n.* : A species of the sandal tree. Floats (catamarans) are made of its wood.

తనకు or **తనుకు** *v.n.* : To sink, fail. To tremble. తనకక not enduring it, not tolerating it. తనకెడుచిత్తము a trembling, sinking heart.

తనము : An affix, added to many nouns and adjectives to give them an abstract or a collective force like త్వం in Sanskrit words, and ness, tion, ment in English words, thus : దొరతనము government, దండితనము greatness, మంచితనము goodness.

తనయ *n.* : A daughter. కూతురు.

తనయుడు *n.* : A son. కొడుకు.

తనరు, తనరుచు or **తనర్చు** *v.n.* : To appear or shine. To extend; to be great or large. To be, live, exist. ఒప్పు, అతిశయించు, విజృంభించు. **తనరుపు** or **తనర్పు** *n.* : Length, extent, Altitude. పొడుగు. ఉన్నతము. breadth వెడల్పు. Greatness గొప్పతనము, అతిశయము.

తనాబీ or **తనాబి** *n.* : A log of wood. A large beam.

తని *adj.* : Little, slight. సూక్ష్మము, అల్పము.

తనికీ or **తనిఖీ** *n.* : Examination, inspection.

తనిమ or **తనిమంము** *n.* : Much. విస్తారము. Corporeality శరీరత. Fineness, thinness సూక్ష్మత. **తనిమను** *adv.* : Finely, thinly. తనుత్వముతోడ.

తనియు *v.n.* : To be full, satiated, or content. తృప్తిపడు. To thrive. flourish.

తనివి, తనివు or **తన్వి** *n.* : Fulness, satisfaction, content, ease. Relation.

తను *n.* : In compounds stands for తనువు and తనువు.

తనుకు or **తన్కు** *v.n.* : To happen. కలుగు. To burn or shine జ్వలించు, ప్రకాశించు, తపించు. *n.* : Heat, closeness. తాపము.

తనుపు or **తన్పు** *v.a.* : To satisfy : to nurse or nourish **తనియజేయు**, తృప్తి

పొందించు *n.* : Satisfaction. తనివి, తృప్తి Coolness శైత్యము, శైత్యోప చారము. **తనుపెక్క.** the cold having increased, చలువ హెచ్చుగా. తనువడు to cool.

తనువు *n.* : The body. దేహము. **తోలు** *adj.* : Small, delicate, fine. చిన్న, బక్క, సన్నము. తనుత్రము. **తను మధ్య** *n.* : A slender waisted woman. A beautiful woman. **తనూజుడు** or **తనూభవుడు** *n.* : A son. తనూరుహము *n.* : Hair, as "growing on the body". వెంట్రుక.

తన్ను or **తనను** *pron.* : Himself. The accusative of తాను self.

తన్ను *v.a.* : To kick. కోడిని గద్ద తన్నుకొని పోయినది the hawk pounced upon the fowl and carried it off. n. A kick. వానిచేత తన్నులు తినివచ్చినాడు he got a kicking from him. **తన్నుకోల** a pro, పోటీపెట్టినకొయ్య. **తన్నుబల్ల** *n.* : A foot board.

తన్మయము *adj.* : Of that form తత్స్వ రూపమైన. తన్మయత్వము *n.* : Corporeality.

తన్మాత్రము *n.* : A simple element, a subtle particle, rudiment, or atom. According to the Hindus (శబ్దం) sound is the tanmatra of (ఆకాశం) other; (sparsha) touch is that of (వాయు) air : (రూపం) form is that of (తేజం) fire or light. (గ్రంథం) smell is that of (పృధ్వీ) earth : and (రసం) taste is that of (జలం) water. these are the five rudiments of the five elements.

తన్వి *n.* : A graceful. lovely or delicate girl. A woman. ఆడుది.

తపతప *n.* : A fluttering sound. రెక్కలు కొట్టుకొనుటయందగు ధ్వని. తపతప మనుచు being in trouble : showing signs of distress.

తపనము *n.* : Heat. Sorrow. తాపము. **తపనీయము** *n.* : Gold. తపనుడు *n.* *Lit.* : He who burns, the burner, i.e., the sun. తపించువాడు.

తపము or **తపస్సు** (తప = thinking.) *n.* : Meditation. Austerity, penance, self-mortification, self denial. penitence. A life of retirement and study. **తపసి** or **తపస్వి** *n.* : A recluse an ascetic. devotee. **తపస్విని** a female recluse. **తపోధనుడు** *adj.* : Renowned for self-mortification, distinguished in sanctity తపస్సే ధనముగా గలవాడు.

తపసి *n.* : The tree. called అవిసిచెట్టు or గారచెట్టు.

తపారము or **తపారు** *n.* : A sort of cap. కుళ్లాయి. టోపి.

తపించు *v.n.* : To become warm, be heated, burn, be distressed. To be in anguish.

తపెల or **తపేలా** *n.* : A brass vessel.

తప్ప *adj.* : Empty, flabby, pithless. *n.* : An empty ear of corn. గింజ పట్టని

ధాన్యము. **తప్పకాయ** fruit without any seed formed init విత్తుపట్టని కాయ.

తప్ప *adv.* : postp. Save, but, except, unless, without. మీరుతప్ప except you.

తప్పరించు *v.t.* : To put down. అణచు. To defeat, deceive, భంగపెట్టు. Chenn.

తప్పు *v.n.* : To err, fail, cease. To be lost, broken, changed, made void, or erroneous.

తప్పుకుత్తి or **కంపలటెంకి** *n.* : A kind of fish.

తప్పున *adv.* : At once, suddenly.

తప్పెట *n.* : A large drum. Also, the name of a tree. నేలతప్పెట, గ్రీష్మ సుందరము, వనకుళుత్థము.

తప్సీలు *n.* : Particulars or details of an account.

తబము : Same as తపము.

తబిసి : Same as తపసిచెట్టు.

తబుకు *n.* : A dish, a platter. పళ్లెము.

తబ్దీలు *n.* : Exchange. Transportation.

తబ్బిబ్బు *n.* : Agitation, flurry. తడబాటు. తారుమారు, తడమాటము, భ్రమ, ఒకటిచేయబోయి ఒకటి చేయుట, ఆయనకు ఇప్పుడు తబ్బిబ్బులుగా నున్నది he is in his dotage.

తమకము *n.* : Eagerness, ardour. త్వర. Love మోహము, విరహము. **తమకి** *n.* : A lover : one who is enamoured.

తమగము or **తమంగము** *n.* : A summer house, having no walls but a roof on pillars. మంటపము, చావిడి. A raised platform మంచె.

తమటం, తమటము, తమ్మట or **తమ్మటము** *n.* : A large drum. తప్పెట.

తమము *n.* : Darkness. Illusion, mental blindness. Sorrow. శోకము. **తమోమయుడు** *n.* : One who is in darkness. తమోగుణ విశిష్టుడు. **తమోమణి** *n.* : The gem of night, i.e., a firefly. మెరుగుడు పురుగు.

తమరకము or **తమరము** *n.* : Tin. తగరము.

తమరు *pron. plu.* : (used honorifically.) You, yourself. తమరొకరె your honour alone. The genitive is తమ. own, స్వకీయమైన.

తమలము *n.* : The Betel vine. తమలంపు టిరులు Red and bluish tints, తాంబూలపు రక్తిమలో చేరిన నీల కాంతులు. **తమలపాకు** *n.* : The betel leaf.

తమస్సు *n.* : Darkness. చీకటి. See తమము.

తమాటకాయ *n.* : The Tomato fruit.

తమాయించు *v.n.* : To stop, to check oneself; to be patient. శాంతించు, స్తిమితమగు.

తమాలము *n.* : The Gloomy tree; చీకటి మ్రాను. కానుగు చెట్టు. As a colour, it means dark brown, or dusky, dun, or dark dull red. Dark hued.

తమి *n.* : Eagerness. త్వ. Lust, passion, desire. కుతూహలము, ఆపేక్ష, మోహము. *n.* : Darkness, చీకటి, **తమికొను** *v.n.* : To be eager. త్వరపడు. To desire ఆపేక్షపడు. To fall in love మోహపడు.

తమిదలు, తమిదెలు or **తవిదెలు** *n.* : The grain called ragi. చోళ్లు or రాగులు.

తమిరె *n.* : The pin in the centre of a yoke. కాడినడిమిసీల.

తమిస్ర *n.* : A pinch-dark night. చీకటి రాత్రి. Thick darkness. gloom చిమ్మ చీకటి. తమిస్రము *n.* : Darkness. చీకటి. Anger కోపము.

తముకు or **టముకు** *n.* : A drum, a tambourine. తుడుము.

తమ్మ *n.* : A quid. The chewings of the betel leaf which are of a red colour. నమలబడిన తాంబూలము. **తమ్మతొట్టి** *n.* : A spitton, **తమ్మపడిగము.** **తమ్మకర** *n.* : The red spittle caused by తమలపాకు.

తమ్మంటు *n.* :An earring. కుండలము.

తమ్మటము : See తమట.

తమ్మడి *n.* : A Tambala or Saiva priest.

తమ్మళ : Same as తంబళ.

తమ్మి *n.* : The lotus. పద్మము. A disposition or arrangement of an army in the battle-field in the form of a lotus పద్మవ్యూహము. కెందమ్మి the red lotus. **తమ్మికంటి** *n.* : A fair eyed person, a translation of the Sanskrit word పుండరీకాక్షః a name of Vishnu.

తమ్ముల : The plu. infl. of తమ్ముడు. of తమ్మి a lily, and of తాము themselves. **తమ్ములవిందు** *n.* : The sun. పద్మబాంధవుడు.

తమ్మె or **తమ్మియ** *n.* : The soft part, as the lobe of the ear, or gristle of the nose. A halter's knot. పలుపు యొక్క ముందు భాగము.

తమ్మెట *n.* : A sort of drum. A kind of earring. **తమ్మెట్లు** *n.* : Earrings. పోగులు.

తరంగము *n.* : A wave, a surge, an undulating swell or surface like waves. అల. **తరంగిణి** *n.* : A river. This and other expressions for river, sea, stream are used in the titles of some books, as **విద్యా తరంగిణి** the circle of the Sciences.

తరండము *n.* : A ship. ఓడ. A fishing rod.

తరందారి *adj.* : Classified. తరగతులుగా ఏర్పరుపబడిన. *n.* : A classifier of soils, & c.

తరకటించు (from తర్కించు.) : *v.n.* : To argue. తరకటింపు n. Arguing తర్కము.

తరకలు *n.* : The chaff of grain. తప్పలు.

తరకసము or **తరకసా** *n.* : A quiver. అమ్ములపొది.

తరక్షువు *n.* : A hyaena or a hunting leopard. సివంగి.

తరగ : A wave, surge, An undulating surface.

తరగంపె or **తరగంపియ** *n.* : A kind of saw. ఒకవిధమైన రంపము.

తరగతి (తరము + గతి) *n.* : A class, grade, rank, order. తరమును తెలిపే భాగము. **తరగతిలెక్కలు** Classified accounts. తరగతిగా according to (its) class. **తరగతి గుండ్లు** *n.* : A kind of necklace worn by women.

తరగరి *n.* : A broker, an appraiser.

తరగు : See తరుగు.

తరచు or **తరుచు** *n.* : Thickness. బాహుళ్యము. *adj.* : Thick, in various senses, as coarse cloth; frequent. usual, perpetual, plentiful. అధికము. తరచుగావచ్చిరి they came in crowds.

తరటు *v.n.* : To strike, to kick, to lash. **తాడించు** *adj.* : Stout, coarse, not fine తరటువెర్రి a great fool. Stubborn మూర్ఖము. *n.* : A whip కశ. Stubbornness మౌర్ఖ్యము. తరటుగొను to strike కొట్టు.

తరణము *n.* : Crossing. దాటుట. Deliverance, extrication. A ship or boat : also a raft. ఓడ. **తరణి** *n.* : A ship. ఓడ. The sun. సూర్యుడు. The sea సముద్రము. తరణోపాయము *n.* : A means, an expedient.

తరతమభావముగా *adv.* : In proportion to (their) rank.

తరతరము or **తరతరంబు** *adv.* : Gradually. by degrees. క్రమముగా. One after another, in a series. వరం వరగా. **తరతరముగా** *adv.* : Sort after sort, from generation to generation.

తరతర or **తత్తర** *n.* : Fright, panic. **తరతరలాడు** *n.* : to be panic-struck, to quake with fright. తత్తరపడు.

తరద్దూదు *n.* : Exertion, application. తదద్దూదుజాబితా an account showing the species and quantity of the seed sown, the extent of land under cultivation and the extent of it remaining fallow.

తరపడి or **తరుపడి** *n.* : A lathe. తరిమెన. That which is formed on a lathe.

తరపణ్యము *n.* : Boat hire, freight. రేవు, పడవ నడుపువానికిచ్చు కూలి.

తరపి *n.* : A calf six months old. ఆరునెలల దూడ. A fat person. Bloom తారుణ్యము. *adj.* : Youthful. యౌవనముగల.

తరపు *v.t.* : To remove. పోగొట్టు, హరించు.

తరబడి *n.* : Rate, కోట్లతరబడి by millions, millions at a time. వందల తరబడి అప్పుడు hundreds of loans. **తరబడిలెక్క** *n.* : A record resembling the Domesday-book wherein the values of lands are stated.

తరము *n.* : Sequence, following : that which follows. A class, sort. A number or collective body. A generation. A step, grade or remove in

genealogy. Practicability, possibility. Difference, Power, ability. **తరమిడు** to compare, try the respective merits n. Crossing దాటుట.

తరలచేప *n.* : A kind of fish. మత్స్య భేదము.

తరలు or **తర్లు** *v.n.* : To set out or start. ప్రయాణమగు. To stir. move, proceed. చలించు, సంభ్రమించు. **తరలుచు** or **తరల్చు** to set free విడిపించు.

తరళము *adj.* : Trembling, tremulous, glancing. as the eye. ప్రకాశమానమైన, చంచలమైన, తరళనేత్ర, తరళాక్షి or తరళేక్షణ lit. bright eyed; ev. a fair maid.

తరపరి, తరవలి or **తరవారి** *n.* : A broadsword. పట్టాకత్తి.

తరవాణి *n.* : Sour or fermented rice water. పుల్లనీళ్లు, పులిపినగంజి.

తరవాయి *n.* : An opportunity. సమయము. A time తడవ ఒక తర్వాయి once. A sequence అనుక్రమము, వరుస. An examination ఉప క్రమము. A lesson in the Vedas. వేదపాఠము.

తరవారి or **తరంవారి** *n.* : A settled measurement of fields or villages. తరవారి గ్రామములు the villages under the Ryotwari system.

తరసము *n.* : Flesh. మాంసము.

తరహా *n.* : A kind, sort, species. విధము. పెద్దమనిషి తరహాగా like a gentleman.

తరాజు or **తరాసు** *n.* : A pair of scales. తక్కెడ.

తరి *n.* : A ship. ఓడ. తరి adj. Churning. *n.* : Time, occasion. సమయము. ఇత్తరి now. ఒకతరి once. Nearness సమీపము. **తరిగోల** *n.* :A churning staff. **తరిచల్ల** *n.* : Sweet buttermilk. **తరిచుట్టు** or **తరిపట్టు** *v.n.* : To consecrate or offer curds to the gods. **తరితాడు** *n.* : The cord that works a churnstaff. తరిదాలుపు one who wears or carries the churning mountain.

తరిగించు *v.t.* : To cut off, lop, amputate. తరుగునట్లు చేయు.

తరిటి or **తరిటీ** *n.* : A large sack filled at both ends and laid across a bullock. రెండు పెండెలు బిగించే గోనెపట్టా.

తరతీపు *n.* : Fondness, liking, lust : a fool's paradise. ప్రీతి, అడియాస, సంతుష్టి. delay, reluctance. కాలహరణము, ఆలస్యము. Indifference ఉపేక్ష Greatness, pride, ఉద్ధృతి.

తరిపి ro **తరిపిదూడ** *n.* : A sucking calf, a calf less than a year old. *Plu.* : తరుపులు.

తరిమిడి, తరివిణి, తరిమెన or **తరిమెనదొడ్డి** *n.* : A lathe. In compounds it is contracted into తరి. **తరిమిడి పట్టు** or **తరిమెనపట్టు** *v.n.* : To turn in a lathe.

తరియ *v.n.* : To approach. సమీపించు. To enter. To plunge into. చొచ్చు. తారసిల్లు. To cross. దాటు. **తరియ జొచ్చు** *v.a.* : To enter, to engage in. చేరజొచ్చు.

తరీఖు *n.* : Manner, way, custom.

తరుగు or **తరువు** *v.a.* : To be worn away. తగ్గు, క్షయించు. To pass away; to be done or finished. గతించు. Tare. Cutting or wearing away. **తరగరి** or **తరుగరి** *n.* : A broker. తరుగుబేరకాడు.

తరుచు or **తర్చు** *v.a.* : To stir, agitate; to investigate. To churn చిలుకు, మథించు. తరుచు or **తరచు** *n.* : Thickness. సాంద్రత్వము.

తరుణము *n.* : Time, an opportunity, an occasion. సమయము, కాలము. *adj.* : Young, tender, blooming. యౌవనముగల. **తరుణి** *n.* : A blooming young girl. **తరుణిమ** *n.* : Youth. యౌవనము.

తరుపు *n.* : A yearling calf. An artificial diamond. Same as తరిపి.

తరుము *v.a.* : To drive or pursue, to follow. To encroach upon, or make away with, బలాత్కరించు. To turn wood in a lathe. తరిమెనపెట్టు.

తరులమెకము or **తరులమోరమెకము** *n. Lit* : The tree beast, i.e., a monkey. కోతి.

తరువడిమాను *n.* : A lathe for turnery. తరిమెన.

తరువాణి, తరవాణి or **తర్వాణి** *n.* : Sour gruel, fermented rice water పుల్లకలి, పులినీళ్లు, పులిసినగంజి.

తరువాయి or **తరువాయ** *n.* : The next time. అనంతరము. A reasonable time, an opportunity తరుణము. A lesson in the Vedas. The rest. The continuation.

తరువు *v.a.* : Same as తరుగు. *n.* : An inroad. attack; dunning. నిర్బంధము. A draft. *n.* : A tree. గంధతరువు the sandal - tree.

తరుసలి *n.* : A proud man. ఉద్ధతుడు.

తర్కము *n.* : The science of reasoning: logic. వాదము. Reasoning, inferring, deducing, guessing. Discussion disputation. Conjecture, fancy, notion. ఊహ.

తర్జని *n.* : The index or forefinger. జుట్టునవేలు. తర్జనము. *n.* : Pointing at, blaming. Threatening, bullying. అదలుపు, బెదరించడము. తర్జన భర్జనము the same.

తర్జించు *v.t.* : To frighten, బెదరించు.

తర్జుమా *n.* : A translation. భాషాంతరము.

తర్ణకము *n.* : A new born calf. అప్పుడు పుట్టిన దూడ.

తర్పణము *n.* : Gratification, satisfaction, fulness తనివి, తృప్తి A drink offering.

తర్ర or **తర్రు** *n.* : A wretch. నీచుడు.

తర్లు : Same as తరలు. **తర్లించు** *v.a.* : Same as తరలించు.

తర్వాడీ : Same as తరువాణి.

తర్వాత : Same as తరువాత.

తర్షము *n.* : Thirst. దప్పి. Eagerness ఇచ్ఛ.

తల *n.* : The head. శిరస్సు. The hair on the head. తలవెంట్రుకలు. **తలకొరివి** *n.* : The fire placed on the chest of a corpse which is to be cremated, the head-torch which the heir applies to ignite the funeral pile. **తలకోల** *n.* : A noose, on a staff (కోల) to hold the head of a mischievous cow. **తలగడ** or **తల్గడ** *n.* : A pillow for the head. **తలగుడ్డ** *n.* : A turban. **తలచమురు. తలతిక్క** *n.* : A headache. Madness, pride. impudence. **తలదన్ను** v.n. To excel. **తలవంపు** *n.* : Humiliation, hanging down the head అవమానము.

తల or **దల** *affix.* : In the direction of, near; the act or state of వాలుదల slanting. ఊరిదల near the town. విడుదల release.

తలంకు : Same as తలకు.

తలంటు or **తలగడుగు** *v.a.* : To anoint the head. **తలమీద నూనెరాచు**. *n.* : Anointing the head. అభ్యంగము.

తలంపు : Same as తలపు.

తలంబ్రాలు : Same as తలబ్రాలు.

తలకాయ *n.* : The head. The word కాయ is here a mere colloquial. affix.

తలకు or **తలంకు** *v.n.* : To shudder, hesitate, be at a loss. To cease, abstain. To fail, to be afraid, turn way, shrink, draw back. భయపడు. *n.* : Fear, alarm. భయము.

తలకూడు *v.n.* : To be completed, finished : to be verified సిద్ధించు.

తలకొను *n.* : To happen. కలుగు. To exceed, become great. come to head : to head or be a leader. To make an effort. యత్నపడు.

తలగడుగు : Same as తలంటు.

తలగాము (గాము is corrupted from Skt. గ్రహము.) *n.* : The ascending node. రాహువు.

తలగు *v.n.* : To move, draw back, remove, destroyed. To fall off, as a vest. To depart or be lost, as honor or character. To rove or go off. To keep aloof. తొలగు. **తలగుడు** *n.* : Moving aside తొలగుట.

తలచావిడి *n.* : The front hall. ముందరి చావిడి.

తలచు or **తలంచు** *v.a.* and *v.n.* : To think, think of, reflect imagine. యోచించు, ఊహించు. To intend propose, plan. ఉద్దేశించు. To consider or weigh : To seek or plan. To consider or care for. ఎంచు. To meditate **ధ్యానించు, స్మరించు** *n.* : తలపు.

తలటుతీగె *n.* : A creeper.

తలపడు *v.n.* : To commence, to begin. ప్రారంభించు. యుద్ధానికి తలపడినారు they commenced the fight. *v.t.* : To oppose or attack ఎదిరించు. To meet తాకు. **తలపాటు** *n.* : Commencement, beginning ప్రారంభము.Opposition. ఎదిరించుట.

తలపు or **తలంపు** *n.* : Thinking, considering తలచుట. A thought, idea, అభిప్రాయము. A desire కోరిక. Reflection చింత. Recollection జ్ఞప్తి. Heart హృదయము. Imagination, intention, a proposition, plan, supposition. **తలపుచేయు** *v.n.* : To think, consider.

తలపెట్టు *v.a.* : To endeavour, take into one's head, to begin or commence. ప్రారంభించు. To think or talk, of, ప్రస్తావించు.

తలపొలము *n.* : The glebe or site of a village. గ్రామకంఠము, పొలిమేర వద్దనున్న పొలము.

తలపోటకము *n.* : The Cassia tree. తంగేడు, గోశ్రేణి.

తలపోయు *v.a.* : To think, plot, devise, contrive, ruminate, be anxious about, investigate, esteem, hold, reflect on, compare. తలపోసికొను to think over, to reflect in one's mind.

తలబీకరకాయ or **తలబీకనకాయ** *n.* : Confusion : a puzzle, riddle, difficulty. కలత, చిక్కు.

తలబోను *n.* : A sort of eel.

తలబ్రాలు or **తలంబ్రాలు** *n.* : The rice (ప్రాలు) poured over the head (తల) of the bride and bridegroom for luck.

తలమాటు *n.* : Evil, ruin. చేటు, నాశము.

తలమానికము *n.* : A ruby worn on the head. అలంకారార్థము శిరము నందుంచుకొనే రత్నము.
adj. : Excelent, శ్రేష్ఠము.

తలమించు *v.n.* : To excel, to exceed, to be in excess. ముందు మించు.

తలమిగులు *v.n.* : To remain over. ముందు. మిగులు.

తలము *interj.* : Stop ! stand back ! తాళుము. తలము (from స్థలము) *n.* : Site, situation, place. Actuality, subsistence, existence; Essential nature. స్వరూపము.

తలముల్లు *n.* : A kind of instrument used by thieves : or hunters. A picklock.

తలయంపి *n.* : The head of a bedstead. తలాపి, మంచమునకు తల వైపు. A pillow తలకిందనుంచుకొను దిండు.

తలయేరు *n.* : A headache.

తలరు *v.n.* : To move. చలించు. To bloom, shine, thrive, rejoice సంభ్రమించు, సంతోషించు. ఒప్పు. To think or consider చింతించు. To be confused కలగు.

తలవరి *n.* : A beadle, porter, guardsman. A watchman. తలారివాడు. తోకతలవరి a certain fish, resembling a sole : species of ophidium.

తలవాకిలి *n.* : The house door, or street door. Also, the mouth. See తల.

తలవిడి *n.* : The severed head or top of a tree తలతుండు.

తలవీడు *n.* : The city gate, పురః ప్రవేశము. Nearness. Neighbourhood. సమీప ప్రదేశము.

తలపు : Same as తలగు or తొలగు.

తలసాల *n.* : The entrance into a house. తలవాకిలి.

తలా *adv.* : Each, a piece, per head. చెరి.

తలాటము *n.* : A head or crest. తురాయి.

తలాడ or **తలగడ** *n.* : A pillow, a bolster.

తలాపి or **తలాపి** *n.* : The head of a bed. తలయంపి.

తలారి or **తలవరి** *n.* : A watchman, beadle, constable See తలవరి.

తలారించు *v.n.* : To turn back. మరలు.

తలి *n.* : A mother : thus contracted in composition.

తలికి or **తలికె** *affix.* : Before, until. నేను రాకతలికి or నేను వచ్చేతలికి before I arrived, until I come.

తలిపెర *n.* : A fountain or pit where a stream arises; the bottom of a canal or drain carried from a river to irrigate the fields.

తలిమము *n.* : A cotton mattress. దూది పరుపు.

తలియ *n.* : A plate or vessel to take food in. భోజనపాత్రము.

తలిరు *n.* : A sprout, a shoot. పల్లవము, చిగురు. తలిరుచు or తలిర్చు v.n. To sprout, shoot, bloom : to rise, as a feeling in the heart.

తలివము *n.* : A bed. శయ్య.

తలుకు : Same as తళుకు.

తలుగు or **తల్గు** *n.* : A halter to tie up cattle. పలుపు.

తలుపు *n.* : A door. తలుపుతీయు to open a door. తలుపువేయు to shut a door.

తలుము *n.* : A sort of winch for raising a bucket.

తలేరు (తల + ఏరు) *n.* : The leading pair of oxen in a plough or cart, as distinguished from మేటిపసరు the thill pair.

తలోదరి *n.* : A slender waisted woman. A lady. వనిత, ఆడుది.

తల్గు : Same as తలగు.

తల్చు : Same as తలచు.

తల్పము *n.* : A cotton bed or mattress. దూది పరుపు. A wife. భార్య. తల్పగుడు *n.* : Lit. He who violates a bed, i.e., an adulterer. గురుతల్పగుడు one who commits adultery with his Guru's wife.

తల్పించు (for తలపించు.) *v.a.* : To characterise.

తల్లజము *n.* : The finest of (anything) the noblest of. శుకతల్లజము a gem of a parrot. కన్యకాతల్లజము the fairest of women. అశ్వతల్లజము a jewel of a horse.

తల్లడము *n.* : Shaking, tremor చలనము. Trouble.

తల్లి *n.* : A mother. కన్నతల్లి one's own mother, as opposed to సవతితల్లి stepmother. **తల్లివేరు** *n.* : The tap root or principal parent root. ముఖ్యమైన వేరు.

తళతళ *n.* : Glitter, brilliance. తళతళలాడే glittering, brilliant.

తళిగ, తళియ or **తళిహ** *n.* : A plate or vessel to take one's food in, భోజన పాత్రము. Food that is fit to be consecrated to the god భగవన్ని వేదనార్హమన అన్నము.

తళుకు or **తళ్కు** *n.* : A flash, a gleam. మిక్కిలి ప్రకాశము, నున్నని మృదుకాంతి.

తళ్లు *n.* : A rush (of water.) An inroad, incursion. A wave. A ripple చిన్న అల.

తవన *n.* : A short time. క్లుప్తచిన్న అల.

తవన *n.* : A short time. క్లుప్త కాలము.

తవరము : Same as తగరము.

తవళి or **తవళి** *n.* : Falsehood అసత్యము.

తవాయి *n.* : An incursion, a battle, a contest, a war. A cross wind, a foul breeze. Misfortune, hazard, peril. ఉపద్రవము. ఓడ తవాయి పట్టినది the ship missed stays or fell out of its course.

తవిటిపాము or **తవుటిపాము** *n.* : A whitish sort of eel. మలుగుచేప.

తవిద or **తన్విద** *n.* : The grain called Ragi. రాగిపైరు.

తవుకోల : Same as తవ్వుకోల.

తవుజీ *n.* : A pension or allowance granted to a Zemindar.

తవుడు *n.* : Bran. బియ్యము మీది పొట్టు.

తవులు : Same as తగులు. తవులుకొను, తవులబడు or తవులుచు See under తగులు.

తవెల : Same as తపెల or తపేలా.

తవ్వ *n.* : A gallon or dry measure, equal to two solas (సోలలు), రెండు సోలల కొలది గల మానవిశేషము.

తవ్వు or **త్రవ్వు** *v.a.* or *v.n.* : To dig. కాలుత్రవ్వు to paw or spurn the ground, to be eager for. ఊరక తవ్వుకొన్నట్టు అవుతుంది this is merely beating about the bush. **తవ్వుగోల** or **తవుగోల** *n.* :A spade.

తసరపు or **తస్రపు** *n.* : Embezzlement. Unlawful enjoyment. అపహరించడము.

తసి *n.* : A thick line of sprouts. దట్టమగు నారువరుస.

తసుకు *v.n.* : To play pranks, to coquet. ప్రేమ కలిగినట్లు చేష్టించు.

తస్కరించు *v.a.* : To steal. దొంగిలించు. **తస్కరుడు***n.* : A rogue, a thief. దొంగ, చోరుడు.

తస్స *n.* : Fat. కొవ్వు. proud flesh. దుర్మాంసము.

తహతహ *n.* : Flurry, agitation, flutter. తమకము. Grief, vexation, వ్యాకులము. **తహతహపడు** to be in distress, to be at one's wits' end, to be

vexed, తమకపడు. to cause to rejoice కుతూహల పరుచు.

తహబేలు or **తహవేలు** *n.* : Comparison.

తహశ్శీలు *n.* : Revenue, collection of revenue. **తహశ్శీలుదారుడు** *n.* : A Tahsildar or a Revenue officer in charge of a Taluq.

తహా *n.* : Consent, agreement.

తా *G.* : తన. *D.* : తనకు. A తన్ను. *Plu.* : తాము, తారు, or తమరు. *G.* : తమ. See తాను.

తాండవము *n.* : motion in general, however slight. Violent caperring, a war dance. Gesticulation, Dancing, orgies, antics. ఉద్ధతమైన నృత్యము. **తాండవించు** *v.n.* : To caper or dance violently. ఉద్ధతముగా నృత్యముచేయు.

తాండ్ర *n.* : Jelly or jam the inspissated juice of any plant మామిడి తాండ్ర mangojelly. తాటితాండ్ర palmyrajelly. **తాండ్రచెట్టు** *n.* : A kind of tree, విభీతకము. తాండ్రకాయ the nut of this tree.

తాంతము *adj.* : Exhausted, languid బడలిన. తాంతి *n.* : Fatigue బడలిక.

తాంత్రికము *adj.* : Relating to the Tantras of unorthodox scriptures. See on తంత్రము. తాంత్రికుడు *n.* : One versed in the Tantras. A sophist, a free thinker or materialist.

తాంబాళము n. A large brass plate. పెద్ద ఇత్తడిపళ్లెము.

తాంబూలము *n.* : The betel-leaf and areca nut formed into a parcel, ready for use. వక్కాకు.

తాకట్టు (తాకు + కట్టు) *n.* : A pledge. Something given as security. తాకట్టు వాకట్టు అయినది the pledge is forfeited.

తాకీదు or **తాఖీదు** *n.* : An order, a command. ఆజ్ఞ. A written order. ఆజ్ఞాపత్రిక.

తాకు *n.* : A touch, contact. తాకుట. An attack. A toe-ring కాలిటాకు. *v.a. & v.n.* : To touch; to strike, to push, to encounter, oppose, front. To be attached, to join, apply.

తాగడించు *v.a.* : To oppress. నిర్బంధించు.

తాగలి *n.* : A low bed of soil for growing plants. పల్లపుమడి.

తాగల్లు, తాగాడి or **తాగాణి** *n.* : The stone beam placed across the mouth of a well : పరుపుజిమ్మ, నూతిమీద నడ్డముగా వేసే కర్ర లేక రాయి.

తాగు or **త్రాగు** *v.a.* : To drink. చుట్టతాగు to smoke a cigar. **తాగించు** *v.a.* : To cause to drink. **తాగునట్లు చేయు.** **తాగుబోతు** *n.* : A drunkard.

తాచు or **త్రాచు** *n.* : The deadly hooded snake called *Cobra decapello.* Various species of it are నల్లతాచు, కోడెతాచు.

తాచు *v.t.* : To kick. తన్ను. To carve or cut. చెక్కు, ఖచించు. to scoop out, తొలుచు. to adopt, అవలంభించు.

తాజా *adj.* : Fresh; new. తాజా కలము a postscript in a letter.

తాజు *n.* : A jacket. కుళ్లాయ.

తాట *n.* : Skin, bark. చట్టుమీది పట్ట. Deceit మోసము. the Instrumental case of తాడు. "With a cord" **తాట తమ్ముడు** a deceitful or hypocritical recluse జీవనము కొరకు సన్యాసి వేషమును ధరించినవాడు, లింగి. **తాటమాలలు** deceitful base pariahs. **తాటగానుండే** thin.

తాటంకము *n.* : A sort of earring worn by women. చెవికమ్మ.

తాటకి *n.* : The name of a certain hag : a word like fury, hussey, or ogress used in abuse.

తాటాకు *n.* : A palm leaf. తాటాకు చేప a certain sea fish. తాటాదూటము a patched up job. adj. Spoilt.

తాటి or **తాడి** *adj.* : Belonging to the palmyra tree. **తాటిచెట్టు** *n.* : The palmyra Palm tree. Brab tree, or Fan palm Tree.

తాటించు *v.n.* : To flutter, wriggle or flounder : to mouth or move the cheeks in munching. కుక్క చెవులు తాటించినది the dog cocked his ears. పక్షిరెక్కలు తాటించినది the bird fluttered its wings.

తాటోటు *n.* : Deceit, knavery. టక్కు, మోసము. adj. Knavish, false.

తాడనము *n.* : beating, tapping, patting, కొట్టుట. **తాడించు** *v.a.* : To beat. తాడితము *adj.* : Beaten, flogged, smitten, struck కొట్టబడిన.

తాడి *adj.* : Appertaining to the palmyra or the tree called Beleric Myrobalan, విభీతకము. **తాడిమీను** the spouting whale.

తాడు or **త్రాడు** *n.* : A cord, thread, string.

తాత *n.* : A grandfather. Also, a name for Brahma. *n.* : A grandfather.

తాత్కాలికము *adj.* : Present, of that time తాత్కాలిక దాత. a ready giver.

తాత్పర్యము *n.* : Intention, import, purport, meaning. drift. Thought, idea, view, design, purpose, inclination. An object. scheme, plan.

తాత్వికము *adj.* : Concerned with final causes, metaphysical. True, real. **తాత్వికత్వము** *n.* : Dialectics, logic. The telestic mode of reasoning.

తాత్సర్యము or **తాత్సార్యము** *n.* : Disregard, neglect, scorn, Delay, waste of time.

తాతై or **తైతై** *n.* : Words used in beating musical time.

తాదృశము *adj.* : Such, such like, similar. అటువంటిది.

తాన *adv.* : Of himself, personally.

తానకము *n.* : An abode, house. గృహము, స్థానము. Posture. Steadfastness, certainty.

తానము *n.* : Bathing. (from Skt. స్థానము.) A place. A note, or sound, also, the words used in music like ut, re, mi. తన్నకారముతో పాడేపాట. అది తానములు నేర్చుకొంటున్నది she is learning the gamut.

తానవము *n.* : Leanness, thinness. తనుత్వము.

తాను *pron.* : (reflexive.) Self, one, oneself. (G. తన. D. తనకు. Acc. తన్ను. Plu. తాము, తమరు. G. తమ.) తనకుతానె voluntarily, of itself, of his own accord. తమకుతామే they of themselves.

తాప *n.* : A step, stairs. మెట్టు, గడప. A ladder. నిచ్చెన.

తాపటిమేకు (from తాపి.) *n.* : A joining nail or spike nail used to join two planks together, a bolt or rivet.

తాపము : Corroding care or trouble. The fire of love or fever of grief. తాపంబుటుడుకు heat, warmth, irritation. **తాపత్రయము** *n.* : Triple cares, all sorts of troubles arising from worldly cares. These are divided into ఆధ్యాత్మికము, అధిభౌతికము and అధిదైవికము, that is, sorrows caused by, (1) ourselves, (2) others, & (3) by the will of God. తాపత్రయపడు to be harassed or vexed, to be in trouble, care and anxiety.

తాపసి *n.* : A nun, a female ascetic, or pilgrim. తాపసుడు *n.* : A hermit, monk, ascetic.

తాపి or **తాపీ** *n.* : Composition, putting or bringing together. A bricklayer, కాసెవాడు. A bricklayer's work. A trowel. A secret, a mystery in any trade, a trace; జాడ, మర్మము. The setting of a stone. Ballast, weight in a boat. ఓడ అడుగున బరువుకై వేసేది. తాపిచేయు to put or bring together, to pimp.

తాపించు *v.t.* : To set up, establish or fix. నిలుపు, నెలకొలుపు. to carve చెక్కు. To belabour మోదు.

తాపింఛము *n.* : The tree called *Xanthochymus Pictorius.* తమాలము or చీకటిమాను.

తాపిత *n.* : A fine kind of silk cloth. మేలైన పట్టుబట్ట.

తాపితము *adj.* : Heated. తపింపజేయబడిన.

తాపు *v.a.* : To inlay, as precious stones in a jewel. చెక్కు. To join or unite. *n.* : A prop. అవలంబము. A kick తన్ను, పాదతాడనము.

తాబందు *n.* : A petticoat. పావడ, గాగర.

తాబేదారుడు *n.* : A dependant or subordinate man.

తాబేలు *n.* : A sea or land turtle. The landspecies is often called దాసరతాబేలు or hermit-tortoise.

తామ *n.* : A bridge-end or the side of a stream.

తామర *n.* The lotus. Ringworm. కృష్ణతామర the plant called Indian Reed or Indian Shot. మెట్టతామర a sort of Cassia, the leaf of which cures ringworm. నీటితామర a tree called the Indian Reed or Arrow-root plant. **తామరచెలి** *n.* : The sun. **తామరతంపము** *n.* : Prosperity అభివృద్ధి. తామరతంపరమగు to prosper వృద్ధిపొందు. తామరతంపర *n.* : A cluster or multitude of lotuses.

తామసము *n.* : Tardiness, delay, dullness. ఆలస్యము. *adj.* : Cruel, bloody, malignant. తామసపూజ a bloody sacrifice.

తామా *n.* : Thickness, bulk, as opposed to length and width.

తామిస్రము *n.* : Darkness. చీకటి A hell of darkness. చీకటిమయమైన నరకము.

తాము *n.* : The plural of తాను. Selves (used honorifically); your honour, your lordship.

తామేలు : Same as తాబేలు.

తామ్రము *n.* : Copper. రాగి. Red color ఎరుపు. *adj.* : Red. ఎర్రని. తామ్రకుట్టకుడు *n.* : A copper smith. రాగి పనివాడు. **తామ్రచూడము** *n.* : The copper-helmed bird, i.e., a cock, కోడి. తామ్రపర్ణి the copper-river.

తాయము *n.* : A rare thing, a rarity. అరుదగు వస్తువు. ఇదో ఒక తాయము నీకిస్తాను here, I will give you a rare thing.

తాయి *n.* : A mother. See తల్లి.

తాయితు, తాయెతు or **తాయెత్తు** *n.* : An amulet, or charm containing things supposed to bring luck. తల్లి బిడ్డలకు కట్టే రక్షరేకు.

తార *n.* : A star. నక్షత్రము. The pupil of the eye, కనుగ్రుడ్డు, కనీనిక. నల్లగుడ్డు. The wife of Brihaspati. బృహస్పతి భార్య. Vali's wife. వాలి భార్య. తారకము *n.* : A star. The pupil of the eye.

తార *pron.* : They themselves.

తారకజిత్తు *n.* : The conqueror of an Asura called తారక, an epithet of the god of war. కుమారస్వామి.

తారకాణ, తారకాణము, తార్కాణ or **తార్కాణము** *n.* : An example. దృష్టాంతము. Discussion. Proof, evidence. నిదర్శనము.

తారకానందము *n.* : The name of a certain tune.

తారకుడు *n.* : A mediator, a saviour, redeemer, emancipator. మాలిమికాడు, దాటించువాడు.

తారణ *n.* : The name of a certain year in the Hindu Calendar. adj. That which enables one to cross. తరింపజేయునది.

తారతమ్యము or **తారతమ్యత** *n.* :Difference, distinction. Proportionate value : comparative merit.

తారము *n.* : A clear pearl; పులుగడిగిన ముత్తెము. A clear note. గట్టిమ్రోత, ఊర్ధ్వస్వరము. crossing, passing over. దాటుట. Silver వెండి.

తారసించు or **తారసిల్లు** *v.n.* : To approach, draw near. To spread వ్యాపించు. తారసము *n.* : Nearness, contact, touch. సమీపము. Opposition తలపాటు. **తారసపడు** *v.n.* : To draw near, to front, engage in battle, to face. తారసపెట్టు *v.n.* : to introduce, insinuate, procure, as a bawd. To adduce.

తారాచువ్వ *n.* : A sort of sky rocket. A firework in water.

తారాడు (తారి + ఆడు.) *v.n.* : To move about. తిరుగులాడు. To lurk about, dangle, hang off and on. To dance attendance without coming to the point. జీరాడు, వ్రేలాడు.

తారాపీట *n.* : The seat on the back of an ox. ఎద్దు వెన్నుమీద వేసేపీట.

తారి *n.* : One who pulls the wires or strings in a theatrical performance ఆటాడించే సూత్రధారి.

తారించు *v.t.* : To make one come close. తారజేయు. See తార్చు and తారు.

తారీఖు *n.* : The date of the month. తేదీ.

తారు *pro.* : They themselves, You (honorific) తమరు.

తారు *v.n.* : To roam, rove, stroll, saunter, run about, loiter. సంచరించు. To go. పోవు. To meet. కదియు. To lurk, lie in wait. మరుగుపడు. to dance attendance.

తారుచు : Same as తార్చు.

తారుణ్యము or **తరుణత్వము** *n.* : Youthfulness, bloom. యౌవనము.

తారుమారు *n.* : Disorder, confusion. గందరగోళము. *adj.* : Disorderly, riotous. Slovenly. క్రమముతప్పిన, వ్యత్యస్తమైన. **తారుమారుగా** *adv.* : Confusedly, in disorder, upside down. తారుమారుపడు to be confused. గందరగోళపడు.

తార్కాణ or **తార్కాణించు** : See under తారకాణ.

తార్కికుడు *n.* : A logician, a reasoner.

తార్కొను : Same as తారుకొను. See under తారు. **తార్కొలుపు** *v.t.* : To cause to meet.

తార్చు or **తారుచు** *v.a.* : To unite, set together, join, apply, put. To close.

తార్తీయము *adj.* : Third. Ternary.

తార్పు or **తారుపు** *n.* : Application, joining, setting. తార్చడము. A small box, బరణి, చిన్నపెట్టె. రాగితార్పు. a copper plate. తామ్రపు హరివాణము, పళ్లెము, తాంబాళము. **తార్పులాడు** *v.n.* : To fight as cocks, rams, & c.

తాలాంకుడు, తాళాంకుడు or **తాలధ్వజుడు** *n.* : An epithet of Balrama,

the Baachus of India, whose standard is the palm tree;

తాలి, తాళి, తాలిబొట్టు or **తాళిబొట్టు** *n.* : A small piece of gold which the bridegroom ties round the bride's neck as a sign of marriage. పుస్తె, మంగళ సూత్రము.

తాలించు *v.a.* : To season food. కూరలను తిరుగుబోయు. To slake lime. తాలింపు *n.* : The seasoning of a dish. తిరుగబోత, seasoned curry తాలించినకూర. Slaking lime.

తాలిమి *n.* : Gentleness. Endurance, patience, steadfastness. ఓర్పు. Fortitude. ధైర్యము. తాలిమికత్తె a patient woman క్షమావంతురాలు. తాలిమికాడు a patient man. క్షమావంతుడు.

తాలు or **తాలుగింజలు** *n.* : Empty ears of corn, తప్పగింజలు, ఎన్నుతీసి ఎండిపోయిన పైరు.

తాలుచు : Same as తాల్చు.

తాలువు *n.* : The palate. The inside of the cheek. నోటిలోపలి దవడ.

తాలువుబిళ్ల *n.* : A spindle.

తాలూకా *n.* : A Taluk or division of a zilla (జిల్లా) or district. Also, applied to the principal town of a Taluq. A subdivision. *adj.* : Belonging to, pertaining to, సంబంధించిన. **తాలూకు** *adj.* : Belonging to.

తాల్చు or **తాలుచు** *v.a.* : To take. To hold. To receive, to bear to wear (as a dress, Cornament, or weapon). ధరించు. To take or assume (a shape, & c.) To hold (as a liquid in the mouth). To slake (lime).

తాల్మి : Same as తాలిమి.

తాళకము *n.* : Yellow orpiment. Yellow sulphuret of arsenic. హరిదళము, తొగరిమన్ను.

తాళము *n.* : A lock. బీగము. తాళపుచెవి a key కప్పతాళము a padlock. తాళముతీయు to unlock. తాళము వేయు to lock up. A palm tree. తాటిచెట్టు. తాళ appertaining to the palm tree. తాళ వృక్షము a palm tree. **తాళపత్రము** *n.* : A palm leaf. తాటాకు, చెవ్వాకు.

తాళాబందు *n.* : A complete abstract of the actual receipts and expenditure of the revenue for the past year.

తాళి or **తాళీ** *n.* : A necklace పతకము, ఒకవిధమైన హారము.

తాళించు *v.t.* : To shake the dice before throwing them down జూద మాడునపుడు కిందవేయుటకై పాచిక లను చేతిలో ఇటు అటు తిప్పుట.

తాళిక or **తాలిక** (from తాళు.) *n.* : Patience, endurance. ఓర్పు, క్షమ. A pastille or little roll, as of paste or of leaf. పొట్లు.

తాళు or **తాళుకొను** *v.a.* : To bear, suffer, endure, tolerate, have or show patience సహించు. to refrain. To wait. stop.

ఆగు, నిదానించు ఈ బట్ట కట్టు తాళును this cloth wears very well.

తాళ్లు *n.* : Ropes, Palm trees. See తాడు and తాడి.

తాళ్వారము *n.* : A shelving roof : a verandah or shed. A pent roof. వసారా.

తావక *adj.* : Thine, thy. **తావకీనము** *adj.* : That which belongs to thee.

తావకాళ్లు, కావకోళ్లు or **తావుకోళ్లు** *n.* : Pieces of wood used to rest the feet on while working, a picota or water-lift, ఏతమెత్తువాడు కాళ్లుంచు కొనుటకు అమర్చిన పట్టెలు.

తావత్ *adj.* : That. **తావత్పర్యంతము** Thus far, so long.

తావరము *adj.* : Firm. స్థిరమైన.

తావలము *n.* : A place, abode, home. స్థానము, గృహము, నివాసము. A prop ఆధారము, రక్షకము. దయకు తావలమైన who is an object of mercy.

తావళము ro **తావడము** *n.* : A necklace of beads, & c; as రుద్రాక్షతావళము.

తావి *n.* : Odour, fragrance, పరిమళము. తావిగట్టు the mountain called (మలయపర్వతము.) **తావినూనె** *n.* : Fragrant or scented oil. **తావి మోపరి** the scent carrier, i.e., the wind, గాలి, గంధవహుడు. తావి విలుకాడు an epithet of Manmadha.

తావు or **టావు** *n.* : A place, locality; a home, room, space. స్థానము. అది నా తావున ఉన్నది I have it by me, in my hands.

తావు *v.t. & n.* : To drink. తాగు.

తావుకోళ్లు or **తావకోళ్లు** : Same as తావకాళ్లు.

తింట (Contracted from తినుట.) *n.* : Eating. తినుట.

తిండి *n.* : Food, ఆహారము. An eater. బువ్వదిండి one who lives on rice. తిండిమెతుకు solid food. **తిండిపోతు** *n.* : A glutton.

తింత్రిణి *n.* : The tamarind tree. చింతచెట్టు. **తింత్రిణీకము** *n.* : The Tamarind fruit. చింతపండు.

తికమక *n.* : Confusion కలత. Tottering. **తొట్రుపాటు** *adv.* : Up and down, backwards and forwards. ఇట్టట్టుగా.

తిక్క *n.* : Madness. పిచ్చి, ఉన్మాదము. తిక్కయజ్వ the Somayaji. Tikkanna. (a celebrated poet.) **తిక్కపట్టిన** or **తిక్కయెత్తిన** *adj.* : Mad. తిక్కగొను to become mad. వెర్రెత్తు.

తిక్కటమక్కట *n.* : Confusion, higgledy piggledy. కలత.

తిక్కడి *n.* : A spindle. నూలువడికే చిప్పకదురు.

తిక్తము *n.* : Bitterness. చేదు. *adj.* : Bitter. చేదైన.

తిగ *n.* : Three మూడు. తిగకంటి *n.* : The three eyed one, i.e., Siva, **త్ర్యంబకుడు.** **తిగవంచ** *n.* : Four.

తిగటు *n.* : A screen. తెర.

తిగియు, తివియు, తిగుచు or **తివుచు** v.t. To pull, draw, take : లాగు,

ఊడ్చు, ఆకర్షించు. To rub as in shampooing the limbs. To stroke. తిగుచుడుపోగులు *n.* : The cords used with a hunter's nets or snares.

తిగ్మము *n.* : Heat, warmth, వేడిమి. adj. Hot, warm. వేడిమిగల.

తిట్ట *n.* : A heap, a multitude రాశి.

తిట్టు *v.a.* : To abuse, rate, scold, rail at, curse. శపించు, నిందించు.

తడిమి or **తిడిమ్మి** *n.* : The rustling noise of carriage wheels. రధము పోవునప్పటి మ్రోత.

తితిక్ష *n.* : Endurance, steadfastness. క్షమ, ఓర్పు. తితిక్షువు A man of a forgiving nature. ఓర్పరి.

తిత్తి *n.* : A purse, bag, case, or cover. సంచి, తోలుసంచి. The skin or hide of animals మృగముల తోలు. A leathern bag or bottle as సారాయి తిత్తి. చనుతిత్తి a loose dangling breast. మూత్రతిత్తి the bladder. కొలిమితిత్తి a pair of bellows.

తిత్తిరి *n.* : The francoline partridge.

తిథి *n.* : A *Tithi,* a lunar day. The date by computation of lunar days, by which all religious and funeral rites *(Parentalia)* are regulated. రేపు నా తండ్రి గారికి తిథి గనుక రాను as to-morrow is the anniversary of my father's death I cannot come.

తిను *v.a.* : To eat. భుజించు. To suffer or undergo (blows, abuse, hardship, or punishment) వానివద్ద దెబ్బలు తిన్నాను I was beaten or flogged by him. **తినుబండారములు** *n.* : Eatables. తినుబండారపు వస్తువులు provisions.

తినుకు *v.n.* : To strain. N. Straining.

తిన్న or **తిన్నని** *adj.* : Proper యుక్తము. Straight. ఋజువు. Fine, beautiful మనోజ్ఞము. Well స్వస్థము. తిన్నగా or తిన్నంగా *adv.* : Fairly, by gentle or fair means, straightway, directly, properly. Gently, slowly.

తిన్నియ or **తిన్నె** *n.* : A pial or seat built at a house door; అరుగు, వేదిక.

తిపురుకట్టు *v.* : To spread. వ్యాపించు.

తిప్ప *n.* : A hillock. చిన్నకొండ, గుట్ట. A mound, దిబ్బ. A stumbling block, a difficulty. తంటా. **తిప్పలబడు**. to be distressed or in difficulties. **తిప్పల పెట్టె** he threw difficulties in their way.

తప్పిట *n.* : Roving, a rambling life.

తిప్పతీగె *n.* : the Heartleaved moon-seed, a plant used in curing snake bites. తిప్పపత్తు the extract of that plant. గుళూచీలత.

తిప్పు or **త్రిప్పు** *v.n.* : To turn; to be giddy. తలతిప్పుచున్నది my head turns. I am giddy. *v.a.* : (causal of తిరుగు.) To turn, to reverse. To steer or command (as ship). To wind up (a watch).

తిబిరి *n.* : A change, alteration. మారుపాటు. *adj.* : Slight, little. అల్పము.

తిమి *n.* : A huge fabulous fish, like the leviathan. నూరామడపొడుగు చేప. **తిమింగిలము** *n.* : A huge sea monster, like the kraken, that is supposed to be capable of devouring the తిమి.

తిమితము *adj.* : Wet. తడిపి.

తిమిరము *n.* : Darkness. The shading of a painting.

తిమిరి, తిమిరివాయువు, తిమ్మిరి or **తిమురు** *n.* : Paralysis, numbness. తిమిరితిక్కి *n.* : A kind of fish, తిమిరి మీను *n.* : A fish, a sort of Torpedo. **తిమిరిస్వనము** *n.* : A quaver.

తిమురు *v.n.* : To hasten. త్వరపడు. To be proud గర్వించు. *n.* : Numbness. తిమ్మిరి. Pride. గర్వము. తిమురుకొను to pull about in anger కోపముతో పెనగులాడు.

తిమ్మ or **తిమ్మన** *adj.* : Whole, healthy. స్వస్థము. *n.* : Health. స్వస్థత. *v.t.* : To bless. దీవించు.నేను వానిని తిట్టను లేదు తిమ్మనులేదు. తిమ్మపడు to become well, to be refreshed, స్వస్థ పడు, సేదతేరు.

తిమ్మడు ro **తిమ్మన్న** *n.* : A name of a monkey, like Jacko or Pug : the feminine is తిమ్మ. **తిమ్మనబంతి** *n.* : A monkey's dinner party, a riotous scene. పొట్టితిమ్మడి జొన్న the inferior bastard grain that grows rapidly.

తిమ్మనము *n.* : A sort of flummery, made of milk, flour and sugar. పాలు పిండి బెల్లమువేసి వండినది, మజ్జిగ పులుసు.

తిమ్మప్పడు *n.* : A name of the god Venkateswara.

తిమ్మరి or **త్రిమ్మరి** *n.* : A wanderer. తిరుగువాడు. దేశదిమ్మరి a vagabond, a vagrant. తిమ్మరితనము he being a vagrant. తిమ్మరీడు *n.* : A rover or rambler, a vagrant. **తిమ్మరు** or **త్రిమ్మరు** *v.n.* : To rove, ramble.

తిమ్మి : Same as తిమ్మడు.

తిమ్మిరి *n.* : The cramp, numbness, Tingling స్పర్శము తెలియని వ్యాధి విశేషము. Itching, lewdness. The teeth being set on edge. Any shock.

తియ్య for తీయ. : See తీయు.

తియ్య *adj.* : Sweet. తియ్యమామిడి a sweet mango. **తియ్యబిల్లిమాటలు** fair coaxing words. పలుకుతియ్యములు sweet words. తియ్య విలుకాడు an epithet of Manmadha.

తిరగడ or **కోడితిరగడ** *n.* : A certain jewel.

తిరగతివాడ *n.* : A brig, a two masted vesel.

తిరగబడు or **తిరుగబడు** : See under తిరుగు.

తిరగబోయు : See under తిరుగు.

తిరగలి : See under తిరుగు.

తిరణామలిచెక్క *n.* : Trincomali wood. A wood resembling ash. కమ్మిచెక్క.

తిరము *adj.* : Firm, steadfast. నిలుకడగా నుండే, నిబ్బరమైన. **తిరపడు** *v.n.* : To become firm. స్థిరపడు.

తిరస్కరించు *v.a.* : To despise, scorn, treat with contempt. To outvie, outshine, eclipse. అనాదరముచేయు. **తిరస్కరిణి** *n.* : A curtain, a screen, a guard, a ward. తెరచీర.

తిరస్తు *n.* : An alienated village. (Vizag.) A kingdom రాష్ట్రము.

తిరాల *affix.* : Regarding, concerning, in the matter of, towards, against. ఎడల, విషయము. నాతిరాలవాడు చేసిన అపకారము the injustice he committed towards me.

తిరి *n.* : A twist, turn. మెలి, సుడి, plu. తిరులు. **తిరికబ్బము** base or paltry poetry.

తిరిక *n.* : A twist. మెలిక.

తిరికి *n.* : A kind of fish.

తిరికె *n.* : Scurf than is rubbed off the skin.

తిరిగి, తిరిగీ or **తిరుగ** (from తిరుగు.) *adv.* : Again, anew, back. తిరిగి ఇచ్చు to return or give back. **తిరిగి వచ్చు**. to go round to a temple, & c. ప్రదక్షిణము చేయు; to surround పరివేష్టించు.

తిరితీపులాడు *v.n.* : To be fond of, to be silly. to dote upon. To struggle పెనగులాడు.

తిరివము or **తిరిపెము** *n.* : Alms, what is given in charity. భిక్షము. తిరిపెగాడు or తిరిపరి *n.* : A beggar. భిక్షకుడు. **తిరిపగొట్టు** *n.* : A shameless beggar. విరక్తుడుకాక భిక్షమెత్తు వాడు. **తిరియు** *v.n.* : To live by alms. భిక్షమెత్తు. **భిక్షించు** To beg abjectly. దీనవృత్తిని యాచించు.

తిరివడు *v.n.* : To fly, to be routed, worsted, put to flight, or driven back, To be confused. కలతపడు. **తిరివెట్టు** *v.t.* : To confuse కలతపరుచు.

తిరీటము *n.* : A crown. కిరీటము.

తిరు *adj.* : Blessed or holy. (This is used in a variety of ways by Vaishnavites.) **తిరుకాపు** *n.* : Adorning the god. దేవతనలంక రించుట. **తిరుకొలను** a sacred tank, పుష్కరిణి. తిరుచూర్ణము the sacred powder used to mark the forehead by the Vaishnavites, శ్రీచూర్ణము, తిరునామము, వైష్ణవబొట్టు.

తిరుగలి *n.* : See under తిరుగు.

తిరుగు *v.n.* : To turn, rove, roam, travel. సంచరించు. To be giddy. పరిభ్రమించు. To go back వెనకకు మరలు. To come again. మరల వచ్చు. **తిరుగలి** or **తిరగలి** *n.* : A hand mill. (or తిరుగు + కలి) Turning భ్రమము. **తిరుగుబోతు** *n.* : A rambler, rover, giddy fool.

తిరుచు *v.a. & n.* : To beg alms. తిరియు.

తిరునాళ్ల *n.* : A temple festival. దేవోత్సవము.

తిరునీరు or **తిర్నీరు** *n.* : Sacred ashes used by the Saivites for their sectarian marks. శైవులు నొసటనుంచు కొనే గోమయపిండ భస్మము, విభూతి. See తిరు.

తిరుపు *n.* : Turning. తిరుగుట. తిరుపులు కట్టు *v.n.* : To spread. వ్యాపించు.

తిరుమల *n.* : The sacred hill of Tirupati వేంకటాచలము. Any sacred hill. **తిరుమలేశ** *n.* : The Lord of Tirumala, a name employed in the chorus used by a poet who wrote a set of riddles : like this one.

తిరుముడి *n.* : A Vaishnavita. వైష్ణవుడు. See తిరు.

తిరువడికోల *n.* : A lamp belonging to a mendicant Vaishnavite. దాసరి వాని దీపస్తంభము. See తిరు.

తిరువరంగములు *n.* : A kind of fine rice. శాలిధాన్యవిశేషము.

తిరువారాధనము (తిరు + ఆరాధనము.) *n.* : Divine worship. దేవతార్చన.

తిరువు or **తిర్వు** : Same as తిరుగు.

తిరోధానము *n.* : A cover or veil. Concealment, disappearance. మరుగుపాటు.

తిరోహితము *adj.* : Covered, veiled, invisible. మరుగుపడిన.

తిర్యక్కు *adj.* : Moving crookedly, writing. అడ్డముగా పోవునది. Moving, animate. **తిర్యగ్విధముగా** tortuously. Turned away, as the face. **తిర్యకప్పుంండ్రము** a mark drawn across the forehead.

తిర్రి *n.* : A wicker work share for fish. చేపలనుపట్టు బుట్ట. A fisherman చేపలుపట్టేవాడు.

తిర్రిగొట్టు : Same as తిరపగొట్టు. See under తిరపము.

తిర్లాడు *v.n.* : To attend, be in waiting, to wander about. తిరుగు, కరణముగా తిర్లాడినాడు he was employed as clerk.

తిర్లిక *n.* : A lamp. దీపము.

తిలకము *n.* : A mark or beauty spot, made on the forehead with black, scarlet or gold paint. బొట్టు A brooch, A masterpiece, the acme or opex. a paragon. శ్రేష్ఠమైనది. చోరగణతిలకము the prince of rogues. శృంగార తిలకము. the masterpiece of poetry. నదీ తిలకము the prettiest of rivers. A certain tree. బొట్టుగుచెట్టు. **తిలకించు** *v.n.* : To shine. ప్రకాశించు. To be favoured ప్రసన్నతనొందు. *v.a.* : To view, behold. చూచు.

తిలలు *n.* : Sesamum or gingily seeds. నువ్వులు. **తిరకారకుడు** or **తిలఘాతుకుడు** *n.* : An oilman. తిలఘాతుకురాలు a female of that caste. వాడు మహా తిలఘాతుకుడు he is a cruel wretch.

తివ : Same as తిగ.

తివాసి, తివాసీ or **తివాస** *n.* : A carpet. రత్నకంబళి.

తివియు or **తిగియు** *v.a.* : To pull, draw, drag. ఊడ్చు.

తివుచు : Same as తిగుచు.

తివుట *n.* : Desire. కోరిక.

తివురు *v.t. & n.* : To desire. కోరు. To think ఆలోచించు. To try ప్రయత్న పడు. To hasten, త్వరపడు. To rejoice కుతూహలపడు. To be angry కోపపడు. To excel, to resound. మ్రోగు.

తిస్సాలా *adj.* : Triennial, once in three years.

తీంఢ్ర or **తీంఢ్రము** *n.* : Splendour. ప్రకాశము. Warmth, heat వేడిమి. Light, radiance తేజస్సు. Activity చురుకు. Enterprise చొరవ. తీంఢ్రము *adj.* : Hot, warm, తీక్ష్ణము, ప్రచండము. **తీంఢ్రించు** or **తీంఢ్రిల్లు** *v.n.* : To shine, or be luminous. ప్రకాశించు, **తీంఢ్రతీగ** *n.* : A certain medicinal plant.

తీక్ష్ణము *n.* : Heat. వేడిమి, Sharpness, haste, keenness, wit. **త్వర, చురుకు** adj. Sharp, hot, hasty, keen. **చురుకైన, వాడియైన. తీక్ష్ణగంధము** *n.* : The tree called పెద్దతుమ్మి, నెరవంజి, కందారి చెట్టు. **తీక్ష్ణత్వము** *n.* : Asperity, pungency. తీక్ష్ణ తుండము a mosquito దోమ.

తీగ, తీగె or **తీవ** *n.* : A creeping plant or vine ; a tendril or spray. లత. A wire, the string of a lute, తంతి. A necklace of gold wire, a gold or silver belt, మొలనూలు. **తీగెగరిక** *n.* : A creeping species of bent grass, called తీగబచ్చలి a creeper.

తీట *n.* : Itching, smarting. దురద. Itch గజ్జి Inclination. lust, liking.

తీడిరించు *v.n.* : To shine. ప్రకాశించు.

తీడు *v.t.* : To sharpen. వాడిచేయు. To trim or prune, as a bird does its feathers with its beak. To gnash the teeth or bite the lips in rage. మీసాలు తీడి twisting his mustaches.

తీతకోత *n.* : gleaning and reaping.

తీతువ or **తీతువు** The yellow wattled Lapwing, **ఎఱ్ఱతీతువ** *n.* : The Red-wattled Lapwing.

తీనియ, తిన్నియ, తీనె or **తిన్నె** *n.* : A stone bench, a pial అరుగు.

తీపి or **తీపు** *n.* : Sweetness. Love, liking ఇచ్ఛ. A pang, throbbing pain యాతన. *adj.* : Sweet. మధురము. తీపిపుట్టించు *v.t.* : To give an appetite, or sharpen the inclination. తీపి ఉలవి or ఉలవటెంకి or నల్లఉలవి *n.* : A kind of fish. తీపుత్రాడు a sweetened string for catching birds with. **తీపురము** *n.* : A joke. ఆగడము.

తీయన or **తియ్యన** *n.* : Sweetness.

తీయని *v.* : Neg. P|| of తీయు. *adj.* : sweet. తియ్యని, తీపిగల.

తీయము *n.* : Wish, desire. ప్రీతి.

తీయు *v.a.* : To take. To draw out, take out, extract. ఈడ్చు. To open. excavate, dig To deduct, take away, substract. To find (a place in a book), to discover, bring to light. To turn out, discharge, remove. To exact, receive (payment). To collect, gather, levy as a tax, a fine, పన్ను, లేక అపరాధమును తీయు.

తీరము *n.* : A shore, bank, edge, brink. దరి.

తీరు *v.n.* : To end, stop, cease, elapse. To be finished, ended, complete, or ready. **తీరుబడి** *n.* : Leisure. సావకాశము. **తీరుమానము** or **తీర్మానము** *n.* : An ending, settlement, rectification. Pause. decision, resolve. తీరుమానించు or తీర్మానించు to settle, to come to a decision. **తీరువ** *n.* : A settlement, discharge, payment.

తీర్థము *n.* : Water. ఉదకము. Holy or sacred water. పుణ్యోదకము. A holy place. పుణ్యక్షేత్రము. తీర్థమాడు to bathe స్నానముచేయు; to be brought to bed. **తీర్థమాడుట** or **తీర్థమాట** *n.* : Bathing. స్నానము. తీర్థవాసి *n.* : A pilgrim. తీర్థసేవ చేయువాడు. **తీర్థీకరించు** *v.a.* : To sanctify, hallow, purify.

తీర్పరి or **తీరుపరి** : See under తీరు.

తీర్పు or **తీరుపు** : See under తీరు.

తీలు *n.* : The state of being low, lowliness, poorness, deficiency. అడకము. తీలగు or తీలువడు *v.n.* : To become little or poor, to be humble or lowly అడగు.

తీవ : Same as తీగ.

తీవంచ (తిగ + వంచ) *n.* : (At dice.) Trois ace, i.e., four.

తీవరము *n.* : Haste, speed. Intensity. **త్వరితము** *adj.* : Hurried, hasty, rapid. Intense, scorching. **తీవరించు** or **తీవరపడు** *v.n.* : To hurry. త్వరిత పడు, త్వరితపరుచు తీవరుడు *n.* : A fisherman. వలచేత, జీవించేవాడు.

తీవియ or **తీవె** : Same as తీగ.

తీవిరము *n.* : Itching. తీట.

తీవ్రము or **తీవ్రత** *n.* : Speed, quickness, sharpness, heat. *adj.* : Much. అధికము. Hot వేడిమిగల, కారముగల.

తుంకి *n.* : A certain tree.

తుంగ or **తుంగగడ్డి** *n.* : A kind of coarse grass of bulrush. *adj.* : Made of bulrush. ఒక తుంగకాడ తీసుకురా bring me a bulrush.

తుంగము *adj.* : Great, lofty. పొడవైన. Large, full. **తుంగభద్ర** *n.* : The river Tungabhadra **తుంగవృక్షము** *n.* : The tree named వసంతగంధము.

తుంగు or **త్రుంగు** *v.n.* : To break to pieces. తునకలగు. Waste away, sink, be ruined. నశించు. **తుంచు, త్రుంచు** or **తుంపు** *v.a.* : To break.

త్రుంగజేయు. To pluck, nip, pulls (as flowers or fruit) : slay. తలద్రుంచు to behead, tear చించు. See తుంపు.

తుంట *n.* : A bit, piece, fragment, splinter. తునక. A staff or cudgel, A spar or rafter. A sugarcane : చెరకు. తుంటనరికిన చిరువేరు Dye-root cut off from the plant. adj. Wicked, naughty, mischievous. **తుంటతనము** *n.* : Wickedness, mischievousness, naughtiness. **తుంటరి** *n.* : A wicked person. దుష్టుడు.

తుంటి *n.* : The nip or loin. కటి పార్శ్వ భాగము, రొండి.

తుంటికూర or **తూటికూర** : Same as తోటకూర.

తుండము *n.* : The face. మొగము; the mouth నోరు; a bird's beak. పక్షి ముక్కు; an elephant's trunk, తొండము. The pipe or hose of a fire engine. A bit, a fragment. వాన యేనుగుతుండము లాగున కురిసినది the rain fell in torrents.

తుందము *n.* : The belly కడుపు. ఉదరము, కుక్షి. తుంది *adj.* : Pot-bellied. బొజ్జ కడుపు గలవాడు. **తుందిలము** *n.* : A sort of vegetable, Bignonia indica. మండూక పర్ణము. **తుందిలుడు** or **తుండిలుడు** *adj.* : Bigbelied, pot-bellied. దయా తుందిలుడు one who has bowels of compassion.

తుందుడుకు (తుడుకు + తుడుకు.) *n.* : Remorse, సంతాపము. Sorrow విచారము. Confusion. కలత, క్షోభము. Temerity, foolhardiness. Tootterinig, shaking, motion. Uncertainty, changeableness తొట్రుపాటు, దుడుకు, ఉప్పొంగడము, ఉద్రేకము, ఉల్లాసము.

తుండునుకలు *n.* : Little bits. చిన్నచిన్న ఖండములు.

తుంపర or **తుంపురు** *n.* : A little drop, a sprinkling, a splutter. **తుంపిళ్లు** *n.* : A slight shower of rain. తూరవాన.

తుంపు or **త్రుంపు** *v.n.* : To nip, to cut, to pluck. తుంచు. తునుగునట్లు చేయు *n.* : A bit or fragment. ఖండము.

తుంపెసలు *n.* : Movement. చలనము. **తుంపెసలాడు** or **తుంపెసలు గొనియు** *v.n.* : To dance, a stresses; to be agitated, to palpitate, throb or tremble. నటించు, నర్తించు, చలించు, ఆడు, ఊగాడు.

తుంపోడి *n.* : The bittern : so named from its call, which sounds like tump, tump.

తుంబము, తుంబి, తుంబిక or **తుమ్మి** *n.* : A gourd vine. సొరచెట్టు, అనుగుచెట్టు the belly of the lute. వీణెకాయ, తుంబీఫలము a gourd.

తుంబిక *n.* : The central hole in the wheel of a carriage throu gh which the axle passes. బండిచక్రము నడిమి రంధ్రము

తుకతుక *n.* : Ebullition. ఉడుకుటయందు ధ్వన్యనుకరణము. Closeness. Sorrow సంతాపము. Anger కోపము. అంబలి తుకతుకమని ఉడుకుచున్నది the porridge is boiling aloud.

తుకము *n.* : An estimate of the seed sown in a field. విత్తనాలచల్లకపు మదింపు, లేక అంచనా, తుకముచూచు to value or estimate a field.

తుకాటము *adj.* : Very old. మిక్కిలి పాతది.

తుకిదీ *n.* : A district, a division. A part, piece.

తుక్కు *n.* : Rubbish, trash. Nonsense. తుక్కుగుడ్డలు rags. తుక్కుగడ్డి mouldy hay. తుక్కురేగగొట్టు to beat one black and blue.

తుచ్ఛము *n.* : Base, low, contemptible. నీచమైన Groundless, false. శూన్యము. తుచ్ఛాసనము a mean or degraded seat. **తుచ్ఛుడు** *n.* : A mean or low man.

తుజుగు *n.* : A hasty man. త్వరపడువాడు.

తుటాయించు or **తుటారించు** *v.t.* : To disregard. అలక్ష్యపరుచు. To scorn. తిరస్కరించు. తుటారము *n.* : Firmness, boldness, forwardness. దిట్ట తనము. A harsh word. పరుష వచనము.

తుటుక్కు *adv.* : At once, n. Palpitation of the heart.

తుటుము *n.* : An assembly, a crowd. A flock or flight, a line or series a clump of trees. a row of houses గుంపు, వరుస.

తుట్ట, తుట్టియ or **తుట్టె** *n.* : A crowd or multitude. పుంజము, సమూహము. A flake of fire. తుట్టవేయు to breed quarrels.

తుట్టతుద *n.* : The very end, the finale కేవలము తుద.

తుట్టమర or **తుట్రమర** *adv.* : Wholly, entirely, completely, radically. బొత్తిగా.

తుట్టు *n.* : Loss, failure in mercantile profits. నష్టి. ఈ వ్యవహారములో నాసొమ్ము తుట్టుపెట్టుకొన్నాను I incurred loss in this business. One who destroys నాశకుడు.

తుట్టె *n.* : Trash, odds and ends, stuff, rubbish. A lump ఉండ. a cluster గుంపు, సమూహము. ఈ పిండి తుట్టెకట్టెకపోయినది this meal has run into lumps. తుట్టెతోడి చిరివేరు rough *chay* root that is uncleaned. See **తుట్ట. తుట్టెపురుగు** *n.* : A sort of venomous snake barred black and grey.

తుట్ర or **తుట్టర** *n.* : A drizzle. తూరవాన. తుక్కుతుట్రా a heap of sweepings. ఊడ్చినకుప్ప. Dirt and rubbish.

తుట్రమర : Same as తుట్టమర.

తుడుచు or **తుడ్చు** *v.a.* : To wipe away (as water or tears) To blot తడిపోవ నొత్తు. to sweep ఊడ్చు. **తుడుపు** *n.* :

Rubbing, wiping, smearing, blotting, erasure, తుడుచుట.

తుడుము *n.* : A kind of drum. తుడుము వాడు a drummer.

తుతార *n.* : A kind of trumpet. ఒక ఊదువాద్యము.

తుత్తము or **తుత్తరము** *n.* : Vitriol. పాలతుత్తము white vitriol, sulphate of zinc. మైలతుత్తము sulphate of copper, blue-stone.

తుత్తి, తుత్తిచెట్టు or **తుత్తిరిచెట్టు** *n.* : The country mallow, March mallow. నూగుబెండ. అడవితుత్తిరి చెట్టు Sidakerta. (Rottler.) తుత్తిరాకు mallow leaf. తుత్తిరిబెల్లపాకు a species of the same. See under బెండ.

తుత్తినాగము *n.* : Pewter. Zinc. లోహ విశేషము.

తుత్తుంభిక *n.* : A sort of drum.

తుత్తునియలు (తునియలు + తునియలు.) *n.* : Very small bits. చిన్నచిన్న తునకలు. **తుత్తునియలగు** or **తుత్తునకలుగు** *v.n.* : To go to pieces.

తుత్తుమురు (తుమురు+తుమురు.) *n.* : Bits, fragements. Fine powder. మిక్కిలి పొడి. **తుత్తుములై** broken to pieces or to bits. తుత్తుమురుగా చేయు to break to pieces, to cut to bits.

తుత్థ *n.* : The indigo plant. నీలి చెట్టు. తుత్థాంజనము *n.* : Blue-stone, sulphate of copper. మయిలతుత్తము.

తుద or **తుది** *n.* : The end, the point, the tip. చివర, కడ, అగ్రము, అంతము. Death చావు, తుదకు, తుదను or తుద at last, in the end, in short. In the next place. **తుదముట్టు** or **తుదిముట్టు** *v.a.* : To finish, reach the end.

తునక or **తునుక** (from తునియు) *n.* : A bit or piece.

తునికోల *n.* : a steel yeard : తూచునట్టి కోల. Also, a stick used by toddy drawers to sharpen their knives on, or to carry the toddy vessels on.

తునియు *v.n.* : To go to pieces, తునుగు. To be cut to pieces, be severed or broken. **ఖండితమగు**. *v.a.* : To cut or break to pieces. **తునియ** *n.* : A bit, a piece, a fragment See తునుగు.

తునీ *n.* : A bed in a salt pan. గుల్లీ.

తునుగు *v.n.* : To go to pieces. ముక్కలగు. తునుక or **తునక** *n.* : A piece or bit. ముక్క. తునుము, **తునుమాడు** or **తున్మాడు** *v.a.* : To cut or break to pieces. ఖండించు. To smote ; to pluck flowers. To slay, rout, or ruin, చంపు. See తునియు.

తుపాకీ *n.* : A gun a musket, a matchlock, తుపాకి కాల్చు, to fire a gun. తుపాకి దట్టించు to load a gun.

తుపాను *n.* : A storm, cyclone. గాలివాన.

తుపుకు (anuk) *n.* : A sound like that made in spitting. తుపుక్కున ఉమిసినాడు he spat right aloud, audibly.

తుప్ప *n.* : A bush, a small bush. చిన్నపొద. తుప్పచెట్టు a shrub.

తుప్పటిల్లు *v.n.* : To be satisfied. తనియు.

తుప్పర or **తుందర** *n.* : A drop, a spray. చినుకు.

తుప్పలుదూలు (తూలు + తూలు) *v.n.* : To shake violently. మిక్కిలి చలించు.

తుప్పు or **త్రుప్పు** *n.* : Rust (of iron, not of other metals.) Tastelessness. అరుచి. Wool, fleek, worthless hair. గొర్రె రోమము. A noise made in spitting.

తుభము *n.* : A ram. మేకపోతు.

తుమికి or **కర్రతుమికిచేప** *n.* : *Ebony Diospurus glutinosa.*

తుమురు *n.* : A small bit, a piece. సూక్ష్మఖండము. తుమురులైన broken, shattered, in shivers. See తుత్తుమురు.

తుములము *n.* : Confusion, uproar, clamour, a yell. Mass. A melee or mixed fight. దొమ్మియుద్ధము.

తుమ్మ *n.* : The Babul tree.

తుమ్మి *n.* : A tree. *n.* : A vegetable with a fruit like a mulberry. ఒకదినుసు కూరాకు.

తుమ్మికి : same as తుమికి.

తుమ్ము *v.n.* : To sneeze *n.* : A sneeze.

తుమ్మెద *n.* : The large black carpenter bee. భ్రమరము. To clusters of these the poets often compare braided tresses. టెంకాయచెట్టు తుమ్మెద a large beetle that bores holes in the cocoanut tree. తుమ్మెదరేవుళ్లు a certain game played by boys.

తురంగము, తురగము or **తురంగమము** : (from Turanian Tur=haste, త్వర of Turnk త్వర & దౌర) n. A horse.

తురంగలించు or **తురగలించు** : See under తురగలి.

తురక *n.* : A Turk. A Mahomedan. **తురక పిగిలిపిట్ట** a species of పిగిలి పిట్ట, తురకపువ్వు *n.* : A sort of flower. The marigold. బంతిపువ్వు. **తురక రాయి** laterite బొంతరాయి. **తురక వేప** a species of margosa tree with very large leaves. తురకాణ్యము Musulman rule. **తురకాణ్యపువారు** the Musulmans. **తురికి** (from తురుష్కము.) *n.* : A horse.

తురగము : Same as తురంగము. తురగ *n.* : A horse. A horseman.

తురగలి *n.* : Brightness. ప్రకాశము. తురంగలించు, **తురగలించు** or **తురగలి గొను** *v.n.* : To gleam, sparkle. ప్రకాశించు. To excel అతిశయించు.

తురా or **తురాయి** *n.* : A bouquet, a nosegay పూబంతి A feather, a crest. తలనుంచెడు భూషావిశేషము.

తురాషాహుడు *n.* : A queller of demons. A title of Indra. or Jupiter. the "Titan-queller".

తురి *n.* : A cotton mill with spindles. కండెలుంచివేసే యంత్రము, నాడె.

తురికి : See under తురక.

తురితము : Same as త్వరతము.

తురిమిడి ఆకు *n.* : A certain medicinal plant. రాజీయాని or రోమాహ్వా.

తురీన or **తుర్రున** *adv.* : Suddenly. తటాలున.

తురీయము *adj.* : Fourth, చతుర్థము. ఆయన తురీయాశ్రమ స్వీకారము చేసినారు he entered upon the fourth estate, i.e., the hermit life.

తురుంభము *n.* : Tresses adorned with flowers పువ్వులు ముడిచిన కొప్పు.

తురుగు or **తురగు** *v.a.* : To insert, stick in, as flowers, to cram in. క్రుక్కు. To gag by thrusting a cloth into the mouth. To caulk (a ship.) ఓడకు లప్పమువేయు.

తరుతు *n.* : Quickness త్వరితము, వేగిరపాటు. *adj.* : Quick. శీఘ్రము. తురుతుగా rapidly. **తురుతుతీర్పు** *n.* : Quick time in music. ద్రుతలయ.

తురుపు or **తురుపు** *n.* : A trump at cards. A troop of cavalry. గుర్రపుదండు.

తురుము *n.* : Powder. పొడుము. Braided hair or tresses. కొప్పు. *v.a.* : To cram, or stick : to thrust in. To adjust, trim, deck the head with flowers. కొప్పుగా ముడుచు, కొప్పునదోపు.

తురుష్కుడు *n.* : A "Tu", or Musulman. తురుష్కము *n.* : Turkey.

తుర్యము or **తురీయము** *adj.* : Fourth. నాలుగవది. తుర్యావస్థ eternal bliss, being the fourth state; death. మోక్షము, సమాధి. తుర్యప్రకృతి *n.* : Passionateness, hastiness. A jovial, jolly disposition.

తుర్రు *n.* : A village or hamlet. cf. మొగలితుర్రు Mogilitur. మామిళ్లదుర్రు mamildur. పొట్లదుర్రు. infl. పొట్లదుర్తి.

తుర్రు *n.* : Haste. వేగిరపాటు. *adv.* : Quickly. **తుర్రుమని** *adv.* : Rapidly, hurriedly.

తుల *n.* : A balance, scales. The sign Libra. త్రాసు. Resemblance, similarity. పోలిక. Equality. సమానము. The measurement round a heap of grain. **తులాభారము** *n.* : A royal donation, according to which a prince is weighed against gold and jewels, which he then distributes as charity. **తులాయిష్టి** *n.* : Scales for weighing.

తులకించు *v.a.* : To seen, rival, resemble. To shine. ప్రకాశించు To rejoice కుతూహలపడు. **తులకింపు** *n.* : Semblance, seeming, Brightness ప్రకాశము.

తులము *n.* : A weight, (usually called a tola) being the weight of one rupee; or a నవటాకు or palam. The tola of gold is usually worth sixteen rupees.

తులసి or **తొళసి** *n.* : The Sacred Basil, This plant is sacred to Vishnu as the బిల్వ is to Siva. Various species are called రామతులసి *(Ocymum*

gautissimum) నీరు తులసి, విష్ణు తులసి, భూతులసి, and నిమ్మతులసి, తులసి వనము or తులసికోట the name given to a flower pot containing one or two of these plants.

తులాంబరము *n.* : Muslim or cambric.

తులాకోటి *n.* : A bell worn on the ankles. అందె, నూపురము.

తులితము *adj.* : Equal, similar, rivalling. సరిపోల్చబడిన. Weighed తూచబడిన.

తులుచ *adj.* : Swift. వేగముగల. తులుచన *n.* : Swiftness.

తులుపత్ర or **తులులు** *n.* : A species of fish : *Scomber, Cyprinus chorinemus.* A sort of sprat or Sardine.

తులువ *n.* : A wretch, a villain, a scoundrel. కుత్సితుడు, తుంటరి, పనికిమాలిన వాడు. **తులువమనిషి** *n.* : A rake, a scamp. *adj.* : Vile, abominable, light or worthless. కుత్సితమైన. **తులువతనము** *n.* : Villainy, wickedness. తులువకత్తి a large crooked knife. వంపు చురకత్తి.

తుల్యము *adj.* : Equal to answering to; matching, comparable with. Like, similar to సమము, సరి. **తుల్యుడు** *n.* : One who is euqal సమానుడు.

తుళువ దేశము *n.* : The ancient name of the country about Vijayanagar of The Tulu language.

తుళుకరించు, తులకరించుor **తులుకాడు** *v.n.* : To shine. To be splendid. ప్రకాశించు.

తుళ్లు or **త్రుళ్లు** *v.n.* : To frisk, to be elated or puffed up. To writhe. To be conecited మిడిసిపడు. తుళ్లిన యెద్దు గంత మోయదా must not a frisky bull bear a pack ? (prov.) i.e., Pride must have a fall. **తుళ్లిపడ్డాడు** he tossed his head.

తువరము *n.* : Astringency. ఒగరు. **తువరి** *n.* : The grain called pigeon pea. కందులు.

తువాల or **తువాలు** *n.* : A towel చేతిగుడ్డ.

తువాళించు or **దువాళించు** *v.n.* : To leap, to dance తాండవించు, గంతులువేయు.

తువ్వ *n.* : A calf. దూడ. A child's word for water. నీళ్లు. **తువ్వ** or **తుస్సనేల** *n.* : A sandy ashcoloured soil. ఒగరైననేల.

తువ్వర *n.* : Drizzling rain, Mizzle, sprinkling. తూర, తుపర, తుంపర, తుప్పర.

తుషము *n.* : Husk or chaff. ఉముక. తుష మాత్రము mere chaff.

తుషారము *n.* : Dew, snow, mist. మంచు. Small drops. a sprinkling. **తుంపర.** *adj.* : Cool. చల్లని.

తుష్టి *n.* : Satisfaction, fulness సంతోషము. Profit or advantage. లాభము. ఆ నష్టికి ఈ తుష్టికి సరి this profit and that loss are equivalent. **తుష్టుడు** *n.* : One who is full or satisfied. సంతోషము పొందినవాడు.

తుసుకు, తుసుక్కు or **తుస్సు** *n.* : Suddenness. **తుసుక్కన** *adv.* : Suddenly.

తుస్స or **తుస్సి** (నేల) : Same as తువ్వనేల.

తుహినము *n.* : Dew, snow or hearfrost. హిమము, మంచు. తుహినకరుడు *n.* : Lit. One Whose beams are dewy; i.e., the moon. చలివెలుగు.

తూ : Fie ! ఛీఛీ. The sound of a trumpet. తూగొమ్ము *n.* : A trumpet.

తూకము or **తూకు** *n.* : A make-weight : a poise or balancing weight used to keep a yoke, & c., steady. An attempt, trial పూనిక.

తూకము వేయు : to weight. తూకువేయు to hang (a person)

తూకి *n.* : A sort of wood like ebony.

తూకు *n.* : Time. ఒక తూకు once, See తూకము. తూకొను (తూకు + కొను) *v.n.* : To take, receive, to carry. To undertake, to try పూను. **తూకొను** (తూరు + కొను.) *v.n.* : To enter. చొచ్చు.

తూగాడు *v.n.* : Same as తూగు.

తూగు *v.n.* : To nod. To bow down, to be weighed down. To weigh తూనికపడు. To move or rock backwards and forwards. ఊగు, చలించు. **తూగించు** *v.a.* : To accomplish, to carry through. **తూగు మంచము** or **తూగుటుయ్యేల** *n.* : A swinging cot, a cradle ఉయ్యాల మంచము.

తూచా తప్పక చదువు *v.n.* : To read without missing (a single syllable) an if or an and. ఇది తూచాతప్పక ఉన్నది this fitted him to a T or exactly.

తూచు *v.t.* : To weigh. తూగజేయు, తూనికవేయు.

తూట *n.* : A bit, a fragment. ఖండము. adj. Wicked దుష్టమైన. తూటకట్టు *v.n.* : To be cut into pieces. ఖండిత మగు. తూట or తూటరి *n.* : A wicked man.

తూటి or **తూటికూర** *n.* : A certain herb. తోటకూర.

తూటు *n.* : A hole. చిల్లి, రంధ్రము. **తూటు కట్టు, తూటువడు** or **తూటు పోవు.** *v.n.* : To be cracked, to have a hole. **తూటాడు** *v.a.* : To bore, to make a hole. రంధ్రము చేయు. To harass వేధించు.

తూడికూర *n.* : The aquatic plant named *Pistia stratiotes.* వీరుబుడికి. హాత అనే చెట్టు.

తూడు *n.* : The root of the lotus. తూడు తిండి a swan which is so called. because it feeds on తూడులు. One species is called మెట్టతూటిపువ్వు.

తూణము or **తూణీరము** *n.* : A quiver. అమ్ములపొది. **తూణించు** *v.t.* : To wriggle the lions in dancing.

తూతకొమ్ము or **తూగొమ్ము** *n.* : A flute. పిల్లనగ్రోవి.

తూతురు *n.* : A mulberry tree.

తూతూ : See తూ.

తూనరతుక్కము *n.* : The name of a certain game played by children.

తూనిక *n.* : Weighing తూచుట, Respect గౌరవము. తూనికచెడె he lost respect గౌరవము పోయెను. **తూనిక కోల** or **తూనికదండె** *n.* : The beam of a balance. **తూనికవేయు** *v.t.* : To weigh in a balance.

తూనిగ or **తూనీగ** *n.* : A dragon fly, Libellala linearis. **తూనీగపక్షి** *n.* : A bird like quail. తూనె కొట్లాట A certain game among boys.

తూపరము *n.* : A hole, a small hole. చిల్లి, రంధ్రము. తూపరాలు, తూపరాణము or **తూపరాణి** *n.* : A water-course, a drain. నీళ్లు బయటికి వచ్చు తూము.

తూపి *n.* : A car-like structure over the place where the principal idol in a temple is kept. గుడిలో మూల విగ్రహము ఉండే చోటికి పైన విమానము వలె ఎత్తుగా కట్టిన కట్టడము.

తూపించు (causal from తూచు) *v.a.* : To cause to be weighed, to get one to weigh (a thing).

తూపు *n.* : An arrow. బాణము.

తూపురాసి *n.* : A drain, a water course. నీళ్లపారే తూము.

తూపొడుచు *v.t.* : To spit. ఉమియు. See తూ. To puff away with the breath: to blow off, to fumigate in order to keep of ill. To "blow upon" or perform a spell (saying తూ) so as to relieve the pain. తూతూ అను.

తూబరుడు *n.* : A breadless youth. ప్రాయమున గడ్డము మీసము రానివాడు. A watchman over a harem అంతఃపురపు కావలివాడు.

తూము *n.* : A drain, a sluice, a water-course, an outlet. A fissure, a bore, a hole. ద్వారము, రంధ్రము. The Indian bushel, equal to four Kunchams నాలుగు కుంచముల కొలది.

తూర, తువర or **తుపర** *n.* : Drizzling rain, a drop of rain. వానబొట్టు. A porpoise. జలజంతు భేదము.

తూరనగోలలు or **తూరనతుంకములు** *n.* : A certain game played by boys.

తూరి *n.* : A time or occasion తడవ, పర్యాయము. ఒకతూరి once.

తూరు *v.n.* : To drizzle, as small rain. (సన్నగా) తూరపడు. To enter చొచ్చు. To struggle, endeavour పూనిక చేయు. తూరుచు or తూర్చు to cause to enter. తూరజేయు. తూరంపట్టు, తూరుపార బెట్టు, తూర్పారబట్టు. **తూరుపెత్తు** or **తూర్పెత్తు** *v.t.* : To winnow grain by scattering it from a fan to the eastern breeze.

తూర్ణము *n.* : Speed. త్వరితము. *adj.* : Speedy, rapid. త్వరగల. See త్వర.

తూర్పారబట్టు : See under తూరు.

తూర్పు : Same as తూరుపు.

తూర్పెత్తు : Same under తూరు.

తూర్యము *n.* : A musical instrument. వాద్యము. Music. Clamour, roar, uproar. వాద్యపు మ్రోత.

తూల *n.* : A kind of fish. పండుచేప.

తూలము *n.* : Cotton, down. దూది. హంస తూలము swan's down. The sky. ఆకాశము. **తూలి** or **తూలిక** *n.* : A small feather, down. A brush or hair pencil. A paint brush : చిత్రముల్రాసేకలము, శలాక. **తూలికా తల్పము** a feather bed or quilt, a downy bed.

తూలించు : See under తూలు.

తూలు *v.n.* : To shake. చలించు. To reel, to stagger. To faint, or become giddy. **తూల** adv. Down, off, roughly. తూలనాడు or తూలబల్కు to use rough language. తూలబుచ్చు to knock down. తూలగొట్టు. **తూల బడు** *v.n.* : To fall down, to totter. **తూలు** *n.* : A stumble, a stagger. adj. : Prolix, long, tedious.

తూష్ణీం *adv.* : Silently, insilence. **తూష్ణీకుడు** a reserved man.

తృటితము *adj.* : Broken, cut, severed.

తృట్టు *n.* : Thirst. దప్పి. Desire ఇచ్ఛ.

తృణము *n.* : Grass, reeds. Corn. A straw, a blade of grass, a reed. **తృణధ్వజము** *n.* : A bamboo, వెదురు. **తృణప్రాయము** *adj.* : Worth a straw, worthless, contemptible. తృణీకారము *n.* : Contempt.

తృతీయము *adj.* : Third. తృతీయావిభక్తి the third case of a noun, which has తో "with" or చేత "by" as its signs. మూడవ విభక్తి. **తృతీయాకృతము** *n.* : Thrice ploughed. మూడుచాళ్లు దున్నిన (నేల.)

తృప్తి *n.* : Fullness, completeness, satisfaction. తనివి. **తృప్తము** *adj.* : Full, satisfied, satiated. తృప్తి పొందిన. **తృప్తుడు** *n.* : One who is satisfied.

తృష or **తృష్ణ** *n.* : Thirst. దప్పి. Wish, desire. ఇచ్ఛ. **తృషితుడు** *n.* : One who is thirsty. మృగతృష్ణ mirage.

తెంకాయ : Same as టెంకాయ.

తెంకి : Same as టెంకి.

తెంచు or **త్రెంచు** *v.a.* : To break, snap. తెగజేయు. తాడుతెంచు to break the cord., i.e., to make a woman a widow by breaking the cord which sustains the token of marriage (తాళిబొట్టు). Hence ఒకని తాడుతెంచు to break a man's cord, to ruin a man. This verb occurs in compounds signifying 'to come' or 'go', as అరుదెంచు, ఏగుదెంచు, ఏతెంచు, చనుదెంచు, చొత్తెంచు, పరతెంచు, పారుదెంచు, పుత్తెంచు, & c.

తెండు *v.n.* : To sleep. నిద్రించు, To lie down, పరుండు, శయనించు.

తెందె *n.* : A dish, boat or trough. దోనె.

తెంప *n.* : A heap, a quantity.

తెలవరి : See under తెంపు.

తెంపి *n.* : A widow విధవ స్త్రీ. See తెంచు. a wretch, jade, slut.

తెంపు or **తెంపి** (from తెగు.) *n.* : Breaking. తెగుట. Bravery, daring, ardour, తెగువ. Insolence, rashness.

తెకతెక *adv.* : Hotly, fiercely, Much (referring to sunshine.) తెకతెకలాడు చున్నది it is hot, it is fierce.

తెకతేర *adj.* : Quite unconnected. బొత్తిగా సంబంధము లేని. **తెకతేరగా** *adv.* : Off, offhand, by accident, causelessly. బొత్తిగా సంబంధము లేక. Quite useless by మిక్కిలి వ్యర్థముగా.

తెక్కరము *n.* : A prank విలాసము. తెక్కరీడు *n.* : A rogue a cheat.

తెక్కలి *n.* : Theft దొంగతనము. A trick. వంచన. A fault ప్రమాదము. Severity, difficulty. *adj.* : Deceitful; stealthy. వంచకము.

తెక్కొను or **త్రెక్కొను** (తెగ + కొను) *v.n.* : To become fierce, to kill. రేగు, ఉద్రేకించు, అతిశయించు తెగటార్చు.

తెగ : See under తెగు.

తెగచు *v.n.* : To be confused or confounded. కలుగు.

తెగటారు *v.n.* : To die, expire, perish. చచ్చు నశించు. **తెగటార్చు** *v.a.* : To kill, destroy.

తెగటు *v.n.* : To forget oneself through joy. **త్రుళ్ళు.** *n.* : Pride. త్రుళ్లుట.

తెగడ *v.n.* : To forget oneself through joy. **త్రుళ్ళ** *n.* : Pride త్రుళ్లుట.

తెగడు *v.a.* : To scorn, revile, censure, chide. తిరస్కరించు, నిందించు. అద్దంబు తెగెడెడుమోము the face that scorned the brilliance of the looking glass.

తెగించు *v.n.* : To dare or hazard. సాహసించు. ప్రాణానికి తెగించిన శూరులు desperate men, men with a forlorn hope. అన్నిటికిన్ని తెగించి ఇంతపని చేసినాడు in doing this he risked everything, he hazarded his life.

తెగు *v.n.* : To break, burst, sever, snap, or be separated. To be cut or split, as the skin or flesh with a blow. To burst, as a lake. To be parted out, as shares. **తెగదెంపు** (తెగు + తెంపు) *n.* : A decision తీర్పు. **తెగుబడి** *n.* : Breaking తెగుట. Ploughing దుక్కి. Sale అమ్మకము. **తెగులు** *n.* : An outbreak (or disease). Disease, sickness, plague, pain, blight, evil, murrain, rot.

తెచ్చు (తె to bring, to give.) *v.n.* : To get, to bring. తీసుకొని వచ్చు. To produce. To adduce as an instance., To understand or imply (a word not expressed in a sentence.)

తెటుకు *n.* : Shrinking. తెటుకుగానుండే shrunken, shrivelled.

తెట్టగించు, తెట్టగిలబడు or **తెట్టగిల్లు** *v.n.* : To desist, to be exhausted. To flag, be faint. నిస్సారమగు, చేప చెడియుండు.

తెట్టతెరుపు (తెరుపు + తెరుపు) *n.* : The middle of the street. నడివీధి.

తెట్టు *n.* : Seum. బెల్లపు పాకము మీది తెట్టు molasses. **తెట్టు** or **తెట్టువు** *n.* : The gate of a fort. A hedge or stockade round a city. A reef of rocks above the water. A place begirt with forests, or guarded by words. వన దుర్గము. రాళ్ల తెట్టు a stone fence or loose wall without mortar. **తెట్లుతెట్లుగానుండే** horizontally.

తెట్టువ *n.* : A group. సమూహము. తెట్టువ కట్టు, తెట్టువలుకట్టు or **తెట్టువలు కొను** *v.n.* : To be grouped, to be drifted to one side as grass, moss, & c, in water.

తెట్టె, తెట్టియ or **తెట్టువ** *n.* : A beehive, a bees' nest తేనెపెర. A nest of the red tree-ants. మీగడతెట్టె cream, the skim of boiled milk సంతానిక, కాగినపాల మీద కట్టిన తెట్టె. నాచుతెట్టె a mass of scum and weeds on water, పాచితెట్టెలు కట్టు or **తెట్టెలుకొను** *v.n.* : To be heaped రాశిపడు.

తెట్టెము *n.* : Total, whole. మొత్తము.

తెడ్డు or **త్రెడ్డు** *n.* : An oar, or paddle. కొయ్య గరిటె. బల్లెపు తెడ్లు spears. తెగించినవానికి తెడ్డే లింగము he is a stubborn man.

తెత్తు *n.* : A door composed of thorny sticks. వాకిటిముళ్ల తలుపు.

తెనమలు or **తెణమలు** *v.n.* : To lie down. శయనించు.

తెనుకువ : Same as తేకువ.

తెనుగు or **తెనుంగు** : (from Dravidian root తెన్ = south. Lit. the language of the south) *n.* : The Tenugu or Telugu language. అయిదు విధాల తెనుగులు ఉన్నవి there are five species of Telugu. **తెనిగించు** or **తెనిగించు** *v.a.* : To translate into Telugu. See తెలుగు.

తెన్ను *n.* : A way, path. దారి, మార్గము. తెట్టతెన్ను right in the way మిక్కిలి దోవలో.

తెన్నుండు *v.n.* : To lie down. పరుండు, శయనించు.

తెపతెప *n.* : Backwards and forwards, this way and that.

తెప్ప *n.* : A raft or float, a catamaran. కట్టుమ్రాను. వానితెప్ప మునిగినది his Boat is sunk, i.e., he is totally ruined. తెప్ప బయలు దేరినట్టు ఉన్నది. it is as if (his) raft has come to the surface, i.e., he has recovered his spirits. తెప్పలదేలు to be rife, to abound.

తెప్పరిలు, తెప్పరిల్లు, తెప్పిరిలు, తెప్పిరిల్లు, తెప్పరు or **తెప్పిరు** *v.n.* : to recover one's senses. To be roused, aware, alert. To go off, as weariness, or a swoon. అపాయము నుండి తేరు.

తెప్పిళ్లు *n.* : Taunts, reproaches. అగచాట్లు.

తెప్పున *adv.* : Quickly, at once. శీఘ్రముగా.

తెబక *n.* : Total మొత్తము A multitude, సమూహము.

తెమడ *n.* : Phlegm, mucus శ్లేష్మము.

తెమలు *v.n.* : To turn, as the stomach, to cause vomiting. చలించు.

తెమలుచు, తెమలించు or **తెమల్చు** *v.t. & n.* : To feel a retching sensation. To shake, to turn the stomach or some vomiting. కదిలించు. కడుపులో తిప్పు, గోండ్రించు.

తెమ్మ or **తేమ** *n.* : Wetness, moisture, గొజ్జగి తెమ్మ. the dew of flowers తేనెతెమ్మ, honeyed moisture, **తెమ్మెర** (తెమ్మ + ఎర wind) *n.* : A cool breeze. చల్లగాలి.

తెర *n.* : A screen, curtain, a blind. A veil, a cover of any kind. మరుగు చీర, అడ్డువల. A plain or space. బయలు A billow or surge అల. దోమతెర a mosquito curtain. వాతెర the lips. A time, one bout. ఒకతెర once. మరియొకతెర again. తెర యెత్తన్ wave upon wave, in waves, tumultuously. **తెరచాప** *n.* : A screen, or mat. A ship's sail; (lit:) a screen cloth, or veil.

తెరకువ *n.* : Sense, prudence. వివేకము. An expedient, cunning ఉపాయము. తెరకువగా cunningly, artfully.

తెరకొను : Same as తెరలు.

తెరగంటి : See under తెర.

తెరగు, తెరంగు, తెరవు, or **తెరుపు** *n.* : Way, path, manner, style, fashion. విధము. Beauty చక్కన. Order క్రమము. A treaty of peace సంధి.

తెరచు or **తెరుచు** *v.a.* : To open, unfasten, uncover. తెరవజేయు.

తెరప, తెరపి or **తెరపి** *n.* : Opening. తెరచుట. an interval, cesation, intermission, leisure. అవకాశము, ఉపశమనము. Disclosure, an opportunity. Looseness, i.e., lewdness. జ్వరమునకు తెరపిచిక్కినది there was an intermission of the fever. **తెరపలగా** or **తెరపతెరపగా** loosely, here and there, scatteredly.

తెరల *n.* : A mouthful కబళము.

తెరలు or **తెల్లు** *v.n.* : To move. To toss about. చలించు. To be routed. To set, or disappear. To come or go out or spread, as scent బయలుదేరు, వ్యాపించు. To overflow, boil over కాగిపొంగు. To be agitated. కలగు. To avoid తొలగు. To die, expire. చచ్చు.

తెరవ (తెర open + వాయి mouth.) *n.* : A maid, girl. woman.

తెరవు, తెరువు or **తెర్వు** *n.* : Way. See తెరగు. **తెరవరి** or **తెరువరి** *n.* : A wayfarer, a traveller. బాటసారి. **తెరువుకాడు** or **తెరువుకాడు** *n.* : A highwayness. దారులు కొట్టేదొంగ. తెరువాటు (తెరవు + అటు) *n.* : A wayfarer, traveller. A road మార్గము.

తైర *n.* : A crack; foolish fellow, a block head. Also, another form of తెర open.

తెల or **తెల్ల** *adj.* : White తెల్ల, **తెలతెల** *adj.* : Whitish, pale. more and more bright. తెలతెలనగు to become more and more white; or to smile pleasently, to be radiant with smiles. **తెలతెలబోవు** or **తెలతెల సారు** *v.n.* : To whiten, brighten; to turn pale. వెలవెలపోవు. తెలతెలవేగు to dawn gradually.

తెలగ or **తెలగా** *n.* : A certain division of the Sudra caste. తెలగయిల్లు a native house. తెలగబలిజెలు a certain caste. **తెలగ ఉక్కు** *n.* : A very tough sort of steel. **తెలగాలు** *n.* : The caste called Telagas. **తెలగాణ్యులు** *n.* : A certain caste of Smarta Brahmins.

తెలి *adj.* : White. తెల్లని. Bright. Pure. నిర్మలము. తెలినవ్వు a bright smile. *n.* : Whiteness తెలుపు. **తెలిగన్నులు** *n.* : The whites of the eyes : staring eyes : upturned eyes that shew the white.

తెలిక *n.* : The sesamum plant నువ్వుల చెట్టు. **తెలికపిండి** *n.* : The stuff that remains after the oil had been pressed from sesamum seed. Oil cake గానుగపిండి. **తెలికవాడు** *n.* : an oilman, an oil merchant.

తెలియు *v.n.* : To appear, come to light. To be known, preceived, seen, felt. To be discovered, or found. విదితమగు, విశదమగు. To wake up మేలుకొను. To become plain or be favoured ప్రసన్నతనొందు. *v.a.* : To know, to perceive. ఎరుగు. వానికి ఒళ్లు తెలియలేదు he has lost his senses. ఒళ్లు తెలియకుండా పడినది she lay senseless. కన్నులు తెలియని వాడు a blind man.

తెలుకులవాడు *n.* : An oil-man. దేవ తెలుకుల వాండ్లు a sect among them who wear the జందెము. See తెలిక.

తెలుగు or **తెలుంగు** : (The original form of this word is తెనుగు It literally means "The language of the South" Some wrongly derive it from త్రిలింగ. For other attempts to derive it see Caldwell) n. The Telugu language, ఆంధ్రము. A Telugu man or woman. A Telugu word. thus తెలుగులు Telugu words so called as distinguished from Sanskrit. అచ్చతెలుగు pure Telugu, free from foreign elements. **తెలిగించు** or **తెని గించు** *v.t.* : To translate into Telugu తెలుగులోకి భాషాంతరము చేయు.

తెలుచు or **తెల్చు** *v.t.* : To bow to, to worship. మ్రొక్కు To clearup, as a doubt తేర్చు. To make clear తెల్లము చేయు, to pray, to request ప్రార్థించు, See తెలియు and తెలుపు.

తెలుపు or **తెల్పు** *v.a.* : To make known, tell, say, instruct, inform, suggest.

తెలుపుడు or **తెల్పుడు** *n.* : Knowledge, knowing ఎరుక, తెలుపుడు చేయు *v.t.* : To make known ఎరిగించు. **తెలుపు** (from తెల white.) *n.* : Whiteness. Purity పరిశుద్ధి. తెలుపురోగము gonorrhaea. తెలుపారు or తెలుపుపారు to become white.

తెలె or **తెలియ** *n.* : A dish or platter. కంచము, భోజనపాత్రము.

తెల్ల (తెల్ = white) *adj.* : White; pale, pallid. Plain, evident స్పష్టము. తెల్ల, **తెల్లన** or **తెల్లదనము** *n.* : Whiteness, paleness. తెలుపు.

తెల్లు *v.n.* : To boil. త్రెళ్లు. To fall. పడు. కొప్పెరలో నూనె తెల్లుచుండగా వాణ్ని దానిలో పడవేసినారు when the oil was boiling they threw him in.

తెవ (another form of తెగ) *n.* : A crowd. సమూహము.

తెవడు : Same as తెగడు.

తెవులు or **తెగులు** *n.* : A disease, murrain. Evil, mischief. రోగము, కీడు, తెవులు గొంటు or తెవ్లుగొంటు Same as తెగులుగొంటు. తెవులుగొను Same as తెగులుగొను. తెవులువడు Same as తెగులుపడు.

తెవ్వ *n.* : A surge or billow, a large wave. A flood, an inundation.

తెవ్వన *n.* : Beauty, elegance. సౌందర్యము, చక్కన.

తేంట్లు (plu. of తేటి.) *n.* : Bees తేనె ఈగలు.

తేకు (another form of టేకు) *n.* : The teak tree.

తేకువ *n.* : *Firmness, bravery,* courage. ధైర్యము. Spirit, Freshness, bloom, Fear భయము.

తేగ *n.* : The edible sprout of the young palmyra tree. తాటి మొలక.

తేగడ *n.* : Bloom, vigour. ఈ పిల్లకాయ మంచి తేగడగా నున్నాడు this child is healthy and strong.

తేగము *n.* : Relinquishment. విడిచిపెట్టడము. Munificence. దాతృత్వము. ఈవి.

తేగాకత్తి : Same as చురకత్తి.

తేజము or **తేజస్సు** *n.* : Brilliance, lustre, splendour. Vigour, potency, might ప్రకాశము, ప్రభావము. రేతస్సు. Courage పరాక్రమము. తేజోపార్జనము acquiring reputation. తేజస్వి a brilliant or vigorous man తేజస్సు గలవాడు. **తేజరిలు,** or **తేజరిల్లు** *v.n.* : To shine, to be glorious. ప్రకాశించు. **తేజితము** *adj.* : Bright, sharp. వాడిచేయబడిన. తేజుడు *n.* : He who shines & c.

తేజి or **తేజీ** *n.* : A steed. గుర్రము. **తేజికాశ్వము** *n.* : A swift horse.

తేజు *n.* : Brightness, brilliance, కాంతి, ప్రకాశము. Heroism, ప్రతాపము.

తేజెట్టు *n.* : A cocoanut tree. టెంకాయచెట్టు.

తేట *n.* : Clearness, transparency, purity, brightness. నిర్మలము, విశదము. తేటతెలుంగు plain or clear Telugu

తేటగా *adv.* : Clearly, plaintly, downright. **తేటగీతి** *n.* : The name of a species of metre. **తేటచేయు** *v.n.* : To reveal, explain, clear up. **తేటతెల్ల** or **తెల్లతెల్లము** *adj.* : Very clear or plain. మిక్కిలి స్పష్టము. **తేటపడు** *v. n.* : To become clear or evident.

తేటి *n.* : The large black carpenter bee తుమ్మెద. (These are brilliantly black : and jetty ringlets or twisted braids of hair are likened to clusters of these bees.)

తేటిక *n.* : A raft. తెప్ప.

తేడా *n.* : Profit, balance, surplus. లాభము. Difference తారతమ్యము.

తేడు *v.n.* : To lie down. శయనించు.

తేది *n.* : A date, i.e., a day of the month దినము.

తేనీళ్లు (Chinese through Eng. తో = tea.) *n.* : Tea : a decoction of tea leaves.

తేనుచు or **తేన్చు** *v.n.* : To belch, to bring up wind. తేనుపు, తేన్పు or తేపు n. Belching.

తేనె or **తేనియ** *n.* : Honey. Various kinds are called జుంటితేనె, పెద్ద తెరతేనె, తొఱితితేనె, పుట్టతేనె, పెరతేనె, బొ్రతేనె, మొసరతేనె, చిన్నపువ్వుతేనె and కఱ్రపట్టు (which is the best.) A ruddy nut brown complexion is compared to honey. **తేనెపిట్ట** *n.* : The Sun-bird or Honey-sucker. **తేనెపెట్టు** *v.t.* : honey. తేనె అరటి a kind of sweet plantain. తేనెగాజు, a kind of bangle.

తేప *n.* : A time. తడవ, ఒకతేప once. Also, a raft తెప్ప.

తేపు or **త్రేపు** *v.n.* : To belch. *n.* : A belch, an eructation. See తేనుచు.

తేమ *n.* : Moisture, damp. *adj.* : Moist, damp. **తేమగిల్లు** or **తేమగిలు** *v.n.* : To become moist or wet. **చెమ్మగిల్లు, ఆర్ద్రమగు. తేమనము** *n.* : Batter, thin paste of mark and flour పాలతిమ్మనము. Buttermilk మజ్జిగ.

తేమానము *n.* : Interest on money. వడ్డి. Hesitation, delay, sluggishness. తేమానగాడు an idler. **తేమానముగా** adv. Gratis. తేరగా.

తేయాకు *n.* : The Tea leaf. Tea. See తేనీళ్లు.

తేర *n.* : Clearness. తేట. Want of any relationship or connection. వని బంధము లేమి. *adj.* or *adv.* Gratis, unpaid for సంబంధము లేని. Uselessly, వ్యర్థముగా. Without any trouble.

తేరలచేప *n.* : A fish : a sort of *Chatodon.*

తేరు *n.* : A car, a chariot. రథము. బండి. చిలుకలతేరు a car-drawn by doves. తేరుకాడు or తేరుపూన్పరి a charioteer, a carriage driver. రథికుడు, సారథి.

తేరు *v.n.* : To become settled or clear (as water) తేటపడు. To be rescued, allayed or relieved. To pass off, as

a fainting fit. To escape. To recover, as from illness or danger. తేరుకొను, తెప్పిరు. To extend or reach. To shine forth, ప్రసన్నత నొందు. **తేరుకొను** *v.n.* : To recover (from illness), to gain strength or become convalescent. స్వస్థతనొందు.

తేలు *n.* : A scorpion. తేలుమీను a sort of fish. **తేలురాసి** *n.* : The constellation Scorpio వృశ్చికరాశి.

తేలు *v.n.* : To float. To swim, To bathe. To succeed, be done, be settled, ratified, take place. To terminate, end, blow over toend (as a storm), swell, ripen (as a boil), to emerge, పొడచూపు To fall clear of, so as not to hit. **తేలవేయు** *v.a.* : To open (the eyes) wide. కండ్లు తేలవేయు to stop winking. **తేలాడు** (తేలి + ఆడు) v.n. To float. తేలు, తేలి ఆడు. **తేలించు** (causal of తేలు) *v.a.* : To cause to float. To bring up or produce.

తేలుమణి *n.* : A kind of plant. దక్షిణావర్తి, ధూమ్రపుష్ప వృక్షము, చెంచలితీగ, తేలుకొండి చెట్టు.

తేవ *n.* : A kind of festival. ఉత్సవ విశేషము.

తేవనము *n.* : A park. ఆట తోట. A game or play ఆట.

తైక్కు *n.* : An interjection in games like *play* ! bang ! తైక్కుమని fleetingly. ఇది ఊరక రెండు నాళ్లకు తైక్కుమని పోయేదిగాని శాశ్వతముగా నిలిచేది కాదు this is a thing that vanishes in a couple of days, it has no permanence.

తైనాతీ *n.* : Attendance, service, waiting. *n.* : A servant.

తైరు or **తయిరు** *n.* : Curds. పెరుగు, దధి.

తైర్థికము *adj.* : Appertaining to pilgrims. తైర్థికకోటి the pilgrim band or company. **తైర్థికుడు** n. A pilgrim. తీర్థసేవ చేయువాడు.

తైలము *n.* Oil, ointment, unguent, salve, essence. మట్టితైలము earth-oil; hitmen. తైలికుడు An oilmonger గాండ్లవాడు.

తొంక *n.* : A tail తోక.

తొంగలి *adj.* : Slanting. drooping, వాలిన. Flowing, స్రవించిన తొంగలి రెప్పలు quivering eyelids.

తొంగలించు or **తొంగలిగొను** *v.n.* : To gleam, glance, sparkle, flash, shine. ప్రకాశించు To expand or open. వికసించు. To excel, అతిశయించు, విజృంభించు.

తొంగిళ్లు *n. plu.* : Drops. బొట్లు, తొంగిళ్లుగా *adv.* : In drops, drop by drop. బొట్టుబొట్టుగా.

తొంగు *v.n.* : To be inclined, to slant. వాలు. To be down, శయనించు. **తొంగిచూచు** *v.n.* : To peep, to look into. **తొంగైన** *adj.* : Lean, thin. బక్కపలచని, సన్నగిల్లిన తొంగుడు tong-undu. (తొంగి + ఉండు) *v.n.* To lie down. శయనించు.

తొంట *n.* : The bark of a tree చెట్టుపట్ట, గడ్డితొంట or తొంటజొన్న a wisp, a torch made of straw. **తొంటచెయ్యి** *n.* : A withered hand ఈచబోయిన చెయ్యి. తొంటచేతివాడు. a man with withered hand. కుకరుడు.

తొంటి or **తుంటి** *n.* : the joint of the hip. Plural తొంటి.

తొంటి or **తొల్లిటి** *adj.* : First, former, earlier. అప్పటితొంటిమూర్తి his original shape. తొంటి తెరువునకు to the former road. తొంటిపెద్దలు ancestors.

తొండ *n.* : A chameleon, a bloodsucker : కృకలాసము When old it is called ఊసరవెల్లి. తొండలముచ్చుగద్ద The White-eyed Buzzard Eagle.

తొండము *n.* : An elephant's trunk. The neck or hose of a leather bucket. తొండపుదోమ or ఏనుగదోమ a mosquito with a proboscis, the female mosquito (which alone has such a proboscis), ఘోణి. **తొండుల్లంకి** *n.* : The Black-tailed Godwit.

తొండాడు *v.t.* : To tease బాధపెట్టు, తొందరపెట్టు. To hasten త్వరపరుచు.

తొండి : Same as దొండి.

తొండు or **తొండొరు** *n.* : An idle or careless man. సోమరి, ప్రాలుమాలినవాడు.

తొండ్లిచెట్టు *n.* : A sort of tree. హంస.

తొంద or **తొందు** *n.* : A corpulent man. బొజ్జపట్టినవాడు.

తొందర *n.* : Great haste, hurry. సంభ్రమము. Trouble, embarrassment. బాధ. Disorder, confusion. Danger, peril. Labour, difficulty. Vexation, needless trouble. **తొందరపాటు** *n.* : Haste, hurry. Troublesomeness.

తొందళము *n.* : Tamarind juice boiled with some vegetable as a preserve. రెండు మూడుకూరలు కలిపిన దప్పళము.

తొంబది or **తొంభై** *adj.* : Ninety. తొంబండ్రు. Ninety men తొంబది మంది. తొంబనూరు or తొంబది నూరులు ninety hundreds.

తొకతొక *adj.* : Indistinct. అవ్యక్తము.

తొక్క *n.* : Skin, hide, bark, rind, peel. త్వక్కు, తోలు, పట్ట.

తొక్కట, తొక్కటము, త్రొక్కట or **త్రొక్కటము** *n.* : Distress, grief. వ్యసనము. A scrape or hobble. సంకటము. ఆ తొక్కట యెరుగను I know nothing of the trouble.

తొక్కటించు *v.a.* : To grieve, distress, annoy. **తొక్కటపడు** or **త్రొక్కటపడు** *v.a.* : To be troubled. సంకట పడు. **తొక్కట పాటు** or **త్రొక్కట పాటు** *n.* : Distress, trouble. సంకటపాటు.

తొక్కము *n.* : A kind of plant like fennel, *Anethumsowa*. శతాహ్వ.

తొక్కు or **త్రొక్కు** *v.n.* & a To step, tread, or perform a dance. అణగదొక్కుట to pound, stamp, trample on,

crush, macerate. పొరుగిల్లు తొక్కక not entering your neighbour's house. **తొక్కు** *n.* : Paste, pickle. **తొక్కించు** or **త్రొక్కించు** *v.a.* : To cause to tread, & c. నాట్యము తొక్కించినారు they made him dance. **త్రొక్కుళ్లు** *adj.* : Threshed, pounded తొక్కిన. **తొక్కుడుబిళ్లలు** n. A certain game.

తొగ *n.* : The purple lotus or water lily. A crowd, multitude, group. సమూహము. Manner విధము. Trouble, difficulty, **కష్టము** *adj.* : Troublesome కష్టుడు. తొగచుట్టము or తొగచెలికాడు *n.* : The moon, as being the lover of the lotus. **తొగకంటి** *n.* : A lotus-eyed.

తొగట *adj.* : Belonging to the weaver caste. **తొగటవాడు** *n.* A weaver.

తొగడు *n.* : Leanness, compression. లోపలికణగుట. రామా, యు. కాం.

తొగర *n.* : Acridity. ఒగరు.

తొగరి or **తొగరిక** *n.* : The pigeon Pea tree కందిచెట్టు. A certain forest wood used as timber.

తొగరు *n.* : Red colour, scarlet. ఎరువు. Scarlet thread ఎర్రనూలు. **తొగరు చెట్టు** n. A tree from which a red dye is made. Logwood. **తొగరు కొను** *v.n.* : To become red. ఎర్రనగు.

తొచ్చెము or **తొచ్చియము** *n.* : A low or vulgar word. తుచ్ఛవచనము.

తొటతొట or **తుటతుట** *adv.* : (Trembling) violently, perceptibly (shuddering.) అదిరి.

తొట్ట, తొట్టి or **తొట్టు** *adj.* : Thick. తొట్టి పెదవులు or తొట్టినోరు thick lips. తొట్టి అక్కరము broken pronunciation, mispronunciation. తొట్టి నోటివాడు పలికిన అక్షరము. **తొట్ట గిలబడు** *v.n.* : To be agitated తొట్రుపడు. **తొట్టగిల్లు** or **తొటగిలు** *v.n.* : To excel, to bloom. అతిశయించు. To happen, occur, to have కలుగు, పొందు.

తొట్టి *n.* : A tub, vat, trough, or manger. A sort of seat on an elephant. పల్లకీతొట్టి the frame work of a palanquin, under the bedding. **తొట్టికట్టు** *n.* : A part or division of a mansion.

తొట్టియ : Same as తొట్టె.

తొట్టిల : Same as తొట్ల.

తొట్టు or **తొట్టుకొను** *v.n.* : To spread వ్యాపించు. To happen, come on (as thirst), to chance ఆవిర్భవించు, పుట్టు, సంభవించు. To flow ప్రవహించు, స్రవించు.

తొట్టె or **తొట్టియ** *n.* : A weaver's shuttle. నాడె.

తొట్ర *n.* : A hole. తొర్ర.

తొట్రకోరె *n.* : A sort of tree.

తొట్రు or **తొట్రుపాటు** *n.* : Trottering, Confusion, perplexity, hurry. **తొట్రిలు, తొట్రిల్లు, తొట్రిలబడు.**

తొట్రుపడు or **తొట్రుకొను** *v.n.* : To stagger, totter, stumble, be bewildered or perplexed, to trip, or stumple, as in speech తడబడు. To split భేరిల్లు.

తొట్ల, తొట్టిల, తొట్టెల, తొట్లియ or **తొట్లె** *n.* : A cradle. ఉయ్యాల తొట్టి.

తొట్లచెట్టు *n.* : A plant called *Capparis grandiflora.*

తొడ *n.* : The thigh, తొడమీద ఉంచు to place on the lap. పెందొడ the thicker part of the thigh. తొడపుట్టువు lit : one born from the thigh, i.e., a Vaisya. **తొడపాశము** or **తొడబెల్లము** *n.* : Pinching the thigh. తొడను గిల్లుట.

తొడకు : Same as తొణకు.

తొడగు : Same as తొడుగు.

తొడయు *v.a.* : To wipe. తుడుచు. To wash కడుగు.

తొడరు *v.n.* : To happen. కలుగు. To undertake, attempt, పూను, యత్నించు. To desire, నక్తమగు. To be agitated, తొట్రుపడు To follow, అనుసరించు. To oppose. ఎదిరించు. To obtain, ప్రాప్తించు. To resemble.

తొడరిక *n.* : Following, courting. అనుసరణము. తొడరువు *n.* : An attempt యత్నము *adj.* : First మొదటి.

తొడవు *n.* : A jewel, ornament భూషణము. చేతులకు తొడవు దానము liberality is the best jewel of the hand.

తొడి *n.* : A ferrule or ring of iron round a staff. పొన్ను. Haste, త్వర, సంభ్రమము. **తొడితొడి** *adv.* : Instantly, at once తొడితొడి జాగిలంబడి మ్రొక్కి మ్రొక్కి. Chariter.

తొడికీలు *v.a.* : To seize, snatch, bite. ఒడిసిపట్టు, లంకించుకొను.

తొడితెచ్చు : Same as తోడితెచ్చు. See under తోడు.

తొడిమ or **తొడిమె** *n.* : The stalk of a leaf or flower. కాడ, వెరాదుగ తొడిమలు a sort of rice with long graines.

తొడు : Same as తొడుగు. **తొడిగించు** *v.a.* : To put on, & c. వానికి బట్టలు తొడిగిస్తిని I dressed him.

తొడుకు *v.a.* : To seize, snatch, bite. ఒడిసిపట్టు, లంకించుకొను. *n.* : A bullock ఎద్దు A cow, ఆవు Ill - gotten food. దొంగమేత.

తొడుకొను or **తొడికొను** : Same as తోడుకొను.

తొడుగర or **తొడుగర్ర** (తొడుగు + కర్ర) *n.* : A bundle of thorny brushwood. ముండ్లకంపమోపు.

తొడుగు, తొడగు, తొడ్గు, తొడవు or **తొడువు** *v.a.* : To put on or wear (dress, jewels. a shape. & c.) To place an arrow on the bowstring. To prepare. To begin. యత్నపడు, ధరించు, ఆరంభించు బాణమును ధనుస్సునందు సంధానము చేయు.

తొడుసు *n.* : Stuff, house hold stuff, Trash, rubbent scorise or scum of

melted metal. Plague, trouble annoyance. పీకులాట, జంజాటము, తగులాటము, శంక, ఆక్షేపణ. Business, affair, connection. సంబంధము.

తొణకు or **తొణుకు** *v.n.* : To be spilled, నిండకుండ తొణకదు a full pot does not spill, i.e., a great or strong man is not easily agitated in his mind.

తొత్తు *n.* : A slave girl. బానిస. A servant girl. దాసి. A whore, లంజె. **తొత్తులమారి** *n.* : A whoremonger.

తొన *n.* : A peel. తొల *adj.* : That which saves. రక్షకము.

తొనకు *v.n.* : To spill. చిందు, తొలుకు. *n.* : Haste, flurry. తొట్రుపాటు.

తొన్నుండు, తొంగుండు or **తెన్నుండు** *v.n.* : To lie down. శయనించు.

తొప్పదోగు *v.n.* : To plunge, to be drenched. తొప్పదోగిన drenched, soaked. bedewed, moist. వానలో తప్పదోగ తడిసిరి they were soaked in the rain.

తొప్పరిల్లు, తొప్పరిలు or **తొప్పరు** *v.n.* : To be inclined to one side, to slant, bend over. ఒరగు.

తొప్పలుదొరలు *n.* : Myriads. కోటాను కోటులు.

తొప్పి or **తోపి** *n.* : A cap or hat. టోపి.

తొప్పె *n.* : The foreskin or prepuce.

తొబక *adj.* : Empty, seedless. విత్తులు రాలిన, తొక్క.

తొమ్మందుము (తొమ్మిది + తూము.) *n.* : The measure of nine తూములు or Marcals.

తొమ్మన్నూరు *n.* : Nine hundred.

తొమ్మరము *n.* : The royal table, maintained by a prince for his servants : also called కందా and సువారము.

తొమ్మాడు *n.* : Ruin, నాశము. దానిని తొక్కి తొమ్మాడుచేసినారు they trampled upon it and ruined it.

తొమ్మిది (తొన్ను or ఒన్ను + పది Lit. One less than ten.) *n.* : Nine. (This is written in the east, but in the west).

తొయ్యలి *n.* : A woman, a lady. అంచతొయ్యలి a female swan.

తొర *n.* : Quickness. వేగిరపాటు. Danger. ఆపద. తొరపడు *v.n.* : To hasten. త్వరపడు, వేగిరపడు.

తొర : Same as తొర్ర.

తొరక or **గంటితొరక** *n.* : The scum or skin formed on gruel when cooling.

తొరగు or **తొరుగు** *v.n.* : To flow, gush, burst out, run. కారు, స్రవించు, ప్రవహించు, జారు, రాలు. To fall, పడు *v.a.* : To leave, quit. వదలు, విడుచు. **తొరగు చొచ్చు** or **తొరగు పోవు** *v.n.* : To escape, as cattle పశువులు తప్పించుకొనిపోవు.

తొరట *n.* : A cell or small hole : a cavity, తొర్ర, కోటరము. వెన్నెముక తొరటగా నుండును the backbone is hollow. **తొరటలుపారు** *v.n.* : To

be bored, to become full of holes రంధ్రములు పడు. **తొరతేనె** *n.* : Hive honey. పుట్టతేనె.

తొరపు or **తొరపు** *v.a.* : To temper water to a certain hew.

తొరలు *v.n.* : To happen, కలుగు. To be changed. మారు, తొరబడు, తొరల్చు తొరలించు, **తొరల్చు** or **తొర్లించు** *v.t.* : To change. మార్చు To slake hot with cold water. **తొరలనాడు** (causal of తొరలు to slip, & c.) *v.n.* : To set up or trip up.

తొరవు : Same as తొరగు.

తొరుగు : Same as తొరగు.

తొరుత్రొక్కు *n.* : Great pressure. గట్టిత్రొక్కుడు.

తొరుపు : Same as తొరలుచు.

తొఱ్ఱ *n.* : A hole or hollow in a tree. సందు, బొక్క, రంధ్రము. *adj.* : Hollow, having a hole. వెలితి, మొఱ్ఱి. adj. Wry, crooked Leaky Toothless. **తొఱ్ఱివాడు** or **తొఱ్ఱినోటివాడు** a man who has lost his teeth.

తొఱ్ఱు *n.* : A cow. ఆవు, పాండు. *v.* : **తొఱ్ఱుపట్టు** *n.* : A cow house. గోష్ఠము. A herd of cattle. ఆవుల మంద, ఘోషము.

తొర్లించు : Same as తొరలుచు.

తొల *n.* : A bit or division, & c. in an orange, jackfruit, & C. తొన. A hole రంధ్రము. తేనెతొలలు a sort of cake or vermicelli.

తొలకరి or **తొల్కరి** *n.* : The opening of the year, the beginning of the rainy season. **తొలకరివాన, తొలకరి మెరుపు** summer rain and lightning. The rainy season, వర్షర్తువు. **తొలకరించు** or **తొల్కరించు** *v.n.* : To rain at the beginning of the rainy season. To rain. To arise పుట్టు తొలకరిసూడు the enemy of the first rains, i.e., the swan.

తొలకు Same as తొణకు. *n.* : To begin, arise (as joy), happen. To exceed, mine.

తొలకు or **తొలకాడు** *v.n.* : To spill. తొణకు. To move చలించు. To excel అతిశయించు, To shine, gleam, sparkle. ప్రకాశించు. *n.* : Movement చలనము. A bright mark, మచ్చ, as those on a deer. A wave. తరంగము.

తొలగు or **తొలుగు** *v.n.* : To depart, go off, be removed : to step aside, retire, recede, get out of the way. **తొలగక** incessantly, continually, steadfastly, unfailingly. **తొలగని** unfailing ceaseless. తొలగబారు (తొలగన్ + పారు) Same as తొలగు. **తొలగుడు** *n.* : The act of going out of the way or moving side. తొలగుట. తొలగుబావ *n.* : An enemy. శత్రువు. **తొలగించు** or **తొలగదీయు** *v.a.* : To remove.

తొలచు *v.t.* : To wash. To wipe, తుడుచు To cause to be removed,

తొలగ జేయు. To put away తొలతొలమని Crying Stop ! stop ! తాళుతాళుమని, తొలతొలండు Up ! begone ! rise ! Contracted for తొలగండి.

తొలసి or **తొళసి** *n.* : The Tulasi plant. తులసి. తొళిసిపూసలు beads of Tulasi wood.

తొలి *adj.* : First, former, ancient, old, previous. తొల్లి, తొలినాడు the day before. ఆ తొలినాడు the day before that ఆ తొలిరాత్రి the night before that. తొలితొలి the very first.

తొలిపించు *v.a.* : To hollow out (a thing.) రాతిలోగాని, చెక్కలోగాని పల్లము చేయించు. To get a thing washed. కడిగించు.

తొలు *adj.* : First. తొలుకోడి కుయ్యంగ when the earliest cock crows. తొల్నాడు the day before. See తొలుత.

తొలుకరి : Same as తొలకరి.

తొలుకారు *n.* : The rainy season. వర్షకాలము. (తొలుత + కారు.) the first crop in the season మొదటి కారుపంట.

తొలుకు *v.n.* : To rain. వర్షించు, కురియు. తొలు మొగులు (తొలుకు + మొగులు) a raining cloud వర్షించు చున్న మేఘము. To burst forth, overflow, be emitted (as flames, tears, rays, sweat, & c.) తొలుకునవ్వు a smile playing or beaming over the countenance.

తొలుకుడుపు *n.* : The "first meal" given to an infant at weaning. అన్నప్రాశనము.

తొలుగు : Same as తొలగు.

తొలుచు or **తొల్చు** *v.a.* : To bore, perforate, To hollow, dig, scoop. To carve wood. To polish, furbish. To cleanse or rinse. కొయ్యతొలుచు పురుగు the wood-borning insect called a death-watch. ఆ పాత్రను తొలిచినాడు he cleaned or polished the dish.

తొలుత or **తొల్త** *n.* : Beginning. మొదలు, ముందు. *adj.* : First. మొదటి. *adv.* : At first, in the first place. **తొలుతటి** *adj.* : First, prior, preceeding. తొలుతటిపదము the preceding word. **తొలుత** or **తొలు దొల్త** *adv.* : At the first, at the very beginning. **తొలునాడు** *n.* : The day before. **తొలుబాము** *n.* : A former birth. పూర్వజన్మము.

తొలుసంజ *n.* : The early dawn. ప్రాత స్సంధ్యాకాలము. See తొలు and తొలి.

తొల్చు : See తొలుచు.

తొల్త : See తొలుత.

తొల్లి *n.* : A former time. ముందు, పూర్వము. *adj.* : Former, foregoing ముందటి. *adv.* : First, formerly, of old. of old Infi. తొంటి, తొంటికంటె more than before. **తొల్లింటి, తొల్లిటి** or **తొంటి** *adj.* : Former, old, ancient, of ancient days. తొల్లింటి యట్ల like as before.

తొల్లించు : Same as తొర్లించు. See under తొరలు.

తొల్లిక or **తొల్లిక** *n.* : A small hoe. తవ్వుకోల.

తొల్లుగడ *adj.* : Joint, mutual, as a bond.

తొళక *adj.* : Thin. పలుచని.

తొళసి : Same as తులసి.

తొవ or **తొగ** *n.* : A water lily. కలువ.

తొవర : Same as తొగర. తొవరి Same as తొగరి. తొవరు Same as తొగరు.

తొవ్వ : Same as తవ్వ.

తొస్స, తొస్సి or **తొస్సె** *n.* : Brokenness. The state of being chipped, as glass. A defect in pronunciation. owing to a tooth having fallen away. A slip or mispronunciation. ఉచ్చారణ లోపము adj. Chipped or broken on the edges. మొఱ్ఱివాడు మాట్లాడడములో తొస్సులు పోతున్నవి his pronunciation is lisping or imperfect.

తో or **తోడ** *conj.* : With, together with, accompanied by, accompanying or following.

తోక *n.* : A tail. తోకత్రొక్కిన పామువలె like a snake whose tail has been trodden on. **తోకచుక్క** *n.* : A comet : a star with a tail. ధూమకేతువు. **తోకపీకుళ్లు** *n.* : Plagues, hobbles, squabbles. తోకపీకుడుగాడు one who is always stirring up strife.

తోకము *n.* : A child, offspring. బిడ్డ, అపత్యము.

తోకటవట్టు *n.* : A pollard tree. A tree that is half dead.

తీకొను *v.n.* : To bring, to bring along with one. వెంటబెట్టుకొని వచ్చు.

తోకోజి *n.* : The crimson breasted Barbet or Coppersmith.

తోగు *v.n.* : To sink. మునుగు. to become wet. తడియు.

తోచిగాడు *n.* : A male hawk. మగడేగ.

తోచ *n.* : A chuckler, a worker in leather. మాదిగవాడు.

తోచు *v.n.* : To arise. పట్టు To occur to the mind, to seem, appear, To appear, as the sun; to become visible, ప్రత్యక్షమగు.

తోట *n.* : A garden. తోటకాపు, తోటమాలి, తోటవాడు or తోటీడు a gardener. తోటకూర *n.* : Greens, garden herbs.

తోటి *n.* : A Panchama or pariah. మాలవాడు.

తోడ (from తోడు.) : a case ending. With. Together with. See తో, తోడవడ్డి including interest, the interest like wise. **తోడనే** adv. Together : at once, as soon as, వారు వచ్చినతోడనే as soon as they came. తోడబుట్టు *v.n.* : To be born with, or be a brother to. **తోడబుట్టినవాడు** *n.* : A brother. తోడబుట్టినది a sister. **తోబుట్టు, తోడబుట్టు, తోడ బుట్టుగు** or **తోడబుట్టువు** *n.* : A brother or sister : lit : a fellow child.

తోడంటు or **తోడు** *n.* : Sour milk kept to curdle other milk with. చేమిరి.

తోడా *n.* : A kind of gold jewel worn on the arm. హస్తభూషావిశేషము.

తోడి *adj.* : Fellow, joint. తోడికులాంగనలు the ladies who were her fellows. **తోడికోడలు** *n.* : A fellow sister-in-law. మగని తోడబుట్టినవాని భార్య. **తోడియల్లుండ్రు** fellow sons-in-law, the husbands of sisters. షడ్డకులు. **తోడివాడు** a companion తోడనున్నవాడు.

తోడు *n.* : Swearing an oath. ఆన An affix, as నీతోడు I swear by you. A sister తోడబుట్టువు. Also, a souring stuff, చెమిరి, తోడుచల్ల same as తోడంటు. Aid, help, convoy సహాయము. A helper or companion. **తోడుత** or **తోడ్త** *adv.* : With, along with. తోడను. **తోడుంతోడ, తోడ్తోడ, తోడుతో** or **తోడ్తో** *adv.* : Immediately, at once, therewith, together. వెంబడిని. **తోడుదొంగ** *n.* : An accomplice. **తోడునీడ** *n.* : Aid and protection. A helper or companion.

తోడు *v.a.* : To draw or take up (water:) to bale. To dig up. కెల్లగించు. To wind, as thread. నూలుపోగు తీసిచుట్టు. కుంభముతోడు to place the dinner before the goddess. వడ్డించు. **తోడికొను, తోడుకొను** or **తోడ్కొను** *v.a.* : To bring along with one, to lead; to draw water. వానిని ఇక్కడికి తోడుకొనిరా bring him here. *v.n.* : To curdle as milk. పేరుకొను. పాలుతోడుకొన్నవి the milk curdled. **తోడితెచ్చు, తోడుతెచ్చు, తోడ్తెచ్చు** or **తోతెచ్చు** *v.t.* : To fetch, to go and bring పిలుచుకొనివచ్చు. **తోడించు** *v.a.* : To have drawn, to cause (water) to be raised. తోడ్తేర = కూడా పిలుచుకొని రావడానకు.

తోడెము *n.* : A little, a trifle. కొంచెము, లేశము. వచ్చిన దూరము తోడెము the distance we have come is the shortest. *adj.* : Small, little. చిన్న. చిరి. తోడెంపువ్వులు smiles, gentle laughter.

తోడేలు or **తోడెలు** *n.* : A wolf. వృక్షము. The Indian Wolf, చొప్పతోడేలు a weevil that destroys hay.

తోడ్తెచ్చు, తోడుతెచ్చు or **తోతెచ్చు** : See under తోడు.

తోడ్తో, తోడ్తోడ, తోడ్తోన or **తోడ్తోనే** : See under తోడు.

తోడ్పాటు or **తోడుపాటు** : See under తోడు.

తోతెంచు *v.n.* : To be borne, to arise పుట్టు, ఉదయించు. To make its appearance, to become visible కనబడు, ప్రత్యక్షమగు. To come, వచ్చు.

తోత్రవము *n.* : A goad, a spike. ఏనుగును బెదిరించేయీటె, ములుగోల.

తోదనము *n.* : A goad. మునికోల. Poking with the fingers; causing pain,

నొప్పించుట. పాపతోదనము atonement, doing away with sin, తొయ్యడము.

తోదము *n.* : Pain. దుఃఖము. శిరస్తోదము headache.

తోదు *n.* : A series. వరుసకట్టు.

తోదోపులు *n.* : Exultation, pushing forward. **తోదోపులుమీరి** in an increasing struggle; ప్రజవిస్తారము వచ్చినది గనుక తోదోపులు నేడు అధికము a great crowd of people came, so to-day there is great excitement.

తోన postp. With. Thereupon, immediately. వెంబడి.

తోనిగాడు *n.* : A sort of hawk.

తోప *n.* : Paste, batter. పిండియుడక బెట్టినది, సంకటి. A wallet or bag of provisions.

తోప *adv.* : Apparently, in appearance, seeming, being manifested తోచేటట్టుగా, చిరునవ్వుతోప while a smile beamed over her countenance. దీనతతోప humbly. క్రోధము పాపకారి అని ఈశ్వరుడు నా బుద్ధికి తోపజేసినందున as God put it into my heart that cruelty was a sin.

తోపడ *n.* : A carpenter's plane.

తోపమి *n.* : Non-appearance.

తోపరా *n.* : A horse's nosebag for its food.

తోపాటు *adv.* : Like, as వలెన.

తోపారము *adv. n.* : A leather mask put on the face of a hawk డేగ ముఖమునకు కట్టే తోలుగంత.

తోపి *n.* : A cap or hat. కుళ్లాయి.

తోపు *n.* : A grove. తోట. Redness ఎరుపు. A paste put over certain cakes సుకియలులోనగువాని మూత పిండి. *adj.* : Red. తోపుచీర a red petticoat.

తోపు *v.t.* : To convey an idea. దీనతదోపనాడుచున్ to give him an idea of her misery. **తోపింపజేయు** or **తోపజేయు** (causal of తోచు.) *v.t.* : To cause, to think, to suggest. ఈశ్వరుడే అతనికి తోపింప చేసినందున. as God put this into his heart. See తోప adv.

తోపు or **తోపుడు** *n.* : A shove or push. Rejecting, refusing, thrusting away. **తోపుడు** or **త్రోపుడు** *n.* : Dismissal, putting away.

తోమగరిక *n.* : A sort of grass.

తోమరము *n.* : An iron club, a lance, a hog spear. నేజా, చిల్లకోల.

తోమాలె or **తోమాలియ** *n.* : A wreath, garland, or string of flowers and leaves.

తోము *v.a.* : To rub, rub down, handle, scrape, clean, రాచు, రుద్దు. To set or grind a razor, అరగదీయు. To beat or flog. **తోముకము** *n.* : Rubbing, polishing, cleaning. తోముట. తోముకొను to rub or clean. పళ్లు

తోముకొను to wash the teeth. **తోముడు** *n.* : Rubbing రుద్దుట. **తోమించు** *v.t.* : To cause to be rubbed, & c., to have (it) cleaned, & c.

తోయము *n.* : A marvel or wonder. చిత్రమైన వస్తువు. A band, or company తెగ, పరివారము. A delicacy, a tit bit, something nice కమ్మని వస్తువు, వింతవస్తువు Manner విధము. A time or opportunity తడవ, సమయము. తోయమువారు companions.

తోయము *n.* : Water. తోయజము e. Lit. The water born, i.e., the lotus. **తోయజాక్షి** *adj.* : Bright-eyed. having eyes charming as the lotus. **తోయదము** *n.* : A cloud. మబ్బు. **తోయధి** *n.* : The sea, the ocean.

తోయలి : Same as తొయ్యలి.

తోయు or **త్రోయు** *v.a.* : To push, thrust, shove, propel. To dismiss, to deduct. కాలముతోస్తున్నారు. they pass their time పడద్రోయు to knock down తోసివేయు to do away with, set aside, dismiss.

తోరణము or **తోరణ** *n.* : A wreath, a garland, a festoon of leaves, & c., hung over a doorway or across a road, & c., A gate. జ్వాలా తోరణము a bonfire.

తోరమల్లి or **తోరమల్లె** *n.* : Tourmaline. Crystal. A false diamond.

తోరము *n.* : Thread consecrated and worn on the arm in token of a vow. కంకణము, చేతికి కట్టేది, వ్రత సూత్రము, **తోరము** or **తోరంపు** *adj.* : Great, large, strong, fine, nice, పెద్ద, చక్కని, బలిష్టము, తోరంపు పన్నీరు fine rosewater. తోరంపు కోపము great anger.

తోరహత్తము *n.* : A feat in wresling. మల్లబంధవిశేషము.

తోరహత్తు *adv.* : In large quantities, amply. సమృద్ధము.

తోలు *n.* : Skin, leather, bark. నల్లతోలు a dark skin. ఎర్రతోలు a fair skin. తోలుక Same as తోలు. *n.* : **తోలు దాలుపు** or **తోలుదాల్పు** *n.* : Lit. One who wears skins, i.e., Siva. **తోలువాద్యము** *n.* : A drum. వాద్యము.

తోలు or **త్రోలు** *v.a.* : To drive. వాటిని తన మందలోకి తోలుకొన్నాడు. he drove them into his flock. కపిల తోలు to draw (water,) with a bucket, raised by oxen, to work (a pump).

తోవ, త్రోవ or **దోవ** *n.* : A way, path. A road, way or means, an expedient.

తోసిరాజు *n. Lit* : A king that has to be driven away. A technical phrase in Chess answering to 'Check'!, 'Sheikh' or 'Shah'.

తౌ or **తవు** *v.n.* : To be fit. తగియుండు. or, from తవ్వు *v.a.* : To dig.

తౌగోల ro **తవ్వుకోల** *n.* : A spade : a hoe.

తౌడు or **తవుడు** *n.* : Bran. చిట్టు. తవుడు చల్లినట్టు ఉన్నాడు they are as thick

as chaff. **తౌటిపాము** or **తవుటిపాము** *n.* : A kind of fish. మలుగుచేప.

తౌలు or **తవులు** (from తగులు.) *v.n.* : To follow. వెంబడించు. To be caught చిక్కుభార. Connection. తగులము. తౌలుకొను or తవులుకొను Same as తగులుకొను.

తౌల్యము *n.* : Resemblance, similitude. సామ్యము.

త్యజించు *v.a.* : To leave, quit, desert, abandon. విడిచిపెట్టు. **త్యజనము** *n.* : Abandonment, desertion. విడుపు. **త్యక్తము** *adj.* : Left, quitted, deserted. విడువబడిన. **త్యాగము** *n.* : A giving up, or renunciation. abdication. విడుపు. A gift, donation.

త్రంపి : Same as తంపి.

త్రచ్చు or **తరుచు** *v.a.* : To churn butter, & c., చిలుకు. To examine, investigate, stir, search. శోధించు, పరీక్షించు, పరిశీలించు. త్రచ్చన *n.* : Churning. చిలుకుట.

త్రప *n.* : Modesty, shame. సిగ్గు.

త్రమ్ము *n.* : Dust, *v.t.* : to dirty. To cause to be dusty. దుమ్ముచేయు.

త్రయము *n.* : A trio. Three collectively, మూటిసమూహము. కవిత్రయము వారు the three poets, i.e., the Telugu poets నన్నయ, తిక్కన and ఎఱ్ఱాప్రగడ. కాలత్రయము at all hours, morn, noon and night. లోకత్రయము the universe, ie., heaven, earth and hell, పరలోకము, భూలోకము, పాతాళ లోకము. **త్రయి** n. The three.

త్రవ్వు : Same as తవ్వు. త్రవ్వుకోల Same as తవ్వుకోల. త్రవ్వటము Same as తవ్వడము or తవ్వుట. త్రవ్వటించు Same as త్రవ్వు. త్రవ్వితండము *adj.* : Innumerable. అసంఖ్యము.

త్రసరేణువు *n.* : Dust in the balance. An atom, a mote in the sunbeam. ముప్పది పరమాణువుల కొలది.

త్రస్తము*adj.* : Timid, fearful. భయపడిన. **త్రస్తుడు** *n.* : One who is timid.

త్రస్తరి *n.* : A gibe, a taunt, scorn, ridicule, పరిహాసము. **త్రస్తరించు** *v.a.* : To laugh at, to ridicule, or chaff. పరిహాసముచేయు.

త్రస్స *n.* : Drops of saliva that fall out while speaking. నోటినుండి రాలే తుంపర.

త్రాగు or **త్రావు** : Same as తాగు to drink. త్రాగుడు or త్రావుడు *n.* : Drinking పానము. ఆము.

త్రాచు : Same as తాచు a cobra.

త్రాడు : Same as తాడు a rope. A ray of light. కిరణము. త్రాడు దాలుపు an epithet of Varuna వరుణుడు. **త్రాడుపడు** *v.n.* : To become lean as a thread to become emaciated, కృశించు, దారమగు.

త్రాణ *n.* : Strength, nerve, might, vigour. బలము, శక్తి. త్రాణము *n.* : Protection. రక్షణము. **త్రాత** *n.* : A protector, saviour. కాచువాడు. త్రాతము *adj.* : Protected, కావబడిన.

త్రావు : Same as త్రాగు.

త్రాసము *n.* : Fear, dread, horror. భయము. **త్రాసామయము** *n.* : Palsy. వణుకురోగము.

త్రాసు, తరాసు or **తరాజు** *n.* : A balance, or pair of scales.

త్రాహి *n.* : Mercy ! Help !

త్రి *pron.* : Three మూడు. **త్రింశత్** or **త్రింశత్తు** *n.* : Thirty. ద్వాత్రింశత్ Thirty two త్రికము *n.* : The thigh bone. ముడ్డిపూస. A water wheel. కపిల. **త్రికటుకము** *n. Lit* : The three spices, viz., black pepper, dry ginger, and long pepper. సొంటి, పిప్పలి, మిరియాలు. **త్రికరణము** *n.* : The three elements of action, i.e., thought, word and deed త్రికరణ శుద్ధి pure in thought, word and deed. **త్రికాలము** *n.* : The three times, i.e., morn, noon and night. **త్రికూటము** *n.* : A certain hill. **త్రికోణము** *n.* : A triangle. మోచేతి వంపు. **త్రికోణ కుండలి** *n.* : The pineal gland, the part of the brain wherein the soul is imagined to dwell. **త్రితయము** *pron.* : Three. మూడు. **త్రిదోషము** *n.* : Disorder of the three humours, viz., phlegm, bile. and strabilis. వ్రాతపిత్త శ్లేష్మములు. **త్రినేత్రుడు** or **త్రిలోచనుడు** *n.* : The three eyed god, that is Siva. **త్రిపథగ** *n.* : The stream which runs in "three beds", i.e., the Ganges, fabled to flow through heaven, earth and hades. **త్రిపుండ్రము** *n.* : The triple mark worn across the forehead by Saivites. (ఊర్ధ్వ పుండ్రము is the upright line worn by the Vaishnavites.) **త్రిపుట** *n.* : The name of a certain musical metre. ఏడక్షరముల కాలము. **త్రిఫలము** *n.* : The three species of myrobalan; the కరక, తాడి, and ఉసిరిక.

త్రిభంగి *adj.* : "Three-ways" twisted. The name of a certain graceful attitude in which some statues stand: such as the వేణుగోపాల or Piping Apollo; or that given to the ద్వార పాలకులు or door keepers carved on each side of a temple gate. **త్రివర్గము** a collection of three (things) as Duty (ధర్మము), Wealth (అర్థము), and Desire (కామము) or the *Gunas* called సత్వరజస్తమములు, or the three states called Increase (వృద్ధి), Decrease (క్షయము), and Stationariness (స్థానము). **త్రివేణి** *n. Lit* : The Triple braided, an epithet of the Ganges which. according to mythology, springs in three streams from the head of Siva.

త్రిశూలము *n.* : The three pronged weapon of Vishnu. **త్రిషవణము** *n.* : The thee ablutions, to be performed at morn, noon and night.

త్రిక్క : Same as తిక్క.

త్రిక్కటి : Same as త్రికము.

త్రిక్కు *v.n.* : To turn. తిరుగు. *n.* : A twist to turn. Mand తిరుగుళ్లు. Trouble బాధ. Difficulty చిక్కు.

త్రిప్పు or **తిప్పు** *v.t.* : To cause to turn. తిరగజేయు *n.* : Turning. తిరుగుడు. **త్రిప్పట** *n.* : Turning, roaming, wearisomeness తిరుగుట, ఆయాసము. త్రిప్పరి a roamer. **త్రిప్పుకొను** *v.n.* : To turn. తిరిగికొను త్రిప్పియాడు *v.t.* : To turn. త్రిప్పు. **త్రిప్పుతాడు** or **త్రిప్పుడు త్రాడు** a churnin rope తరిత్రాడు.

త్రిమ్మరు *v.n.* : To roam about at pleasure. ఇచ్చువచ్చినట్లు సంచరించు *v.t.* : To go round. చుట్టివచ్చు. **త్రిమ్మట** *n.* : Turning. Wandering about, సంచరించుట. **త్రిమ్మరి, త్రిమ్మట కాడు** or **త్రిమ్మరీడు** *n.* : A rover, wanderer, vagabond, stroller.

త్రిష్టుప్పు *n.* : A kind of metre in which the Vedas are composed. ఒక ఛందస్సు.

త్రుంగు *v.n.* : To break to pieces. తునకలగు. To be ruined, to perish. నశించు. **త్రుంగుడు** *n.* : Ruin నాశము. త్రుంగుడుపడు *v.n.* : To be ruined. నశించు. **త్రుంచు** or **తుంచు** *v.t.* : To break to pieces. తునకలు చేయు, తుంగజేయు. To kill చంపు. **త్రుంపు** or **త్రుంపుడు** *n.* : A piece, a fragment. ఖండము.

త్రుక్కు *n.* : Pride, vanity, conceit. త్రుళ్లు, గర్వము.

త్రుటనము *n.* : Breaking. తెగుట. **త్రుటి** *n.* : A twinkle, an instant. One fourth the time that it takes to pronounce a short letter. లఘ్వక్షరములో నాలుగో భాగమును ఉచ్చరించునంతకాలము. త్రుటితము *adj.* : Broken. తెగిన.

త్రుట్టె or **త్రుట్టియ** *n.* : A crowd or multitude సమూహము. త్రుట్టెలు కట్టు to become a crowd or swarm గుమికూడు.

త్రుప్పు or **తుప్పు** *n.* : Rust. ఇనుముమీది మురికి. Tastelessness, అరుచి. **త్రుప్పుడు** *n.* : A hair of a bird or animal.

త్రుళ్లు *v.n.* : To rise and fall suddenly. ఎగిరిపడు. To be arrogant or proud. గర్వించు. *n.* : Pride, arrogance ఎగిరిపాటు, గర్వము. **త్రుళ్లింత** *n.* : Rising and falling suddenly. ఎగిరిపాటు. Pride గర్వము.

త్రుస్సు or **త్రుస్సు** *n.* : A hissing sound. నీళ్లు చిమ్ముటయందగుధ్వని.

త్రెంచు, తెంచు or **తెంపు** *v.i.* : To cause to break తెగునట్లు చేయు.

త్రెక్కొట్టు *v.n.* : To cast away, to drive away. ఎగదట్టు.

త్రెక్కొను *v.t.* : To spoil. చెరుచు. To kill, చంపు. To confuse, కలచు. To swallow up. మ్రింగు. To drink త్రాగు. త్రెక్కోలు *n.* : Spoiling, & c. త్రెక్కొనుట. **త్రెక్కోలుకొను** *v.t.* & *n.* : To kill చంపు, త్రెక్కొనగా murderously, destructively ruinously.

త్రెడు : Same as తెగు.

త్రెడ్డు : Same as తెడ్డు.

త్రెయ్యు *v.n.* : To break తెగు.

త్రెళ్లు *v.n.* : To die. చచ్చు. To fall పడు.

త్రెవ్వన *n.* : Beauty. చక్కన, సౌందర్యము.

త్రెవ్వు *v.n.* : To break, perish, fall, be served, తెగు, ఖండితమగు. To wear down or be worn away.

త్రేగుడు or **త్రేవుడు** *n.* : Sticky saliva. జిగటపారిన ఎంగిలి.

త్రేచు, త్రేపు, తేచు or **తేపు** *v.n.* : To belch. త్రేపు, త్రేనుపు or **తేపు** *n.* : Belching. తేపుట.

త్రేణు *v.n.* : To come out. బయలుదేరు, వెడలివచ్చు.

త్రేత *n.* : The mythological Silver age, the second age of the world. The three sacred fires called గార్హపత్యము, దక్షిణాగ్ని, అహవనీయము.

త్రేనుచు, త్రేన్పు, తేనుచు or **తేన్చు** *v.n.* : To belch. త్రేనుపు, త్రేన్పు, తేనుపు or తేన్పు *n.* : Belching.

త్రేవుడు : Same as త్రేగుడు.

త్రైగుణ్యము *n.* : The three qualities called సత్వము, రజము, తమము.

త్రైభంగికము *n. Lit* : "Three ways". This is the name of a certain attitude. See త్రిభంగి.

త్రైలింగ్యము *n.* : A pedantic word for Telugu.

త్రైలోక్యము *n.* : The three worlds, Elysium, Earth, and Hades. The universe.

త్రైవర్గికుడు *n.* : One who seeks after the three objects of desire, viz : ధర్మము, అర్థము and కామము.

త్రైవిద్యుడు *n.* : One who knows the Veda. వేదము తెలిసినవాడు.

త్రొొక్కు or **తొొక్కు** *v.n.* : To tread, to trample. **త్రోొక్కుడు, తొొక్కుడు, త్రొొక్కట, త్రొొక్కటము** or **తొొక్కట** *n.* : Trampling. తొొక్కుట. Danger ఆపద. త్రొొక్కుడువడు, త్రొొక్కువడు, త్రొొక్కట పడు. **త్రొొక్కుడు బిళ్ల** or **తొొక్కుడు బిళ్ల** *n.* : A certain game played by children.

త్రోచు or **తోచు** *v.n.* : To hasten. వడిగొను. To undertake, పూను, To walk, నడుచు. To chase or follow after, కవియు. To go beyond or transgress, మీరు, అతిక్రమించు *v.t.* : To push, **త్రోయు**. To disregard, ఉపేక్షించు. To kill, చంపు.

త్రోటి *n.* : The beak of a bird. పక్షి ముక్కు. The mouth of a fish, చేపనోరు.

త్రోయు or **త్రోయు** *v.t.* : To push aside or away. తొలగమాకు. **త్రోపు** or **త్రోపు** *n.* : Pushing, తోయుట. An insult,

నిరాకరణము. Refusal, నిషేధము. **తోద్రోపు** (త్రోపు + త్రోపు) *n.* : A hard or violent push, మిక్కిలి తోయుట. **త్రోద్రోపులాడు** *v.t.* : To push hard or violently.

త్రోపుచేయు *v.t.* : To disregard, to slight. నిరాకరించు.

త్రోలు : Same as తోలు.

త్రోవ, తోవ or **దోవ** *n.* : A way, road, మార్గము. Means, an expedient. వెరపు. **త్రోవరి** (త్రోవ + అరి) *n.* : One who knows the way.

త్ర్యంబకుడు *n.* : A name of Siva త్ర్యంబకసఖుడు n. Kubera, the friend of Siva.

త్వక్కు or **త్వచము** *n.* : Skin తోలు. Rind, bark, husk, coat. చెట్టుపట్ట, నార, త్వక్పుష్పము a cutaneuous eruption, a blotch, a scab.

త్వదీయ *pron. adj.* : Thy, thine.

త్వము An affix like *tion, ing, ness, ship, & c.* in *action,* doing signifying the act or state of, మంత్రిత్వము the ministry; శత్రుత్వము enmity & c. ఋత్వము the vowel ex.

త్వర *n.* : Speed, rapidity, haste. **త్వరగా** *adv.* : Speedily, rapidly. **త్వరపడు** *v.n.* : To hasten, to hurry, or be active. **త్వరితము** *n.* : speed, haste, rapidity. *adj.* : Quick. త్వరగల, **త్వరితముగా** *adv.* : Speedliy, rapidly.

త్వష్ట *n.* : A carpenter వడ్లవాడు. The maker of the universe విశ్వకర్మ. One of the 12 Adityas, ద్వాదశాదిత్యులలో నొకడు.

త్వష్టము or **త్వాష్టము** *n.* : Bluntness, roughness, want of politeness. Clownishness. *adj.* : Vile, brutish. Wretched. వాడు వట్టి త్వాష్టుడు he is a villain.

త్వాదృశము *adj.* : Resembling you. నీవంటిది.

త్సరువు *n.* : A hilt or handle. కత్తిపిడి.

ద

దంగ or **దంగా** *n.* : Bullying, outrage, Wrangling, mutiny, sedition, rebellion. దంగాపెట్టు to wrong, to outrage, దంగాపడు to be frightened.

దంగు *v.n.* : To be pounded, or cleaned. బియ్యము మీది పొట్టు తీసివేయబడు. **దంగుడు** *adj.* : Beaten, pounded, cleaned, దంచిన, దంగుడుబియ్యము pounded rice.

దంచన, దంచనము or **దంచెనము** *n.* : A large gun, a cannon. పెద్దఫిరంగి, బొంబసఫిరంగి, రోకటిఫిరంగి.

దంచు *v.a.* : To pound, to bruise, or clean grain in a mortar. దంపు.

దంట *n.* : A match, or equal, జంట. A rival, a competitor, A couple or pair. A hero, a genius సమర్థుడు. **దంటపిల్లలు** *n.* : Twins. కవలలు,

దంటమోములదేవర the two-faced god, i.e., Agni.

దంటు *n.* : A stalk of such plants as cholam. Pith. బెండ్లదంట్లు hay, sapless stalks. **దంటుకూర** *n.* : A kind of green vegetable the stalks of which are eaten.

దండ *n.* : Nearness. సమీపము. A side ప్రక్క. A prop. ప్రాపు. నాల్గు దండల on all sides, around. **దండ కడియము** *n.* : A bracelet worn on the arm. **దండకవిలె** *n.* : Local Archives : a chronicle or book giving the history of a village. పాతలెక్క పుస్తకపు కట్ట. **దండకోల** *n.* : A prop. ఊత.

దండగ : See దండుగ.

దండనము : See under దండించు.

దండపడు *v.n.* : To approach. సమీపించు. To become tough. ఎద్దు ముడ్డిమీద ముల్లుకోలతో పొడువగా బొరుసుగా నేర్పడు. **దండపాటు** *n.* : Approaching సమీపించుట, దండపడుట.

దండము *n.* : A bow, a salutation made by joining the palms of the hands in front of the breast. నమస్కారము.

దండసిల్లు or **దండసిలు** *v.n.* : To be jammed in. ఇరుకుకొను : to be pressed or squeezed అదుముడు పడు, అణగు.

దండి *n.* : Strength, power, valor, courage, heroism ప్రతాపము, శౌర్యము One who carries a staff. A staff-bearer. దండము గలవాడు. Name of a Sanskrit poet. A gate keeper, ద్వారపాలకుడు. **దండిగా** *adv.* : Much, thoroughly, constantly. దండితనము n. Might, vigour.

దండించు *v.a.* : To punish, chastise. దండించిన దండన the punishment inflicted. **దండితుడు***n.* : One who is punished దండింపబడినవాడు. **దండ్యుడు** *n.* : One who deserves punishment. **దండనము** or **దండన** *n.* : Punishment. దండించుట.

దండిక *n.* : A guitar. కిన్నెర. A part of necklace హారమందలి పేట.

దండిగ *n.* : An ornamental palankeen or royal litter.

దండు *n.* : An army, a multitude, a swarm, సైన్యము. సమూహము. మిడతల దండు a swarm of locusts. **దండెత్తు** To raise an army. యుద్ధ ప్రయత్నము చేయు. To wage war. To invade.

దండుగ, దండగ, దండుగు, దండువ or **దండువు** *n.* : Loss. నష్టము. A fine: జుల్మానా. కలిమి దండుగ *n. Lit*: A tax on wealth, as income tax.

దండుదారి or **దండుబాట** *n.* : A high way.

దండుదివ్వె or **దండుదివియ** *n.* : A lampstand దీపపు సమ్మె.

దండె or **దండియ** *n.* : A guitar, కిన్నెర, తంబుర. A pole. కఱ్ఱ, గడ. The pole of a palankeen. పల్లకి బొంగు. The beam of a pair of scales త్రాసుకోల.

దండెము or **దండియము** *n.* : A cord line, or pole on which clothes are hung to dry. A kind of gymnastic exercise. దండెములు తీయు to perform a kind of gymnastic exercise, which consists in resting the hands on the ground and moving the body to and fro. కాళ్లు చేతులు నేలను మోపి ముందుకు వెనుకకు ఊగుట.

దండోరా *n.* : Proclamation by beat of tom-tom. దండోరావేయు to proclaim by beat of tom-tom or drum.

దంతము *n.* : A tooth. పల్లు. Ivory. జీవదంతము solid ivory. **దంతధావనము** *n.* : Cleaning the teeth. పళ్లు తోముట. **దంతావళము** *n.* : An elephant with tusks, a tusker; an elephant. **దంతి** *n.* : A kind of tree. జాంబవతీ వృక్షము. An elephant, ఏనుగు. One who has projecting teeth కోరపంటివాడు. See దంతురుడు.

దంతురత *n.* : Ups and downs. Unevenness. నిమ్నోన్నతము, మెరక పల్లము. **దంతురము** *adj.* : Uneven.

దంతె or **దంతియ** *n.* : A grade of any kind : a fold, a layer of earth. A large rake. పైరుమీద దున్నే యంత్రము, కొయ్యపండ్ల అచ్చు. వెన్ను దంతె a harrow. A rafter అడ్డముగా వేసే పట్టె. **దంతెనము** *n.* : A large rake.

దంత్యము *adj.* : Dental; of or belonging to the teeth. *n.* : A dental letter.

దండడి *adj.* : Much, great. Thick. తరుచైన. adv. Thickly, crowdedly, much. తరుచుగా, దొమ్మిగా, మిక్కిలి. **దండడించు** *v.n.* : To thicken. తరుచగు, దట్టమగు. **దండడిపెట్టు** *v.a.* : To be confused, కలవరపెట్టు. To oppress, to trouble. రాయిడిచేయు.

దండన *n.* : A trick, a delusion, guile. మాయ జాలము. **దండనకాడు** *n.* : A trickster, a deceiver. జాలము చేయువాడు. **దండనకత్తె** *n.* : A woman who deceives, a gipsy. జాలము చేయునది.

దండశూకము *n.* : A serpent సర్పము.

దండహ్యమానము *adj.* : Burning.

దంపకర్రు *n.* : The plough share used in wet land., **దంపనాగలి** *n.* : A sort of plough used in wet land. అడుసు దున్ను నాగలి.

దంపతులు *n. plu.* : Man and wife. ఆలుమగలు. దంపతిపూజ worship or homage paid to a man and his wife.

దంపు Same as దంచు. *n.* : Beating, pounding, bruising. దంపుటిల్లు a room in which rie, & c., are pounded. **దంపుడు** *n.* : The act of pounding. దంచుట. దంపుడు బియ్యము cleaned rice. **దంపించు** *v.n.* : To cause to pound.

దంభము *n.* : Fraud, cheating, hypocrisy. కపటము. See డంబము and డాంబికము. A pretence. వ్యాజము. Insolence, impudence. A fault

తప్పు. *adj.* Pretended, delusive. దంబ భూసురుడు a pretended Brahmin.

దంభోళి *n.* : A thunderbolt. పిడుగు, వజ్రాయుధము.

దంశము *n.* : A fly, a gad fly. అడవి ఈగ. దంశము or దంశనము a bite, కాటు, a piece of armour, కవచము. **దంశి** *n.* : A forest mosquito. అడవిదోమ. దంశిక *pincers, tongs,* పటుకారు. **దంశితుడు** *n.* : One who is bitten. కాటుపడ్డవాడు. One who wears an armour, కవచము తొడిగినవాడు.

దంష్ట్ర or **దంష్ట్రము** *n.* :A tusk or large tooth. కోరపల్లు. **దంష్ట్రాయుధము** *n.* : That which is armed with tusks, i.e., a wild boar. వరాహము. **దంష్ట్రి** *adj.* : Tusked, toothed, carnivorous. *n.* : A wild boar.

దక్కినము : The South.

దక్కు *v.n.* : To be available for enjoyment. అనుభవయోగ్యమగు. To fall to one's share or lot; to be saved, to escape. *adj.* : Enjoyable. అనుభవయోగ్యము.

దక్షత *n.* : Skill, cleverness. ability. నేర్పు. Management; protection. మగదక్షత లేనిదై being without any male protector. **దక్షత్వము** *n.* : Ability, cleverness, dexterity. సమర్థత. **దక్షుడు** *n.* : A clever or capable man. నేర్పరి. Name of Brahma, దక్ష ప్రజాపతి. కార్ముక దక్షుడు one skilled in archery. మాయాదక్షుడు a clever rogue.

దక్షాయ్యము *n.* : A kite. గద్ద.

దక్షిణ *n.* : A present given to a priest at a sacrifice. యజ్ఞాదులందు ఋత్విగాదాదులకిచ్చే ద్రవ్యము. A present. An offering made in money. In alms, గురుదక్షిణ the money fee or payment offered to an instructor. వారు ఒక రూపాయి దక్షిణ ఇచ్చిరి they gave a present of one rupee.

దక్షిణము *n.* : the right hand side (i.e., while facing the East). The south. **దక్షిణకైలాసము** the southern Kailasa-an epithet given to the town of Kalahasti. **దక్షిణాపథము** the Deccan and South India together.

దఖలు or **దాఖలు** *n.* : Insertion, entering. An application. దాఖలు చేయు to present, to file, admit, & c.

దగ *n.* : Heat. తాపము. Thirst అతిదాహము.

దగదగ or **ధగధగ** *n.* :Brilliancy, glittering. *adj.* : Bright దగదగమను or **దగదగలాడు** *v.n.* : To glitter, to flash.

దగర : Same as డగర.

దగరము : Same as డగరము.

దగరు *n.* : Sand. ఇసుక.

దగా *n.* : Fraud, deceit, cheating. మోసము. దగాచేయు to deceive.

దగుల్బాజి *n.* : A rogue, a cheat. మోసకాడు.

దగ్గలి *n.* : A kind of plant used for food.

దగ్గిర, దగ్గర or **దగ్గర** *n.* : Nearness. సమీపము. *adv.* : and postposition. By, at, near, close by, at hand, towards, to, with, in possession of.

దగ్గు *v.n.* : To cough. కాసము చేయు. *n.* : A cough. కాసము.

దగ్ధము *adj.* : Burnt. కాల్పబడిన.

దచ్చి or **దచ్చువుక** *n.* : A word used at games, for eight. ef. దుగవచ్చి, దచ్చికాళ్లమెకము a fabulous beast with eight legs. శరభము.

దటాయించు *v.t.* : to chide, browbeat, enub.

దట్ట : Same as దట్టా.

దట్టడుగులు *n.* : Toddling, totterings steps like those of an infant.

దట్టన *n.* : thickness, closeness, coarseness. Threatening. bullying. అదలుపు, తర్జనము. **దట్టించు** *v.t.* : To bully, to frighten. అదలుచు.

దట్టము or **దట్ట** *n.* : A body or multitude. Crowd, assembly. తురంగ దట్టము a troop of horses, అశ్వ సమూహము. గుఱ్రపు దట్టలు crowds of horses.

దట్టా *n.* : A stopper or cork బిరడా.

దట్టీ or **దట్టి** *n.* : A sash, belt, girdle, cestus round the waist. నడికట్టు, కాసెకోక. **దట్టించు** *v.n.* : To tie up the girdle. దట్టికట్టు.

దట్టుడు *n.* : A brave or daring man, a hero; a clever man, a man of ability. చతురుడు, సమర్థుడు, దిట్టతనము గలవాడు, శూరుడు.

దడ *n.* : Tremor, agitation. వణుకు. Faintness. apprehension.

దడదడ *adv.* : All at once, swiftly. వడిగా. **దడదడమను** *v.n.* : To palpitate. దడదడకొట్టుకొను.

దడము *n.* : Firmness or thickness. దట్టము. An army, సేన. A multitude. సమూహము.

దడాలన *adv.* : Slapdash, at one thrust.

దడి *n.* : A screen of leaves, bamboos, & c., a fence. plu. దళ్లు దడిబియ్యము *n.* : A certain rite observed regarding maidens.

దడిగ *n.* : A large shield carried as an ensign.

దడిబము *n.* : A bed. పరుపు, మెత్త, తల్పము, శయ్య.

దడిమము *n.* : A robe. A bed, పరుపు. *adj.* : Thin, సన్నని.

దడియ *n.* : Land at the foot of a hill. కొండచేరువ నేల.

దడియము, దడెము, దడ్డియము or **దడ్డెము** *n.* : A weight equal to five, or ten seers. ముద్దదడియము thirty seers.

దడియు *v.n.* : To shiver, tremble. వణకు.

దడ్డీ *n.* : A lump or ingot of steel.

దడ్డు *adj.* : Naked. **దడ్డు సన్యాసి** *n.* : An ascetic who goes naked.

దణా *n.* : An army. సేన. **దణాయుడు** *n.* : A leader of an army. సేనాధిపతి. **దణి** *n.* : A master, a ruler, a king. ప్రభువు; రేడు.

దణ్ణము : Same as దండము a salutation.

దణ్నెము : Same as దండెము.

దత్తము *adj.* : Given, presented. ఇయ్యబడిన. Adopted, reared. **దత్తు** or **దత్తువు** *n.* : Adoption. స్వీకారము. **దత్తకుడు** *n.* : An adopted son. దత్త పుత్రుడు. **దత్తి** *n.* : A gift. ఈవి, దానము.

దత్తూరము : Error for దుత్తూరము.

దద్దనాళ *n.* : Tumuli, prehistoric tombs, commonly called పాండవయిండ్లు.

దద్దరించు, దద్దరిల్లు, దద్దిర్లు or **దద్దరు** *v.n.* : To be alarmed, perplexed, confounded. To be scared or inflamed. తత్తరపడు.

దద్దళము or **దద్దడము** *n.* : A flat ceiling. A small temple with a flat mud roof. చిన్నగుడి. A flat roofed house. ఇంటిమిద్దె.

దద్దు or **దద్దురు** *n.* : A hump. A slight swelling of the skin. పొక్కు.

దధి *n.* : Curds. పెరుగు. దధ్యుదము or దధ్యుదాకరము a sea of curds. **దధ్యోదనము** *n.* : A pudding of curds, rice and spice with salt.

దనియాలు or **ధనియాలు** *n. plu.* : Coriander seeds. కొత్తిమిరివిత్తులు.

దనియు *v.t.* : To meet, to unite. కూడు, కలియు, **దనివు** *n.* : A meeting, union. కూడిక, సంగమము.

దమక, దాక or **దాకా** *adv.* : Until. వరకు, పర్యంతము.

దనుకు or **దన్కు** *v.n.* : To kindle or catch fire. నిప్పు అంటుకొను. To strike, to touch. తాకు దోషము దనుకక the sin not having come home to him. దోషము అంటక To have, పొందు.

దనుజుడు *n.* : A giant, fiend, demon. అసురుడు, తొలివేల్పు. దనుజాధిపుడు *n.* : The king of the giants.

దప్పము *n.* : thickness, swelling, a tumour. దప్పమైన adj. Thick. దట్టమైన.

దప్పళము *n.* : A sour drink made of tamarinds and vegetables. కాయకూరలు వేసి పలచగా కాచిన పులుసు.

దప్పి or **దప్పి** *n.* : Thirst. నీరుపట్టు. నాకు దప్పి అయినది I am thirsty. Fatigue, శ్రమము.

దఫా *n.* : Time, occasion, turn. ఒకదఫా once.

దబదబ *adv.* : audibly, noisily, aloud, trippingly. Quickly.

దబలకము *n.* : A disease of the knee joint. The disease of a swelled and carious knee joint.

దబాయించు *v.a.* : To frighten, bully, browbeat.

దబేనా *n.* : Hoard, buried treasure.

దబ్బ *n.* : The citron tree. దబ్బకాయ *n.* : A citron. కోలదబ్బ & నారదబ్బ are two species of it. A slip, strip, piece of split wood, a slice. A thin rafter. బద్ద. వెదురుబద్ద. **దబ్బవాడు** a mat weaver మేదరవాడు.

దబ్బడము *n.* : An earthern cover over a pot. మూకుడు. **దబ్బడించు** *v.n.* : To close or cover the mouth of a cup with a lid. మూకుటితోమూయ. To slap (with the palm of the hand) అరచేతితో చరచు.

దబ్బనము or **దబ్బలము** *n.* : A bodkin, a large packing needle.

దబ్బర *n.* : A falsehood. బొంకు. Cheating, deception. A delusion మోసము A calamity, harm, విపత్తు. దబ్బతలాడు to deal in falsehoods. వానికాలికి దబ్బర అయినది his leg has been injured.

దబ్బాటు or **డబ్బాటు** *adv.* : Suddenly, unexpectedly. అధాట్టుగా, అదిరి పాటుగా.

దబ్బిచిప్ప *n.* : A kind of axe. తాటిచెట్టు బద్దలు చేసే సాధనము.

దబ్బిరి *adj.* : Cross, unsteady, irregular, curst.

దబ్బిలి or **దబ్బలి** *n.* : Trouble A popular ferment or fray. An insurrection. A liar, a makebate, a rascal.

దబ్బు *v.t.* : To tell. చెప్పు *n.* : A word. మాట. The cover of a jar. మూకుడు, దబ్బడము. The noise made by a blow on anything. A clapping sound, బల్లలు మొదలైన వాటిని గుద్దిన చప్పుడు. దబ్బపెట్టు to cover మూయు.

దబ్బు *adv.* : Aloud. దబదబ.

దబ్బుడు : Same as దబ్బడము.

దబ్బున *adv.* : Instantly, at once, quickly.

దబ్బర or **డబ్బర** *n.* : A cup గిన్నె.

దభ్రము *adj.* : Little, small. సూక్ష్మము. Thin. సన్నము.

దమము or **దమనము** *n.* : Austerities, mortification of the flesh, a self-controlled state. ఇంద్రియ నిగ్రహము. Fortitude, క్లేశమునోర్చు తనము. Suppression. అణచుట. **దమనుడు** or **దమి** *n.* : The queller or subduer. అణచువాడు; as కందర్ప దమనుడు Siva who destroyed Manmadha. **దమితుడు** *n.* : One who is subdued. అణపబడినవాడు. **దమించు** *v.t.* : to suppress, subdue (as one's passions) అణగద్రొక్కి.

దమదమా *n.* : A battery, a fortress బురుజు.

దమ్మిడి *n.* : A pie, one twelfth part of an anna. అరదుడ్డు.

దమ్ము *n.* : Mud, mire, slush. అడుసు, బురద, పంకము. Moisture, wetness. Breath. Wet ploughing. **దమ్ము నాగలి** a plough used to work wet land. మడినీరు కట్టి దున్నేది. **దమ్ము పలక**. దమ్ముపట్టు to hold the breath.

దయ *n.* : Favour, kindness, grace, regard. Love, affection, attachment. mercy, pity, tenderness, elemency, compassion. Pleasure, goodness, amiability, a kind heart. కృప, కనికరము. తమదయ ఎట్లో అట్లు just as your honour pleases. **దయాళు త్వము** *n.* : benignity. సర్వదయాళు త్వము. universal beneficience, goodness to all creatures. **దయాళువు** or **దయాశాలి** *n.* : A kind, gracious, merciful person. కనికరముగలవాడు.

దయిత *n.* : A darling, pet, favourite. ప్రియురాలు. A woman, ఆడుది. **దయితుడు** *n.* : A lover, husband. ప్రియుడు, ఇష్టుడు my love.

దయ్యము *n.* : A deity, a god. దేవుడు, వేలుపు. Destiny, fate, విధి. A goblin, fiend, demon or evil spirit, పిశాచము. దయ్యము కాదు భూతమే it was not a fiend but a ghost. కొరివిదయ్యము a jack o'lantern, a will of the wisp.

దర *n.* : Price. వెల, క్రయము.

దరఖాస్తు *n.* : A darkhast an application, a proposal a sender.

దరణము *n.* : A coin of one value or eight dubs.

దరము *n.* : Fear. భయము. A shell, A pit. గొయ్యి. *adj.* : Slight, little, ఇంచుక. **దరదము** *adj.* : Fearful, terrible. **దరహసితము** or **దరహాసము** *n.* : A gentle smile, a smile, a slight laugh. దరహసితాస్యుడై with a smiling face.

దరి *n.* : A bound, line, limit. A shore, or side. గట్టు, మేర. A refuge, a place of safety. Nearness, సమీపము. దరిమేరలేని బాధ boundless grief. ఇంటిదరిని close to the house.

దరిద్రము *adj.* : Poor, needy. n. Poverty. పేదరికము. **దరిద్రుడు** *n.* : A very poor man. మిక్కిలి బీదవాడు. దరిద్రురాలు a poor woman. దరిద్రులు the poor. గర్భిదరిద్రుడు a wretched starveling.

దరిబేసి *n.* : A helpless man. దైన్యము గలవాడు, దీనుడు.

దరిమిలాను *adv.* : Afterwards, subsequently.

దరియాప్తు *n.* : An inquiry, investigation. విచారణ.

దరిసించు *v.t.* : To see, to pay a visit. చూచు. To offer as a gift, కానుకగా నిచ్చు.

దరుజు or **దురుజు** *n.* : A cornice, a frieze, a joining, a seam in carpentry or masonry గోడకొననుగాని స్తంభపు కొననుగాని చేసియుండే చిత్రపుపని, దురుజు సున్నము plaster made of lime.

దరువు *n.* : A song in a peculiar metre. గీతి విశేషము. Beating time to music. తాళము, to beat time to music. తాళము వేయు.

దరుసు *n.* : A limit, a landmark. ఎల్ల.

దరోబస్తు *adj.* : All, whole; entirely.

దర్జా *n.* : Rank, grade.

దర్జీ *n.* : A tailor కుట్రపువాడు.

దర్పణము *n.* : Amirror. అద్దము, దర్పణ సేవ the rite of viewing an idol in a mirror and thus adoring it.

దర్పము *n.* : Pride, passion, anger. Irritability, touchiness. గర్వము, కొవ్వు దర్పమే యశస్సుగా భావించినారు they prided themselves on their fierceness. దర్పముచేయు to boil over, to be furious or proud. **దర్పించు** *v.n.* : To become proud, to be insolent, గర్వించు.

దర్బారు *n.* : An audience chamber : audience.

దర్భ *n.* : the sacred grass, used in sacrifices. దర్భపోటు See శ్రాద్ధము. దర్భముద్రిక or దర్భ ఉంగరము a ring made of this grass.

దర్వి *n.* : A spoon, a ladle. మిళ్లి. గరిటె The hood of a serpent, పాము పడగ. **దర్వీకరము** *n.* : A serpent. పాము, సర్పము.

దర్శనము *n.* : Sight, view. చూపు. An eye కన్ను. A mirror, అద్దము. The mind, understanding. బుద్ధి, తెలివి. A dream, కల. Science, శాస్త్రము, ధర్మము.

దల *an affix.* : Used to convert verbs, & c., into nouns. వాలుదల slantingly. ఊరిదల near the town. విడుదల release. దిగుదలపొలము the lower field. కమ్ముదల concealment. మోపుదల weight. వ్యాధి తిరుగుదలగా నున్నది the disease is on the turn.

దలపము *n.* : A visor. ముఖత్రాణము.

దలాలీ *n.* : A broker; a salesman తరగరి. A swindler. Brokerage. Douceur.

దలిమము or **దడిమము** *adj.* : Thin. సన్నము.

దల్లు : Same as జల్లు.

దళనము : See దళము.

దళవము *n.* : Thickness, solidity. తరుచుదనము. Troops, a host, an army. దండు. A multitude, quantity, number, heap. *adj.* : Thick, solid. తరుచైన. Much, great. అధికము.

దళము *n.* : A leaf. ఆకు. A petal. A part. భాగము A hemistich, or half verse. **దళవాయి** *n.* : A general, a chieftain or minister of state.

దవ *n.* : Dust. దుమ్ము. The up of a sugar cane, చెరుకు కొన.

దవంత్రి *n.* : A moat, a ditch. కందకము, అగడ్త.

దవడ or **దవుడ** *n.* : The jaw; the cheek. నన్ను దవడమీద కొట్టినాడు he slapped me on the cheek. దవడ పండ్లు the jaw teeth or grinders.

దవనము *n.* : Southernwood, a fragrant leaf like balm.

దవము *n.* : A conflagration, wildfire. కార్చిర్చు Ardent feelings, the consuming heat of hunger or fever. A forest అడవి. దవానలము *n.* : Wildfire, a scorching blaze, a conflagration.

దవసము *n.* : Grain. ధ్యానము.

దవిష్ఠము *adj.* : Very remote, far distant. మిక్కిలి దూరమందున్న. దవీయముగా adv. A far. దూరముగా.

దవుడు or **దౌడు** *n.* : Running, galloping. An inroad, incursion, or invasion.

దవ్వ *n.* : A tender shoot. Pith, the soft part of wood. మ్రానినడిమి మెత్తని భాగము. చెరుకుదవ్వ the young shoot of a sugar cane. ఈ తాటిచెట్టులో అంతా దవ్వగాని చేవలేదు this tree is all pith and has no wood.

దవ్వు *n.* : Distance. దూరము. A distant place, దూరదేశము. దవ్వనక not thinking it far. *adj.* : Distant, far. దవ్వుగా *adv.* : A far, from afar. **దవ్వున** *adv.* : Afar off, at a distance ఎంతయు దవ్వున్నను however far.

దశ *n.* : State, condition. అవస్థ. Power, authority, influence. Lucke, fortune. బాల్యదశ childhood. వృద్ధదశ old age. క్షామదశ వచ్చెను.

దశనము *n.* : A tooth. పల్లు.

దశము *n.* : Ten. పది. దశకము *n.* : A word for Ten: as we say a dozen for twelve. **దశకంఠుడు** *n.* :The 'ten throated". demon, i.e., Ravana. **దశమము** *adj.* : The tenth part దశమి *n.* : The tenth lunar day reckoned from new or full moon. పదోతిథి. **దశరథుడు** *n.* : The name of the father of Rama. **దశాస్యుడు** n. The 'ten faced' demon, i.e., Ravana. **దశాహము** *n.* : The ceremony performed on the tenth day after a death. పదోనాటిశ్రాద్ధము.

దష్టము *adj.* : Bitten. **కరపబడిన,** **దష్టించు** *v.n.* : To bite or sting. To chide or rebuke.

దసరా *n.* : The name of a feast called విజయదశమి in the month అశ్వయుజ (October.) It is the close of the నవరాత్రి anniversary.

దసిలీ *n.* : A kind of silk. ఒక దినుసు పట్టు, మొగ్గపట్టు. Looseness, వదలు.

దసువంది *n.* : One who gets up wrestling matches. గ్రుద్దులాటకు జెట్టీలను కూర్చువాడు.

దసెన *n.* : A kind of weapon. ఆయుధ విశేషము.

దస్కతు *n.* : A signature. చేవ్రాలు.

దస్తరము or **దస్త్రము** *n.* : A bundle of papers tied together in a cloth, a portfolio, a budget. కాగితాలకట్ట.

దస్తావేజు *n.* : A voucher. A document, a bond.

దస్తు *n.* : The actual collection of money. Money.

దస్తూరి *n.* : Handwriting. వ్రాత.

దస్యుడు : an enemy, శత్రువు.

దస్రులు *n.* : The asvins. అశ్వినీదేవతలు.

దస్సాలా *adj.* : Decennial; lasting ten years.

దహనము *n.* : Burning. కాల్చుట. దహనమయి పోయిన burnt. **దహనుడు** *n.* : The god of fire, అగ్ని. దహించు *v.a.* : To burn. కాల్చు.

దహరము *n.* : The heart, హృదయము. Intention, అభిప్రాయము.

దా : An interjection signifying Come !

దా : In some compounds signifies left, or inner as దాకాలు the left leg. దాచెయ్యి the left hand.

దాంతము *n.* : Patience, endurance, fortitude, self-control, moderation. **దాంతుడు** *n.* : One who is temperate, patient, self-controlled, moderate, or master of himself. అడపబడినవాడు, తపఃక్లేశము నోర్చువాడు. **దాంతి** *n.* : Self command, repression of the passions. ఇంద్రియనిగ్రహము, బ్రహ్మచర్యాది తపఃక్లేశము నోర్చుతనము.

దాంపత్యము *n.* : Wedlock. దంపతిభావము. అనుకూలదాంపత్యము. harmony in a family, mutual affection.

దాంభికుడు *n.* : One who is ostentatious or pompous దంభముగలవాడు.

దాక *n.* : A pot with a wide mouth. బోగోణి, మూతి వెడల్పుగల అటిక.

దాకలి : Same as దాగలి.

దాకల్లు *n.* : A spoke in a carriage. wheel బండికంటికడ కమ్మి, నేమి.

దాకొను or **డాకొను** *v.n.* : To come on, to happen. దాకొన్న కష్టము the evil he suffered. To meet or encounter, సన్నద్ధపడు. సమీపించు. To be hidden, మరుగుపడు, దాగుకొను.

దాక్షాయణి *n.* : A name of Parvati. పార్వతి.

దాక్షిణాత్యము *adj.* : Southern. **దాక్షిణాత్యులు** *n.* : Southerners, people of the South.

దాక్షిణ్యము *n.* : Shyness, kindness, feeling, delicacy. మొగమోటము, దాక్షిణ్యం ధననాశనం a kindly feeling may cause loss.

దాఖలా *n.* : Proof. A receipt. దాఖలా చూచు to verify.

దాఖలు or **దఖలు** *n.* : Submitting, as an application or a complaint in writing. దాఖలు చేయు to file or enter. వ్యాజ్యము దాఖలయినది the suit is filed.

దాగర *n.* : A wallet or pouch for food. A large winnowing basket. ప్రసేవకము, ఎండుపుతట్ట.

దాగలి or **దాకలి** (దాయి + కలు) *n.* : An anvil. ఇరుకుదాగలి a carpenter's vice.

దాగిలిముచ్చులు, దాగిలిమూతలు or **దాగిలిబూచులు** *n.* : The game of Hide and Seek. **దాగిలిబూచులాడు** v. To play at Hide and Seek.

దాగు *v.n.* : To be hidden or concealed. To hide. To escape. మరుగుపడు. **దాగురించు** *v.t.* : To hide. దాచు. To delude, వంచించు. దాగురు మూతలు Same as దాగిలిమూతలు.

దాటు *v.n. & a.* : To cross over, to pass over, To jump or leap, లంఘించు. To elude. To escape. To go beyond or transgres, ఉల్లంఘించు. To cross or copulate, applied to cattle.

దాడి *n.* : An invasion, an inroad, a compaign. దండయాత్ర. A host, సేన. Flight, escape. దాడిమెకము lit : the invading tiger, i.e., a royal tiger. దాడి The beard. **దాడిచేయు** *v.n.* : To invade. దండెత్తు To rush on, to charge in battle.

దాడినిమ్మ, దాడిమ్మ or **దాడిమము** : Same as దానిమ్మ.

దాడుగచెట్టు *n.* : The tree called *nauclea cordifolia.*

దాఢ *n.* : A projecting tooth, a tusk. కోరపల్లు. A multitude, సమూహము.

దాణ or **దాణా** *n.* : Horse gram, or other gram given to horses for food. ఉలవలులోనగు గుర్రమునాహారము.

దాణము *n.* : A tax, a toll. సుంకము, శుల్కము.

దాత *n.* : A giver, donor, bestower, or liberal man. ఇచ్చువాడు. **దాతృత్వము** *n.* : Generosity, liberality, bounty.

దాతికర్ర or **దాతివసాను** *n.* : A carpenter's block or work bench. A block used by cloth beaters.

దాత్యూహము *n.* : The bird called a gallinule. కూకురుగుండంగిపక్షి. the black cuckoo or the swallow, చాతకము, వానకోయిల.

దాత్రము *n.* : A sickle. కొడవలి, లవిత్రము.

దాదాపు *adv.* : Close at hand. Very nearly, almost. దాదాపు ముప్పది దినములయినది about thirty days have elapsed.

దాది or **దాదిలి** *n.* : A nurse, a fostermother. పాలిచ్చి పెంచుతల్లి.

దాదుంగ *n.* : Same as దాతికర్ర.

దాన (ablative of అది) *adv.* : Thereby, hereby. దాన A feminine form in verbs. I am she who does. ఒంటిదానను I (feminine) am alone. ఒకదాననే ఉన్నాను I am left by myself.

దానము *n.* : A gift, alms. Giving, donation. దానఫర్మానా an order to bestow a gift, a deed of gift, the fluid that flows from the temples of an elephant in rut.

దానవుడు *n.* : A demon, fiend, giant, తోలువేల్పు, దనుజుడు. **దానవారి** *n.* : The queller of the giants. a god, దేవత, వేల్పు. దానవి an ogress or a giantess.

దాని : The genitive form of అది దానిని its accusative.

దానిమ్మ or **దాడిమము** *n.* : The pomegranate tree. దాడిమవర్ణము the scarlet hue of the pomegranate.

దాపన *n.* : Hiding దాచుట.

దాపనము *n.* : the imposition of a fine. దండుగగొనుట.

దాపరము *n.* : Happening, meeting. ప్రాప్తి. Stealing, దొంగిలించుట. Concealment, duplicity. మరుగు, మాయ, మోసము, వానివద్ద మరేమి దాపరములేదు there is no concealment about him. *adj.* : Secret, unseen.

దావల or **డావల** *n.* : the left side. ఎడమభాగము. **దావలి** *adj.* : On the left side, left. In the inside, within, along with, in the possession of near నాదావలిసొమ్ము the property of my hands.

దాపు *n.* : Nearness. సమీపము. Fear, భయము. ఆ ఇల్లు నాకు దాపు నీకు దూరము that house is near to me and far from you.

దాబు*n.* : Fear, reverence, subjection.

దామము *n.* : A cord, a sting. త్రాడు A wreath, a string of pearls, హారము. **దామోదరుడు** *n.* : A title of Krishna; as bound with a cord in infancy. "Funiger", cord-girt, the cordelier.

దామర *n.* : A halter. ఉరిత్రాడు. a species of leprosy.

దామాషా *n.* : Allotment, division into shares, dividends. దామాషా ఖర్చులు proportionate costs.

దామీనపాము *n.* : A kind of snake.

దామెనతాడు *n.* : A cord, a tether : a long cord, fastened to a stake or tree at each end, to which cattle are secured by short halters.

దాయ *n.* : A cousin. జ్ఞాతి. An enemy, a foe, శత్రువు. **దాయాది** or **దాయాదుడు** *n.* : A kinsman. **దాయాదులు.** దాయాదత్వము rivalry, kinship. hereditary right.

దాయము *n.* : Heritage. పంచుకొనదగిన తండ్రిసొమ్ము. Kinship, heirsh జ్ఞాతిత్వము. A gift, ఈవి. దాయము, **దాయలు** or **దాయాలు** *n.* : A certain game among girls గవ్వలాట; గవ్వలు పాచికలు మొదలగువాని సంఖ్య.

దాయు *n.* : An anvil, a workbench, or smith's form. used as a rest or prop. దాగలి.

దాయి or **దాయీ** *n.* : A nurse. బాలురకు పాలిచ్చి పెంచుస్త్రీ . A plaintiff (Vizag.) *n.* : One who gives, ఇచ్చువాడు.

దాయు or **డాయు** *v.n.* : To approach. సమీపించు.

దార *n.* : A wife. పెండ్లాము. పరదార a. neighbour's wife. (from ధార) A stream, నీటిచాలు. A gift, దానము. Order, క్రమము. **దారకొొమ్ము** *n.* : A torchbearer's oil vessel. చమురు పోసే పసరపు కొమ్ము. **దారాపుత్రాదులు** *n.* : A family, a household. *Lit* : Wives, children, and all.

దారకము *n.* : That which breaks or causes breaking. బద్దలు చేయునది. చీల్చునది. **దారకుడు** *n.* : One who splits asunder, చీల్చువాడు.

దారణ *n.* : Price, value. వెల, క్రమము.

దారణము *n.* : Splitting. చీల్చుట.

దారబంధము *n.* : the lintel or post of a door.

దారము *n.* : A thread, cord, sting, rope. నూలిత్రాడు. A match for fire.

దారి *n.* : A way, road, path. A manner, mode, method. మార్గము దారికి వచ్చినది it is cleared up, it has turned out well, she has come to her sense. One who bears, ధరించువాడు; used in compounds as జడదారి. జడను ధరించినవాడు. **దారిబడి** *n.* : A convoy or guard, an escort.

దారితము *adj.* : Split, cut, divided. చీల్చబడిన. **దారించు** *v.t.* : To split, to cut. చీల్చు.

దారిద్ర్యము *n.* : Poverty. బీదతనము.

దారుణము *n.* : Horror, terror. భయము. A crime or horrible act. *adj.* : Horrid, cruel. భయంకరమైన.

దారున *adv.* : Unexpectedly, suddenly. తటాలున, తెప్పున, శీఘ్రముగా.

దారువు *n.* : Wood. మ్రాను adj. Wooden, made of wood. **దేవదారువు** *n.* : Deodar, dealwood. **దార్వాఘాటము** *n.* : The wood-pecker. వడ్రంగిపిట్ట.

దారోగా n. An agent or superintendent. An overseer of any department.

దార్ఢ్యము *n.* : Hardness, fixedness, stability, Strength, vigour. దిట్టము, దిట్టి. Power, reality.

దాలి *n.* : A heap of cowdung cakes used for firing. A hole or little pit used as a temporary fireplace, as పాలదాలి. **దాలిగుంట** *n.* : A smouldering fire, a fire pit, a little pit serving for a hearth.

దాల్చిని *n.* : Cinnamon.

దాళ or **దాళా** : Overweight in scales, preponderance. పడి యొక్క హెచ్చు తక్కువ.

దాళి *n.* : Split pulse. సెనగలులోనగువాని పప్పు.

దాళింబ or **దాళిమ్మ** : Same as దానిమ్మ.

దాళీకుడు *n.* : An agent. కార్యకర్త.

దాళు *n.* : slight colour, a tinge. వర్ణలేశము. ఎర్రదాళు reddishness.

దాళువ *n.* : A cheek. దవడ.

దాళువా or **దాళ్వా** *n.* : A wet crop. పల్లపు పంట. *adj.* : dark coated : having a black husk. **దాళువాపంట** the black crop, a technical phrase used in Ganjam.

దావంతము *n.* : Grief suffering. దుఃఖము.

దావము *n.* : A forest. అడవి. A burning forest, a conflagration, wildfire, కారుచిచ్చు. **దావాగ్ని** or **దావానలము** *n.* : Wildfire, a devouring flame, a conflagration, burning heat.

దావరి or **దావరీడు** *n.* : A hero. వీరుడు.

దావా or **దావ** *n.* : A claim, a law-suit, or complaint. వ్యాజ్యము, తగవు. **దావాదారుడు** a prosecutor, a complainant. దావాతెచ్చు to make or file a complaint. దావాచేయు to dispute, to quarrel, to claim.

దాశరధి *n.* : The son of దశరథుడు, i.e., Rama.

దాశార్హుడు *n.* : An epithet of Krishna.

దాష్టికము or **దాస్తీకము** *n.* : Resolution, bravery. Overbearing conduct, insolence, pride.

దాసనము or **దాసానపువ్వు** *n.* : the China rose, or shoe flower plant, జపాపుష్పము, దాసానిపొడి a blackening dye applied to the teeth.

దాసరి *n.* : A Sudra or Pariah mendicant who is a worshipper of Vishnu. **దాసరయ్య,దాసరిగాడు** or **దాసరి తాబేలు** *n.* : The hermit-tortoise, found on land in secluded spots.

దాసుడు *n.* : A slave, bonds man, serf. వెలకుగొన్న పనివాడు. A fisher man, దాశుడు. **దాసానుదాసుడు** *n.* : A servant of servants, an utter slave. **దాసి** *n.* : A handmaid, a slave girl.

దాహము *n.* : Burning, ignition. కాలుట. Thirst, దప్పి. Eager desire. ఆశ, దాహము అయినది I m thirsty.

దాహరి : Same as దాసరి.

ది : A verbal suffix as నాది, వానిది.

దించు or **దింపు** causal of దిగు. *v.t.* : To bring lower, let down, take off, put down, set down. To place, unload, disembark or land. To distil, or extract spirit. దిగజేయు.

దింటెన or **గెంటెన** *n.* : The flower called Bluebell (clitorea) whether blue or red. గిరికర్ణి.

దిండు *n.* : A bundle, pillow, cushion or bolster. తలగడ. A belt, a girdle, దట్టి. A sheaf of corn. A bag of money. The nave or centre of a wheel; A cylinder. గుండ్రని తలగడ వలెనుండు ద్రూను., Any thing, cylindrical.

దిందిం : Same as దిమిదిమి.

దింపు *n.* : Diminnution, setting down, hanging down loose. వ్రేలుట, లంబనము. **దింపులుపోవు** *v.n.* : To hang down loose. వ్రేలాడు.

దిక్కు *n.* : A quarter, part, side, direction. దిశ. An airt or point of the compass. The ten directions named in Hindu books are the four points. N.E.S.W. and the intermediate four : N.E. (ఈశాన్యమూల), S.E. (ఆగ్నేయమూల) S.W. (నైరృతిమూల), N.W. (వాయవ్యమూల) to which are added the Zenith and Nadir దిక్కులు మ్రోయగా while the heavens resounded. Quarter, shelter, asylum, refuge, protection, patronage.

దిగ *adv.* : Down; downwards. దిగబడు to go down, to sink. దిగజారు to slide down. దిగగాచు to distil. **దిగ దిగ** *adv.* : Rapidly, brightly. వేగముగా, ప్రకాశముగా.

దిగసన *adv.* : Down, below, దిగువగా.

దిగు *v.n.* : To come down from a higher place. To alight, drop, come or go down, descend from; to dismount. To be landed, unladen, or disembarked, as goods. దిగుమతియగు.

దిగులు *n.* : Fear, alarm. భయము. Palpitation of the heart, గుండెఅదురు. **దిగులుపడు** or **దిగులొందు** *v.n.* : To fear, be alarmed, be frightened.

దిగ్గవాడు : Same as దిగనాడు See under దిగ.

దిగ్గియ or **డిగ్గియ** *n.* : A lake, a large pond. దీర్ఘిక, బొడ్డనబావి.

దిగ్గు Same as దిగు. **దిగ్గు** *n.* : Fear. భయము. **దిగ్గురను** or **దిగ్గను** *v.n.* : To shudder, to be alarmed. భయ పడు. **దిగ్గున** or **దిగ్గన** adv. Suddenly, at once తటాలున. దిగ్గున లేచు to start up, to jump up.

దిగ్గోలు *n.* : The last crop reaped before the one which is ripening. కోయుపయిరునకు ముందుపయిరు.

దిగ్ధము *adj.* : Smeared, anointed. *n.* : A poisoned arrow.

దిగ్భ్రమము *n.* : Confusion.

దిడ్చుమొగము *adj.* : Disappeared, vanished. అదృశ్యము. *n.* : Disappearance, vanishing అదృశ్యము. దిచ్చు మొగమగు to disappear, vanish.

దిట *n.* : Strength, power. దార్ఢ్యము, శక్తి. **దిటము** *n.* : courage.

దిడ్డి adj. Small. చిన్న *n.* : A backdoor, a postern or sally-port. A little door, as of a palankeen. గవనిలోనగు వాని ప్రక్కనుండు చిన్నవాకిలి, చిన్న వాకిలి. **దిడ్డీవాకిలి** *n.* : A backdoor, a small side gate, a wicket.

దితి *n.* : The mother of the Asuras. అసురులతల్లి.

దిద్దు *v.a.* : To correct, rectify, set straight శిక్షించు. సవరించు. To prepare, make ready train, సింగారించు. To deck, adorn, tim.

దిదృక్ష *n.* : A desire to see. చూడనిచ్ఛ. **దిదృక్షువు** *n.* : One who desires to see. చూడనిచ్ఛగలవాడు.

దిధక్ష *n.* : A desire to burn or to set fire to (a house, town, & c.) కాలువనిచ్ఛ దిధక్షువు *n.* : One who desires to set fire to. కాలువ నిచ్ఛగలవాడు.

దిధిషువు *n.* : A re-married woman. మారుమనువుది. A man who marries a widow, మారుమనువు దాని మగడు.

దినము *n.* : A day. The day time. **దినేదినే** *adv.* : Daily. **దినకరుడు** *n.* : The maker of the day, i.e., The

sun. **దినచర్య** n. A diary, day book, or journal. **దినదినము** *n.* : Every day. *adv.* : Daily, day by day. **దినబత్తెము** daily batta or allowance.

దినారి *n.* : A gold coin. Same as దీనారము.

దినుసు or **దినుస్సు***n.* : An article, thing, drug, ingredient. వస్తువు Manner, kind, sort, ప్రకారము, విధము.

దిన్న or **జిన్న** *n.* : A kind of tree. అచ్చ : యు : కాం.

దిన్నె, దిన్నియ or **తిన్నె** *n.* : A bulk, divan or settle, being a seat built at a house door; commonly called a pial. A high raised embankment. ఇసుకదిన్నె a bank of sand. దిన్నెలు dunes or sand hills.

దిబ్బ, దిప్ప or **తిప్ప** *n.* : A high land or mount. ఉన్నతభూమి. A heap or mound. కుప్ప, గోలీలదిబ్బ a burying ground. ఎరువుదిబ్బ a manure heap.

దిబ్బడము, దిబ్బణ or **దబ్బడము** *n.* : A lid or earthen cover to a jar. A bung.

దిబ్బడ or **దిబ్బెడ** *n.* : Slight deafness, casual deafness, a ringing in the ears, caused by cold, amazement, & c. నాచెవులు దిబ్బెడవేసి (or దిబ్బెళ్లు వేసి) ఉన్నవి I was astounded.

దిబ్బెము *n.* : A light, a lamp. దీపము.

దిమము or **దీము** *n.* : A decoy, any lure intended to ensuare.

దిమాకు or **ధిమాకు** *n.* : Pride, hauteur, arrogance అధికారము, గర్వము, హామిక.

దిమిదిమి, దిందిం or **ధిమింధిమిన్** *n.* : Ting tang, ding dong. మద్దెల మ్రోత.

దిమిస, దిమ్మిస or **దిమ్మెస** *n.* : A paviour's beetle, a runner నేలను చదునుచేసే పనిముట్టు.

దిమ్మ or **దిమ్మె** *n.* : A stand or frame (to support a box or a palankeen.) The frame on which the parchment of a drum is fixed.

దిమ్మరించు *v.t.* : To upset or pour out (grain. & c.)

దిమ్మిస : See దిమిస.

దిమ్ము *n.* : Giddiness, Madness, folly. భ్రమము, మత్తు. A multitude, సమూహము.

దిమ్మె *n.* : A cone. An ingot, or cylindrical lump of gold. A wooden cork or stopple, కొయ్యబిరడ. A candle stick. A sort of rocket. A heap (as of sand.) A hillock.

దిమ్మెస : See దిమిస.

దిరదిర or **దిద్దిర** *adv.* : Round and round : whirlingly.

దిరిసెన, దిరిసెనము or **దిరిసెము** *n.* : A forest tree with delicate woolly flowers, commonly called the Rain Tree, Mimosa sirisha. The species called తీగదిరిసెన is a creeper much used in medicine.

దివటీ or **దివ్వటీ** : Same as దివిటీ.

దివవు *n.* : The sky. ఆకాశము. Heaven. స్వర్గము. Day. పగలు. **దివసము** *n.* : A day. దినము, పగలు. దివసములు days set apart for funeral rites.

దివాకీర్తి *n.* : A pariah or man of low caste. మాలవాడు. A barber. మంగలవాడు.

దివాణము *n.* : An audience chamber; a tribunal దివాణపువారు persons connected with the Government. Government. న్యాయసభ, సర్కారు. రాజుకొలువు కూటము, కొలువు కూటము.

దివాలా *n.* : Bankruptcy. దివాలాతీయు or దివాలాయెత్తు to become a bankrupt. **దివాలాకోరు** *n.* : A bankrupt.

దివి *n.* : Heaven. స్వర్గము. The sky. ఆకాశము. adj. Dated so and so (of the month.) దివిజుడు or **దివుషదుడు** *n.* : A god. దేవత, వేల్పు. **దివిజాధిపుడు** *n.* : Indra. as chief of the gods.

దివిటీ or **దివిటి** *n.* : A torch.

దివియు, దీవియు or **దివె** : Same as దివ్వె. దివ్వెకోల Same as దివిటీ.

దివు : Same as దిగు.

దివె : Same as దివ్వె. **దివెదారికొమ్ము** *n.* : A lamp stand.

దివౌకసము or **దివోకసము** *n.* : A bird. పక్షి దివౌశమడు or దివోకనుడు being. god. వేల్పు.

దివ్య Another form of దివియం. దివ్యారుపుపురుగు (దివ్య + అరుపు + పురుగు) *n.* : An insect that puts out light.

దివ్యము *adj.* : Divine, heavenly, supernatural, celestial. Fairy, appertaining to fairies or demigods. Grand, superb, glorious, noble, fine, admirable, bright. **దివ్యార్చన** or **దేవతార్చన** *n.* : Divine worship. **దివ్యుడు** *n.* : A god, a demigod.

దివ్య or **దివ్వియ** : Same as దివ్వె.

దివ్వటి or **దివ్వటీ** : Same as దివిటీ.

దివ్వు *v.a.* : To draw, pull, withdraw. ఈడ్చు, తీసివేయు.

దివ్వె *n.* : A lamp, a light. దీపము. A torch దివిటీ. దివ్వెకంబము a candle stick. **దివ్వె** adj. Bright, luminous. **దివ్వెసుడి** *n.* : A candlestick, దీప స్తంభము. A niche in a wall to keep a lamp in. గూడు.

దిశ *n.* : A point of the compass, quarter, direction, region. దిక్కు, దెస.

దిష్టము n. Fate, destiny, time. భాగ్యము, సమయము. adj. Taught. ఉపదేశింపబడిన.

దిష్టి *n.* : The evil eyes.

దిస *adj.* : Plain, unadorned. See దెస.

దిసంతు *n.* Reproach, blame, shame, imputation. దూరుట. దిసంతుకొట్టు or దిసంతడుచు to revile. నిందించు, దూరు.

దిసమొల or **దిస్సమొల** adj. Naked : stark naked. *n.* : Nakedness of the body.

దిస్సు *n.* : A hissing sound. పాముకొట్టు బుసవంటి ధ్వని.

దీ, డీ, దీకు or **డీకు** *n.* : Striking the heads together as rams do. Butting. **దీకొను** or **డీకొను** *v.a.* : To oppose. మార్కొను, ఎదిరించు. *v.n.* : To arouse, to rouse or bestir oneself, to prepare. **దీకొలుపు** or **డీకొలుపు** v.a. To arouse, warn, excite. దీకోలు Same as డీకొనుట.

దీక్ష n. A vow, Sacrificing, offering oblations. Worshipping, యజ్ఞాది క్రియారంభమునందు అనుష్ఠింప బూనుకొనే ఆచార నియమము.

దీటు *v.t.* : To arrange, to level సవరించు. *n.* : Equality, similiarity, resemblance. A share or plot of land. A sort Rate. *adj.* : Equal, similar, like. సమానము.

దీడు *v.n.* : To trim or prune, as a bird does its feathers with the beak. To gnash the teeth or bite the lips in rage. It is the same word as దిడ్డు. మీసాలుదీడి curling his whiskers, twisting them with his fingers (denoting rage)

దీధితి *n.* : A ray of light. కిరణము, కాంతి, వెలుగు.

దీన *pron.* : Hereby. (the able. of ఇది this)

దీనము *adj.* : Poor, humble, wretched, low. *n.* A helpless or miserable woman దీనురాలు. దీనత or **దీనత్వము** *n.* : Poverty, humility, wretchedness. దీనదశ poverty, humiliation. దీనవదనుడు humble in looks.

దీనారము or **దినారి** *n.* : A certain gold coin. పైడిటంకము.

దీపము *n.* : A lamp. a light. **దీపము పెట్టు** *v.n.* : To light a lamp. Metaphorically, to sustain a man's household. **దీపారాధన** *n.* : The rite of offering a light to a god. The lighting up lamps at a shrine. **దీపావళి** (దీప + ఆవలి.) *n. Lit.* : A row of lights, i.e., A feast held on the 14th day of the dark fortnight (bahula) in Aswayuja (answering to Oct. Nov.) wherein is commemorated the నరకాసురవధ.

దీమము, దీము or **దీం** *n.* : A trained bird, a decoy bird. సాకితీర్చిన పిట్ట. A snare, decoy or tranl (for birds, elephants. & c.) A house. ఇల్లు.

దీమసము *n.* : Courage. ధైర్యము. Cleverness, a contrivance, a stratagem, యుక్తి, ఉపాయము, ప్రజ్ఞ, ఆలోచన, నైపుణ్యము.

దీర్ఘము *adj.* : Long, either as regard size or rice. *n.* : a song vowel. thus, సకారదీర్ఘము means పాంచ దీర్ఘకాలము a long time. **దీర్ఘాయువు** or **దీర్ఘాయుస్సు** *n.* : A long life. One

who has a long life to live, పెక్కేండ్లు బ్రతుకువాడు. A crow, కాకి. **దీర్ఘిక** *n.* : A long or oval pond.

దీర్ణము *adj.* : Shivered, smashed, torn, rent. చీల్చబడిన. Frightened, భయపడిన.

దీలు, డీలు or **డిల్లము** *adj.* : Lean, thin, poor, deficient; loose, slack. దీలైన. Emaciated, కృశించిన.దీలు or దీలు పడు to swoon, be weared or exhausted. సొమ్మసిల్లిపడు, డీలుపడు.

దీవన : See under దీవించు.

దీవసము or **దీమసము** *n.* : Bravery, courage. ధైర్యము.

దీవి *n.* : An island. (Poetically) a heaven, abode, home. మురిపెమ్ముల దీవి the very home or birthplace or attraction, a perfect mine of charms.

దీవించు *v.a.* : To bless. ఆశీర్వదించు. **దీనవ** or **దీవెన** *n.* : A blessing, a benediction. ఆశీర్వాదము.

దీవియు : Same as దివ్వె.

దుంక, దుంకము or **దుంకి** *n.* : A hole. రంధ్రము.

దుంగ *n.* : A block, clog, or piece of wood. కఱ్ఱమొద్దు. తరిమెనదొడ్డి దుంగలు the bits or side pieces in a lathe. వానికేమి బాగా దుంగవలె ఉన్నాడు he is as stout and strong as a log of wood.

దుండగము or **దుండరికము** *n.* : Villainy, dishonesty, crime, wickedness; a crime, a prank. ధూర్తత్వము, దౌష్ట్యము, కీడు. **దుండగీడు, దుండగుడు** or **దుండగాయ** *n.* : A wretch, scamp, blackguard, villain. తుంటరి.

దుండి *adj.* : Corpulent, big bellied.

దుండివ *n.* : A fish-being a sort of *Sparus*. plates. అంతికదుండిన a sort of Perch.

దుండు *adj.* : Stout, strong. **దుండు** or **దుండుపాము** *n.* : A sort of ell. A rock snake. **దుండుబలి** *n.* : An idler. సోమరి.

దుంత *n.* : A male buffalo. దున్నపోతు, ఎనుబోతు. దుంతరవుతు or దుంతి వయాళి (for వాహ్యాళి) కాదు Yama, the god who rides on the buffalo. మహిష వాహనుడు.

దుందిలము, దుండిగము, దుండుకము or **దుండుకము** *n.* : A sort of vegetable, న్యగ్రోధము.

దుందుభి *n.* : A drum. భేరి. The name of a year, ఒక సంవత్సరము.

దుందుము *n.* : A wheel like torch చక్రాకారపు దివిటీ.

దుందురు : Same as జుంజురు.

దుంప *n.* : A root. The wedgelike part of a plough, నాగలిగొడగ. **దుంప నాశనము** *n.* : Total ruin, eradication. వానిని దుంపనాశనము చేసినాడు he ruined him root and branch.

బొంబొడి : See under దుమ్ము.

దుః : A negative prefix, Bad, evil, wicked. చెడు, చెడ్డ. **దురంతము**

adj. : Endless, eternal, without limit, boundless, unfathomable, అంతములేని. **దురదృష్టము** *n.* : Ill luck, misfortune. *adj.* : Unfortunate. **దురభిమానము** *n.* : Arrogance, presumption. **దురభ్యాసము** *n.* : An evil practice, a bad habit. **దురవగాహము** *adj.* : Hard to understand, inexplicable, puzzling. **దురవస్థ** *n.* : Mishap, evil plight. **దురహంకారము** *n.* : Presumption, arrogance. **దురాకృతము** *n.* : An evil act, a misdemeanour. **దుర్మార్గము దురాక్షేపణ** *n.* : A quibble or groundless objection; a finesse. **దురాగతము** *n.* : *An outrage* **దురా గ్రహము** *n.* : Groundless anger. **దురాలోచన** *n.* : bad intent, a plot. **దురాశ** *n.* : Covetounsness, vain hopes, avarice, greed. **దుస్సహము** *adj.* : Insufferable, intolerable. **సహింపగూడని** **దుస్స్వప్నము** *n.* : An evil dream.

దుఃఖము *n.* : Grief, trouble, unhappiness, pain, misery. వ్యసనము, మనోబాధ.

దుకాణము*n.* : A bazaar, a shop అంగడి.

దుకూలము *n.* : A robe, vest, fine or white raiment, సన్నని వస్త్రము, తెల్లనివస్త్రము.

దుక్కి *n.* : Ploughing. దున్నుట. tillage, కృషి Ploughed land.

దుంగ *n.* : A deuce at games, or in dice. రెండు, ద్వయము, దుగదచ్చి deuceeight.

దుగలము or **దుగులము** *n.* : One sixteenth of the coin termed a Pagoda (వరహా).

దుగ్గ or **దుగ్గి** *n.* : An epithet of Kali or Parvati. కాళి, పార్వతి.

దుగ్గు *n.* : Musty straw. Straw trodden to pieces; రూపము చెడినది (తృణము)

దుగ్ధ *n.* : Ill will, displeasure, annoyace.

దుగ్ధము *n.* : Milk పాలు, **దుగ్ధాబ్ధి** *n.* : The sea of milk.

దుండిదుండి *adv.* : With eagerness, sharply. దబ్బున.

దుడుకు *n.* : Rashness, folly, wickedness, silliness, hastiness, దౌష్ట్యము, ఉద్ధతి. adj. Rash, intemperate, foolish, wicked.

దుడుదుడ *adv.* : Bang, slapdash, off, in a trice దొడదొడ.

దుడ్డు *n.* : A coin of the value, in some places, of four, and in others, of two annas. డబ్బు. Money in general. పైకము Wealth దుడ్డుగలవారు rich people. **దుడ్డుకఱ్ఱ** or **దుడ్డుకోల** *n.* : A club, stick or cudgel.

దుత్త *n.* : A jug, a jar, a small pot. చిన్నబుంగ దుత్తాయి *n.* : A short half jacket. కురుచ అరచట్ట. **దుత్తారి వలువ** *n.* : A sort of cloth.

దుత్తూరము *n.* : The Thorn apple, a poisonous plant. ఉమ్మెత్తచెట్టు Cunning, కపటము.

దుద్దు *n.* : The *pericarp* or centrebulb of a lotus : తామరపువ్వులోని దిమ్మె, కర్ణిక.

దును (another form of దున్ను) *v.n.* : To plough.

దునుకు or **దుముకు** *v.n.* : To leap. To make beate, *n.* : A lean a jump. గంతు Pain బాధ.

దునెవారి or **దునేదారి** *n.* : One who carries a sword in hand కత్తికట్టిన శూరుడు. A hero, శూరుడు.

దున్నంగి *n.* : A certain plant, a kind of wild croton.

దున్ను *v.a.* : To plough. దుక్కిచేయు. **దున్న** *n.* : A male buffalo. మహిషము. A male beast, పురుషపశువు. ఏనుగు దున్న a youngmale elephant. **దున్నపోతు** *n.* : A male buffalo, (Applied abusively), a rude, ignorant wretch.

దుప్పటి or **దుప్పటీ** *n.* : A sheet cloth, vest. పక్కదుప్పటి a bed sheet. **దుప్పటము** *n.* : A vest, a robe. వస్త్రము.

దుప్పి *n.* : The Spotted Deer.

దుబారా *adj.* : Extravagant. దుబారా ఖర్చు vain or extravagant expenditure.

దుబాసి *n.* : An intepreter. A Dubash.

దుబ్బ *n.* : The female organ of generation ఆడుగురి.

దుబ్బు *n.* : A bunch or tuft of grass. Stubble, తృణస్తంభము, దుబ్బు కొట్టివేయు to weed or clean land.

దుమగతికేతు *n.* : A star portending ill-luck. A comet, ధూమకేతువు.

దుమదుమ *adj.* : All wet. మిక్కిలి తడిగల. *n.* : Anger, irritability of temper. కోపము, **దుమదుమలాడు** to be angry.

దుమారము or **దుమ్మారము** *n.* : Dust, pollen of flowers. దుమ్ము, పుప్పొడి.

దుమాలు *adj.* : To the root, entire. సమూలము.

దుముకు or **దుమకు** *v.n.* : To leap, to jump, to plunge into గంతువేయు. n. A leap, గంతు. **దుముకులాడు** to leap about, గంతులువేయు, గోడ దుమికి leaping over the wall.

దుముక్కు *n.* : A thud. The sound made in leaping.

దుముదారు *n.* : An army, a host దండు. దుముదారుగా in a mob గుంపుగా.

దుమ్ము *n.* : Dust దుమారము, ధూళి, దుంబొడి (దుమ్ము + పొడి) Currystuff, మెంతి జీలకర్ర చేర్చిచేసిన నున్నని కూరపిండి.

దుయ్యు : Same as దూయు.

దుర్ : See under దుః

దురటిల్లు or **దురపిల్లు** *v.n.* : To grieve, suffer.

దురద *n.* : Itching. జిల, కనరు. **దురదగొండి ఆకు** *n.* : The nettle. దూలగొండి.

దురదుర *adv.* : Hastily. అతిశీఘ్రముగా.

దురము *n.* : Battle, war యుద్ధము. Swiftness. వేగము. *v.t.* : To wage war, to fight.

దురాయి, దురా or **దురాయీ** *n.* : A command, conjuration, adjuration, protestation a caveat or veto. ఆజ్ఞ, నీకు రాజుదురాయి you are not the king's friend.

దురాడము *n.* : A pillow, ఒరుగుదిండు.

దురితము *n.* : A crime, sin. పాపము.

దురుసు *n.* : Stubbornness, forwardness, impetuosity, hurry, vehemence, boisterousness, bluntness, rudeness. పెళుసు, పెటుకు, కట్టెవిరుపుతనము, పెడసరిగొట్టుతనము.

దురోదరము *n.* : Gambling. జూదము, దురోదరుడు a gambler జూదరి.

దుర్గ *n.* : One name of the goddess kali or Parvati.

దుర్గము *n.* : A strong-bold or-hill fort. కోట, స్వర్ణదుర్గము. a golden citadel.

దుర్భిని or **దుర్భిణి** *n.* : A telescope. ఓకు.

దుర్యోధనుడు *n.* : The name of a certain hero.

దులదుల *n.* : Hurry, agitation. సంభ్రమము.

దులుచు *v.a.* : To knock down as fruit off a tree, **దులుపు** *v.a.* : To shake off, as dust. విదిలించు.

దువ : Same as దుగ.

దువారము *n.* : A gate, gateway. వాకిలి.

దువాళము or **దువాళీ** *n.* : A trot ఒక విధమైన అశ్వ, ధార, దువాళించు to trot (as a horse does)

దువ్వ *n.* : Dust దుమ్ము, ధూళి.

దువ్వటము : Same as దుప్పటము.

దువ్వటిల్లు : See దూపటిల్లు.

దువ్వలువ *n.* : A cloth, a vest; a garment దుప్పటము, కట్టుకోక.

దువ్వు *v.a.* : To stroke, hanger or handle. To comb To run the fingers through the hair. కాలుదువ్వుట to draw the foot slowly over the ground, to paw the ground with the foot. **దువ్వెన** *n.* : A comb.

దుశ్శిరము *n.* : సుదర్శనలత, దూసరితీగె.

దుష్టము *adj.* : Vile, evil. bad, cruel, weak, base. **చెడ్డది, దుష్టమృగము** *n.* : A beast of prey. **దుష్టుడు** *n.* : A bad man.

దుసికిలు or **దునికిల్లు** *v.n.* : To slide off. To slip out of the fingers జారిపడు, బెణుకు To escape, తప్పించుకొను.

దుఫ్, దుస్తరము & c. : See under దుః.

దుస్తు *n.* : A cloth వస్త్రము A suit of clothes ఒక జత బట్టలు Beauty, అందము.

దుస్సర : Same as దూపర.

దుహిత *n.* : A daughter, కూతురు.

దూకలి *n.* : Pain బాధ.

దూకు *v.n.* : To leap over, get over, cross. **దుముకు, దూకుడు** *adj.* : Uneven ఎగుడు దిగుడు Forward.

దూకొను (from దూయు) *v.a.* : To penetrate, pierce. To learn, acquire. To suck up. To have, పొందు, కలుగు, ఆస్వాదించు. To oppose. *v.n.* : to spread, as a scent, వ్యాపించు, దూకొన్న suitable, proper. ఒప్పిదమైన.

దూగర *n.* : Soot కరదూపము. Dust, dirt; the dust of grain.

దూచి *n.* : A sort of game among boys.

దూట *n.* : Entering. The interior tender substance of the plantain tree : అరటి ఊచ.

దూటు *v.n.* & *a.* : To enter, rush into. To push the udder with the head, to butt. పొడుచు. దూటిపోవు. To rush, run swiftly, పరుగెత్తు. **దూటుకొను** *v.n.* : To fly. ఎగురు.

దూడ *n.* : A calf దూడలు అరిచనవి the calves were bleating. దూడల గొట్టిగాడు.

దూడుగ *n.* : చిలకదూడుగ.

దూత *n.* : (mase.) A messenger, an envoy. రాయబారి, దేవదూత (In Christian usage) an angel.

దూతి or **దూతిక** *n.* : A lady in waiting; a handmaid.

దూది *n.* : Cotton : which is thus called after being cleaned : విత్తులు తీసిన ప్రత్తి. దూదినిమ్మకాయ The citron, a kind of a large lime. **దూదేకు** *v.a.* : To clean cotton దూదేకులవాడు a man of the caste who are cotton cleaners. దూదేకులు cotton fluff. **దూదేకులపిట్ట** *n.* : The Grey Shrike, *Lanius lahtora.*

దూప *n.* : Thrist దప్పి. **దూవటిల్లు** or **దూవటిలు** *v.n.* : To feel thirsty, దప్పిగొను To be exhausted or wearied. అలయు. **దూపించు, దూపిల్లు** or **దూపిలు** *v.n.* : To thirst, to feel thirsty. దప్పిగొను.

దూపము *n.* : Smoke. పొగ. Burning of incense, incense.

దూబ *n.* : A mean fellow అధముడు.

దూబరదిండి *n.* : A prodigal, a spendthrift. సొమ్మును వృధాగా ఖర్చుచేసి తినువాడు.

దూబిడి *n.* : A stick used for keeping the loose pieces of thread in spinning నూలు తోడునపుడు చీడు తగిలించుటకు నిలిపే పీఠమమర్చిన కొయ్య.

దూబూచి *n.* : A game played by boys.

దూము or **ధూము** *n.* : Laying waste, sacking; a disturbance, plague, pestilence, epidemic. పాడు చేయడము, కొల్ల, దోపిడి. అమ్మవారి దూము an attack of cholera. హయిదరు దూము the invasion of Hyder.

దూముడి *n.* : A Knot with a loop, a running knot. దుస్సిపోయేముడి.

దూయు or **దుయ్యు** *v.n.* : To penetrate, go through గుచ్చుకొను. To

pull off the scabbard, as a sword. To take plam leaves out of a volume. ఊడదీయు to strip off leaves or boughs. To pluck, take, as a handful of grass.

దూరము *n.* : Distance, Distance in point of time. దూరదేశము a distant land. **దూరాభారము** *n.* : A great distance. **దూరుడు** *n.* : He who is far from దుష్టప్రవర్తన దూరుడై being far above such wickedness.

దూరు *v.a.* : To reproach, curse, rebuke, abuse, నిందించు. To enter, penetrate, rush in, చొచ్చు. To be introduced, or inserted. ప్రవేశించు.

దూర్వ *n.* : Bent grass : Saint foin, cinquefoil.

దూర్వాసుడు *n.* : The name of a Rishi or demigod proverbial for a fierce disposition. **దూర్వాసప్రకృతి** a violent temper.

దూల *n.* : Itching దురద, జిల. నవ. **దూలగొండి** *n.* : The plant called Cowach.

దూలము *n.* : A beam of timber. ముక్కుదూలము the bony division of the nose.

దూషించు *v.a.* : To revile abuse, satirize, laught at. నిందించు, దూరు. **దూషకుడు** *n.* : A reviler, a scoffer. నిందించేవాడు. **దూషణ** or **దూషణము** *n.* : Dispanagement, reproach. Abuse, reviling.

దూసరితీగ *n.* : A plant ఒక మొక్క. **దూసరి ధాన్యము** or **దూసరి వడ్లు** *n.* : The seeds of the same plant.

దృ *n.* : A serpent. పాము.

దృక్కు *n.* : The eye. కన్ను Sight, seeing, చూపు. **దృగాయుధుడు** *n. Lit.* : One who is armed with the eye, a title of Siva, who has a blasting glance.

దృఢము *adj.* : Hard, solid, strong, firm, bulky, massive. Able, mighty, brave, resolute, confirmed, certain, sure. real. **దృఢత** *n.* : Firmness, steadfastness, greatness, certainty.

దృతము *adj.* : Comforted, consoled. ఆదరింపబడిన.

దృశ్యము *adj.* : Visible. చూడదగిన. **దృశ్యుడు** *n.* : One who is visible, one worth looking at, a vencrable person, a respectable person.

దృష్టము *adj.* : Seen, visible, apparent. చూడబడిన. **దృష్టాంతము** *n.* : An instance, illustration, example, proof; evidence, testimony; a sample ఉదాహరణము. An institute or body of learning.

దెప్పము : A butt, a target. బాణాదుల కెదుట నిలిపిన కృత్రిమ లక్ష్యము, కూటలక్ష్యము.

దెప్పరము *n.* : Difficulty, distress. ఆపద, కీడు, కష్టము. Speed, quickness, త్వర. *adj.* : Perilous, terrible. అశక్యము, దుస్సహము. *v.n.* : To be

hurt. ఆపదనొందు,**దెప్పరికము** *n.* : Unbearableness, intolerableness దుస్సహత్వము.

దెప్పు *v.a.* : To taunt, quiz, gibe at, slander, tell tales of satirize.

దెప్పుడు *n.* : Taunting, gibing. దెప్పుట, దెప్పుడు మాటలు sarcasm.

దెబ్బ *n.* : A blow, a stroke. దెబ్బలుతిను to suffer blows, to be beaten. మంచిదెబ్బ a good blow.

దెస *n.* : A quarter or side. దిక్కు, పార్శ్వము. Lot bap, condition. అవస్థ, దురవస్థ Protection, refuge, దిక్కు, కాపు, ప్రాపు.

దేకు *v.n.* : To slide along on the posteriors. ముడ్డితో ప్రాకు.

దేదీప్యమానము *adj.* : Glorious, splendid.

దేని (from ఏది) *adj.* : Of which.

దేబరించు *v.n.* : To grovel, దేబరిస్తూ ఉండేవాడు. a mean wretch.

దేబె *adj.* : Wretched pauper, miserable. Dull, insensible, silly. A silly lout. దేబెముఖము గల careworn, wretched looking.

దేయము *adj.* : Fit to be given ఇయ్యదగిన.

దేరీజ *n.* : A tent. గుడారము.

దేవ : See under దేవుడు.

దేవకము *n.* : A die. (plu. dice) పాచిక, అక్షము.

దేవకి *n.* : The mother of the god Krishna. దేవకీనందనుడు Krishna.

దేవనము *n.* : Gambling, sport జూదము, క్రీడ.

దేవరాతము *n.* : A sluice from a tank అలుగు.

దేవరాయికొంగ *n.* : A kind of ibis, probably the Black ibis.

దేవరుడు *n.* : A title applied chiefly by a wife to a husband's brother. మగని తోడబుట్టినవాడు.

దేవాంగి or **దేవాంగులు** *n.* : The name of a certain caste of weavers. జేంద్రలు, **దేవాంగి** or **దేవాంగిపిల్లి** a sort of monkey, a Loris.

దేవిడీ *n.* : A fort-gate, a palace gate. కోటవాకిలి, నగరువాకిలి.

దేవు *v.a.* : To rinse. To take rice, & c., out of water with the hand to grope for, as with a drag under water, to trample on so as to destroy, as salt. **దేవురింపు** or **దేవురు** *n.* : Begging with importunity. Lamentation, bewailing, complaining, ఏడ్పు, మొర, **దేవులాడు** *v.n.* : To dive in water, to search in water. To roam about, to be in trouble, to pine or struggle.

దేవుడు *n.* : God, A deity, దేవత, వేలుపు. **దేవదత్తము** *n. Lit.* : the gift of god. The name of the conch or Arjuna అర్జునుని శంఖము. **దేవదారువు** *n.* : The Cedar : the Himalayan Cedar. Commonly called deodar. **దేవళము** *n.* : A temple, గుడి, దేవాలయము.

దేవాలయము *n.* : A temple. దేవళము. **దేవి** *n.* : A goddess, particularly Parvati. A queen.

దేశము *n.* : A country, land, territory; a district or sub-division of a country. రాజ్యము. A part, site, place, situation, seat, region, ప్రదేశము. **దేశకాకి** *n.* : A homeless wanderer, a vagrant. దేశపాండియ, దేశపాండ్య or **దేశముఖి** *n.* : A recorder. The higher revenue officer, a superintendent. **దేశభాష** *n.* : A vernacular language, as distinguished from Sanskrit; a dialect.

దేహము *n.* : the body. శరీరము. దేహబాధ a call of nature. **దేహసంబంధి** or **దేహసంబంధుడు** *n.* : A relation by blood. రక్తసంబంధుడు. **దేహయాత్ర** *n.* : Death. చావు. **దేహి** *n.* : The corporeal or embodied spirit. One who has a body, a man, దేహము గలవాడు.

దేహళి *n.* : A threshold : or the landing place before a door. (ఇంటి) గడప.

దైతేయుడు or **దైత్యుడు** *n.* : A demon, giant, or titan. తొలివేల్పు. **దైత్యారి** *n.* : The foe of the demons, i.e., Vishnu. A god వేలుపు.

దైన్యము *n.* : Lowness, meanness, poverty, humility, దీనత్వము. దరిద్రత్వము, దైన్యపడు to be humiliated. **దైన్యపాటు** *n.* : Humiliation.

దైర్ఘ్యము *n.* : Length. నిడుపు, పొడుగు.

దైవము *n.* : A deity, God దైవకృతము caused by chance or fortune దైవగతి Providence, the will or act of God chance. accident. దైవగతి చేత వర్షము రాలేదు it pleased God to give me rain. **దైవజ్ఞ** *n.* : A witch. **దైవజ్ఞుడు** *n.* : A fortuneteller wizard. **దైవతము** *n.* : A deity, వేలుపు *adj.* : pertaining to a god, దేవతది. **దైవికముగా** accidentally, providentially.

దైవారు *v.n.* : To excel, be exuberant. ఒప్పు, ప్రకాశించు, వెలుగు. To overflow. పొరలిపారు.

దైహిక *adj.* : Corporeal, bodily.

దొంగ (తీ to take lit. One who takes) *n.* : A thief or robber. A rogue, cheat, or hypocrite. A wretch, or miscreant : a culprit or felon. **దొంగిలించు** or **దొంగిలు** *v.a.* : To steal. అపహరించు.

దొంగు or **డొంగు** *v.n.* : To hide. దాగు.

దొండ *n.* : The plant called *Bryonia* or *Bimba*. దొండపండు the ripe fruit which is glossy and of a bright scarlet colour.

దొండి *n.* : A hole. రంధ్రము, తూటు, బొక్క. **దొండిపొడుచు** to bore, to make a hole, రంధ్రము చేయు.

దొంతర or **దొంతి** *n.* : A series. వరుస. A heap, or set of things, as a pile of pots or cups and saucers. *Adj.* : Lying in a series, వరుసగానున్న. adv. In a pile or heap.

దొందడి *n.* : A crowd, throng : a squeeze or crush : closeness, crowdedness. దిమ్మి, సందడి, సమ్మర్దము.

దొందు *n.* : A pair. జత. దొంబులిగొట్టు lit : one who kills two tigers. Ironically used to mean coward, పిరికివాడు.

దొంపు *n.* : A series of beds of flower or other plants. మళ్లవరుస.

దొగ్గలి *n.* : The Broad leafed thorny dock, రక్తబాష్పమనే మొక్క. The small leaved kind is called చిర్రికూర.

దొట్టి *affix.* : With, from తో, కూడా. రాముడుదొట్టి, రామునితో కూడా.

దొడదొడ or **దొణదొణ** *n.* : A gush (of water, & c.) a gushing flow.

దొడవ *n.* : A deformed person. కురూపి.

దొడ్డ *adj.* : Large, great, respectable Rich, powerful, Pleasing, charming, fine. దొడ్డనీళ్లు delicious water.

దొడ్డి *n.* : A yard. A backyard, stable or byre. పెరడు. *adj.* : Crooked, వంకరయైన. **దొడ్డికాళ్లు** bandy legs, పంగటి కాళ్లు. **దొడ్డివల** a kind of net, ఒకదినుసువల.

దొడ్డు Same as దొడ్డ. **దొడ్డువారు** (దొడ్డు + పారు) *v.n.* : To become great, to increase. అధికమగు.

దొద్ద *n.* : Plunder. కొల్ల, దొద్దకాడు *n.* : A plunderer. కొల్లపెట్టు వాడు. **దొద్దకత్తె** *n.* : A woman who plunders. కొల్లపెట్టునది. **దొద్దగొను** *v.t.* : To plunder, to rob. కొల్లగొను.

దొద్దు *n.* : A pot bellied man, a corpulent man. బొజ్జపట్టినవాడు.

దొన *n.* : A pool on a hill. కొండమీది నీటిపల్లము. A quiver, అమ్ములపొది. The sheath of a toddydrawer's knife, ఈంఢ్రవానికత్తిపిడి. **దొన యుప్పు** *n.* : Fuller's earth. చవుటి ఉప్పు.

దొన్నె or **దొప్ప** *n.* : A dish formed of a leaf pinned up at the corners.

దొపారము *n.* : The cap used to blind a goshawk or falcon.

దొప్ప See **దొన్నె. దొప్పలబోవు** *v.n.* : To bag out with wet, as leather does with damp. To shirivel up : to contract as the hands in pain. **దొప్పదోగు** *v.n.* : To plunge, to be drenched.

దొప్పుదొప్పు *n.* : A dull thumping noise.

దొబ్బ *n.* : A piece of flesh. A clot cloth of blood. ముద్ద. The outer side of the thigh. A pool or puddle. నెత్తురుకండ.

దొబ్బు *v.a.* : to shove, poke, push. తోయు. To cohabit, or lie with. To ravish or rape. పడదొబ్బు to knock down. దొబ్బుకొనిపోవు to run away with. **ఎత్తుకొని పారిపోవు** *n.* : A push, a thrust.

దొమదొమ *n.* : A loud buzzing.

దొమ్మ *n.* : The staggers : a fainting disease. మూర్ఛవంటిరోగము. Also,

the chest. దొమ్మవ్యాధి pneumonia. A kind of fish.

దొమ్మడోలు or **దొమ్మదారి** *n.* : A certain tree. అశ్వగంధి, పెన్నేరు, హయగంథ.

దొమ్మర *n.* : The name of a certain wandering caste, the members of which are tumblers, ropedancers and buffoons. **దొమ్మరి** *n.* : A man of this caste. దొమ్మరివాడు.

దొమ్మి *n.* : A swarm, rabble, mob, crowd. A melee fight. A fray, a skirmish. A noise, సందడి. దొమ్మి గూడి వచ్చిరి they came in a mob. దొమ్ములాడు to riot, to flight, To be distressed, to suffer.

దొర or **ధొర** : (from a Turanian root Tur-swift, powerful. The root is found also in Turk, Turannian, త్వర, త్వరితము, & c) n. A chief, a baron, a lord, master, owner, ruler, king, governor. ఏలువాడు, రాజు, గొప్పవాడు.

దొరకు : Same as దొరుకు. **దొరకుపడు** *v.n.* : To be caught or entangled. చిక్కుకొను. **దొరకొను** *v.n.* : and a. To be found. లభించు, చిక్కు. To begin, ఆరంభించు. To try, యత్నించు.

దొరయు *v.n. & t.* : To touch అంటు. To approach, come near, సమీపించు. To be equivalent to, సమానమగు. To resemble, be one with, suit, befit, become.

దొరలు or **దొర్లు** *v.n.* : To roll, to be rolled, to be poured forth, to be overturned or upset. Metaphorically, to die.

దొరవి Same as దొరువు.

దొరుకు or **దొరకు** *v.n.* : To be got, gained, found, procured, obtained. To accrue, occur, turn up చిక్కు, లభించు. దొరికించుకొను *v.a.* : To apprehend, seize, secure.

దొరవు or **దొర్వు** *n.* : A well-spring supplied by a sluice, a largewell : a pit of water. A ship's dock. నడబావి. A tank, కొలను. **దొరువుపట్టెద** *n.* : A crupper. ఎద్దుముడ్డికి తగిలించే పట్టెడ.

దొలుపు *v.t.* : To cause to roll. దొర్ల జేయు. **దొర్లించు** *v.t.* : To upset. దొరలించు. పాచికలను దొల్లించినాడు he threw the dice.

దొసగు or **దొసవు** *n.* : Fear, evil, harm. భయము, కీడు, ఆపద. విఘ్నము. *v.n.* : To happen, సంభవించు.

దోః or **దో** *n.* : The arm. బాహువు. Plu. దొలు.

దోర్బలుడు *n.* : One who is strong in the arm : a mighty man. **దోర్మూలము** *n.* : The armpit. **దొర్లు** a plural of దో.

దోకు *v.a.* : To pare or shave the ground, cutting up the turf. To dig slightly so as to loosen the soil for weeding. నేలను చెక్కు. **దోకుడు** or **దోకిస** *adj.* : Paring or scraping the ground. దోకుట. **దోకుడుపార** *n.* : A weeding spade. **దోకుడుబార** *n.* : A game played by children.

దోగు or **తోగు** *v.n.* : To be wet. తడియు. To be bruised. కొట్టుకొనిపోవు. **దోగాడు** or **దోగియాడు** *v.n.* : To crawl on the hands and knees like a babe. **దోగురు** *n.* : Theft దొంగతనము, చౌర్యము.

దోగ్ధ *n.* : A cowherd గొల్లవాడు. దోగ్ధ్రి *n.* : A milch cow. ఈనిన ఆవు, పాలిచ్చే ఆవు.

దోచు or **దోచుకొను** *v.a.* : To plunder, rob, sack. దొంగిలించు, అపహరించు.

దోటి *n.* : A pruning hook. A hook at the end of a pole. దోటమ్ము or దోటియమ్ము *n.* : An arrow with a crescent shaped head. దోటిముక్కర a hook-like nose-ring.

దోటు *v.t.* : To give. ఇచ్చు.

దోణము or **దోణాము** *n.* : A dumb-bell or Indian club. భుజమునకు బలము నిచ్చుటకై త్రిప్పెడు జెట్టెవాని యుపకరణ విశేషము. A mallet, ప్రూను సంకరముగా చీలుటకై అక్కడక్కడ చెక్కిన మేకులను దిగగొట్టెడు ఉపకరణ విశేషము.

దోత్రము *n.* : A garment : clothes. దోవతి.

దోదసి *n.* : The 12th day in the dark or lunar fortnight.

దోదు *adj.* : Bulky, slow, heavy, tardy.

దోదుమి, దోదుమ్మి or **దోదుముదారి** *n.* : A kind of weapon. ఆయుధ విశేషము.

దోనము *n.* : A large mallet. తాటిబద్దలు వేసేటప్పుడు దబ్బిచిప్పమీద కొట్టేది.

దోనె or **దోని** *n.* : A small boat ; a single masted ship. A small bucket, జలగడుగు సాధనము. A trough, usually made of a palm tree hollowed as a canoe. The beam, roller or pillow in a loom. A sluice, కాలువతూము. *adj.* : Slight, అల్పము.

దోపిడి, దోపు or **దోపుడు** *n.* : Plunder, devastation, pillage. దోపిచ్చువారు those who submit to be robbed.

దోపు *v.a.* : To stick in, insert, fasten (a hook or button)

దోమ *n.* : A mosquito or gnat. మశకము. **దోమతెర** *n.* : mosquito curtain.

దోమటి *n.* : Food అన్నము.

దోమడి *n.* : A marriage feast attended by certain peculiar ceremonies, in which only married people whose partners are alive can join.

దోవము *n.* : Diarrhoee in cattle. ఆహారము దేహమునపట్టక పశువులు పారుకొనుట.

దోయము *n.* : A dose, a certain prescribed quantity.

దోయి *n.* : A couple, a pair. జత. చనుదోయి a pair of breasts.

దోర *n.* : A heap, pile, stack. కుప్ప, పోగు, రాశి. *adj.* : Dun coloured.

దోరణ or **దోరణము** : Same as తోరణము. దోరపాక or ఓరపాక a shed with a pent roof.

దోరము : Same as ద్వారము.

దోరు *v.n.* : To die, expire, perish. చచ్చు. To be done away with or removed. తొలగిపోవు. To bend down, ఒరగు, వ్రాలు. **దోరుచు** or **దోర్చు** *v.t.* : To kill. చంపు. To cause to bend down, ఒరగించు, వ్రాల్చు.

దోరువ or **దోరువా** *n.* : A kind of plover. ఒకవిధమైన పక్షి.

దోరెము *n.* : The string by which hawks are kept tied up. డేగలకు కట్టె త్రాడు.

దోవ, తోవ or **త్రోవ** *n.* : A way, road, path. A way or means, an expedient. దోవపెట్టు to make a way, దారిచేయు.

దోవతి *n.* : A man's garment worn round the lions. కట్టువస్త్రము, పరిధానము.

దోష *n.* : Night. రాత్రి. The arm, భుజము. **దోషము** *n.* : Harm, evil. A fault, crime. An error, mistake, తప్పు sin, పాపము. A bad sign : a fatal symptom in illness. ప్రమాణము యొక్క దోషము the penalty of an oath.

దోస *n.* : A cucumber A melon (Ceded Districts) చేతిదోస or చేదుదోస the bitter cucumber. నక్కదోసకాయ a gherkin, ముల్‌దోసకాయ the prickly cucumber. నూగుదోస rough bryony. దోసకాయ చెంబు a mug, ribbed like a sort of cucumber.

దోసము : Same as దోషము. **దోసకారి** *n.* : A wicked person, a sinner. **దుష్టుడు, దుష్టురాలు** *n.* : he or she who is a sinner.

దోసర *n.* : The name of a certain creeping plant.

దోసిలి or **దోయిలి** *n.* : The hands held together so as to form a cup. A double handful : as much as can be contained in the two hands held as a cup.

దోసె *n.* : A kind of cake. ఆపము.

దోహదము *n.* : Wish, desire, longing. ఇచ్ఛ. The desires of a pregnant woman, గర్భిణికి గల వేవిళ్లు. Manure, ఎరువు. The art of gardening : the operation of forcing a plant or bringing out the flowers prematurely. దోహద లక్షణము pregnancy, గర్భము.

దోహలము *n.* : Desire, eagerness, or longing. Aspiring. ఇచ్ఛ, ఉత్సాహము. **దోహలి** *adj.* : Expert. నిపుణుడు, సమర్థుడు.

దౌ, దవు or **దవ్వు** *adj.* : Far, afar, distant. దూరము.

దౌడ, దవుడ or **దవడ** *n.* : The cheek. చెంప. బుగ్గలోపలి భాగము, తాలువు.

దౌడు or **దవుడు** *n.* : A fast run, a gallop, మిక్కిలి వేగపు పరుగు. See దవుడు.

దౌత్యము *n.* : Agency, ambassadorship. దూతభావము. An act of an agent, దూతకర్మము. The nature of an agent, దూతస్వభావము.

దౌరు or **దవురు** *n.* : Brightness, brilliancy. కాంతి.

దౌరుగోడ *n.* : A parapet wall round a well.

దౌర్జన్యము *n.* : Force, violence, wrong, fraud. బలాత్కారము.

దౌర్భాగ్యము *n.* : Mischance, evil, ill luck. దురదృష్టము. **దౌర్భాగ్యుడు** *n.* : A wretch, a miscreant.

దౌల or **దవ్వల** *adv.* : A far off. దూరమందు.

దౌలత్తు *n.* : Fortune; wealth; regal state.

దౌవారికుడు *n.* : A warder, a porter. ద్వారపాలకుడు.

దౌవు : Same as దువ్వు.

దౌష్ట్యము *n.* : Badness, wickedness. దుష్టస్వభావము.

దౌహిత్రుడు *n.* : A daughter's son. దుహితకొడుకు, మనుమడు.

దౌహృదము *n.* : Wish, desire, longing (in pregnant woman.) The prospect or symptoms of pregnancy. Compare దోహదము and దోహదవతి.

ద్యుతి *n.* : Brilliancy, radiance. కాంతి, వెలుగు.

ద్యుమణి *n.* : The gem of the sky, i.e., the Sun.

ద్యుమ్నము *n.* : Wealth; power. విత్తము, పరాక్రమము, బలము.

ద్యూతము *n.* : Gambling, play. జూదము.

ద్యోతకము *adj.* : Illuminating. ప్రకాశింపజేయునది. Conveying, shewing. స్నేహద్యోతకము what shews friendship. **ద్యోతము** *n.* : Light, heat. ప్రకాశము, ఎండ.

ద్రప్సము *n.* : A drop of water. నీటిబొట్టు. అతడు నాకు ఒక ద్రప్సమున్ను ఇయ్యలేదు he did not give me even a drop of water.

ద్రబ్బెడ *n.* : A kind of cake. ఒకవిధమైన భక్ష్యము.

ద్రవము *n.* Juice : moisture. తడి. **ద్రవద్రవ్యము** *n.* : A liquid. **ద్రవించు** *v.n.* : To distil, emit (moisture or liquor) To trickle, as water. కారు.

ద్రవిడము *n.* : The Tamil country. ద్రవిడాంగన a Tamil lady. ద్రావిడ.

ద్రాక్ష *n.* : A grape, a grape vine. పచ్చి ద్రాక్ష an unripe or sour grape. ద్రాక్ష పండ్లు raisins. ద్రాక్షరసము wine.

ద్రాక్షారామము *n.* : The name of a village near Rajahmundry.

ద్రాఘిష్ఠము *adj.* : longest : very long, మిక్కిలి దీర్ఘము.

ద్రాబ *n.* : A blockhead, a fool అసారుడు, అధముడు. *adj.* : Silly, worthless, base, trashy, అధమము, ద్రాబసొమ్ము trash, stuff, rubbish.

ద్రావకము *n.* : Spirit. An extract, essence. గంధకద్రావకము Sulphuric acid, vitriol. పెట్లుప్పు ద్రావకము Nitric acid. లవణద్రావకము Muriatic acid. కర్పూర ద్రావకము or కర్పూర తైలము turpentine.

ద్రావిడ *adj.* : Dravida; a name usually applied to Tamil. ద్రావిడ దేశము the Tamil country. ద్రావిడులు or ద్రావిళ్లు the Tamil people.

ద్రిండు : Another form of దిండు.

ద్రుడ్డు : Same as దుడ్డు adj.

ద్రుతము *n.* : Speed, quickness, త్వర. A name given by Telugu grammarians to the letter (న) N, in particular places. ద్రుతప్రకృతి A grammatical phrase denoting a word which ends in an N sound.

ద్రుమము *n.* : A tree. వృక్షము.

ద్రొబ్బు : Same as దొబ్బు to cause to fall, పడద్రోయు.

ద్రోణము or **దోణము** *n.* : A certain measure of capacity : rather more than 64 lbs. avoirdupois. తూము. The name of a certain hill. A steel. bow used in gymnastics. A scorpion. **ద్రోణాచార్యులు** *n.* : The name of a certain hero renowned for his strength.

ద్రోవది *n.* : The daughter of Drupada. ద్రౌపది.

ద్రోహము *n.* : Treachery. కీడుతలపు. Harm, offence, wickedness, a sin. రాజద్రోహము treason. స్వామి ద్రోహము a sin against God. **ద్రోహి** *n.* : A traitor.

ద్వంద్వము *n.* : Apair or couple. రెండు. The name of a certain kind of compound word (సమానము.) in which two nouns if uncompounded would be in the same case and united by a conjunction. Thus, రామ లక్ష్మణులు. Rama and Lakshmana. ద్వంద్వయుద్ధము A duel.

ద్వయము, ద్వయి or **దోయి** *n.* : A pair, couple. జత, రెండు.

ద్వాదశ *adj.* : Twelfth. పండ్రెండవ. **ద్వాదశాత్ముడు** n. The god who has twelve phases, an epithet of the sun. **ద్వాదశి** *n.* : The twelfth lunar day of either the light or dark fortnight.

ద్వాపరము *n.* : The third or Brazen age of the world, which has preceded the present కలియుగము or Iron age. ద్వాపరయుగ కథలు old wives' tales, legends.

ద్వారము *n.* : A door. వాకిలి. An opening, orifice, hole. A medium or way, ఉపాయము. **ద్వారపాలకుడు** *n.* : A porter. వాకిటికావలివాడు, ప్రతిహారి. The figures of "cherubs" put up on each of the gates of a temple. **ద్వారబంధము** *n.* : The frame of a gate, a door frame. వాకిటి ద్రానిచట్టము.

ద్వి *n.* : Two, ఎండు. **ద్విగుణము** adv. and adj. Double, two fold. ధనద్విగుణము cent. per cent. **ద్విగుణాకృతము** *adv.* : Twice ploughed. **ద్విజ** *adj.* : Twice born. పక్షి, పల్లు, పాము. A tooth : as all

teeth are reproduced. **ద్విజుడు** A Brahmin.

ద్విషుడు *n.* : An enemy. శత్రువు.

ద్వీపము *n.* : An island. దీవి. A continent. The Hindu mythology reckons seven such. In compounds this means Foreign. Thus. ద్వీపద్రాక్ష పండ్లు Raisins, i.e., foreign grapes. ద్వీపాంతరములు foreign parts. **ద్వీపవతి** *n.* : A river, stream. నది, ఏరు. **ద్వీపి** *adj.* : Pertaining to islands, native of an island, insular. *n.* : A tiger, ounce or leopard, పులి, చిరుతపులి. The sea, సముద్రము.

ద్వేషము *n.* : Enmity, hatred పగ, శత్రుత్వము, అన్నద్వేషము loathing food, want of appetite. **ద్వేషి** *n.* : An enemy of ద్విషుడు. **ద్వేషించు** *v.a.* : To hate, dislike. విరోధించు, పగగొను. **ద్వేష్ట** *n.* : An enemy.

ద్వైతము *n.* : Dualism : the theory that there are two eternal and self-existing substances or principles. Opposed to అద్వైతము which teaches that there is but one substance of which all things are manifestation. Also the name of a forest. ఒకానొక వనము.

ద్వైపాయనుడు (from ద్వీపము.) *n. Lit* : The Island born. an epithet of వ్యాస the celebrated poet.

ద్వైమాతురుడు *n.* : An epithet of the god Ganesa; who according to mythology had "two mother", one being Parvati and the other an elephant.

ద్వైవిధము *n.* : Two-foldness : the being in two modes.

ద్వ్యర్థి *adj.* : Having a double sense, as an allegory or a puzzle.

ధ

ధ : The letter Dh, as in Adhere.

ధగధగ *n.* : Brilliancy, glittering. *adj.* : Bright. "ధగధగద్ధగితరత్నము" or ధగధగలాడు *v.n.* : To glitter, to flash.

ధట or **ధటము** *n.* : A wooden balance, or pair of scales. కొయ్యత్రాసు.

ధటి *n.* : A belt. దట్టి. A modesty piece, గోచి. **ధటిని** *n.* : A cotton cord used as a belt నూలిమొలత్రాడు.

ధట్ట *n.* : An army, సేన. **ధట్టము** *n.* : A host, a multitude. సమూహము.

ధట్టుడు or **ధట్టుడు** *n.* : A hero, a brave man. శూరుడు.

ధనము *n.* : A herd of cattle. ఆవుల మంద. Treasure, property, resources, wealth. In mathematics, it is the equivalent of the word "plus".

ధనియాలు or **దనియాలు** *n. plu.* : Coriander seeds. కొతిమిరగింజలు.

ధనిష్ఠ *n.* : The name of a constellation. నక్షత్రవిశేషము.

ధనువు or **ధనుస్సు** *n.* : A bow. విల్లు. The arc of a circle. The sign Sagittarius in the zodiac. **ధనురా కారము** *n.* : The shape of a bow ధనుర్ధరుడు, ధనుష్మంతుడు or **ధానుష్కుడు** *n.* : An archer. విలుకాడు. **ధనుర్మార్గము** *n.* : A curved line : an arc.

ధన్యము *adj.* : Fortunate, blest, virtuous. *n.* : Wealth. An exclamation like Hurra! Huzza! most excellent! ధన్యుడు a happy or fortunate man, పుణ్యవంతుడు, పుణ్యాత్ముడు, కృతార్థుడు. **ధన్య** *n.* : A noble woman, a lady ధన్యురాలు, పుణ్యవతి.

ధన్వంతరి *n.* : A name common to Surya the sun, and to Siva, but usually given to the physician of the gods. దేవవైద్యుడు.

ధన్వము (from ధనువు.) *n.* : A bow. **ధ్వని** n. A woman. విలుకాడు. An epithet of Arjuna, అర్జునుడు. A skilful man, నేర్పరి.

ధమనము *n.* : Southerwood, a very fragrant herb. దవనము, కిక్కస కసవు.

ధమని *n.* : A vein. నరము, బోలునరము. A tube or pipe, గొట్టము. a flute. **ధమనుడు** n. One who blows a pair of bellows, కొలిమితిత్తి నూదువాడు. A cruel man, క్రూరుడు. Fire అగ్ని.

ధమ్మిల్లము *n.* : Tresses, curls, locks. కొప్పు.

ధర or **ధర** *n.* : Price, rate, valuation. ధరప్రతులు rates, prices. **ధరావతు** *n.* : Valuation. A deposit, an advance of a loan.

ధర *n.* : The earth. భూమి, నేల. See ధరణి. **ధరిత్రి** *n.* : The earth. భూమి, నేల. **ధరాధరము** *n.* : A mountain : as being a pillar or prop of the earth. **ధరణము** *n.* : Holding, possessing, having. ధరించుట. **ధరణి** *n.* : The earth. భూమి. ధరణి దేవుడు or ధరామరుడు *n.* : A terrestrial deity, i.e., a. Brahmin. **ధరనీధరము** *n.* : A mountain. కొండ, నేల తాల్పు. **ధరణీ ధరుడు** or **ధరణీశ్వరుడు** *n.* : A king, రాజు.

ధరణము *n.* : An imaginary coin, of the value of 8 dubs.

ధరించు *v.a.* : To wear or put on. To bear, తాల్చు.

ధర్మము or **ధర్మువు** *n.* : Duty. విధి. Virtue, పుణ్యము. Right, న్యాయము. Alms. A rule, precept or principle. విధి. Nature, character, property, స్వభావము. A function or trade. Custom, usage, propriety. ఆచారము. ధర్మశాస్త్రము or ధర్మ సంహిత Law, the science of right. సాత్వికధర్మము the conduct that shows meekness, కులధర్మము the rules of caste. **ధర్మపత్ని** a lawful

wife. **ధర్మకర్త** *n.* : A judge or arbitrator. A church warden, or manager of a temple. The executor to an estate. **ధర్మజుడు** *n.* : One who knows what is right. ధర్మము నెరిగినవాడు. **ధర్మసత్రము** *n.* : A charity house, a poor's house. **ధర్మాత్ముడు** *n.* : A Virtuous or liberal man పుణ్యాత్ముడు, ధర్మాసనము *n.* : A Judge's seat.

ధర్షణము *n.* : Contumely, scorn. బెదిరించడము, తిరస్కారము. **ధరణి** *n.* : An adulteress. జారస్త్రీ. **ధర్షించు** *v.t.* : To treat with contempt. తిరస్కరించు.

ధవళము *adj.* : White, bright. తెల్లని. Fine, చక్కని *n.* : Whiteness, తెలుపు. **ధవళములు** *n.* : A kind of song. ఒక విధమైన పాట ధవళిమ or ధవళిమము *n.* : Whiteness, తెలుపు.

ధవిత్రము *n.* : A leather fan used in sacrifices.

ధవుడు *n.* : A master, lord, owner, king. రాజు. A husband, పెనిమిటి. See విధవ and వైధవ్యుడు.

ధాటి *n.* : A rush. An attack, as assault. An inroad, incursion, invasion. దండయాత్ర, దాడి, ధాటికలadj. Resolute, firm, decided, decisive, fluent, well versed. **ధాటిగా** *adv.* : Decisively, decidedly, resolutely, firmly, trimly, spiritedly, briskly.

ధాణుకపాలు or **ధాణుధోడ** *n.* : A shuffle; a quivering motion in dancing.

ధాత *n.* : One who saves. రక్షించువాడు. Brahma, the Creator, బ్రహ్మ.

ధాతకి *n.* : A tree called *Grislea tomenlosa,* ఆరెచెట్టు.

ధాతువు *n.* : The essence of anything. సారము. One of the constituent elements of the earth, or of the body. A fossil or mineral red chalk, పర్వత ధాతువు, జేగురు.

ధాత్రి *n.* : The earth. భూమి. A foster mother, తల్లి. A nurse, దాది. A plant, ఉసిరికచెట్టు. **ధాత్రేయి** *n.* : The earth. భూమి.

ధానుష్కుడు : See under ధనుస్సు. ధానుష్కస్వాములు expert archers.

ధాన్యము *n.* : Rice in the husk : rough rice. Grain, corn in general : all kinds of grain are spoken of in the plural number, except cleaned rice (బియ్యము) నవధాన్యములు the nine kinds of grains, viz., గోధుమలు, యవలు, పెసలు, సెనగలు, కందులు, బొబ్బరలు, నువ్వులు, మినుములు and ఉలవలు.

ధామము *n.* : A house, abode or dwelling. ఇల్లు. A place, చోటు. Light, వెలుగు. Brightness, splendour. కాంతి.

ధార *n.* : A stream, a current; oozing or issuing of anything; the course of a stream, a course or sequence.

ప్రవాహము. The edge, అంచు. Sharpness, కరుకు.

ధారకము *n.* : Sustenance, food. A stimulant, made of spices, & c., given to a convalescent before he is put upon diet.

ధారణ *n.* : Exchange, barter.

ధారణము *n.* : Keeping, holding, having, maintaining, wearing. ధరించుట.

ధారాటము *n.* : A horse. అశ్వము. A cuckoo, చాతకపక్షి, వానకోయిల.

ధారాళము *n.* : Freedom from restraint. అడ్డపాటులేమి. *adj.* : Liberal, free. **ధారాళవృష్టి** plenteous rain.

ధారి *n.* : One who bears or carries. ధరించువాడు, ధరించునది, విషధారి poisonous, venemous; one who carries a poison, విషమును ధరించినవాడు. ధారుడు *n.* : A bearer, carrier, supporter.

ధార్తరాష్ట్రము *n.* : A sort of goose or swan with a black beak and legs. నల్లని ముక్కును కాళ్లును గల హంస. **ధార్తరాష్ట్రుడు** *n.* : A son of Dhritarashtra.

ధార్మికుడు *n.* : A good man. పుణ్యాత్ముడు.

ధావనము *n.* : Running. పరుగు Cleanness. శుద్ధి. దంతధావనము cleaning the teeth.

ధావళ్యము *n.* : Whiteness, brightness, a white colour. తెలుపు.

ధిక్కరించు *v.a.* : To flout, scorn, disregard, treat contemptuously, cry out against. తిరస్కరించు. **ధిక్కారము** or **ధిక్క్రియ** *n.* : Scoru, contempt. తిరస్కారము. **ధిక్కారి** *n.* : A scorner. ధిక్కృతుడు one who is scorned, తిరస్కరింపబడినవాడు.

ధిమింధిమి *n.* : Ting tang, ding dong. **ధిమ్మనిమ్రోయు** *v.n.* : To resound aloud.

ధిషణ *n.* : Sense, wisdom. understanding : The intellect. బుద్ధి.

ధిష్ణ్యము *n.* : A place. స్థానము. A house, గృహము. A star, నక్షత్రము. Strength బలము.

ధీ *n.* : Understanding, intellect. బుద్ధి, మతి. ధీజనము the wise, the sagacious. **ధీంద్రియము** *n.* : The understanding sense, the knowing faculty, జ్ఞానేంద్రియము. **ధీమంతము** *adj.* : Sensible, intelligent. బుద్ధిగల. **ధీమతి** *n.* : A clever woman. ధీమంతుడు a wise man. బుద్ధిమంతుడు.

ధీర *n.* : A heroine, a brave woman. **ధీరము** *adj.* : Brave, firm, steady, wise, sensible. **ధీరత్వము** *n.* : Courage Self-command, resolution to hear or endure. **ధీరుడు** *n.* : A hero. ధైర్యము కలవాడు. A learned man, విద్వాంసుడు.

ధీవరుడు *n.* : A fisherman. జాలరి.

ధుత్తూరము *n.* : The Thorn Apple; ఉమ్మెత్తచెట్టు.

ధుని *n.* : A river. నది. a stream ఏరు.

ధుర *n.* : A burden. బరువు. **ధురంధర** *adj.* : Bearing a burden, able,

clever, talented. బరువు మోయునట్టి. **ధురంధరత్వము** *n.* : Supporting, upholding, patronage, responsibility.

ధూ *interj.* : Fie! Poh! avaunt!

ధూకళి *n.* : A sort of tune or dance.

ధూతము *adj.* : Tossed, flowing, dishevelled. ఎగరగొట్టబడిన.

ధూపము or **ధూపము** *n.* : Incense, fumigation. **ధూపకలశము** *n.* : A censer. **ధూపార్తి** *n.* : A censer. **ధూపితము** *adj.* : Fumigated, ధూపము వేయబడిన.

ధూమము *n.* : Smoke. పొగ. **ధూమకేతువు** *n.* : A comet, being "smoke-tailed", i.e., having a trail of smoke. Also a name of fire (Agni). **ధూమధ్వజుడు** *n.* : The god of fire, whose banner is smoke. **ధూమరేఖ** *n.* : A smouldering smoke.

ధూర్జటి *n.* : Siva శివుడు.

ధూర్తము *adj.* : Outrageous, rude, violent. **ధూర్తుడు** or **ధూర్తు** *n.* : A violent man, a villain. A cheat. మోసకాడు.

ధూర్వహము *adj.* : Able to bear or sustain a burden బరువు మోయగల. **ధూర్వహుడు** *n.* : One who sustains a burden **ధూర్వహత** *n.* : Sustaining, bearing. బరువు మోయుట.

ధూళి *n.* : Dust, దుమ్ము, పరాగము. **ధూళిధ్వజుడు** *n.* : Wind. వాయువు.

ధూసరము *adj.* : Ash colored, dark, obscure, embrowned as with dust, discoloured, soiled, begrimed, Iron-grey: blackish. బూడిద వర్ణము గల. n. Ashcolor. బూడిదవర్ణము. An ass, గాడిద.

ధృతము *adj.* : possessed, held, contained. ధరింపబడిన. ధృతకోపము angry. **ధృతరాష్ట్రుడు** *n.* : The father of Duryodhana and uncle of the Pandu princes. **ధృతి** *n.* : Steadiness, firmness, bravery, valour. ధైర్యము. Pleasure, happiness. సంతోషము, సౌఖ్యము. A spirit, extract, essence. లవంగధృతి essence of cloves. చందనధృతి sandal oil.

ధృష్టుడు *n.* : A man of firmness దిట్టతనము గలవాడు.

ధేనువు or **ధేనుక** *n.* : A milch cow. లేగటి ఆవు.

ధైర్యము *n.* : Steadiness, firmness, reliance, boldness, bravery, self-command. Resolution, courage, gallantry. నాకు ధైర్యము లేకపోయినది my heart failed me. ధైర్యము చేయు to make bold, to pluck up heart. ధైర్యము కొలవు to encourage, to comfort.

ధోరణి *n.* : A series, line, range; వరుస, పంక్తి. A way, style, tradition. పద్ధతి. ధూమధోరణి, a volume of smoke.

ధౌతము *adj.* : Washed, cleaned. కడుగ బడిన, ఉతికిన *n.* : A washed cloth. ఉతికిన బట్ట.

ధౌరంధర్యము (from దురంధరము) : Same as ధురంధరత్వము.

ధౌరితకము *n.* : A horse's trot. అశ్వగతి భేదము, కావతిరగడము.

ధౌరేయము *n.* : A beast of burden. **బరువుమోయు జంతువు** adj. Able to bear a burden. బరువు మోయునది. **ధౌరేయుడు** *n.* : One who is able to sustain a burden or responsibility.

ధౌర్త్యము : Same as ధూర్తత్వము.

ధ్యానము *n.* : Fixing the attention on God. Meditation. contemplation. A poetical personification. An encomium, panegyric. తదేక ధ్యానముగా నున్నాడు he has fixed his undivided attention on it. **ధ్యానించు** or **ధ్యానము చేయు** *v.a.* : To meditate on. ధ్యేయము fit to meditate on, ధ్యానింపబడిన.

ధ్రువము *n.* : Permanency, stability : certainity. నిశ్చయము. The truth, sure knowledge. *adj.* : Permanent, fixed, enduring, eternal, certain, ascertained. నిలుకడగల, కదలని. ధ్రువకాలు a permanent lease; ధ్రువపైరు a permanent crop, garden produce. **ధ్రువకము** *n.* : The Longitude. (Colebr. Essay on Zodiac) **ధ్రువపరుచు** *v.a.* : To establish, settle, ascertain or verify. **ధ్రువుడు** or **ధ్రువనక్షత్రము** *n.* : The name of the North Pole : the Pole Star.

ధ్వంసము *n.* : Destruction, ruin. నాశము. ధ్వంసము చేయు or ధ్వంసపరచు to ruin, destroy. నాశము చేయు. **ధ్వంసితము** *adj.* : Ruined, destroyed, wrecked.

ధ్వజము *n.* : A flag or banner. టెక్కెము. A flagstaff, టెక్కెపు కంబము. A mark, a sign or symbol. గురుతు. The male organ of generation. లింగము, మగగురి.

ధ్వని *n.* : A sound : a voice. ప్రతిధ్వని an echo. **ధ్వన్యర్థము** *n.* : An allegory. An ellipitcal meaning. **ధ్వనించు** *v.n.* : To sound శబ్దించు, మ్రోయు, మ్రోగు.

ధ్వాంతము *n.* : Darkness. అంధకారము. చీకటి.

ధ్వానము *n.* : Sound. ధ్వనిమ్రోత.

న

నంకు *v.n.* : To rub on the ground. నేలను కోరాడు.

నంగ or **నంగనాచి** *n.* : A weevil, or canker worm, a book worm, a round white worm, (also called వడ్లచిలక and ముడికొొక్కు) which looks harmless but is desructive. **నంగనాచితనము** *n.* : Feigned simplicity. **నంగిమాట** *n.* : A nasal sound : a word pronounced through the nose. ముక్కుతో మాట్లాడినమాట. A snuffle, or twang.

నంజ or **నంజి** *n.* : Land artificially cultivated; land in which wet crops are raised; an irrigated field, a field adapted for the growth of wet crops. మాగాణి. The opposite is పుంజ or పుంజి dry land. **నంజనేల** *n.* : Wet land.

నంజు, నంజుకొను or **నంచుకొను** *v.n.* : To eat by small morsels, to nibble, to pick at, to eat a little of any thing like pickle. & c., as a relish to the principal food. **నంజుకురుపు** an idolent ulcer. నంజు చిగురు a gumboil.

నంటి or **నంటు** *n.* : Friendship. స్నేహము. మాలిమి. నంటు, నంటికాడు or **నంటుకాడు** *n.* : A friend, companion, or lover. నేస్తకాడు, స్నేహితుడు. నంటుకత్తె a female friend. స్నేహితురాలు.

నంద *n.* : A small pot. ముంత. Wealth, fortune, కలిమి.

నంది or **నందికేశ్వరుడు** *n.* : The name of the bull of Siva. A bull, వృషభము. పందిని నంది నందిని పంది చేసేవాడు one who can make a pig a bull and a bull a pig.

నందించు *v.n.* : To rejoice. **నందకము** *n.* : That which rejoices, సంతోషించునది. The sword of Vishnu. **నందన** *n.* : A daughter, కూతురు. The name of a year, ఒక సంవత్సరము. **నందనము** *adj.* : That which rejoices. సంతోషించునది. **నందన వనము** *n.* : Indra's pleasure garden. Elysium. A park. ఉద్యానవనము.

నందివర్ధనము or **నంద్యావర్తము** *n.* : The broad leaved Rose Bay. తగరచెట్టు.

నందివృక్షము *n.* : A tree, the Toon or Indian Mahogony Tree.

నందుడు *n.* : The shepherd king Nanda, the foster father of Krishna.

నంబరు or **నెంబరు** *n.* : A number. Also (colloquially), a law-case. Abbreviated into నెం.

నంబి *n.* : A Vaishnava priest. విష్ణుపూజకుడు.

నకనక *n.* : Hunger. కార్శ్యము. **నకనక బడు** or **నకనకలాడు** *v.n.* : To be famished. కృశించు. వాని కడుపు నకనకలాడుచున్నది he is famished.

నకరనక్రలు *n.* : A weed called *Poa ciliata*.

నకలు *n.* : A copy of a document or letter; a duplicate. నకలువ్రాయు or చేయు to make a copy of a document or letter.

నకషా *n.* : A map or plan.

నకారపొల్లు *n.* : The sign of N final. This is exemplified in the words నాకున్, వానికున్, ఇంటిలోన్, బైటన్.

నకించనత్వము *n.* : Nothingness, Nonexistence.

నకీబు *n.* : A herald, a chamberlain or usher. భట్టురాజు, వెండిబెత్తమువాడు, వేత్రధరుడు.

నకులము *n.* : The mongoose, ముంగి, ముంగిస. **నకులుడు** *n.* : Nakula, the name of a certain hero. యుధిష్ఠిరుని తమ్ముడు.

నక్క *n.* : A jackal. కొంకునక్క a fox : గుంటనక్క, కొండనక్క or **పోతునరి** *n.* : The Indian Fox, *adj.* : Mean, base, క్షుద్రము. నక్కను తొక్కి వచ్చినావు you have come on a jackal in your way, i.e., you are in luck to-day. **నక్కగుంట** a pitfall.

నక్కీ *n.* : Gold or silver lace, brocade. సరిగ.

నక్కు *v.n.* : To prowl, crouch down. To peep. To conceal or hide oneself, ఒడుగు, దాగు *n.* : A joint, అతుకు.

నక్తము *n.* : Night. నక్తంకరుడు n. An epithet of the moon. **నక్తంచరుడు క్తే** A demon, a fiend that prowls at night. రాక్షసుడు, రేద్రిమ్మరి.

నక్రము *n.* : A crocodile. మొసలి.

నక్షత్రము *n.* : A star. చుక్క. A constellation. The name of any one of the twenty lunar mansions. అశ్వని మొదలగు నక్షత్రములు సూర్యుడున్న నక్షత్రము the sign in which the sun is. **నక్షత్రమాల** a necklace consisting of twenty seven pearls. **నక్షత్రవీధి** *n.* : The Milky Way.

నఖముక్త : A nail, talon, claw. గోరు. A scale, as of an armadillo.

నఖారా *adj.* : Worthless, useless.

నగ *n.* : A jewel or ornament. భూషణము. Cattle in general.

నగదు *n.* : Ready money, cash. నగదీ లెక్క or నగదులెక్క a cash account.

నగము *n. Lit* : That which is immovable. A hill, కొండ.

నగరము or **నగరి** *n.* : A town పట్టణము, పురము.

నగరిచెక్క Same as నక్కెరు.

నగరు or **నగరి** *n.* : A house, a palace. రాజగృహము. ఆ మాన్యము నగర గలిసి పోయినది that land is fallen in to Government. A temple. దేవగృహము. నగరు సాంబ్రాణి benzoin imported from Nugger.

నగవు or **నవ్వు** *n.* : A laugh, a smile. నగవరి one who is laughing, నవ్వుగలవాడు. See నవ్వు.

నగారా *n.* : A large kettle drum. పెద్ద ఢంకా.

నగిషీ or **నకాసి** *adj.* : Ornamental, variegated, as sculpture.

నగు or **నవ్వు** *v.n.* : To laugh. To smile. నవ్వు. **నగించు** or **నవ్వించు** *v.a.* : To make (one) laugh. నగుబాటు or **నవ్వుబాగు** *n.* : A joke, a jest : redicule, mockery. అపహాసము.

నగ్గు or **నుగ్గు** *n.* : Powder. పొడి, చూర్ణము.

నగ్నము *adj.* : Naked. నగ్నంకరణంబులై stripped naked. నగ్నత్వము nudity, nakedness. **నగ్నవేషము** *n.* : Nudity, a naked figure or appearance.

నగ్నవేషధరుడై assuming the appearance of a naked man. నగ్నుడు a naked man, దిసమొలవాడు.

నచ్చికొట్ట *n.* : a drug called *Coccolus indicus.*

నచ్చు *v.a.* and *v.n.* : To confide, trust. నమ్ము. To coax, persuade; to harass, pester. *n.* : Delay. ఆలస్యము. Wearisomeness, annoyance; something that gives trouble. బాధ.

నజరానా or **నజరు** *n.* : A present, A present offered in homage. A forced contribution, an unjust fine. నజరుగల shapely, handsome, fine.

నజుగుజులుచేయు *v.n.* : To hustle, push about.

నజ్జ *adj.* : Thick, buttery, greasy, as buffalo's milk.

నజ్జు *n.* : An atom. అణువు. A bit, fragment. నలుసు. నజ్జునజ్జుగా కోయు to mince, cut up into small bits.

నటత్ *adj.* : Dancing. terrible with moving eyebrows. నటన or **నటనము** *n.* : A dance, dancing. నాట్యము Motion, agitation; cunning behaviour, కపటప్రవర్తనము. మాయా నటనము a course of fraud. **నటి** n. An actress. వేశ్య, నట్టువుని పెండ్లాము. **నటించు** *v.n.* : To dance. To act, as on the stage.

నట్ట *n.* : A die at play. పాచిక. **నట్ట** Short for నడుమ. The middle part of anything. **నట్టడవి** the heart of the forest, అరణ్యమధ్యము.

నట్టనము *adj.* : Slight, weak, frail.

నట్టాడు *v.n.* : To dance, నర్తించు. To move or shake, చలించు. నట్టాడునడుము a trembling waist.

నట్టు *n.* : A spot of ground. A place, abode. స్థానము, వాసస్థానము. Delay, ఆలస్యము. An obstacle, or hindrance; hesitation. ఆటంకము.

నట్టువ *n.* : Dancing నర్తనము, ఆట. నట్టువుడు, నట్టువకాడు or **నట్టుగుడు** *n.* : A dancing master. నాట్యము నేర్పువాడు. A dancer. నాట్యకాడు.

నట్లొట్లు *n.* : Drops of water that fall from the leaves of trees. చెట్లాకుల మీద నిలిచిపడే నీళ్లబొట్లు.

నడచు : Same as నడుచు, నడ or **నడక** *n.* : A walk; walking, stepping, motion, movement. గమనము. **నడకొండలు** moving mountains. నడపీనుగు a walking corpse : a fool, a good for nothing man. **నడజోడు** *n.* : A foot soldier. కాలిబంటు, పదాతి. **నడత** *n.* : Conduct, behaviour నడవడి, ప్రవర్తనము.

నడము *n.* : A sort of reed or bulrush. Burgrass, కిక్కసగడ్డి.

నడయాడు *v.n.* : To wander about, to roam, సంచరించు. To move, shake or tremble, చలించు. **నడవ** *n.* : The entry into a house. నడవలో

పండుకొన్నాడు he lay down in the entry or porch. **నడవడి** or **నడవడిక** *n.* : Conduct, behaviour. నడత, చరిత్రము. *plu.* : నడవడులు or నడవళ్లు. **నడతెంచు** (నడుచు + తెంచు.) *v.n.* : To come. వచ్చు. నడతెమ్ము (the imperative.) come. To go, పోవు. **నడబావి** *n.* : A well with steps down into it.

నడి, నడిమి or **నడు** *adj.* : Middle, mid. నడికాలము the idle time of the year, between the ploughings. **నడితడప** the thick or middle part of a palm branch, తడప. **నడికట్టు** (నడిమి + కట్టు.) *n.* : A girdle, waistband. నడిరేయి, నడురేయి or **నడురే** *n.* : Midnight.

నడితి or **నడ్తి** : Same as నడత.

నడుకు *v.n.* : To tremble వణకు, కంపించు. నడుకొను (నడుకు + కొను) Same as వణకు. **నడునడు** *adj.* : Trembling much. మిక్కిలి వణుకుచు.

నడుచు or **నడచు** *v.n.* : To walk, go, move, proceed. To happen, occur, pass, take place.

నడుము *n.* : The middle, the waist, or loins. కాను. The middle portion మధ్యభాగము. నడుమంతరము or **నడుమంత్రము** *adj.* : Extraordinary, unprecedented, unthought of, as a windfall. *n.* : The waist, కాను. An interval, మధ్యకాలము.

నడ్డి *n.* : The bending of the body back-wards శరీరము వెనుకకు వంగియుండుట. (The bending of the body forwards or being hump-backed is called గూను.)

నద్వలము or **నద్వంతము** *adj.* Reedy, abounding in reeds. నడప్రాయదేశే, కిక్కస కసువుగల (దేశము.)

నతము *adj.* : Bent, bowed. వంగిన. Crooked, వంకరైన. Deep, లోతైన. నతనాభి a deeply curved navel.

నత్త *n.* : A snail, a shell fish. గుల్లయందుండు పురుగు. A pad (like that used by palankeen bearers, so called because somewhat hollow.) **నత్తగుల్ల** *n.* : The shell of a snail, & c. **నత్తగొట్టు, నత్తచిప్ప** *n.* : An oyster shell. నత్తచేపలు. A sort of bird పక్షిభేదము.

నత్తి *n.* : Stuttering, stammering. **నత్తివాడు** a stammerer, నత్తిగలవాడు.

నత్రెము *n.* : A sort of glove worn by falconers.

నది *n.* : A river or stream A river or stream, which flows from west to east. **నదము** *n.* : A river which flows to the west.

నద్ధము *adj.* : Bound. కట్టబడినమొగ్గ. A sprout, చిగురు. A flower, పుష్పము. క్రొన్ననలు పూచెను it bore fresh blossoms. **ననకారు** *n. Lit* : Blossom time.

ననంద or **ననాంద** *n.* : A husband's sister. ఆడుబిడ్డ మగని తోడబుట్టినది.

ననయు, ననచు or **ననుచు** v.n. To expand, bloom, blossom, sprout, పూచు, పుష్పించు, పల్లవించు, చిగిరించు. To be pleasant or fine, ఇంపగు. To excel, అతిశయించు.

ననుబ్రాయి or **నన్బ్రాయి** *n.* : Ill-boiled food. చక్కగా ఉడకని బియ్యము. **ననుబ్రాయిపడు** of **ననుబ్రాయియగు** *v.n.* : To boil badly, as rice.

నన్న *adj.* : Short. కురుచ.

నన్నూరు (నలు + నూరు.) *adj.* : Four hundred.

నపుంసకము *adj.* : Neuter, neither masculine nor feminine.

నప్త *n.* : A grandson, either in the male or female line. మనుమడు.

నఫరు *n.* : An individual. నఫరుగతిగా individually. నఫరుజామీను personal bail. నఫరుగతిలెక్క each customer's account at a shop.

నఫా or **నకా** *n.* : Profit, gain, advantage. లాభము.

నభము or **నభస్సు** *n.* : The sky, or atmosphere. ఆకాశము, **నభస్యము** *n.*: A name of the month Bhadrapada. భాద్రపదమాసము. **నభస్వత్తు** or **నభస్వంతుడు** *n.* : Air, wind. వాయువు, గాలి.

నమః *n.* : Hall ! దండము. **నమసితుడు** or **నమస్వితుడు** *n.* : One who is worshipped, అర్చితుడు. **నమశ్శివాయ** I salute Siva. **నమస్కరించు, నమించు** or **నమస్కారము చేయు** *v.n.* : To prostrate one's self, salute with folded hands, bow.

నమకచమకము *n.* : Certain prayers in the Vedas addressed to Rudra.

నమనములాడు *v.n.* : To thrive, to bloom, as plants.

నమనము *n.* : Bending. వంగుట: Humility. నమ్రమగుట. **నమితము** *adj.* : bent. humble. వంగిన, నమ్రమైన.

నమలు or **నములు** *v.a.* : To chew, masticate or munch.

నమస్కరించు and **నమస్కారము** : See under నమః.

నమిలి : Same as నెమలి.

నముచి *n.* : A demon, so *named*. **నముచిసూదనుడు** *n.* : The slayer of Namuchi, an epithet of Indra. ఇంద్రుడు.

నమూదు or **నమోదు** *adj.* : Shewn, exhibited, entered, mentioned, specified, particularised. ఆగుపరచబడిన, చెప్పబడిన, వివరించబడిన.

నమూనా or **నమోనా** *n.* : A specimen, sample, model, pattern మాదిరి.

నమేరువు *n.* : The tree termed *Calophyllum inophyllum.* సురపొన్న.

నమ్మకు *n.* : Salt. నమ్మకుదారోగా a salt superintendent.

నమ్మదుంప *n.* : A sort of grass, *Scirpus kysoor.* కశేరుకము, గొట్టి గడ్డ.

నమ్మి : Same as నెమలి.

నమ్ము *v.a.* & *n.* : To believe or give credit to. To trust or confide in. To rely on, to have faith in. విశ్వసించు. To suppose. imagine. నమ్మనగు it is believable, విశ్వసింప వచ్చును.

నమ్రము *adj.* : Bowed, bent. crooked, curved. వంగిన.

నయ or **నయము** *n.* : Beauty. అందము.

నయనము *n.* : An eye. కన్ను.

నయము *n.* : Cheapness. Profit. లాభము. Smoothness మనువు, మృదుత్వము Beauty, అందము. Welfare, case facility. Good health, soundness. safety.

నర, నరపు or **నరువు** *n.* : Greyness of the hair. ఫలితత్వము. A grey hair. **నంవెంద్రుకలు** *n.* : Grey hairs. నరపగడ్డము a grey beard.

నరకము *n.* : Hell. దుర్గతి. **నరకుడు** *n.* : A scoundrel, villain. దుష్టుడు. **నరకాసురుడు** *n.* : The name of a giant slain by Vishnu. **నరకాంతకుడు** *n.* : The destroyer of Naraka, an epithet of Vishnu.

నరకు : Same as నరుకు

నరగ or **నరగజము** *n.* : A drum. భేరి, అనద్ధభేదము.

నరము *n.* : A vein or artery, a nerve. నాడి. A tendon, or muscle of the body. వానిచేతికి నరాలు లేవు he has no nerves in his hand. i.e., he is a very open handed man.

నరయు : Same as నరియు.

నరవ *n.* : A hill path. కొండత్రోవ.

నరవంగి *n.* : A kind of tree.

నరాగి or **నరాగీ** *n.* : A knife or sword. కత్తి, ఖడ్గము.

నరిగి *n.* : A certain colour of sheep. గొర్రెలలో నొకవిధమైన రంగు.

నరిడి *n.* : A certain disease of the heart among the cattle. గుండెయుబ్బరపు పశురోగము.

నరియకొక్కు *n.* : A sort of snake.

నరియడు *n.* :A jackal or fox. నక్క.

నరియు, నరయు or **నరియు** *v.n.* : To grow grey, as appliend to the hair. గడ్డము నెరిసినవాడు a man with a grey beard.

నరుకు or **నరకు** *a.* : To cut, to hew, to fell to sever, to chop or of lacerate. ఖండించు.

నరుజు *n.* : An atom. అణువు. *adj.* : Very small. సూక్ష్మము.

నరుడు *n.* : a man. A name of Arjuna. నరులు human beings. నర nara. *adj.* : Human. నరదేవుడు, నరపాలుడు or **నరేంద్రుడు** *n.* : A king, a ruler. రాజు. **నరపశువు** *n.* : A brutish man. **నరబలి** *n.* : A human sacrifice. **నరాంతకుడు** *n.* : A man slayer, a murderer. **నరభక్షకుడు** or **నరమాంస భక్షకుడు** *n.* : A cannibal.

నరుము *v.t.* : To reduce to powder, to triturate. పొడిచేయు. n. Powder. పొడి. భార. నరుమూడు (నరుము + ఆడు) Same as నరుము.

నర్తనము *n.* : Dancing, gesticulation, acting. నటనము, ఆట. నర్తనాగారము a dancing school. నాట్యశాల. **నర్తకుడు** *n.* : An actor, mime, or juggler. A puppet show man. ఆడెడువాడు, నట్టువుడు.

నర్మము *n.* : Sport, pastime, dalliance. పరిహాసము, మేలము. Gladness, సంతోషము.

నర్మిలి or **అర్మిలి** *n.* : Desire. అపేక్ష.

నర్ర *n.* : A troublesome milch cow. ప్రయాసచేత పిదుకదగిన ఆవు. An ox. నర్రలు horned cattle, కొమ్ములు గల పశువులు.

నర్రమామిడి *n.* : A plant used in medicine.

నల : Same as నల్ల adj.

నల or **నళ** *n.* : The name of a king. See నళ.

నలక *n.* : A particle or mote. నలుసు.

నలకం *n.* : A kind of vessel, భాండవిశేషము.

నలకువ, నలగుడు or **నలచు** : See under నలుగు.

నలకూబరుడు *n.* : The name of a son of Kubera.

నలగు : Same as నలుగు.

నలత : See under నలుగు.

నలదము *n.* : The root of the *Amtropogou muricutus,* called cuscuss grass. తెల్లవట్టివేరు.

నలభై or **నలుబది** *n. & adj.* Forty. నలభైమంది forty people.

నలి *n.* : Dust, powder. పొడి, చూర్ణము. Indisposition, illness, రోగము. Rubbish, weeds, stuff. చిదుగులు. Affection, love. ప్రేమ.

నలినము or **నలిని** *n.* : A lily. తామర. నలినాయాతాక్షి or **నలివాక్షి** *n.* : A woman who has fair eyes or lily-like eyes. **నలివారి** *n.* : The 'Foe to lilies : i.e., the moon.

నలు or **నాలుగు** *adj.* : Four. నలుదెసలు the four quarters or sides. నలుగురు, నల్గురు, నలువురు or **నల్వురు** *n.* : Four persons, Some persons, several people, as in English we say half a dozen without meaning exactly the number six. **నలుచదము** *adj.* : Four square.

నలుగు, నలగు or **నలియు** *v.n.* : To break.

నలుడు or **నళుడు** *n.* : The name of Nala, a certain hero.

నలుపు *n.* : Blackness. నీలవర్ణము. adj. Black. See నల్ల.

నలువ : See under నలు.

నలువు *n.* : Beauty. ఒప్పిదము. ability, సామర్థ్యము *adj.* : Beautiful. ఒప్పిదమైన. నలునొప్ప beautifully, finely.

నలుసు (from నలుగు) *n.* : A mote or particle: an atom: a mote that gets into the eye. రేణువు, నలుసంత very little, as much as an atom.

నల్ల *adj.* : Black. *n.* : Blackness. నలుపు. Black stuff : charcoal, బొగ్గు. Blood, నెత్తురు. **నల్లచీమ** *n.* : A black ant. **నల్లజీలకర్ర** *n.* : Black cummin. **నల్లటి** or **నల్లని** *adj.* : Black. **నల్లనయ్య** lit : the black god, i.e., Krishna. **నల్లపూస** *n.* : A black bead. **నల్లపడు** *n.* : To turn black, to blacke. *n.* : **నల్లమందు** *n.* : Lit the black drug, i.e., Opium అభిని.

నల్లవు or **నల్లవో** *Interj.* : Alas ! అయ్యో, ఔరా !

నల్లా or **నల్లీ** *n.* : The barrel of a gun.

నల్లి *n.* : A bug. మత్కుణము నల్లిచెట్టు A shrub.

నల్లిక or **నల్లికళ్లపాము**: See నలికిలిపాము.

నల్లె *n.* : A span. జేన. నల్లెడు of the size of a span, or of four finger's breadth. జేనెడు, లేక, బెత్తెడు.

నల్లెరు or **నల్లేరు** *n.* : The plant termed *Cissus*. a weed used in dyeing, వజ్రవల్లి. కొండనల్లేరు samphire.

నల్వము*n.* : A furlong or a distance of four hundred cubits or 200 yards.

నళ *n.* : Name of a year. ఒక సంవత్సరము.

నవ *n.* : An itching. జిల, దురద. **నవగోను** *v.n.* : To itch. **నవనవ లాడు** *v.n.* : To flourish, prosper, thrive.

నవటాకు*n.* : One eighth part of a seer.

నవత్ *adj.* : Budding, వికసించెడి.

నవత *n.* : Languishing illness, decline. దీర్ఘజాడ్యము, నవయుట. Pain. Sorrow, దుఃఖము.

నవనీతము *n.* : Fresh butter. అప్పుడు చిలికి యెత్తిన వెన్న.

నవము *adj.* : New, కొత్త. *n.* : Praise, స్తోత్రము, పొగడ్త. Nine, తొమ్మిది. నవసంఖ్య the figure nine : viz. which the poets say is (the form of a beautiful ear. నవమన్మథుడు a second Cupid. నవసుందరి a second Venus, a rival to Venus. **నవకము** *adj.* : New, Fresh, blooming, నూతనమైనది. నవరత్న కిరీటము a gemmed crown. **నవరాత్రి** n. The "Navaratri" or nine nights : an annual festival in honour of Durga : also called Dussarah, దసరా.

నవయు or **నవియు** *v.n.* : To languish, sink, perish, to fall away in flesh. రోగాదులచేత కృశించు, శుష్కించు. నవిసిన worn away, worn out ఇట్లు నవిసి నవిసి చచ్చుచున్నాడు he is dropping into his grave.

నవరంగము *n.* : A chamber, or summer house standing alone in the square of a house. మధ్య రంగము.

నవరు Same as నగరు. **నవళ్లు** or **నగళ్లు** *n.* : Places. వివిధోత్పాతంబులకును నవళ్లలో దోచుకీడునకు దోడ్తోశాంతి విధానము.

నవల or **నవలా** *n.* : A woman. ఆడుది, ఇంతి. In the acc. case, నవలాను.

నవాచారము or **నవాసారము** *n.* : Salt ammoniac Ammonium chloride.

నవాతు *n.* : A sort of white loaf sugar.

నవారు *n.* : A broad tape. మంచుములకు నేసే పెద్దటేపు.

నవి *n.* : A foundation pit on which a wall is raised.

నవీనము or **నవ్యము** *adj.* : New, recent, fresh.

నవితి *n.* : A measure of twelve seers (Ganjam).

నవుకు *n.* : A leak in a channel or sluice.

నవుకరీ or **నౌకరీ** *n.* : Service. కొలువు. **నవుకరు** or **నౌకరు** *n.* : A servant. పరిచారకుడు, కొలువుడుకాడు.

నవురు or **నౌరు** *adj.* : Soft (as cloth or the temples).

నవులు or **నౌలు** or **నమలు** *v.a.* : To chew. To shoot or throb. పిక్కలు నవులుచున్నవి the calves of my legs ache.

నవ్వు *v.n.* : To laugh. హసించు. *v.t.* : To laugh at to joke పరిహసించు, అపహసించు. **నవ్వులాట, నవ్వుటాల** or **నవ్వుటాలు** *n.* : Laughter, amusement, fu. *n.* : **నవ్వుబాటు** or **నగుబాటు** *n.* : Ridicule, a joke.

నశించు *v.n.* : To be ruined or destroyed, to lapse, merge, pass away. **నశింపు** *n.* : Loss, destruction, ruin. **నశ్వరము** *adj.* : Perishing, perishable. నశించునది.

నస *n.* : Irritation, ticklishness, soreness of throat, itching. దురద. A pest; harm, danger, ఉపద్రవము. నసనసగానుండే irritable, ticklish. **నసగూటి** *n.* : An amorous woman, an adulterous woman, కామోద్రేకము కలది, జారిణి. **నసగూడు** *n.* : Amorous desire. కామోద్రేకము.

నసుకు *n.* : Slinking, An innuendo, a hint, A lie, అసత్యపు మాట. *adj.* : Petty, slight, inaudible. False, అసత్యము. *v.a.* : To hint, express by innuendo.

నస్యము *n.* : Snuff; any powder, or liquid which physicians prescribe to be snuffed up into the nose. నస్యము పిడిచు to express the juice of any herb into the nose. నస్యము వేయు to use such a medicine.

నహి : (interjection) No ! "వానినహి" kinship is all nonsense, the cousinship is a mere nullity.

నాంచారు *n.* : A lady, a goddess.

నాంది *n.* : A preliminary. The exordium, prelude, prologue dedication, or praise of a deity, recited in benedictory verses at the commencement of a religious ceremony or poem.

నాకము *n.* : Heaven, Elysium, Paradise, స్వర్గము. The sky, the atmosphere, ఆకాశము. నాకబలి See నాగవల్లి. **నాకేశుడు** *n.* : A name of Indra.

నాకు *v.n.* : To lick. నాకించు to make one lick. పులి నాకి విడిచినట్లు (proverb) you have had a narrow escape వానిని పాము నాకినది the snake stung him.

నాకువు *n.* : An ant-hill. పుట్ట.

నాగ or **నాన్** *adv.* : As though, so called.

నాగపసాని or **నాగప్పసారి**: See under నాగవల్లి.

నాగము *n. Lit* : That which pertains to a mountain. A serpent, పాము. Particularly, a cobra. **నాగపాశము** *n.* :The *sperpentine,* weapon of Varuna. **నాగబంధము** *n.* : The serpents embrace i.e., both wound together in an upright position as shown in various sculptures. **నాగేంద్రుడు** *n.* : The king of the Naga fairies.

నాగరము *n.* : Dried ginger, సొంఠి. నాగరము or **నాగరి** the name of the Devanagiri alphabet as, being elegant or polished. *adj.* : Pertaining to a town, నగర సంబంధమైన. **నాగరికత** or **నాగరికము** *n. Lit* : Townliness; urbanity, elegance, civility, courteousness, refinement, civilisation. **నాగరికుడు** *n.* : A gentleman, a man of elegance, a civilised person.

నాగలి, నాగెలు or **నాగేలు** *n.* : A plough. నాగటికర్రు a plough-share. నాగటి చిప్ప or నాగటిదుంప the wooden part of the plough on which the share is fixed. నాగటిజోదు an epithet of Balarama.

నాగవల్లి *n.* : The vine that produces the betel leaf or *tamalapaku.* నాగవల్లి or more correctly written నాకబల్లి, i.e., దేవలకు చేయు పూజ. **నాగపసాని** or **నాగప్పసాని, నాపసాని** *n.* : A matrom.

నాగసింధూరము *n.* : A red calx of lead.

నాగా *n.* : Nought, nothing; and cipher; intermission. Remainder. నాగా లేకుండా without fail. without intermission or remainder.

నాచికొను *v.a.* : To snatch, usurp, seize. హరించు. **నాచికోలు** *n.* : Seizure, usurpation, అపహరణము. **నాచు** *v.a.* : To snatch, *n.* : A thief.

నాజేరు *n.* : A sheriff in a court of law. An inspector. Nazir.

నాజూకు *adj.* : Delicate, fine, tender. సున్నితమైన, నాణెమైన.

నాటకము *n.* : Acting, dancing. నర్తనము. A play, or drama. Conduct. ప్రవర్తనము. వీధి నాటకము a street play. **నాటకులు** *n.* : Stage players, dramatis personae.

నాట్యము *n.* : Dancing, a dance, నృత్యము. నాట్యమాడు to dance.

నాటు *adj.* : Home-made, country-made. నాటుపురము the country, the mofussil. నాటుపురానికి పోయినారు they are gone up the country. **నాటువైద్యుడు** a quack doctor. నాటుమందు country-made gunpowder.

నాటు *v.n. & a.* : To plant or fix. గుచ్చు. To impress, as with the nails. To prick or pierce, గుచ్చుకొను. **నాటించు** *v.a.* : To plant, fix firmly.

నాడా *n.* : A ribbon, tape. నేసిన పట్టా.

నాడి *n.* : A pipe, tube, blow pipe. గొట్టము Any tubular organ of the body, as an artery, vein, the pulse. బోలునరము. A Hindu hour of 24 English minutes. గడియకాలము. నాడి చూచు to feel the pulse. **నాడింధమము** *n.* : Bellows, కొలిమితిత్తి.

నాడు *v.a.* : To plant, నాటు. *n.* : A land, a country, a district. తూర్పు నాడు, నాడెల్ల the eastern districts. all the land. పల్లపునాడు low-lying land. వేగినాడు the Vegi country. వేగినాటివారు people of the Vegi sect or party.

నాడు *n.* : A day. Time. That day. ఆనాడు. That time, ఆకాలము. ఆనాడు at that time. **నానాడు** *adv.* : Day by day, now and there. **నానాటికి** *adv.* : Day by day. by degrees.

నాడె *n.* : A weaver's shuttle. నూలుకండె యుంచి నేసే సాధనము.

నాణెము, నాడెము or **నాణ్యము** *n.* : Quality, Fineness, goodness of cloth, metals, & c. యోగ్యాయోగ్య పరిశీలనము. Character, honesty, యోగ్యత. Polished behaviour. నాగరికత. **నాడెకత్తె** or **నాణెకత్తె** *n.* : A polished woman. నాణెము కలది.

నాతము *n.* : A daily allowance of money, batta. బత్తెము. వానికి జీతనాతములు లేవు. he receives neither pay nor batta.

నాతి or **నాతుక** *n.* : A woman. స్త్రీ.

నాదము or **నాదు** *n.* : Sound; a note, a ringing in the ears. A slight head-ache. నాకు తల నాదుగానున్నది I have a slight headache. ధ్వని, మ్రోత. **నాదించు** *v.n.* : To make a noise, to sound మ్రోగు.

నాది *pron.* : Mine. **నాదు** *adj.* : My, my own. నాదుకరంబులు my hands.

నాదూరు or **నాదారు** *adj.* : Poor, helpless.

నాథుడు *n.* : A lord, king. రాజు, a hus-band, పెనిమిటి, a saint.

నాన *n.* : Shame, modesty. సిగ్గు. నానగేడియై losing all shame, సిగ్గుచెడి. **నానగండ** *n.* : A shameless man. సిగ్గుమాలినవాడు.

నానపాల *n.* : The plant called the *Thymeleaved spurge*. రెడ్డివారి నానబాల బియ్యము.

నానా *adj.* : Many, diverse, all sorts of, sundry. వివిధమైన. **నానాత్వము** *n.* : Plurality, diversity.

నాను, నానుకోవి or **నానుక్రోవి** *n.* : A gold necklace of small beads linked together. కంఠాభరణ విశేషము.

నాను *v.n.* : To soak, to be steeped, to become wet. నానుడు or **నాన్చు** *v.t.* : To cause to soak. నానజేయు. **నానుడి** (నాను + నుడి) *n.* : A rumour. కింవదంతి. A proverb, సామెత. **నానుడు** *adj.* : Moist, damp, wet, soaked, sopped, steeped. తడిసిన.

నాపకుడు *n.* : A destroyer. నాశకుడు, నశింపచేయువాడు. కులనాపకుడు the curse of his father's line.

నాపరాయి *n.* : A whitish freestone used in lithography. Grey chlorite slate, or potstone. నాపు ఉప్పు salt that is not crystallized.

నావసా *n.* : A knapsack. సిపాయీలవీపు మూట.

నావసాని : See under నాగవల్లి.

నాపితుడు *n.* : A barber. మంగలి.

నాభి *n.* : The navel. బొడ్డు. Musk, కస్తూరి. Poison, విషము, నాభి or వసనాభి aconite. The central hole in a wheel, రథచక్రమధ్య రంధ్రము. నాభిక *n.* : The navel. **నాభిజన్ముడు** *n.* : Brahma, as produced from Vishnu's navel.

నామము or **నామధేయము** *n.* : A name appellation, title. The upright mark drawn in the forehead by the Vaishnavites.

నామా *n.* : A deed, letters patent. కరారునామా an agreement. రాజీనామా a deed of an amicable settlement. వకాలతునామా a deed of attorney, a power of attorney given in writing.

నామాలపిల్లి *n.* : A sort of wild cat with four upright lines on the forehead. **నామములుతీయు** *v.n.* : To reed wood in carpentry, to carve it with parallel upright lines, resembling the Vaishnavite marks.

నాము *n.* : The new sprout springing from the stumps of millet. **నాపచేను** *n.* : A field of జొన్నలు of which the stalks after being cut, have thrown out sprouts నాపపంట the crop so produced.

నామోషి *n.* : Disgrace, shame. అవమానము.

నాయకము or **నాయకరత్నము** *n.* : the central gem or stomacher of a necklace పతకము నడిమిరత్నము.

నాయకుడు *n.* : A leader. శ్రేష్ఠుడు A chief, అధిపతి. కథానాయకుడు the hero of a poem or story. **నాయిక** n. The heroine. నాయకరము n. The rank or office of a Naik or headman, chiefdom, lordship. ఆధిపత్యము.

నాయడు or **నాయుడు** *n.* : A chief. A title borne by men of a certain Sudra caste.

నాయన *n.* : Father, sir. Used also as an endearing term for any one that is addressed. మీనాయన your father. మానాయనమ్మ my grand-mother. నాయన, నాయనా Alas ! alas, oh ! oh !

నాయము *n.* : Justice.

నార *n.* : The fibre of plants, fibrous bark of trees. నారకచ్చడము or నారకుడి a garment made of bark used by nuns. నారవస్త్రము. అరటినార strings of the fibres of the plantain tree. **నారచీర** *n.* : A garment of bark worn by sages, a linen cloth. **నారజెల్ల** *n.* : A sort of fish. **నారదబ్బకాయ** or నారదపు కాయ *n.* : The citron.

నారంగము *n.* : the orange tree. నారింజ.

నారము *n.* : Water. జలము. A crowd of men. నరులసమూహము.

నారకము *n.* : Hell. నారకస్థలము the infernal regions.

నారట్టము *n.* : Land which has chasms or cracks in it. నెరియలు వాసిన భూమి, బీటికనేల.

నారదంతకము *n.* : The side timber of a door frame. ద్వారపు నిడుపుకమ్మి.

నారదము *n.* : A sort of orange.

నారదుడు *n.* : Narada, the Mercury or Momus of the Hindu Olympus, represented as the inventor of the lute, and messenger and news monger of the gods. A roaming tell-tale, a makebate. నారద సంగీతము divine music. **నారదత్వము** *n.* : A jeering makebate temper like that of Narada or Mercury.

నారసము *n.* : An iron style or arrow; a pin or spike run through a volume to keep it together A tool used by housebreakers for boring walls. Proverbially used for a piercing glance.

నారాచము *n.* : An iron arrow. అచ్చుయినుప బాణము, గంటము. **నారాచి** *n.* : An instrument to cut gold, బంగారమునునరికే కొరముట్టు, సానము. The balance used by a goldsmith, అగసాలెవాని త్రాసు.

నారాజి or **నారాజీ** : Same as నరాజి.

నారాయణుడు *n. Lit.* : One who rests on the waters. A name of Vishnu or Brahma. విష్ణువు, బ్రహ్మ.

నారి *n.* : A woman. పరనారి another man's wife. **నారీత్వము** *n.* : The being a female: womanhood.

నారి *n.* : A bowstring. వింటి అల్లెత్రాడు. A gut or muscle, నరము. నారి or నారికురుపు *n.* : The guinea worm that breeds in the flesh of the leg, సెలపుండు, నాడివ్రణము.

నారింజ *n.* : An orange. కిచ్చిలిపండు.

నారికేళము, నారికడము, నారికెడము or **నారికేడము** *n.* : The cocoanut

tree నారికేళపాకము a very difficult style used in books.

నారు *n.* : a tender young sprout, or plant. Young plants kept to be transplanted. నారుమడి a field thickly set with grain to be afterwards transplanted. నారుపప్పు a shoot, & c. (anuk) **నారుపాటలు** *n.* : Common ballads or ditties regarding a fairy or goddess named నారు which presides over tender plants. **నారుపోయు** *v.n.* : To sow corn thickly, for the purpose of afterwards transplanting it. మిరపనారు పోసినారు they planted chilie seeds in beds.

నారుడు or **నార్చు** *v.t.* : To cause to wither. వాడజేయు.

నారువ *n.* : A kind of tree.

నాలవ : See under నాలుగు.

నాలి *n.* : A mean work. కుత్సితపు పని. కూలినాలి cooly and other low and uncertain kind or work. adj. Sly. కుత్సితము. Deceitful, వంచకము. Slight, imperceptible, latent, insidious, మందము. **నాలి కరువు** a latent or indolent ulcer. నాడీ వ్రణము, నారికురువు. **నాలిగాలి** or **నాలి తెమ్మర** a zephyr, a slight or imperceptible breeze. మందమైనగాలి.

నాలి *n.* : A forest tree called *Ulmus, integrifolia*.

నాలుక, నాలిక, నాలికె or **నాల్క** *n.* : The tongue. A tongue of fire. జ్వాల. కొండలనాలుక the uvula.

నాలుగు, నాల్గు or **నాలువు** *adj.* : Four. Often used indefinitely as when we say half a dozen.

నాళము *n.* : A tube, a hollow or tubular stalk, as the stalk of the water lily. కాడ, గొట్టము. A sort of air gun, చిమ్మనగ్రోవి.

నాళ్లు *n.* : The plural of three words; that is, of నాడు a day నాడి n. Vein and నాడు a country.

నావ *n.* : A ship, boat, or vessel. ఓడ, తరణి. **నావకన్ను** *n.* : A fish called Kuritch, also a species of Sparus. **నావికుడు** *n.* : A steersman. A sailor, ఓడ నడపువాడు.

నావర *n.* : A kind of locust that is most destructive to crops.

నావుడు or **అనవుడు** *conj.* : On his or her saying so, అనిచెప్పగా. Therefore, wherefore.

నావురాకులు *n.* : A sort of plant with broad leaves.

నాశము or **నాశనము** *n.* : Disappearance, కనబడమి. Ruin, loss, destruction, death. **నాసిరిల్లు** *v.n.* : To be ruined. నాశమునొందు, నశించు. To be hurt, నవయు.

నాస *n.* : The nose. ముక్కు. The lintel, or upper timber of a door. ద్వారము

మీది లక్ష్మికమ్మి, అడ్డకమ్మి. **నాసా పుటము** or **నాసికారంధ్రము** *n.* : A nostril. ముక్కురంధ్రము. నాసామణి *n.* : A nose jewel. ముక్కర. **నాసిక** *n.* : The nose. The sense of smell, ఘ్రాణము.

నాసీరము *n.* : The van of an army. అగ్రేసరసైన్యము, ముందరవెళ్లు దండు, సేనాముఖము. Pride, దర్పము. **నాసీరుడు** *n.* : A leader, a captain. సేనాముఖమందు నిలిచిన వాడు.

నాస్థి *n. Lit* : "It is not" A cipher, non-entity, nullity. **నాస్తికుడు** *n.* : One who denies the existence of an after-life, పరలోకము లేదనువాడు. An atheist. నాస్తిక్యము or **నాస్తీకత** *n.* : Atheism.

నింకెర *adv.* : Quickly, శీఘ్రము.

నింగి *n.* : The sky. ఆకాశము. నింగిచూలి the atmosphere, వాయువు. **నింగిపడు** *v.n.* : To set, as the sun, అస్తమించు. నింగిసిగ an eptithet of Siva. శివుడు.

నించు or **నింపు** *v.a.* : To fill. పసిడి కుండలు నించి filling the golden vases.

నింజిలి *n.* : Uneasiness, distress, trouble of mind. మనోదుఃఖము.

నిండు *v.n.* : To be filled, to be full. పూర్ణమగు. **నింట** or **నిండుట** *n.* : Fullness, as of water (జల) పూరము. **నిండ, నిండా** or **నిండుగా** *adv.* : Fully. Much, entirely, utterly. Perfectly. **నిండారు** or **నిండబడు** *v.n.* : To be full.

నింద *n.* : Blame, censure, reproach, dishonour. అపవాదము, దూరు. అపదూరు. **నిందాస్తుతి** *n.* : A sneer : ironical praise : irony. నిందాస్పదము.

నింపాది *adj.* : Plenty. సమృద్ధము. Gentle, proper, right, fair. *n.* : Gentleness, quiet. నెమ్మది. నింపాదిగా by gentle means, gently, fair and softly.

నింపిరి *n.* : Dirt. మురికి.

నింపు : See నించు.

నింబము *n.* : the margosa tree. *Ayadirachta indica.* వేపచెట్టు.

నికటము *n.* : Nearness. సమీపము. adj. Near, close to. సమీపమైన.

నికము : Same as నిక్కము.

నికరము *adj.* : What remains after all deductions are made, the net balance. త్రోపుడుపోగా మిగిలినది. Selected, excellent. నికరము బంగారు the net weight of the gold. నికరం రాబడి net income. *n.* : A flock or multitude. A treasure. నిధి. adj. Excellent, శ్రేష్ఠము.

నికర్షణము *n.* : The backside of a house, & c. ఇల్లులోనగువాని వెనుకటి భాగము. An open space around a town or city. పట్టణము చుట్టు వారికబయలు.

నికష *n.* : The name of the mother of the demons. రాక్షసుల తల్లి నికషాత్మజుడు *n.* : A son of Nikasha. నిర్రుతి.

నికషణము *n.* : Rubbing.

నికారము *adv.* : Voluntarily, willingly, (implying certainty.) Much : as much as one pleases, యథేచ్ఛము, మిక్కిలికోరినట్టుగా.

నికాయము *n.* : A multitude, a congregation ప్రోగు. నికాయము నికాయ్యము or నీకాయ్యము *n.* : A house. ఇల్లు.

నికాశము *adj.* : like, resembling. తుల్యము, సమానమైన, వలె. *n.* : Certainty, నిశ్చయము.

నికుంజము *n.* : A bover, thicket, arbour. పొదరిల్లు.

నికురుంబము *n.* : A multitude, assembly. గుంపు, గుమి.

నికృంతనము *n.* : Cutting ఖండనము, నరుకుట.

నికృష్టము *adj.* : Outcast, vile, abject. అధమము.

నికేతనము *n.* : A house ఇల్లు.

నిక్కచ్చి *n.* : Violence. forcing, annoyance. నిర్బంధము. Strictness. adj. Strict. ఖండితమైన. వాడు చాలా నిక్కచ్చిమనిషి he is a very strict man.

నిక్కము *n.* : Truth, reality, certainty, verity, నిశ్చయము, యథార్థము, సత్యము *adj.* : True, certain genuine, real intrinsic, sterling. Unalloyed pure. సత్యమైన, నిర్మలమైన.

నిక్కవుడు *n.* : Simplicity, absence of cunning, నిష్కపటము.

నిక్కాక *n.* : Burning heat. మిక్కిలికాక. Fever.

నిక్కు *v.n.* : To strut, sit upright, erect oneself, stand on tiptoe. To just out or protrude. To be proud or conceited. ఉన్నతమగు. గర్వించు, అతిశయించు, వర్థిల్లు. *n.* : Jutting out, or projecting, as the nose, protrusion, ఉన్నతి.

నిక్కువము *n.* : Truth, certainty. యథార్థము. నిక్కువముగా truly, నిజముగా; much, మిక్కిలి.

నిక్వణము or **నిక్వాణము** *n.* : A musical note. వీణెలోనగువాని మ్రోత.

నిక్షేపము *n.* : A buried treasure; a treasure, a deposit, a pledge. నిధి. **నిక్షేపించు** *v.a.* : To hide, bury under ground, lay up, store up. పాతు,పూడ్చు, దాచు.

నిఖిలము *adj.* : All, entire. complete సర్వము, ఎల్ల.

నిగదించు *v.a.* : To tell plainly. స్పష్టముగా చెప్పు. **నిగదము** or **నిగాదము** *n.* : Plain speaking. స్పష్టముగా చెప్పుట.

నిగనిగ *n.* : Brilliancy, gleam. adj. bright. *adv.* : Brightly నిగనిగమను or నిగనిగలాడు *v.n.* : To glitter, to be bright, to glow.

నిగమము *n.* : The Veda, వేదము. A market. అంగడివాడ. A way, మార్గము. **నిగముడు** *n.* : A merchant. బేహారి, వణిజుడు.

నిగరణము, నిగరము or **నిగారము** *n.* : Swallowing, మింగుట. **నిగరము** or **నిగారము** *adj.* : Excellent. శ్రేష్ఠము.

నిగర్వముగా *adv.* : Humbly. గర్వము లేకుండ.

నిగళము or **నిగడము** *n.* : A fetter, chain. సంకెల.

నిగా or **నిఘా** *n.* : View. Attention, superintendence. control, care. చూపు, దృష్టి, గమనము.

నిగాళము *n.* : A horse's neck. గుఱ్ఱపు మెడ.

నిగుడు *v.n.* : To stretch, or be extended, వ్యాపించు, నిక్కు, సాగు. To rise or increase, విజృంభించు. To fly or be discharged, as a dart. To fall upon or attack. కవియు. To hasten, వేగిరపడు. To become straight, చక్కబడు. To be fulfilled, నెరవేరు. To be vented, as a sigh. To burst forth, as rage. ఆర్పులు నిగిడె shovts arose.

నిగురు or **నివురు** *n.* : Embers. The ashes covering live coal. కట్టెనిప్పు మీది భస్మము. నివురుగప్పిన నిప్పు a fire hidden under ashes. సున్నపు నిగురు time for making plaster.

నిగూఢము *adj.* : Quite hidden. మిక్కిలి మరుగుపరచబడిన.

నిగ్గడి *adj.* : Hard. కఠినము.

నిగ్గు *v.n.* : To thrive, flourish : to be effected. to prosper, get through, go on properly. నెగ్గు. నిర్వహిల్లు, సమకూరు.

నిగ్రహము *n.* : Rejection. త్రోపుడు. A version, disfavour : blaming; a threat. బెదురుమాట. Imprisonment, చెర. A limit, మేర.

నిఘంటువు *n.* : A dictionary.

నిఘోషణము *n.* : A sound, voice.

నిఘ్నము *adj.* : Obedient. docile, facile. అధీనమైన, లోకువైన.

నిచయము *n.* : An assembly, heap, mass. సమూహము, గుమి.

నిచితము *adj.* : Spread, పరపబడిన.

నిచులము *n.* : The red Oleander tree. ఎఱ్ఱగన్నేరు.

నిచోళము *n.* : A veil, cloak, covering. కప్పుడుదుప్పటి, గవిసెన. పక్కదుప్పటి.

నిచ్చెన *n.* : A ladder. నిశ్రేణి. **నిచ్చెన పంజు** or **నిచ్చెనదివ్వపంజు**. *n.* : A ladder on which number of torches are arranged దివిటీల కమ్ములమర్చిన నిచ్చెనవంటి సాధనము.

నిచ్చ *adv.* : Always. సదా Every day, ప్రత్యహము. See నిచ్చలు.

నిచ్చయము *n.* : Certainty. నిశ్చయము.

నిచ్చలము *adj.* : Firm, immovable. నిశ్చలము. Pure, faultless. నిర్దోషము. Eternal, lasting, నిరంతరము. *n.* : Certainity, నిశ్చయము.

నిచ్చలు *adv.* : always, సంతతము. సదా. *n.* : Certainty, నిశ్చయము.

నిచ్ఛేదము *n.* : Cutting off.

నిజము *n.* : Nature. స్వభావము *adj.* : Own, peculiar, native, తన. **నిజస్థితి** *n.* : The real fact. **నిజము** Truth, reality, సత్యము.

నిటనిట *adv.* : Very tremulously.

నిటలము, నిటాలము or **నిటలతటము** *n.* : The forehead. నుదురు, ఫాలము. **నిటాలాక్షుడు** *n.* : Siva, who has an eye in his forehead.

నిట్ట *n.* : A place. స్థానము, ఇరవు. "మూడు మూర్తుల నిట్ట మ్రొక్కుల గుట్ట."

నిట్టలము or **ఇట్టలము** *adj.* : Certain, నిశ్చయము.

నిట్టు or **నిట్రు** *n.* : Thirst, నీరు, పట్టు, దప్పి. A fast, ఉపవాసము. A famine, క్షామము. *adj.* : Dry, శుష్కము.

నిట్టూరుపు, నిట్టూర్పు or **నిడూర్పు** *n.* : Deep sighing, a sigh. **నిట్టూర్చు** *v.n.* : To sigh.

నిట్టెమ్ము *n.* : the back bone.

నిట్ర, నిట్రము or **నెట్రము** *n.* : Height. నిలువు, కలమును అంత నిట్రముగా పట్టుకొనకుము do not hold the pen so high or erect.

నిడు *adj.* : Long. నిడుమోము a long face. నిడువాలు a long sword. **నిడివి** *n.* : length, నిడివిమీద by degrees. *adj.* : దీర్ఘము. **నిడుద** *n.* : length, నిడువు, దీర్ఘము, దైర్ఘ్యము. నిడుదయగు long. నిడుదపండ్లు long teeth. నిడుదలైన కురులు long tresses. **నిడుచను** *v.n.* : To stretch. సాగు. **నిడుదవెన్ను** *n.* : A snake. సర్పము. **నిడుపు** *n.* : Length. **నిడివి.** adj. నిడివియైన. నిడుప కమ్ములు. door posts, ద్వారశాఖలు. **నిడుపడు** n. A snake. పాము. **నిడువెండ్రుక** (నిడుద + వెంట్రుక) *n.* : The hair standing on end, a starting sensation. రోమాంచము. **నిడువెంట్రుక పెట్టు** *v.n.* : To be startled. to stand on end, as hair. నిక్కపొడుచుకొను.

నితంబము *n.* : The bottom or posteriors. పిరుదు, మొల. నితంబములు the buttocks. పర్వత నితంబప్రదేశము the ridge of a hill, కొండనడుము. నితంబిని or **నితంబవతి** *n.* : A woman with well developed hips, i.e., a beautiful woman.

నితాంతము *adv.* : Extermely, greatly పెల్లు, అధికము.

నిత్యము *adv.* : Always, continually, constantly. ఎల్లప్పుడు. *adj.* : Constant, perpetual, permanent Everlasting, eternal, universal, omnipresent. regular, fixed, natural, invariable, usual, daily, ordinary, unchanging. Percunial, flowering all through the year. ఎడతెగని. నిత్యమల్లి చెట్టు or నిత్తెమల్లె a species of jasmine. నిత్యహోమము a daily sacrifice, as distinguished from నైమిత్తికము an

occasional one. నిత్యకర్మము daily rites. **నిత్యుడు** *n.* : The everlasting one, i.e., God.

నిదర్శనము *n.* : An illustration, example, instance; evidence, proof. దృష్టాంతము.

నిదాఘము *n.* : Summer, hot weather. వేసంగి కాలము. heat, వేడిమి Sweat, చెమట.

నిదానము *n.* : The original cause, origin, source. అదికారణము. నిదానము *n.* : Steadiness, patience, gentleness, ఆత్రపడక విచారించుట. నిదానముగా మాట్లాడు speak gently.

నిదుర, నిద్దుర or **నిద్ర** *n.* : Sleep. నిదురపోతు or **నిద్దురపోతు** *n.* : A drowsy person, నిద్రపోవు స్వభావము గలవాడు. **నిదురించు** or **నిదురపోవు** *v.n.* : To sleep. నిద్రించు.

నిదేశము or **నిర్దేశము** *n.* : An order, command, direction, instruction. పసుపు, చెప్పుట. నిదేష్ట one who gives an order.

నిద్దము or **నిద్దా** *adj.* : Bright, smooth, polished. నునుపుగల. Loving, dear, స్నేహము గల. **నిద్దావంకి** *n.* : A dagger, బాకు.

నిద్ర *n.* : Sleep. **నిద్రపుచ్చు** *v.t.* : To put to sleep, as an infant. జ్ఞాననిద్ర a mesmeric trance.

నిద్రమబ్బు or **నిద్రమత్తు** *n.* : Drowsiness. **నిద్రలేపు** *v.a.* : To awake from sleep.

నిధనము *n.* : Death చావు. Evil, misfortune, చేటు.

నిధానము *n.* : A treasure a hoard or fund, a treasury. నిక్షేపము దాచుకొన్నది, పాతరి, పాతిపట్టుకొన్నది.

నిధి *n.* : A treasure A repository. పాతర. The poets frequently mention the nine nidhis of Kubera, the god of riches : these are named పద్మ, మహాపద్మ, శంఖ, మకర, కచ్ఛప, ముకుంద, కుంద, నీల, వర. నిధినిక్షేపము a hidden treasure. గుణనిధి one who is a perfect assemblage of virtues. పరాక్రమనిధి he who is a perfect hero, a mine of valour.

నినదము ro **నినాదము** *n.* : A sound, note. ధ్వని, మ్రోత.

నినుచు or **నించు** *v.a.* : To fill, satisfy, satiate. నిండునట్లు చేయు. తృప్తి పొందించు. **నినుపు** or **నింపు** *n.* : Filling, fulness, నింపు. **నినుపారు** or **నింపారు** *v.n.* : To become full, to be filled, పూర్ణమగు.

నిన్న *n. Lit* : The last day, yesterday.

నిపఠము or **నిపాఠము** *n.* : Reading, perusal, study. పాఠము. చదువు.

నిపాతనము *n.* : An overthrow పడద్రోయుట. నిపాతించు or **నిపించు** v.a. To overthrow, పడద్రోయు. **నిపాతము** n. A fall, పడుట.

నిపాదితము *adj.* : Hidden, sunken, collected, as mud.

నిపానము *n.* : A trough or ditch, near a well. నూతివద్ద, నీళ్లతొట్టి, లేక గాడి.

నిపుణము *adj.* : Clever, skilful, conversant. Acquired, learnt. నిపుణత or **నిపుణత్వము** *n.* : Eminence in any art, skill, mastery. **నిపుణుడు** *n.* : A clever man, నేర్పరి, కుశలుడు. శాస్త్రనిపుణుడు one who is master of a science.

నిప్పచ్చు *n.* : Ruin. నాశము. **నిప్పచ్చరము** *n.* :Proverty, indigence, దారిద్ర్యము, adj. Penniless, utterly destitute, శూన్యము.

నిప్పటి or **నిప్పట్టు** *n.* : A sort of cake or biscuit. ఆకులలో పెట్టి కాల్చు భక్ష్యము.

నిప్పరలు *n.* : A sort of grain.

నిప్పస్తు *n.* : A strict fast. శుష్కోపవాసము.

నిప్పు or **నిప్పుక** (cef. Tarm నిరువు.) *n.* : Fire. A spark of fire, a live coal. అంగారము, అగ్ని, అగ్నికణము. నిప్పువన్నె గుత్తుల కానుగ or అంగార వల్లరి a species of కానుగుచెట్టు, commonly called the Flame of the Forest.

నిబంధనము *n.* : A condition, an agree ment. ఏర్పాటు. That which is binding on any one, బంధము. *adj.* : Ordered, arranged, కూర్పబడిన. **నిబంధించు** *v.t.* : To bind, to prevent, to restrict, బంధించు, అడ్డగించు. **నిబద్ధము** *adj.* : Tied, bound. బంధింపబడిన. Prevented, restricted, అడ్డగింపబడిన.

నిబద్ద, నిబద్ధి or **నిబ్బద్ధి** *n.* : Truth, certainty, reality. నిజము, సత్యము. వాడు బ్రతుకుట నిబద్ధి లేదు it is not certain that he will live.

నిబర్హణము *n.* : Slaughter, killing. వధము, చంపుట, **నిబర్హితము** adj. Killed, slain. చంపబడిన.

నిబిడము *adj.* : Thick. దట్టము Crowded (as a mob.) Deep, well defined (as a colour); bulky, huge.

నిబ్బరము *adj.* : Firm, sound, steady, immovable, hard, plump. నిబ్బరముగా నుండినాడు he was firm. *n.* : Firmness. నిశ్చలము. మనసు నిబ్బరముగానుంచుట to restrain the affections. to curb the mind. నిబ్బరించు or **నిబ్బరగించు** *v.n.* : To stand firm. నిదానించు.

నిభము *n.* A pretext. నెపము. సాకు. *adj.* : Equal. సమానము.

నిభాయించు *v.n.* & *a.* : To accomplish. To suffer, endure, bear; to manage, భరించు, సహించు.

నిభృతుడు *n.* : A firm, steadfast man.

నిమంత్రణము *n.* : An invitation, bidding guests to the annual ceremony of making offerings to the manes of deceased ancestors. **నిమంత్రించు** *v.a.* : To invite, to invite guests to a feast at an annual ceremony held in honor of departed ancestors.

నిమజ్జనము *adj.* : Sinking, plunging, bathing : a bath. స్నానము, మజ్జనము.

నిమటాయి *n.* : The name of a certain creeper. ఒకవిధమైన తీగ.

నిమయము *n.* : An exchange (of things.) వస్తువుల మార్పు.

నిమితము *n.* : An engagement, settling. నియమనము, ఏర్పాటు, **నిమిత్తకాడు** *n.* : One who is engaged to carry a burden or load, బరువుమోసే పనివాడు.

నిమిత్తము *n.* : A cause, reason, motive, mark, sign, token, omen. హేతువు, చిహ్నము, గురి, శకునము. **దుర్నిమిత్తము** a bad omen.

నిమిషము *n.* : A twinkling of the eye, an instant, a moment రెప్పపాటు, రెప్పపాటు కాలము. నిమిషకవి a ready wit, an extempore poet.

నిమీలనము *n.* : the act of closing the eyes. కన్నుమూయుట, అర్థనిమీలిత క్షణములు, half closed eyes.

నిముకళా (నిమురు + కళ్లము) *n.* : Gleanings of grain found at a threshing-floor. కైలుచేసిన కల్ల మందలి అడుగు ధాన్యము. remainder. కొరత.

నిముకు or **నెముకు** *v.a.* : To search for. To suck. స్తన్యపానము చేయు.

నిమురు *v.a.* : To stroke, to fondle, జవురు, చేతితో దువ్వు, ప్రేమాతిశయ మున ఒడలిని మెల్లగా తడవు.

నిముసము *n.* : A moment, an instant. **నిమేషము** *n.* : Twinkling. కనురెప్ప వాల్చడము.

నిమ్నము *adj.* : Deep, profound. లోతు, గంభీరము. నిమ్నలిఖిత under written. **నిమగ్న** *n. Lit* : "deep flowing". A stream. నది, ఏరు. **నిమ్నోన్నతము** *adj.* : Uneven, high and low, up and down.

నిమ్మ *adj.* : Appertaining to the lime tree. నిమ్మకాయ or నిమ్మపండు a lime. నిమ్మచెట్టు the lime tree. అడవి నిమ్మ the wild lime. **నిమ్మతులసి** *n.* : A species of the Basil which has a scent resembling the lime.

నిమ్మళము *n.* : Ease, comfort, quiet, patience, gentleness. శాంతము *adj.* : Easy, quiet, happy, well. నిశ్చింతము, స్వస్థము.

నియంత *n.* : A charioteer, తేరు నడుపు వాడు, సారధి. A guide, a leader, నడుపువాడు. A ruler, lord, husband. వాణీనియంత i.e., Brahma, spouse of Saraswati.

నియతము *adj.* : Self governed, subdued, restrained, నియమము గల. Constant, permanent, certain, నిత్యమైన. **నియతముగా** *adv.* : Always, constantly. **నియతి** *n.* : Destiny, luck, good or bad fortune, భాగ్యము.

నియమము *n.* : A principle, rule, precept. An engagement. నిశ్చయబుద్ధి, ప్రతిజ్ఞ, ఏర్పాటు, కట్టు. నియమముగా

fixedly, statedly. **నియమించు** *v.a.* : To appoint, direct, order, ఆజ్ఞాపించు.

నియుతము *n.* : A host, or vast number : diversely interpreted as one lac, ten lacs, and one hundred lacs. సంఖ్యావిశేషము.

నియుద్ధము *n.* : A close fight, a hand-to-hand struggle. జెట్టీలపోట్లాట, బాహుయుద్ధము. **నియోద్ధ** *n.* : One who fights hand to hand, బాహు యుద్ధము చేయువాడు.

నియోగించు *v.a.* : To engage in a task, send about, employ on appoint to; to command, to order, ఆజ్ఞాపించు. **నియోగ్యుడు** *n.* : One who is fit to be appointed or sent నియోగింప బడినవాడు. **నియోజ్యుడు** *n.* : A servant or slave. భృత్యుడు, పనివాడు. **నియోగము** or **నియోజనము** *n.* : An order, command, mandate. నియమించడము. ఆజ్ఞ. **నియోగి** or **నియ్యోగి** *n.* : A minister. మంత్రి. The name of a certain sect of secular Brahmins.

నిర్ : A Sanskrit particle prefixed to words of that language and implying negation, privation, & c. **నిరంకుశము** *adj.* : Unrestraineds, free, uncontrolled, resistless. అడ్డములేని. **నిరంజనము** *adj.* : Free, void of passion or emotion, stainless నిర్దోషమైన. **నిరంతరము** *adj.* : Continued, continuous, without interval. Interminable, endless. ఎడతెగని, దట్టము. *adv.* : Always, constantly, frequently, generally. **నిరపరాధము** *adj.* : Blameless, innocent, harmless. **నిరాఘాటము** *adj.* : Irresistible, మీరరాని. Easy, unobstructed, without hesitation. **నిరాంతకముగా** adj. Without scruple or fear, నిర్భయముగా, నిశ్శంకముగా. **నిరాదరణ** *n.* : Helplessness. Disregard. **నిరాధారము** *adj.* : Groundless, helpless. **నిరాశ** *n.* : Despair, despondency, ఆశలేమి. **నిరాశ్రయుడు** *adj.* : Unprotected. unpatronized, helpless. ఆశ్రయము లేని. **నిరాసకము** *adj.* : Opposing, rejecting, expelling. Antagonistic, as the potency of medicine. *n.* : A specific, or panacea. నిరసించునది. **నిరాస్పదము** *adj.* : Groundless. **నిరాహారము** *adj.* : Fasting. ఆహారము లేని. **నిరాళుడు** *n.* : One who is unrestrained. ప్రతిబంధకములేనివాడు. **నిరుద్యోగము** *n.* : Unemployedness : the being in a state of idleness. *adj.* : Passive, inert, unengaged, at leisure. **నిరుద్యోగి** *n.* : One who is unemployed. **నిరుపద్రవము** *adj.* : Harmless. ఉపద్రవములేని. **నిరుపమానము** *adj.* : Incomparable, matchless, సాటిలేని. **నిరుపహతి** *adj.* : Undisturbed, untroubled,

unchecked. **నిరుపాధి** *n.* : Ease. freedom from pain. **నిరుపాధికము** adj. Causeless. నిర్హేతుకమైన. **నిర్గుణము** *adj.* : Indescribable. Incomprehensible. Devoid of quality or definable attribute. **నిర్ఘటము** *n.* : A crowded bazaar or shop, బహు జనసమ్మర్దము గల అంగడి. **నిర్జనము** adj. : Devoid of human beings, lonely, private, solitary, జనములేని. **నిర్జరుడు** *n.* : One who is not subject to decrepitude. An immortal or god. నిర్జరసతి a goddess. **నిర్దయత** *n.* : Unkindness, దయలేమి. **నిర్దయుడు** or **నిర్దయాత్మకుడు** *n.* : An unkind man, దయలేనివాడు. **నిర్దోషము** *adj.* : Faultless, innocent. దోషములేని. నిర్దోషులు the innocent. **నిర్ధనుడు** *n.* : One who has no money, a poor man, ధనము లేనివాడు. **నిర్ధూమధామము** *n.* : Utter destruction : utter ruin and ashes. **నిర్నిద్రము** *adj.* : Sleepless, awake. **నిర్నిమిత్తము** *adj.* : Needless, causeless. **నిర్నీతి** *n.* : Immorality. **నిర్భయము** *adj.* : Fearless. నిర్భయతన్ fearlessly. **నిర్భరము** *adj.* : Unbearable, సహింపగూడని. Much, excessive, great, అధికము. **నిర్భాగ్యుడు** *n.* : One who is luckless, unlucky, or cursed భాగ్యము లేనివాడు, దరిద్రుడు. **నిర్భీతి** *n.* : Fearlessness. **నిర్మలము** *adj.* : Pure transparent, clear, clean, free from dirt or impurities. **నిర్మొగమోటము** *n.* : Unkindness. నిర్దాక్షిణ్యము. **నిర్ముక్తము** *adj.* : Loosed, set free from disjoined, sundered, separated. *n.* : A snake that has lately cast its skin. నిర్ముక్తత్పరిధానయై dropping her petticoat. **నిర్ముక్తుడు** *n.* : An ascetic, a monk. సన్యాసి. **నిర్మూలము** or **నిర్మూలనము** *n.* : Extirpation, eradication, utter ruin నిర్మూలమైన ruined. To ruin, నాశము చేయు. **నిర్లజ్జము** *adj.* : Shameless. సిగ్గులేని. **నిరహంకారి, నిర్వంశుడు** *n.* : One who is childless, barren. **నిర్వచనీయము** *adj.* : Inexpressible, undefinable. **నిర్వాతము** *adj.* : Windless or close, as a place. గాలిలేని (చోటు) నిర్వికారము *adj.* : Unchanged, unaltered, uniform, changeless, immutable. వికారము లేని. నిర్వికారుడై or నిర్వికారచిత్తుడై steadfastly. **నిర్విఘ్నము** *adj.* : Unobstructed. విఘ్నములేని. **నిర్విణ్ణుడు** *adj.* : Earnest, absorbed, overcome, enrapt. విన్నదనము లేని (వాడు.) **నిర్వివాదము** *adj.* : Undisputed, unquestioned. వాదములేని, నిశ్చయమైన. **నిర్విషము** *adj.* : Venomless, విషములేని. **నిర్వైరము** without enmity, వైరములేని. **నిర్వ్యాజము** *adj.* : Without deceit : without obstruction. Honest. నెపము లేని. **నిర్హేతుకముగా** *adv.* : Without cause, causelessly.

నిర్ n. An intensive prefix. Much. మిక్కిలి. Well, బాగుగా, See నిరీక్షించు, నిర్గతము, నిర్ఘోషము & c.

నిరతము *adj.* : Very eager. మిక్కిలి ఆసక్తిగల ever, always. నిరతాన్న దానము daily alms. **నిరతి** *n.* : Great eagerness. మిక్కిలి ఆసక్తి. **నిరతుడు** *n.* : One who is engaged or interested in any thing.

నిరయము *n.* : Hell, నరకము, Adversity, దుర్గతి.

నిరసనము *n.* : Rejection, denial, contradiction, disallowance కాదనడము, ఆక్షేపము, తిరస్కారము.

నిరీక్షించు *v.t.* : To look for, view, watch, long for, hope for, wait for. ఎదురుచూచు.

నిరు *adj.* : Past. గతించిన. Very, మిక్కిలి, నిరుపేద. very poor.

నిరుంకడవము *n.* : A plant called అజఘ్నము, అంబుసారము, ఋష్య and also జలతుంబురు and తధిద్రుమ.

నిరుకళముగా *adj.* : without any let or hindrance, easily, నిరర్గళముగా.

నిరుకు *n.* : Certainty. నిర్ణయము A price settled upon. నిర్ణయము చేసిన వెల జీతము నిరుకులేదు there is no fixed salary.

నిరుక్తము *n.* : A glossary or obscure phrases used in the Vedas. ఒక వేదాంగము. That which is said, చెప్పబడినది. **నిరుక్తి** *n.* : The name of a figure of speech, ఒక అలంకారము. Definition of the meaning of a word, అర్థనిర్వచనము.

నిరుక్తికము *n.* : Dumtness. నిరుకికులు the dumb. మూగవారు.

నిరుడు (నిరు + విడు) *n.* : Last year. కడచిన సంవత్సరము నిరుటి of last year. See నిరు.

నిరూఢి *n.* : A thorough understanding, skill. fluency. Fame, ప్రసిద్ధి. **నిరూఢము** *adj.* : Famous. ప్రసిద్ధికెక్కిన.

నిరూపణము *n.* : Sight, seeing. Investigation, ascertaining, determining. చూపు, అరయిక, తార్కాణ.

నిరూహము *n.* : A completed sentence, a full sentence. ముగిసిన వాక్యము. *adj.* : Not open to a guess certain, ఊహలేని, నిశ్చయింపబడిన.

నిరృతి *n.* : The demigod supposed to rule the south west quarter of heaven.

నిరోధము *n.* : An interdiction, restraint. check, impediment. అడ్డు. Evil చేటు. **నిరోధించు** *v.a.* : To interdict, to obstruct, to impede. అడ్డగించు.

నిరోష్ఠము *adj. Lit* : Devoid of labials : a device in versification, wherein the poet discards the letters ప, ఫ, బ, భ, మ.

నిర్గతము *adj.* : That which has come out, gone out. బయలువెడలిన. **నిర్గతి** *n.* : Helplessness, a hard lot. వానిగతి నిర్గతిగానున్నది he is in misery.

నిర్గళితము *adj.* Loosened. బయటికి జారిన.

నిర్గుండి or **నీలనిర్గుండి** *n.* : A plant called *Justicia ganderussa*, or *lites negundo*. వావిలిచెట్టు.

నిర్ఘాతము *n.* : A gust of wind, a hurricane, a whirlwind. తుపాను A thunderbolt. పిడుగు.

నిర్ఘోషము *n.* : A sound, voice. ధ్వని, మ్రోత.

నిర్జించు *v.n. & a.* : To conquer, quell. జయించు, గెలుచు.

నిర్ఝరము *n.* : A casceade, a waterfall, a torrent. ధార్తసెలయేరు. **నిర్ఝరిణి** *n.* : A river నది, ప్రవాహము, ఏరు.

నిర్ణయము *n.* : Settlement. Certainly, a positive conclusion, a decision. ఏర్పాటు. **నిర్ణయమైన** *adj.* : Stated, definite. నిశ్చయమైన.

నిర్ణేజకుడు *n.* : A washerman. చాకలి. **నిర్ణేజనము** *n.* : Washing, cleansing with water.

నిర్దగ్ధము *adj.* : Well burnt. చక్కగాకాలిన.

నిర్దళితము *adj.* : Well cut. చక్కగా భేదింపబడిన.

నిర్దహించు *v.a.* : To burn thoroughly. చక్కగా కాల్చు. **నిర్దహనము** *n.* : A thorough burning. చక్కగా కాల్చడము.

నిర్దారణము *n.* : A clean splitting. చక్కగా చీల్చుట. **నిర్దారితము** *adj.* : Well split. చక్కగా చీల్చబడిన.

నిర్దేశము *n.* : An order or command; an instruction, direction. ఆజ్ఞ. Telling, కథనము, చెప్పుట. Nearness, ఉపాంతము, సమీపము. **నిర్దేశించు** *v.a.* : To appoint, to command. ఆజ్ఞాపించు. **నిర్దిష్టము** *adj.* : Commanded, ordered. నిర్దేశింపబడిన. **నిర్దేశ్యము** *adj.* : Fit to be ordered or commanded. నిర్దేశింపదగిన. **నిర్దేష్ట** *n.* : One who gives a command or order. నిర్దేశించువాడు.

నిర్ధారము or **నిర్ధారణ** *n.* : Certainty; ascertainment, determination; a resolution. నిశ్చయము.

నిర్ధూతము *adj.* : Let out, discharged విడుపబడిన.

నిర్బంధము *n.* : force, Violence. బలవంతము, బలాత్కారము, కదల మెదల గూడని కట్టు.

నిర్మించు *v.a.* : To create, to erect, build, form, forge : to invent, కలుగజేయు.

నిర్యత్ *adj.* : Gushing out.

నిర్యాణము *n.* : Death, demise. చావు, మరణము, నిర్గమము. నిర్యాణ కాలమునందు in his last moments.

నిర్యాతనము *n.* : Revenge. పగదీర్చు కొనడము. A gift, దానము. A return of the money held in custody, న్యాసధనార్పణము. Payment of debt, ఋణశుద్ధి.

నిర్యాసము *n.* : Gum exuding from a tree, చెట్టుబంక. An extract, decoction, infusion.

నిగ్రనీలుగు (నీలము + నీలుగు) *v.n.* : To throw one's head up. మిక్కిలి నీలుగు. To be proud, గర్వించు, నిగ్రనీల్గిన stiff (as a corpse), stiffly set up.

నిర్లీనము *adj.* : Lost, hidden.

నిర్వచనము *n.* : A definition. అర్థ వివరణము చేసి చెప్పుట. **నిర్వచించు** *v.a.* : To define (a term, & c). నిర్వచనముచేసి చెప్పు.

నిర్వపనము *n.* : A gift.

నిర్వర్ణనము *n.* : Sight, seeing, view, చూడడము.

నిర్వర్తిల్లు *v.n.* : To be fulfilled నెరవేరు. **నిర్వర్తించు** *v.a.* : To achieve, effect, manage, conduct నిర్వర్తిల్లజేయు.

నిర్వహణము *n.* : Management, achievement. A vow నిష్ఠ.

నిర్వహిల్లు *v.n.* : To be fulfilled. నెరవేరు. To come to pass జరుగు.

నిర్వహించు *v.a.* : To manage, carry through, perform. To protect. నిర్వహిల్లజేయు. **నిర్వాహము** or **నిర్వాహకము** *n.* : Management. power or ability to perform, execute or sustain. జరుగుబాటు, శక్తి. **నిర్వాణి** or **నిర్వాణుడు** *n.* : A beatified soul. ముక్తుడు, ముక్తి నొందినవాడు.

నిర్వాదము *n.* : Censure, blame, imputation. నింద A decision.

నిర్వృతి *n.* : Death. చావు. Destruction. నాశము. Happiness, సుఖము.

నిర్వేదము *n.* : Humiliation; neglect, disregard; hopelessness. తత్వజ్ఞాన దుఃఖాదుల చేత కలిగే హేయత్వబుద్ధి, నిరాశ చేసికొనుట. **నిర్వేదించు** or **నిర్వేదపడు** *v.a.* : To renounce, give up, abandon. నిరాశచేసికొను.

నిలయము *n.* : An abode, a dwelling house or habitation. ఇల్లు.

నిలింపుడు *n.* : A deity. వేలుపు. **నిలింప భాష** *n.* : The language of the gods, i.e., Sanskrit.

నిలు or **నిలునిలు** : stop ! Stand ! hold!

నిలుగు : Same as నీలుగు.

నిల్చు or **నిలుచు** *v.n.* : To stand. To remain, exist. last, live, continue. To stay, stop, halt. నిలిచిపోవు. **నిలితము** *n.* : Delay : endurance, (Vizag) **నిలువెడు ఎత్తు** or **నిలువు ఎత్తు** *n.* : A fathom, high, lit : one man's stature. **నిలుపు** *v.a.* : To cause to stand, నిలువబెట్టు. To fix, to set up. to place, to erect. ప్రతిష్ఠించు. to stay, restrain, interrupt, repress. అడ్డగించు.

నివర్తకము *n.* : Accomplishing, finishing, ending. Deliverance, ముక్తి.

నివర్తిలు or **నివర్తిల్లు** *v.n.* : To turn back. మరలబడు. **నివర్తించు** or **నివృత్తించు** *v.a.* : To quit, abandon; to renounce, resign, cease from; to do away with, to quash, నివర్తిల్లజేయు.

నివసించు *v.n.* : To dwell, reside, live in. వాసముచేయు, ఉండు. **నివాసము,**

నివసతి or **నివసనము** *n.* : A house, dwelling, ఇల్లు, అక్కడ నివాస మయినారు they dwelt there. నివాసి a dweller, నివసించువాడు.

నివహము *n.* : An assembly society, crowd: a large quantity. సమూహము, గుంపు.

నివాకము *n.* : A proclamation, ప్రకటన.

నిసాడా *n.* : Settlement of accounts with a ryot : settlement, adjustment.

నివాతము *adj.* : Airless, close, confined. *n.* : A prop. ప్రాపు. నివాత కవచము armed in an air-tight panoply.

నివారించు *v.a.* : To do away with, cure, avert, dissipate; to put a stop to, dispel, remove, rescue; to appease, satisfy. To prevent ill luck by sprinkling water. & c. To forbid, bar, debar, arrest. నివారణచేయు, అడ్డగించు. **నివారణము** *n.* : Prevention, termination. **నివారితము** adj. Hinder అడ్డగింత, away with, removing , curing, deliverance, checked, opposed.

నివాళి, నివ్వాళి or **నివాళిక** *n.* : Fumigation, for the sake of good luck. ఆరతి burning incense. **నివాళించు** *v.n.* : To bless, lustrate or purify by the ceremony of waving a lamp. ఆరతియెత్తు. నివాళి ఒసగు to fumigate in outer to avert evil.

నివీతము *n.* : A veil, a mantle, a wrapper. కొప్పు కొనబడినది.

నివీసు *n.* : A letter writer. జవాబు నివీసు one who writes down an answer. ప్రత్యుత్తరములను వ్రాయువాడు.

నివుడు : Same as నిగుడు. నివుడించు. *v.a.* : To stretch నిగుడించు. నివుడుచు Same as నిగుడుచు.

నివురు or **నిగురు** *n.* : Embers, ashes over coals. నిప్పుపైనుండే కరువు.

నివురు *v.a.* : To handle, finger, feel, stroke నిమురు.

నివృత్తి *n.* : Cessation, renunciation, abdication. Removal of an objection or an evil solution. నివారణము.

నివేదించు *v.a.* : To make known. To deliver up, give, offer. సమర్పించు. **నివేదితము** adj. Offered as a sacrifice. **నివేద్యము** adj. Fit to be offered as a sacrifice. సమర్పింప దగినది. **నివేదనము** *n.* : An offering. a burnt offering. సమర్పణము. The act of making known any thing. ఎరుక.

నివేశము or **నివేశనము** *n.* : A house. ఇల్లు. Entrance. ప్రవేశము.

నివ్వచ్చరము or **నిప్పచ్చరము** *n.* : Poverty. లేమి.

నివ్వటిల్లు *v.n.* : To spread, extend, overflow. వ్యాపించు. To teem, redound, అతిశయించు. To exist or be, కలుగు, ఉండు. To be fulfilled, నెరవేరు, కొనసాగు. **నివ్వటించు** *v.a.* : To prepare, trim, adjust. సిద్ధము చేయు.

నివ్వరి or **నీవరి** *n.* : Wild corn. నీవారము.

నివ్వాళి, నివాళి or **నివ్వాళిక** *n.* : Fumigation, used as a superstitions rite to avert evil. A wave offering, నీరాజనము. *plu.* : నివ్వాళ్లు. **నివ్వాళి పళ్లెము** *n.* : A censer for a wave offering.

నివ్వెర or **నివ్వెరగు** *n.* : Great fear. మిక్కిలి భయము. Amazement, surprise. Great surprise or alarm. పారవశ్యము, నిశ్చేష్టత, భ్రాంతి, **నివ్వెర గండు** or **నివ్వెరపడు** *v.n.* : To be greatly astonished. To be greatly afraid, మిక్కిలి భయపడు. **నివ్వెర పాటు** *n.* : Astonishment.

నిశ్ : A negative prefix, altered from నిర్ in accordance with the rules of Sandhi. **నిశ్చలము** *adj.* : Fixed, immovable, firm. **నిశ్చింతుడు** *n.* : A man without care. చింతలేనివాడు. **నిశ్చేతనము** *adj.* : Motionless, inanimate. **నిశ్చేష్టుడు** *n.* : One who cannot move. చేష్టలు ఉడిగినవాడు. **నిశ్శబ్దము** *n.* : Silence. adj. Silent, mute. నిశ్శబ్దముగా నుండు to be silent or speechless. **నిశ్శేషము** adj. without a remainder, total, entire, thorough, complete, సర్వము, అంతయును.

నిశ *n.* : Night. రాత్రి. Turmeric. పసుపు. **నిశాకరుడు** *n. Lit* : The night maker. i.e., the moon, **నిశాచరుడు** or **నిశాటుడు** *n.* : A night rover, i.e., a goblin, fiend, demon. **నిశాటి** or **నిశాచరి** *n.* : A female fiend, an ogress. **నిసి** Night.

నిశాంతము *n.* : A house. ఇల్లు. The dawn of day. ప్రభాతము, వేకువ. కేళినిశాంత సీమ a bed room.

నిశాతము or **నిశితము** *adj.* : Much sharpened. మిక్కిలివాడిచేయబడిన. Sharp, whetted. Clever, keen. **నిశితత్వము** *n.* : Keenness, sharpness.

నిశాని *n.* : A mark, a sign. గురుతు. **నిశీథము** ro **నిశీథిని** *n.* : Night, midnight. రాత్రి, నడిరేయి.

నిశ్చయము *n.* : Certainty, reality. Resolution, determination, నిర్ణయము. *adj.* : Real, intrinsic, actual, true, certain. మరణము నిశ్చయము death is inevitable. **నిశ్చయించు** *v.n.* : To be determined, settled. *v.a.* : To determine, settle, resolve. నిర్ణయించు. **నిశ్చయించుకొను** *v.a.* : To determine for oneself, to come to a conclusion. **నిశ్చితము** *adj.* : Ascertained, settled. నిశ్చయింపబడిన. **నిశ్చితార్థము** *n.* : Resolution, determination. The formal demanding of a bride : a settlement, a betrothal.

నిశ్రేణి *n.* : A ladder. నిచ్చెన.

నిశ్వసించు or **నిశ్వాసించు** *v.n.* : To draw in the breath, to sign. నిట్టూర్పు విడుచు, **నిశ్వసనము** *n.* : Sighting. నిట్టూర్చుట. **నిశ్వాసము** *n.* : A draw-

ing in of the breath, a sigh, నిట్టూర్పు.

నిశ్శ్రేయసము *n.* : Final deliverance, beatitude. మోక్షము.

నిష్ : A particle of negation. **నిష్కపటము** *adj.* : Without cunning or pretence, sincere, simple. కపటములేని. **నిష్కల్మషము** *adj.* : Pure, free from evil. **నిష్కళంకము** *adv.* : Spotless, stainless; clear, perspicuous, decisive, unquestionable, కళంకములేని, డాగులేని, **నిష్కళుడు** *n.* : One who is devoid of qualities : that is, a divine or holy being. **నిష్కాంచనము** *n.* : Poverty. The being "without a penny". or penniless. **నిష్కాముడు** *n.* : One who is "without any desires", i.e., without hope. **నిష్కారణము** *adj.* : Causeless, unreasonable. **నిష్కారణముగా** *adv.* : Causelessly. **నిష్కలుడు** *n.* : One who is sinless or harmless; **నిష్ప్రయోజనము** *adj.* : Useless ప్రయోజనము లేని, **నిష్ఫలము** *adj.* : Fruitless, vain. ఫలములేని.

నిషంగము *n.* : A quiver. అమ్ములపొది. **నిషంగి** *n.* : A bowman.

నిషణ్ణము *adj.* : Residing, staying, being. ఉండిన. Sitting, seated, కూర్చుండిన.

నిషధదేశము *n.* : The Nishadha country. (It does not appear exactly where this country, so often mentioned in poems, was situated.

నిషా *n.* : Intoxication. మత్తు, మైకము.

నిషాదము or **నిషదము** *n.* : The first of the seven musical notes.

నిషాదుడు *n.* : The name of a certain aboriginal tribe; a mountaineer, a huntsman, a savage, చెంచువాడు, యానాదివాడు.

నిషిందా *n.* : Writing with flourishes.

నిషిద్ధము *adj.* : Prohibited, forbidden. నిషేధింపబడిన.

నిషేకము *n.* : Sprinkling, aspersion, effusion. W, Consummation of marriage. గర్భాధానము, నిషేక ముహూర్తము the same.

నిషేధము *n.* : Prohibition, stoppage, contrariety to rule, irregularity. *adj.* : Prohibitory, forbidding. **నిషేధార్థము** *n.* : The negative tense, in verbs. **నిషేధించు** *v.a.* : To prohibit, forbid.

నిషేవణము *n.* : Service, observance, practice, adhering to rule. సేవించడం.

నిష్కము *n.* : A certain gold coin. మాడ. A gold jewel : a weight, used by goldsmiths. ఇరువది చిన్నముల యెత్తు బంగారుముద్రిక.

నిష్కర్ష *n.* : Determination, decision. నిశ్చయము. **నిష్కర్షించు** *v.a.* To determine, resolve, settle. నిశ్చయించు.

నిష్కుటము *n.* : A park. గృహారామము, ఇంటితోట.

నిష్కుహము ro **నిష్కూహము** *n.* : The hollow of a tree కోటరము, తొఱ్ఱ.

నిష్కృతి *n.* : Expiation. atonement. ప్రాయశ్చిత్తము. An omission, చేయమి.

నిష్క్రమము *n.* : Going out. వెడలిపోవుట.

నిష్ఠ *n.* : Fixed affection or attention; devotedness or engagedness of heart. Devotion, austerity in religion, firmness. ఏకనిష్ఠగా చదివినాడు. he read with undivided attention, **నిష్ఠించు** *v.t.* : To determine, resolve స్థిరపరుచు. **నిష్ఠుడు** *n.* : One who is firm or steadfast. వాడు తదేక నిష్ఠుడై యున్నాడు he is devoutly bent.

నిష్ఠీవనము *n.* : Spitting out. ఉమియుట. Rejecting.

నిష్ఠురము *adj.* : Hard, harsh, cruel, taunting, rude. కఠినమైన, పరుష మైన. *n.* : Rudeness, harshness. A taunt or reproach. **నిష్ఠురత్వము** *n.* : Hardness, cruelty.

నిష్ఠ్యూతము or **నిష్ఠూతము** *adj.* : Cast, thrown, sent, vomitted, త్రోయ బడిన, వెడలగ్రక్కబడిన.

నిష్ణాతుడు *n.* : One who is skilful or learned. నేర్పరి.

నిష్పందము *adj.* : Unmoving, stable, still. నిశ్చలము.

నిష్పత్తి or **నిష్పాదనము** *n.* : Completion, termination. పరిసమాప్తి. Birth, production. సిద్ధి. **నిష్పన్నము** *adj.* : Complete, done.

నిష్పావము *n.* : The grain called అనుములు.

నిష్పేషితము *adj.* : Reduced to power. చక్కగానూరిన. Thoroughly sifted or investigated.

నిస్ : A negative prefix like un or in. **నిస్త్రాణ** *n.* : Weakness. **నిస్పృహము** *adj.* : Hopeless. ఆశలేని. **నిస్పృహత్వము** *n.* : The being without any wish or hope. Indifference, listlessness. Philosphy. **నిస్పృహుడు** *n.* : A philosopher, a calm observer, a man of an equable mind unaffected by ordinary events. *adj.* : Indifferent or listless. **నిస్సంగుడు** *n.* : One who has quitted his family. A recluse, hermit. **నిస్సంతు** *adj.* : Without children or offspring, without an heir. సంతానములేని. **నిస్సందేహము** or **నిస్సంశయము** *adj.* Undoubted. *n.* : The absence of doubt. **నిస్సత్తువ** *n.* : Weakness, a want of nerve, debility. Poorness of soil. ఆశక్తి, బలహీనత. **నిస్తంత్రము** *adj.* : Easy, deliberate. **నిస్తంద్రము** *adj.* : Unwearied, indefatigable, **నిస్తరించు** *v.a.* : To cross safely. చక్కగా దాటు. To succeed, get through, be delivered. కడతేరు, **నిస్తరణము** or **విస్తారము** *n.* : Crossing. దాటుట. **నిస్తారకుడు** *n.* : A deliverer, redeemer. కడతేర్చువాడు.

నిస్సరణము *n.* : An entrance. **నిస్సారము** *adj.* : Sapless, pithless, dry, exhausted. సారములేని. నిస్సారము చేయు to exhaust ఈ నిస్సారపు సంసారము in this worthless world.

నిసబు *a.* : Principal ; property. a stated estimate or valuation. నిసబుజాబితా a list of the property; a statement of value.

నిసర్గము *n.* : Nature, a natural state. A peculiar character or condition.

నిసి *n.* : Night. రాత్రి. **నిసుగు** or **నిసువు** *n.* : A young one, a child, an infant. శిశువు. **నిసువుతనము** *n.* : Infancy.

నిస్తలము *adj.* : Moving. కదలునట్టి, Round, వట్రువైన, **విస్తలుడు** *n.* : One who is unequalled or unrivalled.

నిస్త్రింశము *n.* : A weapon, sword. కత్తి. *adj.* : Cruel, కనికరములేని.

నిస్వనము or **నిస్వానము** *n.* : A tone, note, musical sound. ధ్వని, మ్రోత.

నిస్సాణము, నిస్సానము or **నిస్సహాణము** *n.* : A large double drum.

నిహతము *adj.* : Killed. చంపబడిన. **నిహతుడు** *n.* : One who is smitten, struck or killed. నిహతుగావించు to slay, destroy. **నిహతి** *n.* : Death, చావు. **నిహంత** *n.* : A slayer, చంపువాడు.

నిహితము *adj.* : Entrusted, deposited, given in charge. ఉంచబడిన.

నిహ్నవించు *v.a.* : To conceal, hide. మరుగుపుచ్చు. **నిహ్నవము** *n.* : Disbelief. అపనమ్మిక. Cunning కపటము. Concealment, దాపరికము. A confidential hunt, మరుగుమాట.

నీకాశము *n.* : Brightness. ప్రకాశము Certainty, నిశ్చయము. *adj.* : Equal, తుల్యము.

నీగ *n.* : A certain game among boys.

నీగు *v.a.* : To get rid of. నివరించు.

నీచము *adj.* : Low, base. **నీచత** ro **నీచత్వము** *n.* : Lowness, baseness, degradation. **నీచుడు** *n.* : A wretch, a vile creature, a low scoundrel. అధముడు.

నీచు *n.* : Savour, stench, a fishy smell. Fleshmeat. నీచుమళ్లు soup, meat broth. నీచుకుండ a flesh pot. నీచుకంపు a stench.

నీటు *n.* : Prettiness, elegance, beauty, శృంగార గర్వము, మురిపెము. *adj.* : Fine, pretty, nice, charming. **నీటుకాడు** *n.* : A top, a beau. శృంగారపురుషుడు.

నీడ *n.* : Shade, shadow, ఛాయ, ఎండలేమి. An image or reflection in a mirror. కాంతి. నాతోడునీడ he was my very shadow, my constant companion.

నీడము *n.* : A nest. పక్షి గూడు. **నీడోద్భవము** *n.* : A bird, గూటిలో పుట్టునది.

నీడు *n.* : A title added to the names of men of the Kamma caste:as అంకినీడు, సామినీడు, అబ్బినీడు.

నీతము or **నీతకము** *n.* : A vow, an order. నియమము. Talk, chatter, words, సుద్దులు. *adj.* : Brought, obtained, తేబడిన, పొందింపబడిన, Trained, punished, శిక్షింపబడిన.

నీతి *n.* : Justice, right, morality, righteousness. న్యాయము. Policy, morals, philosophy, good sense. Conduct. దుర్నీతి immorality. ఇది నీతియె is this right ? నీతిశాస్త్రము Ethics.

నీపము *n.* : A tree called *Nauclea cadamba,* కడిమిచెట్టు, వెుగులు కడిమి, కదంబ వృక్షము.

నీయంచ *n.* : The stalk on which an ear of corn grows. కంకినాడ.

నీరంధ్రము *adj.* : Having no holes. సందులేని. Thickset. నీరంధ్రపు వెన్నెల bright moonshine. ఆకాశము నీరంధ్రమయ్యె the sky was thick (with flying darts).

నీరము *n.* : Water. **నీరజము** *n.* : "Lit. : Water born" నీటిలో పుట్టిన, i.e., a lotus. తామర. **నీరదము** *n.* : A cloud. **నీరధి** *n.* : The sea : సముద్రము.

నీరసము *n.* : Weakness. adj. Weak, pithless, strengthless, poor, రసములేని. **నీరసుడు** *n.* : A weak man. A pauper. బీదవాడు.

నీరాజనము *n.* : Fumigation; waving a lamp, or burning camphor, & c, before an idol in homage or over a person, as a spell to avert an evil eye.ఆరతి, మంగళహారతి, నివాళింపు.

నీరిజే *n.* : The name of a certain forest tree.

నీరు *n.* : Water, ఉదకము. Fluid. టెంకాయనీరు cocoanut water. **నీటికానుపు** or **నీటిచూలి** *n.* : Lit. Water-born, i.e., Fire, అగ్ని, **నీరుకుప్ప, నీటి రాశి, నీరునామి** or **నీర్వామి** *n.* : The sea. సముద్రము. **నీరుకాయ** *n.* : A sort of jelly or bluber found on the sea beach. A bubbled of water, నీటిబుగ్గ. బుద్బుదము.

నీరు, నిగురు ro **నివురు** *n.* : Ashes, ashes lying over live coal. భస్మము, బూడిద. నీరుగాచేయు to burn to ashes. సున్నపునీరు finely powdered lime, భస్మము. సత్యంబు నీరు గావించి he made light of his oath. **నీరుకారు** *n.* : Tongs for coals, పటకారు.

నీరు *adj.* : Slight. అల్పము. నీరెండ the soft sunshine (ఎండ) of evening. నిరుపదును slight sharpness. కొంచెమువాడి. **నీరు పాయము** *n.* : Youth, adolescence, యౌవనము.

నీలము *adj.* : Blue, purple, deep blue, bright black. నల్లని. *n.* : A blue or black stone. పచ్చరాయి, నల్లరాయి. The sapphire. Blue colour, blackness. The Indigo plant, నీలిచెట్టు. **నీలంగువు** *n.* : An insect. పురుగు.

నీలకంతుడు *n.* : The blue throated god, i.e., Siva. కరకంఠుడు. **నీలాంబరము** *n.* : A blue vest. The name of a lilac blue- bell. నీలిపద్దు false or tears. **నీలివార్త** *n.* : A lie set afloat under the superstitious notion that the indigo crop will lourish better. **నీలిమబ్బు** *n.* : A thin or rainless cloud. **నీలుడు** *n.* : name of a monkey. ఒక వానరుడు.

నీలిరాగము *n.* : Heart felt love, secret and deep love. గాఢానురాగము.

నీలుగు, నీల్గు, ఈలుగు or **ఈల్గు** *v.n.* : To stretch, strut, stretch oneself. ఒళ్లు విరుచుకొను.

నీళ *n.* : The name of a wife of Vishnu.

నీళ్లు *n.* : Water. **నీళ్లతీయు** *v.a.* : To bleach cloth. **నీళ్లబుచ్చిగాడు** *n.* : The Kingfisher. **నీళ్లవరుగు** *n.* : Salt, ఉప్పు, **నీళ్లాడు** *v.n.* : To be brought to bed, to bring forth. ప్రసవించు. To bathe, స్నానము చేయు.

నీవారము *n.* : Wild corn. నివ్వరివడ్లు, విత్తకయే పండునట్టి ధాన్యము.

నీవి *n.* : A zone, or cestus, a belt. The knot (of a peculiar kind) which keeps up a Hindu woman's gar- ment. పోకముడి.

నీవు *pron.* : Thou. gen. నీవ, వ, నీవె or నీవే thou thyself.

నీవ్రము *n.* : The edge of a thatched roof, చూరు.

నీహారము or **నిహారము** *n.* : Frost, hoar frost, Dew మంచు.

నుంకు *n.* : A fast, fasting, పస్తు, ఉపవాసము.

నుంగు *n.* : A palmyra fruit kernel, while tender.

నుంచి *affix.* : From, by. It governs an accusative, as ఇది నన్నుంచికాదు this cannot be effected by me.

నుండి *affix.* : From, by. ఎచ్చట నుండి whence.

నుక్కట *n.* : Movement, motion. చలనము.

నుగ్గు *v.n.* : To be smashed. నలగు. *n.* : A bit, fragment, తునుక. Powder, పొడి. A cake of cowdung dried for fuel. పిడక. **నుగ్గుచేయు** *v.a.* : To break to pieces, to reduce to dust. నుగ్గునుగ్గయి (beaten) to pieces.

నుచ్చిళ్లు *n.* : Foam, froth, నురుగు, ఫేనము.

నుచక్కున *adv. : Suddenly.* నుపాలున, కిపాలున. నుచుక్కున అని నవ్వుకు అనుకారశబ్దము.

నుచ్చు *n.* : The dung of sheep or goats, మేకల గొర్రెల పేడ. Goat hair, మేక వెంట్రుకలు. **నుచ్చుపాతలు** *n.* : 'Dug ties', bits of cloth with which the teats of sheep or goats are tied. మేకల గొర్రెల చండ్లకు కట్టే గుడ్డలు. **నుచ్చు** *v.a.* : To tie a cloth round th teats of goats. **నుచ్చుమల్లి** *n.* : A cheetah. చిరుతపులి.

నుజ్జు *adj.* : Hurt, cut. క్షతినొందిన.

నుడి *n.* : A word, a thing said, a promise, an expression. మాట. A bad name, అపకీర్తి.

నుడికారము *n.* : Style, mode of speech. వాచకము, మాట, రచనము, మాట చమత్కారము. **నుడుగు** or **నుడువు** *v.a.* : To tell. చెప్పు. **నుడుగు** or **నుడువు** *n.* : A word or expression, a thing said, a promise, a line in verse : a bar in music.

నుతి *n.* : Praise, eulogium స్తోత్రము, పొగడిక, **నుతించు** *v.n.* : To praise, laud, sing the praises of. పొగడు. స్తోత్రముచేయు **నుతము** *adj.* : Praised, lauded. నుతింపబడిన.

నుతిక *n.* : A detachment, తెగ, దళము. Total, మొత్తము.

నుత్తము *adj.* : Sent, ordered, despatch, పంపబడిన. Pushed, త్రోయబడిన.

నుదురు *n.* : The forehead, నొసలు, లలాటము infl. నుదుటి abl. నుదుట in the forehead. నన్నుదురు (నెర + నుదురు.) the middle of the forehead.

నును, నునుపు, నున్ or **నున్న** *adj.* : Smooth, gentle. నునుగాలి a gentle breeze. Soft, delicate, tender. నున్పగ్గము a smooth cord. నునుకినుక slight displeasure.

నున్నము *adj.* : Sent, despatched, dismissed. త్రోయబడిన.

నుయ్యి, నుయి or **నూయి** *n.* : A well. Genl. నూతి. Plu. : నూతులు, నూతకలుపు to throw into a well; to ruin. నూతికట్ట కడవ అవటము like a pitcher at a well; i.e., in danger.

నురుగు or **నురుగు** *n.* : Froth, foam, scum. సముద్రపునురుగు sea foam, the bone of the cuttle fish, from which pounce is made. **నురుగు దబ్బ** *n.* : The liver. కార్జము.

నురుచు or **నూర్చు** *v.a.* : To thresh corn by driving cattle over it. త్రొక్కి నలుపు. To crush, quell. నలుపు.

నురిచియాడు *v.a.* : To ruin, నాశనము చేయు. **నురిపిడి** *n.* : threshing corn. ధాన్యమును నురుచుట. **నురుపు** *v.a.* : To thresh corn, నురుచు. To kill, చంపు.

నురుము *v.a.* : To reduce to powder, చూర్ణము చేయు. To kill, to destroy, చంపు. *n.* : Powder, what is ground. **పొడి నురుమాడు** or **నురుముచేయు** *v.a.* : To reduce to powder, to ruin, destroy. చూర్ణము చేయు. చంపు.

నులక or **నుల్క** *n.* : A cord, woven of three strands and used in lacing the bootoms of cots, like ticken.

నులి *n.* : A twist, a tangle మెలి. A griping or gnawing pain in the stomach. పేగులలో నొప్పి, వానికి నులి పెట్టినది he had the gripes. నులిపురుగులు worms in the bowels. *adj.* : Gentle, slight, small. స్వల్పమైన, అల్పము. **నులియు** or **నులివు** *n.* : To move about, to shake, to tremble. చలించు. ఇట్టట్టు తొలగు.

నులుము, నుల్మ్మ, నులుమూడు or **నుల్మాడు** *v.a.* : To roll (cotton between the hands) To pull (by the cars.) To twist or curl (the whiskers.)

నులుసు *n.* : Failure. నిష్ఫలము. An imperfection, defect, న్యూనత.

నువ్వు or **నువు** *n.* : Sesamum; a crop of sesamum. నువ్వుచేను. నువ్వులు sesamum seeds, తిలలు. **నువ్వుపువ్వు** *n.* : The delicate blossom of sesamum : it is proverbially delicate, and to it the poets compare a beautiful nose.

నుసము *n.* : Bitterness. కసరు.

నుసరు *v.a.* : To rub. రాచు.

నుసలింగ *n.* : A plant called. **ఋషచిః**.

నుసలు : See నుసులు.

నుసి *n.* : Powder, dust made by insects. నుసిరాలు కొయ్య pithless dry wood, touchwood. **నుసిపురుగులు** book worms, insects that perforate timber. *adj.* : Little, petty, trifling, అల్పము.

నుసుగు *v.a.* : To disregard, despise. తిరస్కరించు.

నుసుము *n.* : An eyefly.

నుసుము *n.* : To attract. ఆకర్షించు.

నుసులు or **నుసలు** *v.a.* : To stretch the body in or after sleep. ఒళ్లు విరుచుకొను. *v.n.* : To stir, మెదలు. To delay, ఆలస్యముచేయు, To undertake, పూను.

నుస్సిలు *n.* : A sort of fish.

నూ : A contraction for నూవు or నువ్వు 'sesamum' and also for నును 'soft' See మూపు.

నూక or **నూకలు** *n.* : Grits, pollard, farina, ఈ బియ్యము నిండా నూక వడిగానున్నది the rice is full or grits.

నూకు *v.a.* : To shove, push. గెంటు, తోయు. To drive as a cart. తోలు, To beat soundly, మిక్కిలి కొట్టు. **నూకుడు** *n.* : Thrusting, shoving, తోపుడు. A shove, poke, thrust. **నూకించు** *v.a.* : To have (it) pushed, గెంటించు, తోయించు To get (one) thrashed, కొట్టించు.

నూగు *n.* : Soft down, downiness or hairiness, whether on plants or animals. పరాగము. Efflorescence of salt. The nap on cloth. Bloom, tenderness, లేతదనము. *adj.* : Downy, tender.

నూచ or **నూచము** *n.* : Powder, పొడి. నుగ్గునూచము very fine powder, మిక్కిలి పొడి.

నూతనము or **నూత్నము** *adj.* : New, fresh. కొత్త.

నూనె or **నూనియ** *n.* : Oil. మంచినూనె sesamum oil, or gingelly oil, తైలము. నెమిలినూనె the melted fat of peacocks used in medicine. **నూనె కట్లపాము** *n.* : A small venomous snake "Barred with black" **నూనెబుడ్డి** *n.* : An oil bottle.

నూపురము *n.* : An anklet with bells. అందె.

నూయి : Same as నుయ్యి. నూతిరాయికట్ట the parapet around a well. పశ్వాదులు పడకుండా నూతి చుట్టును కట్టినగోడ.

నూరు *v.a.* : To grind or sharpen. పదును చేయు. To reduce to powder, పిండి చేయు. వానికెంత నూరిపోసినా రాలేదే, నేనేమి చేతును. **నూరురాయి** *n.* : A whetstone, a grindstone. సన్నికల్లు, మంగలకత్తి నూరురాయి. **నూరు** A hundred. **నూరారు** *adj.* : Numberless, unnumbered (lit. a hundred and six). **నూరంచులకయిదువు** *n.* : The hundred-edged (or many edged) thunderbolt of Indra, వజ్రాయుధము.

నూరుచు, నూర్చు or **నురుచు** *v.a.* : To thresh corn : to tread out grain. నూర్పించు the causal of నూరు. నూర్పిడి, నురిపిడి, నూరిపిడి, నూరుపు or **నూర్పు** *n.* : Thrashing. నూర్పిడి మిట్ట a threshing floor.

నూలు *n.* : Cotton thread. నూలుతాడు a cotton rope, a measuring line. వాడు సన్ననూలు వడుకుచున్నాడు that man is a mere thread paper. నూలునిచ్చెన a rope ladder.

నూవు : Same as నువ్వు.

నృత్తము or **నృత్యము** *n.* : Dancing, నాట్యము.

నృపతి, నృపాలుడు or **నృపుడు** *n. Lit* : a "lord of men", i.e., a king. **నృశంసుడు** *n.* : A tyrant. క్రూరుడు. **నృసింహుడు** or **నృహరి** *n.* : A lion among men, నరశ్రేష్ఠుడు. An epithct of Vishnu, విష్ణువు.

నెంజిలి *n.* : Sorrow, anxiety, anguish. మనోవ్యథ.

నెక్కర *n.* : A kind of tree.

నెక్కొను (నెలకొను) *v.n.* : To, be fixed, to take root. పాదుకొను. To exceed, become vast, swell. వ్యాపించు, అతిశయించు. నెక్కొన్న spread over, extended, అతిశయించిన, వ్యాపించిన.

నెగడి *n.* : A fire lighted either for warmth or to keep off wild beasts.

నెగడు or **నెవడు** *v.n.* : To increase, to extend, to spread. వర్ధిల్లు, వెలయు, ఆ గ్రామము నెగడి కసుబా అయినది the village has enlarged and become a town. *n.* : A polypus, or marine animal (మకరము), supposed to entangle swimmers. జలగ్రహము.

నెగయు *v.n.* : To fly. ఎగురు. To go up, to rise up, పయికిలేచు. **నెగయుదెంచు** *v.n.* : To rise up into the sky. పయికిలేచు, నెగయు. **నెగవు** or **ఎగవు** *n.* : A flight. ఎగురుట.

నెగులు or **నెవులు** *n.* : Regret, disquiet, దుఃఖరూపమైన విచారము. Pain, బాధ.

నెగ్గు or **నిగ్గు** *v.n.* : To settle, end, thrive, go on well, get on. నిర్వహిల్లు. **నెగ్గించు** *v.a.* : To manage or settle. To ratify, settle, promote, push forward. **నెగ్గడము** *n.* : Pressure.

సమ్మర్ధము, త్రొక్కిడి. **నెగ్గురు** *n.* : Palpitation of the heart, గుండె అదరుట.

నెచ్చెలి *n.* : A thick or close friend, a bosom friend. A friend either male or female. స్నేహితుడు, స్నేహితురాలు.

నెచ్చు *n.* : Fine rice flour. మిక్కిలి సన్న నూకల సమూహము.

నెటిక, నెట్టిక or **మెటిక** *n.* : The knuckles. నెటికవిరుచు to snap the knuckles. అతనిమీద నెటికలు విరిచినది she snapped her fingers as him. **నెటుకురు** *n.* : Snapping the fingers. నెటిక విరుగుట.

నెట్టకసీల or **నెట్టికసీల** *n.* : A wel-behaved person, మంచి స్వభావము గలవాడు, మృదుల స్వభావురాలు.

నెట్టన or **నెట్టనము** *adv.* : Immediately. తక్షణమే. Necessarily, అనివార్యముగా. Finely, grandly, much, exceedingly, excessively, entirely, at all, అత్యంతము.

నెట్టపంట *adv.* : Without any cause. నిష్కారణముగా.

నెట్టు *va.* : To shove, thrust, push. తోయు, గెంటు.

నెట్టుడుకాయ or **నెట్టుబొట్టనగోలలు** *n.* : A certain game played by boys. **నెట్టె** *n.* : A match, an equal, ఉద్ది. **నెట్టెము** or **నెట్టియము** *n.* : A cushion or pad on the head, for carrying baskets on, like a porter's knot. చుట్టు కుదురు. టీ॥ కొవ్వుపారతో కూడా పెనవేసి నెత్తిచుట్టగా ప్రేగు జుట్టినాడు. **నెట్టెలు కట్టు** or **నెట్టలు కట్టు** *n.* : To form sides, to make matches. ఉద్దులు ఏర్పరచు.

నెట్రము *n.* : Steepness, abruptness, ఒడుదుడుకు. కలమును అంత నెట్రముగా పట్టుకోరాదు dont hold your pen so upright.

నెత్తము *n.* : High land, as the crest or terrace of a hill, ఉన్నతభూమి, పర్వతము మీది విశాల ప్రదేశము. Gambling, జూదము, పాచికలాట. A bet, పందెము. **నెత్తమాడు** or **నెత్తములాడు** *v.n.* : to play at dice.

నెత్తమ్మి *n.* : The meadow lotus, a flower that resembles the aquatic lotus, *Hibiscus nulabiles,* స్థలపద్మము. నెత్తమ్మి (నెర + తమ్మి) a full blown lotus, a large lotus flower.

నెత్తరులు *n.* : Billows, high waves. పెద్ద అలలు.

నెత్తలు or **నెత్తళ్లు** *n.* : Sprats, or some other small fish.

నెత్తావి (నెర + తావి) *n.* : Fragrance.

నెత్తి or **నెత్తికాయ** *n.* : The head. వాని నెత్తిమీద రాయియెత్తినాడు he has got him into a scrape. వాని నెత్తిమీద తన్నినారు they trampled him under foot.

నెత్తురు or **నెఱు** *n.* : Blood, **నెత్తురుగడ్డ** *n.* : A boil, **నెత్తురుకందు** *n.* : A new born infant. **నెత్తురొత్తు మాన్యము**

or **నెత్తురు కట్టుమాన్యము** *n.* : A living bestowed on one who (or whose father) shed his blood for the prince. **నెత్తురుపారు** *v.n.* : To become red. ఎర్రనగు. నెత్తురు ప్రొద్దు sunset. నెత్తురు బంక or నెత్తురు Dys entery.

నెనడు *n.* : Marrow in the bones. ఎముకలలోని కొవ్వు.

నెనరు *n.* : Affection, love, ప్రేమ Gratitude, కృతజ్ఞత.

నెపము or **నెవము** *n.* : Blame; an imputation, charge, accusation, aspersion. నింద, తప్పు. A pretext, pretence, excuse, మిష, వ్యాజము. A cause, కారణము. **నెప్పరము** or **నెప్పళము** *n.* : Fastness, swiftness, వేగము.

నెప్పు *n.* : A place, home, abode. స్థానము. Firmness, స్థైర్యము. Knack, tact, ఉపాయము. రథము గ్రామము చుట్టు తిరిగి నెప్పున చేరను the car was taken round the town and returned to its old place. నెప్పెరిగి knowing the knack or right way of doing a thing. దుప్పులకునెప్పు a home for the deer. **నెప్పరి** *n.* : One who has knack or tact. ఉపాయశాలి. **నెప్పుకొను** *v.n.* : To be established. పాదుకొను. నెప్పుకొని on reaching home.

నెమకు *v.a.* : To investigate, search for, look into. వెదకు. **నెమకుడు** A search. వెదకుట.

నెమటాయి or **నెమటాయు** *n.* : A low creeper, the root of which is a sweet bulb.

నెమరు *n.* : The cud, rumination. **నెమరు వేయు, నెమరుచు** or **నెమర్చు** *v.n.* : To chew the cud. నెమరు కణతలు the temples of the forehead that move when we chew.

నెమలి, నెమిలి, నెమ్మి or **నెమ్మిలి** *n.* : A peacock. నెమలి అడుగు a certain plant, పూతికరజము అనే చెట్టు. నెమలికన్నులు the eyes in a peacock's train. **నెమలిచెట్టు** *n.* : A tree called త్రిపాది.

నెమురు *v.a.* : To rub. తైలము వేసి కాళ్లు నెమిరితే నొప్పులు తీయును. anointing the legs with oil and rubbing them relieves pain.

నెమ్మది *n.* : Quiet, ease, comfort, health, *adj.* : Proper, good, right, fine, in good health or order. నెమ్మదిగానుండెను he was well or at ease.

నెమ్మి *n.* : Attachment, affection, delight. ప్రేమము, సంతోషము. Quietness, నెమ్మది. Welfare, క్షేమము. A peacock, నెమలి. **నెమ్మిక** *n.* : Affection, love, ప్రేమ. **నెమ్మిచెట్టు** *n.* : The tree called తినిశవృక్షము or చిత్రకుశ. నెమ్మిరవురు or **నెమ్మిరేడు** *n.* : An epithet of Kumaraswami.

నెమ్ము *n.* : Moisture, wet, damp. తడి A bush in the wheel of a carriage.

బండి చక్రముల రంధ్రములలో చొప్పించే ఇనుపగొట్టము. A nail used to join two planks of wood together. పలకలులోనగునవి అంట వేయుటకు లోపల చొప్పించే మేకు. A spike or nail pointed at each end. బందు, రెండుపలకల నంటవేయు మేకు. **నెమ్ముకొను** or **నెమ్మాను** *v.n.* : To become damp. చెమ్మగిల్లు.

నెయ్యము or **నెయ్యమి** *n.* : Affection, tenderness. స్నేహము, ఇంపు, **నెయ్యరి** or **నెయ్యుడు** *n.* : A friend. **నెయ్యంపుటలుక** *n.* : A lovers' quarrel. ప్రణయకోపము. **నెయ్యమాడు** *v.a.* : To be kind or loving. To fondle, స్నేహించు.

నెయ్యి, నేయి or **నెయి** *n.* : Butter which has been melted and charified, ghee. ఘృతము. **నేతి** *adj.* : Of the ghee; buttery. **నేతిబీరకాయ** the sharp angled cucumber.

నెర, నెరవు, నెరా or **నేరా** *adj.* : Full. నిండైన. Fine, grand, excellent: great, large, big. నెరమంట a great flame or a great pain. నెరగొయ్యి a large gully. నెరమాటలు queer speech. **నెరకాడు** (నెరవు + కాడు) *n.* : A perfect man. పూర్ణుడు. **నెరక** *n.* : A hair. వెంట్రుక. **నెన్నడుము** *n.* : A slender waist. **నెన్నుదురు** or **నెన్నొసలు** *n.* : The forehead. **నెమ్మనము** (నెర + మనము.) *n.* : The heart. **నెమ్మొగము** or **నెమ్మోము** nemmogamu. (నెరి+మొగము) *n.* : A fair face. **నెరయు** or **నెరియు** *v.n.* : To fill, నిండు. To be fulfilled, నెరవేరు. To become grey. తెల్లనగు. To extend, grow, swell, వ్యాపించు. To shine, ప్రకాశించు. **నెరయు** *adv.* : Fully, much, greatly. గొప్పగా. **నెరపు** or **నెరుపు** *v.a.* : To fill. నించు To fulfil, నెరవేర్చు. To spread, extend, పరచు. To make, చేయు To enlighten, ప్రకాశింప జేయు. *adj.* : Much, great, అధికములు. The act of spreading. వ్యాపనము. Greyness of hair. నెరయుట. **నెరయిక** *n.* : Filling, నిండుట. Spreading. వ్యాపించుట The act of turning, grey, as hair తెలుపగుట. **నెరవండి** or **నెరవెంద** *n.* : A kind of plant. ఆలక్ష్మి. **నెరవడి** or **నెరవణి** n. Full speed. A scrawl or device. నెరవడిగా వ్రాసినాడు he scrawled or flourished in writing Wit. skill. **నెరవాది** *n.* : A skilful, or clever man. సమర్థుడు, నేర్పరి, నెరవాదితనము skilfulness **నెరవిద్దె** or **నెరవిద్య** *n.* : Conjuring, sleight of hand. హస్తలాఘవము జాలవిద్య. Foppery, conceit. **నెరవేరు** (from నెరవు much, and ఏరు) *v.n.* : To be fulfilled, to prosper, thrive, succeed, నెరవేరిన mature.

నెరము or **నెరకు** *n.* : A secret. మర్మము. A vital part, జీవస్థానము. *plu.* : నెరకులు.

నెరసు *n.* : A mote, atom, particle. నలుసు. A flaw or small defect,

కళంకము, దోషము. A stumbling block, defect, puzzle, hitch : a fault, తప్పు.

నెరి *n.* : Crookedness. వక్రత Beauty. అందము. manner. విధము.

నెరిడె *n.* : The name of a certain tree.

నెరియ, నెరె, నెర్రియ or **నెర్రె** *n.* : A crack, slit, chink, fissure. చీలిక, నేలపగులు.

నెరుము *v.n.* : To rub, రాచు. To rankle. To yearn or ache, as the bowels. మెరమెరలాడు.

నెరులు (plural of నెరి.) *n.* : The hair. Cracks, chinks. నెరియలు, ఛిద్రములు.

నెల *n.* : A month. మాసము. The moon, చంద్రుడు. The full moon. **నెలకట్టు** *n.* : A pavement, రాతి కట్టడపు నేల, కుట్టిమము.

నెలకొలుపు *v.a.* : To place, deposit. ఉంచు. **నెలత** (నెల + త తనువు గలది) *n.* : A woman. **నెలచూలి** or **నెలపట్టి** *n.* : The planet. Mercury. బుధుడు. **నెలతాలుపు** or **నెలతాల్పు** *n. Lit* ; He who wears the moon(on his head) i.e., Siva, చంద్రశేఖరుడు. **నెలత్రావడము** or **నెలపులుగు** *n.* : A mythical bird called చకోరము, which is supposed to live on the moon's light. **నెలపొడుపు** *n.* : Moonrise, the rising or appearance of the moon. **నేలమేపరి** *n. Lit* : One who feeds on the moon, i.e., Rahu, the ascending node. **నెలవెలుగు** *n.* : Moonlight. వెన్నెల. **నెలబాలుడు** *n.* : The moon, చంద్రుడు. **నెలవంక** *n.* : The crescent moon. బాలచంద్రుడు.

నెలగ *n.* : Money, wealth. ధనము. Alms, దానము, ధర్మము.

నెలవు or **నెళవు** *n.* : A place, abode, home, swelling, native country. ఉనికిపట్టు, స్థానము. An acquaintance పరిచయము. రా నెలవు a stony place. A secret, మర్మము. **నెలవుకొను** Same as నెలకొను. See under నెల. **నెలవరి** or **నెళవరి** *n.* : An acquintance. మర్మము తెలిసినవాడు.

నెల్లి *n.* : The tree called Emblic myrobalan, Phyllanthus emblica. ఉసిరిక. ఆమలకము. గద్దనెల్లిచెట్టు the large species. చిరునెల్లి the small species. నెల్లికాయం its fruit. **నెల్లికాయ గంధకము** *n.* : Medicinal brimstone (Tariff.) నెల్లిపాషాణము See పాషాణము.

నెళినెళి *adv.* : Crackingly, suddenly. పెళుక్కున, హటాత్తుగా.

నెవడు : Same as నెగడు.

నెపము : Same as నెపము.

నెవయు : Same as నెగయు or ఎగయు.

నెవలి or **నెవిలి** : Same as నెమలి.

నెవులు : Same as నెగులు.

నెవ్వ or **నెవ్వము** *n.* : Poverty. దారిద్ర్యము. Distress, ఆపద, కష్టము Drought, famine, నరపు.

నేజ, నేజ, నేజము, నెజము, నేజా, నేబా *n.* : A short spear, lance or iron spit. చిల్లకోల, ఈటె.

నేటు *n.* : Certainty. నిశ్చయము. Adj. Good excellent, fine, శ్రేష్టము. Firm, దృఢము. నేటుగా Well, properly. **నేటించు** or **నేటుకొను** *v.n.* : To become fixed, firm or hard, దృఢపడు. To become sure, నిశ్చయమగు.

నేడు *n.* : To-day, this day. ఈ దినము. నేడు వత్తురు they will come to-day. నేటి సమాచారము the news of to-day. నేటికి for this day.

నేడు *n.* : A baron, petty chieftain.

నేత *n.* : A lord, master, leader. ప్రభువు, ఏలిక.

నేత : See under నేయు.

నేత్రము *n.* : The eye. కన్ను. A garment. Bleached or woven silk.

నేదిష్ఠము *adj.* : Very near, close. మిక్కిలి సమీపము.

నేనలి *n.* : Weeds. కలుపు. నేనలి యేరడము removing weeds, weeding. కసుపు మొదలైనవి యేరి వేయ డము, కలుపుతీయడము.

నేను or **ఏను** *n.* : The pronoun I. నేను పోతిని I went. The Genitive is నా. నా ఇల్లు my house. Dative నాకు, to me. Plu. మేము, నేము.

నేపథ్యము *n.* : Ornament. embellishment. వేషము, స్వభావ వ్యతిరిక్త వస్త్రాద్యలంకృత శోభ. A stage. రంగ భూమి. A curtain. తెర.

నేపాళము *n.* : The "Nepal plant" or Physic nut. **నేపాళదేశము** *n.* : The country of Nepal.

నేబు : A coin worth twelve cash. Plu. జేబులు coins.

నేమము or **నేమకము** *n.* : An appointment, a vow. నియమము. *n.* : Time, కాలము Extent. మేర. A bit, తునక, **నేమించు** *v.a.* : To determine, fix. appoint. నియమించు.

నేమి *n.* : A water pump. నూతి మీదిగిరక. The tire of a wheel. బండికల్లు చుట్టునువేసిన. ఇనుపకట్టు. A plant called తినిసె.

నేము *v.a.* : To winnow. pron. Plu. of నేను, We, మేము. **నేమించు** *v.a.* : To cause to winnow.

నేయము or **నెయ్యము** *u.* : Friendship. స్నేహము. Justice, న్యాయము. "నేయముగాదు వద్దంటే నిలిచేది మేడగాదు" క్షేత్రయ.

నేయి : Another form of నెయ్యి.

నేయు *v.a.* : To weave, as a cloth. అల్లు మంచము నేయు to lace a bed. గడ్డినేయు to lay thatch on a roof. ఇంటికి ఆ గడ్డి వేయించెను. **నేత** *n.* : Weaving, texture. నేయుట. నేతలు fine long cloth. సన్నబారచార చాపులు.

నేరా : Same as నెర.

నేరుగా *adv.* : Straight, direct. ఆ దోవను నేరుగా పోవలెను. you must go straight along that road.

నేరాజు *n.* : A lace-cloth. జరీబట్ట, జరిబట్ట, సరిగతో నేసినబట్ట.

నేరుచు or **నేర్చు** *v.a.* : To learn. Added to other infinitives it is translated by the English verb Can. రానేరదు I cannot come.

నేరేడు or **నేరెడు** *n.* : The tree called *Myrtus cyminum.* Ardisia humilis (Watts). భూతనేరేడు and అల్లోనేరేడు are other species. జంబు నేరేడు the reoseapple, నేరేడు పండువలె as black as a cherry.

నేల *n.* : Land, earth, soil. భూమి. A country, దేశము. *adj.* : "Of the earth". A prefix like ground, or dwarf) applied to certain plants, as **నేలపేము,** dwarf rattan, నేల పొన్న dwarf cassia. **నేలగలుపు** *v.a. Lit* : To mix with the earth. To ruin. దానిని నేలగలిపినాడు he ruined it. నేలకు గోలకు తెచ్చు to turn upside down, కిందిమీదుచేయు. నేల చూపు a downcast look. **నేలచూలి** *n. Lit* : The earth-born child, i.e., Sits, భూమిజ. **నేలతాడి** *n.* : తాలమూలి.

నేరము or **నేరము** *n.* : A pretext. వ్యాజము, మిష.

నేవళము or **నేవడము** or **నేహరము** *n.* : Bloom, brilliancy. గోము, సుకుమారము. A necklace. కంఠ మాలిక, మణులుగ్రుచ్చినహారము.

నేస్తము *n.* : Friendship, love. స్నేహము, **నేస్తకాడు** *n.* : A friend. **నేస్తకత్తె** or **నేస్తురాలు** *n.* : A female friend or acquaintance.

నైకటికము *adj.* : Near at hand.

నైగనిగ్యము *n.* : Brilliancy, sparkling, నిగనిగలాడుట.

నైఘంటికము *adj.* : Appertaining to lexicography or a dictionary. నైఘంటిక పదములు learned or dictionary words.

నైచికి *n.* : A milch cow of a fine breed. మంచి గుణములు గల ఆవు.

నైచ్యము *n.* : Humility, obsequiousness. ఒక్క నైచ్యములు assumed humility, cringing.

నైజము *adj.* : Natural, original. తనదైన, స్వాభావికము. n. Natural disposition, nature, bent, propensity, Actuality, reality, Character : a trait or characteristic : a peculiarity.

నైపథ్యము *u.* : A theatre, నాట్యరంగము. నైపథ్యమందుదాగిన behind the scenes.

నైపుణము, నైపుణి or **నైపుణ్యము** *n.* : Dexterity, cleverness, skill, art. నిపుణత్వము, నేర్పరితనము. నైపుణితో cleverly.

నైమిత్తికము *adj.* : Occasional (as opposed to నిత్యము constant). Practical : reducible to practice.

నైమిశము *n.* : The name of a forest mentioned in many poems. (Some imagine it to be near Bhadrica, in Orissa : others say, near ప్రయాగ.)

నైయాయికుడు *n.* : A logician. న్యాయ శాస్త్రము తెలిసినవాడు.

నైరాశ్యము *n.* : Hopelessness. ఆశలేని తనము.

నైరృతి *n.* : The name of the genius who governs the South West.

నైర్మల్యము *n.* : Spotlessness, purity. నిర్మలత్వము, నిర్మలత.

నైలింప *adj.* : Heavenly, divine.

నైల్యము *n.* : Blackishness, foulness. నీలత్వము, నల్లదనము.

నైవేద్యము *n.* : Consecration of food to a god. An oblation or wave offering.

నైషధము *n.* : The name of a celebrated Sanskrit poem. **నైషధుడు** *n.* : An epithet of the celebrated king Nala, (నలరాజు) as being 'prince of the నిషధ country'.

నైష్కికుడు *n.* : A master of the mint. టంకసాలకధికారి.

నైష్ఠికము *n.* : Steadfastness in faith. నైష్ఠికుడు *n.* : One who is faithful, devoted or steady, నిష్ఠగలవాడు.

నైసర్గికము *adj.* : Natural, inborn, constitutional, స్వాభావికము.

నొంచు *v.a.* : To cause pain, to hurt. నొప్పించు, నొవ్వజేయు.

నొక్కము *n.* : A sort of dill of fennel. శతాహ్వాయము, పెద్దసదాప.

నొక్కు *v.a.* : To press, pinch, compress, squeeze. అదుము. To nip with the nails. To indent. రెండు కొమ్ములనెక్కి butting with the horns. **నొక్కు** or **నొక్కుడు** *n.* : A squeeze. An impression. or a dent, as with the tooth or nail. The tooth of a saw or clock wheel. A dimple or ripple.

నొగ *n.* : The pole that connects the carriage with the yoke.

నొగులు *v.n.* : To break, పగులు. To grieve, sorrow, be in pain. To be sunken, as the cheeks. ఆవు నొగిలి పోయినది the cow out of condition *n.* : Pain, నొప్పి. **నొగిలించు, నొగిల్చు, నొగులుచు** or **నొగుల్చు** *v.a.* : To distress, grieve, pain, afflict, శ్రమపెట్టు.

నొచ్చిళ్లు *n.* : Saliva, spittle. చొంగ.

నొచ్చు *v.n.* : To ache, smart. pain, be grieved. నొప్పినొందు. నొచ్చి ఉండు వాడు a distressed man. నొచ్చి పోయిన they were in reduced circumstances. **నొచ్చుకొను** *v.n.* : To ache, repeat grieve, పశ్చాత్తాపపడు.

నొడలదొంత *n.* : A doubt, suspicion, సంశయము.

నొడి or **నుడి** *n.* : A word. మాట. **నొడికాడు** or **నుడికాడు** *n.* : A talkative person. మాటలమారి. **నొడి కారము** or **నుడికారము** *n.* : Talkativeness. Cleverness in talking. నొడికారపు మాటలు clever words. **నొడికారి** or **నుడికారి** *n.* : One who can talk cleverly. మాటల చమత్కారముగలవాడు.

నొడుగు, నొడువు, నుడుగు or **నుడువు** *n.* : A word, speech, మాట. *v.a.* : To say, tell, speak, మాటాడు.

నొడుచు *v.a.* : To find fault with. తప్పులుపట్టు. **నొడుపు** *n.* : Fault-finding. తప్పులుపట్టుట.

నొప్పి or **నొప్పము** *n.* : Pain or ache. Danger, ఆపద. Harm, ill, hazard. మొప్పము. నేరమునొప్పము a crime is harmful. **నొప్పించు** *v.a.* : To harm or cause pain to. To afflict or torment, to displease or offend. ఎవ్వరిని నొప్పింపరాదు you should do ill to no one. **నొప్పిగుంటి** *n.* : A sick person. వ్యాధిగ్రస్తుడు.

నొల్ల *n.* : A harrow. **నొల్లబల్ల** *n.* : A broad hoe. **నొల్లు** *v.a.* : To level land with the plough. To suck the fingers. బిడ్డలు నోట వ్రేళ్లుంచుకొని చప్పరించు.

నొవ్వి or **నొవ్వు** : See under నొచ్చు.

నొసలు *n.* : The forehead. నుదురు, ఫాలము. Gen. నుసటి, Loc. మొసట, Plu. నొసళ్లు.

నోట్పు *v.a.* : To perform a meritorious act, as fasting, to undertake a vow. వ్రతమాచరించు. **నోత** *n.* : The act of undertaking a vow. నోచుట. వ్రతమాచరించుట. **నోము** *n.* : A vow. వ్రతము.

నోయు : Same as నొచ్చు.

నోరు *n.* : The mouth. వక్త్రము, ముఖద్వారము. G. నోటి. నోరి. Abl. నోట. Plu : నోళ్లు. నోట with the mouth. నోరు ముయ్యి hold your tongue. నోరులేని dumb, unable to talk. నోరు లేనివాడు a simpleton. **నోరుకొట్టు** to strike on the mouth, i.e., to silence, check, rebuke: to deprive of one's rights or enjoyment, to plunder, spoil. **నోరుమెంగ** *n.* : A dumb man. మూగవాడు. **నోరూరు** *v.n.* : To water (as the mouth). To desire, ఆపేక్షించు. నా నోరూరుచున్నది my mouth waters. **నోరెత్తు** *v.n.* : To raise the voice, cry, speak. **నోరాడు** (నోరు + ఆడు) *v.n.* : To utter వానికి ఎటుల నోరాడెనో I can't think how his mouth could utter such words.

నోవు or **నోని** : Same as నొవ్వు. **నోవరి** See under నొచ్చు.

నౌ or **నవు** : Same as నవ్వు.

నౌక *n.* : A stop, boat, నావ, ఓడ.

నౌకరి or **నౌకరు** : See under నవుకరీ.

నౌకు or **నవుకు** *n.* : An opening. ముద్ర.

నౌగులు *n.* : A sort of sweet biscuits made of సెనగపిండి.

నౌడు or **నవుడు** *n.* : A lip, అవుడు, పెదవి. **నవుడుకొట్టు** *v.n.* : To swallow with difficulty. To hesitate, మిణకరించు.

నౌబతు or **నౌబత్తు** *n.* : A large kind of drum.

నౌరు or **నవురు** *adj.* : Soft, smooth. మెత్తని, మృదువైన.

నౌలు or **నవులు** *v.a.* : To chew. నములు. *v.n.* : To throb or shoot, as a boil.

న్యక్కారము or **న్యక్కృతి** *n.* : Disrespect, contempt, flouting, తిరస్కారము.

న్యగ్రోధము *n.* : The banyan tree. మర్రిచెట్టు.

న్యర్బుదము *n.* : Ten thousand millions. పది అర్బుదముల సంఖ్య.

న్యస్తము *adj.* : Deposited, placed, consigned, delivered, ఉంచబడిన. 'రమణీయ పీతాంబర న్యస్తకటిభాగు' wearing a yellow vest about his loins.

న్యాయము *n.* : Propriety, fitness, Justice, equity. తగవు. Law, morality. అభ్రష్టధర్మము. Logic.

న్యాసము *n.* : Placing or depositing. ఉంచుట. A deposit, a pledge. Consigning or entrusting any thing to the mind. Mental appropriation or assignment of various parts of the body to tutelary divinities. కరన్యాసము a mode of folding the hands in prayer.

న్యుబ్జము *adj.* : Bent, crooked, hump-backed.

న్యూనము *adj.* : Deficient, defective. తక్కువైన Blameable నిందింపదగిన. న్యూనాంగుడు maimed, mutilated. న్యూనాధిక్యములు faults of omission and commission. ఎచ్చుతక్కువలు. **న్యూనత్వము** or **న్యూనత** *n.* : A defect, defficiency, detriment. కొరత.

ప

పంకము or **పంకి** *n.* : Mud, mire, clay. బురద. Sin, పాపము. **పంకము** *n.* : Milk. పాలు. **పంకజము, పంకేజము, పంకరుహము** or **పంకేరుహము** *n.* : Lit : Mudborn, i.e., the lotus.

పంకా *n.* : A fan. A punkah.

పంకిలచు *v.a.* : To apply (as oil to the hair.) పట్టించు. *v.a.* : To move, చలించు.

పంకిలము *adj.* : Muddy. *n.* : A muddy place, a bog. బురదగల ప్రదేశము.

పంకెన *n.* : Wet. తడి, పదను Oiling, anointing, smoothing the hair with oil.

పంక్తి *n.* : A line, row; a range. In composition, Ten. పది. పంక్తి కంధరుడు a ten headed giant, i.e., Ravana. **పంక్తిభోజనము** *n.* : A feast or dinner party at which guests sit in a line.

పంగ *n.* : A fork, as the forked branch of a tree. **పంగగా** adv. Astride, with the legs apart. **పంగటి కాళ్లవాడు** *n.* : A bandy-legged man.

పంగము *n.* : A tax on certain employments, దేవబ్రాహ్మణవృత్తులమీద పూర్వపు సర్కారువారు తీసికొనే చతుర్థాంశమయిన కప్పము.

పంగిడి or **పంగెన** *n.* : A pit fall for catching elephants. ఏనుగులనుపట్టే గొయ్యి, ఓదము.

పంగు *n.* : Fear. భయము.

పంగువు *n.* : A man with a withered leg. ఈచబోయిన కాలుగలవాడు. A lame or crippled man.

పంచ *adj.* : Large, big, as పంచాస్యము or **పంచాననము** i.e., a lion. పంచ గడ్డము a great beard. పంచడబ్బు a mere fiction.

పంచ *adj.* : Five. **పంచకము** A set of five things, as of epigrams. భ్రమర పంచకము a set of five epigrams on a bee యుద్ధపంచకము the five books of the Mahabharata which deal with the battle. A battlefield. యుద్ధభూమి. **పంచకళ్యాణి** *n.* : Black or any other colour with white points : piebald ; a horse with a white mark or star in the face and with white legs. **పంచకోణము** or **పంచకోణి** *n.* : A pentagon. See కోణము **పంచగవ్యము** *n.* : The five articles derived from the cow, viz. : milk, curds, butter, urine, and dung. **పంచగౌడులు** *n.* : The collective name for the Brahmins of Bengal and the northern provinces. **పంచదశి** *n.* : The fifteenth lunar day. of either the dark or bright fortnight. పౌర్ణమి, లేక, అమావాస్య. **పంచద్రావిడులు** The five divisions of the Dravida races, viz. Tamil, Telugu, Malayalam, Kanarese and Mahrati. **పంచనకి** *n.* : An iguana. ఉడుము. **పంచపాత్రము** *n.* : The "five dishes;" a phrase used for five cups used in worship. Also, a sort of cup. **పంచప్రాణములు** *n.* : The five vital airs of the body. Life. పంచభూతములు. The five elements. **పంచమి** *n.* : The fifth lunar day, of either the dark or bright fortnight. **పంచముడు** *n.* : A Pariah, or "man of the fifth class:" as not belonging to any of the four pure Hindu castes. మాలవాడు. **పంచరాశికము** *n.* : The rule of five, the double rule of three. **పంచలక్షణము** *n.* : A Purana. పురాణము. **పంచలవణములు** *n.* : Salts in general. The five kinds of salt. See లవనము. **పంచలోహము** *n.* : A mixed metal, composed of five ingredients, viz., copper, zinc, tin, lead, and iron. **పంచపట్టెలు** *n.* : Five streaks. అయిదు చారలు. **పంచవన్నెలు** *n.* : Five colours. **పంచాంగము** *n.* : An almanac, as specifying five different things, viz., the lunar day (తిధి), the day of the week (వారము), the sign in which the moon is (నక్షత్రము), the conjunction of the planets showing good and bad days (యోగము), and the horoscopes (కరణము). పంచాంగము చెప్పు to give a forcoast of the year or day; to tell lies or false stories. **పంచాయతి**

n. : A court of arbitrators consisting of 'five members'. A Panchayat, an arbitration court. పంచాయతి దారులు arbitrators, referees. పంచాయుధము the "five weapons" of Vishnu : also an amulet, being a plate of gold on which these are engraven. **పంచాక్షరి** *n.* : The "five syllables:" that is, a certain spell or holy name "నమశ్శివాయ". Na-mas-Siva-ya or "Salutation to Siva", similar to the five syllables. **పంచేంద్రియములు** *n.* : The five senses or organs. **పంచేంద్రియ బద్ధుడైన** *adj.* : Carnal, sensual, worldly, given up to one's lusts.

పంచితము *n.* : A cow's urine. గోమూత్రము. **పంచితిలు** or **పంచి తిల్లు** *v.n.* : To pass urine. (applied only to a cow.)

పంచె or **పంచియ** *n.* : A man's lower garment : **పంచెచెట్టు** *n.* : A flowering plant called Cock-scomb, Celosia argentea, గురుగుచెట్టు (Watts.)

పంచ *n.* : A porch, a slanting verandah. పంచా, పంచపాక or **పంచపాళి** (పంచ + ఆది) *n.* : The pent roof of a balcony. A pent or shelving roof supported by pillars, a verandah. వసారా.

పంచకము *n.* : The hinder part of a horse's body. అశ్వము యొక్క పశ్చాత్ప్రదేశము. *n.* : Five bushels. అయిదు తూములు.

పంచకరము adj. Very much, exceeding great. అత్యధికమైన. పంచకర పాటులు great sorrows. మిక్కిలి అధికమైన దుఃఖములు.

పంచదార *n.* : Sugar. శర్కర. చీనా పంచదార sugar from China.

పంచబంగాళము *n.* : Distance. దూరము. Disappearance, vanishing, అదృశ్యము. పంచబంగాళము కావించు to put to flight, rout, chase. పంచ బంగాళమగు to disappear.

పంచారించు *v.n.* : To spread. వ్యాపించు. To increase, excel, అతిశయించు. **పంచారము** *n.* : The act of spreading. వ్యాపనము. Increase, అతిశయము.

పంచు *v.a.* : To deal, distribute, divide or share. పాళ్లుచేయు, విభజించు. to despatch or send. పంపు. To appoint. To command, నియోగించు. **పంచిపెట్టు** *v.a.* : To share out. **పంచివేత** *n.* : Apportionment, sharing. చందా.

పంజ *adj.* : Poor, low, mean. క్షుద్రమైన, నీచమైన.

పంజరము or **పంజెరము** *n.* : A sort of fish. **పంజరము** or **పంజరము** *n.* : A cage, a case or covering. A cloth covering. as that of a palanquin, గవుసెన, బురుకా.

పంజి *n.* : A tax. కప్పము.

పంజె or **పంజియ** *n.* : A tree called బారంగి.

పంజ *n.* : A boddice. రవిక.

పంజరము : See పంజరము.

పంజళము *n.* : A kind of song. గీత విశేషము.

పంజాయీ *n.* : A kind of torch. ఒక విధమైన దివిటీ.

పంజు *n.* : A torch. దివిటీ. A sort of fire-work. A pole of a palanquin. A sort of earring. పంజుసేవ a torch dance. పంజులకమ్మలు large ear-rings, worn by women.

పంట : See under పండు and పల్లు.

పంటి or **పనటి** *n.* : A large earthen pot with a wide mouth; a globular vase. మూతివెడల్పుగల అటిక.

పంటించు *v.n.* : To delay, జాగుచేయు. To be flurried or confused, తడబడు. To hesitate, అనుమానించు.

పంటిగచెట్టు *n.* : A tree called *briedelia montana*.

పంటె, పంటియ, పంటెకఱ్ఱ or పంటెకోల *n.* : A weaver''s whirl (not a distaff) on which the thread is wound. It is of a pyramidal shape. సాలెవాడు నూలుచుట్టే సాధనము.

పంట్ర or **పంట్రకోల** *n.* : A fish spear, a harpoon. బిళ్లలుగల యలుగులు మూడు నాల్గుగలకఱ్ఱ, చేపలను పొడిచే ఆయుధము, **వంట్రించు** *v.a.* : To spear or harpoon a fish. పంట్రతో పొడుచు.

పండ *n.* : Simplicity. ఉన్నది ఉన్నట్టు తెలిసికొనే బుద్ధి.

పండారము *n.* : A devotee of the Siva sect. This word is in form neuter. plu. పండారములు. **పండావారు** *n.* : Name applied to a certain beggar caste near Cuttack.

పండితుడు *n.* : A "Pandit" or learned man : a doctor, or professor See పంతులు.

పండు *v.n.* : To ripen, ఫలించు To be accomplished. *adj.* : Ripe, mature. వాని కాలము పండినది this is harvest time for him. పండకాగు to be red hot. ఆ ఇనుమును పండకాచినాడు he made the iron red hot. **పంట** *n.* : Ripening, పండుట. cultivation. కృషి. Produce, a crop. **పంటకాపు** *n.* : A husbandman. పంటకాపులు n. Farmers. **పంటచెరువు** a tank for watering rice fields. కల్లుపంట దినములు the toddy season. వలపుల పంట my beloved. **పంట పొలము** *n.* : A cultivated field. పండిన పొలము. **పంటమన్ను** *n.* : Plough land, good soil. **పండబారు** *v.n.* : To mellow or begin to ripen. To grow pale, turn white. **పండించు** *v.a.* : To cause to ripen, పండజేయు, పండుకోతి an old monkey. **పండు కప్పు** or **పండు చేవ** *n.* : The perch or cock-up fish, or which there are many species. పండు మీనుతట్టము dried fish.

పండు or **పరుండు** (Short for పడి ఉండు.) *v.n.* : To lie down.

శయినించు. **పండబెట్టు** *v.a.* : To lay down, put to sleep, put to bed. **పండుకొను** *v.n.* : To go to bed, to lie down or recline.

పండుగ, పండుగు, పండువ or **పండువు** *n.* : A feast or festival, a treat. ఉత్సవము.

పండుడు *n.* : A eunuch. నపుంసకుడు, పేడి.

పందేరము *n.* : A cake, భక్ష్యము.

పండ్రెండు (పది + రెండు) *n.* : Twelve, పన్నెండు.

పంత or **పంతగద్ద** *n.* : A vulture. An eagle.

పంతము n. A bet or wager, పందెము. Determination, perseverance. A row, ప్రతిజ్ఞ, శపథము. Rivalry. పోటీ. Courage, heroism, పౌరుషము. Way, manner, విధము. నీకు వారితో పంతమేల why do you wage against them ? పంతము మీరగా emulously, eagerly.

పంతు *n.* : Excellence. మేలిమి. adj. Good. excellent, మేలు.

పంతులు *n.* : A teacher. చదువులయ్యవారు. A title given to the లౌకిక Brahmins as సరసన్న పంతులు, వెంకన్న పంతులు.

పంద *adj.* : Cowardly, base. పిరికి. *n.* : A coward. కోచ. పందమాటలు silly words. తిండిపంద a glutton. **పందతనము** *n.* : Cowardice. కోచతనము.

పంది *n.* : A hog. ఊరపంది the domesticated pig. అడవిపంది the wild hog, a boar. ఏదుపంది or ముండ్ల పంది a porcupine. నీరుపంది a porpoise. **పందికొక్కు** *n.* : A bandicoot.

పందిరి or **పందిలి** *n.* : A shed made of leaves or wicker work, a porch. మాటలతో పందిలిపెట్టినాడు all his words ended in smoke. **పందిరి మంచము** *n.* : A tiltbed, a bed with a top, tester or canopy.

పందుము : (పది + తము.) See పది. and తూము.

పందెము or **పందియము** *n.* : A wager, stake, bet, A throw of the dice. వానికి మంచిపందెము పడినది he had a lucky throw. గుర్రపు పందెము a horse-race. **పందెకాడు** *n.* : One who lays a wager.

పందేరము *n.* : A benediction uttered over money or food which is then distributed. ధనాదికమును పంచిపెట్టుట. పందొమ్మిది pron. Nineteen.

పంపరపనస or **పంపరమాస** *n.* : The shaddock or pomelose tree.

పంపు *v.a.* : To send. పుచ్చు, పనుచు. See అంపు. To command, ఆజ్ఞాపించు. *n.* : Sending, dismissing. **పంపించు** *v.a.* : To send, పంపు. **పంపుపడు** *v.n.* : To be commanded or ordered, ఆజ్ఞాపింపబడు. To be sent. పంపుపెట్టు to command, ఆజ్ఞాపించు.

పంపెన *n.* : The tree called *Bignonia indica*. శ్యోనాకము.

పంబ *n.* : A kind of drum. వాద్యభేదము. **పంబళవాండ్లు** *n.* : A class of beggars or gypsies who are fortune-tellers. పంబవాయించువారు.

పంబు *v.n.* : To grow, increase. హెచ్చు, అతిశయించు. *n.* : A large leathern vessel carried by a bullock, ఎద్దు మీద వేసే పెద్దసిద్దె. **పంబోతు** *n.* : A fat bull. పోతరించినయెద్దు. పంబు తాళ్లు strong ropes. దేనినైనను ఈడ్చి కట్టే తాళ్లు.

పకపక or **పకాపక** *n.* : Goggling, or a loud burst of laughter; ha! ha! **పకపకనవ్వు** or **పకవకలాడు** *v.n.* : To giggle, to laugh very loud, to burst our laughing.

పకాళి or **పకాలి** *n.* : A leathern water bag for carrying water on a bullock. తణగము, గంత. A man who supplies water by means of it.

పకీలు *n.* : A sudden sound caused in striking anything. కొట్టుటయందు కలుగు ధ్వని.

పకోడి *n.* : A kind of hot sweet-meat.

పక్క or **ప్రక్క** *n.* : A side, quarter or direction. పార్శ్వము. A bed or bedding. పక్కదుప్పటి a bed sheet. పక్క వేసుకొనే బొంత a bed cloth or quilt. *adj.* : Near, next, neighbouring. పక్క ఇల్లు the neighbouring house. పక్క పండ్లు the side teeth. **పక్కయెముక** *n.* : A rib. పక్కశూల or పక్కనొప్పి liver complaint.

పక్కణము *n.* :A gipsy hamlet, a fishing village. ఎరుకులగూడెము, బోయపల్లె.

పక్కణి *n.* : A powder box. బరిణె.

పక్కము *n.* : A side పార్శ్వము. A fortnight, శుక్లాది పక్షము. చుట్ట పక్కములు kith and kin.

పక్కాలి : See పకాళి.

పక్కి : A bird **పక్కిడార్వేలుపు** *n.* : One whose ensign is the eagle, i.e., Vishnu. గరుడధ్వజుడు. **పక్కి యొడలి వాడు** *n.* : A demigod called a కిన్నరుడు. **పక్కిరాయడు** *n.* :The king of birds, i.e., an Eagle, గరుత్మంతుడు.

పక్కియ *n.* : A side, quarter, పార్శ్వము.

పక్కు *n.* : A scab. A jump, as of paint. A sudden laugh. Suddenness. **పక్కువ** adv. Startingly, alarmingly, suddenly. తటాలున. he broke the pot with a crash. **పక్కున నవ్వు** *v.n.* : To burst out laughing.

పక్కె or **పక్కియ** *n.* : The Tamarisk tree. ఝూపుకః, పిచులపుచెట్టు. **పక్కెచేప** or **బేడిసచేప** *n.* : A sort of carp with forked bones. Some species are called బుడ్డపక్కె, మోరిపక్కె, మంగల పక్కె, నూచెన పక్కె చందమామపక్కె and బొందపక్కె.

పక్కెర *n.* : Armour : mail. కవచము, జీరా. పట్టుపక్కెర silk bousings for a horse.

పక్కెరాలు (పక్కెర + ఆలు.) *n.* : A female warrior, a female sentinel, కావలికత్తె.

పక్వము *adj.* : Mature, ripe, పండిన, పరిపాకము నొందిన. పక్వమగు to grow ripe, to mature. పక్వము చేయు to make fit or ready.

పక్షము *n.* : A side, flank పక్క A wing, as being the side of a bird రెక్క. The feather of an arrow. A fortnight, as one half of the month. పూర్వపక్షము a refutation. A class, or tribe. A group or multitude, సమూహము. **పక్షకము** *n.* : A back door, దిడ్డి వాకిలి. **పక్షతి** *n.* : The first lunar day of either the dark or bright fortnight, పాడ్యమి. The root of a wing, రెక్క మొదలు, **పక్ష ద్వారము** *n.* : A back door, a side door. దిడ్డివాకిలి. **పక్షపాతము** *n.* : Leaning to one side, i.e., partiality. ఒక పక్కకొరుగుట. అక్షరపక్ష పాతము love of learning. **పక్షపాతి** *n.* : One who is partial. **పక్షాం తరము** *n.* : An alternative. **పక్షి** *n.* : A bird. A poor wretch. A miserable, destitute object పక్షులు poor wretches. **పక్షిణి** *n.* : A period of thirty six hours, a night and two days. రెండు పగళ్లు నొకరాత్రియు, లేక, రెండు రాత్రులు నొక పగలును గల కాలము.

పగ *n.* : Enmity. విరోధము. an enemy, విరోధి. **పగపట్టు** or **పగగొను** *v.n.* : To bear a grudge, to cherish enmity, నిరోధపడు. **పగలు** *n.* : Enmities, శత్రుత్వములు. **పగవాడు** *n.* : A foe, an enemy.

పగటు *v.a.* : To procalim, ప్రకటించు. *n.* : Brightness, brilliance, దీప్తి. ప్రకాశము. Beauty, లావణ్యము. Joy, మురిపెము. Pride, పొగరు. A quarrel, wrangling, విరోధము.

పగడము or **పవడము** *n.* : Coral. పగడపు తీగెలు a name of a kind of rice. **పగడ** *n.* : An ace; one at dice.

పగడపుజిట్ట *n.* : A kind of bird. పక్షి విశేషము. **పగడపురిక్క** *n.* : The constellation called ఆర్ద్రా నక్షత్రము. **పగడమల్లె** *n.* : A very delicate and fragrant flower, with white petals and a yellow tube.

పగలు or **పవలు** *n.* : Day-time. Day, అహస్సు (Adverbially) by day, in the day time. రాత్రింబగలు day and night. పగటిమీదను అక్కడినుండి తర్లితిమి we set out in the afternoon. **పగటివేలుపు** *n.* : The god of the day, i.e., the sun. **పట్టపగలు** (పగలు + పగలు) *n.* : Broad day. *adv.* : In full day light. **పగలువత్తి** *n.* : The fire work called a blue light or Roman candle. మతాబు.

పగిడి *n.* : Mode, feature, likeness. విధము. A tax, కప్పము.

పగిదిని (ablative) resembling, or in the appearance of, like, విధమున.

పగిదిగంటు (for పైడికంటి.) *n.* : The spotted owlet.

పగులు *v.n.* : To break, crack, or go to pieces; to be broken, fractured, burst, chopped. అద్దము పగిలినది. the glass has broken. *n.* : A crack, a break **పగుళ్లు** *n. plu.* : Crevices, cracks. **పగులుచు, పగుల్చు, పగిలించు, పగులజేయు** or **పగులగొట్టు** *v.a.* : To break, **పగులవారు** or **పగుళ్లువారు** *v.n.* : To break.

పగ్గము *n.* : A tether, cord, rain,halter. A rope used by a weaver to stretch the wrap on. A churning rope, తరిత్రాడు. A particular measure (as a chain) of land. చిన్నపగ్గము నాలుగు మూరల జేసెడు, పెద్దపగ్గము అయిదు మూరలజేసెడు. రెండుపగ్గాల దూరము twice a tether's length off.

పగ్గె or **పగ్గియ** *n.* : Skill, cleverness. సామర్థ్యము, ప్రజ్ఞ Bragging. గర్వోక్తి, బడాయి. **పగ్గించు** *v.n.* : To brag. ప్రజ్ఞలు పలుకు, బడాయిలు కొట్టు.

పఙ్క్తి *n.* : A row or series, వరుస. Ten, పది. పఙ్క్తులుతీర్చి కూర్చుండిరి. they sat down in rows.

పచ or **పచనము** *n.* : Cooking, dressing food, వండుట.

పచరణ or **పచరణ** *n.* : Feigning. నటన.

పచరించు, or **పచారించు** *v.n.* and *n.* : To make, effect. చేయు. To spread, extend, ప్రసరించు, ప్రసరింపజేయు. To spread, as a net (వల), పరుచు, చాచు, వ్యాపింపజేయు.

పచారము : A shop. అంగడి.

పచారీ, పచారు or **పచారము** n. An airing, taking a walk. విహారము. పచారీచేయు to walk to and fro for exercise.

పచేళిమము *adj.* : Ripe, పండిన.

పచ్చి *adj.* : Raw, unripe. ముదరని, పండని. Unbaked, unburnt, కాలని, as పచ్చికుండ. Unboiled, ఉడుకని, as **పచ్చి పులుసు.** Green, not dry, (as firewood). ఎండని. Unured (as a hide.) raw, sore, tender, as పచ్చి పుండు. Colloquially it means palpable, gross, downright, absolute, rank, arrant, open, unveiled, unblushing, broad, coarse. **పచ్చి మిరప కాయలు** green chillies. **పచ్చి విషము** rank poison. **పచ్చి కస్తురి వీణె** an unsunned or unbroached scent bottle. పచ్చికర్ర a green stick.

పచ్చుము or **పచ్చియము** *n.* : Swindling cheating. చూచుచుండగా దొంగిలించడము. A trick (or cannon) at marbles. **పచ్చెపువాడు** or **పచ్చెపు దొంగ** *n.* : A cheat, a sharper, a swindler. **పచ్చెకాడు** *n.* : A swindler. **పచ్చెపుతనము** *n.* : Swindling.

పచ్చ *n. Lit* : Leaf colour. Green, yellowish green, yellow colour, (a leaf being first green, then fading into yellow.) An emerald, మరకతము.

Any figure punctured or tattooed into the skin, because it is coloured green. A green plant or tree. of. "పైరుపచ్చ" *adj.* : Green, yellow, sallow. (The word పచ్చ radically means Bright, fair-coloured.) పచ్చ పొడుచుకొను to tattoo the skin. ఆకుపచ్చ green. పసుపుపచ్చ or హరిదళపచ్చ yellow. కలంకారి పచ్చలు a sort of cloth, or painted chintz. See on పచ్చి. Various shades of green are called కప్పుపచ్చ dark green. తెల్లపచ్చ light green, సఫేదా పచ్చ a still lighter tint, రాతిపచ్చ emerald green, చిలకపచ్చ bright green, నుక్కిపచ్చ dirty dark green. **పచ్చ కర్పూరము** n. Green coloured camphor; crude camphor. **పచ్చకామెరులు** *n.* : Jaundice. **పచ్చ జిట్ట** n. The common lora (a small green and yellow bird.) **పచ్చ విలుతుడు, పచ్చవిల్తుడు** or **పచ్చ విలుకాడు** *n. Lit* : The green how-man, i.e., Manmadha, whose bow is green, being made of a sugar cane.

పచ్చడము or **పచ్చళము** *n.* : A bed sheet. Any cloth. A cloth worn round the loins, కట్టువస్త్రము, అంగవస్త్రము. A cloak, a warm covering.

పచ్చడి *n.* : A chutney, a hotchpotch, a sort of broth, or green sauce, made of vegetables, mixed with tamarind juice, salt, and chillies. ఊరుబిండి. *plu.* : పచ్చళ్లు. మామిడి కాయల పచ్చడి mango chutney. A bit or fragment, తునక. దానిని పచ్చడి పచ్చడిచేసినాడు. he reduced it to powder.

పచ్చము *n.* : A whole piece or double piece of long cloth or chints, twenty four cubits in length; in chintzes it means a double తాను Diaper or doiley. **పచ్చముపాడు** *adj.* : Quite empty. కేవలము శూన్యము.

పజీతి *n.* : Disgrace, ignominy. అవమానము. నిర్బంధము.

పజ *n.* : People, జనము.

పజ్జ (ప్రజ) *n.* : The back side, behind, వెనుక. Nearness. సమీపము. adv. Near to. *v.a.* : To fawn on, foundle, ఉపసర్పించు.

పటకారు *n.* : Tongs, great pincers.

పటకారుడు *n.* : A weaver. సాలెవాడు.

పటచ్చరము *n.* : An old cloth. పాతబట్ట.

పటపట *adv.* : Crashingly (either as gnashing teeth or as splitting wood), aloud (as wings flapping), audibly.

పటము *n.* : A cloth, వస్త్రము, A picture. గాలిపటము a paper kite, పతంగి. పటాంచలము *n.* : The skirt of a woman's dress thrown over the shoulder. **పటాటోపము** n. Magnificence, gorgeousness of dress.

పటలము *n.* : A roof; thatch, ఇంటికప్పు. A multitude, troop, train, number or retinue, సమూహము, పరివారము.

పటవణి *n.* : Spreading, expansion. వ్యాపనము. **పటవణించు** *v.n.* : to spread, వ్యాపించు.

పటసాల *n.* : A hall or countryard.

పటసాలెవాడు *n.* : A silk weaver.

పటహము *n.* : A kettle drum, a war drum. తప్పెట.

పటా : Same as పట్టా.

పటాకి *n.* : A cracker, a kind of fire-work. టపాకి, టపాసు.

పటాని *n.* : A Pathan horse. పటాణిదేశపు గుఱ్ఱము.

పటాపంచ, పటాపంచము or **పటాపంచలు** *n. plu.* : Dispersion, defeat, యదాయదలు. **పటాపంచలైన** *adj.* : Dispersed, scattered. పటాపంచలైరి they were scattered.

పటాలము or **పటాళము** *n.* : A regi-ment of soldiers, సిపాయీల దళము.

పటిక, పటికారము or **పటికకారము** *n.* : Alum. కటుకురోహిణి. *Lit* : An astringent crystal. **పటికబెల్లము** *n.* : Sugar-candy, కండ చక్కెర, కలకండ **పటికము** *n.* : Rock crystal, quartz.

పటికిరింత *n.* : Malice. చలము.

పటితళించు *v.a.* : To beat or strike, కొట్టు, చరచు.

పటిమ *n.* : cleverness, dexterity, skil-fulness, నేర్పు. Vigour, strength, live-liness. Patience, ఓపిక. వాక్పటిమ eloquence. నటనపటిమ cleverness in dancing. పటిమగల clever, dex-terous, skilful, strong, vigorous.

పటీరము *n.* : Sandal, చందనము. The sandalwood tree.

పటీలుమని (anuk.) *adv.* : Bang, slapdash, with a crash.

పటు or **పటువు** *adj.* : Clever, dexter-ous, skilful, able, smart, sharp, firm, bard, strong, vigorous. పటుగతిని soundly, finely, well, దిట్టముగా. **పటుతరముగా** *adv.* : Dexterously; firmly, vigorously, strongly. **పటుత్వము** *n.* : Clever-ness, dexterity, skilfulness, strength, vigour. మేని పటుత్వము చూచి observing his vigour.

పటుకారు : Same as పటుకారు.

పటుకు or **పటుక్కున** *adv.* : Slapdash.

పటేలు *n.* : The headman of a village. గ్రామయజమానుడు.

పటోలము, పటోలి or **పటోలిక** : A plant called *Trichosanthes dicea,* పొట్ల; or చేదు పొట్ల.

పట్కా *n.* : A belt or sash, నడికట్టు.

పట్ట *n.* : The bark of a tree, చెట్టుమీది తోలు. Sackcloth, గోనెపట్టలోనగునది. A broad sword, పట్టాకత్తి. కిన్నెరపట్ట the back of a fiddle or lute. **పట్టతీగ** *n.* : The name of a large climbing shrub, with greenish white

flowers. **పట్టసారాయి** *n.* : Spirit, distilled arrack.

పట్టడ *n.* : Smithy, a shop. కుమ్మరి వడ్లంగి మొదలగువారు పనిచేయు చోటు.

పట్టము or **పట్నము** *n.* : A city. ప్రధాన నగరము. A town. నగరము. **పట్టణస్థులు** *n.* : Dwellers in a city, city people.

పట్టణము *n.* : A gold band or fillet tied on the forehead of one at the time of his coronation as king. పట్టాభిషేక కాలమున నొసటకట్టెడు పట్టె. A diadem. Silk thread, పట్టునూలు. The bark of a tree, చెట్టుమీదిపట్ట. A grant or lease granted by a king to the ryots, రాజు రైతులకిచ్చు పట్టా. A title, బిరుదు. **పట్టాభిషేకము** *n.* : Coronation, installation. పట్టాభిషిక్తుడు he who is crowned. **పట్టభద్రుడు** *n.* : A chief, leader.

పట్టా, పటా or **పట్ట** *n.* : The inner bark of a tree. Sackcloth. A sort of girdle cloth. Also, a lease; a grant or lease specifying the land occupied by a cultivator and the assessment due on it. రాజు రయితులకిచ్చే కవులు.

పట్టి a postposition. A sign of the fifth case of nouns. For, because of, on account of, with reference to.

పట్టిక *n.* : A plate of metal, a board, a frame, the pieces of wood across a door. ఫలకము, పలక, చట్టము, రేకు, గందపట్టె. An anvil, కమ్మరవాని దాగలి. పట్టికామంచము.

పట్టియ : Same as పట్టె.

పట్టియము or **పట్టెము** *n.* : A large sword. పెద్దకత్తి.

పట్టిలి *n.* : A handful చేర.

పట్టిసము *n.* : A broad sword. అడ్డకత్తి.

పట్టీ *n.* : A list or inventory, a roll of names, జాబితా. A roll of betel, &c. tied up, చుట్ట. A bandage or plaster applied to a sore; anything pasted over a wound.

పట్టు *v.n.* : To suffice, to last. చెల్లు. To last a long time, బహుకాలము చెల్లు. To begin, ప్రారంభించు. To happen, కలుగు. **పట్టించు** *v.a.* : To cause to hold. **పట్టుపురుగు** *n.* : A silkworm. Also, an insect called ఇంద్రగోపము. **పట్టంచు** (పట్టు + అంచు.) *n.* : A silk border, a border fringed or trimmed with silk. **పట్టుకొమ్మ** *n.* : A refuge, stay, support. ఆధారము, ఊతకోల. **పట్టుకారు** Same as పటకారు. **పట్టెడు** *adj.* : A large handful. Lit. "as much as the hand will hold". **పట్టుదల** *n.* : Affection, favour Perserverance, persistence. వదలనిపట్టు, అభినివేశము. వానికి దానిమీద నిండా పట్టుదల he has a great regard for it.

పట్టె or **పట్టియ** *n.* : A spare of wood. పటక. A piece of wood that forms the frame of a cot. Hair left on

the head at the time of tonsure. A fold in a turban or dress. నవారు పట్టె a broad tape. **పట్టెమంచము** a cot the bottom of which is woven with broad tape.

పట్టెడ *n.* : A broad and strong tape. నవారు. A collar or ornament for a woman's neck, formed of small square plates. A small anvil. దాగలి.

పట్టెము : See పట్టియము.

పట్నము : Same as పట్టణము.

పట్ర *n.* : A village, a hamlet. పల్లెపట్ర villages and hamlets. **పట్రవాండ్లు** *n. plu.* : A certain caste akin to the Boyas. Also called ఏకరివాండ్లు.

పఠించు *v.a.* : To read, to learn. చదువు. See పాఠము. **పఠనము** *n.* : Reading, learning. చదువు. పఠనము చేయు to commit to memory, to learn. పంతము that which is read.

పఠాణి *n.* : Pathan, a certain tribe of Afghans. An Afghan horse.

పఠిల్లువ *adv.* : Aloud.

పడక or **పడుక** (from పడు.) *n.* : A bed. పరుపు. Repose or recliming. ఇక్కడ పడక చేసినవారు those who lay here. అదేపడకగా పడియున్నాడు or పడ్డపడకగా పడియున్నాడు he did not again arise. **పడకయిల్లు** *n.* : A bed chamber.

పడకు or **పణకు** *n.* : A crevice. సందు. A cave, గుహ. అచ్చ.యు.కాం.

పడగ *n.* : A flag or banner, a crest. టెక్కెము. A snake's crest or hood. An ear ornament worn by females. గాలి పడగ a paper like. పాము పడగ ఎత్తినది the snake raised its hood.

పడగదారి or **పడగతాలుపు** *n.* : A snake, పాము, ఫణి.

పదచ్చు or **పడిఅచ్చు** *n.* : A puncheon or tool having a figure on it with which impressions are struck. కంసాలిపనిముట్టు.

పడత *n.* : A cheek bone. హనువు. Also, same as ఒక పణత.

పడతి or **పడతుక** *n.* : A woman.

పడదల *n.* : A belt.

పడపు *n.* : Earning, అర్జనము. Money earned. అర్జితవిత్తము.

పడబా *n.* : A piece, fragment, an extract from a document.

పడమర *n. Lit* : The side in which the sun sets. The West. తూర్పు పడమరలు East and West. **పడమటి** adj. Western. పడమటిగాలి the West wind. పడమటిల్లు the Western apartment, i.e., the cook room or the dining room. **పడమటికొండ** *n. Lit* : The Westers hill (behind which the sun is supposed to set.) అస్తాద్రి. పడమటిదొర the lord of the West, i.e., Varuna.

పడము *n.* : A carpet. రత్నకంబళము.

పడయు or **పడచు** *v.a.* : To obtain, gain, acquire, enjoy, possess. పొందు. To get, సంపాదించు. To beget (బిడ్డను) కను See పడపు.

పడలు *n. plu.* : Heaps, రాసులు.

పడవ *n.* : A boat. దోనె War, combat, fighting, యుద్ధము. Imminent danger, peril, a fatal accident, ప్రళయము. ఈ పడవ గడిస్తే if I can only get over this hobble or scrape. **పడవరము** or **పడవలము** (పడలు + వలము.) *n.* : The vanguard of an army. సేనాముఖము. **పడవాగె** or **పడివాగె** *adj.* : repared, Bridled. కళ్లెము పెట్టి సిద్ధపరచిన. **పడవాలు, పడవాలుడు** or **పడాలు** *n.* : A commander of an army. సేనాధిపతి, దళవాయి. **పడసాల** (పడలు + సాల.) *n.* : A hall, a portion. కూటము, కూటాము.

పడి *n.* : A measure of capacity, containing a seer and half or 120 tolas, or one eigth of a marcal. రెండు సోలల కొలది. **పడికట్టు** *n.* : A weight used in scales : a degree : a standard for reference: a stair, or step. సోపానము. *plu.* : పడికట్లు.

పడికాపు or **పడిగాపు** *n.* : A hanger on, an expectant. పంచను కాచుకొని యుండే సేవకుడు.

పడిగ, పడిగము or **పడికము** *n.* : A vessel, పాత్రము. A spittoon. తమ్మపడిగ or తుమ్మపడిగము A spittoon used in chewing betel.

పడిగల్లు *n.* : A gunshot, a bullet. తుపాకిగుండు.

పడిదము or **పడిదెము** *n.* : A certain decoction. ద్రవరూపమగు వ్యంజన విశేషము, ఊర్పు, బోళము.

పడిదె or **పడిదియ** *n.* : Borrowed linen, clothes hired from a washerman. పడిదెయిచ్చు to lend out clothes.

పడియ or **పదె** *n.* : A puddle; a slough, a dirty pond, a fallow, uncultivated waste, నీళ్లునిలిచిన చిన్న పల్లము, గేదెలు పొర్లేగుంట. చవుటిపడియa salt marsh.

పడిశెము *n.* : A cold in the head, catarrh. running at the nose. జలుబు.

పడిసెకాయ *n.* : A wild acid berry that grows on a large tree.

పడిహారి or **పణిహారి** *n.* : A messenger, a herald, a servant. A doorkeeper, ద్వారపాలకుడు.

పడు *v.n.* : To feel. To fall, పతనమగు, రాలు. To lie down, శయనించు. To be, to occur, or happen, సంభవించు, కలుగు. To be caught in a snare. To suffer pain, శ్రమమొందు. To be killed in battle. చచ్చు. To be buried, as money, పూడు. **పడగొట్టు** *v.a.* : To knock down. **పడదన్ను** *v.a.* : To kick down. **పడదొక్కు** *v.a.* : To treat down. **పడదోయు** *v.a.* : To thrust down, knock down. **పడవేయు** *v.a.*

: To cast or throw down. **పడిపోవు** *v.n.* : To fall down, to die. ఆయన పడిపోయిన తర్వాత after his decease. **పడుకొను** *v.n.* : To lie down, recline. **పడువ** *n.* : A verylow place. మిక్కిలి పల్లమైనచోటు. **పడువరి** (పడు + వరి.) *n.* : A crop or sprouts produced by seeds of paddy, that fall by chance as the crops are cut.

పడుకు *n.* : A stone, rock. రాయి, శిల.

పడుగు *n.* : The woof or threads which run the whole length of the web. బట్టయొక్క నిడుపునూలు. A heap of grain, పైకప్పు తీయుగా మిగిలిన జొన్న కుచ్చెల, లేక, వరికుప్ప. కూలిపడుగులు thread given out to be woven as piece work. **పడుగుచేయు** *v.a.* : To dress, teazle or card the woof with a comb.

పడుచు *adj.* : Young, youthful. పడుచు బుద్ధి a childish whim. పడుచు మాటలు childish language. *n.* : A girl, damsel, maiden, కన్యక. A boy, a youth, పడుచువాడు. ఆడపడుచు a girl. **పడుపు** or **పడుచు జేత** *n.* : Prostitution.

పడ్డ *n.* : A female buffalo or cow fit for breeding, a beifer, తొలిచూలి ఆవు లేక గేదె. See also under పడు.

పణకు : See as పడకు.

పణత *n.* : A certain part of a plough. నాగేటి గొడగ, నాగలియొక్క మేడి తగిలించే మొద్దువంటిది. **పణతపడు** *v.n.* : To suffer from lockjaw. దవడ నరాలు పట్టుకొను.

పణపరము *n.* : (In astrolgy), a segment of a circle.

పణము *n.* : A feat of strength, & c., as a reward of which the hand of a heroine is bestowed on the victor. *n.* : Price, వెల, Wages, hire. కూలి. The weight of a cowri, గవ్వయెత్తు.

పణవము *n.* : A tabor or small drum. తిప్పెట, ఉడుక.

పణిహారి or **పడిహారి** *n.* : A messenger, herald. A door keeper, porter. ద్వారపాలకుడు. A bailiff.

పణుకు or **పణక** *n.* : A ledge; a side (of a hill, sea, or pit); a cleft or hiding place. దరి.

పణ్యము *adj.* : Saleable, vendible. అమ్మదగిన. **పుణ్యవీధి** *n.* : A place where shops are; a market place, అంగడివీధి. **పణ్యస్త్రీ** or **పణ్యాంగన** *n.* : A harlot. **పణ్యాజీవుడు** *n.* : A merchant or trader. వర్తకుడు, బేహారి. **పణ్యారము** *n.* : A cake. అపూపము.

పతంగచెక్క *n.* : Sappan wood.

పతంగము *n.* : Quicksilver, పాదరసము. A grasshopper, మిడుత. A bird, పక్షి. **పతంగించు** *v.n.* : To apply quicksilver, by burning it and letting the fumes (like smoke) accumulate.

పతంగుడు *n.* : The sun.

పతకము*n.* : A solitaire or brooch hung at the breast. A golden number, a logarithm.

పతగము or **పతత్తు** *n.* : A bird. పతగరాజు the king of birds : the eagle. See పతంగము.

పతత్రము *n.* : A wing. **పతత్రి** *n.* : A bird.

పతద్గ్రహము *n.* : A spittoon. తమ్మపడిగము.

పతనము *n.* : Falling. పడుట. **పతయాళువు** *adj.* : Falling, cadent, deciduous, liable or accustomed to fall. పడెడు స్వభావము గల.

పతాక *n.* : A flag or banner. టెక్కము. **పతాకిని** *n.* : An army. సేన. **పతాకి** or **పతాకుడు** *n.* : A banneret or ensign. One who has banner, టెక్కము కలవాడు. మీనపతాకుడు Manmadha whose banner is the dolphin.

పతి *n.* : A lord, master, prince, ruler, ఏలిక. A husband, మగడు. పతింవరి a woman who selects her own husband, పర్య. తనంతట మగని వరించునట్టి ఆడుది. **పతివ్రత** *n.* : A chaste and virtuous wife, పతిభక్తి గల ఇల్లాలు. **పత్ని** *n. Lit* : she who has a husband; a lawful wife. అగ్నిసాక్షిగా పెండ్లాడిన భార్య.

పతితము *adj.* : Fallen, alighted, defeated, overthrown. Wicked, abandoned. **పతితత్వము** *n.* : The state of having fallen from one's office or righteousness. **పతితుడు** *n.* : A fallen creature, a sinner. పడినవాడు, పదవిచెడినవాడు. పతితపావనుడు a restorer of the fallen, a saviour of sinners.

పతిమ (for ప్రతిమ) : Same as ప్రతిమ.

పత్తనము : Same as పట్టణము.

పత్తా *n.* : A sign, trace. జాడ.

పత్తి *n.* : A foot soldier. కాలిబంటు.

పత్తి or **ప్రత్తి** *n.* : Cotton. అడవిపత్తి a shurb. **పత్తిరేకు** *n.* : A thin, plate of metal. Solder. లోహములు అతకడములో వేసే రేకు, పొడి.

పత్తిరి or **పత్రి** *n.* : Leaves used as an offering. **పత్తిరిబొట్టు** *n.* : A kind of mark worn on the forehead. తిలకవిశేషము.

పత్ని : See under పతి.

పత్రము *n.* : A leaf of a tree or of a book. ఆకు. a written bond, వ్యవహారపు చెల్లుబడికి వ్రాసిన కాగితము. A vehicle in general, as a car, a horse, a camel, & c. వాహనము. The wing of a bird. రెక్క An arrow. బాణము. **పత్రపరశువు** *n.* : A file. ఆకురాయి. **పత్రపాశ్య** *n.* : An ornament for the forehead; a sort of tiara. చేరుచుక్కబొట్టు, పాపటబొట్టు.

పత్రి or **పత్తిరి** *n.* : Leaves used in worship.

పత్రిక *n.* : A letter of correspondence. A paper, కాగితము. One number of a periodical publication; a newspaper; a tract or little book, చిన్న

పుస్తకము. పత్రభంగము, పత్రరేఖ, పత్రలేఖ, పత్రిక or మకరికాపత్రిక damasked hue, marbled figures drawn with musk or good dust on the cheeks of a woman.

పత్రోర్ణము *n.* : White silk. ధౌత కౌశేయము, తెల్ల పట్టుబట్ట.

పథము *n.* : A road or way. దోవ, మార్గము. **పథికుడు** *n.* : A traveller, a way-farer. బాటసారి.

పథ్యము *adj.* : Proper. fit, suitable, agreeing with diet or regiment. హితము. *n.* : Restriction in diet, diet, regimen ఆయన మాటలు ఆమెకు పథ్యము his words are music to her ears.

పద or **పదము** (for పోవుదము.) (plu. పదండి or పదడు) *interj.* : Go or come thou. పదరా or పదవే go along, or come along. పోదముపద come, let us go. పదపద (plu. పదపదడు) go, go along; come, come !

పదంపడి or **పదపడి** *adv.* : And then, afterwards. తరువాత, వెనుక, మరియు.

పథకము *n.* : Order, క్రమము. n. Same as పతకము.

పదటము or **పదటు** *n.* : Precipitation, hurry. ఆత్రము, దుడుకు, తత్తరము. వానికి చెయ్యిపడటము కద్దు he is given to pilfering. దానికి నోరు పడటము she is a foul mouthed woman.

పదడు *n.* : Ashes. బూడిద, భస్మము. An empty corn husk : trash, rubbish. పదట in the dirt. **పదటబుచ్చు** *v.a.* : To ruin, to waste. బుగ్గిలోగలువు.

పదను : Same as పదును.

పదపడి : Same as పదంపడి.

పదము *n.* : A foot. పాదము. అడుగు. A footstep, the mark of a foot. పాదచిహ్నము. A word or a phrase, శబ్దము.

పదమూడు : See under పది.

పదరము *n.* : A place where betel leaves are kept safe. తమలపాకులు ఉంచే అడపము.

పదరు or **పదురు** *v.n.* : To be over hasty, to be precipitate. ఆత్రపడు. To speak hastily, ఆత్రముతో మాట్లాడు. To get angry, కోపించు. To shake, చలించు. *v.a.* : To find fault with to blame. ఆక్షేపించు *n.* : Way, manner, విధము. A hasty word. త్వరితపు మాట. పదురు is also another form of పదుగురు ten persons. **పదరులు** or **పదురులు** *n.* : plu. Angry words, hasty words. కోపవాక్కులు. పదరుచు, పదురుచు or పద్రుచు to hasten; to hurry on; to cause to speak, hastily. పదుర జేయు.

పదలము *n.* : A weight equivalent to half a viss.

పదవి *n.* : A road, or path, మార్గము. Station, situation, degree, rank,

స్థితి. A place, site, స్థానము. Fortune, luck సంపద. A high station in life, ఉన్నత స్థితి.

పదహారు or **పదారు** : See under పది.

పదాతి or **పదికుడు** *n.* : A foot soldier. కాలిబంటు. పదాతులు infantry. See పదగుడు under పదము.

పదార్థము *n.* : A thing, article, substance; substantial or material form of being. An ingredient or drug. వస్తువు. Property, money, goods. పదార్థవంతుడు a man of property. The meaning of a word. మాటయొక్క అర్థము.

పది *adj.* : Ten. పదిమంది ten persons. (metaphorically.) several or many people : as, in English, a dozen. *plu.* : పదులు tens. పదింబదిగ, పదిపదికి or పదివేలకు by all means, on any consideration, at any rate, అన్ని విధాల. గట్టిగా, చక్కగా. **పందుము** (పది + తూము.) *n.* : Ten tooms or bushels పది తూములు. **పన్నిద్దుము** (పది + ఇరు + తూము.) *n.* : The dry measure of twelve tooms. **పన్నిద్దరు, పన్నిరు గురు** or **పన్నిరివురు** twelve persons. **పన్నిల్లము** (పది + ఇల్లము.) Twelve palams.

పది *n.* : A foot, పాదము, పదికుడు See పదాతి.

పదిలము *n.* : Steadiness. స్థైర్యము. Care, caution, security, carefulness, జాగరూకత. *adj.* : Careful, steady. పదిలముగా carefully, భద్రముగా **పదిలముచేయు** or **పదిలపరుచు** *v.a.* : To secure or take care of, to put by. **పదిలించు** *v.a.* : To keep safely, to lay up. పదిలపరుచు. **పదిలుడు** *n.* : One who is careful, జాగరూకుడు. A steady man, స్థిరుడు.

పదుగు *n.* : A hole in a path.

పదును or **పదును** (పది + ఉను.) *n.* : Time, season, సమయము. Temper, sharpness, whetting, వాడి. Moisture. తడి. Goodness of metal. The right degree of softness పరిపాకము.

పదుపు, పదువు or **పదుగు** *n.* : A herd, crowd, assembly, collection, flock, or flight. గుంపు.

పదురు : See పదరు.

పదేపదే *adv.* : Repeatedly, reiteratedly, again and again, now and then.

పద్దు *n.* : A vow or promise. పంతము, ప్రతిజ్ఞ. An item or article : a head or entry in accounts. అంకెములకత్తెము.

పద్రియము or **పద్దెము** : Same as పద్యము.

పద్ధతి *n.* : A road, దోవ, మార్గము. A line, row or range, వరుస.

పద్మ *n.* : A name of Lakshmi, లక్ష్మి, **పద్మము** *n.* : The lotus or water lily. తామర. A large number, ten billions. In Tantrica books it means

a part or region of the body. **పద్మనాభుడు** *n.* : Vishnu, from whose navel (నాభి) sprung the lotus containing Brahma when he was sent to create the world. **పద్మబాంధవుడు** *n.* : The Sun. **పద్మరాగము** *n.* : The chrysolite or ruby of the finest class : a gem of a pink colour called మొక్కలి, ఉదయ సూర్యకాంతి గల కెంపు. **పద్మవెలమలు** or **పద్మనాయకులు** *n. plu.* : The name of a certain Sudra caste. See వెలమ. **పద్మవ్యూహము** or **పద్మము** *n.* : A certain kind of millary evolution. **పద్మాకారము** *n.* : A place of lilies pond in which the lotus grows. A tank, కొలను, చెరువు. **పద్మాలయ** or **పద్మావతి** *n.* : The goddess Lakshmi, so named because her dwelling. (ఆలయము) is in the lily (పద్మము). **పద్మాసనము** *n.* : A sitting posture used in religious meditation, in which the Buddha statues are represented; so called because Vishnu is represented in that posture when throned on a lotus. **పద్మి** *n.* : An elephant. **పద్మిని** *n.* : A lovely woman, like a Penelope, or an Eve. The Hindu poets divide all beautiful women into four classes called (1) హస్తిని, (2) శంఖిని, (3) చిత్రిణి (4) పద్మిని which answer to Juno, Flors, Venus and Minerva, respectively : See Addison's Spectator No. 209. **పద్మిని** *n.* : A bed of lilies. పద్మినీ వల్లభుడు the Sun, as being the lover (వల్లభ) of the lotus.

పద్యము *n.* : A verse. A stanza, a quartain. పద్యమో గద్యమో whether it be verse or prose. ఒకనిమీద పద్యము కట్టుట to lampoon a person.

పన *n.* : A sheaf of corn. చేలలో కోసివేసిన ప్రోగు.

పనటి or **పనంటి** *n.* : A cooking pot, వంటకుండ. A pot, కుండ. A large pot or boiler, పెద్ద కాగు, మూతి వెడల్పు గల యటిక.

పనవు *v.n.* : To grieve, to bewail. ప్రలాపించు, పలవరించు, పనవి sorrowfully.

పనస *n.* : A verse in a chapter in the Veda : వేదభాగము. **పనసచెట్టు** *n.* : The jack-fruit tree. **పనసవాండ్లు** *n.* : plu. Mountebanks. The name of a caste of men employed in menial offices, particularly to blow trumpets or conches at funerals. కంసాలులను యాచించేవారు. పనస వర్తన fees given to them.

పని *n.* : Work, a task. కర్మము Business, employment, వ్యాపారము. **పనితనము** *n.* : Workmanship, elegance. **పనిపడు** or **పనిపడు** *v.n.* : To busy oneself with, to engage in, పూనుకొను. **పనిముట్టు** or **పనిమటము** *n.* : An instrument, tool, implement. కొరముట్టు,ఉపకరణము. **పనివాడు** *n.* : A servant: a good workman.

పనుకు *v.n.* : To be angry. ఆగ్రహించు. *n.* : A kind of plant. Its species are called నల్లపనుకు. a native of sand hills; చెరువుపనుకు, కొండపనులు, పెద్దపనుకు.

పనుగొను or **పన్నుగొను** *v.n.* : To become hard or firm, గట్టిపడు, దృఢపడు. To happen, కలుగు.

పడుచు *v.a.* : To send, to command, పంపు, ఆజ్ఞాపించు. *v.a.* : To send. *n.* : Sending, a mission; a command, order. వినియోగము, **పనుపరి** *n.* : One who is sent of commanded.

పనుపడు or **పన్నుపడు** *v.n.* : To be accustomed, inured, qualified, to fit, to suit. వాడుకపడు, అలవాటుపడు, సరపడు, ఇముడు, తగియుండు.

పన్న *n.* : A servant, భృత్యుడు. అనామధేయుడు. An old man, వృద్ధుడు.

పన్నగము *n.* : A snake or serpent. **పన్నగాశనుడు** *n.* : A snake-eater, that is, an eagle. గరుత్మంతుడు.

పన్నము*n.* : One verse in a chapter of the Vedas. వేదములో అష్టకములోని భాగము.

పన్నా *n.* : A frame used in weaving. The frame on which paper is made. The breadth of a cloth. ఆ గుడ్డ యొక్క పన్నా చిన్నది that cloth is not broad. A strip of cloth cut out as for jacket.

పన్నాగము *n.* : The hood or canopy over an open palanquin, usually made of scarlet cloth, అందలము మీది కప్పు.

పన్నారు *n.* : A pot, a vase, కుండ. A child's toy. బాలికలాడుకొనే గురిగి, మూలపన్నారులు, లోగానుండే కుండలు.

పన్నీరు or **పన్నీరము** *n.* : Cool water. Perfumed water, rose water, & c. హిమాంబువు. పన్నీరు పువ్వు the fragrant flower with a white corolla and a long tube, సీమపన్నీరు పువ్వు the rose, రోజా, గులాబి.

పన్ను *n.* : A tax, rent, dues కప్పము. పన్నుకట్టు to impose a tax.

పన్ను *v.n.* : To prepare oneself for battle. యుద్ధమునకు సిద్ధపడు. To happen, కలుగు. *v.a.* : To make, form, invent, frame, చేయు, ఏర్పరుచు, కలుగజేయు. **పన్నిదము** or **పందెము** *n.* : A bet, wager, stake. **పన్నుగడ** *n.* : Making, an arrangement, రచన. A scheme, device. యుక్తి, ఉపాయము.

పన్నుండు *v.n.* : To recline, lie down. శయనించు, పరుండు.

పన్నుపడు : See పనుపడు.

పన్నె, పన్నియ or **పన్నెకట్లు** *n.* : The centre part of a heckle. మగ్గము నందు పడుగు నూలు వేరువేరుగా చొప్పించుటకై నడుమ దువ్వెన బండ్ల వలె నిలువుగా నేర్పడి యుండు నట్లు వెదురు బద్దలతో అడ్డముగా కట్టబడిన సాలెవాని సాధన విశేషము.

పన్నెండు : See under పది.

పప్ప *n.* : A cake. భక్ష్యము.

పప్ప *n.* : A papa, father, తండ్రి.

పప్పళి *n.* : A cloth of a vaeriegated color, చిత్రవర్ణ వస్త్ర విశేషము.

పప్పాయపండు *n.* : The papaya fruit. బొప్పాయిపండు. **పప్పాయగువ్వ** n. The black-headed Myna.

పప్పు *n.* : Split pulse of any kind. A kernel of any kind freed from the shel as చారపప్పు and జీడిపప్పు, & c. రొయ్యపప్పు prawns or shrimps freed from the coat or shell. **పప్పుకూర** the white Goose-foot, పప్పు చేయు to reduce to powder.

పబువు *n.* : Lord. ప్రభువు.

పబ్బము *n.* : A feast. పండుగ, A feast at particular periods of the year such as the equinoxes, & c., when offerings are made by the Hindus to the manes of their ancestors. సంక్రాంత్యాదులు. A festival, ఉత్సవము. Hospitality to guests, ఆతిథ్యము.

పమిడి *n.* : Gold. పయిడి **పమిడికంటి** or **పమిడికంట్రిక** *n.* : The Indian owlet. See పైడి.

పమిదె : Same as ప్రమిద.

పముజు : Same as పంజు. **పముజుల కమ్మలు** or **పంజుల కమ్మలు** *n.* : Large earrings worn by women.

పమ్ము or **పంబు** *v.n. & a.* : To excel, to display, to cover, to spread. అతిశయించు, విజృంభించు, కవియు, ఆపకంచుకొను, క్రమ్ముకొను.

పయట, పయ్యట, పయిట or **పైట** : Same as పయ్యెద.

పయనము *n.* : A journey. **పయనించు** *v.n.* : To get ready for a journey. ప్రయాణమగు.

పయర, పయ్యర or **పైర** *n.* : A sephyr, a cool wind, చల్లగాలి. A South wind, దక్షిణపుగాలి, పయరపంట.

పయస్సు *n.* : Milk. క్షీరము. Water, ఉదకము. **పయస్విని** *n.* : A milch cow. పాలిచ్చే ఆవు. **పయోజము** *n. Lit* : water-born, i.e., a lotus, తామర. **పయోధరము** *n.* : A woman's breast. A cloud. పయోధరత nebulosity, the quality of being a cloud, ఉదకమును ధరించుట, మేఘత్వము. **పయోధి** or **పయోరాశి** *n. Lit* : A place for a heap of waters, i.e., the ocean, సముద్రము.

పయ్య *adj.* : Dun, sorrel. పయ్యెద్దు a dun bullock.

పయ్యద or **పయ్యెద** *n.* : a woman's veil or mantle (or wimple) formed or her skirt thrown over her shoulder and her breast, పైట.

పయి : Same as పై.

పర *n.* : A measure with which chunam, & c., is measured. A salt marsh, ఉప్పు పండుబయలు, పఱ్ర. A plain, బయలు, ఇసుకపర a sandy plain.

పర *n.* : Another form of పొర.

పర *prep.* : Alien, other, appertaining to one's neighbour. పరకాయం ప్రవేశము transmigration from one body (కాయము) to another (పర) the magic power of shifting oneself into another body. **పరకీయ** *adj.* : Alien, belonging to another. ఇతరునిది. *n.* : A neighbour's wife, a strange woman, పరస్త్రీ, నాయికలలో నొకతె. **పరజాతుడు** *n.* : A slave, బానిసవాడు. **పరతంత్రము** adj. Subservient, obedient, dependent. **పరతంత్రుడు, పరపంతుడు** or **పరాధీనుడు** *n.* : A servant. **పరదళము** *n.* : A foe, an enemy's army. పరదేశము *n.* : A strange country. **పరదేశి** *n.* : A foreighner, an immigrant. A guest, అతిథి. **పరధ్యానము** *n.* : Absence or mind, reverie. **పరనారి** *n.* : A neighbour's wife, another's spouse. **పరపుష్టము** or **పరభృతము** *n.* : A cuckoo, so called as being reared (పుష్టము) in another (పర) bird's nest. కోకిల. **పరభృత్తు** *n.* : A crow. **పరమండలము** n. A foreign realm. **పర లోకము** n. The other or next world. Heaven. పరలోకగతుడు one who is dead or departed to the next world. పరలోకక్రియలు obsequies, rites for the rest of a departed soul. ఉత్తరక్రియలు. **పరవశము** *adj.* : Out of one's control from joy, ectacy or sorrow, overpowered. **పరవశత్వము** *n.* : Bewilderment, wildness, ecstasy. **పరవశుడు** *n.* : One who is in ecstasy or wild with joy or sorrow. **పరవాది** *n.* : A diesenter. A foe, an opponent, శత్రువు. An impetuous or precipitate man, ఆత్రగొట్టు. **పరశృతము** *adj.* : More than a hundred. పరస్సహస్రము more than a thousand. **పరసతి** *n.* : Another man's wife, a neighbour's wife. another woman. **పరసదనము** *n.* : A neighbour's house. **పరస్థలము** or **పరస్థానము** *n.* : Another place. **పరాధీనము** *n.* : Possession by another. **పరార్థవాది** *n.* : A vakil, వకీలు.

పరంగి *n.* : A Frenchman. **పరంగి సాంబ్రాణి** *n.* : The foreign or refined myrrh.

పరంజము *n.* : A mill. గానుగ. The edge of a sword. చురకత్తి యలుగు. Foam, నురుగు.

పరంజు *n.* : A hilt. కత్తిపిడి.

పరంపర *n.* : A series, succession, order, race, a lineage. వరుస, సంతానము. Also, killing, హింస, బాణ పరంపర a shower of darts. **పరంపరాకము** *n.* : Cow. killing for sacrificial purposes, యజ్ఞమందలి పశువధ. **పరంపరుడు** *n.* : A great-great-grandson, ముమ్మనుమడు.

పరక *n.* : The fraction of one eighth of a rupee, or two annas. The

cream on curds. A trifle, a bit, a slip. గడ్డిపరక a blade or grass. గడ్డిపోచ.

పరకాయించు or **పరికించు** *v.a.* : To examine.

పరకాశాగుడ్డ *n.* : Long cloth.

పరగడ or **పరగడము** *n.* : Another place. ఇతర స్థలము. A side, పార్శ్వము. A field outside of a village ఊరిబైటిపొలము, బీడు, నెత్తము.

పరగడుపు (పరము + కడుపు) *n.* : An empty belly. Fasting పరగడుపున ఔషధము పుచ్చుకోవలెను. it is proper to take medicine fasting or on an empty stomach.

పరగణా *n.* : A division of a country, a Parganah.

పరగు *v.n.* : To be, exist, remain, వెలగు, ఉండు. To be used, to be applied, ప్రయుక్తమగు. To apply, to be applicable, ప్రవర్తిల్లు. To spread, ప్రసరించు. To become known, to be found, ప్రసిద్ధమగు.

పరచి *n.* : A loan, ఎరుపు.

పరచు or **పరుచు** *v.a.* and *v.n.* : To cause to fall, పడజేయు. To make or cause. To spread over, as a mat. To expand or spread. To go, to run. To run away. To urge or cause to run. To flow as water. **పరత, పరతి** or **పరద** *n.* : A stream, current, ప్రవాహము, వరద. **పరతెంచు** (పరచు + తెంచు) *v.n.* : To come running. పారివచ్చు.

పరజ *n.* : A kind of bird.

పరట *n.* : A cowdung cake, ఏరుపిడక.

పరటి : Same as పనటి, **పరటిపుట్టువు** *n. Lit* : one who is born in a pot, i.e., Agastya.

పరటె : Same as పంటె.

పరత *n.* : Addictedness, devotedness to, love for. **తత్పరత** *n.* : Eagerness, devotedness. ఆసక్తి.

పరతము *n.* : A certain large number, ten billions. ముప్పైరెండు సంజ్ఞలలోనొకటి.

పరదా *n.* : A paradah, a screen. తెర.

పరపతి or **పరపత్తెము** *n.* : Credit, trust, loan, పరపతిచేసికొను to borrow money. నాకు పరపతిభంగము చేయదలచినారు they tried to destroy my credit.

పరపర *n.* : The noise produced when a cloth or paper is torn, బట్టలు మొదలయినవి చించితే పుట్టే ధ్వని. Feigning, affectation.

పరపు or **పరుపు** *v.a.* : To cause to run or fall, & c. పరవజేయు, పడజేయు. To let fly, as an arrow. (బాణమును) ప్రయోగించు. To cause to flow, ప్రవహింపజేయు, To cast, to make, వేయు, చేయు. To remove, పోగొట్టు. To drive away. తోలు. To spread or smear, పూయు.

పరమము *adj.* : Best, supreme, most excellent, principal, chief ఉత్కృష్టము, ప్రధానము పరమగురువు

the supreme teacher. పరమ పతివ్రత the most virtuous woman. **పరమపదము** or **పరంపదము** *n.* : Heaven. మోక్షము. **పరమపదించు** or **పరంపదించు** *v.n.* : To depart to bliss, to die, to expire. పరమ లుబ్ధుడు a great miser. పరమ పావనుడు the great purifier, he who wholly sancrifies. పరమహంస an ascetic recluse, ఉత్తమ పదము నొందిన సన్యాసి. పరమయోగి an absolute ascetic. **పరమాణువు** *n.* : An atom, the invisible base of all aggregate bodies. సూక్ష్మములకంటె సూక్ష్మమైన అణువు. **పరమాత్మ, పరమాత్ముడు** or **పరమము** *n.* : The Supreme Being, considered as the soul of the universe. పరబ్రహ్మము. **పరమార్థము** *n.* : The great object or summum bonum of life. Bliss, heaven. **పరమాన్నము** *n.* : Rice pudding, milk boiled with rice and sugar. పాయసము. **పరమేశ్వరుడు** *n.* : The Supreme. Lord. One of the names of Siva. శివుడు. **పరమేష్ఠి** *n.* : Bramha, the Creator. బ్రహ్మ.

పరమానా or **పరవానా** *n.* : A grant or letter from open in authority; a firman, an order, a mandate. సన్నదు. రాజాజ్ఞ.

పరమాసు *n.* : The fore yard of a vessel.

పరము *n.* : The frame or upper part of a carriage. కట్టెబండిమీది పరుపుగ్రూను. A level surface, చదును. *n.* : Heaven, మోక్షము. adj. Other, అన్యము. Excellent. శ్రేష్ఠము. **పరముపడు** *v.n.* : To fast, as a vow or religious observance. అనశనవ్రత మాచరించు.

పరవ: Same as పరత. See under పరచు.

పరవంజు *v.a.* : To spread, surround, envelop, expand, ప్రసరించు, అనరించు, కమ్ముకొను.

పరవతిగాడు *n.* : The kestrel.

పరవా *n.* : Regard, respect, care for, లక్ష్యము, పరవాలేదు never mind, no matter, చింతలేదు.

పరవు or **పరగు** *v.n.* : To spread, వ్యాపించు. *n.* : Spreading, వ్యాపనము.

పరశువు or **పరశ్వధము** *n.* : A battle axe. గండ్రగొడ్డలి. **పరశురాముడు** *n.* : The name of a certain hero. ఆ ఇల్లు పరశురామప్రీతి అయినది the house was burnt : lit : enjoyed the favour of Parasu-Rama. పరశురామ క్షేత్రము the ancient name of the country now called Malabar.

పరస్పరము *adj.* : Mutual, reciprocal, interchanging, అన్యోన్యము. By proxy, circuitous, not in person.

పరాకు *n.* : Oversight, error. Careless-ness, forgetfulness. ప్రమాదము, పరధ్యానము. పరాకున unawares, By error. పరాకులేక headfully, without inattention.

పరాక్రమము *n.* : Valour. Power, strength, exertion.

పరాగము *n.* : The pollen of a flower. పుప్పొడి. Dust, దుమ్ము.

పరాఙ్ముఖుడు or **పరాజీనుడు** *n.* : One who turns away his face from a thing. పెడ మొగము పెట్టినవాడు.

పరాజితుడు *n.* : A slave. బానిసవాడు.

పరాజయము *n.* : Defeat. అపజయము, ఓడిపోవుట. **పరాజితము** *adj.* : Conquered, overcome. ఓడిన.

పరాత్పరుడు *n.* : The supreme Being, the Almighty. శ్రేష్ఠులకు శ్రేష్ఠుడు.

పరాన్నుడు *n.* : One who feeds himself at another's table.

పరాపేక్ష *n.* : Dependence on the aid of others. ఈ పనిని పరాపేక్షలేకుండా చేసినాడు he did this work himself without any help.

పరాభవము or **పరాభూతి** *n.* : Defeat, loss, ruin, contempt, disrespect, defiance. తిరస్కారము, అవమానము, నాశము. **పరాభవించు** *v.a.* : To defeat, disgrace. తిరస్కరించు, అవమానించు. **పరాభూతుడు** *n.* : One who is defeated or disgraced పరాభవింపబడినవాడు.

పరామరిక *n.* : Heed, care, attention. నీ పరామరికలేకుంటే కార్యముకాదు unless you attend to it the work will not succeed. పరామరికలేక inattentive, negligent.

పరామర్శ, పరామర్శము or **పరామరిక** *n.* : Attention, care, examination. చక్కగా విచారించుట. An inquiry. Condolence, consolation. (In logic), inference, conclusion.

పరాయణము *n.* : A prop, support, ప్రాపు. Devotion, addiction to. తత్పరత, ఆశ్రయము.*adj.* : Eager, devoted to, అభీష్టము. **పరాయణుడు** *n.* : An aspirant to, one devoted to, a candidate. ఆసక్తికలవాడు.

పరాయి *adj.* : Another, ఇతరము. పరాయివాడు a stranger.

పరారి *adj.* : Fled, absconded n. A runaway, a defaulter. పారిపోయినవాడు.

పరార్థ్యము *adj.* : Excellent, noble. ముఖ్యమైన, శ్రేష్ఠమైన.

పరాసుడు *n.* : A Frenchman. **పరాసులు** *n. plu.* : The French.

పరాసువు *adj.* : Dead, expired. చచ్చిన. *n.* : A dead man. చచ్చినవాడు. **పరాసనము** or **పరాసత్వము** *n.* : Death, extinction. పరాసత్వమును పొందు to perish.

పరాస్కంది *n.* : A thief or robber. దొంగ.

పరి *n.* : An army సేన. A multitude, సమూహము. A series, పఙ్క్తి. The set of surrounding (anything), వేష్టనము.

పరి *prefix.* : Around; full, fully, geatly, completely. మిక్కిలి **పరికించు** *v.a.* : To examine. పరీక్షించు. **పరికర్మము** *n.* : Cleaning the body. శరీర శుద్ధీకరణము, దేహమాలిన్యమును

పోగొట్టుకోవడము. Adornment, decoration, అలంకారము. **పరిక్రమము** *n.* : Walking at ease. విహారము, **పరిక్రియ** *n.* : Walking round a thing, ప్రదక్షిణము, చుట్టుకొని వచ్చుట, **పరిక్షిప్తము** *adj.* : Surrounded on all sides, అన్ని ప్రక్కలను చుట్టుకొనబడిన. **పరిక్షేపము** *n.* : The act of surrounding. చుట్టుకొని యుండుట. **పరిక్లేశము** *n.* : Calamity, affiction, misery. కడగండ్లు. **పరిగణనము** *n.* : Estimation ఎంచడము, ఎన్నిక. **పరిగణించు** *v.a.* : To think, reckon, consider, ఎంచు, ఎన్ను. **పరిగ్రహించు** *v.a.* : To take, accept, admit or receive. ప్రియముతో పుచ్చుకొను. **పరిగ్రహము** or **పరిగ్రహణము** *n.* : Acceptance, taking, assent, consent, ప్రియముతో పుచ్చుకొనుట. Dependants, a family, a train, పరివారము. **పరిఘట్టనము** *n.* : Thumping, striking, collision. **పరిఘూణించు** or **పరిఘూళించు** *v.n.* : To vaunt, to boast, to oppose in words. ఎదురాడు.

పరిఘోషము *n.* : Sounding, noise, మ్రోత. Thunder, ఉరుము. **పరిచరుడు** *n.* : A guard or boydguard, an attendant, a servant, చౌకిపారాలు జాగ్రత్తగా చేసే భటుడు. A sentinel, సేననుకాచు భటుడు. **పరిచర్య** or **పరిచారము** *n.* : Service, attendance, dependence. సేవ. **పరిచరించు** *v.n.* : To serve. పరిచర్య చేయు. **పరిచారకుడు** *n.* : A man servant. **పరిచారిక** *n.* : A maid servant. **పరిచార్యుడు** *n.* : One fit to be attended on or served. **పరిజనము** *n.* : A train of followers, attendants. పరివారము. **పరితపించు** *v.n.* : To grieve, to be sorrowful. **పరితాపము** or **పరీతాపము** *n.* : Pain, anguish, sorrow, affiction, సంతాపము. Heat, fever, జ్వరభేదము. Trembling, భయము, కంపము, **పరితోషము** or **పరితుష్టి** *n.* : Pleasure, satisfaction, delight, gratification, great joy, మిక్కిలి సంతోషము, **పరిత్యజించు** *v.n.* : To abandon, or quit బొత్తిగావిడుచు. **పరిత్యాగపత్రిక** *n.* : A writ of divorce. **పరిత్రాణము** *n.* : Preservation, protection, fostering, రక్షణము. **పరిత్రాసుడు** *adj.* : Afraid, భయము గలిగిన. **పరిదానము** *n.* : Barter, exchange. వినిమయము, వస్తువులను మార్చుకొనుట. A bribe. పరిదానము పట్టు to receive a bride. **పరిదేవనము** paridevanamu. *n.* : A lamentation, పలావము, కలవరింత. **పరిధానము** *n.* : A cloth, or lower garment. కట్టుబట్ట, దోవతి, నిర్ముక్త పరిధాన she who is stripped. **పరిపక్వము** *adj.* : Ripe, mature. Cooked, dressed. **పరిపాకము** *n.* : Maturity, perfection; the fruit or consequence of actions. **పరిపాలకుడు** *n.* : A good protector,

cherisher, or patron. చక్కగా కాపాడు వాడు. **పరిపాలన** or **పరిపాలనము** *n.* : Protection, patronage, fostering care, government. **పరిపూర్తి** *n.* : Well protected or ruled. **పరిపోషించు** *v.a.* : To nourish well, చక్కగా పోషించు. The noun forms are పరిపోషకుడు. పరిపోషణము, పరిపోషితుడు, **పరిభ్రమణము** *n.* : Wandering, roaming, travelling. **పరిమండలము** *adj.* : Perfectly round. అంతట గుండ్రమైన. **పరిమర్దనము** *n.* : Rubbing, grinding, trampling or destroying. **పరిమార్జనము** *n.* : A thorough cleaning or cleansing, అంతట తుడుచుట, పరిశుద్ధము చేయడము. **పరిమితము** *adj.* : Meted, measured, limited. **పరిరంభము, పరిరంభణము** or **పరీరంభము** *n.* : An embrace. ఆలింగనము. **పరిపట్టము** *n.* : A cloth or head band, used on particular ceremonial occasions at a temple. **పరివర్జనము** *n.* : Entire abandonment. బొత్తిగా విడుచుట. killing, చంపుట. **పరివర్తితము** *adj.* : Wholly abandoned, బొత్తిగా విడువబడిన. **పరివర్తము, పరివర్తనము** or **పరీవర్తము** *n.* : The act of going round any thing, చుట్టివచ్చుట. A return, వెనుకకు తిరుగుట. An exchange, వస్తువుల మార్పు. **పరివాదము** or **పరీవాదము** *n.* : Reproach, censure. నింద. **పరివాదిని** *n.* : A lute with seven strings. ఏడుతంతులుగలవీణ. **పరివారము** or **పరీవారము** *n.* : Dependants, a train, or retinue. Those who are about a prince, his escort. పరిజనము. **పరివారదేవతలు** *n.* : Attendant gods, పరివారాంగన a hand maid, a waiting woman. **పరివాసితము** adj. Scented, perfumed. **పరివృతము** or **పరీవృతము** *adj.* : Encompassed, surrounded. చుట్టబడిన. **పరివేషము** or **పరివేశము** *n.* : A halo encircling the sun or moon, గాలిగుడి. **పరివేష్టించు** *v.a.* : To surround, or encompass. చుట్టివచ్చు. **పరివేష్టనము** *n.* : Surrounding. చుట్టివచ్చుట. Also, పరివట్టము **పరిశీలన** or **పరిశీలనము** *n.* : An enquiry, investigation. శోధనము. **పరిశుద్ధము** *adj.* : Sacred, holy, pure, clean. మిక్కిలి శుద్ధి పొందిన. **పరిశోధన** or **పరిశోధనము** *n.* : An enquiry, మిక్కిలి శోధించుట. **పరిశోధించు** *v.a.* : To examine well, investigate; to try or search thoroughly, మిక్కిలి శోధించు. **పరిశ్రమ** or **పరిశ్రమము** *n.* : Industry, assidnity, thorough acquaintance.

పరింకి (కంప) *n.* : A certain thorny shrub. **పరిక** n. A kind of bird. పక్షి విశేషము. See పరిగెపిట్ట. A kind of stone. ఒకవిధమైన రాయి. Also, a pattern or diagram drawn on the floor with lines of flour or coloured

powder. ముగ్గులు, పరికలువేయు, అనగా ముగ్గులు పెట్టు.

పరికరము *n.* : An instrument, ఉపకరణము, Furniture, సామాగ్రి A cot, మంచము. A retinue, పరివారము A multitude. సమూహము. A waist-band, నడికట్టు. A belt, యోగిపట్టె.

పరికాడు *n.* : The leader among a head of elephants. తెగలో ముఖ్యమైన యేనుగు.

పరికి *adj.* : Dishevelled. చింపిరి *n.* : A savage, కిరాతకుడు. See పరింకి. పాలపరికి a certain forest tree.

పరికించు *v.a.* : To seek for, search, enquire into, examine, investigate, scrutinise, to prove by trial, వెదుకు, విచారించు, పరిశీలించు.

పరికిణి or **పరికిణీ** *n.* : A frock worn by little girls. గాగరా, పావడ, లంగా.

పరికూటము *n.* : A mound of earth raised in front of a gate, to sit on or to plant flower trees on, అరుగు.

పరికె *n.* : sort of cray fish.

పరిఖ *n.* : n. A moat, or ditch. అగడ్త.

పరిగ or **పరిగె** *n.* : Ears of corn that drop down when a crop is harvested, gleanings of corn. చేనిలో రాలినవెన్ను. పరిగెలు fragments, shivers, తునియులు.

పరిగచేను *n.* : A reaped filed. సస్యము, కోసినచేను. **పరిగరి** or **పరిగవాడు** *n.* : A gleaner. పరిగయేరువాడు.

పరిగ బ్రతుకు *n.* : An uncertain means of livelihood, పరిగలేరుకొని బ్రతికేబ్రతుకు.

పరిగమ్మి *n.* : A crock or stick used by herdsmen.

పరిగె n **పరిగియ** *n.* : A kind of tree. A sprat. చేరుపరిగె the bitter sprat which resembles the silver fish. సాలుంపరిగె the white sprat. బెత్తుపరిగె a sort of Choetodon. adv. Quickly, శీఘ్రము.

పరిగొను *v.n.* : To form a line or series. బారుతీరు. *v.a.* : To surround, చుట్టుకొను. Testeal, అపహరించు.

పరిఘ or **పరిఘము** *n.* : The pin, bolt, or bar of a door. అర్గళము, గడియ. A club, a bludgeon, a stick mounted with iron. A weapon. లాటీకర్ర, గుదియ, ముద్గరము, a blow, దెబ్బ. The gate of a fort, కోటగవను.

పరిచయము or **పరిచితి** *n.* : Acquaintance, intimacy, knowledge. ఎరుక, స్నేహము. **పరిచయించు** *v.n.* : To contract friendship. స్నేహించు. **పరిచితము** adj. Known, acquainted with. పరిచయము గల.

పరిచాళిక *n.* : A mode of wrestling.

పరిచ్ఛదము *n.* : Court, train, attendants, retinue, family, dependants. పరివారము. A covering cloth, కప్పుడు వస్త్రము.

పరిచ్ఛేదము *n.* : A division of a book, a section, or chapter. గ్రంథ భాగము. A limit, extent, మేర.

పరిజించు or **పర్జించు** *v.a.* : to seize the hilt. కత్తికటారి మొదలయినవాటిని పట్టు, పరుజుతోపట్టు.

పరిటె *n.* : A weaver's whirl. A trundle. **పరిటెపురుగు** or **బరిడెపురుగు** *n.* : A large spotted beetle.

పరిఢవిల్లు *v.n.* : To shine, to give light. వెలుగు, ప్రకాశించు. To excel, అతిశయిల్లు. To go on, to get on, ప్రవర్తిల్లు, నడచు. **పరిఢవించు** *v.a.* : To carry on. నడపు, పరిఢవిల్లజేయు. To excel, అతిక్రమించు. To bear, to carry, ధరించు.

పరిణతము *adj.* : Ripe, mature, పక్వమైన. Bent, bowed. *n.* : A butting elephant, an elephant stooping to strike with his tusks. **పరిణతి** *n.* : Bending, bowing. సమ్రత, వంగడము. **పరిణద్ధము** *adj.* : Bound, tied, possessed of. కట్టబడిన, కూడుకొన్న. **పరిణమించు** *v.n.* : To be glad. సంతసించు, ఆనందించు. To become matamorphosed, transformed, changed. వికారమును పొందు, ప్రకృత్యన్యధా భావము అగుట. *v.a.* : To cause to rejoice, సంతోషింప జేయు. **పరిణయము** *n.* : Marriage. పెండ్లి. **పరిణామము** *n.* : Metamorphosis, transformation, change of form of state. వికారము, మారురూపు. Maturity, fulness, ripeness, పరిణామ దర్శి one who looks forward to the end. Joy, gladness, ఆనందము, సంతోషము. Health, prosperity, welfare, క్షేమము, సుఖము. **పరిణామశూల** *n.* : Pain caused by indigestion, gastritis.

పరిణాహము *n.* : Extent, breadth, width. విశాలత, వెడల్పు. **పరిణాహుడు** *n.* : A great man. విశాలత గలవాడు.

పరిణేత *n.* : A husband, భర్త.

పరితము *n.* : A cuckoo. కోయిల.

పరిధి or **పరిది** *n.* : The halo of the sun or moon. పరివేషము. the circumference of a circle, the disc of the sun or moon. The branch of a tree, to which the victim at a sacrifice is tied.

పరిపంథి : An enemy, foe, antagonist. శత్రువు.

పరిపణము *n.* : Capital, principal stock, మూలధనము, సంచిమొదలు.

పరిపరి *adj.* : Divers, sundry, various, Harassed, పీడితము. పరిపరి విధము లయిన miscellaneous.

పరిపాటి *n.* : Order, method, arrangement, క్రమము.

పరిపోవు or **పరిపోవు** *v.n.* : To be plundered, కొల్లపోవు. To perish, to be ruined, నశించు.

పరిబర్హము *n.* : A retinue or train. పరివారము. Insignia of royalty, రాజయోగ్య వస్తువు.

పరిభవము, పరిభావము or **పరీభావము** *n.* : Disgrace disrespect, irreverence, insult. contempt, disregard, reproach, abuse తిరస్కారము, అవమానము. **పరిభవించు** *v.a.* : To conmn, slight, scorn, insult తిరస్కారము చేయు, అవమానించు. **పరిభూతము** *adj.* : Conmned. disregarded, despised. తిరస్కరింపబడిన, అవమానింపబడిన.

పరిభాష *n.* : A technicality, a conventional term in any science, సంకేతము, నియమము.

పరిమళము *n.* : Fragrance, perfume. **పరిమళించు** *v.n.* : To smell, be fragrant, give forth scent.

పరిమాణము *n.* : A measure, measuring, quantity, capacity. కొలత.

పరిమార్చు or **పరిమారుచు** (పరియ + మారుచు.) *v.a.* : To kill, assassinate.

పరియ *n.* : A piece, bit, fragment. తునక, శకలము. **పయవాయు** *v.n.* : To split, చీలు, **పరియవాపు** *v.a.* : To cause to split, to split a thing.

పరియంకము : Same as పర్యంకము.

పరియాచకము : Same as పరిహాసము.

పరియ *v.n.* : To miss, తప్పు. To be spoiled, to spoil. చెడు.

పరివిత్తి or **పరివిత్తుడు** *n.* : An elder brother who remains unmarried while his younger one is married. **పరివేత్త** *n.* : A younger brother who is married before his elder. అన్నకు పెండ్లికాకమునుపు పెండ్లాడినవాడు.

పరివృధుడు, పరీవృధుడు or **పరిబృధుడు** *n.* :n. A master, owner or superior. ప్రభువు. యజమానుడు.

పరివేల్లము *n.* : A bulrush. తుంగగడ్డి, భద్రతుంగగడ్డి.

పరివ్రాజకుడు or **పరివ్రాట్టు** *n.* : A mendicant, or devotee. సన్యాసి.

పరిషత్తు *n.* : An assemly, meeting, audience, congregation. గోష్టి, సభ, సమూహము.

పరిషేచనము *n.* : The rite of sanctifying a meal by sprinkling water round the dish. Lustration చుట్టూరు తడపడము.

పరిష్కరించు *v.a.* : To trim, deck, settle, arrange, adjust. To get through, finish : to make clear or evident; to decree, decide. చక్కబట్టు.

పరిష్వంగము *n.* : Embracing, an embrace. ఆలింగనము, గిలిగింత.

పరిస *n.* : A built well in the bed of a river.

పరిసరము *n.* : Neighbourhood, ground on the skirts of a river or mountain, or contiguous to a town. ప్రాంతభూమి. Death. చావు.

పరిసెనము *n.* : Tumbling head over heels. A leap, గంతు.

పరిస్పందము *n.* : Beating, throbbing. Decoration of the hair with flowers. మాల్యాది నిర్మాణము.

పరిస్పర్ధ *n.* : Contention. **పరిస్పర్ధాళువు** *adj.* : Contentious. పోరాడే స్వభావము గల.

పరిస్ఫోటించు *v.a.* : To split చీల్చు, To cause to shine ప్రకాశింప జేయు, పరిస్ఫోటనము, Splitting చీల్చుట.

పరిహరించు : to desert, cast off, throw away, quit, discard, reject. To quash, set aside, nonsuit. To remove, abolish, clear away. **పరిహారము** *n.* : Abandonment, shunning, removal. Doing away, abolition, remedy. దానికి పరిహారము లేదు there is no remedy for it. **పరిహారి** *n.* : One who removes, or shuns. పరిహరించు వాడు. **పరిహృతము** *adj.* : Got rid off, shaken off. పోగొట్టబడిన, **పరిహార్యము** *adj.* : Fit to be got rid off. విడువదగిన.

పరిహాసము, పరీహాసము or **పరియాచకము** *n.* : Joking, satire, jesting, raillery. అపహాస్యము. మోటుపరిహాసము rough joking, bear's play. **పరిహసించు** *v.a.* : To scorn, deride, laugh at. నవ్వు, పరిహాసము చేయు.

పరీక్ష *n.* : Observation. చక్కగా చూచుట. A trial, examination, test, experiment. పరిశీలనము. పరీక్షయిచ్చు to appear for an examination or pass an examination. పరీక్షకుడు or పరీక్షదారుడు an examiner.

పరీధావి *n.* : The name of one of the Telugu years.

పరీభావము : Same as పరిభవము.

పరీరంభము : Same as పరిరంభము.

పరీవాహము *n.* : A drain, or channel : a small sluice. అలుగు.

పరుండు *v.n.* : To lie down, recline, repose, sleep, శయనించు, నిద్రించు.

పరుగు or **పరువు** *n.* : Running, a run. పరుగెత్తు, పరుగిడు or పరువిడు *v.n.* : To run. పరుగులెత్తు to run about.

పరుచు *v.a.* : To cause to fall. పడజేయు. to spread, to scatter. To make do ఆటంకపరుచు to make objection. సఫలపరుచు to bring to use, to effet. **పరిపించు** or **పరపించు** *v.a.* : To cause to spread. **పరుపు** *n.* : Bedding, a matteress. పరుండుటకు పరచిన శయ్య, పడక.

పరుజు *n.* : A haft, hilt or handle. కత్తిపిడి.

పరుడు *n.* : Another man, one's neighbour, a stranger. అన్యుడు. An enemy. శత్రువు. God, పరమాత్ముడు. adj. Addicted to, attached to, a lover of. పరులపాలయిన alienated, given to others.

పరుపత్తి *n.* : The cross sticks to which a weaver fixes his web.

పరువడి *adj.* : Properly, gently, well, fully, duly. క్రమముగా, కుదురుగా, తిన్నగా, అత్యంతము. *n.* : A time, పర్యాయము. Order. క్రమము. Various steps used in fencing. సాములో అడుగులు వేయడము.

పరువము *n.* : Youth, bloom, prime. యౌవనము Maturity, పక్వము, పరిపాకము. **పరువంపు** *adj.* : Blown, blooming.

పరువు *n.* : The act of running. పరుగు, శీఘ్ర గమనము. Ripeness, పక్వము, పరిపాకము.

పరుషము or **పరుసము** *adj.* : Harsh, rough, severe, stern, *n.* : A harsh word, పరుషవాక్యము. A harsh letter. In grammar పరుషములు are the five hard consonants. viz., క, చ, ట, త. & ప. **పరుషత్వము** *n.* : Roughness, harshness. కఠినత్వము. **పరుస** *n.* : A severe man, a tyrant. కఠినుడు. **పరుసన** or **పరుసదనము** *n.* : Harshness, roughness. కాఠిన్యము, పారుష్యము. **పరుసు** *adj.* : Rough, coarse, brutal. పరుసు కూక a dreadful roar. *n.* : Roughness, కాఠిన్యము.

పరుసవేది*n.* : The philosopher's stone.

పరుసు *n.* : Manner. విధము.

పరేతుడు or **ప్రేతుడు** *n.* : A dead man, a ghost or spirit. మృతుడు. పరేతనికేతనము a haunted spot, i.e., a cemetery.

పరోక్షము *adj.* : Imperceptible by the senses. Imperceptible, invisible; absent, past అప్రత్యక్షమైన, ఇంద్రియములకు అగుపడని *n.* : Invisibility, absence, secrecy. నా పరోక్ష మందు చెప్పిన మాటలు నాకు తాకవు what was said in my absence does not affect me.

పరోఢ *n.* : A neighbour's wife.

పరోష్ణి *n.* : A cockroach. తైలపాయిక. A bat. గబ్బిలము.

పర్జని *n.* : Turmeric. చాయపసుపు, మ్రానిపసుపు.

పర్జన్యము *n.* : Muttering clouds, thunder. గర్జదంబుదము, మేఘనిర్ఘోషము. పర్జన్యలతిశ lighting. **పర్జన్యుడు** *n.* : the god of rain, i.e., Indra.

పర్ణము *n.* : A leaf. ఆకు. పర్ణశాల a hermitage or bower of leaves or grass : a hut, ఆకుటిల్లు, ఉటజము.

పర్పాటకము or **పర్పటము** *n.* : A kind of grass. ఒకవిధమైన గడ్డి.

పర్మానా *n.* : A firman, a royal mandate, a command, a warrant, letters patent, శాసనము, **పర్మాయించు** v.a. to direct or command, to order. **పర్మాయిషి** n. An order to make an article.

పర్యంకము *n.* : A cot. మంచము.

పర్యంతము *adv.* : Until, as far as, up to, పరదాక, దనుక. పదిపర్యంతము as much as ten or to the number of ten. వారు వచ్చుపర్యంతము until they come.

పర్యటనము *n.* : A wandering about for alms. **పర్యటించు** *v.n.* : To wander about for alms.

పర్యవసానము *n.* : the end, conclusion, termination, finishing, completion, accomplishment, fulfilment, upshot, ముగియుట ఇది జగడములో పర్యవసానమయినది this ended in a quarrel.

పర్యస్తము *adj.* : Fallen పడిన. Beaten, కొట్టబడిన.

పర్యాప్తము *n.* : That which is obtained or gained. Satisfaction, satiety, తృప్తి. All, completeness, entirety, enough, sufficiency, యథేప్సితము, పరిపూర్ణము, ప్రకామము. Power, ability, శక్తి. Prevention, నివారణము. **పర్యాప్తముగా** *adv.* : Readily, ably, satisfactorily.

పర్యాయము *n.* : An order, arrangement. ప్రకారము, క్రమము, వరుస, అనుక్రమము. An opportunity, occasion, a time, అవసరము, సమయము తడవ Generic or specific character. నాలుగు పర్యాయములు పోయి ఉంటిని I went four times. పరాయతః or **పర్యావేణ** *adv.* : Gradually, by degrees. Moderately.

పర్యాలోచనము *n.* : Deep consideration, pondering, చక్కగా ఆలోచించుట. **పర్యాలోచించు** *v.a.* : To consider deeply, to ponder.

పర్యుదస్తము *adj.* : Thrown down, rejected, త్రోయబడిన.

పర్యుషితము *adj.* : Stale (as yesterday's food), బహుకాలము ఉంచబడిన, పర్యుసితాన్నము cold food, చద్దిఅన్నము.

పఱ్ఱ *n.* : A marsh, hog, fen, swamp, ఉబ్బిలి. A plain, బయలు, ఉప్పుపఱ్ఱ a salt marsh. పఱ్ఱమన్ను the soil of a salt swamp, చవుడు. A certain measure of capacity, ధాన్యాదులు కొలిచేతూము.

పఱ్ఱు *n.* : The sound caused in tearing a paper, cloth, & c. **పఱ్ఱున** *adv.* : Aloud. పఱ్ఱున చించిపారవేసెను he tore it up and threw it away.

పఱ్ఱె or **పఱ్రియ** Same as పఱియ.

పర్వతము *n.* : A mountain. కొండ.

పర్వము *n.* : A knot, a joint in a cane or body. గణుపు. A feast or annual festival at a certain division of the year. A name given to certain days in the lunar month, as the full and change of the moon, and the 8th and 14th of each half month, పండుగ. పంచపర్వములు the five holidays in a month, i.e., అష్టమి, చతుర్దశి, కుసుహ్తావు, పూర్ణిమ, రవి సంక్రాంతి. పంచపర్వోత్సవము is a feast celebrated in one of these holidays.

పర్వు or **పరవు** *v.n.* : To spread or extend, as darkness. వ్యాపించు, *n.* : Running. పరువు, పరుగు.

పలంకష *n.* : A thorny weed, ఏనుగ పల్లేరు. A horse radish, ముల్లంగి.

పలక *n.* : Any flat surface or face. స్తంభము మొదలైన వానియొక్క ఒక వైపు. ఎనిమిది పలకల స్తంభము an

eight sided pillar. A plank, board, table, బల్ల. **పలకము** *n.* : A small cot చిన్న మంచము, **పలకసరి** *n.* : A kind of neck ornament worn by men.

పలకు *v.n.* : to ripen, పండు. to produce a crop, ఫలించు.

పలగండుడు *n.* : A brick layer, a plasterer. సున్నపు పైపూత పూయువాడు. A tank-digger or excavator. ఉప్పరివాడు.

పలగడి, పలుగాడి or **పలుగడ** *n.* : Gratings, bars, a door set with spikes; a gate.

పలగొౖరు or **పలుగొౖరు** *n.* : A kind of rake. See under పలు.

పలచము *n.* : A tax. కప్పము.

పలచ : See పలుచ.

పలనాడు or **పల్నాడు** *n.* : The name of a country in the Krishna District, Palnad. పల్నాడు. (1904 నుంచి గుంటూరు జిల్లా)

పలపల, పల్పల, పలపలన or **పల్పలన** *adv.* : Scatteredly, here and there, one by one, dispersedly. Plainly, విరాళముగా, *adj.* : Thin. పలుచని, అనగా పలుచపలుచని. **పలపలన** *n.* : Plainness, dispersion. వైరళ్యము Thinness, కార్శ్యము.

పలము *n.* : A weight, equal to that of ten pagodas. నాలుగు కర్షముల యెత్తు One-fortieth part of a viss. **పలలము** *n.*: Flesh, meat. మాంసము. a string of dried mutton chops.

పలవ *n.* : A branch, a fork. పలవకఱ్ఱ a forked branch or piece of wood. పలవలుగల దుప్పి a deer with forked or branched horns.

పలవర *n.* :n. The name of a certain tree much cultivated in the neighbourhood of Hyderabad for its fruit. పలవర ఆకులు, its leaves, which are used to manure land. See description in the Kasiyatra, date 7th September 1830.

పలవరించు, పలపించు or **పలపు** *v.n.* : To use broken words or exclamation. ప్రలాపించు, విలపించు. పలవరింత or **పలవరము** *n.* : Prattling, talking confusedly, ప్రలాపించుట. ప్రతాపము.

పలాండువు or **పలండువు** *n.* : An onion. నీరుల్లి.

పలాత్ *n.* : A demon. రాక్షసుడు.

పలాన or **పలాని** *adj.* : such and such such, a one. ఒకానొక, అట్టే పలానివాడు such a man. ఫలానిపని such a work, such and such an affair.

పలాయనము *n.* : Flight, rapid progress. పారిపోవడము. పలాయనము చేయు to disperese, to rout. **పలాయితుడు** *n.* : One who is routed or put to flight. పారిపోయినవాడు.

పలాలము *n.* : Straw. చొప్ప, గింజలేని గడ్డి, నిష్ఫలకాండము, ధాన్యపుగడ్డి.

పలాశము *n.* : A tree called *Butea frondosa.* కింశుకము, మోదుగచెట్టు.

A leaf, ఆకు adj. Green. ఆకుపచ్చని. **పలాశి** *n.* : A tree. వృక్షము. A demon. రాక్షసుడు.

పలాశుడు *n.* : A demon. రాక్షసుడు.

పలాస్త్రి *n.* : A plaster for a wound. పొక్కుపలాస్త్రి a blister.

పలిక్ని *n.* : A gray headed woman. ముసలిది. A cow which is for the first time in calf. తొలిచూలిపెయ్య.

పలితము *n.* : Greyness నెరయుట A grey hair, నెరసినవెండ్రుక. పలిసపిట్ట Same as పరిగెపిట్ట, పాలపలిసపిట్ట the *Greyheaded Mynas*, పొదపలిస పిట్ట, the Blackcapped Black-bird.

పలు or **పల్లు** *n.* : A tooth. పలువరుస a row of teeth. పల్జాడ or పలుజాడ *n.* : The dent or mark of a tooth. పలు కప్పు *n.* : A lip, పెదవి. పలుకప, పలుదెర or పలుగర (పలు + కర) *n.* : Tooth powder, పండ్లపొడి. పలుగొర్రు *n.* : A harrow.

పలు *adj.* : Many, several, various. అనేకము. పలు తెరుపులు various ways. **పలుకొమ్మలమెకము** *n.* : An elephant. పలుగురు, పలుగుండ్రు, **పలువురు** or **పలువుండ్రు** *n. plu.* : Several men, many men. **పలుపట్టడ** *n.* : A mongrel race, సంకరజాతి జనము. **పలుమారు** *adv.* : Many times, frequently.

పలుక *n.* : A shield, డాలు. The small bars of a loom, సాలెవాడు నేయు మగ్గములోని అడ్డకమ్ములు.

పలుక or **పలుకన, పల్కన** *n.* : Whiteness. తెల్లన. paleness, వైవర్ణ్యము, పలుకబారు to become white or pale.

పలుకు or **పల్కు** *v.n. & a.* : To sound, ring, & c to speak, మాటాడు, అను. To answer, ఉత్తరముచెప్పు. **పలుకు తత్తడి** *n.* : A parrot. చిలుక. **పలుకు రాయి** *n.* : A ringing stone or an echoing rock. **పలుకుబడి** *n.* : Pronunciation. ఉచ్చారణము. Influence, power of word. ఆయనకు ఆ ఊరిలో కొంచెము పలుకుబడి కద్దు he has some influence in that town.

పలుగాకి or **పల్గాకి** *n.* : A wretch, a villain. దుష్టుడు.

పలుగాడి *n.* : Gratings or cross bars. Railings, కటకటాలు. *plu.* : పలు గాండ్లు. A cart, బండి. *adj.* : Having many gratings or cross bars. పెక్కుగాడులుగల.

పలుగు *n.* : A wretch. a villain, దుర్జనుడు. A crow-bar, గడ్డపలుగు. A rock crystal, స్ఫటికము. పలుగు గుంటక a harrow with iron teeth in it. గుంటక పలుగులు the teeth of a harrow. **పలుగురాయి** *n.* : A white marble stone. Also, a goldsmith's smoothing stone. **పలుగురాతి ప్రతిమ** *n.* : A white marble statue.

పలుగుడుపాము or **పల్గుడుపాము** *n.* : A snake, the bite of which is not fatal but causes great pain. సర్పభేదము.

పలుగుపిట్ట *n.* : An owl. గుడ్లగూబ.

పలుచ *adj.* : Thin. సన్నని. Light, తేలికయైన, చులకని. పలుచని, **పలుచదనము** *n.* : Thinness, leanness. Slight contempt. అడవి పలుచన thinness of the forest.

పలుపు *n.* : A halter for cattle or horses : the rope collar for oxen in a cart.

పలుమన *n.* : Rubbing or polishing a statue with an ivory point.

పలుమరు, పలుమారు, పలుమారులు, పల్మరు or **పల్మారు** *adv.* : Many times, often, perpetually, frequently, constantly, repeatedly. మాటిమాటికి.

పలుము *v.n.* : to mutter, talk indistinctly, to prattle. ప్రలాపించు. *n.* : Prattle. ప్రలాపము.

పలుమేరు *n.* : A kind of tree.

పలువ or **పల్వ** *n.* : A wicked wretch. కుత్సితపురుషుడు. **కుత్సితస్త్రీ** *adj.* : Vile, abominable, wicked, bad.

పలువరేణి *n.* : A sort of tree.

పలువలువ or **సల్వల్వ** *n.* : A lip, పెదవి.

పలువిత్తు *n.* : A bastard, a child of many fathers. పలువురకు పుట్టిన వాడు, దుర్బీజుడు.

పలువురు, పల్వురు or **పలువుంద్రు** : See under పలు adj.

పలుసము : Same as పరుసము.

పలుసు *n.* : the sable fish. A species of *Clupea.*

పల్యంకము *n.* : A cot. మంచము. **పల్యంకిక** *n.* : A palanquin. పల్లకి.

పల్యయనము, పల్యాణము or **పల్లము** *n.* : A saddle. A howdah or seat on an elephant. అంబారి.

పల్ల *adj.* : Red, reddish, as hair. తామ్రవర్ణమైన. పల్లలైనజడలు red matted hair. పల్లచీమ a red ant. పల్లమీసములు red whiskers. పల్లచెట్టు, ఏటిపల్లచెట్టు braulleia nitida. *adj.* : Reddish tinted. పల్లవన్నె చూపునది.

పల్లకి or **పల్లకీ** *n.* : A palanquin, మనుష్యులు మోసుకొనిపోయే వాహనము.

పల్లగించు : See పల్లించు.

పల్లట or **పల్లటము** *n.* : Movement. చలనము. Difference, వ్యత్యాసము. Confusion, perturbation, perplexity, agitation. తారుమారు, తల్లడము, దొర్లడము. **పల్లటిల్లు** or **పల్లటిలు** *v.n.* : To move, చలించు. To turn pale, తెల్లపోవు. to redden with anger. ఎర్రబారు. To be in convulsion or disorder, to be perplexed, to be agitated. తారుమారగు, తత్తరపడు, చెదరు, తల్లడిల్లు, కొందలమందు, వణకు, అదరు.

పల్లటి or **పల్టీ** *n.* : A somersault. జక్కణి సాధని విశేషము. Tumbling (as of a pigeon in the air), bounding or skipping. పైకెగసి పిల్లిమంతరములు వేయుట. A pigeon called a Tumbler. **పల్లటీల్గొను, పల్లటీల్దాటు** or

పల్లటీల్ వైచు *v.n.* : To tumble, as a pigeon, to throw a somersault.

పల్లన, పల్లనము or **పల్లము** *n.* : A saddle, an elephant's howdah, అంబారి.

పల్లము *n.* : A saddle, A ditch. A hole in the ground (however small). A dale, low ground. పల్లంబుమిట్రు, మెరక పల్లము hill and dale, rising and falling ground ups and downs. పల్లపునాడు low ground capable of being ploughed. పల్లపుపంట a wet crop, being the crop that is sown on low land.

పల్లరపులు *n.* : Several cries, many useless words, much useless talking. వ్యర్థమైన పెక్కు మాటలు, ఆడరాని పెక్కుమాటలు పల్లరపు *adj.* : Simple, innocent. బేలైన.

పల్లవము *n.* : A sprout, a shoot. కరపల్లవములు rosy hands. పల్లవగ్రాహిపాండిత్యము superficial knowledge, పైపైచదువులు. **పల్లవాస్త్రుడు** *n.* : Manmadha, because his arrows are young leaves. **పల్లవించు** *v.n.* : to sprout or shoot. చిగిరించు, చిగుర్చు. **పల్లవితము** *adj.* : Sprouted, చిగిరించిన.

పల్లవి *n.* : The chorus or burden in songs. వెనుకటి చరణములందలి అర్థము ననుసరించి సంగీతము మొదట చెప్పెడు వాక్యము.

పల్లవుడు *n.* : A lover, an adulterer, a gallant. విటుడు.

పల్లా *n.* : A certain measure equal to ten markals.

పల్లాయనము *n.* : Relationship, friendship. ఆప్తత, పల్లాయనమువాడు a friend ఆప్తుడు.

పల్లి, పల్లియ or **పల్లె** *n.* : A small village. చిన్నగ్రామము. A lizard, బల్లి. **పల్లికట్టుమాన్యము** *n.* : Land held free by the heirs of the founder of a village. **పల్లీ** *n.* : A fisherman, a boatman. Local, పల్లీలు.

పల్లించు or **పల్లగించు** *v.a.* : To saddle a horse. పల్లముకట్టు, జీనుకట్టు.

పల్లిక or **పల్లిక** *n.* : A small basket. చిన్నతట్ట. **పల్లికలు** *n.* : The scab or herpes (distinct from తామర, శోభి and చెలిది). Varieties of this disease are called సుబ్బరాయుని పల్లికలు, ఎంగిలి చిరుగుడు పల్లికలు.

పల్లినాడు, పలనాడు or **పల్నాడు** *n.* : The Palnad Taluq in the Krishna District (1904 నుంచి గుంటూరు జిల్లా) పల్లినాయడు the Rajah thereof.

పల్లు *n.* : A tooth. A tooth of a saw. a sort of gold lace, or bits of gold in a necklace. పంటినొప్పి toothache. పంటిసార a gumboil. **పండ్లమాను** *n.* : A harrow. పది కొయ్యపండ్లు గల దూలము వంటి ఒక సాధనము. ఇది మాగాని కలుపుతీసే సాధనము.

పల్లు, పల్లము or **పల్లుడు** *adj.* : Low (as land) ఇక్కడికంటె ఆ నేల పల్లుగా నున్నది that place is lower than

this. *n.* : Low lands. ఆ ఊరు కొండపల్లుననున్నది the town is on the side of the hills.

పల్లుగొౖరు *n.* : A sort of harrow. See పలుగొౖరు under పలు.

పల్లె *n.* : A small village, a hamlet. పల్లె or పల్లె కూటము a village, school, బడి. పల్లెటూరు. a hamlet. *adj.* : Rustic, rude.

పల్లెంక or **మీలపల్లెంకపులుగు** *n.* : The bird called a kingfisher.

పల్లేరు *n.* : The thorny creeping plant ఏనుగుపల్లేరు a large species.

పల్వలము *n.* : A pit, a pond. పడియ గుంట.

పల్వురు : See పలువురు.

పళపళ *n.* : Brightness, ప్రకాశము. adv. Brightly, ప్రకాశముగా. పళపళమని (anuk) *adv.* : Dazzlingly, brightly.

పళ్లెము, పళ్లెరము or **పళ్యము** *n.* : A saucer, like a soup plate, a small metal basin, dish, tray or platter. తాంబాళము, భోజనపాత్రము. అభిషేకపు పళ్లెము a chalice or vessel to bathe and idol with.

పవడము : Same as పగడము.

పవతుడు : Same as పగతుడు.

పవనము *n.* : Air, wind. **పవన తనయుడు.** *n.* : The son of the air, i.e., Hanuman (హనుమంతుడు), Bhima (భీముడు), or Agni (అగ్ని) **పవనాశనము** *n.* : A creature that lives on air పాము. **పవనుడు** or **పవమానుడు** *n.* : The god of the air. Wind. the god of wind.

పవలు : Same as పగలు.

పవాడము or **పావాడము** *n.* : A pretended immolation of a human victim who is afterwards resuscitated. A vow or determination to effect an object.

పవి *n.* : A thunderbolt పిడుగు, మెరుపు.

పవిత్రము *adj.* : Pure clean, purified పరిశుద్ధము. *n.* : The sacred thread of the twice-born castes.

పవిది : Same as పగిది.

పవ్వళించు, పవళించు, పవ్వడించు or **పవడించు** *v.n.* : To lie down, recline. శయనించు. పవ్వళింత or పవళింత *n.* : The act of reclining or lying down, పవళించుట, శయనము.

పశువు *n.* :n. A beast, an animal, నాలుగు కాళ్ల జంతువు. A domestic animal such as a cow, buffalo, goat, or sheep. **పశుపతి** *n.* : A name of Siva, as the master or ruler of all living creatures. పశుప్రాయుడు a brutish or ignorant man.

పశ్చాత్తాపము *n.* : Remorse, repentance, pity, compassion, commiseration, regret, reluctance. దేవర వారు జనుల యందు ధర్మగుణమును మిక్కిలి పశ్చాత్తాపమును గలిగినవారు గనుక as you are a man of a charitable disposition and full of pity. **పశ్చాత్తాపపడు** to repent.

పశ్చిమము *n.* : The West. adj. Western, పశ్చిమాంబుధి the Western ocean.

పశ్యతోహరుడు *n.* : A deluder, a beguiler, a swindler, a common cheat. పచ్చెపు దొంగ, చూచుచుండగా దొంగిలించువాడు. A goldsmith, కంసాలెవాడు.

పస*n.* : Sap, essence, సారము. Bloom, vigour, brilliancy. నిగ్గు. కాంతి, సత్తు, సౌరస్యము. Abundance; సమృద్ధి. Skill, చాతుర్యము. **పసపడు** *v.n.* : To be inclined, addicted to, devoted to, రుచిమరుగు.

పసందు *n.* : Comeliness, beauty; an ornament or decoration, సొంపు, సొగసు. *adj.* : Comely, handsome, pleasing, nice. పసందగు to become handsome. పసందుచేయు to make handsome, pretty or nice; to prefer or like. ఆయన దీనిని పసందు చేసినాడు he liked this. **పసందుగా** *adv.* : Nicely, agreeably, fashionably.

పసగరకొను *v.a.* : To tease, to torment. పీడించు.

పసగు *v.n.* : To become evident. విశదమగు.

పసదనము *n.* : Adornment, embellishment, అలంకార శోభ. A present of a jewel or cloth, & c., పారితోషికము.

పసను *n.* : Crimson or orange colour. ఎరుపు మించిన పసుపు వన్నె. **పసనుగా** *adv.* : Well, properly, duly. చక్కగా, బాగుగా.

పసపస *n.* : Raininess, a drizzling rain, వానయొక్క ముసురు.

పసపు : See under పసుపు.

పసరము or **పసలము** *n.* : A beast, an animal. గోమహిషజాతి.

పసరించు *v.n.* : To spread, to extend. వ్యాపించు.

పసరు *n.* : The juice or sap of leaves. ఆకు రసము. A medicinal extract. Sap. రసము. Green color, ఆకుపచ్చన. Bilious vomiting.

పసాదము *n.* : Blessed food. అన్నము, వంటకము. **పసాపడు** (పసాదము + సాపడు.) *v.a.* : To eat. భోజనము చేయు.

పసారము or **పసారు** *n.* : A shop. అంగడి. Charma, grace, తళుకు, మినుకు. పస.

పసి *adj.* : Little, tender, young. పసిబిడ్డ or పసిపాప an infant. పసివాడు a little boy.

పసి *n.* : Cattle. పశుసమూహము, గోగణము. The smell of cattle, పశ్వాదులమీదిగాలి, వాసన. **పసిపట్టు** *v.n.* : To scent or follow by the nose, as a dog does a fox. పసిగొను to trace out or smell out. వాసనపట్టు. మొసలికుక్కను పసిపట్టి when the crocodile scented the dog. **పసులు** *n.* : plug. Cattle.

పసిక : Same as పస.

పసిడి *n.* : Gold. బంగారు. Wealth, ధనము, *adj.* : Golden. పసిడికంటి

Same as పైడికంటి. **పసిడికాయ** *n.* : The fruit of the silk cotton tree. పొత్తినూలికాయ. పసిడిరేడు Same as పైడిరేడు.

పసిమి *n.* : Yellowness పసుపు వన్నె. Greenness, ఆకుపచ్చన. **పసిమిడి** *adj.* : Green. పసిమిగల. పసిమి రోగము jaundice.

పసిరిక (పసరు + ఇక) *n.* : Green or yellow color, పసరువన్నె. Young or tender grass. లేతగడ్డి, పచ్చిగడ్డి adj. Green or yellow. పసరువన్నెగల. **పసిరికపాము** *n.* : A certain green snake that is harmless. పచ్చపాము, బొట్ల పసిరిక a species of the same. **పసిరికపిట్ట** *n.* : The Indian bee-eater, పచ్చపిట్ట. హరితపక్షి. పసిరికాయ.

పసుపు or **పసపు** *n.* : Indian saffron or turmeric. **పసుపుచాయ** *n.* : yellow colour. పసుపు పిట్ట or పసుపు ముద్ద *n. Lit.* : The saffron bird.

పస్తాయించు *v.n.* : To regret, to be sorry. పశ్చాత్తాపపడు.

పస్తు *n.* : A fast, fasting, a starved condition, starving ఉపవాసము, ఉపాసము. **పస్తుండు** or **పస్తుగానుండు** *v.n.* : To be fasting starving.

పాంకోడు (for పావకోడు.) *n.* : A weaver's treadle. A sandal for the foot.

పాంచజన్యము *n.* : the conch of Vishnu విష్ణుశంఖము. Fire. అగ్ని.

పాంచాలము *n.* : the Pubjab. the country north of Delhi, between the foot of the Himalayas and n. the daughter of the king of Panchala; a title of Druapadi, the wife of the five Pandu princes. ద్రౌపది, **పాంచాలిక** *n.* : A doll or puppet. an image carved on pillars, & c. బొమ్మ, నరమృగాది రూపము. **పాంచాలుడు** *n.* : A member of any one of the five castes of artificers, viz., the carpenters, weavers, barbers, washermen, painters. వడ్లవాడు, సాలెవాడు, మంగలవాడు, చాకలవాడు, ముచ్చివాడు, ఈ అయిదు జాతులందు దేనిలోనైనను చేరినవాడు.

పాంజేబు *n.* : A silver anklet. గజ్జెగొలుసు.

పాంక్తేయుడు *n.* : A respectable guest, a person received in society.

పాండవులు *n.* : The Pandus or princes of the house of Pandu.

పాండిత్యము or **పాండితి** *n.* : Learning, scholarship, mastery, perfect knowledge or skill. పండితభావము.

పాండువు, పాండిమ *n.* : Learning, scholarship, mastery, perfect knowledge or skill. పండితభావము.

పాండువు, పాండిమ or **పాండిమము** *n.* : Paleness. తెలుపు. A pale yellow colour, తెలుపు మించిన పసుపు. Leprosy. పాండురోగము.

పాండ్యము or **పాండ్యదేశము** *n.* : A country in the Southern part of the Indian peninsula, comprehending

the districts of Madura and Tinnevelly. **పాండీడు** *n.* : A king of the Pandya country. పాండ్యదేశపు రాజు.

పాంథుడు *n.* : A traveller. తెరువరి, పథికుడు.

పాంశువు *n.* : Dust, పరాగము, దుమ్ము. Manure. సస్యార్థసంచిత గోమయము, ఎరువు.

పాంసనుడు *n.* : A contemptible, wicked or bad man. దూషకుడు. కులపాంసనుడు one who is a disgrace to his family.

పాంసుల *n.* : An unchaste woman. జారస్త్రీ.

పాంసువు *n.* : Dust. పరాగము, ధూళి. **పాంసులము** *n.* : Saltish, earth, saline earth. సుగంధిపాంసులవణె.

పాక *n.* : A hut, shed or hovel or mats, a booth. దూలములు లేకుండా కట్టిన ఇల్లు, శాల. Also, a small temple; గుడి.

పాకనాటిరెడ్లు *n.* : A certain subcaste of Kapus (కాపులు) who derive their name from the country named పాకనాడు. Also, a sub-caste of the Malas (మాలలు).

పాకము *n.* : Cooking, dressing food, boiling, వంట. Maturity, natural or artificial, as the state of being cooked or ripened పరిపాకము. **పాకగేహము** *n.* : A kitchen. వంట ఇల్లు.

పాకలము *n.* : A fever in an elephant. ఏనుగులకు వచ్చుజ్వరము, పాకలపు టేనుగు an elephant that has fever. A horse, అశ్వము.

పాకారి or **పాకశాసనుడు** *n.* : A title of Indra as the slayer of a giant named పాకః.

పాకి, పాకీ, పాకీవాడు or **పాకీమనిషి** *n.* : A scavenger, commonly called as Madrasa Toti. పాకిది a Toti woman.

పాకు or **ప్రాకు** *v.n.* : To creep or crawl. **పాకించు** *v.s.* : To train, as a vine or other creepr.

పాకెన, పాకెన్న, ప్రాకెన్న or **ప్రాకాన్నము** *a.* : A ceremony performed on the third day of a wedding పెండ్లిలో మూడవనాటి ఉత్సవము.

పాకోడు or **పావకోడు** : same as పాకోటి.

పాక్షికము *n.* : An alternative. పక్షమున కలిగినది. unfairness, partiality, పక్షపాతము.

పాగడము or **పాగడము** *n.* : A silver anklet పాదములందు ఒంకెలుగా చేసియుంచే భూషణము.

పాగా or **పాగ** *n.* : A turban. పాగాచుట్టు to tie on or form a turban. Also, a stable అశ్వశాల. A troop of horses, అశ్వసమూహము, పాగాలు Same as పావకోళ్లు, పాగాగుర్రము.

పాగిడ *n.* : Thread that remains after a web has been woven.

పాగు *n.* : Thick syrup, melted sugar, treacle.

పాగెము *n.* : Connection సంబంధము.

పాచకుడు *n.* : A cook వంటవాడు.

పాచి or **ప్రాచి** *n.* : Rot, foulness, squalor, staleness, nastiness, scurf, (as of the teeth) పండ్లమురికి.

పాచిక *n.* : A die in gambling.

పాచితము or **ప్రాచితము** *n.* : Compensation, atonement.

పాచనము or **పాసనము** *n.* : Looseness of the bowels, విరేచనము. *plu.* : పాచనాలు.

పాచు *v.a.* : To remove out of the way. తొలగించు, పాయజేయు. To disentangle, చిక్కెడలించు.

పాజీ *adj.* : Vile; worthless, despicable, base, contemptible పనికిమాలిన, క్షుద్రమైన.

పాజేలు, ప్రాచేనులు or **పాతచేలు** *n.* : Land under cultivation, as opposed to waste land, (బీడు).

పాట *n.* : Music, a song. సంగీతము, పదము.

పాటచెట్టు *n.* : ఏకాష్టిలా, అగరుశొంటి.

పాటకము or **పోటకము** *n.* : A bank of a river & c. తీరము.

పాటచ్చరుడు *n.* : A thief or robber. దొంగ.

పాటన *n.* : Adornment. అలంకారము. Putting right, making right; righting, సంస్కారము. Regard ఆదరణము.

పాటనము *n.* : Splitting చీల్చుట.

పాటపాట *adj.* : Little by little. కొంచెము కొంచెము.

పాటబండి *n.* : A kind of carriage ఒక విధమైన గాడి.

పాటము *adj.* : Proper, fitting, ఇది కెంపులు చూడడమునకు పాటమైన వేళకాదు this is not a proper time of day to examine the rubies.

పాటరి *n.* : A hard working man, a drudge.

పాటల or **పాటలి** *n.* : The flower called the Trumpet flower. కలిగొట్టుపువ్వు, **పాటలము** *adj.* : Red, rosy, ruddy. *n.* : Flesh colour. పాటలగంధి a rosy maid. పాటలాధరి cherrylipped పాటల జంటలు red matted locks.

పాటవము *n.* : Health. ఆరోగ్యము. Strength, vigour, శక్తత, దార్ఢ్యము. Ability, cleverness, నైపుణ్యము. గానపాటవము skill in singing. brightness, తైక్ష్ణ్యము. అతనికి దృష్టిపాటవము తప్పినది he is losing his eyesight.

పాటి *n.* : Degree, extent, quantity, size. ప్రమాణము. Value, character, quality, kind sort. విధము Fitness. Resemblance, equality సామ్యము. *adj.* : Equal. సమము. Common, general సామాన్యము. Due, fit, న్యాయము Of such a size or character.

పాటించు *v.n.* : To exceed, to be excessive. మించు, అతిశయించు, నేరువు వాటించి, చాతుర్యముమించి, *v.a.* : To observe, to care for, to

regard, to pay attention to, to honour ఆదరించు, అక్కడ పట్టు, గౌరవము చేయు.

పాటితము *adj.* : Split చీల్చబడిన.

పాటిల్లు or **పాటిలు** *v.n.* : To happen, to occur, to be produced, to be brought about, సంభవించు, కలుగు, వచ్చు, ప్రాప్తమగు.

పాటీరము *n.* : Sandal. చందనము. పాటీరగిరి Mount Malaya.

పాటీలు *n.* : A sort of gold bracelets worn by women.

పాటు *n.* : A fall పడుట. Suffering, శ్రమము. Labour, A movement, an action, చిలిపి. Distress, misfortune, hardship, mishap, ఆవడి Time, occasion, సమయము. Manner way, mode, విధము.

పాఠము *n.* : A lesson. Study, reading. చదవడము, **పాఠశాల** *n.* : A school, a college బడి See పఠించు. **పాఠకుడు** *n.* : A lecturer. A spiritual preceptor. A reader, a student. ఉపాధ్యాయుడు, విద్యార్థి. **పాఠభేదము** or **పాఠాంతము** *n.* : A various reading, another reading, a deviation found in other manuscripts.

పాఠీనము *n.* : A fish which has numerous teeth. The poetical dolphin. బేడిస.

పాడగము *n.* : A silver anklet.

పాడరు : See under పాడు.

పాడి *n.* : Justice, propriety, fitness, decency, న్యాయము, ధర్మము యోగ్యము. Nature, స్వభావము. Business వ్యవహారము. Abundance of dairy produce. క్షీరదధ్యాదిసమృద్ధి. Milk, పాలు, పాడియావు a cow in milk.

పాడు *adj.* : Waste, desolate, dismal, dreary, neglected, ruined, dilapidated. శూన్యము. Cursed, blasted. Horrid, vile, sad. *n.* : A sort of heron. **పాములనారిగాడు** *n.* : పాముదొండ. **పాములవాడు** *n.* : A charmer. **పామువేలు** *n.* : A name for the middle finger.

పాము or **ప్రాము** *v.a.* : To smear, rub, or wash, as a wall, & c. రాచు, రద్దు.

పాయ *n.* : A dove or division of an onion or of garlick, చీలిక. the branch of a river. A piece, తునక. A tract or division of a country. Manner or mode.

పాయకట్టు *n.* : A tract of land newly reclaimed from a jungle.

పాయమాలి or **పాయిమాలి** *n.* : Remission granted to a renter on account of the depredations of an enemy, cattle, & c.

పాయము *n.* : Age, వయస్సు. Youth, యౌవనము.

పాయలాకు *n.* : A plant used in medicine.

పాయపట్టము : See పాదపట్టము.

పాయసము or **పాయసాన్నము** *n.* : Rice and milk with sugar, rice pudding, పరమాన్నము.

పాయి *n.* : Milk. పాలు. breastmilk, బాయి. *n.* : One who drinks. త్రాగెడి వాడు. A drunkard. తాగుబోతు.

పాయిఖానా *n.* : A privy or necessary, మరుగుదొడ్డి.

పాయు *v.n.* : To avoid. తొలగు. To be disentangled. చిక్కెడలు. To become rancid, as rice or butter, & c., పక్వపదార్థము మెత్తపడిచెడు *v.a.* : To quit, abandon, విడుచు. **పాయక** *adv.* : Constantly, without intermission. **పాయగిలు, పాయగిల్లు** *v.n.* : to avoid. తొలగు. **పాయబారు** *v.n.*: To become rancid, పాయు.

పాయువు *n.* : the anus. గుదము.

పార *n.* : A short hoe, a spade తవ్వునట్టి సాధనము, పారమీన్లు. A fish called 'Old wife'. resembling a pomfret. **పారమ్ము** or పారవాతి (పార + అమ్ము). *n.* : A broad - ripped arrow. **పారచేతి** *n.* : A large sort of fish with a big head, a grampus. పారపరిగె a kind of sprat.

పారంపర్యము (from పరంపర.) *n.* : Succession, order, series. క్రమము. పారంపర్యముగా అనుభవించే భూమి land that is enjoyed from father to son.

పారణ or **పారణము** *n.* : Eating after a fast, breaking a fast, ఉపవాసముండి మరునాడు చేయు భోజనము.

పారతంత్ర్యము *n.* : Dependence, పరాధీనత.

పారదము or **పారతము** *n.* : Quicksilver, పాదరసము.

పారమార్థికము *n.* : Devotedness, loyalty. భక్తి పారమార్థీకుడు a devout man. భక్తిగలవాడు, పరమార్థబుద్ధి గలవాడు.

పారము *n.* : The further or opposite bank of a river, & c. ఆవలిదరి. The end or extremity, అంతము.

పారలౌకికము *adj.* : Pertaining to the other world. పరలోకసంబంధమైన. *n.* : Rice and milk with sugar, పరమాన్నము.

పారవశ్యము *n.* : Ecstasy, rapture. పరవశత్వము.

పారశీకము, పారసీకము or **పారసికము** *n.* : Persia. A Persian horse. **పారసి** *n.* : The Parsee language. *adj.* : Pertaining to Persia, పారసీకదేశ సంబంధమైన.

పారా *n.* : Watching. కావలి. **పారావాడు** *n.* : A guard, a sentry, కావలివాడు. **పారాయిచ్చు** *v.n.* : To stand sentry.

పారాణి *n.* : Turmeric mixed with chunam smeared by women on their feet at a wedding. Decorating the feet with saffron powder, & c. Red dye applied by women to the instep. పాదముల యందు కుంకుమాద్య లంకరణము. **పారాణించు** *v.a.* : To decorate the feet by reddening the instep.

పాడు *v.a.* : To sing. గానము చేయు. Also to sell or to bid at an auction. **పాడించు** (Causal of పాడు) *v.a.* : To have something sung. To proclaim, sell by an auction నా ఆస్తి యేలము పాడించిరి they sold my property by auction.

పాడు or **పాకుడు** *n.* : A trellis for a vine or other creeper; anything that spreads or creeps; mossiness; the scum or greenness on putrid water. Dirt on the teeth. పండ్లపాచి. Dirt nastiness. మాలిన్యము.

పాడె *n.* : A bier, a funeral pile. శవవాహనము. పాడెకట్ట a wretch. villain; a fool, simpleton, boody. నీపాడెకట్ట perish thou.

పాడ్యము *n.* : The day after the full or new moon. పక్షమందు మొదటితిథి ప్రథమ.

పాణసి *n.* : A Pariah మాల.

పాణి *n.* : The water or lustre of pearls. ముత్తెపు నీరు. The hand. పాణితలము the palm of the hand. పాణివాదము clapping the hand. **పాణిగ్రహణము** *n.* : A Wedding, nuptials. వివాహము, పెండ్లి, **పాణిగృహీతి** *n.* : A Wedded wife.

పాణింధమము *n.* : A pair of bellows. కొలిమిత్తి. Darkness, చీకటి. A kind of drum. వాద్యభేదము.

పాణిక *n.* : A spoon, a ladle.

పాణిపదము or **పాణివదము** *n.* : A quiver. అమ్ములపొది, తూణీరము.

పాత or **ప్రాత** *adj.* : Old, decayed, worn out. బహుదినములనాటిది. పనుపడిన. పాతకరణము the old clerk. **పాత కాపు** *n.* : An old resident. **పాత రికము** *n.* : Oldness. Experience.

పాత *n.* : One who takes care of or guards. కాచువాడు.

పాతకము *n.* : A sin, a crime పంచమహా పాతకములు the five great sins, viz., killing a Brahmin (బ్రహ్మహత్య) stealing gold (స్వర్ణస్తేయము), drinking intoxicating liquor (సురాపానము) dishonoring a teacher's wife (గురుపత్నీ గమనము) and association with such as are guilty of any of these sins (ఇవి చేయువారి తోడి సహవాసము) **పాతకి** or **పాతకుడు** *n.* : A sinner.

పాతము *n.* : A fall, descent పతనము, పాటు, నదీపాతభూమి. land devastated by a flood, or that has fallen into a river. గ్రంథపాతము a passage that is lost from a book.

పాతర *n.* : A grain pit or cellar built with a small mouth above, to preserve salt or grain ధాన్యాదుల నిక్షేపము.

పాతరలాడు, పాతర్లాడు *v.n.* : To dance about నర్తించు, ఆడు. To be at a loss, to be perplexed or puzzled, to must తడమాడు, పెంపరలాడు. వెతుకు, తత్తరపడు.

పాతాళము *n.* : The nether world, Hades. క్రింది లోకము. **పాతాళభేది**

n. : A grappling hook or drag to recover things sunk in a river.

పాతిక or **పాతికె** *n.* : One fourth or quarter of any thing. Thus పాతిక రూపాయలు twenty-five Rupees. పాతికేండ్లు గలవాడు a person of 25 years of age. పాతికమంది 25 persons.

పాతివ్రత్యము *n.* : Matrimonial fidelity, faithfulness in a wife. పతివ్రతాత్యము.

పాతు *v.a.* : To bury, fix, set up or fasten in the ground, పూడుచు. *n.* : The foundation, meaning the portion of a post, & c., which is under ground.

పాత్రము *n.* : A character in a play, an actress. నర్తకి. పాత్ర or పాత్రము *n.* : A utensil, ఉపకరణము. Hardware. పాత్రసామాను or పాత్ర సామగ్రి metal vessels. పాత్రలాడు See పాతరలాడు.

పాత్రము *adj.* : Worthy, fit, adequate. యోగ్యము. **పాత్రత** *n.* : Fitness, worthiness. **పాత్రుడు** *n.* : One who is worthy, deserving or fit. అర్హుడు. యోగ్యుడు.

పాథము or **పాథస్సు** n. Water. పాథశ్చరము a fish. Food, అన్నము. **పాథేయము** *n.* : Provision or provender for a journey. దారిబత్తెము *n.* : The sea.

పాదట్టు *n.* : A cobweb. బూజు.

పాదము *n.* : A foot. అడుగు. A root, వేరు. A quarter, పాతిక. A foot or line of verse being a quarter of a stanza. పద్యములో నాలుగవ భాగము. A ray of light, కిరణము. A small hill at the foot of a mountain. తు, మి, చ, స్మ, హి, వై in Telugu poetry the words. **పాదచారి** *n.* : A foot passenger. కాలిబంటు. **పాదరసము** *n.* : Quick-silver, mercury. రసము. **పాదలేపనము** *n.* : A salve or unguent for the feet.

పాదిరి or **పాదిలి** *n.* : పాటలీ, కృష్ణవృంతా, కుబేరాక్షి, భూతపాదిరి are species.

పాదిరి *n.* : A Romish priest, A missionary, or clergy man, గురువు, క్రీస్తు మతబోధకుడైన గురువు.

పాది వేట *n.* : Fowling or catching birds by means of a decoy. కౌజు పూరేడు లోనగు పెంపుడు పిట్టల మూలమున ఇతరమైన పిట్టలను పెట్టెడు ఒకానొక వేట. **పాదిగువ్వ** *n.* : A dove used in పాదివేట.

పాదు or **పాది** *n.* : A garden bed or plot smaller than a మడి. Also, the watered earth round a tree. The area or areola round the nipple or round a sore. Underneath, the nether portior, క్రిందు. Steadiness, నిలకడ. **పాదుకట్టు** *v.n.* : To divide into beds. పాదుకొను or **పాదునిలచు** *v.n.* : To be grounded, established firm.

పాదుకలు or **పాదువులు** *n. plu.* : Sandals, పాపకోళ్లు. పాదుకాసిద్ధి the art

of flying by means of seven league-boots. **పాదూవాహుడు** *n.* : A slipper-bearer, a menial. చెప్పులు తెచ్చుకొనేవాడు.

పాదొట్టు : Same as పాదట్టు, **పాదొట్టు పురుగు** *n.* : A spider.

పాదుషా, పాదుసా or **పామసాహి** *n.* : Padshah, an emperor. సమ్రాట్టు. A king, రాజు.

పాద్యము *n.* : Water for washing the feet.

పానము *n.* : Drinking. Also. a draught (of water, & c.) అన్నపానాదులు food and raiment. **పానకము** *n.* : A sweet drink, a beverage made of sugar and water and drunk as sherbet.

పానము *n.* : Life.

పానలు *n. plug.* : Doubts సందేహములు.

పానగిల్లు *v.n.* : To doubt, to hesitate.

పానవట్టము *n.* : the base or trench into which libations, poured on the top of an idol, run down and flow to the spout. లింగపీఠము.

పానసము *n.* : A kitchen. వంట ఇల్లు. Cookery, వంట. పానసపుబాడబులు Brahmin cooks, వంట బ్రాహ్మణులు. పానసపుది a kitchen maid, వంటలక్క. **పానసీడు** *n.* : A cook. వంటవాడు, స్వయంపాకి.

పానారము *n.* : An unbroken betel nut. A ripe areca nut. పండుపోక, క్రమఖభేదము.

పానీయము *n.* : Water. నీళ్లు *adj.* : Drinkable. త్రాగదగిన. See పానము.

పానుకు *n.* : A plant called *Rottbelia perforata*.

పానుపు or **పాన్పు** *n.* : A cot. మంచము. A bed or couch. పరుపు. విరిపాన్పు a flowery couch, a bed of roses. మల్లెల పాన్పు a bed of jasmine buds.

పాప *adj.* : Of the serpent, serpentine. పాపరేడు the king of serpents, నాగరాజు. పాపపాన్పు a serpent bed, i.e., the great serpent on which Vishnu reclines.

పాప *n.* : A child, the pupil of the eye. కంటిపాప. దానికి బిడ్డపాపలు లేరు she has neither chick nor child.

పాపట *n.* : The parting of the hair on the forehead. కేశవీధి. A flowering forest tree. వృకధూమకము. **పాపట బొట్టు** or **పాపటచేరు** *n.* : A kind of head ornament, a brooch or locket suspended on the forehead from the parting of the hair.

పాపటము or **పాపనము** (from పాయు.) *n.* : A harrow, or hoeing. instrument. **పాపటతోలు** *v.n.* : to harrow. **పాపడము** *n.* : Harrowing. పైపాపడానకు కూలి the hire for harrowing.

పావశ్యమాన *adj.* : Being read aloud or recited పఠింపబడుచున్న.

పాపడు *n.* : A little boy, a little fellow. బాలుడు. A male infant, పురుష శిశువు.

పాపము *n.* : Sin, crime, evil. **పాపి** or **పాపిష్ఠుడు** *n.* : A sinner, wretch, villain. పాపాత్మురాలు a wicked woman, a sinful wretch. **పాపిష్ఠి** adj. Horrid, scandalous, nefarious (a general term of diagust.)

పాపర *n.* : The bitter apple, విశాలా, ఇంద్రవారుణి. పాపరచెట్టు the bitter melon vine. కట్టెపాపర the shrub called the Self-planter, as the indentations on each leaf contain the seeds.

పాపాచి *n.* : Prickly pear.

పాపు *v.a.* : To free from or deliver. to do away with or remove; to expiate or efface : to liquidate or pay, పాయజేయు. To till, దున్ను, కల్మష ముల బాపుట to do away with sin. **పాపుకొను** *v.a.* : To get rid of.

పాపోసు or **పాయసోసు** *n.* : A shoe, ముచ్చె.

పాబొలము *n.* : An old field, ప్రాతపొలము.

పామ : A cutaneous eruption, herpes, scab or itch. గజ్జి, **పామనుడు** *n.* : One who is scabby or itchy. గజ్జికలవాడు.

పామరము *adj.* : Common or ordinary. Low, base, undignified, vulgar, stupid, senseless, illiterate. Lustful, copidinous, avaricious. *n.* : Nonsense, folly. దానిమీది పామరము వానికి ఇంకా వదలలేదు he has not yet ceased to dote on her. **పామరుడు** *n.* : A common or ignorant man. an illiterate man, అజ్ఞుడు A wretch, a sinner. నీచుడు.

పాము *n.* : A snake or serpent, సర్పము.

పారాయణము *n.* : Whole, అంతయును. going over, reading or doing any thing completely, అంతయు చదవడము.

పారావతము *n.* : : A dove or pigeon. పావురము.

పారాశరి *n.* : A name of the poet Vyasa. Also, monk, సన్యాసి.

పారి : Time, season. ఒకసారి once. మరియొకపారి once again. Earth మన్ను *n.* : A pail. పాలుపితికే కుండ, గిండి, ఈడుముంత.

పారిక *n.* : A maid servant, as slave. **పారికాపు** *n.* : An attendant, a servant, పరిచరుడు.

పారిజాతము *n.* : Amaranth. The Coral tree, పగడమల్లి. One of the trees in Paradise. కల్పవృక్షము. **పారిజాతావహరణము** *n.* : the "Rape of the Amaranth" this is the title of a popular poem.

పారితథ్య *n.* : A trinket worn on the back of the head. రాగిడి, జడబిళ్ల, సిగ పువ్వు, కొప్పున అలంకారార్థమై పెట్టే సువర్ణాది రచితమైన వలయము.

పారితోషికము *n.* : An honorary gift, a donation. పసదనము, బహుమానము.

పారిభద్రము *n.* : A tree called the Coral tree. దేవదారువు. (The name is given to some other trees.)

పారిభావ్యము *n.* : A plant or tree called చెంగల్వకోష్టు.

పారిమాండిల్యము *n.* : An atom, invisibly small.

పారివాడు or **పారికాపు** *n.* : A servant పరిచరుడు.

పారిహార్యము *n.* : A bracelet worn by women గూడిగమ. **పారిహారికుడు** *n.* : A flower-boy, a maker of girls is పుష్పలావికుడు. **పారీంద్రము** *n.* : A lion. సింహము.

పారీఖత్తు *n.* : An acquittance, adeed of release from all demands; a deed of dissolution of partnership A bill of divorcement. A receipt, acquittance or release. విభాగ పత్రము, అన్ని తగాదాలను తీర్చుకొనినట్లు వ్రాసికొన్న చీటి.

పారీణత *n.* : Complete knowledge, expertness. పారీణుడు Same as పారంగతుడు (See under దారము.) సకలశాస్త్రపారీణుడు he who has thoroughly mastered all the sciences.

పారు *v.n.* : to run or run away. పరుగెత్తు, పారిపోవు. To purge, పాచనములగు, పారుకొను. To fly or rise in the air, ఎగురు. To flow as water, ప్రవహించు. to creep or crowl, పాకు. to grow, or become. To take effect, as a spell or medicine. To begin. *n.* : A ledge or rock. a flat rock under earth. **పారజలు** *v.a.* : to sprinkle, or scatter abroad. **పారజాచు** *v.a.* : To extend, as the arms or legs. కాళ్లుపారజాపు to open or straddle the legs. **పారజూచు** *v.a.* To look through, go over, view, examine well. వింతవారు లేరు గదా యంచు సదనంబు పారజూచి. **పారదోలు** *v.a.* : To drive out or away, to defeat, తరుము. **పారుడు** *n.* : A Brahmin. బ్రాహ్మణుడు. **పారువేట** *n.* : The chase, game that is hunted. A festival, దేవోత్సవము.

పారుపత్తెము or **పార్పత్తెము***n.* : The duty or office of a manager or superintendent of a village or temple. Authority, అధికారము. **పారుపత్తి** or **పారుపత్తెకాడు** *n.* : The officer in charge of a village or temple. A man in authority, అధికారి.

పారువ *n.* : Sight, a glance. A trace, జాడ. అతనికి పారువమట్టు he has not good eyes. అతనికి గరుడపారువ lit. he has an eagle's glance, (used to mean) he has habitually a side glance.

పారువము or **పార్వము** *n.* : A dove. పారావతము.

పారుష్యము *n.* : Harshness, roughness. కాఠిన్యము, పరుషవచనము, పరుషత్వము. దండపారుష్యము personal violence. వాక్పారుష్యము violent language.

పార్టి *n.* : A faction ఇది నిండా పార్టీల గ్రామము this is a most factious village.

పార్థసారథి *n.* : An epithet of Krishna as the charioteer of Arjuna (పార్థుడు)

పార్థివ *n.* : The name of a Telugu year.

పార్థివుడు *n.* : A king. పృథివిరేడు. **పార్థుడు** *n.* : A king, రాజు. Also, a name of Arjuna.

పార్వణము *n.* : A certain funeral rite. పితృదేవతల కొరకు నిచ్చేపిండము, పిండ ప్రదానము పార్వణపు ముద్దలు the funeral cakes.

పార్వతి *n.* : Parvati, the wife of Siva. పార్వతీనందనుడు the son of Parvati, i.c., Kumaraswami.

పార్శ్వము *n.* : A side, a part. ప్రక్క.

పార్ష్ణి *n.* : The heel. కాలిమడమ the rear of an army, దండు వెనుక, సైన్య పృష్ఠము. The back, వీపు. A violent woman ధ్వజినీ, ఉన్మత్తనారీ. **పార్ష్ణి గ్రాహుడు** *n.* : An enemy behind an invading king. **పార్ష్ణిత్రవము** *n.* : The vanguard of an army, ముందటనుండి రక్షించుసేన.

పాల *n.* : The bird called the Indian Roller, the light of which is consulted as an omen. it is erroneously called a blue jay. Various varieties are called గొ్ౕరసాల పట్ట and మేకసాల పట్టి. పాల or పలతీగ *n.* : A certain tree, ఇక్షు గంధ, క్షీరికా వృక్షము. **పాలకన్ను** *n.* : A sort of grain. **పాలకూర** *n.* : A certain pot herb.

పాల *adv.* : On behalf of. మాపాలగలడు దేవుడు God is on our side. See పాలు a share.

పాలకి or **పల్లకి** *n.* : A palanquin.

పాలలము*n.* : A certain creeping plant.

పాలసుడు *n.* : A wretch, a fool. పలువ, దుర్జనుడు. **పాలసురాలు** *n.* : The feminine of పాలసుడు.

పాలాడు : See under పాలు.

పాలాశము*adj.* : Belonging to the tree called. పలాశము (మోదుగు), the leaves of which are proverbial for brightness of deep green, and the flowers for a scarlet hue. Green. పాలాశకుసుమవర్ణము red colour.

పాలసత్రాళ్లు *n.* : horse's leg ropes.

పాలి or **పాలిటి** *adj.* : Connected with, appertaining to Near.

పాలించు *v.a.* : To nourish, cherish, foster, protect. To rule, govern. పోషించు, రక్షించు, ఏలు, కాపాడు. **పాలిక** *n.* : An earthen vessel containing mould in which nine sorts of seed are sown, in accordance with a rite in Hindu weddings.

పాలు *n.* : A share or portion. భాగము, వంతు. Possession, charge, వశము. infl. పాలి, or పాలిటి; local ablative పాల or పాలిటి. *plu.* : పాళ్లు. **పాలు చేయు** *v.a.* : To hand over, give over to, deliver, sacrifice. నన్ను అప్పుల పాలు చేసినాడు he plunged me in debt. **పాలుపడు** or **పాల్పడు** *v.n.* : To undertake. to enter upon, to share.

పాలు *n.* : Milk, Milky juice, *n.* : sap. చనుబాలు or చన్నుపాలు. woman's

milk, human milk చెరుకుపాలు in juice of the sugar cane. **పాలకడలి, పాల్కడలి, పాలకుప్ప, పాలమున్నీరు, పాలనాగు** or **పాలవెల్లి** *n.* : The Ocean of milk. క్షీరాబ్ధి. పాలమున్నీటి కూతురు Lakshmi. పాలమున్నీటి అల్లుడు Vishnu. **పాలకాయ** *n.* : A sort of biscuit, భక్ష్యవిశేషము, **పాల కుండ** *n.* : The milk pot, **పాలవన్నె** *adj.* : Milky white, whitish, pale. పాటలవర్ణము. **పాలవెల్లి** *n.* : the sea of milk. పాలసముద్రము. **పాలిండ్లు** (from పాలు milk and ఇల్లు a home.) *n.* : A woman's breasts. **పాలేరు** *n.* : the river or sea of milk. **పాల కడలి.** A river in South India, the Palar.

పాలు *v.n.* : To be pallid or turn pale. తెల్లనగు, రోగమువల్ల తెల్లబారు. ఒళ్లువాలినది the natural complexion faded.

పాలుమాలు, పాల్మాలు, ప్రాలుమాలు or **ప్రాల్మాలు** *v.n.* : To fail, neglect, slacken in exertion. To be listless or reluctant, బద్ధకించు. To be unwell, out of sorts. To procrastinate or put off for the present. **పాలుమాలిక** or పాల్మాలిక *n.* : heaviness, laziness. Listlessness, putting off the evil day, imbecility, want of energy, ill-health. బద్ధకము, కక్కూర్తి.

పాలె *n.* : A button or round plate of metal. పాలెల మొలతాడు a zone formed of such pieces. See పాళెము.

పాలెము, పాళెము or **పాళియము** *n.* : Watching or guarding. కావలి. A town ruled by a Poligar or petty baron, పాళెగాని ఊరు. A hamlet, a small village, పల్లె. **పాలెగాడు** or పాళెగాడు *n.* : A feudal retainer, a petty chieftain called a Poligar.

పాలేరు *n.* : An under tenant, who holds land in fee. **పాలేరుతనము** *n.* : The state of being an under tenant. Vassalage.

పాళ *n.* : the husk or outer coat of a bud, as of that a cocoanut. *n.* : A manner or method. విధము. Season, time. సమయము, A lump, ingot, or mass of metal. కడ్డి. **పాళా** *n.* : An ingot or bar of metal. కడ్డీ.

పాళి *n.* : A dice board. జూదమాడే పలక. The sharp edge of a sword or cutting instrument, ఆయుధధార. The lobe of the ear, చెవితమ్మె. A line or row, **పాళిక** *n.* : The lobe of the ear. A quantity. సముదాయము. **పాళీ** or **పాళి** *n.* : The slit of a pen. A chess table, or cloth marked with squares. జూదమాడే పలక.

పాళెము : See పాలెము.

పావ or **పాగ** *n.* : A sandal, n. wooden, shoe, పావకోడు. పావలు, పాగలు, పావాలు or పాగాలు sandals. **పావకోడు** *n.* : A sandal. పాదుక. *Plu.* : పావకోళ్లు.

పావంచ or **పావటీ** *n.* : A stair, a step, సోపానము, మెట్టు. *Plu.* : పావటీలు steps, పానము, మెట్టు.

పావకుడు *n. Lit* : "He who purifies". పవిత్రము చేసేవాడు. An epithet of Fire: అగ్నిహోత్రుడు.

పావడ *n.* : A petticoat, a slip worn under a gown. లంగా, A white cloth, ధౌతవస్త్రము. A cloth, వస్త్రము.

పావడము *n.* : A present, gift. కానుక.

పావనము *adj.* : Pure, clean, purifying, holy. పవిత్రము. **పావనుడు** *n.* : the purifier : an epithet of Agni, the god of fire. పరమపావనుడు the all-holy one.

పావాడము : Same as పవాడము.

పావి *n.* : A sinner, పాపి.

పావిలి or **పావలి** *n.* : The herb called the Thickleaved sorral. Its species are బంకపావిలి. and బుడ్డపావిలి. Also గొడ్డుపావిలి, పుల్లపావిలి, పెద్దపావిలి. సన్నపావిలి, కుక్కపావిలి and బొడ్డుపావిలి.

పావు *n.* : A quarter ముప్పావు three fourths. పావులా a quarter of a rupee, a four anna piece.

పావుకోడు : Same as పాప.

పావురము, పావురా or **పావురాయి** *n.* : A pigeon. నల్లపావురము the Indian Blue Rock Pigeon. పచ్చపావురము the Green Pigeon, **పావురావలుకు** *n.* : Cooing, the cry of a pigeon.

పావులూరు *n.* : the name of a village. The పావులూరిగణితము is a well known system of Arithmetic, mensuration and geometry.

పాశము *n.* : A cord, తాడు. Metaphorically, a check, a tie, a bond or instrument of curbing. A multitude. సమూహము.

పాశుపతము *adj.* : Appertaining to Siva. **పాశుపతమతము** *n.* : A name of the Vira Saiva creed. పాశుపతము or **పాశుపతాస్త్రము** *n.* : A sort of arrow. శైవాస్త్రము.

పాశుపాల్యము *n.* : The business of a grazier, rearing and keeping cattle. గవాశ్వాదిరక్షణము, గొల్లలవృత్తి.

పాశ్చాత్య *adj.* : Western. పాశ్చాత్యుడు a westerner, పడమటివాడు.

పాషండము *n.* : Heresy, heterodoxy. **పాషండుడు** or **పాషండి** *n.* : A heretic, schismatic, unbeliever, blasphemer, freethinker, or heterodox Hindu. వేదబాహ్యుడు.

పాషాణము *n.* : A stone. Poison. నా జీవనములో పాషాణము వేయుదువా do you wish to throw a stone (or poison) into my food ? శంకు పాషాణము or తెల్లపాషాణము white arsenic, there are four drugs known in the shops by these names.

పాసంగు *n.* : A kind of good rice. శాలిధాన్య విశేషము.

పాసనము : Same as పాచనము.

పాసీగర్లు *n.* : Thugs or professional murderers.

పాసు *n.* : Nastiness, filth, foulness. పాచి.

పాసెము (Corruption of పాయసము) *n.* : Ricemilk with sugar. పరమాన్నము.

పాహి *interj.* : Save ! save us look upon us mercifully.

పింగ *n.* : Oxygall. గోరోజనము. adj. Of the color of oxgall. గోరోజనపు రంగుగల.

పింగటించు *v.n.* : To brag, to give oneself airs.

పింగలి *adj.* : Being behind, following. వెనుకటి, వెనుకయైన.

పింగళ *n.* : The name of a Telugu year.

పింగళము *adj.* : Brown, swarthy, tawny, red like a lion, or of the colour of honey, the colour of the mongoose or ichneumon. గోరోజన వర్ణము, నీలపీత మిశ్రిత వర్ణము.

పింగాణి (పింగాణి, a butterfly or moth.) *n.* : A china plate, so called because it is sometimes painted with figures of these insects. **పింగాణులు** or పింగాణి సామాను *n.* : Crockery. "గాజుపింగాణి".

పించను *n.* : Pension.

పించెము or **పించియము** : Same as పింఛము.

పించము *n.* : Nerve, manliness, bravery, vigour, pride, మదము.

పించమణచు v.a. To crush one's pride, to humble To kill. చంపు, ఉద్రేకమణచు.

పించుసేయు *v.a.* : To scatter, shiver, destroy. ఛిన్నాభిన్నము చేయు. అనగా శూరులయిన సేనాధిపతులను ఏర్పరచిన దండును ఛిన్నాభిన్నము చేయడానకు విశేషమయిన చాతుర్యములు ఆశ్చర్యమును కలుగజేయగా.

పింఛము *n.* : A peacock's tail. నెమలిపురి.

పింజ *n.* : Cotton. దూది, **పింజము** *n.* : Strength. బలము. **పింజనము** *n.* : A cotton cleaning instrument. దూదేకువిల్లు. పింజిక *n.* : A roll of cotton. నూలిచుట్ట.

పింజరము *n.* : Tawny yellow color. ఎరుపు మించిన పసుపురంగు. adj. Tawny or reddish yellow.

పింజె *n.* : The tuck in front of a Hindu's dress. మడతలుపెట్టి దోపే బట్ట చెంగు. **పింజించు** *v.a.* : To tuck up, as cloth into folds.

పింజ *n.* : The feather part of an arrow. బాణపుంఖము. Also, same as పింజనము. పింజారి or **పింజారి** *n.* : A cotton cleaner. దూదేకువాడు. A poor miserable wretch. దిక్కుమాలిన పక్షి.

పిండము *n.* : A lump of rice, అన్నపు ముద్ద, A ball. చెండు. A body, form, living frame. ఆకారము, శరీరము. the foetus or embryo గర్భస్థ శిశువు. the oblations that are made to deceased ancessors.

పిండారి *n.* : A Pindari or plunderer, a freebooter or mosstrooper. పిండారీలు a gang of mounted robbers.

పిండి *n.* : Flour. బియ్యము నానిన పొడి. *n.* : A multitude. సమూహము. వెన్నెల పిండి ఆరపోసినట్టుగా నున్నది there is bright moonlight.

పిండిక *n.* : The nave of a wheel.

పిండితము or **పిండీకృతము** *adj.* : Squeezed, పిడువబడిన, ముద్దగా చేయబడిన. Close, దట్టము.

పిండీతకవము *n.* : The tree called మంగచెట్టు, గ్రంధితగరపు చెట్టు or మరువము.

పిండు *n.* : An army, a multitude, crowd, flock. సమూహము, గుంపు, చతురంగ బలయుతసేన. *n.* :A ball. చెండు. **పిండుకట్టు** *v.n.* : To form or gather in a crowd. గుంపుకూడు.

పిండు *v.a.* : To press out, squeeze, wring. రసము పిడుచు. To milk. పాలు పితుకు. అతడు పిండినపాలు పిండినట్టే మాట్లాడినాడు he is no hypocrite, he speaks the simple truth.

పిందె or **పిందియ** *n.* : A tender fruit. చింతపిందె a very raw tamarind fruit.

పింపిణీ *n.* : A woman's hair separated into four tails and then braided into one.

పింపిళ్లు, పింపిళులు or **పింపిసలు** *n. plu.* : Antics, skips, leaps. గంతులు, తూతూ అనే ఆటలో భేదము. పింపిళ్లాడు, పింపిసలాడు or **పింపిళ్లు కూయు** *v.n.* : To dance, నర్తించు.

పికపికలు *n.* : Confusion, dispersion, scatteredness, చెల్లాచెదరు. పికపిక లగు to be scattered. చెల్లాచెదరగు.

పికము *n.* : The Coel or Indian cuckoo, కోయిల పికవర్ధనము *n.* : A crow.

పికిలి, పిక్కిలి, పికిలిగాడు, పికిలిగువ్వ, పికిలిపిట్ట, పిగిలి or **పిగిలిపిట్ట** *n.* : The Common Madras Bulbul. పికిలిచెండు a tuft made of the feathers of this bird. **పికిలి పూసలు** *n. plu.* : A kind of beads.

పిక్క *n.* : The calf of the leg, జంఘ. A tamarind seed, చింతగింజ.

పిక్కటిల్లు or **పిక్కటిలు** *v.n.* : To rise, swell, spread; to burst forth, as scent, anger, sound, passion, నిండు, వ్యాపించు, విజృంభించు, పిగులు, వర్ధిల్లు.

పిక్కారు *n.* : The after or next season.

పిక్కు *n.* : A trick, artifice, a secret. వంచన, మర్మము. అందులో నుండె పిక్కువానికి తెలియలేదు he did not find out the trick of it. *v.n.* : To withdraw. వెనుదీయు. *v.a.* : To cheat, to deceive. దగాచేయు, వంచించు.

పిగిలి : See పికిలి.

పిగులు *v.n.* : To burst, బిగువు చేతి చినుగు. దోవతి పిగిలినది the cloth burst or was rent or split.

పిచండము *n.* : The belly, కడుపు. పిచండిలుడు *n.* : One who has a big belly. పెద్దకడుపు గలవాడు.

పిచాడీ *n.* : A rope by which a horse's hind legs are tied up.

పిచుమందము or **పిచుమర్దము** *n.* : The tree called the Neem or *Margosa,* వేపచెట్టు.

పిచువు *n.* : Cotton. దూది.

పిచ్చి or **పిచ్చ** *n.* :Madness, folly. adj. Fruitless, vain, Foolish, mad. Short, deficient in measure. Applied to plants, it means Wild, uncultivated. పచ్చిచెట్టు a weed.

పిచ్చిక or **పిచ్చుక** *n.* : A sparrow. పిచ్చిక కుంటు, పిచ్చికుంటు, పిచ్చుకకుంటు, లేక, పిచ్చుకుంటు one who hops like a sparrow, i.e., a lame man; a cripple. అనూరుడు, కాళ్లు లేనివాడు; a beggar, బిచ్చమెత్తువాడు. **పిచ్చిక గోళ్లు** *n.* : Sparrow's claws. **పిచ్చిక మీను** *n.* : A flying fish.

పిచ్చికారు or **పిచికారు** *n.* : A syringe.

పిచ్చిలు or **పిచ్చిల్లు** *v.n.* : To gush, flow, exude.

పిచ్చ *n.* : A tamarind seed, చింతగింజ A skein of yarn.

పిచ్చటిల్లు *v.n.* : To quake, shudder, & c.

పిచ్చలించు *v.n.* : To be in a stir, to be afraid, భయపడు, తల్లడుపడు. To be proud, అతిశయించు. To sprout, the emanate, (పాటమరించు.) *v.a.* : To talk or converse about, to praise, admire, ప్రశంసించు.

పిచ్చు *n.* : Fat, grease, కొవ్వు. Poison. విషము. పందిపిచ్చు hog's grease, lard, A tamarind seed, చింతవిత్తు.

పిటకము *n.* : A pimple చెమటకాయ. A small box, చిన్నపెట్టె.

పిట్ట *n.* : A small bird. A little thing. నక్కపిట్ట a small wild root. This name is applied to some fish, as ఈసపిట్ట. *adj.* : Trifling. పిట్టకథలు idle stories. **పిట్టపిడుగు** *adj.* : Inevitable, అనివార్యము. **పిట్టకాసు** or **పిత్తడికాసు** *n.* : A small kind of fish.

పిట్టు *n.* : Flour boiled in steam, వాసెన మీద నుడకపెట్టిన పిండి.

పితరము *n.* : A little earthen pot. కుండ. A cooking pot, వంటకుండ. A churning rod, కవ్వపుకోల.

పిడక or **పిడుక** *n.* : A cake of cowdung dried for fuel. కత్తిపిడక a toddyman's case, containing his knife. & c. పిడకమొసలి Same as శింశు మారము.

పిడచ or **పిడుచ** *n.* : A handful; as much as can be clutched పిడచపాత a besom or bit of cloth used in smearing, అలుకుచుట్ట.

పిడత or **పిడుత** *n.* : A very small earthen pot, మిక్కిలి చిన్నకుండ.

పిడి *n.* : A small handle, hilt, half, కత్తి పరుజులోనగునది, త్సరువు. A handful, a fist, పిడికిలి. The female of

any animal, ఆడుమృగము. **పిడికెడు** *n.* : A handful, as much as can be held in the closed fist. **పిడిగంట** *n.* : A bell with a long handle. **పిడిగుద్దులు** *n.* : Blows. **పిడివాదము** *n.* : Obstinacy, మూర్ఖము. **పిడివేయు** *v.n.* : to cut a handle on to anything. **పిడిసాన** *n.* : An auger, a drill. బరమా. **పిడిసి** or **పిడిసె** *n.* : A rose colored Pastor or Cholum Bird.

పిడుగు or **పిడ్గు** *n.* : A thunder bolt. అడుగుతప్పినతప్పు పిడుగు వేమా the thunderbolt shall fall innocuous at the foot. **కైదువు** *n.* : A thunder-bolt. వజ్రాయుధము.

పిడుచు *v.n.* : To wring, squeeze, press. రసములోనగువానిన పిండు.

పిడుజు పిడుదు or **పిఱుదు** *n.* : A tick or louse that infests cattle, గోమారి.

పిడుత : See పిడత.

పిడె or **పిడెము** *n.* : A bundle or a clump (of bamboos) వెదురుపొద, గుంపుగా మొలచియుండు వెదురులు. See పిడియము. under పిడి.

పిడేరపుగువ్వ *n.* : A common kind of dove.

పిణ్యాకము *n.* : An oil cake, sesamum seed left after the oil is extracted. తెలికపిండి.

పిత, పితర or **పితరుడు** *n.* : A father. తండ్రి. **పితరదొర** *n.* : The lord of our fathers, Yama. పితృపతి, యముడు. **పితామహుడు** *n.* : A father's father.

పితలాటము or **పితలాటకము** *n.* : Trickery, cheating, humbug, మోసము, టక్కు.

పితుకు or **పిదుకు** *v.a.* : To milk out, express, squeeze, draw (milk) పాలుపిండు. ఆవును పాలుపితికినాడు he milked the cow.

పితూరీ *n.* : An intrigue, plot, treason, conspiracy. కుట్ర. Tale bearing (Krishna District). Riot or rebellion (Godavery District) **పితూరికోరు** *n.* : A rebel, a traitor, a conspirator. ద్రోహి, A tale-bearer, చాడీలు చెప్పువాడు.

పితృలు *n.* : Fathers, ancestors **పితృతిథి** *n.* : A lunar day on which offerings are made so the manes of ancestors. **పితృవనము** *n.* : A cemetry. శ్మశానము, ఒలికిమిట్ట. **పిత్రార్జితము** *adj.* : Earned by one's ancestors, inherited from one's ancestors, ancestral *n.* : Ancestral property.

పిత్తము *n.* : Bile, gall, the bilious humour పిత్తకాక or పిత్తకారకము bilious heat. పిత్తకాసము a mind of consumption. పిత్తశోభ a kind of jaundice, *Leucophlegmatia*.

పిత్తలము, పిత్తళము, పిత్తడి or **పిత్తళి** *n.* : Brass, ఇత్తడి. *adj.* : Bilious, relating to bilious humour. పిత్తము గల. పిత్తడి కాసు *n.* : A sort of fish. See పిట్టకాసు.

పిదప *n.* : The after or succeeding time, వెనుక. *adj.* : Succeeding, వెనుకటి. Meanspirited, degenerate, base, vile, silly, foolish. తక్కువైన, నీచమైన. *adv.* : Afterwards. పిదప మనుష్యులు, వెనుకటి వారు. పిదపచేను an after crop.

పిదపిద *adj.* : Soft, smooth, మృదువు, అనుకు. పిదపిదన *n.* : Softness. మృధుత్వము. Fright, భయము.

పిదుకు : Same as పితుకు.

పిధానము *n.* : A covering, concealment, veil. ఆచ్ఛాదనము, తిరోధానము, మరుగు, ఏనుగుమీది బురకా.

పిన or **పిన్న** *adj.* : little, young. చిన్న. **పినతండ్రి** *n.* : Literally, a younger father, i.e., a father's younger brother : also, the husband of a mother's younger sister. **పినతల్లి** *n.* : Literally, a younger mother, i.e., a mother's younger sister, the wife of a father's younger brother.

పినాకము *n.* : the name of the bow or trident used by Siva. శివుని ధనుస్సు, త్రిశూలము. A rain of mud, మట్టి వాన. **పినాకి** *n.* : An epithet of Siva. శివుడు. **పినాకిని** *n.* : The Sanskrit name of the river Pennar which rises near Nandidroog and falls into the sea near Nellore.

పినుగు or **పిలుగు** *n.* : A selfish or covetous man, లుబ్ధకుడు.

పిన్న, పిన, పిన్నట or **పిన్నటి** *adj.* : Little, small, tiny, diminutive, young. చిన్న. పిన్న పెద్దలు old and young, every body, great and small; also, the elders of a community.

పిపాస *n.* : Thirst. దప్పి, పిపాసితుడు *n.* : A thirsty man.

పిపీలిక *n.* : An ant. పిపీలికాది బ్రహ్మ పర్యంతము from an ant to God.

పిప్పలము *n.* : the sacred fig tree, the Peepul tree. Ficus religious రావిచెట్టు.

పిప్పలి *n.* : Long pepper. **పిప్పళ్ల బియ్యము** grains of this pepper. కొయ్యపిప్పలి, గజపిప్పలి.

పిప్పి or **పిప్పిరి** *n.* : Refuse. residue, the stuff that remains after the juice is squeezed out. పిప్పి or పిప్పెటి *n.* : A common weed. పిప్పిచేయు *v.a.* : to squeeze dry, as fruit, & c.

పిమ్మట *adv.* : Afterwards, subsequently, అనంతరము. Behind, పరోక్షమందు. పిమ్మటివారు those who come after.

పిమ్మట or **పిమ్మటము** *n.* : Stupor, grief. మూర్ఛావస్థ, అచైతన్యము, విస్మయ జన్య స్తబ్ధత, మనోవ్యధ, మానుపడడము.

పియ్యి *n.* : Human dung, or the dung of any carnivorous animal, as distinguished from పేడ, రెట్ట, & c.

పిర *n.* : In arithmetic, the two hundred and fifty sixth part of a Rupee or of any thing.

పిరంగి or **పిరంగీ** *n.* : A canon. **పిరంగిచెక్క** *n.* : China root.

పిరము *adj.* : Dear. వెలయెక్కువైన.

పిరాయించు *v.a.* : To change. మార్చు. **పిరాయింపు** *n.* : n. Changing, a change. మార్చడము, మార్పు.

పిరి *n.* : A twist. మెలి. A cottontwist, a thread, a rope, తాడు. **పిరిగొను** *v.a. & n.* : To surround, to twist, to twine round, చుట్టుకొను, పెనగొను, మెలిపెట్టు.

పిరింది or **పిరిది** *adj.* : Behind, after, following. సూదిపిరింది త్రాటిక్రియ as a thread that follows the needle. **పిరిందికి** or **పిరిదికి** *adv.* : Backwards. వెనుకకు.

పిరికి *adj.* : Cowardly. పిరికివాడు a coward. *n.* : A coward, భయశీలుడు. plu. పిరుకులు. **పిరికితనము** *n.* : Cowardice, timidity, shyness, bashfulness. **పిరికికండ** *n.* : Want of courage, అధైర్యము, **పిరికిమెకము** *n.* : A gazelle or antelope, హరిణము, జింక.

పిరియాది, పిరియాదు : See under పిర్యాదు.

పిరు *n.* : The back part or side. వెనుక ప్రక్క, వెనుక పశ్చాద్భాగము. *adv.* : Behind, back. పిరుసనక without going back. **పిరుందు** or **పిరుదు** The back side, the joins, వెనుకటి భాగము. Back, behind వెనుక.

పిరుపీకు, పిరుబీకు, పిరువీకు or **పిర్వీకు** *n.* : Wrangling, పీకులాట, రచ్చ, జంఝాటము. pain, బాధ. **పిరివీకులాడు** *v.n.* : To struggle. పెనుగులాడు, పిరువీకుచేయు to torment, బాధించు, to struggle, పెనుగులాడు.

పిరుము *n.* : Severity, పరుషభావము. *adj.* : Severe, పరుషము.

పిర్యాదు, పిరియాదు or **ఫిర్యాదు** *n.* : A complaint, మొర ఫిర్యాది or పిరియాది a compainant.

పిఱ్ఱ *n.* : A buttock, పిరుద, పిఱ్ఱలు the buttocks.

పిలక *n.* : A young one, a young shoot, కందపిలక a small root, as that of a radish. See పిలుక.

పిలపిల *adv.* : Suddenly, at once.

పిలుక or **పిల్క** *n.* : A young one, a young shoot. లేటిలేచిలుక the young of the antelope. అంచపిలుక a young swan. సింగపుచిలుక the cub of a lion. తేటి పిలుక a young bee. **పిలుకవాటు** n. Bearing young ones, పిల్లలను వేయుట.

పిలుకు *n.* : Pride, conceit, గర్వము, పిలుకుమారు, పిలుకుమాలు, **పిల్కుమారు** or **పిల్కుమాలు** *v.r.* : To die, చచ్చు. To be destroyed, to perish. నాశమొందు.

పిలుగు or **పినుగు** *n.* : A selfish man. లుబ్ధుడు, A mere formalist కపటి, మాయగాడు.

పిలుచు or **పిల్చు** *v.a.* : To call; to invite. **పిలుచుకొను** *v.a.* : To call for (a man), to call near. call upon, invite. పిలుచుక (for పిలుచుకొని) పోవు to take (a man) along with one.

పిల్ల *n.* : A child, a babe, a young girl. A young one. offspring. A shoot or young plant. పిల్లలు, children, బిడ్డలు, young ones. పిల్లలు గలవాడను I am a parent. కుక్కపిల్ల a puppy. పులిపిల్ల a tiger's cub. కోడిపిల్ల a chicken. పిల్ల కాలువ a small channel.

పిల్లరీ *n.* : A kind of song.

పిల్లాణి or **పిల్లాడి** *n.* : A silver ring worn by women on the fourth toe plu. పిల్లాండ్లు.

పిల్లి *n.* : A cat ఊరిపిల్లి a tame cat. Several different animals go by this name; as జవ్వాదిపిల్లి, భూతపిల్లి, నీటిపిల్లి, బావురుపిల్లి, జంగుపిల్లి and some more, పునుగుపిల్లి, a civet cat. పిల్లికండ్లు blue eyes (lit; cat's eyes) పిల్లికూత mewing. పిల్లికూన a kitten. పిల్లిలాగు like a cat, i.e., demurely, harmlessly.

పిల్లు : same as పుల్లు.

పిళ్ల *n.* : A title generally assumed by the members of some of the Sudra's castes. **పిళ్లారి** *n.* : A name of the god Ganesa, గణేశుడు. అచ్చుకిష్కిం. కాం.

పిళ్లు *n. plu.* : A tuft of grass. కసవువెంటి.

పిశంగము *adj.* : Tawny, red, as hair. గోరోచన వర్ణముగల, కపిలవర్ణము గల.

పిశాచము *n.* : A demon or ghost. A whirlwind or stormy gust. భేతాళాదులు. **పిశాచి** *n.* : A female fiend or spirit. కర్ణపిశాచి a familiar demon. ధనపిశాచి a dragon placed as a guard over hidden treasure.

పిశితము *n.* : Flesh, meat. మాంసము. **పిశితాశనుడు** or **పిశితాళి** *n.* : A cannibal, a carnivorous being.

పిశునము *n.* : Reservedness of temper, a saturnine disposition. **పిశునుడు** *n.* : A reserved man, a false friend. A tale bearer, కొండెకాడు. A wicked person, దుష్టుడు.

పిష్టము *n.* : Flour or meal. పిండి. scoriae, meltings, dross. మధుపిష్టము wax. **పిష్టకము** *n.* : A cake, a pudding. అపూప సామాన్యము, పిండివంట. **పిష్టచక్రము** *n.* : A round biscuit, గారె. **పిష్టాతకము** *n.* : Perfumed powder. బుక్కా.

పిస *n.* : Folly, nonsense, అవివేకము.

పిసక or **పిస** *n.* : Grease, or dirt in the hair, తలమురికి. పిసకగానుండే or పిసక పట్టిన greasy. పిసపిసలాడే clammy, viscous. **పిసవెఱ్ఱి** *n.* : Eager desire, strong lust. గాడు, కామోద్రేకము.

పిసరు *n.* : Stuff, trash, waste matter. The wash or refuse of grain. Matter in the eye, humour, pus. Any

thing worthless, a mere trifle, a small quantity, లేశము.

పిసాసి : Same as పిశాచి.

పిసాళము *n.* : Brilliance, వికాసము, ప్రకాశము. A jest, పరిహాసము. Spreading, వ్యాపనము. A trick, దొంగయెత్తు. **పిసాళి** *adj.* : Brilliant, తళతళమనే, ప్రకాశముగల. Spreading, వ్యాపనము గల. Artful, దొంగయెత్తుగల.

పిసి *n.* : A pointed end of a stick, & c.

పిసికిళ్లు *n.* : Rubbing, Kneading, friction, rubbing ears of corn.

పిసిని, పిసిడి or **పిసిన** *adj.* : A varicious, miserly. **పిసినిపురుగు** *n.* : A silk worm : literally, the miser worm. **పిసినికాయ** *n.* : The cocoon of the silk worm. పిసినిగొట్టు, పిసినిగొడ్డు, పిసినివాడు or **పిసినారి** *n.* : A miser. లోభి.

పిసుకు *v.a.* : To squeeze, handle, massage. ఎటుతోచక చేతులు పిసుకుకొను చుండెను. he kept rubbing his hands as if he did not know what to do.

పిహితము *adj.* : Covered, concealed. కప్పబడిన.

పీకు *v.a.* : To pull out, root up, uproot, wrest. To tear, pull to pieces, destroys, demolish. To turn out, dismiss. నాలుక పీకుకొని చచ్చెను he pulled out his tongue and so killed himself. **పీకులాట** *n.* : A squabble, wrangle, quarrel; nonsense; a plague, scrape.

పీకె *n.* : The wind-pipe, కంఠనాళము. A pipe. The reed used in blowing musical instruments. ఊదు వాద్యములలోని క్రోవిపుల్ల. గొంతుపీక the windpipe. A leaf oiled up like a cigar, కాళెవలెచుట్టిన ఆకుచుట్ట. A cigar which is partly smoked and thrown away. తాగి మిగిలిన చుట్ట.

పీగద్ద : Same as పీతిరిగద్ద.

పీచము *n.* : the chin, the lower jaw. కిందిపెదవి. A dimple in the chin, పెదవి కింది పల్లము. Pride, మదము, వాడి పీచమణచినాను I brought down his pride. A peacock's tail or train, పింఛము.

పీచర or **పిల్లపీచర** *n.* : A certain wild shrub. See under పిల్ల.

పీచు *n.* : The fibre of plants. వారికి మాకు ఉండే సంబంధము బీరకాయ పీచుగానున్నది our relations are not strong at all. Also, used for grass or straw as బోదపీచు hill grass.

పీజు *n.* : Gold. (a secret word used among goldsmiths)

పీట, పీటచెక్క or **పీటకోడు** *n.* : A seat made of board. కూర్చుండుపలక. బల్లపీట a bench. నాలుగుకాళ్ల పీట a stool.

పీఠము *n.* : A sect. The "chair", diocese, or seat of a Guru. పీఠస్థుడు one who sits on a sear or throne, i.e., a Guru. పీఠమర్దుడు or **పీఠమర్దకుడు** *n.* : A lover. **పీఠి** Same

as పీఠము. **పీఠిక** n. A high seat. ఉత్కృష్టపీఠము. A preface, preamble, preliminary note.

పీడ *n.* : Pain, annoyance, suffering, బాధ. పీడపోయినది the plague is gone. *adj.* : Painful, nasty, annoying. పీడకల a bad dream. **పీడనము** *n.* : Paining, gripe, seizure, squeezing, pinching, trouble caused by others పరులచే కలుగు బాధ.

పీత *n.* : A crab. ఎండ్రకాయ.

పీతాంబరము *n.* : A yellow garment. **పీతాంబరుడు** *n.* : The god who is clothed in a saffron robe, an epithet of Vishnu.

పీతి : and పీతిరి. See under పీయి and పియ్యి.

పీనము *adj.* : Plump, big, బలిసిన **పీనోధ్ని** *n.* : A cow that has a plump udder, పెద్ద పొదుగు గల ఆవు.

పీదనము *n.* : Cold, catarrh. Loss of scent in consequence of the nasal membrane (with loss of sense of smell)

పీనిగ, పీనుగ, పీనుగు or **పీన్గు** *n.* : A corpse or carcass. శవము. పీనుగుతిండి a demon, పిశాచము.

పీయి or **పియ్యి** *n.* : Human excreta, the dung of unclean animals. **పీతి** *adj.* : Pertaining to human dung, unclean.

పీయూషము *n.* : Nectar, *ambrosia*. అమృతము.

పీరు, పీలు or **పిగులు** *v.n.* : To tear, చినుగు, పీరుచు or **పీర్చు** *v.a.* : To tear, పిగులునట్లు చేయు, చించు.

పీరు *n.* : An image of a Mahomedan saint, made in the form of a hand, used by Mussalmans at the Mohurrum, తురకలు ఊరేగించు ప్రతిమ. **పీర్ల పండుగ** *n.* : The Mohurrum. **పీరుసుడి** *n.* : A waterspout at sea. If descending, it is called అవుతు.

పీల *adj.* : Slender, lean. బక్క, Poor, spare, scanty: short, not tall. పీలపంట a scanty crop. పీలచేతులు lean arms.

పీలి or **పీలిపిట్ట** *n.* : A Bulbul, పిగిలిపిట్ట. A helm or rudder, చుక్కాని. **పీలికాడు** *n.* : A steersman, a helmsman, ఓడచుక్కానిని తిప్పేవాడు.

పీలిక *n.* : A rag, బట్టలు మొదలయిన వాటి చీరిక. See పీరు.

పీలుచు or **పీల్చు** *v.a.* : To suck up, drink up with a noise. To whiff or inhale (smoke from a pipe) To dry up the vitals, as fear does.

పీలువు *n.* : A kind of forest tree. పిన్నవరి గోగు. An elephant, ఏనుగు. An atom. పరమాణువు. *v.n.* : To tear, చినుగు, పిగులు.

పీవరము *adj.* : Plump, big, as arms. కొవ్విన, బలిసిన.

పుంఖము *n.* : the feathered part of an arrow. నారిమీద మోపే పింజ.

పుంఖాను పుంఖముగా one after another, in rapid succession. **పుంఖితము** *adj.* : Set on the bow. పుంఖితశరము an arrow set on the bow.

పుంగవము *n.* : A bull. **పుంగవుడు** *n.* : An eminent man, శ్రేష్ఠుడు. This word is only used in composition, in the sense of.

పుంగుడు *n.* : White leprosy, తెల్లపొడల కుష్ఠము.

పుంజనేల *n.* : Dry land, మెట్టపొలము. **పుంజ ధాన్యము** *n.* : Dry crops. The generic name for every kind of grain excepting rice. It includes కొఱ్ఱలు, ఉలవలు, సెనగలు, తమిదలు, జొన్నలు, చామలు and so forth.

పుంజము *n.* : A heap, quantity, collection. రాశి, ప్రోగు. *n.* : Abundance, plenty, సమృద్ధి. *adj.* : Plentiful, abundant, prosperous. ఆ గ్రామమును పుంజిచేసినాడు he promoted the welfare of the village. **పుంజికొను** *v.n.* : To be grouped thickly, to collect in a crowd, గొబురుకొను **పుంజీభవత్** *adj.* : Collecting. gathering పోగయ్యే. **పుంజీభవించు** *v.n.* : To become a heap, రాశిపడు, కుప్పయగు.

పుంజము *n.* : thirty skeins of thread. ముప్పది యెనికలనూలు. **పుంజాల దండ** *n.* : A kind of necklace worn by women.

పుంజు or **కోడిపుంజు** *n.* : A cock కుక్కుటము, మగకోడిపుంజు తాలుపు an epithet of Kumaraswamy.

పుంట : Another form of పూట.

పుండరీకము *n.* : to white lotus. తెల్లతామర. A royal tiger, బెబ్బులి. పుండరీకాజినము a royal tiger's skin. **పుండరీకాక్షుడు** *n.* : He whose eyes are bright as the white lotus, i.e., Vishnu. తెలిదమ్మికంటి.

పుండలించు *v.n.* : In invent, అభూత కల్పనముచేయు.

పుండు *n.* : A boil, an sicer a sore. A blister. The reddish cake in the middle of a white-ant-hill నాగొంతు పుండుగానున్నది I have a sore throat. రాచపుండు a cerbuncle. పక్కలోపుండు పెంచెడవేసె.

పుండ్రము *n.* : A mark worn on the forehead. నుదుటినామము. A blackish red variety of sugarcane, నలుపు కలిసిన యెఱ్ఱచెరుకు. A white lotus, తెల్లతామర. త్రిపుండ్రము the cross mark. **పుండ్రేక్షువు** *n.* : The white sugar cane. **పుండ్రేక్షు శరాసనుడు** an epithet of Manmadha.

పుంత *n.* : An alley, path, byway. పశువులు నడిచేదారి. A raised path, a broad ridge between two paddy fields, గనిమ.

పుకారు or **పుకారా** *n.* : A rumour. An outcry, alarm, uproar.

పుక్కిలి *n.* : the inside of the cheek, బుగ్గ లోపలి భాగము. పుక్కిటి పురాణము rigmarole, traditional nonsense, an old wives' tale. **పుక్కిలించు** or **పుకిలించు** *v.n.* : To garge or rinse one's mouth. To spirt out.

పుచ్చె *n.* : The skull, తలపుర్రె. The young unripe fruit of the palmyra, cocoanut, & c. తాళనారికేళాదుల బొండ్లము. A cap or loose bit under a screw. The loose caps at the ends of a palm fruit. నీ తలపుచ్చె పగల గొట్టుతాను I will break your head.

పుచ్చకాయ *n.* : The wild bitter melon, కళింగము, కర్కారుకము.

పుచ్చటిక, పుచ్చడీక or **పుచ్చడీకతనము** *n.* : Modesty, prudishness, shamefacedness, బిడియము, సిగ్గు.

పుచ్చు *v.a.* : To take. తీయు. To send, to remove. పంపు, పోవజేయు. *v.n.* : To decay, mortify, rot. **పుచ్చిపోవు** *v.n.* : To be rotten, decayed **పుచ్చు** *adj.* : Rotten, decayed. **పుచ్చుకొను** *v.a.* : To take. **పుచ్చుకోలు** *n.* : The act of taking, or receiving, పుచ్చుకొనుట.

పుచ్ఛము *n.* : The tail, the hinder part. తోక, వెనుకప్రక్క.

పుట *n.* : A page, one side of a leaf. **పుటాక్షరము** *n.* : The heading of a page.

పుటపుట *n.* : The noise caused by fast running, గుసగుస. **పుటపుటన** *n.* : The act of breaking forth. పొటమరించడము. *adj.* : Much. అధికము, అతిశయము. Grand, fine. ప్రవృద్ధము.

పుటభేదము or **పుటభేదనము** *n.* : A city or town, పట్టణము.

పుటము *n.* : A fold, a doubling. The cup or hollow formed by a fold, a sin a flower or leaf or in any roll or in the joined hands. దొప్ప. A flower basket, పూలబుట్ట. **పుటముబ్బు** *v.n.* : To swell upwards, మీదికుబ్బు. **పుటమెగయు** *v.n.* : To fly upwords.

పుటిక్కు or **పుటుక్కు** *n.* : Slapdash, a word imitative of plunging or of snapping, as of a cord.

పుట్ట *n.* : An ant hill, వల్మీకము. పాము పుట్ట an ant hill in which a snake lives. **పుట్టకోట** *n.* : A bulwark, a buttress. కోటకు బలము కోసరము కోటబైట వేసిన మట్టితిన్నె పుట్టకోవలు the pointed tops of ant hills, పుట్ట మీది శిఖరములు. **పుట్టగోచి** *n.* : A large modesty piece. పెద్దగోచి, కాపీనము. **పుట్టచిలుక** *n.* : The sirkeer Cuckoo. **పుట్టతేనె** *n.* : Honey found in an ant-hill. **పుట్టలమ్మ** *n.* : A village goddess.

పుట్టము*n.* : Cloth, a garment or dress. **పుట్టచెండు** *n.* : A ball to play with made of cloth. **పుట్టచెండ్లు** *n.* : The name of a game.

పుట్టి *n.* : A wicker boat woven of cane and covered with leather. వాని పుట్టి

ముణిగినది his raft is sunk, i.e., he is shipwrecked or ruined.

పుట్టి *n.* : An Indian measure of capacity equal to twenty tooms. (తూములు) The putty or candy (ఖండి) is from 800 to 1000 seers. The పల్లెపుట్టి is 80 కుంచాలు but the మలకపుట్టి or Malaccaton is 200 to 240 కుంచాలు. కంటికి పుట్టెడు నీరునించె she wept in floods. Also, the extent of land that produces this quantity of grain.

పుట్టిక : Same as పుటిక. See under పుటము.

పుట్టు *v.n.* : To be born, produced. To arise, come into existence, (as love, anger, & c.) జన్మించు. *n.* : Birth, జన్మము. *adj.* : Born. **పుట్టు దరిద్రము** life-long poverty. **పుట్టు భోగి** one who is rich from his birth. పుట్టుమచ్చ a birthmark. పుట్టువ్యాధి congenital disease, disease born with one. **పుట్టుక** *n.* : Birth, origin; source. జన్మము.

పుడక or **పుడుక** *n.* : A small stick or bit; a pin, a bodkin, a stiletto. పూరిపుడక a bit of straw. ముక్కు పుడక a gold pin worn in the nose.

పుడమి *n.* : The earth. భూమి. పుడమిరేడు or పుడమీశుడు a king, రాజు. **పుడమితాలుపు** *n. Lit* : One who bears or carries the earth, an epithet of the Serpent ఆదిశేషుడు. A king, రాజు. A mountain. పర్వతము. **పుడమిపట్టి** *n. Lit* : Son of the Earth, an epithet of Mars, అంగారకుడు. **పుడమిపుట్టు** *n. Lit* : 'Born of the Earth', an epithet applied to a tree or to Sita, చెట్టు, భూజము; సీత, భూమిజ.

పుడిసిలి *n.* : the hollow of the hand. పుడిసెడు బియ్యము a handful of rice. Infl. పుడిసిటి. Abl. పుడిసిట. Plu. పుడిసిళ్లు. **పుడిసిలించు** *v.a.* : To hold anything (as water) in the hollow of the hand. **పుడిసిలింత** *n.* : The act of holding anything in the hollow of the hand, పుడిసిలో పట్టుకొనుట.

పుడుకు, పుణుకు or **పుణ్కు** *v.a.* : To pick up, to handle, to take with the five fingers. వ్రేళ్లతో తీసికొను. To pinch. To give a little, కొంచెముగా ఇచ్చు. To give, ఇచ్చు. నేల పుణుకు to grovel on the earth as in grief.

పుణుజు or **పుణుచు** *n.* : A tick.

పుణ్యము *n.* : Virtue, holiness, merit, excellence, purity. ధర్మము A good deed, a good or meritorious work or action, a work of supererogation, that which is more than required as a matter of duty. పుణ్యస్త్రీ (corrupted into పునిస్త్రీ) a happy woman, one whose husband is living. **పుణ్యభూమి** *n.* : The Holy Land

(of the Hindus), i.e., Hindustan, the land between the Himalayas and the Vindhyas.

పుతపుత *n.* : Tremor. చలనము. **పుతపుత పోవు** *v.n.* : To be perplexed, వెలవెలబోవు.

పుతికి *n.* : A tree.

పుత్త *n.* : The posteriors. పృష్ఠము.

పుత్తడి or **పుత్తళి** *n.* : Gold. పుత్తడికాసు a gold coin. **పుత్తళిక** *n.* : An image, a doll or puppet, బొమ్మ.

పుత్తిక *n.* : A white ant. పుట్టలోనిచెద. A honey bee, తేనె ఈగ.

పుత్తెంచు (పుచ్చు + తెంచు) : Same as పుచ్చు.

పుత్రుడు or **పుత్రకుడు** *n.* : A son. ఔరసపుత్రుడు or **ఔరసుడు** *n.* : An adopted son. **పుత్రి** or **పుత్రిక** *n.* : A daughter. A copy or transcript from an original. పుత్రవాత్సల్యము parental affection, love towards children. **పుత్రోత్సవము** *n.* : Rejoicings on account of the birth of a son. **పుత్రకామేష్టి** *n.* : A religious sacrifice performed for the purpose of obtaining a son.

పుదియబొట్టు *n.* : An upright caste mark worn on the forehead. ఊర్ధ్వ పుండ్రము.

పుదీనా *n.* : Mint, Indian peppermint, Mentha sativa.

పుద్గలము *n.* : Matter, substance (in a philosophical sense.) పుద్గలాస్తికాయ matter as comprising all bodies composed of atoms Colebr.

పునః *prep.* : Again, (in composition.) Thus పునర్విమర్శ or పునర్విచారణ a review, re-trial. ఈ దావా హైకోర్టు వారి వల్ల పునర్విచారణకు పంపబడ్డది this suit is remanded by the High Court for a re-trial. పునఃచేసిన విచారణ a repeated inquiry. పునః పునః again and again. పునఃప్రతిష్ఠ re-consecration. **పునర్జన్మము** *n.* : A second birth. Metempsychosis, **పునర్భవము** *adj. Lit* : Being born again, మరల పుట్టిన. *n.* : A nail. గోరు. **పునర్భువు** *n.* : A re-married widow, మారుమనువుది, దిధిషువు. **పునర్వసు** *n.* : The seventh of the lunar mansions. See పునాస. **పునశ్చరణ** *n.* : the Repetition of a certain prayer, or charm, మంత్రమును మరలమరల పఠించుట. **పునస్కారము** *n.* : A word like & c. ఆ విగ్రహము పూజా పునస్కారము లేక పడియున్నది homage and the like is no longer offered to that image. **పునస్సంధానము** *n. Lit* : Bringing together again. మరల కూర్చుట. A preliminary ceremony.

పునాది *n.* : A foundation of a house, & c., a basis, హస్తిభారము.

పునాస or **పునాసలు** *n.* : the first crop of the year which consists of grain of an inferior kind, కొర్రలు, బొబ్బర్లు మొదలగు ధాన్యము.

పునిస్త్రీ *n.* : A woman whose husband is living.

పునీతుడు *n.* : A sinless or holy man, పవిత్రుడు.

పునుక or **పున్క** *n.* : the skull, తలచిప్ప యొక్క యెముక, కపాలము. **పునుక తాలుపు** *n.* : The bearer of skulls, i.e., Siva.

పునుగు *n.* : The perfume called Civet. See జవ్వాది. **పునుగుచట్టము** *n.* : A civet bag or gland sold as a drug. **పునుగుపిల్లి** *n.* : The civet cat. **పునుగుబెండ** or కస్తూరిబెండ *n.* : Muskyrice A fragrant sort of rice called *Muradazalli.*

పునెము : See పున్నెము.

పున్న *adj.* : Young. **పున్నతేలు** *n.* : A young scorpion. వాడు పున్నతేలు వలె అంటించి ఊరక ఉండినాడు he played the part of an innocent looking scorpion.

పున్నమ *n.* : The lunar day on which the moon is full. పౌర్ణమి.

పున్నాగము *n.* : A white flower like tuberose : సురపొన్న. A white lotus, తెల్లకలువ. A chief, a pre-eminent man, పురుష శ్రేష్ఠుడు.

పున్నెము or **పున్నియము** : Same as పుణ్యము.

పుష్పము *n.* : A flower, పువ్వు.

పుప్పి *n.* : Decay, rottenness, పుచ్చుడము. పుప్పిపురుగు an insect found in rotten timber, నుసిపురుగు *adj.* : Decayed, rotten. పుప్పిపల్లు a decayed tooth.

పుప్పించు *v.a.* : To send, పంపు.

పుప్పొడి *n.* : The dust, pollen or farina of a flower. పుష్పపరాగము.

పుబ్బ *n.* : The name of the eleventh lunar mansion.

పుయిలోడు *v.n.* : To draw back, వెనుదీయు. To hesitate, సంకోచించు. To melt,yield, be kind or tender. To blush, be ashamed. దాక్షిణ్యపడు, సిగ్గుపడు.

పుయ్యి or **నల్లపుయ్యి** *n.* : A thorny shrub.

పురందరుడు *n.* : A name of Indra.

పురంధ్రి *n.* : A mistress of a family, a matron, a good woman. కుటుంబిని, కుటుంబమును పోషించు స్త్రీ.

పురజా *n.* : A daily account of the receipts and disbursements of a village; also sea customs. piece, bit, rag. A note, memorandum. లెక్క చిట్టా. రోజుపురజా a shopkeeper's day book.

పురడించు, పురుడించు or **పురణించు** *v.n. & a.* : To resemble. To vie with, emulate, to condemn, to subdue. పోలు, సరిపోలు, తిరస్కరించు, నిర సించు. To excel, వర్ధిల్లు, విజృంభించు.

పురట *n.* : An old form of పుట.

పురణించు or **పురడించు** *v.n.* : To excel, increase, వర్ధిల్లు, విజృంభించు.

పురపుర *adv.* : Much, greatly, మిక్కిలి.

పురము *n.* : A city, or town. పట్టణము. A house, ఇల్లు. A storey, మేడ.

పురవచేప *n.* : A fish, a sort of Clupea. Russell's Fishes. Or, a species of.

పురస్కరించు *v.a.* : To set in front, as a leader, ముందుంచుకొను. to worship, to revere, పూజించు. **పురస్కృతము** *adj.* : Placed in front, put forward. ముందుంచబడిన. Worshipped or honored. సన్మానింపబడిన. పురస్కారము. పురస్కృతి or **పురస్క్రియ** *n.* : the act of setting a person in front; worshipping.

పురస్సరుడు *n.* : One who walks in front. A leader, a chief, ముందు నడచువాడు.

పురహరుడు, పురారి or **త్రిపురహరుడు** *n.* : An epithet of Siva.

పురాకృతము *adj.* : Formerly done. ముందుచేయబడిన. *n.* : The good or evil acts committed in a former birth. పూర్వజన్మము నందు చేయబడిన శుభాశుభకర్మము.

పురాణము *adj.* : Old, ancient, పురాతనము. *n.* : An ancient story, or legend, a mythological tale, a rhapsody or string of stories. The name of a class of books in Indian literature. **పురాణ దంపతులు** *n.* : The 'primeval pair', a phrase for Siva and Parvati, or Vishnu and Lakshmi. A phrase like Adam and Eve.

పురాతనము *adj.* : Ancient, old. బహు దినములది, **పురాతనులు** *n.* : plu. The ancients, పూర్వులు.

పురాయించు *v.n.* : To excel, to increase. వర్ధిల్లు, విజృంభించు.

పురావలోకనము *n.* : Looking again, reperusal.

పురావృత్తము *n.* : An ancient story. పూర్వకథ, ఇతిహాసము.

పురి Same as పురము. పురి *n.* : A twist. మెలి. A peacock's tail. పింఛము. **పురికొలుపు** *v.a.* : To spur on, move, instigate, incite, stir up, rally. మొనయు, ప్రేరేపించు, ఎచ్చరించు, నూలు కొలుపు, పుల్లలు పెట్టు. పురికొస *n.* : A large poisonous spider or tarantula. **పురిపెట్టు** *v.a.* : To twine or twist. **పురియెక్కించు** *v.a.* : To incite. **పురివిచ్చు** *v.a.* : To untwist or unravel a thread. *v.n.* : To separate, withdraw, retreat. వేరగు, వీడిపోవు. **పురులోము** (పురులు + ఓము.) *v.n.* : To be enraged. క్షాత్రము మెరయించు.

పురిటితీగె *n.* : A creeper.

పురిడిపిట్ట *n.* : A quail. ముక్కుపురిడి a snipe. See పూరేడు.

పురీషము *n.* : Dung, excrement, faeces, మలము. మూత్రపురీషములు urine and faeces.

పురుగు or **పురుపు** *n.* : A worm, any insect or reptile that has no wings. క్రిమి, కీటకము. గుల్లపురుగు a shell

fish. వారి పురుగు లేకుండా చేసినాడు he exterminated them. వాడు చెడు పురుగు he is a vile wretch. పురుగు పట్టిన infested with insects, decayed.

పురుడించు *v.n. & a.* : To resemble. పోలు, సరిపోలు.

పురుడు *n.* : Parturition, child birth. Ceremonial uncleanness for ten days after the birth of a child, జాతాశౌచము. పురుడుపుచ్చు to put away a woman's uncleanness. పురిటిల్లు or పురుటిల్లు the house wherein a birth has happened, ప్రసవగృహము.

పురుడు *n.* : Likeness, similarity. సమానత, సామ్యము.

పురుదొన *n.* : A tree that is commonly used for fuel.

పురువు or **పుర్వు** : See పురుగు.

పురుషుడు *n.* : A man. A husband. పురుషకారము an attempt of man, human effort, పురుష ప్రయత్నము. **పురుషోత్తముడు** *n. Lit* : the best of men. The Almighty. **పురుషము** *n.* : A person in verbs. క్రియలమీది విభక్తుల సంజ్ఞ. ప్రథమ పురుషము the third person. మధ్యమ పురుషము the second person. ఉత్తమ పురుషము the first person. **పురుషరత్నము** or మగలింగము *n.* : A species of violet or phallus flower, Wight. **పురుషాయితము** *n.* : Man-fashion; playing the husband. **పురుషార్థము** *n.* : An object of desire. The principal thing or object in life. i.e., ధర్మార్థకామ మోక్షములు the gratification of desire, acquirement of wealth, discharge of duty, and final emancipation.

పురుహూతుడు *n.* :An epithet of Indra.

పురె or **పురే** *interj.* : Ah ! alas !

పురోగము or **పురోగమము** *n.* : Going before, preceding. పురోగామి, **పురోగముడు** or పురోగుడు *adj.* : and *n.* : One who precedes or goes in front of, a herald, a leader. అగ్రేసరుడు, ముఖ్యుడు, ముందర నడుచువాడు.

పురోణీ *n.* : A short note or letter : a bill : a note of hand. చీటి.

పురోధనుడు *n.* : A family priest. పురోహితుడు.

పురోభాగము *n.* : The front. **పురోభాగము** *n.* : One who is malevolent or censorious, ఎల్లప్పుడును దోషములు వెదకువాడు.

పురోభావి *adj.* : Probable, likely to happen.

పురోసూచకము *n.* : Prognostication, a foreboding, an omen or protent.

పురోహితుడు *n.* : A family priest.

పుర్ర *adj.* : Left. ఎడమ, వామము. **పుర్రచెయ్యి** *n.* : the left hand, ఎడమ చెయ్యి, పుర్రచెయ్యివాటము గలవాడు. a left handed man.

పుర్రు *n.* : Mash, slush, ooze, soft mire, a loose motion of the bowels. పలుచని బురద, మలము మొదలైనవి. The noise made in tearing a cloth బట్టచినిగే ధ్వని.

పుర్రె, పుర్రియ or **పురియ** *n.* : The skull. The head when cut off. **పుర్రెడు** *n.* : A skull-ful, as much as fills a skull. పుర్రెలి *n.* : A quail.

పుర్వు : Same as పురుగు.

పుల *adj.* : Yellowish, white also, పుల్ల. *adj.* : **పులకండము** *n.* : Sugar-candy. కల్కండ, కండచక్కెర.

పులకచేయు *v.a.* : To harrow land.

పులకలు *n. plu.* : A bristling, a glow, a tingling or glowing of the skin, as in a blush, the hair of the skin being erected. గగురుపాడుచుట. గగుర్పాటు. Fever, జ్వరము, **పులకాంకితుడు** *n.* : One who glows or tingles with ecstasy. గగుర్పాటు కలిగించాడు. **పులకాంకురము** *n.* : A bristling. a tingle, glow, shudder, think గగురువు, **పులకించు** v.n. :in glow bristle or tingle. **పులకరించు** *v.n.* : be feverish or started.

పులగము or **పుల్గము** *n.* : A dish made of rice lended with green gram. ఈ భాషలోని వాడుక మాటలు పులగము వలెనున్నవి. this language is a mere hodge podge.

పులప *n.* : A mess of various roots. boiled with lime juice. కందగాని నల్లేరుగాని యెనిపి పులుసు పెట్టి వండినది.

పులపొడుచు or **పుల్పొడుచు** *v.n.* : To look without winking, the eyes, to see, రెప్పవేయక చూచు.

పులము *n.* : Same as పులకరము. adj. Large, broad, విపులము.

పులస *n.* : A sort of fish.

పులసరము *n.* : Indigestion నా కడుపులో పులసరమున్నది I am suffering from indigestion. Enthusiasm, spirit ఉద్రేకము. **పులసరి** *adj.* : Proud గర్వముగల పులసరితనము pride, arrogance. గర్వము.

పులాకము *n.* : A grain of boiled rice. అన్నపుమెతుకు. Brevity, సంక్షేపము.

పులావు *n.* : A kind of rich food prepared by Mahomedans.

పులి or **పుల్ల** *adj.* : Acid, sour పులికడుగు sour washings, i.e., water in which raw rice has been washed and is then left to ferment. పులికూడు food that has turned sour. **పులికాపు***n.* : A mixture of tamarind in water with which copper or brass images are scoured. పులిగంజి sour gruel. **పులిగడుగు** *v.a.* : To Wash (కడుగు) pearls & c., in (పులి) acid, to restore their brilliancy To scour, burnish. **పులిగాయము** *n.* : scar ఆరిన మచ్చ, పుంటిమచ్చ. **పులిచించలము** *n.* : A medicinal plant. అగ్నిజిత్తు, **పులిచింత**

or **పులిచంచలి** *n.* : Yellow wood sorrel. **పులిచెలిక** a fresh field, one lately left fallow. పులితేనుపు, పులితేన్పు, పులితేపు or **పులిత్రేపు** *n.* : Acid belching, అజీర్ణపు తేపు. **పులిమెట్టు** *n.* : The sediment of water in which raw rice has been washed తేర్చిన కడుగు యొక్క అడుగుది. **పులియు** *v.n.* : To turn sour. పులియ, పులియాకు or **పుల్లాకు** n. A leaf on which one's food has been taken, విస్తరాకు పులియబారు Same as పులియు, **పులివెలగచెట్టు** *n.* : A species of wood apple. **పులివరుగు** *n.* : Dried and sour fruits, pickled fruit.

పులి *n.* : A tiger. పెద్దపులి, చిరుతపులి a cheetah, leopard or panther, ఈగపులి the fly tiger, i.e., a spider. **పులిగోరు** A tiger's claw, used as the central ornament of a necklace. **పులిచెవులాకు** *n.* : Tiger's ears, a certain medicinal plant. **పులి జూదము** A game like drafts. **పులి పెంజెర** *n.* : The snake called కాటు కరేకుపాము.

పులినము or **పుళినము** *n.* : A sandbank; a sandhill, ఇసుకదిబ్బ.

పులిపిరి, పుల్పిరి, పులిపిరికాయ, పులిపులి or **పులిపులికాయ** *n.* : Callus, hard skin, callosity, as that of a wart. A wart. A villain, a scoundrel. పులిపురికేమి నొప్పి, i.e., what feeling has a scoundrel ? **పులిపులి** *adj.* : Tormented. పీడితము. **పులిపులిగాగ** *adv.* : Easily. into slics, తూలాయమానముగా.

పులిరుసు : See as పుల్లిరుసు. See under పుల్లు.

పులు or **పుల్లు** *n.* : Grass కసవు. Also foulness in gems, రత్నాదుల మాలిన్యము. పుల్గృహము a grass house. కనకపులు golden grass adj. Little, mean. పులుమానిసి a little or low man. **పులుద్రుమాను** n. A tree which belongs to the family of the Palms. తాటిచెట్టు మొదలైన తృణ ద్రుమము. **పులికాసి పురుగు** *n.* : An insect with green wings, పచ్చరెక్క పురుగు. A low person, అల్పుడు. **పులుకాసి పులుగు** *n.* : A parrot.

పులుకు పులుకు or **పుల్కుపుల్కు** *n.* : Blinking పులుకుపులుకునచూచు *v.n.* : To blink or view with blinking eyes : to look piqued, మిణకరించుచు చూచు.

పులుగాకు *n.* : Harm, mischief. ఉపద్రవము.

పులుగు *n.* : A bird పక్షి. A mark or sign, గురుతు, జాడ. **పులుగుపిట్ట** *n.* : An owl గుడ్లగూబ. **పులుగరి** or **పుల్గరి** *n.* : One who understands a sign, జాడయెరిగినవాడు, **పులుగు బొల్లడు** or **పులుగురేడు** *n.* : An eagle, గరుత్మంతుడు. **పులుగురాయి** *n.* : An emerald, పచ్చ, గారుత్మతము **పులుదిండిరాయి** or **పులుదిండిచలువ** *n.* : A sapphire ఇంద్రనీలమణి.

పులుగుడు *n.* : A certain medicinal plant. వాతఘ్ని.

పులుచు or **పులుసు** *n.* : A certain tree, perhaps.

పులుప *n.* : An acid chutney, పుల్లని ఊరుబిండి.

పులుము or **పులుముకొను** *v.n.* and *a.* : To scour or rub in washing or bathing రుద్దు, నలుపు. To beat కొట్టు, కండ్లు పులుముకొనుచు లేచినాడు. **పులుముడు** *n.* : Rubbing రుద్దడము, **పులిమిపుచ్చు** *v.a.* : To evade. అడిగిన దానికి ఉత్తరము చెప్పకుండా మాయచేయు.

పులుసు *n.* : Acidiry, an acid, as the juice of tamarinds. Pride, self conceit. అతని పులుసు వంచిరి they humbled his pride. *adj.* : Acid sour పులుసుకూర vegetables dressed with acids, పులుసు పోసివండిన కూర.

పులోముడు *n.* : The name of a Rishi, slain by Indra. **పులోమ** *n.* : The daughter of Puloma who was ravished by Indra and became his wife, శచీదేవి, **పులోమత్తు** *n.* : The slayer of puloma. an epithet of Indra.

పుల్కశుడు or **పుల్కసుడు** *n.* : A man of the chandala or Pariah caste. చండాలుడు, శ్వపచుడు, అధముడు.

పుల్పొడుచు : Same as పులపొడుచు ?

పుల్ల *n.* : A small bit or piece of stick. పుల్లలు small pieces of wood for fuel.

పుల్ల, పుల్లటి or **పుల్లని** *adj.* : Sour, acid, unripe, raw. Whitish, pale duncoloured, or reddish, yellow grizzled, like a lion. **పుల్లనీళ్ళు** *n.* : stored rice water కూటినీళ్లు, గంజి.

పుల్లటి *n.* : A club, కఱ్ఱ నాటుచేయువాడు, గురికిపెట్టుకొను.

పుల్లబడు or **పుల్లవడు** *v.n.* : To be stunned. భ్రమానుపడు, స్తంభించు. నిశ్చేష్టితుడగు.

పుల్లరి : See under పుల్లు.

పులసిల్లు *v.n.* : To turn pale or pallid, వివర్ణమగు

పుల్లింగము or **పులింగము** *n.* : The masculine gender

పుల్లిరికి *n.* : A kind of shrub.

పుల్లు పులు *n.* : Grass; foulness in precious stones. గడ్డి, రత్నాదుల మాలిన్యము *adj.* : Little, small అల్పము. **పుల్లంటురాయి** *n.* : A sapphire, ఇంద్రనీలము.

పుల్లెన *n.* : Aplant used in medicine, also called లాల్ద్బీరు.

పుళింద *adj.* : Barbarain, savage, tude, పుళిందదేశము a certain country inhabited by savages.

పువ్వు, పువు or **పూవు** *n.* : A flower a cock's wattles. **పువ్వుబోడి** or **పువ్వుబోణి** *n.* : A mymph, lady, fair woman. **పువ్వు ముడుపు** or **పూలముడుపు** *n.* : placing flowers in the hair, a ceremony performed with

pregnant women సీమంతకరము see పూవు.

పుష్కరము *n.* : The tip of an elephant's trunk. ఏనుగుతొండము చివర. A lotus, మెట్టతామర. The revolution of twelve years. A feast held once every twelve years at certain holy rivers as the గోదావరి పుష్కరము, కృష్ణ పుష్కరము. **పుష్కరిణి** *n.* : A flowery lake, a pond wherein lotuses grow. కోనేరు. A female elephant.

పుష్కలము *adj.* : Excellent, eminent, chief, best, much, many శ్రేష్ఠము, పూర్ణము, నిండారు, సమృద్ధము, అధికము.

పుష్టి *n.* : Fatness, Strength, increase. బలుపు. **పుష్టము** *adj.* : Cherished, nourished పోషింపబడిన, **పుషితము** *adj.* : Nourished, nurtured, reared, isostered పోషింపబడిన.

పుష్పము *n.* : A flower. పువ్వు. Menses, స్త్రీరజస్సు. **పుష్పంధయము** *n.* : A hee. తుమ్మెద.

పుష్యము *n.* : The lunar month (December January, or January February) in which the moon's change takes place when the sun is in Capricorn. **పుష్యమి** *n.* : The eight of the lunar mansions. **పుష్యరాగము** *n.* : A topaz.

పుసలాయించు *v.a.* : To cax, persuade. బుజ్జగించు, **పుసలాయించు** *n.* : Coaxing, persuasion.

పుసి *n.* :The rheum of the eyes. నేత్రమలము, వాని కండ్లు పుసులు కట్టినవి his eyes are full of gummy rheum. పుసికాయలు granulations in aa wound or sore.

పుసుకు *adv.* : pop ! slapdash, suddenly, abruptly. పుసుకువచ్చు to pop out, పుసుకున మాట్లాడు to blurt out or say heedlessly.

పుస్తకము or **పుస్తము** *n.* : A book, a volume.

పుస్తము *n.* : A cake of flesh మాంసపు చక్కిలము. plaster, లప్పము.

పుస్తు *n.* : Stinking, a foul scent, a varnish stink. దుర్గంధము, కంపు.

పుస్తె *n.* : The mark of marriage, being a small gold disc worn round the neck by married women తాళిబొట్టు. See మంగళసూత్రము.

పూ (for పూవు) *n.* : A flower. పువ్వు, **పూగుత్తి** *n.* : A cluster of flowers, a nosegay. **పూనీరు** *n.* : Essence, distilled water. ఆవిరినీళ్ళు హిమాంబువు, పన్నీరు, **పూనూనె** *n.* : The oil extracted from the champaka flower, సంపంగినూనె. **పూబోడి, పూబోణి** or **పువ్వుబోడి** *n.* : A beautiful woman.

పూగము *n.* : The arecapalm. పోకచెట్టు.

పూచి or **పూచికగడ్డి** *n.* : A sort of long stiff grass of which brooms are made, తృణభేదము.

పూచీ or **పూచి** *n.* : Responsibility. పూచీ నామీద లేదు I am not responsible for it. **పూచీపడు** *v.n.* : To undertake the responsibility. పూతప్పాచీలెక్కలు accounts necessary for current business పూచీపట్టు or **పూచీపట్టు** *v.n.* : To be bent upon or firmly resolved, to persist. పూనుకొను.

పూచు *v.n.* : To flower, bloom, blossom, bud, shoot out, open or expand, పుష్పించు.

పూజ or **పూజనము** *n.* : Worship, reverence, respect, veneration, obeisance, homage, adoration. అర్చన. **పూజనీయము** *adj.* : Venerable, honourable.

పూజె *n.* : Painting or filagree work on pots. A bead or spangle; particularly, drops or beads of gold attached to golden jewels.

పూజ : Same as పూజ. **పూజారి, పూజరి** *n.* : An officiating Brahmin or priest of a temple అర్చకుడు.

పూట *n.* : A time కాలము. A part of day, సంధ్య. A day, దినము. Security, surety, bail. ప్రతిభూత్వము. **పూటకూళ్లమ్మ** a woman who makes her living by preparing food for daily wages.

పూటము *n.* : Weight, బరువు, భారము. పడవ పూటమైనది the boat is filled with the due quantity of goods.

పూడ *n.* : the anus.

పూడు *v.n.* : To be filled or closed up : to fall in, as a well or pit. బావి పూడిపోయినది. the well has fallen in. **పూడిక** *n.* : The filling up, stuff, that has fallen in.

పూడులు or **పూండ్లు** *adj.* : Many అనేకములు, ఏడులు పూడులుగాగ for many years.

పూత *n.* : Rubbing, besmearing, పూయుట, చర్చ.

పూతన *n.* : The name of an ogress అది రెండోపూతన she is a perfect fiend.

పూతము *adj.* : Strained, cleaned, cleansed వడియబోసిన, వడకట్ట బడిన, తూర్పెత్తిన. Pure, purified, పవిత్రమైన.

పూతిగంధి *n.* : A stink, a foul smell, దుర్గంధము.

పూదె or **పూదియ** *n.* : A bead of gold బంగారుపూస. Also, పూజె.

పూదెకట్టు *v.n.* : To form into a gold bead బంగారు పూసగానేర్పడు.

పూనిగొల్లలు *n.* : A particular class of shepherds.

పూను *v.n.* : To attempt యత్నించు, ఉద్యమించు. *v.a.* : To take; to undertake; to wear; to bear; to feel or suffer, పొందు, వహించు, పైన వేసికొను, ధరించు, ఆరంభించు, అంగీకరించు.

పూనె *n.* : A casket, a small box. బరిణె.

పూప *n.* : A tender fruit just formed, పువ్వుపిందె. An infant, శిశువు. The pupil of the eye, కంటిపాప. *adj.* : Tender, young, లేత.

పూపము*n.* : A cake, భక్ష్యము, పిండివంట.

పూపు or **పూన్పు** *n.* : An undertaking, effort, attempt, పూనిక.

పూయము *n.* : Pus or matter from an abscess or sore, నింగిన నెత్తురు, చీము.

పూయు *v.n.* : To bear or produce, as flowers, పూచు, ఆ భూమి ఉప్పు పూస్తున్నది. that ground produces salt.

పూరము *n.* : A flood, a flow, the flowing of the tide. ప్రవాహము. *adj.* : Filled, నిండిన. **పూరకము** *adj.* : Filling, completing. *n.* : That which fills or completes, filling up. A citren.

పూరా *adj.* : Full, complete, సంపూర్ణమైన.

పూరి *n.* : Grass. The milk given by animals మృగముల చనుబాలు. **పూరి ఇల్లు** or **పూరిల్లు** *n.* : A thatched house.

పూరుదొన్నె *n.* : A plant.

పూరేడు *n.* : A bird of the quail genus. A quail మిాలవల్లంకి, డాబ, గోమిడ.

పూర్ణము *adj.* : Full, filled నిండిన. Complete, all, entire, సమస్తము. Strong, powerful, able, శక్తిగల, **పూర్ణకము** *n.* : A filling up, as, పాదపూర్ణకము a peg in a verse; any useless word inserted to fill the measure, as ఒగి, తగన్, ఇల, & c. **పూర్ణకుంభము** *n.* : An ornamented vase filled with water and used in marriages, & c. **పూర్ణుడు** *n.* : One who is full or well skilled. వాడు విద్యలో పూర్ణుడు he is an accomplished scholar.

పూర్తి *n.* : Fullness భర్తీ, నిండుట. Completion, termination, end, సమాప్తి.

పూర్వము *adj.* : First, former, prior, preceding, initial, before in front of; old, ancient. మొదటిది. **పూర్వ జన్మము** *n.* : A former birth. **పూర్వ పక్షము** or **పూర్వసిద్ధాంతము** *n.* : An argument, one side of a question inlogic, వాదము. **పూర్వార్ధము** *n.* : A former half. **పూర్వాషాఢ** *n.* : The name of a lunar constellation. **పూర్వోత్తరము** *n.* : The whole of an affair, from the first (పూర్వము) to the last (ఉత్తరము).

పూలి or **తెల్లపూలి** *n.* : A certain plant.

పూలి *n.* : A star pagoda worth 3.5 rupees. పూలీలు plu. star pagodas.

పూవు *n.* : A flower పువ్వు, **పూలమట్ట** *n.* : A kind of fish. **పూలముడుపు** *n.* : Adorning the head with flowers.

పూషుడు *n.* : The sun.

పూస *n.* : A bead, మణి, A joint of a finger, వ్రేలులో కీలు. **పూసకజ్జెము** *n.* : The sweetmeat called maccaroons. **పూసలవాడు** *n.* : One who sells beads, one who polishes precious stones. రత్నములు సాన పెట్టువాడు.

పృక్తము *adj.* : joined, united, కూడుకొనిన.

పృచ్ఛ *n.* : Questioning, a question, query, ప్రశ్నము, అడుగుట.

పృతన *n.* : An army, host, సేన, దండు.

పృథ *n.* : The mother of the Pandus, కుంతీదేవి.

పృథక్ *adv.* : Alone, separately. **పృథగ్జనుడు** *n.* : An ignorant man, a fool, a man of low caste, a sinner, a wicked man. నీచుడు, మూర్ఖుడు, పాపి. **పృథగ్విధము** *adj.* : Of different sorts. పెక్కు విధములుగల.

పృథివి or **పృథ్వి** *n.* : The earth. పృథివీ పతి a king.

పృథు or **పృథువు** *adj.* : Great, big. **పృథు తరువు** a big tree. **పృథుకంఠము** *n.* : A male cricket.

పృథుకము *n.* : An infant. పిల్ల, బిడ్డ. Parched corn, first scalded and then bruised to remove the husk. అటుకులు.

పృశ్ని *n.* : A ray of light, కిరణము. A dwarf, మరుగుజ్జువాడు. A savage. కిరాతుడు.

పృషతము or **పృషత్తు** *n.* : A drop of any liquid. జలబిందువు. the porcine deer. దుప్పి.

పృషదంశకము or **పృషదంశకము** *n.* : A cat. పిల్లి.

పృష్టము *adj.* : Asked. అడుగబడిన.

పృష్టి *n.* : A ray of light, కిరణము.

పృష్ఠము *n.* : the back. వీపు. The rear, పశ్చాద్భాగము. The posteriors. ముడ్డి.

పెం or **పెన్** *n.* : A contraction for పెను large. పెంజిలువ (పెను + చిలువ) *n.* : A large rock snake. **పెంజీకటి** Thick darkness.

పెంకి తీగ *n.* : The name of a large climbing woody shrub.

పెంకు *n.* : A potsherd or cullet. A tile, a pantile.

పెంకె *adj.* : Obstinate, stubborn, impudent. **పెంకెపురుగు** *n.* : A weevil in grain.

పెంచు or **పెంచిక** *n.* : A potsherd.

పెంచు or **పెనుచు** *v.a.* : To nourish, support, take care of. To adopt or rear a child, పోషించు, సాకు. To increase, improve. To extend or swell. To exaggerate, to multiply.

పెంచెపుదండ *n.* : A sort of crook or staff.

పెంజెర : See under పెం.

పెంట *n.* : A heap, as of dirt, sweepings or manure. ఎరువు. ash, a dunghill. పీనుగు పెంటలు heaps of corpses. **పెంటకట్టు** to manure a land, to dung a field by penning sheep or goats in it.

పెంటిపడు *v.n.* : To match or equal. To pair, జతగూడు, కనగూడు.

పెండ or **పేడ** *n.* : Cowdung, గోమయము. The dung of any clean animal.

పెండలము *n.* : The yam.

పెండియము, పెందెము, పెందరము, పెండారవము, పెండెరవము or **పెండేరము** *n.* : An ornament worn like a garter on one leg.

పెండె or **పెండెబద్ద** *n.* : A lathi or small rafter, commonly called a reaper, a strip of wood. ఇంటి వాసముల మీద అడ్డముగా వేసి కట్టే కొయ్య.

పెండెము or **పెండియము** *n.* : A door made of strips of bamboo, a wooden gate. పశువులదొడ్డియొక్క ద్వార కవాటము. A wooden bar used to fasten a door. అడ్డకర్ర See పెండియము.

పెండ్లి, పెండిలి or **పెళ్లి** *n. Lit* : Taking a wife. Marriage. **పెండ్లికూతురు** or **పెండ్లికొమార్తె** *n.* : The bride, వధువు. **పెండ్లికొడుకు** or **పెండ్లి కుమారుడు** *n.* : The bride-groom.

పెంపు *n.* : Greatness. మహత్వము, అధిక్యము, అతిశయము. Honour, గౌరవము. Rearing, nourishing, fostering, సాకుట. Increase, growth, వృద్ధి. Plenty, సమృద్ధి. **పెంపుడు కొమారుడు** or దత్తపుత్రుడు an adopted son. **పెంపుడుతల్లి** an adoptive mother. **పెంపుడుతండ్రి** an adoptive father.

పేకలు *v.n.* : To come up, i.e., be torn up by the roots, పెల్లగిల్లు. To give way, yield. To get ready to travel. ప్రయాణమగు.

పెక్కణము or **ప్రెక్కణము** *n.* : Dancing with gestures. అభినయంముతో కూడిన నృత్యము.

పెక్కలి *n.* : A tree like the Love Apple.

పెక్కు *pron.* : Many, అనేకము. పెక్కేల why so many ? పెక్కులు many (things) అనేకము. *adj.* : Many, plentiful.

పెగడ, ప్రెగడ or **ప్రెగ్గడ** *n.* : An elder, senior; a noble, a gentleman, పెద్దవాడు.

పెగలు : Another form of పెకలు. అప్పు ఎక్కడను పెగలలేదు I could not borrow money anywhere.

పెగ్గడి or **పెగ్గురు** : Same as బెగ్గురు a crane.

పిచ్చారి *n.* : A stubborn man, a stupid or ignorant man, మూర్ఖుడు.

పెచ్చు *n.* : Peel, peelings, rind. ఫలాదులపై త్వక్కు, తొక్క Surplus, excess, premium, profit in exchange. హెచ్చు, మార్కము, పైపెచ్చులు incidental profits like fees. adj. Much, great, అధికము. *adv.* : Excessively, మిక్కిలి.

పెటపెట *n.* : A crashing or gnashing noise. A loud sound. కొయ్య మొదలైనవి బద్దలగు ధ్వని.

పెట్ట *n.* : A female of animals. పశుపక్షిస్త్రీ జాతి. A hen. ఆడుకోడి.

పెట్టు *v.n.* : To happen, కలుగు. To put, place. ఉంచు. To lay (eggs), to bring forth (young), కను. To wear,

ధరించు. To give, ఇచ్చు. **పెట్టుబడి** *n.* : Money advanced or laid out. An outlay.

పెట్టె or **పెట్టియ** *n.* : A box, a chest. A coil, as of a snake. **పెట్టెబండి** *n.* : A palanquin coach, a closed carriage.

పెట్లదిమ్మె, పెట్లు, పెట్లుప్పు, పెట్లుప్పు ద్రావకము : See under పెటులు.

పెఠిల్లు *n.* : The noise produced by a blow or thunder, & c. *adv.* : Bang ! slapdash ! పెఠిల్లు పెఠిల్లున *adj.* : Aloud. Bang !

పెడ *adj.* : Large, పెద్ద. Hinder, back, behind వెనుకటి. Wrong, erroneous, audacious. విపరీతము, పెడ యుక్తులు, wicked devices. **పెడకట్టె** or **పెడసరకట్టె** *n.* : A stubborn person, మూర్ఖుడు, మూర్ఖురాలు.

పెడలు *n.* : The backyard of a house, పెరడు.

పెడసరము *n.* : Stubbornness, obstinancy. మూర్ఖ్యము, పెడసరకట్టె Same as పెడకట్టె. See under పెడ.

పెడిసెపిట్ట *n.* : The Rose-colored Pastor or Cholam bird.

పెడులు : Same as పెటులు.

పెడ్డ : Same as బెడ్డ.

పెణక or **పెడక** *n.* : A pent roof, one side of a slopping roof. ఇంటియొక్క ఒక భాగపు కప్పు. The back side of a leaf. ఆకుయొక్క వెనుకటి భాగము. చిప్ప పెణక the gable end of a roof.

పెతరులు *n. plu.* : Forefathers or ancestors. పితృదేవతలు. పెతరులసామి the lord of the ancestors. i.e., Yama, యముడు. **పెతరులుచుక్క** the constellation called మాఘనక్షత్రము.

పెత్తల్లి, పెత్తండ్రి, పెత్తనము : See under పెద్ద.

పెదవి *n.* : The lip. అధరము.

పెద్ద or **పెద** *adj.* : Great, big, large, గొప్ప, అధికమైన, long, high, tall, పొడుగైన. Loud, Chief, principal. ముఖ్యమైన, శ్రేష్టము. Respectable, honest, honourable. Old, aged, Senior, *n.* : An elder, or senior. జ్యేష్ఠుడు, జ్యేష్ఠురాలు, పెద్దవాడు. **పెత్తండ్రి** (పెద్ద + తండ్రి) *n.* : A father's elder brother : the husband of a mother's elder sister. **పెత్తల్లి** n. A mother's elder sister. The wife of a father's elder brother. **పెత్తనము** or **పెద్దతనము** *n.* : Power, authority, headship. Greatness, rank, respectability, chieftainship. **పెద్దపులి** *n.* : A royal tiger. వ్యాఘ్రము. **పెద్దపులుగు** *n.* : An owl. **పెద్దమనిషి** or పెద్దమనుష్యుడు *n.* : An aged person. a gentleman, an honest man, a man of respectability.

పెద్దవీధి *n.* : A highway, a public road, రాజవీధి, రాజమార్గము. **పెద్దవేలుపు** *n.* : brahma, బ్రహ్మ, సురజ్యేష్ఠుడు. **పెద్దవేలు** *n.* : the thumb, బొటనవేలు, అంగుష్ఠము.

పెన్, పెం or **పెసు** *adj.* : Great, large, heavy.

పెన *n.* : A twist, మెలిక. A cord coupling two animals together, atic, a band, బంధము, **పెనుగు** *v.n.* : To be twisted, మెలిగొను. To surround, చుట్టుకొను. to join, unite, కలయు.

పెనము *n.* : An iron plate for baking cakes on. చెరుకు పెనము a sugar boiler like a great dish. మంటి పెనము an earthen frying pan.

పెనయు *v.n.* : To twine, కలయు. To struggle, to be implicated. పెనగు. **పెనచు** To cause to struggle. *n.* : A quarrel, వివాదము. Enmity, విరోధము. **పెనపరి** *n.* : A quarrelsome person, వివాదశీలుడు. One who is fond of creating enmity, భేదశీలుడు.

పెనిమిటి or **పెన్మిటి** *n.* : A husband.

పెను *adj.* : Great (in any sense); large, chief. పెనుమాల the greatest of villains. పెనువాన a great rain. **పెనుసిగ్గు** great shame. **పెన్నిధి** (పెను + నిధి) *n.* : A great treasure. **పెన్నెరులు** *n.* : Long tresse, flowing hair.

పెన్న *n.* : The name of the river Pennar which falls into the sea near Nellore. పినాకినీనది.

పెన్నడపులుగు (పెన్ + నడపులుగు) *n.* : A large sort of crane. కుదరము.

పెన్నేరు *n.* : The branched winter cherry. అశ్వగంధ, పెన్నేరుగడ్డ the bulbous root of this plant.

పెమ్మె *n.* : Another form of పెరిమె.

పెయ్య or **పెయ్యదూడ** *n.* : A heifer, a female calf, పాలు విడిచిన ఆడుదూడ. A calf, దూడ. A young cow, పడుచు ఆవు.

పెయ్యెర *n.* : A certain forest shrub called, అల్లిపెయ్యెర a species.

పెర *n.* : A honey comb. పెరతేనె honey in the comb. తెట్టెతో నుండు మకరందము.

పెరక *n.* : A tile. పెంకు.

పెరజు *n.* : A sort of snake.

పెరడు *n.* : the back yard of a house, ఇంటి వెనుక దొడ్డి, పాటిపెరడు a piece of ground manured by cattle confined there for that purpose. కూరపెరడు a kitchen.

పెరవణి *n.* : Dancing, capers, gambols. పేరణియాట, తాండవము.

పెరసు *n.* : Flesh మాంసము.

పెరిక or **పెరికె** *n.* : A sack, గోనెమూట. **పెరికెనెట్టి** *n.* : A drover of laden cattle. **పెరికాటము** *n.* : Carrying goods on bullocks.

పెరిమ or **పెరిమె** *n.* : Love, affection. ప్రేమ. Greatness, పెద్దరికము, గొప్పతనము, అతిశయము.

పెరుకు or **పెర్కు** *v.a.* : To tear out, uproot, pluck up by the roots, to pull out. పీకు, పెల్లగించు. To carry, మోయు.

పెరుగు, పెర్గు, పెరువు or **పెర్వు** *v.n.* : To grow, increase, వర్ధిల్లు. ఎదుగు, విజృంభించు. To accumulate. To grow up as a child. To bristle up, as a porcupine. To attempt, ప్రయత్నించు.

పెరుమాళ్ళు *n.* : A name for Vishnu, విష్ణువు. (prov.) పెరుమాకోయిల or **పెరుమాళ్ళకోయిల** *n.* : Conjeveram, కాంచీపురము.

పెర *n.* : A reservoir for water at the-salt pans.

పెలిస or **పెలిసె** *n.* : The rose colored pastor or cholam bird.

పెలుతురు or **పెల్కురు** *v.n.* : To start, be alarmed. అదరిపడు To be troubled through fear, & c. భయాదుల చేత విలవిలపోవు, విహ్వాలమగు.

పెలుచ, పెల్చ, పులచన or **పెల్చన** *n.* : Greatness, అతిశయము, ఆధిక్యము. Anger, wrath, ఆగ్రహము. Hardness, harshness, కాఠిన్యము *adj.* : Great. అధికము. **పెలుచ** *adv.* : Excessively, exceedingly, much.

పెల్ల or **పెళ్ళ** *n.* : A lump, clod; a chip, a flake; a raw brick. **పెల్లగించు** or **పెళ్లగించు** *v.a.* : To pull out, root out, draw out.

పెల్లు *n.* : Excess, greatness అతిశయము, ఆధిక్యము, పెల్లు or పెల్లుగా *adj.* : Much, great, excessive, *adv.* : Greatly, exceedingly, vastly, much.

పెళపెళ, ఫెళఫెళ, పెళ్లు or **పెళుక్కు** *n.* : The noise produced in breaking a thing suddenly.

పెళుచు or **పెళుసు** *adj.* : Brittle, harsh, విరసమైన. పెళుచు మాటలు harsh-words. *n.* : Stiffness, Inflexibility Brittleness. A mean or stubborn wretch. మూర్ఖుడు.

పెళ్లమ్రాను *n.* : A harrow. పాపటము, నేలను చదువునుచేయు యంత్రము.

పెళ్లి : Same as పెండ్లి.

పెళ్లున *adv.* : Loudly, alound. భేరీ మృదంగములు పెళ్లున మోగెను the great drums resounded aloud.

పెళ్లెము *n.* : A flour consisting of a mixture of several substances used in making liquors, మద్యము చేయుటకు అనేక వస్తువులు చేర్చి చేసిన పిండి.

పెసలు *n. plu.* : The pulse called green gram. Heyne. పచ్చపెసలు. **పెసర** adj. Of or belonging to the పెసలు pulse, as పెసరచేను, పెసరపప్పు & c. One sort is పిల్లిపెసర.

పేక *n.* : The warp, or cross threads in a web. బట్టలోని అడ్డనూలు.

పేగు or **ప్రేగు** *n.* : An entrail, gut, or bowel. **పేగుజారు** *v.n.* : To have rupture or hernia, బుడ్డదిగు.

పేచకము *n.* : An owl, పైడికంటి. The tip or root of an elephant tail, ఏనుగు యొక్క తోక మొదలు. **పేచకి** *n.* : An elephant గజము.

పేచిక *n.* : A plant. జారగడ్డి.

పేచీ *n.* : Responsibility, business. Pecuniary embarrassment, trouble. తొందర, తంటా. **పేచీకోరు** a troublesome fellow. తంటాలమారి.

పేట *n.* : A suburb or division of a large city. శాఖానగరము. A city or town. నగరము. A string as of pearls. హారములో నొకసరము. **పేటంచు** *n.* : The ornamented woven edge of a cloth.

పేటనబెట్టు *v.n.* : to attempt, యత్నించు.

పేటము *n.* : A large basket, పెద్దగంప.

పేటాడు *v.n.* : To break. భేదించు. to prowl about. To play a game with balls tossed up in the air and kept going round.

పేటి, పేటిక or **పేటీ** *n.* : A chest. పెట్టె. లింగ పేటి the small silver box containing the lingam worn on the breast by Jangama. **పేటి** *n.* : A waist band, belt, నడికట్టు.

పేటు : A flake, బిళ్ల, పట్టె, ఆ గోడగచ్చు పేటులెత్తినది the plaster of the wall came of in flakes. The top of a hill, పర్వతశిఖరము.

పేడ or **పేండ** *n.* : The dung of cattle. గోమయము. The dung of any animal. **పేడగువ్వ** *n.* : A species of pigeon. **పేడపురుగు** *n.* : A beetle.

పేడి or **పేడె** *n.* : A hermaphrodite, a eunuch, an impotent man. గడ్డము మీసాలు లేనివాడు, నపుంసకుడు.

పేడు *n.* : A piece, cutting, chip, or splinter. చెక్కవేళ్లు ballets of wood.

పేడు or **పేను** *v.a.* : To twist entwine. పేను. తొడమీద దారము పేనుచుండగా while he was twisting the thread on the thigh.

పేణి or **పేణీ** *n.* : A kind of cake made of wheat and sugar.

పేద or **పేదా** *n.* : A foot soldier, భటుడు. Also, a pawn (in chess).

పేద *adj.* : Poor, indigent, బీద. Timid, పిరికి. Slender, lean, thin, as the waist. **పేదరికము** *n.* : Pauperism, poverty. దారిద్ర్యము.

పేనా *n.* : A pen. కలము.

పేను *n.* : A louse. Plu. పేలు lice. **పేనుకొరుకుట** *n.* : A disease arising from lice which destroy the hair.

పేను *v.n.* and *v.a.* : To twist, or entwine. కలిపి పేను to twist together. See పేడు.

పేపర *n.* : A heron : the species called a Tiger Bittern.

పేళము *n.* : A medicinal plant having a leaf like that of the vine. **పిచ్చపేపాళము** the wild sort.

పేము or **ప్రేము** *n.* : A rattan or cane.

పేయము *adj.* : Drinkable. అపేయము no fit to be drunk.

పేరంటము, పేరంట్రము or **పేరటము** *n.* : Gossiping. The attendance of married women at each other's

houses on any domestic festival. such as a wedding. **పేరంటాలు** or **పేరటాలు** *n.* : A married woman, the mistress of a house. A lucky woman, i.e., a woman whose husband is alive. పుణ్యస్త్రీ, పునిస్త్రీ.

పేరణి, పేరవణి or **పేరణము** *n.* : A kind of dancing, skipping. భాండోపరి నృత్యము. Capers, gambolling. నటనము.

పేరము : See పేరెము.

పేరస్తు *n.* : A list, catalogue, జాబితా, పట్టీ.

పేరిమి or **పేర్మి** *n.* : Excess, greatness, eminence. అతిశయము, గౌరవము. Affection, friendship. ప్రేమ, స్నేహము. **పేరిమికాడు** *n.* : A great man, గొప్పవాడు, ఘనుడు.

పేరివము *n.* : Coolness, శైత్యము. పేరివము, అనగా అధికశీతల భావము.

పేరీదు or **పేరీతచెట్టు** *n.* : the large date tree. ఖర్జూర వృక్షము.

పేరు *n.* : A name, an appellation. నామము. Fame, celebrity, notoriety. **పేరు** or పేరుకొను *v.n.* : to congeal, curdle, harden or thicken, as melted butter or curds. ఘనీభవించు, దట్టమగు. **పేరడవి** (పేరు + అడవి) *n.* : A great forest, a wilderness. మహారణ్యము. **పేరోలగము** *n.* : A great court, or assembly, నిండు సభ.

పేరెము or **పేరము** *n.* : Course, pace, running, a gallop. గుఱ్ఱపు పరుగు, సామాన్యపు పరుగు. పేరెముపారు or **పేరెమెత్తు** *v.n.* : To run, to gallop.

పేరొజము, పేరోజము or **పేరోదనము** *n.* : A kind of sapphire. ఒకవిధమైన మరకతము. A kind of inferior precious stone, ఒకవిధమైన క్షుద్రమణి.

పేలవము *adj.* : Soft, meek, easy, మృదువు. Thin, sapless, పలుచని.

పేలా *n.* : A kind of cup for drinking water.

పేలాలు, పేలగింజలు, పేలలు or **ప్రేలలు** *n.* : Malted grain, fried, grain, parched corn. **పేలపిండి** *n.* : Flour made or parched grain. పరులసొమ్మువానికి పేలపిండి he devours his neighbour's goods like a bit of bread.

పేలిక *n.* : A rag, a bit or scrap of cloth, a remnant, a tatter, పీలిక.

పేలు (plu. of పేను.) *n.* : Lice.

పేలు or **ప్రేలు** *v.n.* : To swell out through heat, సెగచేత ఉబుకు. To break out in prickly heat, or any eruption. To be fried, to be parched. To gabble, brag, chatter, to talk nonsense.

పేళ్లు *n.* : The plural of పేరు a name, and of పేడు a chip.

పేపు : Same as పేగు.

పేశలము *adj.* : Dexterous, clever, నేర్పు గల, చతురము. delicate, soft,

smooth. Agreeable, రుచికరము, మృదువైన.

పేశి *n.* : An egg, a foetus, అండము. A lump of flesh, మాంసపు ముద్ద.

పేషిగీ *n.* : An advance of pay.

పేష్కషు *n.* : Rent paid to the government by the proprietor of a permanently settled estate under Regulation, xxv. of 1802. Tribute paid by a Zemindar, కప్పము.

పేష్కారు *n.* : A revenue officer next to an Amaldar.

పేసము *n.* : Juice, sap. తాటి or **మామిడి పేసము** the yellow juice of the ripe palm or mango fruit. This is spread out and dried, then preserved in cakes called తాటితాండ్ర, మామిడితాండ్ర.

పై or **పయి** *n.* : the upper part of any thing. **పైచుంగుడి** petty sums that remain over. **పైవిరోధము** Seeming enmity. **పైపనులు** the further acts; also, out-door work. **పైపడు** or **పైబడు** *v.n.* : To fall upon, attack, పైకొను, కవియు. To exceed మీరు. **పైపాటు** *n.* : An attack or encounter, కవియుట.

పైంటు or **పయింటు** *n.* : An appointment. పైంటుచేయు to appoint.

పైకము *n.* : A flock of cuckoos, పికముల సమూహము.

పైకము or **పయికము** *n.* : A small copper coin. డబ్బులో నాలుగవ వంతు, దమ్మిడి.

పైకీలిచేప *n.* : A fish of the perch kind, ten inches long and with a forked tail, the body striped with yellow and brown fillets and the second analspine very large.

పైజారు or **పయిజారు** *n.* : A shoe, slipper. ముచ్చె, జాతి, జోళ్ల, చెప్పులు. **పైజారుమట్ట** *n.* : The Remora or sucking fish.

పైట, పంబట or **పయట** [from పయ్యెద. (పయి+ఎద)] *n.* : A woman's mantle, formed by throwing the train or end of the cloth over her breast and head.

పైఠ : Same as పైట.

పైడి or **పయిడి** *n.* : Gold, బంగారు. Money, ధనము. A dowry, ఉంకువ. adj. Golden, gold coloured, bright yellow. **పైడికంటి** or **పయిడికంటి** *adj.* : Golden eyed, బంగారువన్నె కన్నులు గల. *n.* : The spotted owlet. **పయిడిపత్తి** *n.* : A kind of fine golden colored cotton. **పైడిరాయడు** or **పైడిదొర** *n.* : The lord of wealth, i.e., Kubera.

పైతృకము or **పైత్రము** *adj.* : Ancestral, derived from or relating to ancestors.

పైత్యము or **పైత్తము** *n.* : Bile, biliousness, melancholy, madness, delirium, imbecility.

పైద or **పయిద** *n.* : A child, a boy, పిల్లకాయ.

పైదలి or **పయిదలి** (from పయ్యెద; lit: పయ్యెద గలది.) *n.* : A woman. స్త్రీ.

పైనము or **పయనము** *n.* : A journey.

పైమాయిషీ *n.* : the survey or measurement of lands. నేలలు కొలవడము.

పైర or **పయిర** : Same as పయర.

పైరము or **పయిరము** *n.* : A milch cow. పాడిపైరములు, పాడిపశువులు.

పైరు or **పయిరు** *n.* : Growing corn, a crop. వరి మొదలయిన సస్యము. **పైరులయెకి మీడు** *n.* : The moon. పయిరుపెట్టు to plant or sow corn. పయిరు చేయు to cultivate.

పైలుమాను *n.* : A boxer or wrestler. జెట్టివాడు.

పైశాచికము (from పిశాచము.) *adj.* : Pertaining to the demons or fiends. *n.* : A form of marriage in which the bride is carried away by force. **పైశున్యము** *n.* : Information, espionage, roguery, కొండెము, కొండెకానితనము.

పైష్టికము *n.* : A cake of flour. A kind of beer made from a fermented paste. పిష్టము, అనేక ధాన్యసార కృతమద్యము.

పైసరము or **పయిసరము** *n.* : Sexual intercourse.

పైసలు or **పైసలా** *n.* : A settlement, decision, decree. తీర్పు, పరిష్కారము.

పొంకణము or **పొంకనము** *n.* : A purse, a pouch.

పొంకము *n.* : Proportion, fitness, suitableness, neatness, grace, beauty, trimness, పొందిక, సొగసు మాటల పొంకము elegance of speech.

పొంగలి or **పొంగళి** *n.* : Rice boiled with milk. పొంగలిపండుగ a Hindu festival at which this dish is used, the Pongal feast, సంక్రాంతి, సంక్రమణము, సంక్రమాణము.

పొంగిలి *n.* : A flock of birds. పశువుల సమూహము. Food, ఆహారము.

పొంగు *v.n.* : To effervesce; to boil or bubble up, overflow, boil over. To swell. To forment. To exult, to be overjoyed, clated, to be in ecastasy, సంతోషించు. **పొంగు** *n.* : Effervescence, boiling or bubbling up, overflowing. Excess of joy. సంతోషము. Pride, గర్వము.

పొంచు *v.n.* : To lie in wait : to crouch or lurk. పొంతురు they will lie in wait. **పొంచు** or **పొంచిక** *n.* : Lurking, eavesdropping, lying in ambush. పొంచుండే దొంగ an eavesdropper.

పొంజు or **పోజు** *v.a.* : To split (grass) into filaments. చీల్చు.

పొంటె or **పొంటేని** *adv.* : By reason of, on account of, for, కొరకు, నిపత్తింబు. జగత్త్రయిహితముపొంటె, అనగా లోకత్రయమునకు ఉపకారార్థముగాను

పొండు *v.* : imperative plu. Begone ! Go ye.

పొంత *n.* : Neighbourhood, closeness, nearness. సమీపము. A way, path, దారి. A bank, తీరము, దరి.

పొంతనము *n.* : A happy conjunction of stars, గ్రహమైత్రి, కూటము.

పొందు or **ఒందు** *v.n.* : To wink, (కన్ను) వాలు. *v.a.* : To gain, obtain, get, acquire. To reach, attain to. To have, enjoy. To suffer, experience, meet with joy, grief or death, & c. ప్రాపించు. **పొందిక** *n.* : Fitness, agreement, aptness. ఇమిడిక. Intercourse, సహవాసము, కలయిక.

పొంపిరి *n.* : Thickness, సాంద్రత *adj.* : Thick, సాంద్రము, **పొంపిరిగా** *adv.* : Thickly.

పొంపు *n.* : The nape or back of the neck. మెడ వెనుకటి భాగము, మెడపొంపు. Grace, beauty, ఒప్పు. **పొంపెసలారు** v.n. To be fine or beautiful. ఒప్పగు.

పొంబనటులు *n.* : Golden plantain trees, (a phrase in poems.)

పొకారు or **పోకారు** *v.n.* : To be ruined, నాశమగు.

పొకాలు, పొకాలిపోవు, పోకాలు or **పోకాలిపోవు** *v.n.* : To go off, to be freed, వెడలు, పోవు. to perish, to be ruined. నాశమైపోవు.

పొక్కలి *n.* : One of the three legs or projecting lumps supporting the boiler on an earthen fireplace, పొయ్యిమీది ఎత్తుగడ్డలు, మూడురాళ్లు పెట్టినపొయ్యి.

పొక్కి *n.* : A mark or sign, గురుతు. Danger, అపాయము.

పొక్కిలి *n.* : The navel. బొడ్డు. a dent, గుంట. పొక్కిలిదూలి, పొక్కిలిపాప or పొక్కిలిపాపడు lit : the navelborn, i.e., Brahma, బ్రహ్మదేవుడు.

పొక్కు *v.n.* : to be blistered or excoriated. బొబ్బలేచు. పొక్కిన scalded. నానోరు పొక్కినది my mouth is burnt or sore. To be afraid. ఉలుకు, భయపడు. To grieve much or be afflicted. దుఃఖించు.

పొగ or **పొవ** *n.* : Smoke, steam, vapour. ధూమము.

పొగడ or **పొవడ** *n.* : వకుళవృక్షము.

పొగడు or **పొవడు** *v.a.* : To praise, laud, applaud. To compliment. flatter. **పొగడిక, పొగడు** or **పొగడికోలు** *n.* : Praise. స్తోత్రము. the act of praising. స్తుతించుట. **పొగడిత** or **పొగడ్త.**

పొగరు *n.* : Pride, presumption, arrogance, insolence, గర్వము. Length, ధైర్యము. A shade or color. A strong stifling smell, తీక్ష్ణగంధము. **పొగరుబోతు** *n.* : A proud or arrogant man, గర్వశీలుడు.

పొగులు or **పొవులు** *v.n.* : To grieve, to pine with grief, to languish. దుఃఖము చేత తపించు. To burn.

రగులు. కుములు. **పొగిలించు** *v.a.* : To afflict, to grieve.

పొచ్చెము *n.* : Deceit : a trick, feint. A spot. A fault, defect, న్యూనత, కపటము, వంచన, కల్మషము. **పొచ్చెపు** *adj.* : Deceitful. కపటమైన, పంచనైన.

పొట *n.* : A hollow, a cup. దొప్ప. ఆకుపొట a leaf-cup.

పొటకర or **పొటకర్ర** : Same as పొట్టకర్ర. See under పొట్ట.

పొటకరించు *v.n.* : To shoot out a new, as lopped trees. పైకుబ్బు. to excel, అతిశయించు. వర్ధిల్లు.

పొటపొట or **బొటబొట** (of tears flowing) *adj.* : Fast, gushingly, welling.

పొటమరించు, పొటమరిల్లు or **పొటమరిలు** *v.n.* : To rise or swell up, as a young shoot or a boil, బొబ్బ, చిగురులోనగునవి పుట్టు.

పొటము or **పొడము** *v.n.* : To be born, to rise. పుట్టు.

పొటి : Another form of పొట్టి. **పొట్టిపొట్టి** *adj.* : Trifling, petty. అల్పము.

పొటుకు or **పొటుక్కు** (anuk) *adv.* : Suddenly said of sunset or sunrise, or of leaves falling from a tree.

పొటేలు, పొట్టెలు or **పొట్టేలు** *n.* : A ram. గొర్రెపోతు, మేకపోతు, మేషము.

పొట్ట *n.* : the belly, pauch, కడుపు. **పొట్టకర్ర, పొట్టకర, పొటకర్ర** or **పొటకర** *n.* : An unopened ear of corn. **పొట్టపట్టెడ** *n.* : A saddle grith, టంగువారు, టంగు. **పొట్టకూడు** *n.* : Food given in lieu of wages.

పొట్టి or **పొటి** *adj.* : short small in size. పొట్టింపు చీరణము. a kind of short chisel.

పొట్టియ *n.* : A scorpion, తేలు.

పొట్టు *n.* : Husk, bran. ఉముక. The scales of fish. పొట్టు ధాన్యము grain that has a coat or husk, as వడ్లు, అరిగలు, కొర్రలు, చామలు వరిగెలు, & c. పొట్టుకర్ర an empty sprout in a ear of corn.

పొట్టెలు : See పొటేలు.

పొట్రేను (పొట్టి + రేను.) *n.* : A kind of tree.

పొట్ల (lit : that which has spots. పొడలుకలది.

పొట్లము *n.* : A packet, pack, bundle, little bag, paper or case to hold perfume, powder or medicine : medicine tied up in a cloth for the purpose of formentation.

పొట్లు *v.n.* : పాచిపట్టు, బూజుపట్టు.

పొడ *n.* : Appearance, in figure, shape. గ్రూపు, చూపు. A mod, speck, mark, a scruff or cruption on the skin. Variegated colour. పొడలపురుగు a spotted worm or serpent. **పొడకట్టు** *v.n.* To make an appearance, to seem, appear, be visible, కనబడు, ప్రత్యక్షమగు, తోచు.

పొడము or **పొడ్ము** *v.n.* : To be produced, to arise. పుట్టు, కలుగు. **పొడమించు** *v.a.* : To create, engender. పుట్టించు.

పొడి *n.* : Powder, dust. చూర్ణము. Solder, rosin, metallic cement. **పొడిబియ్యము** dry rice. పొడిపడ్డ వాతెరలు lips parched with grief. పొడిదగ్గు a dry cough. **పొడిచీకటి** *n.* : Twilight, darkness.

పొడుగు, పొడువు, పొడగు or **పొడవు** *n.* : Height, length, stature, ఎత్తు. **వెలపొడుగు చీర** an expensive.

పొడుచు *n.* : To rise (as the sun or moon, a star, or the tide.) ప్రొద్దు పొడుచు, ఉదయించు. **పొడుచువాడు** A wicked man, దుర్జనుడు.

పొడుము *n.* : Powder, snuff, **పొడుముకాయ** or పొడుమకాయ *n.* : A snuff box.

పొణక *n.* : A large grain basket. ఈతపేము మొదలైనవాటితో కట్టి ధాన్యాదులు పోసే పెద్దబుట్ట.

పొణకుకఱ్ఱ or **పొణికికఱ్ఱ** *n.* : A light kind of wood like deal or fit.

పొతక *n.* : A bundle of leaves. ఆకులు మొదలైన వాని కట్ట, పొత్తర. పొతకగ in a bundle, in a crowd, గుంపుగా పొట్లముగా.

పొతము : Same as పొట్లము A crowd, గుంపు.

పొతుకు *n.* : A line drawn round a stack of corn. ధాన్యపురాశి చుట్టు గీసెడు గిరి.

పొత్తము *n.* : A book, పుస్తకము, గ్రంథము. A poem, కావ్యము.

పొత్తర *n.* : A pack or bundle or leaves. ఆకులలోనగువానికట్ట.

పొత్తరము or **పొత్రము** *n.* : A roller or pestle for grinding spies, & c. శిలాపుత్రిక, గుండ్రాయి, పొత్తరముల్లు.

పొత్తి *n.* : A thin soft, old cloth, మెత్తని సన్నని పాత వస్త్రము. An integument, coat; skin, bark, నార, పట్ట. కొబ్బరి గల మొదలైన వాటిని పొదిగియుండేది.

పొత్తు *n.* : Friendship, partnership, holding in common. స్నేహము, సహవాసము, విశ్వాసము, ఉమ్మడి, అవిభక్తిత.

పొత్తెము or **పొత్తెపుమట్టి** *n.* : a red earth, sand or dust with which boxers cover the floor of their gymnausium, so as not to be hurt, గరిడీసాలయందు క్రిందపరిచే యెఱ్ఱమన్ను.

పొత్రము or **పొత్తరము** *n.* : A roller or pestle used in grinding.

పొద *n.* : A bush, a shrub, గుల్మిని.

పొదక *n.* : A loud cry పెద్ద ఎలుగు, **పొదకలెత్తు** *v.n.* : To raise the voice or shout. పెద్దగొంతు పెట్టు.

పొదడు *n.* : A short man, a dwarf. పొట్టివాడు, వామనుడు, **పొదిటి** *adj.* : Short పొట్టి.

పొదము *n.* : imperative. Let us go.

పొదలు *v.n.* : To increase, to flourish or thrive, be generated, be produced.

అభివృద్ధియగు, పెరుగు, ఉద్భవించు, చెలగు, విజృంభించు, ప్రకాశించు. **పొదలించు** *v.a.* : To undertake. పూనుకొను. **పొదలిక** *n.* : Increase, growth, పెంపు, వర్ధనము.

పొదచెట్టు *v.a.* : To hint సూచించు To impute, attribute, ఆరోపించు.

పొది *n.* : An udder, పొదుగు. Weight భారము. A quiver, అమ్ములపొది. A multitude, సమూహము. A barber's pouch మంగలవాని అడపము.

పొదికట్టు *n.* : The ledge of a pandal. పందిలి. The side of a door : a door still. A pandal or varanda in front of a house, వాకిటి ముందరి పంచపాక.

పొదిగిలి *n.* : The side of the entrance or principal door of a house. An armpit, ప్రక్కకు సందిటికి నడిమి భాగము, కౌగిలించిన చంక. పొదిగిట (locative case.) By the door post, In the embrace.

పొదుంక or **పొది** *n.* : A parcel or packet. పొది weight. భారము.

పొదుగు *n.* : The udder of a cow. పొదుగు కోసి పాలు తాగు to cut of the udder to drink milk. a proverb like that of killing the goose that laid golden egs.

పొదుగు or **పొదువు** *v.a.* : To cover; to envelope, to surround, to encircle, కప్పు, ఆవరించు. **పొదివికొను** *v.a.* To surround, to encircle, చుట్టుకొను పరివేష్టించు, **పొదుగు** *n.* : Baby-linen. పొత్తిగుడ్డలు.

పొదుపు *n.* : Thrift, moderation, frugality, careful management. Increase, వృద్ధి.

పొదురు *v.n.* : To blossom, పూచు, **పొదిరించు** *v.a.* : To cause to blossom, పూచునట్లు చేయు.

పొద్దు or **ప్రొద్దు** *n.* : The sun. Time, period. **పొద్దుపొడిచెను** the sun arose. **పొద్దుగూకె** (or క్రుంకెను) the sun has set.

పొన *adj.* : Visible, అగుపడుచున్న, దృగ్గోచరమై, పొనపొన or పొనపొనగా adv. indistincly, slowly, gently. చూచాయగా, రవంత రవంత, మెల్లమెల్లగా.

పొనము *n.* : Outward show, పైమినుకు.

పొనరు or **ఒనరు** *v.n.* : To happen, occur, ఆగు, పొసగు, కలుగు, సంభవించు. *n.* : Happening, కలుగుట. Suitability harmony, agreement, పొందిక.

పొనలు *v.n.* : To flame, జ్వలించు.

పొనిక or **పొనుగు** *n.* : A kind of grass, ముంజిగడ్డ.

పొనుగు *adj.* : short, పొట్టి dull looking, not bright, తేజములేని, పొనుగుపడు, పొనుగుపోవు, పొనువడు or **పొన్పడు** *v.n.* : To become dull in color, to grow cool or calm, చల్లారు, నిస్తేజమగు To come to ruin నశించు.

పొనుపు or **పొంపు** *n.* : Courage, heroism, పరాక్రమము.

పొన్న *adj.* : Same as పొన.

పొన్న *n.* : A tree పున్నాగము. Various species are called నేలపొన్న, కొలపొన్న, ముయ్యాకుపొన్న a sensitive species. కోలాగుపొన్న and సురపొన్న are other species.

పొన్నంగి *n.* :The bird called in Hind : Naorangi or nine coloured.

పొన్నగంటికూర *n.* : A certain potherb. A medicinal plant, మత్స్యాక్షి.

పొన్నట్టు *n.* : A wooden ladle. ఆబక.

పొన్నాడ *n.* : A species of leopard ఒకవిధమైన చిరుతపులి.

పొన్నారి or **పొన్నరి** *adj.* : Beautiful, మనోజ్ఞము. *n.* : My darling. చిన్నారిపొన్నారి.

పొన్ను and Tam. ఫోన్. Kan. మెన్ను *n.* : gold బంగారు. A ring, rim, ferrule on a stick or a pestle. రోకటి పొన్ను an iron rim of ring on each end of a pestle. **పొన్నరిదళము** *n.* : Orpiment. (పొన్ను + అరిదళము.)

పొప్ప, వప్ప, వెర్రిపొప్ప, వెర్రివప్ప *n.* : A fool or simpleton.

పొయి, పొయ్యి or **ప్రొయ్యి** *n.* : A fireplace, hearth, oven.

పొర *n.* : A fold or plait, as of cloth or of fat. మడత A coat, as of an onion. A layer or stratum of soil. A film over the eye. The disease called a Cataract. The skin of a snake, పాము యొక్క కుబుసము.

పొరపొచ్చెము *n.* : Fraud, deceit, guile; a trick feint. కపట కల్మషము. **పొరపోవు** *v.a.* : Top err, mistake. To go the wrong way in drinking or eating పొరదానెక్కు, పొరయెక్కు.

పొరంబోకు or **పోరంబోకు** *n.* : Waste land unfit for cultivation. సాగుబడికి రాని భూమి.

పొరక *n.* : A blade of grass (గడ్డి) పోచ, ఈనెపుడక.

పొరచి *n.* : A thing borrowed for use. చేబదులు పుచ్చుకొన్న ధనాదికము, ఎరువు అడిగి తెచ్చుకొన్నది.

పొరట *n.* : One side or page of a leaf. పుట.

పొరటు *n.* : **పొరంటు** *v.a.* : To fry, grill, toast. పొగచు.

పొరడు *n.* : A hump గూని, గూను **పొరడుపోవు** *v.n.* : To become hump-backed. గూనుపడు.

పొరయు *v.n.* : To happen, occur. కలుగు. To lie in wait, పొందు. To agree with, కలుగు, సాగతు. To gain. To feel, (anger, love, surprise.) పొందు, *v.a.* : To cause to obtain పొందించు.

పొరలు, పొర్లు, పొరలాడు, పొర్లాడు, పొరలబడు or **పొర్లబడు** *v.n.* : To roll over, to roll on the ground; to wallow. To be in excess, to overflow. To continue, ప్రవర్తిల్లు.

పొరి *n.* : Same as పొలి. *adj.* : Strong, great. అత్యంతము. *adv.* : Exceedingly, very much. మిక్కిలి, అత్యంతము. firmly, దృఢముగా. Duly, regularly, క్రమముగా, often, మాటి మాటికి, తరచుగా. Again, మళ్లీ. **పొరిపుచ్చు** or **పొరిపుచ్చు** *v.a.* : To kill. చంపు. To confuse, కలచు.

పొరివిళంగాయలు *n.* : A sort of cakes.

పొరుగు, పొరువు, పొర్గు or **పొర్వు** *n.* : A side, ప్రక్క. The part or side adjoining the next house, ఇరుగునకు ప్రక్క The neighbourhood or vicinity. Nearness, సమీపము. The side opposite to one's house తన ఇంటికి ఎదుటి భాగము. నీ పొరుగునున్న వారు your neighbours.

పొర్లాడు or **పొరలాడు** : See under పొరలు.

పొల or **పొలను** *n.* : Flesh, meat, మాంసము. The stench of bad meat. మాంసపు దుర్గంధము. A scale of fish. **పొలదిండి** *n.* : A cannibal, a carnivorous creature, a Rakshasa, రాక్షసుడు, క్రవ్యాధుడు.

పొలకు *n.* : A kind of grass తృణశ్రేణి. A kind of fruit, కట్వంగఫలము.

పొలకువ *n.* : A trace, జాడ. వానియింట్లో కత్తి అనే పొలకువలేదు there were no signs of a knife in his house, there was not such a thing as a knife in his house. పొరిపొలకువలేకుండా చేసినాడు he exterminated them.

పొలతి or **పొలతుక** *n.* : A lady, a fair girl. స్త్రీ.

పొలపము *n.* : The act of blowing, or spreading as wind, విసరడము, వీవడము, ప్రసరణము, వ్యాపనము. Smell, వాసన. Brightness, ప్రకాశము. adj. Spread, వ్యాపించిన, వ్యాప్తము.

పొలపొల *adv.* : Much, very much. **పొలపొలపొక్కు** *v.n.* : To be much efflicted.

పొలమగు *v.n.* : To happen, to come into one's possession, దొరకు, కలుగు.

పొలమారు or **పొరపారు** *v.n.* : To make a mistake, ప్రమాదపడు. To go the wrong way (in swallowing) వానికి పొలమారినది.

పొలము *n.* : A field, corn land. చేను, పైరు పెట్టు నేల. **పొలమరి** *n.* : A cultivator. పొలముకాపు.

పొలయలుక *n.* : A lover's quarrel, ప్రణయకలహము.

పొలయు *v.n.* : To wander, సంచరించు. To blow, as wind, వీచు, విసరు. To spread over. వ్యాపించు, ప్రసరించు. To approach, సమీపించు. To enrer, ప్రవేశించు.

పొలస *n.* : A sea fish like the bream.

పొలసు : Same as పొల. పొలసుదిండి Same as పొల.

పొలి *n.* : Freshness, bloom. An offering to some village diety, బలి. profit, gain, లాభము, పస, మేలు. **పొలిమేర** *n.* : A boundary or limit, సరిహద్దు.

పొలికిచెట్టు *n.* : A certain tree of which some species are called కుమ్మరపొలికి and ఎఱ్ఱపొలికి.

పొలియు *v.n.* : To be spoiled or ruined, చెడు. To die. చచ్చు. **పొలియిక** *n.* ruin, నాశము. death, మరణము.

పొలుచు or **పొల్చు** *v.n.* : To appear, seem. అగుపడు. To become visible, ప్రత్యక్షమగు. To be aggreable, ఒప్పు. To become firm, స్థిరమగు. Also, another form of పొడుచు.

పొలునోరు (for పొల్లునోరు) *n.* : A wry mouth, వంకరనోరు.

పొలుపు or **పొల్పు** *n.* : Beauty, elegance, gracefulness, agreeableness. సొంపు. Manner, mode, వైఖరి, రీతి. Firmness, స్థైర్యము.

పొలువ : Same as పలువ.

పొలుపడు or **పొల్లపడు** *v.n.* : To decrease. తరుగు, తగ్గు, క్షయించు.

పొలుసు or **పొలసు** *n.* : A scale of a fish. మత్స్యము మీద నుండే పొలుసు.

పొల్తి or **పొల్తుక** : Same as పాలతి or పొలతుక.

పొల్ల or **పొల్లకట్టు** *n.* : Pithless or blasted grain. గింజపట్టని ధాన్యము. బూగరపొల్లు, నిస్సారమైన ధాన్యము.

పొల్లపుచ్చు *v.a.* : To cause to decrease, తగ్గించు, క్షీణింపజేయు.

పొల్లాయి *n.* : Certain fees paid on every thrashing floor.

పొల్లు *n.* : Pithless grain in an ear. బొత్తిగా గింజలు పట్టని వడ్ల సమూహము. Trash, worthless stuff. తాలు, పనికిరానిది, The consonant sound of a letter, etc., A useless word, a slip of the tongue. A lie, a falsehood. అనృతము.

పొల్లు : Same as పొరలు.

పొవ : Same as పొగ.

పొవయు or **పొగయు** *v.a.* : To smoke or emit smoke. To grieve, mourn, or be dejected.

పొసగు *v.n.* : To agree, fit, suit, be consistent with. to happen, take place, occur, befal. ఒనగూడు, ఒప్పు, పొందుపడు, చక్కబడు, ఇముడు, సరిపడు, అనుకూలించు.

పొసపొస *adv.* : Rapidly, one after another, త్వరగా.

పొసరాకు *n.* : A pungent strong smelling leaf used in checking a cough.

పోక, పోవక (neg. p. of పోవు.) : Without going. Also for పోకు, i.e., పోవద్దు don't go. (the final a being intensive.) **పోకడ** *n.* : Going, departure, going off. గమనము, గతి Behaviour, conduct. నడత, ప్రవర్తనము. **పోకాలు** *v.n.* : To go,

as anger, sorrow, & c. పోవు. **పోకిరి** *n.* : A wicked man, a villain. rogue.

పోక *n.* : The areca or betel-nut palm, **పోకబంతిపువ్వు** *n.* : The flower called Bachelor's button. **పోకముడి** *n.* : the knot that secures a woman's petticoat at the girdle.

పోకు *n.* : Conduct, behaviour, నడవడి Loss, నష్టి Bedewed grass, మంచుకప్పిన గడ్డి.

పోగండుడు *n.* : A deformed man. అంగహీనుడు.

పోగర *n.* : A graver, or small chisel used by goldsmiths, శలాక, కంసలవాని పనిముట్టు. పోగరపని carved work. **గుండుపోగర** a rod for making rings. **దుబ్బోగర** a tapping chisel.

పోగు *n.* : A thread, a string. తంతువు, దారము. A heap, a crowd, an assembly. పోగు కుప్ప, సమూహము.

పోగొట్టు *v.a.* : To lose. To do away with, to remove.

పోచాయించు *v.a.* : To cause to arrive, to cause to convey or conduct. అందజేయు.

పోచి or **పోచీ** *n.* : The place near the wrist, the wrist, మునికట్టు మీ చోటు, మనికట్టు. పోచీలు a sort of bracelets worn at the wrists by women.

పోచికోలు *n.* : worthlessness, uselessness. పోచికోలుగానిచ్చు to give away as useless.

పోచిళ్లు *n.* : A superstitious rite (ఉపశ్రుతి) regarding omens : a few grains of rice (అక్షతలు) put in water are flung on the roof of a neighbour's house : he who so casts them sits in a corner and listens for any words he can overhear in the family : the words are put together and a meaning is elicited.

పోచ *n.* : A blade of grass, గడ్డి పరక. A bit. లేశము, దారపోగు. a bit of hemp. నూలిపోచ a bit of thread. గడ్డిపోచ a bit of grass. వాముపోచ a grain of mustard. జందెపు పోచ a sacred thread.

పోచావణీ or **పోంచావణీ** *n.* : Insurance on goods.

పోజు or **ప్రోజు** *v.a.* : To clean or prepare cotton with the hands for spinning.

పోట or **పోటన** *adj.* : Large. పెద్ద. *n.* : A woman that has mostaches. మీసము గల ఆడుది. A servant woman, దాసి. **పోటకత్తి** *n.* : A bill-hook, a wood cutter's knife, అడవినరికే కత్తి. **పోటకందులు** white dhall. **పోటనబంతి** *n.* : A large ball. పుట్టచెండు. **పోటముంజి** *n.* : A large modesty piece. పుట్టగోచి.

పోటకము *n.* : Small-pox, మశూచికము. **పోటగళము** *n.* : A fish, చేప. A kind of grass, కిక్కిసకసపు. A reed, రెల్లు.

పోటి *adj.* : Similar, like, resembling, ఈడైన, మారు. **పోటి** or **పోటీ** *n.* :

Emulation, competition, rivarly. స్పర్ధ. A prop. ఆసరా. **పోటీగాడు** *n.* : One who has a prop or support. పోటిగలవాడు.

పోటు *n.* : A thrust, a stab, a blow. పొడుపు, కత్తిపోటు. A throb of pain. పొడుపు, నొప్పి. **పోటరితనము** *n.* : Heroism.

పోడి or **పోణి** *n.* : Beauty, grace, ఒప్పు. *adj.* : Beautiful, ఒప్పిదమైన, **పోడిగా** *adv.* : Well, properly, duly, ఒప్పుగా. **పోడిమి** or **పోణిమి** *n.* : A sign or mark, లక్షణము. Brightness, splendour పస, వన్నె. Proportion, fitness, neatness, సొంపు, Economy, management, prudence.

పోడు *n.* : A down, a piece of scrub, jungle covered with bushes, land cleared from jungle for the purpose of cultivation as కొండపోళ్లు. పోడుకొట్టు to clear away brushwood, to remove underwood, చేనికొరకు చెట్లునరకివేయు. **చిరివేరు పోళ్లు** Chayroot grounds, చాయవేళ్లు పైరగుభూమి.

పోత (from పోయు) *n.* : Pouring, పోయుట. Casting, as of melted metal. Bathing, washing. Eruption of the Smallpox.

పోతము *n.* : A vessel, boat, ship. ఓడ. The young of any animal, పిల్ల. శిశువు. An elephant ten years old, పదేండ్ల ఏనుగు.

పోతరము *n.* : Fatness, pride, hauteur, గర్వము, మదము, కండకావరము, కొవ్వు. **పోతరించు** *v.n.* : To become fat, to fatten, to pick up flesh. To become proud or conceited, కొవ్వు, మదించు.

పోతు *n.* : The male of certain birds, animals and plants పశుపక్షులలో మగది. ఆబోతు an ox. వృషభము. ఎనుబోతు a male buffalo. మేకపోతు a he-goat, a ram. **నక్కపోతు** a male fox. **పోతురాజు** or **పోతరాజు** *n.* : The name of a rustic god, like Pan, worshipped throughout the Telugu.

పోత్రము *n.* : The shout of a hog, పందిముట్టె. **పోత్రి** *n.* : A pig, పంది, వరాహము.

పోని *adj.* : Resembling, similar, like. వంటి, పోలిన. మన్మథుంబోనివాడు one as handsome as Manmadha.

పోపు *n.* : Grass. గడ్డి, కనపు.

పోయు *v.n.* : to arise, to be born or produced, పుట్టు. **పోయించు** *v.a.* : To cause to cast or pour; to erect. గట్టుపోయించు to raise a bank. విగ్రహములు పోయించిరి they had some statues cast.

పోరంబోక or **పోరంబోకు** : See పోరంబోకు.

పోరిచి : Contempt, disregard, అలక్ష్యము. intention, design, use, advantage, gain, ప్రయోజనము.

పోరడు or **పోరిగాడు** *n.* : A youthful person, a youth, పడుచువాడు. a boy, బాలుడు. **పోరి***n.* : A girl, బాలిక.

పోరు *v.n.* : To fight, contend, struggle. కలహించు, యుద్ధము చేయు. పోరి సాధించె he mastered it with difficulty. **పోరాట** or **పోరాటము** *n.* : A combat, a fight, a dispute, కలహము, యుద్ధము.

పోరువ *n.* : A cloth, sheet సెల్లా. A layer పొర.

పోర్కాడించు or **పోరకాడించు** *v.a.* : To bathe an infant. నీళ్లుపోయు.

పోలక, పోలంక, పోల్క, పోలుక, పోలుగ or **పోలువ** *n.* : A Sand Grouse, జాంపోల్క or జాముపోలంక, పెద్దపోలక, సందపోలక or చిన్నపోలక are species.

పోలక or **పోలకమ్మ** [(పోలు a town + అక (అక్క)] *n.* : A certain village goddess. ఒక గ్రామదేవత.

పోలడు, పోలిగాడు or **దూడలపోలడు** *n.* : An eagle. పసులపోలిగాడు the bird called the Black Drongo.

పోలానిగంటలు *n.* : bells tied to the neck of an elephant.

పోలీసు *adj.* : Belonging to the Police. పోలీసువాడు or పోలీసుజమాను.

పోలు *v.n.* : to be fit or agreeable. ఒప్పు, తగియుండు. To be proper, యుక్తముగు. To be possible, శక్యముగు.

పోలుకర్ర *n.* : A shaft of a carriage.

పోలుగ : See పోలక.

పోలేరు or **పోలేరమ్మ** (పోలు + ఏరు.) *n.* : A village goddess.

పోళీ *n.* : A cake made of wheat, pulse and treacle. బొబ్బట్లు.

పోళ్లు *plu.* : of పోడు.

పోవు *v.n.* : To go, proceed. To pass, cease, disappear. To be lost, to die. **పోదోయు** *v.a.* : To baffle, to push back, to thrust away. **పోని** (neg. part. of పోవు) who or which goes not.

పోషించు *v.a.* : To nourish, cherish, maintain, support, patronize. **పోషకుడు** *n.* : A patron, protector. ఉదరపోషకులు those who make a god of their belly. **పోషణము** *n.* : Nourishing, cherishing.

పోసనము *n.* : Milk. పాలు. A coating, painting, పైపూత. brightness, brilliance, కాంతి.

పోసరము : Another form of పోతరము.

పోసరించు *v.n.* : Another form of పోతరించు.

పోసరెక్క *n.* : A kind of fish. మత్స్యభేదము.

పోసూడు : Same as పాపోసు.

పోస్టు *adj.* : Belonging to the postal department. పోస్టాఫీసు, పోస్టు జమాను.

పోస్తకాయ or **పోస్తుకాయ** *n.* : A capsule of the poppy used medicinally. నల్లమందు కాయ.

పోహణ *n.* : Joining, uniting, కూర్పు. Skill, నేర్పు. A fact or occurrence, సందర్భము, వ్యవహారము, పని.

పౌండ్రదేశము *n.* : The ancient name of a country including the greater part of Bengal. పౌండ్రుడు a native of the పౌండ్ర country.

పౌగండుడు *n.* : A boy, a youth. బాలుడు. **పౌగండ** *adj.* : Appertaining to youth

పౌజు or **పవుజు** *n.* : An army, troops, దండు. A series, row. బారు.

పౌత్రుడు పుత్ర *n.* : A son's son. కొడుకు కొడుకు, మనుమడు. **పౌత్రి** *n.* : A grand-daughter. పుత్ర పౌత్ర ప్రపౌత్రాది through all generations.

పౌనఃపున్యము *n.* : Frequency, repetition. మరలమరల చెప్పుట. **పౌనఃపునిక** *adj.* : Repeated.

పౌరము *adj.* : Belonging to a city or town. (పురము) పౌరపతులు the ladies of the place : citizens' wives. **పౌరుడు** *n.* : A citizen. పౌరులు citizens, townsfolk.

పౌరాణము *adj.* : Relating to the Puranas. **పౌరాణికము** *adj.* : Mythological; old, as a story. **పౌరాణికుడు** *n.* : One who knows the Puranas, పురాణము తెలిసిన వాడు. A public reader of a Purana. A bard, ministrel.

పౌరుషము *n.* : Manliness. పురుష భావము. Courage, పరాక్రమము. A resolution, effort, attempt. పురుష ప్రయత్నము. A vow, ప్రతిజ్ఞ.

పౌరోగవుడు *n.* : An overseer of the kitchen. పాకగృహాధ్యక్షుడు, వంటయింటి అధికారి.

పౌరోహిత్యము *n.* : The office of priesthood. పురోహిత కృత్యము.

పౌర్ణమాసి or **పౌర్ణిమ** *n.* : the lunar day on which the moon is full. పున్నమ. పౌర్ణమి a corruption of పౌర్ణిమ.

పౌలస్త్యుడు *n.* : An epithet of Kubera the god of riches. Also, of Ravana. **పౌలస్త్యదిక్కు** *n.* : The north, as being the quarter of Kubera.

పౌలు or **పవులు** : Same as పగులు to break.

పౌలోమి (from పులోమ.) *n.* : the name of the wife of Indra, శచీదేవి.

పౌషము *n.* : The month called పుష్యమాసము.

ప్యాదా *n.* : A footman or peon, బంట్రోతు.

ప్ర *prefix.* : signifying Very, much, excessively.

ప్రంగ or **ప్రగ్గ** : Same as పంగ.

ప్రకటము *adj.* : Public, notorious. ప్రసిద్ధము, వెల్లడి, స్ఫుటమైన. "ప్రకట బలాఢ్యులు" ప్రకటన or **ప్రకటనము** *n.* : Publication, notification, announcement.

ప్రకరణము *n.* : An introduction, prologue or prelude. A chapter or section in a book.

ప్రకరము *n.* : A heap; a quantity; a multitude. సమూహము.

ప్రకర్షము *n.* : Good, excellence, మేలు, అతిశయము.

ప్రకల్పితము *adj.* : Contrived, made, fabricated, ఉత్పాదితము.

ప్రకాండము *n.* : The stem or trunk of a tree, the part between the root and the branches. adj. Excellent, ప్రశస్తము. గోప్రకాండము an excellent cow.

ప్రకామము *adv.* : Voluntarily, willingly. యథేప్సితము, ఇచ్చవచ్చినట్లు.

ప్రకారము *n.* : Way, manner, mode, similitude, likeness, పోలిక, సాదృశ్యము, రీతి, విధము. ప్రకారము or **ప్రకారముగా** *adv.* : According to, accordingly, as, in the same way as, ఆ ప్రకారము చేసినాడు he did accordingly, యథా ప్రకారము as usual.

ప్రకాశము *n.* : Sunshine, ఎండ Light, splendour, lustre, వెలుగు.

ప్రకీర్ణము *adj.* : Spread abroad, published, promulgated; expanded, opened, scattered, dispersed.

ప్రకృతము *adj.* : Present. ప్రకృతకార్యము the present business. *n.* : The present time. *adv.* : At present, just now, pro tempore.

ప్రకృతి *n.* : Nature, the goddess of nature. The world, the universe, the original or natural condition of a thing. **జడప్రకృతి** a dull state, stupefaction.

ప్రకోపము *n.* : The height or crisis of any affair. మర్మము. జ్వరప్రకోపములో in the height or crisis of the fever. **ప్రకోపించు** *v.n.* : to be at its crisis. జ్వరము ప్రకోపించినప్పుడు when the fever was at its height.

ప్రకోష్ఠము *n.* : The fore-arm. మోచేతి కిందినుంచి మణికట్టుదాక నుండు చెయ్యి, ముంజేయి. A part of the frame of a door. A court yard in a house, an open space surrounded by buildings, తొట్టికట్టు.

ప్రక్క : Same as పక్క.

ప్రక్కి, ప్రక్కె or **ప్రక్కె** *n.* : A tree so called Tanarix gallica. వేతసము, పిచులము.

ప్రక్రమము *n.* : Order, క్రమము. Time, అవసరము. Proceeding, going, beginning. కార్యప్రథ మారంభము.

ప్రక్రియ *n.* : Power, అధికారము. A chapter, ప్రకరణము. Word building, శబ్దరూపము కలిగిన విధము.

ప్రక్వణము or **ప్రక్వాణము** *n.* : The note of a lute. వీణాధ్వని.

ప్రక్షాళనము *n.* : The act of washing well, చక్కగా కడుగుట. **ప్రక్షాళితము** *adj.* : Well washed, చక్కగా కడుగబడిన.

ప్రక్షిప్తము *adj.* : Well thrown, cast or rejected, చక్కగా విసిరివేయబడిన, నిరస్తమైన. Well united, చేర్పబడ్డది. ప్రక్షిప్త శ్లోకము a spurious verse.

ప్రఖ్యాతము *adj.* : Much celebrated, very famous renowned, మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైన. **ప్రఖ్యాతి** *n.* : Celebrity, fame, renown, మిక్కిలి ప్రసిద్ధి.

ప్రగండము *n.* : The upper arm. మోచేతికి మీది భాగము, దండచెయ్యి.

ప్రగల్భ *n.* : A bold woman. ప్రౌఢనాయిక. **ప్రగల్భత** *n.* : Energy, confidence, audacity, insolence, ప్రౌఢత్వము, దౌష్ట్యము, ప్రగల్భములు పలుకుట.

ప్రగాఢము *adj.* : Much, excessive, అధికమైన. Hard, దృఢమైన.

ప్రగ్గము : Same as పగ్గము.

ప్రగ్రహము *n.* : A rein, rope, కళ్లెమును దూర్చి రౌతుపట్టే లగాము, పగ్గము. Confinement, చెర. A prisoner. a captive, కైదుచేయబడ్డది.

ప్రగ్రీవము *n.* : A window, a lattice, a balcony in a fort wall. ప్రసాదమందలి కిటికీ. A bolster, అర్ధచంద్రాకారమైన తలగడ.

ప్రఘణము or **ప్రఘాణము** *n.* : A covered terrace, or a small portico before the door of a house. తలవాకిటి అరుగుమీద వసారా, చోపా, లేక చిన్న గది.

ప్రచండము *adj.* : Fierce, vehement, wrathful, fervid, exasperated, offended. సహింపశక్యముకాని, చేరరాని, వాడిమిగల, సాధ్యముకాని. **ప్రచండుడు** *n.* : A fierce, vehement, terrible man, ప్రతాపశాలి. వాడు తర్కములో ప్రచండుడు he is mighty in logic.

ప్రచయము *n.* : A multitude, assemblage. సమూహము. A long drawn note in music. అనుదాత్త స్వరవిశేషము.

ప్రచారణము *n.* : putting in practice causing one to act. ఆచరింప జేయుట.

ప్రచారము *n.* : Going, proceeding, సంచారము. Custom, usage, ఆచారము. appearance, minifestation.

ప్రచురము *adj.* : Excessive, much, many. అధికము, మిక్కుటము, Public, notorious.

ప్రచేతనుడు or **ప్రచేతుడు** *n.* : The god of the ea, i.e., Varuna, వరుణుడు.

ప్రచోదితము *adj.* : Prescribed, directed, sent. ప్రేరేపింపబడ్డ.

ప్రచ్ఛన్నము *adj.* : Covered, private, secret, concealed, disguised, కప్పబడిన, గూఢమైన, మరుగైన. *n.* : A private door within a house; a loop hole. దొడ్డిదోవ, అంతర్ద్వారము, ఇంటిలోపల ఉండే ద్వారము.

ప్రచ్ఛాదనము *n.* : An upper or outer garment. ఉత్తరీయము, పైబట్ట. A covering, concealing, మూత. **ప్రచ్ఛాదితము** *adj.* : Covered, clothed, concealed, మూయబడ్డ, కప్పబడిన.

ప్రచ్యూతము *adj.* : Fallen, slipped. జారిన.

ప్రజ *n.* : Progeny, offspring, posterity, సంతతి, People, folk, the community, subjects, జనము. *Plu* : ప్రజలు. people, men. **ప్రజాపతి** *n.* : The lord of men; a name of the Creator, బ్రహ్మ.

ప్రజనము *n.* : Impregnation : pregnancy of cattle, తొలిచూలు, చూలు. Birth, production, పుట్టుక.

ప్రజ్ఞ *n.* : Intelligence, understanding, good sense, cleverness. **ప్రజ్ఞానము** *n.* : Knowledge, wisdom. తెలివి, బుద్ధి.

ప్రజ్వలించు *v.n.* : To burn or be inflamed. మండు. To shine or glitter. ప్రకాశించు. **ప్రజ్వలనము** *n.* : Burning, flaming, మండుట.

ప్రడీనము *n.* : The first flight of a bird; flying rapidly. పక్షిగతి భేదము, పక్షియొక్క మొదటి యెగురు.

ప్రణతి *n.* : A bow, salutation, reverence, obeisance నమస్కారము. **ప్రణమిల్లు** *v.n.* : To bow, to prostrate oneself, to bow down, నమస్కారము చేయు.

ప్రణయము *n.* : Affection, love, friendship, friendly or fond, regard, acquaintance. ప్రణయ కలహము lover's quarrels, discord between man and wife. స్నేహము, ప్రేమము, మంచిమాటలాడడము, వినయము.

ప్రణవము *n.* : The name of the sacred syllable O M, the mystic name of God. ఓంకారము.

ప్రణామము *n.* : A bow, salutation; homage. నమస్కారము, ప్రణతి.

ప్రణాళి *n.* : A watercourse, channel, canal. నీళ్లుపోవు దారి.

ప్రణిధి *n.* : A spy or emissary, చారుడు, Asking, solicitation, ప్రార్థన.

ప్రణిపాతము *n.* : A Salutation, reverence అభివాదము.

ప్రణీతము *adj.* : Dressed, cooked. వండబడిన. made, done, constructed. చేయబడిన.

ప్రణుతము : Much praised, celebrated. మిక్కిలి స్తోత్రము చేయబడిన. **ప్రణుతి** *n.* : Great praise, మిక్కిలి పొగడిక. **ప్రణుతించు** or **ప్రణుతిచేయు** *v.a.* : To praise. స్తోత్రము చేయు.

ప్రతతి *n.* : A company, crowd, విస్తారము, సమూహము. A creeping plant, లత.

ప్రతలము *n.* : The open hand, with the fingers extended. చాచినవ్రేళ్లు గల అరచెయ్యి. One of the infernal regions, అధోలోక భేదము.

ప్రతాపము *n.* : Splendour, brilliancy, heat, వేడిమి, తేజము. majesty, valor. **ప్రతాపించు** *v.n.* : To show one's valor, ప్రతాపము చూపు.

ప్రతారణము *n.* : A delusion, trick, cheating, deceiving, deception. మోసము, వంచన, మోసపుచ్చుట.

ప్రతి *a.* : Sanskrit particle, prefixed to words of that language, and implying Opposition or substitution,

exchange, return, **ప్రతివేదము** each Veda. **ప్రతిదినము** every day. ప్రతిసంవత్సరము each year. **ప్రత్యేకము** one by one.

ప్రతికక్షి : the opposite party, **ప్రతివాది** a defendent.

ప్రతికారము or **ప్రతిక్రియ** *n.* : A return of offices, either good, or bad. Revenge, retaliation. Remedying, counteracting.

ప్రతికూలము *adj.* : Contrary, adverse, unfavourable, reverse, inverted. అనుకూలము కాని, విరుద్ధమైన. ప్రతికూలమైన గాలి an adverse wind.

ప్రతికృతి *n.* : An effigy, figure, image. ప్రతిమ.

ప్రతిగృహీతుడు *n.* : One who receives alms.

ప్రతిగ్రహము *n.* : An acceptance of alms. The act of receiving anything. A gift. **ప్రతిగ్రహించు** *v.a.* : To accept, or receive alms.

ప్రతిఘటించు *v.a.* : To oppose, ఎదిరించు. **ప్రతిఘటితము** *adj.* : Opposed contradicted.

ప్రతిఘము *n.* : Anger, wrath, rage : opposition. క్రోధము, ప్రతిఘాతము.

ప్రతిఘాతము *n.* : A blow in return, a blow for a blow, మారుదెబ్బ. Wreaking vengence, పగదీర్చుకొనుట.

ప్రతిచ్ఛాయ *n.* : Refraction of light. A reflected image. ప్రతిమ.

ప్రతిజ్ఞ *n.* : An agreement, engagement, undertaking, asseveration, determination, resolution, vow, శపథము. Assent, అంగీకారము. **ప్రతిజ్ఞాతము** *adj.* : Acknowledged, admitted. అంగీకరింపబడ్డది.

ప్రతిదానము *n.* : The return or redelivery of a deposit, barter, exchange. దానమిచ్చిన దానిని మరల నిచ్చుట.

ప్రతిద్వంద్వి *n.* : An antagonist, or opponent, శత్రువు.

ప్రతిధ్వని *n.* : An echo. మారుమ్రోత.

ప్రతిన *n.* : A vow, determination. ప్రతిజ్ఞ, పంతము.

ప్రతినామము *n.* : A second name or alias. మారుపేరు.

ప్రతినిధి *n.* : A resemblance or equivalent; a substitute, deputy, representative. మారు.

ప్రతిపక్షము *n.* : The opposite side or party. ఎదుటికక్షి, ఎదుటి కక్షివాడు.

ప్రతిపక్షి or **ప్రతిపక్షుడు** *n.* : An enemy, a defendant, an opponent, A respondent. శత్రువు.

ప్రతిపత్తు *n.* : The first day of either lunar fortnight, i.e., the first of the moon's increase or wane. పాడ్యమి.

ప్రతిపదము *n.* : A synonym. పర్యాయ పదము.

ప్రతిపాదకము *adj.* : That which gives, effects, or causes, కలుగజేసే. Explanatory, demonstrating, proving. తెలియజేసే.

ప్రతిపాలకుడు *n.* : One who protects or defends. A king, a protector. రక్షకుడు. **ప్రతిపాలనము** *n.* : Protecting, defending, cherishing, రక్షణము.

ప్రతిఫలము *n.* : A return, requital, remuneration, reward.

ప్రతిఫలించు *v.n.* : To reflect or give the image of ప్రతిబింబమగుపడు. **ప్రతిఫలనము** *n.* A reflection of animage.

ప్రతిబంధము *n.* : An obstacle, impediment, hindrance. **ప్రతిబంధకము** adj. Impeding, obstructing.

ప్రతిబింబము *n.* : A reflection, as in a mirror, resemblance. ప్రతిఫలము, **ప్రతిబింబించు** *v.a.* : To reflect back, as a mirror does ప్రతిఫలించు.

ప్రతిభ *n.* : Understanding, intellect, light splendour బుద్ధి.

ప్రతిభటుడు *n.* : An enemy శత్రువు.

ప్రతిభువు *n.* : A surety, పూటబడ్డవాడు, పూటకాపు.

ప్రతిభేదము *n.* : A various reading in a manuscript పాఠాంతరము.

ప్రతిమ or **ప్రతిమానము** *n.* : An image, idol, picture. A resemblance. విగ్రహము, పోలిక.

ప్రతిమాల *n.* : An exercise analogous to capping verses, reciting verse for verse, as a trial of memory or skill అంతాది గ్రంథము.

ప్రతిమోత *n.* : An echo. ప్రతిధ్వని. "కులగిరులెల్ల ప్రతిమోతలియ్యంగ".

ప్రతియత్నము *n.* : A desire, వాంఛ. An effort, endeavour, పూనిక. A reform సంస్కారము.

ప్రతిరోధము *n.* : Opposition ఎదిరించుట. **ప్రతిరోధి** *n.* : An opponent, ఎదిరించువాడు.

ప్రతిలోమము *adj.* : Not right, reverse, inverted, contrary to the natural course or order, against the hair or grain.

ప్రతివసించు *v.n.* : To live, to be. వసించు, ఉండు.

ప్రతివాక్యము *n.* : An answer ఉత్తరము, మారుమాట.

ప్రతివాది *n.* : A respondent or defendant. ప్రతివక్షిగానుండువాడు. **ప్రతివాదించు** *v.a.* : To defend in argument, to reply to charges. ప్రతికక్షియై మాట్లాడు, ఎదురాడు.

ప్రతివిధానము *n.* : A preventative, remedy. ప్రతిక్రియ, పరిహారము.

ప్రతిశ్యాయము *n.* : Cold, catarrh. పడిసెము.

ప్రతిశ్రయము *n.* : An assembly, a place of sacrifice. సభ, సత్రశాల.

ప్రతిషేధము *n.* : prohibition, forbidding అడ్డగింత, **ప్రతిషేధించు** *v.a.* : To forbid, prohibit అడ్డగించు.

ప్రతిష్ఠంభము *n.* : An obstacle, obstruction, ప్రతిబంధము, అడ్డగింత.

ప్రతిష్ఠ *n.* : Staying, standing, నిలుపుట, స్థితి. Frame, celebrity, కీర్తి, Consecration, dedication.

ప్రతిసరము *n.* : A thread tied upon the wrist at the time of some particular ceremonies. కంకణము, దీక్షాదుల యందు ముంజేతగట్టిన నూలు సూత్రము, తోరము.

ప్రతిసీర *n.* : A screen or wall of cloth. పరదా, తెరచీర.

ప్రతిస్పర్ధ *v.* : Rivalry, పోటి. **ప్రతిస్పర్ధించు** *v.n.* : To behave as a rival, పోటీచేయు.

ప్రతిహతము *adj.* : Disappointed, opposed, obstructed. విరుద్ధమయిన. అందుకు ప్రతిహతమైన ఒక లెక్క a cross account.

ప్రతిహారము or **ప్రతీహారము** *n.* : A gate, or door. ద్వారము. ప్రతిహారుడు, ప్రతిహారి or **ప్రతీహారుడు** *n.* : A door keeper, or porter.

ప్రతిహింస : Revenge, retaliation. కసితీర్చుకొనడము.

ప్రతీకత *n.* : The body as being a system of limbs. **ప్రతీకము** *n.* : A limb, a member, a part, a portion, అవయవము.

ప్రతీకారము *n.* : Revenge, retaliation, vengeance. A remedy పగతీర్చుకొనడము. చేసిన పనికి బదులు చేయడము.

ప్రతీకాశము *adj.* : (In composition) Like, resembling. సమానమైన. సూర్యబింబ ప్రతీకాశము bright as the sun.

ప్రతీక్షించు *v.n.* : To look for, to hopefor, to expect. ఆశతో ఎదురుచూచు. **ప్రతీక్షణము** *n.* : Expectation, hope, ఎదురుచూచుట. **ప్రతీక్ష్యుడు** *adj.* : A venerable or respectable person. పూజ్యుడు.

ప్రతీచి *n.* : The west quarter. పడమర, **ప్రతీచీనము** *adj.* : Western, west. పడమటిది.

ప్రతీతి *n.* : Knowledge, common report, traitional, belief, a general impression; notoriesty, reputation, fame. వదంతి, ప్రసిద్ధి. **ప్రతీతము** *adj.* : Famous, celebrated, renowned, known, ప్రసిద్ధమయిన. **ప్రతీతుడు** *n.* : A famous man, ప్రసిద్ధుడు.

ప్రతీపము *adj.* : Disobedient, refractory, perverse, cross, contradictory. విరుద్ధమైన.

ప్రతీరము *n.* : A shore, or bank. నద్యాదితీరము, గట్టు.

ప్రతోదము *n.* : A goad. ములుగోల, మునికోల.

ప్రతోళి *n.* : A high road, the principal road through a town or village. పెద్దవీధి, రథ్య.

ప్రత్తి or **పత్తి** *n.* : Cotton(used of the plant or of the uncleaned product.) విత్తులతో నుండి దూది.

ప్రత్యంతరము *n.* : Another copy. A different manuscript.

ప్రత్యక్పుష్పి *n.* : A plant, *Achyranthes aspera.* ఉత్తరేను.

ప్రత్యక్షము *adj.* : Perceptible, perceivable; present, cognizable by any to the organs of sense.

ప్రత్యగ్రము *n.* : New, recent, fresh, క్రొత్త.

ప్రత్యపకారము *n.* : Returning evil for evil. Tit for tat.

ప్రత్యయము *n.* : Knowledge, apprehension. జ్ఞానము. Trust, faith, belief, విశ్వాసము. Confidence, An oath, ordeal శపథము.

ప్రత్యర్థి *n.* : An opponent, defendant, rival, ill wisher, enemy. ప్రతివాది, శత్రువు.

ప్రత్యవాయము *n.* : Sin. A reverse, a contrary course or proceding. Disappointment, disagreement. దోషము. దీనిని చేయుడము వల్ల ఏమిన్ని ప్రత్యవాయములేదు there is no harm in doing it.

ప్రత్యాహము *adv.* : Every day, daily, ప్రతిదినము.

ప్రత్యాఖ్యాతము *adj.* : Prohibited, forbidden, denied, refused. Removed, set aside. Discouraged, నిరాకృతము. ప్రత్యాఖ్యాతుండయ్యె he was discouraged or refused. **ప్రత్యాఖ్యానము** *n.* : Rejection, refutation, disallowance, disregard, denial, refusal. నిరసనము, కూడదనడము.

ప్రత్యాదిష్టము *adj.* : Same as ప్రఖ్యాతము.

ప్రత్యాబ్దికము *n.* : An anniversary of a death. ఏటేటవచ్చే శ్రాద్ధము.

ప్రత్యామ్నాయము *adj.* : Instead of, in lieu of, in place of.

ప్రత్యాలీఢము *n.* : Standing with one leg advanced, as when drawing the bow; straddling. విలుకాడు ఎడమ కాలు ముందరికిచాచి కుడికాలు వెనుకకు ఉంచి నిలుచుట.

ప్రత్యాశ *n.* : Hope. Vain hope.

ప్రత్యాసత్తి *n.* : Connection, relation, familiar intercourse or association with. సంబంధము.

ప్రత్యాహారము *n.* : A withdrawal or restraining of the organs. so as to be indifferent to disagreeable or agreeable excitement.

ప్రత్యుత్తరము : An answer, reply or rejoinder.

ప్రత్యుత్థానము *n.* : A welcome given to a guest by rising and meeting him, civility to a guest, polite reception. గృహాగతమహోత్మానం ప్రకృతవినయే, ఎదురుకొని లేచుట.

ప్రత్యుద్గమము *n.* : Going to meet a guest. ప్రత్యుత్థానము. **ప్రత్యుద్గమించు** *v.n.* : To go to welcome a guest, ఎదురుకొనిపోవు.

ప్రత్యుద్యాతము *adj.* : Returning, coming, back, మళ్లీవచ్చునట్టి.

ప్రత్యుపకారము *n.* : Doing good in return. A return for good offices; a return of favours.

ప్రత్యుషము or **ప్రత్యూషము** *n.* : Dawn, morning, ప్రభాతము.

ప్రత్యూహము *n.* : An obstacle, impediment, hindrance, విఘ్నము.

ప్రత్యేకము *adj.* : Separate, distinct, వేరువేరు.

ప్రథ *n.* : Fame, celebrity, ప్రసిద్ధి.

ప్రథనము *n.* : A battle, fight. యుద్ధము.

ప్రథమము *adj.* : First, initial, prior, chief, principal. మొదటి, ముఖ్యము.

ప్రధి *n.* : the periphery of a wheel : the tire, బండికల్లుకు చుట్టువేసిన ఇనుపకట్టు.

ప్రథితము *adj.* : Famous, celebrated; made known, declared. ప్రసిద్ధమైన. **ప్రథితి** *n.* : Fame. ప్రఖ్యాతి.

ప్రథిమ or **ప్రథిమము** *n.* : A Greatness, bigness, విరివి.

ప్రదక్షిణము *n.* : Circumambulation. Paying homage by solemnly walking round it with the right hand towards it.

ప్రదము *adj.* : That which bestows. వర్షప్రదమైన మేఘము a rainy cloud. దేవానాంచ భయప్రదం terrific even to gods.

ప్రదరము *n.* : An arrow, బాణము. A fracture, a breaking : చీలుట, విరుచుట. A disease of the womb, menorrhagia. కుసుమరోగము.

ప్రదర్శకుడు *n.* : One who shews clearly. A teacher, expounder, prophet. విశదపరిచి చూపువాడు. **ప్రదర్శనము** *n.* : Showing, explaining.

ప్రదానము *n.* : A great gift, donation. గొప్ప ఈవి.

ప్రదేశము *n.* : A place, situation, region, country, district. చోటు. కంఠప్రదేశము the region of the neck or throat. వారు ఈ ప్రదేశములందు లేరు they were not in these parts.

ప్రదేశిని *n.* : The forefinger. తర్జని, జుట్టనవ్రేలు.

ప్రదోషము *n.* : Evening; the first part of the night. The evening of a particular lunar day, in which the recital of the Vedas is forbidden. రాత్ర్యారంభము A fault, transgression, sin. దోషము.

ప్రద్యుమ్నుడు *n.* : A name of Manmadha. మన్మథుడు.

ప్రద్యోతనుడు *n.* : The sun. సూర్యుడు.

ప్రధనము *n.* : A fight, battle. యుద్ధము.

ప్రధానము *n.* : Nature, the natural state of any thing; the cause of the material world. ప్రకృతి, పరమాత్మ. **ప్రధాని** a minister. మంత్రి.

ప్రన్నన or **ప్రన్నదనము** *n.* : Beauty, అందము.

ప్రప *n.* : A place for refreshment, where water is given to passers by. చలిపందిలి.

ప్రపంచము *n.* : The world, the Universe, భూలోకము. Family life, సంసారము. Extent, expanse, విరివి.

ప్రవత్తి *n.* : A seeking or taking refuge. గతి వేరేలేదని పాదములను పట్టుకొనుట, శరణుచొచ్చుట. **ప్రపన్నము** *adj.* : Taking refuge with, reaching, arriving at, seeking, adhering to. ప్రపత్తిచేసిన.

ప్రపదము *n.* : The point of the foot; the tip of the toes. పాదము చివర. The upper surface of the foot, మీగాలు, ముంగాలు.

ప్రపాతము *n.* : A fall, cascade, నద్యాది తీరము, కొండచరియ.

ప్రపితామహుడు *n.* : A great-grandfather, ముత్తాత. ప్రపితామహి a great grand-mother. వృద్ధప్రపితామహుడు a great-grandfather's father.

ప్రపౌత్రుడు *n.* : A great-grandson. పౌత్రునికొడుకు, మునిమనుమడు. **ప్రపౌత్రి** a great grand daughter. పౌత్రుని కూతురు, మునిమనుమరాలు.

ప్రపుల్లము *adj.* : Blown, blooming. వికసించిన.

ప్రబంధము *n.* : A treatise, book, work, composition. కల్పించిన కథ గల గ్రంథము, కావ్యము.

ప్రబలము *adj.* : Mighty, powerful, strong. మిక్కిలి బలము గల Important, strong. మిక్కిలిబలము గల.

ప్రబుద్ధుడు *n.* : One who is awake, మేలుకొన్నవాడు. A man who has become acquainted with reality; an enlightened man.

ప్రబ్బ or **ప్రబ్బలి** *n.* : The rattan tree. వేతసి, పేము, బెత్తపు చెట్టు.

ప్రబ్బు *v.n.* : To spread, వ్యాపించు. To happen, occur, కలుగు, వర్తిల్లు. To flourish or thrive. పెరుగు. హెచ్చు, విజృంభించు, వర్ధిల్లు.

ప్రభ *n.* : Light, radiance, brightness, splendour, వెలుగు, తేజస్సు, ప్రభావము. **ప్రభాకరుడు** *n.* : The maker of light, i.e., the sun. సూర్యుడు. **ప్రభాతము** *n.* : The dawn, or morning. ఉదయకాలము, తెల్లవారువేళ, వేకువ. **ప్రభావము** *n.* : Majesty, dignity. మహాత్మ్యము, తేజస్సు. **ప్రభాసితము** adj. Shinning, luminous, glorious వెలిగెడి.

ప్రభంజనము *n. Lit.* : That which breaks thoroughly. Wind, a breeze. గాలి, వాయువు. **ప్రభంజనుడు** *n.* : The god of the winds. వాయుదేవుడు.

ప్రభవ *n.* : The name of a Telugu year. **ప్రభవము** *n.* : Birth, పుట్టుక, ప్రభవించు.

ప్రభిన్నము *adj.* : Detached, severed, separated. నరకబడిన, పగిలిన, ప్రత్యేకింపబడిన. *n.* : An elephant in rut. నూతనమత్తగజము.

ప్రభువు *n.* : A lord, master, ruler, అధిపుడు. చిత్తము మహాప్రభూ yes, please your honor. **ప్రభుత్వము** *n.* : Power, supremacy, lordship, sovereignty, government.

ప్రభూతము *adj.* : Much, abundant. అధికము. Produced, సంభూతము.

ప్రభృతి *n.* : A beginning, మొదలు. adv. After that, thence, beginning with, & c. బాలాత్ప్రభృతి ever since my youth. శివహరిప్రభృతులు Siva, Hari and the rest. మునిప్రభృతి జనములు the ascetics and the rest.

ప్రమ *n.* : Knowledge of the truth, true knowledge, యథార్థజ్ఞానము.

ప్రమత్తము *adj.* : Very intoxicated. మిక్కిలి మదించిన, మిక్కిలి మత్తెక్కిన. Insane, వెర్రి. **ప్రమత్తుడు** *n.* : A very drunk man.

ప్రమథుడు *n.* : An attendant on Siva. శివ భటుడు, పారిషదుడు. **ప్రమథాధిపుడు** *n. Lit* : the lord of Pramathas, an epithet of Siva, శివుడు.

ప్రమదము *n.* : Joy, pleasure, delight. ఆనందము, సంతోషము. **ప్రమదవనము** or **ప్రమదావనము** *n.* : A ladies' pleasure - ground, or park. అంతఃపుర స్త్రీలు విహరింపదగిన ఉద్యానవనము. **ప్రమద** *n.* : A wanton girl, an attractive woman; a maid, damsel, lady, అతికామవతి, అతిగర్వవతి, స్త్రీ.

ప్రమాణము *n.* : Measure, scale; standard; limit; quantity, size, bulk, extent, అంగుళీమానము, జేన, మూర, గజము మొదలైనవి.

ప్రమాదము *n.* : A mistake, error : neglect (of study, & c.) తప్పుట, ఏమరుపాటు, పరాకుపడుట. Danger, insecurity, hazard, peril.

ప్రమిద, ప్రమిదె or **ప్రమ్మిద** *n.* : A saucer for oil, used as a lamp.

ప్రమీల *n.* : Lassitude, enervation, exhaustion from indolence or fatigue. కునికిపాటు, అలసటచేత సొమ్మసిలి పోవడము.

ప్రముఖము *adj.* : Chief, principal, best, most excellent, first. ముఖ్యమైన, మొదటిదైన. **ప్రముఖుడు** *n.* : A chief, a principal man, a leader, ముఖ్యుడు.

ప్రముదితుడు *n.* : One who is very pleased, మిక్కిలి సంతోషించినవాడు.

ప్రమేయము *n.* : That which may be known for a certainty, an object of knowledge, subject యథార్థముగా ఎరుగదగినది.

ప్రమేహ *n.* : Diabetes.

ప్రమోదము *n.* : Joy, delight ఆనందము. **ప్రమోదించు** *v.n.* : To rejoice, be joyful, ఆనందించు.

ప్రమోదూత *n.* : The name of a Telugu year.

ప్రమ్ము *v.a.* : To sorround, పరివేష్టించు.

ప్రయతుడు *n.* : A holy or pious person; one purified by austerity and mortification. పునీతుడు, పూతుడు.

ప్రయత్నము *n.* : A great attempt, endeavour, or effort. మిక్కిలి యత్నము. దైవప్రయత్నము. దైవ ప్రయత్నమువల్ల ఇట్లు జరిగినది it pleased God that matters turned out thus. **ప్రయత్నించు** *v.n.* : To try very hard,

strive, make a great effort, మిక్కిలి యత్నించు.

ప్రయాగ or **ప్రయాగము** *n.* : The name of a holy place, Prayag. (Allahabad) తీర్థవిశేషము. **ప్రయాగలు** *n.* : A certain sort of grain.

ప్రయాణము*n.* : A journey, departure.

ప్రయాసము or **ప్రయాస** *n.* : Toil, violent effort, trouble, difficulty, pain. శ్రమము.

ప్రయుక్తము *adj.* : Endowed with, associated or connected with, applied, employed. గల, కూడుకొన్న, ప్రయోగింపబడిన, See ప్రయోగము.

ప్రయుతము *n.* : A million. పదిలక్షలు.

ప్రయోగము *n.* : An application, use or employment, as of a weapon, tool, word, or a spell. **ప్రయోజకుడు** *n.* : One who uses. The original instigator of any act. A clever man, a genius. కార్యమును నెరవేర్చువాడు. **ప్రయోజనము** *n.* : Use, advantage, profit.

ప్రరోహము *n.* : A bud, a shoot, మొలక, అంకురము.

ప్రలంబము *n.* : A garland of flowers, & c. worn round the neck. హారము. A branch, శాఖ.

ప్రలాపము *n.* : Unmeaning or incoherent speech, prattle, mere ejaculation. విలాపము, పలవరము, పలవ రింత, అర్థములేనిమాట, అక్కర లేని మాట Lamentation, wailing.

ప్రలోభనము *n.* : Tempting, seduction. వలపించడము. A bait to catch animals with, మృగములను పట్టుకొనుటకు పెట్టు మచ్చు.

ప్రలోభము *n.* : Great selfishness, covetousness, greed, మిక్కిలి లోభము, **ప్రలోభించు** *v.a.* : To make one desire eagerly, to allure, ఆసగొనజేయు.

ప్రల్లదము *n.* : Harshness of speech. పారుష్యము. Pride, arrogance; bragging, a vain of wicked word, nonsense. కొవ్వు, గర్వము, పనికిమాలిన కూత, దుర్భాషణము. A wicked act, దుష్కృత్యము.

ప్రల్లదనము or **ప్రల్లదము** *n.* : Pride, arrogance గర్వము, అహంకారము, కొవ్వు. **ప్రల్లదురాలు** *n.* : A wicked woman, దుష్టురాలు.

ప్రళయము *n.* : Destruction. The final destruction of the world. కల్పాంతము Danger, calamity, అపాయము.

ప్రవక్త *n.* : One who talks well, an eloquent man, చక్కగా మాట్లాడువాడు. **ప్రవచనీయము** *adj.* : That which is fit to be well said, చక్కగా మాట్లాడదగినది.

ప్రవణము *adj.* : Bent, bowed. వంగిన, Attached to, adhering to, తత్పరత గల, ఆసక్తి గల.

ప్రవర or **ప్రవరము** *n.* : A name, పేరు. Offspring, descendants; family, lineage. గోత్రము, సంతతి, కులము.

ప్రవరము *adj.* : Noble, excellent. శ్రేష్ఠమైన. **ప్రవరుడు** *n.* : An excellent man, శ్రేష్ఠుడు, మేటి.

ప్రవర్గ్యము *n.* : A certain ceremony or sacrifice. అగ్నిష్టోమాద్యంగ భూతమైన యాగ విశేషము. **ప్రవర్గ్యుడు** *n.* : An officiating priest. పురోహితుడు.

ప్రవర్తకుడు *n.* : One who carries on or manages, నడుపువాడు. **ప్రవర్తన** or **ప్రవర్తనము** *n.* : Conduct, behaviour, నడత, ఆచారము. **ప్రవర్తమానము** *adj.* : Current, as a year, నడుచుచున్న.

ప్రవర్తులు *n.* : Purging, diarrhoea. భేదులు, విరేచనములు.

ప్రవర్ధిల్లు *v.n.* : To increase, grow, improve, flourish, prosper, మిక్కిలి వృద్ధిపొందు. **ప్రవర్ధించు** *v.a.* : To cause to flourish మిక్కిలి వర్తిల్లజేయు. **ప్రవర్ధమానము** *adj.* : Flourishing, thriving, increasing. మిక్కిలి వృద్ధి పొందుచుండే.

ప్రవహణము *n.* : A covered carriage or litter. మనుష్యులు మోయు వాహనము. అందలము మొదలయినవి.

ప్రవహించు *v.n.* : To run or flow, (as a river). పారు. **ప్రవాహము** *n.* : A stream, flood, current, వరద, వెల్లువ. Continuous passage or flow, unbroken succession, continuity. పరంపర.

ప్రవాదము : report, వదంతి.

ప్రవాళము *n.* : A coral, పగడము. A shoot, sprout, new leaf, అంకురము, చిగురు, నవపల్లము. The neck of a lute, వీణాదండము.

ప్రవాసము *n.* : Absence from one's home or land, living abroad, remaining away from home. పరస్థల వాసము, పరదేశగమనము, ప్రవాస ముగా నుండువాడు or ప్రవాసగతుడు one who is from home.

ప్రవాహము : See under ప్రవహించు.

ప్రవిమలము *adj.* : Most pure, spotless, perfectly innocent. నిర్మలమైన, స్వచ్ఛమైన.

ప్రవిశ్లేషము *n.* : Separating, parting. ఎడబాయడము.

ప్రవిష్టము *adj.* : Entered, gone in, entered upon (as an affair,) engaged in. ప్రవేశించిన, చొరబడిన.

ప్రవీణము *adj.* : Skilful, versed in, conversant. నిపుణత గల. **ప్రవీణత** or **ప్రావీణ్యము** *n.* : Cleverness, proficiency, skill, ability.

ప్రవృత్తి *n.* : Pace, manner of walking, నడక. Entrance, ప్రవేశము. Means of livelihood, బ్రతుకుతెరువు. A story, వృత్తాంతము.

ప్రవృద్ధము *adj.* : Full grown, expanded, diffused : spread abroad or dispersed. వృద్ధిపొందిన, ఆదోకగా పెరిగిన.

ప్రవేశము *n.* : An entering upon or engaging in entrance. చొచ్చుట;

చొరవ. **ప్రవేశనము** *n.* : Insertion, entering. ప్రవేశపెట్టడము. **ప్రవేశ పెట్టు** *v.a.* : To introduce, instal, induct, admit, enter, entertain or take into service.

ప్రవ్రజ్య *n.* : A roaming, travelling about, (particularly as a religious mendicant.) Abandonment of the world. కార్యార్థపర్యటనము, సన్యాసాశ్రమము. ప్రవ్రజితుడు an ascetic.

ప్రవ్వ *n.* : A pot, కుండ.

ప్రశంస *n.* : Praise, commendation, eulogy. స్తోత్రము, స్తుతి. A subject, topic: mention. ప్రస్తావము. ఆ ప్రశంస తెచ్చినాడుకాడు he made no mention of the matter. **ప్రశంసించు** *v.a.* : To praise, స్తుతించు.

ప్రశాంతి *n.* : Perfect peace of mind, tranquility మిక్కిలి శాంతి.

ప్రశ్న or **ప్రశ్నము** *n.* : A question, query, demand, inquiry.

ప్రసంగము *n.* : Addiction to, connection with. A conversation, talk, discussion. ప్రస్తావము, సల్లాపము, సంగతి. **ప్రసక్తి** *n.* : A topic, or subject of conversation.

ప్రసన్నము *adj.* : Clear, clean, bright. నిర్మలము. Complacent, pleased, gracious, benignant.

ప్రసరము *n.* : Spreading, extending. వ్యాప్తి, వ్యాపనము, వ్యాపించడము. **ప్రసరణము** *n.* : extending, spreading. వ్యాపించడము.

ప్రసవము *n.* : Bringing forth, bearing (as young), parturition. కానుపు. Birth, production, పుట్టుక. A flower, a blossom, పువ్వు. **ప్రసవించు** *v.a.* : To be brought to bed, give birth to, (బిడ్డ) కను.

ప్రసవ్యము *adj.* : Pertaining to the right hand, కుడిది. Pertaining to the left hand. ఎడమది. Favourable, అనుకూలము Contrary, reverse, inverted, reverted. ప్రతికూలము.

ప్రసాదము *n.* : Clearness, నైర్మల్యము. Composure of mind. స్వాస్థ్యము favour, kindness, grace, అనుగ్రహము.

ప్రసాధనవ *n.* : Dress, embellishment, decoration. వేష విశేషము, వస్త్రాద్యలంకృత శోభ.

ప్రసారణము *n.* : Stretching. చాచుట. Pulling, తిగుచుట.

ప్రసారము *n.* : The act of spreading, వ్యాపనము, See ప్రసరము.

ప్రసిద్ధి *n.* : Celebrity, fame, notoriety, ఖ్యాతి. **ప్రసిద్ధము** *adj.* : Known, celebrating.

ప్రసూత or **ప్రసూతిక** *n.* : A woman in childbed, బాలెంతరాలు. **ప్రసూతి** *n.* : Childbed, parturition, bringing forth young, labour. బిడ్డకనడము, కానుపు. Birth, పుట్టుక. A child, బిడ్డ.

ప్రసూనము *n.* : A flower blossom. పుష్పము.

ప్రసృతము *adj.* : Stretched, lengthened. కొనసాగిపెరిగిన. Dispersed,

extended, spread abroad. ప్రవృద్ధము. **ప్రసృతి** n. The palm of the hand hollowed so as to hold liquids. పుడిసిలి, చేర.

ప్రసేవకము *n.* : The globes of a lute. వీణ కరివె.

ప్రస్తరము *n.* : A stone, రాయి. A jewel, a precious stone, రత్నము, మణి.

ప్రస్తరించు *v.n.* : To spread, extend, విస్తరించు.

ప్రస్తవము *n.* : That which concerns one, an object, విషయము.

ప్రస్తావము *n.* : An opportunity, occasion, కార్యోచిత సమయము.

ప్రస్తుతము *adj.* : Much praised, mentioned, present. *adv.* : At present, just now. **ప్రస్తుతించు** *v.a.* : To praise or applaud greatly, మిక్కిలి స్తోత్రము.

ప్రాకు or **పాకు** *v.n.* : To mount up, to get up, to climb. ఎక్కు. To creep, crawl. రొమ్ముతో జరుగు. Dirt, stain, మాలిన్యము. Moss, పాచి. **పాకుడు** *n.* : The act of climbing పాకుట.

ప్రాకృతము *adj.* : Low, common, vulgar. నీచమైన. *n.* : The colloquial or vernacular language derived directly from Sanskrit. **ప్రాకృతుడు** *n.* : A boor, clown, or rustic. పామరుడు.

ప్రాకెన, ప్రాకెన్న or **పాకెన్న** *n.* : A particular ceremony observed on the third day of a marriage. పెండ్లిలో మూడవనాటియుత్సవము.

ప్రాగల్భ్యము *n.* : Skilfulness, cleverness. ప్రౌఢిమ. సామర్థ్యము, ప్రగల్భత్వము.

ప్రాచి *n.* : The East, తూర్పుదిక్కు. Moss, పాచి. Dirt, filth, mouldiness, sliminess, as upon a stone near water. మాలిన్యము. **ప్రాచీనము** *adj.* : Eastern, Placed towards the East. పూర్వ దిక్కుది. Ancient, old. పూర్వకాలపుది. **ప్రాచ్యము** *adj.* : Eastern, easterly, తూర్పుదిక్కు నందలిది.

ప్రాచితము *n.* : Expiation, ప్రాయశ్చిత్తము.

ప్రాచీరము *n.* : A bound, hedge, fence, wall, an enclosure, a rampart, కంచె, కోట.

ప్రాచుర్యము *adj.* : Excessive. enormous. బహుళమైన. Abundance, plenty, బాహుళ్యము. ప్రచురత్వము.

ప్రాచేతసుడు *n.* : An epithet of వాల్మీకి.

ప్రాజాపత్యము *n.* : Influence, authority, power, అధికారము. A kind of sacrifice. ఇష్టిభేదము A form of marriage, మీరిద్దరు కూడి ధర్మము చేయుడని పెండ్లికొడుకుతో చెప్పి కన్యనిచ్చి చేయు వివాహము.

ప్రాజ్ఞుడు *n.* : A sage, a wise, or learned man. పండితుడు. An able man. సమర్థుడు. **ప్రాజ్ఞ** or **ప్రాజ్ఞి** *n.* : A wise or clever woman.

ప్రాజ్యవ *adj.* : Much, many. విస్తారమైన, అధికమైన.

ప్రాడ్వివాకుడు *n.* : A judge, వ్యవహార దర్శని, తగవరి.

ప్రాణము *n.* : Air, wind, breath, life, vitality, the living soul. గాలి, హృదయమందలి గాలి, ఉసురు. **ప్రాణస్నేహము** intimate friendship. **ప్రాణనాథుడు** or **ప్రాణేశుడు** *n.* : The lord of (her) life, i.e., a husband or lover, మగడు. **ప్రాణవాయువు** *n.* : Oxygen gas, **ప్రాణాచారము** See ప్రాయోపవేశము. **ప్రాణాయామము** *n.* : A ritual mode of breathing, while mentally reciting certain prayers, stopping one nostril and inhaling or exhaling with the other. నాసికారంధ్రముల వద్దనుండు వాయువును మంత్రపూర్వకముగా నిరోధించుట. **ప్రాణి** *n.* : A being, or living creature. జంతువు.

ప్రాత or **పాత** *adj.* : Old, ancient. పురాతనమైన, పూర్వము. Worn out.

ప్రాతః *adv.* : In the morning, at dawn. తెల్లవారి, ప్రాతఃకాలము early in the morning, ప్రాతర్వాయువు a morning breeze.

ప్రాతికూల్యము (from ప్రతికూలము.) *n.* : Contradiction, opposition. విరుద్ధము, ప్రతికూలత్వము, అనుకూలముకామి.

ప్రాతిపదికము *n.* : A crude Sanskrit root, a word in its uniflected form, ధాతువు, ప్రకృతి.

ప్రాథమికుడు *n.* : The first man, a chief man, ప్రథముడు. **ప్రాథమ్యము** *n.* : Importance, ప్రథమత్వము.

ప్రాదుర్భవించు *n.* : To appear, to become manifest. అగుపడు, ప్రత్యక్షము, To be born, పుట్టు.

ప్రాదుర్భావము *n.* : Appearing manifestation అగుపడడము, Birth, పుట్టుక.

ప్రాదేశము *n.* : The span from the thumb to the fore-finger. లొడితెడు.

ప్రాధాన్యము (from ప్రధానము.) *n.* : Supremacy, dominion. ప్రాముఖ్యత, ప్రధానత్వము.

ప్రాధేయపడు *v.n.* : To beseech, మిక్కిలి ఆశతో వేడుకొను.

ప్రాపించు *v.a.* : To obtain, get attain to, పొందు. **ప్రాపు** *n.* : A prop. A protection, support, a refuge; patronage; a person on whom one depends, ఆసరా, ఆశ్రయము. **ప్రాప్తము** *adj.* : Obtained gained, acquired.

ప్రాబల్యము *n.* : Power, vigour, predominance. ప్రబలత్వము. ఇప్పుడు క్రైస్తవమతము ప్రాబల్యములోనున్నది the Christian religion has now the predominance. **ప్రాబల్యముగా** *adv.* : Predominantly.

ప్రాభవము *n.* : Preeminence, supremacy, dominion. ప్రభుత్వము, దొరతనము.

ప్రామాణికము *adj.* : Based on authority, authoritative. Credible. True, just, fair, right, faithful, equitable, యథార్థమైన.

ప్రామిడి *n.* : Fraud, deceit. మోసము, భ్రమ. Cruelty, క్రౌర్యము. A cruel

person, క్రూరుడు, క్రూరురాలు. *adj.* : Cruel, క్రూరము.

ప్రాము or **పాము** *v.a.* : To rub, రాచు To daub, పూయు, పులుము, రుద్దు. To cover, మూయు. To wipe, తుడుచు. To trouble, harass, పీడించు. To cut to pieces, ఖండించు.

ప్రాయము *n.* : Age, time of life, జీవిత కాలము, ఈడు, వయస్సు. Puberty, youth, prime, bloom. యౌవనము. లేప్రాయము fresh age. ప్రాయపు వాడు a young man. **ప్రాయోప వేశము** or **ప్రాణాచారము చేయు** *n.* : Fasting inorder to die, starving to death voluntarily. పస్తుపడియుండి ప్రాణమును విడిచి పెట్టడమనే వ్రతము.

ప్రాయి *n.* : Manliness, పౌరుషము. Wealth, fortune, prosperity, భాగ్యము, సౌమంగల్యము. **ప్రాయిడి** *n.* : One who lacks manliness, పౌరుష హీనుడు. A bumpkin or poor man, దీనుడు, భాగ్య హీనుడు. Misfortune Poverty, దీనత్వము.

ప్రస్థము *n.* : A measure of quantity equal to four Kunchams or forty eight double handfuls. చతుఃకుడుప ప్రమాణము, నాలుగు కుంచములు. A table land on the top of a mountain, కొండనెత్తము.

ప్రస్థానము *n.* : A setting out upon a journey. ప్రయాణము, తర్లిపోవడము. **ప్రస్థాన భేరి** The great drum sounded when a march commences.

ప్రస్థాపించు *v.a.* : To fix well or firmly, to establish, చక్కగా నిలుపు.

ప్రస్ఫుటము *adj.* : Blown, expanded. వికసించిన.

ప్రస్ఫురత్ *adj.* : Bright, brilliant.

ప్రస్యందము *adj.* : Going quick. ప్రస్యందంబైన, అతివేగమైన.

ప్రస్వేదము *n.* : Great, sweet, excessive perspiration. మహత్తైన చెమట.

ప్రహతము *adj.* : Struck, కొట్టబడ్డ. Wounded, Killed, defeated.

ప్రహరము *n.* : A watch (of about three hours). జాము, A blow, దెబ్బ ఆ పిల్లవానికి నిండా ప్రహరములు తగిలినవి the boy was well thrashed. **ప్రహరణము** *n.* : A weapon. ఆయుధము, **ప్రహరించు** *v.a.* : To suite, beat. కొట్టు.

ప్రహరి or **ప్రహరిగోడ** *n.* : The boundary wall of a house, garden, & c., ప్రాకారము, చుట్టుగోడ.

ప్రహసనము *n.* : Violent or hearty laughter, mirth. ప్రకృష్టహసనము, పెద్ద నవ్వు. Ridicule, పరిహాసము. A farce, a burlesque. నాటకగ్రంథ భేదము.

ప్రహారము or **ప్రహరము** n. Striking, destroying. A blow, దెబ్బ. మానమద ప్రహారము annihilation of pride and passion.

ప్రహి *n.* : A well, బావి.

ప్రహితము *adj.* : Sent discharged as from a bow. వింటినుండి విడువబడిన.

ప్రహృష్టము *adj.* : Glad, pleased, delighted.

ప్రహేళిక *n.* : A puzzle, a riddle. గూఢార్థవత్ కావ్యము.

ప్రహ్లాదము *n.* : Joy pleasure, సంతోషము.

ప్రాంగణము *n.* : A courtyard, ముంగిలి ప్రదేశము.

ప్రాంచత్ *adj.* : Brilliant, shining, ప్రకాశించే.

ప్రాంతము *n.* : An edge, margin, border, bank. నద్యాది తీరము. Nearness, neighbourhood, సమీపము.

ప్రాంశువు *adj.* : High tall, lofty, ఉన్నతమైన, పొడుగైన.

ప్రాక్ *n.* : The East. తూర్పుదిక్కు. *adj.* Before, prior, preceding in place or time, past, gone, Eastern. **ప్రాక్తనము** *adj.* : Ancient, of old days, పురాతనమైన.

ప్రాక *n.* : Same as పాక, ఓరప్రాక a verandah.

ప్రాకటము or **ప్రకటము** *adj.* : Displayed, manifest, apparent, public, famous, ప్రసిద్ధమైన.

ప్రాకామ్యము *n.* : Freedom of will; wilfulness, following or obeying one's own will or inclination.

ప్రాకారము *n.* : An enclosure, a fence, a rampart, a surrounding wall. చుట్టుగోడ, ప్రహరి.

ప్రాయికము *adj.* : Frequent, general, usual, ordinary, common. సామాన్యము.

ప్రారంభము *n.* : Commencement, beginning. మొదలు పెట్టడము. An attempt, యత్నము. **ప్రారబ్ధము** *adj.* : Begun, ప్రారంభింపబడిన.

ప్రారజ్యత్ *adj.* : Shining, వెలుగుచుండే.

ప్రారూఢి *n.* : Fame, notoriety, ప్రసిద్ధి. Determination, resolution, నిశ్చయము.

ప్రార్థన or **ప్రార్థనము** *n.* : Asking, begging, prayer, supplication. అడుగుట, యాచన.

ప్రాలంబము or **ప్రాలంబిక** *n.* : A garland, necklace. పేరుగా వేసుకొన్న పూలదండ, పేరు, గొలుసు.

ప్రాలు *plu.* : of ప్రాయి. *n.* : Rice, బియ్యము. Consecrated rice, తలంబ్రాలు, అక్షతలు.

ప్రాలుమాలు, ప్రాల్మాలు or **పాలుమాలు** *v.n.* : To be idle, indisposed, unwell. సోమరితనమును పొందు. **ప్రాలుమాలిక, ప్రాల్మాలిక** or **పాలుమాలిక** *n.* : idleness, indisposition, ill-health, సోమరితనము.

ప్రాలేయము *n.* : Snow, frost. మంచు, హిమము, నీహారము, ప్రాలేయగిరి the hill of snow, i.e., Himalaya.

ప్రావ *n.* : Convenience. అనుకూలము, పొందిక. Fault, evil influence, దోషము. ఆకవనములో నొక ప్రావ తగిలి వాడు చచ్చినాడు. the venom of the verse smote him and he died.

ప్రావారము or **ప్రావరణము** *n.* : An upper or outer garment. పైబట్ట, ఉత్తరీయము.

ప్రావీణ్యము *n.* : Cleverness, skilfulness, గట్టితనము, నేర్పు, ప్రవీణత్వము. **ప్రావీణ్యుడు** *n.* : A clever person, వేటలో ప్రావీణ్యుడై being expert in the chase.

ప్రావు : Same as పరవు.

ప్రావృట్టు or **ప్రావృష** *n.* : The rainy season. వర్షాకాలము, వర్షర్తువు.

ప్రావృతము *n.* : A veil, clock, mantle. కప్పుకొనేబట్ట.

ప్రావృషాయణి *n.* : Cowach, దూలగొండి.

ప్రాశనము *n.* : Tasting, eating, feeding, causing to taste or eat, భోజనము. **ప్రాశించు** v.a. To eat, భుజించు.

ప్రాశస్త్యము *n.* : Excellence, ప్రశస్తత్వము.

ప్రాశ్నకుడు *n.* : One who asks a question, ప్రశ్నచేయువాడు.

ప్రాసగు *adj.* : Old, పాతగిలిన. అనగా బల్లలమీద నేర్పరచిన పాత బియ్యము. n. Old grain, పాత ధాన్యము.

ప్రాసము *n.* : The second letter of each verse, the rhyming letter, పద్యపాదమున రెండవ అక్షరము. Alliteration, a rhyme. A barbed dart or lance. ఈటె.

ప్రాసవము *adj.* : Appertaining to parturition, or childbirth. Pertaining to a flower. ప్రాసవాయాసము the pains of childbirth ప్రసవవేదన.

ప్రాసాదము *n.* : A temple. దేవళము, దేవతా గృహము, A palace, రాజగృహము, నగరు.

ప్రాహ్ణము (ప్రా + అహ్నము.) n. The forenoon. పగటియొక్క మొదటి భాగము, లేబగలు.

ప్రిదులు *v.n.* : To break, విరుగు. To decrease. తగ్గు. To become loose, to grow slack. సడలు, వదులగు, To fall off, as a veil జారు To separate, leave each other, drop off, విడుచు, ఊడు To be dislocated, తొలగు. ప్రిదలక closely, continually. ప్రిదలని unshaken, firm, unbroken.

ప్రియము *adj.* : Dear, beloved, desired. ఇష్టమైన. **ప్రియాళువు** *n.* : A tree called మొగలిచెట్టు. **ప్రియుడు** *n.* : A lover, a husband, a friend, ఇష్టమైనవాడు, పెనిమిటి. **ప్రియ** *n.* : A beloved woman, ప్రియురాలు.

ప్రీణనము *n.* : Satisfaction, satisfying, gratification. తృప్తిపొందించడము, సంతోషపెట్టడము,

ప్రీతి *n.* : Joy, pleasure, delight, happiness, love, affection, regard. సంతోషము, స్నేహము.

ప్రుంగుడు *n.* : White leprosy, తెల్లకుష్టము.

ప్రుచ్చు or **పుచ్చు** *v.n.* : To rot, పుచ్చిపోవు. **ప్రుప్పి** or **పుప్పి** *n.* : Rottenness, rotting, పుచ్చిపోవుట. a flaw in a precious stone, ఒకవిధమైన మణి దోషము.

ప్రువ్వు : Same as పురుగు or పురువు.

ప్రెక్కణము or **పెక్కణము** *n.* : Dancing, a dance, అభినయముతోడి నృత్యము. A wrestling place, మల్లరంగము.

ప్రెగ్గడ, ప్రెగడ or **ప్రెవడ** (పేరు + కడ) *n.* : A minister, మంత్రి. A chief man. ప్రధాన పురుషుడు. An heir apparent to a throne, యువరాజు.

ప్రెబ్బొత్తి (పేరు + బొత్తి) *adv.* : positively, certainly, నిశ్చయముగా.

ప్రేంకణము, ప్రేంకడము or **ప్రేంకనము** *n.* : The tree termed. ప్రియంక వృక్షము, ప్రియాళువు చెట్టు, కడప చెట్టు, కదంబవృక్షము.

ప్రేంఖ *n.* : A swing, a sort of hammock or swinging cot, either for travelling or diversion, డోలి, డోల. Dancing, నృత్యము, నాట్యము. **ప్రేంఖితము** *adj.* : Shaken, moving, set in motion, కదిలింపబడిన. Swung, ఊచబడిన.

ప్రేక్షితము *adj.* : Seen, చూడబడిన.

ప్రేగు, ప్రేవు or **పేగు** *n.* : An entrial, a bowel.

ప్రేచు : Same as ప్రేరేచు. See under ప్రేరించు.

ప్రేతము *n.* : A ghost, spirit, shade. The spirit before the obsequial rites are performed. ఒకవిధమైన భూతము. A corpse, పీనుగు. **ప్రేత కర్మములు** *n.* : Funeral or obsequial rites. దినవారములు. **ప్రేతవనము** *n.* : A graveyard, cemetery. శ్మశానము.

ప్రేపు *n.* : The dawn, వేగుజాము, ఉషః కాలము.

ప్రేమ or **ప్రేమము** *n.* : Love, affection, kindness, tender regard, స్నేహము Joy, హర్షము. **ప్రేమించు** *v.a.* : To love, to have an affection for.

ప్రేము or **పేము** *n.* : Ratta an. See పేము.

ప్రేరించు, ప్రేరేచు, ప్రేరేపు or **ప్రేరేపించు** *v.a.* : To urge, induce, incite, spur, instigate, excite prompt, urge. encourage. ప్రేరణ చేయు, పురి కొలుపు, ప్రేరేపణ చేయు.

ప్రేలిక : Same as పేలిక or పీలిక.

ప్రేలు or **పేలు** *v.n.* : To prattle or tattle, to chatter, talk in silly manner, వదరు. To be roasted and swollen, వేగు, వేగియుబుకు.

ప్రేవు : Same as పేగు.

ప్రేషణము *n.* : Sending, పంపుట. **ప్రేషకుడు** *n.* : One who sends. పంపువాడు.

ప్రేష్టము *adj.* : Very dear, మిక్కిలి ప్రియమైన, **ప్రేష్ఠుడు** *n.* : One who is very dear, మిక్కిలి ప్రియుడు.

ప్రొద్దు or **పొద్దు** *n.* : The Sun, సూర్యుడు. Time, కాలము. A day, దినము Half a day, పూట. The dawn, వేకువజాము. The morning. ఉషఃకాలము. **ప్రొద్దు తిరుగుడు** *n.* : the sun-flower, సూర్యానువర్తిని. **ప్రొద్దుపుచ్చు** *v.a.* : To pass the time, కాలక్షేపము చేయు.

ప్రొయ్యి, ప్రొయి, పొయ్యి or **పొయి** *n.* : An oven. **గుంటపొయ్యి** *n.* : An oven formed by digging a pit in the ground.

ప్రోక, ప్రోగు, ప్రోవు or **పోగు** *n.* : A heap, multitude, or assemblage, రాశి, సమూహము. **ప్రోగగు** *v.n.* : To gather, assemble, come together. **ప్రోగుచేయు** *v.n.* : To gather, bring together.

ప్రోక్తము *adj.* : Told, said, declared, చెప్పబడిన.

ప్రోక్షణము *n.* : Sprinkling, నీళ్లు చిలుకరించుట. Consecration of an idol by sprinkling. Killing an animal in sacrifice.

ప్రోగు or **పోగు** *n.* : A thread, a string. A heap. See పోగు, and ప్రోక.

ప్రోచిల్లు : Same as పోచిల్లు.

ప్రోచు *v.a.* : To nourish, support, maintain, protect, preserve, save. అన్నోదకములిచ్చి పోషించు, రక్షించు.

ప్రోజ్ఝితము *adj.* : Abandoned, shunned, avoided, మానుకోబడ్డ.

ప్రోజు : Same as పోజు.

ప్రోడ *n.* : A wise or skilful person. నిపుణుడు, వివేకి, ప్రౌఢ పురుషుడు, ప్రౌఢస్త్రీ. **ప్రోడడు** *n.* : A wise or skilful man. ప్రౌఢుడు, చతురుడు.

ప్రోతము *adj.* : Sawn, stitched, కుట్టబడిన *n.* : A cloth, వస్త్రము.

ప్రోత్తుంగము *adj.* : Elevated, high, ఉన్నతమైన.

ప్రోత్థితము *adj.* : Risen, produced, happened, బయలుదేరిన.

ప్రోత్సారితము *adj.* : Relinquished, ejected, expelled, got rid of నివృత్తి చేయబడిన.

ప్రోత్సాహము (ప్ర + ఉత్సాహము) *n.* : Stimulus, incitement, excitement, encouragement. Alacrity. ఉద్రేకము.

ప్రోథము *adj.* : The noise of a horse, గుర్రపు ముక్కు. The lions or hip. కటి.

ప్రోది *n.* : Nourishing, cherishing, support, పోషణము. Prosperity, grandeur, వైభవము. **ప్రోదిగొను** or **ప్రోది చేయు** *v.a.* : To nourish, పోషించు.

ప్రోద్దామము (ప్ర + ఉద్దామము.) *adj.* : Set free, unbound, unconstrained, self - willed. విచ్చల విడియైన, నిరంకుశమైన. **ప్రోద్దామత** *n.* : Unconstrained power, a self-willed disposition. విచ్చలవిడి, నిరంకుశత.

ప్రోద్ధతము *adj.* : Excited, intense. రేగిన, ఆగ్రహముగల.

ప్రోద్ధుతము *adj.* : Shaken, కదిలింపబడ్డ.

ప్రోద్బలము *n.* : Support, aid, assistance, సహాయము. Encouragement, instigation. పురిగొలుపుట. ఇది వాని ప్రోద్బలముపైని జరిగినది. this was done at his instigation.

ప్రోద్భిన్నము *adj.* : Opened, burst, proceeded from or form. వికసించిన, పుట్టిన, కలిగిన.

ప్రోద్యత్ *adj.* : Increased, born, produced, Endeavouring. వృద్ధిపొందే, పుట్టిన, బయలుదేరిన.

ప్రోపు *n.* : Protection, saving, సంరక్షణము. Nourishing. పోషణము.

ప్రోయాలు *n.* : A housewife, ఇల్లాలు. A woman, స్త్రీ.

ప్రోలు *n.* : A city పట్టణము. **ప్రోలు గుడుపు** or **ప్రోల్గుడుపు** *v.a.* : To provoke, rouse, excite. ప్రేరేచు, పుల్లలు పెట్టు.

ప్రోవ *n.* : A trick; gibing; quizzing.

ప్రోవు : Same as ప్రోగు and పోగు. **ప్రోవుకొను** *v.n.* : To lie in a heap. రాశిపడు.

ప్రోషితము *adj.* : Abroad, absent, away from home. దేశాంతరగతుడైన. ప్రోషిత భర్తృక a woman whose husband is absent.

ప్రౌఢ *n.* : A woman in the flower of youth, a lady, dame, గడితేరినస్త్రీ. ప్రగల్భురాలు. 'పరవశదైన్యమాడుకొను ప్రౌఢలగానదు". **ప్రౌఢుడు** *n.* : One who is mature, wise, skilful, vigorous, clever.

ప్రౌష్ఠపదము *n.* : The name of the sixth lunar month. భాద్రపదమాసము.

ప్లక్షము *n.* : The waved leaved fig tree. Ficus infectoria. జువ్వి, కలజువ్వి. Also, same as రావి.

ప్లవ *n.* : The name of a Telugu year. **ప్లవము** *n.* : A raft, a float, తెప్ప. A frog, కప్ప. A monkey, వానరము. **ప్లవంగ** *n.* : The name of a Telugu year. **ప్లవంగము, ప్లవంగమము** or **ప్లవగము** (lit. the leaper.) *n.* : A monkey, కోతి. A frog కప్ప.

ప్లహ్లాదము *n.* : Joy, rejoicing హర్షము.

ప్లీహము *n.* : The spleen, Enlargement of the spleen, spleen disease, హృదయం వామభాగస్థపీత మాంసము, రోగభేదము.

ప్లుతము *adj.* : Wetted, soaked. తడప బడిన, తడిపిన, *n.* : Bounding, curvetting as a horse. వేగమున అంత మేరయు సమముగాపోయే అశ్వ ధారా విశేషము. a steady pace, నిబ్బరపు గమనము. Steadiness, నిబ్బరము. A long drawn out vowel. మూడు మాత్రకాలముగల స్వరము. A note, a quaver. స్వరభేదము, తాళమానలఘు త్రయము, తాళప్రాణాంగభేదము.

ప్లుష్టము *adj.* : Burnt, కాల్పబడిన.

ప్లోషము *n.* : Burning combustion, కాల్చుట.

ఫ

ఫకీరు *n.* : A fakir, an ascetic.

ఫక్కీ *n.* : Manner, రీతి, ప్రకారము.

ఫక్కిక *n.* : A single treatise ఏకగ్రంథము.

ఫక్తు *adj. & adv.* : Only, merely, simply, మాత్రము.

ఫణి *n.* : A serpent or snake A hooded serpent. **ఫణీతల్పగుడు** *n.* : A name of Vishnu who reclines on Adi Seshu, the chief of snakes.

ఫణిజ్జకము or **ఫణిర్జకము** *n.* : A delicate sweet smelling plant, apparently a sort of Basil with small leaves. మరువము లేక తులసి.

ఫణితము *adj.* : Told, said, cited, adduced, praised. **ఫణితి** *n.* : speech, a word, వాక్కు, Mode, way. course of conversation. ఫక్కిక, సరణి.

ఫయిసలా or **పయిసలా** *n.* : A decision, settlement. విమర్శ, తీర్పు.

ఫర్మానా or **పర్మానా** *n.* : A firman; a command, warrant, royal mandate. **ఫర్మాయించు** *v.a.* : To command, direct, order, appoint.

ఫలకము *n.* : A shield, కేడెము, డాలు. A die or round piece of metal, బిళ్ల, పలక. కపోలఫలకము the orb of her cheek, her plump cheek. The wooden bottom or frame of a bed, ఊరుఫలకమందు on the lap.

ఫలము *n.* : A fruit. A crop. Fruit, profit, use, advantage, benefit, a reward, result, consequence. దుస్స్వప్న ఫలము the fulfilment of a portentous dream. **ఫలితము** *n.* : A fruit tree.

ఫలానా or **ఫలాని** *adj.* : Such, such and such a one. **ఫలానివాడు** such and such a man. **పలానిపని** such and such a work. **ఫలాని కార్యము** such and such an affair.

ఫల్గునుడు *n.* : An epithet of Arjuna.

ఫల్గువు *adj.* : Pithless, sapless. Vain, unmeaning, empty, useless. నిస్సారమైన, తుచ్ఛమైన, వట్టిది.

ఫసలి *n. Lit* : a crop or harvest. Hence, a season, one year. Fasli, the Fasli or Official year.

ఫాయిదా *n.* : Profit, gain. లాభము.

ఫారము *n.* : A tabular statement, పట్టీ. In printing, a form of printed matter equivalent to eight pages octavo.

ఫాలము *n.* : The forehead. The share of a plough. A cotton cloth. ఫాలాక్షుడు or **ఫాలనేత్రుడు** *n.* : The 'Cyclops'. an epithet of Siva, who has an eye in his forehead.

ఫాల్గునము or **ఫాల్గునికము** *n.* : The twelfth lunar month, that in which the moon's change takes place, when the sun is in Pisces.

ఫిరంగి or **పిరంగి** *n.* : A European. A cannon.

ఫిరాయించు or **పిరాయించు** *v.a.* : To change, మార్చు. **ఫిరాయింపు** or **పిరాయింపు** *n.* : A change, మార్చుడము.

ఫిర్యాదు or **పిర్యాదు** *n.* : A complaint, a charge, మొర, నేరముమోపడము. **ఫిర్యాది** or **పిర్యాది** *n.* : A complainant, a plaintiff. **ఫిర్యాదు చేయు** *v.a.* : To lodge a complaint.

ఫుల్లత్ *adj.* : Blooming.

ఫుల్లము *adj.* : Blooming, opened, expanded, వికసించిన.

ఫూత్కారము n. A sound of sobbing, hissing or panting.

ఫెళఫెళ or **పెళ పెళ** (anuk.) n. A crash or smash; an uproar. అతడు ఆ దేశములో ఫెళపెళ లాడిస్తున్నాడు he is making a great uproar in the country.

ఫేనము n. Scum, froth, foam, నురుగు.

ఫేనిలము n. The Soap nut plant, కుంకుడు చెట్టు.

ఫేరవము or **ఫేరువు** n. A jackal. నక్క.

ఫైసలా or **ఫైసలు** n. A settlement, decision, sentence, decree, తీర్పు, పరిష్కారము.

ఫైసలా or **ఫైసలు** n. A settlement, decision, sentence, decree, తీర్పు, పరిష్కారము.

బ

బ *ba.* : The name of the letter B. ఒక అక్షరము.

బంక *n.* : Slime, mucus, gum, glue, gluten, gelatine, any thing glutinous, sticky or clammy like jelly or like clay. Stinginess, avarice. **బంకలు సాగు** *v.n.* : To be gummy or sticky. **బంకభేది** *n.* : Dysentery. **బంకభేది** *n.* : Dysentery. **బంక మన్ను** *n.* : Clay. రేగడమన్ను.

బంకు *n.* : A lane, సందువీధి, A guard, పారావాడు, కావలివాడు. One who pretends to be a hero, శూరునివలె నటించువాడు. **బంకెత** *n.* : A miserly woman. లుబ్ధురాలు.

బంకోలు (Name of a place.) *n.* : Bencoolen, whither criminals used to be transported. బంకోలుకుపంపు to transport, to sentence to transportation.

బంగనబయలు *n.* : An open plain. బట్టబయలు. బంగనబయలుగానుండే ఇల్లు a house upon a plain, not in an enclosure, a lonely house.

బంగల *n.* : An oven. కుంపటి.

బంగారము, బంగరము, బంగారు or **బంగరు** *n.* : Gold. **బంగారు** adj. Golden. The various names of gold are used (as in order languages) to denote Finc, noble, **బంగారు తీగలు** *n.* : A sort of rice.

బంగాళము *n.* : Bengal, వంగదేశము. **బంగాళా** *n.* : A bungalow or house standing alone. **బంగాళి** *n.* : A species of plantain, కొమ్మరిటి *adj.* : Bengali.

బంగి or **భంగి** *n.* : Bhang, or Indian hemp, గంజాయి. Also, the bangy or parcel post or mail. A parcel. బంగిముచ్చు *n.* : One who smokes bhangu. బంగితాగువాడు.

బంజారి *n.* : A tribe of gypsies, లంబాడివాండ్రు.

బంజేరు or **బంజరు** *n.* : A waste land, uncultivated land, బీడునేల. అనాది బంజరు land which is immemorially waste. *adj.* : Waste, uncultivated. బంజరు భూమి waste land.

బంటి affix : as high as; up to. లోతుయొక్క ప్రమాణము. మొలబంటి నీరు water up to one's waist. మోకాలి బంటి knee-deep. పుక్కిటి బంటి deep as far as the cheeks.

బంటు *n.* : A soldier, an armed attendant, a police officer, a servant; a pawn at chess. సేవకుడు. A devotee, భక్తుడు. A disciple, శిష్యుడు. A brave man, శూరుడు.

బండ *n.* : A rock, a block or slab of stone. రాయి, వెడల్పురాయి. a short pounder or pestle without a ferrule, పొన్నులేని రోకలి, పొట్టి రోకలి.

బండగు *n.* : A cage for catching wild beasts, & c., బోను.

బండము *n.* : A thing. తినుబండములు eatables.

బండారము or **బండారు** *n.* : A treasury, ఖజానా,ధనగృహము, సంచి కట్టు, బొక్కసము.

బండారు *n.* : Saffron ground on a stone. రాతిమీద రాచి పూసుకొనే పసుపు. **బండారుకఱ్ఱ** *n.* : A hard yellow wood like mango wood. The Karum timber tree. **బండారు పిచ్చుక** *n.* : "The golden head", a kind of bird, probably *Loxia philippenses*. పీత ముండము.

బండారుడు *n.* : One who tends buffaloes. బఱ్ఱెలను కాచువాడు.

బండాలము : See బండారము.

బండి *n.* : A cart, gig, carriage, coach, waggon, శకటము. A car, రథము. **బండిరేఫ** *n.* : "The great R". The letter ఱ; which is so named from బండి a wheel. శకటరేఫ.

బండు *adj.* : Indecent, uncouth, obscene, gross. బండితిట్టు coarse absue. బండుకూతలు or బండు బూతు gross language, ఆకతాయి మాటలు.

బంతి *n.* : A ball to play with. చెండు, కందుకము. Any ball whether formed of cloth or of flowers, & c. The flower called marigold.

బంద *n.* : A small tank.

బందడము : Same as బందలము.

బందన *n.* : Slime, bird, lime, gum, paste, glue, cement, any viscous matter, anything sticky.

బందము or **బందాము** (బంధము.) *n.* : A tie or band to keep the legs together; hobbles or trammels used to confine cattle. Knee-haltering. **బందా** *n.* : One who is put in prison, చెరబడ్డవాడు.

బందరు *n.* : A sea port. The ordinary name of Masulipatnam, also called మచిలీబందరు.

బందలము or **బందడము** A widemouthed jar. వెడల్పునోరుగల కుండ.

బందారుచెట్టు *n.* : The Karum timber tree.

బంది *n.* : Imprisonment, confinement. చెర, కయిదుచేయుడము, నిర్బంధము. That which is imprisoned, చెరబడ్డది. **బందిపోటు** *n.* : Gang robbery, a predatory incursion, a decoity. **బందీఖానా, బందిఖానా** *n.* : A prison, చెరసాల.

బందు *n.* : A vulture; also called రామబందు and బోరువ.

బందెడ, బందేడుచెట్టు or **బంజరుచెట్టు** *n.* : Touchwood: a pithy wood that ignites easily.

బందోబస్తు *n.* : Security, భద్రము. A settlement, arrangement, a system of regulations.

బంధము *n.* : A binding, tie, or fetter. కట్టు. A position or attitude. Confinement, imprisonment, చెర. A pledge, కుదువ. A knot, ముడి. **బంధకవనము** or **బంధకవిత్వము** *n.* : A poem composed in a fantastic form; either in the shape of a sword (ఖడ్గబంధము), or, a serpent (నాగ బంధము), & c. చౌసీతి బంధములు 84 ways, i.e., sorts of attitudes.

బంధురము *adj.* : Uneven, undulating, wavy, ఎగుడుదిగుడు. Bowed, bent, వంగిన. Pleasing, delightful, handsome, beautiful. ఒప్పిదమైన. Thick, దట్టమైన. *n.* : A swan. కలహంస.

బంధులుడు *n.* : A bastard. కులటా సుతుడు, గుడిసెవేటు దానికొడుకు, రంకుటాలి కొడుకు.

బంధువు or **బంధుడు** *n.* : a kinsman or relation. **బంధుత్వము** *n.* : Relationship, affinity, consanguinity.

బంపు *n.* : Dirt on the teeth, పండ్లపాచి, పాకుడు.

బంబ *n.* : The sound of a conch. శంఖాదిధ్వని. *adj.* : Large, స్థూలము. **బంబోతు** *n.* : A fat bull. పోతరించిన యెద్దు. A very fat person. మిక్కిలి బలిసినవాడు.

బంభరము *n.* : The large black carpenter bee. భ్రమరము, తుమ్మెద.

బకదారి *n.* : A dove or pigeon. పావురాయి, పారావతము.

బకవ *n.* : A heron. వక్కు కొంగ. బకధ్యానము hypocrisy. (The heron seems to stand praying or meditating, while in truth he is aiming at his prey the fish.) **బకవైరి** *n.* : A title of Krishna or Bhima, who slew the demon named Baka. కృష్ణుడు, భీముడు.

బకానుచెక్క *n.* : The Sappan wood or Sampfen wood. The Chay root which produces red dye. Redwood. ఎర్రచాయచేసే చెక్క.

బకాయ or **బకాయి** *n.* : Arrears, balance due.

బకోటము : Same as బకము.

బక్క *adj.* : Thin, lean, meagre. Poor. బక్కవాడు or బక్కపలచనివాడు a lean thin person. **బక్కటిల్లు** *v.n.* : To become lean, to become emaciated.

బగబగ or **భగభగ** (anuk) *n.* : The noise made by blazing fire. అగ్ని జ్వాలాధ్వని.

బగళము *n.* : Avoidance, the act of moving aside, తొలగుడు. **బగళము సేయు** *v.a.* : To remove, తొలగించు.

బగి *n.* : A side, direction, ప్రక్క.

బగిసి or **బగిస** *n.* : A kind of tree. **బగిసి, బవిసి** or **బైసి** *n.* : Wealth, riches, భాగ్యము. Respect, గౌరవము.

బగీలు *n.* : A sudden fear.

బగ్గముపాడు *adj.* : Quite ruined or waste, మిక్కిలిపాడు.

బగ్గు *n.* : A blaze. The noise produced by a blazing fire, మండుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. **బగ్గి** *n.* : Ashes, బూడిద. **బగ్గుండి** *n.* : Red powder, రక్తవర్ణ చూర్ణము.

బగ్గె or **వగ్గె** *n.* : Skill, cleverness.

బచాయించు *v.a.* : To preserve, save or rescue. బచావు protection, preservation, security.

బచ్చెన *n.* : Paint, colour. వర్ణము. The act of applying paint, పూత. *adj.* : Painted, lacquered. **బచ్చెనపెట్టె** a lacquered box. బచ్చెనబొమ్మ a painted doll or puppet.

బచ్చలి or **బచ్చలికూర** *n.* : Indian Spinach, ఉపోదకి.

బచ్చు or **బచ్చువాడు** *n.* : A Vaisya, Chetty or Komati, వైశ్యుడు. A treasurer, బొక్కసమునకధికారి.

బజంత్రీ or **భజంత్రీ** *n.* : Music, A musician, మేళము, మేలగాడు.

బజగడగు or **బజగడుగు** *adj.* : Unsteady, నిలుకడలేని. బజగడుగుది an unsteady woman. నిలుకడలేని ఆడుది.

బజాయించు *v.a.* : To beat soundly.

బజీతు *n.* : Disgrace, భంగము. బజీతు చేయు or Disgrace, భంగముచేయు.

బజ్జి *n.* : A dish of vegetables, a chutney, పచ్చడి.

బజారు *n.* : shop, అంగడి. The merchant's quarter, a market అంగడివీధి, **బజారు మాట** *n.* : A rumour, town-talk, వీధులలో చెప్పుకొనుమాట.

బజ్జడి *n.* : A kind of pace or gait, పాదవిన్యాస విశేషము.

బటమురులు *n.* : Nostrils. ముక్కు చర్మములు.

బటాకబయలు, బటాబయలు or **బట్టబయలు** *n.* : A quite open place. adj. : Broadly open, quite naked or evident.

బటానీలు *n.* : Peas.

బటారము *adj.* : Great, large, గొప్ప, పెద్ద. showy in outward appearance but worth nothing intrinsically.

బటాబహారము (బటారము + బహారము) *n.* : Gentlemanliness, greatness పెద్దరికము.

బటు or **బటుక** *n.* : A Brahmin bachelor. బ్రహ్మచారి, బటువస్త్రము a bachelor's cloth. బడుగు వస్త్రము.

బటువు *adj.* : Round, circular, spherical. గుండ్రని. Firm, దృఢము. *n.* : Roundness, గుండ్రన. A thin ring, పలుచని ఉంగరము, **బటువు** or **బటువుబిళ్ల** *n.* : A small round pillow, a round bolster, బిళ్ల తలగడ.

బట్ట *n.* : Cloth, clothes. వస్త్రము. బట్టావు. a dappled cow. Blad.

బట్టబయలు *n.* : an open plain, an open country, an expanse. బట్టబయలుగా openly, బాహాటముగా See బటాబయలు or బటాకబయలు.

బట్టమేక *n.* : The great Indian Bustard.

బట్టి *n.* : A still for drawing spirits, & c. సారాయి మొదలగునవి కాచేబాన. A kiln. ఆవము. Talkativeness. వాగ్ధోరణి. **బట్టికాడు** *n. Lit.* One that is talkative, i.e., a parrot or myna.

బట్టినకో *n.* : A stick with the aid of which bags of corn are lifted and placed on the backs of oxen.

బట్టు, బట్టువాడు or **బట్రాజు** *n.* : A bard, herald : a chanter of titles and praise. వంది, బట్రాజులు a caste of Sudras who as a rule are eulogisers by profession.

బట్టువాసంచి *n.* : A wallet, జోల్నా.

బట్టె *n.* : A water-course fed by a river, a streamlet. కాలువ. తొట్టిబట్టె the trough of a well.

బట్లె *n.* : A kind of an earthern cover over a pot, ఒక విధమైన మూకుడు.

బట్వాడా or **బట్టువాడా** *n.* : Distribution, disbursement. బట్వాడా చేయు to disburse, or pay out, as money or goods.

బడ or **బడా** *adj.* : Large. పెద్ద. adv. Very, మిక్కిలి. బడకొండ a large hill.

బడప *n.* : A difficulty, a source of trouble or danger, a calamity, ఇడుమ, ఆపద.

బడబ *n.* : A mare. ఆడగుర్రము.

బడబడ *n.* : A rumbling or gurgling noise, పారుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము.

బడబాగ్ని or **బడబానలము** *n.* : An inextinguishable flame : fire that burns under water.

బడలు *v.n.* : To be weary, or fatigued, to tire, to flag, to be exhausted. ఆయాసమునొందు, అలయు. *n.* : Fatigue, అలసట. **బడలుపడు** or **బడల్పడు** Same as బడలు.

బడవా *n.* : A pimp, తార్చువాడు, తార్చునది. A base wretch, లుచ్చా.

బడాయి *n.* : Boasting, bragging, జంభాలు. బడాయికోరు a boaster, braggart.

బడి or **బరి** (v. పడు = to read. పడి. పఠించు is cognate with it.) *n.* : A school. పాఠశాల, పల్లెకూటము.

Order, క్రమము. Firmness, దిట్టము. **బడికోలు** n. Resemblance, an example. చాలు, పోలిక.

బడి *adj.* : Slight, petty. **బడివారడి** *n.* : Apportionment, allotment, lot. The share of revenue levied on each farmer. ప్రతిమనుష్యునకు వేసెడు పన్ను.

బడిత or **బడిద** *n.* : A stake, thick stick, cudgel. గుదియ.

బడితపారము : See under బడి n.

బడివి *n.* : A circular movement. A ceremony performed to remove the effects of the evil eye, బడియుట.

బడియ or **బడిద** *n.* : A stake or short thick stick. A cudgel. చిన్న దుడ్డుకర్ర. పిచ్చిబడియ a fool. See బడిత.

బడియు *v.n.* : To remove the effects of the evil eye. (దృష్టిదోష పరిహారార్థము) దిగదీయు. **బడిసి** *n.* : A charm or amulet. రక్ష. **బడిసివాటు** *n.* : Taking away the effects of the evil eye, దిగదీసివేయుట.

బడిలి *n.* : A hole, తూటు, బెజ్జము, రంధ్రము.

బడిశము *n.* : A fishhook. చేపలనుపట్టే గాలము.

బడుగు or **బడువు** *adj.* : Weak, Lean, skinny, కృశము, అశక్తమైన, Poor, necessitous. బడుగు రాక్షసుడు a gaunt demon. బడుగునడుము. (and Amukvi.) a slender waist. బడుగు పనులు. drudgery, servitude. బడుగు భక్తులు poor saints.

బడువ : Same as బాడువ.

బడె : Same as బడియ.

బడ్డు *n.* : The male organ of generation, మగగురి.

బణాతు : See బనాతు.

బణ్నము or **బణ్ణము** *n.* : A pile of new brass pots. కొత్త ఇత్తడి పాత్రముల సమూహము.

బతము *n.* : A vow, వ్రతము.

బతినీ *n.* : A kind of silk cloth.

బతిమాలు or **బతిమాలుకొను** *v.a.* : To pray, beseech, importune, beg. దైన్యముతో వేడుకొను.

బతుకు, బ్రతుకు or **బ్రదుకు** *v.n.* : To live, subsist. To survive : to be delivered or saved.

బత్తడి, బత్తళి, బత్తడిక or **బత్తళిక** *n.* : A quiver, అమ్ములపొది.

బత్తాయి *n.* : Batavia. బత్తాయినారింజ పండు a Batavian orange.

బత్తి *n.* : Faith. బత్తిగల faithful. **బత్తుడు** *n.* : A worshipper. బక్తుడు. The caste title of all the five castes of artificers as వడ్లబత్తుడు a carpenter. కడుపుబత్తుడు one who makes a god of his belly.

బత్తీస *n.* : Thirty two.

బత్తెము or **భత్తెము** *n.* : Subsistence, allowance, batta. Daily allowance

in money or food. దినబత్తెము daily bread. బత్తెకర్చు daily expense.

బదనిక *n.* : Any parasitic plant.

బదర *n.* : A crack, పగులు కుండ బదరపోయినది the pot is cracked.

బదరి *n.* : The jujube tree. రేగుచెట్టు. బదరము the *jujube* fruit.

బదరికము *n.* : A box. పెట్టె.

బదులు *n.* : Exchange, a substitute. మారు. కవి A loan. చేతి బదులు or చేబదులు a loan given without a bond being executed. *adj. & adv.* : instead, in the place of. బదులుజాబు a reply to a letter.

బద్దకవ or **బద్దకము** *n.* : Laziness, indolence, sloth. Heaviness, పాలుమాలిక. Delay, ఆలస్యము.

బద్దపరి : See బ్రద్దపరి.

బద్ది *n.* : A certain plant. చిరి బద్దివేరు.

బద్దించు *v.a.* : To test a previous measurement (of land, & c.) to check, verify. సరిగానున్నదో లేదో చూచుటకు కొలిచినదే మరల కొలుచు.

బద్దు or **బద్దుర** *n.* : A lie, అబద్ధము.

బద్దె *n.* : The fag, end or selvage of a web, వస్త్రము మొదలు, వస్తి, బట్ట మొదటి భాగము. A slip of cloth.

బద్ర *n.* : Twelve, పండ్రెండు.

బద్రవ *n.* : Safety, పదిలము. interj, Beware ! Take care, be on your guard. పదిలము.

బధిరము *adj.* : Deaf. చెవుడు. **బధిరుడు** *n.* : A deaf man, చెవిటివాడు. **బధిరితము** *adj.* : Made deaf, బధిరముగా చేయబడిన.

బద్ధము *adj.* : Tied, bound. కట్టబడిన. బద్ధవైరము rancour, fixed hatred. బద్ధాంజలులై with clasped hands, i.e., very humbly. **బద్ధము** or **బద్దము** *n.* : A boundary limit.

బనాతు or **బణాతు** *n.* : Broad cloth, woollen stuff, సగళాతు.

బనాయించు *v.a.* : To attach, to add. To fabricate, make up. **బనాయింపు** *n.* : Fabrication.

బనారసు *n.* : Benares, కాశి.

బన్నము *n.* : Disgrace, అవమానము, మోసపోవడము. Difficulty, trouble, misfortune. ఇడుమ, ఆపద. **బన్నవడు** *n.* : To be disgraced, భంగము నొందు.

బ్రభువు *adj.* : Buddy, tawny, red, iron grey, like the colour of the ichneumon. Brown, పింగళవర్ణము. Yellowish green, పచ్చని *n.* : A brown cow, కపిలగోవు. Siva శంభువు.

బమ్మ Brahma. **బమ్మగుడ్డు** *n.* : The globe, sphere, mundane egg. బ్రహ్మాండము.

బమ్మరించు, బమ్మరిల్లు *v.n.* : To err, to go wrong, భ్రమించు, to be confounded, to be afraid or amazed, బెదరు, తొందరపడు. **బమ్మెరపోవు**

v.n. : To be in right or confusion భ్రమపడు, కళవళపడు.

బయకాడు *n.* : A musician, గాయకుడు, గానవిద్యోపాధ్యాయుడు. **బయకారము** *n.* : a youthful prank. **బయకారి** *n.* : A sprightly woman, విలాసవతి.

బయలు, బయిలు or **బైలు** *n.* : The outside. An open place, open country, బహిఃప్రదేశము, చెట్లుచేమలు లేని చోటు. The sky, ఆకాశము. *adj.* : Empty, unoccupied, శూన్యము. **బయలుతామర** *n.* : The land lotus, మెట్టతామర.

బయానా *n.* : An advance of money, earnest money, సంచకరువు.

బయ్యంకలు : Same as వేవిళ్లు.

బయ్యడు *n.* : A dull man, మందుడు.

బరక *adj.* : Rough, sharp, కరుకైన, పిండి బరకగా ఉన్నది the flour is rough to the touch. **బరకభూమి** *n.* : Saline soil. **బరకము** *n.* : A load or bale of cotton.

బరగడము *n.* : A tree.

బరటు *v.a.* : To scratch, to scrape, గోకు. To scratch so as to call one's attention to anything, సైగగా గోకు.

బరడు or **బెరడు** *n.* : The rough bark of the tamarind and certain other trees, చింతలు మొదలైనవాటి పై బెరడు *adj.* : Sminny, lean, as the ribs.

బరణి, బరిణ, బరిణె or **భరిణ** *n.* : A casket, small jewel-case, pill box, కరాటము. పాచికలబరిణ a dicebox. **బరణిచుక్క** or **భరణి** *n.* : The second lunar mansion consisting of three stars in a triangle.

బరతపిట్ట or **భరతపిట్ట** *n.* : A species of wagtail : Chendul.

బరతరపు or **బర్తర్ఫు** *n.* : Discharge, dismissal. **బరతరపుచేయు** *v.a.* : To dismiss from service.

బరపట *n.* : A kind of grass or its grain. తృణవిశేషము, తృణధాన్య విశేషము.

బరబర (anuk) *n.* : The noise made in dragging anything along the ground. వానికాళ్లు పట్టుకొని బరబర ఈడ్చినారు they dragged him violently along the ground.

బరమా or **బర్మా** *n.* : A bradawl, a drill, a kind of auger or gimlet worked with a string, తొరపణము.

బరవసము *n.* : Courage, ధైర్యము. Perseverance, persistence. పూనిక, బరవసమొప్పగా with importunity. పూనికదలిర్పగా.

బరాతము *n.* : An assignment, a written order for payment a cheque or draft. బరాతము చెప్పు to transfer the responsibility to another, to ask another to pay for one.

బరాబరి or **బరాబరిక** *n.* : Alertness, హెచ్చరిక. *adj.* : Right, just, proper, సరియైన, బరాబరి చేయు to make equal.

బరి *n.* : A side. పార్శ్వము. **బరి యెముకలు** *n.* : The ribs, ప్రక్క యెముకలు. **బరిశూల** *n.* : Liver complaint, పక్కశూల, See బరిగి.

బరికె *n.* : A small stick or bough, a switch. A dried rough palmyra bough, గరుకులు గల యెండిన తాటిమట్ట. *adv.* : Rough, చింపిరి.

బరిగి (another form of బరి.) *adj.* : Empty, ఏమియులేని, శూన్యము. **బరిగిరవుతు** *n.* : One who rides a horse without a saddle. కళ్లెము వేయని గుర్రము మీదనెక్కెడు సారథి.

బరిగె *n.* : A small kind of grain, like fine rice.

బరిచి *n.* : A spear, ఈటె, కుంతము.

బరిణ or **బరిణె** *n.* : A little box. పొడి బరిణె a snuff box. **బరిడెగవ్వ** or **బరిణెగవ్వ** *n.* : A kind of cake, భక్ష్యవిశేషము, హంస. **బరిణపురుగు** or **బరిడె పురుగు** *n.* : A cockroach. బొద్దింక, బొద్దీగ.

బరివెంక *n.* : A certain tree with small leaves. ఖరపత్ర, పక్కెచెట్టు.

బరిస *n.* : A club with iron bands, ఇనుపకట్ల గుదియ, పరిఘము.

బరుకు *v.a.* : To scratch. To lacerate, tear. గీరు. To scribble in writing.

బరుజు *n.* : small bell, గజ్జె. కింకిణి.

బరువడి *adv.* : Again. మరల.

బరువు or **బళువు** *n.* : Weight, heaviness. A load or burden. భారము. *adj.* : Heavy, బరువు బండ్లు laden carts.

బరుసు *adj.* : Rough, coarse, కరుకైన, గరుకైన. Brutal. బరుసుకూక a dreadful roar.

బరెంక *n.* : A kind of tree, కపితక వృక్షము.

బర్బరుడు *n.* : A blockhead, or fool, పామరుడు. **బర్బరము** *n.* : The name of a country, ఒకదేశము. A sort of drum, తంతిడోలు.

బర్బూరము *n.* : The Babul tree which produces gum arabic. Mimosa arabica, తుమ్మచెట్టు, యుగాళాక్షము.

బర్ర *n.* : A switch, sapling.

బర్రింక *n.* : A plant, the stiff stalks of which are used as tooth brushes.

బర్రె or **బర్రెగొడ్డు** *n.* : female buffalo. ఎనుము, గేదె. మహిషి A simpleton or blockhead, బర్రెగొంతు a hoarse deep voice.

బర్హము *n.* : A peacock's tail. నెమలి పింఛము. **బర్హి** *n.* : A peacock. నెమలి. **బర్హిష్టము** *n.* : The plant called Peacock's Pride. A perfume extracted from its root. దేవదారు బంకతో చేసిన ధూపద్రవ్యము.

బర్హిస్సు *n.* : Fire, అగ్ని. The sacred grass, used like hyssop, in sacrifices. కుశ, దర్భగడ్డి. **బర్హిశ్శుష్మ** or **బర్హిశ్శుష్ముడు** *n.* : A name of the god of fire, అగ్ని.

బల *n.* : A spell or charm విద్యావిశేషము.

బలపము *n.* : Potstone, a whitish chalk like a slate pencil. A slate pencil.

బలబల or **వళవళ** *adv.* : Brightly : more and more. బలబల తెల్లవారినది it was dawning rapidly.

బలభిత్తు, బలభేది, బలసూదనుడు, బలారాతి, బలారి or **బలధ్వంసి** *n.* : Epithets of Indra, as being the slayer of the demon Bala.

బలము *n.* : Strength, might, power, influence. Efficaciousness, potency, Force, rigour, severity. సత్తువ, సారము, బలుపు. **బలదేవుడు, బలభద్రుడు** or **బలరాముడు** *n.* : Balarama, Krishna's brother. **బలదేవుడు** *n.* : Wind, వాయువు. **బలపడు** (బలము+పడు.) *v.n.* : To increase, అధికమగు. **బలహీనము** *n.* : Weakness, debility, *adj.* : Weak, strengthless. powerless. **బలాత్కారము** *n.* : Violence, force, severity, exaction.

బల, బళా, బలారా or **భళా** *interj.* : Well done! well well! very good.

బలాక or **బలాకము** *n.* : A sort of crane, or curlew, తెల్లకొక్కెర.

బలి *n.* : Tax, royal revenue, tribute, కానుక, పన్ను. An ablation. A religious offering in general, presentation of food & c. పూజోపహారము. **బలిపుష్టము** or **బలిభుక్కు** *n.* : The devourer of the sacrifice. **బలిపీఠము** *n.* : An altar. **బలిపెట్టు** or **బలివారు** *v.a.* : To sacrifice, to kill చంపు.

బలిజె *n.* : The name of a caste among Telugu and canarese Sudras. బలిజెవాడు a man of that caste.

బలితము *adj.* : Strong, బలిష్ఠము. Stout, స్థూలము. కానుబలితమయ్యె the waist became stout.

బలియు *v.n.* : To become corpulent, or strong, to grow fat, big, thick, stable, firm; స్థూలించు To increase, thrive, prosper, multiply or be augmented, అధికమగు.

బలు or **బల్** *adj.* : Big, strong, mighty, great, exceeding, large, much, very. **బలువిడి** or **బల్విడి** *n.* : Way, manner, విధము. *adv.* : Much, vehemently, severely, strongly అత్యంతము.

బలుగు *n.* : A twig, a switch. బలుపు See under బలియు.

బలుపు or **బళువు** *n.* : Weight, a load or burden; బరువు. Strength, బలము. **బలువుడు** *adj.* : Strong, బలము గల *n.* : A strong man, బలవంతుడు, బలియుడు.

బలుసు : ఆజరిచెట్టు. The thorny Caray. బలుసాకు the leaves, eaten as a wretched diet. **బలుసుకూర.** నల్లబలుసు the black species.

బలె *adj.* : Much, very బలెబాగా ఉన్నది that's very good. *Interj.* : Very good! fine!

బల్బజము *n.* : A sort of grass, మొదవ గడ్డి. *adj.* : sapless, useless, vain.

బల్ల *n.* : A bench, plank, board, table. A ship's deck. The disease called spleen. **బల్లకట్టు** *n.* : A large flat bottomed boat, a raft. వెడలుపైన అడుగు గల పడవ, **బల్లకూర్పు** *n.* : Wainscotting, planking, joiner's work. బల్లకూర్పుటిల్లు a house built of boards.

బల్లాడదట్టీ or **బల్లడదట్టీ** *n.* : A kind of belt. ఒక విధమైన కాసె.

బల్లి *n.* : A lizard. పాలబల్లి the white kind. మాలబల్లి the mottled kind చింతబల్లి the speckled kind.

బల్లిదము *n.* : Great strength, మిక్కిలి బలము. **బల్లిదము** or **బల్లిదపు** *adj.* : Strong, mighty. **బల్లిదుడు** *n.* : A vigorous or strong man. A hero. బలవంతుడు.

బల్లు or **భల్లు** *n.* : Suddenness, a sudden sound, తెల్లవారుటయందగు ధ్వన్యను కరణము. A crackling sound, విరుగుయంటదగు ధ్వన్యనుకరణము. **భల్లున** or **భల్లున** *adv.* : Suddenly, పెళ్లున. Broadly, brightly. బల్లున తెల్లవారె it dawned brightly, or, it was now broad day.

బల్లెము *n.* : A spear. ఈటె. వారికి వీడు పక్కలో నొక బల్లెమువలె నున్నాడు he is a thorn in their side. **బల్లెముల** Same as బల్లెము.

బలా, బళారె, బళారే, బళి, బళిర, బళిరయ్య, బళిరె, బళిరే or **బళీ** *adv.* : (Interjection expressive of praise or commendation.) Good! well done! very well, very good, (a word used in argument.)

బళాయి *n.* : A strong man, బలవంతుడు, కాశీ.

బళుకుబళుకు *adv.* : Tremulously, waveringly. (as a slender waist)

బవంతము *n.* : Deceit, cunning, కపటము, మోసము.

బవంతి *n.* : A house, containing an open area with rooms built at the corners and roofs between. నాలుగిండ్లు కలిసి కట్టిన కట్టడము.

బవని or **బవిని** *n.* : A kind of dance accompanied by story telling. సుద్దులు చెప్పుచు ఆడే నృత్యము. **బవనీ, బవనీడు,** or **బవినీడు** *n.* : A kind of dancer, వేషగాడు.

బవనిక : Same as బదనిక.

బవరము *n.* : Battle, war. యుద్ధము.

బవరి, బవిరి or **బ్రవి** *adj.* : గుండ్రము. *n.* : Riding a horse round a ring. వేడెము. **బవరి, బ్రవి, బవిరి, బవరి గడ్డము** or **బవిరిగడ్డము** *n.* : A well trimmed beard. దిద్దినటువంటి గడ్డము.

బవిర or **బవిరె** *n.* : An ornament worn from the tip of the ear. కొనచెవి యందుంచుకొను భూషణము.

బవిసి or **బైసి** *n.* : Prosperity, welfare, respectability, భాగ్యము, గౌరవము.

బస *n.* : A temporary abode, ఒకడు వచ్చి దిగిన చోటు. Home, abode, lodging. వాసస్థానము, ఉనికిపట్టు.

బసవడు, బసవన్న, బసవన, బసవయ్య, బసవేశుడు or **బస్వేశుడు** *n.* : A bull. వృషభము. The name of a bull sacred to Siva.

బసివి or **బసవరాలు** *n.* : A female dedicated in infancy to Siva as a prostitute. స్వైరిణి.

బసుమము *n.* : Same as భస్మము.

బస్తము *n.* : A he-goat. మేకపోతు.

బస్తా *n.* : A bale of goods.

బస్తీ *n.* : A town; a large town.

బహదరు or **బహద్దరు** *n.* : A nobleman, a lord.

బహిః *n.* : The outside. బహిని on the outside. బయట. **బహిష్కారము** or **బహిష్కరణము** *n.* : Expulsion, degradation : excommunication from sect or caste. వెలివేయడము.

బహు *adj.* : Very much, very numerous, plenty, abundant, విస్తారమైన. Many, అనేకమైన. బహుకాలము a long time. అది బహుబాగుగానున్నది that is very fine or good. **బహుత్వము** *n.* : Plurality. **బహుధా** *adv.* : In many ways. అనేక విధముల చేత. **బహుమతి** or **బహుమానము** *n.* : A present, donation, reward, gratuity. premium. పారితోషికము. **బహుళము** *adj.* : Abundant, plenty, అధికము, తరచు. *n.* : The waning or dark fortnight కృష్ణపక్షము. బహుళముగా abundantly. **బహు వచనము** *n.* : (In Grammar) the plural number. **బహూకరించు** *v.a.* : To bestow honour, to pay respect to సన్మానించు, గౌరవించు.

బాండువ *n.* : A pot, కుండ, ఘటము.

బాంధకినేయుడు *n.* : The son of a prostitute, గుడిసెవేటుదాని కొడుకు.

బాంధవము *n.* : Relationship, చుట్టరికము. **బాంధవుడు** *n.* : A relation, చుట్టము.

బాకా, బాంకా or **భాంకా** *n.* : A long trumpet, ఒకవిధమైన ఊదువాద్యము.

బాకి *adj.* : Wide, విశాలమైన, పెద్ద. **బాకినోరు** *n.* : A wide mouth. బాకినోటిమెకము a lion, సింహము.

బాకీ *n.* : A debt. ఋణము. బాకీ ఉన్నాడు he is in debt. బాకీపడు to incur a debt, to be indebted to. బాకీ చెల్లించు to pay a debt. బాకీదారుడు a debtor.

బాకు *n.* : A dagger, కటారి.

బాగములు, బాగలు or **బాగాలు** *n.* : Areca nut ready cut into pieces for eating. వక్కపొడి.

బాగు *n.* : Good, well being, a good state, or condition : health. క్షేమము, సుఖము.

బాగెము *n.* : Wealth, fortune, Good, సుకృతము.

బాజా *n.* : Music, beating of drums, & c. బాజా భజంత్రీలు musicians, a musical band. Music, drums and trumpets.

బాజారు or **బజారు** *n.* : A shop. అంగడి. A market, అంగడివీధి.

బాజు *n.* : A kind of hawk, శ్యేనవిశేషము. Brightness, brilliancy, కాంతి.

బాట *n.* : A road, way. రాజమార్గము. **బాటసారి** *n.* : A way farer, a traveller, దారినడచువాడు.

బాడబము *n.* : A devouring flame, consuming fire, a tremendous conflagration.

బాడవ or **బాడవపొలము** *n.* : A low lying moist land into which water drains, a boggy spot. A piece of low, swampy ground, వాక పొలము లేక నీరు వాక.

బాడసము or **బాడసపుచెట్టు** *n.* : A certain plant which has a red flower.

బాడిగ, బాడిగె or **బాడుగ** *n.* : Hire, rent. అద్దె.

బాడిత or **బాడిద** : Same as బాడిస.

బాడిదెపు చెట్టు or **బాడిసెచెట్టు** *n.* : A large thorny forest tree. బలభద్రిక.

బాడిస or **బాడిసె** *n.* : A carpenter's adze.

బాడు *n.* : A veil or covering, ముసుగు. **బాడుగోలు** (బాడు + కోలు.) *n.* : A low or mean man, మానహీనుడు. **బాడుదల** *n.* : Putting one to shame, అవమానించుట.

బాడువ or **బాడువ** *n.* : Marshy land, పల్లపునేల.

బాడె or **బాడి** *n.* : Mud, mire, slush, ooze, అడుసు, బురద. **బాడెపుండు** *n.* : A slughing ulcer.

బాఢము *n.* : A vow, ప్రతిజ్ఞ. *adj.* : Much, excessive, అతిశయమైన. Hard, firm. *adv.* : Very, మిక్కిలి.

బాణము *n.* : An arrow, A rocket. బాణాల చీర a sort of striped cloth like a plaid. **బాణాకర్ర** a quarter staff, a cudgel or pole used in gymnastics, **బాణాసనము** *n.* : A bow, విల్లు.

బాణలి *n.* : A metal frying pan with handles.

బాతలించు or **బాతళించు** *v.n.* : To be perplexed, to be puzzled, తత్తరపడు.

బాతాఖానీ *n.* : A loquacious person. Vain talking.

బాతి or **బ్రాతి** *n.* : Likeness. resemblance A great matter or affair. Greatness, గొప్ప విశేషము.

బాతు or **బాతువు** *n.* : A duck, పొట్టిబాతు a duck, పెద్దబాతు a goose. గూడబాతు the smaller pelican. చింకుబాతు the larger pelican.

బాద : Same as బాధ.

బాదము or **బాదాము** *n.* : The almond tree. బాదంకాయలు almonds.

బాదరము or **బాదరు** *n.* : The match of a matchlock. జానకితాడు, జానకితాడు ఉంచే కర్ణాటకపు తుపాకిచెవి.

బాదరాయణుడు or **బాదరాయణి** *n.* : An epithet of the sage Vyasa. వ్యాసముని. A mad man, వెర్రివాడు. A useless man, నిష్ప్రయోజకుడైన మనుష్యుడు.

బాదరా *n.* : Hurry ఆదరా. బాదరాగా in a great hurry.

బాదరించు *v.n.* : To be equal, సమానమగు.

బాదు *v.a.* : To thrash, beat, cudgel. పడబాదు to knock down. *n.* : Fees in grain paid to the village servants before the division of crop.

బాదుగా *adv.* : From time immemorial.

బాధ *n.* : Pain, trouble, affliction, plague, annoyance, grief. దుఃఖము. **బాధ్యత** or **బాధ్యత్వము** *n.* : Responsibility, liability. Relationship.

బాన *n.* : A kettle, a boiler, a large pot. కడప. చాకిబాన a washerman's vat or large earthen vessel.

బానగిల్లు or **బానగిలు** *v.n.* : To be forced, compelled or obliged, బలాత్కృతమగు.

బానసము *n.* : Cooking వంట. A cookroom, kitchen, వంటసాల. **బానసీడు** *n.* : A cook వంటవాడు.

బానిస or **బానిసె** *n.* : A female slave, or maid-servant, దాసి, **బానిసము** *n.* : Slavery, బానిసతనము, దాస్యము.

బావతు *n.* : An item, a head or section. *adj.* : Relating to సంబంధించిన.

బాపు or **బాపురే** *interj.* : Well done ! Huzza! బళీ O dear!

బాబా *n.* : A horse. An elephant. 'పొద్దు బాబాలు' the horses of the sun. చిలుక బాబావజీరు the parrot knight, i.e., Manmadha.

బాబు *n.* : Father, తండ్రి. A venerable man, పూజ్యుడు.

బాము *n.* : Birth, production. జన్మము. Grief, దుఃఖము. Embarrassment, entanglement.

బాయి *n.* : A woman's breast, mother's milk. స్తన్యము.

బార *n.* : A fathom, the length of the two arms extended. చాచిన రెండు చేతుల నడిమి కొలత, నాలుగు మూరలు. పదిబారలు twenty yards. **బారపోయు** *v.a.* : To spin, with the arm fully stretched.

బారంగిచెట్టు *n.* : A certain tree. అంగారవల్లి.

బారకము or **భారకము** *n.* : 'Weight, heaviness; a burden, load, బరువు. A crisis, ముమ్మరము.

బారకాసు *n.* : Baracks. సిపాయీలు ఉండే ఇండ్లవరుస.

బారము *n.* : Weight, బరువు *adj.* : Heavy, బరువైన.

బారసాల *n.* : A ceremony or festival, held on the eleventh day after the birth of a child.

బారసి *n.* : The twelfth day of a fortnight. ద్వాదశి, పండ్రెండవదినము.

బారి *n.* : Annoyance, trouble. ఉపద్రవము, తొందరర, వ్యధ, హింస.

బారికివాడు *n.* : A village watchman.

బారిముద్రరూక *n.* : A forged coin. A light coin, one of an old coinage. There is a proverb, cf. 'A shilling's a shilling but a crown's a crown.

బారిసమరు *v.a.* : To kill. చంపు. To annoy, trouble.

బారిసము *n.* : A mask, a masquerade, a disguise, వేషము.

బారీ or **బారి** : An elephant's tether, ఏనుగు కాలుకట్టెడు గొలుసు.

బారు *n.* : A line, row, series, వరుస. A troop. సమూహము. చీములబారు a line of ants. బారుతీరి standing in a line.

బారుచాపు : Same as బారచాపు.

బారుచేయు *v.a.* : To load a gun. తుపాకిలో మందుగుండు వేసి దట్టించు.

బారువ *n.* : A certain weight equal to twenty maunds. ఇరువై మణుగులు గల పరిమాణము.

బార్జపుచెట్టు *n.* : The tree called Moochy wood. See బాడిదపుచెట్టు.

బార్లాగా *adv.* : Wide open. బార్లాగా తీసిన తలుపు a door wide open.

బాల *adj.* : Young, tender, fresh. *n.* : A damsel, maid, virgin, పదునారేండ్లకు లోబడిన పిల్ల. **బాలకుడు** *n.* : A youth. పదునారేండ్లకు లోబడిన పిల్లవాడు. **బాలింత, బాలెంత, బాలింతరాలు** or **బాలెంతరాలు** *n.* : A woman in childbed. **బాలింత రోగము** or **బాలెంతరోగము** *n.* : Puerperal fever. **బాలిక** *n.* : A lass, or maiden. బాల. **బాలుడు** *n.* : A youth, a lad. **నెలబాలుడు** the new moon when one day old Plu : బాలురు.

బాలబంద *n.* : Rabbit weed, a plant with very deep roots. *Ipomca pescaprae*.

బాలీసు *n.* : A large pillow to recline against, ఒరుగుదిండు.

బాళి *n.* : Concern; affection, emotion, passion, love, desire, lust. కాంక్ష, విచారము; ఆశ, ఆసక్తి, మోహము.

బావ *n.* : A sister's husband, if older than oneself. అక్కమగడు. The son of mother's brother, or of a father's sister, if older than oneself.

బావనాలు *n.* : Outlines: the first lines drawn, when carving a statue.

బావి *n.* : A well, నుయ్యి. A tank, చెరువు. A spring, దొరువు. A pit, పల్లము. లంకెలబావులు, గొలుసుల బావులు, సంగడిబావులు or జోడుబావులు wells dug side by side.

బావిలీ *n.* : A gold earring. One kind is called పుడకబావిలి.

బావుకొను *v.a.* : To gobble, swallow, gurp, నోటినిండా కుక్కి మ్రింగు.

బావుటా *n.* : A flag, జెండా.

బావుడోరు *n.* : A horse's leading rein.

బావురుగాడు or **బావురుపిల్లి** *n.* : A tom cat, or wild cat. బావురనికూసే గండుపిల్లి, గండుపిల్లి.

బావురుమను *v.n.* : To be dreary. To echo, to resound as an empty house.

బాష్పము *n.* : A tear. కన్నీరు. ఆనంద బాష్పములు tears of joy.

బాస *n.* : A language, భాష. A slang dialect. A word or phrase. An oath; a command or adjuration, ప్రమాణము. A vow ప్రతిజ్ఞ.

బాసట *n.* : Assistance, aid, help. ఉపబలము, సహాయము.

బాసము : Same as జాలె.

బాసవాలు *n.* : A penitent, a sage, ఋషి, మునీశ్వరుడు. A god, గీర్వాణుడు, దేవత. **బాసవాలుదొర** *n.* : An epithet of Indra. ఇంద్రుడు.

బాసికము *n.* : A nuptial crown worn on the forehead of the bride and bridegroom. బాసికదండ a garland worn on the forehead. **బాసికపట్టు** *n.* : A sitting posture in which the legs are placed over each other, పద్మాసనము.

బాహ *n.* : The shoulder, బాహువు, భుజము. The upper arm, చెయ్యి.

బాహాటము *adj.* : Public, open, loud, notorious, undisguished. *n.* : Publicity, openness.

బాహిరము *adj.* : Made public, బయలు పడిన, బాహ్యము. Excommunicated, వెలియైన.

బాహుకము *n.* : A raft. సంగడి.

బాహుళ్యము (from బహుళము.) *n.* : Abundance.

బాహువు *n.* : The arm. **బాహుజుడు** *n.* : A Kashatriya. **బాహుపురి** or **బాహుదవము** *n.* : An ornament worn on the upper arm కేయూరము. **బాహుయుద్ధము** *n.* : A struggle, a hand to hand fight.

బాహ్యము *adj.* : Lying outside, that which is excluded, outer, external, public. వెలుపలిది, వెలియైనది. **బాహ్యుడు** *n.* : One who is outside, an outsider, an outcaste. శ్రుతిబాహ్యులు those who are not allowed to hear the Vedas, excommunicated people.

బాహ్లికము or **బాహ్లీకము** *adj.* : Brought from Balkhon, Saffron, కుంకుమ పువ్వు, కుంకుమము. Asafoetida, ఇంగువ. A horse from Balkh. బాహ్లిక దేశ జాతాశ్వము.

బింకము or **బింకెము** *n.* : Tightness, stiffness, Pride, presumption, arrogance, బిగువు, గర్వము. బడాయి A proud word గర్వోక్తి, బింకెములాడు to besaucy.

బింగిపారు *v.n.* : To send forth a lot of unhealthy shoots.

బింగురాజు *n.* : A sort of mocking bird, which is black and smaller than a crow.

బింజరము *n.* : A certain plant.

బిందము *n.* : a multitude. సమూహము.

బింది *n.* : A jewel worn by children or by women on their forehead. చేరుచుక్క.

బిందువు *n.* : A drop. (నీళ్ల) బొట్టు A dot, చుక్క A small circle or cipher representing the letters ఙ, న, or మ. సున్న.

బిందె or **బిందియ** *n.* : A metal vase, or pot, of a large size and with a narrow neck.

బింబము *n.* : An image, figure, shape, form, shadow, reflection. ప్రతిమ, ప్రతిబింబము. **బింబాధర** a rosy or ruby lipped maid.

బికారి or **బికాసి** *n.* : A beggar, బిచ్చుకాడు. A useless person, అప్రయోజకుడు. **బికిరము** *n.* : Alms, భిక్షము. బికిరాలమారి one inclined to begging, భిక్షమెత్తు స్వభావము గలవాడు.

బిక్కి *n.* : A certain jungle tree. అక్షోటము.

బిక్కిరించు *v.a.* : To erect or cock up, as the ears, రిక్కించు.

బిక్కు *n.* : Fear, fright, trembling, భయము. బిక్కుబిక్కుమని ఉన్నది she is all in a fright.

బిగ or **బిగియ** *adv.* : Tightly, **బిగతొక్కు** *v.a.* : To tread in or tread down tight. **బిగపట్టు** or **బిగబట్టు** *v.a.* & *n.* : To stop, to withhold, keep back, check, suspend. **బిగ్గర, బిగ్గెర** or **బిగ్గిర** *adv.* : Tightly, firmly. Aloud. బిగ్గరగా నవ్వు to laugh out.

బిచానా *n.* : A mattress, bedding, పడక.

బిచ్చము *n.* : Alms, బిచ్చమెత్తుకొను to beg. బిచ్చము పెట్టు to bestow alms. ఇది తమరు పెట్టిన బిచ్చముగా నెంచుకొంటాను. **బిచ్చగాడు** *n.* : A beggar, భిక్షమెత్తుకొనువాడు.

బిజుగు *v.a.* : To tell lies, బొంకు.

బిటారము *n.* : A coquettish prank, విలాసచేష్ట. **బిటారి** *n.* : A coquette.

బిట్టబిర్రు or **బిట్టబిర్ర** (బిర్రు + బిర్రు) *adj.* : Very tight or stubborn, మిక్కిలి బిగువు.

బిట్టు *n.* : Excess. A great action. హెచ్చు. అధికము. Firmness, tightness, దృఢత్వము. **బిట్టు** or **బిట్టుగా** adv. Greatly, much, మిక్కిలి. Often, తరచుగా Quickly, శీఘ్రముగా.

బిడ (another form of బిడ్డ) *n.* : A child. ఆబిడ or ఆవిడ that woman. ఈబిడ this woman. ఏబిడ which woman ?

బిడము *n.* : A cake of salt. ఉప్పట్టి, అట్టుప్పు.

బిడాయించు *v.a.* : To fold up a letter; to enclose in a letter: to join. ఒకదానిని మరొకదానిలో పెట్టు.

బిడారము or **బిడారు** *n.* : A caravan. వర్తకుల సమూహము, చనుప. A drove of loaded cattle. A load. A heap. వక్కలబిడారు a heap of sacks of areca nut. A camp or halting place. విడిది, బస, వాసస్థానము. కంచర బిడారము a tinker's camp.

బిడాలము *n.* : A cat, పిల్లి. **బిడాలి** n. A cat పిల్లి. A female cat.

బిడియము or **బిడెము** *n.* : Shame సిగ్గు. A dagger. కటారి.

బిడుంవు *n.* : An interval, leisure. అవకాశము. adj. Having an interval, అవకాశము గల.

బిడౌజుడు *n.* : An epithet of Indra.

బిడ్డ *n.* : An infant. శిశువు. A child. A son or daughter. ఎత్తువారిచేతి బిడ్డ a complaint simpleton. **బిడ్డకుట్టు** *n.* : The pains of parturition, labour pains. ప్రసవవేదన.

బిత్తరము *n.* : A flash of light. తళుకు. Brightness. A coquettish prank, an amorous gesture, శృంగారచేష్ట, ఒయ్యారము.

బిత్తల *n.* : Nakedness. దిసమొల. **బిత్తలి** *adj.* : Naked.

బిత్తెడ *n.* : A metal spoon, a ladle.

బిద్దము *adj.* : Broken, భిన్నము.

బిద్దు *v.n.* : To die, చచ్చు.

బిద్దె *n.* : Distress, misfortune, దుర్గతి. Hell, నరకము.

బినామి *n.* : A purchase in the name of another.

బినుగు *n.* : A sportsman or hunter. (an obsolete word)

బిన్నె *adv.* : Quickly, త్వరగా.

బిబ్బరిల్లు, బొబ్బరిలు, బిబ్బరించు or **బొబ్బరించు** *v.n.* : To howl, as a tiger, (పులి) కూయు. **బిబ్బరింత** or **బొబ్బరింత** *n.* : Howling. (పులి) కూత.

బిబ్బిలికాయ *n.* : A jewel worn by women on the third toe.

బిబ్బీ *n.* : A garland of leaves, flowers, & c., tied across a doorway or street. తోరణము.

బిబ్బీ *n.* : A lady.

బిబ్బోకము or **బివ్వోకము** *n.* : Coquetry, blandishment, playfulness. శృంగారచేష్ట.

బిబ్బోకవతి or **బిబ్బోకిని** *n.* : A coquette, or a flirt, విలాసవతి.

బిమ్మట, బిమ్మటము or **బిమ్మిటి** *n.* : Stupor, grief. మూర్ఛావస్థ. అచైతన్యము. వివశత, విస్మయజన్య స్తబ్ధత, భ్రమానుపడుట. Doubt, suspicion, misgiving, సంకోచము.

బియ్యము *n.* : rice when cleared from the husk. లక్క బియ్యము grain lac, i.e., gum lac sold in grains. సగ్గుబియ్యము sago.

బిరడ or **బిరడా** *n.* : A stopple, plug, cork. వీణెబిరడాలు the pegs of a lute.

బిరబిర, బిరాన, బిరాలున, బిరీన or **బిరీలున** *adv.* : Hastily, hurriedly, rapidly, round and round. Quickly, immediately. అతిత్వరితముగా.

బిరికీ or **బిరికీలసజ్జు** *n.* : A kind of necklace. మెడనుకట్టుకొనే సొమ్ము.

బిరుదు or **బిరుదము** *n.* : A badge resembling a medal. An honorary

distinctive mark. శూరలాంఛనము. బిరుదుగల honored with a badge. Courage, శౌర్యము.

బిరుబిర్రు (of stones falling) *adv.* : Quickly.

బిరుసు *adj.* : Hard, firm, coarse, harsh, rough. **బిరుసుగ** *adv.* : Harshly, roughly.

బిర్ర *n.* : Tightness. బిగువు. **బిర్ర బిగియు** *v.n.* : To become very tight. To stop completely.

బిలము *n.* : A hole, aperture, chasm, cavern, cave. రంధ్రము, గుహ, మహాబిలము the great expanse, the sky.

బిలింబిచెట్టు *n.* : The Bilimbi tree.

బిలిబిలి *adj.* : Sweet, delicate, nice. ముద్దైన, మురిపెపు.

బిలుకుమారు *v.n.* : To die. To be destroyed, to perish. **బిలుకుమార్చు** *v.a.* : To kill, to destroy.

బిలుగు *adj.* : Hypocritical. కపటమైన, మాయమైన.

బిల్మక్తా *n.* : A fixed annual rent, payable in all seasons; a consolidated lease; a fixed quit-rent or revenue assessed at a lower rate than the standard one. **బిల్మక్తాగా** *adv.* : By the bulk, in general మొత్తముగా.

బిల్వము *n.* : The Real or Bel Fruit Tree. మారేడుచెట్టు.

బిళ్ల or **బిల్ల** *n.* : Any small, round and flat thing, a disc or tablet. పలుచగా నుండి గుండ్రగానుండే వస్తువు. **బిళ్ల గన్నేరు** *n.* : The jalap plant which has lilac flowers. **బిళ్లపురుగు** *n.* : The red winged stinging beetle, one of the Cantharides.

బిళ్లు or **బిల్లు** *n.* : The Indian Satin wood tree; whose wood resembles the box wood.

బిస *n.* : The spring, as of a watch, & c. యంత్రపు కీలు. A machine, యంత్రము. A contrivance, device, ఉపాయము. **బిసబిస** *adv.* : Rapidly, with a spring.

బిసము *n.* : Fibres, film, as of the water lily. మృణాళము, తామర తూడు, తామర తీగె. **బిసప్రసూనము, బిసరుహము** or **బిసజము** *n.* : The water lily : literally, that which has sprung from fibres. తామర, పద్మము.

బిసాతు *n.* : Power, Breadth, Capital, stock. *adj.* : Worthless, worth but a trifle.

బిసి *n.* : A tie between a tatty or screen and a stick placed across to fasten it. తడికకు కట్టేది, తడికబిర్రు. **బిసిపోవు** *v.n.* : To loosen one's hold. పట్టువదలు.

బిసిని *n.* : A pond abounding with lilies. A lotus plant. తామరకొలను. తామరచెట్టు.

బిసిబిసి *adj.* : Sweet and savoury. లగువుబిగువుకల, ముద్దుగానున్న, బిసిబిసిమాటలు charming prattle. ముద్దుమాటలు.

బిస్తీ *n.* : A waterman, who loads an ox that carries water in skin bags, పకాళీ.

బిస్తు or **బిస్త** *n.* : Adversity, దుర్గతి. Hell, నరకము.

బిస్సు *n.* : A buzzing sound, a burst as of steam. దానిలో బిస్సు లేదు there is no 'go' in it.

బీగము *n.* : A padlock. తాళము బీగపు చెవి a key, తాళపుచెవి.

బీజము *n.* : A seed. విత్తనము, A testicle, ముష్కము. బీజాక్షరము or బీజము the essential part of a spell or charm.

బీట or **బీటిక** *n.* : A chink, crack, cleft, split. బీటలు వారిన పెదవులు chapped lips. **బీటగిల్లు, బీటగిలు, బీటలుపారు** or **బీటపోవు** *v.n.* : To be cracked, పగులు.

బీడు *adj.* : Waste. Base, low, inferior, poor, second-rate, as rice, or a colour.

బీతు *n.* : Fear, బయము. **బీతుకొను** *v.n.* : To be afraid, భయపడు. **బీతుకొలుపు** *v.a.* : To frighten.

బీద *adj.* : Poor, needy, downcast, dejected, wretched. *n.* : A poor or destitute peron. *plu.* : బీదలు, బీదనరాలు.

బీభత్సము, బీభత్స or **బీభత్సు** *n.* : Bewilderment, amazement. Horror, disgust, abhorrence, loathing. Rancour, ruthlessness. Distress, harassment.

బీమా *n.* : Insurance, Money paid for insurance.

బీర *n.* : The sharp angled cucumber. నేతిబీర the butter cucumber, చేతిబీర or చేదుబీర the bitter kind.

బీరము *n.* : Prowess, పరాక్రమము.

బీరాజు *v.a.* : To heap up, కుప్పవేయు.

బీరిజము *n.* : A testicle, ముష్కము.

బీరు *adj.* : Useless, వ్యర్థము. **బీరు పోవు, బీరుపారు** or **బీరుపడు** *v.n.* : To become useless, వ్యర్థమగు.

బీరువ *n.* : A bureau, a chest of drawers, an almirah, అలమారు.

బుంగ *n.* : The baggage belonging to a camp, సరంజాము.

బుంగ *n.* : A pot with a narrow mouth, చిన్న మూతిగల కుండ. **బుంగ నామము** *n.* : A variety of the Vaishnava mark on the forehead. See పంగనామము. **బుంగమూతి** *n.* : An ugly face.

బుంగడుపరచు *v.a.* : To cause to fall down. కూలునట్లు చేయు.

బుక్కడము or **బురుదబుక్కడము** *n.* : An eel.

బుక్కనము *n.* : The barking of a dog, మొరగడము.

బుక్కము *n.* : Excellent meat. ప్రసిద్ధమైన మాంసము.

బుక్కా, బుక్క or **బుక్కాయి** *n.* : A fragrant powder formed of various

ingredients. పిష్టాతకము, పటవాసకము. **బుక్కాము** *n.* : The pollen of flowers. పుప్పొడి.

బుగడ *n.* : A gold in worn in the tip of the car.

బుగబుగ *n.* : A bubbling sound.

బుగులు or **గుబులు** *n.* : A bubble, swelling, rising to the surface.

బుగులుకొను or **బుగులు పోవు** *v.n.* : To become visible. బయలుపడు. To gush forth, చిప్పలు, To increase, spread, విజృంభించు, వ్యాపించు.

బుగ్గ *n.* : The cheek : the inside of the cheek. A bubble. A spring of water, a fountain. **బుగ్గరించు** *v.n.* : To smell, as flowers about to bloom.

బుగ్గి *n.* : Ashes, dust. బూడిద, భస్మము.

బుచ్చి *adj.* : Little, small. చిన్న. **బుచ్చిగాడు** *n.* : A little fellow. చిన్నవాడు.

బుజ *n.* : A little cross denoting a caret. హంసపాదము. A cipher, కుండలీ కరణము, సున్న.

బుజపత్తిరి చెట్టు *n.* : A certain tree. భూర్జపత్రము.

బుజము *n.* : The shoulder.

బుజ్జగించు *v.a.* : To caress, or fondle. To pacify, console, calm, lull.

బుటక, బుటుకు, బుటిక్కు or **బుటుక్కు** *n.* : A plunge, Same as బుడుక్కు.

బుటా or **బుతా** *n.* : Flowered pattern in a cloth. బుటాపని flower-work.

బుట్ట, బుట్టి or **బుట్టిక** *n.* : A basket. A hamper, a small basket. కరండము.

బుడబుడ *n.* : A Gurgling : the sound a bottle makes when sinking in water.

బుడకోడి : A water fowl particularly a teal, నేరుకోడి బుడబుడ.

బుడమ *n.* : The plant named *Bryonia callosa*.

బుడము *n.* : The beginning, source, root. మొదలు. వానికి నాలుక బుడమునకు పెరుకుకొని వచ్చెను his tongue fell of from the root.

బుడాలున *adv.* : At once, బుడాలున మునుగు to sink like a shot.

బుడికిళ్లు or **బుడికిస్సు** *n.* : a kind of game.

బుడిగ or **బుడుగు** *adj.* : Small, squat, short and thick. పొట్టి, బుడిగి, **బుడిగ** or **బుడిగె** *n.* : A small pot. పిడత, సిద్దె.

బుడిపి or **బుడ్పి** *n.* : A bump or swelling. Callus : an exerescence, బొప్పి.

బుడిబుడి *adj.* : Easy, gentle. Trifling, petty. అల్పము బుడిబుడినడ a gentle pace. బుడిబుడిమాటలు muttered words.

బుడుక *n.* : A plunge into water, మునుక. A bath, స్నానము.

బుడుకు *n.* : A kind of cake. భక్ష్య విశేషము.

బుడుక్కున *adv.* : Slapdash, suddenly.

బుడుత or **బుడత** *n.* : A little one, a child. శిశువు, బిడ్డ, బాలుడు.

బుడుమలు *n.* : A species of grain. One species is called వంగాకు బుడుమలు.

బుడుసు *n.* : Hollowness. బుడుసు పోయిన lean, thin, fallen in.

బుడ్డ *n.* : A bubble, నీరుబుగ్గ. The disease called rupture, hernia, or hydrocele. **ఉచ్చబుడ్డ** the bladder. **బుడ్డకాకర** *n.* : A species of heart pea (కాకర) which is smooth leaved.

బుడ్డి *n.* : A bottle, a flask, plu. బుడ్లు, బుడ్డిచెంబు a sort of metal bottle.

బుత్తి *n.* : Enjoyment.

బుద్ది *n.* : Sense.

బుద్బుదము *n.* : A bubble, నీరుబుగ్గ.

బుధుడు *n.* : the regent of the planet Mercury. The planet Mercury. A wise or learned man, a sage. పండితుడు. **బుధవారము** *n.* : Wednesday. సౌమ్యవారము.

బుద్ధ *adj.* : Known, understood. ఎరిగిన, తెలిసిన.

బుద్ధి *n.* : Intelligence, intellect, understanding, mind, judgement, sense, wisdom, intention, inclination. Judgement, advice. **బుద్ధిమంతుడు** *n.* : A sensible person, a wise man. బుద్ధిగలవాడు. **బుద్ధిహీనత** *n.* : Stupidity, folly. అవివేకము.

బుద్ధుడు *n.* : A generic name for a defied teacher of the Buddhist sect. The name is especially applied to Gautama, the founder of Buddhism, who has been treated in the Puranas as the ninth incarnation of Vishnu.

బుధ్నము *n.* : The root of a tree. చెట్టు వేరు. An aerial root of a tree. ఊడ.

బుబ్బిలి *n.* : The whispering larch tree. See బొబ్బిలి.

బుభుక్ష *n.* : Hunger, భుజింపవలెనను కోరిక, ఆకలి. **బుభుక్షితుడు** *n.* : A hungry man. ఆకలిగొనినవాడు.

బుభుత్స *n.* : A desire to learn or to be taught. బోధగొనవలెనను ఇచ్ఛ.

బుయ్యారము *n.* : A prison. చెరసాల.

బురకా *n.* : A cloth cover. **బురకా వేసికొను** *v.a.* : To cover oneself with a cloth, కప్పుకొను.

బురజ *n.* : A small bell. చిరుగజ్జె.

బురటకొమ్ము or **బుర్రటకొమ్ము** *n.* : A syringe, a squirt, చిమ్మనగ్రోవి.

బురడా *n.* : A kind of cloth.

బురడిజింక *n.* : The Indian Gazelle, Gazella benetti. పొట్టిజింక.

బురద *n.* : Mud. అడుసు, పంకము. **బురదకమ్మి** *n.* : A stepping stone, a threshold or plank at a door. గడపకిందికమ్మి. **బురదపాము** *n.* : A water snake. నీరుపాము.

బురినిపంది *n.* : A small animal resembling the guinea pig in shape.

బురుక or **బురుకడు** *n.* : A child, బిడ్డ A hound, వేటకుక్క *adj.* : Short, పొట్టి.

బురుజు *n.* : A bastion, a tower or fortalice, ఫిరంగిపెట్టి కాల్చేదిబ్బ, గిడి, చిన్నకోట.

బురుడా *n.* : A lie. అబద్ధము.

బురుడుండు *n.* : A basket maker. మేదరవాడు.

బురుమా : Same as బరమా.

బురులు *n. plu.* : Meanness, inferiority. న్యూనత.

బురుసా*n.* : Red silk. ఎఱ్ఱపట్టు. Silk. పట్టు.

బురుసు *n.* : A brush. కుంచె, తూలిక.

బుర్ర *n.* : A nutshell; the shell or nut of any fruit. Any small box as a snuff box, or case. The skull or head. తలపుర్రె, బుక్కాబుర్ర a pouncet box.

బుర్రతలము or **బుర్ర ఏతము** *n.* : A kind of water lift. **బుర్రపిట్ట** *n.* : The Grey Quil, Coturnuis communis (F.B.I.) ఒక విధమైన పావురము.

బుర్రి *n.* : A heifer or young cow.

బుర్రు *n.* : A loud and sudden noise such as is made when a bird flies.

బులాకీ*n.* : A jewel worn on the middle of the nose between the nostrils.

బులియు *v.n.* : To enjoy happiness, to be happy. సుఖించు. **బులుపు** *n.* : Happiness, glee, joy, సుఖము, Fancy, liking, whim; a hobby horse, or pet. వేడుక, వాంఛ, ఉబలాటము.

బువ్వ *n.* : Food అన్నము. **బువ్వ, కుడుపు** n. The ceremony used on first giving solid food to an infant.

బుస *n.* : A puff, or whizz. Hissing, snorting, snoring, deep breathing. A sigh, నిట్టూర్పు.

బుసము or **బుషము** *n.* : Chaff, husk. ఉముక, పొల్లు. The thick part of curds. కుండ అడుగు పెరుగు, మీగడతీసిన పెరుగు.

బుసి *n.* : Embers, asbes, నిగురు. అతడు బుసి కప్పిన నిప్పు he is a fire hidden under ashes, his face conceals his thoughts.

బుసుకుజొన్న *n.* : n. A kind of great Millet, *Holcus succharatus*.

బుస్సు : Same as బుస. **బుస్సున** Puff (in blowing.)

బూక *n.* : Hypocrisy, బూటకము, మాయ.

బూగర *n.* : Grain thrashed but not yet winnowed. Trash, dirt, cobwebs, dust, mould. గడ్డినలిగిన పొల్లుకలిసిన ధాన్యము. ఇండ్లలోపలి వాసములకు పట్టిన బూసి, బూజు.

బూచి or **బూచము** *n.* : A ghost, spirit, devil. A monster. ఆడుబూచి a hag, an ogress.

బూజకాగులు *n.* : Painted vases vased in marriage processions అయిరేని కడవలు.

బూజు *n.* : Mildew, mould, dirt, as cobwebs, బజుపట్టు to become mouldy.

బూటకము *n.* : A trick, guile, prank. మాయ, వంచన. *adj.* : False, delusive.

బూడిద, బూడిదె or **బూడ్డ** *n.* : Ashes. బూడిద గుమ్మడి a white grey or ash coloured gourd, melon.

బూతము *n.* : A ghost. పిశాచము. A soul, ప్రాణి. **బూతపిల్లి** *n.* : A civet cat. పూతికము.

బూతి *n.* : Ashes, బూది, Food, తిండి.

బూతు *n.* : Foul language, obscenity; slang; nonsense, పలువతిట్టు, పలువ మాట. A flaterer, బట్టువాడు. బూతాటము the act of using foul language బూతులాడుట.

బూద *n.* : A milk-vessel. పాలకుండ. చదలన్ బూద, ఆకాశమునెడు బూదకుండను అనగా ఉట్టిపైనున్న పాలకుండను.

బూది Ashes. బూడిద. బూదిచరుచు to become mouldy, ash-coloured, pale, బూజుపట్టు. బూదివన్నె whiteness, paleness, తెల్లనివర్ణము, ధూసర వర్ణము.

బూదు : Same as బూజు.

బూదుపారు : Same as బూజుపట్టు.

బూబు or **బూబుసాని** *n.* : Mussulman woman. తురకస్త్రీ.

బూమి : Same as భూమి.

బూమె or **బూమియ** *n.* : A fib, fiction. మారువేషము, మాయ, వంచన.

బూర *n.* : A trumpet. *adj.* : Stout, స్థూలము. **బూరకాలు** *n.* : A swollen leg. A leg which is affected by elephantiasis, ఏనుగుకాలు.

బూరగ, బూరుగ, బూరుగు or **బూరువు** *n.* : The silk cotton tree. శాల్మలి. Its wood is like the poplar or sallow proverbially large and useless.

బూరె or **బూరియ** *n.* : A kind of sweet cake, a bun. భక్ష్యవిశేషము బూర్లె మూకుడు a frying pan. **బూరెచెట్టు** or **బావనబూరె** *n.* : A tree.

బూర్నీసు *n.* : Flannel,A blanket or thick woollen cloth. మెత్తని కంబళి.

బూల *n.* : Pith, as the centre of wood. గుజ్జు, బూలతీసివేసిన hollowed, pithless. బూలి pithless, sapless, నిస్సారమైన.

బూసము *n.* : Grain, ధాన్యము.

బూసరకాయ or **బుడ్డబుసర** *n.* : The berry called *Brazil cherry*.

బూసి *n.* : Dirt, మురికి. Cobwebs, ఇండ్లలో వాసాలకుపట్టే సాలీళ్లమగ్గాలు.

బృంద *n.* : The sacred Basil plant. *Ocimum sanctum*. తులసి. **బృందావనము** *n.* : A raised piece of ground, inside of a house, within which Hindus of the Vishnu sect raise and preserve this plant.

బృందము *n.* : A multitude, సమూహము. బ్రహ్మబృందము a circle or number of Brahmins.

బృందారకుడు *n.* : A beautiful or excellent being. సుందరుడు, శ్రేష్ఠుడు. A god, a demigod, a deity, an immortal. వేలుపు, దేవుడు.

బృంహితము *n.* : The roar of an elephant. ఏనుగుగీక.

బృహత్తు or **బృహతి** *adj.* : Great, large. గొప్ప. **బృహద్గంగ** *n.* : The main (stream of the) Ganges. **బృహన్నల** *n.* : A name assumed by Arjuna in his exile.

బృహస్పతి *n.* :n. The name of the priest of the gods, సురగురువు. **బృహస్పతి వారము** *n.* : Thursday.

బెంగ *n.* : Anxiety, sorrowing, pining. మనోవ్యధ, ఏకారిపోవడము. A cry. కూత. **బెంగగొను** or **బెంగపడు** *v.n.* : To pine for, to sorrow for. మనోవ్యాధిని పొందు.

బెండ *n.* : A vegetable .

బెండగిల్లు *v.n.* : To start on a journey, పెల్లగిల్లు, ప్రయాణమగు.

బెండు *n.* : Cork, pith. A float used in angling. జీలుగు. *adj.* : Sapless, నిస్సారమైన. బెండ్లదంట్లు sapless talks.

బెక్కువా *n.* : A sort of silk cloth.

బెక్కొట్టు *v.n.* : To pine, వాపోవు.

బెగటికంద or **బెగ్గటికంద** *n.* : A certain weed called Athanasia.

బెగడు, బెగ్గడు, బెగ్గడిల్లు, బెగ్గడిలు or **బెగడువడు** *v.n.* : To be alarmed, to fear. భయపడు. **బెగడు** *n.* : Fear, terror, భయము.

బెగ్గలము or **బెగ్గలికము** *n.* : Fear, concern, భీతి. బెగ్గిలు, బెగ్గిల్లు or బెగ్గలించు *v.n.* : To fear, dread, be alarmed. భయపడు, బెదరు.

బెగ్గురు or **బెగ్గురు** *n.* : The bird called the Adjutant crane, కురరి, సారసపక్షి.

బెగ్గోడి *n.* : A sort of wild fowl. ఒక జాతికోడి.

బెగ్గలుపడు *v.n.* : To be ruined. బొత్తిగా చెడు.

బెచ్చుకాయ *n.* : A fruit resembling the ఉసిరిక కాయ.

బెజ్జము *n.* : An orifice, bore, a small hole. సన్నని రంధ్రము, బెజ్జము పొడుచు or వేయు to bore a hole.

బెట్ట or **వెట్ట** *n.* : Heat. వేంద్రము. బెట్టశిస్తు revenue charged on a summer crop.

బెట్టిదము (బెట్టు + ఇదము). *n.* : Arrogance. ఉద్ధతి. Harshness, cruelty, క్రౌర్యము. A harsh expression, abuse. క్రూరోక్తి, తిట్టు.

బెట్టు *n.* : Hardness, difficulty, trouble. Respectability, esteem, regard. గౌరవము, హెచ్చు, ఉద్ధతి, అతిశయము.

బెట్టుడుత *n.* : The large or great squirrel.

బెడక *n.* :. An empty sack. ఉత్తగోనె.

బెదకు or **బెణకు** *v.n.* : To move, చలించు. To move aside, తొలగు To disperse, dissipate, చెదరు. దిశలు బెడకె the quarters of heaven shook. *n.* : Movement, చలనము. Moving aside or away from, తొలగుడు.

బెడగు *n.* : Fineness, prettiness, handsomeness, prime, grace, comeliness, elegance, prettiness, foppish airs. కులుకు, సొగసు, అందము, విలాసము, ఒప్పిదము. *adj.* : Great, large, అధికము. Pretty, మనోజ్ఞము. *v.n.* : To be beautiful or pretty, అందగించు. బెడగుతనము *n.* : Strength, greatness : fineness, గొప్పతనము, ఔద్ధత్యము, సొగసు. **బెడద** *n.* : Evil, misfortune. కీడు, చెరుపు. Pain, బాధ. Danger, ఆపద. A kind of cake ఒకవిధమైన భక్ష్యము.

బెడలి or **బెడలిక** *n.* : A sort of plant use in phedging.

బెడిద or **బేడిదము** *n.* : Horror, terror, dread, భయంకరత్వము. Cruelty, కఠినత్వము. Evil, కీడు, చెరుపు.

బెడిదుడు *n.* : A fearful or curel man. భయంకరుడు, కఠినుడు.

బెడిదురాలు *n.* : A fearful or cruel woman.

బెడియు *v.n.* : To separate or fly off as a splinter or a bit. తప్పు, వికలమగు, వీనికివానికి బెడిసినది they are now on bad terms.

బెడుకు : See బెణకు.

బెడ్డ *n.* : A small stone.

బెణకు, బెణుకు, బెడకు or **బెడుకు** *v.n.* : To be sprained. To totter, to quake, వణుకు.

బెణుగులు *n.* : Rafters in a roof or shed. పందిలికి అడ్డముగా వేసే కర్రలు.

బెత్త or **బెత్తలి** *n.* : The width of the four fingers, a hand-breadth. A hand, or measure of four fingerbreadths.

బెత్తెడు *n.* : A hand-breadth or measure of four inches.

బెత్తము *n.* : A cane.

బెత్తాలచాప *n.* : A rattan mat.

బెత్తిక *n.* : A flake, that which comes off in flakes as plaster. ఎండిన పెచ్చు, లేక, మంటిపెళ్ల.

బెత్తు : Same as బెత్తిక. Respectability. గౌరవము. A cane, బెత్తము.

బెత్తుపరికె *n.* : A sort of sprat. *Chatodou*. ఒక చేపపేరు.

బెత్తులెత్తు *v.n.* : To come off in flakes.

బెదరు, బెదురు or **బెదరుపడు** *v.n.* : To start, be frightened, భయపడు.

బెదరు or **బెదరు** *n.* : Fright, alarm, బెదరిన or బెదరిన frightened, timid, alarmed. *adj.* : Timid, పిరికి.

బెదరుపెట్టు *v.a.* : To threaten, to intimidate.

బెదురుపోతు *n.* : A timid person. భయశీలుడు.

బెదరించు or **బెదిరించు** *v.a.* : To threaten, bully, frighten.

బెదరింపు or **బెదిరింపు** *n.* : A threat, intimidation, frightening, threatening, bullying.

బెబ్బులి *n.* : A royal tiger. కన్నె బెబ్బులి a tiger's cub.

బెరడు *n.* : The bark of a tree, చెట్టుపట్ట. The shell or coat of a tamarind. చింతలు మొదలైనవాటిపై పెచ్చు.

బెరయు *v.n.* : To be or exist. ఉండు, వెలయు, కలుగు. to spread, వ్యాపించు. To unite, చేరు. To be pleased, సంతోషించు. To be wet, తడియు. To be touched, contaminated, affected, పొందు.

బెరయించు *v.a.* : To dip, to wet. కృపాంబు నిధి యందు బెరయించె, అనగా కరుణా సముద్రములో ముంచెను.

బెరసు *adj.* : Cruel, క్రూరము. Coarse, ముతక.

బెరాన or **బిరాన** *adv.* : At once, hurriedly, త్వరగా, వడిగా.

బెరికి *n.* : Want, defect, కొరత న్యూనత.

బెరుకు *n.* : Difference, భేదము. Use, ప్రయోజనము. Indifference, contempt అలక్ష్యము, అలక్ష్యము గల.

బెలంచి or **బెల్లించి** *n.* : The bird called a Shrike. చిన్న బెలంచిగాడు the Bay-back Shrike. సంకు బెలంచి the large Grey Shrike, ఎఱ్ఱబెలంచి the Rufous - backed Shrike.

బెలము : Same as బిలము.

బెలయు *v.u.* : To spread, వ్యాపించు.

బెల్లము *n.* : Jaggery, molasses, treacle. బెల్లపు సారాయి rum, being extracted from treacle. చెరుకు పానకము వండిన సారాయి. బెల్లంకంద.

బెల్లి *adj.* : Coquettish, deceitful. *n.* : Coquettishness, వంచకము. A fop, or coquette. వగలాడి, వంచకుడు, వంచకురాలు.

బెల్లించు *v.a.* : To coax, or wheedle, వంచించు.

బెల్లింపు *n.* : Coaxing, wheedling, బుజ్జగింపు, వంచన.

బెల్లిమాటలు or **బెల్లింపు మాటలు** *n.* : sweet words, సాంత్వనవాక్కులు, ఇచ్చకపు మాటలు.

బెల్లు or **పెళ్ల** *n.* : A flake of earth, & c.

బెల్లు తవ్వించు *v.n.* : To dig or break up ground. బెల్లు దుక్కి digging in lieu of ploughing. బెల్లు విరవడము to break up fallow ground.

బెళకు : Same as బెడకు.

బెళగు or **బెళంగు** : Same as బెడగు. *v.a.* : To cleanse or clean, పరిశుద్ధము చేయు.

బెళవ, బెళగువ్వ or **బెళ్లగువ్వ** *n.* : A dove. Various species are తిండి బెళగువ్వ the Bronze-winged Dove.

బెళుకు *n.* : Polish, brightness, a gleam, radiance, brilliancy. తళతళయను ప్రకాశము. *v.n.* : To shine brilliantly, తళతళమని ప్రకాశించు.

బెసుకు *v.n.* : To miss the mark, or glance aside. To slip through the fingers. బెడియు.

బెస్త or **బెస్తవాడు** *n.* : A man that belongs to the caste of fishermen and palanquin bearers. బోయీ.

బెహోరి or **బెహోరము** : See under బేహోరి.

బే or **అంబే** *n.* : The lowing of a cow.

బేగడ *n.* : Tale. కాకిబంగారు. అభ్రకము. A filament or very thin plate, as of talc, stone, or gold leaf. A kind of jewel. The name of a certain tune.

బేగి *adv.* : Quickly, త్వరగా.

బేగిరావు *n.* : A dromedary, టపాల ఒంటె, పెద్ద లొటిపిట.

బేజరూరు *adj.* : Useless, unnecessary.

బేజారు *n.* : Fatigue, weariness, annoyance, అలుపు. **బేజారగు** *v.n.* : To become fatigued, or disgusted.

బేజారుచేయు *v.a.* : To tease, fatigue, torment.

బేటము *n.* : A mask. కనుబేటము a mask for the eyes, కండ్లకు మరుగు.

బేటు *n.* : A flake of dried earth or of stone. పెల్ల. A crack in a rock, కొండలోనగువానిలోని చీలిక.

బేడ or **బేడకాసు** *n.* : A coin worth two annas.

బేడలు *n.* : Split pulse పప్పు; as కందిబేడలు. బేడసెమ్మి a peahen.

బేడిగ *n.* : Rent, a tax, పన్ను.

బేడిజము *n.* : Pretence, feigning, affectation, మాయ, టక్కు.

బేడిదము*n.* : Another form of బెడిదము.

బేడిస or **బేడిసము** *n.* : The silver fish, a sort of carp. the poetical dolphin, శబరి. లంజబేడిస the sprat.

బేడౌలు *adj.* : Clumsy, ugly, wretched, వికారమైన.

బేతాళము *n.* : A demon, పిశాచము.

బేతాళకథలు or **విక్రమార్క కథలు** *n.* : A set of fables related by a goblin who is described as the captive of Vikramarka.

బేతాళిక *n.* : A she-devil or sprite; a wicked woman. పిశాచ స్త్రీ.

బేతాళుడు or **భేతాళుడు** *n.* : The name of a servant of Yama, a goblin, im, demon, or fiend similar to Puck. యమకింకరుడు.

బేది or **భేది** *n.* : A purge, or purging, looseness of the bowels. పాచనము, విరేచనము, భేదిమందు a purgative, భేదికరమైన purgative.

బేపరాకుగా *adv.* : heedlessly, careessly.

బేపి or **బేసి** *n.* : Lit : That which wakes up. A bound, A dog.

బేబాకీ *n.* : Absence of debt.

బేబేరు *v.n.* : To look foolish, or disconcerted.

బేమరమ్మతు *adj.* : Out of repair, damaged. సికస్తుగానున్న.

బేరజము *n.* : Fraud, deceit, మాయ, దౌర్త్యము, కుత్సితవునడక, పరుష వాక్కు. *adj.* : Fraudulent, deceitful, మాయల మారి అయిన. బేరజంపు మణులు sham gems, మాయరత్నములు.

బేరము *n.* : An image, ప్రతిమ.

బేరము *n.* : Trade, dealing, a bargain, బేరముసారము or బేరసారము trade & c. (సారము being a mere expletive.)

బేరకాడు *n.* : One who makes a bargain, a purebaser, buyer. కొనువాడు, బేరమాడువాడు.

బేరకత్తె *n.* : A woman who bargains or purchases.

బేరమాడు or **బేరముచేయు** *v.n.* : To bargain. బేరముపోవు to go on a trading journey.

బేరి *n.* : A man of the Beri or merchant caste.

బేరి *n.* : A kettle drum. దుందుభి నగరా.

బేరీజు *n.* : An account. A total sum, మొత్తము.

బేల *n.* : One who is simple, or ignorant. మూఢుడు, ముగ్ధపురుషుడు, ముగ్ధస్త్రీ.

బేలు *n.* : A trick, guile, మోసము, వంచన.

బేలరి *n.* : A deceiver, a cheat. మోసకాడు, వంచకుడు.

బేలుపెట్టు or **బేలుపుచ్చు** *v.a.* : To deceive, మోసపుచ్చు.

బేలుపోవు, బేలువడు or **బేల్పడు** *v.n.* : To be tricked, or beguiled.

బేవారసు *adj.* : Without heir or claimant.

బేషకు, బేషక్కు or **భేషక్కు** *adv.* : Undoubtedly, నిస్సందేహముగా.

బేషు or **భేషు** *adj.* : best, superior. శ్రేష్టమైన. *Interj.* : Well done! good!

బేసము or **పేసెము** *n.* : n. Juice, sap, తాంద్ర, తాటిబేసము the yellow juice of the ripe palm fruit.

బేసరి *n.* : A ring worn by a woman in the right nostril. నాసాభరణ విశేషము.

బేసి *adj.* : Odd (as applied to numbers.) సరిబేసి odd and even.

బేసికంటె *n. Lit.* : The odd eyed one, i.e., Siva.

బేసికయిదువుజోదు *n.* : A title of Manmada.

బేస్తవారము *n.* : Thursday.

బేహారము or **బేహరము** *n.* : Trade, commerce, వాణిజ్యము, వర్తక వ్యాపారము.

బేహారి or **బెహారి** *n.* : A merchant, వణిజుడు, వర్తకుడు.

బైకలు *n.* : The vomiting and other signs of pregnancy, వేవిళ్లు.

బైజ or **బయిజ** *n.* : Ignorance అజ్ఞానము, Nonsense, stuff, trash, పిచ్చిపని.

బైడాలము or **బయిడాలము** *n.* : Anger, కోపము.

బైబిలు *n.* : The Bible, the Christian Scriptures.

బైరవాసము or **బయిరవాసము** *n.* : A cloak, an outer garment, ఉత్తరీయము.

బైరాగి or **బయిరాగి** *n.* : A hermit or religious beggar. విరాగముగలవాడు, cf. వైరాగ్యము.

బైరి, బయిరి, భౌరి or **భౌరవి** *n.* : The Peregrine Falcon, జుట్టుబైరి. the Crested Hawk Eagle,

బైలు, బయిలు or **బయలు** *n.* : An open field, plain, area. మైదానము. The outside, the exterior. The sky, the expanse of heaven.

బైలుదేరు, బయలుదేరు or **బయలుదేరు** *v.n.* : To come forth, break out; to begin, start, set out; to come to light, result, appear.

బైలుదేర్చు *v.a.* : To bring out, elicit, bring to light, exhibit.

బైలుపడు or **బైలగు** *n.* : To fall out, come to light, be disclosed. ఆ మర్మము బైలుపడినది the secret came to light.

బైలుపరచు, బయలుపరచు or **బైలు పుచ్చు** *v.a.* : To bring to light, to reveal. **బైలువెళ్లు** or **బయలు వెడలు** *v.n.* : To start. **బైళ్లు** or **బయళ్లు** *v.n. plu.* : Plains. **బైట** or **బయట** *adv.* : On the outside, on the plain.

బైసణ or **బయిసణ** *n.* : The bridge of the Vina, or Indian lute. మీకు కాయ ముఖమందుండే బంధనము.

బైసి, బయిసి or **బవిసి** *n.* : Fortune. భాగ్యము. Respect, గౌరవము. Shame, modesty. బైసిమాలిన shame less, సిగ్గుమాలిన; disgraced, ruined.

బైసుక or **బయిసుక** *n.* : A resolution, a vow, నియమము, ప్రతిజ్ఞ.

బొంకణము, బొంకనము or **బొక్కసము** *n.* : A purse, a puch.

బొంకప్ప *n.* : A sort of fish, the *genus Tetrodou*.

బొంకి : Same as బోకి.

బొంకు *v.n.* : To lie or speak falsely. *n.* : Fraud, guile, deceit. A false - hood. అబద్ధము, *adj.* : False, అసత్యము.

బొంకరి or **బొంకులాడు** *n.* : A liar, a man who tells lies. బొంకులాడి a woman who tells lies. **బొంకమి** *Lit.* : The not lying, i.e., veracity. **బొంకించు** *v.a.* : To cause to tell a lie, బొంకజేయు. To deceive, trick, delude, tempt, mislead, మోసపుచ్చు.

బొంగరము *n.* : A top బొమ్మరము. **బొంగరాలు** *n.* : A kind or cakes.

బొంగు *n.* : A large hollow bamboo. బోలువెదురు. పాలకిబొంగు a palanquin pole.

బొండ, బొండమాను or **బొండకొయ్య** *n.* : The stocks or light fetters of wood.

బొండము, బొండాము, బొండలము or **బొండ్లము** *n.* : A cocoanut with the husk on.

బొండరగాళ్లు *n.* : The flower heads of the oil seed plant.

బొండిగ *n.* : A stalk of a leaf, the petiole తొడిమె.

బొండు adj. Round, globular, గుండ్రని. బొండుగంటలు round bells. **బొండు మల్లె** n. A species of Jasmine.

బొండుగ or **బొండువ** *n.* : The throat or gullet. గొంతుకోవి, కంఠనాళము.

బొండెము *n.* : A tatty or screen; a hurdle. తడిక.

బొంత *n.* : A quilted cloth, a patched rug, a ragged patched cloth. The mullet fish, Mugil coplulus.

బొంత అరటి *n.* : A large kind of plantain.

బొంతకాకి *n.* : A raven, the large Cormorant. కాకోలము. **బొంతరాయి** *n.* : A kind of pebbly rock, a conglomerate.

బొంతు *n.* : yellow ochre. Saffron colour. The chaff or husk of seeds.

బొంతులు *n.* : The seeds of the great millet while in the husk, పొట్టుతోనున్న జొన్నలు.

బొంద *n.* : A hole, a hore, a fissure. రంధ్రము. A pit, a grave. గొయ్యి. A small almyra or wild date tree. చిన్న తాటిచెట్టు. A little boy. **బొందపువ్వు** n. The film or cotton which is found on young Palmyra leaves. తాటిమొవ్వును పట్టి యుండే పువ్వు.

బొందళము, బొందడము or **బొందలము** (బొంత + దళము.) *n.* : A piece of armour. కవచము.

బొంది*n.* : The (human) body, దేహము.

బొందియ *n.* : A ferrule పొన్ను, కట్టు.

బొందిలి *n.* : The name of a certain caste or race.

బొందు *n.* : A skein, a bundle of fibres or thread. **బొందుపోవు** *v.n.* : To pine or become pithless, as a ear of corn, to wither, as a crop.

బొందె *n.* : The edible inner substance or pith of the plantain tree, అరటి ఊచ.

బొంబసు *n.* : A name given to a mortar because it discharges 'bombs', రోటివంటి పిరంగి.

బొక్క *n.* : A hole, a pit, an orifice, రంధ్రము. A grave, సమాధి. **బొక్క బెరడు** *n.* : A kind of snake, సర్పభేదము.

బొక్కణము or **బొంకణము** *n.* : A pouch, a purse, సంచి.

బొక్కనియ : Same as బొక్కెన.

బొక్కసము *n.* : Money ధనము. A money bag. ద్రవ్యముంచుసంచి. A treasury, ధనాగారము, భాండాగారము.

బొక్కి *adj.* : Defective, deficient in teeth, toothless.

బొక్కిన, బొక్కిసా, బొక్కెన or **బొక్కెసా** *n.* : A small parcel, a bundle, wallet, knapsack; budget. బట్టలపెట్టె, బట్టలమూట, చిన్నమూట.

బొక్కు *n.a.* : To eat greedily, to gobble. నోటినిండా వేసుకొని తిను.

బొక్కెన *n.* : A bucket for drawing water from a well or for baling a boat. ఓడలో నీళ్లుదేవి పారబోయు పాత్రము. **బొక్కెనాకు** *n.* : The Creeping Vervain.

బొగడ *n.* : A golden ornaments which women wear on the upper part of the ear. The peg or key of a lute.

బొగ్గు *n.* : Carbon, charcoal. సీమబొగ్గు or రాక్షసబొగ్గు. coal, భూమిలో తవ్వి యెత్తే బొగ్గు.

బొచ్చె *n.* : A sherd or pot. sherd. The upper part of a skull. The fish called Boball, మేవ.

బొచ్చు *n.* : Hair, down, fledge, downy hair, wool, రోమము, కేశము.

బొజుగు or **బొజుంగు** *n.* : A paramour. విటుడు. **బొజుంగు బోటి** *n.* : A licentious woman.

బొజ్జ *n.* : The belly, a paunch. కడుపు, పెద్ద కడుపు. బొజ్జ పెరిగిన or బొజ్జ పట్టిన corpulent, fat bellied. బొజ్జమడుపులు folds of fat across the belly.

బొజ్జవాడు *n.* : A corpulent man, పెద్ద కడుపువాడు.

బొటకచెట్టు *n.* : A thorny bush.

బొటనవ్రేలు, బొటవ్రేలు, బొట్టవ్రేలు, బొట్టనవ్రేలు or **బొటమనవ్రేలు** *n.* : The thumb, the great toe. అంగుష్ఠము, పెద్దవ్రేలు. కాలి బొటన వ్రేల నేలవ్రాసినది she drew lines on the ground with her great toe.

బొటిమ or **మొటిమ** *n.* : A wart. మొటిమె.

బొట్ట *n.* : A hamper, a large high basket for storing grain, & c. గాదె. **బొట్టకడపచెట్టు** *n.* : A kind of tree, నీప వృక్ష విశేషము.

బొట్టపెంజర *n.* : A sort of snake.

బొట్టడి or **బొట్టుడి** *n.* : A stone roller, దొర్లించెడి రాయి.

బొట్టన గోలలు *n.* : The name of a game played by children.

బొట్టము *n.* : A modesty piece, గోచి.

బొట్టియ or **బొట్టియడు** : See under బొట్టె.

బొట్టు *n.* : A drop. A sectarian mark on the forehead, white, yellow, black or scarlet, long or round.

బొట్టువారము *n.* : The string round the neck from which the tali is suspended, మంగళసూత్రము.

బొట్టె or **బొట్టియ** *n.* : A child, బిడ్డ. A son, కొడుకు. A daughter, కూతురు. బొట్టియడు or బొట్టెడు a son, కొడుకు. నా బొట్టెలు my wife and children, బొట్టెల బేరము the slave trade.

బొట్టెకోల *n.* : A kind of sharp pointed arrow.

బొట్లచేప *n.* : A sort of Sparus, *canda bifida*.

బొట్లు or **భొట్లు** *n.* : A title assumed by certain Smarta Vaidika Brahmins. (The three titles Botlu, Sastri, and Dikshitulu These are used among Smartas alone.)

బొడబొడ *n.* : A gushing noise, as of swiftly flowing water.

బొడిగ *n.* : A boy. బాలకుడు.

బొడిప, బొడిపి or **బొడిపె** *n.* : A knot or excrescence on the trunk of a tree. చెట్టుమీది బుడిపి.

బొడిమ or **బొడిమె** *n.* : The peg of a sandal. పాప కోళ్ల బిరడ.

బొడియ *n.* : A string twisted round two leathern jars, రెండు సిద్దెలకు వేయు పెన.

బొడ్డ *n.* : The Syeamine or glomerous fig tree, Ficus glomerets. అత్తి.

బొడ్డనబావి *n.* : A well with steps descending into it. నడుమ పిల్లనుయ్యి గల దిగుడు బావి.

బొడ్డసరము *n.* : A weed called *Stemodia.*

బొడ్డి *n.* : A plot of ground. మడిబొడ్డి a bed of earth for plants.

బొడ్డు *n.* : The navel. నాభి. బొడ్డు or బొడ్డు ఊచ a bolt. a pointless arrow.

బొడ్డుకీటు *n.* : The coping of a wall. **బొడ్డుగంటలు** *n.* : The large bells hung on each side of an elephant.

బొడ్డుచవిక *n.* : A central hall. నడిమి చావడి.

బొడ్డుపుడక *n.* : A double headed wooden instrument, used by cotton heaters. ఒకవిధమైన ద్రమానికొరమట్టు.

బొడ్డుమల్లె *n.* : The double jasmine. వృత్తపుష్పి.

బొణగ or **బొణిగె** *n.* : A small leather bottle filled with any liquid. సరుకుతోనున్న చిన్న సిద్దె.

బొణిగెలు *plu. n.* : A kind of parched corn : a kind of cakes. కాయం ధాన్యములు, సెనగలు మొదలైనవి, పొట్టుపోయి బద్దలు కానివి.

బొత్త *n.* : A hole. రంధ్రము.

బొత్తాము or **బొత్తాసు** *n.* : A button, గుండి.

బొత్తి *n.* : A pack or bundle in which things are arranged in order.

బొత్తిగా, బొత్తిగ or **బొత్తుగా** *adv.* : Entirely, wholly, quite, completely, perfectly, utterly, totally, మొదలంట, సంపూర్ణముగా, సాపుగా.

బొత్తు *n.* : Husk or chaff. (Ganjam dialect.)

బొత్తుబొత్తుమని *adj.* : Dead dull not sharply.

బొద or **బోద** *n.* : A kind of grass, a common hill grass, తృణవిశేషము.

బొది *n.* : A dockyard. ఓడలుచేయు చోటు.

బొద్ది *n.* : The plant called *Oryris peltata*. త్రిపర్ణ, మహాశ్యామ.

బొద్దు *n.* : A rick or bundle of grass, a skein or bunch of threads. A kind of ornament for the hand. *adj.* : Stout, corpulent, లావైన. **బొద్దుకీటు** *n.* : The coping of a wall. See బొందు. **బొద్దీగ, బొద్దీ** or **బొద్దింక** (బొద్దు + ఈగ) బరిణె పురుగు.

బొనము *n.* : Outward show. మెరుగు, పైమినుకు. మేడికాయ బొనమె, అత్తికాయపై మిసిమే గదా.

బొనుగుచేప *n.* : A kind of fish.

బొప్పడు *n.* : An ignorant man. మూఢుడు.

బొప్పాయి *n.* : The Papaw, or Papaya tree. మదన ఆనపకాయ.

బొప్పి *n.* : A bump or weal arising from a blow. బుడిపి.

బొబ్బ *n.* : A cry, roar, squealing, bellowing, కేక, పెద్ద అరుపు. A blister or pustule. పొక్కు అగ్గిబొబ్బలు, pustules.

బొబ్బడాయి *n.* : A small bat గబ్బిలము or గబ్బిడాయి.

బొబ్బర *n.* : Rind or bark. చెట్టుబెరడు. **బొబ్బరలు** or **బొబ్బర్లు** *n.* : A kind of beans. *plu.* : నల్ల అలచందలు.

బొబ్బిలి కాయ *n.* : An ornament worn by Hindu wives on the great toe. పాదాంగుష్ఠాభరణము.

బొబ్బిలి చెట్టు *n.* : The whispering larch tree.

బొమ or **బొమ్మ** *n.* : An image, a doll, ప్రతిమ. The eye-brow. కనుబొమ్మ. **బొమ్మముడి** or **బొమముడి** *n.* : A frown; (lit : a knot of the eye-brows.) "మోము త్రిప్పులు బొమముడి రొమ్ము తాటింపు.

బొమిక or **బొమికే** *n.* : A bone ఎముక.

బొమిడిక, బొమిడికము, బొమ్మిడికము or **బొమ్మిడీకము** *n.* : A tiara or elegant head dress : a helmet. కిరీటము, కవచము ధరించి పెట్టుకొనే కుళ్లాయి.

బొమ్మ or **బొమ** (బ్రహ్మ) *n.* : The god Brahma. బ్రహ్మదేవుడు. An image, idol, puppet, doll. ప్రతిమ. **బొమ్మకట్టు** or **బొమ్మపెట్టు** *v.a.* : To deride, to scoff at, to disgrace, to insult. తిరస్కరించు, అవమానపరచు. **బొమ్మరాయి** *n.* : A brick bat, a large pebble. *plu.* : బొమ్మరాలు. **బొమ్మరిల్లు** *n.* : A doll house, or baby house.

బొమ్మరము *n.* : A spinning top. బొంగరము. **బొమ్మరములు** n. plug. A game played by children. గొడుగు బొమ్మరము a spinning top shaped like an inverted umbrella, **బొమ్మర పోవు** *v.n.* : To turn giddy, భ్రమించు.

బొమ్మికము or **బొమ్మిడికము** : Same as బొమిడి.

బొమ్మిడము or **బొమ్మిడాయి చేప** *n.* : The great loach, or tobacco pipe fish, which has a very long head and a body like an eel.

బొమ్మె *n.* : Faintness. మూర్ఛ. టీ॥ సొమ్మసిలుట చేత శరీరము మరచి యుండును.

బొరిగ *n.* : A small spade, (గడ్డిని) గోకుడుపార, తవ్వుకొల.

బొరియ or **బొర్రె** *n.* : A hole or burrow such as is made by foxes, & c. రంధ్రము. A pit, గొయ్యి. A cave, గుహ, పర్వత బిలము.

బొరుగులు or **బొరువులు** *n.* : Parched grain, పేలాలు, లాజలు.

బొరుసు *n.* : An earthen pan, usually made by breaking off the upper part of a pot. A potsherd, వేపుడు చట్టి. A tumor, కంతి.

బొర్ర *n.* : A pot - belly, బొజ్జ.

బొల్లడు *n.* : A horse brought from the Bolani country. బోలాందేశపు గుఱ్ఱము. బొల్లిగుఱ్ఱము.

బొల్లి *adj.* : White spotted, white. తెల్లపొడగల. బొల్లి ఆవు a white spotted cow. *n.* : The white leprosy. శరీరమందుండే తెలుపు. A man with the white leprosy. బొల్లివాడు, బొల్లిగల పురుషుడు. **బొల్లికోడి** *n.* : The coot.

బొల్లు *v.n.* : To tell a lie. అబద్ధమాడు. *n.* : A lie, a falsehood, అనృతము.

బొళుకు, బొళుకు *n.* : The retching noise made in vomiting.

బొసబొస *adv.* : With a gushing noise. Rapidly, one after another.

బొసిక *n.* : The rind of a fruit like the coconut, టెంకాయ మొదలగువాని పైతోలు.

బొసుక *adj.* : Fat, బలిసిన. *n.* : One who is fat, బలిసినవాడు.

బోక *n.* : The belly, "బొజ్జకడుపు పొట్ట బోకయుడొక్కయనసుదరం బొసంగు.

బోకి *n.* : A pot (a word of contempt). A native ship or vessel. డోసె, బోకిబొచ్చె (anuk) pots and pans.

బోకె *n.* : A bone, ఎముక.

బోక్కాణము *n.* : A bucket, బొక్కెన.

బోగము *adj.* : Appertaining to the dancing or theatrical caste. *n.* : Price, వెల. బోగముచాన or బోగముది a dancing girl, వెలయాలు.

బోగం *n.* : An attempt, resolution, పూనిక.

బోగుబడి *n.* : A glutton, దూబరదిండి.

బోటి *n.* : A damsel, a woman, స్త్రీ. A female companion, చెల్లికత్తె. *adj.* : Like, resembling, వంటి, వంటివాడు.

బోటికత్తె *n.* : A female companion, చెలికత్తె.

బోటితనము *n.* : Female wit, woman's wisdom. జాణతనము.

బోటు *n.* : A projection in a hill, & c. కొండ మొదలగు వానియందు ఉబ్బుగా నుండు చోటు. *adj.* : Clever, ప్రౌఢమైన Forward, ధూర్తుడైన.

బోటు *n.* : A boat పడవ.

బోడ *n.* : (In sea language) a board, i.e., a side. ఉజియబోడ staboard, దాపుబోడ larboard.

బోడ, బోడి or **బోడు** *adj.* : Bald, bare, hornless. *n.* : A monk, సన్యాసి, బోడితల bald-head. **బోడతరము** *n.* : A plant, శ్రావణీ, ముండినిచెట్టు, **బోడలు** *n.* : Hornless cattle. కొమ్ములు రాని పశువులు.

బోడి *n.* : One that has a body మేను గలది, as చిగురాకుబోడి, పువ్వుబోడి.

బోడిక *n.* : A companion, చెలికాడు A pupil, శిష్యుడు. A servant, సేవకుడు. A boy, బాలకుడు.

బోణి *n.* : Handsel or the first money a seller receives towards the price of a thing. The luck-penny. బోణిచేయు to take handsel.

బోద *adj.* : Swollen, as a leg. బోదకాలు a swollen diseased leg. సోకబోద a

tender areca nut tree, లేతపోక. అంచబోద a young swan, ఎలుక బోద a young rat.

బోదన *n.* : Advice, బోధన. Evil advice, దుర్బోధనము.

బోడు *n.* : The sacking in which oil bottles are packed on a bullock, సాగరము మోసేయెద్దుకు గంతమీద వేసేది. a sack, గోనె.

బోదె or **బోదియ** *n.* : The trunk of a tree, ప్రకాండము.

బోధ or **బోధము** *n.* : Wisdom, intellect, understanding, awaking, arousing; teaching, instruction, doctrine తెలియుడము, తెలివి, జ్ఞానము. **బోధన** or **బోధనము** *n.* : Teaching, informing, awaking, arousing, counsel.

బోనము *n.* : Food, meat, భోజనము, అన్నము.

బోనాంపెట్టె : A round box or basket covered with leather, తోలుతో కప్పిన గుండ్రని పెట్టె.

బోను *n.* : A trap. దుష్టమృగములను పట్టుకొను కపటయంత్రము.

బోము *n.* : Compulsion, బలాత్కారము, బలవంతము.

బోయ *n.* : A forester, or mountaineer. A huntsman or fowler. A man of the hunter caste, కిరాతుడు. **బోయడు** or **బోయవాడు** *n.* : A savage, a man of the hunter caste.

బోర *n.* : The breast, the chest. రొమ్ము, అక్కు, ఎద, వక్షము.

బోరిగము *n.* : A broom to sweep with, చీపురు.

బోరు *adj.* : Great, large. బోరుతలుపులు or బోర్తలుపులు large doors, పెద్దకవాటములు.

బోరుక *n.* : A bath. స్నానము.

బోరుకాడు or **బోర్కాడు** *v.a.* : To bathe, as children. **బోరుకాడించు** or **బోర్కాడించు** v.a. : To cause to bathe, బోరుకాడజేయు.

బోరువ or **బోరవ** (బోరు + వా) *n.* : A vulture, also called బోరునగద్ద or బందు.

బోరెము *n.* : A bundle or load, as of cotton, దూదిలోనగువాని మూట.

బోలము for బోళము, *n.* : A certain decoction. బోలెంతబోలము a certain medicine.

బోలు *adj.* : Hollow. బోలుగాజులు hollow bangles. మట్టిని బోలుగా పోయించిరి they heaped the earth lighly without pressing it solid.

బోరె *n.* : A pot, pipking; a contemptuous word for a vessel. ఓటి కుండ, కుండబొచ్చె. నాకు తాగుటకు ఒక బోలెయైనా లేదు. I have not got even a pot to drink out of. బోలెడు అన్నము A bowl of rice.

బోటెము *n.* : Swiftness, వేగము.

బోలెవాటు *n.* : A wretch, తలకొట్లమారి.

బోళము *n.* : Myrrh.

బోళా*adj.* : Hollow, Freak, unreserved. కపటి కాని, మనస్సులో దాచని. బోళా మనిషి one who is not a reserved man.

బోషాణము or **భోషాణము** *n.* : A large chest, పెద్దపెట్టె.

బోసి *adj.* : Toothless, పండ్లులేని, Defective, empty. ఒకపెట్టె అరలు గలది ఒకటి బోసిది one box has partitions, the other has none.

బోసినోరు *n.* : A toothless mouth. **బోసిపడు** or **బోసిపోవు** *v.n.* : To become toothless, బోసియగు.

బోసేయు (for భోజనముచేయు) *v.a.* : To eat.

బౌద్ధము *n.* : Buddhism. బౌద్ధులు Buddhists.

బ్రక్క or **బక్క** *adj.* : Slight, shin, సన్నని. Poor, దీనుడైన.

బ్రతుకు, బ్రదుకు, బ్రతికించు or **బదికించు** : See under బతుకు. బ్రదిమి : Same as బ్రదుకు. n.

బ్రద్ద : Same as బద్ద. **బ్రద్దలవారు** or **బద్దలవారు** *n.* : Officers, footmen, personal attendants. బంట్రౌతులు, వేత్రధరులు.

బ్రధ్నము *n.* : A root, వేరు. **బ్రధ్నుడు** *n.* : The sun, మార్యుడు Siva, శివుడు.

బ్రమయు *v.n.* : To err, be deceived. To be confused, perplexed, భ్రమించ **బ్రమరితిరుగు, బ్రమరిపారు** or **బ్రమరులుపారు** *v.n.* : To go round, చుట్టివచ్చు.

బ్రమ్మి *n.* : A tree called సోమెదచెట్టు.

బ్రమ్మెత *n.* : Brahmin-slaying, the act of slaying a Brahmin.

బ్రల్లు or **బల్లు** *n.* : A sudden noise, as of anything that falls from a height.

బ్రహ్మ : to increase, There are said to be nine Brahmas, viz., భృగువు, వులస్త్యుడు, వులహుడు, అంగిరసుడు, అత్రి, క్రతువు, దక్షుడు, వసిష్ఠుడు, మరీచి.

బ్రహ్మము*n.* : The deity, పరామాత్మ. The Veda, వేదము. Meditation, తపము. **బ్రహ్మచర్యము** *n.* : The bachelor state. Abstinence from sexual intercourse. **బ్రహ్మదండి** n. The Mexican or Prickly Poppy. a plant called Arqemone mericana. (Wight). వారాహి, **బ్రహ్మనాడి** *n.* : The cerebral nerves. **బ్రహ్మపుత్రము** *n.* : The river Brahmaputra, A sort of poison. మకరాక్షజాతిసర్ప విషము. **బ్రహ్మానందము** *n.* : Divine bliss. great joy. మహాసంతోషము. **బ్రహ్మారణ్యము** *n.* : A place where the Veda is studied. వేదపాఠభూమి. **బ్రహ్మావర్తము** *n.* : The land first occupied by the Brahmins to the north-west of Delhi. **బ్రహ్మాసనము** A sacred seat. **బ్రహ్మ్యము** *n.* : Divineness. నాదబ్రహ్మ్యము divine harmony, heavenly tones. See బ్రాహ్మణము.

బ్రాతి *n.* : Love, ప్రేమ. *adj.* : Much, great, అధికము, హెచ్చు. గొప్ప Hard to get, impossible, దుర్లభము. Dear, beloved, ప్రియము.

బ్రాహ్మణము *n.* : An assembly of Brahmins. The Brahmanas of the Vedas. వేదభాగము. **బ్రాహ్మణుడు** or **బ్రాహ్మడు** *n.* : A Brahmin. విప్రుడు. **బ్రాహ్మణి** *n.* : A Brahmin woman. బ్రాహ్మణస్త్రీ. **బ్రహ్మి** *n.* : An epithet of Saraswati, spouse of Brahma. సరస్వతి. See బ్రహ్మ.

బ్రుంగు *v.n.* : To be buried, పూడు. To hide, మరుగు. To sink; to die, perish. మునుగు, చచ్చు, హితమగు.

బ్రుషి or **బ్రుసి** *n.* : A seat throne, couch, as that of a hermit, made of grass. యత్యాదులు కూర్చుండే ఆసనము.

భ

భంగము *n.* : Breaking; a break, breach, hindrance; prevention, defeat, loss, disappointment, అవమానము, ఓటమి.

భంగి *n.* : Manner, mode, way విధము. ఎబ్బంగి how ? Also, the drug called Bhang. Indian hemp, *Satwa indica,* గంజాయిచెట్టు.

భంగురము *adj.* : Crooked, bent, వంకరైన. Frail, fragile, perishable, unsteady, fleeting. నశించునది.

భంజకము *adj.* : That which breaks, dissipates or destroys. **భంజనము** *n.* : Breaking, విరుపు. Dissipating, doing away. destroying. **భంజించు** *v.a.* : To break, విరుచు. To dissipate, to do away with, పోగొట్టు. **భంజితము** *adj.* : Dissipated, scattered.

భండనము *n.* : A battle. యుద్ధము. A piece of armour, కవచము. A wicked or cruel deed. దుశ్చేష్ట.

భండారము, బండారము or **బండారు** *n.* : A treasury, ఖజానా, ధనగృహము, బొక్కసము, సంచికట్టు.

భండించు *v.n.* : To play pranks, బండాటలాడు.

భండుడు *n.* : A wicked man, దుశ్చేష్టుడు, ఆకతాయి.

భంబు *n.* : A star, నక్షత్రము The sky, ఆకాశము. A ray of light. కిరణము.

భక్తము *n.* : Food అన్నము. *adj.* : Divided, భాగింపబడినది.

భక్తి *n.* : Attachment, devotion, reverence, piety, loyalty. Faith, belief, శ్రద్ధ, సేవ. Friendship, affection, love, స్నేహము.

భక్షించు *v.a.* : To eat, to feed on, తిను, భక్షణముచేయు, **భక్షణము** *n.* : Eating, తినుట.

భగణము *n.* : The circumference of a circle. An assemblage of stars భ, నక్షత్రముల యొక్క, గణము, సమూహము.

భగభగ or **బగబగ** *adv.* : Blazingly. అగ్నిజ్వాలాధ్వని.

భగము *n.* : The female organ of generation యోని. **భగిని** *n.* : A sister. తోడబుట్టినది.

భగవత్ *adj.* : Respectable, worshipful, adorable. భగవద్గీత "the Divine Song", the name of a celebrated poem.

భగిని : See under భగము.

భగీరథుడు *n.* : A certain king whose exertions brought the Ganges from heaven to earth. భగీరథ ప్రయత్నము a phrase similar to "Herculean labours".

భగ్నము *adj.* : Broken, shattered. భంగము నొంది.

భజించు or **భజియించు** *v.a.* : To worship, adore, pray to; to serve. సేవించు. **భజనము** *n.* : Worship, homage. సేవించుట. **భజంత్రీలు** *n.* : Musicians.

భటుడు *n.* : A servant. పనివాడు. A soldier, కాలిబంటు.

భట్టాచారి *n.* : A title given to a learned man, equivalent to Doctor. His reverence (thus used in Bengal.) in the south this is applied to a mere temple Brahmin (sacrificulus) a priestling. అర్చకుడు, నంబివాడు. A showy person, డాంబికుడు.

భట్టారకుడు *n.* : A sage, a saint, ముని. The Sun, సూర్యుడు. Also, a theatrical phrase for a king, రాజు.

భట్టిగాడు or **భట్టికిరిటిగాడు** *n.* : The Brown Shrike.

భట్టిని *n.* : A theatrical phrase for a king's secondary wife, as distinguished from దేవి the crowned queen.

భట్టీయము *n.* : The name of an ancient brief treatise upon Telugu grammar, written by నన్నయభట్టు.

భట్టుడు *n.* : A title equivalent to "Doctor", as లింగాభట్టుడు, కృష్ణభట్టుడు. **భట్టుమూర్తి** *n.* : The Minstrel; or be who wore "the form of a Minstrel". This is the title of the celebrated author of the Vasu Charitra, whose original name was Rama Razu.

భట్రాజు or **భట్టు** *n.* : A bard, minstrel, herald, chanter of titles.

భద్రము : Blessedness, prosperity, welfare, శుభము. **భద్రుడు** *n.* : one who is blessed or fortunate.

భము or **భంబు** *n.* : A star, నక్షత్రము. The sky, గగనము.

భయము *n.* : Fear, fright, terror, alarm. **భయంకరము** *adj.* : Frightful, alarming, terrible. **భయదము** *adj.* : Frightful, terrific. **భయోత్పాతము** *n.* : A fearful prodigy or phenomenon.

భరంతు or **భరంతుదిబ్బ** *n.* : A terrace or raised floor.

భరటుడు *n.* : potter, కుమ్మరివాడు.

భరణము *n.* : Cherishing, maintaining, nourishing, supporting, భరించుట. Dowry, స్త్రీధనము.

భరణి *n.* : The second lunar mansion, being three stars in a triangle.

భరతపిట్ట *n.* : A species of Titlark or Pippit called in Dakhini Chendul.

భరతుడు *n.* : The name of a younger brother of Rama. The name of a celebrated writer on dramatic composition. An actor, dancer. **భరతశాస్త్రము** *n.* : Theatrical learning, the art of acting and singing.

భరద్వాజము *n.* : The King-crow or Drongo-shrike, Dicrurus ater ఏట్రింత, వ్యాఘ్రాటపక్షి

భరవసా *n.* : Confidence, trust, belief, pledge. నమ్మకము, తాకట్టు.

భరించు *v.a.* : To bear, sustain, maintain support, endure, tolerate. మోయు, ప్రోచు, రక్షించు. **భరము** *n.* : Weight, బరువు. Excellence, అతిశయము.

భర్గుడు *n.* : A title of Siva.

భర్జనము *n.* : Frying వేయించడము. భర్జించు to fry. To beat, కొట్టు.

భర్త *n.* : A husband, lord, master. అవనీభర్త a king, as lord of the earth.

భర్తి or **భర్తీ** *n.* : Fullness, completion, filling up. **భర్తీచేయు** *v.a.* : To fill up a deficiency.

భర్త్సనము *n.* : A threat, menace. బెదిరించడము, బెదిరింపు మాట.

భర్మము *n.* : Gold, బంగారు. Tissue, gold cloth.

భల్లము *n.* : A bear ఎలుగుబంటు.

భల్లాతము or **భల్లాతకి** *n.* : The marking nut, జీడిగింజ.

భల్లుకము or **భల్లూకము** *n.* : A bear, ఎలుగు బంటి.

భళా, భళి, భళీ, భళిరా or **భళారే** *interj.* : Well done! bravo! Very good! సెబాసు.

భవంతి or **బవంతి** *n.* : A house containing an open area in the middle. నాలుగిండ్లు కలిపి కట్టినది. భవంతిబట్ట a handkerchief which has flowers at the corners.

భవదీయము *adj.* : Yours, belonging to your, నీది.

భవనము *n.* : A house, dwelling.

భవము *n.* : Being, existence, subsistence. Earthly or corporeal existence.

భవాదృశుడు *n.* : One like you. నీవంటివాడు.

భవాని *n.* : A name of Parvati, the spouse of Siva.

భవించు *v.n.* : To happen, occur. A verb used only in certain compounds, as ఉద్భవించు, మూర్తీభవించు, & c.

భవిష్యత్తు *adj.* : Future, about to be, కాగలది. భవిష్యత్కాలము the future tense.

భవిష్యము *n.* : Prosperity, welfare. శుభము, భాగ్యము.

భవుడు *n.* : A title of Siva adj. Sinful, ignorant. ప్రాకృతుడు, సంస్కార హీనుడు, వ్రాత్యుడు.

భవ్యము *adj.* : Prosperous, శుభమైన, Beautiful, handsome, మనోజ్ఞమైన. Holy, శ్రీమత్.

భషకము *n.* : A dog. భషితము or **భషణము** *n.* : Barking, కుక్క మొరుగు.

భసలము *n.* : A wild bee, the large black carpenter bee, తుమ్మెద.

భసితము *n.* : Ashes, భసితవర్ణమైన Ashy, gray.

భస్త్ర, భస్త్రి or **భస్త్రిక** *n.* : A pair of bellows, used in a forge, కొలిమి తిత్తి. A leather bag. **భస్త్రికుడు** *n.* : A bellows - blower.

భస్మము *n.* : Asbes, calx. బూడిద. తామ్ర భస్మము calx of copper. **భస్మీకరించు** *v.a.* : To reduce to ashes, భస్మముచేయు.

భా *n.* : Sunlight, సూర్యుని వెలుగు. A ray of light. కిరణము. Splendour. ప్రకాశము.

భాండము *n.* : An earthern pot of vessel. Any vessel. కుండలోనగు మంటిపాత్రము, పాత్రము. Capital, principal. **భాండాగారము** *n.* : a treasury ధన గృహము, ఖజానా కొట్టు, బొక్కసము.

భాండీరము *n.* : A banyan tree. భాండీరమనే మర్రిచెట్టు దాకా.

భాక్కు *n.* : One who has obtained. ఫలభాక్కు he who has obtained an advantage.

భాగము *n.* : A portion, share, part, quarter, side. **భాగస్వామి** *n.* : A shareholder. **భాగహారము** *n.* : Division in Arithmetic.

భాగవతము *n.* : The name of a celebrated Hindu poem describing the life of Krishna. Any Puranic story, a story, పురాణ కథ. కథ. **భాగవతులు** *n.* : religious or pious men : fellow scholars in divinity. Stage-players, actors.

భాగినేయి *n.* : The daughter of a sister, మేనకోడలు.

భాగీరథి *n.* : The Ganges. గంగ.

భాగ్యము *n.* : Luck, fortune, riches, wealth. అదృష్టము, ధనము. ఆదియేమి భాగ్యము what great matter is it ? భాగ్యము గలవాడు a man of fortune.

భాజనము *n.* : A dish, platter, cup, భోజనము చేయు పాత్రము. An object of mercy or anger. Worth, యోగ్యము.

భాట or **బాట** *n.* : A road, way. A quarter, దిక్కు. A resource.

భాటకము *n.* : Bent, బాడిగ.

భాణము *n.* : A kind of drama. నాటకభేదము. A short poem or novel. A dramatic monologue.

భాతి *n.* : Light, brilliance, కాంతి. Way, manner, విధము. (affix) Like, like to. వలె, వలెను.

భాద్రపదము *n.* : The sixth month of the Hindu year, that in which the moon's change takes place when the sun in Virgo.

భానుడు, భానుమంతుడు or **భానువు** *n.* : A name of the god Surya, the sun. **భానువారము** *n.* : A ray of light, కిరణము.

భామ n. A woman, ఆడుది. **భామిని** *n.* : A woman.

భారతము or **మహాభారతము** *n.* : The name of a celebrated poem called by Sir W. Jones the Iliad of India.

భారతి *n.* : A name of Saraswati the Goddess of Speech.

భారద్వాజగోత్రము *n.* : A certain ancient family up to which many Brahmins trace their genealogy.

భారద్వాజము *n.* : The bird called the King crow : it is the Drongo shrike, Dicrurus ater. పసులపోలిగాడు, ఏట్రింత.

భారము *n.* : Weight, heaviness, a burden. బరువు. Responsibility, incumbent or bounden duty. Hardship. A certain weight. బారువ. **భారకము** *n.* : A crisis. ముమ్మరము. జ్వరము నిండా భారకముగానున్నది the fever is at its height or crisis.

భార్గవి *n.* : A goddess : usually denoting Parvati or Lakshmi, పార్వతి, లక్ష్మి.

భార్య *n.* : A wife. భార్య పిల్లలు గలవాడు one who has a wife and children.

భావము *n.* : Mina, soul, heart, ఆత్మ. Thought, idea, feeling, disposition, nature. Import, meaning, drift. Motive, aim, view. అభిప్రాయము. Temperament, humour, passion, sentiment, state or condition of being. **భావజుడు** *n. Lit* : "Born in the heart". an epithet of Manmadha. **భావనచేసుకొను** *v.n.* : To imagine or figure to oneself. **భావభవుడు** *n.* : One who exists (భవ) in the heart (భావ) : i.e., Manmadha. **భావార్థము** n. Implication, inuendo, a sense not expressed, an affirmative sense. The affirmative form of the verb. **భావ్యము** *adj.* : What must, will or ought to be, కాదగినది.

భావి *adj.* : Future, Later, subsequent, భవిష్యత్తు.

భావించు *v.n.* : To fancy, imagine, feel, ఎంచు, తలచు.

భావుకము *n.* : Good fortune, luck. శుభము, భవికము, మంగళము.

భావికుడు *n.* : A sister's husband. బావమరిది.

భాష *n.* : A language, speech, dialect. A word, phrase, expression, మాట. **భాషితము** *v.n.* : To speak, use

language, not in Sanskrit. **భాష్యము** *n.* : A commentary, a paraphrase or exposition either of scripture or a work on science, సూత్రవ్యాఖ్యాన గ్రంథము.

భాసము *n.* : Light, brilliancy. **భాసి** *adj.* : Bright, radiant. Pleased.

భిండివాలము. or **భిండిపాలము** *n.* : A slender arrow or dart, which is thrown from a tube, ఇనుప అలుగు, కర్ర సాగు, హస్తప్రమాణమైన విడిచి వాటుగుదియ.

భిక్ష or **భిక్షము** *n.* : Alms. బిచ్చము. Hire, wages. కూలి. A boon, a great favour. దీన్ని భిక్షముగా అడుగు తున్నాను. I entreat this as a boon or particular favour.

భిత్తము *n.* : A bit, piece, fragment. **భిత్తి** *n.* : Dividing, cutting. భేదనము A wall, గోడ. **భిత్తిక** *n.* : A wall గోడ. A thunderbolt, పిడుగు. **భిద** *n.* : The act of tearing rending.

భిదేలిమము or **భిదేళిమము** *adj.* : Frangible, that may be broken.

భిన్నము *adj.* : Separated, divided, Broken, mained (as a statue); distinct, separate. లింగము భిన్నమైనది.

భిల్లుడు *n.* : A highlander of 'Bheel'. a savage. చెంచువాడు, బోయవాడు.

భిషక్కు *n.* : A physician. వైద్యుడు, చికిత్సకుడు.

భిస్స *n.* : Food, boiled rice, అన్నము. **భిస్సట** *n.* : Burnt grains of rice, stickings, i.e., grain which sticks to the bottom of the kettle. మాడిన అన్నము, మాడు.

భీ *n.* : Fear, భయము. **భీకరము** *adj.* : Fearful, frightful, horrid, భయంకరము. **భీతి** వెరపు, వడకు. **భీతిల్లు** or **భీతిలు** *v.n.* : To fear, be afraid, be frightened, భయపడు. **భీష్మించు** or **భీష్మీకరించు** *v.n.* : To declare to protest as Bhishma did in the affair of Satyavati.

భుంభుం *n.* : Bom! Bom! The sound of a conch or shell.

భుక్కనము *n.* : The barking of a dog. మొరగడము.

భుక్తము *adj.* : Eaten, enjoyed, భుజింపబడిన, అనుభవింపబడిన. *n.* : That which is enjoyed, possession. నా భుక్తములోనుండే చేను the field which is in my enjoyment.

బుగభుగ or **బుగబుగ** *adv.* : Fragrantly, redolent, breathing forth, or rising, as a scent; sweetly. ఘుమఘుమ. **భుగులుపుచ్చు** *v.n.* :To noise abroad, lab.

భుగ్గురన *adv.* : Fragrantly గుమ్మని.

భుగ్నము *adj.* : Curved, bent వంగిన, వంచబడ్డ, వంకరైన. Broken, విరిగిన.

భుజ *n.* : A hand, చేయి. A little cross denoting a caret. హంసపాదము.

భుజపత్రము : Same as భూర్జము.

భుజము *n.* : The shoulder, the arm. *n.* : The snake-cater. **భుజగము,**

భుజంగము or **భుజంగమము** *n.* : A snake. పాము. **భుజకీర్తి** *n.* : A certain ornament for the arm.

భుజించు or **భుజియించు** *v.a.* : To eat. తిను. To enjoy, అనుభవించు. **భుజిష్యుడు** n. A servant, భృత్యుడు.

భువి *n.* : The earth. భూమి. **భువనము** *n.* : The world, the universe, జగము Water, ఉదకము. The sky, ఆకాశము. **భువనేశ్వరము** *n.* : An ark or shrine wherein an idol is kept. A casket. **భువనేశ్వరి** *n.* : An epithet of Lakshmi or Parvati.

భూ *adj.* : (In composition) Of the earth. **భూకంపము** *n.* : An earthquake. **భూగతము** *adj.* : Buried in the earth. **భూచంపకము** *n.* : A tree called Kampferia rotunda. **భూజము** *n.* : A tree, వృక్షము. **భుజాని** *n.* : A king. రాజు, **భూతలము** *n.* : The earth, the globe. **భూతిలకము** *n.* : A king రాజు, **భూతలము** *n.* : A sort of silk. **భూదేవి** *n.* : Mother earth, regarded as a goddess. **భూదేవుడు** *n.* : A god of this world, i.e., a Brahmin. **భూధరము** *n.* : A mountain, as being a prop or stay of the earth. పర్వతము. **భూపతి, భూభుజుడు** or **భూపుడు** *n.* : A king. రాజు. **భూసురుడు**or **భూసురోత్తముడు** *n.* : A lord of earth, i.e., a Brahmin.

భూతము *n.* : A ghost, a demon. a powerless sprite supposed to haunt a cemetery, being the spirit of a bad man. పిశాచిది. A living being. ప్రాణి. An essence, or element, పంచ భూతములు the five elements, viz : Earth, fire, water, air and ether. **భూత అద్దము** *n.* : A magnifying glass. **భూతకాలము** *n.* : The past tense in verbs. **భూతదయ** *n.* : Humanity, kindness. **భూతవైద్యుడు** *n.* : One who drives away spirits. **భూతేశుడు** *n.* : The lord of demons, i.e., Siva.

భూతి *n.* : Wealth, prosperity. అయిశ్వర్యము, సంపద. Superhuman power, an attribute of Siva. Ashes, భస్మము. భూతిగడ్డ a ball of white ashes.

భూమి *n.* : The earth, land; place, site. Ground, soil. నేల, చోటు. **భూమిజుడు** *n.* : Son of Earth, a title of the planet Mars. కుజుడు. అంగారకుడు. **భూమిజ** *n.* : Sita. సీత.

భూమిక *n.* : A garb, costume, theatrical dress, trim. వేషము. A spot, place, situation, land. ప్రదేశము. స్థలము.

భూయిష్టము *adj.* : Much, పరిపూర్ణము, ఎక్కువ, అధికము, మిక్కుటము. భూయిష్టమర్ధనము much rubbing.

భూరి *adj.* : Much, many. అధికము. *n.* : Gold; బంగారు. **భూరిమాయువు** or **భూరిమాయుడు** *n.* : A jackal.

భూరుండి *n.* : A sort of sunflower, *Heliotropium indicum*, గురుగుచెట్టు.

భూర్జము (cf. Eng. 'birch.) *n.* : The Indian Birch Tree. బహుత్వచి, భుజపత్రిచెట్టు.

భూష or **భూషణము** *n.* : Ornament, embellishment. An ornament, a jewel. అలంకారము, తొడవు, సొమ్ములు.

భృంగము *n.* : The large black carpenter bee. తుమ్మెద. **భృంగరాజము** *n.* : A male carpenter bee, గండుతుమ్మెద.

భృంగారము or **భృంగారుకము** *n.* : A golden vase or chalice. A gold vase placed at a royal gate. బంగారు గిండి. బుంగకూజా.

భృంగి *n.* : A three legged griphon like a seal or sea calf; a figure carved on temples of Siva, as representing one of his train: a figure with only a head and legs, or a human figure with three legs. **భృంగి నాథుడు** *n.* : An epithet of Siva.

భృగువు *n.* : A precipice, cliff. పర్వత తటము, కొండచరియ. A name of Sukra. శుక్రుడు. భృగువాసరము Friday. **భృగుపతనము** *n.* : A fall from a precipice.

భృతము *adj.* : Carried, maintained. భరింపబడ్డది. Filled, నింపబడినది. Hired, paid. **భృతకుడు** *n.* : A hired servant. కూలివాడు. **భృతి** *n.* : Support, భరించడము. Wages, hire, జీతము, కూలి. Price, వెల. **భృత్యుడు** *n.* : A servant, a slave పరిచారకుడు, పనివాడు. బంటు.

భృశము *adj.* : Much, great, extreme. *adv.* : Exceedingly. అధికము.

భృష్టము *adj.* : Fried, వేయించినది.

భేకము *n.* : A frog. A certain slender creeper. **భేకి** *n.* : A female frog, ఆడుకప్ప.

భేటీ *n.* : An interview, a visit.

భేదము *n.* : Dividing, separating, tearing, rending. breaking.

భేరి *n.* : A kettle drum. దుందుభి, నగారా, జయభేరులు వాయించినాడు he sounded the drums in triumph.

భేరుండము *n.* : A fabulous double headed eagle. పక్షివిశేషము.

భేలుడు *n.* : An ignorant man. మూర్ఖుడు, మూఢుడు. A timid man, పిరికి. An unsteady man, చలించువాడు.

భేషజము *n.* : Medicine, మందు. Imposture, deceit, వంచన.

భేషక్కు, భేషక్కు, భేషు or **భేషు** *interj.* : Excellent! Capital!

భైక్షము *n.* : Mendicity, begging.

భైరవము *n.* : Frightfulness. భయానక రసము. Darkness, or swimming of the eyes. **భైరవుడు** *n.* : A name of Siva.

భైషజ్యము *n.* : Medicine, ఔషధము.

భో *n.* : A vocative particle. "Oh !" Fowls are called together by this cry.

భోంచేయు *v.n.* : to feed, eat, take a meal, dine.

భోక్త *n.* : One who eats, భుజించువాడు. One who enjoys. అనుభవించువాడు. కర్తాభోక్తా జనార్దనః the creator and enjoyer is God, all things are created by God for his good pleasure.

భోగట్టా *n.* : An enquiry, విచారణ. **భోగట్టాచేయు** *v.a.* : To inquire into, విచారించు.

భోగము *n.* : Enjoyment, possession, అనుభవము. Happiness, సుఖము. Food, భోజనము. **భోగి** *n.* : A happy man. భోగము గలవాడు. one who lives in splendour or luxury. అనుభవశాలియైన పురుషుడు. **భోజనము** *n.* : Food, a repast or meal, ఆహారము. Eating, కుడుపు. భోజనముచేయు to eat. to dine. **భోజరాజు** or **భోజుడు** *n.* : The name of a king celebrated by Sanskrit poets as a bountiful patron.

భోట *n.* : The name of a country, perhaps Bhutan.

భోరున or **భోరన** *adv.* : Much, grandly, greatly, heavily (as rain.)

భోషాణము *n.* : A large wooden box.

భౌంక్రియ *n.* : The yelping of a dog.

భౌతికము (from భూతము.) *adj.* : eementary, appertaining so the elements. పాంచభౌతికము composed of the five elements.

భౌముడు *n. Lit* : Earthborn. A name of Mars. అంగారకుడు.

భౌరికుడు : (from భూరి) golden. A treasurer కనకాధ్యక్షుడు.

భ్రంశము*n.* : Slipping, moving, Falling, declining from a height, or from propriety : falling from or off. జారుట, చలించుట.

భ్రమ or **భ్రమము** *n.* : Whirling round, gyration. గిరగిరతిరగడము. Error or obliquity of judgement. Delusion, misapprehension. Misconception, illusion. Desire, wish, fondness, longing. **భ్రమరము** *n.* : The large black carpenter bee, తుమ్మెద.

భ్రష్టము *adj.* : Fallen, lost, depraved, fallen from virtue.

భ్రాంతము *adj.* : Whirled, revolved; perplexed, deluded; blundering, mistaken, గిరగిరతిరగబడ్డ పొరపాటు బడ్డ, భ్రాంతినొందిన, భ్రాంతదృష్టి giddiness. **భ్రాంతి** *n.* : Fancy, whim, error, delusion, whirling. భ్రమ, గిరగిరతిరగడము, ఉన్నది లేనట్టును లేనిది ఉన్నట్టును తలచుట.

భ్రాజిల్లు *v.n.* : To shine. ప్రకాశించు. **భ్రాజితము** *adj.* : Brilliant, shining. ప్రకాశించే.

భ్రాత *n.* : A brother. తోడబుట్టినవాడు. **భ్రాతృజుడు** or **భ్రాత్రీయుడు** *n.* : The son of a brother. తోడబుట్టినవాని కొడుకు.

భ్రామరము *n.* : Pure honey. భ్రమరములు కూర్చిన తెల్లతేనె. *adj.* : Pertaining to bees, భ్రమర సంబంధమైన.

భ్రామిక *n.* : Wish, longing, కోరిక. ఆశ.

భ్రాష్ట్రము *n.* : A trying, pan, మంగలము, వేపుడుచట్టి.

భ్రుకుంసుడు *n.* : A man who puts on a woman's garb. A male actor or dancer in female apparel.

భ్రుకుటి, భృకుటి or **భ్రూకుటీ** *n.* : A frown. కనుబొమ్మలు విరువడము. బొమముడి.

భ్రూ *n.* : The eye-brow. కనుబొమ్మ. భ్రూభంగము or భ్రూవిక్షేపము moving the eyebrows as in winking. బొమముడి.

భ్రూణము *n.* : An embryo, foetus : a child. అర్భకుడు, కడుపులో పిల్ల, చూలు, గర్భము, బిడ్డ.

భ్రేషము *n.* : Dereliction of duty, తనకు ఉచితమైన ధర్మమునుండి చలించుట.

మ

మంకు adj. Vile, abominable. stubborn : dull, stupid. మొండి. గడుసు. *n.* : A fool, a stubborn man, a wretch, a jade. దుర్జనుడు.

మంకెన *n.* : A hamper, pannier. ఎద్దుమీద నీళ్లబిందెలు తెచ్చుటకు బెత్తముతో కట్టినది. A certain tree, *Pentapetes Phanicea*. జసా. బంధూకము. దాసాని చెట్టు.

మంగ or **మ్రంగ** *n.* : The tree called *Vangueria spinose*, or *Randia dumctorum*. పిండీతకము, మందాచెట్టు.

మంగల *n.* : The barber caste. **మంగలకత్తి** *n.* : A razor, ఉరము.

మంగలము *n.* : A pipkin. An earthen vessel to roast grain in. అంబరీషము, భ్రాష్ట్రము వేపుడుచట్టి.

మంగళము *n.* : Happiness, good fortune, well-being, welfare. prosperity. శుభము, క్షేమము. **మంగళసూత్రము** *n.* : The cord or necklace with which the తాళిబొట్టు or taken of marriage is fastened on the neck of the bride. బొట్టుదారము. **మంగళహారతి** or **మంగళారతి** *n.* : A lamp used for waving before an idol. శుభకరమైన ఆరతి. **మంగళాశాసనము** *n.* : A benediction, ఆశీర్వాదము.

మంగు or **మంగుడు** *n.* : Crow's feet, marks of age in the face, ముఖమందలి నల్లని పొడ, మొటిమలు.

మంచము *n.* : A couch, cot, bedstead. మంచము. A scaffolding. మంచె.

మంచి *n.* : Good, మేలు. మంచి చెబ్బరలు good and evil. **మంచితనము** *n.* : Goodness, friendliness, gentleness.

మంచె or **మంచియ** *n.* : n. A shelf, stand, or platform. A shed or scaffolding erected on posts for persons who watch crops. అరప, చప్పరము వంటి పందిరి.

మంచము *n.* : A cot, see మంచము.

మంచు *n.* : Dew, fog, mist. Snow, హిమము. మంచుగడ్డ ice. మంచు కురుస్తున్నది dew is falling. మంచు పుంజము a sort of cloth. **మంచుకొండ** or **మంచుగుబ్బలి** *n.* : The Himalaya Mts. మంచుతరి the dewy season, హేమంత ఋతువు.

మంచు or **మనసు** *v.a.* : To preserve, nourish, or cherish, పోషించు.

మంజరి *n.* : A tender branch of a tree with sprouted leaves, చిగిరించిన లేతకొమ్మ. A posy, hunch of flower or leaves, nosegay. పూగుత్తి, చిగురుగుత్తి. (Used of a collection of proverbs or poems, as నీతి మంజరి) A large pearl, పెద్దముత్తెము.

మంజిడి or **మంజిలి** *n.* : A kind of horse's pace, అశ్వగమనభేదము. A particolored cloth. చిత్రవర్ణ వస్త్రము. A blue cloth, నీలవస్త్రము.

మంజిమ or **మంజిమము** *n.* : Beauty, elegance, మనోజ్ఞత.

మంజిష్ఠ *n.* : Madder, a plant used in medicine and in dyeing, *Rabia cordifolia*. A very brilliant red colour.

మంజీరము *n.* : A ring and bells worn round the ankle or toe; an anklet, అందె, నూపురము.

మంజులము *adj.* : Sweet, delicious, pleasing, Pretty, మనోజ్ఞమైన. **మంజువు** *adj.* : Beautiful, pleasing. మనోజ్ఞమైన, మంజుభాషిణి or మంజువాణి a sweet voiced girl. మంచిమాటలాడే స్త్రీ.

మంజూరు *n.* : Approval, sanction. మంజూరు చేయు to approve, admit.

మంజూష *n.* : A large basket or box. పెద్ద పెట్టె. **మంజస** or **మందసము** (from మంజూష.) *n.* : A box or ark.

మంజాడి or **మంజాళి** *n.* : A certain weight (in diamonds,) a carat. వజ్రముల యెత్తు, రత్నముల తూనిక.

మంట *n.* : A blaze, flame, burning. A hot or burning sensation.

మంటకము *n.* : A biscuit, a sort of wheaten cake without sugar. పంచదార వేయని గోధుమపూరి.

మంటపము : Same as మండపము.

మంటి *n.* : Genitive or మన్ను earth. **మంటినూనె** *n.* : Earth oil.

మంటి or **మంటిని** : (from మను to live) I lived, బ్రతికితిని, కడతేరితిని. I am alive again.

మండ *n.* : A twig with leaves on it. చెట్టుకొమ్మ. A small branch. ఉపశాఖ. the back of the hand. మీజెయ్యి. A frying brush, వేపుడుకుచ్చు. An ankle, చీలమండ.

మండనము *n.* : Adorning, dressing, decorating. decoration. An ornament, jewel, భూషణము, అలంకరణము. **మండనుడు** *n.* : One who is dressed or ornamented.

మండపము *n.* : A porch, a portico, స్తంభముల మీద కట్టిన కట్టడము. A bower pavilion, చావడి, సభా భేదము, నాలుగు కాళ్లమండపము a four pillared portico. సుఖమండపము a porch of a temple. **మండపి** or **గర్భమండపి** *n.* : A shrine, a sanctuary. గర్భగృహము.

మండము or **మండాము** *n.* : Scum, skimming, froth, foam, barm. సర్వరస ద్రవ్యసారము, మీగడ, సారము. An ornament, భూషణము. **మండకంచము** *n.* : A platter that has a rim like a soup plate. అంచుకట్టిన కంచము.

మండలము *n.* : The disc (of the sun, moon and stars) సూర్యచంద్రాదుల బింబము. An orb, బింబము. A serpent పాము **మండలేశ్వరుడు** An independent sovereign, a monarch. చత్వారింశ ద్యోజన భూపాలక లక్ష గ్రామాధిపతి.

మండాడు *v.n.* : To beg, beseech, pray. బ్రతిమాలుకొను, గోజాడు, దైన్యముతో యాచించు. *n.* : The act of begging with great humility. దైన్యముతో యాచించుట.

మండి or **మండీ** *n.* : Kneeling down with one leg. an attitude in archery. ఒక కాలితో నేలమీద మోకరించుట, *n.* : A wholesale shop, భారీ సరుకులు అమ్మేచోటు. **మండీలు** *n.* : A sort of sweet cakes.

మండిగము *n.* : A threshold గడప.

మండిగె or **మండెగ** *n.* : A very thin cake made of fine flour, milk sugar, & c. భక్ష్యవిశేషము.

మండితము *adj.* : Dressed, decorated, decked. అలంకరింపబడ్డ. **మండితుడు** *n.* : One who is dressed, arrayed, or decorated. అలంకరింపబడినవాడు.

మండిలూటా *n.* : An abscess. లోపలనే అణగియుండు వ్రణము.

మండు *v.n.* : To burn, blaze flame. జ్వలించు. To smart, or give acute pain. చురుక్కుమని నొప్పిపెట్టు. **మండించు** *v.n.* : To provoke, irritate, stirup.

మండువా *n.* : A courtyard. A booth. A stable for horses, గుర్రాలపాక గుర్రపుసాల.

మండూకము or **మండుకము** *n.* : A frog. కప్ప. **మండూకపర్ణము** *n.* : A plant. దుండిగపు చెట్టు. **మండూకపర్ణి** *n.* : The madder plant, మంజిష్ఠ. **మండూకి** *n.* : A female, or small frog, ఆడుకప్ప, చిరుకప్ప.

మండూరము *n.* : The rust of iron, or refuse of melted iron, used as a medicine. ఇనుపచిట్టెము, ఇనుప చిట్టెముతో చేసిన సింధూరము.

మండె or **మండియ** *n.* : A stock or heap of the unthrashed ears of the great millet, or of cut tobacco. జొన్న

కుచ్చెలను దించి కంకికోసి ప్రోగుచేసి ఆరవేసిన పొగాకు కుప్ప.

మండోదరి *n.* : Ravana's first wife. A prudent woman, బుద్ధిమంతురాలు.

మండ్ర *n.* : A kind of thorny tree.

మండ్రగబ్బ *n.* : A large black scorpion. పుట్టతేలు. నల్లని పెద్దతేలు.

మండ్రాడు *v.n.* : To be grieved, సంతోషించు. **మండ్రాటము** *n.* : Grief, సంతాపము.

మండ్రె *n.* : inter. Will they live ! జీవింతురా.

మంత *n.* : One who considers, a thinker. ఆలోచించువాడు. **మంతనము** *n.* : Secrecy, a secret place, a place of concealment. **మంతవ్యుడు** *n.* : One who is lit to be consulted with, ఆలోచింపదగినవాడు.

మంతు *n.* : greatness, glory, nobility, ఘనత. ప్రసిద్ధి. *n.* : A minister, మంత్రి. The Queen in chess. Also, same as మంత్రము.

మంతువు *n.* : A fault , offence. transgression, అపరాధము. Understanding, intellect, బుద్ధి, తెలివి.

మంతుడు : An affix, denoting One who has. బుద్ధిమంతుడు one who is wise.

మంత్రము *n.* : A sacred text or hymn. A verse sacred to some deity, used as a prayer. A spell, a charm, incantation. జాలవిద్య. Secret consultation, secret counsel. రహస్యము. గూఢోక్తి. రహస్యపు మాట. **మంత్రకాడు** or **మంత్రనారి** *n.* : A magician, conjurer. **మాంత్రికుడు** ఇంద్రజాల విద్యనెరిగినవాడు. **మంత్రసాని** or **మంతరసాని** *n.* : midwife. **మంత్రాంగము** *n.* : Machination, trickery. తంత్రము. **మంత్రి** *n.* : A minister, a counsellor, or adviser, బుద్ధి సహాయుడు.

మంథము, మంథానము or **మంథరము** *n.* : A churning staff, కవ్వము. **మంథము** *n.* : An emulsion of medicine in fine powder with four parts of cold water. ఒక మూకుడులో 4 ఫలముల శీతోదకమును పోసి అందొక పల ప్రమాణము ఔషధ ద్రవ్యములను చక్కగ దంచివైచి చిలికి వడియకట్టునది.

మంథర *n.* : The name of a female slave of Kaikeyi. A scheming woman. తాంత్రికురాలు.

మంద *n.* : A flock or herd of cattle. పశుసమూహము. A place where the flocks or herds are kept outside a village, **మందగొను** *v.n.* : To come together in a crowd మందగాకూడు. **మందపిచ్చిక** *n.* : The name of a little white breasted bird with a black-head.

మందట *n.* : Nearness, సమీపము. Weakness, బలహీనత. *adv.* : Near, along with, at before.

మందటిల్లు or **మందటిలు** *v.n.* : To subside, to grow weak, అడుగు.

మందడి *n.* : A stable, గుఱ్ఱపుశాల. మందడిగోడ a partition wall. **మందడీడు** *n.* : A groom, a horse-keeper, గుఱ్ఱపువాడు.

మందము *adj.* : Slow, tardy, dull , stupid, heavy, foolish; gentle, soft, not violent, మెల్లని. **మందస్మితము** or **మందహాసము** *n.* : A smile, a gentle laugh, చిరునవ్వు. **మందాగ్ని** *n.* : A slow fire. Want of appetite : (hunger being considered as fire.) అగ్ని మాంద్యము. **మందాక్షము** *n.* : Modesty, bashfulness, shame. సిగ్గు, లజ్జ. **మందోష్ణము** *n.* : Slight warmth, lukewamness, gentle heat. నులివెచ్చన.

మందరము *n.* : The mountain Mandara, the Indian Olympus. The gods are said to have churned the ocean with it and it now lies at the foot of Mount Meru. **మందరధరుడు** an epithet of Vishnu.

మందల *n.* : A limit, boundary, extent. మేర. Manner, విధము. Life, జీవము. The act of living, మనుదల. Nearness, సమీపము.

మందలించు *v.a.* : To tell, చెప్పు. To suggest, warn, allege, mention, remonstrate. ఎచ్చరించు, మనవిచేయు.

మందస or **మందసము** *n.* : A chest, a large bin, an ark or great box, పెట్టె.

మందాకిని *n.* : The Ganges of heaven. A woman sixty years old.

మందారము *n.* : One of the five celestial trees, ఒక కల్పవృక్షము.

మందారము *n.* : Cloudy or gloomy weather. మేఘావరణము, మబ్బువేసియుండడము. ఇప్పుడు మబ్బు మందారముగానున్నది the weather is now gloomy.

మంది *n.* : People, జనసమూహము. A retinue, పరిజనము. Infantry, కాలుబలము. అయిదుమంది five persons.

మందిరము *n.* : A house, గృహము. A town, పట్టణము. A temple, మకరాలయము. రామమందిరము Rama's temple.

మందు *n.* : Medicine, physic, a drug. ఔషధము. A love powder, వశ్యౌషధము. An antidote, ప్రతిక్రియ. **మందులవాడు** *n.* : A druggist.

మందుడు *n.* : A blockhead, a fool. మూఢుడు.

మందుర *n.* : A stable. వాజిశాల. లాయము. **మందురకుడు** n. A horse keeper హయపాలుడు, గుఱ్ఱపువాడు.

మందెమేలము *n.* : Over-familiarity leading to insolence. meddling, impertinence. మించిన చనువు, అధిక స్నేహము, అధిక ప్రసంగము. Disregard, carelessness, ఉపేక్ష.

మంద్రము *n.* : A base, or low sound, such as that of muttering thunder. హృదయజాత గంభీరధ్వని.

మంపు *n.* : Drowsiness, intoxication, tipsiness, heaviness, నిద్రమబ్బు,

మత్తు, మైకము. **మంపిల్లు, మంపిలు** or **మంపుగొను** *v.n.* : To be heavy, to be drowsy. నిద్రమబ్బుగానుండు. To be intoxicated, మత్తిల్లు క్రోల్ పులుల్ మంపిల్లి గొటగొటమనియార్చి, బలు సింగములనైన బట్టజూచు.

మంబరము *n.* : Burning. దహనము. **మంబరముచేయు** *v.a.* : To burn, దహించు.

మకమక *n.* : Dimness, as of the light of a lamp. **మకమకలాడు** *v.n.* : To be dim. obscure, or dull. నిస్తేజముగా నుండు, గుడ్డిగానుండు, మకిలగానుండు.

మకరందము *n.* : The nectar or honey of a flower, పూదేనె.

మకరము *n.* : An alligator, మొసలి. The sign of the Zodiac called Capricorn. రాశిభేదము. **మకరసంక్రమణము** or **మకరసంక్రాంతి** the passing of the sun into Capricorn. This is observed as the Pongal feast, పొంగలి పండుగ. **మకరకంఠి** *n.* : A necklace shaped like an alligator. మొసలి మూతులుగల కంఠాభరణము. **మకర కుండలము** *n.* : An ear ring bearing the figure of a crocodile's head. మొసలి ముఖము గల కర్ణ భూషణము. **మకరతోరణము** *n.* : A festoon of cloth shaped like a crocodile, మొసలి మొదలైన రూపము లను చిత్రవిచిత్రముగా కుట్టి వీధులలో కట్టే తోరణము. **మకరాంకుడు, మకర కేతనుడు** or **మకరధ్వజుడు** *n.* : An epithet of Manmadha, whose banner is an alligator. మన్మథుడు. **మకరాలయము** *n.* : The sea. సముద్రము. **మకరి** *n.* : A crocodile, or alligator, మొసలి. **మకరివల** *n.* : A snare to catch crocodiles.

మకరతము : Same as మరకతము.

మకాము *n.* : A halting place, lodging, station. మకాముగా Settled permanently.

మకిల *n.* : Dirtiness, soil, dirt. మాలిన్యము. మురికి, మకిలిగానున్న dirty, dim, tarnished, unclean, impure మలినముగానున్న.

మకుటము *n.* : A crest, tiara, crown, head dress. కోటము, బొమిడికము.

మకురము *n.* : Glass, a mirror, అద్దము.

మకురు or **మకురుతనము** *n.* : Obstinacy, stubbornness, మూర్ఖత్వము, మొండితనము, పెంకితనము.

మక్క, మక్కనగాయ or **మక్కల్లము** *n.* : A boil on the abdomen. పొత్తికడుపు నందలి నెత్తురుగడ్డ.

మక్కళించు *v.n.* : To come back, to reappear, as intermittent fever, మళ్లు, మళ్లుకొను. తిరుగుకొను.

మక్కా *n.* : Mecca.

మక్కు *v.n.* : To fade, spoil, lose colour. కాంతివిహీనమగు. నవయు. To die. చచ్చు. To scratch, గీరు. *n.* : Dirt, మాలిన్యము.

మక్కువ *n.* : Affection. love : desire, lust; wish, inclination, ప్రేమం, ప్రేమము.

మక్కి or **మక్కి** *n.* : A bone. ఎముక. The hip-joint, the part of the body just above the hip-joint.

మక్తా *adj.* : Fixed. *n.* : A fixed rate or rent. A contract. **మక్తాకౌలు** a special agreement given to a tenant. **మక్తాదారుడు** *n.* : A contractor.

మక్షిక *n.* : A fly. ఈగ.

మఖము or **మఘము** *n.* : A sacrifice, or oblation. యజ్ఞము. శతమఖుడు an epithet of Indra, who performed a hecatomb.

మఖమలు or **మొగములు** *n.* : Velvet. **మగడు** or **మగండు** *n.* : A male, a man, పురుషుడు. మగవాడు. A husband, పెనిమిటి.

మగిడి *n.* : a snake charmer, పాముల వాడె. A snake charmer's flute, పాములవాని నాగసరము.

మగుడు or **మగుడబడు** *v.n.* : To return or turn back. మరలు, మళ్లుకొను.

మగులు or **మడులు** *n.* : The coping of a wall. మదురు. మగులుగోడ a wall that has a cope or crown, మదురుగోడ.

మగువ *n.* : A woman. స్త్రీ ఆడుది. మగువ మగనికొక మంత్రి a wife is a minister to her husband. **మగువతనము** *n.* : Womanhood. స్త్రీత్వము.

మగ్గము స్త్రీ A loom, నేత యంత్రము, మగ్గము పెట్టు, to set to work, మొదలు పెట్టు, ఆరంభించు.

మంగ్గు *v.n.* : To become mouldy by dampness and heat ఉక్కచే చెమ్మగిలి చెడు.

మగ్దూరు *n.* : Power, authority, అధికారము, శక్తి.

మగ్నము *adj.* : Plunged, immersed, sunk, drowned. మునిగిన **మగ్నుడు** *n.* : (In composition) One who is immersed. మునిగినవాడు.

మఘ *n.* : The name of the tenth Lunar mansion. మఖానక్షత్రము.

మఘము : See మఖము. మఘవాత్మజుడు Arjuna, as son of Indra. **మఘోని** *n.* : The wife of Indra. శచీదేవి.

మంచర్చిక *adj.* : Best, excellent. శ్రేష్ఠమైన, తల్లజము, మతల్లిక.

మచిలీమావు *n.* : A fishery, మచిలీపన్ను or మచిలీనము a tax levied on a fishery.

మచ్చిక or **మచ్చిగ** *n.* : Love, attachment, affection, liking, fondness, familiarity, tameness. ప్రేమ, ఆసక్తి, స్నేహము. **మచ్చికవడు** *v.n.* : To become tame or used to, to love, మరలు కొను, మరగు, అలవాటుపడు.

మచ్చెము *n.* : A fish, చేప. **మచ్చెకంటి** n. A woman with eyes as lovely as those of a fish.

మచ్చ *n.* : A mole, freckle, stain, scar or spot on the skin. పుట్టుమచ్చలు natural marks on the skin, birthmarks.

మచ్చరము *n.* : Malice, hatred, envy, spite. మత్సరము, చలము, ద్వేషము. అసూయ. ఓర్వలేనితనము.

మచ్చు *n.* : A model, standard, sample, pattern, specimen. మాదిరి, నమూనా.

మచ్ఛము *n.* : A fish, మీనము.

మజిలీ *n.* : A stage in a journey.

మజుకూరు or **మజ్కూరు** *adj.* : Before mentioned, aforesaid.

మజుబూరు *adj.* : strong, powerful.

మజుమూను *n.* : The purport or contents of a letter.

మజూరి *n.* : Hire, the wages of a day-labourer, కూలి.

మజూరు or **మజ్దూరు** *n.* : A workman, a labourer.

మజ్జ *n.* : Marrow, pith, sap. సారము, చేప ఎముకలలోని కొవ్వు.

మజ్జనము *n.* : Bathing, ablution. A bath, స్నానము. మజ్జనశాల A bath room. మజ్జనమాడు to bathe.

మజ్జిగ *n.* : Butter-milk. చల్ల మజ్జిగ తెవులు mildew in corn which turns it white. నీరు మజ్జిగ whey.

మజ, మజా, మజ్జ, మజ్జా, మజ్జరె, మజారె or **మజ్జారె** *interj.* : Hail! Huzza! Hurrah! ప్రశంసావాచక శబ్దము.

మజా *n.* : taste, flavour, రుచి.

మజాకా *n.* : A jest, a joke.

మటమట *n.* : Boiling, rage, మలమల ఉడుకుట. **మటమటలాడు** *n.* : To burn to flame forth. మండు, జ్వలించు. To fume or be enraged. దుమదుమలాడు.

మటుమాయ *n.* : Disappearance, vanishing. ఉన్నట్టుగానుండి అగుపడక పోవడము. **మటుమాయము** *adj.* : Very deceitful. మిక్కిలి మాయము. **మటుమాయలాడు** *n.* : A very deceitful or artful person. మిక్కిలి మాయలు గలవాడు.

మట్ట *n.* : A bough or stem (of the palm, cocoanut, or date tree.)

మట్టము *n.* : Measure, extent, level, కొలది. A pony, పైగోమట్టము a Pegupony.

మట్టమధ్యాహ్నము : See under మధ్యాహ్నము.

మట్టి *n.* : Earth, soil, mud. Scurf or dandruff. మట్టితిన్న పాామువలె పడియున్నాడు he is as stupid as a snake gorged with mud. **మట్టు పెట్టు** *v.a.* : To keep down, supress, అడచు. To kill, చంపు. **మట్టుమిగులు** or **మట్టుమీరు** *v.n.* : To exceed the limits. అతిక్రమించు.

మట్టె or **మట్టియ** *n.* : A ring worn on the toe. కాలివేలియందు పెట్టేటిది. చెప్పుమట్టె a shoe-heel, చెప్పుమడిమ. *adj.* : Dappled. బట్టచారలు గల. మట్టె ఆవు a dappled cow, బట్టావు.

మట్ర *n.* : an unploughed piece of land between two furrows. మెట్టనేల, దున్నునవుడు కొంద్రతిరుగక నడుమ నుండు కొంచెము తావు.

మఠము *n.* : A monastery, convent. సన్యాసులు మొదలైనవారు ఉండే గృహము. మఠము వేసుకొని కూర్చుండు to squat as the images of Buddha are seated.

మడ *n.* : A small opening out of a channel into a field. మడిలోకి నీళ్లుపోయే తోవ, ప్రవాహ మార్గము.

మడక *n.* : A plough with bullocks complete. నాగటికి ఎడ్లను పూన్చిన యరక, అరక, వీరం. A folding, a fold, మణువు.

మడకర్ర *n.* : A stout piece of wood. లావుకట్టె.

మడగు or **మడుగు** *v.n.* : To turn, మరలు, తిరుగు. **మడతొక్కు** *v.a.* : To pile palm leaves and then trample them flat. **మడచు** or **మడుచు** *v.a.* : To fold, to plait. to bend. To slay.

మడతి, మడంతి or **మడతుక** *n.* : A woman, స్త్రీ.

మడమ, మడిమ or **మడిమె** *n.* : The heel, గుదికాలు, పారమడమ the back of a hoe. గొడ్డలి మడమ the back of an axe.

మడవ or **మడువ** *n.* : A small dam or dike to stop water; a small opening out of a channel into a field. **అడ్డకట్ట,** మళ్లకు పాదులకు నీళ్లుపోయే దోవ యొక్క మొదటి భాగము.

మడవు *v.n.* : To turn away, as the face, to turn back, to withdraw from, విముఖమగు. To become useless, నిష్ఫలమగు.

మడి *n.* : A field, a sub-division of a field, a garden-bed or plot. వరిపొలము. కాలుమడి urine.

మడి *n.* : Purity, an unpolluted cloth, clean clothes. శుచి. ధౌతవస్త్రము. **మడిసంచి** *n.* : A pure or sacred bag. మడివస్త్రములను ఉంచు సంచి. **మడిసంది** *n.* : The arm pit, చంక, కక్షము.

మడిమంచ or **మడిమంచము** *adj.* : Weak, బలహీనము.

మడియడు *n.* : An ignorant person, a blockhead, మూఢుడు.

మడియు *v.n.* : To die, perish, చచ్చు. To break to pieces, తునుగు. **మడియించు** *v.a.* : to kill, assassinate, destroy చంపు.

మడుగు, మడువు, మడ్గు or **మడ్వు** *v.n.* : To be kept down, అడగు. To be bent, వంగు, n. A proportion,

మడ్డి *n.* : Dregs, lees, sediment. **ఆముదపుమడ్డి** the dregs of castor - oil, adj. Foul, dull, stupid, awkward, clumsy.

మడ్డు *n.* : An iron ball, ఇనుపగుండు. **మడ్డుకత్తి** *n.* : A bill hook. మచ్చుకత్తి.

మడ్డువు *n.* : A sort of small drum, తుడుము, గుమ్మెట.

మణగు, మణుగు, మడగు or **మడుగు** *v.n.* : To be bent, to bend. మేకులు

మణగగొట్టు to clinch nails. మణగ గొట్టిన మేకు a rivet.

మణి *n.* : A gem, a precious stone. పచ్చరాయిలోనగునది. A pearl, ముత్తెములోనగునది. **మణికంఠము** *n.* : The Indian Roller, చాపము, పాలపిట్ట, **మణికట్టు, మనికట్టు** or **మణిబంధము** *n.* : The wrist; మణికట్లును తెగగొట్టు to cut off the hands. **మణిప్రవాళము** *n.* : A doggerel verse : or a mixed language, part Sanscrit, part Telugu or Tamil రెండు భాషలు కలిపిన కవిత్వము.

మణికము *n.* : A water jar, or pitcher, పెద్దబాన, కాగు. A small pot, ముంత.

మణిగ or **మళిగ** *n.* : A wholesale shop. మండి. A shop, దుకాణము.

మణిగాసవము *n.* : A thin coating of white-wash or lime, సన్నినున్నపు పూత.

మణితము*n.* : A low murmuring sound, గళరవము. A cuckoo's cry, కోకిల ధ్వని.

మణియగాడు or **మణెగాడు** *n.* : The Superintendent of a village or temple. పారుపత్తి.

మణివము or **మణిగము** *n.* : Authority, అధికారము. **మణివకాడు** *n.* : One who is in authority or power, a superior officer, అధికారి.

మణిశిల or **మణిసిల** *n.* : Realgar; red sulphuret of arsenie. ఒక విధమైన ఎఱ్ఱమన్ను.

మణుగు or **మడుగు** *v.n.* : To be folded, bent. To die, to expire, అణుగు, *n.* : A clean cloth. ధౌతవస్త్రము, బట్ట.

మణుగు or **మణువు** *n.* : A maund or weight of eight viss., i.e., forty seers or twenty-five pounds. ఎనిమిది వీసెల యెత్తు.

మత్ *adj.* : Mine, my. మద్వాక్యము my word. మత్కథ my history, మద్దాసులు my servants. మచ్ఛునకము my dog. మన్నామము my name. మన్నియమము my custom, my order. మన్నియమ్యులు those who obey me.

మతంగుడు *n.* : The name of a Rishi. A man of the chuckler or shoemaker caste. **మతంగజము** or **మతంగము** *n.* : An elephant. **మతంగస్త్రీ** A chuckler woman.

మతకము *n.* : Deception, illusion, delusion, మాయ. **మతకరి** *n.* : A deceitful person, a deluder. మాయల మారి, మాయావి.

మతము *n.* : Opinion, అభిప్రాయము. wish, idea. A doctrine, creed, sect, religion, శాస్త్రము.

మతలబు *n.* : Purport, meaning. A topic, subject, contents, as అర్జీమతలబు.

మతల్లిక *n.* : (In composition) the best or most excellent of all things. మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది. వధూజనమతల్లిక the gem of her sex.

మతాబు or **మత్తాబు** *n.* : A blue-light, చంద్రజ్యోతి.

మతి *n.* : Understanding, intellect, consciousness, judgement. **మతి మరుపు** *n.* : Forgetfulness, absence of mind, పొరపాటు.

మతించు *v.a.* : To estimate, appraise. మతింపు Same as మదింపు.

మత్కుణము *n.* : A bug, నల్లి.

మత్తము *adj.* : Intoxicated, drunk, tipsy. Infatuated, wanton, lustful. **మత్తకోకిల** *n.* : The name of a certain Telugu metre. **మత్తేభము** *n.* : The name of a Telugu Metre.

మత్సరము *n.* : Envy, impatience of another's success or prosperity, jealousy, passion, anger. ఈర్ష్య, క్రోధము *adj.* : Envious, inimical, ఈర్ష్యగల, క్రోధము గల.

మత్సంది *n.* : Coarse or unrefined sugar. Molasses, బెల్లము. Crystallised sugar, కండచక్కెర.

మత్స్యము *n.* : A fish, చేప. **మత్స్యధ్వజుడు** n. An epithet of Manmadha, మన్మథుడు. **మత్స్యాక్షి** *n.* : The moonplant, పొన్నగంటికూర.

మథనము *n.* : Churning, చిలకడము, త్రచ్చుట. **మథించు** *v.a.* : To churn, చిలుకు, త్రచ్చు. **మథితము** *n.* : Butter-milk, మజ్జిగ *adj.* : Stirred, churned, agitated, distressed, grieved, త్రచ్చబడిన.

మదట *n.* : An intoxicated person మత్తుడు, మత్తురాలు.

మదనుడు *n.* : Manmadha. **మదనము** *n.* : The Thorn Apple.

మదము *n.* : Fat, కొవ్వు. Pride, arrogance, lust, frenzy, madness.

మది *n.* : The mind, మనస్సు, బుద్ధి, మదించు to think, తలచు. **మదిమది** *n.* : Great calmness, నెమ్మది. Steadiness, నిశ్చలత. **మదించు** or **మతించు** *v.a.* : To make an estimate, మదింపు వేయు.

మదిర *n.* : Spirituous or fermented liquor, సుర, కల్లు.

మదిర *n.* : A heap of earth or gravel.

మదీయము *adj.* : Mine, appertaining to me.

మదుగు, మదుము or **మదుపు** *n.* : A sluice, a flood-gate, తూము.

మదుపు *n.* : Green color, ఆకుపచ్చ.

మదురు or **మదులు** *n.* : Coping, the cope or crown of a wall; or thatch placed on the top of a wall.

మదురువు *n.* : Intoxicating liquor, మద్యము Intoxication, మత్తు.

మద్గువు *n.* : An aquatic bird; the cormorant, నీరుకాకి, కంకాశపక్షి A kind of fish, మత్స్య భేదము.

మద్దతు *n.* : Assistance, help, abetment, **మదద్గారు** *n.* : An assistant.

మద్ది *n.* : The tree called *Mentaptera arjuna*. అర్జునము.

మద్దెల *n.* : A small drum, మృదంగము. **మద్దెలరూపురిక్క** *n.* : A constellation called ధనిష్ఠానక్షత్రము.

మద్యము *n.* : An intoxicating drink, toddy, liquor. కల్లు, సారాయి, సుర. మద్యపాయి a wine-bibber, a drunkard, మద్యపానము wine drinking, మద్యపానము మానుము give up drink.

మధురము *adj.* : Sweet, delicious, agreeable. సుందరమైన, స్వాదువైన, ప్రియమైన, *n.* : Sweetness, తియ్యన. **మధురస** *n.* : The vine tree, గోస్తని, ద్రాక్షచెట్టు. **మధిరమ** or **మధురిమము** *n.* : Sweetness, తియ్యన.

మధువు *n.* : Wine, spirits, కల్లు. Honey, తేనె. The sweet juice or nectar of flowers. మకరందము, పూదేనె. **మధుపర్కము** *n.* : Honey mixed with curds. దధిసంయుక్త మధువు. **మధూలిక** or **మధూళిక** *n.* : The pollen or dust of flowers, పుప్పొడి.

మధుసూదనుడు or **మధువుడు** *n.* : An epithet of Vishnu, as having salin the giant Madhu.

మధ్యము *n.* : The middle, the waist, the middle part. నడుము, నడిమి భాగము. **మధ్యవర్తి** *n.* : An arbitrator, a third person, a mediator, referee, nominee, umpire. **మధ్యాహ్నము** *n.* : Mid-day, noon, పట్టపగలు.

మనము *pron.* : We.

మనవము *n.* : The mind, మనస్సు, **మననము** *n.* : Minding, understanding, thinking, reflecting, ధ్యానము.

మనవర్తి *n.* : Corruption of మనువృత్తి.

మనవి *n.* : A request solicitation, petition, విన్నపము.

మనసు or **మనస్సు** *n.* : The internal organ of cognition, the intellect, understanding, mind. Inclination, wish, will, pleasure, ఇష్టము. *adj.* : Liking, ఇష్టము. **మనసిజుడు, మనః ప్రభువుడు, మనోజుడు** or **మనోభవుడు** *n. Lit* : The mind-born. An epithet of Manmadha, మన్మథుడు. **మనస్కరించు** *v.n.* : To be inclined. మనఃపూర్తిగా చేయు, మనస్సు ఉంచు. **మనస్తాపము** *n.* : Mental distress, displeasure, anger, vexation. ఆమెకు మనస్తాపముగా నున్నది she is annoyed or grieved at this. **మనస్ఫూర్తిగా** or **మనఃపూర్వకముగా** adv. Willingly. **మనోహరము** *adj.* : Heart-stealing, i.e., charming, lovely, alluring, capativating, fascinating, ఇంపైన, *n.* : Vermicelli.

మనా or **మన్నా** *n.* : A prohibition, hindrance, prevention. వానికి దేవిడీమన్నా అయినది he is banished the court.

మనాక్ *adv.* : Little, slowly. అమనాక్ not a little.

మనికట్టు : Same as మణికట్టు.

మనికితము *n.* : Grief, afliction, sorrow. వ్యాకులము, దుఃఖము, విచారము. **మనికితపడు** *v.n.* : To be sorry, to grieve, దుఃఖపడు. **మనికితపాటు** *n.* : The act of being sorrowful, దుఃఖపడుట.

మనిషి *n.* : A man or woman, a person.

మనీష *n.* : Mind, understanding, intellect. బుద్ధి, మతి, ప్రజ్ఞ, మనీషి manishi. *n.* : A learned man, a teacher. **ప్రాజ్ఞుడు,** పండితుడు, బుద్ధిమంతుడు.

మను *v.n.* : To live, exist. జీవించు. To conduct oneself, వర్తించు. **మనుగడ** *n.* : Life, living, జీవనము, జీవించడము. means of livelihood, జీవనోపాయము. **మనువృత్తి, మనోవర్తి** or **మనువర్తి** *n.* : Maintenance, support; a pension, allowance, stipend. **మనువు** *n.* : Life, living. జీవనము, బ్రతుకుట. Conduct, వర్తనము. **మనుగుడుపు** *n.* : A final entertainment given by the bride's parents to the bridegroom, after the conclusion of the whole marriage ceremonies.

మనుగు or **మనువు** *v.n.* : To die, చచ్చు.

మనుపాల *n.* : A certain medicinal tree with oval leaves, కుటజము, కొడిసెచెట్టు, పాలకూర, జీవంతి.

మనుబోతు, మన్నుబోతు, మను or **మన్ను** : The Gayal, commonly called the Bison. ఋశ్యము.

మనుమడు *n.* : A grandson. **మనుమరాలు** *n.* : A grand daughter.

మనువు *n.* : A mystical verse or formula. మంత్రము. A legislator and saint called Manu. There are said to be fourteen of these Manus, vix., స్వాయంభువు, స్వారోచిషుడు, ఉత్తముడు, తామసుడు, రైవతుడు, చాక్షుసుడు, వైవస్వతుడు, సూర్యసావర్ణి, దక్షసావర్ణి, బ్రహ్మసావర్ణి, ధర్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి, రౌచ్యుడు, భౌచ్యుడు. **మనుజేంద్రుడు** *n.* : A king, రాజు. **మన్వంతరము** *n.* : An age or period of time supposed to be under the sway of one Manu.

మనోజ్ఞము or **మనోహరము** and **మనోరథము** : See under మనస్సు.

మన్న *n.* : Prevention, an obstacle, అడ్డగింపు, విఘ్నము, See మనా.

మన్నన or **మన్నిక** *n.* : Respect, regard, grace, favour, సమ్మానము, గౌరవము, గొప్ప చేయడము.

మన్ని *n.* : Life, జీవము. A certain muscle in the back of the head. పెడతల యందుండు నరము. **మన్నిగొను** *v.a.* : To kill, or slaughter. చంపు.

మన్నీడు, మన్నియడు or **మన్నియ** (మన్ను + ఈడు) *n.* : A lord, a chieftain, ప్రభువు, మన్నెపుదొర.

మన్ను or **మను** *n.* : Earth, mud, soil, dirt. మంటబెట్టు to inter or bury. పూడ్చు.

మన్ను *n.* : A wild animal of the ox tribe, the Gayal or the Bison. ఋశ్యము. See మనుబోతు.

మన్నెము or **మన్యము** *n.* : Land given as a token of respect సమ్మానించి ఇచ్చిన కొంత భూభాగము.

మన్మథుడు *n.* : Manmadha, the Hindu Cupid. అనంగుడు.

మన్యువు *n.* : Sorrow, grief, distress, indigence, displeasure, anger, శోకము, పుత్ర మరణాదిజాత మనో వ్యధ. క్రోధము. A sacrifice, క్రతువు.

మప్పు *v.a.* : To break in, or train (an animal) అలవరచు, అభ్యాసము చేయించు. అలవాటుచేయు. మప్పవచ్చునుగాని తిప్పలేము it is easy for us to teach but not to correct, మప్పితము adj. Limited, tolerable, మితము, పరిమితము.

మబ్బు *n.* : A cloud, మేఘము. Obscurity, darkness, dimness, laziness, dullness, heaviness, మాంద్యము.

మమత or **మమత్వము** : The interest or affection entertained for objects, from considering them as belonging to, or connected with oneself. అభిమానము. **మమకారము** *n.* : Egoism, self regard, pride, arrogance, self- sufficiency, అహంభావము. Attachment, love, ప్రేమ.

మమ్మా *n.* : A mother, An old woman in general.

మమ్మాయి *n.* : A kind of medicine, లేహవిశేషము.

మమ్ము *n.* : An adverse wind on the sea, a kind of whirlwind that is adverse to sailing ships, సముద్రము మీద ఓడలకు విఘాతముగా వీచెడు సుడిగాలి విశేషము. *pron.* : The plu. accusative of నేను.

మయనము, మయినము or **మైనము** *n.* : Wax. మయినపు వత్తి a waxcandle.

మయము *adj.* : Composed of, made of, formed of, full of.

మయిల, మైల or **మకిల** *n.* : Dirt, foulness, uncleanness, actual or ceremonial impurity, dirty clothes.

మయిలతుత్తము or **మయిలుతుత్తము** *n.* : Blue vitriol, sulphate of copper. Verdigris, subacetate of copper, మయూరతుత్థము.

మయుడు *n.* : The name of the architect of the Asuras, అసురశిల్పి.

మయూఖము *n.* : Light, brightness, flame, జ్వాల, ప్రభ. A beam of light, కిరణము.

మయూరము *n.* : The peacock. నెమలి, మయూరారి lit : the enemy of the peacock, a chameleon, a lizard. ఊసరవెల్లి కొండమయూరము a small tree or large shrub : *Ardasia solan*.

మయ్యచేప *n.* : a sort of fish.

మర *n.* : A spiral, a screw, a joint or Hinge *adj.* : Made of wood. wooden. కొయ్యతో చేసిన. **మరకట్టు** *n.* : A sort of spell called స్తంభనము. **మరమేకు** *n.* : A screw, lit : a spiral nail, ఇస్కోరాణి. **మరసాన** *n.* : An instrument for polishing stones, రాళ్లపనివాని సాధన విశేషము.

మరందము or **మకరందము** *n.* : Nectar, the honey of flowers, పూదేనె.

మరక *n.* : A stain, spot, or blot. కర. A female kid, ఆడుమేక పిల్ల.

మరకతము or **మరతకము** *n.* : An emerald. పచ్చ, గారుత్మతిము.

మరకము *n.* : A certain measure called a markal, i.e., 8 measures or seers.

మరకువ *n.* : Ignorance, forgetfulness, అజ్ఞానము.

మరగు or **మరుగు** *v.n.* and *a.* : To use, to be used, accustomed, or adicted to. అలవాటుపడు; పరచితమగు.

మరచు, మరుచు, మరచిపోవు or **మరిచిపోవు** *v.n.* : To forget, **మరపించు** or **మరిపించు** *v.a.* : To cause to forget, to blot out from one's memory.

మరణము *n.* : Death, చావు. **మరణించు** or **మరించు** *v.n.* : To die, చచ్చు.

మరదలు or **మరందలు** *n.* : A wife's younger sister; also a younger brother's wife, పెండ్లాము చెల్లెలు, తమ్ముని భార్య.

మరది or **మరిది** *n.* : A husband's younger brother, పెనిమిటి తమ్ముడు, A younger sister's husband. చెల్లెలి మగడు. A brother-in-law, భార్య తోబుట్టువు.

మరమ్మతు *n.* : Repair.

మరల or **మరలి** *adv.* : Again, anew, in return.

మరలు or **మళ్లు** *v.n.* : To turn, return, go back, తిరుగు, వెనుకకు తిరుగు. To be rescinded, abrogated, annulled.

మరలుచు, మరల్చు, మరలించు, మర్లించు or **మళ్లించు** *v.a.* : To turn back, to cause to return, to recall, to rescind, abrogate, annul.

మరవ or **మరువ** *n.* : A sluice, or outlet, తూము.

మరాట or **మరాటి** *n.* : A Mahrati man, adj. Pertaining to the Mahrati country or nation.

మరాళము*n.* : A species of waterfowl, with red legs and bill; commonly supposed to be a swan, హంస.

మరి *n.* : A time, season, తడవ, ఒకమరి or ఒక్కమరి once. *adv.* : More, further, still, else, again, then, so. మరియు, వెండియు, ఇంకను, అనంతరము, మరేమి లేదు there is nothing else, or nothing more.

మరిగ *n.* : A cup cut out of soft soapstone. రాతిచిప్ప.

మరిగొమ్ము *n.* : An overflow channel. చెరువునకు నీరు ఎక్కువైతే పోవిడుచు అలుగు.

మరిడి or **మరిడీ** *n.* : Cholera, మరిడీజాడ్యము, విషూచి, The name of the goddess of chloera.

మరిది : See మరది.

మరియాద *n.* : Order, క్రమము, Extent, limit, boundary, మేర. Respectability.

మరీచము or **మరిచము** *n.* : Pepper, మిరియము.

మరీచి *n.* : A ray of light, కిరణము. plu. మరీచులు. Also, the name of a certain rishi, ఒక ఋషి.

మరీచిక *n.* : A mirage, ఎండమావి, మృగతృష్ణ.

మరు *n.* : In composition, short for మరుగు. మరుస, and మారు. *adj.* : Other, next, in return.

మరుగు *v.n.* : To be concealed or hidden, చాటగు.

మరుగుజ్జు (మారు + గుజ్జు) *n.* : A dwarf. కుబ్జుడు.

మరుచు or **మరచు** *v.a.* : To forget. ఒళ్లు మరుచు or మైమరుచు to forget oneself, to lose consciousness, to swoon.

మరుడు *n.* : Manmadha. **మరుతేజి** a parrot. **మరునిల్లు** మదనగృహము.

మరుత్తు *n.* : Wind, air, వాయువు. A sort of demigod. వేలుపు.

మరులు *n.* : Love, desire, lust, మోహము, కామము.

మరువము, మరువకము or **మరువపు చెట్టు** *n.* : The plant called the Sweet Marjoram. ప్రస్థపుష్పకము.

మరువు (another form of మరుగు) *n.* : A cover, shelter : privacy, solitude. చాటు, మరుగు, అగోచరస్థానము. A piece of armour, కవచము. **మరువుచేయు** *v.a.* : To hide, చాటుచేయు, దాచు. **మరువుపడు** *v.n.* : To disappear, vanish, కానకపోవు.

మరువు *n.* : A desert, waste, barren country. నిర్జలప్రదేశము. A mountain, పర్వతము; **మరుభూమి** *n.* : A dry waste, a desert spot. ఊషరక్షేత్రము.

మరుసటి or **మరుస** *adj.* : The next. మరుసటి సంవత్సరము the next year. మరుసటి దినము next day. **మరు సంజ** *n.* : Evening.

మర్కటము or **మర్కటకము** *n.* : A monkey, కోతి. A spider, సాలెపురుగు. మర్కట కిశోర న్యాయము.

మర్తబు *adj.* : Closed, settled, as an account, concluded, finished.

మర్త్యము *adj.* Mortal. *n.* : The visible world, the earth. ప్రపంచము, భూలోకము.

మర్దనము *n.* : Rubbing, handling, grinding, pounding, పిసకడము, నూరడము. అంగమర్దనము massaging, rubbing or pressing the limbs.

మర్దలము *n.* : A kind of drum. మృదంగమ.

మర్దించు *v.a.* : To rub, handle, grind, pound, crush, పిసుకు, నూరు. **మర్దితము** *adj.* : Rubbed, ground. పిసకబడిన, నూరబడిన.

మర్మము *n.* : A vital part, ఆయము, జీవస్థానము. A secret, a mystery, కిటుకు. Secrecy, mystery, hypocrisy, కపటము, నెపము.

మర్మరము *n.* : A murmur, a rusting sound. వస్త్రములయొక్కయు పర్ణముల యొక్కయు మ్రోత.

మర్యాద *n.* : A limit, boundary, మేర, పొలిమేర, తీరము. Respect, civility, సమ్మానము.

మరుపాము : Same as మనుదిండి. See under మన్ను.

మఱ్ఱి *n.* : The Banyan tree, *Fucus indica,* వటవృక్షము.

మర్షము *n.* : Patience, endurance, క్షమ, ఓర్పు.

మల *n.* : A mountain, కొండ. The axle bar on which the lever (మీట) of a కారెము turns. నీళ్లుతోడే దోనెకు వేసే అడ్డకఱ్ర.

మలక *n.* : A tangle, twist, bend; a spiral, a serpentine line; crookedness, మెలిక, చిక్కు, చుట్టు. మలకలు tricks, guiles.

మలకడము *n.* : A shoe, పాదరక్ష. "వెలివాడ పని క్రొత్త మలకడాల్గొని నూనెయిడి", మలకడాలు, చెప్పులు.

మలగ *n.* : A double bullock load. ఎద్దుపై గంతతోడి సరకుగోనె.

మలగు or **మలుగు** *v.n.* : and *v.n.* : To wander, to roam about, to turn, to quit. తిరుగు, మళ్లు, మరలు, నివృత్తి చేయు. To be bent, వంకరగు.

మలచము *adj.* : Great, much, గొప్ప అధికము.

మలప *n.* : A cow or buffalo which gives milk after her calf is dead దూడ చచ్చినను పాలిచ్చే ఆవు మొదలైనవి.

మలమల *adv.* : Fiercely, violently.

మలమలమరుగు *v.n.* : To boil violently.

మలమలమాడు *v.n.* : To burn fiercely.

మలమాసము *n.* : An intercalary month. అధికమాసము.

మలము *n.* : An excretion, especially applied to the foces, dung, dirt, filth, dregs, sediment, Sin, pollution. మూత్రము, పురీషము, గులిబి, చీమిడి, పుసి, ఉమ్మి మొదలైనవి.

మలయము *n.* : Malabar, మళయాళ దేశము. **మలయజము** *n.* : The Sandalwood tree, చందనవృక్షము. Sandalwood. చందనము.

మలయు *v.n.* : To wander, roam, తిరుగు. To be entangled, to form a tangle, పెనగు, చిక్కుపడు.

మలవతి *n.* : Extra assessment, an increased demand or cess.

మలాము or **మొలాము** *n.* : Plating, gilding.

మలారము *n.* : A rake (used in a garden.) గాజుల మలారము a string or bunch of glass bracelets.

మలికితము *n.* : Doubt, hesitation, సందేహము. Sorrow, వ్యాకులము. మలికితడు to sorrow. మనోమలికితము mental grief.

మలిగండ్లు *n.* : Stone separated from grain by winnowing. Light grains which are worthless. తరకలు, సూకనుచ్చు.

మలినము *n.* : Dirt, blackness; a fault. defect, మురికి దోషము.

మలు : (a form of మరు from మరుస) *adj.* : The second. **మలుకారు** *n.* : The second crop produced within the year, the light crop. రెండో మారు పెట్టిన పంట.

మలుకు or **మల్కు** *n.* : A turn, twist, fold. A slip-knot. దారము మొదల యిన వాటిని ఎదురెదురుగా తగిలించి మళ్లీ పెడమర్లతిప్పినది. కొండమలుకు గాలి an eddy of wind round a point of land.

మలుకువ : Dirt, మలినము.

మలుగు *v.n.* : To be extinguished, go out. ఆరిపోవు. To perish, నశించు. **మలుపు** *v.a.* : To extinguish or put out a lamp. ఆర్చు. To turn, త్రిప్పు. To destory, నశింపుజేయు. *n.* : A turning, తిరుగుడు, మూలమలుపున in turning a corner.

మల్కాంగిని or **మాల్కంగిని** *n.* : The black oil plant. జ్యోతిష్మతి, వెక్కుడుతీగె, పిన్నమావేరు.

మల్కుడు *n.* : A Mussulman.

మల్మలు or **మోహములు** *n.* : A kind of fine silk.

మల్లకుడు *n.* : An obstinate man, a forward man. కఠినుడు, గడుసరి.

మల్లము or **మల్లకము** *n.* : A vessel holding oil whether for culinary purposes or for burning as a lamp. నూనెచిప్ప, ప్రమిద, సానిక. **మల్ల** or **మల్లె** (from మల్లము) *n.* : A shallow earthen vessel. మంటికంచము, సానిక.

మల్లచరచు, మల్లట and **మల్లడి** : See under మల్లు.

మల్లరము *adj.* : Fat, proud, కొవ్విన, మదించిన. మల్లరపుటాబోతు a fat ox.

మల్లసాల or **మల్లెసాల** *n.* : A dining room, భోజనశాల.

మల్వాపు *adj.* : Covered, enclosed, *n.* : An enclosure, **మల్వాపు చేయు** *v.n.* : To enclose (a letter in a cover).

మల్లా *n.* : A certain grain - fee allowed to potters. **మల్లామడి** *adj.* : Plagued, troubled, troublesome, distressful, పీడితము, తారుమారుగా.

మల్లాట and **మల్లాడు** : See under మల్లు.

మల్లారము or **మలారము** *n.* : A cluster of bracelets. A cord on which bracelets (గాజులు) are strung by venders.

మల్లిక *n.* : The Jasmine plant. మల్లెచెట్టు, మల్లెపువ్వు. నవమల్లిక the double jasmine, విరజాజి.

మల్లు *n.* : A name (like Pug, or Jack) for a monkey. కోతి A wrestler or boxer. జెట్టివాడు, వస్తాదు. **మల్లుడు** *n.* : A wrestler, జెట్టివాడు. **మల్లగుల్లము** *n.* : A discussion, a dispute.

మళయాళము *n. Lit.* : The hilly country, Malabar and Travancore, మళయాళదేశము.

మళిగ *n.* : A wholesale shop.

మళ్ళి or **మళ్ళీ** *v. adv.* : Again, తిరిగిన్ని. **మళ్ళించు** *v.a.* : To turn, to return, to get back.

మళ్లు *n.* : Fields పొదులు.

మళ్లు or **మరలు** *v.n.* : To turn, తిరుగు, మళ్లు ముఖముగానున్నది it is on the turn. **మళ్లుకొను** *v.n.* : To turn back or return.

మవ్వము *n.* : Beauty, comeliness, elegance, సొగసు, కోమలత, గోము.

మశకము *n.* : A gnat, or mosquito; any stinging fly. దోమ.

మశానము *n.* : A cemetery.

మశూచి or **మశూచికము** *n.* : Small pox. పిల్లకు మశూచికము పోసినది, కనిపించినది, లేక, చూపినది the child has got the small pox.

మషాకత్తు *n.* : the measurement of land. కొలుచుట.

మషాలు *n.* : A torch, మషాల్జీ a torch-bearer, a lamp lighter.

మషి or **మసి** *n.* : Ink. ఇంకి, శాయి. Blackness, a stain, నలుపు, డాగు.

మష్టు or **మస్టు** *n.* : Sediment, dross. కల్మషము. వెండిమష్టు silver dross.

మస *n.* : Delirium, perplexity, భ్రమ, మాయ, A love powder. మచ్చు. Beauty, విలాసము. మసవేసి తెచ్చినాడు he conjured it out of their hands.

మసక or **మసకన** *n.* : Blackishness, ఇంచుకనలుపు. Dimness of the eyes. Dimness, slight darkness, ముని చీకటి.

మసగు *v.n.* : To be enraged, to increase, swell, విజృంభించు, రేగు.

మసటు or **మసడు** *n.* : Dirt. మురికి, మాలిన్యము. A stain, మరక, మచ్చ.

మసనము *n.* : A cemetery, or place for burning or burying.

మసర *n.* : Grey colour. ధూసరవర్ణము. *adj.* : Grey, ధూసరవర్ణము గల, **మసరలు** or **మసరపప్పు** *n.* : A sort of rice.

మసరు *n.* : Fatness, jollity కొవ్వు. Inspiration, energy అనేకము, బలము.

మసలు or **మసులు** *v.n.* : To delay, to tarry, తచ్చాడు, తిరుగు. To roam, wander, walk or go about for pleasure, విహరించు, జాగుచేయు, తడయు. To hesitate సందేహించు; అవమానించు.

మసారము *n.* : An emerald, or sapphire, ఇంద్రనీలము.

మసాలా *n.* : Spicery, curry stuff, సంభారము.

మసి *n.* : Ink. శాయి. Blackness, నలుపు. Dirt, a stain. మంయిల Charcoal, బొగ్గు. **మసిబుడ్డి** *n.* : An inkstand. సిరాబుడ్డి.

మసీదు : A mosque, తురకలగుడి.

మసూరి or **మసూరిక** *n.* : Small pox. మశూచికారోగము.

మసృణము *n. adj.* : Glossy, smooth, soft, mild, polished, unctuous. నున్నని, చిక్కని.

మసృణత్వము *n.* : Smoothness, నున్నన.

మసెల *n.* : A loft or garret near the roof of the house, అటుక.

మస్కరము *n.* : A bamboo. వెదురు. **మస్కరి** *n.* : A mendicant, as using a bamboo staff.

మస్టు, మష్టు or **మసుటు** : See under మష్టు.

మస్తము or **మస్తకము** *n.* : The head, the skull. శిరస్సు, తల. **మస్తిష్కము** *n.* : The brain. మెదడు. **మస్తీ** *n.* : An overfed or disobedient or proud elephant, an elephant in rut, మదించినయేనుగు. **మస్తు** *n.* : Plenty, abundance, సమృద్ధి. Fat, pride. మదము.

మస్తరించు *v.a.* : To overcome, subdue. లోబరుచు. **మస్తరు** *n.* : Subjection, dependence. లోకువ, అధీనత.

మహంతు *n.* : The chief of a monastery. A religious superior, like the manager of the temple at Tirupati.

మహజరు *n.* : A memorial, a petition, signed by a number of people.

మహత్ *adj.* : Great, గొప్ప. **మహతి** *n.* : The name given to the Vina or lute of Narada. The feminine gender of Telugu nouns. **మహత్తరము** *adj.* : Greater, more. మిక్కిలి. **మహత్తు** *n.* : Glory, greatness. **మహత్వము** *n.* : Greatness, celebrity, glory. **మహాత్మ్యము** *n.* : Greatness, glory. **మహేశ్వరుడు** *n.* : The great Lord. గొప్పప్రభువు. An epithet of Siva. శివుడు.

మహసూలు *n.* : Reaping a crop, harvesting. The produce of land, a crop.

మహా *adj.* : Great, much, eminent. **మహాకాళి** *n.* : The name of the wife of Siva; a terrific form of Durga. **మహానాడు** or **మహనాడు** *n.* : A council held by headmen. **మహారణ్యము** *n.* : A great forest, గొప్ప అడవి. **మహారాజు** *n.* : A sovereign, or emperor. మహారాజా O mighty Sire! O great king! మహారాజులైన మా ప్రభువు my gracious lord.

మహి *n.* : The earth, భూమి. మహీపతి or మహీక్షితుడు a king. మహిసాక్షి a sort of frankincense. **మహీధ్రము** or **మహీధరము** A tree, as produced (రుహము) from the earth, వృక్షము. **మహీలత** *n.* : An earthworm, గుండూపదము, ఎఱ్ర, **మహీసుత,** *n.* : Lit. Earth-born. An epithet of Sita, the wife of Rama, సీత. **మహీసుతుడు** *n.* : Mars. అంగారకుడు. The Asura named Naraka, నరకాసురుడు.

మహితము *adj.* : Great, గొప్ప. Proper, right, agreeable, fit. Worshipped, reverend.

మహిమ or **మహిమము** *n.* : Greatness in general (literal, or figurative), గొప్పతనము.

మహిళ *n.* : A lady, a female, a maiden, స్త్రీ. మహిళాపురము the name of a town.

మహిషము*n.* : A he-buffalo, దున్నపోతు, ఎనుపోతు. **మహిషి** *n.* : A she-buffalo, గేదె, ఎనుము. **మహిష వాహనుడు** *n.* : One who rides on a he-buffalo, an epithet of Yama, యముడు.

మహిష్ఠము *adj.* : Great, extreme, విశేషమైన. **మహిష్ఠత** *n.* : Greatness.

మా *n.* : A title of Lakhsmi. లక్ష్మి.

మా (infl. of మేము) *pron.* : Our. మా తలిదండ్రులు our parents. మా తండ్రి my father.

మా *adj.* : Great మిక్కిలి. మాబాగు very well.

మా*interj.* : Heigh ho! To be sure! బళీ.

మాంగల్యము *n.* : Auspiciousness, మంగళత్వము.

మాంజిష్ఠము *adj.* : Coppery red, orange red, తామ్రవర్ణమైన.

మాండవ్యుడు *n.* : The name of a certain sage.

మాంత్రికుడు *n.* : magician, conjurer, మంత్ర విద్య తెలిసినవాడు.

మాందాళి *n.* : A green silk cloth, పచ్చ పట్టుచీర. మాందాళిపచ్చ a kind of false emerald. కృత్రిమమరకతము.

మాంద్యము *n.* : Dullness, sluggishness, torpor, apathy, stupidity, ఆలస్యము, జడత్వము. Sickness, indisposition.

మాంసము *n.* : Flesh, meat. నంజుడు, పలలము.

మాకందము *n.* : The mango tree, చూతము, మామిడిచెట్టు.

మాకు or **మ్రాకు** *n.* : A tree, చెట్టు.

మాకొను *v.a.* : To bite, కరుచు.

మాక్షికము (from మాక్షిక) *n.* : White honey, తెల్లతేనె.

మాగ, మాగజెల్లి or **మాగబొచ్చె** *n.* : A fish called Roball, ఎర్రమాగ the Mango fish.

మాగధి *n.* : A sort of wild jasmine, అడవిమొల్ల.

మీగాణి *n.* : Wet land irrigated for cultivation, wet cultivation. వరి పొలము, వరిపంట పెట్టునేల.

మాగాయ : See under మామిడికాయ.

మాగు *v.n.* : To mellow, or ripen fully (as a fruit, or a boil), పండబారు. *n.* : Dirt, మాలిన్యము.

మాఘము *n.* : The name of the eleventh Telugu month answering to February - March.

మాచి *n.* : A kind of tree. A gall nut. **మాచిపత్రి** *n.* : స్థాణేయము.

మాచెనపక్కె *n.* :A kind of carp fish. ఒక విధమైన చేప.

మాచకమ్మ *n.* : A woman of a masculine appearance. మీసముగలిగి రొమ్ములు లేని ఆడది.

మాజీ *adj.* : Cancelled. Former, late, last, past, మునుపటి, గడచిన.

మాట *n.* : A word, పదము. A promise, వాగ్దత్తము, ప్రతిజ్ఞా వచనము. **మాటకాడు** *n.* : A good public speaker. సభయందు భయము లేక మాటాడువాడు. వక్త.

మాటకారి *n.* : A skillful speaker, యుక్తిగా మాటాడువాడు. A talkative person. వాచాలుడు.

మాటలాడు, మాటాడు or **మాట్లాడు** *v.* : To speak, talk, converse, to reproach.

మాటినంగ *n.* : A lustful person, కాముకి.

మాటీ *n.* : Dirty grain. మాటీపోగులు sweepings of grain.

మాటీడు *n.* : An elephant driver. ఏనుగువాడు.

మాటు *v.n.* : To get entangled, తగులుకొను. *v.a.* : To conceal or hide. దాచు, మరుగుచేయు. *n.* : Concealment, మరుగు. A remedy, విరుగుడు. **మాటిమాటికి** *n.* : Time after time, again and again, frequently. **మాటుమణుగు** or **మాటుమడుగు** *v.n.* : To be hushed, still or silent. జంజాటము ఉడిగి నిశ్శబ్దమగు.

మాడ *n.* : Half a pagoda, that is, about two rupees. అరవరహా.

మాడపట్టు *n.* : The crown of the head. బ్రహ్మరంధ్రము, సోడు.

మాడి *n.* : The wild species of horse gram. అడవి ఉలవ.

మాడు *v.n.* : To be burnt or scorched. కాలు, కాలిపోవు.

మాడుగు or **మాడుపు** *n.* : An upstair house. మిద్దె ఇల్లు, మేడ, హర్మ్యము.

మాడెము *n.* : The territory of a king, మండలాధిపతుల భూమండలము.

మాడ్కి or **మాడికి** *n.* : Manner, likeness. రీతి, విధము. అమ్మాడ్కి in that manner. చెప్పిన మాడికి in the manner said.

మాడ్పు *n.* : A kind of tree.

మాణవకము *n.* : A necklace of twenty strings. ఇరువది పేటలు గల హారము.

మాణిక్యము *n.* : A ruby, కెంపు. A term of admiration, as "a perfect jewel, a gem".

మాత *n.* : Mother, తల్లి. An epithet of Parvati or Lakshmi, పార్వతీదేవి, లక్ష్మీదేవి. పంచమాతలు five ladies who are to be looked upon with as much respect as one's own mother, viz., (1) the king's wife, రాజు భార్య; (2) an elder brother's wife, అన్న భార్య; (3) a teacher's wife, గురు భార్య; (4)a mother-in-law, అత్త; (5) one's own mother; కన్న తల్లి. **మాతాపితలు** *n.* : Father and mother, parents, తల్లిదండ్రులు. **మాతామహి** *n.* : A maternal grandmother. తల్లి యొక్క తండ్రి.

మాతంగ *adj.* : Outcaste, parish. చండాల. **మాతంగము** (horn from

మతంగుడు a Rishi.) *n.* : An elephant, ఏనుగు.

మాతగొరక *n.* : A fish called Old Wife or Rice Fish, resembling the Pomfret, చందువాయి.

మాతరిశ్వుడు *n.* : An epithet of వాయువు the god of the winds.

మాతలి *n.* : The name of the charioteer of Indra. ఇంద్రసారధి.

మాతు *n.* : In chess checkmating with any piece other than a pawn, చదరంగములో బంటుతోగాక తక్కిన కాయలతో రాజుకు మహా అనుట.

మాతుల *n.* : The wife of a mother's brother, మేనమామ భార్య.

మాతులుంగము *n.* : A citron. మాదీఫల వృక్షము.

మాతుశ్రీ and **మాతృక** : See under మాత.

మాత్ర *n.* : Measure, extent, కొలది. A little, కొంచెము. A short time, a moment, త్రుటికాలము.

మాత్రము *n.* : Quantity, measure, proportion, computation, whether by number, rate, weight, extent, or capacity పరిమాణము.

మాత్సర్యము *n.* : Envy, malice. ద్వేషము, పగ.

మాదళము, మాదావళము, మాదవళము or **మాదావళి** *n.* : Tawny color, కపిలవర్ణము. A tawny colored cloth, కపిలవర్ణము గల చీర.

మాదిగ *n.* : The cobbler or shoe-making caste. మాదిగవాడు a man of that class, చెప్పులు కుట్టువాడు. **మాదిగది** *n.* : A woman of the cobbler caste.

మాదిఫలము *n.* : A citron. మాతులుంగము.

మాదిరి or **మాద్రి** *n.* : A pattern, sample, model, type, specimen, మచ్చు, సామ్యము. A sort, kind, variety, adj. Similar, like, సమానమైన.

మాదృశము *adj.* : Like me, resembling me. నావంటి. **మాదృశుడు** *n.* : A man like me. నావంటివాడు.

మాధవమతము *n.* : A Dwaita sect of Vishnu worshippers who adore Hanuman as the one God and look upon Vyasa as their great prophet. Their tenets are explained in the పరాశరసంహిత. See మాధవుడు.

మాధవము *n.* : A poetical name of the second Telugu lunar month. The spring season, వైశాఖమాసము, వసంత్రుతువు.

మాధవి *n.* : Sugar. The large creeping plant termed *Gartnera racemosa*. బండిగురివెంద. A bawd, కుంటెనకత్తె.

మాధవుడు *n.* : A name of Vishnu; also of Vasanta, the spring season. విష్ణువు, వసంతుడు.

మాధుకరము *n.* : Begging from house to house as a bee gathers honey from flower to flower, మధుకర వృత్తి.

మాధుర్యము or **మాధురి** *n.* : Sweetness, తీపు.

మాధ్యస్థ్యము*n.* : Arbitration, mediation, the decision of an arbitrator, మధ్యస్థుడు చేయు తీర్పు.

మాధ్వి *n.* : Spirituous liquor. మద్యము, సారాయి.

మాన *n.* : One sixteenth part of the measure called a తూము. నాలుగు టంకముల యెత్తు బియ్యము పట్టే కొలత.

మానము *n.* : A measure of any kind, కొలత, ప్రమాణము. Pride, arrogance, or indignation, చిత్తౌన్నత్యము, గర్వము. **మానభంగము** *n.* : Disgrace, dishonor, అవమానము. **మానవతి** *n.* : A modest woman, మానముగల ఆడుది.

మానవ *adj.* : Written by Manu. మనువుచేత వ్రాయబడిన. మానవ ధర్మశాస్త్రము the Laws of Manu. **మానవుడు** n. A man, మనుష్యుడు.

మానసము *n.* : The mind, the seat or faculty of reason and feeling. The name of a lake, మానససరోవరము. adj. Mental, మానసికమైన, మానస పూజ mental prayer. **మానసించు** *v.n.* : To think, consider. తలచు. **మానసౌకనము** *n.* : A swan. హంస.

మానిక *n.* : A dry measure; one fourth of a కుంచము, or one-sixteenth of a తూము.

మానికము *n.* : A ruby, కెంపు. A diamond, రత్నము. **మానికపు** *adj.* : Set with gems, jewelled, రత్నఖచితమైన, మానికదారి a prostitute, బోగముది.

మానతము *adj.* : Respectful. కొనియాడబడిన. **మానిని** *n.* : A respectable woman, మానము గల ఆడుది. A lady, damsel, maid, స్త్రీ.

మానిసి *n.* : A man or woman, a person. **మానిసిరేడు** *n.* : A king, రాజు.

మాను *adj.* : fit, proper, worthy, యోగ్యము, Pleasant, fine, మనోజ్ఞము, ప్రకాశముతో మానై beautiful with brightness, *n.* : Pleasantness, మనోజ్ఞ. **మానుగ** *adv.* : Duly, fitly, truly, పొందుగా.

మాను *v.a.* and *v.n.* : To forbear, refrain, abstain, or desist from, leave off, విడుచు.

మానుషము *n.* : Honor, respect, మర్యాద, గౌరవము.

మానెరు or **మానేరు** *n.* : A climbing plnt, ఎక్కుడు తీగె.

మానేజరు *n.* : A manager, నిర్వాహకుడు.

మాన్యము *adj.* : Respectable, venerable. పూజ్యమైన సమ్మానింపదగిన. **మాన్యుడు** *n.* : A respectable or honorable man. పూజ్యుడు. One worthy of respect.

మాపు *v.a.* : To dirty, make foul. మలినముచేయు, మురికిచేయు.

మాపుచేయు *v.a.* : To pardon, forgive, excuse.

మాబాగు *Interj.* : Very well! మంచిది.

మాబీర *n.* : The plant called *Ajuya disticha*.

మాభేరి *n.* : Malabar batmint, *Anisomeles malabarica*.

మామ *n.* : A father-in-law. Also, a mother's brother, మేనమామ.

మామకము or **మామక్షీనము** *adj.* : Mine, నాదియైన, మామకీనకులజులు people of my caste.

మామకుడు *n.* : A mother's brother, మేనమామ. *adj.* : One belonging to me, నావాడు.

మామా : See under మామ.

మామిడి *n.* : A mango tree.

మాముకోడి or **మాంకోడి** *n.* : A turkey.

మామూలు *n.* : Usage, established custom, మామూలుగా usually, according to custom.

మావెన *n.* : A fragrant root like *Sarasaparila*. దూడపాల వేరు.

మాయ *n.* : Fraud, trick, deceit, delusion, illusion, diplomacy, Conjuring, ఇంద్రజాల విద్య, Ignorance అవిద్య.

మాయు *v.n.* : To become dirty or foul, to be unwashed, మలినమగు.

మారంకము *n.* : Opposition. ఎదురు మారంకమగు to oppose. ఎదిరించు.

మారకము or **మార్కము** : (from మారు.) *n.* : Exchange, మార్పు.

మారకుడు *n.* : A slayer, or destroyer. చంపువాడు.

మారుట *adj.* and *adv.* : Other, another, counter, ప్రతి, ప్రతికూలము. Altered, changed.

మారణము *n.* : Killing, slaughter, చంపడము.

మారాకు *n.* : A prop, a post for a plant to creep on, ప్రాకుడు కొయ్య.

మారాడు *v.a.* : To speak against. To oppose in words. ఎదురాడు, మారు పలుకు. **మారాట** or **మారాటము** *n.* : Opposition in speech, ఎదురాడుట. A quarrel, కలహము.

మారాము or **మారము** *n.* : Teasing, plaughing, annoying, గోజులాట. A secret, మర్మము.

మారి *n.* : The name of a goddess like Durga, supposed to preside over certain epidemics. A plauge, epilemic or pestilence, slaughter, బహుమంది చచ్చేరోగము.

మారిషుడు *n.* : The principal actor or the manager in a theatre, (నాటక పరిభాషయందు) పూజ్యుడు, ఆర్యుడు.

మారీచము *n.* : Pretence, feigning, hypocrisy, మారీచుడు a giant who was a friend of Ravana; a deceiver, మోసగాడు.

మారీఫత్తు *n.* : Trust, possession. మారీఫత్తుచేయు to entrust to one.

మారు *v.n.* : To be changed. మారుపడు. To be transmuted, altered, వ్యత్యయమగు, ఒకటి మరియొకటి

యగు. **మారుతల్లి, మారుడు తల్లి** or **మారుటతల్లి** *n.* : a step mother. సవతి తల్లి. **మారుతాళము** *n.* : A picklock, a false key. దొంగ బీగము చెవి. **మారుతుడు** or **మార్తుడు** *n.* : An enemy. *plu.* : మారుతురు enemies, శత్రువులు. **మారుబేరము** *n.* : Retail trade. చిల్లర వర్తకము.

మారుడు or **మరుడు** *n.* : Manmadha, the god of love మన్మథుడు. **మారాంతకుడు** *n.* : An epithet of Siva as the Amoricide, or slayer of lust, శివుడు.

మారుతము *n.* : Air, wind, గాలి, వాయువు.

మారుతుడు : See under మారు.

మారువ *n.* : A sluice from a tank.

మారువు *n.* : A sort of fish.

మారేడు or **మారెడు** *n.* : The Bael or Bel Fruit-tree, బిల్వ వృక్షము.

మార్కండేయుడు *n.* : The name of a certain sage who lived for ten centruies.

మార్కము or **మారకము** *n.* : Exchange.

మార్కొను : See under మారు.

మార్గణము *n.* : Search, research, వెతకడము. Begging, యాచించడము. An arrow, బాణము.

మార్గము : A way, road, path, means, manner, method. **మార్గదర్శి** *n.* : A guide.

మార్గశిరము or **మార్గశిర్షము** *n.* : The ninth lunar month December - January, wherein the moon's change takes place when the sun is in Sagittarius.

మార్చు *v.a.* : To change, to exchange. To serve, as food, వడ్డించు.

మార్జనము *n.* : Wiping, తుడుచుట. Rubbing, తోముట, కేశమార్జనము, a comb, దువ్వెన. గృహసమ్మార్జనము eleaning the house. **మార్జని** *n.* : A broom, చీపురు, **మార్జించు** *v.a.* : To wipe. తుడుచు.

మార్జాలము *n.* : A cat పిల్లి.

మార్తాండుడు *n.* : The sun, సూర్యుడు.

మార్తుడు : See under మారు.

మార్దంగికుడు *n.* : A drummer, మద్దెల వాయించువాడు.

మార్దవము *n.* : Softness, మృదుత్వము, మెత్తన. Smoothness. Grace, మార్దవ యుక్తుడైన gracious, కరుణగలవాడైన.

మాల *n.* : A parish, an outcaste, చండాలుడు.

మాల *n.* : A garland, wreath, necklace or heraldic collar : a cornoal or coronet of flowers.

మాలతి *n.* : The great flowering jasmine.

మాలిన్యము *n.* : Foulness, turbness, filth, మలినత, మలినత్వము, మురికి.

మాలిమి *n.* : Familiarity, love, attachment, affection. వాత్సల్యము, చిన్నవారితో చేయు స్నేహము, మచ్చిక.

మాలీసు *n.* : Grooming or rubbing down (a horse) మాలీసుచేయు to groom a horse.

మాలు *v.n.* : To be aside, to be desisted from. To be spoiled or ruined, చెడు, నశించు. **మాలిన** *adj.* : Devoid of విహీనమైన. పనికిమాలిన or కొరమాలిన useless.

మాలు *n.* : The pad or cushion placed on the shoulder of a palanquin bearer.

మాలుగు or **మాల్గు** *v.n.* : To become or grow idle, సోమరితనమును పొందు. *n.* : idleness, సోమరితనము. Also same as మాలు a pad or cushion placed on the shoulder of a palanquin bearer.

మాలుగుపోతు *n.* : A sluggard, a lazy wretch. సోమరిగొడ్డు, సోమరి.

మాలూరము *n.* : The Bael tree, *Egla movmelos*. మారేడు చెట్టు, శ్రీఫలము, బిల్వము. Also, the Wood-apple tree, వెలగచెట్టు.

మాలె or **మాలియ***n.* : A house, delling, మాడుగు. హర్మ్యము, నేలమాలె a cellar. *n.* : A garland, పూదండ. A line, పఙ్క్తి.

మాలెత : See under మాల.

మాల్యము *n.* : A wreath, chaplet, garland. పూదండ, **మాల్యవంతము** *n.* : The name of a certain mountain, ఒక పర్వతము.

మాళయము*n.* : Vulg, for మహాలయము.

మాళవము or **మాళవదేశము** *n.* : The country called Malwa, దేశభేదము.

మాళిగ *n.* : A house, abode, dwelling. ఇల్లు, నేలమాళిగ a subterranean chamber. తిరుమాళిగ a phrase among Vaishnavas for a house: lit. a blessed tabernacle.

మావంతుడు or **మావతుడు** *n.* : An elephant driver, మావటివాడు.

మావటము *n.* : A small roll or packet of betel, arca nut, lime, and other ingredients, made up in order to be distributed among guests. తమలపాకుల పట్టీ.

మావటి, మావటీడు or **మావటివాడు** *n.* : An elephant driver, or mahout. ఏనుగును తోలువాడు.

మావి *n.* : A mango tree. మామిడి చెట్టు మామిడి or మావిపండు, a mango.

మావు *n.* : A horse, గుఱ్ఱము. The covering a mare. అశ్వసంగమము. A snare for fish, పల్లెవాడు చేపలు పట్టు సాధనము.

మావురము *n.* : A kind of fish. ఒక విధమైన చేప.

మాషము *n.* : Black gram Phaseolus radiatus. మినుములు, రాజమాషములు a kind of bean, అలసందలు, commonly called అలచందలు. A small weight equal to five seeds.

మాసటి, మాసటీడు or **మాస్టీడు** *n.* : A hero, a gymnast, a fine fellow,

శూరుడు, మల్లుడు, సాముకాడు. వస్తాదు; శ్రేష్ఠుడు.

మాసము *n.* : A month, either of the lunar, solar, or any other computation of the year. నెల. The Telugu months are చైత్రము, వైశాఖము, జ్యేష్ఠము, ఆషాఢము, శ్రావణము, భాద్రపదము, ఆశ్వయుజము, కార్తీకము, మార్గశిరము, పుష్యము, మాఘము, ఫాల్గునము, అధిక మాసము an intercalary month. క్షయ మాసము a lost month, నిజ మాసము the month proper. నక్షత్ర చంద్రమాసము the time wherein the moon moves through a sidereal revolution. Also, same as మాసము a small weight.

మాసకమ్మ or **మాచకమ్మ** *n.* : A woman with male characteristics. See మాచకమ్మ.

మాసరము *n.* : The scum of boiled rice. అన్నమువార్చిన గంజి, గంజిమీది మీగడ. adj. Spread, వ్యాప్తము, Long, దీర్ఘము.

మాసి *n.* : Dirt, మయిల. Also, another form of మానిసి.

మాసిక *n.* : A patch. అతుకు A jumble a pack of nonsense. చిక్కు, మాసికలు odds and ends.

మాసికము *adj.* : Monthly, మాససంబంధమైన నెలనెలకు వచ్చే. *n.* : A monthly ceremony for a deceased relative, continued for a year after the death, ఏడాదిలోగా నెలనెలకు పెట్టే శ్రాద్ధము.

మాసూలు or **మహసూలు** *n.* : Produce, a crop. పంట, ఫలము That which is collected, income.

మహాత్మ్యము *n.* : Might, efficacy, greatness.

మాహేశ్వరులు *n.* : Worshippers of Siva, a title assumed by the Jangams.

మింగు or **మ్రింగు** *v.a.* : To swallow, devour. కబళించు.

మించు *v.a.* : To surpass, excel; to transgress. అతిశయించు, అతిక్రమించు. **మించుబోడి** or **మించుబోణి** *n.* : A beautiful girl. మెరుపు తీగెవంటి చక్కని స్త్రీ. **మించుదల** *n.* : Transgression, అతిక్రమణము. Excess, greatness, ఆధిక్యము.

మింజుమల *n.* : A part, payment.

మిజాజు or **మిజాదు** *n.* : Pride.

మింట *n.* : (Abl. of మిన్ను) in the sky, **మింటి** Gen. of మిన్ను, of the sky. **మింటి తెరువరి** *n. Lit.* : a traveller in the sky, i.e., the sun, సూర్యుడు, or an Asuras, అసురుడు.

మితాయి *n.* : A sweetmeat, పిండివంట.

మింతుడు *n.* : A paramour, విటుడు, మిండగాడు.

మిండడు, మిండగాడు or **మిండగీడు** *n.* : A paramour, విటుడు. A person, పురుషుడు.

మిక్కటము or **మిక్కుటము** *n.* : Excess, abundance, greatness, extremity.

మిక్కిలి *n.* : Much, abundance, greatness. అధికము, విస్తారము.

మిగులు *v.n.* : To remain over, to be over and above; to be left as a residue, to survive. శేషించు. To excel, అతిశయించు.

మిటమిట *adv.* : fiercely, hotly, brightly, మిక్కిలి ఉష్ణముగా, ప్రకాశముగా. **మిటమిటన** *n.* : fierceness, brightness. **మిటారము** *n.* : beauty, coquetry foppery, ఒయ్యారము, నిక్కు అతిశయము. **మిటారి** *n.* : A belle, a pretty woman, కులుకులాడి, సొగసుకత్తె.

మిట్ట *n.* : A high or rising ground, a small hill. ఉన్నత భూమి.

మిడత or **మిడుత** *n.* : A grasshopper, locust, or cricket. శలభము.

మిడమిడ *adv.* : Fiercely. **మిడమిడ మిడుకు** *v.n.* : To be enraged.

మిడి *n.* : Pride, insolence, మిడిసిపాటు, గర్వము. *adj.* : Proud, insolent, మిడిసిపాటుగల. **మిడిమేలపు** *adj.* : Pragmatic, hot headed, haughty, తలకొట్లమారియైన. తలకొవ్విన. **మిడిమేలము** *n.* : Insolence, haughtiness, మిడిసిపాటు.

మిడియు *v.n.* : To flash or fly off as a chip of wood or a drop of water. ఎగురు. ఆ రాతిచెక్క మిడిసిపడినది the chip of the stone leaped out and fell down. **మిడిసిపాటు** *n.* : Bouncing, exultation, pride, త్రుళ్లుట.

మిడుకు *v.n.* : To live, బ్రతుకు. To be insolent, త్రుళ్లు. To move, చలించు, కదులు.

మిడుగు or **మిణుగు** *n.* : A hard Stone, కఠినశిల.

మిడుగురు, మిడుగు or **మిణుగురు** *n.* : A spark, a gleam. అగ్ని కణము. A firefly or glow-worm, మిణుగురు పురుగు.

మిడుచు *v.a.* : To drop or pour by drops. To crack the knuckles, నెటికవిరుచు.

మిడుత : Same as మిడత.

మిణకరించు *v.n.* : To blink (the eyes) as in fear, to hesitate to be at a loss.

మిణుకు or **మిసుకు** *n.* : Glimmering, sparkling. తళుకు.

మిణ్నాగు : See under మిడి.

మితము *adj.* : Moderate. temperate. Few. మితజనముతో with a few followers.

మిత్త *n.* : A friend స్నేహితుడు.

మిత్తి *n.* : Death or dying. చావు. మృత్యువు. **మిత్తిక** *n.* : Earth, మన్ను, మృత్తిక, మిత్తికూడు rice offered to the dead.

మిత్తిగొంగ *n.* : The conqueror of Death, i.e., Siva. మృత్యుంజయుడు, శివుడు.

మిత్రము *n.* : A friend, స్నేహితుడు. **మిత్రుడు** *n.* : A friend, ఆప్తుడు. The

sun, సూర్యుడు. **మిత్రత్వము** *n.* : Friendship.

మిథము *adj.* : Reciprocal, పరస్పరము.

మిథునము *n.* : A couple, a brace, a pair. particularly male and female. ఆలుమగల జత.

మిథ్య *n.* : A lie, అనృతము, అబద్ధము. *adj.* : False, unreal, deceptive, delusive, అబద్ధమైన, మాయమైన. **మిథ్యాదృష్టి** Atheism, heresy, materialism, పరలోకనాస్థికత, నాస్తికత్వము.

మిద్దె or **మిద్దియ** (from మీదు) *n.* : A flat roof, an upper story. A flat roofed house or a storeyed house.

మినమిన *n.* : Brightness, twinkling, sparkling. తళతళ. మినలాడు to sparkle, మెరయు. *adv.* : Twinklingly, sparklingly, brightly. తళతళమని.

మినహా *n.* : A deduction, remission, an exception. **మినహాయించు** *v.a.* : To subtract, deduct, to make an exception.

మిను : Same as మిన్ను.

మినుకు or **మిన్కు** *n.* : Glittering, flashing, brightness, తళుకు. A ray of light. కిరణము. A marriage token, తాలిబొట్టు. **మిన్కులు** *n.* : The sciences, the scriptures, విద్యలు, శాస్త్రములు, వేదములు.

మినుము *n.* : Black gram, మాషము. **మినప** or **మినుప** *adj.* Made of or belonging to the grain called మినుము.

మిన్కు : See మినుకు.

మిన్న *n.* : A gem, a jewel, రత్నము. That which is noble or preeminent. మేటి, శ్రేష్ఠము, తల్లజము.

మిన్నక *adv.* : Sedately, silently, coolly. ఊరక.

మిన్ను or **మిను** *n.* : The sky or heaven, ఆకాశము. **మిన్నుకొలకు, మిన్నువాక, మిన్వాక** or **మిన్నేరు** *n.* : The heavenly Ganges, ఆకాశగంగ.

మిమ్మటము *adj.* : Much, మిక్కుటము.

మిమ్ము, మిము or **మిమ్ముల** *n.* : You.

మిర *n.* : Extent, a limit, మేర.

మిరపకాయ, మిరెపుకాయ or **మిరియపుకాయ** *n.* : Chilly, or red pepper.

మిరాసి or **మిరాసీ** *adj.* : Hereditary. *n.* : Hereditary right, hereditary property, పరంపరగా వచ్చిన బాధ్యత లేక ఆస్తి మిరాసీదారుడు a mirasidar, a man possessing landed property.

మిరిచూపు *n.* : An upward look, పైచూపు, ఊర్ధ్వదృష్టి.

మిరియము or **మిరెము** *n.* : Black pepper. మిర్యాలపొడి or పొడిమిరియము black pepper powder.

మిరు *adj.* : Dazzling. **మిరుమిట్లు** *n.* : Dazzle, మిరుమిట్లుకొనడము the feeling of being dazzled.

మిర్రు *n.* : An activity, swell, rising ground, ఉన్నత భూమి.

మిలమిల : Glittering, sparkling. మెరుగు కాంతి, **మిలమిలలాడు** *v.n.* : To gliter, sparkle,

మిళిందము *n.* : The wild bee, తుమ్మెద.

మిళితము *adj.* : Mixed, conjoined, మిశ్రితమైన, కలిసిన.

మిల్లి or **మిల్లిగరిటె** *n.* : A very small spoon like a tea spoon. మిక్కిలి చిన్న గరిటె.

మివులు : Same as మిగులు.

మిశ్రము, మిశ్రమము or **మిశ్రితము** *adj.* : Mixed, mingled, blended. కలిసిన. **మిశ్రీకరించు** *v.a.* : To mix, మిశ్రము చేయు, కలుపు.

మిష or **మిషము** *n.* : Fraud, a trick, pretext, excuse, pretence నెపము, ఏదో ఒక మిషపెట్టి నన్ను తిట్టినాడు he got a pretext to abuse me.

మిన or **మిసమిస** *n.* : Sparkle, flash, brilliancy. మిలమిల, మెరుగుకాంతి. to be bright, మెరయు.

మిసి *n.* : A sort of fish.

మిసిమి *n.* : Brilliancy, lustre, polish, మెరుగు, కాంతి. *adj.* : Brilliant, polished, మెరుగైన, మిసిమిగల చూత ఫలములు mangoes that shone as if polished.

మిసుకు or **మిసుగు** *v.n.* : To move, stir, కదులు.

మిహి *adj.* : New, novel, కొత్త. Excellent, శ్రేష్ఠము.

మిహిక *n.* : Frost, hoar frost, snow, మంచు, హిమము. **మిహికాకరుడు** n. The moon, "whose rays are frosty". చంద్రుడు.

మిహిరుడు *n.* : The sun, సూర్యుడు.

మీ *adj.* : Your, మీ అన్న your brother.

మీ *adj.* : Upper, above. **మీగడ** or **మీవడ** *n.* : Cream, కాగినపాల మీది తెట్టె. మీగడ కట్టినది the cream has formed. పాలమీగడలు a name given to a fine sort of rice.

మీట *n.* : A lever. A door-latch. A see-saw. బోనుమీట the bar of a trap on which the door hangs.

మీటు *v.a.* : To fillip, fling, toss. వీణెమీటు to touch the lute. **మీటు** *n.* : A touch fillip, toss. Greatness, grandeur. పెంపు, గొప్ప.

మీదు *n.* : The upper surface; top, head, ఉపరిభాగము, ఊర్ధ్వము. Futurity, భవిష్యత్కాలము. **మీదుకట్టు** *v.a.* : To devote, sanctify, set aside in the name of God. **మీద** or **మీదను** postposition.

మీను *n.* : A fish, చేప. మీనురూపురిక్క a constellation called రేవతీ నక్షత్రము. **మీనాక్షి** *adj.* : Bright - eyed, having swimming or glancing eyes. **శఫరనయన** *n.* : The name of a goddess.

మీమాంస *n.* : A discussion or disputation held to find out the truth regarding anything. ప్రమాణైరర్థ విచారణ, ప్రమాణములచేత నిజము గ్రహించడము. Polemical divinity. Theological criticism.

మీరు or **మీరలు** *pron.* : You. **మీది** *pron.* : Yours. ఈ ఇల్లు మీదేనా is this house yours ?

మీరు *v.n.* and *a.* : To exceed, transgress, pass, excel, అతిశయించు, కడచు, అతిక్రమించు, ఈడుమీరిన పడుచు a grown up girl. మీరన్ excessively, extremely.

మీలనము *n.* : Closing the eyes, కనుమూయుట, **మీలితము** adj. Closed, as the eye.

మీలు : See మీను.

మీసము *n.* : A moustache or whisker. An insect's feelers, horns, or antennae. *Plu.* మీసములు, మీసలు or మీసాలు.

మీసరము *adj.* : Excellent, fine, grand, శ్రేష్ఠమైన.

ము *n.* : An affix of neuter nouns and of masculine nouns that take a neuter form as కళత్రము, అపత్యము. In composition, it is a contraction for మూడు three, and the first consonant of the next word is usually doubled. Thus మారు a time, **ముమ్మారు** three times, thrice. పాతిక a quarter, **ముప్పాతిక** three quarters. **ముక్కన్ను** (మూడు + కన్ను) the third eye, మూడవ కన్ను. ముక్కాక threefold heat. ముక్కాని (మూడు + కాని) three quarters of an anna ముక్కారు (మూడు + కారు) three seasons.

ముం (contracted for ముందు) *adj.* : First, fore, front, as ముంగురులు the front locks of hair. **ముంగడ** *n.* : The front place, ముందు చోటు. ఎదురు, ముందు. **ముంగల** *n.* : The front, ఎదురు. *adv.* : In front, opposite, before, ఎదురు. **ముంగారి** or **ముంగరి** *adj.* : Pertaining to the beginning of the season, ముంగారి పైరు the early crop. **ముంగురులు** (ముందు + కురులు) *n.* : Front-locks అలకలు. **ముంజెయ్యి** (ముందు + చెయ్యి) Same as ముంగేలు. ముంజేతి కంకణము a bracelet on the wrist; metaphorically, plain as a bangle on the forearm, మిక్కిలి స్పష్టమైనది.

ముంగ *n.* : A certain forest tree called *Crololaria stricta*. A bundle of sheaves. ఎన్నులమోపు. *adj.* : Dumb, మూగ, **ముంగతనము** *n.* : Stubbornness, obstinacy, మూర్ఖత్వము.

ముంగట *adv.* : First, at first, in front. **ముంగటి** *adj.* : First, prior, See under ముం.

ముంగమురుగు, ముంగామురుగు, ముంగామురుపు, ముంగమురము, ముంగమురాము, ముంగామురము, ముంగామురారి, ముంగమురారి or **ముంగైమురారి** *n.* : A kind of bangle worn at the wrist, ముంజేత ధరించెడు ఒక విధమైన కటకము.

ముంగర : A nose ring, worn by women, నాసాభరణ భేదము.

ముంగాము *n.* : A palmyra leaf folded like a packet పొట్లముగా మడిచిన

తాటాకు మట్ట. Half a packetful of anything, బెల్లములోనగువానిని నించిన బరువులో సగము.

ముంగి or **ముంగిస** *n.* : The ichneumon or mongoose, a kind of weasel. నకులము. **ముంగి** or **విత్తు ముంగితీగె** Compare మునగ. **ముంగిముసిడి చేప** *n.* : A certain fish; a sort of Sparus.

ముంగిలి *n.* : A courtyard. అంకణము యొక్క మధ్యప్రదేశము, ఇండ్లముందరి యంకణము. The space between two beams in a house, an apartment, అంకణము.

ముంగిసమాను *n.* : The upright staff of a waterlift (ఏతాము) which suspends the bucket. ఏతాముగడ.

ముంచు *v.a.* : To dip, plunge, immerse. To plunge in ruin. నన్ను బొత్తిగా ముంచి వేసినాడు he ruined me entirely. **ముంచుకొను** *v.a.* : To surround, to cover, ఆక్రమించుకొను, సిరాలో కలమును ముంచుకొని వ్రాసినాడు be dipped the pen in the ink and wrote it. See ముంపు.

ముంజము *n.* : A fine silky grass. ముంజిగడ్డి. **ముంజకేశుడు** *n.* : An epithet of Vishnu, విష్ణువు.

ముంజె *n.* : The kernel of the unripe palm fruit. లేత తాటికాయలోనుండే జిగురు.

ముంజెరము *n.* : A nostril, నాసాపుటము.

ముండము *n.* : The head cut off from the neck. దేహములేని తల. A shaven pate, a bald head. బోడితల. The trunk of a lopped tree. కొమ్మలు పోయిన మోటుచెట్టు. **ముండనము** *n.* : Shaving, shearing, cutting, క్షౌరము. **ముండి** *n.* : Bald-pate : one who has a shaven head.

ముండ్లు, ముండులు or **ముళ్లు** *n.* : Thorns. కంటకములు, ముండులవాన a shower of prickles. **ముండ్లకంచె** or **ముళ్లకంచె** *n.* : A prickly-pear fence.

ముంత *n.* : A lota or small water pot చెంబు. A wooden bowl, a small pot or cup.

ముందడి (a word peculiar to the West) *n.* : A wretch, a miscreant. ముందళ్లు.

ముందు *n.* : The front. ఎదురు. *adj.* : Fronting, fore, Previous, former, preceding, early.

ముంపు (from ముందు) *n.* : Immersion, plunging, dipping. **ముంపుగొను** *v.n.* : To form a crowd, గుంపుకూడు.

ముకు *n.* : Another form of ముక్కు.

ముకుందము *n.* : The Red lotus. **ముకుందబల్లెము** *n.* : A halberd or broad bladed spear. ఒక యీటె. **ముకుందుడు** *n.* : A name of Vishnu.

ముకుటము *n.* : A crest, diadem, or tiara. మకుటము, కిరీటము, **ముకుటము** or **ముక్కుటము** *n.* : Linen, నారబట్ట.

ముకురము *n.* : A mirror అద్దము.

ముకుళము *n.* : A bud : a half opened flower. మొగ్గ, అరవిరిమొగ్గ.

ముక్క *n.* : A bit, peace, fragment. రెండుముక్కలు వ్రాస్తాను.

ముక్కంటి *n.* : The three eyed one; a title of Siva. త్రినేత్రుడు.

ముక్కడి *n.* : A heap of ploughs, అరకలకాండ్లయొక్క మొత్తము. An epidemic disease. అనేకులకు ఒక్క పెట్టున తగిలే రోగము.

ముక్కపురుగు : See under ముక్కు.

ముక్కాది *n.* : The timber tree called 'Weaver's beam.

ముక్కాని, ముక్కారు, ముక్కాలు : See under ము.

ముక్కిడ or **ముక్కిడి** *n.* : A snipe.

ముక్కు or **ముకు** *n.* : The nose నాసిక.

ముక్కుటము or **ముక్కుటపుపంచె** *n.* : A kind of garment, also called దసలిపట్టు or నారమడి.

ముక్కుస *n.* : A measure of grain, & c., equal to five ముంతలు, మూడుకుంచముల ప్రమాణము.

ముకూరు *v.n.* : To become ignorant, అజ్ఞానమును పొందు.

ముక్కొను *v.n.* : To come forward, ముందుకొను.

ముక్కొమ్ముమెకము *n.* : The white footed antelope, the Gayal, మనుబోతు, ఋశ్యమృగము.

ముక్కోణము *n.* : A triangle, త్రికోణము.

ముక్తము *adj.* : Freed, released, liberated, discharged, sent (as a weapon). ముక్తకవచుడు disarmed, freed from his armour. **ముక్తత్వము** *n.* : Freedom, release, liberty. విమోచనము.

ముక్తసరు *adj.* : Abridged, brief, సంగ్రహమైన.

ముక్త్యారు *n.* : A free agent, a superintendent.

ముఖము *n.* : The mouth, నోరు, The face, countenance, మొగము. The commencement, ఆరంభము. The front ముందటి భాగము. **ముఖద్వారము** *n.* : The mouth, నోరు, నదీ ముఖద్వారము. the mouth of a river. **ముఖమంటపము** *n.* :n. The porch or pillared entrance of a Hindu temple. ముందరిమండపము. **ముఖవచనము** *n.* : Verbal communication, word of mouth. నోటిమాట. **ముఖశాల** or **మొగసాల** *n.* : A hall at the entrance of a house, an antechamber, తలవాకిటి చావడి. **ముఖాముఖి** *adv.* : Face to face. ఎదురెదురుగా.

ముఖుడు *n.* : A word used in compounds, thus అధోముఖుడై hanging with his face down. సుముఖుడుగా మాట్లాడినాడు he spoke graciously. దుర్ముఖుడైయుండినాడు hewas cross. పరాఙ్ముఖుడైయుండెను he turned his face away.

ముఖరము *adj.* : Noisy, resounding, loud, uproarious. మ్రోగునది.

ముఖరరఝరి a roaring cataract. ముఖరాశులు humming bees.

ముఖ్యము *adj.* : Chief, primary, particular, principal, eminent.

ముగితి *n.* : Deliverance, salvation, heaven, ముక్తి, మోక్షము.

ముగియు *v.n.* : To come to an end, close, be finished. సమాప్తమగు.

ముగుంద *n.* : A simple, innocent woman, ముగ్ధస్త్రీ. A maid, damsel, a lady, a woman, ఆడుది. **ముగుడుడు** *n.* : A simple man, a simpleton. ముగ్ధుడు.

ముగురు or **ముగ్గురు** *pron.* : Three persons.

ముగ్గ *n.* : The name of a particular tree, ఒకచెట్టు.

ముగ్గు or **ప్రముగ్గు** *n.* : A pattern or diagram (రంగవల్లి) drawn with lines of flour or coloured powder.

ముగ్గు *v.n.* : To be musty or mouldy, to be damaged or spoiled. బూజుపట్టు, అలిసిపోవు. To become overripe. **ముగ్గవేయు** *v.a.* : To ripen fruit in baskets in a house, మాగువేయు.

ముగ్గురు *pron.* : Three persons, మూడు మంది.

ముగ్గొయ్య *n.* : A gag a difficulty or puzzle. adj. Difficult, అసాధ్యము.

ముగ్దరు *n.* : An Indian club used by wrestlers.

ముగ్ధ *n.* : A blooming simple girl. ఉదయించుచున్న యౌవనముగలది.

ముచ్చి or **ముచ్చివాడు** *n.* : A painter, చిత్రకారుడు.

ముచ్చిక *n.* : Husk or scales like those at the stalk part of a cocoanut or palm fruit. తాటిపండ్లు మొదలయిన వాటి తొడిమెకిందనుండే బిల్ల.

ముచ్చికొను *v.a.* : To cover, to swarm upon as flies. ముగ్గురుకొను.

ముచ్చిచ్చు *n. plu.* : Three fires, త్రేతాగ్ని.

ముచ్చిబంగారము : Same as ముచ్చె బంగారము.

ముచ్చిరు *v.n.* : To grieve, శోకించు, దుఃఖించు, వ్యాకులపడు, ముచ్చిరనేల why grieve or sorrow ?

ముచ్చిలి *n.* : A small winnowing fan, used by children as a toy. మొరిటిచేట.

ముచ్చిలి or **ముచ్చిలిగుంట** *n.* : The nape or hollow at the back of the neck, అవుటవు, కృకాటిక, పెడతల యందలిగుంట.

ముచ్చిలించు or **ముచ్చిలు** : See under ముచ్చు.

ముచ్చిలికా or **ముచ్చిలిక** *n.* : An agreement in writing, a deed. వాదిప్రతివాదులు మధ్యస్థులకు వ్రాసి ఇచ్చు ఒడంబడిక. కాపులు నేలగల వారికి వ్రాసి ఇచ్చే ఒడంబడిక.

ముచ్చిలిపాటు *n.* : Drowsiness, sleepiness, కునికిపాట్లు.

ముచ్చివుక (మూడు + చివుక) *n.* : Three quarters of a rupee. మూడు పావలాలు.

ముచ్చె *n.* : A shoe. పైజారు. ముచ్చెలు shoes, పైజారులు. *adj.* : Appertaining to the Moochee caste, who are generally painters, bookbinders, paper cutters, makers of saddles, toys, trunks & c. చర్మకార సంబంధమైన.

ముచ్చ *n.* : The base of the spine, the *os coccyx*.

ముచ్చంగి *n.* : A sort of fish.

ముచ్చట *n.* : Conversation, discourse, talk. సల్లాపము. A story; news, tidings, వృత్తాంతము. **ముచ్చటించు, ముచ్చటలాడు** or **ముచ్చటాడు** *v.n.* : To converse, to talk, సంభాషించు.

ముచ్చట్లు *n.* : Three places, మూడు చోటులు.

ముచ్చముడుగు *v.n.* : To be entirely folded, మిక్కిలి ముడుగు. To become unable to act, చేష్టలు ఉడుగు.

ముచ్చవలయు *n.* : Three tsaralas or three-eighths of a pagoda. మూడు చవలములు.

ముచ్చు or **(ముచ్చు** *n.* : A rogue, a thief. దొంగ, గొర్రెలముచ్చు a sheep stealer. కాసుముచ్చు a cannibal, a flesh eater.

ముచ్చుకొను *v.a.* : To cover, to swarm. ముసురుకొను.

ముజ్జగము (మూడు + జగము) *n.* : The three worlds, viz., earth, heaven and hell, the universe, లోకత్రయము.

మజరా : Same as మదరా.

ముటము *n.* : Cowdung found dried in woods, ముద్దపిడక.

ముట్టు *v.a.* and *v.n.* : To touch, తాకు. To be ended or finished, కడముట్టు. **ముట్టచెప్పు** *v.a.* : To assign, చెల్లగట్టు. **ముట్టడి** *n.* : A seige, blockade. ఊరు చుట్టుకొని అరికట్టడము.

ముట్టే *n.* : A snout, పందిముక్కు A fruit stone. మామిడి ముట్టె వంటి ముఖము. haggard face.

ముఠా *n.* : A subdivision of a district.

ముడవ *n.* : A place where platforms for heaping up salt are raised (Vizag).

ముడి *n.* : A knot గ్రంథి. A knot of hair, వెంట్రుకల ముడి. A knot or joint in wood, చెట్టులోనగువాని బుడిపి.The hump of an ox, ఎద్దుమూపురము. A quarrel, కలహము. **ముడిపంచె** or **ముడిబట్ట** *n.* : A plain cotton cloth without any coloured border.

ముడుగు *v.n.* : To be drawn in, as one's limbs, to shrink, shrivel, or close, ముకుళించు. To be diminished, తగ్గు, సంకోచించు. To be unable to act, చేష్టలుడుగు.

ముడుము *n.* : The knee, మోకాలు, జానువు. ముడుపుబిళ్ల the knee-cap.

ముడుసు *n.* : A bone, ఎముక, అస్థి, శల్యము. The base of the spine, ముడ్డిపూస.

ముదేకము *n.* : A half penny, called ten cash, ఏగాని.

ముడ్డి *n.* : The breech, rump, anus. **ముడ్డిపూస** *n.* : The rump bone, వెన్నెముక చివరి పూస.

మునుగు *v.n.* : To sink, become immersed, submerged; to dive, drown; to be lost, ruined.

ముతక, ముతుక or **ముదుక** *adj.* : Coarse, మోటైన. ముతకమాటలు coarse language, abuse.

ముత్త *adj.* : Old, వృద్ధ, వృద్ధుడు. See ముత్తవ్వ, ముత్తాత, ముత్తైదువ, & c.,

ముత్తరంగలు or **ముత్తరులు** *n.* : The three folds that appear above the navel, మూడైన కడుపుమీది సన్నపు మడతలు, త్రివళి.

ముత్తరాచ or **ముతరాచ, ముత్తిరాచ వాండ్లు** or **ముత్తిరాజులు** *n.* : The name of a certain Sudra caste, the members of which were originally feudal retainers. The people of this caste.

ముత్తవ, ముత్తవ్వ or **ముత్తవతల్లి** *n.* : A great grandmother, an old woman, వృద్ధ పితామహి వృద్ధస్త్రీ. సహదేవి, చిట్టాముదపు చెట్టు.

ముత్తాత *n.* : A great grandfather, మూడోతాత, ప్రపితామహుడు.

ముత్తి *n.* : Salvation.

ముత్తిగ *n.* : Nine, తొమ్మిది.

ముత్తుము *n.* : The measure of three తూములు.

ముత్తెము, ముత్తియము or **ముత్యము** *n.* : A pearl. Any gummy drop resembling a pearl.

ముత్తెపుచిప్ప *n.* : A pearl oyster, mother of pearl. శుక్తి, ముత్తెపుచిప్పలు a sort of cake.

ముత్తైద, ముత్తైదువ or **ముత్తయిదువ** *n.* : A woman whose husband is living.

ముత్తో : Same as ముత్తైదువ.

ముత్యము or **ముత్తెము** *n.* : A pearl. మౌక్తికము. **ముత్యాలమ్మ** *n.* : A certain local goddess.

ముదము *n.* : Delight, pleasure, joy, సంతోషము. హర్షము, **ముదశ్రువులు** *n.* : Tears of joy. ఆనందబాష్పములు. **ముదితుడు** *n.* : He who is pleased or delighted ప్రహృష్టుడు.

ముదవము *n.* : Doubt, hesitation, సంకోచము.

ముదరా or **ముజరా** *n.* : An allowance, deduction, remission, compensation.

ముదల *n.* : An order, command, ఆజ్ఞ. An example, లక్ష్యము. Land near a hill, గనిమచేరిక నేల. **ముదలపెట్టు** *v.a.* : To command, ఆజ్ఞాపించు.

ముదలకించు or **ముదలించు** *v.a.* : To attack, to resist, to oppose. ఎదిరించు, మార్కొను. To ask, question, అడుగు.

ముది *adj.* : Old, ancient, ముసలి, వృద్ధ, ముదిరిన. *n.* : Old age, ముసలితనము, వార్ధకము. **ముదిగారము** *n.* : Stubbornness, మౌర్ఖ్యము.

ముదిత *n.* :A maid, damsel, lady, వనిత, ఆడుది. *adj.* : Pleased.

ముదిరము *n.* : A cloud, మేఘము.

ముడుగు *adj.* : Coarse, నాణెము కాని.

ముదురు *v.n.* : To be mature, to arrive at full growth or maturity, to reach its full height. To increase. పక్వమగు, వర్ధిల్లు.

ముదుసలి *adj.* : Old, ancient, వృద్ధుడైన. *n.* : An old man or woman.

ముద్గము *n.* : The pulse called green gram. పెసలు.

ముద్గరము or **ముద్గలము** *n.* : A mace or club, a weapon formed like a hammer. కురుచ ఇనుప గుదియ. A hammer. కమ్మరవాని సమ్మెట.

ముద్ధ *n.* : A girl, a simple maid. ముగ్ధస్త్రీ. **ముద్దరాలు** *n.* : A maiden, lass; a simple girl, ముగ్ధస్త్రీ.

ముద్ద *n.* : A lump, mass, morsel. కబళము, పిండము, ఉండ. ముద్దకావడము to form or collect in a mass. **ముద్దవాయువు** *n.* : The cramp, కాళ్లుచేతులు ముద్దలుగా కట్టుకొను వాతరోగము.

మద్దతు : A period or time. **ముద్దతు కౌలు** *n.* : A temporary or conditional agreement. **ముద్దతు క్రయము** *n.* : A foreclosed mortgage, a conditional sale with a penalty attached. **ముద్దతుహుండి** *n.* : A bill payable after a stipulated interval.

ముద్దాయి *n.* : A defendant in a suit, A prisoner at the bar, the accused.

ముద్ది *n.* : A calamity, peril, misfortune, danger, ఆపద, ఇడుమ.

ముద్దియ : A lady, dame, woman. స్త్రీ. ముదిముద్దియ an old woman.

ముద్దు *n.* : A kiss. చుంబనము. Sweetness, fondness, delight; caressing, toying. **ముద్దులగుమ్మ** *n.* : A beauty, a charming woman. **ముద్దులాడి** or **ముద్దురాలు** *n.* : A charming woman, ముద్దులుగులికే స్త్రీ, మనోజ్ఞురాలు.

ముద్దుగులము *n.* : The fraction of three dugulams, i.e., three-sixteenths of a pagoda.

ముద్దె *n.* : The pistal of a lotus. కర్ణిక.

ముద్ర *n.* : A seal : a seal ring, or signet. The stamp, print, or impression of a seal. **ముద్రాక్షరశాల** *n.* : A press or printing office. అచ్చు యిల్లు, అచ్చు కూటము. **ముద్రించు** *v.a.* : To seal ముద్రవేయు, అచ్చువేయు. **ముద్రిక** *n.* : A seal ring, శిఖా ఉంగరము.

మున్ *adv.* : Formerly, in old times.

మునక : See మునుక.

మునగ *n.* : A plant resembling the horse radish.

మునస *n.* : A piece of wood, fixed on the top of a water lift. ఏతపు మ్రానిమీద అరభాగము. See మీట.

మునసబు *n.* : A munisf, native judge. గ్రామ మునసబు a village magistrate.

ముని *n.* : The point, tip. కొన. adj. Former, front. మునిపల్లు the point of the tooth. మునినాలుక the tip of the tongue. మునికాళ్లు the points of the toes. **మునిమనుమడు** or **ముమ్మనుమడు** *n.* : A great grandson. **మునిమనుమరాలు** or **ముమ్మనుమరాలు** *n.* : A great grand daughter. **మునిమాపు** *n.* : A great fault, evil, ప్రదోషము.

ముని *n. Lit* : a man of silence. A hermit, monk, or recluse. A prophet, seer or sage. A saint or holy man. ఋషి. **మునిపుంగవుడు** *n.* : A great hermit. **మునిముచ్చు** *n.* : A pretended saint, a hermit who is a rouge, కపట సన్యాసి, తోహరుడు.

మునిముట్ట *adv.* : Much, excessively. మిక్కిలి.

మునిషి *n.* : A writer, a secretary. లేఖకుడు, గుమాస్తా. A teacher or tutor in a language. ఉపాధ్యాయుడు.

మునీశ్వరుడు or **మునీంద్రుడు** *n.* : A venerable saint or hermit.

మును or **మున్ను** *n.* : The former time, పూర్వము. The beginning of any thing, మొదలు.

మునుకు *v.n.* : To hesitate, to be at a loss, ఎటుతోచక యుండు, మిణకరించు.

మునుగు or **మున్గు** *v.n.* : To sink, to be immersed, to plunge; to dive, to go under water. మగ్నమగు.

మునుపు or **మున్పు** *n.* : A former time, ముందు, పూర్వము.

మునుము or **మున్ము** *n.* : A field of grain, of which part has been cut. కోయంగా మిగిలిన చేను. **మునుముకొను** *v.n.* : To form a series, వరుసపెట్టు. **మునుమిడి** *adv.* : Well, properly, చక్కగా, బాగుగా.

మున్నీరు *n.* : The sea, ocean. సముద్రము.

మున్ను *n.* : A former time, ముందు, మునుపు. The beginning, ఆరంభము. *adv.* : Formerly, erst, before, of old. మునుపు. ఇంతకుమున్ను just now, lately.

మున్నూరు *n.* : Three hundred.

మున్నెరిక *n.* : Shrewdness, archness, Outrage, horror. జాణతనము, పూర్వ రాగము వలన కలిగిన విరహతాపము.

ముప్పటిల్లు or **ముప్పటిలు** *v.n.* : To cool after boiling. కాగిచల్లారు.

ముప్పది *n.* : Thirty. త్రింశత్. ముప్పది రెంటి గుంపు an epithet applied to a lunar mansion called రేవతీ నక్షత్రము.

ముప్పాతిక *n.* : Three quarters.

ముప్పావు *n.* : Three fourths of anything.

ముప్పావులా (మూడు + పావులా) *n.* : Three-fourths of a Rupee.

ముప్పిడి *n.* : A dagger. బాకు.

ముప్పిరి *n.* : Three folds. మూడుపిరులు. *adj.* : Threefold, triple. Of three twists or strads. (పురి), as a cord, ముప్పిరి దారము a threefold cord. **ముప్పిరిగొను** *v.n.* : To redouble or swell.

ముప్పు *n.* : Old age, వార్ధకము. Danger, peril, మోసము, విపత్తు.

ముప్పూట *adv.* : At the three (పూటలు) times, morning, noon, and night : continually. మూడు కాలములయందు.

ముప్పై or **ముప్పయి** : Same as ముప్పది.

ముప్పొంగు *v.n.* : To boil over three times, మూడు పొంగులు పొంగు. To be elated (with joy), ఉప్పొంగు.

ముప్పోకలాడు *n.* : One who manifests the three gunas or characteristics, vix., సత్వ, రజస్, తమోగుణములు, i.e., the Universal Spirit, త్రిగుణాత్మకుడు, భగవంతుడు.

ముప్రొద్దు *adv.* : All day long, the live-long day, త్రికాలములయందు.

ముఫస్సలు *n.* : Upcountry, provincial, mofussil.

ముబ్బడి, ముమ్మడి or **ముమ్మడుగు** *adj.* : Threefold, treble, triple. త్రిగుణము, **ముబ్బడించు** or **ముమ్మడించు** *v.n.* : To become threefold or trebled. మూడింతలు అగు, ముమ్మడియగు.

ముభావము *adj.* : Unknown, doubtful, indeterminate.

మముక్షువు *n.* : One who desires to give up the world.

ముమ్మడి or **ముమ్మడుగు** : See ముబ్బడి.

ముమ్మరము *n.* : Vehemence, excess. ఉగ్రము, జ్వరముయొక్క ముమ్మరము the crisis of the fever.

ముమ్మారు : See under మూడు.

ముమ్మొనవాలు *n.* : A trident, a three pronged weapon. త్రిశూలము, ముమ్మొనవాలు దాలుపు an epithet of Siva.

ముమ్మోటు *adj.* : Very rude, coarse or ignorant, మిక్కిలి మోటైన.

ముయ్యేరు & c., : See under మూడు.

ముర *n.* : The name of an Asura. **మురారి** or **మురఘస్మరుడు** *n.* : The vanquisher of Mura an epithet of Krishna, కృష్ణుడు.

మురకటము *n.* : The act of turning the face away from or towards a thing, త్రిప్పుట.

మురకము *n.* : Pride, conceit, నిక్కు, ఉద్ధతి.

మురజము *n.* : A tabor or small drum. మృదంగము, మద్దెల.

మురబ్బా *n.* : A conserve, confection.

మురమురలాడు or **మురమురమను** *v.n.* : To fume, to evince anger. కోపవికారమును చూపు.

మురళి *n.* : A flute, a pipe. పిల్లనగ్రోవి. **మురళించు** *v.a.* : To scorn, set at naught, తిరస్కరించు.

మురాళించు *v.a.* : To remove the evil eye or an evil spirit by waving round the head some chilies, & c., and throwing them away, దిగదుడుచు.

మురి or **మరియు** *n.* : A bit, a piece, A half piece of cloth. *adj.* : Little small, అల్పము. **మురిబొంత** A sort of sword-fish with an elongated head.

మురి *n.* : Pride. గర్వము, A coquettish manner of walking, నడకయందలి కులుకు, **మురించు** or **మురియించు** *v.a.* : To turn the face about. **మురికాడు** *n.* : A proud or conceited person, గర్విష్ఠుడు.

మురికి *n.* : Dirt, nastiness, filth, impurity, మాలిన్యము.

మురిడీగొలుసు *n.* : A kind of gold chain worn at the wrist. ముంజేతవేసికొను బంగారు గొలుసు.

మురియు *v.n.* : To exult while walking, నడుచునప్పుడు కులుకు. To exult, rejoice in hope, to evince a strong desire. ఉల్లసించు, ఆశపడు.

మురు *n.* : A piece or hit, తునక, as మురువెుండెము. Also same as ముఱ్రు.

మురుగు *n.* : A bangle, *n.* : a bracelet, కడియము, కమ్మమురుగులు a wire twisted and worn as an earring.

మురుగు *v.n.* & *a.* : To putrefy, mortify, rot, decay, కుళ్లు. To pine, languish.

మురుపు *n.* : Delight, glee, liking, సంతోషాతిశయము. See మరియు.

మురువు *n.* : Beauty, loveliness, grace. సౌందర్యము. Pride, గర్వము. Also, a bangle, మురుగు, కడియము. *adj.* : Beautiful, సుందరమైన.

ముఱ్రు or **ముఱ్రబాలు** *n.* : Beestings; milk given by a cow during the first week after calving.

ములక *n.* : The plant called *Solanum*, or Nightshade. నేలములక, తెల్లములక, బృహతి.

ములికి or **ముల్కి** *n.* : An arrow; an arrow head; the peg of a top. బాణము, బాణపుటలుగు, బొంగరము యొక్క ముక్కు.

ములు : Same as ముల్లు *adj.* : Thorny. **ములుకత్తి** *n.* : A short knife used for removing thorns. **ములుకోల** or **మునికోల** n. A goad.

ములుగు *v.n.* : To groan. *n.* : Groaning, a groan. A treasury, a purse, బొక్కసము.

ములుచ or **ముల్చ** *adj.* : Mean, trifling, slight. తక్కువైన, అల్పమైన. **ములు చదనము** *n.* : Slightness, meanness. పలుచదనము.

ములుము *n.* : A stubble field. కోతకోసిన పొలము. A field irrigated from wells.

ముల్కి : See ములికి.

ముల్కీ *adj.* : Pertaining to revenue, as ముల్కీటపా.

ముల్లంగి *n.* : The radish, *Rophanus sativus*, అడవి ముల్లంగి or కారుపొగాకు చెట్టు. మూలకము.

ముల్లు *n.* : A thorn, a spur, a prickle. A fish bone, a spine.

ముల్లాడించు *v.a.* : To chip (stone with a chisel) To chisel. వడ్లముండ్లు the beards of grain. ముంటికత్తి a sharp instrument to extract thorns with. **ముండ్లపంది** a porcupine.

ముల్లె or **ముల్లియ** *n.* : A bag, or bundle, (of money, or jewels), a purse or rouleau. Wealth, money, property, మూట, ధనముముడి, ముడుపు.

ముల్లోకము *n.* : The universe, i.e., the three worlds, heaven, earth and hell.

ముళ్లయతి *n. lit.* : One who ties knots. A hermit who is fond of breeding quarrels, ఒకరొకరికి కలహములు ముడిపెట్టుమనిషి. An epithet of Narada.

ముపురు or **ముప్పురు** : Same as ముగ్గురు. See under మూడు.

మువ్వ *n.* : A small bell (such as dancers and post office runners wear). An anklet with small bells. గజ్జె.

మువ్వంచ *n.* : Three sides. *adj.* : Three-sides, మూడు పంచలుగల.

మువ్వంటు *n.* : Three pollutions caused by child-births in the same month, నెలకులోపలి మూడు పురుడులు.

మువ్వన్నె *n.* : Three colors. **మువ్వన్నె విల్లు** *n.* : A rainbow.

ముప్వీసము *n.* : The fraction of three-sixteenths.

ముప్వురు *pron.* : Three persons. ముగ్గురు.

ముప్వెట్టి : a three plauges, all sorts of drudgery మూడు విధములైన పరిచర్యలు.

ముషితము *adj.* : Stolen, robbed, దొంగిలబడ్డ.

ముష్కము *n.* : A testicle, వృషణము.

ముష్కరము *n.* : Obstinacy, persistency. మూర్ఖత, *adj.* : Hard, obstinate, severe, of a sullen saturnine disposition, మూర్ఖమైన, **ముష్కరి** or **ముష్కరుడు** *n.* : An obstinate, stubborn man, a ruffian, a violent man. మూర్ఖత గలవాడు, వెఱ్రిపట్టుగలవాడు, కుటిలుడు.

ముష్టి *n.* : A fist. The hilt or handle of a sword, పిడి. A handful, పిడికిలి.

ముసద్దీ *n.* : A writer, a clerk.

ముసనాబు *n.* : A screen, తెర, తడక.

ముసముస *n.* : A buzzing noise, ముసురుటలోనగువానియందగు ధ్వని.

ముసర *n.* : Foot and mouth disease in cattle.

ముసరు *v.n.* : To collect, gather, crowd, settle upon (any object, as flies, or insects); to surround. మూసికొను, చుట్టుకొను, క్రమ్ము, కవియు.

ముసలము *n.* : A club, a pestle. రోకలి, రోకలివంటి ఆయుధము, ముసలాయుధుడు he who is armed with a club.

ముసలి or **ముసి** *adj.* : Old, ముసలి మనిషి an old person. ముసలిపండు a decrepit person.

ముసల్మాను *n.* : A Mussulman, a Mahomedan.

ముసి *adj.* : False, feigned, బొంకు, అసత్యము, ముసిముసినవ్వు a feigned laugh, a smile, చిరునవ్వు.

ముసించు *n.* : To become silly or foolish, to be silly, play the fool చెడు.

ముసిడి, ముసిణి or **ముసిని** *n.* : The tree called *Strychnos Nux Vomica* ముష్టిచెట్టు.

ముసుండి *n.* : A wooden club, కొయ్యగుదియ.

ముసుగు, ముసుకు, ముసుపు or **ముసుకుగుడ్డ** *n.* : A veil, a covering for the head, తలమీది కప్పడము. ముసుకువేసికొను.

ముసురు *n.* : A constant or continued rain; drizzle, or mizzling rain, విడుక కురియువాన.

ముస్త or **ముస్తకము** *n.* : A sort of grass, తుంగముస్తె.

ముస్తాబు or **ముస్తీబు** *n.* : Equipment, accoutrement. Dressing.

ముస్తీదు *n.* : Readiness. సిద్ధము, ఆయితము. ముస్తీదుగా, దిట్టముగా.

ముస్తె *n.* : A tree of the *Cyperus* family. ముండ్ల ముస్తె or అలర్కము.

ముహుః *adv.* : Again మాటి మాటికి, మరల మరల, ముహూర్ముహుః, ప్రతిముహుః reiteratedly, over and over.

ముహూర్తము *n.* : Time; a division of time; a moment; the thirtieth part of a day and night, an hour of forty eight minutes. కాలము. అల్ప కాలము, పండ్రెండు క్షణముల కాలము, ద్విఘటికాకాలము. రెండు గడియల కాలము.

మూక *n.* : An assembly, a crowd, గుంపు. An army, host, సేన.

మూక *adj.* : Dumb. **మూకీకృత** *adj.* : Stricken dumb. మాట్లాడకుండా చేయబడిన. **మూకు** or **మూకుడు** *n.* : A dumb person a miserable wretch, మూగవాడు, దీనుడు.

మూకుడు *n.* : An earthen platter used as a cover. A cover, మూత. శరావము, కుండలమీద కప్పే మంటి తట్ట. An earthen cup.

మూకొను *v.n.* : To smell, to scent, వాసన చూచు. To abscond, to hide onself. దాగు.

మూగ *n.* : A mosquito, దోమ. A kind of bird. Dumbness. మూకత్వము. adj. Dumb, మూకఅయిన, మూగవాడు a dumb man. మూగది a dumb woman. మూగయెండ dull, sultry heat.

మూగు *v.a.* : To surround : to settle upon any object (as flies or insects do.) ముసురుకొను, చుట్టుకొను, కవియు.

మూగురు : Same as ముగ్గురు.

మూగేలు *n.* : A musk-rat, చుంచు, గంధమూషిక.

మూచూచు *v.a.* : To smell, put to the nose. ఆఘ్రాణించు.

మూట *n.* : A bundle, a pack. బట్టలు మొదలైనవాటి ముడుపు. ఏమిమూట కట్టుగొని పోబోతున్నాము at death what can we carry away with us ?

మూడమంచు *n.* : Thick or heavy dew, దట్టమైన మంచు.

మూడి : another form of ముడ్డి.

మూడు *adj. pron.* or *n.* : Three. infl. మూటి as ఆ మూటికి to the three, **మూట** *n.* : ablative. **ముక్కారు** (మూడు + కారు) *n.* : Three seasons or crops (in a year) మూడు పంటలు, మూడు భోగములు. **ముక్కోటి ఏకాదశి** *n.* : A fast held in honor of Vishnu in the month Margasira. **ముజ్జగము** (మూడు + జగము) *n.* :The three worlds, the universe, లోకత్రయము.

మూడు *v.n.* : To happen, to befall. కలుగు, సరిపడు.

మూఢము *adj.* : Dull, stupid, foolish, ignorant. **మూఢత్వము** n. Dullness, stupidity. అవివేకము.

మూత *n.* : Shutting, closing, covering, మూయుట.

మూతము *n.* : A pillow used by a king to rest his arms on, రాజులు చేతిక్రిందనుంచుకొను తలగడ. adj. : Tied, bound, కట్టబడిన.

మూతి *n.* : Mouth, మోరం. Face, ముఖము. పిరంగిమూతి the muzzle of a gun. మూతిమీదకొట్టు to give a slap on the mouth.

మూత్రము *n.* : Urine. ఉచ్చ. నీరు, కాలుమడి. మూత్రకృచ్ఛ్రము.

మూదల or **మూదలిక** *n.* : Proof, ascertainment. నిరూపణము, తార్కాణ.

మూన *n.* : The chaff of castor oil seeds, & c., the larger particles that will not pass through in straining.

మూపు *n.* : The shoulder, భుజము. **మూపురము** *n.* : A bull's hump. ఎద్దు యొక్క భుజశిరము, కకుదము.

మూయు *v.a.* : To shut, close, cover.

మూర *n.* : The lower arm. The length of the forearm, a cubit.

మూరు *v.n.* To be full, to teem, నిండారు. *v.n.* : To excel, increase, అతిశయించు, వర్ధిల్లు, విజృంభించు.

మూరుతము or **మూర్తము** : Same as ముహూర్తము.

మూర్కొను or **మూరుకొను** *v.a.* : To nose, put to the nose, smell. **ఆఘ్రాణించు** To smell a child's head. (equivalent to kissing it).

మూర్ఖము *adj.* : Irrational, brutish, senseless, stupid, stubborn, obstinate, అవివేకమైన, పిచ్చిపట్టుగల.

మూర్ఛ *n.* : A swoon, fainting, an epileptic fit. సొమ్మ, స్మృతి తప్పుట, స్మారకము తప్పడము.

మూర్తి *n.* : The body, శరీరము. A figure, form, body in general, or any

definite shape, or image. ప్రతిమ. Matter, substance, a divine hypostasis or person.

మూర్ధము *n.* : the head. తల. **మూర్ధాభిషిక్తుడు** *n.* : One who is anointed, i.e., an enthroned king : an emperor. పట్టాభిషిక్తుడైన రాజు.

మూల *n.* : A corner, విదిక్కు. An angle. కోణము. A retreat. గొంది.

మూలగ *n.* : The marrow in a bone. ఎముక నడిమిసారము, మజ్జ.

మూలము *n.* : A root, వేరు. **మూలవ్యాధి** or **మూలశంక** *n.* : The disease called piles. **రక్తమూలము** bleeding piles, haemorrhoids.

మూలిక *n.* : A root. Any medicinal root. మందువేరు. See మూలము.

మూలుగు or **మూల్గు** *v.n.* : to groan, to moan, to make a noise or sound. రోగి అశక్తతవల్ల ముక్కులగుండా చప్పుడు చేయుట.

మూల్యము *n.* : Price, wages, hire. వెల, ధర, కూలి, జీతము.

మూవ : Same as మువ్వ or మూగ.

మూవురు : Same as ముువ్వురు.

మూషకము or **మూషికము** *n.* : A rat, or mouse.

మూస *n.* : A crucible. లోహములు కరిగే పాత్రము.

మూసా *n.* : Monsieur, Mr. మూసాబూసీ Monsieur Bussy.

మూసాంబరము *n.* : The *Socotrine Aloes* of commerce.

మూసిక *n.* : A tube of gold on either side of the Tali (తాళిబొట్టు) through which the string passes.

మృగము *n.* : An animal in general, పశువు. A wild animal. **మృగతృష్ణ** A mirage, vapour that looks like water in the distance. **మృగశిర** or **మృగశీర్షము** *n.* : The name of the fifth lunar mansion. అగ్రహాయణి, మృగశిరానక్షత్రము. **మృగేంద్రము** or **మృగేంద్రుడు** *n.* : The lord of beasts, i.e., the lion, సింహము.

మృగ్యము *adj.* : Fit to be sought, or inquired for. వెదకదగినది.

మృడుడు *n.* : A name of Siva. శివుడు. **మృడాని** *n.* : An epithet of Parvati, పార్వతి.

మృణాళము *n.* : The stem of a lotus. తామరతూడు.

మృతి *n.* : Death చావు.

మృత్తు or **మృత్తిక** *n.* : Earth, clay, soil. మన్ను. **మృత్స** or **మృత్స్న** *n.* : Rich soil, fine soil, sweet earth, మంచిమన్ను.

మృదంగము *n.* : A tabret, tabor, small drum, double drum, మద్దెల.

మృదువు *adj.* : Soft, smooth, mild, gentle, tender, మెత్తని. మృదు స్వభావము గలవాడు a gentle or mild man. **మృదులము** *adj.* : Soft, smooth, మెత్తని.

మృద్వీక *n.* : A grape, ద్రాక్ష.

మృధము or **మృథము** *n.* : A battle, యుద్ధము.

మృష *n.* : A falsehood, an untruth, అనృతము, అసత్యము, అబద్ధము, **మృషామృథము** *n.* : A tournament or mock battle, a sham fight.

మృష్టము *adj.* : Cleaned, cleansed. **మృష్టాన్నము** *n.* : Pleasant food, a delicate morsel, సుభోజనము.

మెంగ *n.* : An affix used with the word నోరు as నోరుమెంగ mouthless, నోరులేని.

మెంచ *n.* : A foreigner, మ్లేచ్ఛుడు. A Turk, తురక.

మెంఠము *n.* : A ram, పొట్టేలు.

మెండు *n.* : Abundance, excess. ఆధిక్యము, అతిశయము.

మెండెము or **మెండియము** *n.* : A ring worn on the index finger. **మెండీడు**. The index finger, చూపుడువ్రేలు.

మెంతి or **మెంతులు** *n.* : The herb called Fenugreek. **మెంతిమజ్జిగ** *n.* : Buttermilk seasoned with fenugreek. తిరుగబోత చేసిన మజ్జిగ.

మెకము or **మెగము** *n.* : A beast, See మృగము. An antelope, జింక, జడమెకము the long tressed beast, i.e., the lion, సింహము, **మెకముల తిండి** *n.* : A leopard, సివంగి, **మెకములరేడు** *n.* : A lion.

మెకమెకపడు *v.n.* : To be puffed up with pride. తుళ్లిపడు, గర్వపడు, ఉద్ధతినొందు.

మెక్కు *v.a.* : To eat. To swallow, gobble, తిను.

మెగము : See మెకము.

మెచ్చు *v.a.* : to applaud, commend, praise, approve. శ్లాఘించు, ఒప్పుకొను.

మెటిక or **మెట్టిక** *n.* : A snap or crack (of the fingers, toes, & c.) పెటిక. A step. సోపానము. మొగుణ్నిచూచి మెటికలు విరిచినది she snapt her fingers at her husband.

మెట్ట or **మిట్ట** *n.* : Rising ground, high lying land, uplands. A hill, a rock. ఉన్నత భూమి, మెరక, పర్వతము, దిబ్బ. The foot, పాదము.

మెట్టియ : See మెట్టె.

మెట్టు *v.a. & n.* : To step, walk, tread. అడుగుపెట్టు, నడుచు, త్రొక్కు.

మెట్ట, మెట్టియ or **మట్టె** *n.* : A ring worn on the toe, a toe ring, కాలివేలికి పెట్టే సొమ్ము.

మెట్లు : See under మెట్టు.

మెడ or **మెడకాయ** *n.* : The neck, కంఠము, గళము. **మెడవాలు, మడివాలు** or **మడివేలు** *n.* : A washerman, a washer-woman, చాకలవాడు, చాకలిది.

మెడిదము *n.* : Noise, sound, ధ్వని.

మెడుద *n.* : Sour buttermilk. పులిమజ్జిగ.

మెణకరి *n.* : A bachelor, బ్రహ్మచారి.

మెణత *n.* : A twig. మెల్లె.

మెతక or **మెతుక** *adj.* : Slack, loose, soft, free from gravel (as soil). మెతకనేల soft soil. మెతకమనిషి a soft creature.

మెతుకు or **మెదుకు** *n.* : A grain of boiled rice, food, a morsel.

మెత్త *adj.* : Soft, mild, gentle. మెత్తని, మృదువైన. *n.* : Bedding, a mattress, cushion, pad.

మెత్తు *v.a.* : To lay on or apply, to daub, as plaster or mud, & c. దళముగా పూయు, దట్టముగాపూయు.

మెదడు *n.* : The brain. తలలోనివ్వు, మస్తిష్కము Infl. మెదటి. Loc. మెదట.

మెదపు : Same as మెదుపు.

మెదలు or **మెదులు** *v.n.* : To move a little, to stir. కొంచెముచలించు. To wander, rove, go about. సంచరించు.

మెదించు : See under మెదుగు.

మెదికాళ్లు *n.* : Stilts, మానికాళ్లు.

మెడుక *n.* : Coarseness, mattendness, as of hair, పిసక. One who is coarse or dull, మందుడు. *adj.* : Coarse, dull, మందము.

మెదుగు *v.n.* : To be pounded or triturated. చక్కగా దంచడము వల్ల బాగుపడు, సమపడు, నలగు, చక్కబడు.

మెదులు : See మెదలు.

మెదుపు *adj.* : Soft, మృదువు, Coarse, dull, మందము.

మెనుపు *v.a.* : To stir as with a churning rod, (కవ్వముతో) ఎనుచు.

మెప్పు *n.* :Approbation, approval, commendation. శ్లాఘన. Love, ప్రీతి. A boon, వరము.

మెయి or **మయి** *n.* : Manner, రీతి, విధము. The body, శరీరము. A side, పక్క, పార్శ్వము. Time, opportunity, సమయము.

మెయికొను, మయికొను or **మేయికొను** *v.n.* and *a.* : To wish, desire, want. To consent, to comply with. కోరు, ఆపేక్షించు, సమ్మతించు, అంగీకరించు, ఒప్పుకొను, అనుకూలించు.

మెరక *n.* : Raised ground, a high spot. మిట్ట, ఉన్నతభూమి.

మెరచు *v.n.* : To flash, as lightning. తళుక్కుని ప్రకాశించు. **మెరపు, మొరుపు, మెరము** or **మెరుము** *n.* : Lightning. తటిత్తు. Brightness, ప్రకాశము.

మెరవడి or **మెరవణి** *n.* : Courage, ability, energy. Increase, greatness, excess. pride. ధైర్యము, శక్తి, ఉద్రేకము, అధిక్యము, అతిశయము, గౌరవము. A procession, ఊరేగింపు.

మెరయు or **మెరియు** *n.* : A mortar, గుండ్రాయి.

మెరిక or **మెరికె** *n.* : Grits, that which remains in the sieve after sifting; the finest and hardest particles which resist the pestle.

మెరుకు *v.n. & a.* : To rankle. మెరము. To pull up by the root, పెరుకు.

మెరుగు or **మెరుంగు** (From మెరయు) *n.* : Polish, lustre, brightness. కాంతి. Lightining. మెరపు. Grease, oil, melted butter.

మెరుపు : See under మెరచు.

మెరుము *n.* : brightning, విద్యుత్తు. ఉరుములు మెరుములు విస్తారముగా నుండినవి there was much thunder and lightning. *v.n.* : to lighten. మెరుపు మెరుము.

మెలక *n.* : A trick, fraud. కపటపు వంచన.

మెలకు *v.n.* : To burn, to be bright, జ్వలించు.

మెలగు *v.n.* : To wander, to roam about. సంచరించు. To behave, to conduct oneself carefully, జాగరూకతతో నడుచుకొను, వర్తించు. To move, జరుగు.

మెలయు or **మెలియు** *v.n.* : To mix, be united. To be entagled or twisted, పెనగు. **మెలివేయు** *v.a.* : To twist, పురిపెట్టు. **మెలుచు** *v.a.* : To twist, to cause to be twisted, మెలియ జేయు, పెనచు.

మెల్త, మెల్తుక : See under మెలగు.

మెల్ల or **పందిటిమెల్ల** *n.* : A hall. మధ్యరంగము, శాల.

మెల్ల *n.* : A squint, squinting. కేకరత్వము. **మెల్లకంటి** *n.* : A squint-eyed person, కేకరాక్షుడు, కేకరాక్షి.

మెల్లమెల్ల, మెల్లమెల్ల *adv.* : Gently, తిన్నగా.

మెల్లె *n.* : A withe, twig, switch, tendril : a withe used as a cord, బరికె, చివక.

మెళుకువ *n.* : Same as మెలుకువ, మెళుకువయెర an allurement, bait, **మెళుకువపడు** *v.n.* : To be aroused, to awake, to be alert.

మెసగు or **మెసపు** *v.n.* : To eat, feed on. తిను.

మెహదా *n.* : A kind of sword.

మెహనతు *n.* : A present gift, (Also) trouble, difficulty, toil, labour.

మే (for మె యి.) *n.* : The body, శరీరము. **మేపూత** a perfume, unguent, విలేపనము. Manner, విధము. *v.* : A side, పార్శ్వము.

మేండము *n.* : A ram, పొట్టేలు.

మేంఢ్రించు *v.a.* : To divide, cut, sever; భేదించు.

మేంథి *n.* : The herb called *fenugreek* or *saintfoin*. మెంతి.

మేక *n.* : A goat, మేకపిల్ల a kind.

మేకు *n.* : A wooden or iron peg, a nail, a stake or spike. గూటము. మేకును పెరికినకోతి the monkey that drew out the wedge, i.e., one who brings injury on himself by too much meddling.

మేకొను or **మేలుకొను** *v.n.* : To consent, సమ్మతించు. to happen, కలుగు. To

undertake, పూను. *v.a.* To have, obtain. పొందు.

మేఖల *n.* : A zone or girdle. The silver girdle worn by women, మొలనూలు, వడ్డాణము.

మేగ : See మేన.

మేగు or **వ్రేగు** *v.a.* : To smear, besmear. పూయు, దళముగాపూయు, దట్టముగా చేరుము, దళసరిగా మెత్తు. To surround. ఆవరించు.

మేఘము *n.* : A cloud. మెయిలు. **మేఘద్వారము** *n.* : The gate of clouds, i.e., the sky. ఆకాశము, మొగులుదారి. **మేఘనాదము** *n.* : Thunder, ఉరుము, **మేఘనాధుడు** *n.* : The son of Ravana ఇంద్రజిత్తు.

మేచకము *n.* : Darkness, చీకటి Dark hue, నలుపు. The eye of a peacock's feather, నెమలిపుది కన్ను. adj. Dark, black, నల్లని.

మేజా or **మేజు** *n.* : A table, dinner, mess; బల్ల. భోజనము.

మేజెస్ట్రేటు *n.* : A magistrate. గ్రామపు మెజెస్ట్రేటు a village magistrate.

మేజోడు *n.* : Stockings.

మేట *n.* : Accumulation, alluvial soil, మెట్టపెట్టిన మన్ను a depoist of earth.

మేటి *n. Lit* : a helper. A servant, a cook, a menial who cleans plates, dishes, lamps and shoes, & c.

మేటి or **మేటరి** *n.* : A chief, leader, head man, lord, శ్రేష్ఠుడు, అధిపుడు. *adj.* : Chief, exellent, noble. శ్రేష్ఠమైన. మేటిదొర a noble lord.

మేడ *n.* : A mansion or large house : an upper chamber, a storey, హర్మ్యము, సౌధము.

మేడము *n.* : Joining, union, కూడిక. A fight, battle, యుద్ధము. **మేడము పొడుచు** *v.n.* : To fight a battle, యుద్ధముచేయు.

మేడి *n.* : The Glomerous Fig tree. అత్తి. ఉదుంబరము. మేడిపండు the fruit of this tree.

మేడి *n.* : A plough, staff, or plough tail. **మేడికర్ర** *n.* : The pole or shaft of a plough. **మేడికోరు** or మేడిపాలు the farmer's share of the crop.

మేడిపడు or **మేడ్పడు** *v.n.* : To become unconscious or senseless, అజ్ఞతనొందు.

మేడెము or **మేడియము** *n.* : A spear or dagger. ఈటె, బాకు. The rim of a hell-shaped earring. set with gems. రాళ్లు చెక్కిన జుమికీ అంచు యొక్క పనితనము.

మేఢ్రము *n.* : The penis, శిశ్నము. పంచమేఢ్రడు the name of a giant, *Polyphemus*.

మేత *n.* : Food, meat, provender, forage. A lure or bait. పశుగ్రాసము. **మేతాడు** or **మేతలాడు** *v.a.* : To eat, graze, feed on.

మేదకుడు *n.* : A meek, mild man. సాత్వికుడు. An artless or simple man, కపటము లేనివాడు.

మేదర *n.* : The basket maker caste. గంపలల్లే ఒకజాతి. మేదరది or మేదరసాని a woman of that caste.

మేదస్సు *n.* : Marrow. మేదః పంకము triturated marrow, i.e., the brain, మెదడు.

మేదావి *n.* : The ashes obtained from a sacred fire, ఔపాసనాగ్నిమసి.

మీదించు or **మెదించు** *v.a.* : To soften, make soft, triturate. మర్దించు.

మేదిని *n.* : The earth, భూమి.

మేదు *n.* : Marrow, మేదస్సు.

మేదురము *adj.* : Thick, compact. సాంద్రమైన, దట్టమైన. Smooth, soft, bland, unctuous, saponaceous. సాంద్రస్నిగ్ధ, చక్కనైన నునుపుగల.

మేధ *n.* : Wit, understanding, apprehension, conception. బుద్ధి. ధారణ సద్బుద్ధి, మరపులేని బుద్ధి. **మేధము** *n.* : A sacrifice, offering, oblation. క్రతువు, యజ్ఞము. **మేధావి** *n.* : A wit, a man of intellect, a genius. మేధగలవాడు, సూక్ష్మబుద్ధిగలవాడు, ధీమంతుడు.

మేన *n.* : Relationship through a paternal aunt, or a maternal uncle, or through a sister. **మేనకోడలు** *n.* : A niece, the daughter of man's sister or of a woman's brother. **మేనత్త** n. an aunt, a father's sister, or the wife of a maternal uncle. **మేనమామ** *n.* : A maternal uncle. తల్లితోడబుట్టినవాడు. **మేనల్లుడు** *n.* : A nephew, son of a man's sister or of a mother's brother. తోడబుట్టిన దాని కొడుకు, ఒకతెకు తోడబుట్టినవాని కొడుకు.

మేనక *n.* : A goddess (answering to Hebe), wife of Himalaya and one of the courtezans in heaven. స్వర్వేశ్యాభేదము, హిమవంతుని పత్ని. **మేనకాత్మజ** *n.* : The daughter of Menaka, and epithet of Parvati. wife of Siva, పార్వతి.

మేని *n.* : Brightness, కాంతి.

మేను, మే, మెయి or **మై** *n.* : The body, శరీరము. Birth, జన్మము. A side, పార్శ్వము.

మేపు *v.a.* : To feed, graze మేయజేయు. To herd or tend cattle, పశువులను కాచువాడు పశువులను మేపువాడు he who grazes cattle. *n.* : Food, fodder, pasturage, grazing, forage. పశుగ్రాసము, తిండి, మేత.

మేముడు *n.* : consent. సమ్మతి, మేకోలు.

మేమెయి or **మైమై** *n.* : Ease, అనాయాసము. *adv.* : Easily, అనాయాసముగా.

మేయు *v.a. & n.* : To feed, graze, eat, as cattle, పశ్వాదులు మేతనుతిను. మేఘములు కొండమీద మేస్తవి the clouds hang over the hill.

మేర *n.* : A limit, boundary, space, distance. ఎల్ల, హద్దు, మితి, మట్టు, ఎడము. An instalment, వాయిదా, Order క్రమము. An arrangement, ఏర్పాటు.

మేరువు or **మేరు** *n.* : A pyramid, a cone. శిఖరము, కూచి.

మేలము *n.* : Jeering, joking, fun, sport, ridicule. పరిహాసము, కోడిగము, హాస్యము. **మేలమాడు** *v.n.* : To joke, కోడిగమాడు.

మేలు *n.* : Good, kindness. ఉపకారము. Good fortune, prosperity, favour, happiness, క్షేమము, శుభము, Profit, advantage, లాభము. **మేలు కొలుపు** *v.a.* : To awaken. నిద్రలేపు.

మేళనము *n.* : Meeting, union, coming together, Connection, affinity, as of two languages. కలియడము, కూడిక. **మేళము** *n.* : Union, కూడిక. A set of musical instruments, వాద్యములజత.

మేవ *n.* : A fish called White Pomfret, a species of turbot; also called బొచ్చె.

మేవడి *n.* : humility, gentleness, నమ్రత. An expedient, tact, ఉపాయము.

మేపు : Same as మేగు.

మేషకము *n.* : A kind of plant, Amaranthus compestris, జీవశాకము, మారిషము, నీరుచిర్రి.

మేషము *n.* : A ram, The sign Aries. పొట్టేలు, **మేషరాశి, మేషాక్షి కుసుమము** *n.* : A sort of Cassia. **మేషి** *n.* : A female sheep, an ewe, ఆడగొర్రె.

మేస్త్రీ *n.* : A master workman. A head-workman.

మేహము *n.* : A urinary disease, especially, an inflammatory affection of the urethra, gonorrhoea.

మై or **మయి** *n.* : The body, శరీరము. Manner, విధము. A side, పార్శ్వము. A time, తడవ. **మైపూత** *n.* : The act of smearing the body with anything, such as sandal paste, & c., అంగరాగము. **మైసోక** *n.* : Lightness, తేలిక. మైమరపు or **మయిమరపు** *n.* : Forgetfulness of oneself, ecstasy, a trance, పారవశ్యము.

మైకము or **మయికము** *n.* : Intoxication, insensibility, drowsiness. మత్తత, మత్తు.

మైకొను or **మయికొను** *v.n.* : To agree, consent. సమ్మతించు, ఇయ్యకొను.

మైజారు or **మయిజారు** *n.* : The skirt or selvage of a garment, చీరకొంగు.

మైత్రావరుణి *n.* : An epithet of the sage Agastya, అగస్త్యుడు.

మైత్రి *n.* : Friendship, మిత్రభావము, స్నేహము.

మైథునము *n.* : Coition, sexual intercourse, కూడిక, సంగమము.

మైద or **మయిద** : Same as మైకము.

మైదు or **మయిదు** *n.* : Deception, deceit, delusion. మాయ. Intoxication మెహన భస్మము, వలపుమందు, చొక్కు పొడి.

మైనము or **మయినము** *n.* : Wax, మధూచ్ఛిష్టము. తేటమైనము virgin wax, white wax. మడ్డిమైనము bee's wax which is not purified. మైనపువత్తి a wax candle. మైనపు జిడ్డి or మైనపుగుడ్డ wax cloth.

మైరేయము *n.* : Spirituous liquid, made from sugar. చెరుకు రసమున చేసిన కల్లు. ఒకవిధమైన మద్యము. Wine made from the blossoms of a tree.

మైల or **మయిల** *n.* : Uncleanness, foulness, impurity, dirt, pollution, ceremonial defilement, మాలిన్యము, అశుచిత్వము.

మైలారు or **మయిలారు** *n.* : the name of a petty goddess, ఒక క్షుద్రదేవత.

మైవడి or **మయివడి** *n.* : Consent. సమ్మతి Suitability, convenience, అనుకూల్యము.

మైసాక్షి *n.* : A drug used in fumigation. Indian dellium గుగ్గిలము.

మొ॥ *n.* : A contraction for మొదలయిన; that is, etcetera, ఇత్యాది.

మోంటె : Another form of మొరిటె.

మొండి *adj.* : Maimed, crippled, defective, imperfect. చేతులు కాళ్లు తెగిన, అంగహీనమైన. **మొండిచేయు, మొండాడు** or **మొండాటలాడు** *v.n.* : to be unruly; to oppose.

మొకద్దమా *n.* : An affair, business.

మొకమాలు : Same as మొఖముల్.

మొకము : See మొగము. మొకమాటము or **మొగమాటము** Corruption of మొగమోటమి. See under మొగము.

మొకరము : Same as మొక్కరము.

మొకరి *adj.* : Sounding. మ్రోగునట్టి. Noisy, prattling, అసంబంధవచనము లాడునట్టి. **మొకరితుమ్మెద** *n.* : A large black bee. ధ్వనిచేసే తుమ్మెద.

మొక్క *n.* : A germ, shoot, young plant. నారు, చిన్నచెట్టు. Bluntness, disgrace. వాడిమిలేమి, భంగము. A stub of wood.

మొక్కట్టు *n.* : Features, lineaments, face, likeness. ముఖవైఖరి.

మొక్కము or **మొక్కపుచెట్టు** *n.* : The name of a tree.

మొక్కరము or **మొకరము** *n.* : A post, స్తంభము. A prop. A bar set against a door to keep it shut. తలుపుకు మోటిచ్చినమాను, గడియ, గడెమ్రాను.

మొక్కలము or **మొక్కలితనము** *n.* : Obstinacy, stubbornness. ముష్కరత్వము. Bravery, courage, valor, heroism, శౌర్యము, ధైర్యము.

మొక్కు or **మ్రొక్కు** *v.n.* : To prostrate oneself, to bow, to make an obesiance, నమస్కారము చేయు.

మొఖముల్ or **మొకమాలు** *n.* : Velvet.

మొఖాసా *n.* : A village held on service tenure. A village granted at a favourable assessment or no assessment, to any person for past or expected service. మొఖాసాదారుడు a person holding the above.

మొగ *n.* : The tip, point, end; the beginning, మొదలు.

మొగ or **మగ** *adj.* : Male, పురుష. మొగచెంపలు side locks. **మొగతనము** *n.* : Manhood, virility, పుంస్త్వము.

మొగకట్టు *v.n.* : To sound, మ్రోగు.

మొగడు *n.* : A bud. A boss or knob on a shield or door. మొగ్గ, గుబక.

మొగడు *adj.* : Stubborn, obstinate. ముష్కరమైన, మొండి.

మొగడు *n.* : The ridge of a roof, ఇంటి నడికొప్పు. *plu.* : మొగళ్లు or మొగడులు and మొగలు. Gen. మొగటి.

మొగము or **మొకము** *n.* : The face. ముఖము. Front, ఎదురు. **మొగ మోటమి,** మొగమొటము, మొగమోట or మొగమోటమి *n.* : Partiality, pity, compassion, దాక్షిణ్యము. Hesitation, doubt, సంకోచము. **మొగమోడు** *v.n.* : To be ashamed. సిగ్గుపడు. **మొగసాల, మొగసల** or **మోసాల** *n.* : An entrance hall. నడవ. ముఖమంటపము, నగరి తలవాకిటి చావడి.

మొగరంబము *n.* : The large black bee, భ్రమరము, తుమ్మెద.

మొగరము : See మొగ్గరము.

మొగరించు *v.a.* : To surround, to seize, ఆక్రమించు.

మొగలాయి *adj.* : Mogul. కర్ణాటకపు.

మొగలి or **మొగిలి** *n.* : The Screw Pine, or Mangrove, *Mandensus odoratissimus*. కేతకి.

మొగవడము *n.* : A black blanket thrown over an elephant, ఏనుగుమీద కప్పు నల్లని కంబళి.

మొగాళము *n.* : the head of a canal carried from a river to irrigate the fields. ఏటికాలువయొక్క మొగదల, ఆరంభము.

మొగి *n.* : An attempt, పూనిక.

మొగిలి : See మొగలి.

మొగుటు *n.* : The ridge of a roof. మొగుటివాసము the ridge pole of a roof. ఇంటి నడికొప్పు.

మొగుడు *v.n.* : To be closed, as a flower, the hands, etc. ముకుళితమగు.

మొగుడు (for మగడు.) *n.* : A husband, భర్త.

మొగులు, మొగిలు, మొయిలు or **మొయులు** *n.* : A cloud. మేఘము.

మొగ్గ *n.* : A bud. ముకుళము.

మొగ్గలము : Same as మొక్కలము.

మోగ్గు or **మ్రొగ్గు** *v.n.* : To incline, to lean on one side.

మొటిక or **మొట్టిక** *n.* : A sprout, మొలక A fragment, తునుక.

మొటిమ or **మొటిమె** *n.* : A pimple. యౌవనమందు ముఖము మీద లేచే కాయ, తారుణ్యపు పిటిక. *adj.* : Short, పొట్టి.

మొట్టమొదట : See under మొదలు.

మొట్టు *v.a.* : To rap with the knuckles. తలమీద వ్రేళ్లకణుపులతో కొట్టు. **మొట్టికాయ** or మొట్టు *e.* : A rap with the knuckles, a buffet.

మొట్టె *n.* : A kind of fish. బడిమొట్టె and వానమొట్టె are its species.

మొడికట్టు *n.* : Fashion, mode. విధము.

మొత్త *n.* : A side. ప్రక్క. The end, origin. మూలస్థానము.

మొత్తము *n.* : The total, whole; a flock, multitude, heap, or collection. సమూహము, గుంపు.

మొత్తు *v.a.* : To beat, smite, thrash. కొట్టు. **మొత్తుకోళ్లు** n. Lamentations, howling, outcries, wailing. ఏడ్పు, పెడబొబ్బలు.

మొదలు *n.* : The beginning, origin, source. ఆది, మూలము. the root, stock.

మొదవ *n.* : The grass named *Saccharum cylindricum*, బల్బజము.

మొదవు *n.* : A milch cow. పాడి ఆవు.

మొదుక *adj.* : Sharp కరుకైన. Thick, దట్టమైన. **మొదుకన** *n.* : Sharpness, కరుకుదనము. Heaviness, బరువు. **మొదుకని** *adj.* : Heavy, బరువైన.

మొద్దడు *n.* : A booby, a blockhead, a great hulking fellow, గండడు, మూఢుడు. A stout man. లావైనవాడు.

మొద్దు *n.* : A block, stump, pollard, lump, mass. స్థాణువు, వోడు. A blochead. జడుడు, జడురాలు.

మొన *n.* : The point, end, extremity. అగ్రము, తీక్ష్ణాగ్రము. An army, or detachment, సేన. A tube, తెగ. A military array, వ్యూహము. A tribe, తెగ. The fron, ముందు.

మొనరు *v.n.* : To be pretty, ఒప్పు.

మొన్న *n.* : the day before yesterday, ప్రగతదినము, నిన్నటికినిన్న.

మొప్ప *n.* : The dragonet, *Callionymus lyra,* a fish with a projection like a switch from its shoulders. **మొప్పలు** *n.* : A fish's gills. చేపయొక్క పువ్వార.

మొప్పె or **మొప్పియ** *n.* : An idiot, a head-strong, obstinate fool. మూర్ఖుడు, మూర్ఖురాలు.

మొయిలు or **మొయులు** *n.* : A cloud, మేఘము, మొయిళ్లు.

మొర *n.* : A cry, scream, lamentation, complaint, plaint. A declaration, statement. ఆర్తనాదము.

మొరకు or **మొరకుడు** *n.* : An idiot, a blockhead, an obstinate fool. మూర్ఖుడు, మూర్ఖస్త్రీ, మోటువాడు, జడుడు.

మొరగు or **మొరంగు** *v.n.* : To hide. దాగు, పొంచు. *v.n.* : to hide. దాగు, పొంచు. *v.a.* : to delude the eyes, to deceive, వంచించు, దాచు, మరుగుచేయు. కనుమొరగు to wink, to shut the eyes.

మొరటు *n.* : An obstinate fool.

మొరప *adj.* : Stony, gravelly; గులక రాళ్లు గల.

మొరమొర *n.* : A noise, murmur, ధ్వని, మ్రోత. **మొరమొరలాడు** *v.n.* : To crackle, మొరమొరయని మ్రోయు. To be enraged or furious. శోకవికారమును చూపు.

మొరయు or **మ్రోయు** (another form of మ్రోగు) *v.n.* : To sound, ధ్వనించు.

మొరలి *n.* : The tree called Cellis orientalis. Heyne, ప్రియాలవృక్షము, చారపప్పుచెట్టు.

మొరసడము *n.* : A kind of dog, a terrier. ఉడుపకుక్క, మోటకుక్క.

మొరసు or **మొరుసు** *n.* : Gravel, a. pebble, మొరము. మొరసువేరి a gravelly soil. *adj.* : Rugged, stubborn. మోటు.

మొరి or **మొరికి** : Same as మొ్రి.

మొరిటె *n.* : A little winnowing basket, చిన్నచేట.

మొరుగు or **మొరువు** *v.n.* : To bark, as a dog. కూయు. **మొరుగుడు** *n.* : Parking, (కుక్క) కూయుట.

మొ్ర or **మొర** *n.* : A cry, scream, outcry, wailing, lamentation, complaint. ఆర్తనాదము.

మొ్రి *n.* : A fault, want, defect, broken edge, as that of the moon in an eclipse.

మొల *n.* : the waist, the middle, కటిప్రదేశము. A wedge, pin, large nail, or spike. **మొలకత్తి** *n.* : A kind of grain, ధాన్యవిశేషము.

మొలచు, మొలుచు or **మొల్చు** *v.n.* : To sprout, germinate, vegetate, grow.

మొలామపండు *n.* : A sort of melon.

మొలాము or **మొల్లాము** *n.* : Gilding, బంగారులోనగువాని పూత. *adj.* : Gilded.

మొలుగు or **మోలగు** *n.* : A certain drug used in dyeing. నల్లచాయచెక్క.

మొల్క : See మొలక. **మొల్చు** See మొలచు.

మొల్ల or **మల్లె** *n.* : A kind of jasmine.

మొల్లము or **మొల్లమి** *n.* : Thickness, సాంద్రత. Abundance, plenty, విస్తారము. అనేకము.

మొవుడు : Same as మొగుడు, to close as a flower.

మొవ్వ, మొవు or **మోవు** *n.* : A sprout or shoot in a palm, cocoanut or plantain tree.

మొసలి *n.* : A crocodile. మకరము, నక్రము.

మొసలివాపోగు *n.* : An carring with the face of a crocodile engraved on it.

మొహదా *n.* : A broad sword, అడ్డకత్తి, పట్టిసము.

మొహరము *n.* : The first Muhammadan month. The feast celebrated on the first ten days of that month, in honor of the death of Hasan and Hussain. The Mohurrum. పీర్లపండుగ.

మొహరించు *v.n.* : To face or front in battle. మొనచేయించు.

మొహరీ *n.* : A Mohur, a gold coin.

మొహరు *n.* : A seal.

మొహలము *n.* : The name of a certain garden herb, ఒకవిధమైన కూరాకు చెట్టు.

మోక (another form of మొక్క) *n.* : A sprout, మొలక, మొక్క.

మోకాలు *n.* : The knee, జానువు. మోకాటిచిప్ప the knee-cap.

మోకు *n.* : A thick rope, a cable. మిక్కిలి లావుతాడు.

మోక్షము *n. Lit.* : Liberation, that is, of the soul from the body. Deliverance from the bonds of sense. Exemptiom from sin and punish-

ment. Beautitude. Final and eternal happiness. ముక్తి. Heaven, కైవల్యము, పరలోకము, మోక్షరాజ్యము the kingdom of heaven.

మోగు or **మ్రోగు** *v.n.* : To sound, ring, resound, echo. ధ్వనిచేయు.

మోఘము *adj.* : Empty, vain, fruitless. వ్యర్థమైన. Humble, దీనము.

మోచ *n.* : The plantain tree, అరటిచెట్టు. The silk cotton tree.

మోచనము *n.* : Liberation, release, deliverance. విముక్తి, విడుపు. సంసార మోచనము release from worldly ties.

మోచెయ్యి, మోచెయి or **మోచేయి** (మోద + చేయి) *n.* : the elbow. కపోణి.

మోచు *v.n.* : To rest on, అను. To happen, occur, కలుగు, సంభవించు.

మోజా *n.* : A boot.

మోజు *n.* : An ardent desire, great liking, fancy, taste. ఆశ. ఆ గుర్రము మీద నిండా మోజుగానున్నాడు he has a great fancy for that horse. మోజుగల సరుకులు favourite or fashionable goods.

మోట *n.* : A water pump, a water wheel for drawing water from wells to irrigate the fields.

మోటించు *v.a.* : To prop up, to lean. పోటీగా నిలుపు, ఏదైనను పడి పోకుండా ఆధారముగా నిలుపు, ఆనించు.

మోటిక or **మొటిక** *n.* : A sprout, such as springs from a cocoanut or a potato in a warehouse, మొలక.

మోటు *n.* : An obstinate person. మూర్ఖుడు, మ్రోడు. a stupid person, or blockhead. మూఢుడు.

మోడ or **ఉప్పరమోడ** *n.* : A salt pan, where the salt is made from fuller's earth.

మోడము *n.* : Cloudiness, haze, thick weather. ఆకాశము మేఘముల చేత మేదురముగా నుండడము, ముబ్బవేసి యుండడము, మేఘావరణము.

మోడి *n.* : The act of picking up a thing (kept at one's feet) by bending back like an acrobat, గణికాదులు మొగ్గవాలి కాలికి సమీపమందుంచిన వస్తువు నెత్తుట.

మోడు or **మ్రోడు** *n.* : The stump of a tree. మొద్దు, స్థాణువు. The stump of an arm or leg which has been amputated.

మోడుచు or **మోడ్చు** (another form of మొగుడుచు) *v.a.* : To close (as the eyes or a flower), fold (the hands) మూసికొను, జోడించు, మోడ్చిన కన్నుల్, half closed eyes.

మోత *n.* : A load మోయవలసిన బరువు.

మోతాదు *n.* : A charge (of powder.) ఒక వేటుకు కావలసిన మందు. A dose మోతాదుగా moderately. in due proportion.

మోతుబరీ *adj.* : Trustworthy, honest; respectable, substantial, నమ్మదగిన, బీదవాడుకాని.

మోద *n.* : A small packet or parcel of betel leaves. తమలుపాకుల కట్ట Also, see under మోదు.

మోదము *n.* : Pleasure, joy. సంతోషము.

మోదు *v.a.* : To hit, smite, strike, beat, కొట్టు, మొత్తు.

మోదుగ, మోదుగు or **మోదువు** *n.* : the tree called Bastard Teak. *Butea frondosa.* పాలాశము, కింశుకము. తీగెమోదుగు.

మోదెన or **మోదెనము** *n.* : The name of a tree called also అంబుకా, ఈశ్వర, శివమల్లి or పిప్పళి.

మోపు *v.a.* : To load, place a burden on (another), మోయుజేయు. to lay (a fault) upon (a person.) To impute, or charge (against another), ఆరోపించు. **మోపుదలచేయు** *v.a.* : To lay, charge, to bring as a charge, impose.

మోము *n.* : the face, or countenance. అతని మోము చిన్నపోయినది he was abashed, his countenance fell. See మొగము. **మోమోడు** *v.n.* : To yield, fall into temptation; to comply wrongly, దాక్షిణ్యపడు.

మోయు *v.a.* : To bear, sustain, bring, convy, take or carry as a burden, వహించు.

మోర *n.* : The projecting face of animals. Phiz, a word of contempt for face, మూతి (నిందయందు) మనుష్య ముఖము.

మోరకము *n.* : Stubbornness. మూర్ఖత్వము. *adj.* : Stubborn. మూర్ఖము.

మోరలి or **మొరలి** *n.* : A kind of fruit tree. దనుఃపటము, సన్నకద్రుః.

మోరా *n.* : A footstool, పీట.

మోరు *n.* : A seal, coagulated blood under the skin, after a bruise. మోకాటి మోరు a node on the shin. వాచి కదుముకట్టడము. A mountain peak, పర్వత శిఖరము.

మోలవము or **మోళవము** : Same as మోలాము.

మోలాగు *n.* : A kind of wood from which a black dye is extracted. నల్లచాయ చెక్క.

మోవి *n.* : The lip. పెదవి, అధరము. A kind of wild fruit tree. ఒకజాతి అడవిపండ్ల చెట్టు.

మోపు or **మోవు** *n.* : A sprout, or shoot, the unopened sprout of a plantian tree, & c.

మోష *n.* : Theft, దొంగతనము. **మోషకుడు** *n.* : A thief, or robber. చోరుడు.

మోసల, మోసాల or **మోగసాల** *n.* : the front hall. A terrace with seats, before a house.

మోసు *n.* : A shoot, sprout. అంకురము, దుంపజాతి యంకురము, మొలక. పొగమోసుల curls of smoke.

మోహము *n.* : Love, fascination, infatuation, distraction, ignorance,

weakness of intellect, loss of consciousness, a swoon. వలపు, అజ్ఞానము, మూర్ఛ, చిత్తవైకల్యము.

మోహరము *n.* : Battle array; a mauvre. దండుయొక్క వ్యూహము. **మోహరించు** *v.n.* : To array, prepare for battle. మొనసేయించు.

మౌంజి *n.* : The girdle worn by a Brahmin bachelor made of three strings of *Munja grass*. బ్రహ్మచారులు కట్టుకొనే ముంజగడ్డి మొలతాడు. మౌంజీధరుడు one who wears this girdle, a bachelor.

మౌక్తికము *n.* : A pearl. ముత్యము.

మౌఖరి or **మౌఖర్యము** *n.* : Crossness, a scolding disposition, talkativeness. దుష్టనిష్ఠురవచోభావము, అక్కరలేని మాటలు ప్రేలడము.

మౌఢ్యము *n.* : Ignorance, folly. మూఢభావము, మూఢత్వము.

మౌనము *n.* : Silence, taciturnity. మాట్లాడక ఉండడము.

మౌరజికుడు *n.* : A drummer. మద్దెలకాడు.

మౌరి or **మవురి** *n.* : A clarionet. నాగసరము.

మౌర్ఖ్యము *n.* : Stubbornness, stupidity, మూర్ఖభావము, మూర్ఖత్వము.

మౌర్వి *n.* : A bowstring, వింటినారి, అల్లెత్రాడు.

మౌళి *n.* : A crest or top-knot, a lock of hair on the crown of the head, hair ornamented and braided round the bead, కొప్పు.

మౌష్టవము *n.* : Boxing, sparring, పిడిగుద్దులాట.

మ్రంగ or **మంగ** *n.* : A kind of tree.

మ్రంగు or **మ్రంగబడు** *v.n.* : To decrease, be abated, be humbled. క్రుంగు, వ్రాలు, తగ్గు, మట్టుపడు.

మ్రందు *v.n.* : To die. చచ్చు. To break, పగులు. To be hurt, నొచ్చు.

మ్రగ్గు *v.n.* : To die. చచ్చు. To incur a loss, నష్టమగు To be dejected. క్రుంగు, విహ్వాలించు.

మ్రబ్బు : Same as మబ్బు.

మ్రాగు *v.n.* : To be tired or fatigued, సోలు. **మ్రాగన్ను** (మ్రాగు + కన్ను) *n.* : A dejected eye, a downcast look.

మ్రాను : Same as మాను a tree. మ్రాను కోయిల a wood pecker, వడ్రంగిపిట్ట. మ్రాను ద్రిమ్మరి. మ్రాన్దిమ్మరి, మ్రాను మనికి or **మ్రానుమన్కి** *n.* : A monkey, కోతి.

మ్రాలు or **మ్రాలుదెంచు** *n.* : To be fatigued, to be downcast. as the looks, సోలు. మ్రాలుచు or **మ్రాల్చు** *v.a.* : To cause to be downcast, మ్రాలజేయు.

మ్రింగు : Same as మింగు to swallow. **మ్రింగుడు** *n.* : The act of swallowing, కబళించుట. **మ్రింగుడుపడు** *v.n.* : To be swallowed, కబళితమగు.

మ్రుక్క or **ముక్క** adj. Spoiled (as grain) చెడిపోయిన (ధాన్యము). **మ్రుక్కిడి** adj. Petty. trifling, mean, base. అల్పము,

క్షుద్రము. ప్రుక్కడిమూక the baser sort of people, the mob.

ప్రుగ్గు : See as ముగ్గు. n.

ప్రుచ్చు or **ముచ్చు** *n.* : A thief, దొంగ. See ముచ్చు. **ప్రుచ్చిలు** or **ప్రుచ్చిలించు** *v.a.* : To steal, దొంగిలించు. To deceive, వంచించు.

ప్రుదప్రుద *n.* : Loitering, shuffling, hesitation, సందిగ్ధము.

ప్రేగు, ప్రేవు, మేగు or **మేవు** *v.a.* : To smear, పూయు. To surround, ఆవరించుకొను.

ప్రొక్కు : Same as మొక్కు, ప్రొక్కుడు, ప్రొక్కు or ప్రొక్కుడు *n.* : A bow, salutation, నమస్కారము. ప్రొక్కుబడి or మొక్కుబడి a vow.

ప్రొగ్గు, ప్రొగ్గబడు, ప్రొగ్గతిల్లు, ప్రొగ్గతిలు or **ప్రొగ్గతిల్లబడు** Same as మొగ్గు. ప్రొగ్గు *n.* : Much, ఎక్కువ.

ప్రోగు or **ప్రోపు** *v.a.* : Same as మోగు. **ప్రోగుడు** *n.* : Noise, sound. ధ్వని, ప్రోత. **ప్రోత** *n.* : A noise, ధ్వని.

ప్రోడు, మొరడు or **మోడు** *n.* : the stump of a tree. స్థాణువు. Bluntness, మొండి, మొక్క. ప్రోడుపడు or మోడుపడు to become stumpy. మోటుఅగు.

ప్రోయు or **మొరయు** *v.n.* : To sound, ring, resound. To roar. ధ్వనించు, ప్రోగు, మొరబెట్టు.

ప్రోల *n.* : the front, ఎదురు. *adv.* : before, in front. ఎదుట, ముందర.

మ్లానము *adj.* : Faded, withered, languid. వాడిన. **మ్లాని** *n.* : Fading, వాడుట. Fatigue, ఆయాసము, అలయిక.

మ్లేచ్ఛము or **మ్లేచ్ఛితము** *adj.* : Barbarous, foreign. మేచ్ఛదేశము a country outside the Bharatavarsha or Northern India. మ్లేచ్ఛపు మాటలు foreign words. **మ్లేచ్ఛముఖము** *n.* : Copper, రాగి. **మ్లేచ్ఛము** *n.* : Cinnabar. ఇంగిలీకము.

య

య *n.* : The consonant, y as in Youth, beyond.

యంత *n.* : A charioteer. An elephant driver. Any person or thing that restrains. రథసారథి, మావటీడు.

యంత్రము *n.* : A contrivance, machine, implement. instrument, apparatus.

యకాయకి or **ఎకాయెకి** *adj.* : Sudden, speedy, solitary, ఆకస్మికమైన, త్వరితమైన. *adv.* : Straightway, suddenly, all at once, దిగ్గున.

యక్షుడు *n.* : A demigod. దేవయోని విశేషము, కుబేరాది యక్షజాతుడు. **యక్షగానము** *n.* : A melody, a chant. Poetry written rather to suit an

air than according to the strict rules of prosody.

యక్షము or **రాజయక్ష్మము** *n.* : Pulmonary consumption, phthisis,, క్షయరోగము.

యజనము *n.* : An offering or sacrifice. యజ్ఞము. **యాజమాన్యము** *n.* : Mastership, lordship, dominion, ఆధిపత్యము. **యజుర్వేదము** or **యజుస్సు** *n.* : The name of one of the four Vedas. **యజ్ఞము** *n.* : The rite of offering a sacrifice; a sacrifice or offering. **యజ్ఞసూత్రము** or **యజ్ఞోపవీతము** *n.* : The sacred thread, worn by the three principal classes of the Hindus. జందెము.

యతనము : Same as యత్నము.

యతి *n.* : A sage whose passions are completely under subjection; a hermit or religious mendicant.

యత్నము *n.* : An effort, exertion, endeavour; a method, measure, step, plan, scheme, intention, design, purpose. జతనము, ఉద్యోగము, కడక, ఉపాయము.

యథా *adv.* : As, according to, to the extent of, యథాకాలము a reasonable time. **యథాక్రమముగా** *adv.* : In order, orderly, duly. క్రమ ప్రకారముగా. **యథాతథా** *adv.* : In any way, in like manner. ఎట్లాగైనా, ఎట్లో అట్లు. **యథార్థము** *n.* : Truth, reality, verity, the case or fact. నిజము, సత్యము.

యదృచ్ఛ *n.* : Wilfulness, independence, freedom. స్వేచ్ఛ.

యదృచ్ఛవిష్యుడు *n.* : One who resigns himself to whatever may happen, without putting forth his own exertions. తాను ఏ ప్రయత్నమును చేయక జరగునది జరుగ నిమ్మని యూరకుండువాడు.

యమకము *n.* : A pair, a brace, వస్తు ద్వయము. Twins. కవలవారు. A kind of figure of speech in Sanscrit. A kind of alliteration. ఏకాన్వయ శ్లోకద్వయము.

యమము *n.* : Restraining or controlling the passions. A pair, a brace.

యమళము *n.* : A pair, brace, or couple. యమళులు twins, కవలలు.

యముడు *n.* : Yama, the ruler of Naraka or hell, and judge of departed souls.

యమున *n.* : The river Jumma, కాళింది.

యవనిక *n.* : A screen, or curtain, తెర, తెరచీర, పరదా.

యవనుడు (corruption of Gk. 'Ionian'.) *n.* : A Greek. An Arab, యవనదేశస్థుడు.

యవలు *n. plu.* : Barley, *Hordeum hevastichon*. బార్లిబియ్యము.

యవసము *n.* : Grass. తృణము, గడ్డి.

యవాని or **యవానిక** *n.* : Bishop's weed, ఓమము.

యశము or **యశస్సు** *n.* : Prosperity, celebrity, glory, reputation. కీర్తి. **యశస్కరము** *adj.* : Rendering famous. కీర్తిని కలుగజేయునట్టి.

యష్టి *n.* : A staff, a stick, a staff armed with iron, & c., used as a weapon. దండము, చేతికర్ర.

యాగము *n.* : A sacrifice, యజ్ఞము.

యాచకము *n.* : Begging, asking. అడుగుట. **యాచకుడు** *n.* : A beggar or mendicant. అడిగెడువాడు.

యాజకుడు or **యాజ్ఞకుడు** *n.* : An ofliciating priest, a Brahmin who conducts any part of a sacrifice.

యాజుషము *adj.* : Pertaining to the Yajur Veda.

యాత *adj.* : Going. పోయెడు. *n.* : One who goes. పోవువాడు. **యాతము** *adj.* : Gone, పోయిన. Past, గతము.

యాతన *n.* : Torment, agony, acute pain.

యాతుధానుడు *n.* : A giant or goblin, an evil spirit, రాక్షసుడు.

యాత్ర *n.* : Going, moving, proceeding, marching, travelling, పోవుట. A Journey, march, expedition. Voyage.

యాదము or **యాదస్సు** *n.* : Any cruel aquatic or amphibious animal. క్రూరజల జంతువు.

యాదాస్తు *n.* : A memorandum or note.

యాదృశము *adv.* : As like, how like, what like, like which, of what kind. ఏలాటి, ఎటువంటి.

యానము *n.* : Going. పోవుట, invading, దండెత్తిపోవుట.

యాపనము *n.* : Spending or passing the time, as కాలయాపనము, కాలము గడపడము, కాలక్షేపము.

యాభై or **యాభై** *adj.* and *n.* : Fifty. యాభైమంది fifty men.

యామము *n.* : A watch or space of three English hours. జాము.

యామళము or **యమళము** *n.* : A pair, a couple, a brace, యుగళము.

యామునము *n.* : Antimony.

యామ్య *adj.* : Pertaining to Yama. యమసంబంధమైన.

యాయంవరము, యాయంవారము, యాయావరము or **ఆయవారము** *n.* : Alms. బిచ్చము, తిరిపెము, యాయవరములెత్తు to beg alms.

యాయి *n.* : One who goes, పోవువాడు.

యాలము, వేలము or **ఏలము** *n.* : An auction.

యావత్తు *n.* : The whole, సమస్తము. adj. All, entire. సమస్తమైన. *adv.* : Wholly, entirely, altogether. సమస్తమును.

యావనాళము *n.* : A kind of grain, సస్యవిశేషము.

యావము *n.* : The red animal dye called Lac, sealing wax. లక్క.

యుక్తము *adj.* : Joined, combined, united, కూడుకొనిన. Right, fit, proper. ఉచితమైన, న్యాయమైన. యుక్తమైన మనిషి a proper person.

n. Titness, propriety, justice. ఉచితము, న్యాయము.

యుగము *n.* : A pair, couple, or brace. జత. A measure of length equal to two yards. **యుగాంతము** *n.* : The end of the Age or World. ప్రళయకాలము. **యుగాది** *n.* : New Year's day. సంవత్సరాది.

యుగ్మలి *n.* : A woman. ఆడుది.

యుతము *adj.* : Joined, united, combined, connected. కూడుకొన్న, **యుతుడు** *adj.* : Endowed with or possessed of.

యుద్ధము *n.* : War; a battle, combat, contest. జగడము. యుద్ధరంగము a battle field.

యువ *n.* : The name of a Telugu year. *adj.* Young, youthful. ప్రాయం మందున్న. **యువతి** *n.* : A young woman, maiden.

యుష్మత్ *n.* : Yours, నీయొక్క.

యూకము *n.* : A louse, పేను.

యూథము *n.* : An assemblage of beasts or birds, a herd, flock, multitude, సమూహము.

యూథిక *n.* : A species of jasmine, అడవిమొల్ల.

యూపము *n.* : A post to which the victim is bound, at a sacrifice. యజ్ఞపశువును కట్టు స్తంభము.

యూషము *n.* : Pease-soup, or porridge. పప్పుకట్టు.

యొక్క postpos. Of, the sign of the sixth or genitive case. నాయొక్క గుఱ్ఱము my horse.

యోక్త్రము or **యోత్రము** *n.* : The tie of a yoke. పలుపు.

యోగము *n.* : Junction, meeting, union, కూడిక, కూర్పు. Fortune, అపూర్వ వస్తుప్రాప్తి. సద్యోగము a lucky conjuncture, good fortune, or luck. **యోగదృష్టి** the second sight, obtained by devotion, superhuman sagacity or perspicacity. **యోగాభ్యాసము** the keeping the body in fixed posture for spiritual worship, the practice of abstract contemplation.

యోగ్యము *adj.* : Worthy, fit, proper, suitable, competent, clever, skilful. మంచి, తగిన, నేర్పుగల, శక్తిగల.

యోచన *n.* : Consideration, deliberation; reflection, an idea, supposition, conjecture; counsel, advice; an expedient, means, plan. ఆలోచన.

యోజనము *n.* : Joining, union, junction. చేర్చడము, కూర్పు. A measure of distance equal to four క్రోసులు, that is about ten miles.

యోధ, యోధుడు or **యోద్ధ** *n.* : A warrior, soldier, combatant. బంటు.

యోని *n.* : The female organs of generation, the vagina, the uterus, place of birth, origin.

యోష, యోషిత or **యోషిత్తు** *n.* : A woman, స్త్రీ, వనిత.

యౌగవద్యము *n.* : Simultaneity, ఏకకాలము.

యౌగికము *adj.* : Resulting from union or usage.

యౌతకము *n.* : A wedding gift, or present, పెండ్లిలో కూతురికి అల్లునికి ఇచ్చిన సొమ్ము అరణము.

యౌవతము *n.* : A bevy of maidens, యువతీ సమూహము, వయసు పడుచుల సమూహము.

యౌవనము *n.* : Youth, manhood. పదియారు ఏండ్లు మొదలుకొని యేబదియేండ్ల దాకనుండు వయస్సు. **యౌవనస్థుడు** *n.* : A young man. **యౌవరాజ్యము** *n.* : Heirship, the state of being the heir apparent, the rule of the heir apparent, యువరాజు దొరతనము.

ర

రంకు or **రంకుతనము** *n.* : Adultery, whoredom, fornication. జారత్వము.

రంకువు *n.* : A sort of deer, the Spotted Axis. తెల్లదుప్పి.

రంకె *n.* : A roar, cry, bellow, as of an ox. ధ్వని, కేక, వృషభధ్వని.

రంగము *n.* : A theatre, a stage. నాట్య స్థానము. A field of battle. రణభూమి.

రంగు *n.* : Colour, paint, tint. dye. lustre, shining వర్ణన. కాంతి.

రంజకము *n.* : Vermillion, levigated cinabar, ఇంగిలీకము.

రంజని *n.* : The Indigo plant, నీలిచెట్టు.

రంజిల్లు or **రంజిలు** *v.n.* : To be reddened, ఎఱ్ఱనగు. to shine, to be splendid.

రంజకము *n.* : A fuse used to fire a gun with, the priming of a gun. తుపాకిచెవిని కాల్చుటకు పెట్టే ముందు.

రంజణ or **రంజణి** *n.* : A large boiler, గాదెవంటికాగు.

రండ *n.* : A widow, విధవ.

రండి or **రండు** *v.imp.plu.* : "Come ye." రండని saying 'come ye'.

రంత *n.* : One who sports, క్రీడించువాడు.

రంతు *n.* : A sound, noise; clamour, disturbance, trouble, annoyance. ధ్వని, అరుపు, సందడి, గల్లంతు, తొందర, బారి.

రంధి *n.* : A scrape, hobble, evil, heat, చేటు, గాడు. Annoyance, పోరు.

రంధ్రము *n.* : A hole aperture, orifice, fissure, opening, cavity, chasm. బొక్క, బెజ్జము, సందు.

రంపము*n.* : A saw, క్రచము, కరపత్రము. రంపగాడు or రంపకాడు a sawyer. రంపానకోసిన రాతిపలకులు, sawn slates.

రంపు *n.* : A squbble, wrangle, plague, scrape. పీకులాట, రచ్చ, కలకలము, పోరు ఏవేళ ఇదేవానిరంపు this is his constant theme.

రంపె or **రంపియు** *n.* : A cobbler's knife for cutting leather. చర్మకార సాధనము.

రంభ *n.* : A plantain tree. అరిటిచెట్టు. ఒక అప్సర స్త్రీ. A very beautiful woman.

రంహస్సు *n.* : Speed, haste, velocity, వేగము, వడి.

రకము *n.* : Shapeliness, grace, elegance. అందము సొగసు. Sort, kind, class, style, quality. విధము, మచ్చు. తరహా, దినుసు.

రక్కసుడు, రక్కసీడు or **రక్కసి** *n.* : A giant, an evil spirit, demon, fiend.

రక్కు *v.a.* : To scratch or tear with the nails or talons. గీరు, గిచ్చు, గిల్లు, బరుకు. *n.* : A scratch, tear, గీర.

రక్కొను or **రక్కొను** *v.n.* : To extend, grow, thrive, prosper. వృద్ధిపొందు, వర్ధిల్లు, వ్యాపించు. to recover. తేరుకొను, To happen, కలుగు.

రక్తము *n.* : Blood, నెత్తురు. Redness, ఎరుపు. *adj.* : Bloody, red. నెత్తురుగా నుండే. **రక్తాక్షి** *n.* : The name of a Telugu year. **రక్తోత్పలము** *n.* : The red lotus, కెందమ్మి, ఎర్రతామర పుష్పము.

రక్తి *n.* : Affection, attachment, love. Melody in Music. అనురక్తి, ప్రేమాతిశయము, శ్రావ్యత.

రక్ష *n.* : Preservation, salvation, protection, రక్షణము. An amulet. రక్షణము కొరకు పిల్లలు మొదలగు వారికి కట్టబడు మూలికలోనగునది. **రక్షకుడు** or **రక్షి** *n.* : A preserver, protector, saviour, రక్షించువాడు.

రక్షస్సు *n.* : A giant, a demon, రాక్షసుడు.

రగడ *n.* : A melody.

రగులు *v.n.* : To be kindled, to take fire, or flame. రాజు. మండు. రగులుకొను or రగుల్కొను.

రచన or **రచనము** *n.* : Making, composing arranging, preparing, చేయడము, నిర్మాణము.

రచ్చ *n.* : A public way, a highway, రాజ మార్గము. A portico, మండపము. **రచ్చబండ, రచ్చబల్ల** or **రచ్చరాయి** *n.* : A stone bench in a street or meeting place. The village bench, where the elders hold council, నలుగురు కూర్చుండే బల్ల. **రట్టుచేయు** To plague, annoy. బాధపెట్టు.

రజకుడు *n.* : A washerman. చాకలవాడు.

రజతము *adj.* : White, silvery, argent, తెల్లని. *n.* : Silver. వెండి. **రజతాద్రి** *n.* : The silver mountain, i.e., Mount Kailasa, వెండికొండ.

రజని *n.* : Night, రాత్రి. Turmeric, వస్తువు. **రజనీచరుడు** *n.* : A night-rover, i.e., a goblin, a thief. దయ్యము, దొంగ. రజనీవల్లభుడు the lord night, i.e., the moon.

రజమ *n.* : A tree called *Celosia orymbosa*.

రజము or **రజస్సు** *n.* : Dust, దుమ్ము. రవి. Fillings, రాపొడి. The dust or pollen of flowers, పుప్పొడి. **రజస్వల అగు** *v.n.* : To become adolescent, రజస్వల అయినది the maiden is come to puberty.

రజ్జువు *n.* : A string, cord, rope, తాడు.

రజన *n.* : Earning, గడన, సంపాదనము.

రజా *n.* : Leave of absence.

రజాయి *n.* : A blanket, చలికి కప్పుకొను దుప్పటి.

రజ్జన *n.* :n. Self-praise, ఆత్మస్తుతి.

రటత్ *adj.* : Resounding. మోగే, వాగే, ధ్వనించే. **రటనము** *n.* : A sound, ధ్వని; మ్రోత.

రట్టు *n.* : Publication, betraying or divulging a secret రచ్చ. fame, disgrace, అపకీర్తి. Blame, నింద, దూరు.

రడ్డు *n.* : A kingdom, రాజ్యము. ప్రభువును గాని, రడ్డు, రాష్ట్రమును గాని.

రణము *n.* : War, a battle. యుద్ధము. **రణనము** *n.* : Noise. ధ్వని.

రతనము *n.* : A gem, రత్నము. **రతనపు విల్లు** *n.* : A rainbow, ఇంద్రధనుస్సు.

రతము *n.* : Coition, copulation, *adj. n.* : Intent on, actively occupied or engaged in. ఆసక్తము. ఇచ్ఛగల.

రత్నము *n.* : A jewel, precious stone, gem. మణి. **రత్నాకరము** *n.* : the abode of gems, that is, the ocean. సముద్రము. **రత్నావళి** *n.* : A necklace of gems.

రథము *n.* : A car, a chariot, a wheeled vehicle. తేరు. **రథోత్సవము** *n.* : the annual festival at a Hindu temple when the god is taken round in his car. హిందువుల దేవుడు తేరిమీదనెక్కెడి సంబరము.

రదనము or **రదము** *n.* : A tooth, a tusk. పల్లు, దంతము. **రదనచ్ఛదము** *n.* : A tooth covering, i.e., a lip. పెదవి.

రద్ది or **రద్దు** *n.* : Tumult, అల్లరి. A treat noise, గొప్ప ధ్వని. Ill-fame, betraying or divulging a secret, అపకీర్తి, రట్టు, రచ్చ.

రద్దు *n.* : Repeal, abrogation. రద్దుచేయు, to strike out, to resecind, or repeaal. as a law, rule or order. **రద్దైన** *adj.* : Annulled, quashed, set aside, కొట్టివేయబడిన.

రవణము *adj.* : Great, గొప్ప.

రపము or **రపణము** *n.* : Festivity, joy, delight, pleasure : సంబరము, సంతోషము, ఉల్లాసము.

రప్ప *n.* : A small stone, చిన్నరాయి.

రప్పించు : See under రమ్ము.

రప్పు *n.* : Darning, పోగుపోయుడము. రప్పుతీయు to darn.

రబ్బు *n.* : Brightness, కాంతి. బిగిరబ్బు నగు, దట్టమైనటువంటి కాంతినినవ్వు.

రభసము *n.* : Speed, velocity, hurry. అతురము, వేగము, విచారింపక త్వరపడడము. Joy, delight. హర్షము. సంతోషము, సమ్మదము. రభసముగా

speedily, rapidly. త్వరగా, ఆతురముగా.

రమ *n.* : A name of the goddess Lakshmi. లక్ష్మి. **రమణ** *n.* : Elegance, beauty. ఒప్పు, ఒప్పిదము Love. ప్రీతి. Manner, విధము.

రమారమి *adv.* : More or less, about, on an average, ఇంచుమించు, సుమారు.

రమ్ము *v. imp.* : Come (thou) రప్పించు or **రావించు** *v.a.* : To cause to come, to call, summon. పిలిపించు.

రమ్యము *adj.* : Charming, pleasing, delightful, agreeable, మనోహరమైన.

రయము *n.* : Speed, velocity, quickness, preciptitation. వేగము. అతిరయముగా with great speed. రయత.

రయితు, రయతు, రహితు or **రైతు** *n.* : A ryot, కాపు. రయితాంగము or రహితాంగము the agricultural body, the peasantry, కాపులు.

రవ or **రవ్వ** *n.* : A small particle. అణువు. A bit, తునక. A diamond. వజ్రము.

రవడి *n.* : A debt, అప్పు, ఋణము.

రవణ *n.* : Beauty, Also, a handbell, పిడిగంట. **రవణము** *n.* : A jewel, an ornament. భూషణము. adj. Sonorous, sounding. ధ్వనిచేయునట్టిది.

రవము *n.* : Sound in general, a noise. ధ్వని. A voice, కంఠధ్వని. **రవళించు** neighing, సకిలించి. adj. Sounding, sonorous. మ్రోగే, ధ్వనించే.

రవరవ *n.* : A clamour, disturbance, noise. కూత, రచ్చ, ధ్వని. Brightness, dazzling, కాంతివిశేషము. Distress of mind, anxiety, స్పర్థ.

రవాణా or **రవానా** *n.* : Despatching, పంపుట. రవాణాచేయు to despatch, as goods, & c.

రవాయి *n.* : A false ruby, కృత్రిమపద్మరాగమణి.

రవి *n.* : The sun, సూర్యుడు.

రవిక *n.* : A bodice, or corset.

రవులు Same as రగులు.

రవేసు or **రవీసు** *n.* : Customary fees, రుసుము. Grandeur. *adj.* : Best. రవేసు ఆకులు the best betel leaves, లేతాకులు.

రవ్వ *n.* : Ill fame, a bad name. Clamour, disturbance, అపకీర్తి, రట్టడి. **రవ్వాడు** *v.a.* : To blame, censure, నిందించు.

రశన or **రసన** *n.* : A woman's zone or girdle, usually set with little bells, పదియూరు పేటలుగల ఆడుదాని మొలనూలు.

రశీదు : See రసీదు.

రశ్మి *n.* : Light, వెలుగు. Lustre, కాంతి A ray of light, కిరణము.

రసము *n.* : Juice, fluid, liquid, extract, essence. Taste, flavour, రుచి. Taste, sentiment, emotion, passion, affection, humour. Quicksilver, పాదరసము. **రసి** or **రసిక** *n.* :

the pus, or matter of a sore, serum, పుంటిచీము. **రసికత** or **రసికత్వము** *n.* : Good taste or judgement. **రసితము** *n.* : Sound noise, thunder. ధ్వని, ఉరుము.

రసీదు or **రశీదు** *n.* : A receipt, an acknowledgement in writing.

రసోనకము *n.* : Garlic, వెల్లుల్లి.

రస్తా *n.* : A road, బాట. A high road, రాజమార్గము.

రస్తాళి *n.* : A kind of plantain.

రస్తు *n.* : Food, provisions, commissariat supplies. వస్తుసంభారము.

రహటము *n.* : A spinning wheel, రాట్నము. **రహటు, రట్టు** or **రాటు** *n.* : Ravages, mischief, plague, trouble, annoyance. ఉపద్రవము.

రహదారీ or **రాదారి** *n.* : A public way. A passport. The collection of tolls or taxes on roads.

రహస్యము *n.* : A secret, a mystery; secrecy, privacy. ఏకాంతము. *adj.* : Secret, mysterious; private; abstruse, recondite, obscure. ఏకాంతమైన, దాచదగిన.

రహి *n.* : Joy, ఆనందము. Beauty, elegance, harmony. సొంపు, సొగసు. Lustre, కాంతి. Affection, love, ఆశ, రక్తి, ప్రియము. Eagerness. ఆసక్తి. Understanding, తెలివి. Welfare, బాగు. Manner, విధము.

రహితము *adj.* : Destitute, bereft, abandoned, left. విహీనమైన, విడువబడిన.

రాక, రాకడ or **రావడము** *n.* : Coming, arrival, approach. వచ్చుట. **రాకపోకలు** coming and going.

రాంకవము *adj.* : Woollen. n. Any thing manufactured of wool or hair. సగలాతులు శాలువులు మొదలయినవి.

రాంబొందు or **రాబందు** *n.* : The White Scavenger Vulture. పసుపుపచ్చగా నుండే ముక్కుగలిగి చచ్చిన గొడ్లను తినే పక్షి.

రాంభము *n.* : The bamboo staff of a monk or friar. ప్రతిచేతపట్టుకొనే వెదురు దండము.

రాక *n.* : The day of full moon. పూర్ణ చంద్రుడు గల పున్నమ. రాకా చంద్రుడు the full moon. రాశి See under రా.

రాకాసి or **రక్కసి** *n.* : A Rakshasa, a demon, రాక్షసి, రాక్షసుడు.

రాకించు *v.a.* : To thrash, మోదు.

రాకొట్టు *v.n.* & *a.* : to address scornfully using thou and thee, tutoyer. రారా పోరా అని ఏకవచనాంతముగా పిలుచు. రారా పోరా అని అమర్యాదగా అను, తిరస్కరించు.

రాక్షస *n.* The name of a Telugu year.

రాక్షసము *n.* : A form of marriage in which the bride is carried away by force. *adj.* : Pertaining to the Rakshasas, రాక్షససంబంధమైన.

రాగ *n.* : A bad creature, దుష్టుడు. లాగదాగుడురాగ ప్రోగులిడెడుప్రోడ. a serpent, సర్పము.

రాగము *n.* : A tune, పాట. సరిగమాధ్యాలింగిత గీతము. Affection, love, delight, desire, ప్రేమాతిశయము, అనురాగము. Sorrow. Colour, tint, dye, hue, రంగు Envy.

రాగి *n.* : Copper, తామ్రము. *plu.* : రాగులు *n.* : The grain called *Natcheny.*

రాగిడి *n.* : A round golden tire embossed with flower-patterns, worn by Hindu females on the back of, the crown of the head, జడబిళ్ల.

రాగించు, రాగిల్లు or **రాగిలు** *v.n.* : To shine, to be glad, rejoice ప్రకాశించు, ప్రియమందు, సంతోషించు, రంజిల్లు.

రాచ *adj.* : Of or belonging to the king, రాజసంబంధి. **రాచపుండు** *n.* : A carbuncle రాజవ్రణము. **రాచయుసిరికి** *n.* : A kind of *Emblic Myrobalan*. ఉసిరికలో భేదము.

రాచు *v.n.* : to be rubbed, ఒరిసికొను. *v.a.* : To rub.

రాజ *adj.* : Royal; belonging to a king. Lunar, belonging to the moon. Chief, eminent. రాజసంబంధమైన. చంద్రసంబంధమైన, శ్రేష్ఠమైన, ముఖ్యమైన. **రాజకార్యము** *n.* : A royal deed, politics. రాజుయొక్క పని, దివాణపు పని. **రాజగృహము** *n.* : A place, రాజుయొక్క నగరు. **రాజయోగము** *n.* : A simple and easy mode of abstract meditation, as distinguished from the austere and rigorous modes.

రాజి *n.* : A line or row, పజ్క్తి. A line, రేఖ. పుష్పరాజి a heap of flowers.

రాజితము *adj.* : Illuminated, adorned, embellished, ప్రకాశింపబడిన, అలంకరింపబడిన, వెలిగే.

రాజిలము *n.* : A snake equally thick at each end as if it had two heads.

రాజిల్లు *v.n.* : To shine, ప్రకాశించు.

రిజీ *n.* : Consent. Reconciliation, a settlement of a quarrel or dispute. ఇష్టము, సమ్మతి.

రాజీవము *n.* : A lotus, పద్మము, ఎర్రకలువ.

రాజ్ఞి (feminine gender of రాజు) *n.* : A queen, రాజుభార్య. A female ruler, రాజ్యము చేసేటిది, రాణి.

రాజ్యము *n.* : Rule, government. Administration of a government, soversignty. దొరతనము, ఏలుబడి, ప్రభుత్వము.

రాజనములు or **రాజనాలు** *n.* : A superior kind of rice of a reddish colour. వడ్లలో భేదము.

రాజు *v.n.* : To take fire, flame, begin to burn. పొగరాజు, ప్రధూమితమగు.

రాజు *n.* : A king, prince, ruler. A lord, baron, earl, count, nobleman.

రాటనము : Same as రాట్నము.

రాటు or **రాటము** *n.* : Overcrowding, as of people, (జన) సమ్మర్దము.

రాట్టము, రాట్నము or **రాటనము** *n.* : A spinning wheel. నూలువడుకు యంత్రము.

రాట్టు *n.* : A king. రాజు.

రాడు *n.* : A post or pillar. గుంజ, స్తంభము.

రాణ *n.* : Brightness, lustre. ప్రకాశము. Cheerfulness. ఉల్లాసము. Beauty, సొంపు. Love, liking. ప్రీతి.

రాణి *n.* : A queen, రాజభార్య. A wife, భార్య. **రాణివాసము** *n.* : The female apartments, the queen's house, a zenana. అంతఃపురము.

రాణించు *v.n.* : To shine, be illustrious, be splended. ప్రకాశించు, To be beautiful or fine. ఒప్పు.

రాణువ *n.* : An army, militia, yeomanry, సేన. A retinue, పరివారము.

రాతి *adj.* : Made of stone. రాతితో చేసిన. **రాతి ఉప్పు** *n.* : Rock salt. **రాతిగుండె** a hard heart, కఠినమైన హృదయము.

రాత్రి *n.* : Night. As an adverb, at night. **రాత్రిచరుడు** *n.* : A night wanderer, i.e., a goblin or fiend. రాక్షసుడు, దయ్యము. A thief, a patrol, దొంగ, రాత్రిళ్ల నగరశోధనచేయు తలారివాడు.

రాధ *n.* : The name of a shepherdess. ఒక గొల్లది. Also, the name of the foster mother of Karna. రాధేయుడు.

రాద్ధాంతము *n.* : An axiom, demonstrated truth; a proved and established fact. ప్రకటముగా నిర్ణయించడము, సిద్ధాంతము.

రాపడు *v.n.* : To be turned into a stone, రాయియగు. స్తంభించు. To become firm, or hardened. దృఢపడు. To be stunned, become senseless, జడుడగు.

రాపాడు *v.a.* : To rub, collide, రాయు. to plague, torment. వేధించు.

రాపిడి, రాపు or **రాయిడి** *n.* : Rubbing, filing, friction. Collision. Plague, torment.

రాపులుగు or **రాబందు** *n. Lit.* : the royal bird. A heron, or possibly the Black Ibris or king Curlew కంకము.

రాబడి *n.* : Income, వచ్చుబడి, ఆదాయము.

రాబోవు *v.n.* : To be at hand, వచ్చునట్లుగా నుండు. వాన రాబోవు చున్నది rain is at hand, rain is approaching, or is expected.

రామ *n.* : A woman, స్త్రీ. రామః or రాముడు. *n.* : Rama celebrated hero. **రామబాణము** *n.* : A bookworm (*tinea*).

రామఠము *n.* : Assafoetida. ఇంగువ.

రాయంచ *n.* : The fabulous swan.

రాయడు or **రాయుడు** *n.* : King, master, lord, రాజు.

రాయబారము or **రాయభారము** *n.* : A negotiation, message, embassy. Intercession. సంధిచేయడము, దౌత్యము. **రాయబారి** or రాయభారి *n.* : An ambassador. సంధి చేయువాడు, దూత.

రాయసము *n.* : Authority. Clerkship, secretaryship.

రాయి *n.* : A stone, rock, శిల. ఇటిక రాయి a brick, రాయిరప్ప stone and rubbish.

రాయిడి *n.* : Rubbing, friction; plague, trouble, annoyance, ravages. ఒరయిక, ఉపద్రవము. **రాయిడికత్తె** *n.* : A troublesome woman. **రాయిడి గిడిగిడి** a kind of drum, డిండిమము.

రాయితీ, రాయితు, రాహితు or **రాహితీ** *adj.* : Cheap. *n.* : Cheapness. Remission, abatement of a demand, indulgence, favour.

రాయు *v.n.* : To rub, to be rubbed, roughened, or frayed, ఒరయు.

రాయుడు : Same as రాయడు.

రారాజు, రారేడు : See under రాజు.

రాలు or **రాళ్లు** *n.* : Stones. మగరాలు. diamonds, వజ్రములు.

రాలు *v.n.* : To fall off or down, to drop, to run or flow off, as tears, & c. పతనమగు, పడు.

రావడము *n.* : Coming. వచ్చుట. **రావడి** *n.* : Danger, ఉపద్రవము, హోవడి.

రావడు : Same as రాపడు.

రావము or **రవము** *n.* : Sound, voice, noise. ధ్వని.

రావణుడు *n.* : Ravana, the Asura lord, the sovereign of Lanka, or Ceylon, లంకేశ్వరుడు. A very cruel man హింసకుడు.

రావి or **రాగి** *n.* : the Popular leaved Fig tree. అశ్వత్థము, పిప్పలము.

రావించు *v.a.* : To cause to come, to send for, వచ్చునట్లు చేయు. పిలిపించు.

రావిరేక, రవిరేకు, రావిరాకు or **రావ్రేక** *n.* : A jewel worn by children or women on the forehead. బిడ్డలుగాని ఆడవారుగాని నొసట పెట్టుకొను భూషణము.

రావు *n.* : An honorific title like (Mr).

రావుతు or **రావుత్తు** Same as రౌతు or రవుతు.

రాశి or **రాసి** *n.* : A heap, pile; a collection, quantity, multitude, mass.

రాష్ట్రము *n.* : A realm, country, దేశము, A public calamity, such as plague or famine. ఉత్పాతము.

రాసభము *n.* : An ass. గాడిద. **రాసభి** *n.* : A she ass or jenny. **రాసభోక్తి** *adj.* : Braying, harsh-voiced.

రాసము *n.* : Frolics, pastime, rustic dances. గోపకులక్రీడ, గొల్లవాండ్రాట.

రాసి *n.* : A heap. See రాశి.

రాస్న *n.* : A plant called *Smilaz china,or Apinia galana*.

రాహిత్యము *n.* : Non existence. రహిత భావము, అభావము, లేమి. Absence of, want of, freedom from.

రాహుతు, రాహుత్తు or **రౌతు** *n.* : A trooper, a horseman. గుర్రపురౌతు.

రాహువు *n.* : the name of the ascending node of the moon, తలగాము. the name of certain demon.

రి *n.* : A note in music called B.

రింఖ *n.* : A horse's hoof. గుఱ్ఱపుడెక్క, అశ్వఖురము. A certain pace. Dancing, నృత్యము.

రింఖణము or **రింగణము** *n.* : Slipping, stumbling. జారుట, స్థలనము.

రింగు *n.* : The fluttering of wings. పక్షిపక్షాదిధ్వని, రెక్కలగాలిచప్పుడు.

రింఛోళి *n.* :A multitude, crowd, mob. సమూహము.

రింజ *n.* : A certain feat in wresting.

రికము : An affix like 'hood' or 'ness' signifying state or condition, as పెద్దరికము greatness, మేనరికము cousinhood.

రిక్క *n.* : A star. నక్షత్రము. A constellation, a lunar mansion.

రిక్తము *adj.* : Empty, void, poor, indigent. శూన్యమైన, వట్టి, ఉత్త.

రిక్థము *n.* : Wealth, property, ధనము. *n.* : An heir, one who succeeds to the property of the deceased and gives the funeral cake. దాయాది, పిండప్రదాత.

రిక్షము : Same as ఋక్షము.

రిచ్చ or **రిచ్చపాటు** *n.* : Horror, terror, stupefaction. నిశ్చేష్టత, ఏమియును తోచక యుండడము, దిగులు, వితాకు, ద్రమానుపాటు.

రిత్త *adj.* : Empty, fruitless, vain, unprofitable, mere, False. శూన్యమైన, ఉత్త, వట్టి, కల్ల.

రిపుడు or **రిపువు** *n .* : An enemy. foe. శత్రువు.

రిప్పు *n.* : A defect, something wanting, a flaw, వెలితి.

రిమ్మ *n.* : Giddiness, perturbation, ఉన్మాదము, దిమ్మ.

రిమ్ము *v.a.* : to scatter, disperse, splash, as water from a syringe, చిమ్మనగ్రోవితో జలాదికమును చిమ్ము.

రిరంస *n.* : Desire for sensual pleasure, lust, amorousness.

రిరక్ష *n.* : A desire to save or protect, రక్షింపనిచ్ఛ. *n.* : One who has a desire to save, రక్షింపనిచ్ఛ గలవాడు.

రిల్లు *n.* : A bookworm, a cricket, చిమట.

రివట or **రివ్వ** *n.* : A branch growing from a large branch, ఉపశాఖ. A small branch, twig, రెమ్మ.

రివాజు *n.* : Currency, usage, custom. రివాజు జాస్తి excess (in taxation) above what is usual.

రివ్వు *n.* : A flutter. పక్షిపక్షాది ధ్వని. The name of a gregarious waterfowl with a grey body and a black head. రివ్వుమని fluttering. **రివ్వున** *adv.* : Suddenly, abruptly, quickly, speedily. శీఘ్రముగా.

రీఢ *n.* : Irreverence, scorn. తిరస్కారము.

రీతి *n.* : Manner, mode, method, way, state, condition. ప్రకారము, విధము. Practice, (మర్యాద, మేర.) A style in Rhetoric. ఏకరీతిగానుండే regular, correct, steady.

రుంజ *n.* : A brazen drum. ఆనద్ధ విశేషము, ఆవజము.

రుండము *n.* : The head separated from the trunk, దేహవిముక్త శిరస్సు, తెగిన తల.

రుంద్రము *adj.* : Large, great, విరివియైన, గొప్ప.

రుక్కు *n.* : Sickness, రోగము. Splendour, తేజస్సు, కాంతి.

రుక్మము *n.* : Gold. బంగారము. రుక్మకారకుడు a goldsmith.

రుక్మి *n.* : The brother of Rukmini. రుక్మిణీదేవి తమ్ముడు. **రుక్మిణి** *n.* : The name of the principal wife of Krishna.

రుగ్నము *adj.* : Bent, crooked, curved. వంగిన, విరిగిన. Sick, రోగమును చెందిన. **రుగ్మత** *n.* : Sickness, disease, వ్యాధి.

రుచకము *n.* : An ornament for the neck or breast. కంఠభూషణము, మూల్యము.

రుచి *n.* : Taste, flavour, relish, చవి. Desire, wish, inclination, ఇచ్ఛ.

రుజ *n.* : Disease, destruction. రోగము.

రుజువు *n. Proof.* : **రుజువుచేయు** *v.a.* : To prove, to establish. **రుజువైన** adj. Proved, established.

రుటము or **రుటంపు** *adj.* : Hard, firm. దృఢము.

రుట్టు *n.* : Wrath. anger. క్రోధము, కోపము, కినుక.

రతుము or **రతి** *n.* : The cry of birds. Any cry or noise, ధ్వని, రొద.

రుత్త *n.* : Destruction, ruin, నాశము. వానిరూపు రుత్తాయెనుపో he is totally ruined.

రుత్తు *v.a.* : To beat, కొట్టు.

రుదితము *n.* : Weeping. crying. ధనిగా నేడవడము, ఏడ్పు, రోదనము.

రుదురక్క, రుదురాక or **రుదురాచ్చ** *n.* : The berries of the Elocarpus. of which rosaries are usually made.

రుద్దు *v.a.* : To rub, scrub. తోము, రుద్దుడు *n.* : Rubbing తోముట.

రుద్రుడు *n.* : A name of Siva. శివుడు Also, a name given to certain lesser deities. **రుద్రాక్షము** *n.* : The tree temred Elacarpus gantrus, the seeds of which named రుద్రాక్షలు are much used for rosaries by the Saivites. **రుద్రాక్షపిల్లి** a hypocrite, lit. a cat with a rosary in her hand.

రుధిరము *n.* : Blood. రక్తము, నెత్తురు. **రుధిరోద్గారి** *n.* : the name of a Telugu year.

రుద్ధము *adj.* : Obstructed, అడ్డగింపబడిన. Surrounded, begirt, ఆవృతము, పొదగబడిన, చుట్టబడిన.

రుప్పు or **రువ్వు** *v.* : To fling, toss, throw. విసిరివేయు.

రుబ్బు *v.a.* : to grind in a mortar anything firs moistened in water.

రుమాలు, రుమాలువు or **రుమాల** *n.* : A handkerchief, a towel, చేతిగుడ్డ. తలరుమాలు a handkerchief or turban, తలగుడ్డ, పాగా.

రురువు *n.* : A sort of spotted deer. నల్లచారలు తెల్లమచ్చలు గల దుప్పి.

రువాణము *n.* : Brightness, కాంతి.

రువాణము *n.* : Beauty, elegance, grace. అందము, సొగసు.

రువ్వ *n.* : A pie, one twelfth part of an anna. దమ్మిడి.

రువ్వు *n.* : A lesson, given to a boy in the Vedas. పిల్లకాయలు పనసనువల్లె వేయుడమునకై ఉపాధ్యాయులు ముందర నొకపర్యాయము చెప్పడము.

రువ్వు *v.a.* : To fling, throw, toss. విసరివేయు.

రుష *n.* : Anger, wrath, passion, కోపము.

రుసి *n.* : A hermit, monk, saint.

రుసుము *n.* : A fee, a bribe; commission, brokerage., Customs, taxes, dues.

రూక *n.* : A silver coin, sometimes equal to two and some times to four annas. A two anna piece. A small coin of silver or gold. చిన్నమొత్తు వెండి బంగారముల నాణెము.

రూక్షము *adj.* : Harsh, rough, not smooth, బిరుసుగానుండే, కరుకుగానుండే. Unkind, unfriendly. అవిశ్వాసమైన, ప్రేమలేని.

రూఢి : Same as రూఢి.

రూఢము *adj.* : Sure, certain, ture, నిశ్చయింపబడిన. Public, notorious, well-known. ప్రసిద్ధమైన.

రూణించు *v.a.* : To wrestle in a particular way. **రూణింపు** *n.* : A certain feat in wrestling, మల్లబంధవిశేషము.

రూపకము *n.* : An allegory, a parable. A metaphor. Also, same as రూపము. **రూపము** Figure, form, shaped, appearance, semblance, ఆకారము.

రూపాయి or **రూపాయ** *n.* : A rupee.

రూపు *n.* : Form, figure, shape, ఆకారము. Beauty, అందము. Manner, mode, way, విధము.

రూప్యము *n.* : Silver. రిండి. Also, a rupee, రూపాయి.

రూలుకర్ర *n.* : A ruler.

రూవు : Same as రువ్వు.

రెంచ *n.* : (In gambling) Two, రెండు.

రెంట *n.* : The state of being two, రెండగుట, జత, ద్విత్వము. ద్వైవిధము. Severing, a division.

రెంటము *n.* : A fold, as of cloth, folding, మడపు. **రెంటాన** *adj.* : Double folded, folded.

రెండు *pron.* and *adj.* : Two. *n.* : Differ acc. భేదము.

రెంబ : Another form of రెమ్మ.

రెకరెకలాడే *adj.* : Slender, thin, wizened, పలచని, రెకరెకలాడువాడు a thin, lean man.

రెక్క n. A wing, పక్షము. Also, any thing resembling a wing as the shoulder blade, or a leaf of a door.

రెక్కాములు *n.* : A sort of grain. ధాన్య విశేషము.

రెక్కొను *v.n.* : To increase, prosper, thrive.

రెగ్గత్తి *n.* : A tree called *Capparis grandis.*

రెచ్చెల *n.* : A quarrelsome person, జగడాలమారి.

రెచ్చు *v.n.* : To low, as cattle. అరచు. to increase, swell, to be proud, విజృంభించు.

రెట్ట *n.* : The upper part of the arm. భుజము. Filth, the dung of birds or fish. పక్షిమలము. **రెట్టింపు** *n.* and *adj.* : Twice as much. ఇనుమడి, ఇబ్బంది Opposing, adverse. **రెట్టింపు మాటల** arguing against.

రెట్టు *n.* : A coarse cloth, ముతకగుడ్డ.

రెడ్డి *n.* : A title annexed to the proper names of the members of the farmer caste. The head man of a village.

రెడ్డిగము *n.* : Sitting on the floor, with one knee up and a cloth round it and round the body in a knot. ఒక కాలు మడుచుకొని దానిని అంగవస్త్ర ముతో నడుమునకు బిగియగట్టుకొని కూర్చుండుట.

రెపరెప *n.* : The flickering noise made by a flame. అగ్నిజ్వాల ధ్వని.

రెప్ప *n.* : An eye-lid. పక్ష్మము. రెప్పలు మూసియు మూయక with quivering eye-lids. **రెప్పవాల్చు** v.n. To wink. కన్నుమూయు.

రెప్పము *adj.* : Full, పూర్ణము. **రెప్పముగా** *adv.* : Fully, పూర్ణముగా.

రెమ్మ, రెబ్బ or **రెంబ** *n.* : A small branch, a spring or twig. చిన్నకొమ్మ.

రెమ్ము *v.a.* : To pull out, పెరుకు.

రెయి : Same as రేయి.

రెల్ల *n.* : A particle of boiled rice, మెతుకు.

రెల్లు *n.* : a reed, used to write with. *Saccharum sara.* శరము, తృణవిశేషము.

రే, రేయి or **రేయి** *n.* : Night, రాత్రి.

రేక *n.* : A vessel made of palm leaf or tin for drawing water from a well.

రేకంటు *n.* : The sun. సూర్యుడు.

రేకు *n.* : A petal of a flower, పుష్పదళము. A strip, plate, or thin piece of metal. తరీగడు, పలుచని లోహపు తునక.

రేఖ *n.* : A line, streak, stripe, గీత, గీర. A row, పఙ్క్తి.

రేగడ, రేగడి, రేవడ or **రేవడి** *n.* : Clay, బంక మన్ను. రేగడనేల clayey soil, called also cotton soil. కృష్ణమృత్తిక.

రేగు *v.n.* : To rise, as dust. దుమ్మువలె పైకి ఎగయు.

రేగుప్తిరాగము *n.* : The name of a certain tune. రాగవిశేషము.

రేగుడు or **రేగురు** *n.* : A climbing shrub, called *Hira indica*. లింగపొట్ల.

రేచకము *n.* : Respiring, emission of the breath.ప్రాణాయామమందు వాయువు విడిచిపెట్టడము, ఊపిరి విడుచుట.

రేచితము *n.* : A particular pace of a horse, అశ్వగతిభేదము, నట్వాలు తొక్కడము. A fast trot, వంకరలేక వేగముగా పోవు అశ్వధారావిశేషము.

రేచు or **రేచుకుక్క** *n.* : A hound or wild dog. రేచులాగు like a wild dog.

రేచు or **రేపు** (causal of రేగు.) *v.a.* : To irritate, excite, set on. రేగజేయు, కోపము పుట్టించు, పురికొలుపు, అతిశయింపజేయు.

రేటెము : Same as రెంటెము.

రేడు *n.* : A king, lord, husband. రాజు, దొర, నాధుడు. చిలువరేడు the king of serpents. కొండరేడు lord of hills, the Himalaya.

రేణము *n.* : The dung of young cattle, దూడపేడ.

రేణి or **రేని** An aflix to the names of certain trees, as చీకురేణి, ఉత్తరేణి.

రేణుక *n.* : A sort of perfume. The name of the fite of the saint Jamadagni and mother of Parasurama, పరశురాముని తల్లి.

రేణువు *n.* : Dust, పరాగము, దుమ్ము. an atom.

రేతస్సు or **రేతము** *n.* : The seminal fluid. వీర్యము. Quicksilver, పాదరసము.

రేనాడు *n.* : The old name of the district containing the lands of జమ్మలమడుగు. ప్రొద్దుటూరు, నొసము and ఉయ్యాలవాడ, which now form part of the Cuddapah district. Also, the old name of the country on the banks of the Penneru, west of the Gandikota hills.

రేని : See రేణి.

రేను : Same as రేగు (చెట్టు).

రేపు *n.* : the dawn, the morning, ప్రాతఃకాలము. To-morrow. తరువాతి దినము.

రేపు *v.a.* : To raise, provoke, irritate, incite, excite. రేచు, ఉసికొలుపు. See రేచు.

రేఫము *n.* : The letter R. రవర్ణము.

రేవుడు *n.* : A low or base man, అధముడు, నికృష్టుడు.

రేయి, రే or **రెయి** *n.* : Night, రాత్రి plug. రేలు.

రేయు *v.n.* : To increase, to be proud, అతిశయించు, విజృంభించు. *v.a.* : To cut, sever, ఖండించు.

రేల *n.* : The Purging Cassia, Indian *Laburnum, Cassia fistula* శమ్యాకము, అరగ్వధము.

రేవ *n.* : the river Narbada, నర్మదానది. The Indigo plant. నీలిచెట్టు.

రేవంతుడు *n.* : A horse breaker, a horse trainer. అశ్వశిక్షకుడు.

రేవడ or **రేవడి** : Same as రేగడ.

రేవడు *n.* : A washer-man, చాకలవాడు. A rogue, కృపణుడు, కుత్సితుడు.

రేవతి *n.* : The name of the wife of Balarama. బలరాముని భార్య. The

twenty-seventh lunar mansion. ఇరువైయేడవ నక్షత్రము.

రేవల్చిని from చీని China. *n.* : *Rhubarb*.

రేవు *n.* : A landing place, port, harbour.

రేసు *n.* : Ease, lightness, చులకన. *adj.* Easy, light. చులకని. **రేసుగుడ్డ** *n.* : A handkerchief, చేతిగుడ్డ.

రై *n.* : Wealth, ధనము. **రైవేశ్మ** *n.* : A treasury. కోశగృహము.

రైక : Same as రవిక.

రైతు : Same as రయితు.

రొంజుడు or **రొండుడు** *n.* : A wail, ప్రలాపము.

రొండి *n.* : The haunch, the side between the ribs and loins. నడుము యొక్క పార్శ్వభాగము, కటిప్రదేశము.

రొంప *n.* : A cord, a catarrh. పడిసము, పీనసరోగము.

రొంపి *n.* : Mud, mire. పంకము. అడుసు, బురద. గంధపురొంపి sandal paste.

రొక్కము *n.* : Cash, money, చేతివెల, ధనము. A crowd, multitude, సమూహము.

రొచ్చు *n.* : Mud, mire. బురద. Contempt, disregard, పరిభవము, తిరస్కారము. Blame, ill-fame. Noise. సందడి. **రొచ్చుకంపు** a foul stench.

రొట్ట or **రొడ్డ** *n.* : A small bough. మండ.

రొట్టె or **రొట్టియు** *n.* : Bread, a loaf. భక్ష్యభేదము.

రొడ్డ *adj.* : On the left hand side, ఎడమ. **రొడ్డచెయ్యి** *n.* : The left hand. ఎడమచెయ్యి.

రొడ్డు or **రొడు** *n.* : Hard breathing, dyspnoca. రొజుట, శ్వాసరోగము. *adj.* : Much, అధికము. రొడ్డుపులుసు very sour.

రొడ్డుడు : Same as రొంజుడు.

రొద or **రొదాళము** *n.* : A noise, a cry, an outcry. A sound, voice, note. ధ్వని, కలకలధ్వని.

రొప్పు *v.n.* : To roar, yell, కూయు. అరచు. To get angry, కోపించు. *v.a.* : To abuse, revile. తిట్టు.

రొమ్ము *n.* : The breast, chest or bosom. వక్షము.

రొయ్య *n.* : A prawn, shrimp. గాజురొయ్య the larger kind of prawn, a cray fish.

రొయ్యి or **రొయి** *n.* : The ashes on live coal, కట్టెనిప్పు మీదినిగురు. రోతిబూడిద ash used in scouring pearlash, alkali.

రొల్లు *v.n.* : To bewail, ప్రలాపించు. **రొల్లుడు** *n.* : Bewailing, a wail. ప్రలాపము, రొంజుడు.

రొష్టు or **రొష్టు** *n.* : Confusion, annoyance, outrage, తొందర.

రో *n.* : Wealth, money. value, price. ధనము. విలువ. **రోయీవి** *n.* : A gift of money. **రోవెల** *n.* : The money value, the sum bargained for, ఇస్తానని చెప్పుకొన్న రూక.

రోందు or **రవును** *n.* : A round, circuit, journey, a police man's beat.

రోక *n.* : A corner, మూల, కోణము.

రోకము *n.* : A hole. బెజ్జము, రంధ్రము. Light, దీప్తి, వెలుగు.

రోకమ్మిసజ్జ *n.* : A kind of grain. సజ్జలలో భేదము.

రోకలి *n.* : A wooden pestle, a rice-pounder, ముసలము.

రోకు *n.* : Greenness. పచ్చదనము. Brightness. వికాసము.

రోకొమ్మ *n.* : The name of a certain part of a pikota (కపిల).

రోగము *n.* : A disease, sickness, ailment. వ్యాధి, తెగులు.

రోచన *n.* : Ox gall. గోరోజనము.

రోచిస్సు or **రోచి** *n.* : Light, brilliancy, splendour. కాంతి, వెలుగు. A ray of light, సూర్యకిరణము. **రోచిష్ణువు** *adj.* : Splendid, brilliant. ప్రకాశమాన మైన. *n.* : One who shines, ప్రకాశించువాడు.

రోజముచెట్టు *n.* : The Dammar tree, *Canarium strictum,* నల్లరోజము చెట్టు the black species, the Black Dammar tree.

రోజాపువ్వు *n.* : A rose.

రోజు *v.n.* : To pant or breathe hard. ఎగ ఊపిరి.

రోజు *n.* : A day దినము. నాడు.

రోటు *n.* : Thinness, emaciation, ఊచ. **రోటుపోవు** *v.n.* : To become very thin, or emaciated, ఈచపోవు.

రోడ్డు *n.* : A road, మార్గము, బాట. **రోడ్డుపన్ను** n. road cess.

రోత *n.* : Foulness, filth, nastiness, అసహ్యము, ఏవము. జుగుప్స.

రోదనము *n.* : Weeping, wailing, lamentation, ఏడ్పు, ఏడవడము.

రోదసి or **రోదస్సు** *n.* : the Earth, భూమి.

రోదా *n.* : A wheel of a cart.

రోధము or **రోధస్సు** *n.* : A shore, bank నద్యాదుల తీరము గట్టు. దరి.

రోధించు *v.a.* : to obstruct, oppose. అడ్డగించు, విరోధించు. To quarrel.

రోపణము or **రోపము** *n.* : Putting on as a load or weight, imputing.

రోమంథము *n.* : Rumination, chewing the cud, పశుజాతి నెమరు.

రోమము *n.* : Hair (growing on the body), a hair, శరీరమందుండే వెంట్రుక. **రోమాంచము** *n.* : Horripilation, an electric thrill.

రోయి *n.* : A stake at play. జూదమందు ఒడ్డినయొడ్డు, పందెము. A pledge, కుదువ. A loan, ఎరువు, చేబదులు.

రోయు *v.n.* : To dislike, abhor, be disgusted with, అసహ్యపడు, రోతపడు. రోయక *v.a.* : To search, seek, look for. వెదకు.

రోలంబము *n.* : The large black bee. తుమ్మెద.

రోలు *v.n.* : To weep or cry aloud. రోదనముచేయు, విలపించు.

రోషము *n.* : Anger, wrath, irritation. కోపము. **రోసించు** Same as రోషించు.

రోసుబడి *n.* : Disgust. A disgusting man. రోతగొట్టు.

రోహణము or **రోహము** *n.* : Mounting, ascending, ఎక్కుట.

రోహిణి *n.* : The fourth of the lunar mansions, personified as the wife of the moon, రోహిణీ నక్షత్రము. Also, the mother of Balarama. బలరాముని తల్లి.

రోహితము *adj.* : Red, ఎర్రని. *n.* : Redness, ఎరుపు.

రోహిషము *n.* : A species of wild deer, కొండగొర్రె.

రౌతు or **రవుతు** *n.* : A trooper, rider, horseman. గుర్రము నెక్కువాడు. రౌతుకొద్దీ గుర్రము like rider like steed.

రౌద్రము *adj.* : Terrible, terrific, fearful, sharp, acute, wrathful, violent. భయంకరమైన. తీక్ష్ణమైన.

రౌప్యము *n.* : Silver. వెండి. *adj.* : Made of silver, argentine. వెండితో చేసిన.

రౌమకము (from Rome) *n.* : Salt obtained from Rome, సంభరిదేశము రుమ యనెడు గనియందు పుట్టిన ఉప్పు.

రౌరవము *n.* : One of the divisions of Naraka or Hell ఒక నరకము. *adj.* : Fearful, terrible, భయంకరము.

రౌలు or **రవులు** : Same as రగులు. **రౌలుకొను** *v.n.* : To take fire. to flame forth. కాలమొదలుపెట్టు.

రౌహిణేయుడు *n.* : A name of Balarama or of the planet Mercury, బలరాముడు, బుధగ్రహము.

రౌహిషము *n.* : A sort of wild deer, కొండగొర్రె.

ల

లంక *n.* : An island in general. దీవి. ఏటినడిమిదిబ్బ. The capital of Ravana, Ceylon, రావణాసురుని పట్టణము.

లంకణము *n.* : A day passed without eating any food when one is attacked with and other diseases. జ్వరము మొదటిరోజున వచ్చినప్పుడు ఆహారము లేకుండా ఉండే దినము, ఉపవాసము.

లంకించు *v.a.* : To join, unite. తగిలించు, చేర్చు. To link or couple together, as two bullocks, పెనవేయు.

లంగ *n.* : Same as లంఘనము. **లంగగొను** *v.a.* : To leap across, cross over. లంఘించు, దాటు.

లంగరు *n.* : An anchor. లంగరు ఖానా a poor house or hospital where food is dispensed. అన్నసత్రము. **లంగరు వేయు** to cast anchor. **లంగరు తీయు** or ఎత్తు to weigh anchor.

లంగా *n.* : A woman's petticoat. పావడ.

లంగోటి *n.* : A piece of cloth worn like a truss. గోచి.

లంఘనము *n.* : Going over, leaping, springing, jumping over or beyond,

transgressing, going beyond proper bounds. **లంఘించు** *v.a. & a.* : To pass, leap, jump, దాటు, దూకు.

లంచము *n.* : bribe; bribery. కార్యార్థము గాను అక్రమముగాను రహస్యముగాను ఇచ్చిన సొమ్ము. **లంచగొండి** *n.* : One who is given to taking bribes.

లండి, లండు or **లండుపోతు** *n.* : A wretch : an obstinate or wicked person. కుత్సితపురుషుడు లేక, కుత్సితస్త్రీ.

లంద n. A very stout person, మిక్కిలి లావుమనిషి.

లంపట or **లంపటము** *n.* : Pain, trouble, weariness, బాధ, తొందర, ఆయాసము. Danger, ఆపద.

లంపతా or **లంపతావాడు** *n.* : A son of a slave. దాసీపుత్రుడు.

లంపు *n.* :Stolen food, దొంగమేత. **లంపులమారి** *n.* : An animal that is fond of stolen food, దొంగమేత మేయునది.

లంబము *adj.* : Long, పొడుగైన. Great, large, spacious, capacious, broad, expanded either in breadth or length or both. **లంబోదరుడు** *n.* : Lit. The big bellied god, i.e., Ganesa, విఘ్నేశ్వరుడు.

లంబాడి or **పింజారి** *n.* : A certain tribe of gypsies called Lambadies or Banjaras, who trade in bullocks, salt, grain, & c. లంబాడి తండా a troop or camp of these vagrants.

లంబి or **లంబీ** *n.* : A family. కుటుంబము.

లంభనము *n.* : Reviling, abuse. తిట్టడము, దూషించడము. **లంభించు** *v.a.* : To abuse, revile. దూషించు, తిట్టు.

లకుచము *n.* : A species of the bread-fruit tree, *Artocarpusla cu. ha.* కమ్మరేగు A large species of lemon, గజనిమ్మచెట్టు.

లకుముకి *n.* : The Whitebreasted King-fisher, బుచ్చిగాడు.

లకోట *n.* : An envelope, Sealing, A post parcel.

లకోరి or **లకోరీ** *n.* : A sharp arrow. క్రూరబాణము. అంబులపొది. A kind of pigeon, పారావతవిశేషము.

లక్క *n.* : Lac, sealing wax. లాక్ష. జంతువు.

లక్కనము *n.* : The science of Grammar, వ్యాకరణశాస్త్రము. A sign, గురుతు, ఆనవాలు.

లక్కిమి : Same as లక్ష్మి. లక్కుమనుడు corruption of లక్ష్మణుడు.

లక్ష *n.* : A lac, one hundred thousand. నూరువేలు.

లక్షణము *n.* : A sign, mark, token. గురుతు. **లక్షము** n. A mark, token, or sign, చిహ్నము, గురుతు.

లక్ష్మి *n.* : Lakshmi, the wife of Vishnu, the goddess of prosperity. Wealth, fortune, సంపద. Beauty, splendour. శోభ. Turmeric. పసుపు. **లక్ష్మణుడు** *n.* : The younger brother of Rama. సౌమిత్రి. A fortunate man,

శ్రీమంతుడు. **లక్ష్మీపతి** *n.* : The husband of Lakshmi. **లక్ష్మీవారము** *n.* : Thursday, గురువారము, బృహస్పతివారము, బేస్తవారము.

లక్ష్యము *adj.* : Observable, perceptible. చూడదగిన, విచారింపదగిన. *n.* : A mark, or butt, an aim. Care, regard, respect, esteem. గురి, ఉద్దేశము, గౌరవము.

లగడ *n.* : Overboiled rice. చిమిడిన అన్నము.

లగనము : Same as లగ్నము.

లగాము *n.* : A horse's bridle.

లగాయతు *n.* : Beginning. commencement.

లగించు *v.n.* : To agree or coincide in sense or meaning, ఇముడు. To suit, సరిపడు.

లగుడము *n.* : A club bound with iron or made of it, a staff or stick. ఇనుప అలుగు గల దండము.

లగుడు *n.* : A kind of hawk; the Laggar Falcon, ఒకేజాతిడేగ.

లగువు : Same as లఘువు.

లగ్గ *n.* : An escalade, scaling, (ముట్టడించి) కోటపైకి పాకడము.

లగ్గము : Same as లగ్నము.

లగ్గు *n.* : Welfare, prosperity, happiness. శుభము. మేలు.

లగ్నము *n.* : the rising of a Sign or Constellation. That portion of the equator, which rises in succession with each Sign in an oblique sphere. **లగ్నపత్రిక** *n.* : A wedding notice.

లఘిమ or **లఘిమము** *n.* : Ethereality, volatility, subtility, buoyancy. **లఘువుగా** *adv.* : Lightly. In Good health. Gently, slowly. తిన్నగా, స్వస్థముగా. **లఘుశంకకుపోవు** *v.n.* : To pass urine. ఉచ్చపోయు.

లచ్చి *n.* : Same as లక్ష్మి. లచ్చిమగడు Same as లక్ష్మీమగడు.

లచ్చనము : Same as లక్షణము.

లజ్జ *n.* : Shame, modesty, bashfulness, shyness, సిగ్గు.

లటక్కున *adv.* : Suddenly, అకస్మాత్తుగా.

లటపట, లటపటము or **లటపిట** *nn.* : Fighting, a quarrel, జగడము.

లటహము *n.* : A kind of drum. వాద్య విశేషము. *adj.* : Skilful, attractive. కార్యకుశలము.

లట్టు *n.* : A step, పడియ.

లట్టువ or **లట్వ** *n.* : A cudgel. దుడ్డుకర్ర. A small cymbal, చిటితాళము.

లతాలున *adv.* : Suddenly, all at once, లటక్కున.

లడాయి *n.* : A fight, battle, యుద్ధము.

లడి *n.* : A skein of lace, & c., నిడుపుగాచుట్టిన సరిగె లోనగువాని చుట్ట. A skein of gold or silver thread. A string of pearls, flowers, & c.

లడ్డిగ, లడ్డిగె or **లడ్డిగము** *n.* : A kind of bottle used in travelling, బుర్ర,

ఒకవిధమైన పాత్ర. **తెనెలడ్డిగ** *a.* : honey bottle.

లడ్డు *n.* : A kind of sweetmeat, (Metaphorically,) a scrape, perplexity, లడ్డుకము, లడ్డువము or లడ్వము Same as లడ్డు.

లత or **లతిక** *n.* : A creeper, a creeping plant, తీగ. A branch, కొమ్మ. **లతాంగి** *n.* : A slender woman, తన్వంగి.

లత్త *n.* : A blow, దెబ్బ, Danger, ఆపద.

లత్తిక *n.* : A stout and heavy seed of the గచ్చచెట్టు.

లత్తిచేప *n.* : A sort of fish.

లత్తుక *n.* : The red colour called lac, produced like cochineal from insects. లాక్ష.

లద్ది or **లద్దె** *n.* : The dung of horses, asses, elephants or camels.

లపక *n.* : Money, wealth, ధనము, విత్తము.

లపటాయించు or **లప్టాయించు** *v.a.* : To devour, to plunder.

లపనము *n.* : The face or countenance. ముఖము. The mouth. నోరు, Voice, talking. మాట్లాడడము. A word, మాట. **లపితము** *adj.* : Said, spoken, చెప్పబడినది. *n.* : Voice, speech, a word, మాట.

లప్ప *n.* : A lump (as of sugar or of civet.) ముద్ద, గడ్డ, రాశి.

లబలబ : (anuk. of beating oneself on the mouth, as a mark of distress) *adv.* : Much, severely.

లభించు *v.n.* : To happen, befall, occur, be acquired or gained. ప్రాప్తమగు, ప్రాప్తించు, కలుగు. **లబ్ధ వర్ణుడు** *n.* : A learned man పండితుడు. **లబ్ధి** *n.* : Profit, gain. లాభము, ప్రాప్తఫలము, కలిమి. **లభ్యము** *n.* : A slave girl, wretch, scamp, తొత్తు.

లయ *n.* : Beating time in music and dancing. తాళముయొక్క కాలము. *n.* : Fraud, trick, deceit, మాయ, మోసము.

లయము *n.* : Loss, destruction, extinction, annihilation, నాశము.

లయ్య *n.* : A prostitute.

లలంతిక *n.* : A necklace hanging as low as the waist. కంఠాభరణము.

లలత్ *adj.* : Shaking, tremulous, చలించే, కదిలే. **లలన** *n.* : A wanton girl, a beauty, విలాసవతియగు స్త్రీ.

లలాటము *n.* : the forehead, నుదురు, నొసలు. **లలాటలిఖితము** or లలాట లిపి *n.* : That which is written on the forehead : (what Mussulmans call 'nasib'.) Luck, destiny. (Bramha is imagined to write in crooked lines on the skull, the future events of each life).

లలామము *n.* : A sign. గురుతు. A flag. టెక్కము. An ornament. భూషణము.

లలి *n.* : Order, క్రమము Love, ప్రేమ. Brightness, joy, వికాసము, ఉత్సాహము Gracefulness, agreeableness. సొగసు, ఒప్పిదము, సమ్మతి, అంగీకారము.

లలితము *adj.* : Beautiful, graceful, charming, lovely, gay, cheerful. మనోజ్ఞమైన, సుందరమైన, లలితాంగి a sweet, or lovely figure.

లవంగము *n.* : A clove. దేవకుసుమము, లవంగపుమొగ్గ.

లవణము *n.* : Salt, ఉప్పు. Saltness. ఉప్పన. *adj.* : Salt, saline, ఉప్పుగా నుండే. సముద్రలవణము. sea salt. సైంధవ లవణము. rock salt. బిడాల లవణము salt used in medicine.

లవణి *n.* : Tightness, బిగువు.

లవనము *n.* : Reaping, mowing పైరు మొదలుగునవి కోయడము.

లవము *n.* : A small quantity, a very little, a minute particle. కొంచెము, సూక్ష్మము, లేశము.

లవలవ *adj.* : Split, divided, broken asunder, భేదిల్లిన, పగిలిన.

లవలి *n.* : A kind of creeper, ఒకతీగె.

లవిటి *n.* : the root of a bird's wing, రెక్కమొదలు.

లవిత్రము *n.* : A sickle, a small reaping hook. కొడవలి.

లశునము *n.* : Garlic, వెల్లుల్లి. A certain kind of flaw in a gem, రత్నములలోనుండే దోషవిశేషము.

లసత్ *n.* : Bright, brilliant, ప్రకాశమానమైన.

లసుకు *v.a.* : To destroy, నాశముచేయు.

లస్కరు *n.* : An army, దండు. A lascar, సిపాయి. *adj.* : Stout and strong.

లస్తకము *n.* : The middle of a bow, where it is grasped, ధనుర్మధ్య స్థానము.

లహరి *n.* : A large wave or surf, a billow. A flood, మహాతరంగము.

లాంగలము *n.* : A plough, నాగలి. **లాంగలి** *n.* : An epithet of Balarama. బలరాముడు. The forest tree called *Cloriosa superba,* నీరుపిప్పళి.

లాంగూలము *n.* : A hairy tail, as a horse's.

లాంఛనము *n.* : A mark, or sign. చిహ్నము. A name, or appelation, పేరు.

లాక *n.* : A feather, పక్షియీక. A new shoot from a stalk of corn, & c. జొన్నపైరు లాకపెట్టినది the cholam has sent out fresh shoots. **లాకకట్టు** *n.* : Pinioning the arms. పెడచేతులు విరిచికట్టు.

లాక్ష *n.* : Lac. లక్క. **లాక్షారసము** *n.* : The red dye obtained from lac. లత్తుక.

లాక్షణికుడు *n.* : One who knows the rules of the various arts, & c. A grammarian. A classical scholar. లక్షణము తెలిసినవాడు, లక్షణజ్ఞుడు.

లాగ *n.* : A burrow, hole. కలుగు, బొరియ, బిలము. **లాగదాగుడు** *n.* : A snake, సర్పము. **లాగరి** *n.* : The ear, చెవి.

లాగము *n.* : Same as లాఘవము. *adj.* : Light; easy; skilful. లాగముగల, లఘువైన, సులభమైన.

లాగు *v.a. & n.* : To pull, haul, drag, draw. ఈడ్చు.

లాఘువము *n.* : Lightness, slightness, delicacy, easiness, facility, dexterity. లఘుత్వము. Health, ఆరోగ్యము.

లాచారు *adj.* : Helpless, forlorn, poor.

లాచి or **లాచీ** *n.* : The sack to receive loads, placed upon horses or assess, గుఱ్ఱములమీదను వేసే గోనె. A load carried on a small cart.

లాచు *v.n.* : To lie in ambush, పొంచు. To oppose, కవియు. *v.a.* : to pull, haul, ఈడ్చిపట్టు, లాగిపట్టు.

లాజలు *n. plug.* : Fried grain, parched corn. పేలాలు, బొరుగులు.

లాటదేశము *n.* : the ancient name of a part of Southern India : Guzerat or Malayalam.

లాటి *n.* : the Tailor bird. పక్షివిశేషము.

లాటీకఱ్ఱ (లాటి corruption of లావాటి.) *n.* : A staff or club, దుడ్డుకఱ్ఱ.

లాడము *n.* : A horse shoe. లాడములు కట్టు to shoe a horse.

లాడి *n.* : A large ulcer, a galled sore, a sore on the back of any animal of burden produced by its load. పెద్దపుండు, లొట్టెపుండు. A sacrifice, బలి.

లాడె or **లాడియ** *n.* : loading a pack on. ఎద్దు వీపున బరువెక్కించుట.

లాత : See లాయు.

లాతము, లాతాము or **లాతవుకోల** *n.* : A stick, staff, rod, a hermit's staff. దండము, సన్యాసిచేతి దండము, చేతిచువ్వ, వంకరకోల.

లాతి *adj.* : Other, strange, foreign, అన్యము. *n.* : A stranger, an alien. అన్య పురుషుడు, అన్యస్త్రీ. లాతివాడు a stranger, పరుడు, అన్యుడు. plu. లాతులు.

లాతు *adj.* : much, great అధికము.

లాపర or **లాపరా** *n.* : A grate over a drain.

లాపు *n.* : Lying in ambush, & c. See లాచు. లాపోసు combination, interference.

లాభము *n.* : Gain, profit, advantage. దొరకడము, ప్రాప్తి. Interest on money. క్రయవిక్రయముల వల్ల వచ్చిన పెచ్చు, వడ్డి. లాభనష్టములు profit and loss.

లామజ్జకము *n.* : The root of the Andropogon laniger, usually termed Cuss-cuss. తెల్లవట్టివేరు, నీటివట్టివేరు.

లాయఖు *adj.* : Fit, proper, suitable. తగిన. లాయఖుకాదు it is not proper.

లాయము *n.* : A stable, అశ్వశాల.

లాయు or **లాతచేయు** *v.n.* : To increase, prosper, be proud, ఉద్రేకించు, విజృంభించు. **లాత** *n.* : Pride, లాయుట.

లాల or **లాలాజలము** *n.* : Slaver, saliva, spittle. చొంగ, చొల్లు.

లాలన or **లాలనము** *n.* : Wheedling, coaxing, flattering, బుజ్జగింపు.

లాలము *n.* : A certain cloth put on over a saddle cover. ఉల్లారుక్రింది జాలరు. **లాలసరి** *n.* : Scralet tufts attached to a state saddle. గుఱ్ఱపుపల్లాన పక్కలందుగట్టు పట్టుకుచ్చులు.

లాలస *n.* : Ardent desire, అతికాంక్ష, ఔత్సుక్యము. Soliciting, asking. ప్రార్థన, యాచన.

లాలాట *adj.* : Relating to the forehead. నొసటి.

లాలి *n.* : A cradle, ఉయ్యెల. A lullaby sung to children. డోలికనూచి నప్పుడనుపదము.

లాలించు *v.a.* : To wheedle, coax, lull, soothe. బుజ్జగించు. See లాలన.

లాలిత్యము *n.* : Beauty, అందము, సొగసు.

లాలు *adj.* : Red. ఎర్రని. **లాలుకుంచెలు** *n. plu.* : Scarlet tufts attached to a state saddle.

లాలూచీ *n.* : temptation, inducement, bribery.

లావకము : Same as లావుకపిట్ట.

లావణము *n.* : A list of soldiers or servants. Enlistment. కొత్తగా కొలువునకు వచ్చిన కొలువుడు కానిన పట్టికయందు వ్రాసికొనుట. **లావణి** *n.* : Money advanced for grazing cattle on pasture land.

లావణ్యము *n.* : Beauty, loveliness. A pearly white colour. సౌందర్యము. ముక్తా ఫలచ్ఛాయావదంగ దృశ్యమాన కాంతి, ముఖకాంతివిశేషము.

లావాదేవి *n.* : Traffic, mercantile transactions, buying and selling, money dealings in general.

లావిక *n.* : A female who vends articles. అమ్మునది. పుష్పలావిక a woman who sells flowers.

లావు *n.* : Bigness, stoutness, స్థూలత్వము. Power, strength, సామర్థ్యము, భక్తి, బలము. Greatness, అతిశయము, ఆధిక్యము.

లాసము *n.* : Dancing. ఆట, నాట్యము, నృత్యము. **లాసకము** *n.* : A peacock. నెమలి. **లాసిక** *n.* : An actress, a female, dancer, నాట్యము చేయు స్త్రీ, లాసకుడు. **లాస్యము** *n.* : Dancing, నాట్యము.

లాహిరి or **లాహిరి** *n.* : Drunkenness, intoxication. మైకము.

లింగము *n.* : A mark, sign, token, symptom, characteristic. చిహ్నము. An element, principle. The male organ of generation. **లింగధారి** or లింగ వంతుడు *n.* : One who wears the lingam or phallus. లింగమును కట్టుకొని యుండువాడు. **లింగ బలిజలు** *n. plu.* : People of the బలిజ caste, who wear the lingam in a case hung round their necks.

లికుచము or **లకుచము** *n.* : A lime or lemon. A species of the bread fruit tree. *artocarpus lacucha*. నిమ్మ పండు, కమ్మరేగుపండు.

లిక్కి *n.* : A small sickle. గడ్డి మొదలైన వానిని కోసే చిన్నకొడవలి.

లిక్కుజిట్ట *n.* : The Tailor bird, పక్షివిశేషము.

లిఖించు or **లిఖియించు** *v.a.* : To write. వ్రాయు. **లిఖితము** *n.* : Writing, వ్రాత. **లిఖితుడు** *n.* : A witness that signs a document. సంతకముచేసిన సాక్షి. A witness, సాక్షి.

లిద్ది *n.* : A stake driven into a hole that is made in a mortar. The stoppage of the breadth through the nose on account of a cold.

లిపి *n.* : Writing in general, hand-writing, a written character. వ్రాత.

లిప్స *n.* : Desire, wish. ఇచ్ఛ, కోరిక. **లిప్సుడు** *n.* : One who wishes, ఇచ్ఛగలవాడు.

లిఫాఫా *n.* : An envelope, లకోటా.

లిబ్సి *n.* : Wealth, riches. ధనము, నిధి.

లిభి : Same as లిపి.

లిమ్మ *n.* : A twig used as a whisk. మండ.

లియ్యము : Same as లీయము.

లిలీక్ష *n.* : Inclination to lick. Acquisitiveness. అస్వాదనేచ్ఛ.

లివ *n.* : Agility, lightness. లాఘవము. (Vulgarly), a syllable. రెండు లివలు గల శబ్దము. a word of two syllables. **లివలివ** *adv.* : Easily, చులకనగా, సులభముగా.

లిహత్ *adj.* : Licking. A word only used in compounds as అభ్రంలిహత్ sky-high; lit. licking the sky. ఆకాశమును అంటే.

లీక్ష *n.* : A nit. ఈరు.

లీఢము *adj.* : Eaten, తినబడిన.

లీనము *adj.* : Absorbed into, swallowed up in. కలిసి పోయిన, లయించిన. Melted, కరిగిన.

లీయత or **లీలయము** *n.* : Friendship, intimacy. సఖ్యము. **లీయముగా** *adv.* : Intimately, in a friendly manner. స్నేహముగా, విహితముగా.

లీల *n.* : Play, sport, pastime, diversion. క్రీడ, కేళి, విలాసము. ప్రభులింగలీల the Siva comedy. **లీలావతి** *n.* : A sportive girl. విలాసవతి.

లుంగ *n.* : The weight of a cloth, వస్త్రభారము.

లుంగము *n.* : The citron. మాతులుంగము, పుల్లమాదీఫలము.

లుంగి *n.* : A frock, or petticoat, కుల్లాయ కుప్పనముల చేర్చి కుట్టిన పావడ.

లుంటాకుడు *n.* : A thief or robber, a plunderer, అపహరించువాడు, దొంగ.

లుంఠనము or **లుఠనము** *n.* : Rolling on the ground. భూమిమీద పొరలుట. లుంఠితము *adj.* : Rolled on the ground (as a horse).

లుకలుక *n.* : the noise made in running or by insects boring through wood.

లుక్కు *n.* : Elision, cutting off, dropping, rejecting. లోపము, కోయుట.

లుగచెడు *v.n.* : to be spoiled, బాగుచెడు, బాగుతప్పు.

లుగుసాను *n.* : Loss, నష్టము.

లుచ్ఛా *adj.* : Mean, base. *n.* : A scoundrel, wretch. లుచ్ఛాతనము meanness, baseness.

లుప్తము *adj.* : Disappearing. Cut off, rejected, as a vowel by elision. లోపించినది.

లుబ్ధము *adj.* : Coveous, greedy, desirous, avaricious. లోభము గల. **లుబ్ధకుడు** *n.* : A selfish man, a miser. పిసినిగొట్టు. A fowler, huntsman. బోయవాడు.

లులాయము *n.* : A wild male buffalo. కారుదున్నపోతు. **లులాయి** *n.* : A female buffalo. అడవిగేదె.

లులి *n.* : Littleness, a little. తక్కువ. లులిపడు or become low or less. హీనమగు.

లుల్లిగాడు, లుల్లెగాడు or **లుల్లెగాడు** *n.* : A bankrupt, a spendthrift. A man in distressed circumstances. కీడ్పడినవాడు. A low man, అధముడు.

లూలు or **లూటీ** *n.* : Plunder, loot, sacking కొల్లపెట్టడము. Danger, ఉపద్రవము. A lachrymal abcess, a boil near the eye. దవడలోని వ్రణము. **లూటీచేయు** or లూటాయించు *v.n.* : To plunder.

లూత *n.* : A spider, సాలెపురుగు.

లూనము *adj.* : Cut, కోయబడిన.

లూమము *n.* : A tail, తోక.

లూలామాలము *n.* : Cheating, wheedling, defrauding. మోసము, వంచన.

లెంక *n.* : A servant, భటుడు, సేవకుడు.

లెంట *n.* : Alum, పట్టిక.

లెండి *v.* : imperative plu. Rise ye. A colloquial expression like "To be sure"! you see! of course! you know !".

లెంప *n.* : A side, a cheek. చెంప, తట్టు, ప్రక్క. **లెంపకాయ** *n.* : A slap on the cheek. చెంపకాయ.

లెక్క *n.* : Number, సంఖ్య. An account, a sum in arithmetic, reckoning. గణితము. (from లక్ష్యము.) Esteem, regard. లక్ష్యము, లెక్కలేని numberless.

లెప్ప or **లెప్పము** *n.* : An aim, a butt, గురి, లక్ష్యము.

లెస్స *n.* : Good, well being, weal, a good state, health, right. శుభము, క్షేమము, బాగు, మంచి. plu. లెస్సలు. *adj.* : Good, క్షేమయుక్తము. Excellent. శ్రేష్ఠము.

లే *adj.* : A contraction for లేత tender, as **లేజెమట,** లేగొమ్మ, లేగాడ్పు, లేనడుము. **లేనెల,** & c. లేవయసు tender age **లేనగవు** a slight laugh, a smile. **లేతోట** a blooming garden. **లేకసవు** tender grass.

లే : The base of the negative forms లేక, లేని, లేదు, & c. **లేక** past participle of లేదు.

లేనివారు : the absent; the poor. **లేమి** *n.* : Nullity, not being, absence, want, poverty. కలుగమి, ఉండమి, దారిద్ర్యము. **లేమిడి** *n.* : Poverty, want. దారిద్ర్యము. **లేరు** *v.* : 3rd. pers. plu. They are not. **లేవు** *v.* : (neuter) They are not.

లేండ్లు *n.* : A Antelopes. జింకలు.

లేక *Conj.* : Or, else. ఇల్లు లేక తోట a house or a garden. **లేక లేక** *adv.* : At last. లేక లేక వానికి ఒక కొడుకు పుట్టినాడు at last he had a son born to him. **లేకపోవు** *v.n.* : To be in want of. విహీనముగానుండు. వాడు అప్పుడు తెలివిలేకుండినాడు he was then out of his senses.

లేక *n.* : A letter of correspondence, జాబు. A row of thick-set trees, ఎడములేక మిక్కిలి దగ్గిరగానుండు వృక్షముల వరుస. A multitude, సమూహము.

లేక *n.* : A servant. భటుడు, లెంక.

లేకరి *n.* : A writer, a penman. లేఖకుడు, లేఖరి, వ్రాతకాడు.

లేకి *n.* : Grain dropped down on the ground, రాలిన ధాన్యపుగింజలు. A worthless wretch, a vagabond. దేవురుగొట్టు, పనికి మాలినవాడు, పనికి మాలినది, అప్రయోజకుడు.

లేకుంటే, లేకపోతే or **లేకపోయినా** *adv.* : Or else, otherwise.

లేకునికి *n.* : The state of being in want of. లేకపోవుట, అతడక్కడ లేకునికి for his being absent there.

లేఖ (from లిఖ్ to scratch.) *n.* : A letter an epistle. జాబు. A line, a row, రేఖ, పఙ్క్తి, వరుస. **లేఖకుడు** *n.* : A scribe, writer, clerk. వ్రాతకాడు, లేకరి. **లేఖిని** or **లేఖని** *n.* : A pen. వ్రాసేకలము. **లేఖుడు** *n.* : A god, a deity, దేవత.

లేగ *n.* : A sucking calf. క్రొత్తగా పుట్టినదూడ. A calf, దూడ, వత్సము, మేతపట్టని దూడ.

లేచు *v.n.* : To rise, get up, arise. ఉత్థితమగు. పొట్టమరించు, రేగు. To rise from sleep, నిద్రలేచు, మేలుకొను.

లేట *n.* : A bough or branch. కొమ్మ, శాఖ. లేట మొగముపడు to be turned away, as the face, విముఖమగు.

లేడి or **లేటి** *n.* : An antelope. కురంగము. జింక. **లేడికంటి** *n.* : A bright - eyedgirl, a girl or woman with gazelle-like eyes. మృగాక్షి. *Plu.* : లేళ్లు.

లేత *adj.* : Young, tender, soft. తరుణమైన, కోమలమైన, లేతయెండ soft sunshine. లేతవన్నె a light tint. Easy, చులకన.

లేదు *n.* : A bear, ఎలుగుబంటి. **లేదుబంతి** or **లేదుబంతీ** *n.* : A lie, బొంకు.

లేపనము *n.* : Smearing, plastering, anointing, అలకడము, పూయడము.

లేపు *v.a.* : To cause to rise, to raise, లేవజేయు. To rouse, awake, stir up.

లేబరము *adj.* : Empty, శూన్యము.

లేమ *n.* : A woman. స్త్రీ *adj.* : Tender, young, లేత.

లేమి, లేమిడి : See under లే.

లేలిహానము or **లేలిహాసము** *n.* : A snake, పాము.

లేవ *n.* : A horse's face, గుఱ్ఱపు తలాటము.

లేవడి *n.* : Want, లేమి. Poverty, దారిద్ర్యము. *adj.* : Poor, దరిద్రము. Low, base, vile, mean. నీచమైన, అల్పమైన.

లేవడీ *n.* : Disgrace. లేవిడీకొట్టు to disgrace openly by crying Fie!

లేశము *n.* : Littleness, కొంచెపుదనము. A little, a small portion : a particle, atom. adj. Very little. కొంచెము.

లేహనము *n.* : Licking, నాకుట. లేహము.

లొంక *n.* : A dell, a valley. కోన.

లొంగు or **లోగు** *v.n.* : To submit, to yield, to be humble. లోకువగు, తగ్గు. To withdraw, retreat, వెనుదీయు.

లొండు *n.* : A pond, tank, జలాశయ విశేషము.

లొంప *n.* : A small house, కొంప.

లొగ్గు or **లొంగు** *v.n.* : To submit, to yield, to be humble. లోబడు.

లొచ్చు or **లొజ్జు** *adj.* : Inferior, less, deficient. తక్కువ.

లొట : Same as లొట్ట. లొటకజిట్ట Same as లొట్టకన్ను జిట్ట.

లొటలొట *adv.* : Sounding like a pot when struck. Quickly. దడదడ.

లొటసచ్చి *n.* : Carbonate of Soda.

లొటారము *n.* : A hole, బొక్క, బిలము. *adj.* : Empty, pithless. నిస్సారమైన. **లోకబాంధవుడు** *n.* : The universal friend i.e., the sun, సూర్యుడు. **లోకమాత** *n.* : An epithet of Lakshmi. **లోకాలోకము** *n.* : A mountainous belt bounding the world. చక్రవాళపర్వతము. **లోకారాధ్యుడు** *n.* : The universally adored, i.e., God, the Lord. ఈశ్వరుడు. **లోకులు** *n. plu.* : People, folk, the community, జనులు, లోకులేమందురు what will people say ? **లోకేశుడు** *n.* : The lord of the world, i.e., Bramha, చతుర్ముఖుడు. A king, రాజు. **లోకోక్తి** *n.* : A proverb, సామెత. **లోకోత్తరము** *adj.* : Best in the world. శ్రేష్ఠమైన.

లోకువ *adj.* : Subordinate, inferior, subject to. అధీనము, తక్కువ.

లోగడ *n.* : the intervening space or time, అంతరాళము. The past time, గతకాలము.

లోగడప *n.* : The inner door. రెండో ద్వారబంధము.

లోగిలి or **లోగలి** *n.* : A house. బవంతి. The interior of a house, గృహాంతర్భాగము. *plu.* : లోగిండ్లు. Gen. లోగిటి.

లోగు *v.n.* : to yield, submit. retire, retreat, go back. వెనుకదీయు. లొంగు, లోబడు, లోకువగు, అడగు. to enter చొచ్చు.

లోచనము *n.* : The eye, కన్ను.

లోచెయ్యి, లోచెయి, లోజెయ్యి or **లోజెయి** *n.* : The palm of the hand. అరచెయ్యి.

లోచు *v.a.* : To cause to submit, లోగజేయు.

లోచూపు *n.* : Inner vision, spiritual discernment, second sight, జ్ఞానదృష్టి.

లోట *n.* : A well, a pond, జలాశయ విశేషము.

లోటా *n.* : A small drinking vessel. ఒకవిధమైన చిన్న పానపాత్రము.

లోటు *n.* : Loss, detriment, deficiency. తక్కువ, నష్టము, లోపము. **లోటుపోవు** *v.n.* : To become deficient. to prove a loss, నష్టియగు, లోపమగు.

లోడి or **లోడీ** *n.* : Dumb-bells, ముగ్దరు, సామునేర్చువారు తిప్పేటిది.

లోడు *n.* : A cushion to lean on. ఒరుగు దిండు. *v.a.* : To rake up as with a finger. వ్రేలులోనగువానితో కెల్లగించు.

లోతక్కువ *n.* : The rest, residue, remainder, what is deficient or wanting. మిగత. adj. Remaining, as a balance, కడమ.

లోతు *n.* : Depth, నిమ్నము. **లొతిడి** *adj.* : Not deep, shallow. లోతులేని.

లోధ్రము : Same as లొద్దుగు.

లోను *n.* : The inside. లోపల. The heart or mind. మనస్సు. **లోనగు** *v.n.* : To be gained, seduced, brought over. లోబడు. వారిమోసములకు లోనైనాడు he was snared by their guile.

లోపము *n.* : Deficiency; a defect, a flaw, fault; something wanting; a hiatus, omission, disappearance.

లోపల *n.* : The inside, లోను, అంతరము. **లోలోపల** *adv.* : Secretly. రహస్యముగా, మర్మముగా.

లోప్త్రము *n.* : Plunder, booty, stolen goods, దొంగిలించిన సొమ్ము.

లోబడు *v.n.* : To submit or yield, to consent. To be in one's power, to be subject to one లొంగు, స్వాధీనమగు, సమ్మతించు, తగ్గు.

లోభము *n.* : Covetousness, cupidity, avarice, eagerness; miserliness, stinginess. పిసినితనము. **లోభి** *n.* : A miser, a covetous or a greedy man. పిసినిగొట్టు.

లోమము : Same as రోమము.

లోమశము *n.* : A polecat. బూతపిల్లి, పూతిమార్జాలము.

లోయ *n.* : A pit or hollow place in a hill, a deep crack or opening. పర్వతము మీద మిక్కిలి లోతుగానుండే నెరియ, కొండపగులు. A valley.

లోల *n.* : A crone, beldame, wretch. **లోల** or **లోలము** *adj.* : Trembling, wavering moving, shaking, tremulous, unsteady. చంచలము, కదలునట్టి. **లోలలోచన** or **లోలాక్షి** *n.* : A girl with rolling eyes or a swimming glance.

లోవ *n.* : a valley, లోయ. The eaves of a house, ఇంటిచూరు. A burrow in the ground, నేలబొరియ.

లోవంక *adj.* : Bent inwards. లోనికి వంగిన.

లోవరి *n.* : An apartment, తొట్టికట్టు.

లోవి *n.* : A large brass water pot. నీళ్లు తెచ్చుకొనే ఇత్తడి పాత్ర. A cooking vessel, వంటకుండ. A vessel, స్థాలి.

లోవు *v.n.* : Same as లోగు.

లోవయినము or **లోవైనము** *n.* : That which is past, the past. కడచిన విషయము. *adj.* : Past former, older.

లోష్టము *n.* : A clod or lump of earth. మంటిగడ్డ. లోహలోష్టములందు సమభావము కలవాడు he who looks upon gold as dross.

లోహము *n.* : Metal in general, అష్టలోహ సామాన్యము. Iron, ఇనుము. పంచలోహములు the five metals, viz., gold, silver, brass, bronze and iron. అష్టలోహములు include lead, tin and another metal called ధీవరము. **లోహకారకుడు** *n.* : A blacksmith, కమ్మరి.

లోహితము *n.* : Ruby colour, redness, రక్తవర్ణము, రుధిరము. Blood నెత్తురు. adj. Red, ఎఱ్ఱని.

లౌకికము (Vulgarly, లౌకికము) *n.* : Business, wordly affairs. ఉద్యోగము, లోకవ్యాపారము.

లౌడి, లవుడి, లౌణి or **లవుణి** *n.* : A club or mace, పరిఘము.

లౌల్యము : See under లోల.

లోహము *adj.* : Metallic, లోహవికారమైన.

వ

వంక *n.* : A side, quarter, direction, పక్క, దిక్కు. Crookedness, a bend. A pretence or pretext. **వంక సన్నములు** *n. plu.* : A sort of rice. వడ్లలో భేదము.

వంకాయ (వంగ + కాయ) *n.* : The vegetable called-brinjal.

వంకి *n.* : An arrow. బాణము. A dagger, బాకు. A sort of hook, కొక్కి.

వంగ *n.* : The Brinjal or Egg plant, వార్తాకము.

వంగము *n.* : Lead, tin. సత్తు. తగరము. వంగభస్మము the calx or ashes of lead. **వంగదేశము** *n.* : The ancient name of Bengal.

వంగసము or **వంగడము** *n.* : A family, race, lineage. వంశము, కులము.

వంగు *v.n.* : To bend, bow, stoop. To become crooked. To become low or humble. వంగు, ఒరుగు, నమ్రమగు.

వంచన *n.* : Cheating. fraud, craft. ఒకరిని దగాచేయడము, మోసము, కపటము. ఆత్మవంచన self-deception, wronging oneself.

వంచె or **వంచియ** *n.* : A sack, గోనె.

వంచ, వంచము or **వంచి** *n.* : The ace, at dice. ఒకటి.

వంచాడించు or **వంచాళించు** *v.n.* : To be frightened or alarmed, బెదరు.

వంచు *v.a.* : To bend, bow down; to make a thing crooked, to make one stoop; to humble, lower, reduce, వంగజేయు, వంగదీయు.

వంజరము or **వంజళము** *n.* : The coal-fish, seer-fish or scomber, Gadus carbonarius, resembling a very fine baddock.

వంజలము or **వంజుళము** *n.* : A sort of bird with a remarkbly sweet whistle.

వంజెరగు *n.* : The end of a woman's garment, కొంగు.

వంజ *n.* : A barren woman, sterile cow, గొడ్డావు, గొడ్రాలు. వంజలు the cross pieces that support the ribs of an umbrella.

వంజు or **ఒంజు** : Same as వంజరము.

వంట *n.* : Cooking or dressing food, cookery. వండడము, పాకము.

వంటి *adj.* : Like, similar to. నావంటి like me. బొగ్గువంటి like charcoal. నీవంటి like three, అటువంటి, ఇటువంటి such.

వంటు *n.* : Convenience, propriety, అనుకూల్యము, అనువు.

వంటెము or **వంటియము** *n.* : A district or taluq, తాలూకా.

వండ *n.* : Danger, ఆపద. Silt, బురద. **వండనీళ్లు** muddy water.

వండు *v.a.* : To cook, boil, (food, oil, & c.); distil (spirits); to fuse iron. వంటచేయు, పక్వము చేయు. ఒంటి వంట సారాయి spirits only once distilled. **వండించు** *v.* : To have food cooked. పచనము చేయించు.

వండుసున్నము *n.* : Fine lime plaster.

వంద్ర or **వందర** *n.* : A favourable lease or rent. వంద్రభూమి land unfit for cultivation.

వంత *n.* : Vexation, regret. మనోదుఃఖ రూపమైన విచారము. Sorrow, grief, సంతాపము. Pain, బాధ. A cry, ఏడ్పు.

వంతు *n.* : A share, portion, part. A turn, time, or but by rotation. పాలు, భాగము, వరుస. Likness, సామ్యము.

వంతుడు *n.* : Affix meaning Possessed of, gifted with, having, possessing. ధైర్యవంతుడు A brave man.

వంతెన *n.* : A bridge.

వంద *n.* : A hundred, శతసంఖ్య, నూరు.

వందనము*n.* : An obeisance, salutaion, అభివాదనము, నమస్కారము. Praise, స్తుతి. Thanks.

వందర *n.* : A piece, fragment, bit. తునక. Also, a favourable lease or rent. వందరభూమి and unfit for cultivation.

వందిలి *n.* : Calamity, embarrassment.

వందు *v.n.* : to grieve, sorrow, be afflicted. దుఃఖపడు, విచారపడు, సంతాపించు.

వందె or **వందియ** *n.* : A kind of grass, తృణవిశేషము.

వందొందు *n.* : A kind of fish.

వంద్యుడు : See under వందనము.

వంధ్య *n.* : A childless woman. గొడ్రాలు. A barren cow. గొడ్డావు. **వంధ్యము** *adj.* : Barren, as a tree, కాయని (చెట్టులోనగునది).

వంపు *n.* : Crookedness; a bend, curve. వక్రత్వము, వంకర. తలవంపులు hang-

ing the head; shame, disgrace. adj. Bent, crooked, వంగిన, వంకరైన.

వంబతాడు *n.* : A certain rope belonging to a waterlift. కపిలకువేసే ఒకతాడు.

వంశము *n.* : A race, line, lineage, family, stock, extraction; a dynasty. **వంశవృక్షము** *n.* : A genealogical tree.

వకవకలు or **వకావకలు** *n. plu.* : Splashings, చెదరుటలు. Pieces, fragments, bits, బద్దలు.

వకాలతు *n.* : Agency, attorneyship, power of attorney. **వకీలు** *n.* : An attorney or agent. A vakil or pleader in a law court.

వకుళవము *n.* : The plant termed Mimusops clengi, పొగడచెట్టు.

వక్క *n.* : A bit, fragment, shiver or piece, as of glass, or areca nut. తునక, పోకచెక్క. వక్కలు areca nut bits or fragments. తెల్లవక్కవడ్లు a kind of rice, ఒక విధమైనవడ్లు.

వక్కణ or **వక్కాణ** *n.* : The heading of a letter, & c. Compliments written at the head of a letter, జాబు మొదలైన వాటికి మొదటవ్రాసే వాడుక మాటలు.

వక్కరము *n.* : Same as వంకర. **వక్కరాలు** *n.* : A jade, scold. An impostor. కుటిలస్త్రీ. వంచకురాలు.

వక్కాకు or **వక్కలాకులు** *n.* : Betel nut, i.e., betel and nut. తాంబూలము, ఆకువక్క.

వక్కాణించు *v.a.* : To tell, narrate, describe. చెప్పు, వాక్రుచ్చు. to write a commentary on, to comment on, వ్యాఖ్యానముచెప్పు.

వక్కి *adj.* : Lean, fleshless. బక్కయైన, పలచని, కృశము. **వక్కిపక్షి,** వక్కికట్టె or వక్కివాడు *n.* : A starveling, బక్కవాడు. **వక్కు** *v.n.* : To become lean. బక్కచిక్కు, కృశించు. *n.* : A heron, బకము.

వక్త *n.* : One who speaks, మాట్లాడువాడు. A speaker, an orator.

వక్త్రము *n.* : The mouth, face, countenance, ముఖము, నోరు.

వక్రము *adj.* : Crooked, awry, bent, curved, twisted. వంకరైన. Cruel, perverse, wicked.

వక్షము or **వక్షస్సు** *n.* : The chest. రొమ్ము. **వక్షోజము** or **వక్షోరుహము** *n.* : A woman's breast, స్తనము.

వక్ష్యమాణము *adj.* : That which is about to be said, చెప్పబోయెడిది.

వగ : Grief, vexation, melancholy, regret. remorse. దుఃఖము, సంతాపము, విచారము, శోకము. Intention, ఆలోచన. Mode, way, manner, విధము, రీతి, దోవ, గతి. **వగకత్తె** or **వగలాడి** *n.* : A coquette, belle. శృంగార చేష్టలు గల స్త్రీ, విలాసవతి. A rogue, a deceiver, మాయలాడి. పశ్చాత్తాప పడు To cry ఏడ్చు *v.a.* : To consider, think, విచారించు, ఆలోచించు, తలచు.

వగరు, వగరము, వగరుపు or **వగర్పు** *n.* : Hard breathing, panting. శ్వాసరోగము. **వగరుచు** or **వగర్చు** *v. n.* : To breathe hard, to pant, రోజు.

వగరు or **ఒగరు** *n.* and *adj.* : Astringent.

వగైరా *adj.* : Etcetera, and so forth. ఇత్యాది.

వగ్గు or **వక్కు** *adj.* : lean, skinny, decrepit. ముదిమిచేత ఎండివరుగుగా నుండే, బక్కచిక్కిన. ముసలివగ్గు a decreptit old man.

వచనము *n.* : Speech, speaking. a word. మాట, A sentence. A dictum, an aphorism, a rule. **వచించు** or వచియించు *v.a.* : To say, speak, tell, relate, పలుకు.

వచ్చ *n.* : A canker worm or blight which destroys trees. చెట్టుకు పట్టి బొత్తిగా నాశముచేసే ఒకవిధమైన చీడ.

వచ్చు *v.n.* : To come, arrive. To happen, occur, take place. చేరు, సంభవించు, కూడు, ప్రాప్తమగు.

వజా *n.* : Deduction, substraction, మినహాయింపు.

వజీరు, వజీరుపడు, వజ్జీరుడు or **వజ్రీడు** *n.* : A 'vizier' or minister. మంత్రి. A hero, శూరుడు. A commander, జోదు.

వజ్జరము or **వజ్రము** *n.* : A kind of sea fish. ఒకవిధమైన సముద్రపు మత్స్యము. glue used by carpenters, చెక్కను అతుకుటకు వేసే జిగట.

వజ్రము *n.* : A diamond, రవ, నవ రత్నములలో నొకరత్నము.

వజ్జ *n.* : An expedient, ఉపాయము, వెరపు.

వటకము *n.* : A kind of cake, వడియము, A pill, a bolus. మాత్ర.

వటగ, వటారి or **వకారి** *adj.* : Clever, skilful, నేర్పుగల, సమర్థతగల.

వటము *n.* : The Banyan or Indian fig tree. మర్రిచెట్టు. వటపత్రము a fig leaf.

వటారము or **వటారు** *n.* : A lodge. బస. A palace, నగరు.

వటారి : See under వటగ.

వటించు v.n. : To starve. పస్తు ఉండు, ఉపవాసము చేయు. వాడు అన్నానికి లేక వటించినాడు he starved for want of food.

వటుడు, వటువు or **వటుకుడు** *n.* : A bachelor, an unmarried Brahmin, a celibate. బ్రహ్మచారి. A boy, బాలకుడు.

వట్ట *n.* : The bar that turns the centre post of a sugar mill.

వట్టము *n.* : The agio allowance, a rate of exchange, abatement.

వట్టి *adj.* : Empty, mere, plain, simple, naked, downright, utter, gross, false, vain; unprofitable, groundless. **వట్టివేరు** *n.* : A fragrant grass usually called Cuscus. **వట్టిపోవు** *v.n.* : To dry, become dry, be drained.

వట్నము *n.* : A sack or gunny bag filled with grain. ధాన్యాదులు నించిన గోనె. వట్నాలకఱ్ఱ a stick used to carry such a bag.

వట్ర or **వట్రన** *n.* : Roundness. వర్తులము, గుండ్రన, వట్రవట్రని or వట్రముగా నుండే *adj.* : Round.

వఠర, వఠరి or **వఠారి** : Same as వటారి. See under వటగ.

వడ *n.* : Heat, వేడిమి, ఎండసెగ, తాపము. Trouble, pain, labour, శ్రమము. A sort of cake, గారె.

వడకట్టు : Same as వడియబోయు. See under వడియు.

వడకు *n.* : The North. ఉత్తరపుదిక్కు. **వడకుగుబ్బలి** or **వడకుకొండ** *n.* : The Himalayas. హిమవత్పర్వతము. నడకుత్రోవ same as ఉత్తరాయనము.

వడకు or **వణకు** *v.n.* : To tremble, shake, quiver, shudder కంపనము నొందు, కంపించు. *n.* : Trembling, shaking, shuddering.

వడకు : See వడుకు.

వడదోలు *n.* : A leather rope, used by toddy drawers. గవళ్లవాడు నడుమునకు కట్టుకొనే తోలు.

వడప *n.* : The web which surrounds the lower parts of the stem leaves of a palm tree, జవట.

వడపు *n.* : A den : the spot under a overhanging cliff.

వడపోయు or **వడబోయు** : Same as వడియగట్టు. See under వడియు.

వడము *n.* : A very thick rope. మోకు. A garland, దండ. తేరివడము a rope. used to drag a car.

వడలు or **వడులు** *v.n.* : To fade, or wither. పుష్పాదులువాడు.

వడవడ *adv.* : Violently (shaking), గడగడ.

వడసారము or **వడారము** *adv.* : Totally, entirely, బొత్తిగా.

వడి *n.* : Quickness. briskness, celerity, rapidity; sharpness, violence. శీఘ్రము, వేగము. Prowess, courage. శౌర్యము, క్షాత్రము. Time, కాలము as in ఇంచుకవడి. కొంతవడి. పెద్దవడి.

వడికట్టు or **వడిగట్టు** : Same as వడియగట్టు. See under వడియు.

వడియము *n.* : A cake made of black gram.

వడియు *v.n.* : To flow, to drip down or trickle as tears from the eyes, to distil or fall by drops. **వడుపు** *n.* : The state of being emaciated, వడియుట, కృశించుట.

వడిసెల or **వడిసె** *n.* : A sling for throwing stones. నడుమరాయి పెట్టి తిప్పి రువ్వే త్రాటి సాధనము.

వడుకు *v.a.* : To spin thread. రాట్నమును తిప్పి పత్తిని నూలుగా చేయు. **వడుకుడు** *n.* : The act of spinning cotton into thread.

వడుగు or **వడువు** *n.* : Mode manner, style, way. విధము, రీతి. **వడుగు వడువు** or **వడుగడు** *n.* : A Brahmin bachelor, బ్రహ్మచారి.

వడుచు and వడుపు : See under వడియు.

వడుసు *n.* : The act of being torn when a cloth is handled to be ironed or bleached. మోటుతనముగా చలువ చేయుట చేత వస్త్రమునందు పడుగు పేకలు సందిచ్చి వంకరగా తొలగుట.

వడె or **వడియ** *n.* : A peg, చిలుకకొయ్య.

వడ్డన : See under వడ్డించు.

వడ్డి n. Interest on money. ధనమునకు వచ్చు వృద్ధి. ధర్మవడ్డి legal interest. వడ్డికి వడ్డి compound interest. వడ్డికి ఇచ్చు to lend on interest. **వడ్డిబ్రతుకు** *n.* : Living by lending money at interest.

వడ్డించు *v.a.* : To help at meals, to serve up a meal, అన్నమిడు. వాడన్నమాటలను నీకునీవే యేల వడ్డించు కొంటున్నావు. why do you take his words to yourself ? **వడ్డన** or **వడ్డెన** *n.* : Serving out, or helping food. ఇడడము, వడ్డించడము. వడ్డన అయినది dinner is served. రెండవ వడ్డన the second course.

వడ్డె : See ఒడ్డె.

వడ్రంగి, వడ్లంగి, వడ్లవాడుor **వడ్లబత్తుడు** *n.* : A carpenter. **వడ్రంగవము, వడ్లపని, వడ్రము** or వడ్లంగి తనము *n.* : The trade of a carpenter.

వడ్లు *n.* : Paddy, rice in the husk, rice grain. వరిధాన్యము, శాలిధాన్యము.

వణకు or **వణుకు** : See వడకు.

వణిక్కు or **వణిజ్య** *n.* : Trade, traffic, commerce వాణిజ్యము, వర్తకము, క్రయవిక్రయములు.

వణితవము *n.* : A district, country, తాలూకా, వంటెము.

వతంసము or **అవతంసము** *n.* : A crest; an ornament on the head; an earning. శిరోభూషణము, సిగబంతి.

వత్త *n.* : A dried vegatable anything that has dried up or withered వరుగు.

వత్తి *n.* : A wick. దీపపు వత్తి, మైనపువత్తి a wax candle. వత్తివలెనున్నది it is as soft as a wick.

వత్తుగా *adv.* : Accordingly, ప్రకారముగా, విధివత్తుగా according to rule.

వత్సము *n.* : The breast, the chest. రొమ్ము. A year. సంవత్సరము. A calf ఆవు లేగదూడ. A boy, బాలుడు, **వత్సతరము** *n.* : A steer, తరిపిదూడ. **వత్సలత** *n.* : Tenderness, affection, love. స్నేహము, విశ్వాసము. **వాత్సల్యము వత్సలము** *adj.* : Affictionate, kind. ప్రేమగల, విశ్వాసముగల.

వత్సనాభము or **వత్సనాభి** : Same as వసనాభి. Same as నాభి. **వత్సరము** *n.* : A year. సంవత్సరము, అబ్దము.

వదంతి *n.* : Talk, report, rumour. లోకప్రవాదము.

వదనము *n.* : The face, countenance, mouth. ముఖము, నోరు. **వదన** *adj.* : Having a face. చంద్రవదన having a face as bright as the moon.

వదనిక or **బదనిక** *n.* : A parasite plant, *Epidenron tesseloides* and other species. జీవంతికావృక్షము, వృక్షరుహ.

వదరు or **వదురు** *v.n.* : To spread. అడరు, వ్యాపించు. To prattle, chatter, jabber. ప్రేలు.

వదలు or **వదులు** *v.n.* : To be loosened, to be slackened or untied; to cease, depart, disappear. **వదలివేయు** or **వదలుకొను** *v.a.* : To abandon or leave, to desist from, get rid of, మానుకొను, త్యజించు.

వదాన్యము *adj.* : Liberal, generous, munificent. బహుప్రదమైన, మిక్కిలి ఇచ్చునట్టి.

వది *n.* : A pit to catch elephants in. A trap. మాటు.

వదినె or **వదినియం** *n.* : An elder brother's wife. అన్నభార్య.

వదుండు *n.* : One who speaks. మాటలాడువాడు, ప్రియంవదుడు one who uses kind words.

వదులు : Same as వదలు. adj. Loose, బిగుతుకాని, **వదులుడి** (వదులు + లూటి) *n.* : A crack. బీటిక.

వదె, వదియ or **వందె** *n.* : A kind of grass తృణవిశేషము.

వద్ద or **ఒద్ద** *adj.* and *affix.* : Near, with, by, at, to. సమీపము.

వద్దు : (contracted from వలదు the neg. aor. of వలయు to will) Do not, must not, See వలదు.

వధ or **వధము** *n.* : Killing, slaying, murder, చంపడము, మారణము.

వధువు or **వధూ** *n.* : A woman, lady. ఆడది, స్త్రీ. A wife. జాయ, పెండ్లాము. **వధూటి** *n.* : A woman వనిత. A virgin కన్యక A daughter-in-law, కోడలు.

వధ్యము *adj.* : Deserving death, condemned to die. చంపదగిన. **వధ్యుడు** *n.* : A culprit : one who is condemned to death, చంపదగినవాడు.

వనట : See under వనరు.

వనము *n.* : A forest, a wood, అరణ్యము, అడవి. An orchard, grove, fruit garden, తోట, తోపు. Water, జలము. **వనజము** *n.* : A lotus or water-lily తామరపువ్వు. A wild elephant. A wild bird **వనజలోచనుడు** *n.* : An epithet of Vishnu. విష్ణువు. **వనజ సంభవుడు** *n.* : The one who sprang from the lotus, i.e., Brahma, చతుర్ముఖుడు. **వనజాక్షి** *n.* : The lotus-eyed; a poetical word for a lady. వనిత. **వనస్పతి** *n.* : A tree which bears fruit without flowering.

వనరు *v.n.* : To grieve pine, sorrow. దుఃఖపడు, శోకించు, విలపించు దీనాలాపములాడు, వనరు.

వని *n.* : A forest, వనము, అడవి. **వనిక** *n.* : A forest, అడవి. A park, grove. తోట, తోపు.

వనిత *n.* : A woman, damsel. స్త్రీ.

వనీపకుడు *n.* : A beggar, యాచకుడు.

వనౌకసము *n.* : A monkey, కోతి.

వన్నె or **వన్నియ** *n.* : Colour, hue, రంగు, వర్ణము. Beuaty, అందము. Ornament అలంకారము, శృంగారము. brightness, కాంతి. Fame ప్రసిద్ధి Manner, విధము. A paint, వర్ణపు పూత. **వన్నెకాడు** or **వన్నెలాడు** *n.* : A beau, a handsome man. శృంగారవంతుడు, సొగసుకాడు.

వన్య *n.* : A multitude of groves or forests. A quantity of water, a flood, a deluge, వనసమూహము, ప్రవాహము.

వప *n.* : The mucous, or glutinous secretion of the flesh or bones : a caul of fat. కడుపులో బొడ్డువద్దనుండే బట్ట వంటి పొర.

వపనము *n.* : Shaving, ముండనము, గొరుగుట. Sowing, విత్తుట. **వప్త** *n.* : One who sows, విత్తెడువాడు. Father, తండ్రి.

వపువు or **వపుస్సు** *n.* : The body, శరీరము.

వప్రము *n.* : A fort, a citadel, కోట. A mud wall, a rampart, the glacis of a fort కోటకొరడు, పుట్టకోట.

వమధువు *n.* : Water ejected from the elephant's trunk. ఏనుగు తొండపు తుంపురు. Vomiting, వాంతి.

వమనము *n.* : Vomiting, వాంతి.

వమ్ము *adj.* : Vain, fruitless. వ్యర్థము, నిరర్థకము. **వమ్ముపోవు** *v.n.* : To become useless, వ్యర్థమగు. To be wasted or lost, నష్టమగు, పాడైపోవు.

వమ్రి *n.* : The white ant. చెద. A kind of black ant. చెట్టునతెట్టె పెట్టేనల్లచీమ.

వయసు or **వయస్సు** *n.* : Age, time of life, any period of life. ప్రాయము, ఈడు. Youth, యౌవనము, వయసు వచ్చినవాడు a full grown boy.

వయాళి or **వయ్యాళి** *n.* : Gallopping, speed, going at a rapid pace. సవారి, పరుగు, విహారము.

వయ్యము or **వాయము** *adj.* : Vain, useless వ్యర్థము.

వర *n.* : A limit మేర, పర్యంతము. ఇదివరలో before this time. అదివరలో before that time. Kind. sort.

వరండము *n.* : A hayrick or bundle of hay. గడ్డివామి, గడ్డికట్ట A pimple on the face. ముఖముమీది మొటిమ.

వరకము *n.* : The multiplier in Arithmetic. A rut cut by water. Imprisonment with hard labour.

వరకు or **వరకు** *n.* : An intricacy, difficulty, చిక్కు, వలపు, కపటపు వంచన.

వరగచేప *n.* : A kind of fish, మత్స్యవిశేషము.

వరగలించు *v.n.* : To shine, or glitter, ప్రకాశించు.

వరట *n.* : A goose. A female swan ఆడుహంస. *n.* : A lump of dried cowdung ఎండిన పేడచెక్క, వరటు varatu.

వరడు *n.* : An old fox. ముదినక్క. A large kind of fox. పెద్దజాతినక్క.

వరణము *n.* : An outer building, enclosure, or wall. ప్రాకారము.

వరత్ర *n.* : A leathern thong or girth. టంగువారు.

వరద *n.* : The overflow of a river, a torrent or flood. An inundation. నదిలోనుంచి బైటికివచ్చిన క్రొత్తనీరు, ప్రవాహము. **వరదగుడి** *n.* : A halo round the sun or moon, సూర్యాది పరివేషము.

వరదుడు : See under వరము.

వరపు *n.* : Drought, want of rain. అనావృష్టి., వానలేమి.

వరము *n.* : A boon or blessing sought in prayer, a divine gift. దేవతాదుల వల్ల పడసిన అనుగ్రహము.

వరలు *v.n.* : To shine or be splendid. ప్రకాశించు, వెలయు. To continue, to be, to behave. ప్రవర్తిల్లు. To spread, వ్యాపించు.

వరవ *n.* : A channel of supply to an artificial lake or tank. చెరువునకు నీళ్లు వచ్చుట కేర్పరచిన కాలవ.

వరవడి, వరువడి or **ఒరవడి** *n.* : The top line, a copy set to school boys learning to write, మేలుబంతి.

వరవు or **వరవుడు** *adj.* : Slavish, servile, ఊడిగపు. *n.* : A servant or slave. దాసి, సేవకుడు.

వరస or **వరుస** *n.* : A line or row, పజ్క్తి. A series or order, పరంపర. A mode, way, క్రమము, విధము. Relationship, బంధుత్వ క్రమము. Usage, వాడుక. A turn, relief, or time, వంతు.

వరహా or **వరా** *n.* : తొమ్మిది చిన్నముల యెత్తు బంగారపు ముద్రిక.

వరాటకము or **వరాటిక** *n.* : The small shell called a cowri which is used as a coin. గవ్వ.

వరాశి or **వరాసి** *n.* : A coarse cloth. ముతకబట్ట.

వరాహము *n.* : A boar or hog. అడవిపంది. వరాహావతారము the thrid incaranation of Vishnu in the shape of a boar. **వరాహకూర్చము** n. A brush made of hog's bristle.

వరి *n.* : Rice in the husk, sally called paddy. వడ్లు, వరిచేను or వరిమాగాణి a rice field. **వరిబీజము** *n.* : Swelled testicle, orchitis, hydrocele, or hernia. ఒకపక్క వాచిన వృషణము.

వరించు or **వరియించు** *v.a.* : To desire, wish for, covet. To choose for (one's) husband. పొందు, కోరు, వలచు.

వరిగెలు : Same as వరగలు.

వరిష్ఠము or **వరీయము** *adj.* : Very excellent, supreme, best, most preferable. మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన. **వరిష్ఠుడు** or వరీయుడు *n.* : A chief, a noble man. మిక్కిలి గొప్పవాడు, అతిశ్రేష్ఠుడు.

వరుగు *n.* : Vegetables, fruit or fish preserved by drying. ఎండబెట్టిన కాయలు మొదలైనవి.

వరుజు *n.* : A ridge to retain water in corn fields. మళ్లకు కట్టిన గట్టు, గనుమ.

వరుడు : See under వరము.

వరుణుడు *n.* : Varuna, the Hindu Neptune, who is the god of the waters and regent of the west. **వరుణము** *n.* : Water, జలము.

వరువట్టులు or **వరువట్లు** *n.* : Quite empty or dry (things) మిక్కిలివట్టులు. **వరువట్లుగొను** *v.n.* : To dry up entirely, బొత్తిగా ఎండిపోవు.

వరువాయి *n.* : The dawn, morning, ప్రాతఃకాలము.

వరుస See వరస.

వరూథము *n.* : Armour, a piece, a piece of armour, a coat of mail. కవచము.

వరూథిని *n.* : An army, సేన. Also, the name of a mountain nymph. ఒక దేవతాస్త్రీ యొక్క పేరు.

వరేణ్యము *adj.* : Chief, noble, principal, pre - eminent. శ్రేష్ఠమైన, ముఖ్యమైన. **వరేణ్యుడు** *n.* : A chief, or pre-eminent man, శ్రేష్ఠుడు.

వర్గము *n.* : A class or tribe, a group or set of things, the whole group or body of a number of similar things. సజాతీయ సమూహము. A chapter, అధ్యాయము.

వర్చస్సు *n.* : Form, figure, shape, రూపము. Light, lustre. ప్రభ, జ్వాల, తేజము.

వర్జించు *v.a.* : To relinquish, give up, abandon. త్యజించు, విడిచిపెట్టు. **వర్జనము** *n.* : Quitting, abandonment, shunning, avoiding. విసర్జనము, మానుకొనడము.

వర్ణము *n.* : Colour, hue, tint. రంగు. A tribe, class, caste, order. కులము, జాతి. A letter of the alphabet, అక్షరము. వర్ణవివేచన discrimination of caste. వర్ణక్రమము the order of the letters, spelling. **వర్ణమాల** *n.* : The alphabet, అక్షర సమామ్నాయము. **వర్ణి** *n.* : An unmarried Brahmin boy. A bachelor, బ్రహ్మచారి, వటుడు.

వర్తకము *n.* : trade, traffic, commerce. బేరము, వ్యాపారము. A sort of quail. Perdic oilvacca. వెలిచెపిట్ట, మినవల్లంకిపిట్ట.

వర్తనము *n.* : Conduct, behaviour, నడవడి. Staying, abiding. ఉనికి, స్థితి. Profession, occupation, livelihood. వృత్తి, వ్యాపారము, జీవనోపాయము. An act. పని, కృత్యము. **వర్తమానము** *n.* : Situation, condition, circumstance. స్థితి, సంగతి.

వర్తులము *adj.* : Round, circular, globular, spherical. గుండ్రని, ఉర్టువైన, బటువైన.

వర్త్మము *n.* : A road, path, way, course, మార్గము, త్రోవ.

వర్దీ *n.* : Report, news; an order, warrant. జప్తువర్దీ a warrant of attachment.

వర్ధకి *n.* : A carpenter, వడ్లవాడు.

వర్ధిలు, వర్ధిల్లు or **ప్రవర్ధిల్లు** *v.n.* : To grow, increase, improve, flourish, thrive, prosper. వృద్ధిబొందు, పెరుగు. **వర్ధిష్ణుడు** or **వర్ధిష్ణువు** *n.* : One who prospers or flourishes. వృద్ధి బొందువాడు.

వర్మము or **వర్మువు** *n.* : Mail, armour. కవచము. **వర్మితము** *adj.* : Armed, accoutred, కవచాలంకృతమైన.

వర్యము *adj.* : Chief, principal, ముఖ్యమైన, శ్రేష్ఠమైన. **వర్యుడు** *n.* : A chief, leader. ముఖ్యుడు, శ్రేష్ఠుడు.

వఱ్ఱ or **ఒఱ్ఱ** *n.* : A pungent taste. కారము. **వఱ్ఱమీను** *n.* : A kind of fish, మత్స్యభేదము.

వఱ్ఱు *n.* : A heap or quantity. అతిశయము. A flood, inundation. వరద, ప్రవాహము. **వఱ్ఱె, వఱ్ఱియ** or **ఒఱ్ఱె** *n.* : A crack. బీటిక. A rick of corn, చిన్నకుప్ప. A rick of straw, చొప్పవఱ్ఱె.

వర్షము *n.* : Rain, a shower, వాన. A year, సంవత్సరము. **వర్షాభావము** want of rain, **వర్షకాలము** or **వర్షాకాలము** *n.* : The rains or rainy season. వానకాలము.

వర్షీయుడు *n.* : A very old man.

వర్షోపలము *n.* : A hailstone, వడగల్లు.

వర్ష్మము *n.* : The body, శరీరము.

వల *n.* : A net, జాలము. Love, కామము. **వలకాక** *n.* : Amorous desire, మన్మథతాపము. (క్షేత్రయ). **వలకాడు** *n.* : A lover. కాముకుడు. **వసు వలకారి** *n.* : One who causes another to fall in love, వలపించువాడు, లేక వలపించునది. **వలకారితనము** *n.* : Prettiness, gracefulness. శృంగారభావము.

వల *adj.* : Right, కుడి. వలచేయి or వలకేలు the right hand.

వలకట్టు *n.* : To make a thing convenient, అనుకూలపరుచు. **వలకడ** *n.* : The South side. దక్షిణపుదిక్కు. **వలచుట్టు** *n.* : The act of walking round anything. వలగొనుట.

వలంతి : See వలతి.

వలకు or **వలకువు** : Same as వలను.

వలగ్నము *n.* : The middle part of the body, దేహముయొక్క మధ్యము. The waist, నడుము.

వలచు or **వల్చు** *v.n.* : To smell or emit perfume. వాసనకొట్టు. **వలపు** or **వల్పు** *n.* : Love, affection, foundness, మోహము, కామము. A desire. కోరిక, Smell, fragrance, పరిమళము. **వలపించు** *v.a.* : To inveigle, tempt, enamouor cause to love. మోహింపజేయు.

వలత్ *adj.* : Shaking, moving, చలించే, కదిలే.

వలతి or **వలంతి** *n.* : A genius, a skilful person. నేర్పరి. A woman, ఆడుది A place, చోటు.

వలదు *adj.* : Big, great, స్థూలమైన, గొప్పయైన, అధికమైన. *n.* : Greatness, ఆధిక్యము, గొప్పతనము.

వలదు or **వద్దు** *v.* : Ought not, must not, do not.

వలన : See under వలను.

వలనము *n.* : Moving, turning. కదిలించడము, తిప్పుడము, కంటిపాప తిరుగుట.

వలను *n.* : A side, direction. వైపు, దిక్కు, పార్శ్వము. A method, manner, విధము, రీతి. Grace, excellence, ఒప్పిదము. Art, skill, a stratagem. ఉపాయము, నేర్పు.

వలపల *n.* : The right side. కుడిప్రక్క, దక్షిణపార్శ్వము.

వలపు : See under వలచు.

వలభి *n.* : The wooden frame of a thatched roof.

వలమానము *adj.* Moving, కదలునట్టి, చలించుచున్న.

వలము *n.* : Abundance విస్తారము. Stoutness, bigness, స్థూలత్వము, లావు. *adj.* : Stout, స్థూలము.

వలమురి *n. Lit* : That which has its volutes formed from right to left. The conch of Vishnu. విష్ణుశంఖము. వలమురితాలుపు an epithet of Vishnu. విష్ణువు.

వలయము *n.* : A bracelet, an armlet, any thing round. కడియము, మురుగు, చక్రము, ఉంగరము, మండలము, గుండ్రనిది.

వలయు *v.n.* : To be liked, desired or wanted. ఇష్టమగు, విహితమగు. To be needful, or necessary, ఆవశ్యకమగు, To be proper, యుక్తమగు To be surrounded, వలయితమగు.

వలవల or **విలవిల** *adv.* : Bitterly, much greatly, జలజలమని, జొటజొటమని. వలవలయేడ్చు to weep bitterly. Flutteringly, as a bird does when it alights on the ground.

వలవలన *adj.* : Loosened. వదలిన.

వలస *n.* : Emigration, fleeing, flight from home for fear of the king or a hostile army, expatriation. స్వదేశములో నుండడమునకు ఉపద్రవము వచ్చి పరదేశమునకు లేచిపోవడము. **వలసపిట్ట** *n.* : The golden plover.

వలాహకము *n.* : A cloud, మేఘము.

వలి *n.* : A fold, ముడుత. See వలీముఖము. *n.* : Cold, coldness, చలి. Shivering through cold, కంపము. **వలివెలుగు** or **వలివెల్గు** *n.* : The Moon, చంద్రుడు.

వలికి or **వల్కి** *n.* : A kind of bird, also called సారసపక్షి or బెగ్గురు.

వలిచలు *n. plu.* : Roof laths, పెండెలు.

వలితము *adj.* : Surrounded చుట్టబడిన. Shaken, చలనమునొందిన.

వలిదము *n.* : A sort of cloth. వస్త్ర విశేషము.

వలిపము, వలిపెము or **వల్పము** *n.* : A fine sort of muslin. రవసెల్లా, సన్నని తెల్ల వస్త్రము. A clean cloth, మడుగుబట్ట.

వలియు *v.n.* : To become thin, సన్నగిలు. To be tired or fatigued, డయ్యు.

వలీకము *n.* : The edge of a thatched roof, eaves, ఇంటిచూరు.

వలీముఖము *n.* : A monkey, వానరము, కోతి.

వలుకు or **వళుకు** *n.* : An intricacy, difficulty. వరను, చిక్కు. A dispute, తగవు.

వలుద, వలుంద or **వల్ద** *adj.* : Big, large, stout, స్థూలమైన, గొప్ప.

వలువ, వలువము, వలువు, సల్వము or **వల్వ** *n.* : A fine garment, a cloth, వస్త్రము.

వలె, వలెను or **వలెనే** *adv.* : Like, resembling, according to, as though. రీతిగా, పోలికగా. **వలె** or **వలెను** (from వలయు) See వలయు.

వలెవాటు : See వల్లెవాటు.

వల్కము *n.* : The bark of a tree, the fibre of a tree or plant. చెట్టుపై పట్ట, లేక నార. **వల్కలము** *n.* : The bark of a tree, చెట్టుపై నార.

వల్గ *n.* : A bridle, a rein. గుర్రపు కళ్లెము తగిలించేవాగె. వాగ.

వల్గత్ *adj.* : Moving, కదులుచున్న. *n.* : An eyelash, కనురెప్పమీది వెంట్రుక.

వల్మీకము or **వల్మికము** *n.* :n. An ant hill, పుట్ట. వల్మీకములజొచ్చు వన భుజంగంబులు the serpents enter the ant hills.

వల్ల : another form or వలన. A postposition used as a case ending in the 5th case of nouns and pronounce. **వల్లకాని** *adj.* : Impracticable, impossible. అసాధ్యమైన. **వల్లమాలిన** *adj.* : Much, excessive; impracticable, అపరిమితమైన. **వల్లగానుండు** *v.n.* : To be convenient, practicable, possible, feasible. సాధ్యముగా నుండు.

వల్లకాడు (వల్లడి + కాడు) *n.* : A cemetery, a place for burning or burying corpses. శ్మశానము.

వల్లకి *n.* : The Indian lute. వీణె, విపంచి.

వల్లడి *n.* : A causeless or unaccountable danger or calamity. అకారణమైన ఆపద. Plunder, కొల్ల, **వల్లడి కాడు** *n.* : One who causes danger without a cause. అకారణముగా ఆపదను కలుగ జేయువాడు. A plunderer, కొల్లపెట్టువాడు.

వల్లభము *n.* : A horse of a good breed. మేలుజాతి గుర్రము. *adj.* : Dear. ప్రియమైన.

వల్లము or **వల్ల** *n.* : A purse తిత్తి. సంచి.

వల్లరసి *n.* : A tree called *Walsure ternata.*

వల్లరి *n.* : A tender twig with the sprouting leaves on it. చిగిరించిన లేతకొమ్మ. A bunch of flowers. A compound pedicle, a composite flower; a creeper. పూగుత్తి, చిగురు గుత్తి, తీగె.

వల్లవుడు *n.* : A cook, వంటవాడు. A herdsman. గొల్లవాడు. **పల్లవి** n. A cowherdess, a milkmaid. గొల్లది.

వల్లి or **వల్లిక** *n.* : A creeper, or climbing plant. తీగ, లత.

వల్లించు *v.a.* : To learn or get by heart, to repeat from memory or by rote. వల్లెవేయు, పాఠముచేయు. See వల్లె.

వల్లిగము *n.* : An iron hoop which forms the rim of a leathern bucket. బొక్కెన పైని ఇనుప వలయము.

వల్లువము : Same as వల్లము.

వల్లూరము *n.* : Dried flesh, a dry rasher or steak. ఎండినమాంసము, కరకట్టు, కరవాడు.

వల్లె or **వల్లియ** : A noosed rope; a noose for catching cattle. పోవుచున్న యెద్దును కొమ్ములకు వేసి పట్టుకొనే త్రాడు, పాశము. The noose of Varuna. **వల్లెవాటు** or **వలెవాటు** *n.* : A scarf, a term for the upper garment, if gracefully arranged round the neck. సొగసుగా వేసికొన్న ఉత్తరీయము, వల్లెయొక్క వాటువంటివాటు.

వల్వ Same as వలువ, *adv.* : Sweetly. Also, the infinitive form of the verb వలచు, వల్వక or వలవక without wishing. వల్వము Same as వల్వ, వలువ or వలువము.

వళక్షము *adj.* : White, తెల్లని.

వళవు or **ఒళవు** *n.* : A stratagem, trick, device. A secret. ఉపాయము, గుట్టు, మర్మము, బండనలము, తంత్రము.

వళాగ్రము *n.* : A superior species of the areca (or betel) nut. క్రముకభేదము.

వళావళి *n.* : Excessive joy or pride, కుతూహలము, విజృంభణము.

వళాసము *n.* : A bag, pouch, సంచి.

వళి *n.* : A fold of the skin or fat forming lines across the belly over the navel. కడుపుమీది ముడత, శరీరపు ముడత. Any fold, ముడుత. A rhyming letter, యత్యక్షరము.

వళుకు *n.* : Justice. A dispute, తగవు. A quality, గుణము, ధర్మము.

వశము *n.* : Possession, custody, charge. Subjection, submission, లోకువ, స్వాధీనము. **వశపరుచుకొను** *v.n.* : To take possession of, to take under one's control. **వశీకరణము** *n.* : The act of over powering, subduing, or inveigling by charms, spells or drugs. మందుమాకుల చేత స్వాధీనము చేసికొనడము, వశ్యము చేసుకొనడము.

వషట్కృతము *adj.* : Burnt as an offering, అగ్నియందు వేల్చబడిన (హవిస్సు).

వస *n.* : Sweet flag : Acorus calamus. వసపాలు the root of this, macerated in milk as pap and given to an infant. **వసనాభి** *n.* : Indian Aconite, Aconstum ferox.

వసంతము *n.* : Spring time. వసంత ఋతువు. Water mixed with turmeric and lime powder, which is

thrown over people on festive occasions. **వసంతుడు** *n.* : The god of Spring.

వసత్ *adj.* : Residing in, remaining at, dwelling in. ఉండే, వాసము చేసే.

వసతి *n.* : A house, dwelling. ఇల్లు. Convenience, commodiousness, comfort. హాయి, సౌఖ్యము, అనుకూలము.

వసనము or **వస్నము** *n.* : Staying, living. ఉనికి, A cloth, robe, వస్త్రము.

వసము *n.* : Submissiveness, having under one's control, స్వాధీనత, అధీనత. adj. Submissive, obedient. అధీనము. Possible, శక్యము.

వసల or **వసలా** *n.* : A tenon, or piece of wood joined on to another, కొయ్యకు అతుకు వేయు కొయ్య.

వసార or **వసారా** *n.* : A verandah. పంచాది, పంచపాళి.

వసి *n.* : A spike, a wooden pin. కొయ్యమేకు. **వసివారు** *v.n.* : To fade much, to lose the first brilliancy. మిక్కిలివాడు, కనుగందు.

వసించు or **వసియించు** *v.n.* : To dwell, reside, lodge, live. To be, remain ఉండు, వాసముచేయు, నివసించు.

వసిష్ఠుడు *n.* : The name of a celebrated hermit బ్రహ్మమానసపుత్రుడు. **వసిష్ఠ వాక్యము** *n.* : Vasistha's dictum. A peremptory command.

వసులపాతర *n.* : A sort of fighting cock. ఒక విధమైన పందెపు పుంజు.

వసులు *v.n.* : To slip out, be dislocated. తొలగు. **వసిలిపోవు** *v.n.* : To slip out, or be dislocated. తొలగిపోవు.

వసువు *n.* : Gold. బంగారు Wealth, riches, ధనము. A gem, a jewel, రత్నము. **వసువులు** or **అష్టవసువులు** *n. plu.* : Eight demi-gods called Vasus They are ఆపుడు, ధ్రువుడు, సోముడు, అధ్వరుడు, అవలుడు, ప్రత్యూషుడు, అసులుడు, ప్రభాసుడు. **వసుంధర, వసుగర్భ, వసుధ** or **వసుమతి** *n.* : The earth. భూమి, **వసుదేవుడు** *n.* : The father of Krishna. కృష్ణుని తండ్రి.

వసూలు*n.* :A collection of money, జమ.

వస్తాదు *n.* : A henden, a captan, a tutor.

వస్తి *n.* : The abdomen or lower part of the belly పొత్తికడుపు. The end of a cloth, బట్టయొక్క మొదటిబద్దె.

వస్తువు *n.* : A thing, article, matter, substance, పదార్థము, దినుసు, సరుకు.

వస్త్రము *n.* : A cloth, clothes, raiment, dress, చేలము, బట్ట.

వహవ్వా *interj.* : Well done, Bravo !

వహి *n.* : A book, పుస్తకము. An account book. లెక్క పుస్తకము.

వహించు or **వహియించు** *v.a.* : To bear, support, sustain, assume, undertake. **వహనము** *n.* : Carrying, bearing, వహించుట. Anything that carries. A ship, ఓడ. **వహ్ని** *n.* : Fire, the god of fire. అగ్ని.

వా (Short for వాయి) *n.* : The mouth, the face. నోరు. **వాతెర** *n.* : The lower lip; lit, the screen of the mouth. పెదవి, అధరోష్ఠము. **వాపాఠము** *n.* : Recitation repeating verses by rote. ముఖస్థముగా నుండడము. **వాపోవు** *v.n.* : To cry out, to chatter or babble. To cry or bewail, రోదనము చేయు. అక్కరలేని మాటలాడు, ఏడ్చు.

వాంచు *v.a.* : To bow down, to decline, to bend. వంగజేయు.

వాంఛ *n.* : Wish, desire, attachment. ఇచ్ఛ, కోరిక, కాంక్ష. **వాంఛించు** *v.a.* : To desire, long for, wish fancy, like. ఇచ్ఛించు, కోరు, కాంక్షించు.

వాండ్రు or **వాండ్లు** *n.* : They those people వారు.

వాంతి *n.* : Vomiting. కక్కడము, వమనము, డోకు కొనడము. వాంతి భ్రాంతి or వాంతిభేది vomiting and purging, cholera.

వాంశికుడు *n.* : A flute-player, a piper. పిల్లంగ్రోవి నూదువాడు.

వాక *n.* : A side. వైపు, కరవాక the shore side. A river, a stream, ఏరు, నది.

వాకకాయ, వాక్కాయ or **వాకల్వికాయ** *n.* : The tree called *Carissa carandas*; also, *Carissa spinarum,* the fruit of which is edible. పెద్ద కలివికాయ.

వాకబు *adj.* : Skilled, versed in, experienced, accustomed to. *n.* : Experience. అనుభవము, వాకబు చేయు to ascertain by making enquiries.

వాకము *n.* : Level సమము, A side, ప్రక్క, Convenience, అనుకూలము.

వాకర *n.* : Retching to vomit, ఓకిలింత.

వాకిలి *n.* : A door, a door way, a front yard. తలవాకిలి an entrance into a house, a gate way, ద్వారము, గృహద్వారము, plu. వాకిండ్లు, వాకిళ్లు or వాకిళులు.

వాకుడు *n.* : A sort of prickly nightshade, *Solanum jacquini*, కంటకారిక.

వాక్కు or **వాకు** *n.* : Speech, speaking. A word, పలుకు, మాట. **వాగ్దత్తము** a promise. **వాగ్దానము** giving a promise. వాక్సహాయము interest, recommendation. వాక్పటుత్వము power of speech, eloquence. **వాక్యము** *n.* : A sentence, కర్తృకర్మ క్రియా సంబంధము గల పద సమూహము. **వాగ్దేవత** or **వాగ్దేవి** *n.* : The goddess of speech, Saraswati, సరస్వతీదేవి. **వాగ్ధాటి** *n.* : Readiness of speech, వాగ్ఝరి. **వాఙ్మూలము** *n.* : A deposition, an oral statement. వాచాచెప్పినది. వాచా చెప్పిన దానిని వ్రాసినది.

వాగ : Same as వాగె.

వాగడుపు *n.* : A swollen belly. వాచిన కడుపు.

వాగర *n.* : A painting brush. తూలిక.

వాగరత or **వాగర్త** (వాగులు + అరత.) *n.* : The sea-side or shore. సముద్ర తీరము.

వాగరా *n.* : A channel, or water course by which water comes into a reservoir. చెరువుకు నీళ్లువచ్చే కాలువ.

వాగళ్లము or **వాగళము** (వా + కళ్లము.) *n.* : The circular space round a thrashing floor. కళ్లము చుట్టునుండు చోటు.

వాగాయిత్తము : Same as వాగ్వాదము. See under వాక్కు.

వాగీశుడు : See under వాక్కు.

వాగు *v.n.* : To sound, ring, or emit sound. మోగు. To talk or chatter, అక్కరలేని మాటలాడు, వదరు.

వాగుర *n.* : A net, snare, noose, toils or nets for birds or animals. ఉరి, వల. **నాగురికుడు** *n.* : A hunter, a snarer of birds or animals. ఉరులు వలలుపన్ని వేటాడి జీవించేవాడు.

వాగె, వాగ or **వాగియ** *n.* : The rein of a bridle, గుర్రపు కళ్లెమును తగిలించేవారు.

వాచ *n.* : Another form of వాక్కు. **వాచంయముడు** *n.* : A sage or prophet, మునీశ్వరుడు, మౌని. **వాచకము** *n.* : A word, a significant sound, శాస్త్రిశిక్షిత వాక్కు, వాచ్యార్థమును తెలుపు శబ్దము. (Vulgarly) fluency in reading, వడిగా చదివే శక్తి. **వాచస్పతి** *n.* : The lord of speech, i.e., Brihaspati. **వాచా** *adv.* : Orally, verbally, viva voce, by word of mouth. ఆయన వాచా చెప్పినాడు he said it orally. **వాచాలుడు** *n.* : A talkative man, one who talks idly or blamably, a tattler, వాగుపోతు, ప్రేలేవాడు, మాటకారి.

వాచరచు : See under వా.

వాచారు *v.n.* : To lament పలవించు, ప్రలాపించు.

వాచు *v.n.* : To swell. నొప్పిచేత లావగు. To pine, long, be eager. దేవురించు, ఏకరు.

వాచూరు *n.* : The eaves of a house. ఇంటి చూరు చివర, ముంజూరు, వాచూరు పట్టె అనగా ఇంటి ముంజూరును మూసేది.

వాజపేయము *n.* : A particular kind of sacrifice, యజ్ఞభేదము.

వాజి *n.* : A horse, గుర్రము. A bird, పక్షి. An arrow, బాణము. **వాజిగంధ** *n.* : The name of a plant, Physalis fleauosa, పెన్నేరు.

వాజివీ *adj.* : Just, right, reasonable, proper. న్యాయమైన, సరియైన, తగిన.

వాజ *n.* : Disgust, రోత. *adj.* : Disgusting, రోతగల.

వాజము *n.* : A kind of bird. ఒక విధమైన పక్షి.

వాటము *adj.* : Handsome, pretty. అందమైన. Convenient, అనుకూలమైన. *n.* : Convenience, అనుకూలము.

వాటి or **వాటిక** *n.* : A garden plet, or orchard. తోట. A place, the site of a house or building. ప్రదేశము, స్థలము.

వాటు *n.* : The act of throwing. వైచుట. A blow, stroke, దెబ్బ. A mode, manner, way, fashion, విధము, రీతి. Convenience. కత్తివాటు an incision or cut.

వాడ *n.* : A ship, నౌక. **వాడంగి** *n.* : A boat man, ఓడవాడు. The beams of a boat, దోనెకు లోతట్టు వేసే దూలము. **వాడగాలి** *n.* : Wind that blows from the sea, a strong wind.

వాడ *n.* : A street, a range or row of houses. వీధి, ఇండ్ల వరుస. Fragrance, scent, పరిమళము.

వాడి *n.* : Sharpness of weapons or instruments. ఆయుధాదుల కరుకు, పదును. Heroism, శౌర్యము. **వాడిమగడు** *n.* : A hero, శూరుడు.

వాడు *pron.* : in the third person masculine singular. He, that man, ఆ పురుషుడు.

వాడు *v.n.* : To wither or fade. మ్లానమగు. **వాడించు** or **వాడుచు** *v.a.* : To cause to wither, వాడజేయు.

వాడెదవ *n.* : The end of sugar-cane, చెరుకు చివర.

వాణి *n.* : Voice, speech, sound, వాక్కు, పలుకు. The name of the Goddess of Speech, సరస్వతి. ఆకాశవాణి or గగనవాణి a voice from heaven, a voice heard from the sky.

వాణీశుడు *n.* : Brahma, as husband of Saraswati, బ్రహ్మదేవుడు.

వాణిజ్యము *n.* : Traffic, trade, commerce. క్రయవిక్రయములు చేసే వైశ్యవృత్తి. **వాణిజుడు** *n.* : A trader, merchant, వర్తకుడు, వణిజుడు.

వాణిని *n.* : An actress, a dancer, a public singer. నాట్యకత్తె, ఆటకత్తె.

వాత (from వాచు.) *n.* : A burning, a brand, a cautery, the mark which it produces. కాలిన లోహముతో రోగము వచ్చిన పశ్వాదులను కాల్చడము.

వాతము *n.* : Air, wind, వాయువు, గాలి. Rheumatism, gout, inflamation of the joints. **వాపోతము** *n.* : An infant breeze, a gentle wind, పిల్లగాలి. **వాతాయనము** *n.* : A window, కిటికీ, **వాతాశి** *n.* : A serpent, సర్పము.

వాతికాసు or **వాతిబియ్యము** : See under వాయి.

వాతూలము *n.* : Wind గాలి. A whirlwind, a gale, a hurricane, సుడిగాలి.

వాతెర : See under వా.

వాత్సల్యము, వాత్సల్యత or **వత్సలత** *n.* : Parental love, fondness. విశ్వాసము, పుత్రాదుల యందు గలుగు ప్రేమ, పుత్రవాత్సల్యము paternal kindness.

వాదనము *n.* : Sound, sounding; beating. వీణాదిధ్వని, వాయించడము.

వాదము *n.* : A dispute, discussion, contention. మాటల పూర్వకమైన కలహము, వాగ్వాదము, తగవు. Alchemy, రసవాదము.

వాదోడు *n.* : Assistance in word or in speaking, మాటకు సహాయము.

వాదర *n.* : The edge of a sword, ఖడ్గాదితీక్ష్ణధార.

వాదిత్రము *n.* : A kind of musical instrument. నాల్గు విధములైన వాద్యము. Music, వాద్యధ్వని.

వాద్యము *n.* : Any musical instrument. మద్దెల డోలు సన్నాయి వీణె తాళములు మొదలగునవి.

వాన *n.* : Rain, a shower, వర్షము. **వానకోకిల, వాన కోయిల** or **వాన కోవెల** *n.* : The Coel or Indian Cuckoo. Also used for a swallow or martin. చాతకపక్షి. **వానతరి** *n.* : The rainy season. వర్షాకాలము, వర్షఋతువు. వానవెచ్చెలి. **వానపాము** or **వానవేగు** *n.* : An earthworm; lit : a rain worm.

వానప్రస్థుడు *n.* : A hermit, a recluse. తృతీయాశ్రమమందుండు వాడు. వానప్రస్థము living in a forest.

వానరము *n.* : A monkey, or ape, కోతి. వానరుడు a monkey; a mischief-maker, చెడ్డపని చేయువాడు.

వానస్పత్యము *n.* : A tree which bears blossoms and fruit; as the mango, Eugenis, & c. పూచికాచేచెట్టు. A tree which bears fruit without flowering is called వనస్పతి.

వాని *pron.* : Of him, his. వానియొక్క, వానిన్ or వానిని (the acc. singular of వాడు or the acc. plug. of అది that) Him, or them. Those things, వాటిని. never trust those animals which have tusks, claws, or horns.

వానీరము *n.* : A sort of cane or rattan, Calamus rotang. వేతనము.

వాను *v.a.* : To make, as pots, (కుండలు) చేయు. **వానించు** *v.a.* : To get (pots) made; to have. **వానీడు** *n.* : A man of the Banian caste, వానెకులము వాడు. An epithet of Kubera. కుబేరుడు.

వానదండము : See వాయదండము.

వాపసు *n.* : Restitution, returning. వాపసు చేయు to return, తిరిగి ఇచ్చు.

వాపి *n.* : A large oblong pond, pool, or lake. పెద్దకోనేరు. A well with steps, నడబావి.

వాపితము *adj.* : Sown, as seed. విత్తబడిన. Shaven, గొరగబడిన.

వాపు (from వాచు) *n.* : Swelling, protuberance, intumescence, శోఫ, వాచుట. Pining or longing, ఆశ, దుఃఖించుట, ఏకట.

వాపుచ్చు *v.a.* : To open the mouth, నోరు తెరచు. To say or tell, చెప్పు. వాపుచ్చని unsaid. that cannot be said, చెప్పని, చెప్పగూడని, **వాపోవు** v.a. To cry out, **అరచు** To cry, bewail, weep, ఏడ్చు.

వామ : See under వామము.

వామదేవుడు *n.* : A name of Siva, శివుడు.

వామనము *adj.* : Dwarfish, short, పొట్టి. *n.* : A tree termed ఊడుగుచెట్టు. **వామన గుంటలు** *n.* : A tablet with fourteen holes for playing at a kind of game. గవ్వలు గాని చింతగింజలు మొదలైనవాటిని గాని వేసి ఆడే రెండు వరుసలుగా ఏడేసి గుంటలుగల పీట. **వామనుడు** *n.* : A dwarf, పొట్టివాడు. An epithet of Vishnu, విష్ణువు.

వామము *adj.* : Left, not right. సవ్యము, ఎడమ, Charming, lovely, రమ్యమైన. Crooked, వక్రము, Short, పొట్టి, హ్రస్వము.

వామలూరము or **వామలూరువు** *n.* : An ant hill, or mole hill, especially the mounds of earth thrown up by the white ant. పుట్ట.

వామి *n.* : A heap as of straw, a stack, any heap, రాశి, ప్రోగు, కుప్ప. A mare, ఆడ గుర్రము. A she-ass, వేసడము, ఆడగాడిద. **వామిదొడ్డి** *n.* : A stack-yard. గడ్డివేయు పెరడు.

వామింట or **వాయింట** *n.* : A small shrub, the leaves of which are used medicinally. అజగంధిని.

వాము : See ఓమము.

వాయ *n.* : A quantity of grain put in a mortar to be pounded at one time; so much grain as the mortar holds at once. దంచుటకు రోటిలో నొకసారి పోయు ధాన్యము.

వాయుగొట్టు or **వాచగొట్టు** *v.a.* : To beat so as to cause a swelling. To cause to swell. To make one pine for, వాచునట్లుచేయు, ఏకారునట్లు చేయు.

వాయదండము or **వాపదండము** *n.* : A loom, సాలెవాడు నేత సరితట్టెడు పలక.

వాయనము *n.* : A cake or cakes offered to the Deity and then given as a present to a Brahmin woman at the commencement of the performance of a vow, వ్రతోద్యాపన కాలమునందు ఉపాయనముగా నిచ్చెడి మోదకము.

వాయము *adj.* : Useless, vain, వ్యర్థము.

వాయవ్యము *adj.* : Pertaining to the wind, వాయుసంబంధమైన. *n.* : The north-western corner of the earth, the North-west quarter, వాయవ్య దిక్కు.

వాయసము *n.* : A crow, కాకి, వాయసఫల న్యాయమనగా కాకతాళన్యాయము. **వాయసారాతి** *n.* : An owl. గుడ్లగూబ. (lit. the foe of the crows).

వాయి *n.* : The mouth, నోరు. The face, ముఖము. The edge of any cutting instrument, కత్తియంచు.

వాయించు *v.a.* : To beat, strike, sound or play on a drum, a lute, & c. మేళము మొదలైన వాటిని కొట్టు, వీణెమీటు, సన్నాయి మొదలైనవాటిని ఊదు. చదువును గుంటబెట్టి గంట వాయించు to forget what one has learnt.

వాయిదా *n.* : A stated period for the discharge of a debt or for the payment of a sum of money, గడువు An adjournment.

వాయిదార *n.* : A crooked sword వంకలు గల కత్తి.

వాయువు *n.* : Air, wind, గాలి, A rheumatic distemper, rheumatism, వాతరోగము. అజీర్ణవాయువు a species of dyspepsia. **వాయుసఖుడు** n. Lit : the friend of the wind, i.e., fire, అగ్ని.

వార *n.* : A skein of thread for weaving, containing eight punjams, ఎనిమిది పుంజముల నూలు. Variance, difference, discrepancy, especially in calculation. (లెక్కలో) ఎచ్చుతక్కువలు.

వారక *adv.* : Constantly, unintermittingly, continually, perpetually, సంతతము, శమింపక, ఎడతెగక.

వారకము *n.* : A stipend : pay given in advance : money advanced to cultivators to be received again without interest when the crop is reaped. సాగుబడి కాలములో ఇచ్చి ఫలకాలములో వడ్డి లేకుండ మళ్లీ రాబట్టుకొను రూకలు. తకావి.

వారడ *n.* : A bit of palmyra leaf, తాటాకు చివ్వ.

వారడి *n.* : Deficiency, difference in exchange, loss లోపము, నష్టి, ఆవారడి యిందులో కలిసి వచ్చినది that deficiency is made up by this (gain).

వారడు *v.a.* : To give up, చాలించు.

వారణము *n.* : Resistance, opposition, warding off a blow, guarding, defence; a shield, నివారించడము, వారించుట. ప్రతిషేధము, డాలు.

వారణాసి *n.* : Benares. కాశీ పట్టణము.

వారబట్టు (వా + రాన్ + పట్టు) *v.a.* : To drink, ఆపోశించు. To dry up, ఇంకించు.

వారము : Another form of వారువము.

వారము *n.* : A day of the week, దినము. ఆదివారము మొదలైనది. A time, తడవ, ఆవృత్తి. A multitude, a flock or herd, a quantity, a heap.

వారయాత్రికుడు *n.* : A relation by marriage, a relation who comes to witness a wedding. పెండ్లిచుట్టము.

వారలు *pron.* : They.

వారవాణము *n.* : A piece of armour; a quilted jacket. కవచము, దూది బొంత చొక్కాయ.

వారసుడు *n.* : An heir, master, lord, owner, ఒకని సొమ్మునకు హక్కుదారుడు.

వారావధి or **వారధి** *n.* : A bridge, వంతెన.

వారాహి *n.* : A wild sow, అడవి ఆడపంది.

వారి *afix.* : According to, by; as తారీఖువారి according to date, ఆసామివారి man by man.

వారి *pron.* : in the genitive case. Of them, వారియొక్క.

వారి *n.* : Water, జలము, నీళ్లు. **వారాశి, వారిరాశి** or **వారాన్నిధి** *n.* : A collection of waters. The ocean,

సముద్రము. **వారిజము** *n. Lit* : The water - born, i.e., a lotus or water lily. పద్మము. **వారిధి** or **వారినిధి** *n.* : The sea, సముద్రము. **వారిధి కన్య** *n.* : Lakshmi, the sea-born goddess, లక్ష్మి.

వారించు *v.a.* : To do away, drive away, warn off or ward off, avert. To guard, defend, prevent, clude, or oppose. To dissue, forbid. నివారించు, అడ్డగించు, ప్రతిషేధించు.

వారిణ or **వారిణె** *n.* : The cord with which the large iron bucket is fastened to the hanging arm of a picota. బానను ఏతపుగడకు కట్టే దారము.

వారు *n.* : A strap of leather. తాడువలె నిడువుగా కోసిన చర్మపుచీలిక, సన్నగా కోసిన తోలు.

వారు *pron.* : They, వాండ్రు.

వారుణి *n.* : The West, the region of Varuna. పడమటిదిక్కు, Any spirituous liquor, కల్లు.

వారువము or **వార్వము** *n.* : A horse, గుఱ్ఱము.

వార్చు : See వారుచు under వారు.

వార్త *n.* : Tidings, intelligence, news, talk, conversation, a report వర్తమానము, వృత్తాంతము, మాట, సంభాషణ. **వార్తావహుడు** or **వార్తికుడు** *n.* : A messenger, వెళ్లి వర్తమానము తెలిసికొని పోయి చెప్పువాడు.

వార్తాకము *n.* : The Brinjal, Egg plant, వంగచెట్టు, వంగకాయ.

వార్తికము *n.* : A gloss, a commentary, సూత్ర వివరణము గాను సంగ్రహము గాను ఉండే వాక్యము, ఉక్తానుక్తార్థము లను తెలిపెడి గ్రంథము.

వార్ధకము *n.* : One age, ముసలి తనము. An assembly of old men, ముసలివాండ్ర సమూహము.

వార్ధి : Same as వారిధి.

వార్ధుషికుడు *n.* : A usurer. వడ్డిచేత జీవించువాడు.

వార్పు : See under వారు.

వార్వము : Same as వారువము volcanic fire under a sea, బడబాగ్ని.

వార్షికము *adj.* : Pertaining to a year, limited to a year. సంవత్సర కాలపరిమితిగల.

వాలకము *n.* : Deceit, మోసము. Hypocrisy, pretence, వేషము.

వాలధి or **వాలహస్తము** *n.* : A hairy tail, రోమ గుచ్ఛవత్పుచ్ఛము, ఏనుగు గుఱ్ఱము లోనగువాని తోక.

వాలము *n.* : A tail, తోక, A sword, ఖడ్గము. A royal tiger, బెబ్బులి.

వాలయించు or **వాలాయించు** *v.n.* : To be compelled or forced, నిర్బంధపడు. *v.a.* : To oppress, force, compel, నిర్బంధించు.

వాలరుగుడు (వాలు + అరుగుడు) *n.* : A tailless monkey, a baboon, వాలిడికోతి.

వాలాయము *n.* : Force, compulsion, నిర్బంధము. *adj.* : Inevitable, అనివార్యము. Constant, నిరంతరము.

వాలారు *adj.* : Sharp, as a sword. Swordlike, resembling a sword, వాడియైన కత్తివలె నుండే. వాలారుతూపు a sharp arrow.

వాలార్చు *v.a.* : To brandish a sword కత్తిని ఝుళిపించు.

వాలిక *adj.* : Long, నీడుపైన. దీర్ఘమైన. *n.* : A pit in the roof of the mouth, అంగిటిగుంట. **వాలికనడ** *n.* : A certain pace in horses, అశ్వగమన భేదము.

వాలు or **వ్రాలు** *v.n.* : To bend or weigh down. To light or perch. To hang loose; to fall down. కొమ్మ మొదలైనవి వంగు, చెట్టుమీది పక్షి దిగు, కిందికి దిగు, దిగువపడు, వంగుజారు, ఒరగు. To increase, అతిశయించు.

వాలుమెకము, వాల్మెకము or **వాలు మృగము** *n.* : The sworded beast, i.e., the wild boar. అడవిపంది.

వాలుక *n.* : Sand, ఇసుక.

వాలుగ *n.* : A kind of fish. **వాలుగకంటి** *n.* : A beautiful eyed woman, a woman whose eyes are as beautiful as those of a fish.

వాలూరు *v.n.* : To delay, ఆలస్యమగు.

వాలెము : Another form of వాలాయము.

వాల్మీకి *n.* : The name of the author of the Sanskrit Ramayana.

వాల్లభ్యము *n.* : Authority, rule, ఆధిపత్యము, దొరతనము, Love, affection, Influence, ప్రీతి, విశ్వాసము, బలము, చొరవ.

వాళి or **వాళీ** *n.* : Custom, practice, usage, experience, వాడుక. A cattle path, పశువులు పోవుదారి, మా ఇంటివాళి the custom in my family. అది నాకు వాళిలేదు I am not accustomed to it.

వావదూకుడు *n.* : An eloquent man, an orator, వక్త, లెస్సగా మాట్లాడు శక్తి గలవాడు, యుక్తియుక్తముగా మాట్లాడు వాడు, వాగ్మి.

వావాడు *n.* : An address, ఉపన్యాసము.

వావి *n.* : Legality, lawfulness, consaguinity, egitimacy. వరుస. Relationship, బంధుత్వము.

వావింట or **వాయింట** *n.* : A small shrub, which is edible and medicinal, అజగంధి, బర్బరి.

వావిక *n.* : The pit at the bottom of the throat on the breast bone. కంఠము మొదట నుండు గుంట.

వావిరి *n.* : Order, series, క్రమము, అనుగతి Greatness, glory, Patience, quiet, resignation. సహనము. *adj.* : Great, much, అధికము. Following, అనుగతము. Difficult to obtain, ఉత్కృష్టము.

వావిలి *n.* : The Five leaved Chaste tree, శేఫాలిక, నిర్గుండి, నల్లవావిలి a shrub

called Justicia ganderusa, Another species is called కొండవావిలి.

వావురము: Another form of వారువము. Also, a conveyance, వాహనము.

వాశితము or **వాసితము** *n.* : The chirping of birds, or the cry of animals. మృగపక్షుల ధ్వని.

వాస : Same as వాసము.

వాసంతవము *adj.* : Vernal. వసంత ఋతుసంబంధమైన. *n.* : A cuckoo. **వాసంతి** *n.* : A species of wild jasmine, వసంతకాలపు మల్లె, అడవిమొల్ల.

వాసకసజ్జిక *n.* : A woman who expects to meet her husband. తాను అలంకరించుకొని మగనికోసరము కనిపెట్టుకొని యుండు స్త్రీ.

వాసన *n.* : Smell, scent, odour, fragrance. Flavour, పరిమళము. Notion, recollection from memory.

వాసము or **వాస** *n.* : A rafter of a building. ఇంటి శ్రేణుల మీద వేసెడిది.

వాసము *n.* : A house, habitation, abode, dwelling, residence. గృహము.

వాసరము *n.* : A day, దినము, వాసరాంతము the close of the day.

వాసరా *n.* : Compensation, చెల్లగా ఇచ్చినది.

వాసవుడు *n.* : Indra, ఇంద్రుడు.

వాసి *n.* : Difference, తారతమ్యము, భేదము, Greatness, ఆధిక్యము, గొప్పతనము. Profit, లాభము, Fame, renown, ప్రసిద్ధి. **వాసికెక్కు** *v.n.* : To rise to celebrity.

వాసి *n.* : A resident, inhabitant, dweller. నివసించువాడు, నగరవాసులు citizens, గ్రామవాసులు villagers, వనవాసి a hermit.

వాసించు *v.n.* : To dwell, live. To smell or be fragrant. పరిమళించు.

వాసితము *adj.* : perfumed, scented. పరిమళింపజేయబడిన.

వాసుకి *n.* : The name of a king of the Serpents. ఒక సర్పరాజు.

వాసుదేవుడు *n. Lit.* : The son of Vasudeva, i.e., Krishna, కృష్ణుడు.

వాసె, వాసియ or **వాసెగ్రోలు** *n.* : A flute or fife, పిల్లంగ్రోవి.

వాసెన *n.* : A cloth tied over the mouth of a vessel, particularly of one in which cakes are boiled by steam. కుండ మూతికి కట్టిన గుడ్డ.

వాస్తవము *n.* : Reality, truth. తథ్యము, యథార్థము, **వాస్తవము** or **వాస్తవికము** *adj.* : True, real, genuine, యథార్థమైన, తథ్యమైన, వాస్తవికార్థముthe true, real, or literal meaning.

వాస్తుకము or **వాస్తూకము** *n.* : A potherb, చక్రవర్తికూర.

వాస్తువు *n.* : The site of a house; a house, a habitation, గృహమునకు నిర్ణయింప దగిన భూమి, గృహము, **వాస్తవ్యము** adj. Fit to dwell in, వసింపదగిన.

వాహనము n. : A vehicle, or conveyance of anykind; a carriage, car, horse,

& c. పాలకీ గుర్రము మొదలైనవి. **వాహము** *n.* : A horse, గుర్రము.

వాహిత్థము *n.* : The part of an elephant's forehead between the frontal lobes. ఏనుగుయొక్క పిన్నుదుటి బుడుసు కిందిస్థానము.

వి : A particle and prefix, implying intensity, muchness separation as in విఖ్యాతి, వియోగము.

వి : An affix, a contraction for అవి or ఇవి. Thus ఇవి నావి these are mine. ఈ బట్టలు అతనివి these clothes are his.

వింగడము or **వింగళము** *adj.* : Separate, వేరు, ప్రత్యేకమైన. Spacious. విశాలమైన. Beautiful, సుందరము. Strange, విపరీతము. **వింగడముగ** adv. Separately. వేరుగా, ప్రత్యేకముగా, **వింగడించు** or **వింగళించు** *v.a.* : To separate, put as under, divide. ప్రత్యేకముచేయు, విభజించు, వేరుపరుచు.

వింజ *n.* : Surprise, wonder. విస్మయము.

వింజరము : The seer-fish.

వింజామర or **వింజామరము** *n.* : A white whisk or chowri, the tail of the Bos grunniens. తెల్లని చామరము. **వింజామరుటావులు** *n.*: *plu.* : A sort of firework, బాణవిద్యలో భేదము.

వింజిలి *n.* : A certain fish.

వింజము *n.* : The Vindhya mountains.

వింట : The ablative of విల్లు a bow. **వింటి.** The genitive of విల్లు. Or of belonging to a bow. విలు సంబంధమైన. **వింటికోల** *n.* : A bow-like instrument used by masons. **వింటిపట్టు** *n.* : The part of the bow where the arrow is fixed.

వింట *n.* : Hearing, వినుట. **వింటి** the same as వింటిని, విన్నాను.

వింటాలము *n.* : A certain feat in wrestling.

వింత *n.* : Curiosity, wonder; oddity, oddness; an odd thing, a rarity, a thing that causes wonder, a marvel, ఆశ్చర్యము, అద్భుతము.

విందు *n.* : A treat, entertainment, banquet, feast. **విందుపురుగు** *n.* : A kind of spider.

విందువు *adj.* : Intelligent, knowing, wise. లౌకికవైదికకారజ్ఞుడైన, తెలిసిన.

వింధ్యము *n.* : The Vindhya mountains.

వింశతి *pron.* : Twenty, ఇరువది సంఖ్య. **వింశము** adj. Twentieth. ఇరువదవ.

వికచము *adj.* : Expanded blown, open as a flower, వికసించిన.

వికటము *adj.* : Large, great, విస్తర్ణమైన, గొప్ప, విరళమైన. Very, crooked. మిక్కిలి వంకరైన. Horrible, frightful, Changed in form or appearance, Reverse, contrary.

వికత్థనము *n.* : Praise, స్తోత్రము. Ironical applause, egotistical boasting, irony, ironical or unmerited praise. మిష.

వికరణిదూలములు *n. plu.* : The cross lower beams of a shelving roof. చిప్ప పెణకలందు వేసే దూలములు.

వికర్తనుడు *n.* : The sun, సూర్యుడు.

వికలము *adj.* : Defective, imperfect, mutilated. Decayed, impaired. Confused, agitated. Withered. waning విచ్ఛిన్నమైన, భగ్నమైన, చెడిన, కలుషమైన. **వికలితము** *adj.* : Confused, confounded: decayed, impaired, withered. కలుషితమైన, శిథిలమైన. **వికలుడు** *n.* : A fool, one who is in confusion.

వికల్పము *n.* : Confusion, doubt, indecision, ambiguity, an alternative opinion, option.

వికవిక or **వికావిక** *adv.* : Much, aloud (a word used of laughter) పకపక.

వికసించు or **వికసిల్లు** *v.n.* : To open, blow, expand, as a flower. పువ్వు మొదలైనవి విరియు, వికాసము నొందు.

వికారము *n.* : A change of form, nature of quality, alteration; a transition from the quiescent state of the mind. Disease, sickness. Oddness, queerness, ugliness. తిరస్కారము, ప్రకృత్యవ్యధాభావము, మారురూపము నొందుట, రోగము.

వికీరము *n.* : A bird, పక్షి. A piece, ఖండము.

వికీర్ణము *adj.* : Scattered, spread shout, dispersed, sprinkled, చెదరిన, వెదచల్లబడిన, విక్షిప్తమైన.

వికీరణము *n.* : Scattering, వెదజల్లడము.

వికృతము *adj.* : Changed, altered, transformed, Imperfect, deformed, faded. వికారమైన, విరూపమైన, విజాతీయమైన, వికలాంగమైన. **వికృతి** *n.* : Change, transformation, metamorphosis; distortion, depravity.

విక్కము *n.* : A young elephant, ఏనుగుపిల్ల.

విక్కవిరియు : See under విరియు.

విక్కు *v.n.* : To stretch out (as the limbs) To swell with pride. ఒడలు విరుచుకొను, నిక్కుకొను, గర్వించు, విజృంభించు.

విక్రమము *n.* : Herosim, valour, power, might, energy. శక్తి, అధికబలము, ప్రతాపము, సాహసము, A foot, పాదము. A footstep, పాదవిక్షేపము. **విక్రముడు, విక్రమాదిత్యుడు** or **విక్రమార్కుడు** *n.* : A certain king, the founder of an era wherein the year 1960 is coeval with 1903. A.D.

విక్రయము *n.* : Selling, sale, vending. అమ్మడము. **విక్రేత** *n.* : A seller, vender. అమ్మేవాడు.

విక్రియ *n.* : Change, alteration of mind, form or condition. వికారము, కించిత్ప్రకృత్యన్యధాభావము.

విక్రీడితము *adj.* : Well played or danced. మిక్కిలి ఆడబడిన.

విక్షేపము *n.* : Throwing, propelling, casting. వేయడము, విసిరివేయడము,

ఎగరవేయడము. Confusion, perplexity, distress of mind. క్షోభము, కదలిక.

విక్షోభము *n.* : Agitation, distress of mind, anxiety, వ్యాకులత, చిత్తక్షోభ.

విఖ్యాతి *n.* : Great fame, celebrity. మిక్కిలి ప్రసిద్ధి. **విఖ్యాతము** adj. Very famous, celebrated. మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైన.

విగడియ *n.* : The sixtieth part of a గడియ, i.e., of a period of 24 minutes.

విగతము *adj.* : Quite gone, disappeared. అంతర్హితమైన, బొత్తిగా పోయిన. Gloomy, obscure.

విగళితము *adj.* : Much fallen, dropped, మిక్కిలి జారిన, పతితమైన.

విగాహించు *v.n.* : To sink, as in water. మునుగు, క్రుంకు.

విగుర్వించు (విరుచు + విరుచు) *v.a.* : To break well or thoroughly, చక్కగా విరుచు.

విగ్రహము *n.* : War, a battle, యుద్ధము. An image, idol, form, shape; the body. ప్రతిమ, శరీరము, **విగ్రహించు** *v.n.* : To quarrel, to fight, కలహించు, పోరు.

విగ్రుడు, విఖ్యుడు or **విఖ్రుడు** *n.* : A noseless person, ముక్కిడి.

విఘటిక or **విఘడియ** : Same as విగడియ.

విఘట్టనము *n.* : Rubbing, friction, striking. ఒరసికొనుట, కొట్టడము.

విఘసము *n.* : The residue of food offered to the gods, to the manes, to a venerable guest, or to a spiritual preceptor. దేవతాతిథి శిష్టాన్నాదికము.

విఘాతము *n.* : A hindrance, obstacle, impediment, difficulty, stumbling - block. అడ్డంకి, ప్రతిబంధకము. Evil, harm, damage, చెరుపు. A great blow, పెద్దదెబ్బ.

విఘూర్ణనము *n.* : A whirl, gyration. గిరగిర తిరగడము. **విఘూర్ణితము** *adj.* : Spinning, turning, whirling round. గిరగిరతిరిగే.

విఘ్నము *n.* : A hindrance, impediment, obstacle, obstruction, అడ్డంకి, ప్రతిబంధము, **విఘ్నపడు** *v.n.* : To be obstructed or hindered, అడ్డిపడు.

విఘ్నేశుడు, విఘ్నేశ్వరుడు or **విఘ్నరాజు** *n.* : The usual name of Ganesa (corresponding to Janus) వినాయకుడు. A pot-bellied man, a glutton.

విచక్షణము *adj.* : Wise, clever, able, skillful. తెలిసిన, సమర్థుడైన.

విచారణ *n.* : Investigation, examination, inquiry, search, research, యథార్థ నిరూపణము, వివేచన, నిష్పాదనము, ఉచితానుచితములు విచారించడము, పరిశీలన, చర్చ.

విచికిత్స *n.* : Doubt, uncertainty; an error, mistake. సంశయము, సందేహము.

విచికిలము *n.* : A kind of Jasmine; మల్లెచెట్టు, మల్లెపువ్వు, దవనము.

విచిత్రము *n.* : Surprise, wonder, astonishment. విస్మయము, చోద్యము, ఆశ్చర్యము. a variegated color, చిత్రవర్ణము.

విచేష్ట *n.* : Motionlessness, నిశ్చేష్ట. **విచేష్టించు** *v.n.* : To move about much, to be active.

విచ్చేయు *v.n.* : To come, వేంచేయు.

విచ్చ *n.* : A small ball of thread. చిన్ననూలు ఉండ.

విచ్చలవిడి *n.* : Independence, freedom, స్వాతంత్ర్యము. *adj.* : Independent, free, స్వతంత్రము.

విచ్ఛాయ *n.* : A flaw in a precious stone.

విచ్చు *v.n.* : To become open or loose, to burst asunder, as a ripe fruit, to be cracked, split or broken, to be dispersed. విరియు, వికసించు, వీడు, చీలు. **విచ్చుకత్తి** *n.* : A drawn sword, ఒరదూసినకత్తి. **విచ్చుమొగ్గ** *n.* : An opening bud, విరియు మొగ్గ.

విచ్ఛాయము *n.* : A flying shadow, as that of a flock of birds. పక్షులయొక్క నీడ.

విచ్ఛిత్తి *n.* : Parting, separation, ఎడబాటు. Loss, destruction, భంగము. Cutting, నరుకుట.

విజనము *adj.* : Solitary, private, lonely, uninhabited. నిర్జనమైన.

విజయము *n.* : A great conquest, a complete triumph, a great victory. మిక్కిలి గెలుపు. **విజయదశమి** *n.* : The tenth day of the month Asvayuja, being the day after the festival to Sarasvati, when all books, arms and instruments of trade are worshipped. **విజయ స్తంభము** *n.* : A pillar of victory. జయించి నాటిన స్తంభము. **విజయు** *adj.* : Victorious, triumphant. జయమును పొందిన, జయము గల. *n.* : A conqueror. జయించినవాడు.

విజాతి *n.* : A different species, వేరైన జాతి.

విజిగీష *n.* : A great desire to conquer, emulation, rivalry. మిక్కిలి జయింపనిచ్ఛ.

విజితము *adj.* : Subdued, overcome, conquered. జయింపబడిన. **విజితుడు** *n.* : One who is defeated or conquered, జయింపబడినవాడు.

విజృంభణము *n.* : Budding, expanding. వికసనము, వ్యాపకత్వము.

విజ్ఞప్తి : Same as విజ్ఞాపనము and విన్నపము.

విజ్ఞాతము *adj.* : Celebrated, famous, known, understood. ప్రసిద్ధమైన, తెలిసికొనబడిన.

విజ్ఞానము *n.* : Knowledge of science, learning. విశేషజ్ఞానము, శాస్త్రాదుల యందలి జ్ఞానము.

విజ్ఞాపనము or **విజ్ఞప్తి** *n.* : Representing, informing. విన్నపము. A petition, request, prayer, making a representation.

విజ్ఞుడు *n.* : A skillful man, one who is conversant with (a subject), a wise or learned man. నిపుణుడు, నేర్పరి.

విజ్జు *v.n.* : To spread, వ్యాపించు. *n.* : Kicking about, తన్నుకొనుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము.

విజ్జోడు, విజ్జోడుగానుండే or **విజ్జోడైన** *adj.* : Odd, not even, not a pair, discordant.

విటంకము *n.* : A dovecote, an aviary. కపోతపాలిక, కొణిగయందలి గువ్వగూడు.

విటకాడు or **విటకత్తె** : See విటుడు.

విటతాటము, విటతటము, విటతాటనము or **వీటతాటము** *n.* : Confusion, disorder, తారుమారు. adj. Confused, disorderly, తారుమారైన.

విటపము *n.* : A branch of a tree with its new sprouts or shoots చిగిరించిన కొమ్మ. A branch, కొమ్మ. A clump, బోదెలేని చెట్టు. **విటపి** *n.* : A tree. వృక్షము. A banyan tree, మర్రిచెట్టు.

విటుడు, విటకాడు, విటపురుషుడు *n.* : A lover, a gallant or paramour. పల్లవుడు.

విట్చరవము *n.* : A domestic pig, సూకరము, ఊరపంది.

విడంబనము *n.* : Imitation, copying, అనుకరించడము, అనుకరణము.

విడద్రొక్కు or **విడనాడు** : See under విడు.

విడవలి *n.* : A kind of grass used for thatching the roofs of houses. వట్టివేరు కసువు. విడవటిల్లు a house thatched there with.

విడి *n.* : A red tint, అరుణకాంతి, Clearness, transparency, brilliancy, నైర్మల్యము, స్వచ్ఛత. Heroism, courage, valour, ప్రతాపము, పరాక్రమము. **విడాకు** *n.* : A loose leaf, Divorce. **విడిసంజ** *n.* : The ruddy dawn or evening, ఎర్రసంజ, విడిపుష్పము an ustrung flower. **విడిది** *n.* : Halting, విడియుట. A lodging, a residence, దిగుబస. విడిసినచోటు. **విడివడు** or **విడిపడు** *v.n.* : To separate, విడు, విడబడు. To slip, జారు, To escape, get free, break loose, to shake off (shame), విడిపించుకొను, జంకు విడుచు. **విడివేట** *n.* : Falconry, డేగవేట.

విడియ, విడియము, విడెము or **విద్యము** *n.* : Betel and nut, తాంబూలము.

విడియు *v.n.* : To halt, alight, stay. lodge, వసించు, (ప్రయాణికులు దారిలో నొకచోట) దిగు, బసచేయు.

విడు *v.n.* : To separate, become loose, వీడు To fall asunder, తనకుతానే వదులు, వీడిపోవు, విరిసిపోవు.

విడుచు or **విడ్చు** *v.n. & a.* : To relinquish, leave, quit, abondon, give up, loosen, slacken, untie, undo, To cease, to terminate. చాలించుకొను, మానుకొను, వదలుకొను.

విడూరశిల *n.* : The stone called Cat's eye or Lapis lazuli. వైడూర్యము.

విడ్యెము : Same as విడియ and విడియము, See under విడి.

విడ్డూరము *n.* : Obstinacy, stubbornness, enmity, మూర్ఖత్వము, శత్రుత్వము.

విద్యము : Same as విడియము. See under విడి.

విద్వరము *n.* : Danger, ఉపద్రవము.

విణ్మయము *adj.* : Covered with dung, filthy, foul, పురీషమయమైన.

విత : See వితా.

వితండము *n.* : Wrangling, controversy, contention. స్వపక్షపాతముగా వాదించెడు వాదము, దుర్వివాదము, అడ్డమాడడము.

వితంతువు *n.* : A widow, విధవ.

వితంసము *n.* : A net, a chain or other thing made to confine beasts or birds. మృగపక్షిబంధనోపకరణము, వలలు ఉరులు మొదలైనవి.

వితతము *adj.* : Stretched, extended, expanded, spread, diffused. విస్తృతమైన, విరివిచేయబడిన. **వితతి** *n.* : An assemblage, quantity, cluster, సమూహము.

వితథము *adj.* : False, untrue, అసత్యమైన. *n.* : A falsehood, అబద్ధపు మాట.

వితము *n.* : Manner, way, mode, kind, sort. విధము. **వితమరి** *n.* : A skilful person, కార్యదక్షుడు. A husbandman, a peasant, కాపువాడు.

వితరణము *n.* : Bounty, liberality. దానము, ఈవి, త్యాగము.

వితర్కము *n.* : Reasoning, discussion, doubt, deliberation; a conjecture, opinion, inference. ఊహ, తర్కము, తర్కించడము, సంశయము.

వితర్ది or **వితర్దిక** *n.* : A raised seat, or terrace, usually called a pyal. వేదిక. అరుగు, తిన్నె.

వితలము *n.* : The name of the second region in Patalam, the infernal or nether world, ద్వితీయాధోలోకము.

వితస్తి *n.* : A span; twelve fingers' breadth. జేన, పండ్రెండు అంగుళముల మేర.

వితా or **విత** *adj.* : Useless, vain, వ్యర్థము, వృథా. **వితావిత** *adj.* : Quite useless, మిక్కిలి వ్యర్థము.

వితాకు *n.* : Horror, confusion, నిశ్చేష్టత, ఎటును తోచక కలవరపడి యుండడము. Forgetfulness, absentmindedness, పారవశ్యము, పరాకు.

వితాన *adv.* : In the manner of, like విధముగా, రీతిగా.

వితానము *n.* : An awning, tester or canopy, మేలుకట్టు. A heap, a quantity, సమూహము, Extent, విరివి. Empty, శూన్యము, Dull, మందము.

వితీర్ణము *adj.* : Crossed, passed, దాటబడిన, Given, ఇయ్యబడిన.

విత్త *n.* : A very small sack. మిక్కిలి చిన్నగోనె.

విత్తనము : See under విత్తు.

విత్తము *n.* : Wealth, riches, ధనము. *adj.* : Known, తెలియబడిన. Obtained, gained, పొందబడిన. Famed, ప్రసిద్ధి నొందిన. Investigated, inquired into, విచారింపబడిన.

విత్తు *n.* : He who knows. తెలిసినవాడు, వేదవిత్తు skilled in the Vedas.

విత్తు *v.a.* : To sow, విత్తుమొలువవేయు, చల్లు. *n.* : A seed; a testicle, విత్తము, బీజము. **విత్తనము** *n.* : A seed, విత్తు, బీజము.

విదగ్ధము *adj.* : Skillful, clever, సమర్థ మైన, నేర్పుగల.

విదరము *n.* : Splitting, చీల్చుట.

విదర్భము *n.* : A dry, or desert soil, మరుస్థలము. **విదర్భ** a city of that name.

విదలించు or **విదల్చు** : See under విదులు.

విదళనము *n.* : Breaking, rending, splitting, బద్దలుచేయుట. **విదళము** *n.* : Split pulse. కందులు మొదలైనవాటి పప్పు. Cuttings, chips. పేళ్లు, బద్దలు. **విదళితము** *adj.* : Rent, torn, split, Blown, expanded. పగులగొట్టబడ్డ, చించబడ్డ, వికసించిన.

విదారణము *n.* : Tearing, splitting, severing, చీల్చుట. **విదారించు** *v.a.* : To tear, split, పగులగొట్టు, చీల్చు.

విదాహము *n.* : Great thirst. మహత్తైన దప్పిక.

విదిక్కు *n.* : An intermediate point (or half-point) of the compass, as south-east, south-west, north-west, north-east. రెండు దిక్కుల నడుమ, మూల, ఆగ్నేయాది కోణములు.

విదితము *adj.* : Known, understood, evident, plain. తెలియబడిన, స్పష్టమైన, 'వీరు దిక్పాలురు విదితయశులు'.

విదియ *n.* : The second day after full moon or new moon. పక్షమందు రెండవ తిథి.

విదీర్ణము *adj.* : Torn, split, burst. చీల్చబడిన, Expanded, opened, విచ్చిన.

విదుడు *n.* : (In composition), one who knows. తెలిసినవాడు, ఎరిగినవాడు.

విదులు or **విదురు** *v.n.* : To fall or drop down. **విదిలింపులు** *n. Plu.* : Chastisement, reprimand, చీవాట్లు.

విదుషి *n.* : A learned woman. పండితురాలు.

విదూరము *adj.* : Very far or remote. నిండాదూరమైన. వివేకదూరుడు he who is wholly devoid of wisdom.

విదూషకుడు : A wag, jester, buffoon. హాస్యగాడు, శృంగారనాయక సచివులలో నొకడు.

విదేశము *n.* : A foreign country, abroad, any place away from home పరదేశము, అన్యదేశము.

విదేహి *adj.* : incorporeal bodiless, without a body, శరీర విహీనుడైన.

విద్దె or **విద్దియ** *n.* : Science, knowledge, learning. చదువు A trick; guile.

విద్య *n.* : Knowledge, science, learning, education; an art, చదువు, జ్ఞానము Conjuring, juggling. మహావిద్య the great art,i.e., magic.

విద్యమానము *adj.* : Existent, present. వర్తమానము, ఉంటూ ఉండే *n.* : Condition, state స్థితి.

విద్యుత్తు *n.* : Lightning. మెరుపు. **విద్యోతించు** *v.n.* : To shine, ప్రకాశించు, వెలుగు.

విద్రధి *n.* : A deep seated or internal abscess. గర్భములో పుట్టి నాభిలో బైలు వెళ్లే వ్రణ భేదము. A disordered liver, కడుపులోని బల్ల.

విద్రవము or **విద్రావము** *n.* : Fight, retreat, running away from a battle field. పారిపోవడము. Flowing out, leaking.

విద్రుచు : Same as విదురుచు or విదిలించు. See under విదులు.

విద్రుతము *adj.* : Liquified, melted; flown, running, కరగి నీరుగాకారె.

విద్రుమము *n.* : Coral, పగడము. A tender or young leaf or shoot. చిగురు.

విద్వాంసుడు *n.* : A learned man, a man of letters. పండితుడు.

విద్వేషము *n.* :Enmity, hatred.

విధ *n.* : Plenty, సమృద్ధి. **విధము** *n.* : Kind, sort, way, manner, mode, state. ప్రకారము.

విధవ *n.* : A widow. పెనిమిటిలేనిది. A term of scorn, applied to both sexes.

విధాత or **విధాతృడు** *n.* : A name of Brahma, the creator, బ్రహ్మ.

విధానము *n.* : Doing. చేయుట. A command, rule, ordinance, ఆజ్ఞ.

విధి *n.* : An order, command, rule, law, నియోగము, విధానము. **విధించు** *v.a.* : To order, command, ordain, prescribe, allot, adjudge, assign. ఆజ్ఞాపించు, నిర్ణయించు, ఏర్పాటు చేయు, కట్టడచేయు. **విద్యుక్తము** *adj.* : Prescribed, legal, యథావిధియైన.

విధుంతుదుడు *n.* : A name of Rahu, రాహువు.

విధురము *adj.* : Agitated, distressed, overcome with anxiety or distress; bewildered, confused. Separate, absent, భయవివశమైన, విహ్వాలమైన, ఎడబాటు నొందిన, వైకల్యమునొందిన, **విధురుడు** *n.* : A widower, భార్య చచ్చినవాడు.

విధువు *n.* : The moon, చంద్రుడు Vishnu, విష్ణువు.

విధూతము *adj.* : Shaken, కదలింపబడిన.

విధేయము *adj.* : Obedient, చెప్పినట్టు వినే. వినయ విధేయముగా with humble obedience. **విధేయత** *n.* : obedience.

విధ్వంసము *n.* : Great ruin, destruction. మిక్కిలి ధ్వంసము, నాశము, **విధ్వంసి తము** *adj.* : Ruined, destroyed, పాడు చేయబడ్డ.

వినతము *adj.* : Bowed, bent, stooping, humble, modest. Trained, disciplined, వంగిన, క్రమమైన, గురు శిక్షితమైన, **వినతి** *n.* : Humility, modesty, reverence వినయము. A salutation bowing నమస్కారము.

వినని *adj.* : Unheard of, not heard of. శ్రుతము కాని, Not hearing. వినని వాడు a deaf man.

వినమితము *adj.* : Much bowed down, declined, humbled, conquered, మిక్కిలి పంచబడిన, వంగిన, జయింపబడ్డ.

వినమ్రము *adj.* : Much bent, bowed, humble modest మిక్కిలి వంగిన, లొంగిన.

వినయము *n.* : Humility, modesty, gentleness, mildness, reverence, వినతి, వినమ్రత.

వినా or **వినాగా** *adv.* : Save except, without, తప్ప.

వినాయకుడు : A name of Ganesa, విఘ్నేశ్వరుడు.

వినాశము *n.* : Great ruin, total loss, destruction, annihilation.

వినిందించు *v.a.* : To blame much, మిక్కిలి నిందించు.

వినికి, వినికిడి or **వినిపించు** : See under విను.

వినిమయము*n.* : barter, exchange, ఒక వస్తువును ఇచ్చి మరొకటిని పుచ్చుకోవడము, వస్తువుల మారుపు. A pledge, deposit, security, కుదువ.

వినియోగము *n.* : Using, use, utility, advantage, serviceableness, ఉపయోగము.

వినిర్గతము *adj.* : Gone out, departed from. అవగతమైన, బయలువెడలిన. "నిత్యప్రతాపి వినిర్గతపాపి".

వినిర్మలము *adj.* : Very pure, or clear, నిష్కల్మషమైన.

వినిర్ముక్తము *adj.* : Liberated, let loose or free, exempt, free from, విడువబడిన.

వినివారణము *n.* : Prevention; an obstacle, hindrance.

వినివేదితము *adj.* : Offered, as sacrifice. నైవేద్యము చేయబడిన.

వినిష్క్రాంతము *adj.* : Going out, setting out బయలువెడలిన.

వినిష్ఠ్యూతము *adj.* : Cast, thrown, sent, directed, despatched, ejected from the mouth, spit. వినిర్గతమైన, ఉమ్మివేయబడిన.

వినీతము *adj.* : Humble, modest, trained వినయముగల, శిక్షితమైన.

వినీలము *adj.* : Black. నల్లని.

విను *n.* : The sky, ఆకాశము. **వినుసిగ దేవర** *n.* : Siva.

విను *v.a.* : To hear, to listen to, ఆకర్ణించు. To pay attention to, give heed to, obey. **వినిపించు** or **వినుచు** *v.a.* : To cause to hear. వినజేయు.

వినుతము *adj.* : Laudable, praise worthy, స్తుతింపదగిన.

వినూత్నము or **వినూతనము** *adj.* : Novel, new, fresh, నవీనమైన, కొత్త.

వినోదము *n.* : Play, sport, pastime; an interesting pursuit, pleasure స్త్రీ పురుషులు క్రీడాదులచేత కాలయాపన చేయడము, క్రీడ, వేడుక, విలాసము, మృగయా వినోదము pleasures of the chase.

విన్కలి : See under విను.

విన్కి : Same as వినికి, See under విను.

విన్న *adj.* : Pale. వివర్ణమైన. **విన్నదనము** or **విన్నన** *n.* : Dejection, sorrowfulness, ఖేదము, చిన్నతనము.

విన్ననువు *n.* : Skill, నేర్పు. Manner, విధము.

విన్నపము *n.* : A petition, request. మనవి, విజ్ఞాపనము.

విన్నము *adj.* : made known, తెలియబడిన. Considered, విచారింపబడిన.

విన్నవించు *v.a.* : To represent, tell, narrate మనవి చేయు, విజ్ఞాపనము చేయు, విజ్ఞాపించు.

విన్నాణము *n.* : Capacity, skill, dexterity. సామర్థ్యము, నేర్పు, చాతుర్యము.

విన్ను (another form of విను) *n.* : The sky.

విన్యసించు *v.a.* : To keep, to place or put, ఉంచు.

విపంచి or **విపంచిక** *n.* : A lute. వీణ.

విపక్వము *adj.* : Raw, not boiled, పండని, పరిపక్వము కాని.

విపక్షము *n.* : An enemy's side, శత్రుపక్షము.

విపణము *n.* : Selling, అమ్మకము. **విపణి** *n.* : A shop, a stall, a market place. అంగడి, అంగళ్ల బజారు, అంగడి వీధి. A merchant, వర్తకుడు.

విపత్తి or **విపత్తు** *n.* :n. A crisis; a sad event, calamity, misfortune, disaster, ఆపద, ఇడుమ. **విపన్నుడు** *n.* : One who is unfortunate, ఆపన్నుడు, ఆపదనొందినవాడు.

విపథము *n.* : A wretched road, a bad path, చెడుత్రోవ.

విపరి *n.* : Exchange, విపరిదస్తావేజు a deed of exchange.

విపరీతము *n.* : Contrariety, reverse, queerness. Abundance. విపర్యయము, వ్యత్యస్తము. **విపర్యయము** or **విపర్యాసము** *n.* : That which is opposite, contrary, reverse. Difference, వ్యత్యాసము.

విపశ్చిత్తు or **విపశ్చితుడు** *n.* : A learned man. విద్వాంసుడు.

విపాకము *n.* : Ripeness, maturity, Result, event. The fruit or consequence of action. The crisis or fulness of time. పరిపాకము, పరిణామము, పాకము, భాగ్యము.

విపాటనము *n.* : Breaking, dashing to pieces. బద్దలు చేయడము.

విపాదిక *n.* : Sores or blisters in the hands and feet. A kibe or ulcerated chilblain. పాదస్ఫోటము.

విపినము *n.* : A forest, wood, jungle, అడవి.

విపులము *adj.* : Extended, huge, big, vast, large, much, deep. విరివియైన, విస్తారమైన. **విపుల** *n.* : The earth, భూమి.

విప్పు *v.a.* : To open, untie, loose. ముడివిప్పు to untie a knot. కథను విప్పు to solve a riddle. **విప్పుగు** *adj.* : Large, great, wide. విశాలమైన.

విప్ర : See under విప్రుడు.

విప్రకృష్టము *adj.* : Remote, distant. దూరమైన.

విప్రతిపత్తి *n.* : Disbelief, unbelief, want of confidence, అపనమ్మిక, Confusion of mind, కలత. Enmity, విరోధము.

విప్రయోగము *n.* : Separation, especially of lovers. వినియోగము, స్త్రీ పురుషుల యెడబాటు.

విప్రలంభము *n.* : Separation. ఎడబాయుట. Deceiving (by a false affirmation or by not keeping a promise), a quarrel. విసంవాదము, ఒప్పుకొని లేదని పోట్లాడడము. **విప్రలబ్ధ** *n.* : A mistress whose lover is not true to appointment. సంకేతస్థలమందు ప్రియునిగానక మోసము పోయి దుఃఖపడు నాయిక. **విప్రలబ్ధము** *adj.* : Tricked, cheated. వంచింపబడిన.

విప్రలాపము *n.* : A self - controdictory expression or statement, nonsense విరుద్ధమైన మాట విప్రశ్నిక ములో A witch, సోదెకత్తె.

విప్రియము *adj.* : Disliked, disagreeable, displeasing, అనిష్టమైన, అసహ్యామైన.

విప్రుడు *n.* : A Brahmin. బ్రాహ్మణుడు. **విప్రవినోదులు** *n. plu.* : A certain class of Brahmins who are jugglers. గారడివిద్య గాండ్రైయుండే బ్రాహ్మణులు.

విప్లవము *n.* : Ruin; a national calamity. దేశోపద్రవము.

విఫలము *adj.* : Fruitless. నిష్ఫలమైన.

విబుధుడు *n.* : A god, an immortal, వేలుపు, దేవత. A learned man, a teacher, విదుషి.

విబూది *n.* : Ashes, బూది, భస్మము, విబూదిపత్రి a plant called *Ocimum* basilicum.

విభ *n.* : Lustre, light. తేజస్సు. **విభాకరుడు** or **విభావసుడు** *n.* : The sun, సూర్యుడు.

విభక్తము *adj.* : Divided, proportioned. విభజింపబడిన, పంచబడిన. **విభక్తి** *n.* : A share, విభాగము.

విభవము *n.* : Wealth, riches, సంపద, ధనము, ఆ ఉత్సవము విభవముతో జరిగినది the festival was grandly performed. **విభవ** *n.* : The name of a Telugu year.

విభాగము *n.* : A share, part, portion, పాలు. Division into shares. పంపకము, పంచుట.

విభాతము *n.* : Dawn, daybreak. ప్రాతఃకాలము.

విభావము *n.* : Acquaintance. Attraction or excitement; that which attracts or excites, as dress or perfumes, పరిచితి, కామోద్దీపనము.

విభావరి *n.* : Night, రాత్రి.

విభావసుడు : See under విభ.

విభాష *adj.* : (In Telugu grammar) optional.

విభిన్నము *adj.* : Broken. భగ్నమైన, విభిన్నచిత్తులై with broken hearts.

విభీతకము *n.* : A tree called *Beleric myrodalan*, or *Terminalia belerica*. కర్షఫలము, తాండ్రచెట్టు.

విభీషణము *adj.* : Formidable, fearful, terrific, alarming. మిక్కిలి భయంకరమైన, దారుణమైన. **విభీషణుడు** *n.* : The name of Ravana's brother.

విభు *adj.* : Omnipresent, all pervading, eternal. నిత్యము, సర్వగతము. **విభుడు** or **విభువు** *n.* : Lord, master, ruler, స్వామి, ప్రభువు. దైవమే విభువు God is lord alone, God is above all.

విభూతి *n.* : Blessedness, divine excellence or power. Happiness, సంపద, ఐశ్వర్యము. **విభూతిపండ్లు** *n.* : Balls of white ashes, తెల్లనిబూడిద ఉండలు.

విభూషణము *n.* : An ornament, decoration. ఆభరణము.

విభేదము *n.* : Dividing, breaking wounding. Difference, discrepancy, distinction, separation. Enmity, విచ్ఛేదము, పథక్త్వము, వైపరీత్యము, శత్రుత్వము.

విభ్రమము *n.* : Turning round, whirling. An error, mistake; doubt, misapprehension, భ్రాంతి, సంశయము. Female dalliance, love, beauty, విశోభ, అలంకారము, విలాసము.

విభ్రాజిత or **విభ్రాజి** *adj.* : Splendid, luminous, shining. ప్రకాశితమైన.

విమతుడు *n.* : A dissenter, one of another opinion, an opposer; one who is malevolent or spiteful, an ill wisher, an enemy, విరుద్ధమైన మతము గలవాడు, అన్యమతస్థుడు, శత్రువు.

విమర్దనము *n.* : Grinding, rubbing, pounding, trituration. నూరడము, పూయడము.

విమర్శ, విమర్శము or **విమర్శనము** *n.* : Examination, scrutiny, investigation; an inquiry, trial. విచారణ.

విమలము *adj.* : Pure, stainless, unspotted. Clear, apparent, evident, sound. నిర్మలమైన, ఒప్పిదమైన.

విమాత *n.* : A step mother, సవతితల్లి.

విమానము *n.* : The chariot of a god, దేవతలు ఆకాశమందు ఎక్కి తిరిగెడి రథము.A car, vehicle, carriage. An emperor's palace. చక్రవర్తియొక్క సౌధము.

విముక్తము *adj.* : Quite liberated, freed, redeemed. మిక్కిలి విడువబడిన, నివృత్తమైన, విమోచనము చేయబడిన.

విముఖుడు *n.* : One who has turned away his face, పరాఙ్ముఖుడు.

విమోచనము *n.* : Liberation, liberating. విముక్తి. నాకర్మ విమోచనమైనది my troubles are over.

విమోహము *n.* : Great or excessive passion or love, మిక్కిలి మోహము.

వియత్ or **వియత్తు** *n.* : The sky, ఆకాశము. **వియద్గంగ** *n.* : The heavenly Ganges, ఆకాశగంగ.

వియమము or **వియామము** *n.* : Pain, బాధ.

వియుక్తము *adj.* : Separated, sundered. వియోగముగల, **వియుక్తుడు** *n.* : One who is separated, వియోగి.

వియోగము *n.* : Separation, disunion, absence, especially of lovers. Death. ఎడబాయడము, ఎడబాటు, చావు. నాకు భార్యా వియోగమయిన తరువాత after I lost my wife.

వియ్యము *n.* : Connection by marriage, binding together, వైవాహిక సంబంధము, ఇచ్చి పుచ్చుకోళ్లు, సంబంధము. **వియ్యంకుడు** *n.* : The father of one's son-in-law or daughter-in-law. **వియ్యపురాలు, వియ్యంకురాలు** or **వియ్యపుసాని** *n.* : The mother of one's son-in-law, or daughter-in-law.

విరిగి *n.* : A certain tree called Cordia-myxa. శ్లేష్మాతకము. Also, ground that is cracked, పగుళ్లు వాసిన నేల.

విరిచికట్టు *v.a.* : To pinion (a man) or tie his arms behind his back. పెడరెక్కలు కట్టు, చేతులను వెనుకకు మళ్లించి కట్టు.

విరిదట్టు *adj.* : Separated. ఎడబాటు నొందిన, వియుక్తము.

విరిపోటు *n.* : Grudge, ill will, enmity, పగ, ద్వేషము, భేదము.

విరియు *v.n.* : To blow, open or expand, as a flower, వికసించు. To burst, crack or open. To be loosed or dishevelled, as hair.

విరివాయు *v.n.* : To split, separate, part, divide. చీలు, పాయలగు.

విరివి or **విరివిడి** *n.* : Expanse, width, breadth, extent, విస్తృతి, విశాలత, వెడల్పు, Abundance, విస్తారము.

విరుగు *v.n.* : To break or go to pieces. తునియు, భగ్నమగు. To curdle. To fail, to be defeated. ఓడ, దండువిరుగు, ఓడిపోవు.

విరుగుడు *n.* : An antiodote, a remedy, విరుపు, నివారణము. **విరగపాటు** *n.* : Pride, haughtiness, గర్వము, బోర్లబడుట, **విరుచు** *v.a.* : To cause to break, to break. To counteract poison. విరుగజేయు.

విరుద్ధము *adj.* : Opposed, opposite, reverse, contrary, inconsistent, contradictory, disagreeing with another, hostile, inimical, unfriendly, విరోధముగల, ప్రతికూలమైన, అసంగతమైన, విపరీతమైన, *n.* : Opposition, contrariety, incongruity, enmity. ప్రతికూలత, అసంగతము, శత్రుత్వము, విరోధము.

విరూపము *adj.* : Deformed, ill-shaped, ugly. కురూపమైన, Crooked, వంకరైన. Old, చేసి, *n.* : Deformity, ugliness, వికృతరూపము. కురూపము **విరూపాక్షుడు** *n.* : A name of Siva, శివుడు.

విరేచనము *n.* : Evacuation by stool, purging. ప్రవృత్తి, భేది, పాచనము.

వానికి నాలుగుమాట్లు విరేచనములు అయినవి he had four motions. **విరేచనకారి** adj. Cathartic, purgative, భేది అయ్యే.

విరోచనుడు *n. Lit.* : one that shines: a name of the sun, the moon, or fire, సూర్యుడు, చంద్రుడు, అగ్ని, Also, the name of Prahlada's Son.

విరక్తి *n.* : Dislike, aversion, disinclination : a loathing or disgust at earthly enjoyments. విరాగము.

విరగడ : See under విరుగు.

విరచించు *v.a.* : To write much; to make, form, frame, compose, విశేషముగా రచించు, చేయు.

విరజ *n.* : The name of the river Styx. వైకుంఠము వద్ద ఉండే ఒక నది.

విరజాజి, విరజాది, విరవాటి or **విరవాది** *n.* : The Double jasmine. నవమాలికా వృక్షము, దాని పువ్వును.

విరటుడు *n.* : The king of the Virata country.

విరతి *n.* : Stopping, ceasing, rest, pause, cessation. The caesura or pause in a verse. విరామము, విశ్రాంతి.

విరథుడు *n.* : One who is uncoached or flung from his chariot, రథవిహీనుడు.

విరమించు *v.n.* : To cease, to be at an end, to rest, తీరు, ముగిసిపోవు, విశ్రాంతి బొందు.

విరళము or **విరాళము** *n.* : A certain tax. ఒకవిధమైన పన్ను. **విరళముగా** *adv.* : Distinctly, clearly, స్పష్టముగా, **విరళి** adj. Broad, విశాలము.

విరవాయు *v.n.* : To separate, part, divide. వ్రీలు, పాయలగు, **విరవారు** (విర + పారు) *v.n.* : To fly dispersedly. చెదరిపారిపోవు. **విరవిర** *n.* : Blossoming, విరియుటు. Kicking about spasmodically. Paleness.

విరసము *n.* : Unpleasantness, bad terms, ill-will disagreement, కలహము.

విరహము *n.* : Separation, parting, absence of lovers, ఎడబాటు, వియోగము.

విరహితము *adj.* : Separated, left, విడువబడిన. Devoid of, లేని, **విరహితుడు** *n.* : One who is without, or devoid of, లేనివాడు.

విరహోత్కంఠిత *n.* : She whose husband or lover is absent. విరహము చేత వేదనపడే నాయిక.

విరాగము *n.* : Indifference to the world and the pleasures of sense; absence of desire or passion; stoician, విరక్తి.

విరాజమానము *adj.* : Very bright, brilliant, మిక్కిలి ప్రకాశించుచున్న.

విరాట్టు or **విరాట్పురుషుడు** *n.* : The Deity, God ఆదిదేవుడు, విరాడ్దేహము the corporeal form of the deity.

విరామము *n.* : Rest, respite, interval, remission, pause. end, conclusion, విశ్రాంతి, విరతి, అవసానము.

విరాలము or **విరాళము** *n.* : A tax or impost. ఒక విధమైన పన్ను. See

విరాళము. **విరాళి** *n.* : Piety, devotion, భక్తి, విరాళికొలువు to enamour.

విరావము *n.* : Sound, ధ్వని, మ్రోత.

విరి *n.* : A flower, పువ్వు, adj. Blooming, blown, as a flower, వికసించిన, Dispersed, scattered, dishevelled, తొలగిన, Free from, liberated వీడిన, విముక్తమైన. **విరిబోడి** or **విరిబోణి** *n.* : A blooming girl, a woman, స్త్రీ.

విరించి, విరించనుడు or **విరించుడు** *n.* : A title of Brahma, the creator, బ్రహ్మ.

విరోధము *n.* : Difference, opposition, contradiction disagreement, discrepancy, enmity, animosity. Detriment, harm, mischief, misdemeanor. ద్వేషము, పగ, విరుద్ధత, గిట్టమి, చెరుపు, అడ్డంకి, **విరోధికృత్తు** *n.* : The name of the Telugu year.

విఱ్ఱవీగు *v.n.* : To be proud, swell, be puffed up. గర్వించు, ఉబ్బు, మిక్కిలి నిక్కు.

విలంఘించు *v.a.* : To cross over, pass, transgress. మిక్కిలి లంఘించు, అతిక్రమించు, దాటు.

విలంబము or **విలంబనము** *n.* : Delay, tardiness, loitering, procrastination. Delaying, retarding. ఆలస్యము చేయడము.

విలక్షణము or **విలక్షణత** *n.* : Difference, భేదము.

విలక్షము *adj.* : Astonished, surprised, abashed, ఆశ్చర్యము గల, సిగ్గుపడ్డ.

విలగ్నము *n.* : The waist. నడుము. adj. Well struck or hit, చక్కగా తగిలిన.

విలపించు *v.n.* : To lament, wail; to be in grief or affliction. తలచుకొని తలచుకొని ఏడ్చు, వగరు.

విలయము *n.* : Dissolution, destruction, ruin, annihilation. కల్పాంతము, ప్రళయము, వినాశము.

విలవిల *n.* : Convulsiveness, తన్నుకొనుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము, విహ్వలత. *adv.* : Convulsively, గిజగిజ.

విలసత్ *adj.* : Shining, splendid. ప్రకాశమైన, **విలసనము** *n.* : Sporting, dallying. విలాసము, క్రీడ, Brightness, ప్రకాశము.

విలాతి *n.* : A foreign country. దేశాంతరము. A country, దేశము. **విలాయతి** or **విలాయతు** *n.* : An inhabited country, a foreign country. విలాయతీ గ్రామము a hamlet or dependant village.

విలాపము *n.* : Sorrow, sorrowful speech, దుఃఖముతోడి మాట. **విలాపించు** Same as విలపించు.

విలాపము *n.* : A label, direction, the superscription on a letter. పైని వ్రాసిన పేరు, జాబు మీద వ్రాసిన చిరునామా, పైవిలాసము. **విజయ విలాసము** the tale of Arjuna. **విలాసవతి** or **విలాసిని** *n.* : A flit, a coquette, a playful girl, స్త్రీ, వేడుకగల స్త్రీ.

విలియ or **విలియా** *n.* : Arrangement, order, distribution, classification.

విలియావేయు to compose, arrange in order, assign.

విలు or **విల్లు** or **విల్** *n.* : A bow, ధనుస్సు, **విలుకాడు, విల్కాడు, విలుదాలుపు** or **విలుదాల్పు** *n.* : An archer or bowman, ధనుర్ధరుడు, ధానుష్కుడు.

విలుచు or **విల్చు** *v.a.* : To buy purchase, కొను To sell అమ్ము.

విలుప్తము *adj.* : Obsolete, extinguished, forgotten, erased wanting, విస్మృతమైన, స్ఖలితమైన, మరచిపోయిన, లోపము చేయబడిన.

విలులితము *adj.* : Tremulous, shaking, waving, కదిలే, చలించే.

విలువ or **విల్వ** *n.* : Price, cost, value, ధర, వెల, క్రయము, విలువకనుచోటు a market, or place for sale. **విలువకాడు** or **విల్వకాడు** *n.* : A buyer, వెలయిచ్చి కొనువాడు, క్రయికుడు.

విలేపనము *n.* : Smearing; rubbing with ointment. అంగలేపనము, పూయుట, చందనాదులపూత. **విలేపి** *n.* : Rice gruel, గంజి.

విలోకించు *v.a.* : To see, behold, gaze at, view, observe. చూచు, **విలోచనము** n. Seeing, looking at, observing. The eye కన్ను.

విలోమము *adj.* : The wrong way, the reverse way, the opposite order or course, against the hair, against the grain, ప్రతిక్రమము.

విలోలము *adj.* : Tossed, rolling.

విల్లు or **విలు** *n.* : A bow, ధనుస్సు, విల్లునమ్ములు or విల్లంబులు a bow and arrows. విల్లెక్కుపెట్టు to brace, a bow. విల్లెక్కుదించు to unbrace a bow, Gen. Sing. వింటి and the nom. *plu. :* విండ్లు, నూరువిండ్ల దూరములో a hundred bow-shots off. See విలు.

విళంగము or **విలంగము** *n.* : A vegetable and medicinal substance considered of great efficacy as a vermifuge, చిత్రతండులము, వాయువిళంగపు చెట్టు.

విళంబి *n.* : The name of a Telugu year.

వివక్ష *n.* : A wish to speak. చెప్పనిచ్ఛ. Intention, the aim of a speaker, desire. (In Telugu) Difference, distinction, భేదము. **వివక్షువు** *n.* : One who wishes to speak, చెప్పనిచ్ఛించువాడు.

వివరణము or **వివరము** *n.* : An explanation, specification, comment; a description, a detailed account, విస్తరించిచెప్పడము, వర్ణనము, టీక, వాఖ్యానము.

వివర్జితము *adj.* : Left, abandoned, shunned. త్యజింపబడ్డ.

వివర్ణము *adj.* : Pale, pallid, colourless, వికృతవర్ణమైన, నిస్తేజస్కమైన. **వివర్ణుడు** *n.* : One who has turned pale, వెల్లబారినవాడు.

వివర్తనము *n.* : Revolving, turning round, revolution, going round, circumambu-

lating. కనీనికాచలన భేదము, పొరలడము, ప్రదక్షిణము, తిరగడము, చుట్టి వచ్చుట, తిరిగి వచ్చుట. **వివర్తము** *n.* : Dancing, నృత్యము.

వివర్ధనము *n.* : Increase, అభివృద్ధి.

వివశత *n.* : Helplessness, ecstasy, a trance, పరవశత్వము, కోపవివశత a fit of fury. ఆనందవివశత an ecstasy of joy.

వివస్వంతుడు *n.* : The sun, సూర్యుడు, A god, వేలుపు.

వివాదము or **వివాద** *n.* : A contest, altercation, dispute or quarrel, వాక్కలహము, తగవు. వివాదపడు or quarrel, altercate.

వివాహము *n.* : A marriage, wedding, పెండ్లి, పరిణయము. Eight kinds of marriages are distinguished as బ్రాహ్మము, దైవము, ఆర్షము, ప్రాజాపత్యము, అసురము, గాంధర్వము, రాక్షసము, and పైశాచము.

వివిక్తము *adj.* : lonely or solitary, రహస్యము, ఏకాంతము.

వివిధము *adj.* : Various, varied, of different kinds, multiform, diverse. నానావిధమైన, అనేక విధములు గల.

వివృతము *adj.* : Open, gaping, expanded, particularized, explained, described. వికసించిన, తెరవబడిన, విప్పబడిన, వివరింపబడిన.

వివేకము *n.* : Discrimination, judgement, the faculty of distinguishing, prudence, discretion, సదసద్వివేచన, విభేదజ్ఞానము, తెలివి. **వివేచన** or **వివేచనము** *n.* : Discrimination, examination, investigation. విమర్శ, విచారణ, వర్ణవివేచన discrimination of caste.

వివ్వచ్ఛము *n.* : Devastation, destruction. Killing, నాశము.

విశంకటము *adj.* : great, large, a giganitc గొప్ప బృహత్తయిన, విరివిగల

విశంకితము adj. Alarmed, fearful, suspected. భీతిల్లిన.

విశదము *adj.* : White, clear, pure, pellucid. తెల్లని, నిర్మలమైన, పరిశుద్ధమైన. Evident, apparent, manifest. స్పష్టమైన, విశదదుర్మతుల downright villains.

విశకలితము *adj.* : disordered, jumbled, suspected వాసస్థానము.

విశయము *n.* : A dwelling place, వాసస్థానము.

విశల్యము *adj.* : Boneless. Thornless, Free from care or pain, నిర్గత శూలము, నిష్పీడము. **విశల్యకరణి** *n.* : A plant, సంజీవి.

విశసనము *n.* : Killing, alaying, slaughter. చంపడము, సంహరించడము. **విశసించు** *v.a.* : To kill, alay. చంపు.

విశాఖ *n.* : The name of the 16th lunar mansion. **విశాఖము** *n.* : The act of standing with the legs about a foot apart from each other. **విశాఖుడు** *n.* : A name of Kumarswamy, కుమారస్వామి.

విశాయము *n.* : Taking rest by turns (as applied to watchmen) A turn, పర్యాయము.

విశారదుడు *n.* : One who is learned, or wise, బాగా చదువుకొన్నవాడు, విద్వాంసుడు. A clever or skilful, famous, or celebrated man; an adept or expert. ప్రగల్భుడు, ప్రసిద్ధుడు, విబుద్ధుడు, నేర్పరి.

విశాలము *adj.* : large, wide, broad, spacious. విస్తీర్ణమైన, విరివియైన, గొప్ప. **విశాలాక్షి** *n.* : An epithet of Parvati, Lit. Large-eyed.

విశిఖ *n.* : A high way, or carriage road, వీధి, రాజమార్గము. **విశిఖము** *n.* : An arrow, బాణము.

విశిష్టము *adj.* : (In composition) Endowed with, possessed of, having. కూడుకొన్న, గల, Excellent, superior, distinguished.

విశిరస్కుడు *adj.* : Beheaded, headless. తలనరకబడిన, వాణ్ని విశిరస్కునిగా జేసిరి they beheaded him.

విశీర్ణము *adj.* : Loosened, that had lost the cohesion, or connection of its parts; that has fallen or is falling to pieces; వదిలిన, విచ్చిపోయిన, వీడిపోయిన, రాలిపోయిన Withered, decayed. శిథిలమైన.

విశుద్ధము *adj.* : Pure, clean, cleansed, purified, pious, holy, virtous, నిర్మలమైన, పవిత్రమైన.

విశృంఖలము *adj.* : Unchecked, unfettered, అడ్డులేని, అనర్గళమైన.

విశేషము *n.* : Sort, kind, species, variety, భేదము, విధము. A particularity, speciality, peculiarity, singularity. **విశేషణము** *n.* : (in grammar). An adjective. విశేష్య లక్షణములను చెప్పేది. గుణవాచక శబ్దము.**విశేషించు** *v.n.* : To excel. అతిశయించు. **విశేష్యము** *n.* : a noun or substantive నామవాచక పదము, వస్తువాచక శబ్దము.

విశ్రమము or **విశ్రామము** *n.* : Rest, repose, cessation from fatigue or work. విశ్రాంతి, ఊరట. In Telugu verse, it denotes a certain kind of rhyme. ఛందస్సులోయతి, పద్యవిరామము.

విశ్రాణనము *n.* : A gift, or donation. త్యాగము, ఈవి.

విశ్రావము or **విశ్రుతి** *n.* : Great fame, మిక్కిలి ప్రసిద్ధి, ప్రఖ్యాతి.

విశ్లేదము *adj.* : Loose, relaxed, వీడిపోయిన.

విశ్లేషము *n.* : Separation (especially of lovers), disunion, disjunction. విరహము, వియోగము, ఎడబాటు.

విశ్వ *n.* : The earth, భూమి.

విశ్వము *n.* : The universe or world, లోకము, జగత్తు, adj. All, universal, entire, సర్వమైన, సమస్తమైన. **విశ్వంభర** *n.* : The earth. భూమి, **విశ్వంభరుడు** *n.* : An epithet of Vishnu or Indra. విష్ణువు, ఇంద్రుడు, **విశ్వకర్మ**

or **విశ్వకర్ముడు** *n.* : The name of the artist of the gods, corresponding to Vulcan. దేవతల వడ్లవాడు, దేవతల శిల్పి, **విశ్వకేతువు** *n.* : An epithet of Aniruddha. **విశ్వ జనీనము** adj. Agreeable to all men. **విశ్వనాథుడు** *n.* : The Lord of the Universe. A name of Siva, especially as worshipped at Benares, కాశీ విశ్వేశ్వరుడు. **విశ్వభేషజము** *n.* : Dry ginger, శుంఠి, **విశ్వరూపము** adj. Existing in all forms, multiform. **విశ్వరూపదర్శనము** manifestation or display of one's own real form or hidden majesty, నిజరూపమును అగుపరచడము. **విశ్వ సృజుడు, విశ్వాత్మ** or **విశ్వాత్ముడు** n. Brahma, the creator, బ్రహ్మ, **విశ్వామిత్రుడు** *n.* : The name of a certain sage, the son of Gadhi. గాధిసుతుడు. **విశ్వామిత్రము** *adj.* : Worthy of Visvamitra (that is) fabricated, fictitious, artificial, కల్పితమైన, కృత్రిమమైన, విశ్వామిత్ర మైన పత్రము a fabricated bond, **విశ్వామిత్ర సృష్టి** *n.* : The creation of a second series of beings, Visvamitra being represented as having created a mimic world.

విశ్వసించు *v.a.* : To trust, rely on, confide in. నమ్ము, **విశ్వసనీయము** *adj.* : Trustworthy, నమ్మదగిన. **విశ్వస్త** *n.* : A widow, విధవ, విశ్వసింపబడినది.

విషణ్ణము *adj.* : Dejected, sad, sorrowful, pensive. శోకయుక్తమైన, వ్యాకుల గ్రస్తమైన, See విషాదము.

విషమము *adj.* : Odd, uneven, irregular, Unparalleled, unequalled. contrary, adverse, unfavourable, evil, bad. బేసి, ఎక్కువ తక్కువగా నుండే, సమము కాని, విరుద్ధము, దుష్టము, విషమ సంఖ్య an odd number. **విషమించు** *v.n.* : To be painful., mortal or difficult of cure (as applied to disease) దోషించు, విరోధించు.

విషము *n.* : Poison, venom; anything hurtful or destructive. గరళము, చెరుపైనది. నాశనకరమైనది. **విష ధరుడు** *n.* : One who carries poison, an epithet of Siva. శివుడు.

విషయము *n.* : An object, matter, subject, affair, thing. Any peculiarity as colour, form, flavour, odour, sound. Definition, respect, relation. అంశము, సంగతి, ఇంద్రియార్థము, శబ్దాదిపంచభూతగుణము. **విషయీక రించు** *v.a.* : To aim at, ఉద్దేశించు.

విషాణము *n.* : A horn, కొమ్ము, **విషాణి** *n.* : A kind of tree, జుట్టువు చెట్టు An elephant, ఏనుగు. An ox, ఎద్దు.

విషాదము *n.* : Sadness, grief, lowness of spirits, dejection. ఖేదము. **విషాదించు** *v.n.* : To be sad, to grieve, ఖేదపడు.

విషువము or **విషువత్తు** *n.* : The equinox. రాత్రియును దినమును సమమైన కాలము.

విషూచి or **విషూచిక** *n.* : Chloera. వాంతిభేది, వమనవిరేచనసంకటము.

విష్కిరము *n.* : A bird, పక్షి.

విష్టపము *n.* : The world, లోకము.

విష్టరము *n.* : A seat, a seat of *Kusa* grass, ఆసనము, పీఠము, కుశాసనము. **విష్టరశ్రవుడు** *n.* : An epithet of Vishnu, విష్ణువు.

విష్టి *n.* : Wages, hire, కూలి. Forced labour, కూలి లేని పని. Work పని.

విష్ఠించు *v.n.* : To ease one self, to go to stool, మలవిసర్జనము చేయు.

విష్ణుడు or **విష్ణువు** *n.* : Vishnu, one of the three principal Hindu deities. **విష్ణు పదము** *n.* : The sky. ఆకాశము. **విష్ణుపది** *n.* : The Ganges గంగ, **విష్ణు రథము** *n.* : The Brahminy kite, గరుత్మంతుడు. **విష్ణుక్రాంత** *n.* : A medicinal creeping plant, స్థాణుకర్ణిదుబ్బు.

విష్వక్సేనుడు *n.* : Vishnu, విష్ణువు The captain of Vishnu's forces విష్ణుసేనాధిపతి.

విసంవాదము*n.* : Arguing first in favour of a thing and then against it.

విసనకర్ర, విసినికర్ర or **విసరుకర్ర** *n.* : A fan, తాలవృంతము.

విసము *n.* : Poison, విషము.

విసరము *n.* : A multitude, an assemblage, a flock. సమూహము, **విసరణము** n. Spreading, diffusion, విస్తరించడము, వ్యాపించడము.

విసరు or **విసురు** *v.n.* : To come out, బయలుపడు to blow, as the wind, to spread, as a scent, గాలికొట్టు, వీచు, వాసనకొట్టు. **విసురురాయి** *n.* : A grindstone. తిరుగలి, విసరియాడు.

విసర్గ *n.* : The character (:) or two dots representing H, as in the words ప్రాతఃకాలము.

విసర్పణము*n.* : Spreading, extending. వ్యాపించడము.

విసవిస *adj.* : Spreading, ప్రసరించునది. *adv.* : Fast, quickly, hurriedly. వడిగా, చివచివ.

విసుకు, విసుగు or **విసువు** *v.n.* : To be fatigued, tired, weary. To be disgusted, to be sick at heart, వేసారు. వాని ప్రాణము విసికినది he was sick at heart.

విసుమానము *n.* : Wonder, ఆశ్చర్యము. *adj.* : Wonderful, ఆశ్చర్యకరమైన.

విసువాసము *n.* : Faith, trust, affection, విశ్వాసము, నమ్మకము. **విసువాసి** *n.* : A faithful man, నమ్మకము గలవాడు.

విసురు : See విసరు.

విసృతము : Same as విస్తృతము.

విస్తరి, విస్తర or **విస్తరాకు** (విస్తరము) *n.* : A leaf platter, భోజనము చేసెడి ఆకు *plu.* : విస్తళ్లు.

విస్తరము *n.* : Spreading expansion, prolixity, detail, abundance, plenty. శబ్దాదుల విస్తృతి, వ్యాప్తి, ప్రాచుర్యము, బాహుళ్యము.

విస్తు *n.* : Surprise, wonder, ఆశ్చర్యము. Also, dirt, stench, దేహమునందు గలిగెడు దుర్గంధము.

విస్తృతము *adj.* : Wide, broad, extensive, large.

విస్పష్టము *adj.* : Very clear, distinct, definite, వ్యక్తమైన, ప్రత్యక్షమైన. విస్పష్టము చేయు to particularise or specify.

విస్ఫారము or **విష్ఫారము** *n.* : The twang of a bow-string వింటిమ్రోత. వింటినారిధ్వని. *adj.* : Very great, మిక్కిలి అధికమైన.

విస్ఫురత్ *adj.* : Shining, ప్రకాశించే. **విస్ఫురణము** *n.* : Trembling, quivering of the lips, throbbing of the eyes, & c.

విస్ఫులింగము *n.* : A spark of fire, అగ్నికణము.

విస్ఫోటము *n.* : A pustule, boil, abscess, sore, పొక్కు, బొబ్బ, వ్రణము. విస్ఫోటములు prickly heat, చెమటకాయలు.

విస్మయము or **విస్మితి** *n.* : Surprise, astonishment, wonder, ఆశ్చర్యము, వితాకు. Perplexity, dismay. Pride, గర్వము.

విస్మృతి *n.* : Forgetfulness మరపు.

విస్రంభము *n.* : Trust, confidence, విశ్వాసము, నమ్మకము. Affection, regard, స్నేహము. A sham fight, a lover's quarrel, ప్రణయము, అట్లాట జగడము.

విస్రము *n.* : A smell, stench, a smell like that of blood or raw flesh, పచ్చివాసన. adj. Stinking, అపక్వమైన గంధముగల.

విస్రస *n.* : Old age, decrepitude. ముదిమి.

విస్వరుడు *n.* : One whose voice is changed, భేదపడిన కంఠస్వరము గలవాడు.

విహంగమము *n.* : A bird, పక్షి.

విహంగిక *n.* : A pole used as a yoke for bearing burdens on the shoulder, కావడిబద్ద.

విహగము or **విహంగము** *n.* : A bird, an arrow, పక్షి, బాణము.

విహరణము *n.* : Roaming, a ramble, excursion, a walk for pleasure or exercise. విహారము, సంచరించడము, పర్యటనము, పరిభ్రమణము.

విహసితము : See under విహాసము.

విహస్తము *adj. Lit* : Without hands, unable to move one's hands. Perplexed, bewildered, confused, confounded. ఉద్విగ్నమైన, విహ్వలమైన, వ్యాకులమైన.

విహాయసము *n.* : The sky, ఆకాశము.

విహాయితము *n.* : A gift, donation దానము ఇవ్వడము, ఈవి.

విహారము *n.* : A walk for pleasure or exercise, a tour, trip, ramble, roaming, play, pastime, sport, excursion, వేడుకగా తిరుగుట, సంచారము, భ్రమణము, కేళి. లీల, యాత్ర.

విహాసము or **విహసితము** *n.* : A gentle laugh, a smile, చిరునవ్వు.

విహితము *adj.* : Ordered, prescribed, ordained, విధింపబడిన. Fit, proper, right, orderly, necessary.

విహీనము *adj.* : Destitute of, devoid of. లేని.

విహ్వాలము *adj.* : Disturbed, discomposed, disquieted, agitated, affected with fear, sorrow, & c. **విహ్వాలత** or **విహ్వాలత్వము** *n.* : Disturbance, disquiet, perturbation.

వీక or **వీకు** *n.* : Strength, బలము. Valour, courage, శౌర్యము, ధైర్యము. Joy, exhilaration, enthusiasm, ఉత్సాహము. Pride, haughtiness, విజృంభణము, గర్వము, ఉన్నతి.

వీక్ష *n.* : Sight, view. చూపు, దృష్టి. **వీక్షణము** *n.* : Seeing, అవలోకనము, చూచుట.

వీగు *v.n.* : To rejoice, to be enthusiastic, ఉత్సహించు. To be proud, నిక్కు.

వీచి or **వీచిక** *n.* : A wave, తరంగము.

వీచు *v.n.* : To blow, as the wind, to spread, గాలివిసరు, .

వీజనము *n.* : A fan. విసరుకర్ర.

వీటతటము, వీటతాటము or **విటతాటము** *adv.* : Piecemeal. చిన్నాభిన్నము.

వీటి *n.* : Plunder, booty, కొల్ల, దోపుడు. **వీటిబోవు** *v.n.* : To become blameworthy. దూషితమగు, నిందితమగు. to be lost, నష్టమగు. To become useless, vain or unprofitable, వ్యర్థమగు.

వీటి or **వీని** : The plural inflec. of ఇవి these.

వీటి or **వీటిక** *n.* : The betel leaf and nut. తాంబూలము. వీటీకరండము a paun-daun, or tray.

వీడియము, వీడెము, వీడ్యము, విడియము,విడెము or **విడ్యము** *n.* : Betel leaf with arecanut, & c. తాంబూలము.

వీడు *pron.* : This man. మనుష్యుడు. *Plu.* : వీరు infl. వీని.

వీడు *n.* : A city, పట్టణము. A remuneration, a complimentary present. పారితోషికము, కట్నము.

వీడు *v.n.* : To be separated, loosened or unfastened, విడిపోవు, విడిచిపెట్టు, వదలు. To be fulfilled, కొనసాగు. To increase, prosper. **వర్ధిల్లు** *v.a.* : To cause to be separated, వీడజేయు.

వీడెము : Same as వీడియము.

వీణ *n.* : A kind of musical instrument resembling a lute. **వీణావాదుడు** *n.* : One who plays on the lute. వీణె వాయించువాడు.

వీణము or **వీణాము** *n.* : A thin or fine cloth. సన్నవస్త్రము.

వీణియ, వీణె, వీనియ or **వీనె** *n.* : The follicle or bag in which musk is produced, a pod of musk. మోరుచెంగు, రుద్రవీణ a sort of lute.

వీతము *adj.* : Gone, past; devoid of; tranquil, quiet. గతమైన, పోయిన, శాంతమైన, వీతనిద్రులై ceasing from sleep.

వీతి *n.* : A horse. అశ్వము.

వీతిహోత్రుడు *n.* : An epithet of the god of fire. అగ్ని హోత్రుడు.

వీతెంచు *v.n.* : To come, or blow, as the wind. గాలి మొదలైనవి వచ్చు, విసరు, వీచు.

వీధి *n.* : A street : a road, path, way. గృహపఙ్క్తి, మార్గము. **వీధి నాటకము** a kind of comedy, a farce.

వీని : The genitive of వీడు this man, or of **ఇవి** these things. వీనియొక్క. వీనిని acc. of or వీడు or ఇవి.

వీనియ or **వీనె** : See under వీణియ.

వీను *n.* : The ear, చెవి. Fame, ప్రసిద్ధి, **వీనుమిగులు** *v.n.* : To become famous, ప్రసిద్ధికెక్కు.

వీపు *n.* : The back, పృష్ఠము, చరమాంగము, వెనుకమేను. వీపు చూపు to show one's back, to flee, పారిపోవు.

వీప్స *n.* : Reiteration, repetition, ద్విరుక్తి, వచ్చె వచ్చె, తినెతినె, చెట్టుచెట్టు అనుట. వీప్సయా reiteratedly, frequently. పౌనఃపున్యేన, మళ్లీ మళ్లీ.

వీయము : Same as వియ్యము.

వీర *n.* : A woman who has a husband and sons. Also, same as వీరము.

వీరణము or **వీరాణము** A double drum, used at weddings, ఆనద్ధవిశేషము.

వీరము *adj.* : Heroic, brave, exalted. శూరమైన, శౌర్యము గల, ఉత్తమమైన, వీరస్వర్గము the Olympus or Elysium of heroes. **వీరత్వము** *n.* : Heroism, courage, valor, శూరత్వము. **వీరపత్ని** *n.* : A hero's wife. **వీర వైష్ణవుడు** *n.*: An extremely bigoted or orthodox Vaishnavaite. వైష్ణవులలో నిండా పట్టు గలిగియుండే వాడు. **వీరశైవము** *n.* : Ultra-orthodox Sivaism. శివ మతములో నిండా కరుకుగా నుండుట.

వీరిడి : Same as వేరిడి.

వీరు *pron.* : These persons. వీండ్రు. వీరికి to these persons.

వీరుత్ *n.* : A creeper, a tendril. లత, తీగె. **వీరుధము** *n.* : An arbor of vine creepers. A sprouting branch, చిగురుకొమ్మ.

వీరుడు, వీర్యము : See under వీరము.

వీలు *v.n.* : To be of use, ఉపయోగించు. *adj.* : Convenient, practicable, అనుకూలము. *n.* : An expedient, convenience; success, facility, practicability, possibility, వాటము, పొసగుపాటు, అనుకూలము.

వీలు or **వ్రీలు** *v.n.* : To split, burst asunder, as a ripe fruit. విచ్చు, పగులు, చీలు.

వీవన or **వీవెన** *n.* : A fan, తాలవృంతము, విసరుకర్ర. A whisk, సురట. *n.* : Wind గాలి.

వీసము *n.* : The fraction called one sixteenth, the sixteenth part of anything. వడ్లగింజయెత్తు బంగారము.

వీసె or **వీసియ** *n.* : A weight equivalent to 120 tolas, or of a maund.

వు *Affix.* : A termination added to some nouns and verbs, as ధేనువు, వచ్చెదవు.

వృంతము *n.* : The foot, stalk or pedicle of a leaf or flower, తొడిమె.

వృకవము *n.* : A wolf. తోడేలు. **వృకోదరుడు** *n.* : Wolfbellied, voracious as a wolf : an epithet of Bhima, భీముడు.

వృక్షము A tree. చెట్టు. **వృక్షవాటిక** *n.* : A grove or garden.

వృజినము *n.* : Sin, పాపము.

వృతము *adj.* : Covered, screened, ఆవరింపబడిన. **వృతి** *n.* : A hedge, fence, వెలుగు. **వృత్తము** adj. Round, circular, globular, full orbed. **వృత్తాంతము** *n.* : Intelligence, news, tidings, a story, narrative. Detail, particulars. వివరణము, వార్త, జనరవము, సమాచారము, ప్రస్తావము. **వృత్తి** *n.* : Being, existence, Livelihood, జీవనోపాయము, జీవనము, వర్తనము, కాయికము, కులకాయికము, నడవడిక.

వృత్రహుడు *n.* : A name of Indra. ఇంద్రుడు.

వృత్రుడు *n.* : An enemy. The name of an Asura.

వృథా or **వృథ** *adj.* : Vain, empty, fruitless. *adv.* : In vain, uselessly, వ్యర్థముగా.

వృద్ధ (from వృధ్ to increase, to grow.) *adj.* : Increased, extended, improved. Old. **వృద్ధకావేరి** the main stream of the Kaveri. **వృద్ధగోదావరి** the main stream of the Godavari. **వృద్ధత్వము** *n.* : Old age. వార్ధక్యము. **వృద్ధశ్రవుడు** *n.* : An epithet of Indra. ఇంద్రుడు. **వృద్ధాప్యము** old age. ముసలితనము. **వృద్ధి** *n.* : Increase, augmentation, extension, పెరుగుట, అభివృద్ధి. Plenty, abundance, prosperity.

వృశ్చికము *n.* : A scorpion. తేలు. The Sign Scorpio of the zodiac.

వృషణము *n.* : A testicle, అండము, వట్ట.

వృషభము *n.* : A bull. ఆబోతు. The sign Taurus, వృషభరాశి. *adj.* : In compounds, excellent, best of its kind, pre-eminent. **వృషధ్వజుడు** or **వృషభాంకుడు** *n.* : A name of Siva, శివుడు.

వృషలుడు *n.* : A Sudra, శూద్రుడు. A wretch, పాపాత్ముడు.

వృష్టి *n.* : Rain, వర్షము, వాన.

వృష్ణి *n.* : One of the descendants of Yadu. ఒక యాదవుడు. Krishna, కృష్ణుడు. Indra, ఇంద్రుడు.

వెంగడము *adj.* : Reverse, contrary, opposite. విపరీతమైన, విరుద్ధమైన.

వెంగలి, వెంగళి or **వెకలి** *n.* : An ignorant man, మూఢుడు. A stupid man, జడుడు. A mad man, fool, idiot. వెర్రివాడు, అవివేకి. **వెంగలితనము** *n.* : Folly, madness, వెర్రితనము.

వెంచ *n.* : A lake or pool మడుగు.

వెంట *n.* : Business, కార్యము. An affair, విషయము. Away, మార్గము. Manner, విధము. Hunting, the chase, వేట.

వెంటము *n.* : Pleasure, joy, వేడుక, కుతూహలము.

వెంటి *n.* : A straw rope. మెలిబెట్టిన కసపుదారము, కసపురి. **వెంటిగొను** *v.n.* : To be twisted, పిరిగొను.

వెంటిక *n.* : A hair, వెంట్రుక or వెండ్రుక *n.* : A hair, కేశము.

వెంట్రువ *n.* : A kind of mongoose. ముంగిసలో భేదము.

వెండి *n.* : Silver, రజితము. **వెండికొండ** or **వెండిగుండు** *n.* : The silver mountain; a name for Kalasa, రజతాద్రి.

వెండి or **వెండియు** *adv.* : Besides, and, further, మరిన్ని. Again, once more, తిరిగి, మరల. Then, after, పిమ్మట.

వెండ్రుక : See under వెంటిక.

వెంపర *n.* : Plague, trouble, annoyance, పీడనము. Killing, హింస.

వెంపలి *n.* : The Purple Galega. A small wild shrub with a pink flower and a leaf resembling that of the Indigo plant. బాణ పుంఖి, మణికాచము.

వెంబడి *n.* : The back part or side. వెంట, వెంబడి, వెంబడిని or వెంబడిగా adv. and postposition. Behind, after, following, with, along with, through.

వెంబర or **వెంబరి** *n.* : A fool, అవివేకి, A wicked person, దుంష్టుడు, దుష్టురాలు. A mad man, వెర్రివాడు. దుష్టాగ్రేసరుడు. A very stupid man, మూఢాగ్రేసరుడు.

పెకలి or **పెక్కలి** *n.* : A foolish woman or man, వెర్రిది, వెర్రివాడు. మూఢుడు. An eager man, ఆసక్తుడు.

వెక్క *n.* : Heat, వేడిమి.

వెక్కసము *n.* : Excess, an extreme. మిక్కుటము. Satiety, glut, fullness, gorge, plethora. Nausea, loathing, repugnance, disgust, dislike, చీదర, అసహ్యము, దుస్సహత్వము.

వెక్కిరించు *v.n. & a.* : To jeer, scoff at, ridicule, mimic, అపహసించు, వికార చేష్టలు చేయు.

వెక్కిలి or **వెక్కిలి** *n.* : Hiccough, retching, హిక్క. *plu.* : వెక్కిళ్లు.

వెక్కివెక్కి యేడ్చు *v.n.* : To sob in crying, ఎగ ఊపిరి విడుచుచు ఏడ్చు.

వెక్కు *v.n.* : To hiccup. వెక్కిలి విడుచు. To sob in crying.

వెక్కుడుతీగె *n.* : The vegetable called Heartpea జ్యోతిష్కాన, జ్యోతిష్మతి.

వెక్కురు *adj.* : Ugly, odd, queer. వికారమైన.

వెగచు *v.n.* : To sob in crying, వెక్కు.

వెగటు *n.* : Harshness, or acerbity of taste. Abhorrence, loathing, dislike, repugnance, అనిష్టము. అసహ్యము, చీదర.

వెగడు *n.* : Torpidity, amazement, astonishment, confusion of mind. నిశ్చేష్టత, తల్లడము, తడబాటు.

వెగ్గల *n.* : Excess, much. మిక్కుటము, అధికము.

వెచ్చించు : See under వెచ్చము.

వెచ్చ *n.* : Heat, warmth, వేడిమి. Fever, జ్వరము, కాక.

వెచ్చము *n.* : Expenditure, expense, వ్యయము. Purchasing petty articles for household use on credit. **వెచ్చపడు** or **వెచ్చమగు** *v.n.* : To be spent, వ్యయమగు.

వెజ్జు *n.* : A physician or doctor, వైద్యుడు. **వెజ్జురాలు** *n.* : A female doctor, వైద్యురాలు.

వెచ్చు : See under వెచ్చ.

వెట్ట *n.* : Warmth, heat, sunshine, heat of the body. వేడిమి, ఎండ. The hot season, ఎండకాలము Enmity, విరోధము, పగ.

వెట్టము *n.* : An enemy, a foe, శత్రువు.

వెట్టి or **వెట్టిపని** *n.* : Drudgery, unpaid work. కూలిలేక చేయుపని. **వెట్టివాడు** n. A serf, drudge, or hereditary public slave.

వెడ *adj.* : Trifling,petty, mean, base, అల్పము, తుచ్ఛము. Useless, fruitless, vain, కొరగాని, వ్యర్థమైన. Wrong, erroneous, wicked. Excessive. చెడు, మిక్కుటమైన.

వెడగు or **వెడంగు** *adj.* : Foolish. వెర్రి, పిచ్చి, అవివేకమైన.

వెడద or **వెడంద** *adj.* : Wide, broad, extensive, large, big. వెడల్పైన, విశాలమైన, స్థూలమైన, లావాటి.

వెడలచెట్టు *n.* : A kind of plant, *Gaertnera racemosa*.

వెడలు *v.n.* : To come out, go out, set out, start, బయలువెళ్లు. **వెడలుపు** or **వెడల్పు** *n.* : Extent, breadth, width, వైశాల్యము, విశాలత. *adj.* : Broad, extensive, విరివి.

వెడ్డు *n.* : Cunning, hypocrisy. కపటము. Deceit, వంచన. **వెడ్డరి** *n.* : A cunning person, a hypocrite, కపటి, వంచకుడు.

వెణద : Same as వెడద.

వెణుతురు : Same as వెలుతురు చెట్టు.

వెత or **వెతారము** *n.* : Pain, grief, distress. మనోదుఃఖరూపమైన విచారము బాధ, దుఃఖము. **వెతలజిక్కు** *v.n.* : To pine with grief.

వెతకు, వెతుకు, వదకు, వెదుకు, వెతుకులాడు, వెదుకులాడు or **వెదుకులాడు** *v.a. & n.* : To seek, search for, look for, అన్వేషించు.

వెద *n.* : Sowing of the seed, విత్తుట, విత్తులు చల్లడము. The rutting season, పశుఋతువు, ఫలించుకాలము. వెదబడ్డది the seed is sown. **వెద చిందు** *v.n.* : To spread, వ్యాపించు. **వెదపెట్టు** *v.a.* : To scatter, sow, as

seed, చల్లు, విత్తు. To impregnate. గర్భాదానము చేయు.

వెదకు : See వెతకు. **వెదకుడు** *n.* : Searching, వెదకుట. అన్వేషణము.

వెదురు *n.* : The bamboo. పోతువెదురు the male bamboo. పెంటివెదురు the female bamboo. **కాకివెదురు** a kind of reed.

వెధవ *n.* : Corruption of విధవ.

వెనక : Same as వెనుక.

వెనకయ్య (వినాయక) *n.* : Vinayaka, another name of Ganesa. విఘ్నేశ్వరుడు.

వెనకు : Same as వెదకు. వెనకుడు Same as వెదకుడు.

వెను : Same as వెన్ను. వెనుక, వెనక or వెన్క. (from వెను) *n.* : The back part or side, the rear, పశ్చాద్భాగము. The front, ముందు. **వెనుదీయు** *v.n.* To turn back, retreat, వెనుకకు మరలు. **వెనుబడు** or **వెన్బడు** *v.n.* : To be grieved, to be sorrowful, విషాదించు, ఖేదపడు. **వెనువెంట** *adv.* : Along with, మిక్కిలి వెంబడి.

వెన్న *n.* : Butter, నవనీతము. **వెన్నవెదురు** *n.* : A kind of herb. ఒకవిధమైన కూరాకు, విశల్య.

వెన్ను *n.* : The back. వీపు. An ear of corn. **వెన్నుదన్ను** *v.n.* : To stand behind, వెనుకనిలుచు. *v.a.* : To follow, pursue, వెంబడించు. **వెన్నుపట్టె,** వెన్నుగాడి, వెన్నుబద్ద or వెన్నుమ్రాను *n.* : The roof tree, the chief beam or ridge of the roof. మొగటి వాసము, ఇంటి నడికొప్పు మ్రాను. **వెన్నుపాము** *n.* : The spinal marrow, కుండలి, వెన్ను ఎముకలో నుండే మూలగ. **వెన్నుపూస** The spine, వీపునడిమి యెముక. One joint of the backbone. వెన్నెముకలోని ఒక గణుపు. **వెన్నెముక** *n.* : The spine or backbone. కశేరుక. **వెన్నంటు** or **వెన్నంటిపోవు** *v.a.* : To pursue closely, to follow. వెంబడించిపోవు.

వెన్నుడు *n.* : Vishnu, Krishna.

వెన్నెల *n.* : Moonlight. చంద్రిక. A kind of salutation, ఒకవిధమైన నమస్కారము. **వెన్నెలరేడు** or **వెన్నెల రాయడు** *n.* : The lord of moonlight, i.e., the moon.

వెప్పు *n.* : Heat, warmth. వేడిమి. **వెమ్మ** *v.n.* : To become heated, to be burnt, to pine with sorrow, తప్తమగు, తాపమునొందు.

వెయ్యి, వెయి or **వేయి** *n.* : A thousand, సహస్రము. వేయిమంది a thousand persons.

వెర *n.* : Fear, terror, horror. భయము, భీతి. Weight, heaviness, భారము. Wonder, ఆశ్చర్యము.

వెరక *n.* : A hair, గాలినాడెడువెరకల.

వెరగు *n.* : Surprise, astonishment, wonder, ఆశ్చర్యము.

వెరజు, వెరంజు or **వెరజాడు** *v.a.* : To steal, plunder; to take by large

handfuls. దొంగిలించు, మ్రుచ్చిలించు, జారుకొను, జుఱ్రుకొను.

వెరపు : See under వెర.

వెరవదాలు *n.* : A kind of rice, which requires little irrigation. నిండానీళ్లు అక్కరలేని ఒకవిధమైన వడ్లు.

వెరవు or **వెరువు** *n.* : A contrivance, expedient, device. ఉపాయము. Skill, cleverness, నేర్పు. Livelihood, జీవనోపాయము. Manner, mode, way, విధము.

వెరసి *n.* : The total, the sum, the whole, లెక్క మొత్తము. The last thing, కడపటిది. వెరసిమాట the lost word, the final decision, కడపటిమాట.

వెరసు *n.* : A line or row of figures in Arithmetic. అంకెలు లోనగు వాని పఙ్క్తి.

వెరువు : See వెరవు.

వెఱ్ఱి *n.* : Madness, insanity, పిచ్చి Folly, frenzy, అవివేకము. A mad man, a fool. పిచ్చివాడు, పిచ్చిది, ఉన్మత్తుడు, అవివేకి, తెలివిలేనివాడు.

వెల *n.* : Price, value, rate. విలువ, మూల్యము. A stake on a race or gamble. పందెము.

వెలగ *n.* : The Wood-apple or Eephant apple. కపిత్థము. **వెలగకాయ** or **వెలక్కాయ** *n.* : The fruit called the wood-apple. కపిత్థఫలము, వెలగ పండు.

వెలచు *v.a.* : To clean, purify, శుద్ధముచేయు, శుద్ధిచేయు, తోము.

వెలది, వెలంది or **వెలదుక** *n.* : A damsel, maid, lady. స్త్రీ. Brightness. ధాళధళ్యము. వెలది adj. Pure, నిర్మలము.

వెలనాడు or **వెల్నాడు** *n.* : The name of a subdivision of the Telugu country in ancient time.

వెలపర *n.* : A shrub with a large coarse fruit.

వెలవెల or **వెలుపల** *n.* : The outside, exterior.

వెలమ *n.* : The name of a caste of ancient hill chieftains. వెలమలు or వెలమవారు people of that caste.

వెలయు *v.n.* : To shine, be splendid. ప్రకాశించు, ఒప్పు. To be pleased. ప్రసన్నతనొందు.

వెలరు *n.* : Whiteness, తెల్లన. **వెలరారు** or వెలరుపారు *v.n.* : To become white, తెల్లనగు. To shine, ప్రకాశించు. To turn pale, వెలవెలపోవు.

వెలలు వెలలుచు : Same as వెడలుచు.

వెలవ *n.* : Rice water, gruel, కాపుదుగంజి.

వెలవెడాలు or **వెలువెడాలు** *n.* : A kind of grain, ధాన్యవిశేషము.

వెలవెలన *n.* : Paleness, వైవర్ణ్యము. **వెలవెలని** adj. Pale, Colourless, wane, తెల్లబోయిన.

వెలారించు, వెలారుచు or **వెలార్చు** *v.a.* : To push out, send out, వెడలించు. To throw away, cast off, get rid off. పోగొట్టు. to make known, to show, బయలుపరుచు.

వెలి : Whiteness, తెలుపు. the outside or exterior, బయట, బాహ్యము. the external surface of the body, దేహము యొక్క బహిఃప్రదేశము. Publicity, బయలుపాటు. **వెలికిల** *adv.* : Supine, lying on the back, ఉత్తానముగా. వెలికలబడు To lie on the back, వీపు క్రిందుగా పరుండు. **వెలివేయు** or **వెలిపెట్టు** *v.a.* : To eject or excommunicate from a caste or sect. బహిష్కరించు.

వెలికి *n.* : The name of a tree called Vengueria spinosa, గంధపిండీతకము.

వెలిచె, వెలిచియ or **వెల్చె** *n.* : A sort of quail, called Elche in Hindustani. వర్తకమనే పక్షి.

వెలితి or **వెల్తి** *n.* : Deficiency, want, looseness, thinness, తక్కువ, లోపము, విరళత్వము, తరుచుదనములేమి.

వెలియు *v.n.* : To stop, cease, go off, as rain. వర్షము విడుచు. To fade, చాయపోవు.

వెలిసె or **ఎలిసె** *n.* : That part of a beam which just out beyond the wall, the eaves. ఇంటిచూరు.

వెలు *adj.* : Another form of వెలి. **వెలుక** *n.* : Whiteness, తెల్లన.

వెలుగు or **వెలుంగు** *v.n.* : To shine or give light. ప్రకాశించు. **వెలుగురేడు** *n.* : The lord of light, i.e., the sun.

వెలుగు or **వెలు** *n.* : A hedge, fence, enclosure. పెరడు మొదలగువానికి కంపతోవేసిన ఆవరణము.

వెలుచ or **వెల్చ** *n.* : A serpent, snake. సర్పము.

వెలుచు (for వెడలుచు.) *v.a.* : To drive. తోలు. వెలుచు or వెలిపించు *v.a.* : To drive out, వెడలించు. **వెలుపుడు** *n.* : The act of rolling thread, నూలువెలుచుట.

వెలుతురు or **వెల్తురు** (from వెలుగు) *n.* : Light, lustre. ప్రకాశము. వెలుతురు మొగులు white clouds, తెల్లని మేఘములు. **వెలుతురు చెట్టు** *n.* : A small species of Babul with pink flowers.

వెలపల *n.* : Outside. adj. Outside. బయటి. *adv.* : Outside. బయట. వెలువలించు or వెల్పలించు.

వెలుపు : Same as వెడలుపు, వెలుపించు or **వెలుపుచేయు** *v.a.* : To widen, వెడలుపు చేయు. **వెలుపు** *v.n.* : To issue, as a stream. నీరు బయలుదేరు.

వెలుమసంధి *n.* : A plant called *Leea hirta.* కాకజంఘ, దాసీవత్స, పారావతి.

వెలువడములు or **వెల్వడములు** *n. plu.* : A sort of rice, ధాన్యవిశేషము.

వెలువడు, వెలువరించు and **వెలువరుచు** : See under వెలు.

వెల్కబారు : See under వెలు.

వెల్ల *n.* : Whiteness. తెల్లదనము, ధావళ్యము, శ్వేత వర్ణము. *adj.* : White. తెల్లని, ధవళము. **వెల్లగినె** *n.* : Flax, తెల్ల అవిసె. **వెల్లాటము** or **వెల్లాటకము** (వెల్ల + అటము) *n.* :

Notoriety, publicity, ప్రసిద్ధి. **వెల్లావు** Same as కామధేనువు. వెల్లవేయు to white-wash. **వెల్లుల్లి** (వెల్ల + ఉల్లి) *n.* : Garlic. **వెల్లెలుక** *n.* : A white rat.

వెల్లకి or **వెల్లంకి** *n.* : A root, గడ్డ, వేరు. వెల్లకి or వేరువెల్లంకులు root and all.

వెల్లకిల or **వెలికిల** *adv.* : Supinely, with the face upward, ఉత్తానముగా, వెల్లకిల వేయు to turn on the back.

వెల్లడి *n.* : Openness, publicity, బయలు, ప్రసిద్ధి. Emptiness. శూన్యత.

వెల్లాయి or **వెళ్లాయి** *n.* : The steam of water used in bleaching cotton cloth. గంజి పెట్టుట, చలవచేయుట.

వెల్లి, వెల్లిక or **వెల్లుక** *n.* : A flood, stream, ప్రవాహము. A series, పరంపర. Whiteness, తెలుపు. వెల్లి వేగుడు as in dawned, అరుణోదయ కాలమురాగా.

వెల్లుల్లి : See under వెల్ల.

వెల్లువ *n.* : A flood, a stream, an inundation. ప్రవాహము. A number of men, a troop, సే. **వెల్లువకట్టు** or **వెల్లువలుకట్టు** *v.n.* : To flow in streams, to form a pool, ప్రవహించు, మడుగుకట్టు.

వెల్వడు or **వెలువడు** *v.n.* : To go out, start, బయలుదేరు. **వెల్వరించు** *v.a.* To cause to start, బయలుదేరజేయు. See వెలువడములు.

వెల్వెల్ల *adj.* : Very pale, మిక్కిలి వైవర్ణ్యము.

వెవ్వేరు : See under వేరు.

వేళ్లు *v.n.* : To go, proceed, depart. To pass, or elapse. To be emitted. పోవు. **వెళ్లిపోవు** *v.n.* : To go away, depart.

వెస *n.* : Haste, speed. శీఘ్రము, త్వర. **వెసన్** *adv.* : Hastily, with haste, speedily, గ్రక్కున.

వెసనము : Same as వ్యసనము.

వెసల or **వెసలె** *n.* : A deep saucer, or shallow earthen bowl. అటిక. A cooking pot, వంటకుండ.

వేంచేయు *v.n.* : To proceed; to deign to come; to condescend to go.

వేంద్రము *n.* : Heat, either of the sun or of a pungent taste, ఉగ్రము, తాపము. **వేంద్రపడు** *v.n.* : To be hot or angry, మండిపడు.

వేకటి or **వ్రేకటి** *n.* : Pregnancy, కడుపు, గర్భము. **వేకటిమనిషి** *n.* : A pregnant woman.

వేకరము *n.* : Danger, harm, ఉపద్రవము.

వేకరి *n.* : A gypsy tribe.

వేకి *n.* : Fever. జ్వరము. మలవేకి Malaria or hill fever. లోవేకి internal fever.

వేకువ *n.* : The dawn, morning. ప్రభాతము, వేగుజాము. **వేకువజాము** *n.* : the morning watch. తెల్లవారిజాము.

వేగ *n.* : Swiftness. speed, haste, వడి, త్వర, వేగ, వేగముగా or **వేగమే** *adv.* : Speedily, hastily, quickly. శీఘ్రముగా, త్వరగా.

వేగరి : See under వేగు.

వేగి *n.* : A tiger, పులి. *n.* : A horse. Lit. that which goes fast.

వేగి or **వేగిస** *n.* : A tree. సర్జక వృక్షము, రక్తబీజి. Various kinds are called జిట్టవేగి and ముల్లువేగి.

వేగి, వేగీ or **వేగినాడు** *n.* : The country round Rajamundry రాజమహేంద్ర వరము చుట్టునుండు దేశము.

వేగించు : See under వేగు.

వేగిరము *n.* : Haste, speed, swiftness. త్వర, శీఘ్రము *adv.* : Quickly, త్వరితము. **వేగిరపెట్టు** *v.a.* : To cause to hasten, to expedite, త్వరపరుచు.

వేగు *v.n.* : To dawn. తెల్లవారు, ఉదయమగు. To watch without sleeping, నిద్రమేలుకొనియుండు, జాగారము చేయు. **వేగు, వేగువాడు, వేగులవాడు** *n.* : A spy, scout. చారుడు, హర్కారా. **వేగరి** *n.* : A messenger, spy, scout, చారుడు, హర్కారా, వేగులవాడు. **వేగుచుక్క,** వేగురుచుక్క or వేకువచుక్క *n.* : The morning star, planet Venus, శుక్రుడు. **వేగుజాము** *n.* : The morning watch. రాత్రి. నాలుగవ జాము, వేకువజాము, తెల్లవారుజాము. వేగుప్రొద్దు.

వేగురు *n.* : A thousand persons, వెయ్యిమంది.

వేచు *v.a.* : To fry, or grill. To torment, persecute, grieve. To wish for, hope, expect, watch for, వేయించు, వేగజేయు, వేధించు, అపేక్షించు, కనిపెట్టు, ఎదురు చూచు.

వేగురు *n.* : A thousand persons, వెయ్యిమంది.

వేచు *v.a.* : To fry, or grill. To torment, persecute, grieve. To wish for, hope, expect, watch for, వేయించు, వేగజేయు, వేధించు, అపేక్షించు, కనిపెట్టు, ఎదురుచూచు.

వేగురు *n.* : A thousand persons, వెయ్యిమంది.

వేట *n.* : Hunting, the chase. మృగయ, అడవిలోని మృగపక్షులను చంపడము. A sheep or goat set apart for slaughter. గొర్రె, మేక, మేకపోతు. పొట్టేలు.

వేటికి or **వేనికి** *n.* : To which things : the dative plural of ఏవి which things.

వేటు or **వ్రేటు** *n.* : A blow, a stroke, A shot, the discharge of a gun or cannon, దెబ్బ, తాకు, తుపాకి మొదలైన వాటిని ఒకతేప కాల్చడము. **వేటులాడు** or **వేట్లాడు** *v.n.* : To fight, to deal blows.

వేడబవు *n.* : Curiosity, wonder, amusement. వింత, వేడుక, చోద్యము. A trick, trickery, deceit, మాయ, వంచన. A mask, వేషము.

వేడము or **వేడెము** *n.* : Riding or running round in a ring, మండలగతి, చక్రాకృతిగా తిరగడము. To go round, చుట్టివచ్చు.

వేడి *n.* : Heat, warmth, వేడిమి, ఉష్ణము, తాపము. Sharpness, చురుకు. Brightness, తేజము.

వేడు *pron.* : Who ? ఎవడు ?

వేడు *v.a.* : To pray, beseech, entreat, solicit, beg for, ask for. To wish, desire, బతిమాలుకోరు, కోరు, అడుగు, యాచించు.

వేడుక or **వేడ్క** *n.* : A spectacle, show, display, pomp, feast, festival. Curiosity, interest, joy, glee, delight. కుతూహలము, సంతోషము, వినోదము, సంబరము, ఇచ్ఛ, అభిలాష.

వీడెము Same as వేడము. **వేడెపెట్టు** *v.a.* : To cause to surround, పరివేష్టింప జేయు.

వేణి *n.* : A plait or braid of hair. Plaited tresses. జడ. A stream. నదియొక్క పాయ. A canal or channel, కాలువ. **వేణిక** *n.* : A plait or braid of hair, plaited tresses, జడ.

వేణువు *n.* : A bamboo. వెదురు. A pipe, a flute. పిల్లనగ్రోవి. **వేణులావకుడు** *n.* : A basketmaker, మేదరవాడు.

వేణ్నీళ్లు : See under వేడి.

వేత or **వ్రేత** *n.* : Throwing, casting, a toss, a throw, a cast, వేయడము.

వేతనము : Wages, hire, జీతము, కూలి.

వేతనము or **వేతసి** *n.* : A kind of reed or rattan creeper. నిచుశము, ప్రబ్బుచెట్టు, ప్రబ్బలి.

వేత్త *n.* : One who is versed in or acquainted with. తెలిసినవాడు. తత్వవేత్త one who has a knowledge of the truth.

వేత్రము *n.* : A rattan, cane, stick, staff, బెత్తము. A cane tree, a rattan tree.

వేదండము *n.* : An elephant, ఏనుగు వేదండగతి a soft pace.

వేదన *n.* : Pain, smart, ache, agony, torment, torture, distress, నొప్పి, కష్టము, వ్యధ, దుఃఖము, Perception, sensation, feeling, knowledge, తెలియడము, తెలివి.

వేదము *n.* : Knowledge, art, science, విద్య, జ్ఞానము. Divine knowledge or science, the sacred or inspired writings. The Veda or sacred books of the Hindus. **వేదాంగములు** *n.* : plu. the sciences dependant on or auxiliary to the Vedas. వ్యాకరణాదు లైన షట్ఛాస్త్రములు. They are శిక్ష, the science of prounununciation and articulation, కల్పము the detail of religious ceremonies, వ్యాకరణము grammar, ఛందస్సు prosody, జ్యోతిషము astronomy, నిరుక్తి the explanation of the difficult or obscure words and phrases that occur in the Veda. **వేదాంతము** *n.* : The theological part of the Vedas, i.e., the Upanishads, ఉపనిషత్తులు.

వేది or **వేదిక** *n.* : A terrace, a piece of raised ground, a platform. An altar.

వేదు *n.* : A stench, bad smell, వికటగంధము. A smell, గంధము. Nausea వెగటు. A disgusting word, వెగటుమాట.

వేదురు *n.* : Madness, foolishness. వెఱ్ఱి, ఉన్మాదము. A madman, fool, ఉన్మత్తుడు, మూఢుడు.

వేద్యము *adj.* : Fit to be known or evident, knowable, తెలియదగిన. ఇది తమకు వేద్యమగును it will be clear to you.

వేధ *n.* : A name of Brahma, బ్రహ్మ. A learned man, విద్వాంసుడు.

వేధము *n.* : Pain, grief, బాధ, పక్కవేధలు, లేక, పార్శ్వవేధలు obstacles, hindrances.

వేనలి *n.* : A braid of hair, a woman's hair tied in a tuft, a queue. జడ, కొప్పు. A hair, వెంట్రుక.

వేనవేలు : See under వేయి.

వేప (from వేము.) *n.* : The Margosa or Neem tree, నింబవృక్షము.

వేపథువు *n.* : Tremor, trembling, tremulousness, కంపము.

వేపి or **బేపి** *n.* : A dog. కుక్క.

వేపు *v.a.* : To fry, roast, bake. వేయించు, వేచు.

వేబోక : Same as వేగుబోక. See under వేగు.

వేమము *n.* : A loom. సాలెవాడు నేయు పలక, నేతపలక, మగ్గము.

వేము *n.* : The Margosa or Neem tree నింబవృక్షము, See వేప.

వేముడు or **వేముడు** *n.* : A name used for God. దేవుడు.

వేయి, వేయి or **వెయ్యి** *pron.* : A thousand, సహస్రము. Plu. వేలు. **వేనవేలు** *n.* : (వేలు + వేలు) Many thousands అనేకవేలు.

వేయించు *v.a.* : To fry, heat, warm, roast, bake. వేగునట్లుచేయు.

వేయు *v.a.* : To throw, cast, or fling. To discharge a missile weapon, or fire arms. To let drop, దిగవిడుచు. To place, put, put on, as a dress. ఉంచు.

వేరియ *n.* : A tack in sailing, వేరియ ఫిరాయించు to make a tack or turn.

వేరు *n.* : Separation, division, విభాగము, విభజన. Difference, distinction. భేదము *adj.* : Other, another, అన్యము. **వేరుపాటు** or **వేర్పాటు** *v.n.* : Separation. భేదపడుట. Enmity, విరోధము, Difference, distinction, భేదము. వేరుపోవు Same as వేరుపడు. వారు వేరు పడినారు. they separated.

వేరు *n.* : A root మూలము. plu. వేరులు or వేళ్లు. **వేరిడి** *n.* : A fool, a mad man అవివేకి, వెఱ్ఱివాడు, వెఱ్ఱి స్త్రీ. **వేరుసెనగ** *n.* : The groundnut. వేరునకాచే సెనగలు.

వెల *n.* : A limit, boundary, the sea-shore, పొలిమేర, సముద్రపు చెలియలి కట్ట. An inundation of the sea, ఉప్పెన. Painless death, అనాయాస మరణము.

వేలము *n.* : A camp, శిబిరము, పాళెము, దండుదిగియుండుచోటు.

వేలము or **వేలాము** *n.* : An auction. **వేలముపాడు** or వేలమువేయు.

వేలార్చు *v.a.* : To throw away, cast off, get rid of. పోగొట్టు.

వేలిమి *n.* : A burnt offering, హోమము. **వేలిమి కట్టెలు** firewood used in a burnt sacrifice. రక్ష.

వేలు, ప్రేలు, వేలాడు or **ప్రేలాడు** *v.n.* : To hang, to be suspended, to dangle, లంబితమగు, వేలబడు or ప్రేలబడు.

వేలు *pron.* : Thousands. సహస్రములు.

వేలు or **ప్రేలు** *n.* : A finger, to toe, a claw, An inch. అంగుళము, పెనువేలు or బొటనవేలు the thumb or great toe.

వేలుచు, వేల్చు or **ప్రేల్చు** *v.a.* : To offer up a burnt sacrifice. హోమము చేయు infin. **వేల్వ,** వేల్పించు *v.a.* : To cause to offer a burnt offering. హోమము చేయించు.

వేలుపు or **వేల్పు** *n.* : A god or goddess, దేవుడు, దేవత. ఇలవేల్పు a god of this world, i.e., a Brahmin. ఇలవేల్పు a patron saint, a genius or household god. వేలుపుటన్ను a goddess దేవతాస్త్రీ.

వేల్మిడి or **ప్రేల్మిడి** *n.* : A snap or sound of the thumb and finger, చిటికె.

వేల్లనము *n.* : surrounding, వేష్టనము. Shaking కదలడము, చలనము, ఊగడము.

వేళ *n.* : Time, a time, period or opportunity, కార్యోచిత సమయము. కాలము. తరి, ఈవేళ to day, this time. **వాడు వేళాపాళాచూడడు** he does not care for time or season. **వేళము** *adv.* : Quickly, త్వరితముగా.

వేళాకోళము *n.* : Intricacy, చిక్కు Ridicule, derision, joking, పరిహాసము.

వేవిలి or **వేవిలిచేను** *n.* : A field ploughed last year but this year lying fallow. నిరుడు దున్ని, నిలిపిన పొలము.

వేవిళ్ళు *n.* : The longing, sluggishness and other affections of a pregnant woman. గర్భిణీ స్త్రీ యొక్క వాంత్యాది వికారములు.

వేవు : Same as వేగు to down వేపుజాము Same as వేగుజాము or వేకువజాము See under వేగు.

వేవురు : Same as వేగురు.

వేశము *n.* : A house in general, గృహము. The abode of harlots.

వేషము or **వేశము** *n.* : Dress, garb, habit, a fashion or manner of dress, costume, a disguise or guise.

వేష్టనము *n.* : Surrounding, encompassing చుట్టుకొనడము. **వేష్టము** *n.* : Gum, resin. బంక. A hedge all round, చెట్టువెలుగు, **వేస్టువ** *n.* : A garment, దోవతి.

వేసంగి, వేసంగి or **వేసవి** *n.* : The summer, the hot season, ఎండాకాలము, గ్రీష్మర్తువు. వేసంగి సెలవులు midsummer holidays.

వేసట *n.* : Fatigue, weariness, vexation, అలయిక, అలసట, శ్రమము.

వేసదము *n.* : A mule కంచరగాడిద A kind of hawk, ఒక విధమైన డేగ.

వేసము : Same as వేషము plu. వేసాలు.

వేసరము *n.* : A mule. వేసడము. n. Fatigue, trouble, vexation, శ్రమము.

వేసవి : Same as వేసంగి.

వేస్త్రము : Same as వేసడము.

వైకక్షము or **వైకక్ష్యము** *n.* : A garland worn like a sash. జందెమువలె వేసికొను పూదండ.

వైకటికుడు *n.* : A lapidary, రత్నములు సానబట్టేవాడు.

వైకల్పికము *adj.* : Doubtful, alternative, optional, వికల్పముచేత కలిగిన, సందిగ్ధమైన, పక్షాంతరమైన.

వైకల్యము *n.* : Lameness, mutilation. Deficiency, defect. Agitation, flurry, confusion, perturbation, వికలత, వికలత్వము, వికృతభావము. అంగవైకల్యము maimedness or lameness. చిత్తవైకల్యము confusion of mind, blindness of heart.

వైకుంఠము *n.* : The paradise of Vishnu. విష్ణువుండెడి స్థానము మా తండ్రికి వైకుంఠ ప్రాప్తి అయిన తరువాత after the death of my father.

వైకృతము *adj.* : Changed, modified, వికృతినొందిన, మారురూపుగల.

వైఖరి *n.* : Manner, appearance, way రీతి, విధము.

వైఖానసుడు *n.* : A monk వానప్రస్థుడు.

వైగుణ్యము (from విగుణము) *n.* : The state of having no qualities, విగుణత్వము.

వైఘn. : The name of the stream near Madura.

వైచక్షణ్యము *n.* : Discrimination విచక్షణత.

వైచిత్ర్యము *n.* : Strangeness, peculiarity, diversity, విచిత్రత.

వైచు or **వయిచు** *v.a.* : To cast, throw, విసరివేయు To throw, down, పడవేయు.

వైజననము *n.* : The last month of pregnancy ప్రసవమగు నెల, ఈనే నెల, ప్రొద్దుల నెల.

వైజయంతము *n.* : Indra's palace. ఇంద్ర సౌధము. **వైజయంతి** *n.* : A banner, a flag. ధ్వజము. The garland of Vishnu. విష్ణుమాలిక. **వైజయంతికుడు** *n.* : A standard bearer, టెక్కము పట్టువాడు.

వైజాత్యము *n.* : The state of belonging to a different caste, విజాతిత్వము. **వైజాతితొండ** *n.* : A chameleon. ఊసరవెల్లి.

వైజ్ఞానికుడు *n.* : A skilful person, an expert. నేర్పరి.

వైడము : See వైళము.

వైడూర్యము *n. Lit.* : Pertaining to a country called విడూరము.

వైణవము *adj.* : Made of bamboo. Produced by the bamboo. వెదురుతో చేయబడిన, వెదురునబుట్టిన.*n.* : Bamboo Rice, వెదురు బియ్యము.

వైణికుడు *n.* : A player on the Veena, వీణవాయించువాడు.

వైతనికుడు *n.* : A hired labourer, a cooly, కూలివాడు, కూలికి పనిచేయువాడు.

వైతరణి *n.* : The river of fire that is said to exist in hell. The Hindu Styx. నరకమందలి నిప్పుల నది. The name of the mother of the Rakshasas or giants. రాక్షసుల తల్లి.

వైతాళిక *n.* : A melody or tune which is without a. marked time. రాగవిశేషము.

వైదగ్ధి or **వైదగ్ధ్యము** *n.* : Dexterity, subtlety, cleverness, skill. విదగ్ధత, విదగ్ధత్వము, చాతుర్యము, నైపుణ్యము, నేర్పు.

వైదర్భి *n.* : The lady born at Vidarabha, a name of Damayanti, wife of Nala or Rukmini, the wife of Krishna. నలునిభార్య; రుక్మిణి. Also a certain style of composition, రీతి విశేషము.

వైదికము *adj.* : Pertaining to the Vedas; conformable to the Vedas Canonical, clerical, sacred. **వైదిక విద్యలు** the sacred studies. **వైదికాగ్ని** the sacred fire, i.e., fire on an altar, sacrificial fire as distinguished from లౌకికాగ్ని common fire.

వైదుషి or **వైదుష్యము** *n.* : Learning, wisdom. విద్వద్భావము, విద్వాంసుని తనము, పాండిత్యము, జ్ఞానము.

వైదేహి *n.* : A title of Sita, wife of Rama, సీతాదేవి. A female merchant, వర్తకురాలు. వైదేహుడు a merchant.

వైద్యము *n.* : The art of medicine, surgery. రోగచికిత్సాశాస్త్రము. **వైద్యుడు** n. A physician or surgeon, a doctor చికిత్సకుడు, వెజ్జు.

వైధవ్యము *n.* : Widowhood. విధవాత్వము, ముండమోపితనము.

వైనతేయుడు *n. Lit.* : The son of Vinata : a name of Garuda, the Brahminy kite. గరుత్మంతుడు.

వైనము or **వయినము** *n.* : Particulars, detail, వివరణము. A convenience, expedient. ఉపాయము. a cause, కారణము. Order, క్రమము. Manner, way, విధము, మార్గము.

వైపరీత్యము *n.* : Diversity, contrariety, opposition, adverseness. విపరీతత్వము, విపర్యయము ప్రాతికూల్యము, వ్యతిక్రమము, తడబాటు.

వైపు or **వయిపు** *n.* : A direction, side, qurter, తట్టు, ప్రక్క. An expedient. convenience, way, manner, ఉపాయము, ఒడుపు, లక్ష్యము.

వైభవము *n.* : Wealth, riches, grandeur, splendour, విభవము, ఐశ్వర్యము, మహిమ.

వైమనస్యము *n.* : Aversion, dislike, estrangement, ill will, విమనోభావము, దుఃఖము నొందిన మనస్సుగలవానితనము, పగ, విరుద్ధము, స్నేహభంగము.

వైమాత్రేయుడు *n.* : A half brother by a different mother, సవతి తల్లికొడుకు.

వైమానికుడు *n.* : One who rides in a celestial car. విమానమెక్కి సంచరించువాడు.

వైమాలము *adj.* : Great, much, అధికము. వైమాలపు సిగ్గు great shame. వైమాలపు కోపము great anger.

వైయాకరణుడు *n.* : A grammarian, వ్యాకరణ శాస్త్రము తెలిసినవాడు.

వైయాత్యము *n.* : Boldness, courage, ధైర్యము.

వైరము *n.* : Enmity, hosility, antipathy, శత్రుత్వము. **వైరనిర్యాతనము** or **వైరశుద్ధి** *n.* : Revenge, retaliation, requital of injury. ప్రతీకారము.

వైరవులు, వైరాలు or **వయిరాలు** *n.* : Charcoal fire, a burning brand or coal, కట్టెలనిప్పు, అంగారము.

వైరస్యము *n.* : Ill-will, enmity, విరసత్వము, ద్వేషము.

వైరాగి *n.* : An ascetic, a devotee; a monk. విరక్తుడు, బైరాగి.

వైరి, వైరించు : See under వైరము.

వైరూప్యము *n.* : Ugliness, deformity, విరూపత.

వైల or **వయిల** *n.* : A kind of hawk.

వైలక్షణ్యము (from విలక్షణము) *n.* : Contrariety, disparity, a difference విశేషము, విలక్షణత.

వైలోమ్యము *n.* : Reversal, reading a magic spell, & c. backwards. విలోమ భావము, అనగా కొననుంచి మొదటికి చదవడము మొదలైనది.

వైళము or **వైడము** *n.* : Haste, speed, *adv.* : Speedily, శీఘ్రముగా.

వైవధికుడు *n.* : One who carries a కావడి. A hawker or pedlar, a news-bearer, a messenger. వార్తావహుడు, చిల్లర అంగడివాడు, ఉప్పుమిరప కాయలమ్మె కొనువాడు.

వైవర్ణ్యము *n.* : Change of colour, becoming pale, వివర్ణత, తెల్లబోవుట.

వైవస్వతుడు *n.* : A title of Yama. యముడు. The name of a Manu, ఒక మనువు.

వైవాహికము *adj.* : Nuptial, matrimonial, వివాహ సంబంధమై.

వైశాఖము *n.* : The name of the second lunar month, ఒక నెల పేరు. A churning staff. కవ్వము.

వైశారద్యము *n.* : Skill. విశారదత్వము, నేర్పు. Learning, పాండిత్యము.

వైశాల్యము n. Breadth, width, extent. విశాలత్వము, వెడలుపు.

వైశికము *n.* : Harlotry, a courtezan's wiles or allurements, భోగము తనము. **వైశికుడు** *n.* : A gallant, శృంగారనాయకులలో నొకడు. A licentious man.

వైశేషికము *n.* : One of the six philosphical systems (Darsanas) of the Hindus, in which seven primeval principles are maintained as existing, సప్తపదార్థములను చెప్పునట్టి తర్కశాస్త్రము, దర్శన విశేషము, షణ్మతములలో నొకటి. వైశేషికశాస్త్రము a treatise explaining this system.

వైశ్యుడు *n.* : A man of the third Hindu caste, a merchant, తృతీయం వర్ణస్థుడు, కోమటి

వైశ్రవణుడు *n.* : A name of Kubera, god of riches, కుబేరుడు.

వైశ్వదేవము *n.* : A form of sacrifice or prayers offered to all the gods of the world, పంచయజ్ఞములలో నొకటి, విశ్వదేవతలను గూర్చి చేయు హోమము.

వైశ్వానరుడు *n.* : An epithet of the god of fire. అగ్ని.

వైషమ్యము *n.* : Unevenness, inequility, విషమత్వము, అసమభావము. Enmity, శత్రుత్వము, వేరిమి.

వైషయికము *adj.* : Pertaining to the phenomenal, cognisable by the senses, విషయసంబంధమైన.

వైష్ణవము *adj.* : Relating or belonging to Vishnu. విష్ణుసంబంధమైన. *n.* : Vaishnavism, విష్ణుసంబంధమైన మతము. **వైష్ణవుడు** *n.* : A follower of Vishnu, విష్ణుభక్తుడు.

వైసారిణము *n.* : A fish, చేప, మత్స్యము.

వైసికి or **వయిసిక** *n.* : Cunning, hypocrisy, కపటము.

వైస్వర్యము *n.* : Discordance of the voice. విస్వరత్వము.

వైహాయసము *adj.* : Ethereal, heavenly. గగనసంబంధమైన.

వైహాళి *n.* : Same as వాహ్యాళి Also, Tumult. సందడి.

వోఢ *n.* : A charioteer, a cardriver తేరుగడపువాడు. A carrier మోపరి.

వ్యంగ్యము *n.* : Sarcasm, irony, covert expression of contempt, & c. అవక్షేపము, శ్లేషకథ. వ్యంగ్యోక్తి a sarcastic speech or expression. **వ్యంజకము** *adj.* : Making clear or plain, distinguishing, indicative or expressive of passion or felling. ప్రకాశమైన, సూచకమైన, బోధకమైన. **వ్యంజనము** *n.* : A mark, sign, token. గురుతు, చిహ్నము. A consonant (in grammar) హల్లు, కా అక్షరము.

వ్యక్తము *adj.* : Apparent, clear, manifest, evident, disclosed, revealed, distinct, specified, తెల్లమైన, స్పష్టమైన, ప్రకాశితమైన, తెలియబడిన.

వ్యగ్రము *adj.* : Bewildered confused. perplexed. Eager, ardent, zealous. వ్యాకులమైన, ఆసక్తిగల. **వ్యగ్రుడు** *n.* : One who is perplexed anxious, వేగిరపడువాడు.

వ్యజనము *n.* : A fan. తాళవృంతము, విసనకర్ర.

వ్యతికరము *n.* : A misfortune, calamity, reverse, grief, trouble, ఆపద, క్షోభము. వ్యసనము. విపర్యయము. Reciprocity, reciprocal action. వ్యతీహారము, పరస్పర క్రియ.

వ్యతిక్రమము *n.* : Contrariety, irregularity, transgression, wrong, క్రమ విపర్యయము, అక్రమము.

వ్యతిరేకము *n.* : Contrariety, difference, opposition, disagreement, change, విరోధము, భిన్నత, వేరు, మారు.

వ్యతీపాతము *n.* : The seventeenth of the astrological Yogas, ఒక గ్రహ యోగము, పంచాంగ యోగభేదము.

వ్యత్యయము or **వ్యత్యాసము** *n.* : Difference, భేదము. Contrariety, opposition, variation. inverted or retrograde order, విపర్యయము, వ్యతి క్రమము. వ్యత్యయముగా contrarily, విరుద్ధముగా. **వ్యత్యస్తము** *adj.* : Differing, contrary, opposite, reverse. వ్యత్యాసపడిన.

వ్యథ *n.* : Pain, soreness, ache, agony, torture, suffering, distress, బాధ, వేదన.

వ్యపదేశము *n.* : A great pretence, a notable fraud, a stratagem, మిక్కిలి కపటము, మిష, వ్యాజము.

వ్యభిచరించు *v.n.* : To go astray, తప్పి చరించు.

వ్యయము *n.* : Spending expense, expenditure. Ruin, waste, పాడుకావడము, నశించుట, నాశము, అర్థాది క్షయము, కర్చుకావడము.

వ్యర్థము *adj.* : Useless, vain, fruitless, ineffectual, నిరర్థకమైన, ప్రయోజ నములేని.

వ్యవకలనము *n.* : Subtraction of numbers. ఒక సంఖ్యలో మరొకదానిని తీసివేయుట.

వ్యవధానము or **వ్యవధి** *n.* : An covering, మరుగు, కప్పు. As intervening space, interval, delay. అవకాశము.

వ్యవసాయము *n.* : Effort, attempt, industry. ఉద్యోగము, పరిశ్రమము. Cultivation, tillage. కృషి, సేద్యము. వ్యవసాయముచేయు to cultivate, సేద్యము చేయు.

వ్యవసితము *adj.* : Ascertained, settled. నిశ్చయింపబడిన.

వ్యవస్థ *n.* : A decree, a statute, rule, law. A written extract from a code of law, a written legal opinion.

వ్యవహారము *n.* : usage, custom, వాడుక. Profession, business, occupation, trade. ఉద్యోగము. Civil administration, management of public affairs. వ్యాపారము, పని.

వ్యవహితము *adj.* : Covered, concealed, ఆవృతమైన. Parted, separated, Not immediate, not direct వ్యవధానము గల. వ్యవహితుడు *n.* : One afar off.

వ్యసనము *n.* : Grief, sorrow, affliction, passion, pain. దుఃఖము, చింత, విచారము. A fault, vice. దోషము. A calamity, విపత్తు. వెలది, జూదంబు, పానంబు, వేట, పలుకు ప్రల్లదంబును, దండంబు పరుసదనము, ధనము వమ్ముచేయుట, ఇవి సప్తవ్యసనములు.

వ్యస్తము *adj.* : Confounded, confused, వ్యాకులమైన. Separated, separate, వేరుపడిన, చెదరిన, భిన్నమైన.

వ్యస్తపదము a simple or non-compound word, (Grammar).

వ్యాకరణము *n. Lit* : analysis, విభజనము. The science of Grammar, శబ్దశాస్త్రము.

వ్యాకీర్ణము *adj.* : Scattered, tossed or thrown about or away, వెదచల్ల బడిన, చెదరిన.

వ్యాకులము or **వ్యాకులితము** *adj.* : Afflicted, sorrowful, confused, perplexed, confounded, bewildered, anxious, దుఃఖితమైన, కలతనొందిన.

వ్యాకృతి *n.* : Separation, analysis, వేరు పరుచుట explanation, exposition, విశదపరుచుట. translation into another language, భాషాంతరపరుచుట. Grammar. వ్యాకరణము.

వ్యాకోచము *adj.* : Blown, opened as a flower, వికసించిన.

వ్యాఖ్య or **వ్యాఖ్యానము** *n.* : A commentary, gloss, note, exposition, explanation. టీక, అర్థవివరణము చేయుట.

వ్యాఘట్టనము *n.* : Rubbing, friction. సంఘట్టనము, ఒరియడము.

వ్యాఘాతము *n.* : Striking, beating, a blow, దెబ్బ. An obstacle, impediment, hindrance, విఘ్నము, అభ్యంతరము. The thirteenth of the astronomical yogas పంచాంగయోగ భేదము.

వ్యాఘ్రము *n.* : A royal tiger. శార్దూలము. adj. (In comp.) Best, pre-eminent, శ్రేష్ఠము. పురుషవ్యాఘ్రుడు a noble man, పురుషశ్రేష్ఠుడు. **వ్యాఘ్రి** *n.* : A tigress.

వ్యాజము *n.* : An excuse, pretence, deceit, fraud. మిష, నెపము, కపటము. **వ్యాజనింద** Praise in the guise of blame. A figure of rhetoric. నిందాస్తుతి, అలంకారభేదము.

వ్యాజ్యము or **వ్యాజ్యెము** *n.* : A law-suit, case; dispute, contention, litigation. వివాదము, తగవు. **వ్యాజ్యగాడు** *n.* : A disputant, a contending party in a law-suit. వ్యాజ్యగాండ్రు the parties, plaintiff and defendant.

వ్యాధి *n.* : Disease, sickness, disorder. రోగము, తెవులు.

వ్యాధుడు *n.* : A fowler, a hunter. బోయవాడు A wicked or cruel man, దుష్టుడు.

వ్యానము *n.* : That one of the five vital airs, which pervades the whole body, సర్వశరీరవ్యాపిగానుండే వాయువు.

వ్యాపకుడు, వ్యావనము : See under వ్యాపించు.

వ్యాపాదము *n.* : Evil design, malice prepense. ద్రోహచింత, ద్రోహపు తలపు. వ్యాపాదనము.

వ్యాపారము *n.* : An affair, matter, business, occupation, profession; trade, commerce. పని, వ్యవహారము, వర్తకము, ఉద్యోగము.

వ్యాపించు *v.n.* : To pervade, spread, or extend. అంతట ప్రసరించు.

వ్యాప్యము adj. Fit to pervade, pervasive, వ్యాపింపదగిన.

వ్యామము *n.* : A fathom, a length of two yards, బార.

వ్యామోహము *n.* : Inordinate affection, lust, carnal desire. మిక్కిలి ఆశ, అత్యంత మోహము.

వ్యాయామము *n.* : Perambulation, walking up and down. సంచారము. Exercise, శ్రమము.

వ్యాయోగము *n.* : A certain sort of theatrical entertainment, a kind of drama. నాటకభేదము.

వ్యాలీఢము *adj.* : United, joined, put together. కూడుకున్న.

వ్యాలోలము *adj.* : tremulous, shaking, waving. చంచలమైన, తరళమైన. మిక్కిలి కదిలే.

వ్యాళము or **వ్యాడము** *n.* : A snake, సర్పము. A tiger, పులి. Any beast of prey. వ్యాఘ్రాది దుష్టమృగము. A vicious elephant. దుష్టగజము.

వ్యావర్తనము *n.* : Surrounding. చుట్టుట. Retreating, turning back, వెనుకకు మరలుట.

వ్యావలనము *n.* : Shaking, చలనము.

వ్యావహారికుడు *n.* : A man of business, one in business, ఉద్యోగస్థుడు, వ్యవహారము తెలిసినవాడు. A counsellor, మంత్రి.

వ్యావృతము *adj.* : Convered, screened. ఆచ్ఛాదింపబడ్డ, చుట్టబడిన. **వ్యావృత్తము** *adj.* : Surrounded, చుట్టబడిన. Turned back, వెనుకకు మరలిన.

వ్యాసంగము *n.* : Grief, anxiety, Devotion of study, assiduity in study, dilligence. చింత, చదువులో చేయు పరిశ్రమము.

వ్యాసక్తుడు *n.* : A very diligent man, మిక్కిలి ఆసక్తి గలవాడు.

వ్యాసము *n.* : Expansion, diffusion, విరివి. A dissertation, An essay. ఏ విషయమునైనను విరివిగా వ్రాయుట. **వ్యాసుడు** *n.* : Vyasa, the sage who is said to have written the Mahabharata. పరాశరుని కొడుకు.

వ్యాహగము *ad.* : Smitten, beaten, repulsed, confused, మిక్కిలి కొట్టబడ్డ, పరాభూతమైన, విహ్వాలమైన. Useless, వ్యర్థమైన.

వ్యాహారము *n.* : Voice, speech, a word, వాక్కు, ఉక్తి, వచనము. **వ్యాహృతము** adj. Uttered, spoken, announced. ఉక్తమైన, కథితమైన, పలుకబడిన, వచింపబడిన. **వ్యాహృతి** *n.* : Voice, speech, a word, శబ్దము, మాట.

వ్యుత్క్రమము *n.* : Reverse or inverted order, an irregular arrangement. క్రమ విపర్యయము, తలక్రిందు. వ్యుత్క్రమ పఠనము reading backwards as spell or charm.

వ్యుత్పత్తి *n.* : Production, origin, birth. The origin of words, derivation, etymology, శబ్దసంభవప్రకారము, శబ్దసాధన జ్ఞానము.

వ్యుష్టము *adj.* : Dawned, become day-light or dawn. తెల్లవారిన, వేగిన. *n.* : Dawn, break of day, వేకువ, ఉదయకాలము.

వ్యూఢము *adj.* : Arranged, arrayed, placed in order or array; compact, firm. వ్యూహముగా నుంచబడిన, క్రమముగా నిలుపబడిన, దృఢమైన, దట్టమైన, విశాలమైన.

వ్యూతి *n.* : Weaving, texture, నేయడము, నేత.

వ్యూహము *n.* : A multitude, flock. సమూహము.

వ్యోమము Sky, the heaven, ఆకాశము, **వ్యోమకేశుడు** *n. Lit.* : he who is crowned with the heavens or whose locks are the skies, i.e., Siva. శివుడు. **వ్యోమయానము** *n.* : A divine car, a carriage in which the gods ride. విమానము. A ballon.

వ్రంత, వంత or **వరత** *n.* : A rivulet, stream, కుల్య, చిన్నకాలువ, ఏరు. A pit, పల్లము.

వ్రక్క or **వక్క** *n.* : A piece, fragment, bit. తునక, బద్ద.

వ్రజనము *n.* : Going, travelling, travel. గమనము, పర్యటనము. గయా వ్రజనము a pilgrimage to Gaya. **వ్రజము** *n.* : A multitude, flock, herd. సమూహము, పసులమంద. A cowpen, పశువులదొడ్డి.

వ్రణము *n.* : A boil, ulcer, abscess, sore, sinus, wound. కురుపు, పుండు, గాయము. రాజవ్రణము the boil called a carbuncle.

వ్రతతి *n.* : A creeper or climbing plant, తీగ.

వ్రతము *n.* : A religious vow, a self imposed task, a religious observance or obligation. ధర్మసాధనోపవాసాది పుణ్యకర్మము.

వ్రప్పు *n.* : A split, crack. బీటిక, పగులు, చీలిక.

వ్రయము : Corruption of వ్యయము.

వ్రయ్యు *v.n.* : To go to pieces, to be split. బద్దలగు, చీలు. A bit, piece, fragment, splinter, బద్ద, చీలిక, ఖండము, తునక.

వ్రాకుడు or **వాకుడు** *n.* : A sort of night shade, *Solanum jacquini*, కంటకారిక.

వ్రాత : See under వ్రాయు.

వ్రాతము *n.* : A multitude, an assem-blage, a number, a heap, a pile. సమూహము, గుంపు.

వ్రాత్యుడు *n.* : A man of the twice-born caste who is not invested with the sacred thread. ఉపనయనాది సంస్కార హీన బ్రాహ్మణుడు లోనగు వాడు. (Commonly), a blockhead. శంకుడు, భ్రష్టుడు, వ్రాతవైశ్యుడు A vaisya who has lost caste.

వ్రాయు *v.a.* : To write, draw, paint. లిఖించు. to compose, రచించు. వ్రాయసకాడు or **రాయసకాడు** *n.* :

A writer, clerk, secretary, లేకరి. లేఖకుడు.

వ్రాలు or **వాలు** *v.n.* : To alight or come down to the ground, as a bird పక్షిక్రిందికి దిగు To lean on, ఒరగు.

వ్రీడ *n.* : Modesty, shame, లజ్జ, సిగ్గు.

వ్రీలు *v.n.* : To go to pieces, to be split, బద్దలగు, తునియలగు, చీలు. **వ్రీలు పడు** *v.n.* : To become weak. దౌర్బల్యమునొందు.

వ్రీహి *n.* : Unhusked rice of any kind. ధాన్యసామాన్యము, వడ్లు.

వ్రే *n.* : The shephered caste, గొల్లకులము. **వ్రేపల్లె** or **రేపల్లె** *n.* : A shepherd village, గొల్లపల్లె. **వ్రేడు** *n.* : A shepherd, గొల్లవాడు, గోపకుడు.

వ్రేకటి or **వేకటి** *n.* : Pregnancy, వేకటి, గర్భము.

వ్రేకము, వ్రేకన or **వ్రేగు** *n.* : Weight, heaviness. భారము. Wonder, marvel. అతిశయము, వింత.

వ్రేటు or **వ్రేత** *n.* : A blow, వేటు, దెబ్బ. వ్రేటుగొను to beat, strike, కొట్టు.

వ్రేడు or **వ్రేత** : See under వ్రే.

వ్రేపల్లె or **రేపల్లె** : See under వ్రే.

వ్రేపు or **వ్రేపుడు** : Same as వేపు, వేపుడు. See under వేగు.

వ్రేయు or **వేయు** *v.a.* : To strike, beat, కొట్టు. To throw, To cut, నరకు.

వ్రేలు, వ్రేలాడు or **వ్రేలుకాడు** *v.n.* : To hang down, dangle. వేలాడు. వ్రేలు *v.n.* : To sink under water, మునుగు. వ్రేలు or వేలు n. A finger. An inch, అంగుళము.

వ్రేల్మి *n.* : A burnt offering, an offering by fire. హోమము.

శ

శంక *n.* : Suspicion, doubt, సందేహము. Fear, terror, భయము.

శంకరుడు *n. Lit.* : one who causes happiness, సుఖమును గలుగజేయువాడు; an epithet of Siva. శివుడు. **శంకరాభరణము** *n.* : The name of a certain tune. రాగవిశేషము.

శంకుల *n.* : A chisel. ఉలి. A nutcracker. పోకొత్తు.

శంకువు *n.* : A stump. A spike, stake, pole, pin, peg. స్థాణువు, మోడు, మేకు. **శంకుస్థాపనము** establishing a new village by setting stakes on its boundaries.

శంఖము *n.* : A conch shell, a conch used as a horn. The number called 100 millions. కంబువు, నూరు ఖర్వములు.

శంగోలు or **శంగోలము** *n.* : A royal staff, a sceptre. రాజదండము.

శంప or **సంప** *n.* : Lighting. మెరుపు. శంపావళి a succession of flashes. **శంపాంగి** *n. Lit.* : Brightlimbed. A woman having a form (అంగము)

as brilliant as (శంప) lightning. మెరుపుతీగెవంటి దేహముగలది.

శంపాకము *n.* : A kind of tree, Cassia fistula. అరగ్వధము, రేలచెట్టు.

శంబము or **సంబము** *n.* : A thunderbolt. పిడుగు. వజ్రాయుధము.

శంబరము *n.* : Water, జలము. A fish, చేప. A sort of deer. ఎఱ్ఱచిన్న జింకపోతు. **శంబరుడు** *n.* : The name of a demon. ఒక రాక్షసుడు.

శంబలము or **సంబలము** *n.* : Batta. Provisions or stock for travelling expenses, దారిబత్తెము. Pay, salary, జీతము.

శంబళి *n.* : The tree called *Vitex neyundo.*

శంబాకృతము or **సంబాకృతము** *adj.* : Twice ploughed.

శంబుకము or **శంబూకము** *n.* : A bivalve shell, a conch shell, జలశక్తి, కప్పచిప్ప.

శంభళి *n.* : A procuress, a bawd, కుంటెనకత్తె.

శంభువు *n.* : An epithet of Siva, శివుడు.

శంస *n.* : A word, మాట. Praise, flattery, స్తోత్రము. Desire, ఇచ్ఛ. **శంసనము** *n.* : Telling, చెప్పుట. Praising, స్తుతించుట. Desiring, కోరుట.

శకటము *n.* : A cart, of carriage. The bishop at chess. బండి, చదరంగములో ఒంటె అనేకాయ. **శకటరేఫ** *n.* : the name given to the obsolete letter ఱ (R) also called బండిరేఫ, as its shape is compared to that of 'a cart'.

శకము *n.* : An epoch or era, particularly the era named after శాలివాహనుడు. A reign, the period of a king's rule. ఒకని పరిపాలనతో చేరిన సంవత్సరము, సంవత్సర సంఖ్యావిశేషము.

శకలము *n.* : A part, a portion, a piece. తునక.

శకుంతము or **శకుంతి** *n.* : A bird. పక్షి.

శకునము *n.* : A bird. An omen or augury, chiefly such as is derived from the flight of birds. **శకుని** *n.* : A bird. పక్షి. The name of the uncle of Duryodhana, దుర్యోధనుని మేనమామ.

శకులము, శకులి or **శకిలి** *n.* : A fish. చేప.

శక్తి *n.* : Ability, power, strength, energy, force. బలిమి, బలము, సామర్థ్యము, త్రాణ. The goddess Parvati. పార్వతీదేవి. The personified energy or wife of a god. శక్తిపూజ. worship of the female principle. **శక్తుడు** *n.* : One who is able, strong, capable.

శక్యము *adj.* : Possible, practicable. సాధ్యమైన.

శక్రుడు *n.* : A name of Indra. ఇంద్రుడు. **శక్రగోపము** *n.* : The insect called a lady bird. ఇంద్రగోపము, అరుద్రపురుగు, చందమామ పురుగు. **శక్రధనువు** *n.* : The bow of Indra, the rainbow. ఇంద్రభవనము.

శక్రభవనము *n.* : The abode of Indra, i.e., heaven, స్వర్గము.

శచి or **శచీదేవి** *n.* : the name of the wife of Indra. ఇంద్రుని భార్య.

శఠగోపము *n.* : A dish cover shaped like a cup and on which are two marks like shoes called Vishnu's sandas.

శఠము *adj.* : Wicked, depraved, deceitful, crafty, దుష్టమైన, చెడ్డ, కుటిలమైన.

శణము *n.* : Hemp, జనుము. శణ సూత్రము a hempen cord. జనప నారతో అల్లిన తాడు.

శతము *n.* : A hundred, వంద, నూరు. adj. Hundred, నూరు. **శతఘ్ని** *n.* : A weapon, literally "the slayer or an hundred". **శతభిషము** *n.* : The name of one of the lunar mansions, ఒక నక్షత్రము. **శతమానము** *n.* : A certain weight, a palam, ఒకపలము. A palam of silver or gold. పలపరిమాణ రజత సువర్ణములు. **శతాంశము** *n.* : One hundredth part : నూటిలో నొక భాగము. **శతానందుడు** *n.* : An epithet of Brahma. బ్రహ్మదేవుడు.

శత్రువు or **శత్రుడు** *n.* : An enemy, విరోధి, పగవాడు. **శత్రుత్వము** *n.* : Enmity, hositility, విరోధము.

శనగలు *n.* : The chick pea, commonly called bengal gram.

శని or **శనైశ్చరుడు** *n.* : The planet Saturn, or its regent. ఛాయాపుత్రుడు. శనిబాధ or శనివేధ the evil influence of Saturn.

శపథము or **శపనము** *n.* : An oath, a protestation, an asseveration by oath or ordeal. A promise to do a thing, ప్రతిజ్ఞ, ఒట్టు.

శపించు *v.a.* : To curse, imprecate. తిట్టు, శాపమిచ్చు.

శఫరము or **శఫరి** *n.* : The silver fish, to the gleam of which in water, poets compare the flash of a glancing eye.

శబర *adj.* : Barbarous, savage. చెంచు సంబంధమైన. శబరవేషము disguise in th dress of a savage. శబరాలయము a hamlet of a savage tribe. బోయపల్లె. **శబరి** *n.* : A woman belonging to a savage tribe, కిరాత స్త్రీ, చెంచుది.

శబలము *n.* : A variegated colour, మిశ్ర వర్ణము, చిత్రవర్ణము. **శబలి** *n.* : A brindled cow. మైలవర్ణపు ఆవు.

శబ్దము *n.* : A sound, noise, roar, report, tone, voice. ధ్వని, నినాదము, స్వరము, కూత. A word, speech, శాస్త్ర శిక్షితమైన వాక్కు. **శబ్దశాస్త్రము** *n.* : Grammar, philology. వ్యాకరణము.

శమంతకము *n.* : A certain mythological gem. సత్రాజిత్తునకు సూర్యుడు మెచ్చి తన కంఠ భూషణములో నుండి తీసి ఇచ్చిన రత్నము, విష్ణు హస్తమందలి మణి.

శమము *n.* : Tranquillity, calmness. శాంతి. **శమనము** *n.* : Tranquillity, peace, calmness; appeasing, soothing, relieving, శాంతి. Killing, వధ.

శయనము *n.* : Lying down sleeping sleep. నిద్ర. A bed, a couch, పరుపు, మంచము.

శయము *n.* : The hand. హస్తము.

శరణము *n.* : A refuge, shelter, asylum, defence, protection, protector. రక్షకము, రక్షణము, రక్షకుడు, ఆశ్రయము. **శరణార్థి** *n.* : A suppliant, petitioner. **శరణు** *n.* : A refuge, asylum, shelter.

శరత్తు, శరద, శరత్కాలముor **శరదృతువు** *n.* : The autumnal or sultry season, the two autumn months after the rains. A year, సంవత్సరము. **శరదిందువు** *n.* : The autumnal moon. శరదిందుముఖి she whose face is bright as the harvest moon.

శరభము *n.* : A fabulous monster said to have eight legs. A young camel. ఒంటెపిల్ల, మిగండ్లమెకము.

శరము *n.* : An arrow, బాణము. A sort of reed or grass. రెలు. Water, జలము.

శరవ్యము *n.* : A mark or butt. లక్ష్యము, గురి.

శరీరము *n.* : The body, దేహము, గాత్రము, మేను. **శరీరి** *n.* : An embodied spirit, a corporeal being, శరీరము గలవాడు.

శర్కర *n.* : Sugar, పంచదార. Gravel, మొరప ఇసుక. **శర్కరీలము** *n.* : A gravelly or stony soil. మొరప ఇసుక గల భూమి.

శర్మ or **శర్మము** *n.* : Joy, happiness, ఆనందము, సుఖము. A name or appelation. నామధేయము, పేరు.

శర్వుడు *n.* : An epithet of Siva, శివుడు. **శర్వాణి** *n.* : An epithet of Parvati, పార్వతి.

శలభము *n.* : A grass hopper or locust, మిడుత. **శలభత్వము** or **శలభత** *n.* : The locust state.

శలము, శలలము or **శలలి** *n.* : A porcupine, ఏదుపంది. The quill of a porcupine. ఏదుముల్లు.

శలాక or **సలాక** *n.* : A thin bar or rod, a ramrod, the rib of an umbrella, one of the bars of a cage, a slip of bamboo.

శలాటువు *n.* : An unripe fruit. పండనికాయ.

శల్యము *n.* : A bone. A stake, a thorn, an arrow. ఎముక, ముల్లు, బాణము. ఇది నాకు హృదయ శల్యముగానున్నది this rankles in my mind. వాడు వట్టిశల్యముగానున్నాడు he is a mere skeleton.

శల్యుడు *n.* : A king mentioned in the Mahabharata, యుధిష్ఠిరుని మేనమామ. శల్యసారధి faithless ally. శల్య సారథ్యము. double dealing like that of Salya.

శవము *n.* : A corpse, పీనుగు.

శశము or **శశకము** *n.* : A hare. చెవుల పిల్లి, కుందేలు. **శశాంకుడు** *n. Lit :* one who has a hare as a sign; an epithet of the moon. చంద్రుడు. **శశిధరుడు** or **శశిశేఖరుడు** *n. Lit :* one who wears the moon on his head; an epithet of Siva. శివుడు. **శశిరేఖ** *n.* : A digit or horn of the moon. నెలవంక.

శశ్వత్ *adv.* : Again and again, repeatedly. మాటిమాటికి.

శష్కులి *n.* : A kind of cake. చక్కిలము. The outer ear or opening of the external auditory passage, కర్ణరంధ్రము, బయటిచెవి.

శస్తము *adj.* : Happy, well Praised, eulogized, శుభకరమైన, స్తుతింపబడిన. Excellent, best, శ్రేష్ఠమైన. *n.* : Happiness, శుభము.

శస్త్రము *n.* : A weapon. A surgical instrument a knife, ఆయుధము.

శస్త్రవైద్యుడు *n.* : A surgeon, one who uses surgical instruments. వ్రణచికిత్సకుడు.

శాంకరి *n.* : A name of Kartikeya, or Ganesa, and of fire. కుమారస్వామి, వినాయకుడు. అగ్ని.

శాంఖికుడు *n.* : One who blows a conch shell; a shell seller. శంఖము నూదువాడు, శంఖములు అమ్మేవాడు.

శాండిల్యము *n.* : The Beal tree, మారేడుచెట్టు. శాండిల్యుడు the name of a hermit, ఒకముని.

శాంతము *adj.* : Calm, patient, tranquil, meek, humble; appeased, calmed, stilled, శమితము. *n.* : Patience, mildness, gentleness, tranquility. ఓర్పు, తాలిమి, సహనము.

శాంబరి *n.* : The art of conjuring, juggling. మాయ. గారడీ. A female juggler, మాంత్రికురాలు. Also, రతీదేవి.

శాంభవి *n.* : An epithet of Parvati, పార్వతి.

శాకటము *adj.* : pertaining to a carriage, బండిది. A yoke ox, బండియెద్దు.

శాకము *n.* : A potherb, a vegetable, కూర. శాకవ్రతము abstaining from certain vegetables in certain months.

శాకిని *n.* : An elf, imp, fair, an attendant on Siva and Durga. పార్వతీపరమేశ్వరులను కనిపెట్టుకొనియుండు దేవత, పిశాచవిశేషము.

శాకునము *n.* : Augury, the science of omens. శకునశాస్త్రము.

శాక్కరము *n.* : An ox, ఎద్దు.

శాక్తుడు *n.* : A worshipper of the female principle or Durga, శక్తిమత ప్రవర్తకుడు, శక్త్యుపాసకుడు. **శాక్తేయము** *n.* : The worship of Durga, శక్తిమతము, శక్త్యుపాసన.

శాక్యముని *n.* : Sakyamuni, a name of Buddha.

శాక్వరము *n.* : A bullock, బలీవర్దము, ఎద్దు.

శాఖ *n.* : A branch, a bough, కొమ్మ. A subdivision of the Vedas. వేదభాగము. A division, a sect.

శాటి or **శాటిక** *n.* : A sheet, a garment, a cloth. దుప్పటి. A monk's garment, సన్యాసులబట్ట.

శాఠ్యము *n.* : Cunning, కపటము, శఠత్వము.

శాడ్వలము or **శాద్వలము** *n.* : A meadow or green, a verdant spot, లేతపచ్చిక గల భూమి.

శాణము or **శాణి** *n.* : A wheat stone, grindstone, hone. సానరాయి. A touchstone, బంగారు ఒరిసెరాయి.

శాతము *adj.* : Whetted, sharp, వాడి చేయబడిన, వాడియైన. Feeble, thin, కృశించిన. *n.* : Joy, pleasure, happiness. సుఖము. **శాతోదరి** *n.* : A slender waisted woman. సన్ననడుము గల స్త్రీ.

శాత్రవము *n.* : Enmity, hatred. శత్రుత్వము. పగ, ద్వేషము. *adj.* : Appertaining to an enemy. శత్రు సంబంధమైన. **శాత్రవుడు** An enemy, శత్రువు, ద్వేషి, పగవాడు.

శాదము *n.* : Mud, mire, బురద. Fresh grass. బాలతృణము. లేతపచ్చిక, పసిరిక.

శానా *adj.* : Much, plentiful, very, many, long. నిండా, బహు.

శాపము *n.* : A curse, imprecation, malediction, తిట్టు. **శాపగ్రస్తము** cursed, lying under a curse.

శాబము or **శాబకము** *n.* : The young (of my animal) శిశువు, పిల్ల, కూన.

శాబరము *adj.* : Pertaining to a savage, శబర సంబంధమైన. *n.* : The Lodh tree, symplocos racemosus. లోధ్రము, తెల్లలొద్దుగు.

శాబాసు or **సెబాసు** *interj.* : Well done! Pravo! Excellent!

శాబ్దము *adj.* : Pertaining to a word or to sound, శబ్దసంబంధమైన. **శాబ్దికుడు** *n.* : One who is skilled in etymology. శబ్దశాస్త్రము తెలిసినవాడు.

శామనము : Same as శాంతి.

శాయి *n.* : Ink. సిరా, ఇంకి. Duties, tolls. **సుంకము** *n.* : One who reclines, పండుకొనియుండు వాడు రంగశాయి he who dwells at Rangam; this is a name of the god at Srirangam close to Trichinopoly.

శాయిరు or **సాయిరు** : Transit duty, custom.

శారద or **శారదాంబ** : another form of సరస్వతి. See on బ్రహ్మ. *n.* : An epithet of Sarasvati. సరస్వతి.

శారి *n.* : A Myna, a bird akin to the starlings. గోరువంక, మైనాపిట్ట. A piece or man at draughts, సొగటాల కాయ జూదపుసారె.

శారీరము *adj.* : Belonging to or produced from the body, corporeal, దేహసంబంధమైన, దేహములో పుట్టిన.

శార్కరిలము *n.* : A gravelly soil. మొరప ఇసుకగల నేల.

శార్ఙ్గము *n.* : The name of the bow borne by Vishnu. విష్ణుచాపము. An arrow, విల్లు. **శార్ఙ్గి** *n.* : An epithet of Vishnu, విష్ణువు.

శార్దూలము *n.* : A tiger, పులి. Adj. (In Composition) excellent, శ్రేష్ఠము. **శార్దూల విక్రీడితము** *n.* : The name of a certain metre in prosody.

శార్వరి *n.* : Night. రాత్రి. The name of a Telugu year. **శార్వరము** *n.* : Thick darkness, కటికచీకటి. *adj.* : Killing. చంపునట్టి.

శాల *n.* : A house, edifice; a hall, room, place. గృహము. సభ, చావడి.

శాలి *n.* : Rice in the husk, paddy. వరిధాన్యము.

శాలు or **శాలువ** *n.* : A shawl.

శాలుకము or **శాలూకము** *n.* : The root of the water lily కలుపదుంప A nutmeg, జాజికాయ.

శాలూరము or **సాలూరము** *n.* : A frog, కప్ప.

శాల్మలి *n.* : The silk-cotton tree, which (like the Sallow) is proverbially big and worthless. బూరుగుచెట్టు. A mere braggart. Also, the name of an island. ఒక ద్వీపము.

శావము *adj.* : Relating to a dead body, పీనుగు సంబంధమైన. *n.* : Imaginary pollution, proceeding from the death of a relation. శవసంబంధి అశౌచము.

శావి *n.* : A key, తాళముచెవి.

శాశ్వతము *adj.* : Eternal, permanent, perpetual, everlasting, నిరంతర మైన, శ్వేతకౌలు permanent, (lease),

శాశ్వతుడు *n.* : The Eternal Being, God. నిత్యుడు.

శాసనము *n.* : A command or order, ఆజ్ఞ. Punishment, శిక్షించుట. శిక్ష. **శాసించు** *v.a.* : To command, ఆజ్ఞాపించు To punish. శిక్షించు. **శాసితము** *adj.* : Ordered. **శాస్త్రోక్తము** *adj.* : Declared or commanded in the Laws or Codes.

శింజ *n.* : The twang of a bow, వింటినారి మ్రోత A tinkle, tinkling sound, jingle, అందెమ్రోత, **శింజానము** *n.* : Tinkling, jingling. సొమ్ముల ధ్వని. A leg ornament, కాలి అందె.

శింబ or **సింబ** *n.* : A legume a pod. పెసలపాటు మొదలైనది.

శింశవ or **శింశువ** *n.* : A tree called *Dalbergia sissoo*. అశోకవృక్షము, ఇరుగుడుచెట్టు

శింశుమారము *n.* : A crocodile, మొసలి. A whale, పిడకమొసలి. The zodiac, సూర్య చంద్రాదులు తిరిగే చక్రము. శింశుమారము, మొసలి.

శికస్తు *adj.* : Broken, Ruined. శిథిలమైన.

శికా or **శిఖా** *n.* : A seal. ముద్రశిఖా ఉంగరము a ring with a seal, a signet ring.

శిక్యము *n.* : The string or loop, suspended from either end of a pole or yoke to receive the burden, the string or loop suspended from the ceiling of a house to hang things on. చిక్కము, కావడి ఉట్టి, పాలకుండలు మొదలైనవి పెట్టే ఉట్టి.

శిక్ష *n.* : Punishment, correction, chastisement, discipline. శాసనము, శిక్షించుట. Instruction, teaching, అధ్యాపనము. విద్యాభ్యాసము. **శిక్షితుడు** *n.* : One who is taught, drilled, instructed, trained, or punished. అభ్యస్తుడు. శాసితుడు, శిక్షింపబడినవాడు. A skilful man.

శిఖ *n.* : The point top, tip, summit, కొన. A crest, జుట్టు, సిగ. A peacock's crest. నెమలి జుట్టు. **శిఖామణి** *n.* : The gem of a diadem, the crest, the principal jewel, చూడామణి. (As an affix,) the noblest, finest, grandest. **శిఖి** *n.* : Fire, అగ్ని. A peacock, నెమలి.

శిగ్రువు *n.* : A tree called *Hyperanthera morunga*. మునగచెట్టు.

శితము *adj.* : Sharpened, whetted. వాడియైన. Thin, weak, feeble, దుర్బలమైన, బక్కయైన.

శితి *adj.* : White. తెల్లని. Black, నల్లని. **శితికంకుడు** *n. Lit.* : his Black-throated one; an epithet of Siva, శివుడు.

శిథిలము *adj.* : Slack, loose. flaccid, lax, relaxed, inactive, inert, inattentive, decayed. దృఢముకాని. సడలిన, వదులైన, మందమైన, జడమైన. **శిథిలి** *n.* : A white ant, వల్మి, చెద.

శిపివిష్టుడు *n.* : A baldheaded man, బట్టతలవాడు, an epithet applied to Siva, and Vishnu. శివుడు, విష్ణువు.

శిఫ *n.* : A sucker or root growing down from the branches, ఊడ. A branch, కొమ్మ.

శిబిర or **శివిక** *n.* : A litter, or palanquin, పల్లకి.

శిబిరము *n.* : A camp. an encampment, దండువిడిసిన స్థలము.

శిర *n.* : Any tubular vessel of the body, a nerver, a vein, a tendon, an intenstine, ధమని, నరము, ఈనె. **శిరము,** శిరస్సు or శిరసు *n.* : The head, top. తల. **శిరసావహించు** *v.a.* : To place on the head; to acknowledge the receipt of (orders & c). **శిరోరుహము** *n.* : An hair on the head. తలవెంట్రుక. **శిరోధి** *n.* : The neck మెడ. శిరోభారము a headache. **శిరోమణి** *n.* : A gem worn in the crest or on the head. చూడామణి.

శిరాస్తాదారుడు *n.* : The manager of Revenue office or of a Civil Court; a Sheristadar.

శిరా or **సిరా** *n.* : Indian ink, ink.

శిరీషము *n.* : A kind of tree, *Acacia sirisa*. దిరిసెనము.

శిల *n.* : A stone. పాషాణము, రాయి. **శిలాక్షరము** *n.* : Engraving, writing on a rock. (Metaphorically,) an irrevocable promise. రాతిమీద చెక్కిన అక్షరము. **శిలాపుష్పము** *n.* : గుగ్గిలము, సాంబ్రాణి.

శిలము or **శిలము** *n.* : Gleaning, grain gleaned. పరిగలు ఏరికొని జీవించుట.

శిలీంధ్రము *n.* : the flower of the plantain tree. అరటిపువ్వు. A mushroom, toadstool, fungus, కుక్క, గొడుగు.

శిలీముఖము *n.* : A bee; an arrow. అళి, తుమ్మెద, బాణము.

శిల్పము *n.* : An art, any manual or mechanical art. చిత్తరువు వ్రాయడము మొదలైన పని. **శిల్పి** or **శిల్పకారుడు** *n.* : An artist, artisan, artificer, mechanic, handicraftsman. పనివాడు.

శివ *n.* : A jackal. నక్క. శివ or శివాణి *n.* : An epithet of Durga, the wife of siva. **శివరాత్రి** *n.* : A festival in honor of Siva held on the fourteenth day of the waning moon in the month of Magha as sacred to Siva. మాఘమాసకృష్ణ పక్ష చతుర్దశి నాడు వచ్చే శివసంబంధమైన ఉపవాస దినము. **శివలింగము** *n.* : The phallus worshipped as the emblem of Siva. శివుణ్ని పూజ చేసే మూర్తి. **శివశక్తి** *n.* : A holy nun, a female mendicant. ఒక మహాయోగురాలు. **శివాలయము** *n.* : A temple of Siva, శివునిగుడి.

శివాయి or **సివాయి** *adv.* : Except, extra, separately, besides, తప్ప.

శిశిరము *adj.* : Cold, frigid, chilly, freezing. చల్లని, *n.* : Dew, frost, నీహారము, మంచు. The dewy season, the cold season, winter. **శిశిరోపచారము** *n.* : Cooling, refrigeration, soothing, refreshment. శైత్యోపచారము.

శిశువు *n.* : An infant, babe, baby, a child, the young of any animal, a calf, foal, pup, & c. బిడ్డ, పిల్ల, శాబకము, వత్సము.

శిష్టము *adj.* : Disciplined, trained, శిక్షింపబడిన, అజ్ఞాపింపబడిన. Obedient, docile, విధేయతగల, శాంతమైన, సుబుద్ధిగల. Principal, eminent, ప్రధానమైన.

శిష్యుడు *n.* : A disciple, pupil, scholar. విద్యాభ్యాసము చేయువాడు. శిష్యార్జన the fees given to a spiritual guide.

శిస్తు or **సిస్తు** *n.* : A land tax, assessment, పన్ను.

శిస్సాల *adj.* : Triennial.

శీకరము *n.* : A drop of water, a sprinkle, thin rain. అంబుకణము, తుంపర.

శీకు *adj.* : Sick. *n.* : Sickness. అతడు శీకులోనున్నాడు he is unwell.

శీఘ్రము *n.* : Speed, quickness. వేగము, త్వర. *adj.* : Quick, speedy, rapid, swift. వేగముగల, త్వరగల.

శీతము *adj.* : Cold, chilly. చల్లని. *n.* : Coldness, chilliness. చల్లన.

శీధువు *n.* : Nectar; the juice of flowers; spirit distilled from molasses. అమృతము, మకరందము, మద్యము.

శీర్ణము *adj.* : Thin, Slender, emaciated, lean; dry, withered, decay కృశమైన, క్షీణమైన, శుష్కమైన.

శీర్షము *n.* : The head. శిరస్సు, తల. **శీర్షకము** *n.* : A helmet, శిరస్త్రాణము, ఇనుపగొలుసులతో కుట్టిన కుళ్లాయి.

శీలనము *n.* : An examination. పరీక్ష.

శీలము *n.* : Nature, disposition, character; good conduct or disposition, good character, purity. స్వభావము, సద్వృత్తము, పవిత్ర చరిత్రము, ఆచారము.

శుంఠ or **శుంఠుడు** *n.* : A blockhead, మూఢుడు. వాడు వజ్రశుంఠుడు he is extremely stupid.

శుంఠి *n.* : Dried ginger. సొంఠి, ఉడకవేసి యెండబెట్టిన అల్లపు కొమ్ము.

శుండ *n.* : An elephant's trunk or proboscis. ఏనుగు తొండము. **శుండాలము** *n.* : An elephant, ఏనుగు.

శుంభత్ *adj.* : Shining, splendid, ప్రకాశించే.

శుకము *n.* : A parrot, చిలుక. **శుక వాహుడు** *n. Lit.* : he whose steed is a parrot, an epithet of Manmadha.

శుక్కు *n.* : Sorrow, grief, distress, regret. మనోవ్యథ, శోకము, వగ.

శక్తుము *adj.* : Pure. clean, bright.

శుక్తి *n.* : A pearl oyster. ముత్తెపు చిప్ప. Any shell. గుల్ల. **శుక్తిజము** *n.* : A pearl. ముత్యము. శుక్తిమంతము the name of a hill.

శుక్రుడు *n.* : The planet Venus or its one-eyed regent who was the Guru of the Asuras, దైత్యగురువు. **శుక్రవారము** *n.* : Friday, భృగు వాసరము. **శుక్రశిష్యుడు** *n.* : An Asura, అసురుడు.

శుక్ల *n.* : The name of a Hindu year.

శుక్లము *adj.* : White. తెల్లని. *n.* : Whiteness, తెలుపు.

శుచి *adj.* : White, pure, purified, cleansed, clean; pious, తెల్లని, పరిశుద్ధమైన, నిర్మలమైన. *n.* : Whiteness. తెలుపు. Purity, purification. పవిత్రత. **శుచికరము** *adj.* : Cleansing, purifying. పవిత్రముచేసే.

శుద్ధము *adj.* : White, తెల్లని, Pure, clean, stainless, పవిత్రమైన, నిర్దోషమైన. **శుద్ధుడు** *n.* : A pure or holy man.

శునకము *n.* : A dog, కుక్క. శునకముద్ర వేయు to brand one with the figure of a dog.

శుభము *adj.* : Good, happy, lucky, blessed, fortunate. మంగళకరమైన, కళ్యాణమైన. *n.* : Good fortune, welfare, any auspicious ceremony. మంగళము, మంగళమైన కార్యము. **శుభకృత్తు** *n.* : The name of a Telugu year. **శుభరేఖ** *n.* : A letter containing happy news of a wedding.

శుభ్రము *adj.* : White, fair, bright, shining, pure, clean. తెల్లని, ప్రకాశము గల, పవిత్రమైన. *n.* : Whiteness, purity, cleanliness.

శుల్కము *n.* : A toll, duty, impost, సుంకము. The present bestowed on a bride by her husband.

శుశ్రూష *n.* : Service. serving, సేవ.

శుష్కము *adj.* : Dry, dried. ఎండిన. Mere, groundless, causeless, unprofitable. వట్టి, కేవలము. శుష్కాన్నము dry bread.

శూకము *n.* : The awn or bread of barley, rice, & c. పరిముల్లు. An insect's bristle or sting. A scorpion's sting, తేలుకొండి. **శూకకీటము** *n.* : A scorpion, నల్లతేలు.

శూద్ర *adj.* : Belonging to the Sudra caste. నాలుగవజాతివారి సంబంధమైన.

శూన్యము *adj.* : Empty, void, blank, lonely, deserted destitute of, రిక్తమైన.

శూర *adj.* : Pertaining to a hero.

శూర్పణఖ *n.* : The name of a female demon. ఒక రాక్షసి, చుప్పనాక.

శూర్పము *n.* : A winnowing basket, చేట.

శూల or **శూలము** *n.* : A darting or throbbing pain, a racking pain, a twitch, నొప్పి, పోటు, పక్కశూల a stitch in the side. కడుపుశూల the colic. హృదయశూల pain or distress of mind. గ్రహణశూల inauspiciousness. **శూలము***n.* : A sharp pointed weapon, a lance, pike, or dart; an iron plin or spit; a stake for impaling.

శృంఖలము *n.* : A chain or fetter, especially for an elephant; a chain of silver worn as a man's girdle or zone. సంకెల.

శృంగము *n.* : A horn, n. trumpet. పశుజాతి కొమ్ము, బూర.

శృంగబేరము *n.* : Ginger, అల్లము.

శృంగాటకము *n.* : A place where four roads meet. నాలుగు త్రోవలు కలిసిన దారి. An aquatic plant called *Trapa bispinesa*, పరికెగడ్డ.

శృంగారము *adj.* : Beautiful, handsome. అందమైన. *n.* : Ornament, decoration, beauty. Passion, love అలంకారము, అందము, లోన వికారము బైట శృంగారము inside foul, outside fair.

శృంగి : See under శృంగారము.

శెమ్మె or **సెమ్మె** *n.* : A candlestick, a lampstand, దీపస్తంభము.

శేఖరము *n.* : A chaplet for the head. సిగదండ, బాసికదండ, శిఖయందు గట్టిగా కట్టిన పూలదండ.

శేఫాలి or **శేఫాలిక** *n.* : A flowering plant called *Nyctanthes orbor* tristis నల్లవానిలి.

శేముషి *n.* : Understanding, intellect. బుద్ధి, మతి.

శేరు or **నేరు** *n.* : a weight of eight palams or ten ounces, or about a quart in measure. ఎనిమిది పలములయెత్తు.

శేవధి or **నేవధి** *n.* : A treasury, నిధి.

శేషము *n.* : The rest, residue, remainder, remnant, what is left, ommitted or rejected. మిగులు. **శేషులు** *n. plu.* (In composition) the rest, the remainder of the people, మిగిలినవారు. హతశేషులు the survivors.

శేషుడు or **ఆదిశేషుడు** *n.* : The name of the great dragon, the king of serpents, వెయ్యితలల సర్పము, అనంతుడు. **శేషశయనుడు** *n. Lit.* : one who has Sesha for his bed, an epithet of Vishnu. **శేషాచలము** or శేషాద్రి *n.* : A name of Tirupati, తిరుపతికొండ.

శైక్షుడు *n.* : A new disciple. క్రొత్తగా చదువనారంభించిన శిష్యుడు.

శైత్యము *n.* : Cold, coldness, chilliness, a cold or *catarrh*. శీతలము, జలుబు. *adj.* : Cold. శీతలమైన, శైత్యముచేయు to take or catch cold. శైత్యోపచారముcooling, refrigeration, the ceremony of offering rosewater, sandal paste, flowers, & c., to alleviate heat. వట్టిశైత్యోపచారములు empty civilities.

శైథిల్యము *n.* : Slackness, looseness, flaccidity, dilapidation, ruin. శిథిలత, శిథిలత్వము, దౌర్భల్యము.

శైనేయుడు *n. Lit.* : the son of Saturn. An epithet of Satyaki, the younger brother of Krishna. కృష్ణుని తమ్ముడైన సాత్యకి.

శైబికుడు *n.* : A palanquin bearer. పల్లకిమోయువాడు, బోయ, బెస్త.

శైలము *n.* : A mountain. పర్వతము. **శైలకన్య** *n. Lit.* : the mountain-born virgin; an epithet of Parvati. పార్వతీదేవి.

శైలూషము *n.* : The Bael or Bilva tree, *A eglemarmelos,* బిల్వము, మారేడుచెట్టు.

శైలూషి *n.* : An actress, a female performer. ఆటకత్తె, వేషకత్తె. **శైలూషుడు** *n.* : An actor, a dancer. The band-master who beats time. నటుడు, నట్టువవాడు, ఆటకాడు, తాళధారకుడు.

శైవము *adj.* : Relating to the god Siva, Saivite, శివసంబంధమైన. *n.* : The Siva religion or sect. శైవమతము.

శైవలము or **శైవాలము** *n.* : A kind of aquatic plant or weed. నాచు, నీటిపాచి.

శైశవము *n.* : Infancy, childhood. శిశుత్వము, బాల్యము. శైశవక్రీడలు childish sports.

శొంఠి, సొంటి or **శొంఠికొమ్ము** *n.* : Dry ginger.

శోకము *n.* : Grief, sorrow, affliction, దుఃఖము. పుత్రశోకము grief for the loss of a son.

శోచిస్సు *n.* : Splendour, light, lustre. తేజస్సు. **శోచిష్కేశుడు** *n.* : An epithet of the god of fire, అగ్నిహోత్రుడు.

శోణము *adj.* : Red. ఎర్రని, అరుణమైన. *n.* : Redness. **శోణరత్నము** *n.* : The ruby, కెంపు. **శోణితము** *n.* : Blood, రక్తము, నెత్తురు.

శోథము *n.* : Swelling, వాపు రోగము.

శోధించు *v.a.* : To purify, cleanse, refine; to search, examine, investigate, నిర్మలముచేయు, శుద్ధిచేయు, వెదకు.

శోఫ *n.* : Swelling or intumescence. వాపు రోగము. పిత్తశోఫ swelling of the body caused by bile.

శోభ *n.* : Lustre, radiance, light, splendour, beauty. ప్రభ, కాంతి; సౌందర్యము. **శోభకృత్తు** *n.* : The name of a year. **శోభనము** *adj.* : Auspicious, propitious; shining; handsome. మంగళమైన, ప్రకాశమానమైన, అందమైన. **శోభితురాలు** *n.* : She who is adorned. అలంకృతురాలు. కుంకుమశోభితురాలయిన మా అక్క my sister who is adorned with the red powder on her forehead.

శోష *n.* : Drying up, ఎండడము. Fainting, faintness. ఆహారము లేనందునగాని రోగముచేతగాని వచ్చే సొక్కు.

శౌంఠ్యము *n.* : Blockishness, stupidity, జడత, శుంఠత్వము, మూఢత్వము.

శౌండికుడు *n.* : A dealer in spirits. మద్యజీవి, సారాయి అమ్మేవాడు.

శౌండుడు *n.* : One who is able or versed in. సమర్థుడు, జాగ్రత్త్రాణ శౌండుడు he who is able to rule the universe.

శౌకము *n.* : A flock of parrots. చిలుకలగుంపు.

శౌక్తికము *adj.* : Made of oyster shell. ముత్యపుచిప్పతో చేసిన.

శౌచము *n.* : Purity, cleanliness, purification, శుద్ధి, పారిశుద్ధ్యము.

శౌరి *n. Lit.* : the hero; an epithet of Krishna, కృష్ణుడు. **శౌర్యము** *n.* : Heroism, prowess, valour, bravery, courage.

శౌల్కుడు or **శౌల్కికుడు** *n.* : A superintendent of tolls or customs, a custom house officer, సుంకరి.

శౌల్బికుడు *n.* : A copper smith, or brazier, కంచరవాడు, రాగిపనివాడు.

శ్మశానము, శ్మశానభూమి or **శ్మశాన వాటిక** *n.* : A cemetery, a place, where corpses are burnt or buried. వల్లకాడు, ఒలికిమిట్ట, **శ్మశాన వైరాగ్యము** "Cemetery-seriousness" the brief impression made on the mind by the sight of a cemetery.

శ్మశ్రువు *n.* : Beard, whiskers, moustaches గడ్డము, మీసాలు, రక్తశ్మశ్రువు red whiskers.

శ్యామ *n.* : A girl or maid under sixteen. పదునారేండ్ల పడుచు, యౌవన మధ్యస్థురాలు.

శ్యేనము *n.* : A hawk, falcon డేగ.

శ్రద్ధ *n.* : Wish, desire, care attention, diligence, seal ఆసక్తి, ఇచ్ఛ. Faith, devotion, attachment, విశ్వాసము. **శ్రద్ధాళువు** *n.* : One who is faithful, zealous, eager attentive, ఆసక్తి గలవాడు, ఇచ్ఛగలవాడు.

శ్రమ or **శ్రమము** *n.* : Labour, toil, trouble, distress, hardship, difficulty, fatigue, weariness, అలసట, ప్రయాసము, కష్టము, తొందర, Practice, అలవాటు.

శ్రవణము *n.* : The ear Hearing, listening. చెవి, వినడము, వినికిడి, శ్రవణేంద్రియము the sense of hearing.

శ్రాంతము *adj.* : Refreshed, విశ్రాంతి నొందిన.

శ్రాద్ధము *n.* : Funeral ceremonies or obsequies, observed at various fixed periods, consisting of offerings with water and fire, to the gods and manes, and gifts and food to the relations present, and assistant Brahmins. పితృకర్మము, పిత్రర్థముగా దేశకాల విధికృత బ్రాహ్మణ భోజనము, ఏకోద్దిష్ట శ్రాద్ధము a funeral ceremony observed eleven days after a person's death.

శ్రావణము *n.* : The pincers or nippers used by goldsmiths. కంసలవాని ఆయుధములలో నొకటి.

శ్రావణము or **శ్రావణమాసము** *n.* : The fifth lunar month. అయిదవ నెల. **శ్రావణాల పౌర్ణిమ** *n.* : The full moon in the month of Sravana, (July-August) this is among Hindus the great day of atonement.

శ్రావ్యము *adj.* : Harmonious, melodius. చెవులకు ఇంపైన.

శ్రితము *adj.* Dependant on, inherent. ఆశ్రయించియుండే, **శ్రితుడు** *n.* : He who is waited upon or served, ఆశ్రితుడు, సేవితుడు.

శ్రీ *n.* : Lakshmi the wife of Vishnu, the goddess of plenty and prosperity, లక్ష్మి Wealth, riches, prosperity, good fortune, సంపద. Beauty, lustre, splendour, glory, శోభ, Also, poison, venom, విషము, విద్యాశ్రీ. **శ్రీకంఠుడు** *n.* : An epithet of Siva (lit. poison-throated) శివుడు, కరకంఠుడు. **శ్రీకరము** *adj.* : Propitious, happy, blessed లక్ష్మీప్రదమైన. **శ్రీకరుడు** *n.* : One who give wealth, one who grants prosperity, సత్కరుడు. **శ్రీకాంతుడు** or శ్రీపతి *n.* : A name of Vishnu, as being the spouse of శ్రీ or Lakshmi. విష్ణువు. **శ్రీకారము** *n.* : The letter శ్రీ. The poets compare a beautiful ear to the form of this letter. **శ్రీకార్యము** *n.* : Holy duties, i.e., the management of a temple గుడిపారుపత్తెము. **శ్రీచూర్ణము** *n.* : A yellow paste of turmeric and rice flour, used by the Vaishnavites in marking their foreheads. **శ్రీతాళము** *n.* : The giant palm tree. దృఢదళవృక్షము. శ్రీతాళాలపైన వ్రాసిన గ్రంథము a book written on the large leaves of this tree. **శ్రీ తులసి** *n.* : The purple-stalked. Basil. తులసిలో భేదము. **శ్రీధరుడు** or శ్రీనివాసుడు *n.* : A Vishnu, విష్ణువు, వెంకటేశ్వరుడు, **శ్రీపతి** *n.* : An epithet of Vishnu. విష్ణువు A king, రాజు. **శ్రీఫలము** *n.* : The Bael fruit tree, Aegle marmelos, బిల్వవృక్షము,

మారేడు. **శ్రీమంతుడు** *n.* : An opulent of wealthy man. భాగ్యవంతుడు. **శ్రీముఖ** *n.* : The name of a Telugu year **శ్రీముఖము** *n.* : A pastoral letter, a letter from a Guru or adviser, గురువు వ్రాసిన జాబు, పెద్దలు వ్రాయు జాబు. **శ్రీముద్ర** *n.* : The holy seal; a name given to the stamps used in placing the five marks worn upon the face, & c., by the members of the Madhva sect. **శ్రీమూర్తి** *n.* : The sacred image, a name given to the సాలగ్రామము. **శ్రీరంగము** *n.* : The name of a holy town situated upon an island close to Trichinopoly, ఉభయకావేరి మధ్యమందు రంగ నాయకుల దేవళము ఉండే ఊరు. **శ్రీరస్తు** *interj.* : May it be fortunate, Good luck to it! మంగళమగుగాక. **శ్రీశైలము** *n.* : The sacred hill, usually called Sri Sailam, in Kurnool.

శ్రీవత్సము *n.* : A particular mark, said to be curl of hair, on the breast of Vishnu. విష్ణువక్షస్థలమందలి మచ్చ. **శ్రీశుడు** *n.* : An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

శ్రీశైలము : See under శ్రీ.

శ్రుతము *adj.* : Heard, reported. వినబడిన. **శ్రుతపరుడు** *v.a.* : To represent, state, communicate, తెలియజేయు. **శ్రుతి** *n.* : The ear, చెవి.

శ్రేణి *n.* : A line, row, range, rank. Regular order. A multitude, crowd, cluster. పఙ్క్తి, క్రమము, వరుస, సమూహము, సంచయము. కైవర్తశ్రేణి a number of fishermen. A rafter, ఇంటికురుజులమీద వేసే పట్టె.

శ్రేణిక *n.* : A tent. డేరా, గుడారము.

శ్రేయము or **శ్రేయస్సు** *n.* : Virtue, moral merit, good fortune, prosperity, happiness, beatitude, ధర్మము, పుణ్యము, కళ్యాణము, మంగళము, శుభము, మోక్షము.

శ్రేష్ఠము *adj.* : Best excellent, superior, chief, eminent, principal. ఉత్తమమైన, ప్రశస్తమైన.

శ్రోణి *n.* : n. The hip, the lions the posteriors. కటిప్రదేశము, నడుముకింద తొడలమిద భాగము, పిరుదు, మొల.

శ్రోత *n.* : A hearer, an auditor. వినేవాడు. **శ్రోత్రము** *n.* : The ear. చెవి. **శ్రోత్రియుడు** *n.* : A Brahmin well versed in the Vedas. He who is modest, docile, or well behaved, శిష్టుడు, వేదము బాగా వచ్చిన బ్రాహ్మణుడు, ఛాందసుడు. **శ్రోత్రియము** or శ్రోత్రియ గ్రామము *n.* : A village held at a favourable assessment, a present or donation of a village made to learned men.

శ్రౌతము *adj.* : of or belonging to the Vedas. వేదసమ్మతమైన, వేదమందు విధింపబడిన, వేదోక్తమైన. *n.* : Any observance ordained by the Vedas. A treatise detailing and

explaining certain observances. శ్రుతివిహిత ధర్మాది, వేదచోదితమైన కర్మప్రతిపాదిక గ్రంథము.

శ్లక్ష్ణము *adj.* : Small, fine, minute, smooth. సూక్ష్మమైన, కృశమైన, నున్నని.

శ్లథము *adj.* : Slack, loose, lax, relaxed, dishevelled (as hair) జారిన, వదలిన, వీడిన.

శ్లాఘ or **శ్లాఘనము** *n.* : Praise, applause, eulogy, flattery, స్తుతి, స్తోత్రము.

శ్లిష్టము *adj.* : Connected, joined, combined, embraced. సంయుక్తమైన, మిళితమైన.

శ్లేష *n.* : Union, combination. సంయోగము. శబ్దాలంకార విశేషము, ఏకవాక్యము నకు అనేకార్థము, ద్వ్యర్థము. శ్లేషగా నుండే పద్యము a verse bearing a double meaning.

శ్లేష్మము *n.* : Phlegm, కఫము, తెమడ. శ్లేష్మ ప్రకృతి a saturnine temperament.

శ్లోకము *n.* : A verse, a stanza. సంస్కృత పద్యము. Fame, యశస్సు, అర్థశ్లోకము a hemistich. పుణ్యశ్లోకుడు, ఉత్తమ శ్లోకుడు or సుశ్లోకుడు a famous man, one well spoken of.

శ్వపచుడు *n.* : A man of low caste, a pariah, చండాలుడు, మాలవాడు.

శ్వభ్రము *n.* : A chasm, hole or gap, రంధ్రము, బొక్క, సందు.

శ్వయథు or **శ్వయథువు** *n.* : Swelling, dropsy, శోపు, వాపు.

శ్వవృత్తి *n.* : Service, menial labour, సేవాజీవనము, కొలువు.

శ్వశురుడు*n.* : A father in-law. పడుచును ఇచ్చిన మామ, భార్యకు తండ్రి. **శ్వశ్రువు** *n.* : A mother inlaw, పడుచును ఇచ్చిన అత్తగారు, భార్యకు తల్లి.

శ్వశ్శ్రేయసము *adj.* : Happy, prosperous. మంగళమైన, శుభకరము. *n.* : Prosperity, welfare, happiness. మంగళము, శుభము.

శ్వసనుడు *n.* : Air, wind; the god of the wind, వాయువు, శ్వసనాశనుడు lit, that which feeds an air, i.e., a serpent, సర్పము.

శ్వానము *n.* : A dog, కుక్క.

శ్వాపదము *n.* : Any beast of prey. పులి మొదలైన దుష్టజంతువు, A Tiger, పులి.

శ్వాసము *n.* : Breath, breathing, respiration, ఊపిరి. Wheezing, asthma. రోజు, ఉబ్బసము, ఉచ్ఛ్వాసము breath inhaled.

శ్విత్రము *n.* : White spotted leprosy. శ్వేతకుష్ఠము, తెల్లపొడలకుష్ఠు. **శ్విత్రి** One suffering from this desease.

శ్వేతము *adj.* : White, white coloured, fair. తెల్లని. *n.* : White colour. తెలుపు. Silver. వెండి. **శ్వేతకుష్ఠువు** *n.* : White leprosy. తెల్ల పొడల కుష్ఠు. **శ్వేత గురుత్తు** or శ్వేతపత్రము *n.* : swan, హంస. **శ్వేతాద్రి** *n.* : The white mountain. i.e., the Himalaya mountains, హిమవత్పర్వతము.

ష

ష : The letter sh as in shun, shop, & c. It is called కష్టషకారము.

షండము *n.* : A multitude, a heap. పద్మాది సమూహము. A bull. ఆబోతు. A enuch, an impotent man. ఖొజ్జావాడు, పేడి.

షట్ *adj.* : Six. ఆరు. పట్కర్మములు the six acts, or duties enjoined on Brahmins, i.e., అధ్యయన, అధ్యాపన, దాన, ఆదాన, యజన, యాజనములు. **షట్కర్ముడు** *n.* : A Smarta Brahmin who performs the six acts above enumerated. **షడాననుడు** or **షణ్ముఖుడు** *n. Lit.* : the six faced; a name of Kumaraswami, the Hindu Mars. కుమారస్వామి. **షడ్జము** *n.* : A shrill musical tone like the peacock's cry. The fourth or middle note (tenor) or the Hindu gamut. సప్తస్వరములలో నొక స్వరము. **షష్టిపూర్తి** *n.* : A feast held on a man's attaining his sixtieth year. అరువదియేండ్ల వయసురాగానే చేయు ఉత్సవము. **షష్ఠి** *n.* : The sixth day of the lunar fortnight, **షష్ఠ్యంతములు** *n.* : Dative verses, i.e., a set of verses in the preface of a Telugu poem, having every phrase in the dative thus : To the prince, to the hero, & c., & c. అవతారిక కొనను చెప్పే షష్ఠీ విభక్తి గల వాక్యములు గల పద్యములు. షష్ఠ్యంతమైన శబ్దము a word in the sixth case. ఆరవ విభక్తి యందుండు శబ్దము.

షడ్డకుడు or **షడ్డకుడు** *n.* : A fellow son-in-law, తోడిఅల్లుడు.

షరతు *n.* : An agreement, a condition agreed on. ఒడంబడిక.

షరా *n.* : A remark, a post script, a nota bene.

షరాబు *n.* : A money changer, a cash-keeper.

షహా *n.* : A king. interj. Check ! (in chess)

షాడబము or **షాడవము** *n.* : Flavour, taste, savour. రసము (అనగా ఉప్పు, కారము, పులుసు మొదలైనవి) Music, singing, గానము.

షాడ్గుణ్యము *n.* : An aggregate of six properties or qualities, such as Greatness (ఐశ్వర్యము), Might (వీర్యము), & c. or Peace (సంధి), Enmity (విగ్రహము), & c. గుణషట్కము.

షాణ్మాతురుడు *n.* : A name of Kartikeya. కుమారస్వామి.

షాణ్మాసము *n.* : Six months. ఆరు నెలలు.

షికారి or **షికారీ** *n.* : Sporting, fowling, hunting. వేట. A huntsman a fowler, వేటకాడు.

షిద్గుడు *n.* : A libertine, gallant, paramour, విటుడు.

షుమారు : Same as సుమారు.

షోడశము *adj.* : Sixteen, sixteenth. పదునారు, పదునారవ. షోడశోప చారములు sixteen acts of civility.

స

స (In composition,) with, together with. **సకుటుంబముగా** together with one's family. **సగుణము** having (or endowed with) properties or qualities. **సజాతీయము** of the same tribe, of the same species. **సటీక** accompanied with a commentary. **సదయుడు** one who is kind or good. **సపత్త్రము** having wings, రెక్కలు గల, సమర్మకముగా in full detail, circumstantially, with all the particulars, minutely, దాచకుండా. **సమూలము** to gether with the root, having a root, entire, వేరుతోకూడా, యావత్తు. వారు సమూలముగా నాశమైనారు they are ruined. root and branch. **సవేంలంపు** derisory, satirical. **సంయుక్తికము** reasonable, logical, rational. సరయంత with speed, త్వరగా. **సలక్షణము** classical, beautiful, handsome, లక్షణ యుక్తమైన, అందమైన. సలక్షణమైన పడుచు a handsome girl. **సలలితము** beautiful, lovely. **సవిస్తారముగా** at full length, extensively, with all the particulars, completely, to the full, **వివరముగా,** సవినయముగా respectfully. సవినయుడై modestly.

సంకటము *n.* : A difficulty trouble, affiction, danger, calamity. ఇరుకు, బాధ, ఇక్కట్టు. Disease, illness, రోగము, mortal peril.

సంకటి *n.* : A coarse pudding made from Cholam or Ragi flour, a thick porridge or pap. వండిన రాగి పిండిలోనగునది, ఉడకపెట్టిన పిండి.

సంకరము *n.* : Mixing, blending, Dust, sweepings. మిశ్రమము, ఊడ్చిన కసవుకుప్ప. **సంకర జాడ్యము** a complication of diseases. **సంకర భాష** a mixed language or impure dialect.

సంకర్షణుడు *n.* : A name of Balarama, బలరాముడు.

సంకలనము *n.* : Addition in Arithmetic, సంఖ్యలనుకూర్చుట. **సంకలితము** *adj.* : That which is added. Added together, as a figure, కూర్చబడిన (సంఖ్య).

సంకల్పము *n.* : Resolve, determination, resolution, intention, will. A project, design. A religious or solemn vow, or declaration. మనోవ్యాపారము, మనో నిశ్చయము, ఎన్నిక.

సంకాశము *adj.* : Like, similar. సమానమైన, సదృశమైన. Near, సమీపమైన, **సంకాశుడు** *n.* : (In composition) one who is like or similar to, సదృశుడు. సూర్యసంకాశుడు he who is like the sun.

సంకీర్ణము *adj.* : Crowed, confused, Mixed, impure, miscellaneous. Spread, diffused, ఎడము లేకుండా నిండిన, సంకరమైన, అన్నియును కలిసిన, వ్యాపించిన.

సంకీర్తనము *n.* : Celebration, praising, honour, glorification, స్తోత్రము, గుణకథనము, స్తవనము.

సంకు *n.* : A shell, a conch. సంకుటుంగరము a ring made of shell. సంకుపూసలు beads made of shell. సంకు మాతి గుర్రము *n.* : An ass. గాడిద.

సంకుచించు *v.n.* : To shrink, shrivel, contract, close up.

సంకుచితము *adj.* : Shrivelled, contracted, narrowed, closed. ముడుతలు పడిన, ముడుచుకొన్న, ఇరకటముగా నుండే. ఈ స్థలము సంకుచితముగా నున్నందున as this place is not roomy.

సంకుమదము : See under సంకువు.

సంకులము *adj.* : Spread, వ్యాపించిన, Crowded, perplexed, confused, agitated, ఎడములేక నిండిన, ఒకటితో నొకటి కలిసిన.

సంకువు *n.* : A civet cat. జవ్వాదిపిల్లి. **సంకుమదము** *n.* : Civet, జివ్వాజి.

సంకెల or **సంకిలియ** *n.* : A fetter, or iron. **సంకెలవాడు** *n.* : A convict, a prisoner in irons.

సంకేతము *n.* : An appointment, agreement, compact, engagement, ఏర్పాటు, ఒడబాటు, నిష్కర్ష, నిర్ణయము.

సంకోచము *n.* : Shrivelling, contraction, shrinking, shutting, closing. ముడుచుకోవడము, ముకుళించడము.

సంక్రందనుడు *n.* : An epithet of Indra, ఇంద్రుడు.

సంక్రమము *n.* : Difficult progress, advance through difficulties. **సంక్రాంతి** *n.* : The transit of the sun or a planetary body from one sign of the zodiac into another; particularly applied to the passage of the sun from Sagittarius to Capricornus in January when the Hindus celebrate the Pongal (పొంగలి) feast. సూర్యాదిగ్రహములు ఒకరాశిలోనుండి మరియొక రాశికి పోవడము, ముఖ్యముగా సూర్యుడు మకరములో ప్రవేశించేది మకర సంక్రాంతి.

సంక్లుప్తము *adj.* : Brief, short, abridged. *n.* : An abridgement, a summary, సంగ్రహము, సంక్షేపము, సంక్లుప్తముగా briefly, summarily. సంక్లుప్తము చేయు or abridge, to make brief.

సంక్షేపము *n.* : An abridgement, a summary, సంగ్రహము.

సంక్షోభము *n.* : Agitation, alarm, కలత. Distress of mind, sorrow, grief, వ్యాకులత, దుఃఖము, వ్యసనము.

సంఖ్య *n.* : A number; a numeral. అంకె, లెక్క, సంఖ్యలేని numberless. An inquiry, విచారణ.

సంగడము *n.* : Dumbells, సాముచేయువారు తిప్పేలోడు. Help, assistance, aid, సహాయము. Friendship. జత, స్నేహము. Meeting, చేరిక. Nearness,

సమీపము. A retinue, పరివారము. Service, సేవ. An army, సేన. **సంగడి** *n.* : A couple, pair, జంట, జత, జోడు. Friendship. స్నేహము. A friend, a fellow, a playmate, నేస్తకాడు.

సంగతము *adj.* : Joined, united, come together, coherent, consistent, proper, just, adequate, reasonable, suitable, appropriate, applicable. యుక్తమైన, యోగ్యమైన, సంలగ్నమైన, సంయుక్తమైన. *n.* : Friendship, స్నేహము. Meeting, చేరిక. **సంగతి** *n.* : A circumstance, matter, case, subject, affair, business, event, occurrence : the contents of a writing, Association, junction, union, company, society. Fitness, decorum, propriety, కార్యము, వ్యవహారము, పని, విషయము, సహవాసము, సాంగత్యము, యుక్తము, యోగ్యము, సంపర్కము.

సంగమము *n.* : Juncture, union, meeting, the confluence of rivers, sexual intercourse, కలియుడము, మేళవము, సంయోగము. సంగమ దోషము any sexual disease, సుఖసంకటము. **సంగము** *n.* : Junction, meeting, union, intercourse, association, confluence. కూడిక, చేరిక, సంసర్గము, మేళనము, కలియడము.

సంగరము *n.* : War, a battle, combat. యుద్ధము.

సంగాతము *n.* : Friendship, స్నేహము.

సంగీతము *n.* : Music, a song, singing, A choral symphyony, గానము. **సంగీతి** *n.* : A song, plu. సంగతులు songs, పాటలు.

సంగోరు *n.* : A half-share. అర్ధభాగము. Half of the gross produce of a crop. సంగోరుపాలు usually means the government share of a crop.

సంగ్రహము *n.* : Seizing, grasping, obtaining, receiving, earning, acquisition, స్వీకారము, స్వీకరించడము, పోగుచేయుడము A compilation, abridgement, compendiness. సంక్షిప్త గ్రంథము.

సంగ్రామము *n.* : War, a battle, fighting. యుద్ధము. కలహము, పోరు.

సంగ్రాహము *n.* : The fist. పిడికిలి. Holding by the fist, పిడికిట పట్టుట. The grip of a shield, డాలుపిడి, అరిగపిడి.

సంఘటనము *n.* : Meeting, encountering, happening, occurence. సంధించడము, సంప్రాప్తము కావడము.

సంఘట్టనము *n.* : friction, rubbing together, beating, a collision, shock. ఒరసి కొనుట. కొట్టడము, వాయించడము.

సంఘము *n.* : A collection, heap, multitude, number, assembly, association, society, ప్రాణి సమూహము, గుంపు. **సంఘీభవించు** *v.n.* : To become a crowd. గుంపుకూడు. to unite together.

సంఘర్షము or **సంఘర్షణము** *n.* : Trituration, rubbing. ఒరయిక. Contending. వివాదము, స్పర్ధ. Rivalry, పోటి.

సంఘూతము *n.* : An assemblage, multitude. సమూహము. A hardblow, గట్టిదెబ్బ.

సంచయము *n.* : Heaping, collecting, gathering, కూడబెట్టుట. A heap, multitude, quantity or number. సమూహము.

సంచరించు *v.n.* : To roam, wander, walk. తిరుగు.

సంచలనము *n.* : Shaking, moving. కదలడము.

సంచి or **సంచీ** *n.* : A purse, a bag. తిత్తి. గోనె సంచి a sack.

సంచితము *adj.* : Gathered, amassed, accumlated, collected. సంపాదించ బడిన, ఆర్జింపబడిన, కూడబెట్టబడిన. *n.* : A section or part of a book.

సంచకరువు, సంచకరము or **సంచకారము** *n.* : Earnest money, an advance, బయానా, జెట్టీ చేసినందుకు గురుతుగా ముందిచ్చిన ద్రవ్యము.

సంచము *n.* : Gold. బంగారు. సంచపు రేకు *n.* : Gold leaf, bits of gold leaf, బంగారురేకు.

సంచు *n.* : Manner, way. విధము, రీతి, వైఖరి. An artifice, stratagem, మోసము. A trace, జాడ. Beauty, అందము.

సంఛన్నము *adj.* : Covered, ఆచ్ఛాదితము.

సంజనితము adj. : Born, produced, become. పుట్టిన, కలిగిన, అయిన.

సంజనితుడు *n.* : One who is born. పుట్టినవాడు.

సంజయరాయబారము *n.* : The embassy of Sanjaya; i.e., lukewarm negotiations.

సంజవనము *n.* : A cluster of four houses. A house built with four suites of apartments. నాలుగిండ్ల భవంతి.

సంజాతము *adj.* : Born, produced become, కలిగిన, పుట్టిన, అయిన.

సంజాయిషీ *n.* : An explanation; conciliation, persuasion, సమాధానము.

సంజీవి *n.* : That which gives or revives life, జీవమును కలుగజేయునది. A medicine which prolongs life.

సంజ్ఞ *n.* : A gesture, సైగ. A token, sign, గురుతు. A name, appellation, పేరు.

సంజ్ఞువు *n.* : A knock-kneed man. ముట్టికాళ్లవాడు.

సంజ్వరము *n.* : Heat, burning, scorching. కాక, వేడిమి, ఉష్ణము, కాల్చుడము.

సంజ *n.* : Twilight, evening, సంధ్యా కాలము. సంజరాగము. సంజకెంపు or సంజకావి the redness of the evening sky.

సంజోక *n.* : The string that stikes the two sides of a double-faced drum, రెండు ముఖములందును తాకే ముడిగల డుబుడక్కనడిమిత్రాడు.

సండ్ర : Same as చండ్ర.

సంత : A fair, a market day. చుట్టుపట్ల నుండు వారందరును సరుకులమ్మ డమునకై ఒక ఊరిలో నొకనాడు పెట్టే అంగళ్లవరుస.

సంతకము *n.* : A signature చే(వ్రాలు.

సంతతము *adj.* : Constant continuous, unceasing ఎడతెగని, విడువని. *adv.* : Always, perpetually. నిరంతరము, ఎల్లప్పుడు. వర్షము సంతతధారగా కురిసినది it rained incessantly.

సంతతి *n.* : Progeny, offspring. సంతానము. పుత్ర పౌత్ర పారం పర్యము. A series, వరుస, పురుష సంతతి male off spring.

సంతన *n.* : Joining, junction, union. Agreement, concord, suitability, అనుకూలముగా కుదరడము కూర్పు, ఇమిడిక, పొందిక, చేరిక.

సంతన్యమానము *adj.* : Spreading, extending. వృద్ధి పొందింపబడిన. మిక్కిలి త్రిప్పబడుచుండే.

సంతప్తము *adj.* : Much heated; pained, grieved, distressed, afflicted. సంతాపితమైన, ఖేదముగల, దుఃఖితమైన. సంతప్తచిత్తుడు he who is much grieved.

సంతమసము *n.* : Total darkness. సర్వత్ర పూర్ణాంధకారము, కటిక చీకటి.

సంతరణము *n.* : Crossing or passing over, going across. దాటడము.

సంతరించు *v.a.* : To equalise, సరిపరుచు To earn, get, acquire, సంపాదించు, గడించు. To cause to acquire, కలిగించు. To write, వ్రాయు, రచించు. To protect, support, rear, భరించు, సంరక్షించు.

సంతర్జితము *adj.* : Threatened, frightened. బెదిరింపబడిన.

సంతర్పణము or **సంతర్పణ** *n.* : Satisfying, satiating. తృప్తిపరుచుట.

సంతసము, సంతోసము or **సంతొసము** *n.* : Pleasure, joy, gladness. ప్రమదము, సంతోషము. సంతసించు, సంతసిల్లు, సంతసిల్లు. సంతోసిల్లు or సంతసపడు *v.n.* : To rejoice, be pleased, be gald, ఉల్లాసపడు, సంతోషించు.

సంతానము or **సంతానవృక్షము** *n.* : The name of one of the trees of heaven. ఒక కల్పవృక్షము. సప్తసంతానములు : Digging a tank (తటాకము), building a Brahmin village (అగ్రహారము), building a temple (దేవాలయము), making a garden (వనము), getting a poem written (ప్రబంధము), getting a son (పుత్రుడు), finding treasure (నిధి).

సంతానము *n.* : A child, బిడ్డ. Offspring, progeny, race. బిడ్డల పరంపర, సంతతి.

సంతాపము *n.* : Heat, burning heat, కాక, వేడిమి, వెట్ట. Affliction, pain, distress.

సంతు *n.* : Off spring, progeny, సంతానము, మగసంతు male offspring.

సంతులుగొట్టు *v.a.* : To reproach, blame. నిందించు.

సంతుష్టము *adj.* : Delighted, pleased, satisfied. హృష్టమైన, ఆహ్లాదముగల, ఉల్లసితమైన. సంతుష్టాంతరంగుడై being filled with joy.

సంతోషము *n.* : Pleasure, satisfaction, joy, delight. ప్రమదము, హర్షము.

సంత్యక్తము *adj.* : Deserted, left, quitted, abandoned. విడువబడిన, పరిత్యజింపబడిన.

సంత్రస్తము *adj.* : Frightened, alarmed. భయపడిన.

సంత్రాసము *n.* : Fear, alarm, భీతి, భయము.

సందంశము *n.* : Pincers, కమ్మరవాని పటుకారు.

సందడి *n.* : A thick crowd, mob. సమ్మర్దము, ఒత్తుడు, గుంపు Noise, clamour, uproar, a tumult, disturbance, సమ్మర్దధ్వని.

సందరము or **సంద్రము** *n.* : The sea.

సందర్భము *n.* : Stringing beads, weaving garlands, etc. Meeting, connection, coherence. Convenience, opportunity, occurrence, context, కూర్చుడము, గుచ్చుడము, కట్టడము, సంధించడము, క్రమము, అనుపూర్వి అనుకూలము, సమయము, సంభవించడము.

సందర్శనము *n.* : Seeing, looking, a view, A visit, meeting నిరీక్షణము, చూడడము.

సందష్టము *adj.* : Bitten, stung. కొరకబడిన.

సందానము *n.* : A tether. పలుపు. **సందానితము** or సందితము adj. Tied, bound, కట్టబడిన.

సంది : Same as సందు.

సందిగ్ధము *adj.* : Doubtful, questionable. సంశయమైన.

సందిబొందె (from సందలి.) *n.* : An ornament for the arm, an armlet, బాహుపురి.

సందియము *n.* : Doubt, uncertainty, suspicion. సందియపడు Same as సందేశము.

సందిలి *n.* : The arm from the shoulder to the elbow. దండచెయ్యి.

సందు or **సంది** *n.* : A small opening, a fissure, crack, hole, బొత్త, చిల్లి, బీటిక. Space, an interval. ఎడము, మధ్యప్రదేశము, మధ్యకాలము.

సందుగు *n.* : A small box.

సందె *n.* : Evening, సాయంకాలము. Daily prayers used by Brahmins, & c. సంధ్యావందనము.

సందేశము *n.* : A message, news, tidings. వర్తమానము, సమాచారము.

సందేహము *n.* : Doubt, hesitation, suspicion, mistrust, uncertainty. సందేశము.

సందోహము *n.* : An assemblage, multitude. సమూహము.

సంద్రము : See సందరము. సంద్రుడు Same as సముద్రుడు.

సంధ *n.* : A vow, promise. Resolution, determination. ప్రతిజ్ఞ, శపథము. Extent, limit, మర్యాద. మేర, ఆవధి. Also, same as సంధ్య.

సంధర్షణి *n.* : India rubber.

సంధానము *n.* : Holding together, joining, uniting, కూర్చుట, సంఘటనము. Reconciliation.

సంధి *n.* : Connection, union, combination, junction, coalescence. కూడిక, చేరడము, కలియడము. A joint of the limbs, కీలు.

సంధించు or **సంధిల్లు** *v.n.* : To be joined to or united with, కూడు. **సంధిల్లు** or **సంధిల్లు** *v.n.* : To happen, occur; to meet, ప్రాప్తమగు.

సంధుక్షితము *adj.* : Lighted, inflamed, kindled. రగిలింపబడిన, మండింపబడిన.

సంధ్య *n.* : Twilight in the morning or evening. సంధ్య or సంధ్యావందనము morning or evening prayer. ప్రాతస్సంధ్యా వందనము matins.

సంపంగి, సంపంగె, సంపగియ or **సంపెగ** *n.* : The 'gold flower'.

సంపత్తి, సంపత్తు or **సంపద** *n.* : Fortune, riches, wealth, prosperity. ఐశ్వర్యము, కలిమి, శ్రేయస్సు.

సంపర్కము *n.* : Union, connection, contact, కలయిక, చేరిక, కూడిక.

సంపాకము *n.* : A tree, *Cassia fistula*, అరగ్వధము, రేలచెట్టు.

సంపాటము *n.* : Weighing a jewel with all things connected with it.

సంపాతము *n.* : Descending, falling, coming down, a fall. పతనము.

సంపాదనము *n.* : Acquisition, earning, getting, acquiring. అర్జనము, గడించుట, సంపాదించుట.

సంపుటము *n.* : A casket, a covered box. బరిణ. A volume of a book or magazine. **సంపుటించు** *v.a.* : To close as a flower. To fold the arm. ముకుళించు.

సంపూజనము *n.* : Honouring, veneration, esteem, treating with respect. మిక్కిలి గౌరవించడము, సమ్మానము, ఆదరము.

సంపూర్ణము *adj.* : Complete, finished, whole, entire : filled, full of, perfect. అఖిలము, సమగ్రము.

సంవృక్తము *adj.* : United, joined, సంయుక్తము.

సంపెంగ : See under సంపంగి.

సంపెట *n.* : A sledge-hammer. ఇనుము సాగగొట్టెడు సమ్మెట.

సంప్రతి *n.* : A head accountant. లెక్క సరిచూచు పెద్ద కరణము. An accountant, కరణము.

సంప్రదానము *n.* : Giving, bestowing. ఇవ్వడము. In grammar, the Dative case, చతుర్థీ విభక్తి, షట్కారకములలో నొకటి.

సంప్రదాయము *n.* : A rule, routine, method, doctrine, custom, convention, system, practice, tradition,

వంశపు తీరు, గురు పరంపర చేత వచ్చినది. పరంపరా ప్రాప్తధర్మము, వాడుక.

సంప్రయోగము *n.* : A good use, చక్కని ప్రయోగము. Association, relation, connection. సంబంధము.

సంప్రసారణము *n.* : A grammatical term applied to the substitution of ఇ, ఉ, ఋ, ఒ. for య, వ, ర, ల in sandhi.

సంప్రహారము *n.* : War, a battle, a fight, యుద్ధము.

సంప్రాప్తము *adj.* : Attained, obtained, gained, become arrived, come. పొందబడిన, వచ్చిన, సంభవించిన. కలిగిన, లభించిన.

సంప్రీతి *n.* : Affection, kindness. విశ్వాసము, ప్రేమ.

సంప్రేరణము or **సంప్రేరణ** *n.* : An exhortation, inatigation. బుద్ధి, బోధన.

సంప్రేషము *n.* : Sending. An order, command, పసుపు, నియోగము.

సంప్రోక్షణము *n.* : A ceremonial sprinkling of water.

సంఫుల్లము *adj.* : Well blown, well expanded, చక్కగా వికసించిన.

సంబంధము *n.* : Connection, relation, relationship, relevancy, affinity. సంపర్కము, చుట్టరికము, చేరిక, కూడిక, పొందిక.

సంబడము : See సంబళము.

సంబరము or **సంభ్రమము** *n.* : Joy, delight.

సంబరి : See సంబళి.

సంబరేను or **సంబరేణి** *n.* : A kind of shrub. చర్మకష.

సంబళము or **సంబడము** *n.* : Wages, hire. బత్తెము. Salary, జీతము Batta, దారిబత్తెము.

సంబళి, సంబడి, సంబరి or **చెంబడి** *n.* : A pariah, మాలవాడు.

సంబళించు or **సంబడించు** *v.n. & a.* To be convenient. పల్లపడు. To manage, furnish, supply. సమాళించు, నిర్వహించు, తెప్పిరు, పోషించు.

సంబళిక, సంబెల or **సంబెళ** *n.* : A wallet or sort of pouch, to hold betel leaf, areca-nut and ime. అడపము, వక్కలాకుసంచి.

సంబవులు : See సంబాళిగలు.

సంబాగువు *n.* : A raft to cross a river on. ఏరుదాటే సాధనము.

సంబాధము *n.* : Difficulty, trouble; a crowded place. ఇరుకు, సంకటము, ఒత్తుడు, సంకట స్థలము, ఇరుకు స్థలము. *adj.* : Narrow, contracted, impassable, impervious; crowded, ఇరుకైన, ఒత్తుడుగా నుండే, చొరడా నకు అసాధ్యమైన.

సంబారము or **సంబారు** (సంభారము) *n.* : A mixture of spices for seasoning. Spicery, condiments, curry powder, కూరలలో వేయు రసవర్గము, ఆవాలు మెంతులు జీలకర్ర మొదలైనవి. సంబారపు చింతపండు tamarind mixed with spicery.

సంబాళించు *v.a.* : To comfort, console, ఆదరించు.

సంబాళిగలు, సమ్మాళిగలు or **సంబవులు** *n.* : Sandals, పావుకోళ్లు. Shoes, slippers, పాపోసులు, పాదరక్షలు.

సంబావులు *n.* : plug. A very fine sort of rice కుసుమధాన్యములు. ఉత్తమ మైన వడ్లు. గురుడముక్కు సంబావులు another kind.

సంబుద్ధి : See సంబోధనము.

సంబెల, సంబెళ or **సంబెల పెట్టె** : See సంబళిక.

సంబోధనము *n.* : Addressing, calling to. పిలవడము, ఆమంత్రణము, సంబుద్ధి. In Grammar, the vocative case. **సంబుద్ధి** *n.* : Calling, పిలవడము ఆమంత్రణము, సంబోధనము.

సంబ్రము : Same as సంబరము.

సంభవము *n.* : Birth, production. The origin, cause, reason. motive. ఉత్పత్తి, పుట్టుక. హేతువు. *Adj.* : Arising from, produced from, descending from.

సంభారము *n.* : Provision, preparation. Collection, a multitude, number, quantity, assemblage, సంభీతము, పదార్థసంచయము, సమూహము, సర్వపూర్ణత్వము, గణము.

సంభావన or **సంభావనము** *n.* : Honour, esteem, respect, worship. A present, reward, prize gift. Vulgarly. alms or money distributed among Brahmins, సన్మానము, గౌరవము, పూజ, దక్షిణ. **సంభావనీయము** *adj.* : Honorable, worshipful. సన్మానింపదగిన, గౌరవింపదగిన, పూజ్యమైన.

సంభాషణ or **సంభాషణము** *n.* :conversation, talk.

సంభూతము *adj.* : Born, produced, arisen, spring, ఉత్పన్నమైన పుట్టిన.

సంభృతము *adj.* : Well supported. చక్కగా భరింపబడిన Gained, got. సంపాదింపబడిన. Possessed of. Filled, full. నిండింపబడిన. **సంభృతి** *n.* : The act of supporting well. చక్కగా భరించుట.

సంభోగము *n.* : Coition, sexual intercourse. రతి, సంభోగించు.

సంభ్రమము *n.* : Passion, emotion, confusion, excitement, agitation, flurry, hurry. తొందర, వేగిరపాటు, భయము, తొట్రుపాటు, అత్యాచారము, ఉత్సాహము.

సంయమని *n.* : The name of the capital of Yama. యముని పట్టణము.

సంయమము *n.* : To traint or control of the passions. Humanity, compassion, the temper that shuns giving pain to others, gentleness. పరపీడాది నివృత్తి, హింసాదులను విడిచి పెట్టుట. **సంయమి** *n.* : A hermit, or monk. ముని, సంయమము గలవాడు.

సంయుక్తము *adj.* : Combined, joined, united, connected with, possessed of. కూడుకొనిన, కల. సంయుక్తా క్షరము a double letter as *l* in పిల్లి.

సంయుగము *n.* : War; a battle, combat. యుద్ధము.

సంయుతము *adj.* : Well combined or joined, united, connected with. మిక్కిలి కూడుకొన్న.

సంయోగము *n.* : Union, junction, connection, association with సంగమము, సంసర్గము, కూడిక. **సంయోజితము** *adj.* : Connected, joined, united with. సంలగ్నమైన, మిళితమైన, కూర్పుబడిన.

సంరంభము*n.* : Haste, flurry, agitation, trepidation, fear. తొందర, ఇష్టానిష్టకార్య జాతత్వర. వేగిరపాటు, తొట్రుపాటు, భయము. wrath, rage, కోపము.

సంరక్షణ or **సంరక్షణము** *n.* : Sustaining, support, maintenance, nourishment, guardianship, charge patronage. పోషణ, పాలనము, కాపాడడము.

సంరావము *n.* : Sound, noise. ధ్వని, మ్రోత.

సంరూఢము *adj.* : Budded, blossomed, grown, అంకురితము, పెరిగిన.

సంరోధము *n.* : An impediment, hindrance. ఆటంకము, అభ్యంతరము.

సంలాపము *n.* : Discourse, conversation, friendly talk. సల్లాపము, ప్రీతితో గూడిన సంభాషణము, ముచ్చట.

సంవత్ *n.* : A year, అబ్దము, ఏడు. **సంవత్సరము** *n.* : A year.

సంవర్తకము *n.* : The plough of Balarama. బలరాముని నాగలి.

సంవర్తము *n.* : A destruction of the universe. ప్రళయము.

సంవర్తిక *n.* : The new leal of a water lily. లేత తామర రేకు.

సంవసథము *n.* : A village, గ్రామము.

సంవాదము *n.* : A conerence, discussion, dispute, contention, wrangling. సంభాషణము, కలహము, తర్కించడము.

సంవాహనము *n.* : Carrying, చక్కగా మోసికొనిపోవుట. Handling, rubbing, pressing the limbs, massage, అంగమర్దనము, ఒళ్లు పిసకడము.

సంవిత్తు or **సంవిత్తి** *n.* : Wisdom, understanding, intellect. బుద్ధి, తెలివి, జ్ఞానము.

సంవీతము *adj.* : Surrounded, enclosed, encompassed. ఆవృతము, ఆవరింప బడిన.

సంవృతము *adj.* : Covered, concealed, encompassed, clothed with, చుట్టుకొనబడిన.

సంవేగము *n.* : Hurry, hasty త్వర, వేగిరపాటు.

సంవేది *n.* : He who knows. ఎరిగిన వాడు, తెలిసినవాడు. **సంవేదితము** *adj.* : Made known, తెలియజేయబడిన.

సంవేశము *n.* : Sleep, నిద్ర A seat, పీఠము.

సంవ్యాసము *n.* : An upper garment, a cloak. ఉత్తరీయము, పైబట్ట.

సంశప్తకుడు *n.* : A picked man or soldier, one of a select band sowrn never to recede and stationed to prevent the flight of the rest, శపథం కృత్వాయుద్ధాదనివర్తిని, తిరిగిపోనని ఒట్టుపెట్టుకొని యుద్ధము చేయువాడు. A hero, శూరుడు.

సంశయము *n.* : Doubt, uncertainty, suspicion, hesitation. సందేహము. **సంశయాళువు** *n.* : A suspicious man, an irresolute man. సంశయించు *v.n.* : To doubt, suspect, hesitate. సందేహించు, అనుమానించు.

సంశ్రయము *n.* : A refuge, asylum, ఆశ్రయము, శరణము, అండ.

సంశ్లేషము *n.* : An embrace, union, connection, junction, coalescence. కౌగిలింత, ఆలింగనము, సంగము. సంధి, కలయిక.

సంసక్తము *adj.* : Joined కలిసిన, చేరిన. Near, adjoining, connected or endowed with, అవ్యవహితమైన, సంలగ్నమైన. **సంసక్తి** *n.* : Union, adherence; nearness.

సంసత్తు *n.* : An assembly, meeting, audience, కొలువుకూటము, సభ.

సంసరణము *n.* : A highway. రాజ మార్గము, బాట.

సంసరించు *v.n.* : To be born. జన్మించు.

సంసర్గము *n.* : Union, connection, intercourse, సంశ్లేషము, సంబంధము.

సంసారము n. The world, the mundane state. Domestic life, secular life. A family, household. పెండ్లాము బిడ్డలతో కూడియుండడము. Birth, పుట్టుక. **సంసారి** a good or respectable woman, కుల స్త్రీ.

సంసిక్తము *adj.* : Wet, humid. తడిసిన.

సంసిద్ధి *n.* : Nature. స్వభావము. Perfection, completion, accomplishment. లెస్సగా లభించడము, చేకూరడము. **సంసిద్ధుడు** *n.* : One who is perfect or accomplished. సంపూర్ణుడు.

సంసృతి *n.* : The world, the mundane state, a domestic life, secular condition; a family, household, సంసారము.

సంసృష్టము *adj.* : Connected, united. సంయుక్తమైన, సంశ్లిష్టమైన. **సంసృష్టి** *n.* : Union, connection, సంసర్గము.

సంసేవనము *n.* : Waiting on, serving. పరిచర్య చేయడము, ఉపాసన చేయడము.

సంస్కరించు *v.a.* : To reform, improve, repair, make better. బాగుచేయు. To purify, sanctify, consecrate, శుద్ధిచేయు, ప్రతిష్ఠించు. To burn a corpse (శవమును) దహనముచేయు. **సంస్కారము** *n.* : The act of making better or improving, reformation. చక్కజేయుట.

సంస్తంభవము *n.* : The name of a magic arrow which arrests the progress

of an enemy. శత్రువును భ్రమన్పరచే అస్త్రవిశేషము. **సంస్తంభించు** *v.a.* : To make firm or rigid. స్థాపించు, సిద్ధముచేయు.

సంస్తవము *n.* : Praise, స్తోత్రము, చక్కనిస్తుతి. Acquaintance, intimacy. పరిచయము. **సంస్తవకారి** *n.* : One who praises.

సంస్థానము *n.* : A state, government, dominion, province. రాజ్యము.

సంస్థాపనము : Placing, fixing, establishing. నిర్ధారణ చేయడము, స్థితి కరణము. **సంస్థాపకుడు** *n.* : A founder, author. కల్పించినవాడు, ఏర్పరచినవాడు.

సంస్థితి *n.* : Abiding, being, residing with. ఉండడము, **సంస్థితము** adj. Fixed, Established, settled, abiding in. ఉన్నవాడు.

సంస్పర్శ *n.* : Touch, contact, feel. తాకడము, చక్కని స్పర్శము. Touched, తాకిన, అంటిన.

సంస్పృహ *n.* : Wish, desire, inclination. మిక్కిలి ఆశ, వాంఛ.

సంస్ఫాలనము *n.* : Slapping, dashing. చరచడము.

సంస్మరణము *n.* : Recollection, remembrance. తలచడము.

సంహతి *n.* : A flock, assembly, heap, collection, సమూహము, రాశి.

సంవహనము *n.* : Rubbing the limbs. ఒళ్లు పిసకడము. The body, శరీరము.

సంవహరించు *v.a.* : to kill, destroy. చంపు. **సంహారము** or **సంహరణము** *n.* : Destruction, annihilation, killing. **సంహృతి** *n.* : Destruction, loss. సంహారము.

సంహిత *n.* : A peculiar arrangement of the Vedas into short divisions; a collection or compilation of hymns or prayers or legends extracted from a Veda. శాఖ, వేదపరిచ్ఛిన్న వాక్యవిన్యాసము, శాస్త్రము. **సంహితము** *adj.* : Collected, compiled, joined. సంచితమైన, సంయుక్తమైన, కూర్పబడిన.

సకర్మకక్రియ *n.* : An active or transitive verb. కర్మసాపేక్షితమైన క్రియావాచక పదము.

సకలము *n.* : The aggregate or whole. సమస్తము, సర్వము, అఖిలము, యావత్తు. *adj.* : All, entire, whole. సమస్తమైన, అఖిలమైన.

సకలాతు, సకశాతు or **సగశాతు** *n.* : A kind of woollen cloth. మేలైన కంబళిదినుసు.

సకి or **సకియ** *n.* : A female friend or companion చెలికత్తె. a woman, ఆడది. **సకుడు** *n.* : A friend, companion. చెలికాడు, స్నేహితుడు.

సకిన, సకినె or **సగిన** *n.* : An artificial bird, the figure of a bird. కృత్రిమపక్షి, కిర్రుబిళ్ల. A doll, బొమ్మ.

సకియ : Same as సకి.

సకిలించు or **సగిలించు** *v.n.* : To neigh. గుఱ్ఱము కూయు, గుఱ్ఱము హేషారవము చేయు, హేషించు.

సకుటుసుమారుగా *adv.* : Here and there, scatteredly, moderately, on an average, సకృత్తుగా.

సకృచ్ఛముగా *adv.* : Without reserve, entirely, సమస్తము, ఏమిన్ని దాచకుండా, యావత్తు.

సకృత్, సకీత్తు, సకృత్తుగా *adv.* : Rarely, seldom, scarcely. ఎప్పుడైనా ఒక మాటు, అరుదుగా, అపరూపముగా, ఆసకృత్ incessantly.

సక్తము *adj.* : Attached, joined, in contact with. లగ్నమైన, తగులుకొనిన (మనస్సు).

సక్తుచేయు *v.a.* : To use violence. నిర్బంధము చేయు. సక్తుహుకుము a positive order.

సక్తువు *n.* : Flour. పొడిపిండి, పేలపిండి.

సక్థి *n.* : The thigh, ఊరువు, తొడ. సక్థిమూలము the root of the thigh.

సఖి *n.* : female friend. చెలియ, చెలికత్తె. **సఖుడు** *n.* : A friend, fellow, companion, playmate. స్నేహితుడు.

సగటు or **సగుటు** *n.* : Average, సరాసరి. సగటున or an average.

సగటు *n.* : The bishop (in chess)

సగతు *n.* : Embroidery made of wire in patterns. తీగెమోడిగా వేసిన సరిగె పని.

సగము *n.* : Half. అర్ధము. సగానికి సగము ఎక్కువ ఉన్నది it is half as much again. **సగపాలు** or సాబాలు *n.* : A moiety, a half share.

సగలాడు *n.* : A woollen cloth.

సగిన : See సకిన.

సగిలించు : See సకిలించు.

సగటు : See సగటు.

సగుడము *adj.* : Mingled with treacle. బెల్లముతో కలిసిన.

సగుణము *adj.* : Having attributes or qualities.

సగోత్రుడు *n.* : A distant. kinsman a kinsman of the same family name. సమాన గోత్రపురుషుడు, జ్ఞాతి, ఏకవంశస్థుడు, దాయ, దాయాది.

సగ్గారి or **సగ్గాలము** *n.* : A jackal, నక్క.

సగ్గిసముగ్గిసలు *n.* : plug. Suffocation, ఉడ్డుగుడుపు.

సగ్గు or **స్రగ్గు** *v.n.* : To decrease, grow less, abate, he diminished, to sink, go down. To die, మట్టుపడు, క్షీణించు, అడగు, తగ్గు, చచ్చు.

సగ్గుబియ్యము *n.* : Sago.

సగ్గెడ *n.* : A metal vessel, చెంబు.

సగ్ధి or **సజగ్ధి** *n.* : Eating together. సహభోజనము, నలుగురుకూడి భోజనము చేయడము, విందు, బంతికుడుపు.

సచివుడు *n.* : A minster or counsellor. మంత్రి. A friend, companion or associate, చెలికాడు. A helper. సహాయుడు. కేళిసచివుడు a playmate, or playfellow.

సచ్చవము *n.* : A petty loan, చిల్లర రొక్కమప్పు.

సచ్చు : Same as చచ్చు, సంపు Same as చంపు.

సజగ్గి : Same as సగ్గి.

సజావు *adj.* : Straight, honest. Clear, plain. తిన్నని, స్పష్టమైన, ఆటంకములేని.

సజీవము or **సంజీవి** *adj.* : Having life, living, alive. సప్రాణియైన. సజీవుడు or సజీవితుడు *n.* : One who is alive. ప్రాణవంతుడు.

సజ్జ *n.* : An armour, a piece of armour, కవచము. Adornment, అలంకరణము. **సజ్జక** *n.* : A bed-room, పడకయిల్లు.

సజ్యము *adj.* : Strung (as a bow), having a bowstring. అల్లెగల. సజ్యకార్ముకము a bow with the string attached.

సజ్జ *n.* : A kind of grain. Holcus spicatus, గంటెలు. An upper story in a house, శిరోగృహము. adj. Read prepared, అయితము.

సజ్జనకోల *n.* : A scourge or whip, a rod.

సజ్జారము *n.* : A stall or stable for an elephant. రాణు, ఏనుగను కట్టే చోటు.

సట *n.* : An untruth, lie; a trick : cunning, intricacy. అబద్ధము, మాయ, మోసము, కపటము, చిక్కు. సటవట మాటలు boasting lies or idle talk, జల్లిమాటలు. A mane, జూలు.

సడ *n.* : A thick crop of young sprouts. దట్టమగు నారువరుస.

సడపు *v.a.* : To steal, misappropriate, అపహరించు.

సడలు or **సళ్లు** శ్లథ. *v.n.* : To become slack or loose, to fall off. వదలు, వీడిపోవు, ఊడు, జారు.

సడవ *n.* : A way, దోవ, మార్గము.

సడి *n.* : Infamy, disgrace. అపకీర్తి. Slander, reproach, censure, blame. దూరు, అపవాదము, నింద, దూషణ. A trace, జాడ.

సడించు *v.a.* : To pound, or beat rice. దంచు. **సడింపులు** or **సడింపుబ్రాలు** *n.* : plug. Rice properly beaten, దంపుడు బియ్యము.

సడికుడక *n.* : A kind of cake. అపూప విశేషము.

సడికె or **సడికియ** *n.* : A leash for dogs. కుక్క మెడత్రాడు.

సడుగులు *n.* : plug. The joints of the hip. కటిప్రదేశమునందలి కీళ్లు. Crooked or cunning words, వంకరమాటలు.

సడ్డ *n.* : Care, beed, regard, honor, respect. అక్కర, లక్ష్యము, గౌరవము.

సడ్డకుడు *n.* : A co-son-in-law. తోడిఅల్లుడు.

సణుగు or **సణగు** *v.n.* : To grumble, to mutter, to mumble. గొణుగు.

సత్ *adj.* : True, good, virtuous. Excellent, venerable, respectable, pure, holy. యథార్థమైన, ఘనమైన, మంచి, పావనమైన. **సచ్చిదానందము**

God, as the fountain of being, intelligence. **సద్గుణము** virtue, a good quality, సుశీలము. **సన్మార్గము** good or virtuous conduct, మంచి నడత.

సత *pron.* : Troisquatre (seven) at dice or cards. ఆరునొకటి, సప్తసంఖ్య.

సతకడము or **సతుకుట** (for చదవడము) *n.* : A scornful expression for the word చదవడము reading.

సతతము *adj.* : Eternal, continual. నిరంతరము, ఎడతెగని. *adv.* : Always, ఎల్లప్పుడు. **సతము** (from సతతము) *adj.* : permanent. శాశ్వతము.

సతాయించు *v.a.* : To tease, torment, annoy. హింసించు, బాధించు.

సతి *n.* : A virtuous woman, పతివ్రత. One who burns herself with the corpse of her husband. సహగమనము చేయు స్త్రీ. A woman in general. A name of Parvati, పార్వతి.

సతిసప్తమి *n.* : The ablative case absolute. ప్రథమావిభక్త్యర్థమందు వచ్చే సప్తమీ విభక్తి.

సత్కరించు *v.a.* : To worship, honour, treat politely. సన్మానించు. **సత్కారము,** సత్కృతి, సత్క్రియ or **సత్కర్మము** *n.* : A good act, an act of piety or charity honor, respect, courteous treatment, మంచిపని, సన్మానము.

సత్త *n.* : Essence, sap. సారము. Existence, being. విద్యమానత, ఉనికి. Excellence, goodness, efficacy, మంచితనము, శ్రేష్ఠత్వము, సారస్యము.

సత్తమము *adj.* : Best, most excellent, most pure, very holy. మరీమంచి, మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన, పూజ్యమైన.

సత్తరువు *n.* : A choultry, a lodge or halting place, a hotel or rest house. సత్రము.

సత్తా *pron.* : Seven.

సత్తి *n.* : Power, ability, energy, strength, force, vigour. శక్తి. బలము, బలిమి. A goddess, కాళికాదేవి, పార్వతి.

సత్తు *n.* : Essence, sap, strength. సారము, బలము. సారాంశము. Pewter, తగరము. Sediment, refuse. (from సత్యం) Truth, సత్యము. **సదసద్వివేకము** descrimination between true and false.

సత్తువ or **సత్తువు** *n.* : Strength, vigour, force, power, energy, capability. బలము, శక్తి. సత్తువగల భూమి a rich soil.

సత్తెవంగ *n.* : A kind of grain. సస్యవిశేషము.

సత్యము *n.* : Truth, veracity, reality. నిజము, యథార్థము. An oath, ప్రమాణము, ఒట్టు.

సత్రము *n.* : A kind of sacrifice. యజ్ఞ విశేషము, అనేక దినములు చేసే యజ్ఞము Liberality, munificence. సదా దానము, నిరంతరము ఇవ్వడము, ఎడతెగని ఈవి.

సత్రాజిత్తు *n.* : The name of the father of Satyabhama. hence she is called సాత్రాజితి.

సత్వము *n.* : Being, existence. ఉనికి Essence, nature, స్వభావము. A substance, thing, వస్తువు. Vigour, power, strength, సత్త, దేహబలము.

సత్వరము *n.* : Quickness, celerity. త్వర, వేగము. adj. Quick, త్వరితము, adv. Quickly.

సద *n.* : The hair on a leaf. ఆకు మీదినూగు.

సదనము *n.* : A house, dwelling, residence. గృహము. బండారుసదనము a treasury, a store-house.

సదమనము or **సదసద** *n.* : Destruction, annihilation, death. నాశనము, చావు. సదమదముచేయు to kill, murder, assassinate, destroy, చంపు.

సదమలము *adj.* : Very pure. మిక్కిలి నిర్మలమైన.

సదయుడు *n.* : One who is kind. దయతో కూడుకున్నవాడు.

సదరు or **సదరహీ** *adj.* : A foresaid, above mentioned. పైనచెప్పిన, పైన నుదహరింపబడిన, సదరున. above, పైని. సదరహీలు the above-said persons, పైన చెప్పబడినవారు.

సదసద : See సదమదము.

సదస్సు, సదసు *n.* : An assembly, a meeting. ధర్మజ్ఞసభ, రాజసభ, సభ.

సదా *adv.* : Always, continually. ఎల్లప్పుడు. **సదాగతి** *n. Lit.* : a perpetual motion : an epithet of the wind, వాయువు. **సదాశివుడు** *n. Lit.* : always propitious. An epithet of Siva, రుద్రుడు.

సదాటు *adj.* : Strong, vigorous, hale దృఢమైన.

సదాప *n.* : A sort of fennel, common anise. మిశ్రేయావృక్షము, కాలేయము.

సదాముస్తె *n.* : A certain plant, a kind of cactus జెముడు.

సదుపాయము : See under సత్.

సదృశము or **సదృక్షము** *adj.* : Similar, like, comparable. సమానమైన, సరి.

సదేశము *adj.* : Near, nigh, proximate, adjoining. సమీపమైన, అంతికమైన.

సద్గతి : See under సత్.

సద్దు *n.* : Sound, noise, tumult, clamour, ధ్వని, సందడి, చప్పుడు, మ్రోత. Interj. Silence! hush, be still, keep quiet.

సద్మము *n.* : A house, abode. ఇల్లు.

సద్యః or **సద్యము** *adv.* : Instantly, momentarily, at the moment, in an instant. తత్కాలమందు, అప్పుడు. సద్యఃఫలము the immediate result or reward. సద్యకాలము present time. సద్యోఘృతము butter just fried, fresh ghee. సద్యోజలము new fallen rain.

సధర్మము *adj.* : Accompanied by virtue. ధర్మముతో కూడిన. Equal,

సమానము. **సధర్మిణి** *n.* : A wife, ధర్మపత్ని.

సధ్యా *adv.* : At present, తత్కాలమునకు, ప్రస్తుతమునకు.

సన్, సన or **సన్న** *n.* : A year, సన్‌వారు yearly, annual.

సనగలు, సనిగలు, సెనగలు or **శనగలు** *n.* : The chick pea, commonly called Bengal gram, చణకము.

సనాతనము *adj.* : Eternal, fixed, permanent, స్థిరమైన, శాశ్వతమైన.

సనాథ *n.* : A woman who has her lord (or husband) alive. **సనాథము** *adj.* : That which is accompained by. కూడుకొనినది.

సనాభిధి *adj.* : Like, resembling. సమానమైన, సనాభుడు or **సనాభి** *n.* : A cousin, జ్ఞాతి, ఏడు తరములకు లోని దాయాది.

సని : Same as శని.

సనీడము *adj.* : Near, proximate. సమీపమైన.

సను : Same as చను.

సనెకలు : Same as సన్నెకల్లు.

సన్న *n.* : A sign, gesture, token, సంజ్ఞ, జాడ, కనుసన్న a wink. చేసన్న a sign or motion of the hand.

సన్న : See సన్నము.

సన్నదు *n.* : A patent of office or nobility. An order. A written grant, instrument or diploma, a charter or letters patent, తాకీదు, ఆజ్ఞాపత్రిక.

సన్నద్ధము *adj.* : Ready, prepared, accountred, equipped. armed. సిద్ధముగానుండే.

సన్నము *adj.* : Thin, lean, slender, small. పలుచని, కృశమైన, సన్నము, సన్నన or సన్నదనము *n.* : Thinness, leanness. Fineness, smallness. సూక్ష్మత్వము, తనుత్వము, పలుచన, కార్శ్యము.

సన్నయము *n.* : A reserve force. వెనుకనుండు దండు A crowd, సమూహము.

సన్నవిడి *adj.* : Small, fine, (used of species or varieties) సన్న విడి బియ్యము fine rice.

సన్నహనము *n.* : An endeavour, effort. ప్రయత్నము. A breast plate, a piece of armour, కవచము.

సన్నాయి *n.* : A clarionet. నాగసరము, వాద్య విశేషము.

సన్నాసి : Same as సన్యాసి.

సన్నాహము *n.* : Preparation. ప్రయత్నము. Armour, mail, accountrements, కవచము. సన్నాహము చేయు to prepare, to make ready.

సన్నికర్షము *n.* : Proximity, nearness. సమీపము.

సన్నికల్లు, సనికల్లు, సన్నెకల్లు or **సనెకలు** *n.* : A stone on which articles of food, etc., are bruised. నూరుకొనే రాయి. నూరురాయి.

సన్నిధానము or **సన్నిధి** *n.* : Proximity, nearness, vicinity, presence. నికటము, సమీపము.

సన్నిపాతము *n.* : A sort of paralytic diesease, delirium, convulsions, hysteria, జన్ని. A collection assemblage, multitude, సంచయము, కలయిక. ప్రలాప సన్నిపాతము delirium.

సన్నిబద్ధము *adj.* : Round firmly, fast tied. బాగా కట్టబడ్డ.

సన్నిభము *adj.* : Like. resembling. సదృశమైన.

సన్నివిష్టము *adj.* : Near, present, at hand, entered into, engrossed in, సమీపమైన, ప్రవేశించిన.

సన్నివేశము *n.* : An open place, either i.e., a town or its vicinity. పట్టణాది పశ్చాద్భూమి.

సన్నిహితము *adj.* : Near, neighbouring, close at hand, adjacent. సమీపమందున్న, సమీపించిన.

సన్నీ or **సన్ని** *n.* : A dagger-like sword, a bayonet తుపాకీకొనను చెక్కియుండే బాకువంటి కత్తి.

సన్నుతి, సన్నుతించు : See under సత్.

సన్నె or **సన్నెకల్లు** : Same as సన్నికల్లు.

సన్మానము *n.* : Honor, respect, మర్యాద, గౌరవము.

సన్మోహన విద్య *n.* : Glamoury, bewiteching, enchantment. భ్రమింపజేయు విద్య.

సన్యస్తము *adj.* : Left or abandoned, consigned or delivered to. త్యజింపబడ్డ.

సన్యసించు *v.a.* : To renounce the passions or the world. **సన్యాసి** *n.* : A monk, ascetic, hermit. సన్యసించినవాడు.

సపత్ని *n.* : A co-wife : one of several wives, a fellow wife, a rival wife. భార్యలలోనొకతె, సవతి.

సపర్య *n.* : Worship, reverence. పూజ, సమస్య.

సపాట or **సపాటము** *adj.* : Level, level with the ground, మట్టము.

సపాదము *adj.* : And a quarter. పాతికతో కూడుకొన్న. Thus, ఏకపాదలక్షము పాతికతో కూడుకొన్న. a lac and a quarter.

సపిండుడు *n.* : A kinsman to the seventh generation in a descent from a common ancestor who has a right to partake of the funeral cake. పిండభాగి, సప్తపురుష పర్యంతజ్ఞాతి, ఏడుతరములకు లోని దాయాది. **సపిండీకరణము** *n.* : The name of a particular rite celebrated on the 12th day after a death. చచ్చిన పండ్రెండోనాడు చేసే సంవత్సరాంత శ్రాద్ధము.

సప్తము *n. adj.* : and Seven, the seventh. ఏడు, ఏడవ. **సప్త** *n.* : A musical instrument with seven strings. **సప్తకము** *n.* : Seven, ఏడు.

సప్తల *n.* : The double jessamine. నవమాలిక, విరజాజి.

సప్తి *n.* : A horse, గుర్రము.

సప్పము *n.* : A serpent. **సప్పపు చుక్క** *n.* : The star called ఆశ్లేష.

సప్రయోజనముగా *adv.* : Profitably, advantageously, సఫలముగా.

సప్రాణి *adj.* : Living, having life. సజీవి.

సఫణము *adj.* : Crested, hooded. పడగగల.

సఫరము *n.* : The silver fish to the gleam of which in water poets compare the flash of a glancing eye.

సఫలము adj. Fruitful, advantageous, efficacious, successful.

సఫేదా *n.* : Whitelead used in painting. *adj.* : White, తెల్లని.

సబబు *n.* : Reason, ground, cause. కారణము.

సబము *n.* : Same as శవము.

సబరు *n.* : A top-gallant mast. ఓడ స్తంభములలో కొనది.

సపబలము or **సబళము** *n.* : A sort of spear. శక్తి అనే ఆయుధము, ప్రాసము, కుంతము, ఈటె.

సబాము : Same as స్వభావము.

సబిడీ *n.* : A kind of weapon.

సబురు *n.* : A voyage. దరిసబురు sailing along the coast, a coasting trip. లోసబరు sailing far out at sea.

సబ్జా *n.* : Green or black colour.

సబ్నివీసు *n.* : A writer, paymaster.

సబ్బండు *n.* : A jumble or omnium gatherum, dirt, rubbish.

సబ్బు *n.* : Soap, చౌకారము, జిడ్డును పోగొట్టు ఒక విధమైన చవుటికారము.

సబ్బుబియ్యము or **సగ్గుబియ్యము** *n.* : Sago, ఒక విధమైన ధాన్యము.

సబ్రహ్మచారి *n.* : A fellow disciple or student. సతీర్థ్యుడు, సహపాఠి.

సభ *n.* : A convocation, court, an assembly, meeting levee, council, association, society. A place of meeting, a hall of audience. సమాజము, సమూహము, గృహము, చావడి, కొలువుకూటము.

సమ్ చక్కగా. **సమధికము** : very great, very much, మిక్కిలి అధికమైన. **సమాశ్రయము** a good support. **సమాశ్రితము** well supported. **సమాపాదితము** well got or obtained. **సముచితము** very proper or suitable. **సమున్నతము** very high see సం.

సమంజసము *adj.* : Just, right, proper, fit, correct, accurate. సమీచీనమైన, యోగ్యమైన, మంచి, తథ్యమైన, న్యాయమైన, ఉపయుక్తమైన.

సమకట్టు *v.n.* : To get ready, to try, attempt. యత్నపడు. యత్నించు *v.a.* : to prepare, make ready, సిద్ధపరుచు. To arrange, ఏర్పరుచు. To make, చేయు.

సమకూడు, సమకూరు or **సమకురు** *v.n.* : To succeed or take effect, to accrue to, to be got, to be accomplished, to happen, occur.

చేకూరు, లభించు, సిద్ధించు, సంభవించు, కలుగు, ప్రాప్తమగు.

సమకొను *v.n.* : To be got, to be obtained; happen, occur. లభించు, ప్రాప్తమగు.

సమక్షము *n.* : Presence, sight. ఎదురు. *adj.* : Seen, visible, నయనేంద్రియ గోచరమైన. *adv.* : In sight of, in presence of, before. ఎదుట, ముందర.

సమగ్రము *adj.* : Entire, whole, complete. పూర్ణమైన, సమస్తము. సమగ్రత.

సమజ్య *n.* : An assembly, meeting. సభ, పరిషత్తు.

సమత : See under సమము.

సమధిగమము *n.* : Obtaining, పొందుట.

సమన్వితము *adj.* : Accompanied by, joined, united, కూడుకొన్న.

సమము *adj.* : Like, alike, similar, same, equal, even, smooth, level. Impartial, free from passion, equable. సమానమైన, తుల్యమైన, సదృశమైన, అవిషమమైన, బేసికాని, మిట్టపల్లము లేకుండా ఉండే.

సమయము *n.* : An opportunity, occasion. An age, period. Time, season, juncture, crisis, కాలము, ఉచిత కాలము. Leisure, తీరుబాటు. An oath, imprecation. ప్రతిజ్ఞ, శపథము. **సమయోచితము** *adj.* : Seasonale, suitable to the occasion, కాలోచితమైన.

సమయము *v.n.* : To be ruined or destroyed, to perish, to die. నశించు, చచ్చు. **సమసిపోవు** *v.n.* : To be ruined or destroyed, to perish, to die. To be expended, consumed, worn out. నశించు, చచ్చు, అయిపోవు, అలసిపోవు.

సమరము *n.* : Combat, war, a battle. యుద్ధము.

సమరసము : See under సమము.

సమర్త or **సమరత** *n.* : Puberty. మొదటిముట్టు. **సమర్తాడు** *v.n.* : To be grown, arrive at puberty (used of a woman), పుష్పవతియగు, ఋతుమతియగు.

సమర్థనము *n.* : Perseverance. పట్టినది తగినట్టు. నెరవేర్చుట. Maintaining, establishing, proving, accomplishing, performing, నిర్వాహము, నిర్వహించడము, సాధించడము.

సమర్పించు *v.a.* : To offer a thing (to a god, & c.) **సమర్పణము** or సమర్పణ *n.* : The act of offering any thing (to a god, & c.)

సమవర్తి : See under సమము.

సమవాయము *n.* : A flock, multitude, collection, heap. సమూహము.

సమవేతము *adj.* : Mixed, mingled, united. మిశ్రితము, కూడుకొన్న.

సమష్టి or **సమిష్టి** *n.* : The whole, the entirety. మొత్తము, సర్వము, సమస్తము.

సమస్తము *adj.* : All, whole, entire, complete. సకలము, సర్వము, అంతా. n. The whole, all.

సమస్థానము : Error for సంస్థానము.

సమస్య *n.* : Part of a stanza proposed by one person to be completed by another as a trial of skill. కవిపరీక్షకోసము ఇచ్చే పద్యపాదము.

సమాంసమీన *n.* : A cow which calves every year. ఏటేట ఈను ఆవు.

సమాఖ్య *n.* : Fame, కీర్తి. Confederation, convention. బందుకట్టు.

సమాచారము *n.* : news, tidings, intelligence, a report, a message. An occurrence, matter, affair. వర్తమానము, వృత్తాంతము, సంగతి, వ్యవహారము.

సమాజము *n.* : A multitude, assembly, గుంపు, సమూహము. A society, association, congregation, church, సభ, సంఘము. సమాజికుడు a member of a society, congregation or church.

సమాధానము *n.* : Peace, tranquility, satisfaction, consent, agreement, a treaty. A reason, ground. నెమ్మది, సమ్మతి, అంగీకారము, న్యాయము.

సమాధి *n.* : A grave, or tomb. శవమును పాతి పైనకట్టినది. గోరీ. Deep meditation on the Deity, devout abstraction, absorption of thought.

సమానము (సమాధానము) *n.* : Consent, సమ్మతి.

సమాపకము *adj.* : That which completes. ముగించునది. **సమాపక క్రియ** *n.* : A finite verb. అసమాపక క్రియ an incomplete verbal form which cannot finish a sentence.

సమారాధనము *n.* : Worship, చక్కని ఆరాధనము.

సమావేశము *n.* : Being together at one place. ఒకచోట కూడనుండుట. Entrance, ప్రవేశము. Meeting, కలిసి కొనుట.

సమాసంజితము *adj.* : United, combined, connected with. కూడుకున్న, తగులుకొనిన.

సమాసము *n.* : Compostion of words, formation of compound terms. A combination of several words into one, all but the final being devoid of the signs of case, a compound word, రెండు మూడు శబ్దములు నేకపదముగా చేర్చడము.

సమాహారము or **సమాహరణము** *n.* : An aggregation, collection, assemblage; contraction, abridgment. సంక్షేపము, చెదరినవి ఒకటిగా పోగు చేయుట.

సమాహితము *adj.* : Well placed, settled, assembled, compiled, చక్కగా ఉంచబడిన. Promised, agreed, or assented to, అంగీకరింపబడిన, అంగీకృతమైన.

సమాహ్వాయము *n.* : A name, an appellation. పేరు. నామధేయము. A battle, యుద్ధము.

సమితి *n.* : An assembly, company, సమూహము. War, a battle, యుద్ధము. Union, సంగమము. **సమిత్తు** n. War, a battle, యుద్ధము.

సమిధ *n.* : Sacrificial fuel, wood for a sacrifice. ఇధ్మము, చిదుగు. Fire-wood, వంటచెరకు.

సమీకము *n.* : War, a combat, a battle, యుద్ధము.

సమీకరణము *n.* : Equalization, making equal to. సమానము చేయుట, ఒకటిగాచేయుట.

సమీకృతము *adj.* : United. ఒకటిగా చేయబడిన.

సమీక్షణము *n.* : The act of looking well, చక్కగా చూచుట.

సమీచీనము *adj.* : True, right, correct, fit. proper. యథార్థమైన, సమంజసమైన, యుక్తమైన, తగిన. *n.* : Truth, సత్యము.

సమీపము *n.* : Nearness, proximity, దగ్గిర, చేరువ.

సమీరణము *n.* : Going well. చక్కగా పోవుట.

సముఖము *n.* : Presence, proximity, nearness. ఎదురు, సమక్షము, సమీప్యము. సముఖమునకు వచ్చి రాయబారముచేయు to come into a man's presence and then send an embassy to him, that is, to do an unnecessary thing.

సముచ్చయము *n.* : Connection, collocation, conjunction. A collection, assemblage; (gram) a conjuction. చెదరినవాని నొకటిగా పోగుచేయుట, సమూహము, సముదాయము.

సముతు *n.* : A combination or league, a strike among workmen. కట్టుపాటు.

సముదయము *n.* : The state or act of being well born. చక్కని ఉదయము. A multitude, assembly, quantity. సమూహము, చయము, గణము.

సముదాయించు *v.a.* : To comfort, persuade. To appease, lull, ఓదార్చు.

సముద్గము or **సముద్గకము** *n.* : A casket, a covered box. పెట్టె. బరిణె.

సముద్దారుడు *n.* : One who manages a Samut or subdivision of a Taluq. ఒక సముతుయొక్క అధికారి.

సముద్రము or **సముద్రుడు** *n.* : The sea, ocean. అబ్ధి, పారవారము, మున్నీరు, సాగరము, కడలి. There are 7 seas according to Hindu mythology, viz., లవణ సముద్రము the sea of salt, ఇక్షుసముద్రము the sea of sugar, సురాసముద్రము the sea of wine, సర్పిస్సముద్రము the sea of ghee, దధిసముద్రము the sea of curds, క్షీరసముద్రము the sea of milk, and జలసముద్రము the sea of waters. సముద్రనవనీతము. lit. the butter of the ocean, an epithet of the moon. చంద్రుడు. సముద్రపు చిలుక a flamingo, పూకొంగ.

సమూహము *n.* : A crowd, multitude, number, flock, heap, quantity, నివహము, గుంపు.

సమృద్ధము *adj.* : Ample, full, entire; abundant, plentiful, సంపూర్ణమైన. **సమృద్ధి** *n.* : Fulness, plentitude, abundance. Increase, prosperity, success.

సమేతము *adj.* : Having prosessed of, accompanied by. కూడుకొన్న, సహితమైన, కల. సమేతము or సమేతముగా adv. With, together with, along with.

సమేలము *n.* : Friendship, familiarity; meeting, ఒద్దిక, చేరిక.

సమ్మతము *adj.* : Assented to, agreed to, concurred in, approved of, liked, agreeable, సమ్మతియైన, అంగీకృతము.

సమ్మదము *n.* : Joy, pleasure, happiness. ప్రమోదము, ఆనందము. సంతోషము, **సమ్మద** *n.* : A gratuity, donation, gift. పారితోషికము.

సమ్మర్దము *n.* : A throng, crowd, press. సంకులము, రాయిడి, ఒత్తుడు.

సమ్మాననము *n.* : The act of respecting, గౌరవించుట. **సమ్మానము** *n.* : Respect. గౌరవము.

సమ్మార్జనము *n.* : A search, cleaning. శోధనము. **సమ్మార్జని** *n.* : A broom. చీపురు, చీపురుకట్ట.

సమ్మాళిగలు or **సంబాళిగలు** *n. plu.* : Sandals. పావుకోళ్లు. Shoes, పాపోసులు. పట్టుసమ్మాళిగలు silk shoes. See సంబాళిగలు.

సమ్ముదము *n.* : Great joy. మిక్కిలి సంతోషము.

సమ్మె or **సమ్మియ** *n.* : Confederation, league. సమాఖ్య, కట్టుపాటు. సమ్మెజాబు a letter signed by many.

సమ్మెట *n.* : A sledge hammer. పెద్దసుత్తె *n.* : A whip, కశ, కొరడా.

సమ్యక్ or **సమ్యక్కు** *adv.* : All, wholly, properly, duly, fitly. యావత్తు, యుక్తముగా, చక్కగా.

సమ్రాట్టు *n.* : A paramount sovereign, an emperor. రాజాధిరాజు.

సయాం or **సయామ** *adj.* : Own, సొంత. నా సయాంతమ్ముడు my own younger brother.

సయ్యన *adv.* : Quickly, at once. తెప్పున.

సయి *adv.* : Together with. కూడా. With, తోడ.

సయ్యాట or **సయ్యాటము** *n.* : A joke. సరసము, పరిహాసము. Sport, లీల.

సయించు *v.n.* : To be agreeable, to be palatable, to bear, endure, put with, ఓర్చు.

సయిగ : Same as సైగ.

సయితము *adv.* : Also, కూడా.

సయిరించు : Same as సైరించు.

సరంగు *n.* : The headman of the sailors in a boat or ship, a boatswain, నావికుల పెద్ద, ఓడమాలిమికాడు, నావికుడు.

సరంజాము *n.* : Furniture, things, articles, property. సామాను, వస్తువులు. సరంజాము చేయు to get ready, to supply, కావలసిన వస్తువులను సిద్ధముచేయు.

సరంబీ *n.* : A porch, gallery, awning; the ceiling in a house, a house made of shingle or board. సరంబీకొట్టు a room with a ceiling, బల్లకూర్పుచేసి యుండుగది.

సరకటము *n.* : Difficulty, hardship. తొందర, సంకటము.

సరకట్టు *n.* : A stop on a lute. వీణెమెట్టు.

సరకు *n.* : Esteem, regard, care, heed. లక్ష్యము, గౌరవము.

సరగు *n.* : Swiftness, speed. త్వర. సరగ or సరగున.

సరఘ *n.* : A bee, మధుమక్షిక, తేనెయీగ.

సరటము *n.* : A lizard, chamelion. కృకలాసము, తొండ.

సరడు *n.* : A kind of gold necklace worn by women.

సరణి *n.* : A road, path, way, course. మార్గము, దోవ. A series, వరుస.

సరత్ని *n.* : A short cubit, from the elbow to the extremity of the closed fist. ముష్టిబద్ధహస్తము, పిడివెలితిమూర.

సరదా or **సర్దా** *n.* : Fondness, affection.

సరదారు or **సర్దారు** *n.* : A Sirdar, A leader, a superior officer. అధికారి.

సరదు, సరుదు, సర్దు or **సద్దు** *n.v.a.* : To divide equally, సమముగా పంచు. To arrange, క్రమముగా నుంచు.

సరపణి, సరపిణి, సరపెణి or **సరఫణి** *n.* : An ornament of gold chains of two or more folds. గొలుసు.

సరపువ్వులు or **సరపూవులు** *n. plu.* : Wreaths, garlands of flowers. పుష్పసరములు.

సరబడి *n.* : Friendship. స్నేహము. A passage, an entrance, ద్వారము.

సరభసము or **సరభసముగ** *adv.* : With speed. వేగముగా, త్వరగా.

సరమ *n.* : The name of the wife of Ravana's brother. విభీషణుని పత్ని. A bitch, ఆడుకుక్క. The dog of the gods, వేలుపు కుక్క. *n.* : Fatigue, trouble. శ్రమము. **సరమగొను** *v.n.* : To be fatigued, to be troubled, శ్రమపడు.

సరము *n.* : A pond, pool. కొలను. ఇచ్చోటి సరము శరముల్ నిచ్చుల్ గొనినది.

సరయు *n.* : The name of a river, నదీవిశేషము.

సరళము *adj.* : Straight, direct, level. Upright, honest, artless, simple, sincere, candid. తిన్నని, వంకరకాని, ఋజువైన.

సరవడి *n.* : A litter, a palanquin, a sledge.

సరవి *n.* : Regularity, order. వరుస, క్రమము.

సరస *n.* : Near. is, proximity, సమీపము, దాపు.

సరసము *adj.* : Juicy, tasty. Sapid, soft. Good, virtuous. Charming, agree-

able, pleasant, elegant, sweet. Jocose, funny, merry. Easy, cheap. రస యుక్తమైన, సుస్వాదువైన, అంద మైన, మనోహరమైన, పరిహాస మైన, లలితమైన, చవుకైన, సరసోక్తి a jocose, amusing or agreeable expression. *n.* : A joke, jest, fun, merriment, amusement, sweetness, pleasantry. Cheapness.

సరసర *adv.* : Quickly, rapidly, hastily. బిరబిర, తీవ్రముగా.

సరసి, సరస్సు or **సరసు** *n.* : A pool, pond, lake. మడుగు. కొలను.

సరసు : Same as సరస్సు.

సరస్వతి *n.* :Speech, The goddess of speech. A certain river. వాక్కు, వాగ్దేవి, నదీవిశేషము.

సరస్సు : Same as సరసి.

సరాగము *n.* : Friendship, intimacy. ఒద్దిక.

సరాతి *n.* : A chamber, room, apartment. అంకణము.

సరాబు or **షరాబు** *n.* : A shroff, banker, money changer, cashkeeper.

సరాళము or **సరళము** *adj.* : Easy, free, clear. ధారాళమైన.

సరాసరి *n.* : An average. సగటు, సమత్వము.

సరి *n.* : The end. అంతము. Similarity, likeness. సామ్యము, సమానము, సమము. Propriety, fitness, యుక్తము. **సరిచూచు** *v.a.* : To compare, review, collate. సంప్రతించు, సరిగా నుండజూచు. **సరితూగు** *v.a.* : To counter balance, to be equal in weight, to be equal.

సరించు *v.n.* : To go. వెళ్లు.

సరిక *n.* : A necklace of a hundred strands. నూరుపేటల హారము.

సరిగ or **సరిగె** *n.* : A necklace, హారము. Gold lace, silver lace, & c. జలతారు. సరిగంచుచీర a cloth with gold ends, a cloth trimmed with lace.

సరిత్ or **సరిత్తు** *n.* : A river. నది, ఏరు. **సరిత్పతి** *n.* : The lord of river, i.e., the sea or ocean, సముద్రుడు.

సరిపణి, సరిపిణి or **సరిపెణ** *n.* : A gold or silver chain. బంగారు లోనగువాని గొలుసు.

సరియ or **సరి** *n.* : A crack, పగులు, సందు.

సరియించు *v.a.* : To supply, to fill (a lamp) with ghee or oil. అఖండమునకు నూనె సిద్ధముచేయు.

సరీసృపము *n.* : A serpent, snake, reptile. సర్పము, పాము.

సరుకు or సరకు *n.* : Wares, goods, commodities, merchandise. వస్తువులు, దినుసులు. సరుకుగా చెల్లించు to pay in kind. See సరకు.

సరుగు *v.n.* : To increase, grow, improve. పెరుగు, వర్ధిల్లు.

సరుగుడు *n.* : A hurdle, sledge, drag. A platform. తడక, చలుగుడు, కంప

గట్రవేసి ఈడ్చుకొనివచ్చే చక్రములు లేని తడిక.

సరుడు *n.* : An arrow, బాణము. A blunt arrow, గరిలేనిబాణము.

సరుదు *n.* : A boundary, ఎల్ల, మేర, సరిహద్దు.

సరుదు or **సర్దు** *v.a.* : To make even, or level. To eke out or shift with; to make a little go a good way.

సరేసు *n.* : A kind of gum, rosin, వజ్రము, వజ్జిరము.

సరోజము or **సరోరుహము** *n.* : A lotus. పద్మము. **సరోజిని** *n.* : A bed of lilies, a pond covered with lotus flowers, తామరకొలను. A lotus, తామర.

సరోవరము *n.* : A pond, దివ్యమైన కొలను.

సర్క *n.* : A kind of cattle disease.

సర్కారు *n.* : The government, Circar. దివాణము, దొరతనమువారు. సర్కారు ఉద్యోగము Government employment.

సర్గ or **సర్గము** *n.* : A chapter. అధ్యాయము. **సర్గము** Creation, సృష్టి. Nature, natural property or disposition, స్వభావము. Certainty, నిశ్చయము.

సర్జము or **సర్జకము** *n.* : The Sal tree, *Shorea robusta*. Also, the resinous exudation of the Saltree. సాలవృక్షము. ఏపిచెట్టు, వేగసచెట్టు.

సర్దా or **సరదా** *n.* : Interest, zeal, ఆసక్తి.

సర్దారుడు or **సర్దారు** *n.* : A chief, captain, leader, ruler. అధికారి, పెద్ద. See సరదారు.

సర్దు : Same as సరుదు.

సర్పము *n.* : A serpent, snake, పాము, సర్పయాగము a serpent sacrifice.

సర్పి *n.* : Oil, butter, clarified butter, ghee. ఘృతము, నెయ్యి. Also, a kind of disease.

సర్రున or **జర్రున** *adv.* : Quickly, as in slipping down.

సర్వము *pron.* : All, the whole. సమస్తము. అంతయు. *adj.* : All, whole, complete, universal, entire, సకలము, అఖిలము. **సర్వతోముఖము** *n.* : Water, నీళ్లు. **సర్వత్ర** *adv.* : Everywhere, in all places, always, at all times. అంతట, ఎల్లప్పుడు. సర్వత్రయిమ్ము give everywhere. **సర్వథా** *adv.* : In all ways, by all means, assuredly, at any rate, అన్ని విధాల. **సర్వాధికారి** *n.* : The ruler of all, అన్నిటికి యజమానుడు. **సర్వేశుడు** or సర్వేశ్వరుడు The Lord of all, the Supreme Being, దేవుడు.

సర్వల or **శర్వల** *n.* : A short spear or lance, an iron spit. చల్లకోల, తోమరము, నేజా.

సర్షపము *n.* : Mustardseed. ఆవాలు.

సల *n.* : A bund or bank raised across a stream to draw off its waters into a different channel.

సలక *n.* : A small sack. One eighth of a putti or 2 $^{1}/_{2}$ tooms (తూములు). చిన్నగోనె, ఇద్దున్నిరస.

సలగ, సలగపార or **సలవ** *n.* : A kind of spade or hoe. ఒక విధమైన పార, పారచిప్ప.

సలవాది or **సలాది** *n.* : A beadle or servant of the Chetty or headman (పెద్దసెట్టి) A crier, పదిమందికి చావు సమాచారము తెలియజేసే పనివాడు.

సలసల *adv.* : Loudly, aloud, audibly. కళపెళ.

సలహా *n.* : Advice, counsel.

సలాక or **శలాక** *n.* : A thin bar or rod, a ramrod, the rib of an umbrella, one of the bars of a cage, peg, a small stake, a fibrous stick, a fibrous stick used as a brush or pencil. లోహదండము, కమ్మి, పుడక, తూలిక, కుందనము చెక్కే ఆయుధము. కనకశలాక a slender rod of gold. పుంటిలో సలాకవేయు to probe a wound. సలాక పరీక్ష probing, a critical examination.

సలాకు *n.* : Base metal mixed with gold or silver (a term used by gold-smiths).

సలాది : See సలవాది.

సలాపము *n.* : A pearl fishery.

సలాము *n.* : A Salaam, a bow or salutation. నమస్కారము, నా సలాములు చెప్పు give my compliments.

సలి *n.* : Noise. సందడి.

సలించు : Same as చలించు.

సలికము *adj.* : Small, petty, thin; trembling, అల్పము.

సలిగ *n.* : Patronage, protection, interest, influence. ప్రాపు, అండ, ఆశ్రయము.

సలితము *n.* : Dismissal from service. కొలువు నుండి తీసివేయుట.

సలిలము *n.* : Water, జలము.

సలుగ or **సలువ** : Same as సలగ.

సలుగు or **పలుపు** *n.* : A porcupine, ఏదుపంది.

సలుగుడు or **చలుగుడు** *n.* : A sledge, a vehicle without wheels.

సలుపు, సళుపు, చలుపు or **చళుపు** *n.* : A throb, a pang, a shooting pain. పోటు. సలుపు or సళుపు *v.n.* : To throb or shoot as a painful boil, to ache, పోట్లు పొడుచు. **సలపరము,** సలపరింత, సలుపరింత or సళుపరింత *n.* : A pang, throb, pain, ache.

సలుపు *v.a.* : To do, make, perform, practise. చేయు.

సలువ : Same as సలుగ.

సలువు : Same as సలుగు.

సల్లకి *n.* : The Gum Olibanum tree, *Boswellia thurifera*. అందుగుచెట్టు.

సల్లాపము or **సల్లవనము** *n.* : Conversation, talk. పరస్పర సంభాషణము. **సల్లాపించు** *v.n.* : To talk or converse. పరస్పరము సంభాషించు.

సల్లోపిల్లో అనియుండు *v.n.* : To be on good terms. కలిసి మెలిసియుండు. సల్లోపిల్లో అని యుండేవాడు a facetious fellow, a jocose man. కలియ గలుపుగా నుండేవాడు, సరసుడు.

సళించు *v.n.* : To grieve, దుఃఖించు.

సళుపు : See సలుపు.

సళువరించు : See under పలువు.

సళ్లు or **సడలు** *v.n.* : To become slack or loose. వదలు, జారు. వాని ఒళ్లు నిండా సళ్లిపోయినది his constitution is much broken down. సడుడు ముసళ్లు to be gone in the lions.

సవ *n.* : A trace, జాడ. **సవసవ** *n.* : A slight trace. చూచాయ. సవసవ, సవసవగా or సవసవలుగా *adv.* : Slightly, indistincly, half and half. కొద్ది కొద్దిగా, జాడజాడగా, చూచాయగా.

సవడి : Same as సవ్వడి.

సవతి or **సవతాలు** *n.* : A fellow wife. సవతి కొడుకు a step son. సవతితల్లి a step mother, మారుతల్లి, మారట తల్లి, మారుడుతల్లి. సవతిపోరు a quarrel between two wives.

సవతు *n.* : Equality, likeness, similarity. సామ్యము. *adj.* : Equal, similar. సమానము.

సవదండవల *n.* : A kind of net or snare వాగురాభేదము.

సవదరించు *v.a.* : To wear, put on, hold. ధరించు, వహించు, తాల్చు.

సవనము *n.* : A sacrifice. యజ్ఞము. Bathing preparatory to a sacrifice. స్నానము. **సవనవిరోధి** *n.* : The sacrifice - disturber, an epithet of Siva. శివుడు. **సవము** *n.* : A sacrifice, అధ్వరము, యజ్ఞము. The honey of flowers, మకరందము. Clear toddy, కల్లుతేట.

సవము : Same as సగము.

సవర *adj.* : Beautiful, fine. చక్కనైన. Level, smooth, చదునైన, నునుపైన.

సవరము *n.* : The hair of the yak or Tartarian ox, చమరమృగము which is used by women, a queue. False hair used by women.

సవరలు or **సవరవాండ్రు** *n. plu.* : The name of a certain tribe in the Vizagapatam District; also, called Thugs or Phaseegars. ఒక విధమైన చెంచువాండ్లు, కగ్గలు, పాపీగర్లు.

సవాయి *n.* : A venereal disease or eruption.

సవారచేప *n.* : A species of *Ophicephlus* or snake headed fish.

సవారీ *n.* : Riding; any mode of conveyance; a palanquin. కాలిసవారి or గాలిసవారి a walk, an airing. గుఱ్ఱపుసవారి riding.

సవాలు *n.* : A question, proposal. అడ్డసవాళ్లు cross questions, cross examination.

సవి *conj.* : Saying. ఇతి, అని.

సవిత or **సవితృడు** *n.* : The sun. సూర్యుడు. A father, తండ్రి. **సవిత్రి** *n.* : mother, తల్లి.

సవిధము *adj.* : Near, proximate, సమీపము.

సవిస్తరము *adj.* : Full, complete, సవిస్తరముగా in full, at lenth.

సవ్యము *adj.* : Left, hand. వామము, ఎడమ, అపసవ్యము the right. సవ్యకరము the left hand. **సవ్యసాచి** *n.* : Ambidexter; a title of Arjuna, because he used both hands equally well. అర్జునుడు.

సవ్వడి or **సవడి** *n.* : A trace, జాడ.

ససి *n.* : Soundness, beauty, health. good. బాకు, కుదురు, ఆరోగ్యము. **ససేమిరా** what is the good of this ? **ససిగా** *adj.* : Well, properly, in good health. In good order or repari, బాగుగా, క్రమముగా, కుదురుగా. ఆమెకు ఒళ్లుససిగా నుండలేదు. she is unwell or ill.

సస్కాని *n.* : A coin worth about eight pies. రెండు డబ్బుల నాణెము.

సస్యము *n.* : Produce, a crop, grain. వృక్షధాన్యాదిఫలము, వరి మొదలైన పంట. **సస్సెము** or **ససి** Same as సస్యము.

సహ *n.* : The earth. భూమి. సహ or సహా *adv.* : With, together with, even, also, too. కూడ, సహితము. ప్రస్తుతము సహ even now, and at this very time, and now too.

సహకారము *n.* : A grafted mango. తియ్యమామిడి చెట్టు. **సహకారి** or **సహకారుడు** *n.* : An assistant, one who helps, సహాయుడు. **సహపాఠి** *n.*: A fellow student. కూడా చదివెడివాడు. **సహవాసము** *n.* : Association, intercourse, friendship. స్నేహము. **సహోదరుడు** *n.* : A brother. తోడబుట్టినవాడు. **సహోదరి** *n.* : A sister, సోదరి.

సహనము *n.* : Patience, endurance, resignation, quiet, liniency, ఓర్పు, తాలిమి.

సహస్రము *n.* : A thousand, వెయ్యి. **సహస్రనామములు** *n.* : A thousand names. **సహస్రాక్షుడు** *n.* : Lit, the thousand eyed; an epithet Indra, ఇంద్రుడు.

సహాయము *adj.* : Auxiliary, ఉపబలమైన, **సహాయము, సహాయత** or **సహాయ్యము** *n.* : Aid, help, assistance, sucour, తోడు.

సహారువు *n.* : a term used in gambling, జూదమందలి పరిభాష.

సహించు *v.n.* : To please. be agreeable.

సహితము *adj.* : Composed of, accompained by, in company with. మిళితము, కూడుకొనిన, విషసహితము envenomed. *adv.* : With, along with, even, also, too, into the bargain, కూడా.

సహిష్ణుత *n.* : Toleration, Patience, endurance. ఓర్పు. తాలిమి, సహించడము.

సహేతుకము *adj.* : Having a reason, with a reason, హేతువుతో కూడిన.

సహోదరుడు : See under సహ.

సహ్యజ *n.* : A name of the river Kaveri. కావేరినది.

సహ్యము *adj.* : Sufferable, bearable, endurable, tolerable. తాళగూడిన, సహింపదగిన.

సాంకవము (from సంకువు) *n.* : Musk. జవ్వాది, సంకుమదము.

సాంకాలిక *n.* : Interest payable daily, ప్రతిదినము నిచ్చెడి వడ్డీ.

సాంకేతికము *adj.* : Relating to an appointed sign, agreed on arranged, appointed, నిర్దేశితమైన, సంకేతము చేసికొనిన, సాంకేతిక స్థలము నందు in the place agreed on See సంకేతము.

సాంఖ్యము *n.* : Ratiocination, the name of a certain school of Philosophy called the Sankhya philosophy, ఒక యోగము.

సాంగత్యము *n.* : Asociation, intercourse. సహవాసము, కూడిక, చేరిక.

సాంగము *adj.* : Having all the members or parts, comprising all the subdivisions, complete, perfect, full. సంపూర్ణమైన, సావయవమైన.

సాంతపనము *n.* : A kind of fast. ఒక విధమైన ఉపవాసము.

సాంతము *adj.* : To the end, full, సాంతముగా to the end, in full. సొంతము చేయు to finish.

సాంతికొంగ *n.* : The bird called the Cattle-heron.

సాంత్వనము *n.* : Appeasing, pacification, soothing; urbanity, complaisance. ఆశ్వాసనము, ఓదార్చుట.

సాంత్వము *adj.* : Sweet voiced. మిక్కిలి మధురమైనది (వాక్కు). *n.* : Kindness, favour, దాక్షిణ్యము.

సాందృష్టికము *n.* : The immediate consequence or result, అప్పటి ఫలము, అప్పుడు కలిగెడు ఫలము, పద్యఫలము.

సాంద్రము *adj.* : Thick, dense, close. compact. thickset, much, adundant. దట్టమైన, నిబీడమైన, నీరంధ్రమైన. కీర్తిసాంద్ర full of glory.

సాంధ్యము *adj.* : Evening; Produced at evening,or relating to evening. సాయంకాలవందు కలిగిన, సంధ్యా సంబంధమైన, సాంధ్యరాగము the redness of the sky in the evening, సంధ్యారాగము.

సాంపరాయము. సంపరాయము, సాంపరాయికము or **సంపరాయికము** *n.* : War, a battle, a combat. యుద్ధము.

సాంప్రతము *adv.* : Now, at this time, at present. ఇప్పుడు, ప్రస్తుతము, properly, fitly. యుక్తము.

సాంప్రదాయము *n.* : Traditional doctrine. పరంపరాగత క్రమము. సాంప్రదాయార్థము. a traditional meaning.

సాంబశివుడు *n.* : An epithet of Siva. అర్థనారీశ్వరుడు.

సాంబా *n.* : The large red stag called a Sambur. కణితి.

సాం[బాణి *n.* : The fragrant gum called benzoin, సాంబరేనుచెట్టువలన గలిగిన ధూప ద్రవ్యము.

సాంయాత్రికుడు *n.* : A sea merchant, ఓడవర్తకుడు.

సాంవత్సరికము *n.* : An anniversary of a death. సంవత్సరాంతమున జరుగునది, తద్దినము, ఆబ్దికము. **సాంవత్సరుడు** *n.* : An astrologer, జ్యోతిష్కుడు, జోస్యుడు.

సాంశయికుడు *n.* : One who has a suspicion or doubt. సంశయమునొందిన మనస్సుగలవాడు.

సాకతము *n.* : Consolation, ఊరడింపు. Favour, అనుగ్రహము.

సాకము *n.* : A dispute; a pretext, వ్యాజము. A feast.

సాకల్యము *n.* : The whole, the total, all, entirely, సకలత్వము, సమస్తము, యావత్తు. ఆ కథను సాకల్యముగా (or ససాకల్యముగా) చెప్పుము tell the whole story.

సాకిన్ or **సాకీన్** *adj.* : Residing n. An inhabitant.

సాకిరి *n.* : A witness. సాక్షి.

సాకు *n.* : A pretence, pretext, excuse, palliation. నెపము, వ్యాజము. *v.a.* : To bring up, foster, rear, educate, train up. పెంచు, పోషించు, కాపాడు. విద్యాబుద్ధులు నేర్పు. **సాకుకొను** *v.a.* : To adopt, స్వీకారము చేసికొను పెంచుకొను.

సాకోటము, శాఖోటము or **శాఖోటకము** *n.* : A certain tree, *Trophis aspera*, గంధమూలఘ్నము, పెద్దటేకు.

సాక్షాత్, సాక్షాత్తు or **సాక్షాత్తుగా** *adv.* : in sight, in view, in presence of, before. Manifestly, openly, publicly. Very, real, own. **సాక్షాత్కరించు** *v.n.* : To manifest oneself, to become manifest or present. ప్రత్యక్షమగు, ఎదుటికి వచ్చు.

సాక్షి *n.* : an eye witness, a witness, one who testifies to anything, one who gives evidence.

సాగ or **సాగదుబ్బు** *n.* : A sort of hemp, from the fibres of which bow strings are made. మోరట, మూర్వ, సాగనార or సాగనారమట్ట the fibres of this plant.

సాగరము *n.* : A bullock-load of oil, consisting of a pair of leathern bottles of oil. నెయ్యి, నూనె మొదలైనవి నింపిన సిద్దెల కోడు. **సాగరము** *n.* : The sea, ocean. సముద్రము.

సాగు or **చాగు** *v.n.* : To go on, proceed, get on, advance, continue, be current, be usual. To lengthen, to extend, as hot iron under the hammer. To take effect. To begin, నడుచు, జరుగు, దీర్ఘమగు, నిడుపగు ఆరంభించు. **సాగుబడి** *n.* : Cultivation. వ్యవసాయము. *plu.* :

సాగుబళ్లు. **సాగగొట్టు** *v.a.* : To hammer out, extend or draw out (by heating a rod of iron, gold, etc.) పొడుగగునట్లుగా కొట్టు.

సాగుమానము : See సహగమనము.

సాచా *adj.* : Faithful, honest, true, real, just. సాచాగా honestly.

సాచివ్యము *n.* : Ministry, the office of a minister. మంత్రిత్వము, సచివత్వము.

సాజము or **సాజము** *adj.* : Natural innate, proper, true.

సాజాత్యము *n.* : Similarity, likeness. సజాతిత్వము, పోలిక.

సాట, సాటా, సాటాకోటి or **సాటాబేరము** *n.* : Barter, exchange. బేరము, ఒక వస్తువునిచ్చి మరియొక వస్తువు పుచ్చుకొనే బేరము, సాటాఇచ్చు to give in exchange, to barter.

సాటి *adj.* : Like, similar, equal. సమానమైన, ఈడైన. నాసాటివారు my equals.

సాటించు *v.a.* : To proclaim, to publish by beat of drum. ప్రసిద్ధపరచు.

సాతాని or **సాతని** *n.* : Literally, those who do not wear the sacred thread or crown-lock of hair.

సాతు : A company of travellers or of merchants. బాటసారుల గుంపు, వర్తకుల గుంపు.

సాత్కరించు *v.a.* : To make over, deliver. అధీనముచేయు.

సాత్యవతేయుడు *n.* : A name of Vyasa. వ్యాసుడు.

సాత్రజితి : A name of Satyabhama, as daughter of Satrajit, సత్యభామ.

సాత్వతి *n.* : The name of Sisupala's mother.

సాత్వికము *n.* : Amiability, goodness, sincerity, gentleness. సాధుత్వము, సత్వగుణము వల్ల గలిగినది.

సాదన *n.* : Practice, exercise, అభ్యాసము. Gymnastic exercise. **సాదనకాడు** or **సాదనజోదు** *n.* : A wrestler, మల్లుడు.

సాదనము or **సదనము** *n.* : A house. ఇల్లు, "మృత్యుసాదనమునకున్".

సాదము *n.* : Boiled rice. అన్నము (a Vaishnavite word.)

సాదరము *adj.* : Respectful. సన్మానమైన. *n.* : Regard, respect, veneration, affection. సన్మానము, ఆదరణ, విశ్వాసము.

సాదరు *adj.* : Issued, proclaimed, enacted.

సాదర్వారీ *n.* : Expenditure and receipts, output and income. Petty charges for pens, ink, paper & c.

సాదా *adj.* : Plain, clear, blank.

సాది *n.* : A rider or driver : a coachman, or charioteer, an elephant driver, a horse- soldier. రథసారధి, మావటీడు. గుర్రపురౌతు, సాదిబలము cavalry.

సాదు *n.* : A tame animal. సాధువైన జంతువు. A gentle or good man,

మంచివాడు. *adj.* : Tame, mild, gentle, good. మంచి.

సాదృశ్యము *n.* : Likeness, similarity, resemblance, comparison; an instance, example, illustration. తుల్యము, పోలిక, సామ్యము, దృష్టాంతము, ఉదాహరణము.

సాధకము *adj.* : Completing, effecting, finishing. సాధించునది. **సాధనము** *n.* : A way, means, medium, instument agent, contrivance, expedient, tool, implement. హేతువు. సాధన సంపత్తి ways and means.

సాధర్మ్యము *n.* : Community, equality or similarity of duty, office or property; likeness, comparison, ఒకటే విధమైన ధర్మమును కలిగి యుండడము, సామ్యము.

సాధారణ *n.* : The name of a Telugu year.

సాధారణము or **సాధారణమైన** *adj.* : Usual, ordinary, customary, common. సామాన్యమైన, సహజమైన. అదివానికి సాధారణము he can very easily master it. uncommon learning. profound learning.

సాధించు *v.a.* : To achieve, accomplish, effect, master, overcome, conquer. నెరవేర్చు, సమకూర్చు. **సాధువు** *n.* : A good, meek, harmless or gentle person, a good natured or virtuous man, a saint. సాత్వికుడు, మంచివాడు, తిన్ననివాడు. **సాధ్యము** *adj.* : Possible, attainable, practicable, tractable. సాధింపదగిన. *n.* : The twenty second astronomical Yoga. గ్రహ యోగములలో నొకటి. **సాధ్యానుస్వారము** *n.* : The changeable Sunna. (r) which may be inserted according to circumstances, as in అల్లుడు, అల్లుండు, అతడు, అతండు. **సాధ్యుడు** *n.* : One who is easy, docile, gentle or reasonable. సాధింపదగినవాడు, సులభుడు, మెత్తనివాడు.

సాన *n.* : A whet stone or hone, a grind-stone. A stone on which sandal paste is prepared. A piece of stone, metal or wood on which jewels are polished. పదును పెట్టే రాయి. గంధమునూరే రాయి, రత్నములు చక్కబెట్టేశాణము.

సానకత్తి *n.* : A sword used in fencing. సాధనచేయు కత్తి.

సాని *n.* : A lady, a woman of rank. స్వామిని, అధిపురాలు, పూజ్యురాలు. A wife, భార్య (Commonly) a dancing girl, వేశ్య.

సానిక *n.* : An earthen vessel, plate or dish మంచికంచము.

సానుకూలము *adj.* : Convenient. అనుకూలమయిన.

సానుమత్తు or **సానుమంతము** *n.* : A mountain, పర్వతము.

సానువు *n.* : A tableland, even or level ground on the top or edge. of a mountain. కొండసైతము.

సాన్నిధ్యము *n.* : Nearness, vicinity, proximity, సామీప్యము.

సాపడు *v.n.* : to dine. సాపాటు చేయు, భుజించు. **సాపాటు** *n.* : Food, a meal, భోజనము. Eating, సాపడుట. **సాపాటురాముడు** *n.* : A glutton.

సాపు or **సాపు** *adj.* : Clear, pure, fair, smooth, straight, level, not crooked. సాపుప్రతి a fair copy (of a paper, book, & c.) సాపువ్రాయడము copying out fair, సాపుచేయు to level.

సాప్తపదీనము *n.* : Friendship, సఖ్యము, స్నేహము.

సాఫల్యము *n.* : Fruitfulness, efficacy, success. ప్రయోజనసిద్ధి, ఫలోత్పత్తి.

సాపు : See సాపు.

సాబకు *adj.* : Former, సాబకు హుకుము a former order.

సాబాలు : See under సా.

సామంజస్యము *n.* : Fitness, propriety, సమంజసత్వము, యుక్తత.

సామంతుడు *n.* : A neighbouring king, a feudatory prince. ఇరుగు పొరుగు రాజు.

సామగ్రి *n.* : A thing, article, material, ingredient, A utensil; furniture, goods. ద్రవ్యము, వస్తువు, ఉపకరణము, అస్త్రశస్త్రాదులు.

సామము *n.* : The third of the Vedas. తృతీయ వేదము. సామగానము the chanting of this Veda. Conciliation, pacification, gentle methods, fair means. శత్రువులను మంచిమాటాడడము, శాంతము, మంచితనము.

సామరస్యము *n.* : Equality, friendliness, amicableness. సమభావము, సమరసత్వము.

సామరి : See సాము.

సామర్థ్యము *n.* : Skill, ability, capacity, adequacy, power, నేర్పు, బలము, శక్తి, యోగ్యత.

సామవాయికుడు *n.* : a principal minister or counsellor. The chief of a company or corporation. మంత్రి, ముఖ్యుడు.

సామాజికుడు *n.* : A member of an assembly, or society. ధర్మసభాస్థితుడు, సభలో నుండువాడు, సభికుడు.

సామాను *n.* : Things, baggage, luggage, goods, wares, tools, apparatus. A service or set of things. అంగడిసామానులు bazaar goods. వంట సామానులు cooking ingredients or vessels.

సామాన్యము *adj.* : Common, general, usual, ordinary. సాధారణమైన. middling, inferior, low base, mean, తుచ్ఛమైన, జబ్బైన.

సామి *n.* : Lord, master. ప్రభువు, యజమానుడు. A king రాజు. A husband, పెనిమిటి, సామిమల a hill on which Kumaraswami resides.

సామిత, సామితె or **సామెత** *n.* : A proverb, a common saying, ఒక సంగతికి

దృష్టాంతముగా లోకులు వాడుకగా చెప్పేమాట, లోకోక్తి.

సామీప్యము *n.* : Nearness, contiguity, proximity, neighbourhood. సమీపత్వము, దాపు.

సామీరి *n. Lit.* : the son of సమీరుడు. an epithet of Hanuman, హనుమంతుడు. Also, of Bhima, భీముడు.

సాము *n.* : A half. అర్థము. n. Bodily exercise, వ్యాయామము.

సాముద్రికము *adj.* : Belonging to the sea. *n.* : Palmistry, the interpretation of spot on the body, and of lines in the hand. దేహములో నుండు మచ్చలను చేతి రేఖలను చూచి అదృష్టమును చెప్పు శాస్త్రము.

సామెత : See సామిత.

సామ్యము *n.* : Equality, analogy, likeness, similarity, comparison. సమత్వము, పోలిక.

సామ్రాజ్యము *n.* : Empire, sway, rule. **సామ్రాట్** or **సామ్రాట్టు** *n.* : An emperor. రాజాధిరాజు.

సామ్రాణి or **సాంబ్రాణి** *n.* : Benzoin. సామ్రాణి ధూపము incense. సామ్రాణి ధూపము వేయు to burn or offer incense. సామ్రాణి వత్తి a perfumed taper or candle. A steed, a finehorse, వాజి, గుఱ్ఱము, ఉత్తమాశ్వము.

సాయకము *n.* : An arrow. బాణము. A sword, ఖడ్గము. **సాయము** *n.* : An arrow, బాణము.

సాయము *n.* : Evening, the close of the day. సాయంకాలము, సాయం సంధ్య the evening prayer. సాయం కాలము. **సాయంత్రము** (corruption of సాయంతనము) *n.* : Evening. సాయంకాలము.

సాయము *n.* : Aid, assistance, help. సహాయము. (anuk.) as ఆయం సాయంమ్ములు customhouse duties and the like. సుంకములు గింకములు.

సాయరు or **శాయిరు** *n.* : A transit duty, customs, tolls. సుంకము.

సాయిల *n.* : A man belonging to a certain class of mendicants who profess fortune telling. బుడుబుక్కలవాడు.

సాయుజ్యము *n.* : Identification, intimate union, absorption into the essence of the Deity. దేవునిలో కలిసి పోవడము, సహయోగము.

సారంగము *n.* : A deer, దుప్పి. A bee, తుమ్మెద. An elephant, ఏనుగు.

సారచెట్టు *n.* : A certain jungle tree. సారపప్పు the kernel of the fruit of this tree.

సారణము *n.* : A kind of hawk. డేగభేదము.

సారణి *n.* : A sluice, drain, or canal. చెరువు తూము, కాలువ.

సారథి *n.* : A charioteer, a coachman. రథమును నడుపువాడు.

సారము *n.* : Essence, substance, the essential or vital part. The pith,

sap, marrow, juice, Vigour. The effect or purport. Riches, wealth. మూలగ, మెదడు. చేవ, బలము, సత్తి, ఫలము, విత్తము, అర్థము, రసము. **సారవంతము** *adj.* : Fruitful, fertile, rich. సారాంశము the essence or purport of any matter. **సారాంశము** *n.* : The essential part, the pith, gist or purport. An issue framed by a court. సత్త, నిగ్గు, సారస్యము.

సారమేయము *n.* : A dog, కుక్క.

సారమేయి *n.* : A bitch, ఆడుకుక్క.

సారవ *n.* : A bridge. A scaffolding, పరంజ.

సారసము *n.* : A lotus or water lily. పద్మము. **సారసనేత్ర** a lily-eyed or fair-eyed woman.

సారస్యము *n.* : Suavity of manners. సరసత్వము.

సారసత్వము *adj.* : Relating to the goddess Sarasvati. సరస్వతీ సంబంధమైన.

సారా or **సారాయి** *n.* : Arrack, wine, intoxicating liquor, వండినకల్లు, మద్యము.

సారి *n.* : A time, turn, occasion. తడవ, తేప, మాటు. ఒకసారి once. రెండుసార్లు twice. మూడుసార్లు thrice. ఈసారి this time. నెలకు ఒకసారి once a month.

సారించు *v.a.* : To extend, stretch.

సారు *n.* : A kind of dance. నాట్యగతి భేదము.

సాకువ *n.* : A scaffolding. A canal. A bridge. A bank or bund, కట్ట, కాసె పనిమొదలైనవి చేయు వారికి ఎత్తుగా నుండడమునకై కొయ్యలతో కట్టినది, రాతితో కట్టిన కాలువ, వంతెన.

సారువా *n.* : A wet crop. నీరాసరాను పండేపంట.

సారూప్యము *n.* : Identity of form, close resemblance, assimilation. సమాన రూపమును గలిగి యుండడము, సమాన రూపత్వము.

సారె *n.* : Presents made to a daughter when sent to her husband's house. కూతురిని అత్తవారింటికి పంపునప్పు డిచ్చు వరుస. A potter's wheel, కుమ్మవారిని చక్రము. A stop in a lute, వీణమెట్టు.

సార్జెంటు or **సార్జంతు** *n.* : A serjeant, జాతిబంట్రోతు.

సార్థకము or **సార్థకత** *n.* : Utility, profit, good, benefit, fruit, use, efficacy. ఫలము, ప్రయోజనము.

సార్థము *n.* : A pack, swarm or multitude of animals, a troop or caravan of merchants. జంతు సమూహము, ప్రాణి సమూహము, వణిక్సంఘము. **సార్థ వాహుడు** *n.* : A merchant, a trader, a headman or leader, వైదేహకుడు, క్రయ విక్రయకారుడు, వర్తకుడు, ముఖ్యుడు.

సార్లా *n.* : Success, completion, achievement, good result. కార్యసిద్ధి, అనుకూలత.

సార్వభౌముడు *n.* : A universal monarch. సమస్త భూమిని పాలించే రాజు, చక్రవర్తి.

సాల *n.* : A house, edifice; a hall, room, place. గృహము, సభ, చావడి.

సాలకము *n.* : A kind of fish. ఉరుజ మీను.

సాలగ్రామము *n.* : The salagram, a species of ammonite, worshipped by the Vaishnavites as a type of Vishnu. విష్ణుభక్తులు పూజించురాయి. మత్స్యమూర్తి సాలగ్రామము the Salagram resembling a fish.

సాలభంజిక *n.* : A doll, a puppet. పాంచాలిక, స్తంభమందుచేసిన బొమ్మ.

సాలము *n.* : A wall surrounding a building. ప్రాకారము. A tree, వృక్షము. మద్దిచెట్టు.

సాలస్త్రీ *n.* : A farrier, a horse doctor. గుర్రపు వైద్యుడు.

సాలారిక *n.* : A woman taken captive in war. యుద్ధమందు జయించి తెచ్చిన స్త్రీ.

సాలావృకము *n.* : A dog, కుక్క. A wolf, తోడేలు. A jackal, నక్క. A monkey, కోతి.

సాలీడు *n.* : A spider, సాలెపురుగు. A weaver, సాలెవాడు.

సాలు *n.* : A year. సంవత్సరము.

సాలు or **సాలువు** : Same as సాలువు.

సాలె *n.* : Weaving, బట్టలు నేయడము. A caste of weavers, సాలెవాని కులము. **సాలెపట్టు** (from జాలికపట) *n.* : A spider's web. **సాలెపురుగు** *n.* : A spider. తంతువాయము, ఈగపులి. **సాలెవాడు** *n.* : A weaver.

సాలోక్యము *n.* : Being in the same world, dwelling in heaven with God, దేవునితో సమాన లోకమందుండుట, సమాన లోకత్వము.

సాల్వడు *v.n.* : To become sapless, or lose strength, నిస్సారమగు.

సాళగము *n.* : Harmony in music. తిలతండుల న్యాయముననైన రాగ మేళనము. A certain tune, రాగ విశేషము.

సాళువ, సాళువము, సాళ్వము or **సాలువపు గ్రద్ధ** *n.* : A hawk used in hunting. డేగవిశేషము. అడవినల్ల సాళువ the black eagle. కొండనల్ల సాళువ and కుందేటి సాళ్వడేగ are other kinds.

సావకాశము *n.* : Leisure. సావకాశముగా leisurely.

సావధానము *n.* : Attention. సావధానముగా attentively.

సావడచేప *n.* : A kind of fish of the species called *Chimaera,* మత్స్య విశేషము.

సావలి or **సావలీడు** *n.* : A mendicant fortunetellor, డుబుడక్కవాడు.

సావాసము *n.* : Association, companionship, friendship, పొత్తు. **సావాసి** *n.* : A friend, an associate, చెలికాడు.

సావి *n.* : Time కాలము. A blasted stalk of withered corn. తీరా పండక మునుపే యెండిపోయిన పైరు.

సావి *n.* : Same as సవి.

సావిక *n.* : A midwife. మంత్రసాని.

సావిత్రి *n.* : A name of Sarasvati. The gayatri or sacred hymn to the sun. గాయత్రి.

సావు : Same as చావు.

సాష్టాంగము *n.* : Prostrate adoration. Literally. touching the ground with (స) the eight (అష్ట) limbs (అంగ) i.e., the hands, knees, shoulders, breast and forehead. సాగిలబడి దండము పెట్టడము, సాష్టాంగదండ ప్రణామముచేయు to do homage. సాష్టాంగదండము or సాష్టాంగ నమస్కారము prostrate homage.

సాసువులు *n. plu.* : mustard seed. ఆవాలు.

సాన్న *n.* : The dewlap of an ox. గంగడోలు.

సాహసము *adj.* : Daring, rash, outrageous, impetuous. తెగువ గల. సాహసవృత్తి hold conduct, n. Courage, holdness, daring. Violence, rashness, temerity, impetuousity.

సాహస్రము *n.* : Many thousands; a host. వేనవేలు, సహస్రముల సమూహము.

సాహాయ్యము *n.* : Aid, assistance, help. సహాయత, సహాయత్వము, సహకారిత, తోడుపాటు.

సాహిణము *n.* : A stable. గుర్రపుసాల. **సాహిణి** or **సాహిణీ** *n.* : A groom, a horsekeeper, రవుతు, గుర్రపువాడు.

సాహితి or **సాహిత్యము** *n.* : Classical knowledge, sholarship, erudition, అర్థజ్ఞానము. పాండిత్యము. Association, connection, సంసర్గము, కూడిక. **సాహిత్యజ్ఞాని** or **సాహిత్య జ్ఞానము గలవాడు** *n.* : A classical scholar.

సాహు, సాహుకారి or **సాహుకారు** *n.* : A rich merchant, a banker.

సాహేబు *n.* : A sahib, a master. ప్రభువు, దొర. *v.* : A mahomedan, తురక వాడు, మహమ్మదీయమతస్థుడు.

సాహూ *interj.* : Behold! Be attentive! పరాకు, ఎచ్చరిక.

సింగము *n.* : A lion. సింహము. **సింగపు పీట** *n.* : A throne, సింహాసనము. **సింగడు** *n.* : Narsimha. నృసింహుడు. A gypsy. ఎరుకలవాడు. మాసింగడల్ల తరికొండ దరిన్‌తలమోచి తెచ్చినది ఇది.

సింగాణి *adj.* : Made of horn. కొమ్ముతో చేసిన. **సింగాణి, సింగిణి** or **సింగిణి** or **సింగిణీ** *n.* : A bow, విల్లు. The name of a dog. ఒక కుక్క పేరు.

సింగారము *n.* : Beauty, prettiness, ornament, decoration, embellishment. అందము, అలంకారము, శృంగారము. *adj.* : ornamented, handsome. అలంకారమైన, అందమైన.

సింగి *n.* : Irritation కోపము. వానికి సింగిరేగినది he is enraged. See also under సింగము.

సింగణి : See సింగాణి.

సింగిలీకము *n.* : The great black monkey, పెద్ద నల్లకోతి.

సిందురము *n.* : Red lead, vermilion, చెందిరము. A sort of tree. వావిలి చెట్టు, సిందు వారవృక్షము.

సిందువారము *n.* : A kind of tree, *Vitranegundo* వావిలి చెట్టు.

సిందూరము *n.* : Same as సిందురము.

సింధురము : See సిందువు.

సింధువు *n.* : The ocean. A river. The river Indus : the country on its banks. సముద్రము, నది, నదీ విశేషము, తన్నికటదేశము. **సింధురము** *n.* : An elephant, ఏనుగు.

సింహము *n.* : A lion. The sign Leo. (In composition), Eminent, chief, మృగేంద్రము, అయిదవరాసి. శ్రేష్ఠము. సింహము or సింహపు పలక a large piece of timber, లావాటి మాను. **సింహద్వారము** *n.* : The portal or front gate of a house, తలవాకిలి, **సింహనాదము** *n.* : A loud cry, a war cry or war whoop. Huzzas. క్ష్వేళ, యుద్ధకాలములో భటులు అరిచే అరుపు. బొబ్బ. **సింహావలోకనము** *n.* : Lit. a lion's look, Retrospection. **సింహాసనము** *n.* : A lion seat, a seat or throne supported by sculptured lions, a throne, నృపాసనము, భద్రాసనము. **సింహి** or **సింహిక** *n.* : The mother of Rahu. రాహువు యొక్క తల్లి.

సింహుండము *n.* : The plant called వజ్రకంటకము, బొమ్మజెముడు.

సిక (శిఖ) *n.* : A crest, a lock of hair left on the crown. శిఖ. కేశబంధము, సిగ, జుట్టు.

సికతము *n.* : Sand, ఇసుక. A sandy soil, ఇసుక నేల, మొరపనేల, Stone or gravel in the bladder. **సికతా మేహము** *n.* : Stone or gravel in the bladder. ఆశ్మరి, మూత్రకృచ్ఛ్రము. **సికతిలము** *adj.* : Sandy, ఇసుకగల.

సికా or **సిక్కా** *n.* : A seal. సికా ఉంగరము a ring which is used as a seal, a favourite ring. ముద్దుటుంగరము.

సిక్తము *adj.* : Wet, wetted, sprinkled. తడిసిన, తడుపబడిన, మధుసిక్తము. moistened with honey, honeyed.

సిక్థకతము or **సిక్థము** *n.* : Bee's wax. మధూచ్ఛిష్టము, మయినము.

సిక్యము *n.* : The string or loop suspended from either end of a pole or yoke to receive the burden, a string or loop suspended from the ceiling of a house of hand things on. కావడి ఉట్టి. పాలకుండలు మొదలైనవి పెట్టే ఉట్టి, చిక్కము.

సిగ or **సిక** *n.* : A look of hair, left on the crown of the head, at the time of tonsure. సిగబంతి a bouquet or garland of flowers worn on the head.

సిగరము : Same as శిఖరము.

సిగరి or **సిగర** *n.* : Buttermilk seasoned with spices. మెంతి మజ్జిగ.

సిగినాలు, సికినపువక్కలు or **సిగినపు వక్కలు** *n. plug.* : A fine sort of areca

nuts. పల్లాలు పల్లాలుగా నుండే నాణెమైన వక్కలు.

సిగ్గు *n.* : Shame, shyness, modesty, timidity. లజ్జ. **సిగ్గుపడు, సిగ్గుచెందు** or **సిగ్గుపోవు** *v.n.* : To blush, to be ashamed, to be shy or bashful. లజ్జించు. **సిగ్గుమాలిన** *adj.* : Shameless, impudent. లజ్జలేని.

సిచయము *n.* : A cloth, వస్త్రము. An old cloth, జీర్ణవస్త్రము.

సిడము or **సిడెము** *n.* : A flag, a banner. ధ్వజము. A flagstaff, ధ్వజస్తంభము.

సిడి *n.* : The cross beam of a picota or water lift. ఏతపుమ్రాను.

సిత *n.* : Sugar, శర్కర, **సితము** *adj.* : White bright, light-coloured. తెల్లని.

సిద్ధాయము *n.* : Saving in expenditure, economy. Embezzlement, pickings. A tax, fee. ఖర్చుకు ఇచ్చిన దానిలో కొంచెము కొంచెముగా తీసికొని కూడబెట్టడము, అపహరించడము, వర్తన, రుసుము.

సిద్దీ *n.* : An African, a negro, an Abyssinian. నల్లగా మొద్దువలె ఏనుగంత బలముగల కామాటిపనివాడు.

సిద్దె or **సిద్దియ** *n.* : A leather bottle or vessel.

సిద్ధము *adj.* : Ready, prepared, అయితమైన. **సిద్ధాంతము** n. Demonstration. An established truth, a principle. A conclusion, result, decree, doctrine. స్థిరమైన పక్షము, స్థాపనము, నిర్ణయము. An astronomical work. నవవిధ జ్యోతిష గ్రంథము. సూర్యసిద్ధాంతము solar astronomy. సిద్ధాంతపంచాంగము. an almanac. **సిద్ధాంతి** *n.* : A follower of the Mimamsa philosophy. One who demonostrates or establishes his conclusions. A mathematician or astronomer; one who prepares an almanac. **సిద్ధురాలు** *n.* : A female recluse who has acquired supernatural powers by magical methods, అణిమాది సిద్ధిగల స్త్రీ.

సిధ్మము or **సిధ్మలము** *n.* : A beauty spot, a bright or golden tint or spot on the body. సిబ్బెము.

సిపాయి *n.* : A sepoy, కాలిబంటు.

సిఫారసు *n.* : A recommendation, a certificate, a testimonial.

సిబ్బంది *n.* : An army, a retinue, armed peons, సేన, పరివారము.

సిబ్బి or **సిబ్బితట్ట** *n.* : A cullender, a strainer. ఇత్తడిమూకుడు, గంజి వార్చు నప్పుడు తపెలమీద మూయు తట్ట. చిల్లులసిబ్బి a perforated strainer.

సిబ్బిటి *n.* : Bashfulness, modesty. సిగ్గు.

సిబ్బెము or **సిబ్బియము** *n.* : A beauty spot; a damask mahogany tint; a bright or golden tint or spot on the body, సిధ్మలము.

సిర *n.* : Any tubular vessel of the body, a nerve, a vein, a tendon, a gut.

ధమని, నాడి, బోలునరము, వరివెన్ను యొక్క చివర.

సిరంగము *nb.* : Srirangam, a sacred town near Trichinopoly.

సిరము *n.* : The head, తల, Crude camphor, పచ్చకర్పూరము. *adj.* : cool, చల్లని.

సిరా *n.* : Indian ink. మసి, శాయి, ఇంకి.

సిరాజి or **సిరాజీ** *n.* : A name of a country. స్వా adj. Excellent, శ్రేష్ఠము.

సిరాణము *n.* : A kind of weapon. ఆయుధ విశేషము.

సిరి *n.* : A name of Lakshmi, the goddess of riches. లక్ష్మీదేవి. Fortune, prosperty, wealth, సంపద. Beauty, splendour, lustre. అందము, శోభ.

సిలసిల *adv.* : Quickly. త్వరగా.

సిలాజిత్తు *n.* : Bitumen; red chalk. పర్వతధాతుభేదము.

సిలుగు *n.* : Mischief, trouble, inconvenience. ఆపద, చెరుపు, సంకటము, తొందర, ఉపద్రవము.

సిలువ *n.* : A cross, కొర్రు.

సిల్హము or **సిల్హకము** *n.* : Incense, gum benjamin or olibanum. పిండకము, అందుగుబంక, ధూపద్రవ్యము, చిల్లమడ్డి.

సిళ్లు or **సిడులు** : See under సిడి.

సివంగి, సివగి, సివ్వంగి or **సివ్వగి** *n.* : A cheetah or hunting leopard. తరక్షువు. **సివంగతనము** *n.* : Fractiousness, peevishness, a cross or snappish temper. కసురుబోతు తనము, చిటచిట.

సివము or **సిగము** *n.* : Inspiration by the deity or by an evil spirti; possession by a demon. ఆవేశము, జీవితావేశము. సివమాడు or సివాలాడు to play pranks as if possessed by an evil spirit.

సిసలు *adj.* : Settled, నిర్ధారణమైన.

సిసువు *n.* : An infant, పసిబిడ్డ.

సిసృక్ష *n.* : A desire to create, సృజింపనిచ్ఛ. **సిసృక్షువు** *n.* : One who desires to create, సృజింపనిచ్ఛ గలవాడు.

సిస్తు *adj.* : Pretty, nice, becoming, trim, elegant. అందమైన,సొంపైన. "సిస్తైన దుస్తులు" *n.* : Delicacy. Fitness. : సొంపు. **సిస్తుగ** or **సిస్తుగా** *adv.* Gracefully. సొగసుగా, సొంపుగా. **సిస్తుపరచు** *v.n.* : To make trim or fine, to deck, to adorn. సొంపు చేయు, చక్కజేయు.

సిస్తు or **శిస్తు** *n.* : A tax, government rent, charge. పన్ను.

సిస్సాల *adj.* : Triennial, మూడేండ్ల కొకమారు వచ్చే.

సీ *n.* : Lakshmi. Wealth, సంపద.

సీ or **సీసీ** *Interj.* : Foh! pah! bah! జుగుప్సార్థ మందు చెప్పుమాట.

సీకాయ *n.* : The soap acacia, Acacia concinna. వాడు సీకాయపేడు వలె

ఎండినాడు he is become a mere thread paper.

సికారి *n.* : A singer. పాటపాడువాడు, గాయకుడు.

సీగాడు *n.* : A name given to the Blackbellied Finch Lark, *Myrrhulaud grissa.*

సీడు or **చీడు** *n.* : A skein of thread. పుంజము తక్కువవార. plu. సీళ్లు.

సీత *n.* : A furrow, the track of the ploughshare. నాగటిచాలు. The name of Rama's wife. రాముని భార్య. **సీతాకోకచిలక** *n.* : A butter-fly. **సీతాఫలము** *n.* : The white custard apple, గండగాత్రము. **సీతా భోగములు** *n.* : A sort fo rice. వడ్లలో భేదము.

సీతు or **సీతువు** *n.* : Cold, చలి. The cold season, winter, the cold weather. శీతాకాలము, చలికాలము.

సీత్కారము, సీత్కృతము or **సీత్కృతి** *n.* : A sigh : the sound of gushing or spirting : a whispering sound, shivering.

సీత్యము *n.* : Land that has been once ploughed. ఒకసారి దున్నిన నేల.

సీదరము or **సీధ్రము** *n.* : Poverty. దారిద్ర్యము. లేమిడి. A serpent, a snake, సర్పము. A serpent's skin, కుబుసము.

సీదా *n.* : Right, straight, honest, సీదాగా honestly, rightly, straightly, completely, సాపుగా, బొత్తిగా.

సీమ *n.* : A country, district

సీమంతము *n.* : The parting of the hair on the forehead. కేశవీధి, పాపట.

సీమాటి *n.* : An honorable woman, lady, matron. భాగ్యశాలియైన స్త్రీ.

సీరము *n.* : A plough. నాగలి.

సీల or **చీల** *n.* : A nail or peg. కీలము. **సీలమండ** or **చీలమండ** *n.* : The ankle. గుల్ఫము, మడిమ.

సీవనము *n.* : Sewing, stitching. (బట్ట) కుట్టడము.

సీవిరి *n.* : A chowri or cow tail whisk. వింజామరము.

సీసము or **సీసకము** *n.* : Lead. సత్తు, నాగము. నల్లసీసము black lead. వెండి సీసము pewter. *n.* : n. A certain feat in wrestling. మల్లబంధ విశేషము.

సీసా *n.* : A bottle, బుడ్డి.

సుంకము *n.* : A toll, custom, dues, tax. శుల్కము, పన్ను An obstacle, ప్రతిబంధము. కప్పమిమ్మని అనగా, అతిశయించి అని భావము. అనగా, ప్రతిబంధకము వివర్తించిపోయి.

సుంకు *n.* : A corn blossom : the yel-low flower that comes on each grain in an ear or head of corn, కంకిలోని గింజ పాలుపట్టకముందు ప్రతి గింజ మీద పచ్చగానుండే పువ్వు.

సుంకేసలము or **సుంకాసరి** *n.* : The Tiger-bean-tree a large tree with white flowers.

సుండీ, సుడీ, సుడు, సుడి or **సుమండి** (for చూతుడు) *interj.* : Look ye, do you know. See సుమి.

సుంత *adj.* : Little, small, slight, short, trifling, రవంత, కొంచెము, ఇసుమంత, ఇంచుక. *n.* : A little కొంచెము.

సుందరము *adj.* : Handsome, beautiful, fair, fine. సురూపమైన విలక్షణమైన, చక్కని.

సుకత *n.* : An untamed cow.

సుకము *n.* : Happiness. సుఖము. **సుఖవాసి** *n.* : A happy man, one who leads an easy life, కష్టపడక సుఖముగానుండువాడు.

సుకరము *adj.* : Easy, feasible, practicable, సులభమైన, సుసాధ్యమైన. **సుకర** *n.* : A tame cow.

సుకర్మము : See under సు.

సుకారి *n.* : A gypsy tribe. ఊరూరు తిరిగి వర్తకము చేసే ఒక నీచజాతి.

సుకియం *n.* : A sort of cake. ఒక విధమైన భక్ష్యము.

సుకుమారము *adj.* : Comely; young, youthful; soft, smooth, tender, delicate. మృదువు, కోమలమైన, సుకుమారదేహము a delicate form.

సుకృతము *n.* : A good work, a good deed, well doing charity. సుకర్మము, పుణ్యము, శుభము.

సుక్కాను or **చుక్కాని** *n.* : A rudder, helm.

సుక్కిళ్లు *n. plu.* : Wrinkles, creases. ముదిమి చేత ముఖములో పడు ముడుతలు.

సుక్కు or **స్రుక్కు** *n.* : Pride. గర్వము.

సుక్కురుడు *n.* : The planet Venus.

సుఖము *n.* : Happiness, welfare, health, safety, pleasure. enjoyment, delight. ఆనందము. ఆరోగ్యము, సౌఖ్యము, క్షేమము.

సుగంధము *n.* : Fragrance. **సుగంధపాల** *n.* : Indian *Sarsaparilla*.

సుగతుడు *n.* : A deified sage, a sage or teacher of the Buddhist sect, బుద్ధదేవర.

సుగము : Same as సుకము.

సుగుడి or **సుగుణి** *n.* : A good or pleasant man. సరసుడు.

సుగ్గడితనము *n.* : A close texture, as of cloth. **సుగ్గడితము** or **సుగ్గడితపు** *adj.* : Thick, close-woven. తరచుగా నేయబడిన, తరచు నేతగల.

సుగ్రీవుడు *n.* : the name of an ally of Rama, who led a host of bears. వాలి తమ్ముడు. సుగ్రీవాజ్ఞ Draconian law.

సుడాలము *n.* : A certain pace in horsemanship. అశ్వధారావిశేషము.

సుడి *n.* : A whirl. ఆవర్తము. A whirlpool. A circlet.

సుడీ : Same as సుడి.

సుడము *n.* : A flock of a hundred sheep. నూరుగొర్రెలగుంపు.

సుణుగు *v.a.* : To cheat, over reach. మోసపుచ్చు.

సుత *adv.* : Since, from. మొదలుకొని, ప్రభృతి, నుండి Even, also, కూడా, నాటిసుత or **ఆదిసుత** ever since that time.

సుత *n.* : A daughter, కూతురు.

సుతరాం, సుతరాము or **సుతారము** *adv.* : Utterly, totally, at all, in the least. బొత్తిగా.

సుతలము *n.* : The sixth of the lower regions, ఆరవపాతాళము.

సుతి *n.* : An accompaniment to an air, the drone accompaniment in music, the running bass the diapason, the tone of a chord.

సుతుడు *n.* : A son, పుత్రుడు.

సుత్తి, సుత్తె or **సుత్తియ** *n.* : A small hammer. దాగలి మీదకొట్టే పనిముట్టు. సుత్తెపెట్టు or సుత్తెపాటు a dent or mark made by a hammer.

సుత్రాముడు *n.* : An epithet of the god Indra. ఇంద్రుడు.

సుద *n.* : The point, end, tip. అగ్రము, కొన, తుద, కడ.

సుదతి *n.* : A woman with beautiful teeth; a woman in general. అందమైన పలువరుస గలది.

సుదర్శనము *n.* : The city of the gods. అమరావతీ పట్టణము.

సుద్ద *n.* : White pipe-clay. తెల్లమన్ను, శ్వేతమృత్తిక. సుద్దబావి a well sunk in white clay.

సుధ *n.* : Nectar, the drink of the gods. అమృతము. Chunam, సున్నము. **సుధాంశువు** or **సుధాంశుడు** *n.* : The moon. చంద్రుడు.

సుధర్మ *n.* : The council or assembly of the gods. దేవసభ.

సుధి *n.* : A learned man, a scholar, విద్వాంసుడు, సుధీజనులు men of sense, learnedmen, తెలివిగలవారు, విద్వాంసులు.

సునామణి or **సుణామణీ** *n.* : Reading out, reciting. నా ఆర్జీ సునామణీ అయినదా has my petition been read out ?

సునాయాసముగా *adv.* : Without any difficulty, very easily, మిక్కిలి సులభముగా, అనాయాసముగా.

సునాసీరుడు *n.* : An epithet of the god Indra. ఇంద్రుడు.

సున్న *n.* : A cipher. Nothing, nonentity. నాస్తి, అభావము. A dot. The Anusvara or circle used for a nasal letter, as అండము for అణము. అనుస్వారము.

సున్నతి *n.* : Circumcision.

సున్నము *n.* : Lime made of shells or stone Carbonate of lime. Chunam. **సున్నిపిండి** *n.* : A paste used as soap in bathing. నలుగుపిండి.

కందిసున్ని powdered Bengal gram. **సున్నితము** *adj.* : Delicate, susceptible. రవంతైనను హెచ్చిగా తగ్గినా తాళని.

సుపథము : See under సు.

సువర్ణుడు : See under సు.

సుపర్వుడు *n.* : A god. దేవత, వేలుపు.

సుపాణి or **సుప్పాణి** (సుప్ప + ఆణి) *n.* : A clear water (used of a pearl), ముత్యమందలి శుభ్రమైన నీరు. A pearl of the first water, శుభ్రమైన నీరుగల ముత్యము.

సుప్తి *n.* : Sleep, నిద్ర. **సుప్తుడు** *n.* : A sleeper. నిద్రించువాడు. సుప్తపాదము a benumbed or paralysed foot.

సుప్రతీకము *adj.* : Handsome, well made, అంగుగానుండే, మంచి అవయవములు గల. *n.* : The name of the elephant of the north-east quarter. ఈశాన్యపు దిక్కునందలి గజము.

సుబంతము *n.* : A technical term in grammar for a noun or substantive, నామవాచకపదము.

సుబాణము *n.* : A kind of cannon. ఒక విధమైన ఫిరంగి.

సుబేదారు or **సుబేదారుడు** *n.* : A subadar. The governor of a province (సుబ). A serjeant or native captain.

సుబ్బు *v.n.* : To come forth, appear, become manifest. బయలుపడు.

సుబ్రహ్మణ్యుడు *n.* : A name of Kumaraswami, the god of war, కార్తికేయుడు.

సుభగ *n.* : A pleasing or happy woman. ఇష్టురాలు, భాగ్యవంతురాలు. The cord is bound on the neck of the bride with a blessing that runs as follows. మాంగల్య తంతునానేన మమ జీవన హేతునా కంఠే బధ్నామి సుభగే త్వం జీవ శరదాంశతం.

సుభద్ర *n.* : The sister of Krishna, married to Arjuna. కృష్ణునితోడ బుట్టువు, అర్జునుని భార్య.

సుభిక్షము *adj.* : Affording an easy means of subsistence, cheap. సులభభిక్షము గల. The opposite is దుర్భిక్షము.

సుమంగలి *n.* : A wife, a spouse, a married woman, one who wears the ornaments of a married woman. ముత్తైదువ, సువాసిని.

సుమనస్సు *n.* : A flower. పుష్పము. The great flowered jasmine. మాలతీ పుష్పము. A god, an immortal, దేవత, వేణువు. A learned man, విద్వాంసుడు, **సుమనోరజము** *n.* : The pollen or dust of flowers. (lit. flower dust) పుప్పొడి.

సుమము *n.* : A flower. పుష్పము. **సుమరసము** *n.* : The juice of flowers. మకరందము.

సుమా *interj.* : Indeed ! సుమీ.

సుమారు or **షుమారు** *adv.* : About, nearly, రమారమి.

సుమాళము *n.* : Mirth, joy, gaiety, elation, అత్యుత్సాహము, సుఖము.

సుమి, సుమీ, సుమ్మీ or **సుమ్ము** (for చూడుమి.) *interj.* : Look! Truly! నిండా అన్యాయము సుమీ really this is very unjust. plu. సుడి.

సుముఖము *adj.* : Pleasing, agreeable. సంతోషకరమైన, రమ్యమైన. *n.* : A fine face, good features. ఉత్తమాస్యము, **సుముఖత** or **సుముఖత్వము** *n.* : Loveliness, prettiness.

సుమేరువు *n.* : Mount Meru. మేరు పర్వతము.

సుర *n.* : A whirlwind. సుడిగాలి, Wind, గాలి, *adj.* : Large, పెద్ద.

సుర *adj.* : Celestial, divines దేవతల సంబంధమైన. *n.* : A spirituous liquor, toddy, nectar. మద్యము, కల్లు. **సురజ్యేష్ఠుడు** *n.* : The eldest of the gods, i.e., Brahma.

సురంగము *n.* : A bore, a hole, a passage dug or excavated. కన్నము, కుహరము, సొరంగము.

సురకత్తి, చురకత్తి or **సూరకత్తి** *n.* : A small knife. చిన్నకత్తి.

సురకరువలి, సురగాడ్పు or **సురగాలి** *n.* : A whirl wind. గాడిగాలి.

సురకాని *n.* : One-fourth of a quarter of an anna.

సురక్షితము : See under సు.

సురటి *n.* : The name of a certain tune. రాగవిశేషము. **సురటి** or **సురటీ** (సుర + అంటు) *n.* : A round fan. వట్రువ విసనకర్ర. A whisk for brushing away flies, చామరము, కుంచె. **సురటిపట్టతీగెలు** *n.* : A drug used in dyeing pink. చాయతీగెలు.

సురతము *n.* : Coition. స్త్రీ పురుషుల కలయిక.

సురతాణి *n.* : Indra. ఇంద్రుడు. The wife of Indra, ఇంద్రాణి.

సురపొన్న *n.* : The tree called *Calophyllum longifolium*, పున్నాగము, దేవవల్లభము.

సురభి *adj.* : Fragrant, sweet smelling. సుగంధముగల, పరిమళించే. Beautiful, మనోజ్ఞమయిన. *n.* : A perfume, odour, fragrance. The spring season. The celestial cow, spoken of as granting every wish. సుగంధము, మర అనే గంధద్రవ్యము, వసంతృతువు, స్వర్ధేనువు. **సురభిళము** *adj.* : Sweet smelling, మంచి వాసనగల.

సురమాయి or **సురమా** *adj.* : Very black. మిక్కిలినల్లని.

సురమాలి *n.* : An air cushion or pillow. గాలినించిన బాలీసు.

సురళించు : See సురాళించు.

సురస *n.* : The name of the mother of the Nagas. నాగమాత.

సురసుర *adv.* : Bang, slapdash; all at once. This is an adverb used of quickness in taking fire; or of fainting తీవ్రముగా. (ఇది నిప్పు అంటుకోవడము మూర్ఛపోవడమును గురించిన మాట)

సుర్రన or **సుర్రున** *adv.* : Aloud, hissingly.

సురామండము *n.* : The froth of ardent spirits. కల్లుమీదినురుగు. తెట్టె.

సురాలించు or **సురళించు** *v.a.* : To wave a lamp or a cup of burning camphor, & c. before an idol, or over a person to avert an evil eye.

సురిగ *n.* : A spring, twig, small branch. రెమ్మ.

సురియ or **సురె** *n.* : A small knife. చురకత్తి. సూరకత్తి. **సురియాళు** or **సురెయాళు** (సురియ + ఆళు) n. A pariah, మాలవాడు.

సురీ *adj.* : Made in Surat. సురీ దేశోత్పన్నమైన.

సురుగు *v.n.* : To disappear, అదృశ్యమగు. To take flight, retreat, పలాయి తుడగు. To wither or fade. వాడి పోవు. To slink away, జాడగా పోవు. To move, shake or tremble, చలించు.

సురుగుడు or **సురుగుడుపట్ట** *n.* : A tree called *Ventilago madraspatana.* A bark used in dyeing cloth.

సురుడు *n.* : A fire brand, జుంజురుకట్ట.

సురుమా or **షురుమా** *n.* : Colyrium, antimony.

సురుము *n.* : Powder, చూర్ణము.

సురె : See సురియ.

సురేకారము *n.* : Saltpetre, nitrate of potash. పెట్లుప్పు.

సురేఖత *n.* : A particular mode in music. గానస్వరభేదము.

సులభము *adj.* : Easy, feasible, attainable, practicable, easy of access. సుఖముగా లభించెడి, కష్టము కాని, సాధ్యమైన, దుర్లభముకాని.

సులోచనము *n.* : Spectacles, eye glasses. ముక్కద్దము.

సుల్తాను *n.* : A sultan or Mussalman prince.

సుళువు or **సులువు** *adj.* : Light. తేలికైన. Easy. సులభము.

సుళ్లమూరి : See under సుడి.

సువర్ణము *n.* : Gold, బంగారు, సువర్ణ కాసులు gold coins. సువర్ణభూపతి a certain medicine. ఔషధ విశేషము.

సువారము *n.* : Cooling, పంట. **సువారపు టిల్లు** *n.* : A kitchen, వంటిల్లు. **సువారపువాడు** *n.* : A cook, వంటవాడు.

సువాసిని *n.* : A good woman ; one whose husband is alive. పేరంటాలు, ముత్తైదువ.

సువేలము or **సువేలాద్రి** *n.* : The name of a certain mountain. పర్వత విశేషము.

సువ్వాలు, సువాలు, సువ్వాల, సువాల, సువ్వలాల or **సువ్వి** *interj.* : A word or chorus used in carols, like 'derry down down'. **సువ్వి** *n.* : The noise made by persons while pounding rice, దంచుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము.

సువ్వే *interj.* : Behold! చూడుమీ.

సుషమ *n.* : Exquisite beauty or splendour. అధికకాంతి. మిక్కిలిశోభ. adj. Beautiful, handsome, pleasing. మనోహరమైన, మనోజ్ఞమైన.

సుషి *n.* : A hole. రంధ్రము, బెజ్జము. **సుషిరము** *n.* : A hole, orifice. రంధ్రము. A wind instrument మురళ్యాదివాద్యము, పిల్లనగ్రోవిలో నగు వాద్యము.

సుషిమము or **సుశిమము** *adj.* : Cold, frigid. శిశిరము, చల్లని.

సుషుప్తి *n.* : Sound or deep sleep. మంచి నిద్ర, ఒళ్లెరుగని నిద్ర. దీర్ఘసుషుప్తి the long sleep, i.e., death. చావు. **సుషుప్తము** *adj.* : Fast asleep, బాగా నిద్రపోవుచుండే.

సుషుమ్న *n.* : The spinal cord. The name of a particular tubular vessel of the body, spoken of in mystic treatises. The pineal gland.

సుషేణము *n.* : A cane or reed, the ratan. వేతసము, ప్రబ్బ. **సుషేణుడు** A name of Vishnu. Also, a name of the physician of the monkey chief Sugriva, విష్ణువు, సుగ్రీవుని వైద్యుడు.

సుష్టు or **సుష్ఠు** *adj.* : Well, good, sound, handsome, healthy. మంచి, బాగైన, అందమైన, ఆరోగ్యమైన.

సుసరము or **సుసారము** *adj.* : Easy, clear, free, unimpeded, సరళమైన.

సుస్తి or **సుస్తీ** *n.* : Laziness, idleness.

సుహితము *adj.* : Fit, proper, suitable. తగిన, యుక్తమైన.

సుహృత్తు or **సుహృదుడు** *n. Lit* : a good hearted man. A friend. ఆప్తుడు. సుహృత్కోటి a circle of friend.

సూకరము *n.* : A hog. అడవిపంది, వరాహము. A pig, పంది.

సూక్తము *adj.* : Well or properly said. చక్కగా చెప్పబడ్డ. *n.* : A hymn in the Rig Veda. వేదములో నొక విషయమును గురించిన కొన్ని పనసలు.

సూక్తి *n.* : A good word, a fair or friendly speech. మంచిమాట.

సూక్ష్మము *adj.* : little, small, minute, atomic, fine, subtle, delicate. Ingenious, subtle, clever, smart, quick. కొంచెము సన్నమైన, చురుకు గల. సూక్ష్మమైన పని delicate work.

సూచకము *n.* : intimation, information by signs. సూచన, జ్ఞాపకము. *adj.* : Shewing, denoting, intimating, suggesting. అగుపరచే, జ్ఞాపకముచేసే.

సూచి or **సూచిక** *n.* : A needle. సూది. An index or sign. తెలియజేయునది.

సూటి *n.* : An aim, an expedient గురి, ఉపాయము. Manner, విధము.

సూటిగొను *v.n.* : To fit, suit, agree. జతపడు, పొసగు, సరిపడు.

సూడించు *v.n.* To be envious. పగగొను.

సూడిగములు *n. plu.* : A sort of bracelets. హస్తభూషావిశేషము, గాజులు, చేతికి కడియములు.

సూడిద or **సూడిదె** *n.* : A gift, an offering. కానుక.

సూడు *n.* : Enmity, pique, spite. పగ, వైరము, విద్వేషము. An enemy, శత్రువు. *v.a.* : To cut, కోయు.

సూతకము *n.* : Ceremonial impurity arising from childbirth or death, జాతాశౌచము, మృతాశౌచము. **సూతికా గృహము, సూతిగృహము** or **సూతీ గృహము** *n.* : A lying-in-chamber, పురిటిల్లు.

సూతము *n.* : Mercury, quick silver. పాదరసము.

సూతము *adj.* : Born, engendered. ప్రసూతము, బిడ్డకనిన.

సూతుడు *n.* : A charioteer. రథసారథి. A carpenter. వడ్లవాడు. A bard, as encomiast. కవి, స్తుతిపాఠకుడు, బట్టువాడు.

సూత్రము *n.* : A thread, cord, line, yarn, twine. తంతి, నూలు, నూలిపోగు, దారము. A brief rule or precept in grammar & c., an aphorism. **సూత్రధారకుడు, సూత్రధారుడు** or **సూత్రధారి** *n.* : The manager or principal actor in a play or drama; the person behind the scenes who pulls the strings of puppets. an instigator, secret agent, or temter. మేళ నాయకుడు, ఆటాడించువాడు, నడిపించువాడు.

సూదనము *adj.* : Destroying, killing. చంపే. *n.* : Killing, చంపుట. **సూదనుడు** *n.* : A destroyer, చంపువాడు.

సూది *n.* : A needle. గుడ్డలుకుట్టు సాధనము.

సూదుడు *n.* : A cook. వంటవాడు.

సూన *n.* : A slaughter-house, the shambles. గొర్రెలు మేకలు కోయు స్థలము, కమేలా. See also under సూనుడు.

సూనము *n.* : A flower, పుష్పము.

సూనుడు *n.* : A son, పుత్రుడు. **సూన** *n.* : A daughter, కూతురు.

సూనృతము *n.* : Sincerity, veracity, truth. నిజము, సత్యము. *adj.* : True, sincere, యథార్థమైన, సూనృతోక్తి a true word.

సూపము *n.* : Split pease cooked in water. ముద్దపప్పు, వండినపప్పు. **సూపకారుడు** or **సూపుడు** *n.* : A cook. వంటవాడు. **సూపశాస్త్రము** *n.* : The science of Cookery, పాకశాస్త్రము.

సూయమానము *adj.* : That which is being offered as a burnt sacrifice. హోమము చేయబడుచుండే.

సూయాణము *n.* : A punitive expedition. శత్రుభయంకరమైన దండయాత్ర.

సూరకత్తి *n.* : A small knife. అసిపుత్రిక, చురకత్తి.

సూరణము *n.* : An esculent root called *Arun campanulatum*, కంద.

సూరపుటము, సూరెపుటము or **సూర్య పటము** *n.* : A kind of cloth, వస్త్రవిశేషము. Velvet, మొకమలు.

సూరసూరుడు *n.* : The charioteer of the sun, అసూరుడు.

సూరాకారము or **సూరాకారము** *n.* : Salt-petre, చౌటితో వండినది, పెట్లుప్పు.

సూరి *n.* : A knife, ఛురిక.

సూరి *n.* : A great scholar : a learned man. విద్వాంసుడు. The sun, సూర్యుడు.

సూరీడు or **సూరుడు** *n.* : The sun.

సూరెలు *n. plu.* : Sides, flanks. పార్శ్వములు, ఉభయపార్శ్వములు. **సూరెగిల్లు** or **సూరెగిలు** *v.n.* : To lean or move aside, ప్రక్కకొదుగు.

సూరేపాను or **సూరెపాను** *n.* : A triangular perpendicular parasol or fan carried before a prince or an idol.

సూర్మి or **శూర్మి** *n.* : A metal idol. లోహపు ప్రతిమ.

సూర్యుడు *n.* : The sun. భాస్కరుడు. **సూర్యకాంతము** *n.* : The sun-gem, tourmaline, ఆదిత్యశిల, సూర్యరశ్మి తగులుట చేత నిప్పుకలిగెడు ఒక విధమైన రాయి. A well known medicinal herb. **సూర్యపుత్రుడు** *n.* : The son of Helius : an epithet of Sani, of Yama and of Varuna.

సూల Same as శూల. **సూలచేకటులు** *n.* : A kind of bracelet. హస్త కంకణములు హస్తభూషణములు.

సూళము *n.* : A certain tune or song, గీత విశేషము.

సూసకము *n.* : A kind of jewel worn on the head by women. తిరుగుడు బిళ్ల, సిగపువ్వు.

సూసరి *n.* : A bricklayer, plasterer, గారకాడు, సున్నము పూయువాడు, లేపకుడు.

సృక్వము or **సృక్వి** *n.* : A corner of the mouth. నొటిసెలవి, పెదవి మూల.

సృగాలము *n.* : A jacakal. నక్క. **సృగాలిక** A female jackal. ఆడునక్క.

సృజించు *v.a.* : To create, make, form, produce. పుట్టించు, కలుగజేయు, సృష్టిచేయు, **సృష్టము** *adj.* : Created, made, formed, invented. పుట్టింప బడ్డ, కల్పింప బడ్డ, నిర్మింపబడ్డ, సృజింప బడిన. **సృష్టికర్త** *n.* : The creater, or lord of creation. నిర్మాణము చేయువాడు.

సృణి *n.* : A goad, a hook with which elephants are urged. అంకుశము.

సృతి *n.* : A way, road, path, మార్గము. Going, పోక.

సెందారులు *n. plu.* : An instrument which was apparently used in hunting. మృగయాసాధనవిశేషము.

సెక or **సెగ** *n.* : Heat, warmth. ఉష్ణత్వము. వెట్ట, వేడిమి. తాపము. A flame, జ్వాల.

సెగ్గు, సెగ్గుము or **సెగ్గెము** *n.* : Reproach, censure. a false accusation. అపవాదము, నింద. Disgust, రోత.

సెజ్జ *n.* : A bed, a couch, శయ్య.

సెట్టి or **శెట్టి** *n.* : A merchant, వర్తకుడు, A title assumed by all members of

the Beri Komati, or Balija caste who are merchants.

సెనగలు *n.* : The pulse called Bengal gram.

సెపియించు or **సెపించు** : Same as శపించు.

సెవాను, సెబాను or **శాబాను** (ఛీ + H భేష్) *interj.* : Holloa, What a wonder! well done! bravo! ఆశ్చర్యము!

సెబ్బర, చెబ్బర or **సెబ్ర** *n.* : Evil, కీడు. Harm, చెడుగు. మంచిసెబ్బరలు. good and bad.

సెమ్మె *n.* : A brass lampstand. ఇత్తడి దీపస్తంభము.

సెర *n.* : A line or streak in the eye, జీర.

సెరగు *n.* : Danger, ill fortune, evil, harm. ఆపద.

సెరబడి *n.* : Friendship. స్నేహము.

సెరింత *n.* : Jest. Jeering mimicry. హాస్యము.

సెల *n.* : A fountain head. అంబుజన్మ దేశము, నదీమూలము. A hill stream or torrent. సెలయేరు. a twig. బరిక. A burrow, a hole, బొరియ, బొక్క. A line or streak, జీర. **సెలయేరు** *n.* : A waterfall, cascade, mountain torrent. నిర్ఝము ధార.

సెలగ or **సెలగొమ్మ** *n.* : A branch of a branch. ఉపశాఖ.

సెలగపార *n.* : An Indian spade or hoe. ఒక విధమైన పార, గొడ్డలి.

సెలగు or **చెలగు** *v.a.* : To cut to pieces. ఖండించు.

సెలగులు *n.* : plu. Troubles. చిక్కులు.

సెలయు *v.n.* : To burst out, to riot. చెలరేగు. *v.a.* : To chop, to cut. న నరుకు, To scatter, చిమ్ము.

సెలవి *n.* : A corner of the mouth, పెదవిమూల.

సెలవు *n.* : Leave, permission. An order, ఆజ్ఞ. Expenses, charges, expenditure (Madras Telugu) వ్యయము. Use, ఉపయోగము. Dismissal; a holiday, విడుపు.

సెలసు *n.* : A kind of tree. దారు విశేషము. **సెలసువిల్లు** or **సెలవిల్లు** *n.* : A bow made of its wood.

సెల్లా *n.* : Muslin: any cloth without a border. Jaconet. అంచులేని తెల్లని బట్ట. **రవసెల్లా** fine muslin.

సెల్లుడు : Same as శిల్యుడు one of the heroes of the Mahabharata.

సేకము or **సేచనము** *n.* : Wetting, sprinkling. తడుపుట, చల్లుట, ప్రోక్షణము. సేకముచేయు to smear, చేరుము.

సేకము *n.* : Heat, warmth. సెగ, కాక.

సేకరించు *v.a.* : To prepare, collect. సిద్ధము చేయు, కూర్చు, సంగ్రహించు. To recover, తెప్పరిల్లు. **సేకరము** *n.* : Collecting, preparing anything. సంగ్రహించుట.

సేగి *n.* : Loss. నష్టి. Evil, harm, calamity, misfortune. కీడు, ఆపద.

సేచకము *adj.* : Sprinkling తడిపే, ప్రోక్షణము చేసెడి. *n.* : A cloud, మేఘము.

సేడుకర్ర *n.* : A kind of instrument used by weavers. సాలెవాని సాధన విశేషము.

సేతువు *n.* : A bridge, a causeway, dam, bank or mound. The bridge at Rameswaram. గట్టు, కట్ట. వంతెన. రామేశ్వరము వద్దనున్న వారధి.

సేద *n.* : Fatigue, weariness, languor, distress. అలయిక, బడలిక, శ్రమము.

సేద్యము *n.* : Cultivation, tillage, farming. కృషి. **సేద్యగాడు** or **సేద్యకాడు** n. A farmer, ploughman, agricultural labourer. సేద్యముచేయువాడు. వ్యవసాయదారుడు, కాపు.

సేన or **శానా** *adj.* : Much, plenty. విస్తారమైన. **సేన, సేనా** or **సేనగ** *adv.* : Much. abundantly. విస్తారముగా.

సేన *n.* : An army, forces. చతురంగ బలము గల సమూహము, దండు, సైన్యము. **సేనాధిపతి** or **సేనాపతి** *n.* : A general, commander; a leader or headman. సేనానాయకుడు, దండుకు యజమానుడు, మొనగాడు.

సేపు *n.* : Time, a period. కాలము. కొంతసేపు some time. జాముసేపు an hour's time.

సేబాసు, శాబాసు or **సెబాసు** *interj.* : Well done! Bravo! See సెబాసు.

సేమంతి or **సేమంతిక** *n.* : The flower called *Chrysanthemum indicum*. చేమంతి.

సేమము *n.* : Happiness, well being, welfare, health. కుశలము, ఉన్నది చెడకుండుట, శుభము.

సేరి or **శౌరి** *n.* : Free land, which, though not Inam, pays no direct tax to Government.

సేరు or **శేరు** *n.* : A seer, a measure of weight equal to two pounds.

సేల *n.* : A cloth, వస్త్రము.

సేళము *n.* : A kind of tree. ఒక విధమైన చెట్టు.

సేవ or **సేవనము** *n.* : Service, servitude, homage, reverence, worship. పరిచర్య, శుశ్రూష. సేవచేయు to serve, to wait on, attend on. **సేవక వృత్తి** *n.* : Servitude, living by service. కొలువుచేసి జీవించడము, నవుకరి. **సేవకుడు** or **నేవి** *n.* : A servant, an attendant. దాసుడు. తమసేవకుడైన your obedient servant.

సేవియ or **సేవె** *n.* : A kind of food prepared from wheat flour, sugar and milk.

సేసలు or **సేసప్రాలు** *n.* : Raw rice thrown on the heads of the bride and bridegroom during the marriage ceremony. మంత్రాక్షతలు, అక్షతలు, తలబ్రాలు. సేనకొప్పు tresses worn on the wedding day. పెండ్లికొప్పు కొండెసిగ.

సై or **సయి** *adj.* or *prefix.* : Assisting together with see సైదోడు.

సైంధవము *adj.* : Born in or belonging to Sind. *n.* : A horse from Sind, సింధు దేశ జాతాశ్వము. **సైంధవము**

or **సైంధవలవణము** *n.* : Salt brought from Sind. సింధుదేశనదీలవణము.

సైంహికేయుడు *n.* : A name of Rahu. రాహువు.

సైకతము *adj.* : Sandy in general సికతామయమైన, ఇసుకతో సంబంధించిన.

సైకము or **సయికము** *n.* : Thinness. సూక్ష్మత్వము. *adj.* : Thin, light, nice, pretty, trim. సూక్ష్మము, అల్పము. సన్నని, తేలికైన, చక్కని.

సైగ or **సయిగ** *n.* : A sign, gesture. సంజ్ఞ. కనుసైగ a wink. చెయిసైగ a sign with the hand.

సైచు or **సయిచు** *v.n.* : and *a.* : To bear. endure; to pardon, సహించు, మన్నించు.

సైతము or **సయితము** *adv.* : Even, too, also, కూడా.

సైదము or **సయిదము** *n.* : Wheat flour. గోధుమపిండి.

సైదోడు or **సయిదోడు** *n.* : A brother or sister. తోడబుట్టిన వాడు, లేక, తోడబుట్టినది, తోడబుట్టువు.

సైనిక *adj.* : Of or relating to an army. దండుసంబంధమైన. **సైనికుడు** *n.* : A soldier, సేనతో సంబంధించినవాడు, బంటు. A general, సేనాధిపతి. **సైన్యము** *n.* : An army. దండు.

సైరంధ్రి *n.* : A good woman who being deserted by her husband engages to work in another's house. మగడు విడిచిపోయినందున పరగృహ మందుండి స్త్రీలకు శృంగారించు పతివ్రత.

సైరించు or **సయిరించు** *v.a.* : To endure, suffer. సహించు, తాళు. **సైరణ** n. Patience. సహనము.

సైరికుడు *n.* : A ploughman. దున్నెడువాడు.

సైరిభము *n.* : A wild buffalo. కారెనుపోతు.

సొంటి or **సొంటికొమ్ము** *n.* : Dry ginger. పక్వము చేసి యెండబెట్టిన అల్లము, శృంగబేరము.

సొంతము *adj.* : Own, private. స్వకీయమైన.

సొంపు *n.* : Elegance, grace, సొగసు, అందము. Glee, delight, joy, సంతోషము, ముదము, ఉల్లాసము. వేడుక Happiness, సుఖము. Brightness, cheerfulness, కాంతి, ప్రసన్నత. Abundance, సమృద్ధి.

సొక్కు or **చొక్కు** *n.* : Faintness, stupefaction, intoxication, confusion of mind. మయికము, మత్తు, పరవశత, కలవరము, భ్రమ, సొక్కుపొడి intoxicating powder, love powder, a conjuring drug. సొక్కుమందు an intoxicating drug.

సొగటము *n.* : A man or piece used in backgammon. సారె.

సొగటు *n.* : Withering. వాడుట.

సొగయు *v.n.* : To be bewildered, stupefied, deluded. To languish, fade away; to be charmed or touched with love. మూర్ఛిల్లు. చొక్కు పరవశమగు.

ముణుగు. **సొగసుకాడు** *n.* : A beau, a handsome man, అందగాడు. A gallant. విటకాడు.

సొచ్చెము *n.* : A remainder, overplus. పెచ్చు, అధికము. A fractional quantity. Small change, loose cash. చిల్లర.

సొజ్జె or **సొజ్జి** *n.* : A mess, or dish made of grits of roasted rice or broken rice, boiled after having been heated in a dry state. బియ్యము వేయించి వండిన అన్నము. సొజ్జిబూరె a kind of cake.

సొటసొట *n.* : The state of being emaciated. కృశించడము, కార్శ్యము. **సొటసొటపోవు** *v.n.* : To become lean, కృశించు. To be dejected, దిగజారిపోవు.

సొట్ట or **చొట్ట** *n.* : Crookedness; a dent, excavation. A bruise made in a metal vessel. లొట్ట, వక్రత, నొక్కు.

సొడ్డు *n.* : A slap on the head of a loser in a game. applied with both the winner's bands (Metaphorically) a defect, fault, imputation, ఆటలో నోడినవాని తలమీదవేయు దెబ్బ, లోపము. న్యూనత, కొరత.

సొత్తు *n.* : Property, goods. సొమ్ము, ఆస్తి.

సొద *n.* : A funeral pile, the fir used in a funeral pile. చితి, చిత్యగ్ని, ఒలికి. Grief, sorrow, చింత.

సొన *n.* : Juice that exudes from plants, the acrid juice or milk of some plants, స్రవించునది. చెట్టుకాయ కోసినప్పుడు వచ్చేరసము.

సొన్నము or **సొన్న** *n.* : Gold. బంగారు. A certain gold coin, మాడ. **సొన్నారి** *n.* : A goldsmith, స్వర్ణకారుడు,

సొబగుడు *n.* : A hand some man, చక్కనివాడు ఆగసాలె వాడు, కంసల వాడు. A lover, sweet heart, విటుడు.

సొబగు *n.* : Beauty, prettiness. సౌందర్యము, సొగసు.

సొబను *n.* : The foetus of a mare. బడబచూలు.

సొమ్మ *n.* : Faintness, swoon. మూర్ఛ. Torpidity, lack of sensation, తిమురు. నా కాలు సొమ్మగా నున్నది. my leg is asleep.

సొమ్ము *n.* : money, ధనము. Property, goods, jewels, అధీన వస్తువు, సొత్తు, భూషణము, ఆభరణము.

సొయ్యక *n.* : A kind of musical instrument, వాద్యవిశేషము.

సొరంగము *n.* :n. A hole in the ground or in a wall. రంధ్రము.

సొర or **సొఱ్ఱ** *n.* : The Bottle Gourd. తుంబి. చేదు సొర the bitter gourd, కటుతుంబి.

సొర *n.* : Grief, sorrow. వ్యాకులత.

సొర or **సొఱ్ఱ, సొరమీను** or **చార** *n.* : A shark, a general name for several ravenous fishes. ఝషము.

సొరగు *n.* : Swoon, fainting, మూర్ఛ. A dry leaf, ఎండాకు, *v.n.* : To be lost, disappear, లీనమగు.

సొరదోకి *n.* : A wicked person. దురాచారుడు.

సొరపు *adj.* : Thin, lean, emaciated. కృశము.

సొరము *n.* : The voice. కంఠధ్వని. A musical note, షడ్డాది.

సొరది *n.* : Order, regularity, properly, plentifully, much. వరుసగా, క్రమముగా, విశేషముగా, విస్తారముగా.

సొరుగు *n.* : the drawer of a table or box. పెట్టెలు మొదలయినవాటిలోని అర. A swoon, మూర్ఛ. *v.n.* : To faint, to swoon. మూర్ఛిల్లు.

సొలయు *v.n.* : To languish, faint. సొక్కు, నీరసమొందు, మూర్ఛిల్లు, ఖిన్నమగు. To hesitate, go back, వెనుదీయు.

సొల్లు కట్టులు *n. plu.* : Words or sounds used by the manager of a band of dancers. ఆటకొలిపించుటలో నట్టువుగాడు తధిక్కు, తకథైథై అని చెప్పేటివి.

సొళ్లెము, సొళ్లెము or **సొళ్లియము** *n.* : A peacock's feather. A turban in which peacock's feathers are worn. నెమలి ఈకలు చుట్టిన పాగ.

సొన or **సన** *n.* : A wishper. గుసగుస. సొవసొవ or సవసవ whispers.

సోకు *v.n.* : To touch, come in contact with. To be communicated by contagion, to affect or catch, as a distemper. తాకు, తగులు.

సోగ *adj.* : Long, all, prolonged. దీర్ఘమైన, నిడుపైన, సోగైనగుండు a pyramidal rook, a shaft. సోగమెడ a long neck. **సోగ** or **సోగతనము** *n.* : Length, నిడుపు, దైర్ఘ్యము.

సోగు *n.* : A garland, a necklace. సరము.

సోడు *n.* : The crown of the head. మాడు పట్టు, బ్రహ్మరంధ్రము. **సోడుముట్టు** *v.n.* : To spread, pervade, be diffused throughout. అంతట వ్యాపించు. తలకెక్కు, మిన్నుముట్టు.

సోఢ *n.* : A clever, able patient, enduring man. సమర్థుడు, సహించువాడు, ఓర్చువాడు. **సోఢము** *adj.* : Borne, suffered, ordured. సహింపబడిన (తప్పు మొదలగునది)

సోణము *n.* : The root of the nose. నాసామూలము.

సోత్ప్రాసము *n.* : Irony, sneering, praise which is covert censure. సోల్లుంఠనము, ఎత్తిపొడుపుమాట.

సోద *n.* : Plaster, గచ్చు, గార.

సోదన *n.* : An examination. శోధనము. An omen, శకునము. శకునార్థము రామాయణము మొదలైన గ్రంథము లందు దారము వేసి శోధించుట. **సోదించు** *v.a.* : To examine, to scrutinise. శోధనచేయు.

సోదరి *n.* : A sister, తోడబుట్టిన పడుచు. **సోదరుడు** *n.* : A brother, తోడ బుట్టినవాడు.

సోడా *n.* : An examination, a search. పరీక్ష. వెదకుట సోదా చేయుor సోదా చూచు to make a search, to search, to examine. సోదా వారంటు a search warrant.

సోడె or **సోదియ** *n.* : Fortunetelling. రాబోవు అదృష్టమును చెప్పడము, రాగల శుభాశుభములను చెప్పుట.

సోదెము or **సోద్దెము** *n.* : Wonder, astonishment. ఆశ్చర్యము. *adj.* : Wonderful. ఆశ్చర్యకరమైన.

సోన *n.* : A drizzle, a slight shower of rain. అల్పవర్షము, సన్నవాన. Rain. వాన.

సోవనము : Same as సోపానము.

సోపానము or **సోపానము** *n.* : A step of a staircase or of a fight of steps, మెట్టు.

సోపు *n.* : Anise seed. మసాలాలో వేయు సంబారపుదినుసు. సీమసోపు the Caraway.

సోబ *n.* : A swelling, tumour, శోఫ.

సోబనము *n.* : Happiness, good fortune, మంగళము.

సోబాన *n.* : A song, each foot of which has the word శోభానే as a chorus.

సోబె or **సోబియ** *n.* : A beauty spot; a damask or mahogany tint; a bright or golden tint or spot on the skin, సిబ్బెము.

సోమ or **సోమము** *n.* : Toil, fatigue. శ్రమము. courage, పరాక్రమము.

సోను, సోమలత or **సోమవల్లి** *n.* : The Moon plant, పుల్లతీగె, తిప్పతీగె. సోమపానము drinking the juice of the *Asclepias*. **సోమయాజి** *n.* : A sacrificer, యజ్ఞము చేసినవాడు.

సోమరి *adj.* : Idle, lazy, Slothful. అలసమైన. బద్ధకముగల, మందమైన.

సోమవారము *n.* : Monday, ఇందు వాసరము. See సోముడు.

సోమసూత్రము *n.* : A vessel with a spout. A basin with a spout and handle. The receptacle or pit on the outside of a temple to receive the water with which the idol has been bathed. ముక్కు చెయ్యి పిడిగల చిన్న పాత్ర, పానవట్టము నుండి నీళ్లుపోవు దారి, లింగాభిషేక జలము పోయి పడుతొట్టి.

సోమాసి : Same as సోమయాజి.

సోమించు *v.n.* : To resemble. సరిపోలు. To be courageous, పరాక్రమించు. To be arrogant, విజృంభించు. To spread, వ్యాపించు.

సోమిద or **సోమెద** *n.* : A tree called Coronilla sesbon, తిప్పతీగ or శణపర్ణి.

సోము *n.* : Happiness, pleasure, joy, health. సుఖము. adj. Happy, pleasing, ఆసక్తము.

సోముడు *n.* : The moon, the regent of the moon, the god of beauty. చంద్రుడు. See సోమవారము.

సోయగము *n.* : Beauty, elegance, harmony, splendour. సౌందర్యము, అందము, చక్కదనము, శాంతి.

సోరంగి *n.* : A long snouted fish called the Indian whiting. అరటికాయు అనే చేప.

సోరణగండి, సోర్ణగండి or **సోరణము** *n.* : A window, a skylight. గవాక్షము. **సోరణదివియలు** *n. plug.* : Lights kept in the windows. గవాక్షము లందరి దీపములు.

సోరు or **సోరుప్పు** *n.* : A salt-petre, పెట్లుప్పు, క్షారము. సోరుప్పు ద్రావకము nitric acid.

సోల *n.* : A certain dry measure, equal to a seer. పదునారు డబ్బుల యెత్తు వస్తువు పట్టే కొలది, శాస్త్రకారుడు చెప్పినది తొమ్మన్నూరు గింజలు పట్టేది. **సోలెడు** *adj.* : A small pailful. అరతవ్వెడు.

సోలము : See under సోల.

సోలు *v.n.* : to reel, stagger, faint; to become stupid. జోగు, వివశత్వము నొందివ్రాలు.

సోలుపు *n.* : A line, a row, వరుస, పంక్తి. **సోలుపుగా** *adv.* : In a line or row, వరుసగా.

సోల్కట్లు *n.* : Words or sounds used by the manager of a band of dancers. ఆటకొలిపించడములో పట్టువు కాడు తధిక్కు, తకథైథై అని చెప్పేటిది. **సల్లుంతనము** *n.* : Irony, taunt, sneer, jeering, సోత్ప్రాసము. ఎత్తిపొడుపు మాటలు.

సోళాదొప్పి or **సోళాందొప్పి** *n.* : A kind of gambling. ద్యూతవిశేషము.

సోహము *n.* : I am He, The Deity and I are one. అతడే నేను అతడు అనగా ఈశ్వరుడు, పరమాత్మ; నేను అనగా జీవుడు, జీవాత్మ, అతడే నేననగా జీవాత్మ పరమాత్మలకు భేదము లేదనుట.

సౌందర్యము *n.* : Beauty, అందము, చక్కదనము.

సౌకర్యము *n.* : Health, good condition, comfort. స్వస్థత, అనాయాసము, మా అప్పకు ఒళ్లు సౌకర్యము లేదు. my father is not well. దేహ సౌకర్యము లేదు. **సౌకర్యముగా** *adv.* : In good health, comfortably, ఆరోగ్యముగా, కుదురుగా, సౌఖ్యముగా.

సౌకుమార్యము *n.* : Delicacy, tenderness, మృదుత్వము, సుకుమారత్వము.

సౌఖశాయనికుడు or **సౌఖసుప్తికుడు** *n.* : A bard or ministrel, whose duty it is to waken the prince in a morning with music and song. వైతాళికుడు, రాజులను నిద్ర మేలుకొలుపువాడు. సుఖ నిద్రయాయని ప్రశ్నము చేయువాడు.

సౌఖ్యము *n.* : Ease, health, relief, comfort. సుఖము, హాయి. ఈ ఇంట్లో నాకు సౌఖ్యము లేదు I am not comfortable in this house. నీకు ఒళ్లు సౌఖ్యముగా నున్నదా are you well ?

సౌగంధికము *n.* : The white water lily. *Nymphea lotus*. చెంగలువ. Sulphur, గంధకము.

సౌచికుడు *n.* : a tailor, బట్టలు కుట్టువాడు, కుట్రపువాడు, దర్జీ.

సౌజన్యము *n.* : Good nature, urbanity, kindness, friendship.

సౌదామని or **సౌదామిని** *n.* : Lightning. మెరుపు.

సౌదాయికము *n.* : A dowry given by the parents or by the brothers of the bride.

సౌధము *n.* : a amansion, a palace. రాజగృహము, నగరు, మేడ.

సౌనికుడు *n.* : A butcher. కటికవాడు.

సౌప్తికము *adj.* : Connected with or relating to sleep. నిద్రా సంబంధమైన.

సౌభాగ్యము *n.* : Auspiciousness. good fortune. మంచి అదృష్టము, సుభగత్వము. **సౌభాగ్యవతి** *n.* : A good wife, a good woman. A woman whose husband is living. ముత్తైదువ.

సౌమనస్యము *n.* : Friendliness. favourableness of mind or disposition. మంచి మనసు కలిగియుండడము. స్నేహభావము.

సౌమ్యము *adj.* : Lunar, Handsome, pleasing, Mild, gentle, placid. చంద్ర సంబంధమైన. సుందరమైన, శాంతమైన, తిన్నని.

సౌర *adj.* : Solar, or belonging to the sun. సూర్యసంబంధమైన, సైరజపము worship of the sun. **సౌరము** or **సౌరమతము** *n.* : The school of the worshippers of the sun. సూర్యోపాసకుల సిద్ధాంతము.

సౌరమానము *adj.* : Measured by the sun. solar. సూర్యగతిని బట్టి యేర్పరచ బడ్డ సూర్యసంబంధమైన.

సౌరభము or **సౌరభ్యము** *n.* : Odour, fragrance. వాసన, పరిమళము. **సౌరభేయము** *n.* : An ox, బలీవర్థము, ఎద్దు.

సౌరాష్ట్రము *n.* : the name of a country and of a certain tune. ఒకదేశము రాగవిశేషము.

సౌరి *n.* : A name of Sani. శనైశ్చరుడు. Also, of Yama, యముడు.

సౌరికుడు *n.* : An arrack merchant, a wine-seller. సారాయి అమ్మేవాడు, కల్లు అమ్మేవాడు.

సౌరు or **సవురు** *n.* : Bloom, beauty, చక్కదనము, Manner, విధము. *adj.* : beautiful, మనోయజ్ఞము.

సౌవర్చలము *n.* : Suchal salt, natron, alkali. ఒకవిధమైన ఉప్పు.

సౌవర్ణి *adj.* : Golden, made of gold. బంగారుతో చేసిన, బంగారు గల.

సౌవిదల్లుడు or **సౌవికుడు** *n.* : A guard over a harem. అంతఃపురపు కావలివాడు.

సౌవీరము *n.* : Antimony, colyrium. కాటుకరాయి, నీలాంజనము. Sour rice water, పులికడుగు నీళ్లు.

సౌశీల్యము *n.* : Well-disposedness, natural amiability; సుశీలత్వము, సుశీలత, మంచి స్వభావము.

సౌష్టవము *n.* : Beauty, goodness, excellence. సుష్ఠుభావము, చక్కదనము, తిన్నదనము. అవయువ సౌష్టవము గలవాడు a well made man, a well proportioned man.

సౌహార్దము or **సౌహృదము** *n.* : Friendship, స్నేహము.

స్కందుడు *n.* : The name of the god of war, Kumaraswami. కుమారస్వామి.

స్కంధము*n.* : The shoulder or the head of the humerus. భుజ శిరస్సు. The trunk of a tree, కొమ్మలక్రిందిమాను, చెట్టుబోదె. A chapter, ప్రకరణము. **స్కంధావారము** *n.* : A camp, a battling place. దండువిడిసిన చోటు, శిబిరము. An army, దండు.

స్కనము *adj.* : Fallen down or fro; trickling out or down. చుంత్యవు, గళితము, జారిన.

స్ఖలనము *n.* : Stumbling, slipping, tripping, dripping, trickling. చ్యుతి, తొట్రుపడడము, జారడము. **స్ఖాలిత్యము** *n.* : An error, omission, తప్పు, పొరపాటు.

స్టాంపు or **స్టాంపు** *n.* : A stamp, ముద్ర, స్టాంపుకాగితము a stamped paper.

స్తంబము *n.* : A clump of grass. A sheaf of corn. తృణాదిగుచ్ఛము. దుబ్బు. **స్తంభేరమము** *n.* : An elephant, ఏనుగు.

స్తంభము *n.* : A pillar, a post, a stalk, stem, trunk, కంబము.**స్తంభించు** *v.n.* : To stop, to become motionless, stupefied or insenible. నిలిచిపోవు, ప్రమానుపడు.

స్తనము *n.* : A woman's breast. కుచము, చన్ను.

స్తనయిత్నువు *n.* : A cloud, మేఘము.

స్తబకము *n.* : A cluster of blossoms, a bunch of flowers, a nosegay or bouquet, గుచ్ఛము, పూగుత్తి.

స్తబ్ధము *adj.* : Fire, stiff, motionless, immovable, paralized, stupefied, stupid, dull. చేష్టారహితమైన, నిశ్చేష్టితమైన, బిరుసుగానుండే.

స్తవము *n.* : Praise, స్తోత్రము.

స్తిమితము *adj.* : Slow, soft, gentle, dull. మందమైన, తిన్నని అతని ఒళ్లు స్తిమితముగా నున్నది he is a little better. ఇప్పుడు ధర స్తిమితముగా నున్నది at present the sale is dull, మందముగానున్నది.

స్తుతి *n.* : Praise, applause. స్తోత్రము. **స్తుతించు** or **స్తుతియించు** *v.a.* : To praise, applaud. స్తోత్రముచేయు, పొగడు. **స్తుత్యము** adj. Laudable, praiseworthy పొగడదగిన, స్తోత్రము చేయదగిన.

స్తూపము *n.* : A mound of earth, దిబ్బ.

స్తేనుడు *n.* : thief, robber. దొంగ.

స్తోకము *adj.* : Little, small, diminutive. అల్పమైన, సూక్ష్మమైన.

స్తోత్రము *n.* : Praise, appiguse. స్తుతి. **స్తోత్రించు** *v.a.* : To praise, applaud. స్తుతించు పొగడు, స్తోత్రముచేయు.

స్తోభము *n.* : False or deceptive encouragement, deceptive promises. తప్పు ప్రేరేపణ, కపట వాక్యము, మాయమాటలు.

స్తోమము *n.* : A mass, heap, quantity, assemblage, multitude, crowd, body, troop, company, crew, gang, club, pack, host, army. సమూహము, గుంపు, దండు. Praise, స్తోత్రము. A sacrifice, యజ్ఞము. ధూమస్తోమము a volume of smoke.

స్త్రీ *n.* : A woman. ఆడుది. *adj.* : Female, feminine. స్త్రీ లింగము.

స్థండిలము *n.* : A level square piece of ground. prepared for a sacrifice. అగ్నిస్థాపనార్థము చతురస్రముగా బాగుచేయబడిన ప్రదేశము, అలికిన స్థలము.

స్థగనము *n.* : A covering, concealment. కప్పడము, అచ్ఛాదనము.

స్థపతి *n.* : an architect, a master carpenter or builder. రథకారుడు. An excellent person, శ్రేష్ఠుడు.

స్థలము, స్థళము or **స్థలి** *n.* : A place, spot, locality, region, district, స్థానము, ప్రదేశము, పట్టు. Room, space. పరస్థలము a foreign or strange place. పరస్థలపువాడు a person from another place.

స్థవిరము *adj.* : Old, aged ముసలి, ఏండ్లుచెల్లిన.

స్థవిష్ఠము *adj.* : Very big or fat. మిక్కిలి స్థూలమైన.

స్థనీయము *adj.* : Solid, compact. Very stout; great, respectable. మిక్కిలి, స్థూలమైన, గొప్ప, దొడ్డ.

స్థాణుడు *n.* : A name of Siva. శివుడు, శాఖా శూన్య వృక్షము, మోడు. A nail, మేకు.

స్థాత *n.* : One who is or resides. ఉండువాడు, నివాసి.

స్థానము *n.* : A place, situation, spot, site, ground, space, a home, abode, position, post, dignity, స్థలము, ప్రదేశము, పదము, ఉనికిపట్టు. త్రిస్థానములు three shrines; these are ద్రాక్షారామము, భీమేశ్వరము, శ్రీశైలము. **స్థానీయము** *n.* : A city, a town, పట్టణము.

స్థాపించు *v.a.* : To set up, erect, found, నిలువు. To eatablish, confirm, ప్రతిష్ఠ చేయు, ఏర్పరచు, నిర్ధారణచేయు.

స్థామము *n.* : Bodily strength or vigor, శరీరబలము.

స్థాయి *n.* : That which exists. ఉండునది. *adj.* : Existing, ఉన్న. Steady, firm, unchangeable, permanent.

స్థాలి *n.* : Any small pot. కుంభము, కుండ, A cooking pot, వంటకుండ. **స్థాలీపులాకన్యాయము** judging of the whole by a part; for the whole pot is boiled if a spoonful is. కుండెడు

అన్నమునకు ఒక మెతుకును పట్టి చూచుట అను న్యాయము.

స్థావరము *adj.* : Fixed, stationary, firm, stable, immovable.

స్థాసకము *n.* : Perfuming, smearing the body with sandal or fragrant unguents. గంధాదులవైపూత, కుంకుమ మొదలైనవాని పూత.

స్థాస్నువు *adj.* : Firm, stable, permanent, నిలకడైన, స్థిరమైన, బహుకాలము ఉండునట్టి.

స్థితము *adj.* : Standing, staying, being, situated, ఉన్న, నిలుచున్న. **స్థితి** *n.* : State, condition.

స్థిర *n.* : The earth. భూమి. **స్థిరము** *adj.* : Fixed, firm, stable, steady, steadfast, immovable, permanent, lasting, enduring, కదలని, నిలుకడైన, స్థావరమైన, నిశ్చయమైన, నిర్ణయమైన. **స్థిరవారము** *n.* : Saturday, శనివారము, మందవారము, **స్థిరాస్తి** immovable property.

స్థూణ *n.* : A post, a pillar, An anvil. An iron image. స్తంభము, దాగిలి, ఇనుపప్రతిమ.

స్థూరి *n.* : A pack horse. బరువు మోయు గుర్రము.

స్థూలము *adj.* : Large, bulky, thick, fat, corpulent, Corporeal, as opposed to spititual. బృహత్తైన, లావుదైన.

స్థేమము *n.* : Bodily strength, శరీరబలము.

స్థేయుడు *n.* : A very steady person. మిక్కిలి స్థిరుడు.

స్థైర్యము (from స్థిరము) *n.* : Steadiness, steadfastness, stability, స్థిరత్వము, ధీరత, దార్ఢ్యము.

సౌణేయము *n.* : A sort of perfume, గండివనము.

స్థౌల్యము *n.* : Bulk, largeness, greatness, fatness, corpulence, thickness. స్థూలభావము, బృహత్త్వము, లావు.

స్నపనము *n.* : Bathing, washing, ceremonial, ablutions. స్నానము. స్నపనపాత్ర a vessel used for worship.

స్నస *n.* : A very fine artery or vein. సన్నపునరము.

స్నాతకుడు *n.* : a Brahmin who is a householder, duly initiated after completing his studies. వివాహర్థముగా స్నాతక వ్రతము చేయువాడు, స్నానశీల వ్రతుడు, సమావర్తనముచేసి గృహస్థు అయినవాడు.

స్నాయువు *n.* : A tendon, a muscle, described as a tubular vessel attached to the bones at either end, and conveying vital air. సంధిబంధనము, నరము, సన్నపు నరము. స్నాయు బంధనము a ligament. స్నాయు చక్రములు muscle rings.

స్నిగ్ధము *adj.* : Smooth, soft, నున్నని. Thick. సాంద్రమైన, చిక్కని Amiable, affectionate, kind, స్నేహము గల.

స్నుష *n.* : A daughter-in-law, కోడలు.

స్నేహము *n.* : Love, affection, fondness, friendship. ప్రేమ, చెలిమి. Oil, unguent, తైలము, చమురు, ప్రాణ స్నేహము intimate friendship.

స్పందము *n.* : Motion, a slight movement, shaking, vibrating, fluttering, quivering, agitation. ఇంచుక కంపము, చలనము, కదలడము, వణకడము.

స్పర్ధ *n.* : Emulation, jealousy, envy, vying, competition, rivalry. పోటి, వీరప్రతివీరవాదము, సంఘర్షణ, పరస్పర స్పర్ధలు mutual emulations.

స్పర్శ or **స్పర్శము** *n.* : Touch, contact, Feeling, the sense of touch, తాకడము, తగలడమ.

స్పష్టము *adj.* : Clear, plain, distinct, apparent. విశదమైన, ఇది స్పష్టమైన అబద్ధము this is an evident lie.

స్పృక్కు *n.* : Touching, స్పర్శము. Connection, affinity. సంబంధము. **స్పృశించు** or **సంస్పృశించు** *v.a.* : To touch, feel, తాకు.

స్పృహ *n.* : Wish, desire, hope. ఇచ్ఛ, ఆశ, కోరిక, నిస్పృహ void of desire. వారు అందును గురించి నిస్పృహులై యున్నారు they have no hope of it.

స్ఫట *n.* : A snake's hood. పడగ. **స్ఫటి** *n.* : A snake, పాము.

స్ఫటికము *n.* : Crystal, quartz. పటికపు రాయి.

స్ఫాయత్ *adj.* : Expanding, విస్తృతమైన.

స్ఫారము or **స్ఫారకము** *adj.* : Great, large. భూయిష్ఠమైన, పెద్ద, అధికమైన.

స్ఫీతము *adj.* : Swollen, enlarged, spacious, Much, many. పీనమైన, విశాలమైన, బహుళమైన.

స్ఫుటనము *n.* : Splitting, భేదించుట.

స్ఫుటము *adj.* : Blown, open, expanded. వికసించిన. Clear, plain, manifest, విశదమైన, గ్రహస్ఫుటము or స్ఫుట గ్రహము the true place of a planet.

స్ఫురణము *n.* : Quivering, vibrating, tremulous motion, gleaming, sparkling, glittering, shining, blooming, expanding. కదలడము, అదరడము, వణకడము, తళతళమనడము, మెరయడము, ప్రకాశించడము, విజృంభణము. An idea occuring to the mind. తోచుట. **స్ఫురత్** *adj.* : Gleaming, glancing, flashing, sparkling, shining. ప్రకాశించే, తళతళ మని మెరిసే. **స్ఫురించు** *v.n.* : To quiver, tremble, shake, gleam, glitter, To occur or come into the mind. చలించు, కదలు, ప్రకాశించు. తోచు, జ్ఞాపకము నకు వచ్చు.

స్ఫులింగము *n.* : A spark of fire. అగ్ని కణము, మిణుగురు.

స్ఫూర్జిత *adj.* : Thundering.

స్ఫూర్తి *n.* : Excitation, palpitation, vibration, tremulousness. Manifestation. Excess, fulness; expanding, prevalence. Gleaming,

sparkling, shining, ప్రవృత్తి, కంపము, ప్రకాశము, ఉదయము, విజృంభణము, అతిశయము, పరిపూర్ణత. Thinking, తోచుట.

స్ఫోటము *n.* : Breaking, bursting. చిట్లడము, చితకడము, భేదనము, బద్దలు చేయడము. A boil, a tumour, కురుపు : **స్ఫోటకము** *n.* : A boil, lain, pustule, blister. కురుపు, బొబ్బ. The small pox, మశూచికము.

స్మయము *n.* : Pride, arrogance, గర్వము. Wonder, అద్భుతము, ఆశ్చర్యము. **స్మయమానము** *adj.* : Smiling. చిరునవ్వుగల.

స్మరణము *n.* : Memory, recollection, remembering, thought. తలంపు, చింత, జ్ఞప్తి. తలచు.

స్మరుడు *n.* : Manmatha, మన్మథుడు, మరుడు, స్మరహరుడు an epithet of Siva, శివుడు.

స్మారకము *adj.* : That reminds, that refreshes the memory. తలంపును పుట్టించే. *n.* : Consciousness, sense. స్మృతి, తెలివి, బుద్ధిస్వాధీనము.

స్మార్తము *adj.* : Agreeable to or based on the Smritis, legal, canonical, స్మృతిశాస్త్ర సిద్ధమైన.

స్మార్తులు *n.* : The followers of the doctrines of Sankara Charya which inculcate the worship of both Vishnu and Siva. శంకరాచార్యులవారి మతమును అవలంభించినవారు.

స్మితము or **స్మితి** *n.* : A smile, చిరునవ్వు. మందస్మితము a gentle smile.

స్మితము *adj.* : Smiling, Blown, opened, blooming, చిరునవ్వుగల, వికసితమైన.

స్మృతి *n.* : Recollection, memory, remembrance, understanding. స్మరణ, తెలివి, తలంపు, బుద్ధి. The code of Hindu law; jurisprudence, a law book or code of laws, ధర్మసంహిత, ధర్మశాస్త్రము.

స్మేరము *adj.* : Smiling, laughing, చిరునవ్వుగల. Blown, opened, వికసించిన.

స్యందనము *n.* : A car, a war chariot. రథము. A tree called *Dalbargia onyeinensis*. తినిసె వృక్షము, తినాసము, అతిముక్తకము, నెమ్మిచెట్టు.

స్యందము or **స్యందనము** *n.* : Oozing, tricking, dropping, flowing, స్రవించుట, కారుట, స్యంది. syandi, *adj.* : Oozing, tricking. స్రవించే, జారె.

స్యదము *n.* : Speed, velocity వేగము, వడి.

స్యన్నము *adj.* : Flowing, dropping, tricking, జారే, కారే, స్రవించే.

స్యాలుడు or **శ్యాలుడు** *n.* : A wife's brother. భార్య తోడబుట్టినవాడు. **స్యాలిక** or **శ్యాలిక** n. A wife's sister.

స్యూతము *adj.* : Sown, stitched. కుట్టబడ్డ.

స్రక్కు *n.* : A chaplet, wreath, garland, పూదండ.

స్రగ్గు or **సగ్గు** *v.* : To go off, diminish, be abated; to pine, to become thin, to die తగ్గు. క్షీణించు, చచ్చు, నశించు.

స్రజము *n.* : A chaplet, wreath, garland. పూదండ.

స్రవము, స్రవణము or **స్రావము** *n.* : Oozing, tricking, dripping, కారడము, **స్రవంతి** *n.* : A river, నది. **స్రవించు** or స్రవియించు *v.n.* : To ooze, trickle, flow, కారు.

స్రష్ట *n.* : The Creator. A name of Brahma. బ్రహ్మ.

స్రస్తము *adj.* : Fallen down. dropped. పడిన, జారిన, ప్రస్తోత్తరీయము her fallen robe.

సావకము *adj.* : Oozing, trickling, flowing, కారునట్టి.

స్రావణము *n.* : The pincers or nippers used by a gold smith, కంసలవాని కొరముట్టు.

స్రావము : See స్రవము.

స్రావి : Same as సరవి.

సుంకు *v.n.* : to withdraw from. వెనుదీయు. To be afraid of. భయపడు To close (as a flower) **ముడుగు** To be folded, to be crumpled, as skin. ముడత పడు. To be diminished, తగ్గు, క్షీణించు.

స్రుక్కు or **స్రుచము** *n.* : The ladle with which ghee is poured into a sacrificial fire. ఆజ్యాహుతిచేసే మానిగరిటె.

స్రుతము *adj.* : Flowed, dropped, oozed. గళితమైన జారిన, కారిన. **స్రుతి** *n.* : Flowing, dropping, కారడము.

స్రువము *n.* : A ladie used at sacrifices. ఆజ్యాహుతిచేసే మానిగరిటె.

స్రోతస్సు *n.* : A stream, current, the flow of a river. జలప్రవాహము. **స్రోతస్విని** n. A river, నది, నీరు.

స్వంతము *adj.* : Own, private, belonging to one's self. స్వకీయమైన. దాన్ని స్వంతానికి కొనుక్కొన్నాడు he bought it on his own account.

స్వకము *adj.* : Proper, peculiar, own. స్వకీయమైన, తన.

స్వకీయము *adj.* : Peculiar, own, private, of one's own. సొంతమైన, తన.

స్వచ్ఛందము *adj.* : Spontaneous, voluntary, uncontrolled, self-willed, independent. స్వేచ్ఛగా నుండే, యథేచ్ఛముగా నుండే, స్వతంత్రమైన, మనసు నచ్చినట్టు ఉండే.

స్వచ్ఛము *adj.* : Clear, transparent, pellueld, white, pure, నిర్మలమైన, నిష్కళంకమైన, శుభ్రమైన.

స్వతః *adv.* : Naturally, of itself, instinctively, personally, spontaneously. **స్వతస్సిద్ధము** or **స్వతస్సిద్ధమైన** *adj.* : Self made or self existent, inherent by nature. సహజమైన.

స్వతంత్రము *adj.* : Independent, not subject to any other's will, free uncontrolled, head-strong, despotic, యథేచ్ఛయైన, విచ్చలవిడిగా నుండే, పరతంత్రముకాని, పరాధీనముకాని.

స్వత్వము *n.* : A natural condition of things. ఉన్నది ఉన్నట్టు ఉండడము.

స్వనము *n.* : Sound, noise, ధ్వని. **స్వనత్** *adj.* : Sounding, మ్రోగెడు. స్వనత్కాహళము a pealing trumpet.

స్వపచుడు or **శ్వపచుడు** *n.* : A man of a low caste, a Pariah. చండాలుడు, అంతావసాయి, మాలవాడు.

స్వప్నము *n.* : A dream, vision, dreaming, కల. sleep, నిద్ర.

స్వభాను *n.* : The name of a Telugu year.

స్వభావము *n.* : Nature, natural state, property, disposition, peculiarity, inclination, turn of mind. సహజమైన గుణము.

స్వము *n.* : Property, wealth, ధనము. Self, తాను, *adj.* : Own, తన.

స్వయము *adj.* : One's own, స్వకీయమైన. **స్వయముగా** *adv.* : Of one's own self or accord, spontaneously in person. తానే, తనకుతానే స్వేచ్ఛగా, ఆయన స్వయముగా వచ్చిన came in person. **స్వయంకృతము** *adj.* : Self-done, self-formed. తనకు తానే చేసుకున్న. స్వయంకృతానర్థము harm brought upon oneself. **స్వయంకృతాపరాధము** a sin committed voluntarily. **స్వయంకృషి** *n.* : Personal effort, own labour, self-culture. **స్వయంభువు** *adj.* : Self existent, self formed, self produced. తనకు తానే పుట్టిన, పుట్టినది పుట్టినదిగా ఉండే.

స్వరము *n.* : A voice, sound, noise, note, tone, tune. A vowel. An accent. Air breathed through a nostril. కంఠధ్వని, రవము, ధ్వని, తానము, షడ్జాది సంగీత స్వరము, అచ్చు, ఉదాత్తాదివేద స్వరము, నాసాపవనము, ఒక ముక్కుగుండా విడువబడిన గాలి. **స్వరపేటిక** *n.* : The larynx.

స్వరాట్టు or **స్వరాటు** *n.* : An epithet of Brahma, బ్రహ్మము.

స్వరువు *n.* : Indra's thunder bolt. వజ్రాయుధము.

స్వరూపము *n.* : The real nature of a thing, an image, one's own proper shape or body, the natural figure or form, the natural state, condition or purpose. Truth, a definition. స్వభావము. యుదార్థ్యము, వివరము, నిజమైన ఆకారము.

స్వర్గము *n.* : The paradise of Indra, in which mortals receive the reward of their virtuous acts, దేవలోకము. మా తండ్రి స్వర్గస్థుడైన తరువాత after my father died.

స్వర్ణము *n.* : Gold. కనకము, బంగారు. స్వర్ణరససిద్ధి alchemy. **స్వర్ణకారుడు** *n.* : A goldsmith. కంసలవాడు.

స్వర్భానువు or **స్వర్భానుడు** *n.* : The personified ascending node, రాహువు.

స్వర్లోకము : Same as స్వర్గము.

స్వల్పము *adj.* : Very little, small, few, trifling, insignificant. కించిత్తు,

సూక్ష్మమైన, మిక్కిలి అల్పమైన. స్వల్ప దినములలో in a few days. స్వల్ప దూరము a little way off. స్వల్ప కార్యము a trifling work of business.

స్వస *n.* : A sister, తోడబుట్టినది.

స్వస్తి : A Skt. particle meaning Excellent; well done! may good attend you! may it be well with you! So be it; A men. n. Welfare, క్షేమము, పుణ్యము, మంగళము, శుభము. **స్వస్తివాచనము** a blessing or benediction, any benedictory speech.

స్వస్తికము *n.* : Any lucky or suspicious object. మంగళ వస్తువు. A building or palace facing east, తూర్పు వాకిలిగల మందిరము. The meeting of four roads, చదుకము.

స్వస్తిముఖము *n.* : A letter or epistle, జాబు.

స్వస్థము *adj.* : Easy, well, at ease, in good health, sound. నెమ్మదిగానున్న, ఆరోగ్యమైన, స్వస్థ చిత్తము a mind at ease. **స్వస్థత** or **స్వస్థము** *n.* : Health, soundness, convalescence. ఆరోగ్యము.

స్వాంతము *n.* : The mind, the faculty of thought and feeling. The heart, మనస్సు.

స్వాగతము (స్వ+ఆగతము) *n.* : Welcome, salutation, receiving. క్షేమము, కుశలము, కుశల ప్రశ్నము, సుఖముతోడి రాక.

స్వాతంత్ర్యము *n.* : Independence. freedom, liberty. స్వతంత్రభావము, స్వతంత్రత, ఆత్మవశత్వము, స్వేచ్ఛాధీనత, విచ్చలవిడిగా నుండడము.

స్వాతి *n.* : Arcturus, the fifteenth lunar asterism. చిత్తకు అవతలి నక్షత్రము, పదిహేనో నక్షత్రము.

స్వాదనము *n.* : Drinking, పానము, **స్వాదము** *n.* : Taste; రుచి. Tasting, రుచిచూచుట.

స్వాధీనము *n.* : Charge, trust, subjection, possession, power, control. వశము, అధికారము.

స్వాధ్యాయము *n.* : Inaudible reading, muttering of prayers, study of the Vedas. జపము, వేదాధ్యయనము. The vedas, వేదము. స్వాధ్యాయి one who studies the Vedas. వేదాధ్యయనము చేయువాడు.

స్వానము *n.* : Sound, noise, ధ్వని, రవము.

స్వాపతేయము *n.* : Wealth, property. విత్తము, ద్రవ్యము.

స్వాపము *n.* : Sleep. నిద్ర.

స్వాభావికము *adj.* : Natural, innate, inherent, peculiar. స్వభావముచేత కలిగిన, సహజమైన ప్రకృతి సిద్ధమైన.

స్వాభిమానము *n.* : Favouritism. తనదనే విశ్వాసము. వానికి స్వాభిమానమే ముఖ్యము he is guided solely by favouritism.

స్వామి *n.* : A lord, master, sovereign, owner, proprietor, husband, spiritual guide or preceptor.

స్వారస్యము *adj.* : Pleasing, delicious, good, excellent.

స్వారాజ్యము *n.* : The celestial region, heaven, స్వర్గరాజ్యము, స్వర్గలోకపు దొరతనము.

స్వారి *n.* : A pleasure excursion. వాహ్యాళి, విహారము.

స్వార్జితము *adj.* : Self-acquired, obtained or accumulated by one's own labour. తన సంపాద్యమైన, స్వకాయకష్టముచేత సంపాదింపబడ్డ.

స్వార్థము *n.* : Regard to one's self, selfinterest, personal benefit. స్వప్రయోజనము, తన మేలు. **స్వార్థపరుడు** *n.* : A selfish man, he who is devoted to his own interest. స్వప్రయోజనమునే సముఖ్యముగా విచారించేవాడు, స్వసుఖమునే విచారించేవాడు.

స్వాస్థ్యము *n.* : Ease, happiness, comfort, relief, recovery, abundance of food and reiment. A share in a Brahmin village, a share. నెమ్మది, ఆరోగ్యము, వస్త్రాశనసమృద్ధి.

స్వాహ or **స్వాహా** *interj.* : Hail! An exclamation and in making an oblation to the gods.*n.* : The name of the wife of the god of fire. a goddess presiding over burnt offerings, దేవతలకు హవిస్సును ఆహుతి చేసే టప్పుడు చెప్పే మాట, అగ్ని భార్య.

స్విన్న *adj.* : Sweating, perspiring. చెమర్చే స్రవించే.

స్వీకరించు *v.a.* : To adopt, embrace, acknowledge, receive. అంగీకరించు, గ్రహించు, పుచ్చుకొను. **స్వీకారము** *n.* : Adopting, appropriating.

స్వీయము *adj.* : Own, one's own, relating or belonging to one's self. ఆత్మీయమైన. ఆత్మసంబంధమైన, తన. **స్వీయ** *n.* : A virtuous woman, a wife who is entirely devoted to her husband. పతియందు మాత్రము అనురాగము గల నాయిక, పతివ్రత, సాధ్వి.

స్వేచ్ఛ *n.* : One's own will or pleasure, liberty, free will, self-will, స్వతంత్ర, యథేచ్ఛ. ఆత్మేచ్ఛ. తన మనసు.

స్వేదని *n.* : An iron plate used as a frying pan. పెనము.

స్వేదము *n.* : Sweat, perspiration, warmth, heat. ఘర్మము, చెమట, సాత్విక భావభేదము.

స్వైరము *adj.* : Self-willed, pertinacious, obstinate. యథేచ్ఛమైన, స్వతంత్రమైన, మూర్ఖమైన. **స్వైరి** *n.* : An independent man, స్వతంత్రుడు. **స్వైరిణి** *n.* : An unchaste wife, an adulteress, a wanton woman పాంసుల, వ్యభిచారిణి.

హ

హ : The letter H.

హంకరించు *v.n.* : To be proud. అహంకరించు.

హంగామి *adj.* : Temporary, తాత్కాలికమైన. హంగామి సిబ్బంది a temporary establishment.

హంగు or **అంగు** *n.* : Convenience, agreeableness. ఒనరు, పొంకము దిగడమునకు హంగు అగులాగున so as to be convenient to get down.

హంగుపరచు *v.a.* : To make convenient. అనుకూలపరుచు. **హంగైన** *adj.* : Convenient, agreeable, ఒనరైన.

హంజిక *n.* : A certain medicinal root. బ్రహ్మణయష్టిక, చిరితేకు.

హండ, హండా or **హండి** *n.* : A large wide mouthed vessel.

హంత (from హన్ to kill) *n.* : A murderer, a slayer, a murderess. ఘాతుకుడు, ఘాతుకురాలు. **హంత తనము** *n.* : Cruelty, ferocity. క్రూరత్వము, ఘాతుకత్వము.

హంతకారము or **హంతాకారము** *n.* : Food to be given to a guest. అభ్యాగతునికి పెట్టవలసిన అన్నము.

హంవీరుడు *n.* : A hero, champion, warrior. క్షత్రియుడు, శూరుడు.

హంస or **హంసము** *n.* : A swan. A certain fabulous bird supposed to be a swan. Also, a water-fowl, probably the Ruddy Shieldrake. శ్వేతగరుత్తవు. నీళ్లు విడిచిపాలుద్రాగే పక్షి. **హంసతూలికాతల్పము** a swan's down-bed or couch, a bed stuffed with the wool of the shrub, (జిల్లేడు) or of the silk cotton tree (శాల్మలి or బూరుగు) హంసరెక్కల పరుపు, లేక, బూరుగు దూదిపరుపు. **హంసపాదము** *n.* : A staff, caret or asterisk. ఇక్కడ తప్పిపోయినది అవతల వ్రాసి యున్నదనే దానికి గురుతు.

హంసాయి *n.* : A neighbour. హంసాయి గ్రామము a neighbouring village.

హకీకత్తు *n.* : An account, a statement, a representation of occurrences of affairs. వృత్తాంతము.

హక్కసు *n.* : Spite, hatred, పగ.

హక్కు *n.* : A lawful right or title. బాధ్యత. **హక్కుదారుడు.**

హజారము, హజురు, హుజూరు or **అజారము** *n.* : Presence. అస్థానము. A royal hall or chamber of audience. A place where persons of distinction sit. ఆస్థానమంటపము. రాజసభ, కొలువు కూటము, నగరికివెలి చావడి.

హజ్జే or **అజ్జే** *n.* : A foot. పాదము.

హట్టము *n.* : A market, a fair. అంగడివీధి.

హఠము *n.* : Obstinacy, violence, severity, contumacy. మూర్ఖత, మొండితనము, ముష్కరిత, బలాత్కారము. **హఠయోగము**

n. : Abstract contemplation, whilst suspending the breath. **హఠాత్, హఠాత్తుగా** or **హఠాత్తున** *adv.* : Suddenly, unawares. దబ్బున, లటక్కు, అదరిపాటున.

హణిగెలు *n.* : Salutations, reverences. దండములు.

హతము *adj.* : Killed, slain, defeated, struck, hit, destroyed, blasted, blotted out. చంపబడ్డ, కొట్టబడ్డ, నాశము చేయబడ్డ, ధ్వంసము చేయబడ్డ, చెరుపబడ్డ, పోగొట్టబడ్డ.

హత్త *n.* : Entanglement. తగులుకొనడము, చిక్కుకొనడము.

హత్తి *n.* : An elephant, ఏనుగు.

హత్తు, అత్తు, హత్తుకొను or **అత్తుకొను** *v.n.* : To adhere to, come in contact with, take to be, attached or addicted to, succeed, attain, approach. అంటుకొను, సక్తమగు, పొందు, కలుగు, డాయు, అంటు, తగులుకొను, సఫలమగు.

హత్య *n.* : Killing, slaying, slaughter, murder.

హదను or **అదను** *n.* : An opportunity, time. సమయము, కాలము.

హద్దు *n.* : A limit, boundary, ఎల్ల, పరిమితి.

హననము *n.* : Killing, destroying, చంపడము.

హనువు *n.* : The jaw, the upper part of the cheek. చెక్కిలి మీది భాగము.

హబీసి *n.* : The name of a country. An Abysinian, an African, a negro, సిద్దీవాడు, నల్లగానుండే ఆఫ్రికాదేశపు మనుష్యుడు.

హమేషా *adv.* : continually, always. ఎల్లప్పుడు.

హయము *n.* : A horse, గుఱ్ఱము, హయమేధము the sacrific of a horse.

హయామ *n.* : Period, time, reign, authority, కాలము.

హరణము : See under హరించు.

హరబ్బి or **అరబ్బి** *n.* : Arabia. An Arab horse.

హారము *adj.* : Expelling, taking away, removing, counteracting evil effects. Stealing. నివారకమైన, పోగొట్టే, దొంగిలించెడి.

హరామి *adj.* : Wicked, vicious, దుష్ట.

హరి *adj.* : Green, yellow, bay, tawny, పచ్చని, బంగారు వర్ణముగల. *n.* : A name given to Vishnu, Indra and Yama, విష్ణువు, ఇంద్రుడు, యముడు.

హరించు or **హరియించు** *v.n.* : To be digested, to waste away, to perish, go off or disappear, as a disease, to subside, క్షయించు, క్షీణించు, జీర్ణించు, అడగు.

హరిగ or **అరిగ** *n.* : A shield, కేతనము.

హరిగోలు or **అరిగోలు** *n.* : A boat made of wicker work covered with hides, a coracle, చిన్నపుట్టి.

హరిణము *adj.* : White, తెల్లని, *n.* : White colour. తెలుపు, శ్వేతవర్ణము. An antelope, కురంగము, ఇఱ్రి. **హరిణి** *n.* : A doe, a female antelope, ఆడులేడి.

హరితము *adj.* : Green, verdant. ఆకుపచ్చని. *n.* : Green colour, ఆకుపచ్చరంగు.

హరిదళము or **అరిదళము** *n.* : Yellow orpiment, వేషగాండ్రు మూతికి పూసుకొనేటిది.

హరిద్ర *n.* : Turmeric. పసుపు.

హరిస్మణి *n.* : An emerald. పచ్చ, మరకతము.

హరిబీకెలు or **హరిబెయీకెలు** *n.* : Porcupine's quills. ఏదుపందిముండ్లు.

హరుడు *n.* : An epithet of Siva. శివుడు.

హరువు or **హర్వు** *n.* : Beauty, comeliness, elegance. Skill; a trick. సొగసు, అందము, ఉపాయము, నాణెమైన పని, *adj.* : Fine, pretty, beautiful, clever excellent.

హరుసము or **అరుసము** *n.* : Gladness. సంతోషము.

హర్కారా *n.* : A messenger, a courier.

హర్త *n.* : One who steals or removes, హరించువాడు.

హర్మ్యము *n.* : A mansion, palace. రాజగృహము, ధనికుని గృహము. A storeyed house, మిద్దెయిల్లు.

హర్యక్షము : See under హరి.

హర్షము *n.* : Gladness, joy, exultation. సంతోషము. **హర్షకుడు** *n.* : One who causes joy, one who gives pleasure.

హలము *n.* : A plough నాగలి. హలరేఖ in palmistry, a mark in the palm, resembling a plough and denoting victory.

హలహలము, హాలాహలము or **హాలాహలము** *n.* : Poison, venom, గరళము.

హల్కా, హల్కి or **ఆల్కి** *adj.* : Mean, low, inferior. నీచమైన, క్షుద్రమైన,

హల్లకము *n.* : The red lotus. ఎఱ్ఱతామర.

హల్లకల్లోలము or **అల్లకల్లోలము** *n.* : A tumult. confusion, disorder, disturbance. తారుమారు.

హల్లీసకము *n.* : A dance performed by women moving in a circle and holding sticks in their hands, ఆడంగులు వర్తులముగా నిలిచి ఆడే ఆట, కోలాటము, చేతులు పొడుగుగా నెత్తుకొని ఆడే తాండవము.

హల్లు *n.* : A consonant. కకారాద్యక్షరము.

హల్లోహల *adj.* : Bewildered, stumbled. తొట్రుపడిన, చీకాకుపడిన.

హళహళి, హళహళిక, హళాహళి or **హాళాహళి** *n.* : Haste.

హళ్లి *n.* : A cipher, సున్న.

హవణించు or **హవనించు** *v.a.* : To wear, to put on, to adorn, to set right. To perform, accomplish. To lay.

ధరించు, అలంకరించు, చక్కబరచు, చెల్లించు, ఉంచు, పెట్టు.

హవనము *n.* : A sacrifice, oblation burnt offering. హోమము.

హవుసు : Same as హౌసు.

హవేలి *n.* : A mansion, a palace నగరు.

హవ్యము : See under హవనము.

హసంతి or **హసని** *n.* : A portable furnace or fire pot. కుంపటి.

హసదు, హసాదు or **అసాదు** *adj.* : Noble, great, దొడ్డ.

హసనము or **హసము** *n.* : Laughing, a smile. నవ్వు. **హసించు** *v.n.* : To laugh, smile. నవ్వు.

హస్తము *n.* : The hand. చెయ్యి. The arm, భుజము.

హా : Ah ! alas ! An interjection expressive of weariness. sorrow, pain, wonder, surprise, or pleasure.

హాజేరు *adj.* : Present, ready. హాజరు జామీను bail for producing a culprit. గైరుహాజరు absence. హాజరు పట్టి an attendance register.

హాజారము : Same as, హజరము.

హాటకము *n.* : gold. బంగారు, హాటకగిరి or హాటకభూధరము the hill called Maha Meru. మహామేరువు. **హాటకగర్భుడు** *n.* : an epithet of Brahma. హిరణ్యగర్భుడు, బ్రహ్మ.

హాని *n.* : Loss, damage, detriment, injury, harm, mischief, ruin, peril. తక్కువగుట, నష్టము, చెరుపు, కీడు, చేటు. హాని వృద్ధులు adversity and prosperity.

హామిక or **ఆమిక** *n.* : Egotism, pride, vanity, Vigour. గర్వము, కొవ్వు.

హామితకాని *n.* : an advance for cultivation on the responsibility of a third person. జామీనుమీద ఇచ్చే వారకము.

హాయనము *n.* : A year, సంవత్సరము.

హాయి *n.* : Happiness, peace, quiet, comfort. సుఖము, సౌఖ్యము, నెమ్మది, నిమ్మళము. **హారకుడు** *n.* : A thief, robber, plunderer, ravisher, దొంగ, దోచుకొనువాడు, చోరుడు, నాశకుడు.

హారతి, ఆరతి or **మంగళహారతి** *n.* : A wave-offering to a diety. An offering of camphor, & c. presented on marriages or such like festivities to prevent the bad effects of an evil eye.

హారము *n.* : A necklace, a string of pearls, a garland, a string or row, పేరు.

హాల *n.* : Wine, సుర, మద్యము.

హాలము *n.* : A plough, నాగలి.

హాలహలము or **హాలాహలము** *n.* : Deadly poison. విషము.

హాలిక *adj.* : Belonging to a plough, appertaining to farming, agricultural. **హాలికుడు** *n.* : A ploughman, a farmer, a cultivator, a husbandman. కృషికుడు, కాపు, దున్నుకొని బ్రతికేవాడు, రెడ్డి.

హాలు *adj.* : Current, present, హాలుసాలు.

హాల్సాలు *n.* : The current year, నడిచే సంవత్సరము.

హాలు *n.* : A hall.

హాళి *n.* : Eagerness, desire, ఆసక్తి. joy, gladness, ఆనందము, సంతోషము, ఉత్సాహము.

హావడి, హావళి or **ఆవడి** *n.* : Annoyance, trouble, distress, molestation. ఉపద్రవము, బారి.

హావము *n.* : An amorous gesture : dalliance, blandishment. స్త్రీల శృంగార రసభావము వల్ల కలిగే క్రియ, నేత్రాది వికారములచేత తెలియదగిన మనో వికారము.

హాశ్శీలు, హాస్సీలు or **హాసీలు** *n.* : Duty, customs, a tax. పన్ను.

హాసము or **హాస్యము** *n.* : Laughter, laughing, merriment, sport, fun. నవ్వు, దరహాసము graceful smile. **హాస్యము** *n.* : Joking, jesting. **హాసించు** *v.n.* : To laugh, నవ్వు.

హాస్తికము *n.* : A herd of elephants. ఏనుగుల గుంపు. **హాస్తికుడు** *n.* : An elephant driver, మావటివాడు.

హాహ *interj.* : How wonderful! Oh! ఆశ్చర్యోక్తి. Alas! alas! ah me! ఖేదోక్తి. **హాహాకారము.**

హాహుడు *n.* : One of a class of singers in the heaven of Indra, ఒకజాతి దేవగాయకుడు.

హింగుది, హింగుదము, హింగుళి or **హింగుది** *n.* : A small kind of egg plant. Solanum melongena, బృహతి, నేలములక.

హింగువు *n.* : A safoetida, ఇంగువ.

హింగుళము *n.* : Vermilion, ఇంగిలీకము.

హిండనము *n.* : Spread, extension, wandering. వ్యాప్తి, ప్రసరించడము, తిరుగుట.

హింతాళము *n.* : The marshy date tree. గిరికతాడిచెట్టు.

హిందూ (సింధు) *adj.* : Hindu, ఇండ్యాదేశ సంబంధమైన. **హిందువు** *n.* : A Hindu.

హిందోళము *n.* : A certain tune. సంగీతరాగభేదము.

హింస or **హింసనము** *n.* : Injury, hurt, harm, evil, torture, mischief, killing. బాధించుట, చంపడము.

హిక్క *n.* : Hiccup, hicough, ఎక్కిలి.

హిజారు or **ఇజారు** *n.* : A pair of trousers, short breeches, వసిడి పట్టుహిజారు.

హితము *adj.* : Good, beneficial, friendly, kind, profitable, మంచి అనుకూలమైన, ప్రియమైన శుభమైన.

హితవు or **ఇతవు** : Same as హితము. **హితవరి** or **ఇతవరి** *n.* : A friend. ఇష్టుడు.

హిమము *n.* : Dew, frost, snow. మంచు. పాలకూర, Sandal, చందనము. **హిమకరుడు, హిమధాముడు, హిమాంశువు. హిమభానుడు** or **హిమవంతము, హిమాద్రి, హిమాచలము, హిమాలయము** or **హిమ**

శైలము *n.* : The snowy mountain, the Himalaya range. మంచుకొండ.

హిరణ్యము *n.* : Gold. Wealth, money. బంగారు, సొత్తు, ధనము, రూకలు.

హీనము *adj.* : Bad, Low, mean, vile, base. Left, abandoned. తుచ్ఛమైన, నీచమైన, వర్జితమైన, విడువదగిన.

హీరము *n.* : A diamond, వజ్రము, రవ.

హుంకరించు or **హుంకారించు** *v.n.* : To cry ha! To shout, to yell, to utter a menacing sound. భయంకరముగా హుమ్మను.

హుంకించు *v.n.* : To neigh, to groan in making an effort. హుంకించి యొకదుముకు దుమికినాడు he drew in his breath and took a leap.

హుండి *n.* : A bill or cheque on a bank, దర్శనహుండి a bill payable at sight.

హుకుము *n.* : An order, ఆజ్ఞ.

హుజుబిక్కొమరుడు *n.* : An Uzbeck or Tartar. తురకవాడు.

హుజూరు *n.* : The presence. Head-quarters, Huzur, సమక్షము,

హుటాహుటి *n.* : Swiftness, haste, వేగము, గమనవేగము. *adj.* : Rapid, quick, తీవ్రమైన, వడియైన.

హుడుక్కు, హుడుక్క or **హుడక్క** *n.* : n. A small drum shaped like an hour glass, ఢక్కి.

హుతభుక్కు, హుతవహుడు or **హుతాశనుడు** *n.* : The god who lives on sacrifices, a title of Agni.

హుమా or **హుమాయి** *n.* : A horse, గుఱ్ఱము.

హుమ్మను *v.n.* : to cry ho! హుం అని కోపమూర్ఛాదులచేత అను.

హురుమండి, హురుమండీ, హురు మంజి or **హుమ్మంజి** *n.* : The name of a country. fine reddish pearl.

హురుమత్తు or **హుర్మత్తు** *adj.* : Large, great, much, big. గొప్ప, పెద్ద. *n.* : Honor, esteem.

హుళక్కి, హుళికి, హుళిక్కి *n.* : A falsehood, a lie వట్టిమాట, అబద్ధము. Unreality, nothingness, అభావము.

హుసారు, హుషారు or **ఉషారు** *n.* : Care, carefulness. watchfulness, wariness, alertness, జాగరూకత, జాగ్రత్త.

హూ *n.* : The sound of a yawn. ఆవులించుట యందగు ధ్వని.

హూణుడు *n.* : Hun, a barbarian, a European. జాతివాడు, తెల్లవాడు, హుణదేశము Europe. హూణులు the Huns, the Europeans.

హూతము or **అహూతము** *adj.* : Called, summoned, invited. పిలువబడిన. **హూతి** or **ఆహూతి** *n.* : A call, calling. పిలుచుట, పిలుపు.

హూయమానము *adj.* : Offered as a sacrifice by fire. హోమము చేయబడే.

హూహువు *n.* : The name of certain singers in the heaven of Indra, స్వర్గగాయక భేదము.

హూహూ *n.* : A cry of "hu, hu" expressive of shivering. చలిచేత హూహూ అనడము.

హృతము or **ఆహృతము** *adj.* : Taken, taken away, stolen. హరింపబడిన. **హృతి** or **ఆహృతి** *n.* : Taking away by force or fraud. అపహరణము, హరణము.

హృత్తు, హృదయము or **హృది** *n.* : The heart, the mind, the seat of thought and feeling. అంతఃకరణము, మనస్సు. **హృద్యము** *adj.* : Amiable, dear, beloved, affectionate, kind. మనస్సునకింపైన, ప్రియమైన, వాత్సల్యము గల. **హృద్రోగము** *n.* : Disease of the mind. Grief, మనోవ్యాధి.

హృషితము *adj.* : Rejoiced, gladdened, surprised, తుష్టమైన, సంతోషింపడిన.

హృష్టము *adj.* : Rejoiced, delighted. సంతోషింపబడిన. **హృష్టి** *n.* : Joy. సంతోషము.

హెగ్గడి or **హెగ్గడు** *n.* : A chieftain, a headman. పెద్ద, యజమానుడు. రెడ్డి.

హెగ్గాళ *n.* : A kind of trumpet. ఒక ఊదువాద్యము.

హెచ్చు or **ఎచ్చు** *v.n.* : To increase, grow, multiply, అధికమగు. *n.* : An increase, augmentation. ఆధిక్యము. **హెచ్చరించు** or **ఎచ్చరించు** *v.a.* : To encourage, hint at, allude to, advert to, call to memory, warn, సూచనచేయు.

హెజ్జిజ్జి *n.* : A certain tune, రాగవిశేషము.

హెద్దర *n.* : the name of the river Heddora. నదీవిశేషము.

హేజీబు *n.* : A minster, మంత్రి.

హేతి *n.* : A weapon, ఆయుధము. హేతిరాజు the discus or missile weapon of Vishnu, సుదర్శనము. A flame, మంట.

హేతువు *n.* : Cause, reason, motive, ground, object, purpose, కారణము. **హేతుకము** *n.* : Reason, cause కారణము.

హేమంతము or **హేమంత ఋతువు** *n.* : The cold season, winter. మంచుకాలము, శీతకాలము, చలికాలము.

హేమము *n.* : Gold, బంగారు. "హేమాంగి" the golden maid.

హేయము *adj.* : That which is to be abandoned, abominable, disgusting, mean, base, vile. త్యాజ్యమైన, తుచ్ఛమైన, అధమమైన, అసహ్యమైన. హేయంబైన సంసారము this vile life.

హేరంబుడు *n.* : A proud hero. శౌర్యముచే గర్వించినవాడు. A title of Ganesa. వినాయకుడు.

హేరవళి or **హేరావళి** *n.* : A particolored cloth, పొడవన్నెకోక.

హేరామి *n.* : Oppression, persecution, annoyance, హింసించుట, ఉపద్రవపరచుట.

హేరాళము *adj.* : Much, excessive, great, huge. అతిశయమైన, విస్తారమైన, పెద్ద, లావాటి.

హేల or **హేళ** *n.* : Sport, play, wanton delliance. విలాసము, శృంగారచేష్ట, లీల. Scorn, తిరస్కారము.

హేళి *n.* : n. the sun. సూర్యుడు. హేళి తనూభవ the river Kalindi. కాళిందీనది.

హేవాక or **హేవాకము** *n.* : n. Sport, delliance. విలాసము, ప్రౌఢరీతి, ప్రకాశమాన ప్రౌఢరీతి, స్త్రీల శృంగార భావజ క్రియాభేదము, అభిజ్ఞత.

హేవిళంబి *n.* : The name of a Telugu year.

హేష or **హేషితము** *n.* : Neighing, a neigh. గుర్రపు సకిలింత.

హైన్యము *n.* : n. Baseness, meanness. Nonentity, non-existence. నీచత్వము, అల్పత్వము. హీనత్వము, హీనత, అభావము, లేమి.

హైమము *adj.* : Golden, made of gold, appertaining to gold. స్వర్ణమయమైన, స్వర్ణసంబంధమైన. **హైమంతము** adj. cold, wintry. **హైమవతి** *n.* : An epithet of Parvati or of the Ganges. పార్వతి, గంగ.

హైయంగవీనము *n.* : Clarified butter prepared a day before it is used, fresh butter. అప్పుడు తరచి తీసిన వెన్న, అప్పుడు వెన్న కాచిన నెయ్యి, సద్యోఘృతము.

హైరాను *n.* : Trouble, fatigue. ఆయాసము, శ్రమము.

హైసరె interj. Bravo! excellent! good! very well ! well done. శాబాసు. సరే.

హొంత *n.* : Trouble, పరిశ్రమము.

హొన్ను *n.* : gold, the gold coin called a pagoda, సువర్ణము, కాంచనము, వరహా.

హొము or **ఒమ్ము** *adj.* : Big, plump. స్థూలము.

హొయలు *n.* : Grace, charm, agreeableness, విలాసము, సొగసు.

హొరగు or **హొరంగు** *n.* : Grace, elegance, సొగసు, విలాసము.

హోడము *n.* : A ship, boat, ఓడ, నావ.

హోత *n.* : A priest who offers aburnt sacrifice, a reciter of the Rig Veda. ఋత్విజుడు, హోమము చేయువాడు, ఋగ్వేదగాయకుడు. **హోత్రి** *n.* : A sacrificer సోమయాజి.

హోదా *n.* : Office, authority, rank.

హోమము *n.* : a burnt offering, అగ్నియందు పేల్చడము. హోమగుండము a hole in the ground or an altar, for receiving the fire for an oblation. హోమాగ్ని sacrificial fire.

హోర *n.* : An expedient, contrivance : a wit, a person clever at expedients. ఉపాయము. ఉపాయశాలి. హోరగలవాడు or హోరమనిషి a clever man. సమర్థుడు, ఉపాయశాలి.

హోర *n.* : the twenty-fourth part of a day An hour. గంటసేపు, సమయము. part of the duration of a sign. లగ్నమధ్యభాగము, రాశ్యర్థము. లగ్నాంతము, లగ్నభేదము.

హోరాట *n.* : Excitement, eagerness, ఆటోపము.

హోరాహోరి, హోరాహోరిగా or **హోరాహోరిన్** *adv.* : Without intermission, ఎడతెగక, లెస్సగా. **హోరాహోరి** *n.* : A quarrel, dispute, రచ్చ, మహత్తయిన పోరు.

హోరు adj. Boisterous. *n.* : n. Boisterousness. A roar. హోరుగాలి a tempestuous wind. **హెూరన, హెూరున** or **హెూరని** *adv.* : With a great noise. మహత్తయిన ధ్వనితో.

హోళి or **హోలిక** *n.* : The pile (of wood, grass, & c., arranged to be kindled at the close of the Holi feast. కామునిపండుగ కడపటినాడు తగల బెట్టటమునకై పోగుచేయబడు గడ్డికంప మొదలయినవి. **హోళిపండుగ** *n.* : The Holi feast held about the beginning of March, వసంతోత్సవము, కాముని పండుగ.

హౌత్రము *n.* : the duty of the reciter of the Rigveda at a sacrifice. యజ్ఞములో ఋగ్వేద మెరిగిన ఋత్విజుని యొక్క కర్మము.

హౌహూదా or **హవుదా** *n.* : n. A seat fixed on the back of an elephant, a howdah, అంబారి.

హౌసు or **హవుసు** *n.* : Beauty, సొగసు, విలాసము.

హ్రదము *n.* : A lake, a large sheet of deep water, నదీమధ్యాగాధ జలాశయము, లోతుమడుగు.

హ్రస్వము *adj.* : Short, low in stature, dwarf, little, short, as a vowel; small; less. వామనమైన, పొట్టి, దీర్ఘముకాని, లఘువైన, అల్పమైన.

హ్రాదితము *adj.* : Delighted, సంతోషింపబడిన.

హ్రాదిని *n.* : Lightning, a thunderbolt, మెరుపు, వజ్రాయుధము. A river, ఏరు.

హ్రీ *n.* : Shame, modesty, bashfulness, సిగ్గు, లజ్జ. **హ్రీణము** or **హ్రీతము** *adj.* : Ashamed, bashful, modest, సిగ్గుపడిన.

హ్రేష : Same as హేష.

హ్లాదము or **హ్లాదనము** *n.* : Joy, pleasure. సంతోషము, సంతోషించుట.

✤ ✦ ✤

అనుబంధము – APPENDIX

అ

అంకుడు *n.* : A god, దేవుడు.

అంగవస్త్రము *n.* : A man's lower garment, చిన్నపంచె.

అంగిలిగుంట *n.* : the pit of the mouth or palate.

అంగుళిత్రాణము *n.* : Armour for the hand or fingers. హస్తకవచము, అత్రెము.

అంచించు *v.n.* : To estimate the value of anything. అంచనా వేయు.

అంటునూనె or **అంటునూనియ** *n.* : Oil used in bathing, తలంటుకొను మంచినూనె.

అంటురాయి *n.* : (Correct thus:-) A magnetic stone, సూదంటు రాయి.

అంట్లు *n. plu.* : Small lice. అంటుపేలు.

అంతర్జంఘాస్థి *n.* : the bone called the Tibia.

అందలము *n.* : A ledge or ridge half way up the bank of tank or well.

అంబుదము *n.* : A cloud, మేఘము.

అంసఫలకము *n.* : The shoulder blade or *seapula*.

అక్షయ*n.* : The name of a Telugu year.

అక్షింతలు *n.* : A kind of thorny grass which sticks to one's clothes.

అగవు *n.* : A deed, an act. కార్యము, పని.

అగ్నివేంద్రపాకు *n.* : A plant used in medicine.

అచ్చులుపోయు *v.n.* : To bind yarn for weaving.

అతగాడు *pron.* : He (in contempt) వాడు.

అడావడి, ఆడావిడి or **అడావుడి** *n.* :Neglect, carelessness, want of restraint. అడావుడి సంస్థానము a neglected estate. అడావుడి మనిషి a person devoid of selfrestraint.

అదమాయించు *v.a.* : To browbeat, to check by frightening.

అనుభవశాలి *n.* : A man of experience.

అనుభుక్తము *adj.* : Enjoyed. అనుభవింపబడిన.

అన్నరసము *n.* : Chyle.

అనామత్తుగా *adj.* : Separately, ఆ సొమ్మును అనామత్తుగా ఉంచినాను I kept that money apart.

అనుకు (Add.) అక్కనుకగు. *v.n.* : (not adv.)

అనుగలము *adj.* : Convenient, అనుకూలమైన, Equal, సమానము.

అనుజ్ఞానము : Same as అనుజ్ఞ.

అపరంజి *n.* : Fine gold, అపరంజికాసు lit. 'foreign coin'. A Venetian sequin.

అప్పీలు *n.* : An appeal.

అమలు *n.* : Authority, అమలులోకి తెచ్చు to put in force.

అమానీ *n.* : One's own charge. ఆ ముతా అమాన అయినతరువాత after the land was taken into (the Collector's) own charge.

అయ్యగారు or **అయ్యవారు** *n.* : A Teacher or guru. ఆచార్యుడు. A venerable man, పూజ్యుడు.

అయివజు *n.* : value.

అరకొర or **అరగొర** *n.* : Hesitation, doubt.

అరణి *n.* : (Add) A plant which supplies the wood for this purpose, Prunna spinosa.

అరవ *n.* : A troublesome cow. సాధువుకాని ఆవు. adj. Wicked, దుష్టము. దుష్టుడు, **అరవర** *n.* : A Tamil woman, ద్రావిడ స్త్రీ.

అరి *n.* : 7th line. for 'prid end', read 'pride and'.

అరిమురి *n.* : Confusion, కలత, అరముకుడు to be confused or confounded, కలతపడు.

అర్జీ *n.* : A petition. అర్జీదారుడు a petitioner.

అల్లకము (from అల్లు) *n.* : Weaving, twisting. అల్లుట.

అల్లాటప్పా *n.* : Deceit, humbug. A mistake, error, fault.

అళాకు *n.* : A measure of capacity, equal to 12 ½ cubic inches.

అవ్వపండు *n.* : The fruit of Trichosanthes *palmata*.

అసలు *adj.* : Original, first. మొదటి. *n.* : Principal. అసలుకాపీ an original or first copy. అసలు బేరీజు original rent.

అస్థిపంజరము *n.* : A skeleton.

అహంము *n.* : (In Philosophy), Self consciousness, the sense of individuality.

ఆ

ఆక్టింగు *adj.* : Acting, not permanent, not confirmed, as in an appointment.

ఆంగీరస *n.* : The name of a Telugu year.

ఆణి *n.* : A wen or callosity on the foot.

ఆన్సరు *n.* : An anwer, a reply. (n a court of justice), a counter potition or counter plea.

ఆబాదు *n.* : A big town, a city.

ఆరుద్ర పురుగు *n.* : The cochineal insect.

ఆసుపత్రి or **ఆస్పత్రి** *n.* : A hospital.

ఇ

ఇంకి *n.* : Ink.

ఇతగాడు : Same as ఇతడు. (Used in contempt)

ఇన్స్పెక్టరు or **ఇనస్పెక్టరు** (Eng. 'Inspector') *n.* : An Inspector.

ఇరసాలు or **ఇర్సాలు** *n.* : ending, remittance. ఆ సొమ్ము ఖజానాకు ఇరసాలు అయినది the money was remitted to the treasury.

ఇలాకా *adj.* : That is connected with, సంబంధించిన.

ఉ

ఉక్కురోషము *n.* : Great pride or anger.

ఉత్తమత్వము *n.* : Excellence.

ఉత్తరసభ *n.* : A court of appeal.

ఉపపత్ని *n.* : A concubine.

ఉప్పళము or **ఉప్పలము** *n.* : A salt pan, a salt marsh.

ఉప్పుకొఠారు *n.* : A salt depot.

ఉప్పుమిడత *n.* : The insect called a mole cricket.

ఉబ్బుకము *n.* : Greatness, ఆధిక్యము Joy. ఉత్సాహము. **ఉబ్బెత్తు** *adj.* : Convex.

ఉమేదువారి *n.* : A candidate for employment, a volunteer. ఉమేదు వారీపటాలము a volunteer corps.

ఉల్లంకి *n.* : A small plover or sandpiper.

ఊ

ఊవబొడ్డు : Same as ఉరుకుబొడ్డు. See under ఉరుకు.

ఎ

ఎకాయెకీ *adv.* : Suddenly, at once.

ఎగచు *v.a.* : To cause to fly. ఎగయుజేయు. To chase, run after, తరుము.

ఎగురు *n.* : Flying, a jump. ఎగురుట, గంతు.

ఎడగడ్డ *n.* : A bank, shore, ఒడ్డు, దరి, గట్టు, తీరము.

ఎత్తుదెంచు *v.n.* : To lead an expedition against, to fall upon, as an army, దండెత్తివచ్చు.

ఎవ్వల (ఏ + వల) *n.* : Which direction or side, ఏవైపు.

ఎస్టిమేటు *n.* : An estimate. మదింపు.

ఏ

ఏరుపడు : Same as ఏర్పడు. **ఏరుపాటు** Same as ఏర్పాటు.

ఒ

ఒంటింపు *n.* : Distribution of work by arrangement, organisation. వీడు వీడు ఈ పనిని చేయవలెనని చేసిన ఏర్పాటు.

ఒందె *conj.* : Either, or, కాని.

ఒగిదిగ *n.* : An ornament worn on the head by women, జడబిళ్ల.

ఒదివిరిప్రాలు *n.* : a kind of grain. ధాన్యవిశేషము.

ఒలయు *v.n.* : To meet, unite. కలయు, చేరు.

ఒళవు *n.* : A secret, a contrivance. మర్మము, ఉపాయము. ఒళవది one who knows a secret. మర్మజ్ఞుడు; a man of tact, ఉపాయమెరిగినవాడు.

ఓ

ఓటుచేయు *v.a.* : To deceive, defeat. భంగపరుచు.

ఓడంగి *n.* : A sailor, a boatman, boatswain, ఓడవాడు, పడవవాడు.

ఓర *n.* : A side. ప్రక్క *adj.* : Inclined to a side, bent, ఒరగిన, వంగిన.

ఔ

ఔన్నత్యము *n.* : Height, ఎత్తు.

క

కంటివాలు *n. Lit.* : A stonesword. An epithet of Vishnu's discus, చక్రాయుధము.

కంఠమణి *n.* : Adam's apple, the pharynx.

కండరము *n.* : A muscle.

కందాయము *n.* : A fixed portion of tax payable at a certain time. Rent paid in money as distinguished from rent paid in kind.

కక్కిరిబిక్కిరి *n.* : Confusion. తారుమారు.

కచేరి *n.* : An office, a Cutchery, **కజానా** See ఖజానా.

కటకట *n.* : A crackling noise, as in chewing. & c. కొరకుట లోనగు ధ్వన్యనుకరణము. పండ్లు కటకట కొరికెను he goashed his teeth.

కడుపుమంట *n.* : Heart-burning, indignation.

కదలాడు : Same as కదలు.

కవాలు *n.* : A canal. కాలువ.

కనుపొట్టలు *n.* : The under eyelids. కంటిపై క్రిందిరెప్పలు.

కన్నెబావి *n.* : A dry well. నీళ్లు లేని బావి. A large well, కోనేటి వంటి పెద్దబావి.

కన్నోటు *n.* : Fear, భయము, బెదరు.

కప్పురబోగి *n.* : A kind of grain.

కమ్మపిల్లి *n.* : A Civet cat.

కైయిదీ, కైదీ or **ఖయిదీ** *n.* : A prisoner, **కయిదు, కైదు** or **ఖయిదు** *n.* : Imprisonment.

కరట *n.* : A troublesome milch cow. ప్రయాసముతో పిదుకదగిన ఆవు.

కరవాక *n.* : Muddy ground on the seashore.

కరారు : See ఖరారు.

కర్ణభేరి *n.* : The tympanum of the ear.

కర్రనూనె *n.* : Wood, oil, vegetable oil.

కలవ *n.* : mixture of sand and chunam. ఇసుకయు సున్నమును కలిపినది.

కలిగిరిపండు *n.* : A water melon.

కలెక్టరు *n.* : a collector, the magistrate in charge of a district or of its subdivision.

కల్లరిపిట్ట *n.* : The snake-bird.

కళాయి *n.* : Tin. తగరము. కళాయి వేయు to tin a vessel.

కవట *adj.* : Tender, young, లేత, కవటాకు a tender leaf.

కసుగు *v.n.* : To be bruised. to be vexed in mind. నలుగు. *v.a.* : To bruise, rub, smear, give pain. నలుచు, పులుము, బాధించు.

కస్తూరి *n.* : A pet name for a dog.

కస్బా *n.* : The principal or large town in a district or division of country.

కాంచిపండు *n.* : The fox grape, solanum nigrum.

కాగుడు *n.* : Boiling. తపించుట.

కాయిలా *n.* : Sickness, వ్యాధి.

కారురాళ్లు *n. plu.* : Uncut, rough or untrimmed stones used in building.

కిరోసిను నూనె *n.* : Kerosine oil. (some times corrupted into కిరస్తాని నూనె.)

కివ్వు *v.n.* : To die, మడియు.

కిస్తు *n.* : government tax, kist కిస్తుబందీ ప్రకారము by instalments.

కుక్కగొడుగు *n. Lit.* : a 'dog's umbrella' A fungus, toad-stool, mushroom, పుట్టగొడుగు.

కుట్టుసురు *n.* : A little life, కొంచెము మిగిలియున్న ప్రాణము.

కుడిపి n. A deformed person. కురూపి.

కుడుప *n.* : Cheating, deceit, వంచన.

కుళ్లుపోతు *n.* : An envious or jealous person.

కుసుంభరాగము *n.* : Feigned love. బయటికి మాత్రం విశేషముగా కనబడి లోపల బొత్తిగాలేని అనురాగము.

కుసూలము *n.* : A hampet, or large high basket for storing grain, గాదె.

కుస్తీ or **కుస్తి** *n.* : Gymnastics, physical exercise. కుస్తిచేయు to practise gymnastics.

కూనీ or **ఖూనీ** *n.* : Murder, నరహత్య.

కేజు or **కేసు** *n.* : A case, a law-suit, civil, or criminal. నా మీద కేసు తెచ్చినాడు he brought a suit against me.

కొఠీ *n.* : a bank where money is kept.

కొప్పరము adj. : Great, raging, fiery, విజృంభితము.

కోటు *n.* : A coat.

కోణము *n.* : An angle. త్రికోణము a triangle. పంచకోణము a pentagon.

కోర్టు *n.* : A court of law, a court of justice, న్యాయసభ.

క్రీగడుపు *n.* : The abdomen, క్రింది కడుపు.

క్రీదొడ *n.* : The lower part of the thigh, క్రింది తొడ, తొడకు లోపలి భాగము.

క్రేణి *n.* : Ridicule, పరిహాసము, క్రేణిచేయు to ridicule, పరిహాసము చేయు.

క్రేళ్లుపారు : Same as క్రేళ్లు దాటు.

క్వైనా *n.* : Quinine.

క్లోమకము *n.* : the diaphragm.

ఖ

ఖజానా *n.* : A treasury, ఖజాంజీ a treasurer.

ఖరారు *adj.* : Strict, ఖండితమైన.

ఖిర్దు ఆబాదుచేసికొను *v.a.* : To cultivate fully.

గ

గంజికాలు *n.* : A bent knee. గంజికాలు పట్టుకొంటాము we will catch (your) bent knee and carry you across (the stream)

గంటెలు : Spiked millet, Panicum spicatum.

గగ్గి *n.* : an ear or head of cholam, ragi, & c., from which the grain has been removed by thrashing.

గబ్బుచీకటి *n.* : thick darkness, గాఢాంధకారము.

గల్ల *n.* : Phlegm, కళ్లె.

గవర్నరు *n.* : A governor, The Governor of a Presidency.

గాంగి *n.* : A gang of men.

గాడికడుగు *v.a.* : To burn, సంచయనము చేయు.

గాతు *n.* : A blow, గాతుకలుగు to be split, భేదిల్లు.

గిరగిటలు or **గిర్గిటలు** *n. plu.* : A kind of cymbals. ఆడునపుడు వాయించెడు తాళము.

గిరస *adj.* : Timid, runaway, పిరికి, సమర భీరువు.

గుడుసరి (గుడుసు + అరి) *n.* : A cunning person, కపటము కలవాడు.

గురుపోడుచు *n.* : To snore, గురకపెట్టు.

గుర్తించు *v.a.* : To recognise, గురుతుపట్టు.

గెడ్డ *n.* : A water course.

గొణిజ or **గొణిద** *n.* : A hook into which a bolt fastens. తలుపు గ్రంథి తగిలించే ఇనుపమొల.

గోటుకత్తె *n.* : A belle, నీటుకత్తె.

గోము *n.* : Excessive kindness, overindulgence. పిల్లవానిని గోము చేస్తున్నాడు he is spoiling the child.

గోరుపులు, గోర్పులు or **గోర్పిళులు** *n.* : plug. Balls to play with. గోరుపులాడు or **గోర్పులాడు** to play at tossing a ball, to toss up in play. పుట్టచెండ్లాడు, ఎగురవేయు.

గ్రందె *n.* : an iron ring fastened to a door. ద్వారబంధము లోనగువాని నిలువులయందు బిగగొట్టిన మొలలకు తగలించెడు తలుపుల యందలి ఇనుపపట్టె.

గ్రామనత్తము *n.* : A village site.

ఘ్రాణించు or **ఆఘ్రాణించు** *v.a.* : To smell, వాసనచూచు, మార్కొను.

చ

చండాలము *n.* : Filib, a filthy mass.

చక్రవాళము *n.* : the Brahminy duck or Ruddy Shieldrake. A kind of fabulous bird.

చలామణి *n.* : Acceptance, చలామణి అగు to be accepted.

చార్జి *n.* : A charge, Cost, expense, వెల, ఖరీదు. ఎంతచార్జి what is the charge or cost ? Anything entrusted to

another. An office. చార్జి తీసుకున్నాడు he took charge of the office. చార్జి అప్పగించి పోయెను he gave over charge and went away. An accusation, a complaint. వానిమీద చార్జిచేసిరి they charged him, they filed a complaint against him.

చిక్కపట్టు *n.* : A firm hold, Certainty, నిర్ణయము.

చిట్ట *n.* : A small bush, చిన్నపోద.

చిన్నరికము *n.* : Infancy, childhood, చిన్నతనము.

చిల్లరకాడు *n.* : A common man, సామాన్యుడు.

చీకటి *n.* : Darkness, See under చీకటి.

చీకు *n.* : Blindness, గుడ్డితనము, చీకురించు or become blind, గుడ్డియగు.

చెచ్చెర or **చెరచెర** *adv.* : Quickly, శీఘ్రముగా.

చెలగు or **చెల్లు** *v.a.* : To cut, ఖండించు, నరుకు.

చెలయు or **సెలయు** *v.n.* : to be proud, to increase, విజృంభించు. *v.a.* : To scatter, చిమ్ము.

చేదుకట్టు *n.* : The gall bladder.

చ

చంకలి : Same as చంక.

చచ్చుడు *adj.* : Dead, చచ్చిన, చచ్చుడు బాకి an irrecoverable debt.

చదరము *adj.* : Equal, సమానమైన, Having no defect, perfect, కొరతలేని.

చాలము or **సొలయు** *v.n.* : To faint, మూర్ఛపోవు. To treat, fall back, వెనుదీయు. To be disgusted with, వైరస్యమునొందు.

జ

జఠరాగ్ని *n.* : The gastric juice.

జడ్జి *n.* : a judge, న్యాయాధిపతి.

జనానా or **జనానా** *n.* : Apartments appropriated to women. A seraglio, a harem, the women in a harem.

జమాయించు *v.n.* : To grow vigorous.

జవాబుదారీ *n.* : Responsibility.

జాతివాడు *n.* : A European.

జారీచేయు *v.a.* : To enforce, to grant. ఆ భూమిని నాకు జారీచేసినాడు he granted that land to me.

జాస్తి *n.* : Excess, జాస్తిపన్ను, an additional tax.

జిల్లా *n.* : A territorial revenue division, a zillah or district, జిల్లేదారుడు a subordinate revenue officer.

జీర్ణరసము *n.* : Gastric juice.

జె

జెంపె *n.* : (correct thus : Quick time in Music)

జేగా : same as జాగ.

జెట్టి *n.* : A contract, జట్టిబేరము a wholesale purchase.

జేమ *n.* : Collection of revenue. జమా కర్చులు income and expenditure.

జేరీ *n.* : Lace, ornamental network of silk, flax, cotton, or of gold or silver. సరిగ.

జేరూరు *n.* : Haste. *adj.* : Necessary, urgent.

జేల్లిక *n.* : Jelly.

జాము *n.* : A period of three hours.

జుబ్బా *n.* : A shirt.

జుమికీలు *n. plu.* : A kind of ear ornaments worn by women.

జోరు *n.* : Strength, vigor.

ఝుంకరించు *v.n.* : To buzz, as a bee, ఝుంకారము చేయు.

ట

టలాయించు *v.a.* : to shink work. *v.n.* : To walk about, ఇటు అటు తిరుగు.

టెల్లిగ్రాఫు *n.* : Telegraph. టెలిగ్రాము teli-gramu. *n.* : A telegram, తంతి సమాచారము. టెలిగ్రాపు పంపు to send a telegram. టెలిగ్రాపు కొట్టు to telegraph.

టేకు or **తేకు** *n.* : Teak, Techona grandis (Linn)

త

తండిరి : Same as తండ్రి.

తడవు *n.* : Searching. వెదకుట. తడవులాడు to go about searching, to search by feeling with one's hands in darkness, వెదకు, వెదకులాడు.

తమాయించు *v.n.* : To stop, cease, ఆగు. తమాయించుకొను to bear, endure, సహించు, భరించు.

తరంకట్టుట *n.* : Classification of soils, & c. తరందారీ a classifier.

తరిమాను *n.* : a weaver's beam.

తరువాయి *n.* : A times తడవ, సారి, మారు.

తలకప్ప *n.* : A tadpole, the young of a frog.

తసరబు *n.* : Seizure. తసరబు చేయు to seize. నా చేనిఫలమును వీరు తసరబు చేసినారు they have seized my crop.

తాటకత్తె *n.* : A deceitful woman, మోసకత్తె.

తారుమారు *n.* : Confusion, disorder.

తిబ్బి *n.* : Backstitching, ముందరి కుట్టు పోనిచ్చుచు వెనుకకు మరలించి మరలించి కుట్టెడు గట్టికుట్టు.

తిరుగుడు *n.* : A wheel, చక్రము.

తీరు *v.n.* : To be possible, శక్యమగు. to be at leisure, అవకాశపడు.

తుపర : Same as తుంపర.

తులామానము *n.* : A measure of weight.

తుస్సు *adj.* : Base, inferior, నీచము.

తూగువలక n. A plumb line. తాపివాడు గోడలమట్టమును చూచుటకై రాయి వ్రేలగట్టిన నిడుపాటి పలక.

తెర *n.* : A series, పరంపర.

తెలగబలిజెలు *n.* : A certain caste.

తొలుబలుకులు or **తొలుమినుకులు** *n. plu. Lit.* : the ancient words, i.e., the Veda, వేదము.

ద

దండాన్వయము *n.* : A paraphrase or detailed statement.

దడబడ *n.* : Noise, సందడి. Hurry, త్వర. Excitement, ఆటోపము.

దప్పిక : Same as దప్పి.

దబ్బర *n.* : A fault, తప్పు.

దర్భపోటు *n.* : A cant phrase for a Sradha or funeral.

దస్తావేజు *n.* : Evidence in writing.

దాఖలు : See దఖలు.

దాణా *n.* : Horse gram. "గుర్రము గుడ్డిదైనను దాణాలో తక్కువ ఉండదు" (proverb.)

దిమాకు or **ధిమాకు** *n.* : Insolence.

దుండి *n.* : A lady, దొరసాని.

దెప్పరము *n.* : word of censure, a harsh word. నిష్ఠురవచనము, దుస్సహ వచనము.

ద్రావిడ ప్రాణాయామము *n.* : Intricate and crooked procedure.

ద్విశిరము *n.* : The biceps muscle.

ధార *n.* : a waterfall.

ధిమాకు : See దిమాకు.

న

నంజు *n.* : Beri-beri, dropsy.

నంబరు or **నెంబరు** *n.* : A number. Also, a case or lawsuit. నెంబరు రాయి a boundary stone.

నక్కు *n.* : A plough-share, నాగటికర్రు.

నవరసు *n.* : A sovereign, a pound sterling.

నామరులు (నాము + మరులు) *n.* : Dice, పాచికలు.

నిశాని *n.* : A signature, వ్రాలు, చేవ్రాలు.

నీరాటము *n.* : an animal that lives in water. నీళ్లయందు చరించు జంతువు.

నీరుమోపరి *n.* : A water pot. కుంభము. A cloud, మేఘము.

నుసిమిరి or **నుశిమిరి** *n.* : Eczema, a skin complaint.

నోటు *n.* : a note. A currency note. నోటర్బాండు a note or bond.

ప

పంచాయితీ or **పంచాయతీ** *n.* : A Panchayat, a board of arbitration, a jury. పంచాయతీదారులు the members of a Panchayat.

పట్టా or **పట్టీ** *n.* : A rail made of iron or other metal. ఇనుములోనగువాని రేకు.

పడుగు *n.* : a heap of unthreshed ears of corn.

పన్నె *n.* : A goad attached to a stirrup, ఆంకవెన్నెకు వెనుకటి ఇనుపముల్లు. A spur.

పబ్లీకు *adj.* : Public, బహిరంగము, పబ్లీకుగా publicly.

పమ్ము *v.a.* : To stitch, to hem, అంచులు మడిచికుట్టు. **పమ్మికము** *n.* : Hemming, అంచులు మడిచికుట్టెడు కుట్టు.

పర్లాంగు *n.* : A furlong.

పారంపరి : Same as పారంపర్యము.

పారుపోగు *n.* : Loose texture, in weaving. దూరదూరముగా పోయు నూలిపోగు.

పాసగు *v.n.* : To pass in an examination.

పేనసలు or **పెన్సిలు** *n.* : A pencil.

పైత్యరసము *n.* : Bile.

పోగుపోయు *v.a.* : To make a running stitch. సంతనకై తిన్నగా పోగు పారించికట్టు.

ప్రగండిక *n.* : The humerus.

ప్రలంభము *n.* : De-ceitfulness, వంచనము.

ప్రావ *n.* : Way, manner, style. పద్ధతి. *adj.* : Convenient, అనుకూలము. Proper, right, యుక్తము.

బ

బచ్చలి *n.* : A bathing place; a place for washing vegetable, & c. A certain vegetable.

బాంకి *n.* : Bank, a place where money is kept in custody, కొఠీ.

బూట్సు *n. plu.* : Boots.

బ్రహ్మనాడి *n.* : The sorts.

బింబము *n.* : A lens, మధ్య నిమ్న బింబము. a concave lens. స్ఫటికాకార బింబము a line lens.

బిల్లు *n.* : A bill or enactment.

బుడగ : Same as బుగ్గ.

బెక బెక *n.* : The noise made by a frog. కప్పకూత.

బోటు *n.* : A boat, పడవ.

బోర్డు *n.* : A board. A black-board used in schools. నల్లపలక. A council or meeting of managers convened for business, సభ.

మ

మన్య *n.* : The carotid artery.

మాంసగ్రంధులు *n.* : Glands.

మీటింగు *n.* : A meeting or an assembly, సభ.

మునగ *n.* : The horse-radish tree, *Moringa pterygosperma*.

మైనరు *n.* : minor, యుక్తవయస్సు కానివాడు.

మైలు *n.* : A mile.

మోతుబరి *n.* : Support.

య

యునాని *n.* : A Greek school of medicine, as opposed to Misri or Egyptian.

ర

రబ్బరు or **లబ్బరు** *n.* : India rubber, caoutchone, gum elastic, సాగుబంక.

రాజీనామా *n.* : An agreeement, compounding a matter in dispute, reconciliation, Resignation.

రివిజన్ *n.* : Revision (a court term)

రివిన్యూ *n.* : Revenue.

రివ్యూ *n.* : Review (a court term).

రైటరు *n.* : A writer, a clerk.

రైలు *n.* : A rail or railway train. రైలుబండి a railway carriage. రైలుమార్గముగా by rail.

ల

లబ్బరు : Same as రబ్బరు.

లాకు or **ళాకు** *n.* : A lock in a canal.

లాపోను అగు *v.n.* : To go over to the side of, to collude with.

లోటు *n.* : Loss, నష్టము.

వారంటు *n.* : A warrant. (a court term)

వెలుతురు చెట్టు *n.* : The tree called *Dichroaiachys caneria or Acacia cineria*.

శ-స-హ

శాంక్షను *n.* : Sanction, ఉత్తరువు, అనుజ్ఞ, సెలవు.

షురుమా *n.* : Antimony.

సరళ *n.* : Rinderpest. a cattle disease.

సిలిమి *n.* : A large pipe used for smoking ganja.

సెల్లా *n.* : Calico.

స్టేషను *n.* : A station. మకాము. A police station or a railway station.

స్లోపు *n.* : A slope. స్లోపుగా sloping.

✦✦✦

తెలుగు అంకెల పరిధి

తెలుగు అంకెలు Telugu Numbers ఉదా : ౧ ౨ ౩ ౪ ౫ ౬ ౭ ౮ ౯

తెలుగు అంకెలు – సంఖ్యామానం ఈ తీరుగా ఉంటుంది –

అంకె	స్థానం	సంఖ్య	
౧	ఒకటి	1	One
౧౦	పది	10^1	Ten
౧౦౦	నూరు	10^2	Hundred
౧౦౦౦	వేయి	10^3	Thousand
౧౦౦౦౦	పదివేలు	10^4	Ten thousand
౧౦౦౦౦౦	లక్ష	10^5	Lakh
౧౦౦౦౦౦౦	పదిలక్షలు	10^6	Million
౧౦౦౦౦౦౦౦	కోటి	10^7	
౧౦౦౦౦౦౦౦౦	దశకోటి	10^8	Billion
౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦	శతకోటి	10^9	– – –
౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦	సహస్రకోటి అర్బుదం	10^{10}	
౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦	న్యర్బుదం	10^{11}	
౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦	ఖర్వం	10^{12}	
౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦	మహాఖర్వం	10^{13}	
౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦	పద్మం	10^{14}	
౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦	మహాపద్మం	10^{15}	
౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦	క్షోణి	10^{16}	
౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦	మహాక్షోణి	10^{17}	
౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦	శంఖం	10^{18}	
౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦	మహాశంఖం	10^{19}	
౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦	క్షితి	10^{20}	

ఇలాగ 1 ప్రక్కన సున్నాలు చేరిస్తే 10^{21} – మహాక్షితి, 10^{22} – క్షోభం, 10^{23} – మహాక్షోభం, 10^{24}– నిధి, 10^{25}–మహానిధి, 10^{26} – పరతం, 10^{27}। పరార్థం, 10^{28} – అనంతం, 10^{29} – సాగరం, 10^{30} – అవ్యాయం, 10^{31}– అమృతం, 10^{32}–అచింత్యం, 10^{33}–అమేయం, 10^{34}–భూరి, 10^{35}– మహాభూరి, 10^{36} అవుతాయి.

అరబిక్- రోమన్ - తెలుగు అంకెలు - సంఖ్యలు

	అరబిక్	రోమన్	తెలుగు
ఒకటి	1	I	౧
రెండు	2	II	౨
మూడు	3	III	౩
నాలుగు	4	IV	౪
ఐదు	5	V	౫
ఆరు	6	VI	౬
ఏడు	7	VII	౭
ఎనిమిది	8	VIII	౮
తొమ్మిది	9	IX	౯
పది	10	X	౧౦
పదకొండు	11	XI	౧౧
పన్నెండు	12	XII	౧౨
పదమూడు	13	XIII	౧౩
పద్నాలుగు	14	XIV	౧౪
పదిహేను	15	XV	౧౫
పదహారు	16	XVI	౧౬
పదిహేడు	17	XVII	౧౭
పద్దెనిమిది	18	XVIII	౧౮
పంతొమ్మిది	19	XIX	౧౯
ఇరవై	20	XX	౨౦
ఇరవై ఒకటి	21	XXI	౨౧
ఇరవై రెండు	22	XXII	౨౨
ఇరవై మూడు	23	XXIII	౨౩
ఇరవై నాలుగు	24	XXIV	౨౪
ఇరవై ఐదు	25	XXV	౨౫
ఇరవై ఆరు	26	XXVI	౨౬
ఇరవై ఏడు	27	XXVII	౨౭
ఇరవై ఎనిమిది	28	XXVIII	౨౮
ఇరవై తొమ్మిది	29	XXIX	౨౯
ముప్పై	30	XXX	౩౦
ముప్పయి ఒకటి	31	XXXI	౩౧
ముప్పయి రెండు	32	XXXII	౩౨

	అరబిక్	రోమన్	తెలుగు
ముప్పయి మూడు	33	XXXIII	౩౩
ముప్పయి నాలుగు	34	XXXIV	౩౪
ముప్పయి ఐదు	35	XXXV	౩౫
ముప్పయి ఆరు	36	XXXVI	౩౬
ముప్పయి ఏడు	37	XXXVII	౩౭
ముప్పయి ఎనిమిది	38	XXXVIII	౩౮
ముప్పయి తొమ్మిది	39	XXXIX	౩౯
నలభై	40	XL	౪౦
యాభై	50	L	౫౦
అరవై	60	LX	౬౦
డెబ్బై	70	LXX	౭౦
ఎనభై	80	LXXX	౮౦
తొంభై	90	XC	౯౦
నూరు	100	C	౧౦౦
నాలుగు వందలు	400	CD	౪౦౦
ఐదు వందలు	500	D	౫౦౦
తొమ్మిది వందలు	900	CM	౯౦౦
వెయ్యి	1000	M	౧౦౦౦
ఐదు వేలు	5000	XXXIX	౫౦౦౦

తెలుగు మాసాలు

1 చిత్తా నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి	–	చైత్రం
2 విశాఖ నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి	–	వైశాఖం
3 జేష్ఠ నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి	–	జ్యేష్ఠం
4 ఉత్తరాషాఢ నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి	–	ఆషాఢం
5 శ్రవణ నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి	–	శ్రావణం
6 పూర్వాభాద్ర నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి	–	భాద్రపదం
7 అశ్విని నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి	–	ఆశ్వీయుజం
8 కృత్తిక నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి	–	కార్తీకం
9 మృగశిర నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి	–	మార్గశిరం
10 పుష్యమి నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి	–	పుష్యం
11 మఖా నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి	–	మాఘం
12 పూర్వఫల్గుణి నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి	–	పాల్గుణం

తెలుగు సంవత్సరాలు

1	ప్రభవ	1927	1987
2	విభవ	1928	1988
3	శుక్ల	1929	1989
4	ప్రమోదూత	1930	1990
5	ప్రజోత్పత్తి	1931	1991
6	అంగీరస	1932	1992
7	శ్రీముఖ	1933	1993
8	భవ	1934	1994
9	యువ	1935	1995
10	ధాత	1936	1996
11	ఈశ్వర	1937	1997
12	బహుధాన్య	1938	1998
13	ప్రమాది	1939	1999
14	విక్రమ	1940	2000
15	వృష	1941	2001
16	చిత్రభాను	1942	2002
17	స్వభాను	1943	2003
18	తారణ	1944	2004
19	పార్థివ	1945	2005
20	వ్యయ	1946	2006
21	సర్వజిత్	1947	2007
22	సర్వధారి	1948	2008
23	విరోధి	1949	2009
24	వికృతి	1950	2010
25	ఖర	1951	2011
26	నందన	1952	2012
27	విజయ	1953	2013
28	జయ	1954	2014
29	మన్మథ	1955	2015
30	దుర్ముఖి	1956	2016
31	హేవళంబి	1957	2017
32	విళంబి	1958	2018
33	వికారి	1959	2019
34	శార్వరి	1960	2010
35	ప్లవ	1961	2021
36	శుభకృతు	1962	2022
37	శోభకృతు	1963	2023
38	క్రోధి	1964	2024
39	విశ్వావసు	1965	2025
40	పరాభవ	1966	2026
41	ప్లవంగ	1967	2027
42	కీలక	1968	2028
43	సౌమ్య	1969	2029
44	సాధారణ	1970	2030
45	విరోధికృతు	1971	2031
46	పరీధావి	1972	2032
47	ప్రమాది	1973	2033
48	ఆనంద	1974	2034
49	రాక్షస	1975	2035
50	నల	1976	2036
51	పింగళ	1977	2037
52	కాళయుక్తి	1978	2038
53	సిద్ధార్థి	1979	2039
54	రౌద్రి	1980	2040
55	దుర్మతి	1981	2041
56	దుందుభి	1982	2042
57	రుధిరోద్గారి	1983	2043
58	రక్తాక్షి	1984	2044
59	క్రోధన	1985	2045
60	అక్షయ	1986	2046

మెట్రిక్ సమాచారం METRIC INFORMATION

Standard/Metric Conversions (అంగుళాల నుంచి సెంటీ మీటర్లకు)

inch	x 25.4	= millimetre
foot	x 3048	= metre
yard	x .9144	= metre
mile	x 1.6093	= Kilometre
acre	x .4047	= hectare
quart	x .9463	= litre
gallon	x .004	= cubic metre
ounce	x 28.3495	= gram
pound	x .4536	= kilogram
degrees Fahrenheit	x 5/9-32	= degress Celsius
millimetre	x .0394	= inch
metre	x 3.2808	= foot
metre	x 1.0936	= yard
Kilometre	x .6214	= mile
hectare	x 2.4710	= acre
litre	x 1.0567	= quart
cubic metre	x 284.2	= gallon
gram	x .0353	= ounce
Kilogram	x 2.2046	= pound
degress Celsius	x 9/5 + 2	= degrees Fahrenheit

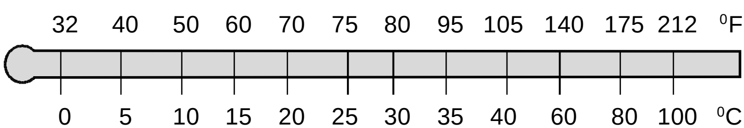
అంతర్జాతీయ పేపరు కొలతలు INTERNATIONAL PAPER SIZE

A Sizes	mm	inches	ASizes	mm	inches
A0	841 x 18933.1	= 46.8	A4	210 x 2978.3	x 11.7
A1	594 x 84123.4	= 33.1	A5	148 x 210 5.8	x 8.3
A2	420 x 59411.7	= 23.4	A6	105 x 148 4.1	x 5.8
A3	297 x 420 11.7	= 16.5	A7	74 x 105 2.9	x 4.1

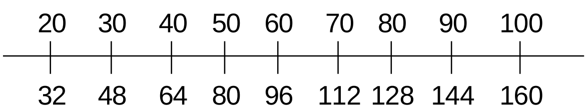
గాలుల వేగాలు WINDS SPEEDS

1	7	mph	light wind
2	11	mph	light breeze
3	16	mph	gentle breeze
4	20	mph	moderate breeze
5	25	mph	fresh breeze
6	30	mph	strong breeze
7	35	mph	moderate gale
8	45	mph	fresh gale
9	50	mph	strong gale
10	60	mph	wholegale
11	70	mph	storm
12	80	mph	hurricane

శీతోష్ణ స్థితి Temperature

Speeds

మెట్రిక్ సమాచారం METRIC INFORMATION

(సెంటీ మీటర్ల నుంచి అంగుళాలు)

Length			Mass (weight)		
Centimetres (cm)	cm or inches	inches (in)	kilo. grams(kg)	kg or ib	pounds (ib)
2.54	1	0.394	0.454	1	2.205
5.08	2	0.787	0.907	2	4.409
7.62	3	1.181	1.361	3	6.614
10.16	4	1.575	1.814	4	8.819
12.70	5	1.969	2.268	5	11.023
15.24	6	2.362	2.722	6	13.212
17.78	7	2.756	3.715	7	15.432
20.32	8	3.150	3.629	8	17.637
22.86	9	3.543	4.082	9	19.842
25.40	10	3.937	4.536	10	22.046
50.80	20	7.874	9.072	20	44.092
76.20	30	11.811	13.608	30	66.139
101.60	40	15.748	18.144	40	88.185
127.00	50	9.685	22.680	50	110.231

Kilometres

(km)	km or miles	mile (1)		tonnes or	tons
1.609	1	0.621	1.016	1	0.984
3.219	2	1.243	2.032	2	1.968
4.828	3	1.864	3.048	3	2.953
6.437	4	2.485	4.064	4	3.937

8.047	5	3.107	5.080	5	4.921
9.656	6	3.728	6.096	6	5.905
11.265	7	4.350	7.112	7	6.889
12.875	8	4.971	8.128	8	7.874
14.484	9	5.592	9.144	9	8.858
16.093	10	6.214	10.161	10	9.842
32.187	20	12.427	20.321	20	19.684
48.280	30	18.641	30.481	30	29.368
64.374	40	24.855	40.642	40	39.368
80.467	50	31.069	50.802	50	49.210

Area			**Volume**		
hectares (ha)	**ha or acres**	**acres**	**litres**	**litres or gallons**	**gallons**
0.405	1	2.471	4.546	1	0.220
0.809	2	4.942	9.092	2	0.440
1.214	3	7.413	13.638	3	0.660
1.619	4	9.884	18.184	4	0.880
2.023	5	12.355	22.730	5	1.100
2.428	6	14.826	27.276	6	1.320
2.833	7	17.297	31.822	7	1.540
3.327	8	19.769	36.368	8	1.760
3.642	9	22.240	40.914	9	1.980
4.047	10	24.711	45.460	10	2.200
8.094	20	49.421	90.919	20	4.399
12.140	30	74.132	136.379	30	6.599
16.187	40	98.842	181.839	40	8.799
20.234	50	123.553	227.298	50	10.988

విద్యార్థుల ఉపయోగార్థం

ప్రత్యేకంగా రూపొందించిన ప్రశస్థ నిఘంటువులు

1. **శబ్ద రత్నాకరము** – బహుజనపల్లి సీతారామాచార్యులు.
2. **తెలుగు - ఇంగ్లీషు నిఘంటువు** – సి.పి. బ్రౌన్.
3. **ఇంగ్లీషు - తెలుగు నిఘంటువు** – సి.పి. బ్రౌన్.
4. **తెలుగు - ఇంగ్లీషు నిఘంటువు** – పి. శంకరనారాయణ.
5. **ఇంగ్లీషు - తెలుగు నిఘంటువు** – పి. శంకరనారాయణ.
6. **శతక పద్యాలు**
7. **పొడుపు కథలు**
8. **బాలల గేయాలు**
9. **తెలుగు సామెతలు**
10. **తెలుగు జాతీయాలు**

ఎడిటరు : డాక్టరు వెలగా వెంకటప్పయ్య

ప్రచురణ :

నవరత్న బుక్‌హౌస్

రెహమాన్ వీధి, అరండల్‌పేట, విజయవాడ – **520 002**